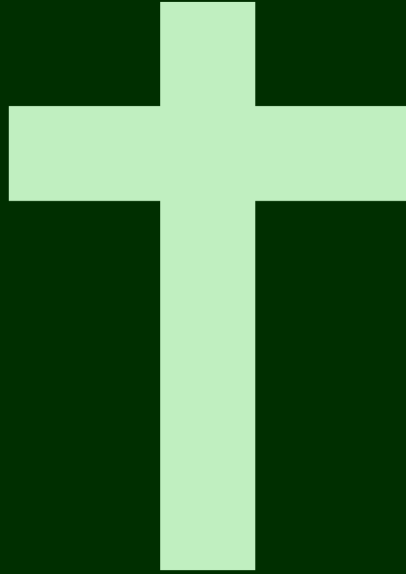

Topẽ vĩ rá

New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

Topě vĭ rá
New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaingang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaingang

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 26 Mar 2022

16af52c8-0e45-5e91-b36c-cd314d36d7fc

Contents

FRT	1
MATEUS	2
MARCOS	51
LUCAS	78
JOÃO	128
HAN KÃME	163
ROMA	206
1 CORINTO	229
2 CORINTO	250
GALÁCIA	262
ÉFESO	269
FILIPOS	276
COLOSSOS	281
1 TESSALÔNICA	286
2 TESSALÔNICA	291
1 TIMÓTEO	294
2 TIMÓTEO	300
TITO	304
FILEMOM	307
HEBREU	309
TIAGO	325
1 PEDRO	331
2 PEDRO	337
1 JOÃO	341
2 JOÃO	347
3 JOÃO	348
JUDAS	349
NÉN VENH KE	351
Leia o Novo Testamento	374

TOPÊ VĨ RÁ

O Novo Testamento na língua Kaingáng

TOPÊ VĨ RÁ

O Novo Testamento na língua
Kaingáng
[kɣp]

Primeira Edição,
© 1977, Wycliffe Bible Translators,
Inc.

Segunda Edição
© 2005, Sociedade Bíblica do Brasil
(SBB) em cooperação com Missão de
Cristianismo Decidido (MCD) e
Summer Institute of Linguistics (SIL)

Edição para a Web
© 2021, Wycliffe Bible Translators,
Inc.

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons Licença
*Atribuição-Usa Não-Comercial-Vedada a
Criação de Obras Derivadas*

Você pode copiar, distribuir,
exibir e executar a obra sob as
seguintes condições:

Atribuição. Você deve dar crédito
ao autor original, da forma es-
pecificada pelo autor ou licen-
ciante.

Uso não-Comercial. Você não pode
utilizar esta obra com finali-
dades comerciais.

**Vedada a Criação de Obras De-
rivadas.** Você não pode alterar,
transformar ou criar outra obra
com base nesta.

[http://creativecommons.org/
licenses/by-nc-nd/3.0/](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/)

Índice

página

MATEUS TÝ RÁ

*Jesus jógjóg ve ag
(Lc 3.23-28)*

¹ *Jesus Cristo jógjóg ve ag rán hã vë. Jesus Cristo vỹ tỹ Davi krë'krë nĩ, kỹ Davi vỹ tỹ Abraão krë'krë nĩ.*

² *Abraão vỹ Isaque han. Kỹ Isaque vỹ Jacó han. Kỹ Jacó vỹ Judá han, ti mré ke ag ke gé. ³ Kỹ Judá vỹ Peres han. Zera ti kegé, ti prũ tỹ Tamar fi ki. Kỹ Peres vỹ Esrom han. Kỹ Esrom vỹ Arão han. ⁴ Kỹ Arão vỹ Aminadabe han. Kỹ Aminadabe vỹ Nasom han. Kỹ Nasom vỹ Salmom han. ⁵ Kỹ Salmom vỹ Boaz han, ti prũ tỹ Raabe fi ki. Kỹ Boaz vỹ Obede han, ti prũ tỹ Rute fi ki. Kỹ Obede vỹ Jessé han. ⁶ Kỹ Jessé vỹ pã'i mág tỹ Davi ên han.*

Kỹ pã'i mág tỹ Davi vỹ Salomão han, ti prũ tỹ tỹ Urias prũ ja ên fi ki. ⁷ Kỹ Salomão vỹ Roboão han. Kỹ Roboão vỹ Abias han. Kỹ Abias vỹ Asa han. ⁸ Kỹ Asa vỹ Josafá han. Kỹ Josafá vỹ Jorão han. Kỹ Jorão vỹ Uzias han. ⁹ Kỹ Uzias vỹ Jotão han. Kỹ Jotão vỹ Acáz han. Kỹ Acáz vỹ Ezequias han. ¹⁰ Kỹ Ezequias vỹ Manassés han. Kỹ Manassés vỹ Amom han. Kỹ Amom vỹ Josias han. ¹¹ Kỹ Josias vỹ Jeconias han, ti jãvy ag ke gé. Israel ag tỹ êmã tỹ Babilônia ra sigse kỹ mũ mũ ên kã tóg ag hynhan.

¹² *Ag tỹ êmã ên tá vỹnvỹn ke kar kỹ Jeconias vỹ Salatiel han. Kỹ Salatiel vỹ Zorobabel han. ¹³ Kỹ Zorobabel vỹ Abiúde han. Kỹ Abiúde vỹ Eliaquim han. Kỹ Eliaquim vỹ Azor han. ¹⁴ Kỹ Azor vỹ Sadoque han. Kỹ Sadoque vỹ Aquim han. Kỹ Aquim vỹ Eliúde han. ¹⁵ Kỹ Eliúde vỹ Eleazar han. Kỹ Eleazar vỹ Matã han. Kỹ Matã vỹ Jacó han. ¹⁶ Kỹ Jacó hã vỹ José han, Maria fi mén ên ti. Maria ên fi ki Jesus tóg mur ja nĩ, hã vỹ: Cristo, he mũ.*

¹⁷ *Abraão krë'krë ag tóg 14 (ke) nỹtĩ, Davi mré nĩgrén kỹ. Kỹ Davi krë'krë ag tóg 14 (ke) nỹtĩ gé, ag tỹ ag nĩgrén kỹ, ag tỹ êmã tỹ Babilônia ra ag tatĩ mũ mũ ên kã. Ag tỹ tá vỹnvỹn ke ên kar*

kỹ ag krë'krë vỹ 14 (ke) nỹtĩ gé, Cristo mré nĩgrén kỹ. Cristo jógjóg ve ag hã vë.

*Jesus Cristo mur
(Lc 2.1-7)*

¹⁸ *Jesus Cristo mur vỹ ge nĩ, ha mẽ. Ti mỹnh fi vỹ tỹ José prũnh ke fi nĩ. Hã ra fag tóg ver jagnë mré nỹ ja tũ nĩgtĩ. Ên kã Topë kuprĩg tóg fi mỹ gĩr han, hã kỹ fi tóg kufy nĩ ha, fi tỹ ù mré nỹ tũ ra.*

¹⁹ *Kỹ José tóg mêng mũ sir, kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Ûn jykre kuryj vë mỹr, hã kỹ tóg fi mỹ'a han sór tũ nĩ. Kỹ tóg fi pin kỹ fi mỹ: “kỹ inh hỹn ã tỹ prũg ke tũ nĩ ha,” he sór mũ sir.*

²⁰ *Ti tỹ ver fi tovãnh to jykrén kỹ Topë tỹ jënë jafã tóg ti mỹ vënh ven mũ sir, ti vënh péti kỹ. Kỹ tóg ti mỹ: “José,” he mũ. “Tỹ ã Davi krë'krë ag kã ù nĩ,” he tóg. “Maria fi to jykrén kónãnh tũg nĩ. Fi tovãnh sór tũg nĩ. Û tũ pijé', Topë kuprĩg tỹ fi mỹ gĩr han ja vë. ²¹ Gré ti nỹnh mũ, ha vem nĩ. Kỹ ti mỹ: Jesus, hem nĩ. Ajag krenkren han jé tóg ke mũ, ajag tỹ Topë vỹ mranh mũ ra,” he tóg.*

²² *Hã ra Topë tóg vãsỹ ti vỹ tó ti ù mỹ: ²³ “ùn mén ja tũ fi vỹ kufy nĩnh mũ. Fi tỹ ti ve kỹ ag tóg ti to: Emanuel, henh ke mũ,” he ja nĩ. Emanuel to ken hã vë, hã vỹ: Topë vỹ êg ki rĩr há han ke mũ, he mũ.*

²⁴ *Kỹ tóg rĩr mũ sir, ti vënh péti kar kỹ. kỹ tóg fi mỹ: “ã ki sóg rĩr ke mũ,” he mũ. Ti tỹ Topë tỹ jënë jafã vỹ to jykrén kỹ tóg, ti mỹ ki krov nĩ sir, ti tỹ fi tỹ prũg ke ti. ²⁵ Hã ra tóg ver fi mré nỹ tũ nĩgtĩ. Kejën fi tóg fi kósin vég mũ. Kỹ tóg ti jijin kỹ ti mỹ: Jesus, he mũ. Tag pãte tóg vãhã fi mré nỹ mũ sir.*

2

Pã'i ag tỹ Jesus venh kãmũ

¹ *Fi tỹ Jesus ve ên kã fag tóg êmã tỹ Belém tá nỹtĩ, ga tỹ Judéia tá. Ên kã Herodes vỹ tỹ pã'i mág nĩ. Kỹ kejën ù ag tóg kuvar há tá kãmũ mũ, rã jur ja tá. Ûn estudo mág ag vë, krĩg to ag tóg estudar he mág han tĩ. ² Ag tỹ Jerusalém tá junjun kỹ ag tóg sir: “ù tỹ*

ũri mur mũ tag vỹ tỹ *Israel* ag pã'i mág nĩnh ke mũ," he mũ. "Ti kri ãg krĩg vé, ãg tỹ ãg jamã tá nỹtĩn kỹ. ãg tỹ ti mỹ nĩn ù há gé kãmũ vỹ," he ag tóg. ³ Pã'i tỹ *Herodes* tỹ ag vỹ tag mẽ kỹ tóg ti mỹ e tĩ, kỹ tóg krĩ kufy nĩ sir. ⁴ Kỹ tóg Topẽ tũ to pã'i ag jé prẽr kỹ ag mỹ: "*Cristo* nẽji hẽ tá mur ke mũ?" he mũ. ⁵ Kỹ ag tóg ti mỹ: "*Belém* tá ke nẽji, ga tỹ *Judéia* tá," he mũ. "Topẽ vỹ tóg tĩ ù vỹ vãsỹ ti to tag rán ja nĩgtĩ, ha mẽ: ⁶ "Sĩ ti nĩ, ãmã tỹ *Belém* ti, ga tỹ *Judéia* tá. Ti sĩ nĩ ra tóg ãmã mág kar kãfór nĩ, pã'i mág ãn tỹ tá mur ke tugrĩn. Tỹ tóg ãg *povo* kri pã'i mág jẽnh ke mũ," he ja tóg nĩ," he ag tóg.

⁷ Kỹ *Herodes* tóg vỹnh pẽju kỹ fóg ãn ag mỹ: "kurã tỹ hẽ ri ke kã ãjag krĩg ãn ve vén?" he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ tóg mũ. ⁸ Kỹ tóg *Belém* ra ag jẽgnẽg mũ sir. "Vỹnh kar ki ti jẽmẽm nĩ. ãjag tỹ ti ve kỹ inh mỹ tónh kãmũm nĩ. Kỹ sóg ti venh tĩg ke mũ gé, sỹ ti mỹ nĩn ù há nĩm jé," he tóg.

⁹⁻¹⁰ Ag mũ ra ag tóg krĩg ãn ve mãn mũ gé sir. Ag jo tóg tĩ nĩ. Ag tỹ tá junjun kỹ krĩg ãn tóg ùn sĩ nĩgja ãn kri sa nĩ sir. Kỹ ag fe tóg mrin ke mũ sir. ¹¹ Tá ag tóg ùn sĩ vég mũ, ti mỹnh fi ke gé. Kỹ ag tóg ti krẽm grĩnhgrĩnh ke mũ, ti mỹ: "tỹ ã Topẽ kósin nĩ," he jé. Kỹ ag tóg ti mỹ ag tũ ti vĩn mũ sir, *ouro* ti, ka jẽnjo tỹ *incenso* ti ke gé, kar kỹ ka tỹ *mirra* jẽnjo ke gé.

¹² Hã ra Topẽ tóg, ag vỹnh pėti ki ag mỹ: "*Herodes* mỹ tóg tũg nĩ," he mũ sir. Hã kỹ ag tóg ãpřy ù jagma mũ kỹ ag jamã ra vỹnvỹn ke mũ sir, rã jur ja ra.

José fag tỹ vỹnh pigju

¹³ Ag mũ kar kỹ *José* tóg kejẽn Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vég mũ, ti vỹnh pėti kỹ. Kỹ tóg ti mỹ: "ũn sĩ va tĩg, ga tỹ *Egito* ra, ti mỹnh fi mré. *Herodes* vỹ ti tén sór mũ. Kejẽn sóg ã mỹ: ha vỹn ké, henh ke mũ. *Egito* tá inh vỹ jãvãnh nĩ," he tóg.

¹⁴ Kỹ tóg kuty ãn hã kã fag tatĩn tĩ mũ sir, vỹnh pẽju jé. ¹⁵ *Herodes* tỹ kejẽn ter kỹ tóg tá vỹn ke mũ. Hã ra ti tĩg ja tag vỹ rán kỹ nĩ gé, hã vỹ: "ga

tỹ *Egito* ra sóg vỹnh vỹ jẽnẽ, inh kósin tỹ tá vỹn ke jé," he mũ.

Herodes tỹ gĩr ag kãgtén

¹⁶ Hã ra *Herodes* tóg fagrĩnh mỹ fóg ãn ag jãvãnh ja nĩ. Vãhã tóg: "ag tỹ inh mỹ tóg tũg hỹn," he mũ. Kỹ ti fe tóg gỹm ke mũ sir. Kỹ tóg ti porisa ag mỹ: "*Belém* ra gĩr ag kãgtén mũjẽg, ùn kri prỹg tỹ 2 anos tá krỹg tũ ãn ag tãvĩ," he mũ. Ag mỹ tóg 2 anos tóg, fóg ag tỹ ti mỹ: "1 ano kãfór ti nĩ ha, ãg tỹ ti kri krĩg ve ja ti," hen kỹ.

¹⁷ Hã ra tag tóg rán kỹ nĩ gé. Vãsỹ Topẽ vỹ tóg tĩ tỹ *Jeremias* tóg tag rán ja nĩ, ha mẽ: ¹⁸ "ãmã tỹ *Ramá* tá ãg tóg vỹnh kygfỹ mẽnh mũ, vỹsỹrẽnh mág ke gé. *Raquel* fi krẽ ag vỹ tũ' he kãn, hã kỹ fi tóg vỹsỹrẽnh mũ," he ja tóg nĩ.

José fag tỹ Egito tá vỹnvỹn ke

¹⁹ Kejẽn *Herodes* ãn vỹ ter mũ sir. Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vỹ *José* mỹ vỹnh ven mũ, ti vỹnh pėti ki. ²⁰ Kỹ tóg ti mỹ: "ũn sĩ va tĩg, ti mỹnh fi mré, ga tỹ *Israel* ra. Û tỹ ti tén sór mũ ãn vỹ hur ter," he mũ.

²¹ Kỹ fag tóg mũ mũ sir, ùn sĩ ti ke gé. ²² Tá junjun kỹ fag tóg pã'i mág tãg jiji jẽmẽg mũ. Hã ra tóg tỹ *Arquelau* nĩ. *Herodes* kósin vỹ. Ti panh ri kén tóg tỹ pã'i mág nĩ, ga tỹ *Judéia* tá. Kỹ tóg ti kamẽg mũ. Kỹ Topẽ tóg ti vỹnh pėti kỹ ti mỹ: "ga tỹ *Judéia* tá nĩ mãn sór tũg," he mũ. Kỹ tóg ga tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ sir. ²³ Kỹ tóg ãmã tỹ *Nazaré* tá ãmãn mũ. Hã ra tóg rán kỹ nĩ gé: "ti to ag tóg: *Nazaré* tá ke vỹ, henh ke mũ," he ja tóg nĩ, *Jesus* to.

3

João Batista tỹ ag jyvẽn

(*Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28*)

¹ Kejẽn *João Batista* tóg ãmã tũ ja ra tĩ mũ, ga tỹ *Judéia* tá ga kórég ãn ra. Tá jẽ kỹ tóg ag jyvẽn mũ sir. ² "ãjag jykře pãno tovãnh nĩ, Topẽ tỹ tỹ ãjag pã'i nĩ jé," he tóg. ³ Hã ra *Isaiás* tóg tag rán ja nĩ: "ãmã tũ ja tá tóg jẽnẽ ke mũ, ga kórég tá. Tá tóg ag mỹ jamã há ra: "ãg *Senhor* kãtĩg ke jo vỹnh jãnhkrĩgkrĩg nĩ," henh ke mũ. "ãpřy kurég ãjag tóg

tĩ, ãjag pã'i mág jun ken kÿ. Kÿ tag ri ke han nĩ. ãjag jykre pãno tugvãnh nĩ,” he jé tóg ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti. Ti tÿ *João* mur to hã ti kãmén jan hã vê.

⁴ *João* ên kur tóg tÿ kãvãru pãñĩ sór kyki tÿ há nĩ. Kÿ tóg nén ù fãr hã tÿ vêsófgĩg tĩ gé. Ópã hã ko ti tĩ, mÿg mré.

⁵ Kÿ *Jerusalém* tá ke ag tóg ti tá junjun mũ sir, ga tÿ *Judéia* tá ke ag ke gé, goj tÿ *Jordão* tá ke kar ag ke gé. ⁶ Ti tÿ ag mÿ: “ãjag jykre pãno tovãnh nĩ,” hen kÿ ù ag tóg: “Topê vĩ mranh ja sóg nĩgtĩ,” he mũ. Ên ag kygpég tóg mũ sir, goj tÿ *Jordão* ki.

⁷ Kÿ pã'i tÿ *Fariseu* ag vÿ ti tá junjun mũ gé sir, pã'i tÿ *Saduceu* ag ke gé. Ón kÿ ag tóg ti to kãmũ mũ, ti tÿ ag kygpe jé. Kÿ tóg ag jyvên tar han mũ sir. “Pÿn ri ke ãjag nÿtĩ, ãjag jykre pãno nÿtĩn kÿ,” he tóg ag mÿ. “Û nÿ ãjag mÿ: Topê vÿ ãjag to jũnh ke tũ nĩ, he tĩ’? ⁸ ãjag jykre pãno tovãnh nĩ, ti tÿ ãjag to jũ tũ nĩ jé. Vêjykre há han nĩ, êg tÿ ãjag jykre tãg hã ve jé. ⁹ Hã ra ãjag tóg jagnê mÿ: “*Abraão* vÿ tÿ êg jógóg ve nĩ. Kÿ Topê vÿ êg to jũnh ke tũ nĩ,” he tĩ. Ke tũ vê hã ra. ãjag jykre kórég ên to ãjag tóg jagtar ke mũ, ha vem nĩ. Topê vÿ pó tag tÿ *Abraão* krê'krê hynhan ki kanhró nĩ, ti tÿ *Abraão* krê'krê ù ve sór kÿ. ¹⁰ Êg tÿ ka tóg gÿn kÿ tÿ pĩ han ri ke tóg nĩ. ãjag tÿ vÿjykre há han sór tũ nÿtĩn kÿ Topê tóg, pĩ ki ãjag vãm ke mũ,” he tóg.

¹¹ Kÿ tóg vênh kar mÿ: “goj hã tÿ sóg ãjag kygpég tĩ, ãjag tÿ ãjag jykre pãno tovãnh kÿ,” he mũ. “*Cristo* tóg inh nón kãtĩg ke mũ. Kÿ ti hã tóg Topê kuprĩg tÿ ãjag jagrê han ke mũ. Kÿ tóg tÿ pĩ ve nĩ. Ti tÿ ãjag kygpenh ken hã vê. Inh kãfór ti nĩ, jãvo sóg tÿ ti krêm ke pẽ nĩ,” he tóg.

¹² “Ti kãtĩg vÿ êg tÿ rãgró rên ri ke nĩ. Ti rên kar kÿ êg tóg ti fãr pũn tĩ. Ti kanê hã vin han êg tóg tĩ. *Cristo* kãtĩg kÿ tóg ge nĩnh mũ. Ti to há nÿtĩ ag mÿ tóg: “ha kãmũ jêg,” henh ke mũ. Kÿ tóg ti to há tũ ag vãm ke mũ, pĩ ki, hã ra tóg nhyn kenh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, *João* ti.

João tÿ Jesus kype (*Mc 1.9-11; Lc 3.21-22*)

¹³ Ên kã kejên *Jesus* tóg *João* tá jun mũ gé sir, goj tÿ *Jordão* tá. Ga tÿ *Galiléia* tá tóg kãtĩ mũ. Kÿ tóg *João* mÿ: “ha inh kypé,” he mũ sir. ¹⁴ Hã ra tóg *João* mÿ e tĩ, kÿ tóg ti mÿ: “ã hã tÿ inh kypenh ke vê vê,” he mũ. “Inh mÿ tóg e tĩ, ã tÿ inh mÿ: ha inh kypé, hen kÿ,” he tóg mũ. ¹⁵ Hã ra *Jesus* tóg ti mÿ: “hÿ,” he mũ. “Hã ra tóg isÿ Topê tÿ nén tó mũ han kãn há tĩ,” he tóg. Kÿ tóg vãhã ti kypég mũ sir.

¹⁶ Ti tÿ *Jesus* kype kar kÿ ag tóg, goj kã tá kãpa mũ sir. Kÿ *Jesus* tóg, kanhkã ki êvãnh kÿ ti nor nĩ ên vég mũ, ha mẽ, kÿ tóg Topê kuprĩg kãtére ên vég mũ. Sórag tẽ ri ke tóg nĩ, ti kãtére ti. *Jesus* kri tóg góm ke mũ. ¹⁷ Kÿ vênh vĩ tóg mẽ há tĩ, kanhkã tá, kÿ tóg: “inh kósin pir vëgtĩ,” he mũ. “Inh fe pẽ vëgtĩ,” he tóg.

4

Japo tÿ Jesus krĩn kónãn sór (*Mc 1.12-13; Lc 4.1-13*)

¹ Kÿ Topê kuprĩg vÿ *Jesus* mÿ: “êmã tũ ja ra tĩg,” he mũ. Kÿ tóg tĩ mũ. Ti tÿ êmã tũ ja tá nĩn kÿ Japo vÿ, ti tÿ ti jóg vĩ mranh han sór mũ, hã ra tóg ke jãvãnh nĩ. ² Kurã tÿ 40 han tóg, êmã tũ ja tá nĩ ki. Kÿ tóg jêg tũ nĩ, kurã tÿ 40 ên ki, kuty mré hã. Kÿ tóg, vãhã kókĩr mũ sir, vÿjên tũ tĩn kÿ. ³ Kÿ Japo tóg, ti to kãtĩ mũ sir, ù tÿ êg tÿ Topê vĩ mranh han sór tĩ ên ti. Kÿ tóg ti mÿ: “Topê kósin vÿ tÿ ã nĩ,” he mũ. “Hã kÿ pó tag tÿ êmĩ han, ã tÿ ko jé,” he tóg ti mÿ. ⁴ Kÿ tóg ti mÿ: “hã ra tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Êg pijé êmĩ tãvĩ jamên kÿ rĩnrĩr mũgtĩ’. Topê vĩ hã jamên kÿ êg tóg rĩnrĩr mũgtĩ, he tóg, Topê vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. Kÿ tóg isÿ ti vĩ mranh jãvãnh tĩ, êmĩ to,” he tóg.

⁵ Kÿ Japo vÿ ti pére tĩ mũ, êmã mág tÿ *Jerusalém* ên ra. Kÿ ag tóg tá Topê ĩn kri nÿtĩ nĩ. Hã ra tóg tá kãgnó nĩ, Topê ĩn mã tá. ⁶ Kÿ tóg ti mÿ: “ã hã ne tóg tÿ Topê kósin nĩ,” he mũ. “Kÿ kema ki hũm,” he tóg. “Topê vĩ ki tag tóg rán kÿ nĩ, hã vÿ: “ti tÿ jêgnê jafã ag mÿ tóg

tónh mũ, kÿ ag tóg ã jy nĭgãn ke mũ,” he mũ. “Kÿ ã tóg rÿj ke tũ nĭ. ã pĕn vÿ rÿj ke tũ nĭ,” he tóg. ⁷ Kÿ tóg ti mÿ: “hÿ. Kÿ tag vÿ rán kÿ nĭ gé, ha mĕ,” he mũ. “Topĕ mÿ: “ã mÿ ã tÿ nĕn tó ja ĕn han mũ vÿ?” he tũg nĭ, ti to é he tũg nĭ,” he tóg mũ gé. Hã kÿ sóg ti tÿ inh mÿ nĕn to: “han ra,” he mũ ĕn hã han tĭ, hã kÿ sóg hũm ke tũ nĭ,” he tóg.

⁸ Kÿ Japo tóg, ti mré tĭg mãn mũ. Pãnónh tĕj ra ag tóg mũ mũ sir. Kÿ tóg, ti mÿ ga kar ven kãn mũ, ga kri mũ kar ag ke gé. Ti sĭnvĭ kar ĕn ven kãn tóg ti mÿ. ⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “isũ vĕ, tag kar ti,” he mũ. “Hã ra sóg, ã mÿ tovãnh kãn sór mũ, ã tÿ ã jakrĭ tÿ grĭnh ken kÿ, inh krĕm, inh mÿ: Topĕ vÿ tÿ ã nĭ, he jé,” he tóg. ¹⁰ Kÿ tóg ti mÿ: “ha tĭg, *Satanás*,” he mũ. “Ĕg pã'i tÿ Topĕ hã krĕm ĕg tóg ĕg jakrĭ tÿ grĭnh ke tĭ, ti hã to ĕg tóg: “Topĕ vĕ,” he tĭ, hã kÿ tóg rán kÿ nĭ, Topĕ vĭ tÿ rán kÿ nĭ ki,” he tóg.

¹¹ Kÿ Japo vÿ tóg tĭ mũ sir, ti tovãnh kÿ. Kÿ Topĕ tÿ jĕgnĕ jafã ag tóg ti tá junjun mũ sir, *Jesus* ki rĭr jé. Ti jóg vĭ mranh ja tũ tóg nĭ.

Jesus tÿ Galiléia tá Topĕ vĭ tó
(*Mc 1.14-15; Lc 4.14-15*)

¹² Kejĕn ag tóg *João* ség mũ sir, kÿ *Jesus* tóg mĕg mũ. Kÿ tóg ga tÿ *Galiléia* ra vÿn ke mãn mũ. ¹³ Ĕmã tÿ *Nazaré* tá kãkutĕ kÿ tóg, ĕmã tÿ *Cafarnaum* ra tĭ mũ, tá nĭ jé, goj nig mág ĕn tá, *Zebulom* ag jamã tá, *Naftali* ag jamã tá. ¹⁴ Hã ra tag tóg rán kÿ nĭ gé. Vãsÿ Topĕ vĭ tó tĭ tÿ *Isaiás* tóg: ¹⁵ “*Zebulom* ag jamã tá ti nĭnh mũ, *Naftali* ag jamã tá, goj nig mág tá, goj tÿ *Jordão* mã tá. Fóg ag jamã tá ti nĭnh mũ, *Israel* tũ ag jamã tá, ù tÿ Topĕ ki kagtĭg ag jamã tá, goj nig mág tÿ *Galiléia* fyr ki. ¹⁶ Tá ag tóg Topĕ ki kagtĭg nÿtĭ, hã kÿ tóg tá ag kri kuty ri ke nĭ. Ti tÿ tá jun kÿ tóg ag kri kurã ĕn ri ke nĭ. Ag kãgter ke vĕ vĕ, hã ra tóg ag kanhrãnh mũ, ag krenkren jé,” he tóg, Topĕ vĭ rán ki. ¹⁷ Ga ĕn tá nĭ kÿ tóg, ag mÿ Topĕ vĭ tó mũ, kÿ tóg ag mÿ: “ãjag jykre pãno tovãnh ra,” he mũ, “ãjag tÿ ùri ù tÿ kanhkã tá nĭ ĕn tÿ tÿ ĕg pã'i nĭ ve jé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ti mré mũ tĭ ag jé prĕr
(*Mc 1.16-20; Lc 5.1-11*)

¹⁸ Kÿ tóg kejĕn, goj nig mág tÿ *Galiléia* ĕn fyr jagma tĭ mũ. Kÿ tóg tá ùn régre ag vég mũ, hã vÿ: *Simão Pedro* mré ti jãvy tÿ *André*, he mũ. Kur tÿ pirã kugmĭ jafã tÿ ag tóg, goj kã ki fón mũ. Ag rãnrãj hã vĕ. ¹⁹ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “inh mré kãmũjĕg,” he mũ. “Pirã kugmĭ há ãjag nÿtĭ. Ājag kanhrãnh jé sóg ke mũ, ãjag tÿ ĕprã ke ag tÿ inh ki ge han jé,” he tóg. ²⁰ Kÿ ag tóg vĕsÿmĕr ti mré mũ mũ, ag tÿ nĕn tovãnh kÿ.

²¹ Kÿ ag tóg mũ mũ, goj fyr jagma. Ag mũ sĭ han mũ ra tóg, ùn régre ù ag ve mãn mũ gé, hã vÿ: *Tiago* mré ti jãvy tÿ *João* he mũ. *Zebedeu* krĕ ag vĕ. *Canoa* kã ki ag nÿtĭ, kur tÿ pirã kugmĭ jafã ki ag tóg han nÿtĭ nĭ. Ag panh vÿ, ag mré nĭ nĭ. Kÿ *Jesus* tóg, ag mÿ: “inh mré kãmũjĕg,” he mũ. ²² Kÿ ag tóg vĕsÿmĕr, ag tÿ nĕn tovãnh kÿ ti to kãmũ mũ, *canoa* tovãnh kÿ, ag panh ti tovãnh kÿ ke gé. *Jesus* mré ag tóg mũ mũ.

Jesus tÿ ag tÿ há' he
(*Lc 6.17-19*)

²³ Kÿ *Jesus* tóg, ga tÿ *Galiléia* kar mĭ tĭ mũ sir, ag mré. *Judeu* ag vĕnh kanhrãnh jafã krĕm tóg ag kanhrãnh mũ. Ag mÿ tóg Topĕ vĭ sér tó mũ, ù tÿ kanhkã tá nĭ ĕn tÿ tÿ ĕg pã'i nĭ tĭ. ùn kagyga kar ag hynhan tóg, fag kar ke gé, gĭr kar ke gé. ²⁴ Hã kÿ ti kãme tóg vĕnh kar kri rũm mũ sir, ga tÿ *Síria* tá ke kar kri. Kÿ ag tóg sir ùn kagyga ag tatĭ kãmũ mũ, ti to, vĕnh kaga vĕnh mÿ han mũ ag mré hã, kÿ tóg ag tÿ há' he kãn mũ sir. Vĕjagrĕ kórĕg ag pan kãn tóg mũ gé. Û ter tĭ han tĭ ag tÿ tóg há' he mũ gé, ùn kãnhgrĭn kÿ nÿtĭ ag tÿ ke gé, fag kar tÿ ke gé. ²⁵ Hã kÿ ùn tÿ hĕn ri ke ag tóg, ti mré mũ mũ sir. Û ag tóg, ga tÿ *Galiléia* tá kãmũ mũ, kÿ ù ag tóg, ĕmã tÿ *Decápolis* tá kãmũ mũ gé, *Jerusalém* tá ke gé, ga tÿ *Judéia* tá ke gé, goj tÿ *Jordão* mã tá ke gé.

5

Jesus t̄y ag kanhrān
(Lc 6.20-23)

¹ Ūn e ag t̄y *Jesus* venh kāmū ky tóg, ag mré krī ra tāp̄ry mū. Tá tóg nī mū, ky ti mré mū tī ag tóg, ti mré nīgnī mū, ti rā hā. ² Ky tóg ag kanhrān ky ag m̄y:

³ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ājag t̄y: “kórég inh nī,” hen ky. “S̄y Topē kuprīg t̄y jagrēn ky nī tū nī ra sóg t̄y, ūn kórég nīnh mū vē,” hem nī. Ky ājag tóg, ti t̄y t̄y ēg pā'i nī venh ke mū, kanhkā tá,” he tóg.

⁴ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ājag f̄yn ky. Ky tóg ājag f̄y ēn t̄y tū' henh ke mū,” he tóg.

⁵ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ājag t̄y vēnh kar m̄y komēr hā vīn ky. Ky ājag tóg ga kar kri t̄y pā'i n̄ytīnh ke mū,” he tóg.

⁶ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ājag t̄y vējykre kuryj ve sór n̄ytīn ky, ti t̄y ājag m̄y ājag kókīr ri ke nīn ky. Ky ājag tóg venh ke mū,” he tóg.

⁷ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ājag t̄y jagnē jagāgtān ky. Ky Topē v̄y ājag jagāgtān ke mū gé,” he tóg.

⁸ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ājag jānhkri n̄ytīn ky. Ky ājag tóg Topē venh mū,” he tóg.

⁹ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ājag t̄y jagnē krī t̄y kānhvy' hen ky. Ky Topē tóg ājag to: “inh krē ag vē,” henh ke mū,” he tóg.

¹⁰ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ag t̄y vējykre kuryj to ājag vóg kónān mū ra. Ky ājag tóg kanhkā tá jun ke mū,” he tóg.

¹¹ “Topē v̄y ājag ve há han mū, ag t̄y isugrīn ājag m̄y vī kónān mū ra, ag t̄y ājag vóg kónān mū ra. Ag t̄y ón ky ājag to vī vī he ky tóg há tī, ag t̄y ón ky: “jykre pāno ag n̄ytī,” he mū ra. ¹² M̄y sér n̄ytīm nī, krī kuprā n̄ytīm nī. Kanhkā tá ājag tóg nén há kar venh ke mū, vēnh kato. Ge ja ag tóg nīgtī gé vās̄y, Topē vī tó tī ag m̄y, ājag jo ke ag m̄y. Ag ri kén ājag tóg tag venh ke mū,” he tóg, *Jesus* ti.

Ti tovānh ke tū kāme
(Mc 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ “Sa ri ke ājag n̄ytī, ājag t̄y ga kri mūn ky. Sa kāhór nīn ky ēg tóg t̄y sa há han mān ki kagtīg n̄ytī. Kórég ti nīgtī, ti kāhór nīn ky. Ky ēg tóg ti vām tī sir, ky tóg tū' he tī sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg t̄y ēg jykre há ven ke kāme
(Mc 4.21-23; Lc 8.16-17)

¹⁴ “Ga kri mūn ky ājag tóg, jēngrē ri ke n̄ytī, ājag t̄y vējykre há han ky, ag t̄y ājag ki Topē jykre há ve jé. Ēmā mág t̄y pānónh kri n̄yn ky tóg kuvar há tá ve há nīgtī. Ti pijé vēnh péju ky n̄y'.

¹⁵ Ri ke ti nī, néj gru ti. Ēg t̄y grug ky ēg pijé *lata* krēm fēg tī'. Ti fēg jafā hā kri ēg tóg fēg tī. Ky ĩn kā tá n̄ytī kar tóg ĩn vэг tī sir. ¹⁶ Gem nī, néj gru ri ke n̄ytīm nī. Topē jykre han nī, vēnh kar t̄y ājag jykre há ve jé. Ky ag tóg, Topē m̄y vī há han ke mū, ēg jóg t̄y kanhkā tá nī ĩn m̄y,” he tóg, *Jesus* ti.

Topē t̄y Moisés m̄y vējykre nīm ja

¹⁷ “Ājag h̄yn iso: “*Moisés* t̄y ēg m̄y nén tó ja ĩn t̄y tóg, tū' he sór mū',” he mū. “Hā tū vē. S̄y ki króm kān sór vē,” he tóg. ¹⁸ “Topē v̄y, ti jykre ĩn t̄y tū' henh ke tū nī, ga t̄y ver tū' he tū nīn ky. S̄y ki króm kān ke vē, ky tóg ki krov kān ky n̄ynh mū, m̄yr, ha mē,” he tóg. ¹⁹ “Ky ājag t̄y ti vī pir t̄y tū' hen ky tóg kórég nī. Vēnh kar krēm ke v̄y t̄y ājag n̄ytīnh mū, gen ky. Ājag t̄y hā ra han kān ky ājag tóg t̄y, ūn mág n̄ytīnh mū,” he tóg.

²⁰ “*Fariseu* ag ri ke n̄ytī sór tūg nī. Ón ky ag tóg Topē vī ki króm sór tī, hā ra ag tóg, ki króm há han tū nīgtī. Ag jykre pijé kuryj n̄y'. Ājag t̄y kanhkā ve sór n̄ytīn ky vējykre kuryj han nī,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg t̄y jagnē to há n̄ytīnh ke

²¹ “Topē t̄y vās̄y ēg jo ke ag jyvēn mē ājag huri, hā v̄y: “ū tén tūg nī,” he mū. “Ā t̄y ū tén ky ag tóg, ā senh ke mū, ā t̄y ti mré ter jé,” he ja tóg nī, Topē vī t̄y rán ky nī ki. ²² S̄y ūri ājag jyvēn hā vē, ha mē. Ā t̄y ā régre to ā fe t̄y ḡym ke ky tóg ā t̄y ti tén ri ke nī, fi ke gé. Ag t̄y tag to ā se ky tóg inh m̄y há tīnh mū. Ky ā régre m̄y fēfén tūg nī gé. Jāvo ā tóg,

nũgme ki kutēnh ke mũ, pĩ ěn ki,” he tóg.

²³ “Ă tỹ Topē ĩn krēm ti mỹ nén ũ pũn sór kỹ, vēsó jykrén vén nĩ. “Inh mỹ ũ to jũ tũ nĩ vỹ? Ũ mỹ iso jykrén kónãn tũ nĩ vỹ?” hem nĩ. ²⁴ Ă tỹ ũ to jũ nĩn kỹ ti venh tĩg nĩ ver. Ti mỹ: “inh mỹ vėnh pãte fón nĩ,” hem nĩ ver, fi mỹ ke gé. Kar kỹ hã Topē mỹ nén ũ pũn nĩ sir,” he tóg.

²⁵ “Kejēn ģ tóg, ģ mré ke ũ mỹ név jē, ģ mré ke ũ fi mỹ ke gé. Kỹ fi tóg pã'i ag mỹ ģ kãmén tĩg ke mũ. Fi tỹ tónh tĩg ke ěn jo fi mré vĩm nĩ, ti mré ke gé. “Kajãm jé sóg ke mũ,” hem nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra pã'i vỹ, ģ jykre pãno venh ke mũ, kỹ tóg ti porisa mỹ: “ti se ra,” henh ke mũ. ²⁶ Ha mẽ, tá ģ kãnhmar kãkutē mãn ke tũ nĩ. Ă tỹ kajãm kãn kar kỹ hã ģ tóg, tá kãkutē mãn mũ sir, hėn ri ke mũn,” he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg prũ tũ fi mré nỹnh ke tũ

²⁷ “Topē tỹ vãsỹ ěg jo ke ag jyvėn ũ tag mẽ ģjag huri, ke gé, hã vỹ: “ģ prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ,” he mũ. ²⁸ Sỹ ũri ģjag jyvėn hã vė, ha mẽ: ģ tỹ ũn tỹtá ũ fi ki vė'i kỹ tóg, ģ tỹ fi mré nỹ sĩ han ěn ri ke nĩ sir, ģ tỹ fi ki vė'i mũ ti. Ă tỹ ũn tỹtá ũ fi mré nũr sór kỹ tóg, ģ tỹ fi mré nũr ri ke nĩ sir, ģ tỹ fi to ěn mũ ti. Ke tũg nĩ. ²⁹ Ă tỹ nén ũ ki vė'i tugrĩn Topē vĩ mranh kỹ ģ kanē tỹ nám kem nĩ, ģ tỹ ki vė'i mãn tũ nĩ jé. Ă kyvó nĩn kỹ tóg, ģ mỹ jagy tĩ vė. Ă tỹ hã ra nũgme ki kutē kỹ tóg, ti jagy kãfór nĩ. Kỹ tag hã ve sór tũg nĩ. ³⁰ Ă tỹ ģ nĩgé tỹ nén ũ kórég han kỹ ģ nĩgnó kym nĩ gé, ģ tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Ă nĩgnó pir nĩn kỹ tóg, jagy tĩ vė. Ă tỹ hã ra nũgme ki kutē kỹ tóg, jagy kãfór nĩ sir, kỹ tag hã kamėg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg prũ fón ke tũ

(*Mt 19.9; Mc 10.11-12; Lc 16.18*)

³¹ “Topē tỹ vãsỹ ěg jo ke ag jyvėn ũ hã vỹ nỹ gé, hã vỹ: “ģ tỹ ģ prũ fi fón sór nĩn kỹ tóg há tũ nỹ,” he mũ. “Ă tỹ ge ra fi fón sór nĩn kỹ fi mỹ vėnh rán kỹ nĩm nĩ, fi tỹ vėnh rá ma tĩg jé,” he ja tóg nĩ. ³² Sỹ ũri ģjag jyvėn hã vė, ha mẽ:

ģjag prũ fón tũg nĩ. Ă tỹ fi fón kỹ fi tỹ ũ tỹ mén mãn kỹ fi tóg, ģ tugrĩn Topē vĩ mranh mũ sir, ģ tỹ tỹ fi mén pė ra. Fi tỹ ģ jãvo vėsóg ki ũ mré nỹ ja nĩn kỹ tóg, há sĩ nỹ, ģ tỹ fi mỹ: ha tĩg, hen kỹ. Kỹ fi mén tỹ fi fón kỹ fi tỹ prũg sór tũg nĩ gé. Ă prũ tũ fi vė, fi mén tỹ fi fón ja nĩn kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jagnē to ón ke tũ

³³ “Vãsỹ Topē tỹ ěg jo ke ag jyvėn ũ tag mẽ ģjag tóg huri ke gé, hã vỹ: “jagnē mỹ ón tũg nĩ,” he mũ. “Ă tỹ ũ mỹ: Topē vỹ ki kanhró nĩ, hen kỹ ti mỹ ón sór tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ gé, ģ tỹ Topē mỹ: tag hã han jé sóg ke mũ, hen kỹ. Ón kỹ vĩ tũg nĩ,” he ja tóg nĩ. ³⁴ Sỹ ũri ģjag jyvėn hã vė, ha mẽ: Ón kỹ “Topē vỹ ki kanhró nĩ,” he sór tũg nĩ. Ón kỹ “ũ tỹ kãhkã tá nĩ ěn vỹ, ki kanhró nĩ,” he sór tũg nĩ gé. Topē nĩgia vė, kãhkã tá, kỹ ón kỹ tag tó sór tũg nĩ. ³⁵ Kỹ ón kỹ: “ũ tỹ tỹ ga kri ke ěn vỹ, ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Topē tũ vė, ga ti. Kỹ ón kỹ: “ũ tỹ *Jerusalém* tá ke ag ki rĩr tĩ ěn vỹ, ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ĕg pã'i mág tũ vė mỹr, *Jerusalém* ti. ³⁶ Kỹ ón kỹ: “ũ tỹ inh krĩ han mũ ěn vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ă tỹ ģ gãnh kuprig sór mũ ra ģ tóg, ģ tỹ nén tỹ ģ gãnh kuprig ke mũ ěn ki kagtĩg nĩ. Ă tỹ ģ gãnh sán sór mũ ra ģ tóg, ģ tỹ nén tỹ sán ke mũ ěn ki kagtĩg nĩ gé. ³⁷ Ki hã tóm nĩ, jagnē mỹ, ón sór tũg nĩ. Ũ tỹ ģ mỹ ki hã tó kỹ: hỹ, hem nĩ. Ti tỹ ki hã ke tũ nĩ kỹ: vó, hem nĩ gé. Ă tỹ han ke nĩn kỹ: he, hem nĩ. Ă tỹ han ke tũ nĩ kỹ: nejé, hem nĩ. Ă tỹ ón sór kỹ ģ tóg Nén-Kórég jykre hã han ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg tỹ vėnh kajãm ke tũ (*Lc 6.29-30*)

³⁸ “Topē tỹ vãsỹ ěg jo ke ag jyvėn ũ tag mẽ ģjag huri, hã vỹ: “ũ tỹ ģ kanē pir ki tãnh kỹ vėnh kato ti kanē pir ũ hã ki tãnh nĩ gé,” he ja tóg nĩ. “Ũ tỹ ģ jã pir ki tãnh kỹ mranh kỹ vėnh kato ti jã pir hã ki tãnh kỹ mranh nĩ gé. Pãtén tũg nĩ,” he ja tóg nĩ, Topē ti. ³⁹ Sỹ ũri ģjag jyvėn mũn hã vė, ha mẽ: ũ tỹ ģ to

jũ mũ ra ti to jũ tũg nĩ, fi to jũ tũg nĩ gé. Ti tỹ ã jamẽ ki tãnh kỹ ti mỹ ã jamẽ ù ven nĩ gé, ti tỹ ã mỹ ki tãnh jé gé, fi ke gé. ⁴⁰ Ti tỹ ã pãritó mãn sór kỹ ti mỹ ã *camisa* mré nĩm nĩ gé. ⁴¹ Ti tỹ ã mỹ: “mũ nỹ, tag tá, kakó ja tá inh fón jé,” hen kỹ ti mré tĩg nĩ, kỹ ti mỹ: “kór há tá inh ã fón tĩg mũ ha,” hem nĩ. ⁴² Ti tỹ ã mỹ nén ù to: “inh mỹ nĩm,” hen kỹ ti mỹ nĩm nĩ, fi mỹ ke gé. Û tỹ ã mỹ: “inh mỹ *prestar* hem nĩ,” hen kỹ ti mỹ, fi mỹ: nejé, he tũg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ ãg kato vãsãn mũ ag tó há nỹtĩnh ke

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ “Topẽ tỹ vãsỹ ãg jo ke ag jyvẽn ù mẽ ãjag huri, hã vỹ: ã mré ke ag to há nĩm nĩ, kỹ ù tỹ ã kato vãsãnsãn mũ ag to jũ nĩm nĩ gé, he mũ. ⁴⁴ Isỹ ùri ãjag jyvẽn hã vẽ, ha mẽ: ù tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag to há nỹtĩm nĩ, ù tỹ ãjag vóg kónãn mũ ra ag to Topẽ mré vĩm nĩ, fag to ke gé. ⁴⁵ Kỹ ãjag tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ, ãjag tỹ ãg jóg tỹ kãnhkã tá nĩ ãn ri ke han kỹ. Ti hã ne tóg rã han', ti tỹ vẽn kar kri jẽngrẽg kỹ san jé, ùn jykre kuryj ag kri, ùn jykre pãno ag kri ke gé, fag kri ke gé. Ta han ti ke gé, ti tỹ vẽn kar há han jé, ùn jykre kuryj ag, ùn jykre pãno ag ke gé, fag ke gé. Ver tóg vẽn kar to há nĩ, Topẽ ti,” he tóg.

⁴⁶ “Ãjag mré ke ù ag tóg, ãjag to há nỹtĩ. ãjag tỹ tag ag hã to há nỹtĩn kỹ, fag hã to há nỹtĩn kỹ tóg, tỹ nén ù tũ nĩ ver. Ûn jykre kórég ag vỹ ge nỹtĩgtĩ gé, *governo* mỹ jãnkamy mäg tĩ ag. Û tỹ ag to há nỹtĩ ãn ag hã to ag tóg, há nỹtĩgtĩ, vẽn kato. Há ti nĩ, hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. ⁴⁷ Kỹ ãjag tỹ ãjag mré ke ag hã mỹ: “ã mỹ há?” hen kỹ tóg tỹ, nén ù tũ nĩ gé ver. Û tỹ Topẽ vĩ ki kagtĩg ag vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Ag mré ke ag hã mỹ ag tóg: “ã mỹ há?” he tĩ gé, hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. ⁴⁸ Hã kỹ vẽn kar to vỹjyre kuryj han kỹ nỹtĩm nĩ, ù tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag mré hã, fag mré hã. Ëg jóg tỹ kãnhkã tá nĩ ãn ri ke han nĩ. Ti hã ne tóg, vẽn kar to

vỹjyre kuryj han kỹ nĩ nĩ'. Ti ri ke han nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

6

Ëg tỹ ù jagãgtãn ke

¹ “Kỹ ãjag tỹ Topẽ jykre han sór kỹ ù tỹ vỹjyre pãno han mũ ag jykre ri ke han tũg nĩ. Ón kỹ ag tóg, vẽn kar rĩnve Topẽ jykre han sór tĩ, vẽn kar tỹ ag ve jé. Kar kỹ ag tóg hã ra, hã tũ han tĩ sir, fag ke gé. Kỹ ag ri ke han tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãg jóg tỹ kãnhkã tá nĩ ãn vỹ tóg, ãjag mỹ ti kaja ven ke tũ nĩ,” he tóg. ² “Hã kỹ ãjag tỹ ùn jagtar ag jagãgtãn kỹ ù mỹ: ag jagãgtãn inh tĩ, he tũg nĩ. Û tỹ vỹjyre régre han mũ ag jykre ri ke han tũg nĩ. Vẽn kar mỹ ag tóg: ag jagãgtãn inh tĩ, fag ke gé, he tĩ. Ag *ganho* hã vẽ, kỹ ag tóg kãnhkã tá *ganho* ù ve mãn ke tũ nĩ ha, he tóg.

³ “Ag ri ke han tũg nĩ. Û mỹ tó tũg nĩ, ãjag tỹ ù jagãgtãn kỹ, ãjag mré ke fag mỹ tó tũg nĩ gé. ⁴ Kỹ ãjag tỹ ag jagãgtãn kỹ ãg jóg tỹ kãnhkã tá nĩ ãn tóg, ãjag vэг mũ sir, kỹ tóg ãjag mỹ nĩm ke mũ sir, ãjag *ganho* ti. Ëg tỹ vẽn vatãnh tá nén han mũ ãn ve kãn tóg tĩ, Topẽ ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ Topẽ mré vēmén
(Lc 11.2-4)

⁵ “Kỹ ãjag tỹ Topẽ mré vēmén kỹ ù tỹ vỹjyre régre han mũ ãn jykre ri ke han tũg nĩ gé. Ag tỹ ón kỹ Topẽ mré vĩ kỹ ag tóg, *igreja* krẽm jẽgĩ kỹ nỹtĩ, ke tũ nĩ kỹ ãn krẽm. Kỹ vẽn kar vỹ ón kỹ ag to vĩ há han mũ sir, fag to ke gé. Kãnhkã tá tóg *ganho* ù ve mãn ke tũ nĩ ha. ãjag mỹ sóg ki hã tó mũ, ha mẽ. ⁶ Ag jãvo ãjag tỹ Topẽ mré vēmén kỹ ãjag ãn kã ra gem nĩ. Kỹ jãnkã nĩfénh nĩ. Kỹ tá Topẽ mré vĩm nĩ sir, ãg jóg mré, ãg tỹ ùn vэг tũ ãn mré. Kỹ tóg kãnhkã tá ãjag mỹ nĩm ke mũ, ãjag *ganho* ti. Ëg tỹ vẽn kar vatãnh tá nén han mũ ãn vэг tóg tĩ mỹr, Topẽ ti,” he tóg, *Jesus* ti.

⁷ “Ãjag tỹ ti mré vēmén kỹ fagrĩnh mỹ ti mré vēmén mág han tũg nĩ. Û tỹ Topẽ vĩ ki kagtĩg ag ri ke han tũg nĩ. Ag jãnjãn kỹ ag tóg ón kỹ vĩ jagy han tĩ.

“Ëg tỹ vĩ jagy han kỹ ti hỹn ãg vĩ mẽnh mũ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ, fag ke gé. ⁸ Ag ri ke han tũg nĩ. Ëg jóg vĩ nén kar ki kanhró nĩ. Æjag tỹ ti mỹ tó tũ ra tóg ki kanhró nĩ,” he tóg.

⁹ “Æjag tỹ Topẽ mré vĩ kỹ tag tóm nĩ, ha mẽ:

“Ëg jóg mág, kanhkã tá ã tóg nĩ nĩ.
 Æ jiji tó ãg tóg tĩ, kỹ vãnh kar jé ã tỹ tỹ
 ùn mág nĩ vé.

¹⁰ Ëg jé kãnhmar ã tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vé.
 Vãnh kar jé ã tỹ nén to jykrén mũ
 ẽn han sór, ga tá ke kar, ag jé
 kanhkã tá ke kar ag ri ke han.

¹¹ Ëg mỹ ùri ãg jẽn ti nĩm, ãg tỹ kurã kar
 ki ko tĩ ẽn.

¹² Kỹ ãg mỹ vãnh pãte fón nĩ, ãg tỹ ã vĩ
 mranh ja ti.

Hã jé ãg tóg, ãg tỹ jagnẽ to jũ tỹ jagnẽ
 mỹ vãnh pãte fón ke mũ gé.

¹³ Kỹ ãg tỹ ã vĩ mranh sór kỹ ãg kren
 han nĩ, ãg tỹ mranh tũ nĩ jé.

Nén-Kórég jo ãg vem nĩ.

Æ há ne tóg tar nĩ'.

Æ há ne tóg mág nĩ inhhã'.

Æ jykre tóg tũ' henh ke tũ nĩ,”

hem nĩ, Topẽ mỹ,” he tóg.

¹⁴ “Hỹ, ge ti nĩ,” he tóg. “Û tỹ ãjag to
 jũ kỹ ti mỹ vãnh pãte fón nĩ. Û tỹ ãjag
 mỹ vĩ kónãn kỹ ti mỹ vãnh pãte fón nĩ
 gé. Æjag tỹ gen kỹ ãg jóg vĩ ãjag mỹ
 vãnh pãte fón ke mũ gé. ¹⁵ Æjag tỹ tag
 han tũ nĩn kỹ ãg jóg tóg, ãjag mỹ vãnh
 pãte fón ke tũ nĩ gé, ãjag tỹ ti vĩ mranh
 ja ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg vãkre

¹⁶ “Kejẽn ãjag tóg vãkrég tĩ. Jẽg tũ
 ãjag nĩ, Topẽ mỹ há nỹtĩ jé. Kỹ fe ù nỹtĩ
 tũg nĩ. Vãkre ki ù tỹ vỹjyre régre han
 mũ ag jykre ri ke han tũg nĩ. Ag tỹ ón
 kỹ vãkre kỹ ag tóg, fe ù nỹtĩgĩ sir, vãnh
 kar tỹ ag vãkre ve jé. Ag *ganho* há vẽ.
 Kanhkã tá ag tóg, *ganho* ù venh ke tũ
 nĩ ha. Æjag mỹ sóg ki há tó mũ, ha mẽ.

¹⁷ Æjag vãkre kỹ ãjag gãnh tãg nĩ, ãjag
 jamẽ kupem nĩ, fénhta han nỹtĩ ve nĩm
 nĩ. ¹⁸ Hã kỹ ag tóg vég tũ nĩ, ãjag vãkrég
 mũ ti. Ëg jóg há ne vég mũ inhhã', ãg
 tỹ ùn vég tũ ẽn há vĩ vég mũ. Kỹ tóg

kanhkã tá ãjag mỹ ãjag *ganho* nĩm ke
 mũ. Ëg tỹ vãnh kar vatánh tá nén han
 mũ vég tóg tĩ, Topẽ ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg rikon sór ke tũ

(Lc 12.33-34)

¹⁹ “Ga kri mũn kỹ rikon ke to vãsãn
 sór tũg nĩ. Ga vĩ ãjag tỹ nén kar konh
 ke mũ. Kỹ ãjag jãnkamy vĩ vẽso jãgfanh
 ke mũ gé sir. Kỹ ag tóg pigju kỹ ma
 mũnh ke mũ gé sir, ãjag tỹ nén ti, ti e
 nĩn kỹ. ²⁰ Æjag tỹ inhhã kanhkã tá tũ
 mág pẽ nỹtĩn kỹ tóg há ra ãjag mỹ há
 tĩnh mũ. Tá ti pijé tỹ ga nĩ', ãjag tũ ti,
 tá ti pijé vẽso jãgfanh mũ'. Tá ag pijé
 péju kỹ ma mũnh mũ'. Hã kỹ tá ãjag
 tũ vin han sórm nĩ. ²¹ Æjag tỹ ga kri tỹ
 nén ù mág nỹtĩn kỹ ãjag tóg, ga kri mũ
 mág sór mũ. Æjag tỹ há ra kanhkã tỹ tỹ
 nén ù mág nỹtĩ sór kỹ ãjag tóg, kanhkã
 ra mũ sór mũ, kỹ tag há ne há nĩ',” he
 tóg, *Jesus* ti.

Ëg kanẽ tỹ ãg mỹ kurã han

(Lc 11.34-36)

²² “Ëg kanẽ tỹ ãg tóg vég tĩ. Kỹ tóg
 ãg mỹ kurã nĩ, ãg kanẽ há nĩn kỹ. ²³ Tĩ
 kórég nĩn kỹ tóg, ãg mỹ kuty tĩnh mũ.
 kỹ kuty tag vĩ kuty kar kãfór nĩ. Ge
 ti nĩ, ãg jykre kórég nĩn kỹ. Ëg kanẽ
 kórég ri ke ti nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ Topẽ há tỹ jagrẽ nĩnh ke

(Lc 16.13; 12.22-31)

²⁴ “Æ jagrẽ régre nĩn kỹ tóg vãnh mỹ
 tĩ. Æ tỹ Topẽ há tỹ jagrẽ nĩn kỹ jãnkamy
 tãn ẽn tỹ jagrẽ nĩ sór tũg nĩ. Æ tỹ
 jãnkamy e ve sór kỹ ti há vĩ tỹ ã jagrẽ
 nĩnh mũ. Kỹ ã tóg Topẽ tỹ ãg mỹ nén tó
 mũ ẽn to jykrén há han ke tũ nĩ. Hã kỹ
 ã tỹ Topẽ to há nĩn kỹ ga kri riko nĩ sór
 tũg nĩ. Topẽ kã jatun jé ã tóg ke mũ,
 ha vem nĩ,” he tóg. ²⁵ “Hã kỹ sóg ãjag
 mỹ tó mũ. Æjag tỹ nén ve sór mũ to krĩ
 kufy han tũg nĩ. “Inh hỹn ùri ne konh
 mũ', inh hỹn ne tunh mũ'?” he tũg nĩ.
 Topẽ tỹ ãg han ja vẽ mỹr, ãg tỹ ga kri
 mũ jé. Hã kỹ tóg ãg mỹ ãg tỹ konh ke
 mũ ven tĩ gé sir, ãg kur ti ke gé. ²⁶ Sẽsĩ
 to jykrén nĩ. Ag mỹ êkrãn tĩ? Vó. Ag
 mỹ pãjó krẽm vin tĩ? Vó. Ge ra ãg jóg
 tỹ kanhkã tá nĩ ẽn tóg ag ki rĩr nĩ nĩ.

Ājag mý jēsī kāfór tū nýtī', Topē mý'? Vó, sēsī kāfór ājag tóg nýtī. ²⁷ Topē tỹ ēg kā ũ jé prēr ký ēg tóg ter ke mū, ēg ter sór tū ra. Ēg tỹ to krī kufy han mū ra ēg tóg ter ke mū. Ēg krī kufy ěn pijé ēg kren han mū'.

²⁸ Ký kur to krī kufy han tūg nī gé. Ka fej to jykren nī. Jatun mý tóg mog tī. Rānhrāj tū tóg nīgtī, kur han tū tóg nīgtī. ²⁹ Ge ra tóg sīnvī nýtī, ka fej ti, pā'i mág tỹ *Salomāo* kur sīnvī kāfór, ti tỹ ēprā ke ag kur sīnvī kāfór ja ra. Ki hā sóg tó mū mýr. ³⁰ Topē hā ne, ka fej sīnvī han. Hā ra tóg kānhmar kāgter tī. Ūri tóg há nýtī. Vaj ký tóg kógungun ký pūr mū sir, re mré. Ký Topē tóg ājag ki rīr kāfór han mū, ājag kur mré hā. Hā ký ti vī kri fim nī. ³¹ Krī kufy han tūg nī. “Inh hýn ne konh mū'? Inh hýn ne kron mū'? Inh hýn ne tunh mū'?” he tūg nī. ³² Ū tỹ Topē vī ki kagtīg ag vỹ tag to jykren mág tī. Hā ra ēg jóg tỹ Topē vỹ ēg vэг tī. Ký to krī kufy han tūg nī. ³³ Topē tỹ tỹ ēg pā'i nī ěn hā ve sorm nī. Ký tag hā to vāsān nī. Ti jykre kuryj tag hā to jykren mág nī. Ký tóg ājag mý ājag tỹ nén ve sór mág mū ěn vin ke mū sir. ³⁴ Hā ký ājag tỹ vaj ký nén ve sór mū to krī kufy han tūg nī. Vaj ký ājag tóg venh ke mū, ký ājag tóg to jykren ke mū sir. Ūri ājag tỹ nén vэг mū hā to jykren nī,” he tóg, *Jesus* ti.

7

Ēg tỹ ũ to vī kónān ke tū
(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ “Ā régre to vī kónān tūg nī, ti jykre kórég ra. Ký Topē vỹ ā to vī kónān ke tū nī gé. ² Ā tỹ ũ to vī mū ěn ri ke han jé tóg ke mū, Topē ti, ā to. Ā tỹ ũ mý kāmūn mū ri ke han jé tóg ke mū, ā mý, Topē ti. ³ Jykre kórég mág ā tóg nī gé, hā ra ā régre jykre pāno sī ěn tóg ā mý kórég nī'. ⁴ Ký ā hā ne tóg ā régre mý, fi mý: “ā jykre kórég kuryñh jé sóg ke mū,” he tī', ā tỹ ā jykre pāno ěn kuryñh jāvānh ra'. ⁵ Ke tūg nī. Ke tū nī mū ra ā tóg jykre régre nī. Ký ā jykre kuryñh vén nī. Kar ký ā tóg sir ā régre jykre kuryñh há han ke mū,” he tóg.

⁶ “Hā ra kasor jykre ri ke ag mý Topē jykre sīnvī ěn tó tūg nī. Porko jykre ri ke ěn ag mý ke gé, fag mý ke gé. Jykre kavéj ag nýtī, hā ký ag tóg, Topē jykre to é henh ke mū. Tỹ tū' he sór ag tóg tī, ti sān ký, kar ký ag tóg sir, ā to jū sór mū gé, ha vem nī, ā tỹ ag mý Topē jykre sīnvī tó ja hā ra,” he tóg, *Jesus* ti.

Topē tỹ tỹ ũn vī há nī
(Lc 11.9-13)

⁷ “Topē mý nén kar to vīm nī, ký tóg ājag mý han ke mū. Ājag tỹ ti mý nén ũ to vī mū ěn jāvānh nī, ký ājag tóg venh ke mū. Ti mré vī ký ēg tỹ ti jānkā tỹ tórón tórón ke ěn ri ke han nī. Ký tóg ājag mý nón ri ke han mū sir, ti tỹ ājag mý ājag tỹ nén to vī mū ěn han ký. ⁸ Hý, hā vē. Ājag tỹ ti mý nén ũ to vīn ký tóg, ājag mý han mū sir. Ājag tỹ jāvānh ký ājag tóg, venh ke mū sir,” he tóg.

⁹ “Kejēn ājag kósín tóg: “isý ěmī konh há tóg tī,” he mū. Ký ājag pijé, ti mý pó nīm ke mū'. ¹⁰ Ti tỹ ājag mý: “isý pirā konh há tóg tī,” hen ký ājag pijé ti mý pýn nīm ke mū'. ¹¹ Jykre pāno ājag nýtī. Ge ra ājag tóg ājag krē mý nén ũ há vin tī. Ge ti nī gé, ājag tỹ Topē mý nén ũ to vīn ký. Nén ũ há tāvī hā vin jé tóg ke mū. Hā ra tóg ājag kāfór han tī, ēg jóg tỹ kanhkā tá nī ěn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tỹ jagnē mý nén han ke
(Lc 6.31)

¹² “Ājag tỹ ũ to: “ti tỹ inh mý tag han ra tóg há tī vē,” hen ký inhhā ti mý han nī, fi mý ke gé. *Moisés* tỹ ēg jyvěn hā vē, Topē vī tó tī ag tỹ ēg jyvěn hā vē,” he tóg, *Jesus* ti.

Jānkā kāme
(Lc 13.24)

¹³ “Ū tỹ inh ki rā mū vỹ, jānkā sī fīn rām sór ri ke nī. Fīn rām jé ēg tóg, vāsān tī. Jānkā mág vỹ nī gé. Fīn rām há ti nī, ti mág nīn ký. Hā ký ũ tỹ ěn ri ke ag vỹ fīn rām tī. Hā ra ũ tỹ fīn rām mū ěn ag vỹ, kāgter pē han ke mū, nūgme ki vār ký. ¹⁴ Ag jāvo jānkā sī ěn fīn rām sorm nī, ājag tỹ rīr krýg ja tū ve jé. Ti sī nīn ký tóg fīn rām jagy nī, hā

kỹ ùn pipir ag hã vỹ jãnkã sĩ fĩn rãm ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ón kỹ Topê vỹ tó tĩ ag
(Lc 6.43-44)*

¹⁵ “Ón kỹ Topê vỹ tó tĩ ãn ag vỹ kri nĩm tũg nĩ. Há nỹtĩ ve ag tóg nĩ, hã ra ag tóg, ãjag kókén sór nỹtĩ. ãjag kókén sór to ag tóg, mĩg jũ ãn ri ke nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. ¹⁶ ãjag tỹ ag jykre tugnỹm kỹ ãjag tóg, ag tỹ Topê vỹ mranh mũ ãn ki kanhró nỹtĩ, fag ke gé. Ha vé, vãn h tỹ jóhó ki ãg tóg, *uva* vég tũ nĩgtĩ mỹr. Kỹ ãg tóg sónh ki pẽnva vég tũ nĩgtĩ gé. ¹⁷ Ka vỹ ge nỹgtĩ. Ti há jẽn kỹ tóg kanẽn há han tĩ, kỹ ãg tóg ko tĩ. Ti kórég jẽn kỹ tóg kanẽn kónãn tĩ gé, kỹ ãg piế ko tĩ. ¹⁸ Ka há vỹ kanẽn kónãn ki kagtĩg jẽ, kỹ ka kórég vỹ kanẽn há han ki kagtĩg jẽ gé. ¹⁹ Kỹ ãg tóg ka kórég ãn gỹn tĩ, tỹ ãg pĩnh tĩ, ka tỹ kanẽn há han vãn h ãn tỹ. ²⁰ Ge ag nỹtĩ, ón kỹ Topê vỹ tó tĩ ag. Ag tỹ Topê vỹ mranh mũ ra ag tóg, ón kỹ Topê vỹ tó tĩ. Ag tỹ nén han mũ ki ãg tóg, ag jykre kórég vég mũ, fag ke gé” he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tỹ Topê vỹ ki króm ke
(Lc 13.25-27)*

²¹ “Vẽn h kar tóg iso: “pã'i vẽn, pã'i vẽn,” he tĩ. Hã ra ù ag tóg, Topê tỹ nén tó mũ ãn han tũ nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg, Topê tỹ tỹ ãg pã'i mág nĩ venh ke tũ nĩ. ù tỹ inh jóg vỹ han mũ ãn ag hã vỹ, Topê tỹ tỹ ãg pã'i mág nĩ venh ke mũ, fag ke gé. ²² Kurã tỹ ãgno kã, isỹ vẽn h kar jykre tugnỹm ke kurã ãn kã ag tóg, inh mỹ: “*Senhor, Senhor,* ã jykre tó ãg mỹr,” henh ke mũ. “ã jykre hã ki ãkren kỹ ãg tóg, ãg tỹ nén han vãn h han ja nĩgtĩ mỹr. ã jykre hã tỹ ãg tóg, vẽn agrẽ kórég pan mỹr,” he jé ag tóg ke mũ, inh mỹ. ²³ Hã ra sóg ag mỹ: ãjag piế tỹ, inh mré ke nỹtĩ, henh ke mũ. ãjag ki kagtĩg sóg nĩ mỹr. Ha mũ jẽg. Jykre kórég ãjag tóg nỹtĩ, he jé sóg ke mũ, ù tỹ inh panh vỹ han jãvãn h ãn ag mỹ, fag mỹ ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

*Đn nũna gunh gunh kãmẽ
(Lc 6.47-49)*

²⁴ “Ha mẽ, inh vỹ mẽg ãjag tóg nỹtĩ,” he tóg. “ãjag tỹ inh vỹ ki króm kỹ ãjag tóg sir tỹ, ùn jykre há ri ke nỹtĩ. Đn han ken kỹ tóg, to jykren mũ. To jykren há han kỹ tóg, ga kũm kỹ pãró kri ãn nũna ka fẽg mũ sir. ²⁵ Kejẽn ta tóg kutẽ mũ, kỹ goj vỹ var mũ sir. Kóho jũ vỹ kãtĩ mũ gé, ãn to, hã ra tóg kutẽ tũ nĩ sir, ãn ti. Pãró kri tóg nỹtĩ, ti nũna ti, hã kỹ tóg kutẽ tũ nĩ. Ge ti nĩ, ãjag tỹ inh vỹ kri fi kỹ. ²⁶ ãjag tỹ inh vỹ mẽg mũ ra ki króm tũ nĩn kỹ ãjag tóg tỹ ùn jykre kórég ri ke nỹtĩ. Đn han ken kỹ tóg, to jykren kónãn mũ, kỹ tóg ga rỹnhryj hã ki ka fẽg mũ, krĩg mỹ, ãn nũna ti. ²⁷ Kejẽn ta tóg kutẽ mũ, kỹ goj vỹ var mũ sir. Kóho jũ vỹ kãtĩ mũ gé, ãn to, kỹ ãn tóg vom ke tere kỹ kutẽ mũ sir. Mráj kãn tóg mũ sir, ãn ti. Ge ti nĩ, ãjag tỹ inh vỹ kri fig tũ nĩn kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus vỹ tỹ vẽn h kar vỹ kãfór nĩ

²⁸ Hã ki *Jesus* tóg krỹg he mũ sir, ag kanhrãn ki. Kỹ tóg vẽn h kar mỹ e tĩ sir, ti vỹ ti. ²⁹ Ti vỹ tóg vẽn h kar vỹ kãfór nĩ, Topê vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag vỹ kãfór ti nĩ, kỹ tóg pã'i vỹ kãfór pẽn nĩ gé, ti vỹ ti. Hã kỹ tóg ki hã tó mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ sir, fag mỹ ke gé.

8

*Jesus tỹ ùn kaga kren vãn h tỹ há' he
(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)*

¹ *Jesus* tỹ ag mỹ tó kãn kar kỹ tóg pãnónh ãn to tere mũ sir. Kỹ ùn e ãn ag tóg, ti nón mũ mũ sir, fag ke gé. ² Kỹ vãn h ù tóg ti tá jun mũ. Vẽn h kaga kren vãn h han kỹ tóg nĩ, vẽn h kaga tỹ *lepra* he mũ ãn. Kỹ tóg ti krẽm grĩnh ke kỹ ti mỹ: “*Senhor,*” he mũ. “ã mỹ isỹ há' he sór tũ'? ã hã tóg isỹ há henh ke mũ, ã tỹ isỹ há' he sór kỹ,” he tóg ti mỹ.

³ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “he,” he mũ. “Há' he ja há ã tóg nĩ,” he tóg ti mỹ. Kỹ tóg ti kaga kren vãn h ãn tỹ há' he mũ vẽn sỹmẽr. Jãnhkri' he tóg mũ, ti fár ti. ⁴ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ker ù mỹ tó hẽ,” he mũ. “Ha tĩg. Topê tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ. Kỹ Topê mỹ *Moisés* tỹ vãsỹ ãg

mỹ nén tó ja ěn nĩm nĩ. Hã tugrĩn vẽn
kar vỹ ã tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn
mũ,” he tóg ti mỹ. Kĩ tóg tĩ mũ sir.

*Jesus tỹ pã'i mág camarada tỹ há' he
(Lc 7.1-10)*

⁵ Kĩ Jesus tóg kejẽn ěmã tỹ Cafar-
naum tá jun mũ. Kĩ fóg tỹ *capitão*
tóg, ti venh kãtĩ mũ. ⁶ Kĩ tóg ti mỹ:
“*Senhor*,” he mũ. “Inh camarada tóg
nỹ nĩ, inh ĩn tá. Kãnhgrĩn kãn kũ tóg nỹ,
hã ra tóg kaga jagy nỹ gé,” he tóg. ⁷ Kĩ
tóg ti mỹ: “kũ inh hỹn ã mré ti venh tĩg
mũ ha, sỹ ã mỹ ti tỹ há' he jé,” he mũ.
⁸ Hã ra tóg: “ã mỹn hỹn jagy nĩ, ã tỹ inh
ĩn kã ki sãn ke ti, isỹ tỹ fóg nĩn kũ,” he
mũ. “Ã vỹ pir ki tóg há' henh mũ. ã
vỹ hã tỹ ã tóg ti tỹ há' henh ke mũ,” he
tóg. ⁹ “Ha vé, tỹ sóg pã'i krẽm ke nĩ gé,
kỹ *soldado* ag tóg tỹ inh krẽm ke nỹtĩ
gé. Hã kũ sóg pã'i jykre ki kanhró nĩ.
Isỹ *soldado* ù mỹ: kutĩg, hen kũ tóg tĩ
mũ. Sỹ ti mỹ: kunĩg, hen kũ tóg kãtĩ
mũ gé. Isỹ inh camarada mỹ: tag han
ra, hen kũ tóg han tĩ. Inh vỹ tỹ sóg ag
jẽgnẽg tĩ. ã vỹ hã tỹ ã tóg ti tỹ há' henh
ke mũ,” he tóg. ¹⁰ Kĩ tóg ti mỹ e tĩ. Kĩ
tóg ti mré mũ ag mỹ: “ha mẽ, *Israel* ag
vỹ ti ri ke tũ nỹtĩ,” he mũ. “Ki kanhró
tóg nĩ mỹr, kũ tóg inh ki rã kũ jẽ. Ge
ve ja tũ sóg nĩ,” he tóg. ¹¹ “Ha vé, ù tỹ
hẽn ri ke ag vỹ kãmũnh ke mũ, rã jur
ja tá, rã pur ja tá ke gé. *Abraão* mré
ag tóg ù tỹ kanhkã tá nĩ ěn tỹ tỹ ěg pã'i
nĩ venh ke mũ, *Isaque* mré, *Jacó* mré
ke gé. Topẽ tóg ag ki rĩr ke mũ. ¹² Ag
jãvo *Israel* krẽ'krẽ ag tóg, kuty ki vár
ke mũ. Ag tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ěn tỹ tỹ
ẽg pã'i nĩ venh ke vẽ vẽ, hã ra ag tóg
venh ke tũ nĩ. Kũ ag tóg vẽnỹrẽnh ke
mũ, ag jã tỹ ag tóg gãngán kenh mũ,
vẽnso jũn kũ, fag ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

¹³ Kĩ tóg *capitão* mỹ: “Inh ki rã kũ ã
tóg jẽ nĩ,” he mũ. “Hã kũ ã tóg venh
ke mũ sir. ã camarada tỹ inh hur há'
hé,” he tóg. Kĩ tóg tĩ mũ sir. *Jesus* tỹ ti
mỹ tó mũ ěn hã kã tóg há' he ja nĩ.

*Jesus tỹ ùn kagyga tỹ hághá' he
(Mc 1.29-34; Lc 4.38-41)*

¹⁴ Kĩ *Jesus* tóg sir *Pedro* ĩn kã ra rã
mũ. Hã ra ti prũ fi mỹnh fi tóg kaga

nỹ nĩ, rỹg kũ. ¹⁵ Kĩ tóg fi nĩgé mẽg mũ
sir. Kũ fi rỹg ěn tóg tũ' he mũ sir. Kũ fi
tóg nĩ kũ ag ki rĩr mũ sir. ¹⁶ Kuty ěn kã
ag tóg ùn jagrẽ kórég ag tatĩ kãmũ mũ,
ti to. Kũ tóg ag mỹ vỹ mũ, kũ ag jagrẽ
tóg pa kãn mũ sir. ùn kagyga ag tỹ há'
há' he tóg mũ gé sir, fag ke gé. ¹⁷ Hã
ra tag tóg rãn kũ nĩ gé. Vãsỹ Topẽ vỹ tó
tĩ tỹ *Isaiás* vỹ tag rãn ja nĩ, ha mẽ: “ẽg
kaga nỹtĩn kũ tóg ěg tỹ há' há' he tĩ, ti
tỹ ěg jagfy jagtar tugrĩn,” he ja tóg nĩ.

*Û tỹ Jesus mré mũ sór mũ ag
(Lc 9.57-62)*

¹⁸ Kejẽn ag tóg, *Jesus* pẽnĩn e nỹtĩ,
fag ke gé, hã kũ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ:
“mũ jé ha,” he mũ. “Goj kafã ù ra ěg
tóg mũnh mũ,” he tóg.

¹⁹ Ag mũnh ke to hã Topẽ vỹ to ěg
kanhrãn tĩ ù tóg, ti mré vĩnh kãtĩ mũ.
“*Senhor*,” he tóg. “Sỹ ã mré tĩg há tóg
tĩ. ã tỹ hẽ ra tĩg kũ sóg, ã mré tĩg mũ,”
he tóg. ²⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “hã ra
tóg jagy tĩ,” he mũ. “Đn tũ sóg nĩ. Mĩg
vỹ kré nỹgtĩ. Sēsĩ vỹ jagfe nỹgtĩ gé. Ag
jãvo isỹ hẽ tá nũr ke tóg tũ tĩ. Tỹ sóg
ẽprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

²¹ Kĩ *Jesus* mré tĩ ù tóg ti mỹ: “ã mré
sóg tĩ sór mũ, hã ra sóg ver inh panh
ter kũ ga ki ti fón sór mũ,” he mũ gé.
²² Kĩ tóg ti mỹ: “vó,” he mũ. “Ti kenh
tĩ tũg,” he tóg. “Inh mré kãtĩg. Inh ki
ge tũ ag vỹ ã panh kej han mũnh mũ,”
he tóg. ²³ Kĩ tóg *canoa* kã ra rã mũ sir.
Kũ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré ki ge mũ
gé, ag tỹ goj kafã ù ra mũ jé.

*Jesus tỹ kóho jũ tỹ tũ' he
(Mc 4.35-41; Lc 8.22-25)*

²⁴ Ag tỹ goj nig mág ěn kã mũ mũ ra
kóho jũ tóg krog he kãtĩ mũ sir, ha mẽ.
Kũ goj tóg *canoa* kã ki krẽm krẽm ke
mũ, ti fãn sór tóg mũ. Hã ra *Jesus* tóg
nũr nỹ. ²⁵ Kũ ag tóg ti rĩn kũ ti mỹ:
“*Senhor*, ěg krenkren han nĩ, ěg kãgter
ha mẽ tóg tĩ,” he mũ.

²⁶ Kũ tóg ag mỹ: “ã jag tỹ neje
mũmẽgmẽg nẽ? ã jag mỹ inh ki ge há
han tũ'?” he mũ. Kũ tóg nĩ mũ sir,
jẽgnẽ kũ tóg goj mỹ vỹ mũ, kóho mỹ. Kũ
tóg tũ' he mũ sir. Katy' he tóg mũ, katy
tãvĩ tóg tĩ mỹr, ha mẽ. ²⁷ Kũ tóg vẽn

kar mý e tí gé. “Ti jykre tóg ãg mý e tí,” he ag tóg mũ. “Kóho tóg ti ví han mũ, goj tí ke gé,” he ag tóg, fag ke gé.

Jesus tý vėjagrẽ kórég pan
(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Ký *Jesus* tóg tí mré mũ tí ag mré fín rãm ký kafã ù tá jun mũ sir, *Gadara* tá. Ký ùn régre ag tóg tí kato tẽgtẽ mũ, ùn jagrẽ kórég ag. Vẽnh kej tá ag tóg kãmũ mũ. Ag jamã vẽ, vẽn kej tí. Jũgjũ mẽ ag tóg nýtĩ, ký ù ag tóg hẽn ra mũ vãn nýtĩ, ag kamẽg ký. ²⁹ *Jesus* kato ag tóg kãmũ mũ. Ti ve ký ag tóg prẽnprẽn mũ sir, ha mẽ. “!..Ã hýn ãg tý hẽ ri kenh mũ, Topẽ kósin'..!” he ag tóg mũ. “!..Ã mý ãg vóg kónãn sór mũ ha, ãg kurã to hã..!” he ag tóg.

³⁰ Hã ra porko tóg tá e nýtĩ. Kakó tá ag tóg jẽg nýtĩ. ³¹ Ký Nén-Kórég ag tóg *Jesus* mý: “ã tý ãg pan ký tóg ã tý porko to ãg jẽgnẽn há tí,” he mũ. ³² Ký tóg ag mý: “he,” he mũ. Ký ag tóg porko ag kí ge mũ, Nén-Kórég ag. Ký vãnã porko ag tóg, rán kí re kãn mũ sir, goj nig mág kí ag tóg vár mũ. Nãgnãn kãn ag tóg mũ sir, tú' he ag tóg mũ sir, mýr, ha mẽ. ³³ Ký porko kí rír tí ag tóg, pété kãn mũ sir, ãmã ra, kamẽg ký. Tá ag tóg kãmén kãn mũ, *Jesus* tý ù ag kí vėjagrẽ kórég pan ja ãn tí.

³⁴ Ký vãnã ãmã tá ke kar ag tóg, *Jesus* venh kãmũ mũ. Kãmũ kãn ag tóg mũ sir. Ký ag tóg tá junjun ký *Jesus* mý to ví mũ, tí tý tá kutẽ jé, tí tý ag rã hã ní mãn tú ní jé.

9

Jesus tý ùn kãnhgrĩn ký nýtĩ tý há' he
(Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Ký *Jesus* tóg, *canoa* kí rã ký goj nig mág kafã ù ra tĩg mãn mũ sir, tí mré mũ tí ag mré. Ký tóg tí jamã tá jun mũ. ² Tí tý tí jamã tá jun ký ag tóg vãnã, tí mý ùn kãnhgrĩ vyn ký junjun mũ. Kýmý kri tóg nýtĩ. Ký *Jesus* tóg, ag tý tí kí ge ký nýtĩ vэг mũ sir. Hã ký tóg ùn kãnhgrĩ ãn mý: “inh kósin',” he mũ. “Ã fe tý há' hé. ã tý Topẽ ví mranh ja ãn tý tú' hen hã vẽ ha,” he tóg.

³ Hã ra Topẽ ví to ãg kãnhgrĩn tí ag ví tá nýtĩ gé. Tí ví mẽ ký ag tóg: “Topẽ to ví kónãn tóg mũ mýr. Vẽsý tóg Topẽ han mũ mýr,” he mũ. Ký tí jykre tóg ag mý tý ù nýtĩ.

⁴ Hã ra *Jesus* tóg, ag tý nén to jykren mũ kí kãnhró ní. Ký tóg ag mý: “ãjag ne tóg iso jykren kónãn mũ',” he mũ. ⁵ “Û tĩg vãn tag mý sóg: ã tý Topẽ ví mranh ja tý tú' hen vẽ ha,” he mũ. “Sý tí mý: ní ra, tĩg ra, henh ke vẽ gé. Hã ran mý ãjag mý vẽn mý?” he tóg. ⁶ “Isý ãjag mý inh jykre ven sór vẽ. Tý sóg ãprã ke fí kósin ní. Tá sóg krýg ke mũ, Topẽ ví mranh tý vẽn pãte fón ke tá.

Hã ký sóg ùn kãnhgrĩ mý: ní ra, jẽg ra, ã kur gé tĩg, ã ãn ra, he mũ,” he tóg. ⁷ Ký tóg vym ke ní mũ. Jẽgnẽ ký tóg tí mũ sir, tí ãn ra. ⁸ Ký vẽn kar ãn ag tóg vэг mũ. Ký tóg ag mý e táví tí. Topẽ mý ag tóg ví há han mũ, tí tý *Jesus* mý vėjykre há nĩm ký, tí tý tý ãprã ke ní ra.

Jesus tý Mateus jé prẽn
(Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Ký *Jesus* tóg tí jamã tá kã kutẽ ký tí mũ sir. Ký tóg *Mateus* vэг mũ. *Governo* mý tóg jãnkamy mæg tí, *imposto* kaja tí, ký tóg tí rãnhraj han ní ní. Ký tóg tí mý: “inh mré kãtĩg,” he mũ. Ký tóg jẽgnẽ ký tí mré tí mũ sir.

¹⁰ Ký tóg kejẽn tí mré jẽg mũ. Ký ù tý hẽn ri ke ag tóg tá vẽn mãn mũ, tí ãn krẽm, *governo* mý jãnkamy mæg tí ag, Topẽ ví mranh tí ag, *Jesus* mré mũ tí ag ke gé. ¹¹ Ký pã'i ag tóg vэг mũ. Ký ag tóg tí mré mũ tí ag mý: “ãjag pã'i ne tóg ùn jykre pãno ag mré jẽg mũ',” he mũ.

¹² Hã ra *Jesus* tóg mæg mũ. Ký tóg ag mý: “ùn kagyga tú ag ví *médico* venh mũ tú nýtĩ,” he mũ. “Hã ra ùn kagyga ag hã ví tí venh mũ tí,” he tóg. ¹³ “Ha vé, Topẽ ví tag to jykren, ha mẽ. “ãjag tý jagnẽ jagãgtãn ký tóg, inh mý há tí inhã. ãjag tý inh mý nén ù pũn kãfór tóg ní,” he tóg. Hã ký jagnẽ jagãgtãn ní, jagnẽ to ví tũg ní,” he tóg. “Inh pijé, ù tý vėjykre kuryj han mũ ag mý: ãjag jykre tovãn ní, he sór tí'. Û tý Topẽ ví mranh tí ãn ag hã mý sóg: ãjag jykre

kórég tovānh nĩ, he sór tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ěg vākre kāmén
(*Mc 2.18-22; Lc 5.33-39*)

¹⁴ Kĩ *João Batista* mré mũ tĩ ag tóg, *Jesus* tá junjun kĩa ti mĩ: “ěg hã ne tóg vākrég tĩ’, *Fariseu* mré ke ag ke gé. ěg jãvo ã mré mũ tĩ ag tóg vākrég tũ nĩgtĩ. Hẽ ri ken kĩa?” he ag tóg.

¹⁵ Kĩ tóg ag mĩ: “hỹ,” he mũ. “Vēnh kyprũg venh kāmũ mũ ag pijé vākrég tĩ’,” he tóg. “Fénhta vē mĩr, kĩa ũn prũg mũ ěn mré ke ag tóg ti venh kāmũ tĩ. Hã ra sóg, ũn prũg mũ ěn ri ke nĩ, hã kĩa tóg inh mré mũ tĩ ag mĩ sér tĩ ver,” he tóg. “Vāhã tóg jun, inh kurã ti, ag tỹ inh pére mũnh ke ti. ěn kã hã ag tóg vākrenh ke mũ,” he tóg.

¹⁶ “ěg pijé kur tãg tỹ kur si jar kã nĩm tĩ’. Ke tũ nĩ mũ ra tóg jagnẽ ki par tũ nĩnh mũ. Kĩa tóg kórég nĩ sir,” he tóg. Ti tỹ ti jykre tãg tón hã vē.

¹⁷ Kĩa tóg ag mĩ: “kĩa *vinho* vỹ ge nĩgtĩ gé,” he mũ gé. “ěg pijé *uva* me kajãg mũ tỹ nén ũ fãr tỹ sako há si ki kujẽg tĩ’. Ke tũ nĩ mũ ra tóg, kunãnh kĩa jaran kenh mũ. Kĩa *vinho* ěn tóg tũ’ henh mũ, sako ke gé. *Vinho* kajãg mũ tỹ nén ũ fãr tãg ki kujẽn ke vē mĩr’,” he tóg. Ti tỹ ti jykre tãg tón hã vē gé.

Jesus tỹ ũn kagyga fag tỹ há’ he
(*Mc 5.21-43; Lc 8.40-56*)

¹⁸ Ti tỹ ver ag mré vēmén nĩ ra pã’i ũ tóg, ti tá jun mũ, ha mẽ. Ti krēm grĩnh ke kĩa tóg ti mĩ: “inh kósín fi vỹ krónh ke nỹ ha. Ā nĩgé tỹ fi mēnh kãtĩg, kĩa fi fe tóg mrin kenh ke mũ, ha vem nĩ,” he mũ. ¹⁹ Kĩa *Jesus* tóg ti mré tĩ mũ sir. ²⁰ Ag mũ ra ũ fi tóg, ti tá jun mũ, ũn kaga ũ fi. Kyvėnh krỹg ja tũ han kĩa fi tóg nĩ, prỹg tỹ 12 (ke) ki. ²¹ ěn fi vỹ: “sỹ ti kur mẽ kĩa inh hỹn hēn ri ke mũn há’ henh mũ,” he mũ, to jykren kĩa. Kĩa fi tóg ti kur tóv mẽg mũ sir. ²² Hã ra *Jesus* tóg vĩrĩn ke kĩa fi vég mũ. Kĩa tóg fi mĩ: “inh kósín’,” he mũ. “Kamėg tũg nĩ. Ā tỹ inh ki rã kĩa ģ tóg há’ henh ke mũ,” he tóg. Kĩa fi tóg há’ he mũ sir vėsỹmėr, ha mẽ.

²³ Kĩa tóg tĩg mãn mũ. Kĩa ag tóg vāhã, pã’i ěn ĩn tá junjun mũ sir. Hã ra tóg tá fór nĩ, ũn kygfỹ mũ fag, ũn vākynkyn nỹtĩ ěn ag ke gé, ti kósín fi ter kĩa. ²⁴ Kĩa *Jesus* tóg fag mĩ: “ha mũjėg,” he mũ. “ter tũ fi nĩ. Nũr fi nỹ nĩ,” he tóg. Hã ra fag tóg ti nyc mũ. ²⁵ Hã ra tóg fag pan kãn mũ sir. Kĩa tóg fi nĩgé kãgmĩ kĩa fi nĩm mũ sir. ²⁶ Kĩa ti tỹ fi rĩn mãn tag kãme tóg vėnh kar kri rũm mũ sir, ga kar mĩ hã.

Jesus tỹ ũn kyvó ag tỹ há’ he

²⁷ Kĩa *Jesus* tóg ĩn ěn tá kãkutẽ mũ sir. Hã ra ũn kyvó rėgre ag tóg, ti nón mũ mũ. Kĩa ag tóg ti jé prėr kĩa ti mĩ: “!..*Davi* krė’krė’..! !..ěg jagãgtãn ra..!” he mũ, prėnprėr kĩa.

²⁸ Kĩa *Jesus* tóg ĩn ũ kã ra rã mũ sir. Kĩa ũn kyvó ěn ag tóg ti nón ge mũ gé sir. Kĩa tóg ag mĩ: “inh mỹ ājag tỹ há’ henh mũ’?” he mũ. Kĩa ag tóg ti mĩ: “hỹ,” he mũ. ²⁹ Kĩa tóg ag kanẽ mẽgmėg mũ sir, ti nĩgé tỹ. Kĩa tóg ag mĩ: “ājag tỹ inh ki ge kĩa nỹtĩn kĩa ājag tóg há’ henh mũ,” he mũ. ³⁰ Kĩa ag kanẽ tóg há’ he mũ sir. ěvãnh há’ he ag tóg mũ sir. Kĩa tóg ag mĩ vĩ tar han kĩa: “ker ũ mỹ tó hẽ’,” he mũ. ³¹ Hã ra ag tóg mũ kĩa vėnh kar mỹ tugtó mũ. Kĩa ti kãme ěn tóg vėnh kar kri rũm ke mũ sir.

Jesus tỹ ũn vĩ vãnh vĩn

³² Kĩa ũn jagrė kórég tóg ti tá jun mũ gé. Ti jagrė tóg ti vĩ vãnh han. ³³ Kĩa *Jesus* tóg, ti jagrė kórég kutēm mũ sir. Kĩa tóg vĩ há’ he mũ sir. Kĩa tóg vėnh kar mỹ e tĩ. “Ge ve ja tũ ěg tóg nỹtĩ, ěg *povo* kar kãmĩ,” he ag tóg mũ.

³⁴ Hã ra pã’i ag tóg mẽg mũ. Kĩa ag tóg ón kĩa *Jesus* to vĩ kónãn mũ. “Vėjagrė kórég pan há tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg vėjagrė kórég ag pã’i jykre tỹ ag pan tĩ, ti tỹ tỹ Japo mré ke nĩn kĩa,” he ag tóg, ón kĩa.

Jesus mỹ ũn jagtar ag

³⁵ Kĩa *Jesus* tóg ěmã kar mĩ tĩ mũ, ěmã kãsir mĩ ke gé. Vėnh kanhrãn jafã krēm tóg ag kanhrãn tĩ. Ag mỹ tóg ũ tỹ kanhkã tá nĩ ěn tỹ tỹ ěg pã’i nĩ ěn kãmén tĩ. Kĩa tóg ũn kagyga ag hynhan tĩ gé sir. ³⁶ Vėnh e ěn tóg ti mỹ jagtar

nýtĩ. Ũ tỹ ag ki rĩr há han ke tóg tũ tĩ, jo ag tóg vėnh ki rĩr há han ki kagtĩg nýtĩ gé. Kĩ tóg *carneiro* tỹ mėg mĩ ěkrėg mũ sir. Ũ tỹ ki rĩr tũ nĩn kũ ag tóg véké mũgtĩ. Tag ri ke ag tóg nýtĩ, *Jesus* mỹ, ũn e ěn ag. ³⁷ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “sỹ ag ve kũ sóg ěg jakré mĩ ěkrėg tĩ,” he mũ. “Ti ěhé nỹn kũ ěg tóg kejėn kre kãn tũ nĩgtĩ, ěg pir nýtĩn kũ. Ge ti nĩgtĩ. Ũn e ag tóg inh ki ge sór mũ, hã ra ũ tỹ ag mỹ tónh ke tóg tũ tĩ,” he tóg. ³⁸ “Hã kũ Topė mré vĩ, ti tỹ ũ jėgnė jė, ag tỹ ag mỹ ti vĩ tó jė,” he tóg, *Jesus* ti, ti mré mũ tĩ ag mỹ.

10

Jesus tỹ apóstolo ag kuprėg
(*Mc 3.13-16; Lc 6.12-16*)

¹ Kĩ *Jesus* tóg ũn tỹ 12 ag jė prėr mũ. Kĩ tóg ag mỹ vėjykre nĩm mũ sir, ag tỹ vėjagrė kórėg pan jė, ag tỹ ũn kagyga ag hynhan jė ke gé. ² *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag jijin hã vė, ha mė. Ũn ve vỹ tỹ *Simão* nĩ, kũ ti jiji ũ hã vỹ: *Pedro*, he mũ. Kar kũ ti jãvy vỹ nĩ gé, hã vỹ: *André*, he mũ, *Tiago* ke gé, *Zebedeu* kósın tag ti, ti jãvy tỹ *João* ke gé, ³ *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, *Tomé* ke gé, *Mateus* ke gé, *governo* mỹ jãnkamy mäg tĩ ja ěn ti, *Tiago* ũ ke gé, *Alfeu* kósın tag ti, *Tadeu* ke gé, ⁴ *Simão* ke gé, ag tỹ ũ to: *Zelote*, he mũ tag ti, kar kũ *Judas Iscariotes* ke gé, ũ tỹ vėnh kar vatánh tá pã'i ag mỹ *Jesus* fėg mũ tag ti.

Jesus tỹ apóstolo ag jėgnė
(*Mc 6.7-13; Lc 9.1-6*)

⁵ Ũ tỹ 12 ěn ag jėgnėg tóg mũ sir, *Jesus* ti, ag tỹ vėnh kar mỹ Topė vĩ kãmén jė. Kĩ tóg ag mỹ: “ver fóg ag mỹ inh kãmén mũ tũg nĩ, kanhgág ag mỹ kãmén tũg nĩ gé ver,” he mũ. “Kĩ *Samaria* tá ke ag jamã ki ge tũg nĩ gé,” he tóg. ⁶ “*Israel* ag tãvĩ mỹ tóm nĩ ver. Topė mỹ ag tóg tỹ *carneiro* vãgfor mũ ri ke nýtĩ, kũ ag hã mỹ tóm nĩ ver,” he tóg. ⁷ “Ũ tỹ kanhkã tá nĩ ěn tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke vė, ũri,” hem nĩ, ag mỹ. ⁸ Ũn kaga ag tỹ há' hem nĩ. Ũn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn nĩ gé. Ũn kaga kren vãnh ěn

kren han nĩ. Vėjagrė kórėg pan nĩ gé. Ājag mỹ sóg ge ra inh jykre nĩm mũ, hã kũ ag mỹ: “inh mỹ kajãm,” he tũg nĩ. ⁹ Kĩ jãnkamy ma mũ tũg nĩ, *ouro*, *prata* ti ke gé. ¹⁰ Kĩ sako ma mũ tũg nĩ gé, *bolsa* ěn. Kur tỹ vėnh kri rĩnh tũg nĩ, pėn né ũ gé mũ tũg nĩ gé, pėn to ró ěn. Kĩ vátó va mũ tũg nĩ gé, kátó ti. Inh rãnrãj han ājag tóg mũ. Kĩ ag tóg to ājag jėn ke mũ, vėnh kato, ha vem nĩ,” he tóg.

¹¹ “Kĩ ājag tóg kejėn, ěmã ũ tá junjun ke mũ. Tá ũn jykre há jãvãnh nĩ. Kĩ ěn ĩn ra gem nĩ. ěn ĩn krėm ājag tỹ kurã ki kã panh ke mũ ěn tá krỹg nĩ. ¹² Kĩ ĩn ěn krėm nýtĩ fag mỹ: “Topė jė ājag ki rĩr há han, kũ ājag jė krĩ kuprã nýtĩ nĩ,” hem nĩ. ¹³ Fag tỹ ājag mỹ vĩ há han kũ fag tóg, krĩ kuprã nýtĩnh mũ. Fag tỹ ājag mỹ vĩ há han tũ nĩn kũ fag tóg, krĩ kuprã nýtĩnh ke tũ nĩ. Fag jãvo ājag tóg, krĩ kuprã nýtĩnh mũ. ¹⁴ Kejėn ũ tóg ājag mỹ: “kãge jėg ra” henh ke tũ nĩ, ěmã ũ tá. Kĩ tá kãpam nĩ, ag tỹ ājag vĩ mė jãvãnh nýtĩn kũ. Tá kãpa kũ ājag pėn hã kykũnh nĩ. Kĩ ag tóg Topė tỹ ag to kórėg nĩ ki kanhrãn mũ. ¹⁵ Ha mė, ki hã sóg tó mũ. Kurã tỹ ěgno kã, isỹ vėnh kar jykre tugnỹm ke kurã ěn kã ag tóg, jagtar nýtĩnh mũ sir, ag tỹ ājag vĩ mė jãvãnh nýtĩn kũ. ěmã tỹ *Sodoma* mré ěmã tỹ *Gomorra* tá ke ag tóg jykre pãno nýtĩ ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg jagtar nýtĩnh ke mũ gé. Hã ra ũn tỹ ājag vĩ jėmė jãvãnh ěn ag tóg ag jagtar kãfór han ke mũ mỹr, ha vem nĩ,” he tóg.

Ag tỹ Jesus tigrĩn ěg to jũnh ke
(*Mc 13.9-13; Lc 21.12-17; 12.11-12*)

¹⁶ “*Carneiro* vỹ, vėnh jy nĩgãn ki kagtĩg nýtĩ, mĩg tỹ ag mãn sór mũ ra. Ri ke ājag nýtĩ, hã ra sóg ājag jėgnėnh mũ, ũ tỹ tỹ mĩg ri ke ag to, hã ra Topė hã vỹ ājag jy nĩgãn ke mũ sir. Hã kũ vėnh ki rĩr há han nĩ. Pỹn jykre ri ke han nĩ. Vãjig tóg tĩ, kũ ěg tóg kãnhmar ti tỹ hė ri ke tũ nĩgtĩ. Kĩ sórag jykre ri ke han nĩ gé. Jũ vãnh pė ti nĩ, nén ũ vėnh mỹ han tũ ti nĩgtĩ. ¹⁷ ěprã ke ag tóg, ājag vóg kónãn ke mũ, isugrĩn. Ag

pã'i ag mÿ ag tóg ãjag kãmén ke mÿ, ag tÿ ãjag vóg kónãn jé. Ag vènh kanhrãn jafã krêm ag tóg, ãjag mrãnmrãn ke mÿ. ¹⁸ Fóg tÿ pã'i mág mÿ ag tóg, ãjag ven ke mÿ, pã'i mág ù ag mÿ ke gé. Isugrïn ãjag tóg, vènh jagtar tag venh ke mÿ, ãjag tÿ ag mÿ inh vÿ ti tóg jé, fóg ag kar mÿ, kanhgág ag kar mÿ ke gé. ¹⁹ Pã'i ag tÿ ãjag jé ke kÿ to jykrén tÿg nÿ, ãjag tÿ ag mÿ nén tónh ke mÿ to. Topê kuprÿg hã ne, ãjag krïn ke mÿ', kÿ ãjag tóg ti tÿ ãjag mÿ nén tóg mÿ ãn hã tónh ke mÿ, óra ãn kã. ²⁰ Hã kÿ ãjag tÿ tóg tÿ vè sir. Ëg jóg kuprÿg tÿ ãjag mÿ tón hã vè," he tóg.

²¹ "Û ag tóg, ag mré pafa mÿ fag kãmén ke mÿ, pã'i ag mÿ, ag tÿ fag kãgtén jé. Kÿ ù ag tóg ag krê kãmén ke mÿ gé. Kÿ ù ag tóg ag han mÿ fag kãmén ke mÿ gé, pã'i ag mÿ, ag tÿ fag kãgtén jé, mÿr, ha mẽ. ²² Vènh kar vÿ ãjag to jÿ kÿ ãjag vóg kónãn sór nÿtÿ, isugrïn. Hã ra ù tÿ isovãnh tÿ ãn ag hã vÿ, krenkren ke mÿ, kurã tÿ ãgno ãn kã," he tóg.

²³ "Ag tÿ ãmã ù tá ãjag vóg kónãn kÿ ãmã ù ra pétêm nÿ. Ki hã sóg tóg mÿ, ha mẽ. *Israel* ag jamã fÿn rãm kãn ke tÿ ãjag tóg nÿ, kurã ãn kã. Sÿ ti nÿ, ag tÿ ãjag vóg kónãn ke kurã ãn ti. Kãtÿg jé sóg ke mÿ, ag tÿ gen kÿ ãjag vóg mÿ ra. Tÿ sóg ãprã ke fi kósín nÿ, mÿr, ha mẽ. ²⁴ Ûn vènh kanhrãn mÿ pijé ù tÿ ti kanhrãn mÿ kãfór nÿ'. Ûn *camarada* pijé ti *patrão* kãfór nÿ'. ²⁵ Ûn vènh kanhrãn mÿ tÿ ù tÿ ti kanhrãn mÿ ri ke nÿn kÿ tóg há tÿ. Ûn *camarada* tÿ ti *patrão* ri ke nÿn kÿ tóg há tÿ gé. Iso ag tóg: *Belzebu*, he ja nÿgtÿ, inh kato vãsãnsãn mÿ ag, hã vÿ: Japo, he mÿ. Tÿ sóg ù tÿ ãjag kanhrãn mÿ ri ke nÿ, ãjag *patrão* ri ke. Ag tÿ iso: Japo, hen kÿ ag tóg ãjag to vÿ kónãn mÿ gé, ha vem nÿ, ãjag tÿ inh jykre hã han ti kÿ," he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tÿ Topê hã kamêg ke
(Lc 12.2-7)*

²⁶ "Ge ra ag kamêg tÿg nÿ, pã'i ag. Ëg tÿ vènh péju kÿ nén han mÿ tóg vènh ven kãn ke mÿ. Ëg tÿ vènh kar vatánh

tá nén to jykrén mÿ tóg vènh ven kãn ke mÿ gé. ²⁷ Isÿ vènh kar vatánh tá ãjag mÿ nén tóg mÿ tag tÿ vènh kar mÿ tóg kãn nÿ. Isÿ komêr hã ãjag mÿ nén tóg mÿ tag tÿ vènh kar mÿ jamã há ra tóg nÿ. ²⁸ Mÿmêg tÿg nÿ, ag kamêg tÿg nÿ, pã'i ag. Ëg tén há ag nÿtÿ, hã ra ag tóg nÿgme ki ãg fón ki kagtÿg nÿtÿ. Ûn pir hã kamêg nÿ, hã vÿ: Topê, he mÿ. Ti hã ne ãg tén kar kÿ nÿgme ki ãg fón ki kanhró nÿ'. Kÿ ti hã kamêg nÿ. ²⁹ Ha vé, sêsÿ vène he ag tÿ, kÿ ag tóg ùn régre to jãnkamy pir mäg tÿ. Hã ra Topê tóg sêsÿ ag ki rÿr nÿgtÿ. Ti tÿ: he, hen kÿ ãg tóg ag pin tÿ, ke tÿ nÿ kÿ ãg tóg ag krenkren tÿ. ³⁰ Ëg ki rÿr tóg tÿ gé. Hã kÿ tóg ãg gãnh kar nÿgkrén ja nÿ gé, Topê ti. ³¹ Hã kÿ pã'i ag kamêg tÿg nÿ. Sêsÿ kãfór ãjag tóg nÿtÿ, Topê mÿ. ãjag kã mÿ ùn pir tóg sêsÿ e kãfór nÿ, ti mÿ," he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tÿ Jesus kãmén ke
(Lc 12.8-9)*

³² "Hã kÿ inh kãmén nÿ, ãprã ke ag mÿ. Ag kamêg tÿg nÿ. Kÿ sóg inh jóg tÿ kanhkã tá nÿ ãn mÿ ãjag kãmén ke mÿ gé, kurã ãn kã. ³³ ãjag tÿ hã ra inh kãmén tÿ nÿn kÿ sóg inh jóg tÿ kanhkã tá nÿ ãn mÿ ãjag kãmén ke tÿ nÿ gé, kurã ãn kã, ãjag tÿ iso: "ti ki kagtÿg sóg nÿ, hen kÿ," he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tÿ ãg jykre finh ke
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ "ãjag hÿn iso: vènh kar tÿ jagnê to há han jé tóg ke mÿ, he tÿ. Hã tÿ vè. Û tÿ hèn ri ke tÿ jagnê to jÿ han jé sóg ke mÿ, ha vem nÿ. ³⁵ Hã kÿ ù tóg ti panh kato tèn h mÿ, kÿ ù fi tóg fi mÿnh fi kato tèn h mÿ gé. Kÿ ù fi tóg fi má fi kato tèn h mÿ gé, mÿr, ha mẽ. ³⁶ Ti mré ke ag vÿ ti kato vãsãnsãn ke mÿ, kÿ fi mré ke fag tóg fi kato vãsãnsãn ke mÿ gé, ha mẽ. ³⁷ Iso há kãfór nÿtÿm nÿ, ãjag han mÿ fag kri, ke tÿ nÿ mÿ ra ãjag tóg inh mÿ há tÿ nÿtÿ. Iso há kãfór nÿtÿm nÿ, ãjag krê kri, ke tÿ nÿ mÿ ra ãjag tóg inh mÿ há tÿ nÿtÿ. ³⁸ Isÿ inh krunh va tÿg ãn ri ke han nÿ gé, isÿ tá ter ke ãn ti, hã vÿ: iser ãn ri ke han sór mÿ, he mÿ.

Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg inh mũ há tũ nýtĩ. ³⁹ ãjag tỹ iser ri ke han sór tũ nĩn kũ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ, ãjag tỹ ãjag jykre tovãnh sór tũ nĩn kũ. ãjag tỹ isugrĩn kãgter sór kũ ãjag tóg rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke mũ, ãjag tỹ ãjag jykre tovãnh kũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topẽ tỹ ãg mũ nén ù há tónh ke (Mc 9.41)

⁴⁰ “Û tỹ ãjag mũ: he, hen kũ tóg inh mũ: he, he mũ gé, kũ tóg inh ki rã mũ sir. Ti tỹ inh ki rã kũ tóg, ù tỹ inh jẽnẽg mũ ãn ki rã mũ gé sir, hã vỹ: Topẽ, he mũ. ⁴¹ Û tóg Topẽ vĩ tó tĩ ag mũ: “ha kãrã,” he tĩ, ag tỹ Topẽ vĩ tó tĩ tugrĩn. Ti tỹ ag mũ vĩ há han kũ tóg, Topẽ mũ há tĩ sir. Kũ tóg kejẽn ti mũ nén ù há tónh ke mũ, Topẽ ti. Û tóg ùn jykre kuryj ag mũ: “ha kãrã,” he tĩ gé, ag jykre kuryj nýtĩ tugrĩn. ãn mũ tóg nén ù há tónh ke mũ gé, Topẽ ti. ⁴² Û tóg kejẽn ùn sĩ mũ nén ù nĩm tĩ, goj hẽn ri ke mũn. Ûn sĩ tỹ inh ki rã kũ nĩ tugrĩn tóg, ti mũ nén ù nĩm tĩ. ãn mũ tóg nén ù há tónh ke mũ gé, Topẽ ti. Nén ù há ve jé tóg ke mũ mũr,” he tóg, *Jesus* ti.

11

João Batista tỹ Jesus ki jẽmẽ (Lc 7.18-35)

¹ *Jesus* tỹ ti mré mũ tĩ ag mũ tó kãn kũ tóg, tá kãkutẽ mũ sir, ù tỹ 12 (ke) ag mré. Kũ tóg ãmã kar mĩ tĩ mũ sir. Vẽn kar kanhrãnrãn tóg tĩ mũ, ag mũ Topẽ vĩ tón kũ. ² Kejẽn *João Batista* tóg se kũ nĩ nĩ. Ti tỹ se kũ nĩ ra tóg *Jesus* kãme mẽg mũ. Kũ tóg ti mũ vẽn vĩ jẽnẽg mũ, ti mré mũ tĩ ag tỹ. ³ Kũ tóg *Jesus* mũ: “ã hã mũ?” he mũ. “ãg tỹ ùn jãvãnh mũ mũ tỹ ã nĩ?” Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũ hã mũ tỹ ã nĩ? ãg mũ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte'?” he tóg.

⁴ Kũ tóg ag mũ: “ha *João* mũ ãjag tỹ nén vэг mũ tag ti tó, ha mẽ,” he mũ. ⁵ “Tag han inh tĩ, ha mẽ: ùn kyvó ag vỹ, isugrĩn ãvãnh há nýtĩ. Ûn kãnhgrĩ ag vỹ mũ há nýtĩ, ù tỹ vẽn kaga kren vãnhan mũ ãn ag krenkren han inh

tĩ. Ûn kutu ag vỹ ãmẽ há nýtĩ ha, ùn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn kũ nýtĩ. Ûn jagtar ag vỹ Topẽ vĩ mẽg tĩ, ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke to. ⁶ Kũ tóg ti tỹ iso jykren kónãn tũ nĩn kũ há tĩ. Kũ Topẽ tóg ti ve há han mũ gé. Tag tóg nĩ, ti mũ,” he tóg. ⁷ Kũ ag tóg mũ mũ sir, *João* mũ tó jé.

Ag mũ kar kũ tóg, vẽn e ag mũ ti kãmén mũ. “ãjag tỹ ãmã tũ ja ra mũn kũ, ti ve jé, kũ ti jykre hỹn ne ri ke nĩ, ãjag mũ?” he tóg. “Ti jykre mũ kãka tỹ vãn tỹ man man ke ri ke nĩ? Vó, ri ke tũ ti nĩ. ⁸ Kũ ti jykre mũ ãjag mũ ùn kur sĩnvĩ ag jykre ri ke nĩ? Vó, ùn kur sĩnvĩ ag vỹ, ãmã mág tá nýtĩgtĩ, pã'i ag ãn krẽm. ⁹ Ti jykre mũ, Topẽ vĩ tó tĩ jykre ri ke nĩ? Hỹ, Topẽ vĩ tó tĩ vẽn mũr. Hã ra tóg ag kãfór kar nĩ. ¹⁰ Topẽ vỹ ti jẽnẽ, ti tỹ ijo tĩg jé. Hã kũ tag tóg, ti to rán kũ nĩ gé: “ha vé, ã jo sóg ù jẽnẽnh ke mũ, ti tỹ vẽn kar jykre tỹ há' hen jé, ã tĩg ken jo. Ag jyvẽn jé tóg ke mũ, kũ tóg ãpry kure ri ke nĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti, *João* to. ¹¹ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ãprã ke ag kãfór kar ti nĩ, Topẽ vĩ tón ki. Ge ra ù tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vэг mũ ag vỹ ti kãfór nýtĩnh mũ, ag kãsir nýtĩ ra,” he tóg.

¹² “Tĩ kãtĩg kar kũ ù ag tóg ag jykre tar tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tỹ tỹ ãg pã'i nĩ han sór mũ, vèsóg ki. ¹³ Topẽ vĩ tó tĩ ag kar vỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke ãn kãmén ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ãg jyvẽn mũ ãn ti. Kũ *João* tóg tag tó ja nĩ gé, ag nón. ¹⁴ *João* vỹ *Elias* ri ke nĩ, *Elias* kãtĩg mãn ke ãn ti, *Cristo* kãtĩg ke ãn jo. Rãn kũ tóg nĩ. Ti hã vẽn, *João* hã vẽn, *Elias* kãtĩg mãn ãn ti. ¹⁵ To jykren há han nĩ,” he tóg.

¹⁶ “Ûri ãjag ge nýtĩ gé, ha mẽ. Gĩr ri ke ãjag nýtĩ. Gĩr ag vỹ, jagnẽ mré kanhinnhir mũgtĩ. Kũ ag tóg kejẽn jagnẽ to jũgũ tĩ gé. ¹⁷ “ãjag mũ ãg tóg vãkyn tĩ, kanhinnhir kũ, hã ra ãjag ne, vẽn gringrén jãvãnh nýtĩ'. Kũ ãg tóg vèsyrenh mũ sir, kanhinnhir kũ, hã ra ãjag tóg, ãg mré kygfỹ jãvãnh nýtĩ gé,” he ag tóg tĩ, ón kũ jagnẽ to jũ kũ. ¹⁸ Gĩr tag ag ri ke ãjag nýtĩ, *João* to, iso ke gé. *João* vỹ vãkre ja nĩgtĩ, jẽg tũ, kron

tũ ke gé. Kĩ ãjag tóg ti to: jagrẽ kórég ti nĩ, he ja nĩgtĩ, ti vãkre to. ¹⁹ Ti jãvo sóg vãkrég tũ nĩgtĩ. Jẽg sóg tĩ, kron sóg tĩ gé. Kĩ ãjag tóg iso: “ti hã ne jẽg tĩ, ti hã ne kron tĩ, ti hã ne *governo* mẽ jãnkamy mäg tĩ ag to há nĩgtĩ, ti hã ne Topẽ vĩ mranh tĩ ag hã to há nĩgtĩ,” he tĩ sir, ãprã ke fi kósin to. Kĩ *João* jykre tóg, ãjag mẽ kórég nỹ, ti vãkre to. Jãvo inh jykre tóg ãjag mẽ kórég nỹ gé, inh vãkrég tũ to. Hã ra ãg tóg ãg tỹ ù jykre tugnỹm kũ ti jykre há ãn ki kanhró nĩ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ãmã ù tá ke ag mẽ vĩ kónãn (Lc 10.13-15)

²⁰ Kĩ *Jesus* tóg ãmã ù tá ke ag mẽ vĩ kónãn mũ sir, ù tỹ ti tỹ *milagre* hynhan vég mũ ra ag jykre tovãnh sór tũ ag mẽ, ù tỹ ti ki ge sór tũ ag mẽ. ²¹ Kĩ tóg: “ãmã tỹ *Corazim* ki ke ag mẽ sóg tag tó sór mũ, ãmã tỹ *Betsaida* tá ke ag mẽ ke gé, ha mẽ,” he mũ. “Kórég ve jé ãjag tóg ke mũ. *Milagre* tỹ hãn ri ke hynhan isóg ãjag mẽ, hã ra ãjag tóg, ãjag jykre tovãnh sór tũ nĩ. ãmã tỹ *Tiro* tá, ãmã tỹ *Sidom* tá sóg hynhan ja tũ nĩ. Sỹ tá hynhan ra ag tóg vãsỹ, ag jykre tovãnh ke mũ vẽ. Kygfỹ ag mũ vẽ, ag jykre pãno tỹ ag mẽ e tĩn kũ,” he tóg. ²² “*Tiro* tá ke ag vĩ, vësỹrénh ke mũ, kurã tỹ ãgno ãn kã, *Sidom* tá ke ag ke gé, ag jykre pãno to. Hã ra ãjag tóg, ag vësỹrénh kãfór han ke mũ, ha vem nĩ, ãjag tỹ inh vég mũ ra inh ki ge sór tũ nĩn kũ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg.

²³ “Sỹ ãmã tỹ *Cafarnaum* tá ke ag mẽ tag tó sór vẽ gé, ha mẽ. Ùri tóg ãjag mẽ sér tĩ. Kanhkã ra ãg mũnh mũ, he ãjag tóg tĩ, to jykrén kũ. Hã ra ãjag tóg nũgme ki vár kãn ke mũ, ha vem nĩ. ãmã tỹ *Sodoma* tá ke ag vĩ, ag jykre pãno to kãgter. Ag tỹ sỹ nãn han mũ ve ra ag vãsỹ to jykrén mũ vẽ, kũ ag kãgter ke tũ nĩ vẽ. Kĩ ag ùri ãg mré nỹtĩnh mũ vẽ. ²⁴ Kurã tỹ ãgno kã ag tóg vësỹrénh ke mũ. Hã ra ãjag tóg, ag vësỹrénh kãfór han ke mũ, sỹ vãn kar jykre tugnỹm ke kurã ãn kã, ãjag tỹ inh vég mũ ra inh ki ge sór tũ nỹtĩn kũ,” he tóg.

Jesus tỹ ãg krĩ tỹ kãnhvy' henh ke (Lc 10.21-22)

²⁵ Kĩ tóg: “jóg’,” he mũ. “Tỹ ã kanhkã tãn ag kãfór kar nĩ, kar kũ ã tỹ ãprã ke ag kãfór kar nĩ gé,” he tóg. “Inh mẽ tóg há tĩ, ã tỹ nãn han mũ ti. Ù tỹ: ki kanhró mág inh nĩ, he mũ ag mẽ ã tóg, ã jykre ven ja tũ nĩ. Ag mẽ ã tóg kãmén ja tũ nĩ gé. Ù tỹ gĩr ri ke ki kagtĩg ag hã mẽ ã tóg ven ja nĩ, ã jykre ti,” he tóg.

²⁶ “Hỹ, hã vẽ. Hã ra tóg há tãvĩ nĩ, jóg’,” he tóg.

²⁷ Kĩ tóg ag mẽ: “inh jóg tóg, inh mẽ tovãnh kãn, ti tỹ nãn han mũ kar ãn ti,” he mũ. “Kũ ù pijé ti kósin ki kanhró nĩ. Inh jóg hã ne inh ki kanhró nĩ. Kũ ù pijé inh jóg ki kanhró nĩ gé. Inh hã ne ti ki kanhró nĩ, isỹ tỹ ti kósin nĩn kũ. Hã ra sóg ãjag mẽ ti kãmén jé kãtĩ mũ, sỹ ùn kupręg mũ ag mẽ, fag mẽ ke gé” he tóg. ²⁸ “ãjag tỹ Topẽ vĩ ki króm ki kagtĩg nỹtĩ tugrĩn jagtar nỹtĩn kũ iso kãmũ jęg. Nãn ù tỹ ãjag mẽ jagy tĩn kũ iso kãmũ jęg. ãjag krĩ tỹ sóg kãnhvy' henh ke mũ mẽr, ha mẽ,” he tóg. ²⁹ “Inh mré kãmũ jęg. ãjag kanhrãn jé sóg ke mũ. Komẽr hã sóg vĩ tĩ. Inh pijé vësỹ ùn mág han tĩ. Vĩ tar han vãn sóg nĩ. ãjag tỹ iso kãmũ kũ ãjag krĩ vĩ há' henh mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Ijykre pijé kufy nĩ. Isỹ ãjag mẽ nãn tó mũ pijé han kórég nĩ,” he tóg.

12

Jesus tỹ tỹ vãnkhãn ke kurã to pã'i (Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Kejẽn *Jesus* tóg *trigo* kré mũ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Vãnkhãn ke kurã ki ke vẽ, hã ra ag tóg kókĩnkĩr mũ. Hã kũ ag tóg, *trigo* kanẽ tỹ kym ke kũ ko mũ sir. ² Kũ pã'i ag tóg ag vég mũ. Kũ ag tóg *Jesus* mẽ: “ha vé, ã mré mũ tĩ ag ne tóg, ag tỹ nãn han ke tũ han mũ ha', vãnkhãn ke kurã ki'. Vãn rãnrãj vẽ mẽr,” he mũ.

³ Hã ra tóg: “vó,” he mũ. “*Davi* tỹ nãn han mũ to jykrén nĩ. Ti kókĩr nĩn kũ tóg, ti tỹ nãn han ke tũ han gé, ti mré mũ tĩ ag mré, hã ra Topẽ pijé ti to

jũ mũ'. ⁴ Tag han ja ti nĩ, ha mẽ. Topẽ ãn kã ra rã kũ tóg, tá Topẽ jamĩ ên kó, tỹ ti tỹ konh ke tũ ra. Kũ tóg ti mré mũ tĩ ag mũ vin gé. Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag hã tỹ konh ke vè vè. Hã kũ tóg rãn kũ nĩ, Topẽ vĩ tỹ rãn kũ nĩ ki,” he tóg.

⁵ “Kũ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag jykre to jykren nĩ gé. Tỹ vènhkãn ke kurã ra ag tóg rãnrãj mũgtĩ, Topẽ ãn krẽm ti tũ ki rĩr kũ. Hã kũ ag tóg, tỹ vènhkãn ke kurã ra ki vènhkãn tũ nĩgtĩ gé, ge ra ag jykre tóg Topẽ mũ há nĩ. Hã kũ tóg rãn kũ nĩ gé. ⁶ Ha mẽ, Topẽ ãn vỹ tỹ ti tũ nĩ. Kũ ag tóg ti tũ ki rĩr tĩ, tỹ vènhkãn ke kurã ra. Hã ra sóg Topẽ ãn kãfór nĩ, Topẽ mũ. Hã kũ inh mré mũ tĩ ag tóg Topẽ mũ há nỹtĩ, ag tỹ vènhkãn ke kurã ki vènhkãn tũ ra,” he tóg.

⁷ “Kũ Topẽ vĩ tag to jykren nĩ gé, ha mẽ. Ajag tỹ jagnẽ jagãgtãn kũ tóg ajag tỹ inh mũ nén ù pũn kãfór nĩ, he ja tóg nĩ. Ajag tỹ tag to jykren ra ajag tóg, inh mré ke ag to jũnh ke tũ nĩ vè. Ag kókĩr vè mũr. Nén ù kórég han ja tũ ag nĩ. ⁸ Hã ra sóg tỹ vènhkãn ke kurã to pã'i nĩ. Tỹ sóg èprã ke fi kósin nĩ“ he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ vènh kãn ke kurã ki ù tỹ há' he

(Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Kũ tóg êmã ên tá kutẽ kũ êmã ù ra tĩ mũ, kũ tóg vènh kanhrãn jafã kã ra rã mũ sir. ¹⁰ Hã ra ù nĩgé tóg vỹ tá nĩ nĩ. Kũ ag tóg ón kũ *Jesus* mũ: “mỹ há nỹ, ãg tỹ vènhkãn ke kurã ki ù kygtãg ke tag tĩ?” he mũ. Ag tỹ pã'i ag mũ: “vènhkãn ke kurã ki tóg Topẽ vĩ mranh tĩ, ti tỹ ù kygtãg kũ,” he sór vè.

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mũ: “ãjag mẽg tỹ vènhkãn ke kurã ki kãgnó ki kutẽ kũ ajag tóg ti kunũnh ke mũ,” he mũ.

¹² “Èg mré ke vỹ tỹ, ãg mẽg kãfór nĩ mũr. Kũ tóg há nĩ, ãg tỹ ãg mré ke kygtãg ti kũ, tỹ vènhkãn ke kurã ra,” he tóg.

¹³ Kũ tóg ùn nĩgé tóg ên mũ: “ã nĩgé tỹ krỹg' hé,” he mũ. Kũ tóg tỹ krỹg' he kũ há' he mũ sir.

¹⁴ Kũ pã'i ag tóg, jũgũ kũ pa mũ sir. “Èg hỹn hẽ ri kenh mũ, ãg tỹ ti tén jé?”

he ag tóg mũ, *Jesus* to. ¹⁵ Hã ra tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ ti tén sór ên ki. Kũ tóg tá kãkutẽ mũ sir.

Isaiás tỹ Jesus kãmén ja

Ti tĩg kũ ùn tỹ hèn ri ke ag tóg, ti nón mũ mũ, ùn kagyga ag ke gé, fag ke gé. Kũ tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir, fag tỹ ke gé. ¹⁶ Kũ tóg ag mũ: “ker isỹ ajag tỹ há' he tag kãmén hẽ,” he mũ. ¹⁷ Hã ra tag tóg rãn kũ nĩ gé. Vãsy Topẽ vĩ tó tĩ tỹ *Isaiás* vỹ *Jesus* to tag rãn ja nĩ, ¹⁸ ha mẽ: “sỹ ùn kuprẽg mũ ên, he tóg, Topẽ ti. Inh mũ rãnrãj tũn hã vè. Inh fe pẽ vègtĩ, sỹ ti ve kũ tóg inh mũ sér tĩ. Ti hã mũ sóg inh kuprĩg jẽnẽnh ke mũ, kũ tóg inh vĩ tónh ke mũ sir, fóg ag mũ, kanhgág ag mũ ke gé, isỹ ag jykre tugnỹm ke ti, he tóg, Topẽ ti. ¹⁹ Vĩ jũ han ke tũ ti nĩ, jũ kũ vĩ tar han ke tũ ti nĩ gé. Re tá ag tóg ti vĩ mẽnh ke tũ nĩ gé. Komẽr hã tóg vĩnh ke mũ, he tóg, Topẽ ti. ²⁰ Èprã ke ag tỹ inh vĩ mranh kũ ag tóg vãn tóg tỹ kamkam ke ên ri ke nỹtĩ. Hã ra ti pijé ag tỹ kamkam ke kãn ke mũ', isỹ ù to: inh fe, he mũ ên ti. Nój gru tỹ nhyn ke sór ên ri ke ag nỹtĩ gé. Ti pijé ag tỹ nhyn kenh ke mũ'. Ag mũ tóg vĩ há han ke mũ. Tag kar kũ sóg kejẽn vènh kar jykre tugnỹm ke mũ. ²¹ Ên kã ù tỹ ti ki ge kũ nỹtĩ ag hã vỹ krenkren ke mũ, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã ke gé, he tóg, Topẽ ti,” he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti, *Jesus* to.

Jesus tỹ Japo jykre tó

(Mc 3.20-30; Lc 11.14-23)

²² Kejẽn ag tóg, *Jesus* to ù pére kãmũ mũ, ùn kyvó. Vĩ vãn h tóg nĩ gé. Hã ra tóg jagrẽ kórég nĩ gé. Kũ *Jesus* tóg ti tỹ há' he mũ sir. Kũ tóg vĩ há' he mũ sir. Vãhã tóg ve há han mũ gé sir. ²³ Kũ tóg vènh kar mũ e tãvĩ tĩ. Kũ ag tóg jagnẽ mũ: “*Davi* krẽ'krẽ ên tũ mũ?” he mũ sir, *Jesus* to. “Û tỹ vãsy rãn kũ nĩ ên tũ mũ?” he ag tóg mũ. Ag mũ tóg tỹ ti hã ve nĩ.

²⁴ Kũ Pã'i ag tóg mẽg mũ sir, *Jesus* tỹ ti tỹ há' he ên ti. Hã kũ ag tóg *Jesus* to: “jagrẽ kórég ti nĩ,” he mũ. “Nén-Kórég ag pã'i tỹ ti jagrẽ nĩ, *Belzebu* ên tỹ. Hã kũ tóg Nén-Kórég ag pan tĩ,” he ag tóg mũ.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg, ag tỹ nén to jykrén mũn ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “pã'i pir krēm ke ag tỹ jagnē kato tēgtēn kỹ ag tóg jagnē kãgtén kãn ke mũ,” he mũ. “Ēmã pir ki ke ag tỹ jagnē kato tēgtē kỹ, ĩn pir krēm ke fag tỹ jagnē kato tēgtē kỹ fag tóg, vēnh kãpãm kỹ nỹtĩnh mũ, kỹ fag tóg jagnē kãgtén kãn ke mũ. ²⁶ Ge ti nĩ gé. Nén-Kórég tỹ Nén-Kórég ũ kutēm kỹ tóg Nén-Kórég ag tỹ jagnē kato tēgtē han mũ sir. Kỹ ag tóg jagnē tỹ tũ' henh ke mũ gé, Nén Kórég ag. ²⁷ “*Belzebu* tỹ tóg Nén-Kórég ag pan tĩ,” he ājag tóg tĩ iso. Jãvo ājag mré ke ag hỹn vējykre tỹ ne tỹ vējagrē kórég pan tĩ? Ag mỹ Nén-Kórég ag jykre tỹ ag pan tĩ gé', Topē jykre tỹ, vó? Topē jykre tỹ ag tóg ag pan tĩ. Ājag tỹ tag to jykrén kỹ ājag tóg inh jykre há ěn ki kanhrãn ke mũ vē,” he tóg. ²⁸ “Topē kuprĩg jykre tỹ sóg Japo ag pan tĩ mỹr. Topē kuprĩg tỹ Japo ag pan kãn kỹ Topē tóg tỹ ěg pã'i nĩ vē mỹr. Tag to jykrén nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁹ “Ēg tỹ ũn jũ mẽ tũ mãn sór kỹ ěg tóg ti se vén tĩ, ke tũ nĩ mũ ra tóg ti tũ ki rĩr ke mũ. Ēg tỹ ti se kar kỹ hã ěg tóg ti tũ mãn ke mũ sir,” he tóg. “Ge ti nĩgtĩ, sỹ nén han mũ ti. Japo vỹ tar nĩ. Hã ra sóg hur ti sé, hã kỹ sóg ti tũ ag kygvãn ke mũ sir. Ag jagrē kórég pan jé sóg ke mũ gé,” he tóg.

³⁰ “Ājag tỹ tỹ inh mré ke tũ nỹtĩn hã kỹ ājag tóg, inh kato tēgtē mũ. Ājag tỹ inh mré ěprã ke ag tỹ Topē to kãmũ han tũ nĩn kỹ ājag tóg, ag kãmũ kamēg mũ,” he tóg.

³¹ “Ha mẽ, ājag tỹ Topē vĩ mranh mũ ra tóg, ājag mỹ vēnh pãte fón sór mũ, ājag tỹ Topē to vĩ kónãn mũ ra ke gé. Ājag tỹ hã ra Topē kuprĩg tỹ ũ krĩn kỹ to: Japo tỹ ti jagrē nĩ, hen kỹ tóg, ājag mỹ vēnh pãte fón mãn ke tũ nĩ sir, Topē ti. ³² Ājag tỹ iso vĩ kónãn mũ ra tóg, ājag mỹ vēnh pãte fón sór mũ gé, ājag tỹ ěprã ke fi kósin to vĩ kónãn mũ ra. Ājag tỹ Topē kuprĩg to vĩ kónãn kỹ tóg, ājag mỹ vēnh pãte fón mãn ke tũ nĩ. Ājag tỹ ga kri mũn kỹ tóg, tag tỹ vēnh

pãte fón ke tũ nĩ, Topē ti, ājag ter kar kỹ ke gé,” he tóg, *Jesus* ti, pã'i ag mỹ.

Ka há mré ka kórég kãme
(Lc 6.43-45)

³³ “Ēg tỹ ka kanē ko há krãn kỹ ti kanē vỹ, ko há nĩ, ěg tỹ ka kanē ko vãn krãn kỹ ti kanē vỹ, ko kórég nĩ gé. Ēg tỹ ti kanē ve kỹ ěg tóg: “ũn kanē ko vãn ja vē,” he tĩ. Ge ti nĩgtĩ, ěg jykre ti. Ũn jykre há tóg há nĩ, jãvo ũn jykre kórég tóg kórég nĩ gé.

³⁴ Pỹn ri ke ājag nỹtĩ. Kórég tãvĩ ājag nỹtĩ, hã ra ājag tóg, ón kỹ nén ũ há tó sór tĩ. Ēg jēnky ki tóg kãkutē tĩ, ěg tỹ nén to jykrén mũ ti. Ēg jykre kórég tãvĩ nỹtĩn kỹ ěg tóg, nén ũ kórég tãvĩ tó tĩ. Hã kỹ ājag pijé tó há han tĩ'. ³⁵ Ũn jykre há vỹ, nén ũ há kar to jykrén tĩ, kỹ tóg ěg mỹ tó há han tĩ gé. Ũn jykre kórég vỹ, nén ũ kórég kar to jykrén tĩ gé, kỹ tóg ěg mỹ tó kónãn tĩ gé sir,” he tóg.

³⁶ “Ha mẽ, kurã tỹ ěgno kã, isỹ vēnh kar jykre tugnỹm ke kurã ěn kã sóg, ājag vĩ tugnỹm ke mũ. Ājag tỹ ón kỹ vĩ ja ěn ve jé sóg ke mũ gé. Ājag tỹ nén tó ja kar tugnỹm jé sóg ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ³⁷ “Ājag tỹ vĩ há han ja nĩn kỹ ājag tóg, inh mỹ há nỹtĩ gé. Ājag tỹ vĩ kónãn ja nĩn kỹ ājag tóg, inh mỹ kórég nỹtĩ. Kỹ ājag tóg to jagtar ke mũ,” he tóg. Ti tỹ ti kato tē mũ ag mỹ Topē jykre tón hã vē.

Ag tỹ milagre ve sór
(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Kỹ Topē vĩ to ěg kanhrãn tĩ ũ ag tóg *Fariseu* ũ ag mré *Jesus* mỹ: “*Senhor*, ěg tỹ ã tỹ *milagre* ũ han venh há tóg tĩ,” he mũ.

³⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “kórég ājag nỹtĩ,” he mũ. “Topē ki ge sór vãn ěg tóg nỹtĩ. Ājag tỹ *milagre* ve sór mũ tag venh ke tũ ājag tóg nĩ. Nén pir hã ve jé ājag tóg ke mũ, hã vỹ: *Jonas* tỹ nén ve ja ěn ri ke, he mũ. ⁴⁰ *Jonas* ěn vỹ, goj tân nug kã kã nĩ ja nĩgtĩ, kurã tãgtũ ki. Tag ri ke ve jé sóg ke mũ gé. Ga krēm sóg nỹnh mũ, kurã tãgtũ ki. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

41 “Kỹ *Nínive* tá ke ag vỹ, ãjag kato vính ke mũ sir, kurã tỹ ãgno kã, ha vem nĩ. Ag tỹ *Jonas* vĩ mẽ kỹ ag tóg ag jykre kórég tovãnh. Tỹ sóg *Jonas* kãfór nĩ, hã ra ãjag tóg ãjag jykre kórég tovãnh sór tũ nỹtĩ. 42 Kỹ pã'i mág ãn fi, ù tỹ kuvar há tá kãtĩg ja ãn fi vỹ ãjag mré nĩnh ke mũ gé, kurã tỹ ãgno kã. Kỹ fi tóg ãjag mỹ vĩ kónãn ke mũ gé. Kuvar há tá fi tóg kãtĩg ja nĩgtĩ, vãsỹ, fi tỹ pã'i mág tỹ *Salomão* vĩ mẽ jé. *Salomão* kãfór vỹ tỹ inh nĩ, hã ra ãjag tóg inh vĩ jẽmẽ jãvãnh nỹtĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Vějagrẽ kórég jykre
(*Mc 11.24-26*)

43 Kỹ tóg: “kejẽn sóg ù ki vėjagrẽ kórég kutẽm mũ,” he mũ. “Kỹ tóg ga kórég ra tĩ mũ, ti jagrẽ ãn ti. Goj venh ke tũ tóg nĩ, tá. Vẽnhkán ke tũ tóg nĩ gé, ti tỹ hẽ ri ken kỹ vẽnkhán ke tũ tĩn kỹ. 44 Kỹ tóg vãhã to jykren kỹ: “inh jé hỹn tĩg mãn ha, sỹ ù tá kãkutẽ ja ãn ra. Inh mỹ tóg tỹ ãn ri ke ja nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti venh tĩ mũ sir. Hã ra tóg krĩ há nĩ, kỹ tóg ti mỹ ãn ri ke nĩ sir, ãn prur, ãn kuprã, ãn sĩnvĩ ri ke. 45 Kỹ tóg Nén-Kórég tỹ 7 (ke) ag mỹ tónh tĩ mũ sir. Kỹ ag kar tóg ù ãn kã ra ge mũ sir. Hã ra ag jykre pãno tóg ti jykre pãno kãfór nĩ. Hã kỹ tóg kórég tãvĩ nĩ sir. Ti jagrẽ pir kutẽm inh vẽ vẽ, hã ra ù tỹ 8 (ke) ag tóg sir tỹ ti jagrẽ nỹtĩ ha, ti tỹ inh ki rã tũ nĩn kỹ. ãjag mỹ tóg ge nĩnh mũ, kurã tỹ ãgno kã. ãjag jykre pãno to ãjag tóg jagtar ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus mré ke pẽ fag
(*Mc 3.31-35; Lc 8.19-21*)

46 Ti tỹ ver tỹ vẽnẽn jẽ ra ti mỹnh fi tóg, tá jun mũ sir, ti jãvy ag mré. Ti mỹ fag tóg vẽnẽ vĩ jẽnẽg mũ, fag tỹ ti mré vẽnẽn jé. 47 Kỹ ù tóg ti mỹ tónh kãtĩ mũ. “ã mỹnh fi vỹ re tá jẽ, ã jãvy ag mré. Fag tỹ ã mré vẽnẽn ke nẽji,” he tóg, *Jesus* mỹ. 48 Kỹ tóg ù tỹ ti mỹ tó mũ ãn mỹ: “mẽ,” he mũ. “Inh mỹnh fi mỹ? Inh jãvy ag mỹ?” he tóg. 49 Kỹ tóg ti mỹ ti mré mũ tĩ fag ven mũ sir, ti nĩgẽ tỹ. Kỹ tóg: “inh mỹnh pẽ fi hã

vẽ, inh jãvy pẽ ag hã vẽ gé,” he mũ, ti mré mũ tĩ ag to. 50 “Ù tỹ inh panh tỹ kanhkã tá nĩ ãn vĩ ki króm mũ ag hã vỹ tỹ, inh jãvy pẽ nỹtĩnh mũ, inh ve pẽ fag ke gé, inh mỹnh pẽ fi ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

13

Nén fy kãmẽ
(*Mc 4.1-9; Lc 8.4-8*)

1 Kurã ãn kã *Jesus* tóg, ãn tá kãkutẽ mũ, kỹ tóg goj nig mág ra tĩ mũ. Tá tóg nĩ nĩ sir. 2 Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ tá vẽn mãn mũ sir, ti rã hã, kỹ tóg *canoa* kã ra rã kỹ kã kã nĩ mũ sir, jo ùn e ãn ag tóg nig fyr tá nỹtĩ. 3 Kỹ tóg ag kanhrãn mũ sir. Ag mỹ tóg: “ù tỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ ge nỹtĩnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn ù tóg nẽn fy krãn jé tĩ mũ. 4 Ti tỹ krãn kỹ ti fy ù tóg, ãpry kri kutẽ mũ, kỹ sēsĩ tóg ko mũ sir. 5 Ti fy ù tóg, pãró kri krãn kỹ nĩ, ga e tũ ki. Ge ra tóg kãnhmar mur mũ vẽ, ga sĩ ãn ki. 6 Hã ra tóg rã tỹ ãg nĩno kã sa kỹ ti pũn mũ. Ti jãre han tũ nĩn kỹ tóg, tóg mũ. 7 Ti fy ù tóg, sónh kã ki krãn kỹ nĩ gé, kỹ sónh tóg ti mré mur mũ, kỹ tóg ti kri rũm ke mũ. Kỹ tóg tũ' he mũ sir. 8 Ti fy ù tóg vãhã, ga há ki krãn kỹ nĩ, kỹ tóg mur há han mũ, mog há han tóg mũ gé, kanẽn há han tóg mũ gé sir. ù tóg kanẽ tỹ 100 han mũ, jo ù vỹ kanẽ tỹ 60 han mũ gé, jo ù vỹ tóg kanẽ tỹ 30 han mũ. 9 Ha to jykren há han,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ Topẽ jykre to vẽnẽ kanhrãn ke
(*Mc 4.10-12; Lc 8.9-10*)

10 Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti to kãmũ mũ, kỹ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ ne tó nẽ?” he mũ.

11 Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag hã ne, ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tỹ tỹ ãg pã'i nĩ ãn ki kanhró nỹtĩnh mũ,” he mũ. “Jãvo ùn e ãn ag vỹ, ki kanhrãn kãn ke tũ nĩ. 12 Hã kỹ tóg ge nĩ. ù tỹ nẽn ù to jykren há han kỹ tóg ù to jykren mãn', ù to jykren mãn' he tĩ. Komẽr hã tóg to jykren kãn ke mũ. ù tỹ nẽn ù to jykren tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ tĩ, ti tỹ to jykren sĩ han mũ ra. 13 Hã kỹ sóg ùn e ãn

ag mÿ nén kãme hã tó mũ, ag tÿ mæg mũ ra han sór tũ nÿtĩn kÿ. Kÿ ag tóg ón kÿ mẽ ja nĩ sir, hã kÿ ag ki kagtĩg nÿtĩ, to jykrén tũ ag nÿtĩ sir. ¹⁴ Hã ra *Isaías* tóg tag rán ja nĩ gé, ha mẽ. “Mẽ jé ãjag tóg ke mũ, ón kÿ, hã ra tóg ãjag tÿ to jykrén tũ tĩnh mũ, hã kÿ ãjag tóg ki kagtĩg nÿtĩnh mũ. ¹⁵ *Povo* tag ag vÿ, krĩ tũ nÿtĩ. Nĩgræg kutu ag nÿtĩ. Kanè kyvó ag nÿtĩ gé, ag tÿ inh ki ge sór tũ nÿtĩn kÿ. Hã kÿ sóg ag tÿ há' henh ke tũ nĩ gé,” he tóg, Topè ti, he ja tóg nĩ, *Isaías* ti, *povo* tag to,” he tóg.

¹⁶ “Ag jãvo ãjag hã vÿ, nĩgræg há nÿtĩ, hã kÿ ãjag tóg, jëmẽ há han mũ. ¹⁷ Ha mẽ, vãsÿ ke tÿ hên ri ke ag vÿ, inh ve sór e ja nĩgtĩ, ãjag tÿ ùri vég mũ tag ti. Hã ra ag tóg inh kãtĩg ke jo kãgter kãn. Topè vĩ tó tĩ ag vë. Jykre kuryj ja ag nÿtĩ. Ge ra ag tóg inh ve ja tũ nĩgtĩ. ãjag hã ne inh vĩ mæg mũ', inhhã',” he tóg, *Jesus* ti, ti mré mũ tĩ ag mÿ.

Jesus tÿ nén fy kãmén
(*Mc 4.13-20; Lc 8.11-15*)

¹⁸ “Kÿ sóg ãjag mÿ ãg tÿ nén fy krãn kãmén há han mũ, ha mẽ. ¹⁹ Û tóg kejën, ón kÿ Topè vĩ mæg mũ. Hã ra tóg to jykrén tũ nĩ. Kÿ Nén-Kórég vÿ, ti mÿ tÿ tũ' he mũ sir, ti tÿ mẽ ja ti tÿ. Kã jatu tóg nĩ sir. Nén fy tÿ ãmĩn kri kutè mũ ãn hã vë. ²⁰ Kÿ ti fy ù tóg, pãró kri krãn kÿ nĩ. Û vë gé. Topè vĩ mæg tóg mũ gé. Kÿ tóg kãnhmar: he, he mũ sir. Ti mÿ tóg sér tĩ. ²¹ Hã ra tóg tÿ nén ù kré jãre tũ ãn ri ke nĩ mÿr. Hã kÿ tóg tĩg sĩ han mũ, Topè mré. Nén ù jagy kutè kÿ tóg, Topè tovãnh mũ sir, ù tÿ Topè vĩ tugrĩn ti kato tẽ kÿ. ²² Ti fy ù tóg sónh kã ki krãn kÿ nĩ. Û vë gé. Topè vĩ mæg tóg mũ gé. Hã ra tóg ti rãnhraj hã mũ ãkrég mũ sir. Nén kar to ãn tóg mũ sir. Ón kÿ tóg riko nĩ sór mũ. Hã kÿ tóg Topè vĩ kã jatu' he mũ sir. Kÿ tóg kanèn há han tũ nĩ sir. ²³ Ti fy ù tóg ga há ki krãn kÿ nĩ. Û vë gé. Topè vĩ mæg tóg mũ gé. Mẽ kÿ tóg to jykrén mũ sir. Kÿ tóg kanèn há han mũ sir. Kÿ ù vÿ tóg kanè tÿ 100 han, jo ù vÿ tóg kanè tÿ 60 han mũ, jo ù vÿ tóg kanè tÿ 30 han mũ gé,” he tóg.

Vãnh kãme

²⁴ Kÿ tóg vãnh to kãmén kÿ: “Nén-Kórég tÿ inh rãnhraj kókén sór mũ vÿ ge nÿnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejën ù tóg ti japÿ tá nén ù fy krãn mũ. ²⁵ Kÿ tóg nÿr tĩ mũ, ti *camarada* ag ke gé. Kÿ ti kato tẽ ãn tóg kutyg kÿ ti japÿ ra tĩ mũ, kÿ tóg tá jun kÿ vãnh fy krãn mũ, ti jakré ãn kãmĩ. Kÿ tóg tĩ mũ sir. ²⁶ Kÿ ti jakré tóg mur mũ, mog tóg mũ, kanèn tóg mũ gé sir. Hã ra vãnh tóg ti mré mur mũ gé. ²⁷ Kÿ ti *camarada* ag tóg ti mÿ: “nén ù fy krãn ãg tóg mũ vë, hã ra vãnh tóg ti mré mur mũ. Ne nẽ hÿn?” he mũ.

²⁸ Kÿ tóg ag mÿ: “ãg kato tẽ ãn rãnhraj hã vë,” he mũ. “ãn hã vÿ isũ kókég mũ'. “Kÿ ag tóg ti mÿ: “kÿ ãg mÿ vãnh ãn kunũnh ke tũ nĩ'?” he mũ.

²⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mũ. “ãjag tÿ vãnh ãn kunũnh kÿ tóg inh mÿ ãjag tÿ ti pãn ù kunũnh ha mẽ tĩ, vãnh mré. Kÿ kunũnh tũg nĩ. ³⁰ Vãnh hÿn tóg inh jakré mré mog mũ gé. Kÿ sóg ãg tÿ krenh ken kÿ ù tÿ krég mũ ag mÿ: “vãnh kre vén nĩ,” henh ke mũ. “Kÿ tugfĩn nĩ, ãg tÿ pũn jé. Kar kÿ ãjag tóg inh jakré krenh ke mũ, sÿ pãjó krẽm vin han jé,” he tóg, ag *patrão* ti,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tÿ ù tÿ ón kÿ Topè ki ge kÿ nÿtĩ ãn ag tón hã vë.

Topè vĩ tÿ vënh kar kri rũm ke
(*Mc 4.30-32; Lc 13.18-21*)

³¹ Kÿ tóg ag mÿ: “ù tÿ kanhkã tá nĩ ãn tÿ tÿ ãg pã'i nĩ vÿ ge nĩnh mũ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ka tÿ krén ri ke tóg nĩ. Ti krãn ãg tóg tĩ. ³² Ti mog kÿ tóg vãhã vãnh kãfór kar nĩ. Hã kÿ sēsĩ ag vÿ ti féj kã ki ti jagfe han kÿ kã ki kræg tĩ,” he tóg.

³³ Kÿ tóg fag mÿ: “Topè tÿ tÿ ãg pã'i nĩ vÿ ùn tÿtã fag tÿ ãmĩ han ri ke nĩ,” he mũ gé. “ãmĩ han jé fag tóg, ãmĩ jãgia jafã tÿ *fermento* ãn tÿ farĩnh mré jãgjãg tĩ. Kÿ tóg tÿ sòn ke kãn tĩ,” he tóg.

Jesus tÿ nén ù tÿ ãg kanhrãn
(*Mc 4.33-34*)

³⁴ Nén tÿ hên ri ke kãmén tóg tĩ, *Jesus* ti, vënh kar mÿ. “Topè tÿ tÿ ãg pã'i nĩnh ke vÿ tag ri ke nĩ,” he tãvĩ han tóg tĩ

ag mÿ. ³⁵ Hã ra tóg rán kÿ nĩ gé. Vãsÿ Topẽ vĩ tó tĩ ù tóg *Jesus* to tag rán ja nĩ, ha me: “nén tÿ hẽn ri ke kãmén jé sóg ke mũ. Inh jo tó ja tũ ãn tó jé sóg ke mũ. Û vÿ tag mẽ ja tũ nĩ ver, sÿ tónh ke mũ tag,” he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ tó tĩ ãn, *Jesus* to.

Jesus tÿ vãn h kãmén

³⁶ Ag mÿ kãmén kãn kar kÿ tóg, vẽn h e ãn ré kÿ ãn kã ra rã mũ, *Jesus* ti. Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg, ti to kãmũ mũ, ti ki jẽmẽ jé. “Ëg mÿ ã tÿ ag mÿ kãmén ja ãn ti tó mãn nĩ, ã tÿ ag mÿ ãkré mré vãn h tó ja ãn ti. Ëg tÿ ver to jykrén tũ tóg tĩ,” he ag tóg mũ.

³⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “ẽprã ke fi kósin vÿ nén ù fy krãn mũ. Inh hã vẽ,” he mũ. ³⁸ “Ga hã to sóg: ẽpÿ, he mũ. Kÿ inh jakré vÿ tÿ, Topẽ krẽ ag ri ke nÿtĩ, kÿ vãn h vÿ tÿ, Nén-Kórég krẽ ag ri ke nÿtĩ gé. ³⁹ Û tÿ ag han mũ vÿ tÿ, Japo ti nĩ, Nén-Kórég ãn krẽ ag. Ti krenh ke kurã hã vÿ: kurã tÿ ãgno, he mũ. Û tÿ inh jakré krenh ke mũ ag vÿ tÿ, Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã ag nÿtĩ. ⁴⁰ Kurã tÿ ãgno kã ag tóg, ãg tÿ vãn h pũn ãn ri ke han ke mũ, Japo tũ ag tÿ. ⁴¹ Ëprã ke fi kósin ãn, inh hã vÿ, isÿ jẽgnẽ jafã ãn ag jẽgnẽnh ke mũ sir, kÿ ag tóg, ù tÿ vÿjykre pãno han mũ kar ag génh kãn ke mũ, ù tÿ ù ag mÿ: “ha jatun mÿ Topẽ vĩ mranh,” he mũ kar ag ke gé. ⁴² Ag génh kÿ ag tóg, pĩ gru mág ãn ki ag vãm ke mũ sir. Tá ag tóg vÿsÿrénh tãvĩ han ke mũ. Ag jã tÿ ag tóg gyngyn kenh ke mũ, jũ kÿ, vÿsÿrénh kÿ ke gé. ⁴³ Ag jãvo ùn jykre kuryj ag vÿ, hapẽ nÿtĩnh mũ, sĩnvĩ, kókov, rã gru ri ke, ag tÿ ag jóg tá nÿtĩnh kÿ sir, ag tÿ ù tÿ kanhkã tá nĩ ãn tÿ tÿ ãg pã'i nĩ ven kÿ. Ha mẽ há han,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëpÿ ki jãnkamy kãme

⁴⁴ “Kÿ ãg tÿ kanhkã tá nĩ ãn tÿ tÿ ãg pã'i nĩ venh ke vÿ, tag ri ke nĩ gé, ha mẽ. Û tÿ ti *patrão* japÿ tá jãnkamy ne kunũnh kÿ péju mãn kÿ nĩm ãn ri ke tóg nĩ. Ti péju mãn kar kÿ tóg, ti tÿ nén kar fón kãn mũ sir, ti kaja to ẽpÿ ãn vyn jé sir. Ti tÿ ẽpÿ ãn vyn kar kÿ

jãnkamy ãn vÿ tÿ, ti tũ nĩ sir,” he tóg. Ti tÿ ãg tÿ ti ki rã há han ke kãmén hã vẽ.

Pérola kãme

⁴⁵ “Ëg tÿ ù tÿ kanhkã tá nĩ ãn tÿ tÿ ãg pã'i nĩ venh ke vÿ tag ri ke nĩ gé, ha mẽ,” he tóg mũ gé. “*Negociante* ù tóg jãnka han jafã tÿ *negociar* he tĩ, *pérola* tÿ. Hã kÿ tóg ùn há kuprẽg tĩgĩ. ⁴⁶ Kejẽn tóg ùn hapẽ ù vég mũ sir, ùn kaja e. Kÿ tóg ti tũ vãm kãn mũ sir, ti tÿ ùn sĩnvĩ pẽ ãn kũpra he jé,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tÿ ãg mÿ ãg tÿ ti ki rã há han ke kãmén mãn hã vẽ gé.

Rede kãme

⁴⁷ “Ëg tÿ Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩ venh ke kãme ù vẽ gé, ha mẽ,” he tóg mũ gé. “*Rede* ri ke tóg nĩ, ãg tÿ tÿ pirã kugmĩ jafã ãn. Ti fón ãg tóg tĩ, goj kã ki, ãg tÿ pirã kugmĩ jé, kãkufár ke gé. ⁴⁸ Goj ki fón kar kÿ ãg tóg nÿgnÿn tĩ sir, kÿ ãg tóg, pirã mré kãkufár gég tĩ. Génh kÿ ãg tóg, ùn mág hã kuprẽg tĩ, ma mũ jé. Ûn kãsir ãn tugvãn h ãg tóg tĩ. ⁴⁹ Ge ti nĩnh mũ, kurã tÿ ãgno kã. Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã ag tóg, ùn jykre kuryj ag kuprẽg ke mũ, Topẽ mÿ. ⁵⁰ Ûn jykre pãno ag vãm vãm jé ag tóg ke mũ, pĩ gru mág ãn ki. Tá ag vÿsÿrénh ke vẽ sir. Ag jã tÿ ag tóg gyngyn kenh ke mũ, tÿ ag gangan kenh ke mũ, jũ kÿ, vÿsÿrénh kÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg panh kãme

⁵¹ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “ãjag mÿ tag to jykrén kãn mũ ha?” he mũ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “hÿ,” he mũ sir.

⁵² Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ tóg há tĩ,” he mũ. “Û tÿ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ãn, ti tÿ kanhkã tá nĩ ãn jykre han kÿ tóg ge nĩ, ha mẽ. Ëg panh ri ke ti nĩ. Kejẽn tóg ãg mÿ ti tÿ nén sĩnvĩ ven tĩ, ti tÿ ùri mág mũ ti, ti tÿ vãsÿ mãn ja ãn ke gé,” he tóg. Ti tÿ ãg tÿ Topẽ vĩ to vẽn h kanhrãn mág han tón hã vẽ.

Jesus tÿ Nazaré ra vÿn ke (*Mc 6.1-6; Lc 4.16-30*)

⁵³ Ag mÿ kãmén kãn kar kÿ tóg, tá kãkutẽ mũ sir. ⁵⁴ Kÿ tóg ti jamã ra tĩ mũ sir. Tá jun kÿ tóg, vẽn h kanhrãn

jařã krēm ag kanhrãn mũ. Kĩ tóg ag mĩ e tĩ, ti vĩ ti. Kĩ ag tóg ti to vĩ kónãn mũ. “Hẽn tán hỹn ki kanhrãn, vễjykre tag ki? Ủ nỹ hỹn ti kanhrãn, ti tỹ nén han vãnh tag hynhan jé? ⁵⁵ Đn han tĩ ên kósin vễ mỹr. Ti mỹnh fi vĩ tỹ *Maria* fi nĩ, kĩ ti jãvy ag vĩ ki nỹtĩ, *Tiago, José, Simão, Judas*. ⁵⁶ Kĩ ti ve fag vĩ, tag ki nỹtĩ gé, êg mré. Ti tỹ ne jé êg kãfór nĩ sór nẽ hỹn?” he ag tóg mũ sir, *Jesus* to.

⁵⁷ Kĩ tóg ag mỹ tỹ ù nỹ. Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “êmã ù tá ag tóg Topẽ vĩ tó tĩ to é he tĩ, ti mré ke ag, ti kanhkã ag,” he mũ.

⁵⁸ Kĩ tóg tá *milagre* e hynhan tũ nĩ, ag tỹ ti ki ge jãvãnh nỹtĩn kĩ.

14

João Batista ter

(*Mc 6.14-29; Lc 9.7-9*)

¹ Kĩ kejẽn pã'i mág tỹ *Herodes* vĩ mẽg mũ, *Jesus* kãme ti. ² Kĩ tóg ti *camarada* ag mỹ: “*João Batista* hỹn, ãjag tỹ inh mỹ ù tó mũ ên ti,” he mũ. “Ti hỹn rĩr mãn, sỹ ti tén kar kĩ, hã kĩ tóg *milagre* tỹ hẽn ri ke hynhan tĩgtĩ,” he tóg, *Herodes* ti, *Jesus* to.

³ *Herodes* vĩ *João* se ja nĩ, *Herodias* fi tugnĩn. Ti jãvy tỹ *Filipe* prũ ja fi vễ, hã ra tóg fi tỹ prũg mũ, *Herodes* ti. Hã kĩ *João* tóg ti mỹ: ⁴ “ã hã ne tóg, ã mré ke prũ fi tỹ prũg mũ,” he ja nĩ. “Fi ki ã tóg Topẽ vĩ mranh mũ,” he tóg, *João* ti, *Herodes* mỹ.

⁵ Kĩ *Herodes* tóg ti tén sór mũ, hã ra tóg vãnh kar kamẽg mũ. Vãnh kar tóg *João* to: “Topẽ vĩ tó tĩ ù vễ,” he tĩ. ⁶ Hã ra tóg kejẽn *Herodes* mur ja kurã tá krỹg mũ. Kĩ fénhta ên kã *Herodias* fi kósin fi vĩ ag jo vãnh grén mũ sir, ti mré jẽg mũ ag jo. Kĩ tóg *Herodes* mỹ sĩnvĩ nĩ. ⁷ Kĩ tóg fi mỹ: “ã tỹ nén to vĩ mũ kar nĩm jé sóg ke mũ ã mỹ, sỹ ke há vễ,” he mũ.

⁸ Kĩ fi tóg fi mỹnh fi mỹ tó mũ. Kĩ fi mỹnh fi tóg, fi krĩn mũ, fi tỹ *João* krĩ to vĩ jé. Kĩ fi tóg: “inh mỹ ùri *João Batista* krĩ tỹ pẽnky kã kã nĩm,” he mũ.

⁹ Kĩ tóg ti mỹ e tĩ sir, ti tỹ ti tén jé. Hã ra tóg fi mỹ: “sỹ ke há vễ,” he ja nĩ,

kĩ ti mré jẽg mũ ag vĩ mẽ kãn ja nĩ. Kĩ tóg fi mỹ: “he,” he mũ sir. ¹⁰ Kĩ tóg *soldado* ù jẽnẽg mũ, ti tỹ *João* krĩ kym jé. Hã ra *João* tóg vễse ja kã kã nĩ nĩ. ¹¹ Kĩ tóg ti krĩ kym mũ sir. Pẽnky kã kã nĩm kĩ tóg, fi mỹ nĩm mũ, tytãg fi mỹ, ti krĩ ti. Kĩ fi tóg fi mỹnh fi mỹ ma tĩ mũ. ¹² Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg, ag tỹ mẽ kĩ ti vyn kãmũ mũ, vãnh kej tá ti pēju jé. Ti pēju kar kĩ ag tóg *Jesus* mỹ tónh mũ mũ.

Jesus tỹ ùn e jẽn

(*Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14*)

¹³ *Jesus* tóg, ti tỹ *João* ter mẽ kĩ tá kãkutẽ mũ, *canoa* kãmĩ. Kĩ tóg êmã tũ ja ra tĩ mũ sir, ti pir mỹ nĩ jé. Hã ra vãnh e ên ag tóg ti tĩg mẽg mũ. Kĩ ag tóg ti nón mũ mũ, ag pẽn kã, êmã kar tá kãmũ kĩ. ¹⁴ Kĩ *Jesus* tóg kafã ù tá vag ke mũ, kĩ tóg tá ùn e ên ag vэг mũ sir, ti nón kãmũ mũ ên ag. Kĩ ag tóg ti mỹ jagtar nỹtĩ. Ag jagãgtãn kĩ tóg, ag kã mĩ ùn kagyga ag tỹ há' he mũ sir.

¹⁵ Hã ra tóg rãké nỹ sir, kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “rãké ti nỹ ha,” he mũ. “Tag mĩ tóg êmã tũ tĩ. Kĩ tóg ã tỹ ag jẽgnẽnh há tĩ, ag tỹ êmã ù ra mũ jé, vễjẽn kũpra he jé,” he ag tóg mũ.

¹⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “ha inhhã ag jẽn, kĩ ag tóg hẽ ra mũnh ke tũ nĩ,” he mũ.

¹⁷ Kĩ ag tóg ti mỹ: “hã ra tóg tũ tĩ, vễjẽn tĩ,” he mũ. “Êmĩ tỹ 5 (ke) hã vĩ ki nỹtĩ, pirã rếgre ke gé,” he ag tóg.

¹⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “inh mỹ ma kãmũ jẽg ge,” he mũ. ¹⁹ Kĩ tóg ùn e ên ag mỹ tó mũ, ag tỹ re tá nĩgnĩ kĩ nỹtĩ jé. Kĩ tóg êmĩ tỹ 5 (ke) ên mãg mũ, pirã rếgre ên ke gé. Kĩ tóg kanhkã ki êvãnh mũ sir. Vễjẽn ên to tóg Topẽ mré vĩ mũ sir. Kĩ tóg vãnh ãmĩ kénh kĩ ti mré mũ tĩ ag mỹ vin mũ sir, ag tỹ kãnhkrén jé, ùn e ên ag mỹ. ²⁰ Kĩ vãnh kar tóg ko kãn kĩ funfór mũ sir. Hã ra tóg kén mũ. Kěj tỹ 12 (ke) fãn ag tóg mũ, ti ke tỹ.

²¹ Êmĩ ko mũ ên ag tóg tỹ ùn tỹ 5 *mil* (ke) ag nỹtĩ, ùn tytã mré tó tũ, fag krẽ mré tó tũ, hã ra fag tóg tá e nỹtĩ gé mỹr, ha mẽ.

Jesus tỹ goj nig mág kri tĩg

(*Mc 6.45-52; Jo 6.15-21*)

22 Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ tó mũ, ag tÿ *canoa* kã mĩ mũ jé, ag tÿ ti jo kafã ù ra mũ jé. “Isÿ ver ùn e tag ag mÿ: ha mũjêg, henh ke vê,” he tóg ag mÿ. 23 Ag mũ kar kÿ tóg, ti pir mÿ krĩ ra tãpry mũ, Topê mré vĩ jé. Ti tÿ tá nĩ ra tóg kutyg mũ sir. 24 Kÿ *canoa* tóg goj nig mág ên kã mĩ tĩ mũ sir, kafã ù ra. Nig fyr tóg kuvar gy nĩ. Kãka vÿ ag kato tẽ mũ gé, hã kÿ ag tóg mũ kónãn mũ. Kÿ goj tóg krém krém ke sa nĩ, kÿ tóg ag kutãn mũ, goj ti. 25 Hã ra *Jesus* tóg kurã ke ra ag to kãtĩ mũ, goj kri tĩg kÿ, ti pẽn kã. 26 Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti vэг mũ, ti tÿ goj kri tĩg kÿ, kÿ ag fe tóg jürũn ke mũ. “Vênh kuprĩg vê,” he ag tóg mũ. Ti kamêg kÿ ag tóg vèkrênkrêr mũ sir. 27 Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “inh kamêg tũg nĩ, inh hã vê, jürũn ke tũg nĩ,” he mũ.

28 Kÿ *Pedro* tóg ti mÿ: “ã hã mÿ? Kÿ inh mÿ tó, isÿ ã to tĩg jé, goj kri tĩg kÿ,” he mũ.

29 Kÿ *Jesus* tóg ti mÿ: “kunĩg ge,” he mũ. Kÿ *Pedro* tóg *canoa* ki kãkutẽ kÿ goj kri tĩ mũ sir, *Jesus* to. 30 Ti tÿ goj kri tĩg kÿ tóg vãhã, kãka ki êvãnh mũ, kÿ tóg mũmêg mũ sir. Mũmêg kÿ tóg goj ki pun ke kÿ ter kren mũ. Kÿ tóg prêr mũ. “*Senhor*, inh kren han nĩ,” he tóg.

31 Kÿ *Jesus* tóg vêsÿmér ti kãgmĩg mũ. Kÿ tóg ti mÿ: “inh ki rã há han tũ ã tóg nĩ, vÿ,” he mũ. “Ã hã ne tóg: inh mÿ tá jun mũ vÿ? he mũ', hã kÿ ã tóg ki pun ke kren mũ,” he tóg.

32 Kÿ ag tóg *canoa* kã ki ge mũ sir. Kÿ kãka ên tóg tũ' he mũ sir, vêsÿmér.

33 Kÿ tóg ag mÿ há tĩ. Kÿ ag tóg *Jesus* ki ge há han kÿ ti mÿ: “Topê kósin vÿ tÿ ã nĩ, mÿr,” he mũ.

Jesus tÿ Genesaré tá jun (Mc 6.53-56)

34 Kÿ ag tóg kafã ù tá junjun mũ sir, ag tÿ *Genesaré* tá. 35 Tá ke ag tóg, ag tÿ *Jesus* ve kÿ ti ki kanhrãn mũ. Kÿ ag tóg vènh kar mÿ vènh vĩ jègnêg mũ sir, ag tÿ ùn kagyga ag tatĩ kãmũ jé, *Jesus* to. 36 Kÿ ag tóg *Jesus* mÿ to vĩ mũ, ag tÿ ti kur tóv mẽ jé. Kÿ ù tÿ ti kur mẽg mũ ag tóg há' he kãn mũ sir.

15

Judeu ag jykre si (Mc 7.1-13)

1 Kÿ kejên pã'i ù ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ, *Jesus* tá, Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mré hã. *Jesus* mÿ ag tóg: 2 “ã mré mũ tĩ ag ne tóg êg jykre si mranh tĩ,” he mũ. “Êg jykre si ki êg tóg êg jên ke jo nĩgpég tĩ. Jãvo ag tóg ag nĩgpég tũ ra jêg tĩ, ã mré mũ tĩ ag” he ag tóg.

3 Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ãjag hã vÿ Topê vĩ mranh tĩ, inhhã, ãjag tÿ ãjag jykre si han kÿ,” he mũ. 4 “Topê tÿ êg mÿ tón hã vê, ha mẽ: “ã mÿnh fi mré ã panh kamêg nĩ, fag jagãgtãn nĩ,” he ja tóg nĩ. Kÿ tóg tag tó mũ gé, ha mẽ: “ũ tÿ ti han mũ fag mÿ vĩ kónãn mũ ên ténjé ã tóg ke mũ,” he ja tóg nĩ gé, Topê ti. 5 Ti jãvo ãjag tóg tag tó tĩ, ha mẽ: “ã panh mÿ nèn ù nĩm tũg nĩ, ã mÿnh fi mÿ nĩm tũg nĩ gé, ã tÿ fag mÿ: “sÿ ãjag mÿ nèn ù nĩm ke vê vê, hã ra sóg Topê mÿ nĩm sór mũ,” hen kÿ. “Û tÿ tag han kÿ tóg há tĩ,” he ãjag tóg tĩ. 6 Hã kÿ ãjag tóg Topê vĩ tÿ tũ' he tĩ, ãjag tÿ ãjag jykre si hã han kÿ,” he tóg.

7 “Jykre régre ãjag nÿtĩ, ha mẽ. Hã kÿ *Isaiás* vÿ ãjag to vĩ ja nĩgtĩ, ti tÿ tag tó kÿ, ha mẽ. 8 “*Povo* tag vÿ ag nũnê hã tÿ inh mÿ vĩ há han tĩ, hã ra ag jykre pijé tÿ inh jykre nÿ',” he ja tóg nĩ. 9 “Fagrĩnh mÿ ag tóg iso grĩnhgrĩnh ke tĩ, hã ra ag tóg êprã ke ag jykre to: Topê tÿ tón hã vê, he tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Isaiás* ti. Ki hã tóg tó ja nĩ, ãjag to, ãjag jykre régre nÿtĩn kÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ne tÿ êg kavénh (Mc 7.14-23)

10 Kÿ tóg vènh kar jé prêr mũ sir, ag tÿ ti rã hã nÿtĩ jé, ti vĩ jêmẽ há han jé. Kÿ tóg ag mÿ: “ha mẽ, sÿ nèn tó mũ ti, kÿ to jykren nĩ gé,” he mũ. 11 “Êg jên pijé êg kavénh tĩ'. Êg jênky kã ra êg tóg rãg tĩ, vèjên tÿ. Nèn ù tÿ êg ki kãpa hã vÿ êg kavénh tĩ, ha mẽ,” he tóg.

12 Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti to kãmũ kÿ ti mÿ: “ha mẽ,” he mũ. “Pã'i ag vÿ ã to jũ nÿtĩ, ã tÿ ag mÿ: vèjên pijé êg kavénh tĩ', hen kÿ,” he ag tóg ti mÿ.

13 Kĩ tóg ag mĩ: “ĕg jóg mág tĩ nén krãn ja tũ ĕn vãm kãn kĩ nĩnh ke vĕ, ĕg jóg tĩ kanhkã tá nĩ tĩ nén krãn ja tũ ĕn ti,” he mũ. “Ag pijé tĩ Topĕ krĕ nĩtĩ, pã'i ĕn ag, hã kĩ tóg ag vãm ke mũ,” he tóg. 14 “Hã kĩ ag to jykrĕn tũg nĩ. Ũn kyvó ag mĩ ag tóg: “sỹ ã jãmĩ tĩg ke vĕ,” he tĩ, hã ra ag tóg ag kóm kyvó nĩtĩ gé, kĩ ũn kyvó tĩ ũn kyvó jãmĩ tĩg kĩ ag tóg kãgnó ki vár kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. Ag tĩ nũgme ki vár ke to ken hã vĕ, hã vỹ: kãgnó ki vár, he mũ.

15 Kĩ *Pedro* tóg ti mĩ: “ĕg mĩ kãmĕn há han nĩ, ã vĩ tag,” he mũ. 16 Kĩ *Jesus* tóg ag mĩ: “kĩ ãjag mĩ ver ki kanhrãn tũ?” he mũ. 17 “Mĩ ãjag tĩ to jykrĕn tũ tĩ?” he tóg. “Ha vé, ĕg tĩ ĕg jĕn tĩ ĕg jĕnky kã ra rãg kĩ tóg ĕg nug kã ra rã mũ, kar ĕg tóg fón mũ sir. 18 Nén tĩ ĕg ki kãpa mũ vỹ tĩ ĕg jykre nĩ, hã kĩ tóg ĕg kavĕnh tĩ. 19 Nén tĩ ĕg ki kãpa mũn hã vĕ, ha mĕ: jykrĕn kónãn, ũ tén, ti prũ tũ fi mré nỹ, fi mén tũ mré nỹ, ũn mén tũ fag to ĕn, nén ũ péju, ũ to ón, ũ to vĩ kónãn. 20 Nén tĩ ĕg ki kãpan hã vĕ, ĕg kavĕnh tĩn hã vĕ. ĕg tĩ nĩgpég tũ ra jĕn kĩ ti pijé ĕg kavĕnh tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Canaã tá ke fi tĩ Jesus mré vĕmĕn
(Mc 7.24-30)*

21 Kĩ *Jesus* tóg tá kãkutĕ kĩ ga ũ ra tĩ mũ, ĕmã tĩ *Tiro* ra, ĕmã tĩ *Sidom* ra. 22 Ti tĩ tá jun kĩ fóg ũ fi tóg ti venh kãtĩ mũ. Ga tĩ *Canaã* tá ke fi vĕ. Kĩ fi tóg *Jesus* tá jun kĩ prĕr mũ. “!..*Senhor, Davi* krĕ'krĕ..!” he fi tóg. “!..Inh jagãgtãn ra..!” he fi tóg. “!..Inh kósin fi vỹ jagrĕ kórég tãvĩ nĩ, inh mĩ tóg ã tĩ fi mĩ kutĕm há tĩ..!” he fi tóg, prĕr kĩ.

23 Hã ra *Jesus* tóg fi mĩ vĩ tũ nĩ. Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mĩ: “ã mĩ fi ve sór tũ? ĕg nón fi tóg ĕg jé prĕr mũ, kĩ tóg ĕg mĩ e tĩ,” he mũ.

24 Hã ra tóg ag mĩ: “hỹ,” he mũ. “Topĕ vỹ inh jĕnĕ, sỹ *Israel* ag hã tĩ há' he jé, ũ tĩ *Israel* kã mĩ Topĕ vĩ mranh mũ ag tĩ,” he tóg. Hã ra fi tóg tĩ fóg nĩ, hã kĩ *Jesus* tóg fi ve sór tũ nĩ.

25 Ge ra fi tóg ti tá jun mũ sir. Ti krĕm fi tóg grĩnh ke mũ. Kĩ fi tóg ti mĩ: “*Senhor*,” he mũ. “ã mĩ inh jagãgtãn ke tũ?” he fi tóg.

26 Hã ra *Jesus* tóg fi mĩ: “há tũ tóg nĩ, ã tĩ nén to vĩ mũ ti,” he mũ. “ĕg krĕ jamĩ vỹ tĩ ĕg krĕ tũ nĩ, kĩ ĕg tóg kasor mĩ fón tũ nĩgtĩ,” he tóg.

27 Kĩ fi tóg: “hỹ, hã ra kasor sĩ tóg ĕmĩ vár ko tĩ,” he mũ. “Hã kĩ inh mĩ ĕmĩ vár nĩm, hã vỹ: inh kósin fi tĩ há' hĕnh ke, he mũ,” he fi tóg.

28 Kĩ tóg fi mĩ: “ã hã ne tóg inh ki rã há han'. Hã kĩ sóg ã mĩ han mũ,” he mũ. Ti tĩ tag tóg kĩ fi kósin fi tóg há' he mũ, óra ĕn hã kã.

Jesus tĩ ũn e ag tĩ há' he

29 Kĩ *Jesus* tóg ĕmã ĕn tá kãkutĕ kĩ goj nig mág tĩ *Galilĕia* ĕn fyr jagma tĩ mũ. Kĩ tóg krĩ to tãpry kĩ tá nĩ mũ.

30 Kĩ ũn tĩ hĕn ri ke ag vỹ tá junjun mũ, ũn kagyga ag ke gé, ũn kãnhgrĩ ag ke gé, fag mré hã. Ti ki ag tóg junjun mũ, kĩ tóg ag tĩ há' he kãn mũ. 31 Kĩ tóg vĕnh kar ĕn mĩ e tĩ. Ũn vĩ vãnh ag tóg vĩ há nĩtĩ, ũn kãnhgrĩ ag tóg mũ há nĩtĩ, ũn kyvó ag tóg ĕvãnh há nĩtĩ gé. Kĩ ag tóg Topĕ mĩ vĩ há han mũ sir.

*Jesus tĩ ũn e ũ jĕn mãn
(Mc 8.1-10)*

32 Kĩ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag jé prĕr mũ. Kĩ tóg ag mĩ: “inh mĩ ag tóg jagtar nĩtĩ, ũn e tag ag,” he mũ. “Kurã tãgtũ han ag tóg huri ĕg mré. Hã ra ag tóg ver vĕjĕn vĕg tũ nĩ. Kĩ tóg sỹ ag jĕg tũ ra ag jĕgnĕ jãvãnh tĩ, ag jamã ra. Ag mũn kĩ ũ ag hỹn kãgter ke mũ, kókĩnkĩr kĩ,” he tóg.

33 Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mĩ: “ki tóg ĕmã tũ nĩ, ki tóg ga kórég nĩ,” he mũ. “ĕg hỹn hĕ tá vĕjĕn venh mũ, ĕg tĩ ũn e tag ag jĕn jé?” he ag tóg ti mĩ.

34 Kĩ *Jesus* tóg ag mĩ: “ĕmĩ tĩ hĕ ri ke vỹ ki nĩtĩ ge?” he mũ. Kĩ ag tóg: “ũ tĩ 7 (ke) vĕ, kãkufár pipir ke gé,” he mũ.

35 Kĩ tóg ũn e ĕn ag mĩ: “nĩgnĩ ra, ga kri,” he mũ. 36 Kĩ tóg ĕmĩ tĩ 7 (ke) mãg mũ, pirã mré, kĩ tóg to Topĕ mré vĩ mũ. Kĩ tóg vĕnh kãkugpãg mũ, ĕmĩ ti. Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mĩ vin mũ, ag tĩ

vènh e ãn ag mÿ kãnhkrén jé. ³⁷ Kÿ ag tóg ko kãn mũ, funfór ag tóg mũ, hã ra tóg kén mũ. Kre tÿ 7 (ke) fãn tóg mũ sir, *Jesus* mré mũ tĩ ag tÿ génh kÿ. ³⁸ Û tÿ ko mũ ag vÿ tÿ ù tÿ 4 *mil* (ke) nÿtĩ, ag tãvĩ, ùn tÿtã mré tó tũ, ag krẽ mré tó tũ. Hã ra fag tóg tá e nÿtĩ gé.

³⁹ Kÿ *Jesus* tóg ag jëgnëg mũ, ag jën kar kÿ, ag jamã ra. Kÿ tóg *canoa* ki rã mũ sir, ãmã tÿ *Magadã* tá ga ra tÿg jé, ti mré mũ tĩ ag mré.

16

Ag tÿ Jesus mÿ milagre to vĩ
(*Mc 8.11-13; Lc 12.54-56*)

¹ Kÿ pã'i ù ag tóg *Jesus* tá junjun mũ. Ag tÿ ón kÿ ti ki jëmẽ sór vë, ag tÿ kar kÿ ti kato vĩ jé. Kÿ ag tóg ti mÿ *milagre* to vĩ mũ. Ag tÿ ti jykre to: “Topë jykre mÿ vÿ?” he sór vë. ² Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ta to jykrén há ãjag nÿtĩ, ãmé to ke gé,” he mũ. “Rãkãnh kÿ ãjag tóg kãnhkã ki ãvãnh tĩ. Rãren kÿ ãjag tóg: “ãmãn ke vë,” he tĩ. ³ Kÿ ãjag tóg kusãg ki kãnhkã ki ãvãnh tĩ gé. Kãnhkã pÿr kÿ ãjag tóg sir: “ta vÿ kutënh mũ, kãnhkã vÿ pÿr mũ” he tĩ. Tó há han ãjag tóg tĩ, rãre ve kÿ, kãnhkã pÿr ve kÿ ke gé. Hã ra ãjag tóg inh ki kagtÿg nÿtĩ, ãjag tÿ sÿ nén han mũ vég mũ ra. Hã kÿ ãjag tóg: “Topë jykre mÿ vÿ?” he tĩ. ⁴ Kórég ãjag nÿtĩ, ãjag tÿ Topë ki ge jãvãnh nÿtĩn kÿ. Ûri ke kar vÿ kórég nÿtĩ gé, ãjag ri ke. *Milagre* venh ke tũ ãjag tóg nĩ. Vãsÿ Topë vĩ tó tĩ ù tóg nÿgtĩ, hã vÿ: *Jonas*, he mũ. *Jonas* tÿ nén ve ja ãn ri ke hã ve jé ãjag tóg ke mũ, ùri,” he tóg, *Jesus* ti. Kÿ tóg ag ré kÿ tĩ mũ sir.

Fermento kãme ù
(*Mc 8.14-21*)

⁵ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩ mũ, goj nig mág kafã ù ra. Tá junjun kÿ ag tóg ãmĩ to jykrén mũ sir. Kã jatun kÿ ag tóg mũ ja nĩ. ⁶ Kÿ *Jesus* tóg tag to ag kãhrãn mũ. “*Fariseu* mré *Saduceu* ag tÿ *fermento* há kamëg nĩ,” he tóg mũ.

⁷ Kÿ ag tóg jagnë mÿ: “ti tÿ ãg tÿ ãmĩ mãg tũ ãn tó hÿn,” he mũ.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ki kãhró nĩ, kÿ tóg ag mÿ: “inh ki ge há han tũ ãjag tóg nĩ ver. Hã kÿ ãjag tóg jagnë mÿ: “ãmĩ tũ mÿ,” he mũ. ⁹ Ver tóg ãjag tÿ to jykrén tũ tĩ. ãmĩ tÿ 5 (ke) ãn mĩ ãkrén nĩ. Û tÿ 5 *mil* (ke) ag tóg ko kãn, hã ra tóg kén, ag kar tÿ ko mũ ra. Ti ke hÿn kÿ tÿ hë ri ke fãn?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ tó mũ sir. ¹⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “jo ãmĩ tÿ 7 (ke) ãn ti, ù tÿ 4 *mil* (ke) ag vÿ kó, hã ra tóg kén mũ gé, ag kar tÿ ko mũ ra. Ti ke hÿn kÿ tÿ hë ri ke fãn?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ tó mũ gé sir. ¹¹ Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ inh vĩ to jykrén nĩ,” he mũ. “ãmĩ tó tũ sóg nĩ. *Fermento* pë tó tũ sóg nĩ gé. To jykrén há han nĩ, ha mẽ. *Fariseu* mré *Saduceu* ag tÿ *fermento* há kamëg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹² Kÿ ag tóg vãhã to jykrén há han mũ sir. Ti tÿ *fermento* pë tó pijé'. Ti tÿ *Fariseu* mré *Saduceu* ag jykre tó ja vë. Ag jykre régre nÿtĩ há to tóg: “ãn kamëg nĩ,” he ja nĩ, *Jesus* ti.

Pedro tÿ Jesus kãmén
(*Mc 8.27-30; Lc 9.18-21*)

¹³ Kÿ *Jesus* tóg ãmã tÿ *Cesaréia Filipe* ra tĩ mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “tÿ sóg ãprã ke fi kósin nĩ. Kÿ ag iso hë ri ke tĩ?” he mũ.

¹⁴ Kÿ ag tóg ti mÿ. “ù ag tóg ã to: “*João Batista* vë,” he tĩ. Jãvo ù ag tóg: *Elias* vë, he tĩ. Jãvo ù ag tóg: *Jeremias* vë, he tĩ gé, jãvo ù ag tóg: Topë vĩ tó tĩ ù vë, he tĩ gé,” he mũ.

¹⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “ag jãvo ãjag hë ri ke tĩ, iso?” he mũ.

¹⁶ Kÿ *Simão Pedro* tóg ti mÿ: “tÿ ã *Cristo* nĩ. Topë kósin vÿ tÿ ã nĩ. Ûn rÿr nĩ ãn kósin vÿ tÿ ã nĩ,” he mũ.

¹⁷ Kÿ *Jesus* tóg ti mÿ: “*Simão*, *João* kósin’,” he mũ. “ãprã ke tÿ ã mÿ tó pijé’, inh jóg tÿ kãnhkã tá nĩ ãn tÿ ã mÿ tó vë. Hã kÿ tóg ã ve há han mũ, Topë ti,” he tóg. ¹⁸ “Ha mẽ, tÿ ã *Pedro* nĩ, hã vÿ: pó, he mũ. Pó tag kri sóg isũ han mũ, tÿ ãn ri ke ãn, hã vÿ: “ã tÿ ag mÿ inh vĩ tó tugrÿn ag tóg inh ki genh ke mũ,” he mũ. Kÿ ù tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ag vÿ tÿ Topë ãn ri ke nÿtĩ. Ag fár tÿ tũ’ he mũ ra ag tóg rÿnrÿr mãn ke mũ. Tũ’ henh ke tũ ag tóg nĩ. ¹⁹ ãprã ke ag vÿ

kanhkã ra mũnh ke mũ, ã vĩ ki. Æ hã mÿ sóg ti nón jafã finh ke mũ sir, save ti. Kÿ ã tÿ ù mÿ: “kanhkã ra tÿg jé ã tóg ke mũ,” hen kÿ tóg ra tÿg mũ. Kÿ ã tÿ ù mÿ: “kanhkã ra tÿg ke tũ ã nĩ,” hen kÿ tóg ra tÿg ke tũ nĩ,” he tóg, *Pedro* mÿ.

²⁰ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag tÿ ti kãmén kamêg mũ ver. “Ker ù mÿ sÿ tÿ *Cristo* nĩ tó hẽ” he tóg mũ ag mÿ.

Jesus tÿ ti ter ke tó vén
(*Mc 8.31–9.1; Lc 9.22–27*)

²¹ Kÿ tóg komêr hã ti mré mũ tĩ ag mÿ ti jagtar ke kãmén mũ. “Kãnhmar sóg *Jerusalém* ra tÿg mũ ha,” he tóg. “Tã sóg hã ra jagtar ke mũ. Kófa ag vÿ iso kórég nÿtinh mũ, ha vem nĩ, Topê tũ to pã'i ag, Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tÿ isén ke vê, hã ra sóg kurã tâgtũ ki rĩr mãn ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²² Kÿ *Pedro* tóg ti pin kÿ ti mÿ: “*Senhor*, Topê jé ã jy nĩgã, ã tÿ ã jagtar ke tag vég tũ nĩ jé,” he mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg vêsÿjãm êvãnh kÿ ti mÿ vĩ tar han mũ sir, ti to jũ kÿ. “*Kutÿg, Satanás,*” he tóg, *Pedro* mÿ. “*Isÿ Topê vĩ mranh han sór ã tóg mũ. Æ pijé Topê jykre tó mũ'. Êprã ke jykre vê, ã tÿ inh mÿ nén tó mũ tag ti,*” he tóg.

²⁴ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “ãjag tÿ inh mré kãmũ kÿ tóg há tĩnh mũ,” he mãn mũ. “Kÿ ãjag jykre tovãnh nĩ, ãjag tÿ isũ hã han jé. Ha vé, ag tÿ inh krunh tÿ inh kri fi kÿ sóg tÿg ke mũ, ag tÿ to isa kÿ isén jé, ha vem nĩ. Vênh nenh ke tũ sóg nĩ. *Isÿ* tag han ri ke han nĩ, ãjag tÿ inh mré mũ sór kÿ,” he tóg. ²⁵ “*Æjag tÿ ãjag jykre hã han kÿ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ãjag tÿ isugrĩn ãjag jykre tovãnh kÿ ãjag krenkren ke mũ, ãjag kãgter ke mũ hã ra. 26 Hẽn ri ke mũn ãjag hÿn êprã nén ù há kar ve sór mũ, hã ra ãjag kuprĩg vÿ vãfor ke mũ. Kÿ tóg kórég nÿ. Êg tÿ ne tÿ êg kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, êg tÿ ti ve mãn jé,*” he tóg. ²⁷ “*Tÿ sóg êprã ke fi kósin nĩ. Kãtĩg mãn jé sóg ke mũ, kanhkã tá, isÿ jêgnê jafã ag mré, inh jóg tÿ isÿ ùn mág han kÿ. Kÿ sóg vênh kar mÿ ag tÿ nén han ja ên kajãm ke mũ. 28 Ha vé, ki hã*

sóg tó mũ. Æjag kã mĩ ù ag tóg Topê tÿ tÿ êg pã'i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to hã, tag ki êg mré nÿtĩ ù ag. Êprã ke fi kósin ên ve jé ag tóg ke mũ, ti tÿ tÿ pã'i nĩ ti. *Inh hã vê,*” he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tÿ Moisés mré Elias mré vêmén

(*Mc 9.2–13; Lc 9.28–36*)

¹ Kar kurã tÿ 6 tũg kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “mũ nÿ, vyr mÿ,” he mũ. *Pedro* mÿ tóg ke mũ. *Tiago* mÿ ke gé, ti jãvy tÿ *João* mÿ ke gé. Ag hã mré tóg tĩ mũ, pãnónh ra. ² Kÿ tóg ag jo vênh ve ù han mũ sir, kÿ ti kakã tóg kókov nĩ. Rã ri ke tóg nĩ, ti kakã ti. Ti kur vÿ kópréj nĩ gé, jêngrê ri ke. ³ Kÿ vãhã *Moisés* tóg ag mÿ vênh ven mũ sir, *Elias* ti ke gé. *Jesus* mré ag tóg vêmén mũ. ⁴ Kÿ *Pedro* tóg *Jesus* mÿ: “*Senhor,*” he mũ. “Tag ki tóg sér tĩ,” he tóg. “Êg mÿ pãjó tâgtũ han mũ', ã mÿ', *Moisés* mÿ', *Elias* mÿ ke gé'?” he tóg.

⁵ *Pedro* tÿ ver vêmén jê ra kanhkã góg kókov tóg ag kri rùm ke mũ. Kÿ vãhã vênh vĩ tóg mẽ há tĩ', kanhkã góg ên kã tá, kÿ tóg: “inh kósin pir hã vê,” he mũ. “Tĩ vĩ jê mẽ ra,” he tóg, Topê ti.

⁶ Kÿ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg mẽg mũ, kÿ tóg ag mÿ e tĩ. Kÿ ag tóg mũgmũg ke mũ sir. ⁷ Kÿ *Jesus* tóg ag to kãtĩg kÿ ag mẽg mũ sir, ti nĩgé tÿ, kÿ tóg ag mÿ: “nĩgnĩ ra, mũmêg tũg nĩ,” he mũ.

⁸ Kÿ ag tóg mĩ êvãnh mũ, hã ra ag tóg *Jesus* hã vég mũ. Ti mré vêmén mũ ag ve mãn tũ ag tóg nĩ, kanhkã tá kãmũ mũ ên ag.

⁹ Kÿ ag tóg pãnónh tá kãre mũ sir. Ag mũn kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ker ù mÿ tó hẽ', ãjag tÿ ùri nén vég mũ tag ti. *Isÿ* iser ja tá vÿn ke kar hã kãmén nĩ,” he mũ.

¹⁰ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mÿ: “hã ra Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag tóg *Elias* tó tĩ,” he mũ. “*Kãtĩg jé tóg ke mũ nêji, Cristo* kãtĩg ke to hã, *Elias* ti. Hã mÿ'?” he ag tóg mũ.

¹¹ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mũ. “*Kãtĩg jé tóg ke mũ mÿr, nén kar han mãn jé.*

¹² Ha mẽ, kãtĩg ti huri. Hã ra ag tóg ti

ki kagtīg ja nýtīgī. Hã kÿ ag tóg ti vóg kónãn ja nĩgtī. Hã ra ěprã ke fi kósin ěn tóg ag tugrĩn jagtar ke mũ gé, ag tÿ inh vóg kónãn ken kÿ,” he tóg.

¹³ Kÿ ag tóg vãhã to jykrén mũ. “*João Batista* to ke ja vē, ěg kygpég tĩ ěn to, hã vÿ: *Elias*, he mũ, ti tÿ tÿ *Elias* ěn ri ke ja nĩn kÿ,” he ag tóg mũ sir, ti mré mũ tĩ ag.

Jesus tÿ kyrũ tÿ há' he
(*Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a*)

¹⁴ Kÿ ag tóg vēnh e ěn tá junjun mũ sir. Kÿ ag kã mĩ ke ũ tóg, *Jesus* to kãtĩ mũ. Ti krēm tóg grĩnh ke mũ, ti jakrĩ tÿ, kÿ tóg ti mÿ: ¹⁵ “*Senhor*,” he mũ. “Inh kósin jagãgtãn nĩ. Ter tĩ han tĩ tóg nĩgtī, to tóg jagtar tĩ. Kejěn tóg pĩ ki kutē tĩ, ter tĩ ěn han kÿ, kejěn tóg goj ki kutē tĩ gé. ¹⁶ Kÿ sóg ã mré mũ tĩ ag mÿ ti ven ja nĩgtī, ag tÿ ti tÿ há' he jé, hã ra ag tóg ti tÿ hē ri ke ja tũ nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kÿ *Jesus* tóg ti mÿ: “ã ne tóg inh ki rã há han ja tũ nĩ’,” he mũ. “Topē tóg ã mÿ krój nĩ ve nĩ, inh mÿ tóg e tĩ, sÿ ãjag to krónh kenh ha mẽ tóg tĩ. Inh mÿ kyrũ pére kãtīg,” he tóg.

¹⁸ Ag tÿ ti mré kãmũ kÿ *Jesus* tóg ti jagrē mÿ vĩ jũ han mũ sir, ti tÿ ti tovãnh jé. Kÿ tóg vēsÿmér ti ki kãkutē mũ sir, kÿ tóg há' he mũ vãhã, kyrũ ti.

¹⁹ Kÿ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti ki jēmē sór mũ. Vyr mÿ ag tóg *Jesus* mÿ: “ěg ne tóg ti tÿ hē ri ke ja tũ nĩ’,” he mũ. “Hē ri ken kÿ hÿn?” he ag tóg mũ.

²⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ inh ki ge tũ nÿtĩ tugnĩn ke vē, ãjag tÿ inh vĩ kri fig tũ tugrĩn ke vē,” he mũ. “Ha mẽ, ãjag tÿ inh ki ge sĩ han kÿ nÿtĩ ra ãjag tóg pãnónh tag mÿ: “ha tag ra tīg,” he há nÿtĩnh mũ vē, ha mẽ. Ka tÿ *mostarda* fy vÿ sĩ tãvĩ nĩ. ãjag tÿ ka tÿ *mostarda* fy sĩ ěn ri ke nÿtĩ ra tóg há tĩnh mũ vē. Kÿ ãjag tóg nén kar han há nÿtĩnh mũ vē, ãjag tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩnh kÿ.

²¹ Hã ra vējagrē kórég tÿ ge kutēm ke tóg jagy nĩ. Topē mré ěg tóg vĩnh ke mũ, kÿ ěg tóg ti mré vĩ kÿ vãkrenh ke mũ gé, nén ũ konh ke tũ ěg tóg nĩ, kÿ tóg vãhã kutēnh ke mũ, vējagrē kórég tÿ ge ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ti ter ke tó mãn
(*Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45*)

²² Kejěn ag tóg ga tÿ *Galiléia* tá nÿtĩ. Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ěprã ke fi kósin vÿ jagtar nĩnh mũ. Inh hã vē,” he mãn mũ. “Ěprã ke ag vÿ ag tÿ inh ki nén han sór mũ ěn han ke mũ. ²³ Ag tÿ isén ke vē. Ag tÿ isén kar kÿ sóg hã ra rĩr mãn mũ, kurã tãgtũ tũg kÿ,” he tóg. Ag tÿ ti vĩ tag mẽ kÿ tóg ag mÿ e tãvĩ tĩ sir. Fe kaj ag tóg mũ sir, ti mré mũ tĩ ag.

Jesus tÿ imposto kajãm

²⁴ Kÿ ag tóg mũ mãn kÿ ěmã tÿ *Cafarnaum* tá junjun mũ sir. Kÿ *imposto* kaja mãg tĩ ag tóg *Pedro* mÿ vĩ mũ, Topē ĩn jé *imposto* mãg tĩ ag. *Imposto* ěn kaja hã vÿ: jãnkamy régre, he mũ. *Pedro* mÿ ag tóg: “ãjag *Senhor* mÿ kajãm tũ nĩgtī?” he mũ.

²⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “vó, kajãm ti tĩ,” he mũ. Kÿ tóg ti ĩn tá jun mũ sir. Ti tÿ ver nén ũ tó tũ ra *Jesus* tóg ti mÿ: “*Simão*’, pã'i ag mÿ ã mÿ: “ha *imposto* kajãm,” he ja tũ nĩ?” he mũ. “Tag to jykrén, ha mẽ. Ěprã pã'i ag mÿ ag krē mÿ: “kajãm nĩ,” he tĩ’, ag mré ke tũ ag mÿ, vó’?” he tóg. ²⁶ Kÿ *Pedro* tóg: “ag mré ke tũ ag mÿ ag tóg: “kajãm nĩ,” he tĩ,” he mũ. Kÿ *Jesus* tóg: “hÿ, hã vē,” he mũ. “Kÿ ěg kajãm ke tũ nĩ vē. ²⁷ Hã ra ag tóg ěg to jykrén kónãn sór mũ, ěg tÿ tÿ Topē krē nÿtĩ ra. Kÿ ěg hÿn tóg kajãm ke mũ. Hã kÿ pirã sygsam tīg, nig ěn tá. ã tÿ ũn sam vén mũ ěn jěnky kã tá tugnÿm nĩ. Jãnkamy vÿ kã kã nĩ, ã tÿ ijo kajãm jé, vēnh jo ke gé,” he tóg. Kÿ *Pedro* tóg tĩ mũ sir. Jãnkamy vég tóg mũ sir. Kÿ tóg tÿ *imposto* kajãm tĩ mũ.

18

Ũ tÿ ěg kãfór nĩ
(*Mc 9.33-37; Lc 9.46-48*)

¹ Kÿ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti mÿ: “kejěn ěg tóg Topē tÿ tÿ ěg pã'i nĩ venh ke mũ. ěg tÿ ti ve kÿ ũ tÿ hē nÿ hÿn ěg kãfór kar nĩnh mũ?” he mũ. ² Kÿ *Jesus* tóg gĩr ũ jé prēr mũ, kÿ tóg ag kuju kã ti fěg mũ. ³ Kÿ tóg: “gĩr tag ri ke han nĩ, ãjag tÿ Topē tÿ tÿ ěg pã'i nĩ ve sór kÿ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg venh ke

tũ nĩ. Hã ky ãjag jykre tovãnh nĩ, gĩr jykre han jé,” he mũ. ⁴ “Gĩr pijé ùn sanh kãfór nĩ sór tĩ'. Hã ky jagně kãfór nĩ sór tũg nĩ. Ûn sĩ vỹ tỹ inh nĩ, gĩr ri ke, hem nĩ, ãjag tỹ kar ky tỹ ùn mág nỹtĩ jé, Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩn ky. ⁵ ãjag hã vỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ. ãjag tỹ isugrĩn gĩr tag to há nỹtĩn ky ãjag tóg, iso há nỹtĩ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Inferno ki kutě tỹ jagy pě nĩ
(*Mc 9.42-48; Lc 17.1-2*)

⁶ “Ûn sĩ tag tóg inh ki rã ky jě. Hã ra ù tóg kejěn ti tỹ isovãnh han sór mũ. Ěn jykre vỹ kórég tãvĩ nĩ. Û tỹ pó mág tỹ ěn nunh to sa ky, goj nig mág ki ti fón ky tóg há nỹnh mũ vě, ti tỹ goj ki ter jé. Jagy tãvĩ tóg nĩ,” he tóg. ⁷ “Topě vỹ ěn vóg kónãn pě han ke mũ. Û tỹ hěn ri ke ag tóg ag krĩn kónãn tĩ. Hã ra ag tóg to jagtar tãvĩ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ “Ã tỹ nén ù vóg ky Topě vỹ mranh ky ã nĩgnó kym nĩ. Ã tỹ hě kã tá tĩg ky Topě vỹ mranh ky ã pěn kym nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã nĩgnó pir nĩ ti, ã tĩg vãnh ti ke gé. Hã ra ã tỹ nĩgnó régre ra, pěn régre ra nũgme ki kutě ky tóg jagy kãfór nĩ,” he tóg. ⁹ “Ã tỹ nén ù ki vě'ĩ ky Topě vỹ mranh ky ã kaně ù nám nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã kyvó nĩ ti. Ã tỹ hã ra kaně régre ra nũgme ki kutě ky tóg jagy kãfór nĩ. Ã tỹ rĩr krỹg ja tũ ěn ve ky tóg hã ra há tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Carneiro vãfor kãme
(*Lc 15.3-7*)

¹⁰ “Hã ky gĩr to é he tũg nĩ. Û tỹ ag ki rĩr mũ ag vỹ kanhkã tá nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. Topě tỹ jěgně jafã ù ag vě. Inh jóg mré ag tóg nỹtĩ, ti vég ag tóg nỹtĩ. ¹¹ Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Ûn vãgfor mũ ěn ag krenkren han hã jé sóg jun ja nĩ, mỹr, ha mẽ,” he tóg.

¹² “Tag to jykren nĩ. Û tóg *carneiro* tỹ 100 tỹ męg nĩ. Hã ra kejěn ti męg pir tóg vãfor mũ. Ky tóg ti męg ěn ag ré ky ùn pir ěn jãvãnh tĩ mũ sir. ¹³ Vãhã tóg ti vég mũ sir. Ky tóg ti mỹ sér pě tĩ sir, ha mẽ. Ti męg e ěn ag tóg ti mỹ há nỹtĩ,

ũ tỹ 99 ěn. Hã ra tóg ti tỹ ùn pir ěn ve mãn ky ti mỹ há tãvĩ tĩ sir, ùn e ěn tỹ ti mỹ há nỹtĩ kãfór. ¹⁴ Hã ky tóg Topě mỹ kórég nĩ, ùn sĩ pir vãfor ky, ti kren tũ nĩn ky, gĩr sĩ pir mỹr. Topě pijé tag to há nĩ', inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ěn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg mré ke ù tỹ Topě vỹ mranh

¹⁵ “Kejěn ã régre vỹ Topě vỹ mranh mũ. Ky ti venh tĩg nĩ, ã tỹ ti mré vēmén jé, to. Vyr mỹ ti mré vēmén vén nĩ. Hěn ri ke mũn tóg ã vỹ jēměnh mũ, ky ã tóg ti kren han mũ sir. ¹⁶ Ti tỹ ã vỹ jēmě sór tũ nĩn ky ù mỹ: “inh mré ti jyvěn tĩg,” hem nĩ, ùn pir mỹ, ke tũ nĩ ky ùn régre ag mỹ. Ky ti mré vēmén mãn nĩ, ag rĩnve, ag tỹ ã tỹ ti mré vỹ mẽ jé. ¹⁷ Ti tỹ ãjag vỹ jēmě sór tũ nĩn ky vėnh kar mỹ tóm nĩ sir, ãjag mré ke kar ag mỹ, fag mỹ ke gé. Ti tỹ vėnh kar vỹ mẽ sór tũ nĩn ky ti mré vỹ mãn tũg nĩ sir. “Topě vỹ ki kagtĩg ti nĩ, fóg kórég ag ri ke ti nĩ,” hem nĩ ti to. “Topě vỹ mranh sór ti mũ, *governo* mỹ jãnkamy mäg tĩ ag ri ke,” hem nĩ ti to. ¹⁸ Ki hã sóg tó mũ, hã ky sóg ke mũ, ha mẽ. ãjag tỹ tag ki ù mỹ: “kanhkã venh ke tũ ã tóg nĩ,” hen ky tóg venh ke tũ nĩ. Jãvo ãjag tỹ ù mỹ: “kanhkã ve jé ã tóg ke mũ,” hen ky tóg venh ke mũ,” he tóg.

¹⁹ “Ha mẽ, sỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ ti. Kejěn ãjag kã mĩ ùn régre ag tóg nén ù to jykren mũ, ag tỹ Topě mỹ nén ù to vỹ jé. Ky ag tóg ti mỹ to vỹ mũ sir. Ky inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ tóg ag mỹ han ke mũ, ag tỹ nén to vỹ mũ ěn ti, fag mỹ ke gé,” he tóg. ²⁰ “Kejěn ãjag kã mĩ ùn régre ag vỹ iso vēmén ke mũ, kejěn ùn tãgtũ ag. Inh jiji tó jé ag tóg vėnh mãn ke mũ, fag ke gé. Ky sóg ag mré nĩ nĩ sir, fag ke gé, ag tỹ inh vég tũ ra. Hã ky Topě tóg ag mỹ han ke mũ,” he tóg.

Û camarada kórég kãme

²¹ Ky *Pedro* tóg ti to kãtĩg ky ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Kejěn inh régre tóg vėjyre pãno han ja nĩnh mũ. Ky inh mỹ ti mỹ vėnh pãte fón e han mũ'? Vėnh pãte fón tỹ hě ri ke nỹ hỹn há

nĩnh mũ? Ke tỹ 7 mỹ há nĩ?" he tóg, *Pedro* ti.

²² Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: “vó,” he mũ. “Vẽnh pãte fón tỹ 7 (ke) vỹ pir nĩ,” he tóg. “Vẽnh pãte fón tỹ 70 tỹ 7 (ke) vỹ pãgsĩ nĩ,” he tóg. ²³ “Ha vé, ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke vỹ tag ri ke nĩ, ha mẽ. Pã'i mág ri ke ti nĩ. *Camarada* e ti nĩ. Kĩ tóg kejẽn ag tũ ve sór mũ, ag tỹ ti mỹ név ti. ²⁴ Kĩ tóg vég mũ. Hã ra ti *camarada* ù tóg ti mỹ név mág jẽ, hã vỹ: 10 *mil* (ke), he mũ. ²⁵ Hã ra ti tỹ ne tỹ kajãm ke tóg tũ tĩ, kĩ ti *patrão* vỹ ti fón sór mũ, jãnkamy to, ti prũ fi ke gé, ti krẽ ke gé, ti tũ kar mỹr, ti tỹ ti kaja tỹ ti név kajãm jé. ²⁶ Hã ra tóg ti mỹ jagy tĩ, kĩ tóg ti krẽm ti jakrĩ tỹ jẽ mũ. Ti krẽm grĩnh ke kĩ tóg ti mỹ: “*Senhor*, ver isovãnh sĩ han, kajãm jé sóg ke mũ ha, vãhã,” he mũ.

²⁷ Kĩ ti *patrão* tóg ti jagãgtãn mũ sir, kĩ tóg ti tovãnh mũ. Ti mỹ tóg ti név tỹ tũ' he mũ. “Ha tĩg, jatun mỹ,” he tóg mũ sir. ²⁸ Kĩ ti *camarada* ãn tóg tĩ mũ sir. Kĩ tóg ti mré *camarada* ù vég mũ sir. Ti mỹ tóg név sĩ jẽ, jãnkamy pir mỹr. Kĩ tóg ti kãgmĩg mũ sir. Ti nunh kãgũg tóg mũ, kĩ tóg ti mỹ: “inh mỹ kajãm, ã név ti,” he mũ, ùn név mág ja ãn ti, ù tỹ ti mỹ név sĩ ãn mỹ.

²⁹ Kĩ tóg ti krẽm grĩnh ke kĩ ti jakrĩ tỹ jẽ mũ. Kĩ tóg ti mỹ: “ver isovãnh, vãhã sóg kajãm kãn ke mũ ha,” he mũ.

³⁰ Hã ra tóg mẽ jãvãnh nĩ. Kĩ tóg vễse ja kã tá ti fón mũ sir, ti tỹ ti mỹ kajãm jé. ³¹ Hã ra ti mré *camarada* ù ag vỹ vég mũ, kĩ tóg ag mỹ e tĩ. Kĩ ag tóg ag *patrão* mỹ tó kãn mũ sir, ti tỹ nén han mũ ti. ³² Kĩ ti *patrão* tóg ti jé prẽr mũ sir. Kĩ tóg ti to jũ mũ. “Vẽjykre kórég pẽ han ã. ã név mág tỹ sóg tũ' he vễ, ã tỹ inh mỹ to vĩn kĩ. ³³ Kĩ ã tỹ ã mré *camarada* ãn jagãgtãn ke vễ vễ, isỹ ã jagãgtãn ri ke,” he tóg. ³⁴ Kĩ tóg ti to jũ mág han kĩ ti ség mũ. Ag mỹ tóg: “ha ti vóg kónãn,” he mũ gé, ti tỹ ti *patrão* mỹ kajãm kãn jé, ti név mág ãn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁵ “Hã han jé tóg ke mũ, inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ti, ãjag tỹ ãjag régre ag mỹ

vẽnh pãte fón pẽ han sór tũ nĩn kĩ, ag tỹ kygnẽ ja ti,” he tóg.

19

Ëg tỹ ãg prũ fón ke tũ (*Mc 10.1-12*)

¹ Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ tó kãn ja nĩ, ti tỹ nén tó sór mũ ti. Kĩ tóg *Galiléia* tá kãkutẽ kĩ goj tỹ *Jordão* mãra tĩ mũ sir. *Israel* ag jamã ù vễ gé. ² Kĩ ùn e ag tóg ti nón mũ mũ. Kĩ tóg tá ag kygtãg kãn mũ sir.

³ Kĩ pã'i ag tóg ti tá junjun mũ gé sir. Ag tỹ ón kĩ ti vĩ mẽ sór vễ, vễnh prũ fón ke to. Kĩ ag tóg ti mỹ: “mỹ ãg tỹ nén ù ù to ãg prũ fag fón jé há nĩ?” he mũ.

⁴⁻⁵ Kĩ tóg ag mỹ: “Topẽ vĩ rá ki vem nĩ,” he mũ. “Kĩ tóg rán kĩ nĩ, Topẽ tỹ nén han mũ ti. Ti tỹ nén kar han ve ki tóg ti mré fi han. Hã kĩ tóg tag tó mũ, ha mẽ. “Hã kĩ ùn gré tóg ti prũ fi to ti panh tovãnh kĩ tũg mũ, ti mỹnh fi tovãnh kĩ ke gé. Ti prũ fi mré tóg tĩnh mũ. Fi mré tóg tỹ ùn pir nĩ sir, ti prũ fi mré,” he tóg, Topẽ ti. ⁶ Hã kĩ fag tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Fag pijé tỹ ùn régre nỹtĩ'. Hã kĩ fag tỹ vễnh kãpãm tũg nĩ. Topẽ tỹ fag tỹ ùn pir han vễ mỹr,” he tóg.

⁷ Kĩ ag tóg ti mỹ ke mãn mũ. “Hã ra *Moisés* tóg ãg mỹ: “fi mỹ vễnh rá nĩm kar kĩ fi fón nĩ,” he ja nĩ. Ti tỹ ne jé ãg mỹ tag tó ja nẽ?” he ag tóg.

⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Tag tó ja ti nĩ, ãjag mỹ, ãjag tỹ to jykrén sór tũ nỹtĩn kĩ. Hã kĩ tóg ãjag mỹ: “ha fi fón ge,” he ja nĩ. Hã ra Topẽ tóg tag han ja tũ nĩ, ti tỹ nén kar han ve ki. ⁹ Hã kĩ sóg ãjag mỹ ke mũ. ãjag tỹ ãjag prũ fi fón kĩ ù fi tỹ prũg mãn kĩ ãjag prũ tũ fi vễ sir, ha mẽ. ãjag tỹ fi tỹ ù mré nỹ tugrĩn fi fón kĩ tag hã ne pãgsĩ nỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁰ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ e tĩ, ti vĩ tag, hã kĩ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ ge kĩ tóg tỹ ù nỹ, ãg prũg kĩ,” he mũ. “Ëg tỹ ãg prũ fi fón sór mũ ra fi fón tũ nĩn kĩ tóg vễnh mỹ nỹ, kĩ ãg hỹn prũg sór ke tũ nĩ,” he ag tóg.

¹¹ Kĩ tóg ag mỹ: “ùn pipir ag tóg tag han ke mũ,” he mũ. “Topẽ tóg ù ag mỹ: ha prũg tũg, henh ke mũ, ãn ag hã vỹ

prüg ke tũ nĩ. ¹² Û ag tóg kurĩ nýtĩ, ag mur mũ kã. Kĩ ù ag tóg kurĩ nýtĩ gé, ag tỹ ag grãfy kym kũ. Kĩ ù ag tóg kurĩ ri ke nýtĩ gé, ag tỹ Topẽ to jykrén kũ, ag tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tigrĩn prüg sór tũ nýtĩn kũ. Û tỹ to jykrén mũ ên jé to jykrén,” he tóg.

*Jesus tỹ gĩr ag to há nĩ
(Mc 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Kĩ fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ, ti tỹ ti nĩgé tỹ ag mẽ jé, ti tỹ ag to Topẽ mré vĩ jé. Kĩ *Jesus* mré mũ ti ag tóg fag to jũ mũ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* tóg ag mĩ: “vĩ tũg nĩ, gĩr ag mĩ. Gĩr fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ,” he mũ. “Û tỹ ge hã vỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ pã'i nĩ ên krẽm nýtĩ nĩ,” he tóg. ¹⁵ Kĩ tóg ag mẽgmẽ kãn mũ sir, ti nĩgé tỹ. Fag mẽgmẽ kãn kar kũ tóg tá kãkutẽ mũ sir.

*Kyrũ riko kãme
(Mc 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Hã ra vãhã ù tóg ti tá jun kũ ti mĩ: “*Senhor*, há ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ inh rĩr krỹg ja tũ venh há tóg tĩ. Isỹ ve jé inh hỹn vỹjykre há tỹ ne han ke mũ?” he tóg.

¹⁷ Kĩ *Jesus* tóg ti mĩ: “ã tỹ ne jé inh ki vỹjykre há jẽmẽ sór nẽ?” he mũ. “Ûn pir tóg há nĩ, ha mẽ. Topẽ tỹ êg jyvẽn ên ki króm nĩ,” he tóg.

¹⁸ Kĩ tóg ti mĩ: “ti tỹ êg jyvẽn tỹ hẽ nẽ?” he mũ. Kĩ *Jesus* tóg: “tag hã vẽ, ha mẽ: ù tén tũg nĩ, ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nén ù péju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ¹⁹ ã nỹ mré ã jóg kamẽg nĩ, ã régre ki rĩr há han nĩ, ã tỹ vẽn ki rĩr há han ri ke han nĩ, ã régre ki,” he tóg.

²⁰ Kĩ kyrũ tóg: “tag kar ki sóg króm tĩ, kũ ne nỹ hỹn ver inh mĩ tũ tĩ?” he mũ. ²¹ Kĩ *Jesus* tóg: “ã tỹ vỹjykre há han sór kũ ã tũ vãm kãn tĩg,” he mũ. “Kĩ ùn jagtar ag mĩ vin, jãnkamy ti, kũ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỹ inh mré tĩg jé,” he tóg. ²² Kyrũ ên tỹ ti vĩ tag mẽ kũ tóg fe kaj han kũ tĩ mũ sir. Ti tũ vỹ e nýtĩ, hã kũ tóg ti mĩ vẽn mĩ tĩ.

²³ Kĩ *Jesus* tóg ti mré mũ ti ag mĩ: “sỹ ke há vẽ. Jagy pẽ ti nĩ, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ.

²⁴ “Kãvãru pãnĩ sór vỹ préj nor fĩn kutẽ tũ nĩgtĩ mỹr. Ti tỹ fĩn kutẽ há nĩ ra tóg há tĩ vẽ, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

²⁵ Kĩ tóg ti mré mũ ti ag mĩ e tĩ, ti vỹ tag. Kĩ ag tóg to kanẽ jur mũ. “Kĩ ù hỹn kren ke tũ nĩ,” he ag tóg. ²⁶ Kĩ *Jesus* tóg ag ki êvãnh mũ, kũ tóg ag mĩ: “êprã ke ag vỹ vêsóg ki tá jun ke tũ nĩ,” he mũ. “Topẽ hã tóg ãjag tỹ tá jun han ki kanhró nĩ, ti tỹ nén ù kar tỹ hẽ ri ken há nĩn kũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁷ Kĩ *Pedro* tóg ti mĩ: “ha vé, nén kar ré kũ êg mũ mũ, ã mré. Tag to êg hỹn ne venh ke mũ?” he mũ.

²⁸ Kĩ *Jesus* tóg: “sỹ ke há vẽ,” he mũ. “Inh mré ãjag tóg mũ mũ. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ. Kejẽn sóg inh nĩgja kri nĩnh mũ, isỹ vẽn kar jykre tugnỹm jé. Sĩnvĩ inh nĩnh mũ, kurã ên kã. Kĩ ãjag tóg ãjag nĩgja kri nĩgnĩ kũ nýtĩnh mũ gé, nĩgja tỹ 12 (ke) kri, ãjag tỹ *povo tỹ Israel tỹ 12 (ke)* ag jykre tugnỹm jé,” he tóg. ²⁹ “Jó ù tóg isugrĩn ti jamã ré kũ tĩ mũ, ti kãke, ti jãvy, ti ve, ti panh, ti mỹnh, ti japỹ ré kũ tóg tĩ mũ, inh jykre tigrĩn. Ên vỹ tóg vẽn kato ti tỹ êprã ré kũ tĩg ja ên e ri ke venh ke mũ, tag ki, êprã. Kĩ tóg rĩr krỹg ja tũ ên venh ke mũ gé,” he tóg. ³⁰ “Jãvo tag ki ùn mág ù ag kãsir nýtĩnh ke vẽ, tá tere kũ, kũ tag ki ùn kãsir ù ag tỹ tỹ ùn mág nýtĩnh ke vẽ, tá tỹ pã'i nýtĩnh ke vẽ,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ag mĩ kanhkã jykre tó vẽ.

20

Uva ki rãnrãj tĩ ag

¹ Kĩ *Jesus* tóg ag mĩ: “Topẽ tỹ tỹ êg pã'i nĩ vỹ *patrão* tỹ ti *camarada* jãvãnh ri ke nĩ,” he mũ. “Kusã ki 6 *horas* ki tóg, ag jãvãnh tĩ mũ, ag tỹ ti jakré tỹ *uva* ki rĩr jé. ² Kĩ tóg ù ag ve kũ ag mré vẽn rãnrãj kaja to jykrén mũ, hã vỹ: jãnkamy pir, he mũ, *por dia* kaja ti. Kĩ tóg ag mĩ: “ha ki rĩr mũjẽg,” he mũ sir. ³ Kĩ ag tóg mũ mũ. Óra tãgtũ tũg kũ, 9 *horas* ki tóg tĩg mãn mũ, ù ag jãvãnh jé. Véké ag tóg êmã kuju tá nýtĩ. ⁴ Kĩ tóg ag mĩ: “inh mĩ inh jakré ki

rĩr mũjẽg,” he mũ gé. “Kajãm jé sóg ke mũ,” he tóg. ⁵ Kĩ ag tóg mũ mũ.

Óra tãgtũ ù tũg kũ, *meio dia* ki tóg ù ag jãvãnh tĩg mãn mũ, kar kũ tóg 3 *horas* ki tĩg mãn mũ gé. Ag ve kũ tóg ag mũ ke mũ gé, kũ ag tóg mũ mũ gé, ti jakré ki rĩr jé. ⁶ Vãhã tóg rãkãnh mũ sir. 5 *horas* ki tĩg mãn kũ tóg ù ag vég mũ gé, kũ tóg ag mũ: “ãjag tũ ne jé rãnrãj tũ nĩ nẽ?” he mũ. “Kurã kar ki ãjag tóg tag ki nỹtĩ, ãjag rãnrãj tũ ra,” he tóg ag mũ. ⁷ Kĩ ag tóg: “hã ra ù tóg ẽg mũ: ha inh rãnrãj han, he ja tũ nĩ,” he mũ. Kũ tóg: “ha inh jakré ki rĩr mũjẽg ge,” he mũ sir. Kĩ ag tóg mũ mũ gé.

⁸ Rãké ra 6 *horas* ki *patrão* ẽn tóg ti tũ ki rĩr tĩ mũ: “ha ag jé prẽr,” he mũ. “Ag mũ ti kaja ti nĩm. Ûn tũ rãkãnh kũ kãmũ mũ ag mũ nĩm vén, kar kũ ù tũ kusãg ki kãmũ mũ ag mũ nĩm rén,” he tóg.

⁹ Kũ ù tũ rãkãnh kũ junjun mũ ag vỹ ag tũ kaja ti mãg mũ, hã vỹ: jãnkamy pir, he mũ. Ag rãnrãj sĩ ra ag tóg *por dia* kaja vég mũ sir. ¹⁰ Kũ ù tũ kusãg ki rãnrãj mũ ag tóg: “ti hỹn ẽg mũ ti kaja kãfór nĩm ke mũ, ẽg tũ kurã kar ki rãnrãj kũ,” he mũ, to jykrén kũ. Hã ra tóg ag mũ jãnkamy pir ẽn nĩm mũ gé sir, *por dia* kaja ẽn. ¹¹ Kũ ag tóg ag *patrão* ti to jũ mũ. ¹² Kũ ag tóg ti mũ: “kurã kar ki ẽg tóg rãnrãj mũr, to ẽg ron, ti rỹ jagy ra ẽg tóg to krónh ke ja tũ nĩ. Jãvo tag ag vỹ óra pir hã ki rãnrãj, hã ra ã tóg ag mũ ẽg kaja ri ke nĩm,” he ag tóg, ag *patrão* mũ.

¹³ Kũ tóg ag kã mĩ ù mũ: “sỹ ã ki kygnẽ pijé,” he mũ. “Inh mré ã tóg jãnkamy pir to jykrén ja nĩ, hã kũ sóg ã mũ nĩm mũ. ¹⁴ Kũ ã tũ mãn kũ tĩg. Hã ra sóg ag mũ nĩm sór mũ gé, sỹ ã mũ nĩm ja ẽn ri ke. ¹⁵ Isũ vẽ mũr, jãnkamy ti, kũ sóg sỹ tũ nén han sór mũ ẽn han mũ. Hã ra ã tóg jũ mũ, isỹ ag mũ vĩ há han to,” he tóg ti mũ, *patrão* ti.

¹⁶ Hã kũ ẽgno tá kãmũ mũ ag vỹ ùn kãmũ vén mũ ag ri ke nỹtĩnh mũ, tãpry kũ, jãvo ùn kãmũ vén mũ ag vỹ ẽgno tá kãmũ mũ ag ri ke nỹtĩnh mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tũ ti ter ke tó mãn
(*Mc 10.32-34; Lc 18.31-34*)

¹⁷ Kũ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tĩ mũ. Kũ tóg vyrmỹ ù tũ 12 (ke) ẽn ag mré vēmén mũ, ẽpry jagma mũn kũ. ¹⁸ “Hã vé,” he tóg. “*Jerusalém* ra ẽg tóg mũ mũ. Ẽprã ke fi kósín ẽn vỹ jagtar ke mũ. Inh hã vẽ. Topẽ tũ to pã'i ag tóg ag tũ isỹ nén han sór mũ ẽn han ke mũ, Topẽ vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tũ iso: “ter jé tóg ke mũ,” henh ke vẽ. ¹⁹ Kũ ag tóg fóg ag mũ inh fẽg ke mũ sir, ẽn ag tũ iso é he jé, ag tũ inh mrãnmrãn jé, ag tũ ka to isa jé. Kurã tãgtũ ki sóg hã ra rĩr mãn ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ûn régre ag tũ tũ ùn mág nỹtĩ sór
(*Mc 10.35-45*)

²⁰ Kũ *Zebedeu* krẽ ag mũnh fi tóg *Jesus* venh kãtĩ mũ, fi krẽ ag mré. Kũ fi tóg ti krẽm mũg ke mũ. ²¹ Kũ tóg ti mũ: “ã tũ ne to vĩ sór nẽ?” he mũ. Kũ fi tóg: “kejẽn ã tóg tũ pã'i mág nĩnh mũ, kũ tóg inh krẽ tag ag tũ ã rã hã nỹtĩnh há tũ, ag tũ ã mré tũ pã'i mág nỹtĩ jé,” he mũ.

²² Kũ *Jesus* tóg fi krẽ ag mũ: “ãjag tũ nén to vĩ mũ ki kagtĩg ãjag tóg nỹtĩ,” he mũ. “Jagy ti nỹ. ãjag mũ inh ri kén jagtar sór mũ? ãjag mũ tovãnh ke tũ nĩ?” he tóg. Kũ ag tóg ti mũ: “hỹ, tovãnh ke tũ ẽg nĩ,” he mũ. ²³ Kũ tóg: “hỹ, jagtar jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén,” he mũ. “Hã ra isũ tũ vẽ, sỹ ãjag tũ pã'i han ke ti. Topẽ tũ ùn mũ: “ha tũ rã hã nỹtĩ,” he mũ ẽn ag hã vỹ inh rã hã nỹtĩnh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ Hã ra ù tũ 10 ag tóg mẽg mũ, ùn régre ag tũ *Jesus* mũ tag to vĩ ja ti. Kũ ag tóg ag to jũ mũ. ²⁵ Hã ra *Jesus* tóg ag jé prẽr kãn kũ ag mũ: “fóg ag pã'i ag jykre ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ,” he mũ. “Vẽnh kar jẽgnẽg ag tóg tũ mũr, kũ ag mág ag tóg vẽn kar mũ: “gem nĩ, ge tũg nĩ,” he tũ, vĩ tar han kũ. ²⁶ Ag ri ke han tũg nĩ. ãjag mũ tũ ùn mág nỹtĩ sór mũ? Kũ tũ jagnẽ *camarada* ri ke nỹtĩm nĩ, jagnẽ tũ ki rĩr kũ. ²⁷ ãjag mũ tũ pã'i nỹtĩ sór mũ? Kũ tũ jagnẽ krẽm ke nỹtĩm nĩ, tũ ùn kãsir nỹtĩm nĩ.

28 Hã ky sóg *camarada* tũ nĩ gé. Sỹ tỹ *camarada* nĩ je sóg kãtĩg, sỹ ãjag mré rãnrãj je. Hã ky sóg vẽn kar jagfy ter ke mũ, sỹ ag krenkren han je. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ãn kyvó ag tỹ há' he
(*Mc 10.46-52; Lc 18.35-43*)

29 Hã ki ag tóg *Jerusalém* ra mũ mũ. Kejẽn ag tóg êmã tỹ *Jericó* fĩn rãm ky tá pa mũ, hã ra ã tỹ hẽn ri ke ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. 30 Hã ra ãn kyvó ag tóg êpry kri nĩgnĩ ky nỹtĩ nĩ, ãn régre ag. Vãhã ag tóg *Jesus* tỹ jagma tĩg mẽg mũ. Ky ag tóg ti je prẽr mũ. “!..*Senhor*..!” he ag tóg. “!..*Davi* krẽ'krẽ', ãg jagãgtãn ra..!” he ag tóg. 31 Ky ag tóg ag to jũgjũ mũ, ti nón mũ ã ag. “Mẽ kã nỹtĩ,” he ag tóg mũ. Hã ra ag tóg prẽr mãn', prẽr mãn' he mũ, jamã há ra. “!..*Senhor*, *Davi* krẽ'krẽ', ãg jagãgtãn ra..!” he ag tóg mũ.

32 Ky *Jesus* tóg krỹg he mũ, ky tóg ag mỹ: “ne to ãjag vĩ, sỹ ãjag mỹ han je?” he mũ. 33 Ky ag tóg: “ãg tỹ venh há tóg tĩ,” he mũ. 34 Ky *Jesus* tóg ag jagãgtãn ky ag kanẽ mẽgmẽg mũ sir. Ky ag tóg êvãnh há' he mũ sir. Ti nón ag tóg mũ mũ sir.

21

Jesus tỹ Jerusalém tá jun

(*Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19*)

1 Ag mũn ky ag tóg *Jerusalém* to hã junjun mũ, êmã tỹ *Betfagé* tá, krĩ tỹ *Oliveiras* tá. Ky *Jesus* tóg ãn régre ag mỹ: 2 “êmã ên ra mũjẽg, ãg jo êmã nĩ ên ra,” he mũ. “Tã ãjag tóg *burrica* fi venh mũ. Se ky fi jẽ. Fi kósin vỹ fi mré jẽ nĩ. Ên fi kavãn ky fi pére kãmũm nĩ. 3 Hẽn ri ke mũn ag tóg ãjag mỹ vĩ sór mũ, fi to. Ky ag mỹ: “ãg *Senhor* vỹ fi ve sĩ han sór mũ. Kãnhmar tóg fi jẽnẽ mãn mũ,” hem nĩ,” he tóg.

4 Hã ra tag tóg rán ky nĩ gé, ha mẽ. 5 “*Sião* tá ke fag mỹ: “ha vé, ãjag pã'i mág tóg ãjag ki jun ke mũ,” hem nĩ. Vẽn kar to tóg fe há nĩ, jũ vãn nĩn ky, ãjag *Senhor* ti. *Burrica* kri tóg nĩ nĩ, fi kósin kri, ãg tu tĩ ên fi kósin kri mỹr,” he tóg, Topẽ vỹ tỹ rán ky nĩ ki.

6 Ky ag tóg *burrica* fi to mũ mũ sir. 7 Fi pére ag tóg kãmũ mũ, fi kósin mré. Ky ag tóg ag kur tỹ fi kri vãm mũ, ky tóg kri nĩ mũ. 8 Ky vẽn e ên ag tóg ag kur tỹ êpry kri kugjẽn mũ. Ky ã ag tóg ka féj kre ky êpry kri vãm mũ sir. Ag tỹ ti jamĩn sĩnvĩ han sór vẽ. 9 Ky ã ag tóg ti jamĩ mũ mũ, jo ã ag tóg ti nón mũ mũ. Ên ag tóg prẽnprẽr mũ sir. “!..*Viva*, *Davi* krẽ'krẽ..!” he ag tóg mũ. “!..*Sér* tóg tĩ, pã'i vỹ ãg tá jun, ãg Pã'i mág tỹ ti jẽnẽn ky..! !..Topẽ tá tóg kãtĩg, ã tỹ kynhmỹ nĩ ên tá, *viva*..!” he ag tóg, prẽnprẽr ky.

10 Hã ki ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ. Ky tá ke kar ag vỹ ti venh kãmũ mũ. Ag mỹ tóg e tĩ, ky ag tóg ti to: “ũ nẽ?” he mũ. 11 Ky ag tóg ag mỹ: “Topẽ vỹ tóg tĩ ên vẽ,” he mũ. “*Jesus* vẽ, *Nazaré* tá ke ên vẽ, *Galiléia* tá ke ên,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ Topẽ ãn tá ag pan

(*Mc 11.15-19; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22*)

12 Ky *Jesus* tóg Topẽ ãn jy ró kã ra rã mũ. Hã ra ag tóg tá ag *bodega* han ja nĩ. Jãnkamy *trocar* he tĩ ag tóg tá nỹtĩ gé. Ky tóg ag pan kãn mũ sir, nẽn vẽn he tĩ ag, nẽn kũpra he tĩ ag ke gé. Ag tỹ nẽn tỹ kri vin jafã tỹ tóg vyryn ke mũ sir, sórãg vẽn he tĩ ag nĩgnĩ jafã tỹ ke gé. 13 Ag mỹ tóg: “Topẽ vỹ rá to jykrén nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Inh ãn jiji vỹ tỹ Topẽ mré vỹ jafã nĩ, he tóg, Topẽ vỹ rá ki. Hã ra ãjag tóg Topẽ mré vỹ jafã tag krẽm nẽn kar pigju mũgtĩ, ky tóg tỹ *bandido* ag jamã ri ke nĩ ha,” he tóg. Ag pan ky tóg ke mũ, *Jesus* ti.

14 Ky ãn kyvó ag tóg ti tá junjun mũ sir, ãn kãnhgrĩ ag ke gé, ti tỹ Topẽ ãn krẽm jẽ ra. Ky tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir.

15 Hã ra Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag tóg tá nỹtĩ, Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag ke gé. Tĩ tỹ ag tỹ há' he vég ag tóg mũ. Gĩr ag vỹ mẽg ag tóg mũ gé. Topẽ ãn krẽm ag tóg nỹtĩ, gĩr ag, ky ag tóg *Jesus* mỹ prẽnprẽr mũ. “!..*Viva*, *Davi* krẽ'krẽ..!” he ag tóg mũ, prẽnprẽr ky. Ky pã'i ag tóg ti to jũgjũ mũ. 16 Hã ky ag tóg ti mỹ: “ã mỹ ag prẽnprẽr mẽg tũ'?” he mũ. Ky

tóg ag mý: “hã ra Topê ví rá to jykrén nĩ,” he mũ. “Ûn kãsir ag vỹ iso ví há han tĩ. Ûn pafa tĩ ag vỹ inh mý ví há han tĩ. ã hã ne tag han', ùn kãsir ag tỹ inh mý ví há han jé, he tóg, Topê ví tỹ rán kỹ nĩ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁷ Tag tó kar kỹ tóg ag ré kỹ tĩ mũ sir. Êmã ên tá tóg kãkutê mũ, êmã tỹ *Betfagé* ra tĩg jé. Tá tóg sir nũr mũ.

*Ka tỹ figueira tóg
(Mc 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Tỹ vaj kỹ kusãg ki tóg êmã ra tĩg mãn mũ. Ti tĩg kỹ tóg kókĩr mũ. ¹⁹ Kỹ tóg ka tỹ *figueira* vég mũ sir, kỹ tóg ra tĩ mũ, ti kanê ko jé. Hã ra tóg kanê tũ jê. Féj tãví tóg jê, kỹ tóg ti mý ví mũ. “Kanên mãn ke tũ ã nĩ ha,” he tóg mũ. Kỹ tóg tóg mũ sir vêsýmér, ka ti. ²⁰ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg vég mũ sir, kỹ tóg ag mý e tĩ. “Vêsýmér tóg tóg ja nĩ. Ti hê ri ké?” he ag tóg.

²¹ Kỹ *Jesus* tóg ag mý: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “Inh ri ke han jé ãjag tóg ke mũ. Isỹ ka tỹ *figueira* mý: “tóg ra,” hen kỹ tóg tóg ja nĩ. Inh ví tag ri ke han jé ãjag tóg ke mũ, ãjag tỹ inh ki ge há han kỹ. Hã ra to: “Topê mý inh ví mēg mũ vỹ?” he tũg nĩ. “Hỹ mý vỹ?” he tũg nĩ. Kỹ ãjag tỹ kejên pãnónh mý: “ha kutê, goj nig mág ki,” hen kỹ tóg kutênh mũ, ãjag tỹ ti kutênh ke to: “hỹ mý vỹ?” he tũ nĩn kỹ. ²² Kỹ ãjag tỹ Topê mý nén ù to vĩn kỹ to: “han jé tóg ke mũ,” hem nĩ. Kỹ tóg ãjag mý han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Jesus tỹ ù tỹ ti jênēg mũ tó tũg
(Mc 11.27-33; Lc 20.1-8)*

²³ Kỹ tóg êmã tá jun kỹ Topê ãn kã ra rã mãn mũ sir. Kỹ Topê tũ to pã'i ag vỹ ti to kãmũ mũ, kófa ag mré hã. Kỹ ag tóg ti mý: “ũ nỹ ã mý: tag han nĩ, hé? Û nỹ ã jênē?” he mũ.

²⁴ Kỹ *Jesus* tóg: “ãjag ki sóg jēmēnh ke mũ gé, vēnh kato,” he mũ. “ãjag tỹ inh mý tó há han kỹ sóg ãjag mý ù tỹ inh jênēg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. ²⁵ “*João* vỹ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ti mý kanhkã tá vỹjyre han ja nĩgtĩ, êprã vỹjyre vó? Û nỹ ti jênē?” he tóg.

Kỹ ag tóg ti ví to jykrén mũ jagnē mré. “Ëg tỹ ti mý: Topê tỹ ti jênē ja vē, hen kỹ tóg êg mý: kỹ ãjag tỹ ne jé ti ví kri fig tũ nĩ nē? henh ke mũ. ²⁶ Ëg tỹ hã ra ti mý: êprã ke jykre ja vē, hen kỹ êg tóg vēnh kar kato tē mũ sir. Vēnh kar vỹ *João* to: Topê ví tó tĩ pē ja vē, he tĩ. Kỹ êg tóg ag kamēg mũ, vēnh e ên,” he ag tóg mũ, jagnē mý, pã'i ag. ²⁷ To jykrén kỹ ag tóg *Jesus* mý: “êg pijé *João* jykre ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. Ón kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg ag mý: “kỹ sóg ãjag mý tónh ke tũ nĩ gé, ù tỹ inh jênēg mũ ti,” he mũ.

Ûn krē régre kãme

²⁸ Kỹ tóg ag kanhrãn kỹ ag mý: “tag to jykrén nĩ, ha mē,” he mũ sir. “Û tóg kósin régre nĩ. Kejên tóg ùn sanh mý: “inh kósin, ùri inh jakré tugnỹm tĩg,” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg ti panh ti mý: “vó,” he mũ. Kar kỹ tóg to jykrén mãn kỹ tĩ mũ sir, êpỹ ra. ³⁰ Kỹ ti panh tóg ti jãvy mý ke mũ gé sir. “Ûri inh jakré tugnỹm tĩg,” he tóg mũ gé. Kỹ ti jãvy tóg: “he,” he mũ, ti panh ti mý. Hã ra tóg tĩ tũ nĩ. ³¹ Kỹ ù tỹ hê nỹ ti panh ví ki króm hỹn?” he tóg. Kỹ ag tóg ti mý: “ũn sanh ti,” he mũ. Kỹ *Jesus* tóg “hỹ, hã vē,” he mũ. “Hã kỹ sóg ãjag mý ke mũ. Û tỹ *governo* mý jãnkamy mäg tĩ ù ag vỹ Topê ví mranh, hã ra ag tóg to jykrén mãn kỹ ag jykre kórég tovãnh. Kỹ ùn mén tũ ù fag vỹ fag jykre kórég tovãnh gé. Hã kỹ ag tóg Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke mũ, fag ke gé. Ti kósin sanh ri ke ag hã vē. Ag jãvo ãjag tóg kanhkã venh ke tũ nĩ, ãjag tỹ ón kỹ Topê mý: he, he mũ ra. ³² *João* vỹ ãjag mý Topê ví tó ja nĩgtĩ, ãjag tỹ ti jykre kuryj jagma mũ jé. Hã ra ãjag tóg ti ví kri nĩm ja tũ nĩ. ãjag jãvo ù tỹ *governo* mý jãnkamy mäg tĩ ag vỹ ti ví kri fi ja nĩ, ùn mén tũ fag ke gé. Tag ve ãjag mýr. Ge ra ãjag tóg ãjag jykre tovãnh tũ nĩ. *João* ví kri nĩm tũ ãjag nĩ,” he tóg.

*Ûn camarada kórég ag
(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)*

³³ “Sỹ ãjag mý ãjag tỹ Topê tovãnh kãmén mãn ke vē, ha mē,” he tóg mũ.

“Kejĕn ũ tóg nĩgtĩ. *Uva* kré tóg nĩgtĩ, tỹ *vinho* han jafã ěn. Ti jakré to tóg rón mũ. Kĩ tóg kũm kĩ *uva* jĕgmĩ jafã han mũ. Kĩ tóg ki pãjó han mũ gé. Kĩ tóg ũ tỹ ki rĩr tĩ ag mỹ tovãnh mũ, ag tỹ ti mré ti kanĕ vĕnh kãpãm jé. Kĩ tóg tĩ mũ, ga ũ ra. ³⁴ Ti kanĕn kĩ tóg ti *camarada* ag jĕgnĕg mũ, ag tỹ ag mỹ ti tũ vin jé, *uva* kanĕ ti. ³⁵ Hã ra ag tóg ag vóg kónãnh mũ sir. Ũ mrãnmrãnh ag tóg mũ, ũ tén ag tóg mũ, ũ pin ag tóg mũ, pó tỹ. ³⁶ Kĩ tóg ag mỹ ti *camarada* ũ ag jĕgnĕ mãn mũ gé sir, ũn e ag sir, hã ra ag tóg ag vóg kónãnh kãnh mũ gé. ³⁷ Vãhã tóg ag mỹ ti kósín jĕnĕg mũ. “Ag hỹn ti kamĕg mũ, inh kósín ti,” he tóg, hã kĩ tóg ti jĕnĕg mũ. ³⁸ Kĩ ag tóg ti kósín ti ve kĩ jagnĕ mỹ: “kejĕn ěkré tag vỹ tỹ ti tũ nỹnh ke mũ,” he mũ. “Mũ nỹ, ti tén jé, ti tũ tag tỹ tỹ ěg tũ nỹn jé,” he ag tóg mũ, *patrão* kósín to. ³⁹ Kĩ ag tóg ti kãgmĩg mũ sir. Ró pãte ag tóg ti tén kĩ ti fón mũ sir.

⁴⁰ Kejĕn ag *patrão* vỹ kãtĩg ke mũ, ũ tỹ nĕn krãnh ja ěn ti. Kỹn hỹn ěri kenh mũ, ti *camarada* ag tỹ?“ he tóg, *Jesus* ti. ⁴¹ Kĩ ag tóg ti mỹ: “vĕjykre pãno han ag tóg mũ mỹr,” he mũ. “Ag kãgtén jé tóg ke mũ, jũ kĩ, ag *patrão* ti, kĩ tóg *uva* kré ěn tỹ ũ mỹ tovãnh ke mũ, ag tỹ ti mré vĕnh kãpãm jé, ti kanĕ ti,” he ag tóg, *Jesus* mỹ.

⁴² Kĩ tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Kỹ Topĕ vĩ rá tag to jykrĕn nĩ gé, ha mĕ: “pó tỹ ĩn han jafã fón ag tóg, pó tỹ ĩn han tĩ ag. Ag mỹ tóg kórĕg ja nĩ. Hã ra Topĕ tóg hã tỹ ĩn nũna han mũ. ěg *Senhor* mág tỹ há vĕ mỹr, hã kĩ tóg ěg mỹ e tĩ,” he ja tóg nĩ, Topĕ vĩ rá ki,” he tóg, *Jesus* ti.

⁴³ “Hã kĩ sóg ãjag mỹ: ãjag tỹ Topĕ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke vĕ vĕ, hã ra ãjag tóg venh ke tũ nĩ,” he mũ. “Ũ ag hã vỹ venh ke mũ, *povo* ũ ag, ag tỹ inh vĩ kri fi kĩ,” he tóg. ⁴⁴ “Ũ tỹ ěn ri ke ag vỹ pó tag kri vár ke mũ, kĩ ag tóg tũ' ěnh ke mũ. Kĩ pó tag vỹ ũ tỹ ěn ri ke ag kri kutĕnh ke mũ gé, kĩ tóg ag tỹ tũ' he kãnh mũ,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ěg tỹ ti ki rá tũ tũgrĩn nũgme ki vár ke tón hã vĕ.

⁴⁵ Kĩ pã'i ag tóg vãhã *Jesus* vĩ tag mĕ kĩ to jykrĕn mũ. “ěg hã to tóg: *uva* ki rĩr tĩ kórĕg ag, he ja nĩ,” he ag tóg mũ sir. ⁴⁶ Hã kĩ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vĕnh e ěn kamĕg mũ, ag tỹ *Jesus* to: “Topĕ vĩ tó tĩ pĕ vĕ,” ěn kĩ.

22

Vĕnh prũg kãme (Lc 14.15-24)

¹ Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “Topĕ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ vỹ ge nĩ, ha mĕ,” he mãn mũ. ² “Pã'i mág ri ke ti nĩ. Ti kósín prũg ken kĩ tóg to fĕnhhta mág han sór mũ. ³ Hã kĩ tóg vĕnh kar mỹ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ. Hã ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. ⁴ Kĩ tóg: “ěn ri ke mũn ag mĕ há han tũ nĩ, ti kurã ti,” he mũ. Kĩ tóg ag mỹ vĕnh vĩ jĕnĕ mãn mũ, ag mỹ: “ũri ke vĕ,” he jé.

⁵ Ge ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. Ũ tóg ti japỹ ra tĩ mũ, jó ũ tóg ti tỹ nĕn han sór mũ nón tĩ mũ gé, pã'i ěn to é he kĩ. ⁶ Ũ ag tóg ti tỹ ũn jĕnĕg mũ ag kugmĩ kĩ ag vóg kónãnh mũ. Ũ ag kãgtén ag tóg mũ sir, mỹr, ha mĕ. ⁷ Kĩ pã'i mág tóg ag to jũ mũ. Kĩ tóg ti porisa ag jĕgnĕ kĩ ag kãgtén mũ gé sir, ũ tỹ ti to é he mũ ěn ag. Ag ĩn kugprũg ag tóg mũ sir. ⁸ Kĩ tóg ti tũ ag mỹ: “inh fĕnhhta vỹ kar kĩ nĩ ha,” he mũ. “Hã ra ag tóg kãmũ jãvãnh nỹtĩ, ag jykre kórĕg nỹtĩn kĩ. ⁹ Ha ěpỹ ra mũjĕg, ěmĩn vĕnh kãpóv ja ra ke gé. Ājag tỹ ũ ve kĩ ti mỹ inh fĕnhhta ti tóm nĩ,” he tóg, pã'i mág ti. ¹⁰ Kĩ ag tóg mũ mũ sir. Vĕnh kar mỹ ag tóg tó mũ, ũn jykre há ag mỹ, ũn jykre kórĕg ag mỹ ke gé. Hã kĩ tóg fór mũ sir, *clube* ti.

¹¹ Kĩ pã'i mág tóg kãrã mũ sir, ag vigve jé. Kĩ ũ tóg tá jĕ nĩ, hã ra tóg fĕnhhta to kur tu tũ nĩ. ¹² Kĩ tóg ti mỹ: “isỹ ã mỹ fĕnhhta to kur nĩm mũ ra ã tóg tu tũ nĩ, vỹ,” he mũ. “Ā hã ne tóg ã kur pĕ tu sór mũ', inh fĕnhhta ki',” he tóg. Hã ra tóg vĩ tũ nĩ sir. ¹³ Kĩ tóg: “ti mrĩnh ra, ti pĕn, ti nĩgé. Re tá ti fón,” he mũ. Re tán kuty nĩ. Tá ag tóg jagtar tĩ. Ag jã tỹ ag tóg gãngãnh ke tĩ sir, vĕso jũgũ kĩ. ¹⁴ Ge ti nĩ. Ũ tỹ ěn ri ke tóg mĕgmĕg mũ, hã ra tóg pipir nỹtĩ,

ũn kuprëg ký nýtĩ ag, ù tỹ to jykrén há han mũ ag,” he tóg, *Jesus* ti.

Ag tỹ imposto to ti ki jëmẽ
(*Mc 12.13-17; Lc 20.20-26*)

¹⁵ Ký pã'i ag tóg jagnë mỹ: “ti vĩ tỹ hẽ to ãg hỹn ti senh mũ?” he mũ. ¹⁶ Ký ag tóg *Jesus* to ù ag jëgnëg mũ, pã'i mág tỹ *Herodes* mré ke ù ag mré hã, ag tỹ ón ký ti ki jëmẽ jé. “*Senhor*,” he ag tóg mũ. “*Å* jykre kuryj nĩn ký ã tóg, *Topẽ* to ãpy ki ãg kanhrãn há han tí. Û tỹ vëjykre há hã han ve ra ã tóg, ti jykre ki kanhró kar nĩ. ¹⁷ Hã ký ãg mỹ ã tỹ nén to jykrén mũ tóm nĩ. Mỹ há nỹ', ãg tỹ *governo* mỹ *imposto* kajãm jé'? ãg mỹ hỹn ti mỹ nĩm mũ', vó mỹ vó?” he ag tóg mũ.

¹⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jykre pãno ki kanhró nĩ. Hã ký tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg ón ký inh ki jëmẽ sór mũ”, he mũ. “*Jykre régre ãjag nýtĩ mỹr*. ¹⁹ *Inh mỹ jãnkamy jun, imposto kajãm jafã ãn ti*,” he tóg. Ký ag tóg ti mỹ ù jun mũ sir. ²⁰ Ký tóg ag mỹ: “ũ jiji nỹ kã nĩ, ù kãgrá nỹ kã nĩ?” he mũ. ²¹ Ký ag tóg ti mỹ: “pã'i mág tỹ *governo* kãgrá vë,” he mũ. Ký tóg ag mỹ: “kỹ pã'i mág mỹ ti tũ nĩm nĩ, hã ra *Topẽ* mỹ ti tũ nĩm nĩ gé,” he mũ sir.

²² Ag tỹ ti vĩ mẽ ký ti jykre tóg ag mỹ e tí sir. Ký ag tóg ti tovãnh ký mũ mũ sir.

ãg tỹ ãg ter ja tá vỹn kenh ke
(*Mc 12.28-34; Lc 10.25-28*)

²³ Ký kejën *Saduceu* ag tóg, ón ký *Jesus* ki jëmẽ sór mũ gé. ãn ag tóg: “ãg ter ja tá ãg vỹnvỹn kenh ke tũ nĩ, rĩr mãn ke tũ ãg tóg nĩ,” he tí. ²⁴ Ký ag tóg: “*Senhor*,” he mũ gé. “*Moisés* tỹ ãg mỹ vëjykre nĩm ký tóg: “ã régre tỹ krẽ tũ ra ter ký ã tỹ ti prũ fi tỹ prũg ke vë. ã tỹ ã régre mỹ ã krẽ han ke vë, fi ki,” he ja nĩgtĩ. ²⁵ Ký ù tỹ jagnë mré pafa ja tỹ 7 (ke) vỹ nýtĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mũ, hã ra tóg ti kósın tũ ra ter mũ. Ký ti jãvy tóg fi tỹ prũg mũ, hã ra tóg ti kósın tũ ra ter mũ gé. Ký ti jãvy ù tóg, fi tỹ prũg mũ gé sir, ²⁶ hã ra tóg ti kósın tũ ra ter mũ gé, ti jãvy ù ke gé, hã ki ag kar vỹ, kósın tũ ra kãgter kãn mũ sir.

²⁷ Ký vãhã ag kar prũ fi tóg, ter mũ gé sir. ²⁸ Ký fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn ký fi hỹn, mén tỹ 7 (ke) nĩnh mũ vë. Ag kar vỹ fi tỹ prũg ja nĩ mỹr. Hã ký tóg vënh mỹ nỹ, ag tỹ: “rĩr mãn jé ãg tóg ke mũ,” hen ký,” he ag tóg, *Saduceu* ag, *Jesus* mỹ.

²⁹ Hã ra *Jesus* tóg: “kynë ãjag huri,” he mũ. “*Åjag pijé Topẽ* vĩ tỹ rán ký nĩ ki kanhró nýtĩ', ãjag pijé *Topẽ* jykre ki kanhró nýtĩ'. ³⁰ ãg rĩnrĩr mãn ký ãg tóg, prũg mãn ke tũ nĩ sir, ký fag mén mãn ke tũ nĩ gé. *Topẽ* tỹ jëgnë jafã ri ke ãg nýtĩnh mũ, kãnhkã tá.

³¹ Ký *Topẽ* vĩ rá ù to jykrén nĩ, ti tỹ ãg ter ja tá vỹn ke tó ti. *Topẽ* hã ne tỹ vëmén ja nĩ mỹr, hã ký tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ. ³² “*Abraão* vỹ iso: *Topẽ*, he tí, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé,” he ja tóg nĩ, *Topẽ* ti. Kãgter ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Hã ra *Topẽ* tóg: “tỹ inh ag *Topẽ* nĩ,” he ja nĩgtĩ, ag kãgter kar ký. Hã ký ag tóg rĩnrĩr nýtĩ, *Topẽ* tỹ tỹ ùn rĩnrĩr nýtĩ ag hã kri ke nĩn ký,” he tóg, *Jesus* ti. ³³ Ký ag tóg ti vĩ mäg mũ sir, ký ti jykre tóg ag mỹ e pẽ tí, ti vĩ ti.

Topẽ tỹ ãg jyvën kãfór
(*Mc 12.28-34; Lc 10.25-28*)

³⁴ Ký *Fariseu* ag tóg mäg mũ, *Jesus* tỹ *Saduceu* ag mỹ vĩ há han ja tí, ký ag tỹ ti mỹ kafãn ke tóg tũ tí sir. ³⁵ Ký ag tóg ti to vënh mãn mũ sir. Ký *Topẽ* vĩ to ãg kanhrãn tí ù tóg *Jesus* mỹ: ³⁶ “*Senhor*, *Topẽ* tỹ ãg jyvën tỹ hẽ nỹ hỹn, ti tỹ ãg jyvën kar kãfór nỹnh mũ?” he mũ. ³⁷ Ký *Jesus* tóg: “ãg jóg mág to há tãvĩ nýtĩm nĩ, ti ki ge há han nĩ, ti to jykre pir nýtĩm nĩ,” he mũ. ³⁸ “*Topẽ* tỹ ãg jyvën kar kãfór hã vë. ³⁹ Ký ti tỹ ãg jyvën ù tóg, hã ri ke nĩ gé, hã vỹ: ãjag régre ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ vënh ki rĩr há han ri ke, he mũ. ⁴⁰ Vënh jyvën tag vỹ vënh jyvën kar kãfór nýtĩ. Régre tí nýtĩ, *Topẽ* tỹ ãg jyvën kãfór ti. ãg tỹ tag ki króm ký ãg tóg *Topẽ* jykre ki króm kãn mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Cristo tỹ tỹ Davi krẽ'krẽ nĩra ti kãfór nĩ, Topẽ kósın
(*Mc 12.35-37; Lc 20.41-44*)

41 Kÿ *Jesus* tóg *Fariseu* ag mÿ:
 42 “*Cristo* to ãjag hẽ ri ke tĩ?” he mũ.
 “Û krẽ'krẽ nẽ hÿn?” he tóg. Kÿ ag tóg
 ti mÿ: “*Davi* krẽ'krẽ vẽ,” he mũ. 43 Kÿ
 tóg: “hã ra *Davi* tóg ti to: inh *Senhor*,
 he ja nĩ, Topẽ kuprĩg tÿ ti krĩn kÿ. Kÿ
 tóg: 44 ãg jóg tÿ Topẽ vÿ inh *Senhor* mÿ:
 “nĩ ra ver, inh pẽgja tá,” he ja nĩ. “Sÿ
 ver ã kato vãsãnsãn mũ ag sigsenh ke
 vẽ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti, he tóg, *Davi*
 ti. 45 Hã kÿ *Davi* tóg *Cristo* to: “inh
Senhor,” he ja nĩ. Ti tÿ tÿ ti krẽ'krẽ nĩ
 ra ti mÿ tÿ ti kri ke nĩnh mũ vẽ?” he
 tóg, *Jesus* ti. 46 Hã ra ag tÿ ti mÿ ne
 tónh ke tóg tũ tĩ, ag tÿ ti vĩ kafãn sór
 mũ ra. Vãhã ag tóg ti ki jẽmẽ sór mãn
 tũ nĩ. Ti kamẽg ag tóg mũ sir.

23

Ón kÿ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag
(Mc 12.38-39; Lc 11.43-46; 20.45-
46)

1 Kÿ *Jesus* tóg vyr mÿ *Fariseu* ag mré
 vēmén kar kÿ vãhã vẽn kar kanhrãn
 mũ sir. Kÿ tóg ag mÿ: 2 “*Moisés* vÿ ãg
 jóg ag kanhrãn ja nĩgtĩ,” he mũ. “Ti
 nón Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg,
 ãg kanhrãn sór mũ gé, pã'i ù ag ke gé.
 3 Ag vĩ ki króm nĩ. Ag tÿ nén han mũ
 ri ke han tũg nĩ jãvo, ag jykre kórég ãn
 han tũg nĩ. ãjag kanhrãn há han ag
 tóg tĩ, hã ra ag tóg ki króm sór tũ nĩgtĩ.
 4 ãjag mÿ ag tóg, vëjykre kufy vin tĩ, hã
 ra ag hã tóg han sór tũ nĩgtĩ, vëjykre
 kufy ãn ti. 5 Ag tÿ nén ù há han kÿ ag
 tóg tÿ ùn mág nÿtĩ sór mũ sir, vẽn kar
 tÿ ag ve jé. Ag tÿ Topẽ mré vĩ jé ag tóg,
 ti vĩ rá tÿ ag nĩgé tógfĩg tĩ, ag kakã ke
 gé. Vësógfĩn ja tãpér tÿ ag tóg vësógfĩg
 tĩ. Topẽ jykre han jé ag tóg kur tów
 mág tu tĩ gé. 6 Fénhta ki ag tóg jẽn vén
 sór tĩ. Vẽn kar kanhrãn jafã krẽm ag tóg
 vẽn kãpów kÿ nÿtĩ. 7 Ëmã kuju ki vẽn
 kar tóg ag mÿ: “ã mÿ há?” he tĩ, kÿ tóg
 ag mÿ sér tĩ. Kÿ ag tóg ag to: “*Senhor*,”
 he tĩ gé, kÿ tóg ag mÿ sér tĩ. 8 Ag jãvo
 jagnẽ mÿ: “*Senhor*,” he sór tũg nĩ, kÿ
 ag tÿ ãjag mÿ: “*Senhor*,” he mũ ra ag
 mÿ: “inh pijé tÿ ùn mág nĩ,” hem nĩ.
 Ûn pir vÿ tÿ ãjag kri ke nĩ, hã vÿ: Topẽ,
 he mũ, jóg ãjag tóg tÿ jagnẽ mré ke nÿtĩ.

9 Kÿ ù mÿ: “ãg jóg,” he tũg nĩ gé, ãprã.
 Ûn pir vÿ tÿ ãjag jóg nĩ, hã vÿ: Topẽ, he
 mũ, kanhkã tá nĩ ãn ti. 10 Kÿ ù tÿ ãjag
 mÿ: “ãg kri tÿ ùn mág nĩm nĩ,” he kÿ
 ag mÿ: “vó, kenh ke tũ inh nĩ,” hem nĩ
 gé. Ûn pir vÿ ãjag kri tÿ ùn mág nĩ, hã
 vÿ: *Cristo*, he mũ. 11 ãjag kã mĩ ùn mág
 ag jé ãjag ki rĩr há han, ãjag *camarada*
 tÿ ãjag rãnrãj ki rĩr há han tĩ ãn ri ke.
 12 ãjag tÿ tag ki vësÿ ùn mág han sór
 nÿtĩn kÿ ãjag tóg, tá térenh ke mũ, ha
 vem nĩ. ãjag tÿ hã ra: “tÿ inh ùn sĩ nĩ,”
 hen kÿ ãjag tóg, tá jãpryn ke mũ, tÿ
 ùn mág ãjag nÿtĩnh mũ, ha vem nĩ,” he
 tóg, *Jesus* ti.

Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag jagtar ke
(Mc 12.40; Lc 11.39-42, 52; 20.47)

13 “Ón kÿ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ,”
 he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre
 ãjag nÿtĩ. Topẽ vÿ ãjag ve kónãn,” he
 tóg. “Û ag tóg ù tÿ kanhkã tá nĩ ãn tÿ
 tÿ ãg pã'i nĩ ve sór nÿtĩ, hã ra ãjag tóg
 ag mÿ kanhkã ti nenh tĩ. Ag jãvo ãjag
 tóg, ve sór tũ nĩgtĩ,” he tóg.

14 “Ón kÿ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ,”
 he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre
 ãjag nÿtĩ. Topẽ vÿ ãjag ve kónãn,” he
 tóg. “ãjag ne tóg ùn mén ter ja fag tũ
 mãn kãn tĩ'. Kar kÿ ãjag tóg ón kÿ Topẽ
 mré vĩ téj han mũgtĩ, ãg tÿ ãjag to: “há
 ag nÿtĩ,” he jé. Hã kÿ Topẽ vÿ, ãjag vóg
 kónãn kãfór han ke mũ,” he tóg.

15 “Ón kÿ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ,”
 he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre
 ãjag nÿtĩ. Topẽ vÿ ãjag ve kónãn,” he
 tóg. “ãjag ne tóg kuvar há ra mũ tĩ', ga
 mĩ, goj mĩ ke gé, ãjag tÿ ù tÿ *Israel* ag
 jykre han sór mũ ù jãvãnh jé. ãjag tÿ ù
 ven kÿ ãjag tóg ti tÿ Japo krẽ han mũ
 sir, ti tÿ ón kÿ Topẽ vĩ mẽ jé, ãjag ri ke,
 ti tÿ ãjag mré nũgme ki kutẽ jé. Kÿ ti
 jykre pãno vÿ ãjag jykre pãno kãfór nÿ
 sir,” he tóg, *Jesus* ti.

16 “Topẽ vÿ ãjag ve kónãn mÿr,” he
 tóg. “Kÿvó ãjag nÿtĩ, hã ra ãjag tóg ù
 tÿ ki kagtĩg ag tatĩn sór mũ. Kÿ ãjag
 tóg ag kanhrãn kónãn tĩ. “ãg tÿ ón kÿ:
 tag han jé sóg ke mũ, he sór kÿ ãg tóg:
 Topẽ ãn krẽm nĩ ãn vÿ ki kanhró nĩ,

henh ke mũ,” he ãjag tóg tĩ. “Ëg tỹ hã ra: Topẽ ãn krẽm *ouro* tãn ãn vỹ ki kanhró nĩ, hen kỹ ãg tóg ón ke tũ nĩ,” he ãjag tóg tĩ gé. ¹⁷ Vẽnh mỹ ti nĩ, ãjag vỹ tag. Krĩ tũ ãjag tóg nỹtĩ, kyvó ãjag tóg nỹtĩ. *Ouro* mỹ Topẽ ãn kãfór nĩ? Vó! *Ouro* vỹ tỹ Topẽ tũ nĩ, ti tỹ Topẽ ãn krẽm nĩn kỹ. Hã kỹ tóg tỹ, Topẽ tũ kar nĩ sir, *ouro* ti, ti ãn ti ke gé. Ón kỹ: “Topẽ hã vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ,” he tóg. ¹⁸ “Ãjag vỹ vẽn mỹ ù vỹ nĩ gé. Ón kỹ ãg tóg: ãg tỹ *mesa* kri ùn mỹ nén ù pũn mũ ãn vỹ ki kanhró nĩ, henh ke mũ,” he ãjag tóg tĩ gé. “Ëg tỹ hã ra: ãg tỹ ùn mỹ ãg mẽg pũn tĩ ãn vỹ ki kanhró nĩ, hen kỹ ãg ón ke tũ nĩ,” he ãjag tóg tĩ gé. ¹⁹ Vẽn mỹ ti nĩ gé, ãjag vỹ tag ti. Kyvó ãjag nỹtĩ mỹr. Ëg tỹ Topẽ mỹ ãg mẽg pũn mũ mỹ *mesa* kãfór nĩ? Vó! Topẽ ãn krẽm *mesa* kri ãg tóg ãg mẽg ti pũn tĩ, hã kỹ tóg Topẽ mỹ há tĩ, ãg mẽg ti, ãg tỹ ti ãn tá ti mỹ *mesa* kri pũn tigrĩn. ²⁰ ãjag tỹ Topẽ ãn krẽm *mesa* tón kỹ, kỹ ãjag tóg ãg tỹ ãg mẽg tỹ *mesa* ãn kri pũn mũ ãn tó tĩ gé. ²¹ ãjag tỹ Topẽ ãn tón kỹ, kỹ ãjag tóg Topẽ ti tó tĩ gé. ²² ãjag tỹ kanhkã tón kỹ, kỹ ãjag tóg Topẽ nĩgja tó tĩ gé, kỹ ãjag tóg Topẽ ti tó tĩ gé sir. Nén ù pir vẽn, ti kar ti. Hã kỹ ón kỹ: “Topẽ hã vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ,” he tóg.

²³ “Ón kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Krĩ régre ãjag nỹtĩ, kỹ Topẽ vỹ ãjag ve kónãn,” he tóg. “Ón kỹ ãjag tóg, Topẽ mỹ ãjag jakré ki *dízimo* vin tĩ. ãjag jakré tỹ *hortelã* tỹ 10 (ke) nỹtĩn kỹ ãjag tóg Topẽ mỹ ùn pir nĩm tĩ, ãjag jakré tỹ *erva doce* tỹ ke gé, ãjag jakré tỹ *cominho* tỹ ke gé. Há ti nĩ vẽn. Hã ra ãjag tóg, ti tỹ ãg jyvẽn mũ ãn han tũ nĩgtĩ. Vẽjykre kuryj han tũ ãjag tóg nĩgtĩ. Ûn jagtar ag jagãgtãn tũ ãjag tóg nĩgtĩ. Topẽ vỹ kri fig tũ ãjag tóg nĩgtĩ. ãjag tỹ ti vỹ ki króm mré hã ãjag jakré ki *dízimo* vin ra tóg, há tĩ vẽn, ha mẽ. Hã ra ãjag tóg ki króm sór tũ nĩgtĩ. ²⁴ Kyvó ãjag nỹtĩ, hã ra ãjag tóg ag tatĩn mũ sór mũ. Topẽ vỹ ù ki króm sór ãjag tóg tĩ, ti tỹ Topẽ mỹ tỹ nén ù sĩ hã ra, kỹ ãjag tóg ti vỹ ù mranh tĩ, ti tỹ

Topẽ mỹ kórég pẽn hã ra. Kỹ tóg goj ki ka ri ke nĩ. ãjag tỹ ka gón tũ nĩ jé ãjag tóg kur ki kujẽg tĩ, kỹ tóg pa tĩ, goj ti. Hã ra ãjag tóg kãvãru tỹ goj ki ter mũ ra goj kórég ãn kron tĩ,” he tóg.

²⁵ “Ón kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Krĩ régre ãjag nỹtĩ, kỹ Topẽ vỹ ãjag ve kónãn,” he tóg. “Kópa venja kupég ãjag tóg tĩ, pẽnky venja, hã ra tóg kã tá kavěj nĩ. Kỹ ãjag ge nỹgtĩ gé. Jykre há nỹtĩ ve ãjag tóg nỹtĩ gé, hã ra ãjag tóg vẽnkyre pãno han tĩ, hã vỹ: jãnkamy to ag *lograr* he tĩ, he mũ, ãjag prũ tũ fag mré nỹ tĩ, he mũ gé. ²⁶ Kyvó ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ tỹ *Fariseu* nỹtĩ ra. ãjag jykre pãno tovãnh nĩ, ãjag jãnhkri nỹtĩ jé. Kỹ vãhã vẽn kar vỹ, ãjag jykre há vẽn mũ,” he tóg.

²⁷ “Ón kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Krĩ régre ãjag nỹtĩ, kỹ Topẽ vỹ, ãjag ve kónãn,” he tóg. “Vẽnkej sĩnvĩ ri ke ãjag nỹtĩ. Sĩnvĩ nĩ ve ti nĩ, vẽnkej ti, ãg tỹ pó tỹ kri tam kỹ, kar *tinta* tỹ to tĩn kỹ. Ti sĩnvĩ nĩ ve ra tóg ti kã tá kórég nĩ. Vẽser vỹ krẽm nỹ nĩ, vẽnkej vag mũ ti, ti kuka. ²⁸ Tag ri ke ãjag nỹtĩ. Há nỹtĩ ve ãjag nỹtĩ. Jykre kuryj nỹtĩ ve ãjag nỹtĩ, hã ra tóg ãjag kã tá kórég nĩ, ãjag jykre régre nỹtĩn kỹ, ãjag tỹ Topẽ vỹ ki króm sór tũ nỹtĩn kỹ mỹr, ha mẽ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ûn jykre régre ag jagtar ke (Lc 11.47-51)

²⁹ “Ón kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Krĩ régre ãjag nỹtĩ, kỹ Topẽ vỹ ãjag ve kónãn,” he tóg. “ãjag jógióg ag vỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag kãgtén ja nĩgtĩ. Jãvo ãjag tóg ag kej sĩnvĩ han tĩ, ùn jykre kuryj ja ag kej ti. ³⁰ Kỹ ãjag tóg ag to: “ãg tỹ ãg jógióg ag mré ga kri mũ ra ãg tóg, ag kãgtén ke tũ nĩ vẽn,” he tĩ. “Ag mré ãg ag vóg ke tũ nĩ vẽn,” he ãjag tóg tĩ, ón kỹ. ³¹ Hã ki ãjag tóg ãjag jógióg ag tó tĩ. “ãg jógióg ag vỹ ag kãgtén, Topẽ vỹ tó tĩ ag,” he ãjag tóg tĩ. “Û tỹ ag kãgtén mũ ag krẽkrẽ vỹ tỹ ãg nỹtĩ,” he ãjag tóg tĩ. ³² Kuri ãjag jógióg ag ri ke han

nĩ, kuri ājag jógjóg ag tỹ ũn kãgtén ja tũ ěn ag kãgtén nĩ, ājag tỹ tỹ ājag jógjóg ag krẽ'krẽ nỹtĩn kỹ," he tóg. ³³ "Pỹn ri ke ājag nỹtĩ, mĩg ri ke ājag nỹtĩ. Ājag pijé nũgme ki vár tũ nĩnh mũ', *inferno* ki'. ³⁴ Hã kỹ sóg ājag mỹ, Topẽ vĩ tó tĩ pẽ ag jěgněnh ke mũ, věnh vĩ hapẽ tó mũ ag, Topẽ vĩ rán tĩ pẽ ag, ag tỹ ājag jyvěn jé. Kỹ ājag tóg ag kãgtén ke mũ gé, ha vem nĩ. Ka to ājag tóg ag sanh ke mũ. Ag mrãnmrãn jé ājag tóg ke mũ, ājag tỹ věnh kanhrãn jafã krẽm. Ěmã kar mĩ ājag tóg ag nón mũnh mũ, ājag tỹ ag vóg kónãn jé. ³⁵ Hã kỹ tóg ājag tỹ ũn jykre kuryj kar kãgtén mũ ri ke nĩ. ũn tỹ hěn ri ke ag kãgtén ag tóg huri, ěprã ke ag, hã ra tóg, ājag tỹ ag kãgtén kãn ri ke nĩ sir, *Abel* ti, ti nón ke ag mré hã, *Zacarias* ěn mré hã, *Baraquias* kósín ěn. Ěn tỹ ājag tóg Topẽ ĩn krẽm ti tén ja nĩ, Topẽ mỹ nén ũ pũn jafã ěn tá, *Zacarias* ěn. ³⁶ Ājag mỹ sóg tó mũ, ha mẽ. Ājag hã to ti jũnh ke mũ, Topẽ ti, ājag jógjóg ag tỹ ag kãgtén tigrĩn, ājag tỹ ag kãgtén tigrĩn ke gé," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Jerusalém tá ke ag to há
(*Lc 13.34-35*)

³⁷ Kỹ tóg *Jerusalém* ki ke ag to vēmén mũ. Fe kaj han kỹ tóg: "Topẽ vĩ tó tĩ ag kãgtén ag tóg tĩ, pó tỹ ag pĩn kỹ," he mũ. "Isỹ ag věnh mãn há tóg tĩ vě, isỹ ag ki rĩr jé, hã kỹ sóg ag jé prěr tỹ hěn ri ke han mũ. Garĩnh fi vỹ fi krẽ kri jě nĩ. Fi tỹ ag věsýrěnh tũ nĩ jé ke vě. Ěn ri ke han sór sóg mũ vě, hã ra ag tóg ke jãvãnh nỹtĩ. ³⁸ Hã kỹ fóg ag tóg, ag jamã pũn kãn ke mũ, kỹ vãpũr vě sir. ũ vỹ kãnhmar tá nĩ mãn ke tũ nĩ ha, ag tỹ ěmã kókén ja tá. ³⁹ ĩnh ve mãn ke tũ ag nĩ ha mỹr. Kejěn ag tóg iso: "Topẽ tỹ ti jěně ja vě," henh ke mũ. "Topẽ vỹ ti ve há han, ti tỹ ti jiji tónh kãtĩg kỹ," he jé ag tóg ke mũ iso. Ěn kã ag tóg ĩnh ve mãn ke mũ," he tóg, *Jesus* ti.

24

Topẽ ĩn kókén kỹ nũnh ke
(*Mc 13.1-2; Lc 21.5-6*)

¹ Kỹ *Jesus* tóg Topẽ ĩn tá kãkutě kỹ tĩ mũ sir. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg, ti tá junjun mũ, kỹ ag tóg ti mỹ Topẽ ĩn ěn ag vinven mũ sir. ² Kỹ tóg ag mỹ: "ājag mỹ pó tỹ ĩn mág tag vigvėg mũ'?" he mũ. "Kejěn pó tag tóg jagně kri nỹtĩ mãn ke tũ nĩ. Gũm ke kãn jé tóg ke mũ. Ki hã sóg tó mũ," he tóg

Ěg jagtar ke
(*Mc 13.3-13; Lc 21.7-19*)

³ Kar kỹ tóg krĩ tỹ *Oliveiras* ra tĩ mũ sir. Ti tỹ tá nĩ kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: "ěg tỹ ne ve kỹ ěg ki kanhró nỹtĩnh mũ, ā kãtĩg mãn ke kurã ěn ti, nén kar tũg ke kurã ěn ti?" he mũ. ⁴ Kỹ tóg: "ker ũ ājag mỹ ón hě'," he mũ. ⁵ "*Cristo* vỹ tỹ ĩnh nĩ," he jé ag tóg ke mũ, ĩnh jiji tó kỹ, ũ tỹ hěn ri ke ag. Kỹ ũ tỹ hěn ri ke ag tóg ag vĩ kri nĩm ke mũ. ⁶ Věnh génh kãme měgmě jé ājag tóg ke mũ, tag ki věnh génh to, kuvar há tá věnh génh to ke gé. Mũmėg tũg nĩ, hã ra. Věnh génh enh ke vě. Hã ra kurã tỹ ěgno to hã ke vě ver. ⁷ *Nação* ag tỹ jagně kato těgtěnh ke vě, pã'i ag ke gé. ũ tỹ hěn ri ke ag tỹ, jagně to jũnh ke vě gé. Ga tỹ ragra ke tỹ hěn ri ke han ke vě, ěmã tỹ hěn ri ke mĩ. Vějěn tỹ tũ' henh ke vě gé. ⁸ Hã ra ājag jagtar ke věnh ven vén vě ver," he tóg.

⁹ "Kar kỹ ājag jagtar ke mũ, ājag tỹ ĩnh ki ge kỹ nỹtĩ tigrĩn. Ājag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, ājag kãgtén jé ag tóg ke mũ gé. *Nação* kar vỹ, ājag to vĩ kónãn ke mũ, ājag tỹ ĩnh jiji tó tigrĩn. ¹⁰ Kỹ ũ tỹ hěn ri ke vỹ, isogvãnh ke mũ sir, ěn kã. Ājag mré ke fag tó jé ag tóg ke mũ, ĩnh kato vãsãnsãn mũ ag mỹ, kỹ ag tóg jagně to vĩ kónãn ke mũ gé. ¹¹ Ón kỹ ĩnh vĩ tó tĩ ag vỹ junjun ke mũ gé, ag tỹ ũn e krĩn jé sir, ag tỹ isogvãnh jé. ¹² Kỹ věnh kar vỹ vějyre pãno han ke mũ, hã kỹ ũ tỹ ón kỹ iso há nỹtĩ ve ěn ag tóg, isogvãnh ke mũ gé, ũn e ag. ¹³ Hã ra ũ tỹ isovãnh tũ pẽ ěn ag tóg, krenkren ke mũ. ¹⁴ Kỹ *nação* kar vỹ, věnh vĩ sér ěn měnh mũ, ga kar mĩ hã, kỹ ag tóg, Topẽ tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke ěn měnh mũ. Ag tỹ mẽ kãn kỹ kurã tỹ ěgno vě sir," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg jagtar mág pē ti
(Mc 13.14-23; Lc 21.20-24)

15 “Kejēn ājag tóg, ājag tỹ nén kamēg tĩ ēn venh ke mũ sir, ēg kavénh tĩ ēn ti,” he tóg. “Topē vĩ tó tĩ tỹ *Daniel* vỹ ti tó ja nĩgtĩ. Topē ĩn tá tóg jēnh mũ, ēg kavénh tĩ ēn ti. Ũ tỹ vēnh rá tag to ke mũ jé ki kanhró nĩ. 16 Ājag tỹ ti ve ký ga tỹ *Judéia* ki ke kar jé, vēnh pigjunh mũjēg, pānónh ra. 17 Ký ũ tỹ re tá nĩ ēn jé, ti ĩn kã ra rá tũg, ti tũ mãn jé. Vēsýmér tóg vēnh péjunh tĩg ke mũ. 18 Kar ký ũ tỹ ti japỹ tá jē ēn jé, vỹn ke tũg gé, ti kur mãn jé. Vēsýmér tóg vēnh péjunh tĩg ke mũ gé. 19 Ũn kufy fag jagtar mág ke vē, kurã ēn kã, ũ tỹ gĩr pygfãm mũ fag ke gé. 20 Topē mré vĩm nĩ, ti tỹ kusa kã vēnh ven tũ nĩ jé, ti tỹ vēnhkán ke kurã ki vēnh ven tũ nĩ jé. 21 Jagtar mág tỹ ge han ja tũ ēg tóg nỹtĩ, Topē tỹ *mun-do* han jãn ki. Ký ēg ge han mãn ke tũ nĩ gé, kar ký. 22 Ēg tỹ kurã ki jagtar ke mũ ēn vỹ e nỹtĩnh mũ vē, hã ra tóg térem ký nỹtĩ nĩ, Topē tỹ ũn kuprēg ja ēn ag tugrĩn. Ti tỹ térem tũ nĩ ra ũ vỹ, kren ke tũ pē nĩ vē, vēnh jagtar mág ēn to,” he tóg, *Jesus* ti.

23 “Ēn kã ũ tỹ ājag mỹ: “*Cristo* vỹ tag kã jē nĩ,” he mũ ra kri nĩm tũg nĩ, ag tỹ: “tãtã ti jē,” he mũ ra. 24 Ón ký *Cristo* ag vỹ vēnh venven ke mũ, ón ký Topē vĩ tó tĩ ag ke gé. Ēn ag vỹ ēg tỹ nén han vānh hynhan ke mũ, *milagre* tỹ hēn ri ke ti. Ag tỹ vēnh kar krĩn kónãn sór vē, ag tỹ kygnē jé, Topē tỹ ũn kuprēg ja ēn ag mré hã, hēn ri ke mũn. 25 Ājag mỹ sóg tó kãn mũ, ti kutēnh ke to hã,” he tóg, *Jesus* ti.

26 “Kejēn ag tóg ājag mỹ: “ēmã kórég tá tóg jē, *Cristo* ti,” hēnh ke mũ. Ra ti venh mũ tũg nĩ. Ag tỹ ājag mỹ: “ĩn kã tá tóg nĩ nĩ,” he mũ ra kri fi tũg nĩ. 27 ĩnh kãtĩg mãn ke vỹ, ta tỹ kóm kóm ke ri ke nĩnh mũ. Ti tỹ kóm kóm ke ký ēg tóg, nén kar vég tĩ, rá jur ja tá, rá pur ja tá ke gé. ĩnh kãtĩg mãn ke vỹ ri ke nĩnh mũ. Tỹ sóg ēprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

28 “Nén ũ ter nỹgja ri ke ti nĩ gé. Hã tá tóg vēnh mãn tĩ, jãtã ti. Tag ri ke ti

nĩnh mũ, ĩnh kãtĩg mãn ke ti,” he tóg.

Topē kósin kãtĩg mãn ke
(Mc 13.24-27; Lc 21.25-28)

29 “Vēnh jagtar ēn kar ký rá vỹ nhyr ke mũ, ký kysã vỹ jēngrēg mãn ke tũ nĩ gé. Krĩg vỹ vár ke mũ gé, kanhkã krēm. Ēg tỹ kanhkã tá nén vég tũ kar ēn vỹ ragra ke kãn mũ gé. 30 Ký vãhã ēprã ke fi kósin vỹ vēnh ven ke mũ, kanhkã tá. Ký ga kri mũ kar vỹ kygfỹ kãn ke mũ sir, *povo* kar ti, vēnh kar tỹ ĩnh kãtĩg ven ký. Kanhkã góg kã mĩ sóg kãtérenh ke mũ. Tar pē sóg nĩnh mũ, ha vem nĩ, ký ĩnh ve vỹ kókov pē nĩnh mũ gé. 31 Ký sóg isỹ jēgnē jafã ag jēgnēnh mũ, ag tỹ téntén kynkyn jé, ký ag tóg isỹ ũn kuprēg mũ ag jé prēnprēr kãn ke mũ sir, ga kar mĩ hã, kanhkã fyr mĩ hã,” he tóg, *Jesus* ti.

Ka tỹ figueira kãme
(Mc 13.28-31; Lc 21.29-33)

32 “*Ka tỹ figueira* to jykrén nĩ. Ti pē tánh ký, ti féj tãg han ký ēkré tygtánh ke kurã tóg kakó tĩ sir. 33 Ri ke ti nĩ, ājag tỹ ĩnh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nỹtĩnh ke ti. Ājag tỹ isỹ ājag mỹ nén tó mũ tag ve ký tóg, kakó tãvĩ tĩ sir, ĩnh kãtĩg mãn ke ti, ēn kã. 34 Sỹ ke há vē, ha mē: ũri ũn rĩnrĩr nỹtĩ ag tỹ nén kar ēn venh ke vē, ag kãgter ke to hã. 35 Kanhkã vỹ tũ' hēnh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo ĩnh vỹ tũ' hēnh ke tũ nĩ,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn ke kurã
(Mc 13.32-37; Lc 17.26-30, 34-36)

36 “Hã ra ũ pijé, isỹ kurã ki kãtĩg mãn ke mũ ki kanhró nĩ', óra ki ke gé'. Topē tỹ jēgnē jafã ag pijé ki kanhró nỹtĩ'. ĩnh pijé ki kanhró nĩ gé'. Ēg jóg mág hã vỹ ti pin ký ki kanhró nĩ', kurã kã nén kutēnh ke mũ ēn ki. 37 ĩnh kãtĩg mãn ke kurã vỹ *Noé* tỹ ga mĩ tĩg ja ēn ri ke nĩnh mũ. 38 Ta kutēnh ke to hã ag tóg jēn ja nĩgtĩ, kron ja nĩgtĩ, jagnē tỹ prũg ja nĩgtĩ, jagnē tỹ mén ja nĩgtĩ, *Noé* mré ke ag. Ēn kã *Noé* tóg kejēn *canoa* tỹ ĩn kã ra rá mũ. 39 Hã ra tóg ag mỹ tỹ nén ũ tũ tĩ, ti tỹ *canoa* kã ra rá ēn ti. Kejēn ta tóg kutē mũ, ký goj tóg var mũ sir. Ký ag tóg vãhã, kãgter kãn mũ

sir. Ge ti nĩnh mũ, ãprã ke fi kósin kãtĩg mãn kũ mũr. ⁴⁰ Ën kã ùn régre ag vỹ ag japỹ ki rãnrãj ke mũ. Kũ sóg ùn pĩr jé prẽr ke mũ, jãvo ti régre vỹ tá jẽnh mũ sir. ⁴¹ Kũ ùn régre fag vỹ ãgtynyn nỹtĩnh ke mũ, jagnẽ mré. Kũ sóg ùn pĩr fi jé prẽr ke mũ, jãvo fi régre fi vỹ tá jẽnh mũ gé sir. ⁴² Vẽnh ki ãmẽm nĩ, nũr ri ke han tũg nĩ. Inh kãtĩg ke óra ki kagtĩg ãjag tóg nỹtĩ. ãjag *Senhor* vỹ tỹ inh nĩ,” he tóg.

⁴³ “Kũ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Ëg pijé, ù tỹ ãg tỹ nén péju sór mũ kãtĩg ke ki kanhró nỹtĩ. Ëg tỹ ki kanhró nỹtĩ ra ãg tóg, ti jo ãg tỹ nén ki rĩr ke mũ vỹ, kũ ù pijé, ãg ãn kã ra rãnh ke mũ vỹ. ⁴⁴ Ge ti nĩ, ãprã fi kósin kãtĩg mãn ke ti. Ha vẽn kãn, ha vẽn ki ãmẽ. ãjag tỹ inh kãtĩg ke to jykrén tũ ra sóg kãtĩg ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Camarada ag kãme (Lc 12.41-48)

⁴⁵ Kũ tóg ag mũ ti kãtĩg mãn ke tó mãn mũ. “Kejẽn *patrão* tóg hẽn ra tĩg sór mũ. Kũ tóg ti *camarada* ag kã ù kuprẽg mũ, ti tỹ ti jo ti mré *camarada* ag ki rĩr jé, ag mũ vỹjẽn ven jé, vỹjẽn ke *horan* ki. ⁴⁶ Ti tỹ ag ki rĩr há han kũ ti *patrão* vỹ ti mũ vỹ há han ke mũ, ti kãtĩg mãn ke ãn kã. ⁴⁷ Ti tỹ tóg pã'i han ke mũ, ti tỹ ti tũ ki rĩr kãn jé sir. Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ⁴⁸ Kejẽn ti *camarada* ù tóg hã ra jykre pãno nĩ. Kũ tóg: “ãg *patrão* vỹ kãtĩg vãnhan mũ,” he mũ sir. ⁴⁹ Kũ tóg ti mré *camarada* ag vóg kónãnh mũ sir, ag mrãnmrãnh kũ. Kũ tóg ù ag mré kron mũ gé, jẽn mág tóg mũ gé sir. ⁵⁰ Hã ra ùn jykre kórég ãn *patrão* vỹ, ti kãnhmỹ kãtĩg ke mũ sir, ha vem nĩ. ⁵¹ Ti kãtĩg kũ tóg ti kapãnh mũ sir, kũ tóg ti fón ke mũ gé, ùn jykre régre ag mré. Tá ag tóg jagtar ke mũ, ag jã tỹ ag tóg gyngyn kenh mũ, jũ kũ, ùn jykre kórég ãn ag,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ù tỹ ti rãnrãj han kónãnh mũ kãmén hã vỹ.

25

Tytãg tỹ 10 (ke) fag kãme

¹ Kũ *Jesus* tóg ag mũ ti kãtĩg mãn ke ãn kãmén mãn mũ. “Tytãg fag ri ke ti nĩnh mũ,” he tóg. “Tytãg tỹ 10 (ke) fag vỹ nỹtĩ. Vẽn kypřũg ve jé fag tóg, *lampião* vyn kũ mũ mũ, ùn přũg mũ ãn kato. ² Û tỹ 5 fag vỹ jykre kórég nỹtĩ, jãvo ù tỹ 5 (ke) fag vỹ jykre há nỹtĩ. ³ Kũ ùn jykre kórég fag vỹ vỹrmỹ *lampião* vyn kũ mũ mũ, hã ra fag tóg tỹ ki mĩn jafã ma mũ ja tũ nĩ. ⁴ Fag jãvo ùn jykre há fag vỹ vỹrmỹ tỹ ki mĩn jafã ma mũ mũ. ⁵ Hã ra ùn přũg mũ ãn tóg kãtĩg vãnhan mũ. Kũ tóg kejẽn fag nũgnũr hapẽ tĩ, ti jun tũg ki. Hã kũ fag tóg nũgnũr kãn mũ sir.

⁶ Kutu kũju ki vẽn vỹ tóg mẽ há tĩ, kũ tóg: “ùn přũg mũ vỹ hur kãteg..!” he mũ. “!..Ha ti venh kãmũ jeg..!” he tóg. ⁷ Kũ tytãg ãn fag vỹ fag *lampião* grugrug mũ sir. ⁸ Hã ra ùn jykre kórég fag tũ vỹ nhynnhyn ke sór mũ. Kũ fag tóg ù fag mũ: “ãg mũ ãjag tũ vẽn kãpãm,” he mũ. ⁹ Hã ra fag tóg fag mũ: “ãg tỹ ãjag mũ vẽn kãpãm kũ tóg ãg mũ kã kyn kenh ke mũ gé, ãjag ri kén. Û kanẽnhan mũjẽg,” he mũ. ¹⁰ Kũ fag tóg mũ mũ. Fag gunja tá tóg jun mũ sir, ùn přũg mũ ti. Kũ fag tóg ti mré mũ mũ sir, ùn *lampião* gru nỹtĩ fag. Tá junjun kũ ag tóg jãnkã ti nĩfẽnhan mũ sir, ùn jykre kórég fag jy. ¹¹ Hã ra ù fag tóg vãnhan tá junjun mũ gé sir, kũ fag tóg ti mũ: “*Senhor*, *Senhor*”, ãg jy nón,” he mũ sir. ¹² Hã ra tóg fag mũ: “ãjag ki sóg kagtĩg nĩ, mũr, ha mẽ,” he mũ,” he tóg, *Jesus* ti. ¹³ “Hã kũ sóg ãjag mũ: vẽnhan ki rĩr, nũr tũg ri ke han nĩ, he mũ. Kãtĩg jé sóg ke mũ. Hã ra ãjag tóg inh kãtĩg ke kurã ki kagtĩg nỹtĩ, inh óra ki ke gé. Hã kũ inh jãvãnhan to krónhan ke tũg nĩ,” he tóg.

Patrão tỹ ti camarada ag mũ ti tũ vin (Lc 19.11-27)

¹⁴ Kũ tóg: “inh kãtĩg mãn ke vỹ tag ri ke nĩnh mũ gé, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn *patrão* tóg ga ù ra tĩg sór mũ. Kũ tóg ti *camarada* ag mũ ti tỹ nén kar vin mũ, ti jãnkamy ke gé. ¹⁵ Û mũ tóg jãnkamy kãmũr tỹ 5 (ke) vin mũ, ù mũ tóg ti kãmũr régre vin mũ, ù mũ tóg ti kãmũr

pir nĩm mũ. Ûn krĩ há ěn mĩ tóg ti kãmur e vin mũ. ¹⁶ Kĩ ù tỹ ti kãmur tỹ 5 (ke) mǎg mũ ěn vỹ ti jǎnkamy ěn tỹ rǎnhrǎj mǎg han mũ. Kĩ tóg kejĕn, ù tỹ 5 (ke) ù mǎg mũ, kỹ ti tũ vỹ tỹ ti kãmur tỹ 10 (ke) nỹtĩ sir. ¹⁷ Kĩ ù tỹ ti kãmur régre mǎg mũ ěn vỹ tỹ rǎnhrǎj mũ gé. Ti kãmur régre ù mǎg tóg mũ gé sir, kỹ tóg tỹ ti kãmur tỹ 4 (ke) nỹtĩ. ¹⁸ Ag jǎvo ù tỹ ti kãmur pir mǎg mũ ěn vỹ ti tũ nég mũ sir, tỹ rǎnhrǎj mẽ kǎ, mỹr, ha mẽ.

¹⁹ Kejĕn ag *patrǎo* tóg vỹn ke mũ sir, si há tĩ kỹ. ²⁰ Kĩ ù tỹ ti kãmur tỹ 5 (ke) mǎn ja ěn tóg ti mỹ: “inh mỹ ǎ tóg ù tỹ 5 (ke) vin, hǎ ra sóg tỹ rǎnhrǎj kỹ ù tỹ 5 (ke) ù mǎn ja nĩ. Hǎ vĕ ha,” he mũ. ²¹ Kĩ tóg ti mỹ: “jykre há ǎ nĩ,” he mũ. “ǎ tũ ki rĩr há han ja ǎ nĩ mỹr, nén sĩ ki. Kĩ sóg ǎ mỹ nén ù e vin sór mũ,” he tóg. ²² Kĩ ù tỹ ti kãmur régre mǎn ja ěn tóg ti mỹ: “inh mỹ ǎ tóg ti kãmur régre vin ja nĩ. Hǎ ra sóg tỹ rǎnhrǎj kỹ ùn régre ù mǎ. Hǎ vĕ ha,” he mũ gé. ²³ Kĩ tóg ti mỹ: “jykre há ǎ nĩ,” he mũ gé. “ǎ tũ ki rĩr há han ja ǎ nĩ mỹr, nén sĩ ki. Kĩ sóg ǎ mỹ nén ù e vin sór mũ,” he tóg.

²⁴ Kĩ ù tỹ ti kãmur pir mǎn ja ěn tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Vĩ tar han ǎ tóg tĩgtĩ, ki sóg kanhró nĩ. ǎ tỹ nén krǎn ja tũ ěn mǎn sór ǎ tóg tĩgtĩ, ǎ tỹ ti fy krǎn tũ ra ǎ tóg ti kanĕ ve sór tĩgtĩ. ²⁵ Hǎ kỹ sóg inh mũmĕg kỹ ǎ tũ ěn né. Hǎ vĕ ha,” he tóg. ²⁶ Kĩ tóg ti mỹ: “jykre kórég ǎ tóg nĩ,” he mũ. “Inh mỹ isỹ nén krǎn ja tũ mǎn sór tĩgtĩ? Inh mỹ isỹ nén ù fy krǎn tũ ra ti kanĕ ve sór tĩgtĩ? Hǎ ki kanhró ǎ mỹ nĩ? ²⁷ ǎ tỹ ne jé inh jǎnkamy tỹ *banco* tá vin ja tũ nĩ nĕ? ǎ tỹ tá vin ra sóg isũ kǎfór mǎn ke mũ vĕ,” he tóg. ²⁸ Kĩ tóg porisa ag mỹ: “ti tũ ma ra. Kĩ ù tỹ ti kãmur tỹ 10 (ke) mǎg mũ ěn mỹ nĩm,” he mũ. ²⁹ “Ûn tũ mǎg vỹ ù mǎn mǎn ke mũ, kỹ tóg ti mỹ tũ' henh ke tũ pĕ nĩ. Jo ùn tũ sĩ ěn tóg ti tũ kren kǎn ke mũ,” he tóg. ³⁰ “Kỹ inh *camarada* kórég tag fón, kutyg ja ěn kǎ tá. Tá ag tóg jagtar tĩ, ag jǎ tỹ ag tóg gangan ke tĩ, vĕso jũ kỹ,” he tóg, *patrǎo* ti,” he tóg, *Jesus* ti,

ti tỹ ti kǎtĩg mǎn ke kǎmĕn kỹ.

Jesus tỹ vĕnh kar jykre tugnỹm ke

³¹ Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “ĕprǎ ke fi kósın kǎtĩg mǎn kỹ tóg ge nĩnh mũ, ha mẽ,” he mǎn mũ. “Isỹ jĕgnĕ jafǎ ag vỹ inh mré kǎmũnh ke mũ. Kỹ sóg inh nĩgja sĩnvĩ ěn kri nĩnh ke mũ sir, kỹ inh jykre tar vỹ vĕnh ven ke mũ. ³² Kĩ ĕprǎ ke kar vỹ inh jo vĕnh mǎn kǎn ke mũ sir. Kĩ sóg vĕnh kar tỹ vĕnh kǎpǎm ke mũ sir, ha mẽ. *Carneiro* mré *cabrito* ki rĩr tĩ ěn vỹ kejĕn ti mĕg tỹ vĕnh kǎpǎm tĩ. ³³ Kĩ tóg *carneiro* tỹ ti pĕgja tá vin tĩ, jó tóg *cabrito* tỹ ti jakǎnh tá vin tĩ. Tag ri ke han jé sóg ke mũ. ³⁴ Tỹ sóg vĕnh kar kri pǎ'i mǎg nĩnh mũ, kurǎ ěn kǎ. Kỹ sóg inh pĕgja tá nỹtĩnh ke mũ ag mỹ: inh panh vỹ ǎjag mỹ vĩ há han ke mũ. Topĕ tỹ ga tǎg mré kanhkǎ tǎg venh kǎmũ jĕg. Ti tỹ ga si han kurǎ ěn kǎ tóg ǎjag hǎ kuprĕg ja nĩ. ³⁵ Kejĕn sóg kókĩr nĩ ja nĩgtĩ, kỹ ǎjag tóg inh jĕn. Isỹ kron há tĩn kỹ ǎjag tóg inh mỹ goj ven. Isỹ ǎjag ĩn tá jun kỹ ǎjag tóg inh mỹ: “kǎrǎ ra, ĕg mré nĩ jé,” he ja nĩgtĩ gé. ³⁶ Inh kur tũ nĩn kỹ ǎjag tóg inh mỹ kur vin. Inh kaga nĩn kỹ ǎjag tóg inh ki rĩr' he ja nĩgtĩ. Ise kỹ jĕ kỹ ǎjag tóg inh venh mũ' he ja nĩgtĩ gé, he jé sóg ke mũ ag mỹ,” he tóg.

³⁷ “Kỹ ùn jykre kuryj ag vỹ inh mỹ: “ĕg hĕ ri ke kǎ ǎ kókĩr nĩ vé? ĕg hĕ ri ke kǎ ǎ kron há tĩ vé? ³⁸ ǎ hĕ ri ke kǎ ĕg ĩn tá jun? ĕg hĕ ri ke kǎ ǎ kur tũ vé? ³⁹ ĕg hĕ ri ke kǎ ǎ kaga vé, ĕg hĕ ri ke kǎ ǎ se vé? Ki kagtĩg ĕg nỹtĩ,” henh ke mũ, inh mỹ.

⁴⁰ Kỹ sóg ag mỹ: ùn jagtar ag jagǎgtǎn ja ǎjag tóg nĩgtĩ, inh mré ke ag, fag mré hǎ, kỹ tóg tỹ ǎjag tỹ inh jagǎgtǎn ri ke nĩ, henh ke mũ, isỹ tỹ pǎ'i mǎg nĩ kurǎ ěn kǎ,” he tóg.

⁴¹ “Kỹ sóg inh jakǎnh tá nỹtĩ ag mỹ: inh panh vỹ ǎjag mỹ vĩ kónǎn. Pĩ nhyr vǎnh ra mũjĕg. Nén-Kórég mỹ tóg kar kỹ nĩ, pĩ nhyr vǎnh ěn ti, ti tỹ jĕgnĕ jafǎ ag mỹ ke gé. ěn ra mũjĕg. ⁴² Inh kókĩr ra ǎjag pijé, inh mỹ vĕjĕn ven'. Isỹ kron há ra ǎjag pijé, inh mỹ goj ven'.

⁴³ Isȳ ãjag ãn tá jun mũ ra ãjag pijé, inh mý: kãrã ra, he ja nĩgtĩ'. Isȳ kur tũ ra ãjag pijé, inh mý ã vin'. Inh kaga nỹ ra, ise ký jẽ ra ãjag pijé, inh venh mũ' he ja nĩgtĩ', he jé sóg ke mũ," he tóg.

⁴⁴ "Ký ag tóg inh mý: "ẽg hẽ ri ke kã ã kókĩr vé, ã kron há ti? ã hẽ ri ke kã ẽg ãn tá jun'? Ẽg hẽ ri ke kã ã kur tũ vé', ã kaga ti', ã se ti'? Ki kagtĩg ẽg nỹtĩ," henh ke mũ gé.

⁴⁵ Ký sóg ag mý: ãn jagtar ag jagãgtãn ja tũ ãjag tóg nĩgtĩ, fag ke gé, hã ký tóg tỹ, ãjag tỹ inh jagãgtãn tũ ri ke nĩ, mýr, ha mẽ, henh ke mũ. ⁴⁶ Ký ag tóg jagtar ke mũ, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ag jagtar ke ti. Ag jãvo ãn jykre há ag vỹ rĩr krỹg ja tũ ẽn venh ke mũ," he tóg, *Jesus* ti.

26

Ag tỹ Jesus tén sór

(*Mc 14.1-2; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53*)

¹ Vãhã tóg tó kãn ja nĩ sir, ti tỹ nén tónh ke mũ ti. Ký tóg ti mré mũ tĩ ag mý: ² "kurã régre tũg ký tóg tỹ, ẽg fénhta mág tỹ *Páscoa* nĩ," he mũ. "Ẽn kã ag tóg, ẽprã ke fi kósin ti senh ke mũ, ký ag tóg, ka to ti sanh ke mũ. Inh hã vỹ," he tóg, *Jesus* ti.

³ Hã ra Topẽ tũ to pã'i ag vỹ venh mãn mũ sir, Topẽ vỹ to ẽg kanhrãn tĩ ag mré hã, kófa ag ke gé, Pã'i mág tỹ *Caifás*, he mũ ãn tá. ⁴ Ký ag tóg *Jesus* se to jykrén mũ sir. Ag tỹ ti vatánh tá ti kãgmĩ sór vé, ti tén jé. ⁵ Ký ag tóg: "ẽg hỹn fénhta tag to mẽnh ke mũ ver. Ẽg tỹ fénhta kã ti se ký venh génh mág vỹ tóg kutẽnh mũ, ha vem nĩ," he mũ.

Jesus tỹ Betânia tá nĩ (*Mc 14.3-9; Jo 12.1-8*)

⁶ Ẽn kã *Jesus* tóg kejẽn ẽmã tỹ *Betânia* tá nĩ nĩ, *Simão* ãn krẽm, venh kaga kren vãnh han ja ẽn ti. ⁷ Ti jẽg nĩ ra ã fi tóg, tá jun mũ, *garrafa* vyn ký. Pó kupri tânãj tỹ tóg há jẽ, *garrafa* ti. Ti ki jẽ vỹ tỹ, nén ger há jẽ, ãn kaja e ẽn. Ti gãnh tãg fi tóg mũ, ger há ẽn tỹ. ⁸ Ký ti mré mũ tĩ ag tóg, fi vég mũ, ký tóg ag mý kórég nĩ. Ký ag tóg: "fi tỹ ne jé nén kaja e kókén nẽ?" he mũ. ⁹ "Ẽg tỹ ger há tag

fón ke vỹ vỹ, kaja há to, ẽg tỹ ãn jagtar ag mý vin jé," he ag tóg mũ.

¹⁰ Hã ra *Jesus* tóg mẽ ký ag mý: "ãjag tỹ ne jé fi mý kaga han nẽ?" he mũ. "Inh jykre ki króm fi tóg. ¹¹ Inh hã tóg ver, ãjag mré nĩ sĩ han mũ, jãvo ã jagtar ag vỹ, kurã kar ki ãjag mré nỹtĩ nĩ. ¹² Fi tỹ inh kãn vỹ, ag tỹ venh kej tá inh fón ke jo, hã jé fi tóg, ger há tag tỹ inh kri kujẽg mũ. ¹³ Ag tỹ venh vỹ sér tugtón ký ag tóg, fi tỹ nén han mũ tag tónh ke mũ gé, ga kar mũ hã. Ký venh kar vỹ, fi tỹ nén han mũ mẽnh ke mũ, ha vem nĩ. Ki hã sóg tó mũ," he tóg.

Judas tỹ pã'i ag mý Jesus ven ke (*Mc 14.10-11; Lc 22.3-6*)

¹⁴ Kar ký ã tỹ 12 (ke) ẽn ag kã ã tóg, Topẽ tũ to pã'i ag venh tĩ mũ. Ẽn tĩ mũ jijin hã vỹ: *Judas Iscariotes*, he mũ. ¹⁵ Tá jun ký tóg ag mý: "sỹ ãjag mý *Jesus* fẽg ke vỹ, ãjag tỹ ti se jé. ãjag mý inh mý kajãm mũ'?" he mũ. Ký ag tóg: "hỹ," he ký ti mý jãnkamy tỹ 30 (ke) vin mũ sir. ¹⁶ Ký tóg to jykrén mũ. "Inh hỹ hẽ ri kenh mũ, sỹ venh kar vatánh tá ag mý ti fẽg jé," he tóg mũ sir.

Jesus tỹ Páscoa ko

(*Mc 14.12-21; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30*)

¹⁷ Kejẽn tóg ẽmĩ konh ke kurã tá krỹg mũ, ký *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti mý: "ẽg hỹn hẽ tá *carneiro* sĩ tân h ký konh mũ?" he mũ. ¹⁸ Ký tóg ag mý: "ẽmã mág ẽn ra ã tỹ ẽg to há nĩ ẽn venh mũjẽg," he mũ. "Ti mý: "ẽg *Senhor* vỹ ã mý: inh kurã vỹ kakó tĩ ha, ký tóg sỹ ã ãn krẽm *Páscoa* konh há tĩ, inh mré mũ tĩ ag mré, he ti," hem nĩ ti mý," he tóg. ¹⁹ Ký ag tóg mũ mũ sir. Hã tá ag tóg mé sĩ tân h mũ sir.

²⁰ Rã pur kar ký *Jesus* tóg tá jun ký ã tỹ 12 (ke) ag mré ko mũ sir. ²¹ Ag jẽg nỹtĩ ký tóg ag mý: "ãjag kã mũ ã tóg, pã'i ag mý inh fẽg ke mũ, ag tỹ ise jé," he mũ. ²² Ký tóg ag fe kaj tĩ sir, ký ag tóg ti mý: "inh mý vó'? Inh mý vó'?" he kãn mũ sir.

²³ Ký tóg ag mý: "ũ tỹ inh mré ti nĩgẽ tỹ ẽmĩ mãn ký pẽnky kã ki kã punpun mũ ẽn hã vỹ," he mũ. ²⁴ "Tĩg jé sóg ke

mũ, isy tỹ ãprã ke fi kósin nĩn kỹ, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ. Hã ra Topẽ tóg ù tỹ ag mỹ inh fẽg ke mũ ãn mỹ vĩ kónãn pẽ han ke mũ. Ti mur tũ nĩ ra tóg ti mỹ há tĩ vẽ,” he tóg.

²⁵ Kỹ Judas ãn, ù tỹ pã'i ag mỹ ti fẽg ke mũ ãn tóg ti mỹ: “*Senhor*”, inh hã mỹ’?” he mũ gé. Kỹ tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

Santa Ceia

(*Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25*)

²⁶ Kỹ ag tóg jẽg mũ. Ag jẽg nỹtĩ ra Jesus tóg ãmĩ mãg mũ sir. Kỹ tóg to Topẽ mré vĩ mũ. Kỹ tóg vãnh kã kupãn kỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “té, ha kó,” he mũ. “Inh hã vẽ,” he tóg, ãmĩ to.

²⁷ Kar kỹ tóg kópa vãg mũ gé sir, *vinho* tỹ ki jẽ ãn. To tóg Topẽ mré vĩ mũ gé. Ag mỹ kópa fẽg kỹ tóg: “ha kronkron,” he mũ. ²⁸ “Inh kyvénh hã vẽ,” he tóg, *vinho* to. “Inh kyvénh tỹ vãnh kar jagfy kuténh ke vẽ. Sỹ vãnh e mré vỹkre tãg han to ken hã vẽ, hã vỹ tỹ inh kyvénh ti nĩ. Hã tugrĩn Topẽ vỹ ãjag mỹ vãnh pãte fón ke mũ, ãjag tỹ ti vỹ mranh ja ti,” he tóg. ²⁹ “Ha mẽ, ãjag mré sóg *vinho* kron mãn ke tũ nĩ ha. Kejẽn sóg ãjag mré kron mãn ke mũ, inh panh tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke kurã ãn kã, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁰ Kỹ ag tóg jãn mũ sir, ag jẽn kar kỹ. Ag tỹ Topẽ mỹ jãn kar kỹ ag tóg krĩ tỹ *Oliveiras* ra mũ mũ sir.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó

(*Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38*)

³¹ Ag mũn kỹ Jesus tóg: “kuty tag kã ãjag tóg inh ré kỹ mũ kãn ke mũ,” he mũ. “Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ. Û tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ ãn tãnh jé sóg ke mũ, kỹ ti mẽg ag vỹ, krig ke kãn ke mũ, he tóg, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki, iso” he tóg. ³² “Hã ra sóg iser kar kỹ rĩr mãn ke mũ. ãn kã sóg ãjag jo tĩg ke mũ, ga tỹ *Galiléia* ra,” he tóg.

³³ Kỹ Pedro tóg ti mỹ: “inh pijé, ã ré kỹ tĩg mũ', ag kar tỹ ã ré kỹ mũ mũ ra,” he mũ. ³⁴ Hã ra Jesus tóg ti mỹ: “ũri, kuty tag kã ã tóg iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to

hã, ha vem nĩ,” he mũ. ³⁵ Kỹ Pedro tóg: “hã ra sóg ã mré ter ke mũ. Kỹ sóg ã to: ti ki kagtĩg sóg nĩ, henh ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg hã tó mũ gé sir.

Getsêmani tá

(*Mc 14.32-42; Lc 22.39-46*)

³⁶ Kỹ Jesus tóg ag mré ka kré tá jun mũ sir. Ka kré jijin hã vỹ: *Getsêmani*, he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ha ver nĩgnĩ, tag ki,” he mũ. “Sỹ ver Topẽ mré vĩnh ke vẽ, tãtã,” he tóg. ³⁷ Kỹ tóg Pedro mré *Zebedeu* krẽ ag mỹ: “inh mré kãmũ jẽg,” he mũ. Fe kaj tóg nĩ sir. Mũmẽg tóg mũ gé. ³⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “inh fe kaj mág tóg tĩ,” he mũ, “kỹ tóg inh mỹ tỹ iser ri ke nĩ,” he tóg. “Tag ki nỹtĩm nĩ, nũgnũr tũg nĩ, inh mré,” he tóg.

³⁹ Kỹ tóg tĩg sĩ han kỹ mũg ke mũ sir, ga kri tóg nỹ mũ. Topẽ mré tóg vỹ mũ. “Panh’,” he tóg. “Mỹ ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ' he jãvãnh?” he tóg. “Hã ra isy ã mỹ nén to vỹ mũ tag han tũg nĩ. ã tỹ nén han ke mũ ãn hã han nĩ,” he tóg.

⁴⁰ Kar kỹ tóg, ti mré mũ tĩ ag venh tĩ mũ sir, hã ra ag kar tóg nũgnũr ja nĩ. Kỹ tóg Pedro mỹ: “mỹ óra pir ki nũr tũg kórég?” he mũ. ⁴¹ “Nũgnũr tũg nĩ, Topẽ mré vĩm nĩ, ãjag tỹ ti vỹ mranh tũ nĩ jé, ù tỹ ãjag kutãn mũ ra. ãjag tỹ mranh sór tũ vẽ vẽ, hã ra ãjag tóg krój nỹtĩ, he tóg.

⁴² Kỹ tóg tĩg mãn mũ sir, kỹ tóg Topẽ mré vỹ mãn mũ. Kỹ tóg: “panh’,” he mãn mũ. “ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ' he jãvãnh tĩn kỹ sóg jagtar ke mũ. ã tỹ isy nén han ke mũ ãn han nĩ,” he tóg.

⁴³ Kỹ tóg ag venh tĩg mãn mũ gé sir, hã ra ag tóg nũgnũr mãn ja nĩ, ag nũgnũr hapẽ tĩn kỹ. ⁴⁴ Kỹ tóg ag mỹ vỹ mẽ kã tĩ mũ sir, Topẽ mré vỹ mãn jé. Ti mỹ tóg ti tỹ tó ja ãn tó mãn mũ. ⁴⁵ Kỹ tóg ag venh tĩg mãn kỹ ag mỹ: “ãjag ne tóg ver nũgnũr nỹtĩ’,” he mũ. “Vẽnhkãn ja ãjag tóg nĩ'. Pétẽm ti huri, óra ti. Ti tỹ Topẽ vỹ mranh tĩ ag mỹ inh fẽg ke nẽ ha, isy tỹ ãprã ke fi kósin nĩn kỹ,” he tóg. ⁴⁶ “Nĩgnĩ ra, ag kato mũ jé ha. Û tỹ ag mỹ inh ven mũ tóg jun ke mũ ha,” he tóg.

Ag tÿ Jesus se
(Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴⁷ Ti tÿ ver vēmén jē ra *Judas* tóg jun mŭ sir, ũ tÿ 12 (ke) ag kã ũ ěn ti. Hã ra porisa ag tóg ti mré kãmŭ mŭ, rógro génh kÿ, ka kykyv génh kÿ ke gé. Topē tũ to pã'i ag tÿ ag jēgnē vē, kófa ag ke gé. ⁴⁸ Hã ra ũ tÿ ag mÿ *Jesus* fēg mŭ ěn tóg ag mÿ: “sÿ ũn ki nhun ke mŭ ěn hã sem nĩ,” he ja nĩ. ⁴⁹ Hã kÿ tóg vēsÿmér *Jesus* to grēn ke kÿ ti mÿ: “ã mÿ há, *Senhor*?” he mŭ. Kÿ tóg ti ki nhun ke mŭ, *Judas* ti. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mÿ: “régre', ã tÿ nén han ke mŭ ěn han nĩ,” he mŭ.

Kÿ porisa ag tóg vēsÿmér ti kãgmĩ kÿ ti ség mŭ sir. ⁵¹ Kÿ *Jesus* mré tĩ tĩ ũ tóg rógro kunũnh kÿ porisa ũ nigrēg kym mŭ. Topē tũ to pã'i mág *camarada* vē. ⁵² Hã ra *Jesus* tóg ti mÿ: “ã rógro fi han ra. Ęg tÿ rógro tÿ ke kÿ ag tóg rógro tÿ ěg tén ke mŭ gé, “ he mŭ. ⁵³ “Isÿ inh panh mÿ to vĩ ra tóg inh mÿ ti tÿ jēgnē jafã ag jēgnēnh ke mŭ vē, ũn tÿ 12 mil (ke) kãfór ěn, ag tÿ iyy nĩgãn jé. ⁵⁴ Hã ra sóg nén tÿ iso rán kÿ nĩ ěn ve kãn sór mŭ,” he tóg.

⁵⁵ Ęn kã tóg porisa ag mÿ: “ãjag ne tóg, rógro génh kÿ kãmŭ mŭ', ka kykyv mré', ise jé’,” he mŭ. “Inh pijé tÿ *bandido* nĩ'. Kurã kar ki sóg ãjag mré jē ja nĩgtĩ, Topē ĩn krēm. Vēnh kar kanhrãn sóg jē ja nĩgtĩ, hã ra ãjag tóg tá ise ja tũ nĩ vē mÿr. ⁵⁶ Hã ra sóg nén tÿ iso rán kÿ nĩ ěn vég mŭ,” he tóg.

Kÿ ti mré mŭ tĩ ag tóg ti ré kÿ pétē kãn mŭ sir, vēnh pigju jé.

Pã'i ag tÿ Jesus ki jēmē
(Mc 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Kÿ ũ tÿ ti ség mŭ ag tóg ti pére mŭ mŭ, Topē tũ to pã'i mág tÿ *Caifás* ĩn ra. Tá Topē vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag vÿ vēnh mãn kÿ nÿtĩ, kófa ag, vēnh jyvēn tĩ ag ke gé. Ag kar tÿ ti tén sór vē.

⁵⁸ Hã ra *Pedro* tóg, *Jesus* nón kãtĩ mŭ, kuvar há tá, kÿ tóg Topē tũ to pã'i mág ĩn kã ra rã mŭ. Ti tÿ ag tÿ *Jesus* tÿ hēn ri ke ěn ve sór vē.

⁵⁹ Kÿ pã'i kar ag tóg ũ ag jãvãnhvãnh mŭ, ũ tÿ ti jykre kórég tónh ke mŭ ag. ⁶⁰ Hã ra ag tóg vég tũ nĩ. ũ tÿ hēn ri ke ag tóg, ón kÿ ti jykre kórég tó mŭ, hã ra tóg ki krov tũ nĩ. Kÿ vãhã ũ ag tóg: ⁶¹ “ti vĩ vēnh mÿ mē ěg,” he mŭ. “Topē ĩn kókén kar sóg ũ han mãn ke mŭ, kurã tãgtũ ki, he ja tóg nĩ, *Jesus* ti,” he ag tóg mŭ. ũn régre ag tÿ ti to tag tó kÿ tóg vãhã ki krov nĩ, ag mÿ.

⁶² Kÿ Topē tũ to pã'i mág vÿ, jēgnē mŭ sir, kÿ tóg ti mÿ: “ã tÿ ne tónh ke mÿ tũ'?” he mŭ. “Ag hã ne ã vĩ kónãn tag tó ja nĩ gé’” he tóg. ⁶³ Hã ra *Jesus* tóg nén ũ tó tũ nĩ. Kÿ pã'i mág tóg ti mÿ: “Topē vÿ rĩr nĩ,” he mŭ. “Ti rĩnve sóg ã ki jēmēg mŭ. Á mÿ tÿ *Cristo* nĩ', ã mÿ tÿ Topē kósin nĩ'? Ha ěg mÿ tó,” he tóg, pã'i mág ti. ⁶⁴ Kÿ *Jesus* tóg: “ki hã ã tóg tó mŭ,” he mŭ. “Kÿ sóg ãjag mÿ tag tó mŭ gé, ha mē. Ęprã ke fi kósin vÿ tÿ inh nĩ,” he tóg. “Kÿ ãjag tóg ũ tÿ nén ũ kar han mŭ ěn pēgja tá inh venh ke mŭ. Kanhkã góg kã mĩ sóg kãtérenh ke mŭ gé,” he tóg.

⁶⁵ Kÿ pã'i mág tóg, jũ kÿ ti kur tÿ jaran' ke mŭ sir. Kÿ tóg: “Topē kato vĩ kónãn ti huri,” he mŭ. “Mē kãn ěg tóg, kÿ ěg tóg ũ tÿ ti jykre kórég tónh ke mŭ ũ jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha. ⁶⁶ Ęg hÿn ti tÿ hē ri kenh mŭ ha?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ter jé tóg ke mŭ, ti vĩ tag to,” he kãn mŭ sir. ⁶⁷ Kÿ ag tóg ti kakã to sugug mŭ sir, ti kakã ki ag tóg tãnh mŭ gé. Kÿ ũ tóg ti vatãnh tá ti tãnh kÿ ti mÿ: ⁶⁸ “*Cristo* nēji tÿ ã nĩ, kÿ ã nēji nén kar ki kanhró nĩ,” he mŭ. “Ũ nÿ ã tãnh?” he tóg. Gen kÿ ag tóg ti to é he mŭ.

Pedro tÿ Jesus to ón
(Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Hã ra *Pedro* vÿ, re tá nĩ nĩ, ĩn vãso kã. Kÿ pã'i *camarada* ũ fi tóg ti venh kãkutē kÿ ti mÿ: “*Jesus* mré ã tóg tĩ ja nĩ gé, *Galiléia* tá ke ěn mré,” he mŭ. ⁷⁰ Hã ra tóg: “vó, ã tÿ ne tó nē hÿn'?” he mŭ. Kÿ ag kar vÿ ti vĩ mēg mŭ. ⁷¹ Kar kÿ tóg jãnkã ra rã sór mŭ. Hã ra ũ fi tóg ti vég mŭ gé, kÿ fi tóg ag mÿ: “*Jesus*

mré ke ù vë, *Nazaré* tá ke ãn mré,” he mũ gé. ⁷² Hã ra tóg: “vó,” he mãn mũ. “Ti ki kagtĩg sóg nĩ, Topẽ vỹ ki kanhró nĩ,” he tóg, *Pedro* ti. ⁷³ Ver si há tũ ra tá nỹtĩ ù ag tóg ti venh kãmũ ký ti mỹ: “ha mẽ, ti mré ke ù vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Ã vĩ to ãg tóg ã ki kanhrãn mũ,” he ag tóg. ⁷⁴ Hã ra tóg: “vó’,” he mãn mũ. “Inh pijé, ti ki kanhró nĩ’. Inh ón ký Topẽ vỹ inh vóg kónãn ke mũ,” he tóg. Hã ra vãhã *galo* tóg kyr mũ. ⁷⁵ Ký *Pedro* tóg *Jesus* vỹ ja ãn to jykrén mũ, ti tỹ ti mỹ: “iso ã tóg: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã,” he ja ãn mĩ. Ký *Pedro* tóg mĩ ãkrén ký tá kãkutẽ mũ sir. Fỹ jagy han tóg mũ sir.

27

Ag tỹ Pilatos mỹ Jesus ven

(*Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32*)

¹ Tỹ vaj ký kusãg ki ag tóg *Jesus* tén ke to jykrén mũ sir, Topẽ tũ to pã’i kar ag. ² Ký ag tóg ti mrĩnh mũ sir. Ti pére mũ ký ag tóg pã’i mág tỹ *governador* mỹ ti fẽg mũ sir, *Pilatos* mỹ.

Judas Iscariotes ter

(*Hk 1.16-19*)

³ Hã ra *Judas* tóg, ag tỹ ti tén ke vэг mũ. Ký tóg vãhã ti mỹ e tĩ. Ti tỹ to jykrén mãn ký tóg jãnkamy tỹ 30 (ke) ãn ma kãtĩg ký Topẽ tũ to pã’i ag mỹ ven mũ, kófa ag mỹ. ⁴ Ký tóg ag mỹ: “ti kórég han inh,” he mũ. “Ti pijé, nén ù kórég han ja nĩgtĩ’, hã ký tóg vënh mỹ nĩ, ti tỹ inh vỹ to ter ký,” he tóg.

⁵ Hã ra ag tóg ti mỹ: “ãg tũ pijé’, ã tũ hã nẽ’,” he mũ. Ký tóg jãnkamy ãn vãm mũ sir, Topẽ ãn krẽm, kar ký tóg hën ra tĩ mũ sir. Tá tóg ti nunh kã vënh jãján mũ, ký tóg ter mũ sir.

⁶ Ký Topẽ tũ to pã’i ag vỹ, jãnkamy ãn mãn ký to jykrén mũ. “ãg tỹ Topẽ mỹ jãnkamy tag nĩm ký tóg vënh mỹ tĩ. Tỹ tóg vënh kyvënh kajãm ja nĩ, hã ký ãg tóg Topẽ mỹ nĩm sór tũ nĩ,” he ag tóg. ⁷ Ký ag tóg vënh mãn ký to jykrén ký: “ãg hỹn tỹ ãpỹ kajãm mũ,” he mũ. Ag tỹ tá go’or vэг tĩ ãn tá ag tóg, fóg ag kej han sór mũ, fóg tỹ *Jerusalém* ra pygsa

tĩ ag mỹ. ⁸ Hã ký ãg tóg ãpỹ ãn to: “ãpỹ kyvënh,” he tĩ.

⁹ Hã ra Topẽ vỹ to tĩ tỹ *Jeremias* vỹ *Judas* to tag rán ja nĩgtĩ, ha mẽ: “jãnkamy tỹ 30 (ke) tỹ tóg, ãprã ke ù kajãm vén ke mũ, ti kaja tỹ ag mỹ há nỹn ký. ¹⁰ ãprã ke ãn kajãm kar ký ag tóg tỹ ãpỹ kajãm mũ sir, ag tỹ go’or vэг tĩ ãn tá. Hã to ja tóg nĩ, inh mỹ, ãg jóg tỹ Topẽ ti,” he ja tóg nĩgtĩ, *Jeremias* ti.

Pilatos tỹ Jesus ve

(*Mc 15.2-5; Lc 23.3-5; Jo 18.33-38*)

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg, fóg tỹ pã’i mág rã hã jẽ nĩ. Ký tóg ti ki jẽmẽg mũ, ký tóg: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã’i nĩ’?” he mũ. Ký *Jesus* tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg to mũ,” he mũ. ¹² Ký Topẽ tũ to pã’i ag tóg ti kato vỹ mág mũ, kófa ag ke gé, hã ra tóg hun ke ký jẽ nĩ. ¹³ Ký *Pilatos* tóg ti mỹ: “mỹ ã mỹ tỹ nén ù tũ nĩ, ag tỹ ã kato vỹ mág han mũ tag ti?” he mũ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* tóg vỹ mãn tũ nĩ, ký tóg *Pilatos* mỹ e tĩ sir.

Ag tỹ Jesus to: ter jé tóg ke mũ, he

(*Mc 15.6-15; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16*)

¹⁵ Hã ra *Pilatos* tóg ag mỹ fénhta tỹ *Páscoa* kar ki vëse pir kavãg tĩ, ag tỹ ãn to vỹ mũ. Ti jykre vë. ¹⁶ ãn kã ù tóg se ký jẽ nĩ, vënh kar tỹ ãn ki kanhró ãn, ti jĩjin hã vỹ: *Jesus Barrabás*, he mũ.

¹⁷ Jãvo ag tóg tá vënhmãn ký nỹtĩ, *Judeu* kar ag. Ký *Pilatos* tóg ag mỹ: “inh ãjag mỹ ù tỹ hẽ kavãn ha? Mỹ *Jesus Barrabás*, *Jesus Cristo* mỹ vó?” he mũ. ¹⁸ *Pilatos* vỹ pã’i ag jykre ki kanhró nĩ, ag tỹ ón ký *Jesus* to jũ nỹtĩn ki. Ti há nĩ hã tugrĩn ag tóg ti to jũ mũ. Hã ký tóg ti kavãn sór mũ.

¹⁹ Ti tỹ vënh jyvën jafã tá nĩ ra ti prũ fi tóg, ti mỹ vënh vỹ jënëg mũ, ký fi tóg ti mỹ: “vëjykre kuryj han ti tĩ,” he mũ, *Jesus* to. “Hã ký ti vóg sór tũg nĩ. Kuty tag kã sóg ti to vënh péti kónãn. ãg tỹ ti tugrĩn jagtar ke ve ãn, ãn vënh péti ki,” he fi tóg. ²⁰ Hã ra Topẽ tũ to pã’i ag tóg, vënh kar krĩn mũ sir, kófa ag mré, vënh kar tỹ *Barrabás* kavãr ve sór jé, ag tỹ *Jesus* ter hã ve sór jé.

21 Kĩ fóg tỹ pã'i tóg, ag ki jẽmẽ mãn mũ. “Inh hỹn ùn régre tag ag kã ù tỹ hẽ kavãn ha?” he tóg. Kĩ ag tóg ti mỹ: “*Barrabás*“ he mũ. 22 Kĩ tóg ag mỹ: “kỹ inh *Jesus* tỹ hẽ ri kenh mũ, ag tỹ ù to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ,” he tĩ ãn tỹ,” he mũ. Kĩ ag tóg ti mỹ: “krunh to ti sã,” he kãn mũ sir. 23 Kĩ tóg ag mỹ: “ti kórég tỹ ne han ti?” he mũ. Hã ra ag tóg prẽnprẽr mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprẽr kỹ.

24 Ag tỹ tóg hẽ ri ke tũ nĩ. Vẽnh génh kutẽ ri ke tóg nĩ, hã kỹ tóg goj jé prẽr mũ. Kĩ tóg nĩpég mũ sir, vẽn kar rĩnve, kỹ tóg ag mỹ: “inh jykre pijé,” he mũ. “Inh nĩgé kavénh ke tũ sóg nĩ, ti kyvénh tỹ. ùn jykre kuryj vẽ, kỹ sóg ti tén sór tũ nĩ. Ájag jykre vẽ,” he tóg. 25 Kĩ vẽn kar ag tóg ti mỹ: “ẽg jykre vẽ,” he kãn mũ. “Ëg hã ne ti tén sór mũ'. Kĩ Topẽ vỹ, ẽg hã vóg kónãn ke mũ, ẽg krẽ ag ke gé,” he ag tóg.

26 Kĩ *Pilatós* tóg *Barrabás* kavãg mũ sir. *Jesus* to tóg porisa ag mỹ: “ha ti mrãnmrãn,” he mũ sir. Ag tỹ ti mrãnmrãn kar kỹ tóg ag mỹ ti fẽg mũ, ag tỹ ka to ti sa jé.

Porisa ag tỹ Jesus vóg kónãn
(*Mc 15.16-20; Jo 19.2-3*)

27 Kĩ fóg tỹ pã'i krẽm porisa ãn ag tóg, *Jesus* pére mũ mũ, pã'i tỹ *governador* ãn ra, *palácio* ãn ra. Kĩ ag tóg porisa ù ag jé prẽr kãn mũ. 28 Ti kur kunũg ag tóg mũ, kỹ ag tóg kur kusũg tỹ ti kri fón mũ. 29 Sónh rěr téj pirĩn kỹ ag tóg, tỹ ti krĩ tógfĩg mũ sir. Vãn tỹ ag tóg, ti nĩgé kã fẽg mũ, ti pẽgja tá. Kĩ ag tóg, ti krẽm grĩnhrĩnh ke mũ sir, ón kỹ. Ti to é he kỹ ag tóg: “*viva, Judeu* ag pã'i,” he mũ. 30 Kĩ ag tóg ti to sugsg mũ gé. Vãn ãn tỹ ag tóg ti krĩ mũ rẽg mũ sir.

31 Ag tỹ ti nyg kar kỹ ag tóg, ti ki kur kusũg ãn kunũg mũ. Kĩ ag tóg, ti tũ pẽ tỹ ti kã ra rãg mãn kỹ ti pére mũ mũ, krunh to ti sa jé sir.

Jesus tỹ krunh to sa
(*Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27*)

32 Ag mũn kỹ ag tóg, ù kato tẽ mũ, *Cirene* tá ke ù, ti jijin hã vỹ: *Simão*, he mũ. Ën mỹ ag tóg vỹ tar han mũ, ti tỹ *Jesus* krunh vyn kỹ tĩg jé, ti jo.

33 Kĩ ag tóg, *Gólgota* tá junjun mũ sir. *Gólgota* to ẽg tóg: vẽnh krĩ kuka, he tĩ, ẽg vỹ ki. 34 Tá junjun kỹ ag tóg, ti mỹ *vinagre* ven mũ, nén ù tỹmẽ jynh mré hã. Kĩ tóg kãmẽ sĩ han mũ, hã ra tóg kron sór tũ nĩ, vẽnh kagta ti. 35 Kĩ ag tóg, krunh to ti sãg mũ sir. Ti kur tỹ ag tóg, jagnẽ mỹ vẽnh kãpãm mũ sir, to ag tóg joga he mũ. 36 Kĩ ag tóg nĩgnĩg kỹ nỹtĩ nĩ, ti ki rĩr jé. 37 Ag tỹ nén tỹ ti kato vỹ mũ vỹ, ti kri rán kỹ sa, hã vỹ: “*Jesus, Judeu* ag pã'i mág vẽ,” he mũ. Ti tỹ vỹsỹ pã'i mág han to ag nẽji ti tén mũ. 38 Ti kóm ag tóg, ùn régre ag tỹ krunh to sãg mũ gé, *bandido* ag. Kĩ ù tóg ti pẽgja tá sa, jó ù tóg ti jakãnh tá sa.

39 Kĩ ù tỹ mũ mũ mũ ag tóg, ti nyg mũ gé, vỹn vỹn hen kỹ. 40 “Á mỹ Topẽ ãn kókén kar kỹ kurã tãgtũ ki ù han mãn sór mũ?” he ag tóg mũ. “Vẽnh kren han ra kema', krunh to kãtére, ã tỹ tỹ Topẽ kósĩn nĩn kỹ,” he ag tóg ti mỹ. 41 Kĩ Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti nyg mũ gé, Topẽ vỹ to ẽg kanhrãn tĩ ag mré hã, kófa ag ke gé. Kĩ ag tóg jagnẽ mỹ: 42 “ù ag krenkren han tóg, hã ra tóg vẽnh hã kren han ki kagtĩg nĩ,” he mũ. “Ëg pã'i mág jé krunh to kãtére kema', ẽg tỹ ve jé, ẽg tỹ ti ki ge jé,” he ag tóg. 43 “Topẽ ki ti nẽji rã kỹ jẽ, kỹ Topẽ jé ti kren han, ti tỹ ti to há nĩn kỹ. Topẽ kósĩn vỹ tỹ inh nĩ, he ti mỹr,” he ag tóg ti to, ti nyg kỹ. 44 Kĩ ù tỹ ti kóm krunh to nỹtĩ ãn ag tóg ti nyg mũ gé, *bandido* ag.

Jesus ter
(*Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30*)

45 Rã tỹ ẽg nĩno kã sa ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar mũ hã. Kuty ãn tóg óra tãgtũ han mũ. 46 3 (ke) óra ki *Jesus* tóg prẽr mũ sir, kỹ tóg: “*Eli, Eli, lemá sabactani?*“ he mũ. Ëg vỹ ki tóg tag to: “Topẽ, Topẽ, ã tỹ ne jé isovãnh nẽ?” he mũ. 47 Kĩ ù tỹ tá nỹtĩ ag tóg, ag tỹ mẽg kỹ jagnẽ mỹ: “*Elias* jé tóg prẽr mũ,”

he mü. ⁴⁸ Kÿ ù tóg vënhvåg mü, kÿ tóg *esponja* mrän mü sir, *vinho* kaja pir tÿ. Ka jurÿn kÿ tóg, tÿ kusón kÿ ti mÿ ven mü sir, ti tÿ ki ùnh' ùnh' he jé. ⁴⁹ Hã ra ù ag tóg: "toreg'," he mü. "Hën ri ke mÿn *Elias* kätig mü, ti kren han jé," he ag tóg. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg, prër mag han män kÿ hun ke mü sir.

⁵¹ Hã ra Topë ïn krëm kur tÿ jänkã nife tóg, vënh kã hã jaran ke mü, ha mẽ, ti jar tóg vënh käkym ke kãn mü sir. ⁵² Kÿ ga tóg, ragra ke mü sir, pãró vÿ, gÿm ke mü gé, vënh kej vÿ, nugnor mü gé, kÿ ù tÿ Topë ki ge kÿ nÿtÿ tÿ hën ri ke ag tóg, rÿnrÿr män mü, ùn kãgter mü ag. Ag kej tá ag tóg kãpa mü. ⁵³ Kÿ ag tóg *Jerusalém* kã ra ge mü, kÿ ag tóg, ù tÿ hën ri ke ag mÿ vënh venven mü sir. Kÿ ag tóg ag vigvæg mü, *Jerusalém* tá ke ag.

⁵⁴ Hã ra *capitão* tóg, porisa ag mré *Jesus* ki rÿr jê nÿ. Ga tÿ ragra ke ën vëg ag tóg mü, nën kar ti, *Jesus* ter ën kã. Kÿ tóg ag mÿ e tÿ. Kÿ ag tóg: "Topë kósın ja vë mÿr," he mü.

⁵⁵ Kÿ ùn tÿtã fag vÿ, tá nÿtÿ gé, ù tÿ hën ri ke fag. Kuvar há tá nÿtÿ kÿ fag tóg ti vëg nÿtÿ nÿ. Ti mré fag tóg kãmü ja nÿ, ga tÿ *Galiléia* tá. Ti ki fag tóg rÿr ja nÿgtÿ. ⁵⁶ Fag kã ù fi vÿ tÿ *Maria Madalena* fi nÿ, jo ù fi tóg tÿ *Maria* fi nÿ gé, *José* mré *Tiago* mÿnh fi. Kÿ ù fi vÿ tÿ *Zebedeu* krë ag mÿnh fi nÿ gé. Fag mré ke ù fag vÿ tá nÿtÿ gé.

Ag tÿ vënh kej kã kã Jesus fi
(*Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42*)

⁵⁷ Rãké tóg nÿ ha, kÿ ùn há tóg jun mü. *Arimatéia* tá tóg kätig ja nÿ. Ti jÿjin hã vÿ: *José*, he mü. *Jesus* mré ke ù vë gé. ⁵⁸ Ën tóg, *Pilatos* venh tÿ mü, kÿ tóg ti mÿ *Jesus* to vÿ mü, ti ter kar kÿ. Kÿ *Pilatos* tóg: "he," he mü. ⁵⁹ Kÿ *José* tóg *Jesus* vyn kÿ tÿ mü sir, kur jãnhkri tÿ ti pãg kÿ. ⁶⁰ Kÿ tóg, vënh kej kã kã ti fig mü sir. Pó kã ki tóg han ja nÿgtÿ, kÿ tóg tãg nÿ, vënh kej ti. *José* tÿ vë. Ën kã kã tóg ti fig mü sir, kÿ tóg, pó tãpér tÿn kÿ tÿ vënh kej jänkã nífénh mü sir. Kar kÿ tóg tÿ mü. ⁶¹ Hã ra *Maria Madalena* fi

vÿ tá nÿ nÿ, *Maria* ù fi ke gé. Ti kej rã fag tóg nÿgnÿ kÿ nÿtÿ nÿ.

Ag tÿ ti kej ki rÿr

⁶² Tÿ vaj kÿ, vënh kãn ke kurã ki Topë tÿ to pã'i ag tóg, vënh män mü sir. Kÿ ag tóg, *Pilatos* venh mü mü. ⁶³ Ti mÿ ag tóg: "vënh kar krÿn kónãn tÿ ën tóg tag tá ja nÿ, ha mẽ: "kurã tãgtÿ ki sóg rÿr män ke mü," he ja ti nÿ. Ëg tÿ tag to jÿkrén kÿ ëg tóg, ã mÿ nën ù to vÿ sór mü. ⁶⁴ Ëg mÿ tóg, porisa ag tÿ ti kej ki rÿr há tÿ, kurã tãgtÿ ki. Jãvo tóg ëg mÿ, ti mré mü tÿ ag tÿ ti to nón kÿ ti péjunh ha mẽ tÿ, kÿ tóg ëg mÿ ag tÿ vënh kar mÿ: "rÿr män ti, ti ter kar kÿ," henh ha mẽ tÿ gé," he ag tóg, *Pilatos* mÿ. ⁶⁵ Kÿ *Pilatos* tóg ag mÿ: "he," he mü. "Vÿ nÿtÿ, ti kej ki rÿr ke mü ag," he tóg, porisa ù ag to. "Ti kej ki rÿr há han nÿ, ge kÿ," he tóg. ⁶⁶ Kÿ ag tóg, mü kÿ ti kej to ag vin mü, ag tÿ ki rÿr jé sir. Ti kej nife ën jÿ ag tóg tógfÿn mü gé, vãfe tÿ, pãró to. Ën ki ag tóg nÿtÿ nÿ, porisa ag, ù tÿ ti kej nife kunüg tÿ nÿ jé.

28

Jesus rÿr män

(*Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10*)

¹ Vënhkãn ke kurã tÿ *semana* kurã ve ki *Maria Madalena* fi tóg, ti kej venh tÿ mü, kusãg pë ki, *Maria* ù fi mré. ² Hã ra ga tóg, ragra ke tar han mü sir. Kÿ Topë tÿ jënë jafã tóg, kanhkã tá kãtére mü. Kÿ tóg pó tÿ ti kej jänkã nífé ën tÿn mü, kÿ tóg kri nÿ mü sir, pó ën kri. ³ Tÿ tóg ta tÿ kóm kóm ke ve nÿ gé, Topë tÿ jënë jafã ën ti. Ti kur vÿ kópréj nÿ, kukryr kó ri ke. ⁴ Kÿ porisa ag tóg jÿrÿn ke mü, kamëg kÿ ag tóg kãgter ve nÿ. ⁵ Kÿ Topë tÿ jënë jafã tóg, ùn tÿtã fag mÿ: "kamëg tÿg nÿ," he mü. "*Jesus* kanëg ãjag tóg mü, ag tÿ krunch to ùn sãg mü ën ti. ⁶ Ki ti tÿ nÿ, rÿr ti huri, hã kÿ tóg ãjag mÿ tó ja nÿgtÿ. Ha kãge jëg, ãjag tÿ ti nÿgja ve jé. ⁷ Kuri, ha ti mré mü tÿ ag mÿ tónh müjëg, ti rÿr män ti. Ha vé, ãjag jo tóg tÿg mü, *Galiléia* ra. Tá ãjag tóg ti venh mü, ha vem nÿ. Inh vÿ kã jatun tÿg nÿ," he tóg, Topë tÿ jënë jafã ti, ù

týtá fag mý. ⁸ Kÿ fag tóg, ti kej tá kãpa kÿ fÿrÿrÿn mÿ mÿ sir. Fag mý tóg e tí. Ge ra tóg fag mý sér pẽ tí, hã kÿ fag tóg pêtẽ mÿ sir, fag tÿ *Jesus* mré mÿ tí ag mý tó jé.

⁹ Fag mÿ ra *Jesus* tóg, fag kato tẽ mÿ', kÿ tóg fag mý: “mý sér nÿtĩm nĩ,” he mÿ. Vãhã fag tóg, ti to grẽn ke mÿ sir. Ti pẽn kãgmĩg fag tóg mÿ, kÿ fag tóg, ti krẽm mÿg ke mÿ gé. ¹⁰ Kÿ *Jesus* tóg fag mý: “kamẽg tÿg nĩ,” he mÿ. “Ha mÿjẽg, inh régre ag mý tó jé, ag tÿ ga tÿ *Galiléia* ra mÿ jé. Tá ag tóg inh venh ke mÿ,” he tóg.

Porisa ag ón

¹¹ Fag mÿn kÿ porisa tÿ *Jesus* kej ki rir mÿ ên ag tóg, êmã ra mÿ mÿ. Tá junjun kÿ ag tóg, Topẽ tÿ to pã'i ag mý tó kãn mÿ, ag tÿ nén vég mÿ ên ti. Kÿ tóg ag mý e tí. ¹² Kÿ ag tóg, kófa ag mré vẽn hãn kÿ: “ẽg hÿn hẽ ri kenh mÿ?” he mÿ jagnẽ mý. Kÿ ag tóg, porisa ag mý jãnkamy e vin mÿ sir. ¹³ “Ón kÿ vẽn kar mý: “ẽg nÿgnÿr mÿ jãvo *Jesus* mré mÿ tí ag tóg, ti péju ja nĩ, kuty si há tá,” hem nĩ,” he ag tóg. ¹⁴ “Hẽn ri ke mÿn pã'i tÿ *governador* tóg mẽn mÿ, ãjag nÿgnÿr ja ti. Kÿ ẽg tóg, ti mré vẽn ke mÿ, ti tÿ ãjag vóg kónãn tÿ nĩ jé,” he ag tóg, porisa ag mý. ¹⁵ Kÿ porisa ag tóg, jãnkamy ên mãn kÿ vẽn kar mý ónón mÿ mÿ sir, *Jesus* mré mÿ tí ag to. Hã kÿ *Judeu* ag tóg, ver tag tó tí, ùnri.

Jesus tÿ ti mré mÿ tí ag mý vẽn ven
(*Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8*)

¹⁶ Kÿ ti mré mÿ tí ag tóg, ga tÿ *Galiléia* ra mÿ mÿ, pãnónh ra, *Jesus* tÿ ag mý: “ẽn ra mÿm nĩ,” he ja ên ra. ¹⁷ Tá ag tóg ti vég mÿ sir, kÿ ag tóg, ti krẽm mÿgmÿg ke mÿ sir. Hã ra tóg ù ag mý vẽn mý tí. Ag mý tóg tÿ, ki hã ke tÿ nĩ ve nĩ. ¹⁸ Kÿ *Jesus* tóg, ag rã hã jẽ kÿ, ag mý: “nén kar vÿ tÿ, inh krẽm ke nĩ ha, kanhkã tá ke kar, ga tá ke kar ke gé,” he mÿ. ¹⁹ “Hã kÿ mÿjẽg, *povo* kar kanhrãn jé. Ag tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩn kÿ ag kygpem nĩ gé. Inh panh jiji tó kÿ, ti kósin jiji tó m nĩ gé, kÿ Topẽ

kuprĩg jiji tó m nĩ gé, ãjag tÿ ag kygpe kÿ, fag ke gé. ²⁰ Kÿ isÿ ãjag mý nén tó mÿ kãmén kãn nĩ gé, ag tÿ ki króm jé. Ha mẽ, ãjag mré sóg jẽ nĩ, kurã kar ki, ãjag tovãnh ke tÿ sóg nĩ ha, ga tÿg ke kurã ki ke gé,” he tóg, *Jesus* ti, ti tÿ ti mré mÿ tí ag jẽgnẽn kÿ.

MARCOS TÏ RÁ

João Batista tÏ Jesus tó

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

¹ SÏ *Jesus Cristo* kãme sér tónh ke vë, Topë kósin ti. ² VãsÏ Topë vÏ tó tÏ tÏ *Isaías* vÏ *Jesus* to tag rán ja nÏ, kÏ tóg: “ã jo sóg ù jënënh mÏ, ti tÏ vënh kar kãn jé, ã tÏg ken jo,” he mÏ. “Ag jyvën jé tóg ke mÏ, kÏ tóg ëprÏ prun ri ke nÏ. ³ Êmã tÏ ja tá tóg jënh ke mÏ, ga kórég tá. Tá tóg ag mÏ: “ëg *Senhor* kãtÏg ke jo vënh jãnhkrigkrig nÏ,” henh ke mÏ. “ãjag jykre pãno tovãnh nÏ, ëg *Senhor* kãtÏg ken jo,” he jé tóg ke mÏ,” he ja tóg nÏ. *João Batista* to tóg ke mÏ.

⁴ KÏ *João Batista* tóg êmã tÏ ja tá jë nÏ. Ag jyvën tóg tÏ, kÏ tóg: “ã kype jé sóg ke mÏ, ã tÏ ã jykre kórég tovãnh kÏ, Topë tÏ ã tÏ ti vÏ mranh tÏ ã mÏ vënh pãte fón jé,” he tÏ sir, vënh kar mÏ.

⁵ KÏ ga tÏ *Judéia* tá ke ag tóg ti to kãmÏ kãn mÏ sir, êmã tÏ *Jerusalém* tá ke ag ke gé. KÏ tóg ag kygpég mÏ sir, goj tÏ *Jordão* ki, ag tÏ: “Topë vÏ mranh ja sóg nÏgtÏ, tag han kÏ,” hen kÏ. ⁶ Jó ti kur tóg tÏ kãvãru pãnÏ sór kyki tÏ há nÏ. KÏ ti vësógfÏn ja vÏ tÏ nën ù fãr tÏ há nÏ gé. Ópã hã ko ti tÏ, mÏg mré. Ti jën hã vë. ⁷ KÏ tóg ag mÏ *Jesus* kãmén kÏ: “ù tóg inh nón kãtÏg mÏ, ha më,” he mÏ. “Inh jykre há kãfór ti nÏ. SÏ tÏ ti *camarada* nÏnh ke vë vë, sÏ ti pën né kunÏnh ke vë vë, hã ra sóg tÏ ti krëm ke pë jë,” he tóg. ⁸ “Goj hã tÏ sóg ãjag kygpenh ke mÏ. Jãvo ù tÏ inh nón kãtÏg ke mÏ ën vÏ Topë kuprÏg tÏ ãjag jagrë han ke mÏ. Ti tÏ ãjag kygpenh ken hã vë,” he tóg, vënh kar mÏ.

João tÏ Jesus kype

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Kejën *Jesus* tóg êmã tÏ *Nazaré* tá kãtÏ mÏ, ga tÏ *Galiléia* tá. KÏ tóg *João* tá jun mÏ, kÏ *João* tóg ti kypég mÏ sir, goj tÏ *Jordão* ki. ¹⁰ Ti tÏ goj kãtã kãkutë kÏ kãnhkã vÏ nor' he mÏ sir vësÏmér. KÏ *Jesus* tóg Topë kuprÏg vëg mÏ. Sórãg ri

ke tóg kãtére mÏ. KÏ tóg *Jesus* kri góm ke mÏ sir. ¹¹ KÏ tóg kãnhkã tá vënh vÏ mëg mÏ gé sir, kÏ tóg: “tÏ ã inh kósin pir jë, tÏ ã inh fe pë jëgtÏ,” he mÏ, vënh vÏ ën ti.

Satanás tÏ Jesus krÏn kónãn sór

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² KÏ vësÏmér Topë kuprÏg tóg *Jesus* krÏn mÏ, ti tÏ êmã tÏ ja ra tÏg jé. ¹³ Kurã tÏ 40 (ke) han tóg mÏ, êmã tÏ ja tá nÏ ki. KÏ vãhã *Satanás* vÏ ti tÏ ti jóg vÏ mranh han sór mÏ, hã ra tóg ke tÏ nÏ. Tá misu ag vÏ nën kã mÏ mÏgtÏ gé, êmã tÏ ja ën tá. Hã ra Topë tÏ jëgnë jafã ag tóg tá ti ki rÏr mÏ sir.

Jesus tÏ Galiléia ra vÏn ke

(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Kejën ag tóg *João* ség mÏ. Ag tÏ ti se kar kÏ *Jesus* tóg ga tÏ *Galiléia* ra tÏ mÏ. Tá tóg ag mÏ Topë tÏ tÏ ëg pã'i nÏnh ke kãmén mÏ, vënh vÏ sér ën ti. ¹⁵ KÏ tóg: “Pëtëm ti huri, ëg tÏ Topë tÏ tÏ ëg pã'i nÏ venh ke ti,” he mÏ. “KÏ ãjag jykre kórég tovãnh nÏ. Ti vÏ kri fim nÏ, ãjag tÏ ti tÏ tÏ ëg pã'i nÏ ën ve jé,” he tóg.

¹⁶ Kejën tóg goj nig mág tÏ *Galiléia* ën fyr jagma tÏ mÏ. Ti tÏ ra tóg *Simão Pedro* vëg mÏ, ti jãvy tÏ *André* ke gé. Pirã kugmÏ jafã tÏ ag tóg goj ki fón nÏtÏ nÏ, *rede* tÏ, ag tÏ pirã kugmÏ jé. Ag rãnrãj hã vë. ¹⁷ KÏ tóg ag mÏ: “inh mré kãmÏjëg,” he mÏ. “Pirã kugmÏ há ãjag nÏtÏ. ãjag kãnrãn jé sóg ke mÏ, ãjag tÏ ëprã ke ag tÏ inh ki ge han jé,” he tóg. ¹⁸ KÏ ag tóg vësÏmér ag *rede* tovãnh kÏ ti mré mÏ mÏ, *Pedro* ti, *André* ti ke gé.

¹⁹ Ag mÏ sÏ han mÏ ra ag tóg ùn régre ù ag ve mán mÏ gé, *Tiago* ti, ti jãvy tÏ *João* ti ke gé. *Zebedeu* krë ag vë. *Canoa* kã ki ag tóg pirã kugmÏ jafã ki han nÏtÏ nÏ. ²⁰ KÏ *Jesus* tóg vësÏmér ag jé prër mÏ. KÏ ag tóg ag panh ré kÏ mÏ mÏ. Ag mÏ rãnrãj tÏ ag vÏ ag panh mré *canoas* kã ki nÏtÏ nÏ. Ag ré kÏ ag tóg *Jesus* mré mÏ mÏ sir.

Jesus tÏ vëjagrë kórég kutëm

(Lc 4.31-37)

21 Kĩ ag tóg ěmã tỹ *Cafarnaum* tá junjun mũ sir. Věnhkán ke kurã ki tóg *Judeu* ag vėnh kanhrãn jafã kã ra rã mũ, ag kanhrãn jé, *Jesus* ti. 22 Kĩ ti vĩ tóg ag mỹ e tĩ. Věnh kar vĩ kãfór ti nĩ, Topě vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag mré hã. Hã ra tóg ki hã tó mũ. 23 Hã ra ù tóg tá jun mũ. Jagrě kórég ti nĩ. 24 Kĩ tóg prěr mũ. “Á tỹ ěg tỹ hẽ ri ke nẽ, *Nazaré* tá *Jesus*?” he tóg. “Á mỹ ěg kókén sór tũ? Á ki sóg kanhró nĩ. Tỹ á tóg á pir mỹ Topě mré ke nĩ. Ti tũ pẽ vĩ tỹ á nĩ,” he tóg.

25 Hã ra tóg ti jagrě mỹ vĩ tar han mũ, kỹ tóg: “vĩ tũg ra,” he mũ. “Ti tovãnh ra,” he tóg.

26 Kĩ ti jagrě tóg ti ter tĩ han mũ sir. Prěr tóg mũ. Kỹ tóg ti tovãnh mũ. 27 Kỹ tóg vėnh kar mỹ e tĩ sir. Jagně mỹ ag tóg: “ne nẽ vé? Věnh vĩ tãg mỹ vó?” he mũ. “Vějagrě kórég ag mỹ tóg vĩ tĩ, kỹ ag tóg ki ke tĩ, ti kaměg kỹ. Ag kri ke hỹn,” he ag tóg mũ. 28 Kỹ ti kãme tóg vėnh kar kri rũm mũ, *Galilėia* tá ke kar kri.

Jesus tỹ Pedro má fi tỹ há' he
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Kar kỹ *Jesus* tóg ag vėnh kanhrãn jafã tá kãkutě kỹ *Simão Pedro* ĩn kã ra rã mũ sir. *André* mré ti ĩn vė. *Tiago* vĩ *João* mré ra rã mũ gé. 30 Hã ra *Pedro* prũ fi mỹnh fi vĩ kaga nỹ nĩ. Rỹg fi tóg nỹ nĩ. Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ fi tó mũ. 31 Kỹ tóg fi nĩgě kãgmĩ kỹ fi nĩm mũ. Kỹ fi rỹ ěn tóg tũ' he mũ sir. Ag ki fi tóg rĩr mũ sir, *Pedro* má fi.

Jesus tỹ ùn kagyga ag tỹ há' he
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Kurã ěn kã kuty tá ag tóg ùn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ, ùn jagrě kórég ag mré hã. 33 Ěmã ěn ki ke kar ag vĩ ti ĩn jãnkã tá nỹtĩ mũ. 34 Kỹ *Jesus* tóg ag tỹ há' há' he kãn mũ sir, fag tỹ ke gé. Vějagrě kórég pan kãn tóg mũ gé. Kỹ vėjagrě kórég ag tóg ti mỹ vĩ sór mũ, ag tỹ ti ki kanhró nỹtĩn kỹ. Hã ra tóg ag mỹ: “vĩ tũg ra!” he mũ.

Jesus tỹ ti jóg mré vĩ
(Lc 4.42-44)

35 Tỹ vaj kỹ tóg kurã ke ra nĩ mũ. Kỹ tóg ěmã tũ ja ra tĩ mũ sir, tá Topě mré vĩ jé. 36 Kỹ *Simão* ag tóg ti kaněnh mũ mũ, ti jãvãnh kỹ. 37 Kỹ ag tóg ti mỹ: “vėnh kar vĩ á kaněg mũ,” he mũ. 38 Hã ra tóg ag mỹ: “mũ nỹ, ěmã ù ra,” he mũ. “Sỹ vėnh kar mỹ Topě vĩ tó hã jé sóg kãtĩg,” he tóg.

39 Kỹ ag tóg ga tỹ *Galilėia* kar mĩ mũ mũ. Věnh kanhrãn jafã krēm tóg ag mỹ Topě vĩ tó mũ sir. Ag jagrě kórég pan tóg mũ gé.

Jesus tỹ ùn kaga kren vãnh tỹ há' he
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Kỹ kejěn ùn kaga kren vãnh vĩ ti to kãtĩ mũ, vėnh kaga tỹ *lepra* han kỹ nĩ ù. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ isỹ há' he sór tũ?” he mũ. “Á hã tóg inh mỹ isỹ há' henh ke nĩ,” he tóg. 41 Kỹ tóg *Jesus* mỹ jagtar nĩ. Kỹ tóg ti nĩgě tỹ ti mẽ kỹ ti mỹ: “hej, há' he jé á tóg ke mũ,” he mũ.

42 Kỹ ti kaga kren vãnh ěn tóg tũ' he mũ vėsỹmér. Kỹ tóg jãnhkri nĩ sir, ti fãr ti. 43 Kỹ tóg ti mỹ vĩ tar han kỹ: 44 “ker ù mỹ tó hẽ'. Topě tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ, kỹ Topě mỹ *Moisés* tỹ vãsỹ ěg mỹ nén tó ja ěn nĩm nĩ. Hã tugrĩn vėnh kar vĩ á tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg.

45 Ge ra ùn kaga ja ěn tóg vėnh kar mỹ *Jesus* tỹ ti tỹ há' he tó mũ sir. Kỹ ti kãme ěn vĩ vėnh kar kri rũm mũ. Hã kỹ *Jesus* tóg ěmã ù ki vėnh ven tũ nĩgtĩ. Ěmã tũ mĩ tóg tĩgtĩ, hã ra ag tóg ěmã kar tá ti to kãmũ tĩ.

2

Jesus tỹ ùn kãnhrĩn kỹ nỹ tỹ há' he
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Kejěn *Jesus* tóg kurã ù kã ěmã tỹ *Cafarnaum* tá jun mãn mũ, kỹ ag tóg męg mũ sir, ti tỹ tá nĩ ěn ti. 2 Kỹ ùn e ag vĩ ti tá junjun mũ, kỹ ag tóg ti to vėnh mãn mũ, kỹ tóg fór nĩ, jãnkãmĩ hã. Kỹ tóg ag mỹ Topě vĩ tó mũ sir. 3 Hã ra ù ag tóg ùn kãnhgrĩ vyn kỹ tá junjun mũ sir. Û tỹ 4 (ke) ag vė. 4 Hã ra ag tóg vėnh e ěn tugrĩn ti pětēm tũ nĩn kỹ ti kri ĩn nón mũ. Kỹ ag tóg nor ěn ki ùn kaga ěn térem mũ, kur kã kã ti fi kỹ. 5 Kỹ *Jesus* tóg ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ

vég mǔ sir. Kǔ tóg ũn kaga ên mǔ: “inh kósín, ã tǔ Topê vǐ mranh ja ên vǔ tǔ tǐ ha,” he mǔ.

⁶ Hã ra Topê vǐ to êg kanhrân tǐ ũ ag vǔ tá nǔtǐ gé. Kǔ ag tóg ti vǐ to jykrén kónân kǔ: ⁷ “ti tǔ ne tó nê? “ he mǔ, jagnê mǔ, komêr hã. “Topê to vǐ kónân vê. Topê hã ne ti pin kǔ êg tǔ Topê vǐ mranh tǔ tǐ' he há nǐnh mǔ. Ti tǔ vêsǔ Topê han vê,” he ag tóg mǔ.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jykre ki kanhró nǐ, ti fe tǔ. Kǔ tóg ag mǔ: “ãjag tǔ ne to jykrén kónân nê?” he mǔ. ⁹ “Ne nǔ ãjag mǔ vênh mǔ nǔ? Ũn kânhrǐn kǔ nǔ tag mǔ sóg: ã tǔ Topê vǐ mranh ja ên vǔ tǔ tǐ ha, hé. Kǔn mǔ ãjag mǔ vênh mǔ? Sǔ ti mǔ: nǐ ra, ã kur gég tǔg, henh ke nê ha. Kǔn mǔ ãjag mǔ vênh mǔ ke gé?” ¹⁰ Isǔ ãjag mǔ inh jykre ven sór vê ha. Tǔ sóg êprã ke fi kósín nǐ. Tá sóg krǔg ke mǔ, Topê vǐ mranh tǔ vênh pãte fón ke tá. Sǔ tá krǔg mǔ ven jé sóg ke mǔ, ãjag mǔ,” he tóg. Hã kǔ tóg ũn kânhrǐn kǔ nǔ ên mǔ: ¹¹ “nǐ ra, ã kur gé tǔg,” he mǔ.

¹² Kǔ tóg vãhã jêgnê mǔ sir. Ti kur gég tóg mǔ sir, kǔ tóg ag rǐnve tǔg há han mǔ sir, ũn kânhrǐn kǔ nǔ ja ên ti.

Vênh kar mǔ tóg e tǐ, kǔ ag tóg Topê to: “êg jykre kãfór ti nǐ,” he mǔ. “Ge ve ja tǔ êg nǔtǐ,” he ag tóg mǔ sir.

Jesus tǔ Levi jé prêr (Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Kǔ *Jesus* tóg tǔg mǎn mǔ, goj nig mág tǔ *Galiléia* ra. Kǔ vênh e ag tóg ti pénǐn vênh mǎn mǎn mǔ sir. Kǔ tóg ag kanhrân mǔ, fag ke gé. ¹⁴ Ti tǔg mǎn kǔ tóg *Levi* vég mǔ, *Alfeu* kósín. Hã ra tóg ti rãnrãj han nǐ nǐ. *Governo* mǔ tóg *imposto* kaja mǎg tǐ. Kǔ *Jesus* tóg ti mǔ: “inh mré kãtǔg,” he mǔ. Kǔ tóg jêgnê kǔ ti mré tǐ mǔ sir.

¹⁵ Kǔ tóg kejên ti ïn krêm jêg mǔ. Hã ra ag tóg ti mré e nǐ, *governo* mǔ jãnkamy mǎg tǐ ag, Topê vǐ mranh tǐ ũ ag ke gé. Ti nón mǔ mǔ ag tóg e tãvǐ nǔtǐ.

¹⁶ Hã ra Topê vǐ to êg kanhrân tǐ ũ ag vǔ tǔ *Fariseu* nǔtǐ gé. *Jesus* vég ag tóg mǔ, ti tǔ Topê vǐ mranh tǐ ag mré jên kǔ. Kǔ ag tóg ti mré mǔ tǐ ag mǔ: “ti ne

tóg ũn jykre pãno ag mré jêg mǔ,” he mǔ.

¹⁷ Hã ra *Jesus* tóg mêg mǔ. Kǔ tóg ag mǔ: “ũn kagyga tǔ ag vǔ *médico* venh mǔ tǔ nǔgtǐ'. Hã ra ũn kagyga ag hã vǔ ti venh mǔ tǐ,” he mǔ. “Inh pijé ũ tǔ vêjykre kuryj han mǔ ag mǔ: ãjag jykre tovãnh nǐ, he sór tǐ'. Ũ tǔ Topê vǐ mranh mǔ ên ag hã mǔ sóg: ãjag jykre tovãnh nǐ, he sór tǐ,” he tóg.

Jesus tǔ vãkre kãmén (Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Kejên *João* mré mǔ tǐ ag tóg vãkrég mǔ, *Fariseu* ag ke gé. Jêg tǔ ag nǐ, ag tǔ Topê mǔ há nǔtǐ jé. Kǔ ag tóg *Jesus* mǔ: “*João* mré mǔ tǐ ag vǔ tóg vãkrég mǔ, *Fariseu* mré mǔ tǐ ag ke gé,” he mǔ. “Jo ã mré mǔ tǐ ag ne tóg vãkrég tǔ nǐ,” he ag tóg.

¹⁹ Kǔ tóg ag mǔ: “vênh kyprüg venh kãmǔ mǔ ag pijé vãkrég tǐ’,” he mǔ. “Fénhta vê mǔr, vênh kyprüg ti, kǔ ũn prüg mǔ ên mré ke ag tóg ti venh kãmǔ tǐ. Ge ti nǐ, inh mré mǔ tǐ ag mǔ. Isǔ ag mré nǐn kǔ tóg ver ag mǔ sér tǐ.” ²⁰ Hã ra tóg kejên jun mǔ, inh kurã ti, kǔ ag tóg inh pére mǔnh mǔ. Ên kã hã ag tóg vãkrenh ke mǔ,” he tóg.

²¹ “Fag pijé vãfe kygnej tǔ tǔ kur si jar ki hynhan tǐ'. Fag tǔ ũn kygnej tǔ tǔ ki hynhan kǔ tóg jaran kenh mǔ. Kǔ kur si jar ên tóg mág mǔ sir. Ũn kygnej hã tǔ fag tóg ki hynhan tǐ, kǔ tóg jaran ke tǔ nǔgtǐ,” he tóg, ti jykre tãg to.

²² “Kǔ *vinho* vǔ ge nǔgtǐ gé,” he tóg mǔ gé. “Êg pijé *vinho* kajã tǔ ti fár si tǔ sako ki kujêg tǐ mǔr'. Ke tǔ nǐ mǔ ra tóg kunãnh kǔ jarn kenh mǔ. Kǔ *vinho* tóg tǔ' henh mǔ, sako ti ke gé. *Vinho* kajã tǔ ti fár tãg ki kujên ke vê mǔr,” he tóg, ti jykre tãg to.

Jesus tǔ vênhkán ke kurã kãmén (Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Kejên tóg, ti mré mǔ tǐ ag mré *trigo* kré mǐ tǐ mǔ. Vênhkán ke kurã vê. Ag mǔn kǔ ag tóg *trigo* mó tǔ kym ke mǔ, ag tǔ ko jé. ²⁴ Kǔ *Fariseu* ũ ag tóg *Jesus* mǔ: “ha vé, ag tǔ ne jé vênhkán ke kurã ki ag tǔ nêh han ke tǔ han nê?” he mǔ.

²⁵ Kĩ tóg ag mĩ: “vó,” he mũ. “Davi tĩ nén han mũ to jykrén nĩ. Ti kókĩr nĩn kĩ tóg ti tĩ nén han ke tũ han gé, ti mré mũ tĩ ag mré, hã ra Topẽ pijé ti to jũ mũ', ha mẽ. ²⁶ Topẽ ãn kã ra tóg rã. Ën kã *Abiatar* vỹ tỹ Topẽ tũ to pã'i nĩ. Tá tóg Topẽ jamĩ ãn kó, tỹ ti tỹ konh ke tũ ra. Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag hã tỹ konh ke vë vë. Hã ra tóg kó, ti mré mũ ag ke gé. Rán kĩ tóg nĩ nĩ,” he tóg.

²⁷ “Ha mẽ, Topẽ vỹ ãg mĩ vënhkán ke kurã nĩm, ãg tỹ ki vënhkán jé. Hã ra tóg tỹ kurã kórég han tũ nĩ. ²⁸ Hã kĩ sóg tỹ vënhkán ke kurã to pã'i nĩ gé. Tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ mĩr,” he tóg.

3

Jesus tỹ ãn nĩgé tóg tỹ há' he
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Kejën tóg vënh kanhrãn jafã ra rã mãn mũ. Hã ra ã tóg tá jë nĩ, ti nĩgé tóg tóg ja nĩ. ² Kĩ ag tóg ti tugnỹm mũ sir. “Kema ti tỹ vënhkán ke kurã ki ti tỹ há' he ve jé,” he ag tóg mũ. Ag tỹ pã'i ag mĩ ti tó sór vë, ti tỹ vënhkán ke kurã ki Topẽ vĩ mranh kĩ. ³ Hã ra *Jesus* tóg ãn nĩgé kórég ãn mĩ: “kunĩg,” he mũ. ⁴ Kĩ tóg ag kar mĩ: “vënhkán ke kurã ki ãg hỹn ne han mũ', ãg tỹ Topẽ vĩ ki króm jé'? ãg mĩ hỹn nén ã há han mũ'? ãg tỹ ã tũ kókén kỹn mĩ kórég tũ nĩnh mũ'? ãg mĩ ã kren han mũ hỹn'? ãg tỹ ã tén kỹn mĩ há nĩnh mũ hỹn'?” he tóg. Hã ra ag tóg ti mĩ vĩ tũ nĩ sir.

⁵ Kĩ tóg jũ mũ sir. Fe kaj tóg nĩ sir, ag krĩ tũ nỹtĩn kĩ. “Á nĩgé tỹ krỹg' hé,” he tóg ti mĩ. Kĩ tóg há' he mũ sir, vãhã.

⁶ Kĩ vãhã *Fariseu* ag tóg mũ mũ sir, jagnë mré ti to jykrén jé, pã'i mág tỹ *Herodes* mré ke ag mré ke gé. “ãg hỹn hë ri ken kĩ ti tén mũ?” he ag tóg mũ.

Jesus tỹ goj nig fyr tá ag kanhrãn

⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré goj nig mág tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ, vënh e tũg ja ra. Ge ra vënh e ag tóg ti nón mũ mũ. Ga tỹ *Galiléia* tá ag tóg kãmũ mũ, ga tỹ *Judéia* tá ke gé, ⁸ ãmã tỹ *Jerusalém* tá, ga tỹ *Iduméia* tá, goj tỹ *Jordão* mã tá, ãmã tỹ *Tiro* tá, ãmã tỹ *Sidom* tá ke gé. E tãvĩ ag nỹtĩ, e pë. Ti tỹ nén han mũ

kar mẽ kĩ ag tóg ti to kãmũ mũ. ⁹ Kĩ *Jesus* tóg vënh e tỹ ti kutãn kĩ ti mré mũ tĩ ag mĩ tó mũ, ag tỹ ti mĩ *canoã* jãján jé. ¹⁰ ã tỹ hën ri ke tỹ tóg há' he ja nĩ. Hã kĩ ãn kagyga tỹ hën ri ke ag tóg ti pënn nỹtĩ. Ag tỹ ag nĩgé tỹ ti mẽ sór vë, fag ke gé. ¹¹ Kĩ ãn jagrë kórég ag vỹ tá nỹtĩ gé. Ag tỹ *Jesus* ve kĩ ag tóg prënprër mũ sir. “!..Tỹ ã Topẽ kósin ne..!” he ag tóg mũ. ¹² Kĩ tóg ag mĩ vĩ tar han mũ. “Ker inh kãmén hë',” he tóg.

Jesus tỹ ã tỹ 12 (ke) ag vin
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Kejën tóg pãnónh ra tĩ mũ. Kĩ tóg tá ag jé prër kĩ ag kuprëg mũ, ag vin jé. ¹⁴ ã tỹ 12 (ke) ãn ag kuprëg tóg mũ sir, ag tỹ tỹ ti mré mũ tĩ nỹtĩ jé, ti tỹ ag jëgnë jé, Topẽ vĩ tó jé. ¹⁵ Ag mĩ tóg vëjyre nĩm mũ, ag tỹ vëjagrë kórég pan to tar nỹtĩ jé. ¹⁶ ã tỹ 12 (ke) ag hã vë, ha mẽ: *Simão*, *Jesus* tỹ ti jiji ã hã vỹ: *Pedro*, he mũ, ¹⁷ *Tiago* ke gé, ti jãvy tỹ *João* mré, *Zebedeu* krë tag ag. *Jesus* tỹ ag jiji ã hã vỹ: *Boanerges*, he mũ, ãg vĩ ki ke hã vỹ: ta tỹ tỹrỹr he ri ke ag, he mũ, ¹⁸ *André* ke gé, *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, *Mateus* ke gé, *Tomé* ke gé, *Tiago* ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Tadeu* ke gé, *Simão* ke gé, ag tỹ ã to: *Zelote*, he mũ tag ti, ¹⁹ *Judas Iscariotes* ke gé, ã tỹ pã'i ag mĩ *Jesus* ven mũ ãn ti.

Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tỹ Jesus to vĩ kónãn

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Kĩ *Jesus* tóg ag mré tĩg kĩ ti jamã tá jun mũ. Kĩ vënh e tóg sir tá vënh mãn mãn mũ, kĩ tóg ag jën ke mũ ra vënh mĩ tĩ. ²¹ Kĩ ti kanhkã fag vỹ ti kãmẽ mẽ kĩ ti kãgmĩnh kãmũ mũ. “Krĩ vënh mĩ nĩ ve ti nĩ,” he fag tóg. Hã ra tóg fag mré tĩ tũ nĩ.

²² Kĩ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg tá junjun mũ gé, ti ve jé. *Jerusalém* tá ag tóg kãmũ jëg. Ag tỹ ti to: “Japo tỹ tóg jagrë nĩ. Hã kĩ tóg vëjagrë kórég ag pan tĩ,” hen kĩ. “*Belzebu* jykre han tóg tĩ, Nén-Kórég ag pã'i mág ãn jykre ti,” he ag tóg.

²³ Kÿ *Jesus* tóg ag jé prēr kÿ: “*Satanás* vÿ vëjagrë kórég pan tũ nÿgtĩ mÿr,” he mũ. ²⁴ “Pã'i pir krëm ke ag tÿ jagnë kato tëgtën kÿ ag tóg jagnë kãgtén kãn ke mũ. ²⁵ Đn pir krëm ke fag tÿ jagnë kato tẽ kÿ fag tóg jagnë kãgtén kãn ke mũ gé. ²⁶ *Satanás* krëm ke ag tÿ jagnë kato tẽ kÿ ag tóg jagnë tÿ tũ' henh ke mũ gé, kÿ tóg tũ' he mũ sir, *Satanás* ti. ²⁷ Ēg tÿ ù tar ìn tá ti tÿ nén ù péju sór kÿ Ēg tóg, ti se vén tĩ. Kar kÿ hã Ēg tóg ti tũ mãn ke mũ sir. Ge ti nÿgtĩ, sÿ nén han mũ ti. Japo vÿ tar nĩ, hã ra sóg hur ti sé. Hã kÿ sóg ti tũ ag kygvãg mũ sir. Ag jagrë kórég ěn pan sóg mũ sir,” he tóg.

²⁸ “Sÿ ke há vë, hã kÿ sóg tó mũ. Topë vÿ ãjag mÿ vënh pãte fón kãn mũ, ãjag tÿ ti vĩ mranh ja kar ěn tÿ, ãjag tÿ ti to vĩ kónãn ěn mré hã. ²⁹ Jãvo ãjag tÿ Topë kuprÿg to vĩ kónãn kÿ tóg ãjag mÿ vënh pãte fón mãn ke tũ nĩ. Ēn vÿ ãjag hã kã nĩ nĩ. Kurã tũ ti nĩ,” he tóg.

³⁰ Ag mÿ tóg ke mũ, ag tÿ ti to: “Japo tÿ tóg jagrë nĩ,” hen kÿ.

Jesus mré ke pë fag (Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Kÿ ti mÿnh fi tóg ti jãvy ag mré ti venh kãtĩ mũ. Re tá fag nÿtĩ. Kÿ fag tóg ù jënëg mũ, ti to. ³² *Jesus* pénin tóg fór tĩ, kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿnh fi vÿ re tá jë, ã jãvy ag mré. Fag tÿ ã mré vëmén sór vë,” he mũ.

³³ Kÿ tóg: “më',” he mũ. ³⁴ Hã ra tóg ùn nÿgnÿg kÿ nÿtĩ ag ki ěvãnh kÿ ag to: “inh mÿnh fi hã vë, inh jãvy ag hã vë gé,” he mũ. ³⁵ “Û tÿ Topë vĩ han mũ ěn ag hã vÿ tÿ inh jãvy nÿtĩ, inh ve fag ke gé, inh mÿnh fi ke gé,” he tóg.

4

Jesus tÿ nén fy kãmén (Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Kejën *Jesus* tóg goj nig mág tÿ *Galiléia* fyr tá ag kanhrãn mãn mũ. Hã ra vënh e vÿ ti pénin nÿtĩ, vënh e tãvĩ, hã kÿ tóg *canao* kã ra rã kÿ kã kã nĩ mũ. Hã ra vënh e vÿ nig fyr tá vënh mãn kÿ nÿtĩ. ² Kÿ tóg ag mÿ: ³ “kejën ù tóg nén ù fy krãn tĩ mũ,” he mũ. ⁴ “Ti tÿ

krãn kÿ ti fy ù tóg ěmĩn kri kutë mũ. Kÿ sēsĩ tóg ti ko mũ sir. ⁵ Ti fy ù tóg pãró kri kutë mũ, ga e tũ ki, kÿ tóg kãnhmar mur mũ vë, ga sĩ ěn ki. ⁶ Hã ra tóg rã tÿ ěg nĩno kã sa kÿ ti pũn mũ. Ti jãre han tũ nĩn kÿ tóg tóg mũ. ⁷ Ti fy ù tóg sónh kã ki kutë mũ, kÿ tóg ti mré mur mũ. Ti kri tóg rũm ke mũ sir. Kÿ tóg kaněn tũ nĩ. ⁸ Ti fy ù tóg ga há kri kutë mũ. Kÿ tóg ti mur kÿ mog há han mũ. Kaněn há han tóg mũ gé. Û tóg kaně tÿ 30 (ke) han, jo ù vÿ kaně tÿ 60 (ke) han, jo ù vÿ kaně tÿ 100 (ke) han. ⁹ Û nÿgrëg nÿtĩ tÿ tÿ jëmë jé,” he tóg.

Jesus tÿ nén fy kãmén (Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

¹⁰ Ûn e ěn ag mũ kar kÿ ti mré nÿtĩ ag tóg, ti ki nén fy kãme jëmëg mũ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ã tÿ ěg mÿ ne tó nē?” he mũ.

¹¹ Kÿ tóg: “ãjag hã tóg Topë tÿ tÿ ěg pã'i nĩ ki kanhró nÿtĩnh mũ, ijo tó ja tũ ěn ki,” he mũ. “Hã ra sóg ěn ag mÿ: tag ri ke ti nĩ, he tãvĩ han mũ. ¹² Û tÿ ón kÿ mÿg mũ ag mÿ sóg tó há han ke tũ nĩ. Kÿ ag tóg ag tÿ vëg mũ ra ki kagtÿg nÿtĩnh mũ. Ag tÿ mÿg mũ ra ag tóg to jykrén ke tũ nĩ. Kÿ ag tóg Topë ki ge tũ nÿtĩ gé. Kÿ Topë tóg ag mÿ vënh pãte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

¹³ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ to jykrén tũ tóg tĩ, sÿ ãjag mÿ nén fy kãmén kÿ,” he mũ. “Kÿ ãjag mÿ ù to jykrén há nÿtĩnh mũ, sÿ kar kÿ ãjag mÿ nén ù kãmén mãn kÿ?” he tóg.

¹⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “ù tóg nén fy krãn tĩ, kÿ ti tÿ Topë vĩ tó vë, hã vÿ: krãn, he mũ. Nén fy krãn ri ke vë,” he tóg. ¹⁵ “Ti fy ù vÿ ěmĩn kri kutë mũ. Topë vĩ mÿg mũ ù ag vë. Ag tÿ mÿg mũ ra *Satanás* tóg ag mÿ tÿ tũ' he mũ, vësÿmër. Kÿ ag tóg ki kagtÿg nÿtĩ ha. Ēpÿy kri kutë mũ ri ke ag hã vë sir. ¹⁶ Hã ri ken hã vë gé, ti tÿ pãró kri krãn mũ ěn ti. Ag tÿ Topë vĩ mÿ kÿ ag tóg vësÿmër: hej, he mũ sir. Ag mÿ tóg sér tĩ. ¹⁷ Hã ra ag tóg nén fy kré jãre tũ ri ke nÿtĩ, kÿ ag tóg mũ sĩ han mũ, Topë mré. Nén ù jagy kutë kÿ ag tóg sir tovãnh mũ vësÿmër, ù tÿ Topë tigrĩn ag kato tẽ kÿ. ¹⁸ Ti tÿ

sónh kã ki krãn mũ ãn hã vë gé, hã vỹ tỹ, Topẽ vỹ mẽg mũ ag nỹtĩ gé. ¹⁹ Hã ra ag tóg, ag rãnrãj hã mũ êkrég mũ, ón kỹ riko nĩ sór kỹ. Nén ù kar to ag tóg én tĩ, hã kỹ Topẽ vỹ tóg, ag mỹ tũ' he mũ sir. Kỹ ag tóg kanẽn há han tũ nĩ. ²⁰ Kỹ ti tỹ ga há ki krãn mũ ãn vỹ tỹ Topẽ vỹ mẽg mũ ag nỹtĩ gé. Hej, he ag tóg mũ sir, kanẽn há han ag tóg mũ, ù tóg kanẽ tỹ 30 (ke) han mũ, ù tóg kanẽ tỹ 60 (ke) han mũ, ù tóg kanẽ tỹ 100 (ke) han mũ,” he tóg.

Jesus vỹ ki kanhrãn kãme
(Lc 8.16-18)

²¹ Kỹ tóg ag mỹ: “ẽg pijé néj grug kỹ kěj krêm fẽg tĩ', ẽg pijé kỹmỹ krêm fẽg tĩ',” he mũ. “Ti fẽg jafã kri ẽg tóg fẽg tĩ, ti tỹ ẽg mỹ jẽngrẽ han jé. ²² Hã kỹ ãjag tỹ, ãjag tỹ nén ki kagtĩg ãn ki kanhrãn kãn ke vë. ²³ Ûn nĩgrẽg nỹtĩ tỹ tỹ jẽmẽ jé,” he tóg.

²⁴ “Hã kỹ jẽmẽ há han, inh vỹ ti. ãjag mré ke ag jykre tugnym ãjag tóg tĩ, kỹ ãjag tóg ag mỹ vỹ tar han tĩ. Hã ra Topẽ vỹ ãjag mỹ vỹ tar han ke mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg. ²⁵ “Û tỹ ti vỹ to jykrén há han mũ ãn tar han jé tóg ke mũ. Jãvo tóg ù tỹ nén ù to jykrén há han tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ' he mũ sir, ti tỹ nén ù to jykrén sĩ han mũ ra,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn ke kãme

²⁶ Kỹ Jesus tóg ag mỹ: “Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ vỹ ge nĩnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn ù vỹ tóg nén ù fy krãn mũ, ti japỹ ki. ²⁷ Krãn kar kỹ tóg jatun mỹ nĩ nĩ. Kejẽn tóg vãhã venh tĩ mũ. Hã ra ti fy ãn vỹ mur ja nĩ. Mog ja tóg nĩ. Kỹ tóg: “ti hẽ ri ken kỹ mur'?” he mũ. ²⁸ Jãvo tóg vësóg ki mog, kar tóg mó han, kỹ tóg vãhã kanẽn mũ sir, ti mó kã ki. ²⁹ Ti tỹ tóg' he kỹ tóg krég mũ sir, ke tũ nĩ kỹ tóg fãg mũ sir,” he tóg.

Topẽ vỹ tỹ vẽnũ kar kri rũm ke
(Mt 13.31-32, 35; Lc 13.18-19)

³⁰ Kỹ Jesus tóg: “Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ vỹ ³¹ ka tỹ krén ri ke nĩ,” he mũ. “Ti krãn ẽg tóg tĩ. ³² Ti mog kỹ tóg vãhã vãnũ kãfór kar nĩ. Kỹ sēsĩ vỹ ti féj kã ki ti jagfe han kỹ kã ki krég tĩ.

³³ Kãmén tỹ hẽn ri ke han tóg, ag tỹ to jykrén jé. ³⁴ “Tag vỹ ge nĩnh mũ,” he tóg tĩ, ùn e ag mỹ. Hã ra tóg ti mré mũ tĩ ag hã mỹ kãmén há han mũ, ag pin kỹ.

Jesus tỹ kóho tỹ tũ' he
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Hã tỹ kuty tá tóg ag mỹ: “mũ nỹ, goj nig mág kafã ù ra,” he mũ.

³⁶ Hã kỹ ag tóg vẽnũ e ãn ré kỹ ti mré canoa kã mũ mũ mũ sir. Hã ra ù ag tóg ti mré mũ mũ gé, canoa ù kãmĩ.

³⁷ Kejẽn kãka tar tãvĩ vỹ tóg vãhã krog he mũ. Kỹ goj tóg canoa kã ki krém krém ke kỹ fãn sór mũ sir.

³⁸ Hã ra Jesus tóg nũr nỹ, fakrĩnh kỹ, canoa nér tá. Kỹ ag tóg ti rĩn kỹ ti mỹ: “Senhor, ẽg kãgter ha mẽ tóg tĩ. Mỹ ã mỹ tỹ nén ù tũ?” he mũ.

³⁹ Kỹ tóg rĩr mũ sir, kỹ tóg kóho mỹ vỹ tar han mũ, ti mỹ: “krỹg he ra,” hen kỹ. Kỹ tóg tũ' he mũ. Katy' he tóg mũ.

⁴⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé kanẽ junjur nẽ? ãjag mỹ inh ki ge há han tũ?” he mũ. ⁴¹ Kỹ ti jykre tóg ag mỹ e pẽ tãvĩ tĩ sir. Jagnẽ mỹ ag tóg: “kóho vỹ ti vỹ han, goj ti ke gé,” he mũ.

5

Jesus tỹ vëjagrẽ kórég tỹ mil ag pan
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Kỹ ag tóg goj nig mág kafã ù tá junjun mũ sir, Gerasa tá ke ag tá.

² Jesus tỹ canoa kã tãkãkutẽ mũ ra ù tóg ti kato tẽ mũ. Jagrẽ kórég ti nĩ. Vẽnũ kej tá tóg kãtĩ mũ. ³ Tá tóg ẽmã nĩ. Ag tỹ ti senh ke mũ ra tóg vẽnũ mỹ tĩ. ⁴ Ti se tỹ hẽn ri ke han ja ag tóg nĩgtĩ vë, ferro tỹ, ti nĩgé, ti pẽn ke gé. Hã ra tóg ãn kykym kãn ja nĩgtĩ. Ag tỹ ti kanhrãn sór mũ ra ag tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ. ⁵ Kuty mré kurã ki tóg prër tĩgtĩ, vẽnũ kej tá. Pãró ãn ki pó génh kỹ tóg tỹ vësãnh tĩgtĩ. ⁶ Ti tỹ kuvar há tá Jesus ve kỹ tóg ti kato vẽnũvãg kãtĩ mũ, kỹ tóg ti krém grĩnh ke mũ.

⁷ Prër tóg mũ, kỹ tóg: “!..Jesus'..!” he mũ, “!..kynhmỹ Topẽ kósin'..! ã isỹ hẽ ri kenh mũ,” he tóg. “!..Topẽ jiji tó kỹ sóg ã mỹ to vỹ mũ, ã tỹ inh vóg kónãn

tũ nĩ jé..!” he tóg. ⁸ Hã ra tóg ti mÿ: “ti tovãnh ra, Nén-Kórég’,” he ja nĩ.

⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “ã jiji hẽ ri ke tĩ,” he mũ. Kÿ tóg: “Mil,” he mũ. “E tãvĩ ãg nÿtĩ,” he tóg, Nén-Kórég ti.

¹⁰ Kÿ tóg to vĩ’, to vĩ’, he mũ, ti tÿ ãmã ãn ki ti kutẽm tũ nĩ jé.

¹¹ Hã ra ag mẽg tÿ porko ag tóg jẽg nÿtĩ, pãnónh ãn kri. ¹² Kÿ Nén-Kórég ag tóg ti mÿ: “ag mẽg to ãg jẽgnẽ, ãg tÿ ag ki ge jé,” he mũ.

¹³ Kÿ tóg ag mÿ: “hej,” he mũ. Kÿ ag tóg ãn ti tovãnh kÿ porko ag ki ge mũ sir. Kÿ ag tóg rán ki re mũ sir, porko ag. Nãgnãr kãn ag tóg mũ sir, goj nig mág ki, porko tÿ mil régre ag hÿn.

¹⁴ Kÿ porko ki rĩr tĩ ag tóg pétẽ mũ sir, ãmã ra. Tá ag tóg kãmén kãn mũ, ù tÿ Nén-Kórég tÿ jagrẽ ja ãn ti. Kÿ ag tóg Jesus to mũ kãn mũ sir, nén ãn ve jé.

¹⁵ Hã ra ùn jagrẽ kórég ja ãn tóg kur tu kÿ nĩ nĩ. Krĩ há tóg nĩ gé. Kÿ ag fe tóg jũrũn ke mũ. ¹⁶ Kÿ ù tÿ vég mũ ag tóg ti kãmén mũ sir. ¹⁷ Hã kÿ ag tóg Jesus mÿ: “ha ãmã tag ki kutẽ,” he mũ, ti tÿ ag rã hã nĩ tũ nĩ jé.

¹⁸ Ti tÿ canoa kã ki rã kÿ ùn jagrẽ kórég ja tóg: “nhÿ ã mré tũg mũ,” he mũ. ¹⁹ Hã ra tóg ti mÿ: “nejé. Ha tũg, ã ãn ra, ã tÿ ã mré ke ag mré nĩ jé,” he mũ. “Ag mÿ kãmén nĩ, ãg jóg mág tÿ ã tÿ há’ he mũ ti, ti tÿ ã jagãgtãn mũ ti,” he tóg. ²⁰ Kÿ tóg tĩ mũ. ãmã tÿ Decápolis tá tóg Jesus tÿ ti tÿ há’ he ãn kãmén mũ. Kÿ tóg vãnh kar mÿ e tĩ sir.

Jairo tÿ ti kósin fi kaga tÿ Jesus mÿ tó
(Mt 9.18-19; Lc 8.40-42)

²¹ Kÿ Jesus tóg goj nig mág kafã ra tũg mãn mũ, canoa kãmĩ. Kÿ vãnh e tóg ti jo vãnh mãn mũ, goj fyr tá. ²² Kÿ Judeu ag vãnh kanhrãn jafã to pã’i tÿ Jairo tóg tá jun kÿ Jesus krẽm mũg ke mũ. ²³ Ti mÿ tóg: “inh kósin fi vÿ tũg sór mũ. Kunĩg, ã tÿ ã nĩgẽ tÿ fi mẽ jé, fi tÿ há’ he jé, fi kren jé,” he mũ. ²⁴ Kÿ tóg ti mré tĩ mũ. Hã ra ùn e ag tóg ti nón mũ kÿ ti kutãn mũ.

Ûn tÿtã kaga fi
(Mt 9.20-22; Lc 8.43-48)

²⁵ Ag mũ ra ùn tÿtã ù fi tóg ag nón tĩ mũ. Kyvãnh krÿg ja tũ han kÿ fi tóg nĩ, prÿg tÿ 12 (ke) ki. ²⁶ Médico ag mÿ fi tóg vãnh ven tÿ hẽn ri ke han, to fi tóg fi tÿ nén vãm kãn, hã ra fi tóg há’ he tũ nĩ, ke han han fi tóg. ²⁷ Hã ra fi tóg Jesus kãmẽ mẽ ja nĩgtĩ. ²⁸ Kÿ fi tóg: “sÿ hẽn ri ke mũn ti kur mẽg kÿ sóg há’ henh mũ,” he mũ. Kÿ fi tóg vãnh e kã mĩ tũg kÿ ti nón ti kur mẽg mũ sir. ²⁹ Kÿ vãhã fi kyvãnh tóg gám ke mũ sir, kÿ fi tóg ki kanhró nĩ, fi kaga tÿ há’ he ãn ti.

³⁰ Hã ra Jesus tóg ti fe tÿ ki kanhró nĩ gé. Kÿ tóg vãnh e kã ki vĩrĩn ke kÿ: “ũ nÿ inh kur mẽ’?” he mũ. ³¹ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mÿ: “vãnh kar tÿ ã kutãn vẽ,” he mũ. ³² Kÿ tóg tã mĩ ãvãnh kÿ fi vég mũ. ³³ Kÿ fi tóg jũrũn ke mũ. Ti krẽm mũg ke kÿ fi tóg ti mÿ kãmén kãn mũ sir. ³⁴ Hã ra tóg fi mÿ: “inh kósin,” he mũ. “ã tÿ inh ki rã hã kÿ ã tóg há’ hé. Ha tũg, jatun mÿ. ã tÿ há’ he vẽ ha,” he tóg.

Jairo kósin fi rĩr mãn
(Mt 9.23-26; Lc 8.49-56)

³⁵ Ti tÿ ver fi mré vãmén jẽ ra Jairo mré ke ù ag tóg ti tá junjun mũ. “ã kósin fi vÿ hur ter. Ti kutãn mãn tũg nĩ,” he ag tóg mũ. ³⁶ Hã ra Jesus tóg: “to krĩ kufy han tũg nĩ, inh vĩ hã kri nĩm nĩ,” he mũ. ³⁷ Kÿ tóg ùn e ag mũ kamẽg kÿ ag mÿ: “Pedro hã vÿ tũg mũ inh mré, Tiago ke gé, Tiago jãvy tÿ João ke gé,” he mũ.

³⁸ Ag tÿ Jairo ãn tá junjun kÿ tóg ùn kygfÿ mũ fag mÿ: ³⁹ “ãjag tÿ ne jé kygfÿ nẽ,” he mũ. “ãjag tÿ ne jé vêsÿrénh nẽ? Ter tũ fi nĩ. Fi nũr vẽ,” he tóg. Ûn vêsÿrénh jagy han mũ ãn fag mÿ tóg ke mũ.

⁴⁰ Hã ra fag tóg ti to é he mũ. Kÿ tóg fag pan kÿ gĩr fi mÿnh fag mré fi venh rã mũ, ti mré kãmũ mũ ag mré. ⁴¹ Fi nĩgẽ kãgmĩ kÿ tóg fi mÿ: “talitã cumi,” he mũ. ãg vĩ ki ke, hã vÿ: “nĩ ra, jÿ,” he mũ.

⁴² Kÿ vãhã gĩr fi tóg, nĩ kÿ kynẽ tĩ nĩ sir. Kri prÿg tÿ 12 (ke) fi nĩ. Kÿ tóg ag mÿ e tãvĩ tĩ. ⁴³ Hã ra tóg ag mÿ: “ker

ũ mý tó hē!“ he mũ. “Ha fi mý vėjēn ven,” he tóg.

6

Jesus jamā tá ke ag tỹ ti to é he
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Kỹ Jesus tóg ti mré mũ tĩ ag mré ěmã tỹ Nazaré tá jun mũ sir, ti jamā tá. ² Věnhkán ke kurā ki tóg ag vėnh kanhrān jafā krēm ag kanhrān mũ. Ag tỹ ti vĩ mẽ kỹ tóg ag mý e tĩ. “Hě tán hỹn ki kanhrān. Ũ nỹ hỹn ti kanhrān?” he ag tóg. “Ěg tỹ nén han vānh hynhan tóg tĩgtĩ. ³ Đn han tĩ ěn vė mýr. Maria fi kósin vė, Tiago, José, Judas, Simão ag kākē vė mýr, kỹ ti ve fag vỹ ěg mré nỹtĩ gé. Ti tỹ ne jé ěg káfór nĩ sór nē?” he ag tóg. Kỹ tóg ag mý ũ nỹ.

⁴ Kỹ tóg ag mý: “ěmã ũ tá ke ag tóg Topě vĩ tó tĩ to é he tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Ti jamā tá ke ag tóg ti to é he tĩ jāvo, ti mré ke ag, ti kanhkā ag,” he tóg. ⁵ Kỹ tóg tá nén ũ han tũ nĩ sir. Ũn kagyga pipir ag hã tỹ há' he tóg, ti nĩgé tỹ ag mẽ kỹ. ⁶ Kỹ tóg ti mý e tĩ, ag tỹ ti ki ge tũ nỹtĩn kỹ. Hã kỹ tóg ěmã kāsir mĩ tũg kỹ ag kanhrān tĩ nĩ sir.

Jesus tỹ ũ tỹ 12 (ke) ag jěgně
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Kỹ tóg ũ tỹ 12 (ke) ag jé prěr mũ. Kỹ tóg ag jěgněg mũ, ũn régre tĩn', ũn régre tĩn' he tóg. Ag mý tóg vėjykre nĩm mũ, ag tỹ vėjagrě kórég pan jé. ⁸ Kỹ tóg ag mý: “ājag mũn kỹ ěmĩ ma mũ tũg nĩ, sako ke gé, jānkamy ke gé,” he mũ. ⁹ “Vātó hã va mũm nĩ, pē né ke gé, pěn to ró ti,” he tóg. ¹⁰ “Ājag tỹ ěmã ũ tá junjun kỹ, ājag tỹ ĩn kāra ge mũ hã ki nũgnũr' hem nĩ, hã ki ājag tỹ kurā ki panh ke mũ ěn tá krỹg nĩ,” he tóg. ¹¹ “Ěmã ũ tá ke ag tóg kejēn ājag mý: “kāgem nĩ,” henh ke tũ nĩ, ag tỹ ājag kāmén mẽ sór tũ nỹtĩn kỹ. Kỹ ājag pěn hã kykũnh nĩ, ājag tỹ tá pa kỹ. Kỹ ag tóg Topě tỹ ag to kórég nĩ ki kanhrān mũ, ha mẽ. Ki hã sóg tó mũ. Kurā tỹ ěgno kã, isỹ vėnh kar jykre tugnỹm ke kurā ěn kã ag tóg jagtar nỹtĩnh mũ, ag tỹ ājag vĩ jěmē jāvānh nỹtĩn kỹ,” he tóg.

¹² Kỹ ag tóg mũ mũ sir. “Ājag jykre tovānh nĩ,” he ag tóg mũ, vėnh kar mý. ¹³ Vėjagrě kórég pan ag tóg mũ, ha mẽ. Ũn kagyga ag to ag tóg azeite tĩn mũ, kỹ ag tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir.

João Batista ter
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Kỹ pã'i mág tỹ Herodes tóg Jesus kāmē mẽg mũ. Vėnh kar vỹ ti kāmén tĩ, hã kỹ tóg mẽg mũ. Kỹ tóg: “João Batista hỹn,” he mũ. “Ti ter ja tán hỹn vỹn ké. Hã kỹ tóg ěg tỹ nén han vānh hynhan tĩ,” he tóg, Jesus to.

¹⁵ Hã ra ũ ag tóg Jesus to: “Elias vė,” he mũ. Kỹ ũ ag tóg: “Topě vĩ tó tĩ vė, vāsỹ Topě vĩ tó tĩ ag ri ke vė,” he mũ gé.

¹⁶ Kỹ Herodes tóg ti tỹ ti kāmē mẽ kỹ: “João hỹn ti ter ja tá vỹn ké, sỹ ũn krĩ kym ja ěn ti,” he mũ.

¹⁷ Herodes vỹ João se ja nĩ, vėse ja kã ki tóg ti fón ja nĩ, Herodias fi tugrĩn. Tỹ fi Filipe prũ fi nĩ, ti jāvy, hã ra tóg fi tỹ prũg mũ. ¹⁸ Kỹ João tóg ti mý: “ã hã ne tóg ã jāvy prũ fi tỹ prũg mũ'. Kỹ ã tóg Topě vĩ mranh mũ,” he ja nĩ. ¹⁹ Tag tugrĩn Herodias fi tóg ti to kórég ja nĩ, hã kỹ fi tóg ti tén sór ja nĩ, hã ra fi tóg ti tỹ hē ri ke ja tũ nĩ. ²⁰ Herodes vỹ ti kaměg ja nĩ, ti tỹ jykre kuryj nĩn kỹ. Topě jykre hã han tóg tĩ ja nĩgtĩ. Kỹ Herodes tóg ti jy nĩgān ja nĩ, ti jykre há tugrĩn. Ti vĩ tóg ti mý mẽ há ja nĩ, ge ra tóg to jykrén ja tũ nĩ.

²¹ Kejēn tóg fi tỹ ti tén ke ki króm ke mũ. Herodes tóg ti mur ja kurā ěn ki fénhta mág han mũ, tenente ag mý, soldado ag pã'i ag mý ke gé, ũn riko ag mý ke gé.

²² Fénhta ěn ki fi kósin tytäg fi tóg ag mý vėnh grén mũ, kỹ fi tóg Herodes ag mý sĩnvĩ tãvĩ jě. Kỹ tóg fi mý: “ã tỹ nén to vĩ mũ tỹ sóg ã mý nĩm mũ,” he mũ. ²³ Fi mý tóg: “sỹ ke há vė,” he mũ. “Ā tỹ nén to vĩ mũ kar nĩm jé sóg ke mũ, isỹ nén kar kuju mré hã,” he tóg.

²⁴ Kỹ fi tóg fi mýnh fi to tũg kỹ fi mý: “Inh hỹn ne to vĩnh mũ?” he mũ. Kỹ fi tóg: “João krĩ to vĩm nĩ,” he mũ. ²⁵ Kỹ fi tóg vėsỹmér ti to vėnhvāg tĩ kỹ ti mý:

“inh mÿ ùri *João Batista* krĩ tÿ pénky kã kã nĩm,” he mÿ.

²⁶ Kÿ *Herodes* tóg fe kaj mág han mÿ sir. Hã ra tóg fi mÿ: “sÿ ke há vë,” he ja nĩ, hã kÿ tóg fi mÿ han sór mÿ, ti mré nÿtĩ ag tÿ mẽ kãn ja nĩn kÿ. ²⁷ Hã kÿ tóg porisa ù jënëg mÿ, vëse ja ra, ti tÿ *João* krĩ kym kÿ ma kãtĩg jé. ²⁸ Kÿ tóg ti krĩ ma kãtĩ mÿ sir. Pénky kã kã nĩm kÿ tóg tytãg fi mÿ nĩm mÿ. Kÿ fi tóg fi mÿnh fi mÿ ma tĩ mÿ.

²⁹ Kÿ *João* mré mÿ tĩ ag tóg ti venh mÿ mÿ, ti ter mẽ kÿ. Kÿ ag tóg ti há va mÿ mÿ, vënh kej tá ti péju jé sir.

Hã to jykrén kÿ *Herodes* tóg *Jesus* to: “*João* hÿn ti ter ja tá rĩr mãn, hã kÿ tóg nén ve vãn ãn hynhan mÿ,” he mÿ.

Jesus tÿ ù tÿ 5 mil (ke) ag jën
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰ *Jesus* tóg ti tÿ ùn vin mÿ ag jëgnë ja nĩgtĩ, ag tÿ vënh kar mÿ ti kãmén jé, ùn kagyga ag tÿ há' he jé ke gé. Hã ra ag tóg kejën ti to vÿnvÿn ke mÿ sir, ti mÿ ag tÿ nén han ja ãn kãmén jé. ³¹ Hã ra ag tóg tá e nĩ. Kãmÿ ag tóg nÿ nĩ, hã kÿ tóg ag jën ke mÿ ra vënh mÿ tĩ. Kÿ tóg ag mÿ: “mÿ nÿ, ãg pir mÿ ãmã tũ ja ra mÿ jé, ãg vënhkãn sĩ han jé,” he mÿ. ³² Kÿ ag tóg ag pir mÿ *canoa* kã mĩ goj nig mág ãn kã mĩ mÿ mÿ sir, ãmã tũ ja ra.

³³ Hã ra ùn e ãn ag tóg ag mÿ ve kÿ ag ki kanhrãn mÿ. Kÿ ag tóg goj fyr jagma pétë mÿ, ag jy. Ag jo ag tóg tá junjun mÿ sir. ãmã kar tá ag tóg kãmÿ ja nĩ, hã kÿ ag tóg e nÿtĩ.

³⁴ *Jesus* tÿ tá jun kÿ tóg sir ùn e ag vég mÿ, kÿ ag tóg ti mÿ jagtar nÿtĩ. Ti mÿ ag tóg tÿ ãg mæg tÿ mé ri ke nÿtĩ. ù tÿ ãg mæg ki rĩr tũ nĩn kÿ tóg jagtar nÿtĩgtĩ.

³⁵ Hã ra tóg rãké nÿ sir, kÿ ti mré mÿ tĩ ag tóg ti mÿ: “rãké ti nÿ ha, ki ti ãmã tũ nĩ,” he mÿ. ³⁶ “ã tÿ ag mÿ ha mÿjëg', hen kÿ tóg há tí vë. Kÿ ag tóg ãmã kar mĩ mÿnh mÿ, vëjën jãvãn hã jé,” he ag tóg ³⁷ Hã ra tóg ag mÿ: “ha inhhã ag jën ge,” he mÿ. Kÿ ag tóg: “kÿ ãg mÿ jãnkamy tÿ hën ri ke tÿ ãmã kajãm mÿ?” he mÿ.

³⁸ Kÿ tóg ag mÿ: “ãmã tÿ hë ri ke nÿ ki nÿtĩ? Ha venh mÿ jëg,” he mÿ. Ag tÿ ve kÿ ag tóg: “ù tÿ 5 (ke) vë, pirã régre ke gé,” he mÿ.

³⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “nĩgnĩ ra, vënhmãn kÿ, re kri, mrugmru há kri,” he mÿ. ⁴⁰ Kÿ ag tóg vënhmãn kÿ nĩ', vënhmãn kÿ nĩ' he mÿ. ù vÿ tóg 100 (ke) nĩ' he mÿ, jo ù tóg 50 (ke) nĩ' he mÿ, ag vënhmãn ù. ⁴¹ Kÿ tóg ãmã mré pirã génh kÿ kanhkã ki ãvãn hã mÿ. Kÿ tóg Topë mré vĩ mÿ sir. Kÿ tóg ãmã kupãg mÿ sir. Ti mré mÿ tĩ ag mÿ tóg vin mÿ, ag tÿ ùn e ãn mÿ kãnhrén jé. Pirã régre tÿ tóg vënh kãpópãm mÿ gé sir. ⁴² Kÿ vënh kar vÿ ko kãn kÿ funfór mÿ sir. ⁴³ Kēj tÿ 12 (ke) fãn ag tóg mÿ sir, ãmã ke tÿ, pirã ke tÿ. ⁴⁴ ãmã ãn ko mÿ ag tóg tÿ ùn tÿ 5 mil (ke) ag nÿtĩ, ùn tÿtã fag tó tũ.

Jesus tÿ goj kri tĩg
(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Vësÿmér *Jesus* tóg ti mré mÿ tĩ ag mÿ: “ijo kafã ù ra mÿjëg, ãmã tÿ *Betsaida* ra,” he mÿ. “Isÿ ùn e tag ag mÿ: ha mÿjëg, henh ke vë ver,” he tóg. ⁴⁶ Ag mÿ kar kÿ tóg pãnónh to tãpny mÿ, Topë mré vĩ jé.

⁴⁷ Kuty ãn kã *canoa* tóg ver tĩ nĩ, goj kãmĩ. Jo *Jesus* tóg tar tá jë nĩ, ti pir mÿ. ⁴⁸ Hã ra ag tóg *canoa* vóg kÿ ronron mÿ sir. Mÿ kónãn ag tóg mÿ sir, kãka tÿ ag kato tãn kÿ. Hã ra *Jesus* tóg kurã ke ra ag to kãtĩ mÿ, goj kri tĩg kÿ, ti pën kã mÿr. Kÿ tóg ag tá jun kÿ ag pãtén sór ve nĩ. ⁴⁹ Kÿ ag tóg jürũn ke kÿ: “vënh kuprĩg vë,” he mÿ. Kÿ ag tóg kamëgmëg kÿ vëkrënrër mÿ. ⁵⁰ Ag kar tÿ ti ve kÿ ag tóg jürũn ke mÿ. Hã ra tóg vësÿmér ag mÿ: “kamëg tũg nĩ, inh hã vë,” he mÿ.

⁵¹ Kÿ tóg *canoa* kã ki rã mÿ sir ag mré. Kÿ kãka tóg tũ' he mÿ sir. Kÿ tóg ag mÿ e tãvĩ tĩ. ⁵² Ag tÿ to jykrén tũ tóg tĩ. Ver ag tóg krĩ tũ nÿtĩ, hã kÿ ag tóg *Jesus* jykre ki kagtĩg nÿtĩ ver, ti tÿ ãmã pir tÿ ùn e jën ja ra.

Jesus tÿ Genesaré mĩ tĩg
(Mt 14.34-36)

⁵³ Kÿ ag tóg *canao* kã mĩ pa kÿ ga tÿ *Genesaré* tá junjun mũ. Tá ag tóg *canao* nÿgnÿn mũ sir. ⁵⁴ Ag kãpa kÿ tá ke ag tóg vësÿmér ti ki kanhrãn mũ. ⁵⁵ Kÿ ag tóg ãn kar mĩ pétê mũ sir, ag tÿ ãn kagyga ag gé kãmũ jé. Kur kã ki ag vin kÿ ag tóg ag gé kãmũ mũ. Ti jêg jan ra ag tóg ti nón mũ mũ.

⁵⁶ Ti tÿ êmã ù tá jun kÿ ag tóg vênh kaga gé kãmũ tĩ. Kÿ ag tóg ãn prur ki ag vin tĩ. Êmã mág tá ag tóg ge tĩ, êmã kãsir mĩ, vãnã kã mĩ ke gé. “Mÿ ã mÿ há, êg tÿ ã kur tóv mẽ jé?” he ag tóg tĩ. Kÿ ag tóg há' há' he kãn tĩ sir, ag tÿ ti kur tóv mẽn kÿ.

7

Judeu ag si ag jykre ti (Mt 15.1-9)

¹ Kejên *Fariseu* ag tóg *Jesus* to vênhmãn mũ, Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mré. *Jerusalém* tá ag kãmũ ja nĩ. ² Hã ra ag tóg ti mré mũ tĩ ù ag tÿ nĩgpég mẽ kã jên vég mũ, hã kÿ tóg ag tÿ ag jêgry tĩ. ³ *Fariseu* ag tóg nĩgpe kar kÿ tÿ jêg tĩ, ag tÿ *Judeu* ag si ag jykre han kÿ. ⁴ Ag tÿ *negocio* tá kãmũ kÿ ag tóg vëso tÿ kó'kó' he tĩ, goj tÿ. Vëso tÿ kó he kar hã ag tóg jêg tĩ. Vëjyre si tÿ hên ri ke han ag tóg tĩ. *Caneca* mré kukrũ to ag tÿ kó he tĩ, *lata* to ke gé, nén kar to.

⁵ Kÿ *Fariseu* ag tóg *Jesus* mÿ: “ã mré mũ tĩ ag tÿ hê ri ken kÿ êg si ag jykre han tũ nĩ nê? Ag tÿ ne jé ag nĩgé to tÿ kó he tũ ra jên nê?” he mũ. ⁶ Hã ra tóg ag mÿ: “*Isaiás* vÿ ãjag to vĩ ja nĩgtĩ, vãsÿ, kÿ tóg rán kÿ nĩ,” he mũ. “Ti vãn hã vë, ha mẽ: “*povo* tag vÿ ag nũnê hã tÿ ãn mÿ vĩ há han tĩ, hã ra ag jykre pijé tÿ ãn mÿ vĩ há han tĩ, hã ra ag jykre pijé tÿ ãn mÿ vĩ há han tĩ.” ⁷ Fagrĩnh mÿ ag tóg iso grĩnh ke tĩ, hã ra ag tóg êprã ke ag jykre to: Topê tÿ tón hã vë, he tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Isaiás* ti,” he tóg, *Jesus* ti. “Hã ra tóg ãjag to ki hã tó ja nĩ, ãjag jykre régre nÿtĩn kÿ. ⁸ Topê vĩ tovãnã ãjag tóg mũ. Hã ra ãjag tóg êprã ke jykre hã han tĩ,” he tóg.

⁹ “Ãjag hã vÿ Topê vĩ mranh tĩ, ãjag tÿ ãjag jykre si han kÿ,” he tóg. “Hã ra tóg ãjag mÿ há nÿ. ¹⁰ *Moisés* tÿ ãjag

mÿ Topê vĩ tó kÿ tóg ãjag mÿ: “ã mÿnh fi mré ã panh kamêg nĩ, fag jagãgtãn nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Û tÿ ti han mũ fag mÿ vĩ kónãn mũ ên tén jé ã tóg ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ. ¹¹⁻¹² *Moisés* jãvo ãjag tóg: “ã tÿ ãn hã mũ fag jagãgtãn sór tũ nĩn kÿ fag mÿ ón kÿ: “Topê tũ vë, isÿ nén ti,” hem nĩ,” he tĩ. Gen kÿ tóg fag jagãgtãn tũ nĩ. Ti tÿ fag to é he vë. ãjag jykre kórég hã vë,” he tóg. ¹³ Kÿ tóg ag mÿ: “Topê vĩ mranh ãjag tóg tĩ, ti jêgja ki ãjag tóg êprã ke ag jykre hã ki króm sór tĩ. Ge tÿ hên ri ke han ãjag tóg tĩ, ón kÿ,” he mũ.

Nén tÿ êg kavénh mũ (Mt 15.10-20)

¹⁴ Kÿ tóg vênh kar jé prêr mãn kÿ ag mÿ: “inh vĩ jêmê ra,” he mũ. ¹⁵ “Vějên pijé êg kavénh tĩ. Nén tÿ êg ki kãpa mũ hã vÿ êg kavénh tĩ. Êg tÿ nén ù vênh mÿ han mũ hã vÿ êg kavénh tĩ. ¹⁶ Û nĩgrêg nÿtĩ tÿ tÿ jêmê jé,” he tóg.

¹⁷ Ti tÿ ti pir mÿ ãn kã ra rã kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mÿ: “êg mÿ kãmén há han nĩ, ã vĩ tag,” he mũ.

¹⁸ Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ ãjag mÿ ver ki kanhrãn tũ?” he mũ. “Êg jên tÿ êg jênky kã ra rã kÿ tóg êg kavénh tũ nĩgtĩ mÿr. ¹⁹ Êg nug kã ra tóg rã mũ, kar êg tóg fón tĩ. Hã kÿ tóg tÿ nén ù tũ nĩ,” he tóg. Hã kÿ *Jesus* tóg vějên kar to: “há ti nĩ,” he mũ.

²⁰ Kÿ tóg: “nén tÿ êg ki kãpa hã vÿ êg kavénh tĩ,” he mũ, ²¹ “hã vÿ: jykren kónãn, ãn mén tũ fag to én, nén ù péju, ù tén, ti prũ tũ fi mré nÿ, fi mén tũ mré nÿ, ²² nén kar to én, vëjyre pãno han, ti tÿ nén ù nenh mẽ, ù kato vĩ kónãn, vênh mÿ ãn mÿ vĩ há han tĩ, he tĩ, krĩ tũ, he mũ. ²³ Nén kar kórég ên tóg êg ki kãpa tĩ, hã kÿ tóg êg kavénh tĩ,” he tóg.

Jesus tÿ tytãg sĩ fi jagrê kórég kutêm (Mt 15.21-28)

²⁴ Kÿ tóg tá kãkutê mũ sir, êmã tÿ *Tiro* ra tĩg jé, êmã tÿ *Sidom* ra ke gé. Tá tóg ãn ù krêm rã mũ, kÿ tóg: “ker ù ãn nĩgja ki kanhrãn hê’,” he mũ. Ge ra ag tóg ki kanhrãn mũ.

²⁵ Kÿ vësÿmér fóg ù fi tóg kãtĩ mũ. Fi kósín fi vÿ jagrê kórég nĩ. Kÿ fi tóg ti

krēm mūg ke mū, ti tỹ fi mỹ fi kósin fi jagrē kórég ěn kutēm jé. ²⁶ Hã ra fi tóg Grego vĩ hã tó tĩ. Ga tỹ *Siro-Fenícia* tá ke fi vē. Ti mỹ fi tóg to vĩ mǎn', to vĩ mǎn' he mū.

²⁷ Vãhã tóg fi mỹ: “ĕg jĕn vỹ tỹ ĕg krĕ tỹ ko jafã nĩ,” he mū. “Vĕnh mỹ ti nĩ, ĕg tỹ ĕg krĕ jamĩ tỹ kasor mỹ fón kỹ,” he tóg.

²⁸ Hã ra fi tóg: “hỹ,” he mū. “Hã ra kasor sĩ tóg ĕg krĕ jamĩ mru vár ěn ko tĩ,” he fi tóg. ²⁹ Kỹ tóg: “tó há han ã tóg. Ha tĩg, fi jagrē kórég tóg hur kutĕ, ã kósin fi ki,” he mū.

³⁰ Kỹ fi tóg fi ĩn ra tĩ mū sir. Fi tỹ tá jun mū ra fi kósin fi tóg nỹ nĩ, kỹmỹ kri, hã ra fi jagrē kórég ěn vỹ kutĕ ja nĩ.

Jesus tỹ ũn vĩ vǎnh vĩn

³¹ Kỹ *Jesus* tóg ĕmã tỹ *Tiro* ki ga ki kutĕ mū. Kỹ tóg ĕmã tỹ *Sidom* mĩ tĩ mū gé sir. Ĕmã tỹ 10 (ke) fĩn rǎm kỹ tóg ga tỹ *Galilĕia* ki goj nig mág tá jun mū sir. ³² Kỹ ag tóg ti to ũn kutu pére kǎmū mū, ũn vĩ kar vǎnh. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã nĩgé tỹ ti mĕ,” he mū. ³³ Hã ra tóg ti pére tĩ mū, ti pin kỹ. Kỹ tóg ti nĩgé jufĕj tỹ ti nĩgrĕg nor nĩgfĕnh mū. Kỹ tóg ti nũnĕ to sug mū sir. ³⁴ Kỹ tóg kǎnhkã ki ĕvǎnh kỹ ũnh' ũnh' ke mū sir. Kỹ tóg ti mỹ: “*efatá*,” he mū. Ĕg vĩ ki ke hã vỹ: “ti nĩgrĕg jé nor' hé,” he mū. ³⁵ Kỹ ti nĩgrĕg tóg nor' he mū sir. Ti nũnĕ tóg kavara mū sir. Vĩ tóg mū sir. Há' he tóg mū sir vĕsỹmĕr. ³⁶ Kỹ tóg ag tỹ tó kamĕg mū, hã ra ag tóg tugtó kǎn mū, ti tỹ: “ker tó hĕ', ker tó hĕ',” he mū ra. ³⁷ Kỹ ag fe tóg hĕn ri ke mū. “Ti tỹ nĕn han mū vỹ tóg há tǎvĩ nĩ,” he ag tóg. “Ũn kutu ag ĕmĕ han tóg, ũn vĩ vǎnh ag vĩ han tóg mū gé,” he ag tóg.

8

Jesus tỹ ũ tỹ 4 mil (ke) ag jĕn (Mt 15.32-39)

¹ Kejĕn ũn e ag tóg vĕnhmǎn kỹ nỹtĩ mǎn mū, hã ra ag tỹ nĕn ũ konh ke tóg tũ tĩ. Kỹ tóg ti mré mū tĩ ag mỹ: ² “inh mỹ ag tóg jagtar nỹtĩ,” he mū. “Kurã tǎgtũ han ag tóg huri, ĕg mré, hã ra ag tóg vĕjĕn ve ja tũ nĩgtĩ. ³ Sỹ ag kókĩnkĩr

ra ag mỹ: ha mũjĕg, hen kỹ tóg inh mỹ ũ ag kǎgter ha mĕ tĩ, ĕmĩn kri. Kuvar gy tóg nĩ, ũ ag jamã ti,” he tóg.

⁴ Kỹ ag tóg ti mỹ: “ĕg hĕ ri ken kỹ ĕmĩ vĕnh mū, ĕmã tũ ja tag ti ki, ĕg tỹ ag jĕn jé?” he mū.

⁵ Hã ra tóg: “ĕmĩ tỹ hĕ ri ke nỹ ki nỹtĩ ge?” he mū. Kỹ ag tóg: “ũ tỹ 7 (ke) vỹ ki nỹtĩ,” he mū.

⁶ Kỹ tóg vĕnh kar mỹ: “nĩgnĩ ra, ga kri,” he mū. Kỹ tóg ĕmĩ tỹ 7 (ke) ĕn mǎn kỹ Topĕ mré vĩ mū. “Inh mỹ tóg há tĩ,” he tóg. Kỹ tóg kupǎg' mū sir. Ti mré mū tĩ ag mỹ tóg vin mū sir, ag tỹ vĕnh kar mỹ kǎnhkrĕn jé sir. ⁷ Kǎkufár pipir vỹ ki nỹtĩ gé. Kỹ tóg to Topĕ mré vĩ mū gé, kỹ tóg ag mỹ: “ha kǎnhkrĕ,” he mū gé. ⁸ Kỹ ag tóg ko kǎn mū sir. Funfór ag tóg mū. Hã ra tóg kĕn mū sir. Kre tỹ 7 (ke) fǎn tóg mū, ti ke ĕn ti, ag tỹ génh kỹ. ⁹ Ũ tỹ 4 mil (ke) ag vĕ, hĕn ri ke mūn, ĕmĩ ko mū ag.

Kar kỹ tóg ag mỹ: “mũ nỹ,” he mū. ¹⁰ Kỹ tóg vĕsỹmĕr ag mré *canoa* kã ki rã mū, kỹ ag tóg ga tỹ *Dalmanuta* ra mū mū.

Fariseu ag tỹ milagre ve sór (Mt 16.1-4)

¹¹ Kỹ *Fariseu* ag tóg ti tá junjun mū, ón kỹ ti ki jĕmĕ jé. Kỹ ag tóg ti mỹ nĕn han vǎnh to vĩ mū, ti tỹ ag mỹ han jé. Ag tỹ ti jykre to: “Topĕ jykre mỹ vỹ?” he sór vĕ.

¹² Kỹ tóg ti fe tỹ jĕnger jagy han mū. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg ĕg tỹ nĕn han vǎnh hã ve sór mū,” he mū. “Sỹ ke há vĕ, hã kỹ sóg ke mū: vĕnh ke tũ ãjag nĩ. Ũri ke ag vỹ ĕg tỹ nĕn han vǎnh vĕnh ke tũ pĕ nĩ,” he tóg, ag mỹ. ¹³ Kỹ tóg ag ré kỹ tĩ mū sir. *Canoa* kã ki tóg rã mǎn mū, kỹ tóg kafã ũ ra tĩ mū sir.

Vĕjykre kórég kǎme (Mt 16.5-12)

¹⁴ Hã ra ti mré mū tĩ ag tóg ĕmĩ ki ĕkrĕn ja tũ nĩ. Ĕmĩ pir hã vỹ *canoa* kã kã nĩ.

¹⁵ Hã ra tóg ag mỹ: “ha mĕ, *Fariseu* tỹ *fermento* há kamĕg nĩ. *Herodes* tỹ *fermento* há kamĕg nĩ gé,” he mū. ¹⁶ Kỹ ag tóg jagnĕ mỹ: “ĕmĩ kã ĕg jatun, hã kỹ tóg tag tó mū,” he mū.

17 Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩn kÿ ag mÿ: “ẽmĩ tũ ti tĩ, he tũg nĩ,” he mũ. “Inh vĩ ki kagtĩg nÿtĩ ve ãjag tóg nÿtĩ. Sÿ nén han mũ to jykrén tũ nÿtĩ ve ãjag tóg nÿtĩ. Krĩ tũ nÿtĩ ve ãjag tóg nÿtĩ. 18 Æjag kanẽ ra ãjag kyvó nÿtĩ ve nĩ. Æjag nĩgrẽg ra ãjag tóg kutu nÿtĩ ve nĩ. Mĩ êkrén nĩ, 19 sÿ ẽmĩ tÿ 5 (ke) tÿ ùn e jẽn ja ẽn mĩ. Û tÿ 5 mil (ke) ag vÿ kó, mÿr, hã ra tóg kén. Æjag kěj tÿ hẽ ri ke fãn, ẽmĩ ke tÿ?” he tóg. Kÿ ag tóg: “kěj tÿ 12 (ke),” he mũ.

20 Kÿ tóg: “kÿ ẽmĩ tÿ 7 (ke) to jykrén nĩ gé. Û tÿ 4 mil (ke) ag vÿ kó, hã ra kre tÿ hẽ ri ke vÿ fór, ti ke tÿ?” he mũ. Kÿ ag tóg: “kre tÿ 7 (ke),” he mũ.

21 Kÿ tóg ag mÿ: “ge ra ãjag tóg ki kagtĩg nÿtĩ,” he mũ. Ti tÿ ag mÿ *Fariseu* ag jykre tó jan hã vẽ, *Herodes* jykre ti. Ag jykre hã to tóg: ag tÿ *fermento* há, he ja nĩ.

Jesus tÿ ùn kyvó tÿ há' he

22 Kÿ ag tóg kafã ù tá junjun mũ sir, ẽmã tÿ *Betsaida* tá. Kÿ tá ke ag tóg ùn kyvó pére kãmũ mũ, ti tÿ ti nĩgé tÿ ti mẽ kÿ ti tÿ há' he jé. 23 Kÿ tóg ti nĩgé kãgmĩ kÿ ti pére kutẽ mũ. Kÿ tóg ti nĩgé to sug kÿ ti kanẽ mĩ tĩn mũ. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ nén ù vég mũ?” he mũ.

24 Kÿ tóg ẽvãnh kÿ ti mÿ: “ag ve inh, hã ra ag tóg inh mÿ tÿ ka mũ ẽn ve nÿtĩ,” he mũ.

25 Kÿ tóg ti nĩgé tÿ ti kanẽ mẽ mãn mũ, kÿ tóg ẽvãnh há han mũ sir. Há' he tóg mũ. Tã mĩ tóg ve há han kãn mũ, ùn kyvó ja ti. 26 Kÿ tóg ti mÿ: “ha vêsÿmér ã jamã ra tĩg. Ẽmã tag ra vÿn ke tũg nĩ,” he mũ. Kÿ tóg tĩ mũ sir.

Pedro tÿ Jesus tó

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Kÿ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩg mãn mũ gé sir, ẽmã tÿ *Cesaréia Filipe* tá ga ra. Ẽprÿ jagma tĩg kÿ tóg ag mÿ: “ag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ.

28 Kÿ ag tóg ti mÿ: “*João Batista* vẽ, he ag tóg tĩ, ã to. Jãvo ù ag tóg: *Elias* vẽ, he tĩ. Jãvo ù ag tóg: Topẽ vĩ tó tĩ ù vẽ, he tĩ gé,” he mũ.

29 Kÿ tóg: “ag jãvo ãjag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ. Kÿ *Pedro* tóg ti mÿ: “tÿ

ã *Cristo* nĩ,” he mũ. 30 Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he kar kÿ ag jyvẽn mũ, ag tÿ ù mÿ ti kãmén tũ nĩ jé.

Jesus tÿ ti jagtar ke tó

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Kÿ tóg: “tÿ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ,” he mũ. “Ijagtar jagy han ke vẽ. Kófa ag tÿ iso: “kórég ti nĩ,” henh ke vẽ, Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag ke gé, Topẽ vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tÿ isén ke vẽ, kurã tãgtũ tũg kÿ sóg rĩr mãn mũ hã ra,” he tóg. 32 Ag mÿ tóg jamã há ra tó mũ.

Hã ra *Pedro* tóg ti pin kÿ ti mÿ: “vĩ tÿ ge han tũg nĩ,” he mũ. 33 Hã ra *Jesus* tóg vêsÿjãm ti mré mũ tĩ ag ki ẽvãnh kÿ *Pedro* to jũ mũ. “Kutĩg, *Satanás!* Æ pijé Topẽ jykre tó mũ,” he tóg. “Ẽprã ke jykre vẽ, ã tÿ inh mÿ nén tó mũ tag ti,” he tóg.

34 Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mré vẽn kar jé prér mũ, kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ inh mré kãmũ kÿ tóg há tĩnh mũ. Kÿ ãjag jykre tovãnh nĩ, ãjag tÿ isũ tãvĩ han jé. Ha vé, ag tÿ krunch tÿ inh kri fi kÿ sóg tũg ke mũ, ag tÿ to isa kÿ isén jé, ha vem nĩ. Vẽn nenh ke tũ sóg nĩ. Isÿ tag han ri ke han nĩ, kurã kar ki, ãjag tÿ inh mré mũ sór nÿtĩn kÿ. Isũ hã han to tar nÿtĩm nĩ,” he tóg. 35 “Æjag tÿ ãjag jykre hã han sór kÿ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ãjag tÿ isugrĩn ãjag jykre tovãnh kÿ ãjag krenkren ke mũ,” he tóg. 36 “Hẽn ri ke mũn ãjag hÿn ga kri nén ù kar gÿjÿ henh ke mũ, hã ra ãjag kuprĩg tóg vãfor ke mũ. Kÿ tóg kórég nÿ. 37 Ẽg tÿ ne tÿ ẽg kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, ẽg tÿ ti ve mãn jé. 38 Ûri ke ag tóg vyr mÿ topẽ ù hynhan tĩ, kÿ ag tóg Topẽ vĩ mranh tĩ gé. Ag kã mĩ iso mÿ'ãg tũg nĩ. Æjag tÿ ùri inh vĩ to mÿ'ãg kÿ sóg, inh kãtĩg mãn kÿ ãjag to mÿ'ãg ke mũ gé, isÿ Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã mág ag mré kãtĩg kÿ. Ijóg vÿ tóg isÿ ùn mág han ke mũ. Tÿ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

9

1 Kÿ tóg ag mÿ: “ha vé, ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “Æjag kã mĩ ù ag vÿ Topẽ tÿ tÿ ẽg pã'i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to

hã, tag ki ãg mré nýtĩ ù ag. Topẽ vỹ tar nĩ. Ti tar nĩ ve jé ag tóg ke mũ,” he tóg.

*Jesus tỹ vãnh ve ù han
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Kurã tỹ 6 (ke) tũg kar kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “mũ nỹ, vyr mỹ,” he mũ. *Pedro* mỹ tóg ke mũ, *Tiago* mỹ ke gé, *João* mỹ ke gé. Ag hã mré tóg pãnónh ra tĩ mũ. Kỹ tóg ag jo vãnh ve ù han mũ. ³ Ti kur vỹ tóg kókov tãvĩ nĩ sir, kópréj. Fag tỹ kur kupri fa kỹ ti kupri kãfór tóg nĩ. ⁴ Kỹ *Elias* tóg sir vãnh ven mũ, *Moisés* ke gé. *Jesus* mré ag tóg vēmén mũ.

⁵ Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*, tag ki tóg há nĩ,” he mũ. “Ëg tỹ tag ki pãjó tãgtũ han kỹn hỹn há nĩnh mũ vë, ã mỹ, *Moisés* mỹ, *Elias* mỹ ke gé,” he tóg. ⁶ Hã ra tóg ti tỹ nén tónh ke mũ ki kagtĩg nĩ, ag fe tỹ jũrũn ken kỹ. ⁷ Kỹ vësỹmér kanhkã góg vỹ ag kri rũm ke mũ sir. Kỹ vãnh vỹ tóg mẽ há' he mũ, kanhkã góg kã tá. Kỹ tóg: “inh kósín hã vë. Inh fe pë vë. Ti vỹ jëmë ra,” he mũ. ⁸ Kỹ vãhã ti mré mũ tĩ ag tóg *Jesus* hã vég mũ sir. Ti mré nýtĩ ag ve mãn tũ ag tóg nĩ.

⁹ Kỹ ag tóg pãnónh tá kãre mũ sir. Kỹ tóg: “ker ù mỹ ãjag tỹ ùri nén vég mũ tó hẽ'. Ëprã ke fi kósín tỹ ti ter ja tá vỹn ke kar hã inh kãmén nĩ,” he mũ. ¹⁰ “Ne nẽ hỹn, ti tỹ: iser ja tá vỹn ke, he mũ tag ti?” he ag tóg mũ, jagnẽ mỹ. ¹¹ Kỹ ag tóg ti mỹ: “hã ra Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg: “*Cristo* kãtĩg ke to hã *Elias* tóg kãtĩg vén ke mũ,” he tĩ. Hã mỹ?” he mũ.

¹² Kỹ tóg: “hỹ, kãtĩg jé tóg ke mũ, *Elias* ti, nén kar han mãn jé,” he mũ. “Hã ra sóg rán kỹ nĩ gé. Tỹ sóg ãprã ke fi kósín nĩ mỹr. Jagtar jagy han jé sóg ke mũ. Ag tỹ iso é henh ke vë. ¹³ Kỹ *Elias* vỹ hur kãtĩg gé, kỹ ag tóg ag tỹ ti ki nén han sór mũ ãn han. Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ,” he tóg.

*Jesus tỹ kyrũ jagrẽ kórég kutẽm
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)*

¹⁴ Vãhã ag tóg *Jesus* mré mũ tĩ ù ag tá junjun mũ. Vãnh e tóg ag pénĩn nýtĩ. Kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg ag vỹ kato vỹ ù han mũ. ¹⁵ Ag tỹ *Jesus* ve kỹ

tóg vãhã ag mỹ e tĩ, vãnh e ãn mỹ. Kỹ ag tóg ti to pëtẽ kãmũ kỹ ti mỹ: “ã mỹ há?” he mũ. ¹⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne tỹ vēmén nẽ?” he mũ.

¹⁷ Kỹ ag kã ù tóg ti mỹ: “*Senhor*, inh kósín pére sóg kãtĩg, ã to,” he mũ. “Jagrẽ kórég ti nĩ, hã kỹ tóg vỹ vãnh pë nĩ. ¹⁸ Ti jagrẽ kórég tỹ ti kã vyryn ke kỹ tóg kutẽ' he tĩ. Kỹ tóg jãrãn tĩ. Ti jã tỹ tóg gángán ke tĩ. Tar' he tóg tĩ. ã mré mũ tĩ ag mỹ sóg to vỹ vë, hã ra ag tóg tỹ hẽ ri ke tũ nĩ,” he tóg.

¹⁹ Kỹ *Jesus* tóg: “ãjag ne tóg inh ki ge há han tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Topẽ tóg ãjag mỹ krój nĩ ve nĩ, ãjag kar mỹ. Inh mỹ tóg e tĩ, sỹ to krónh kenh ha mẽ tóg tĩ. Inh mỹ ti pére kãmũjég,” he tóg. ²⁰ Ti jagrẽ kórég tỹ *Jesus* ve kỹ tóg kyrũ kã vyryn ke mãn mũ gé. Kỹ tóg kutẽ mãn mũ gé sir. Vĩrĩn', vĩrĩn' he tóg mũ. Jãrãn tóg mũ gé sir.

²¹ Kỹ tóg ti panh mỹ: “mỹ si há tĩ ha?” he mũ. Kỹ tóg: “hỹ, ti sĩ kã tóg ge nĩ,” he mũ. ²² “Kejẽn tóg pĩ ki ti fón mũ, goj ki ke gé. Ti tỹ ti tén sór vë. ã tỹ hẽ ri ken há nĩn kỹ ãg jagãgtãn nĩ, ti tỹ há' hem nĩ,” he tóg.

²³ Kỹ tóg: “ã tỹ hẽ ri ken há nĩn kỹ, he tũg nĩ, inh mỹ. ù tỹ Topẽ ki rã mũ ãn tỹ inh hẽ ri ken há han tĩ, nén kar tỹ,” he mũ.

²⁴ Kỹ vësỹmér kyrũ panh tóg: “ti ki sóg rãnh mũ,” he mũ, jamã há ra. “Isỹ ti ki rã tũ ãn tỹ inh ki tỹ tũ' hem nĩ,” he tóg.

²⁵ Hã ra tóg ù tỹ hẽn ri ke fag vãnhmãn vég mũ, kỹ tóg ti jagrẽ kórég to jũ mũ. “Vëjagrẽ vỹ vãnh', vëjagrẽ kutu', kãkutẽ ra, ti ki rã mãn tũg,” he tóg.

²⁶ Kỹ tóg prër mũ sir. Ti tỹ jũrũn ke han tóg mũ. Kỹ tóg kyrũ ki kãkutẽ mũ sir. Kỹ tóg ter ve nĩ, kỹ ag tóg ti to: “tũg ja ti nĩ,” he mũ.

²⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti nĩgẽ kãgmĩ kỹ ti nĩm mũ, kỹ tóg jëgnẽ mũ sir. Há' he tóg mũ sir.

²⁸ Kỹ tóg ãn kã ra rã mũ. Tá ti mré mũ tĩ ag tóg ti pin kỹ ti mỹ: “ãg ne tóg ti tỹ há' he ja tũ nĩ'. Hẽ ri ken kỹ, hỹn?” he mũ.

²⁹ Kÿ tóg: “vëjagrë kórég tÿ ge kutëm tóg jagy nÿ,” he mÿ. “Topë mré ëg vÿ tÿ, kÿ ëg tóg vâkrég tÿ gé sir. Kÿ tóg vâhã kãkutë tÿ,” he tóg.

*Jesus tÿ ti ter ke tó mãn
(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)*

³⁰ Kÿ ag tóg tá kãpa kÿ Galiléia mÿ mÿ mÿ. Kÿ tóg: “ker ù ëg tÿ mÿ mÿ ki kanhrãn hë',” he mÿ. ³¹ Ti tÿ ti mré mÿ tÿ ag kanhrãn sór vë, hã kÿ tóg ke mÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “ëprã ke fi kósin ën vÿ jagtar nÿnh mÿ,” he mÿ. “Inh hã vë. Ëprã ke ag vÿ ag tÿ isÿ nén han sór mÿ ën han ke mÿ. Ag tÿ isén ke vë. Hã ra sóg kurã tägtÿ tÿg kÿ rÿr mãn mÿ,” he tóg.

³² Kÿ tóg ag tÿ ti tÿ nén tó mÿ tag to jykren tÿ tÿ. Hã ra ag tóg ag tÿ ti kamëg kÿ ti ki jëmëg tÿ nÿ.

*Û tÿ tÿ ùn mág nÿ
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)*

³³ Kÿ ag tóg mÿ mãn kÿ ëmã tÿ Cafarnaum tá junjun mÿ sir, ù tÿ 12 (ke) ag mré. Ðn krëm nÿtÿn kÿ tóg ag mÿ: “ëprÿ jagma mÿn kÿ ãjag ne tó ja nÿ?” he mÿ.

³⁴ Hã ra ag tóg ti mÿ tó tÿ nÿ. Jagnë mÿ ag tóg: “ëg kã ù tÿ hë nÿ hÿn tÿ ùn mág nÿ?” he ja nÿ.

³⁵ Kÿ Jesus tóg ag mÿ: “ãjag mÿ tÿ ùn mág nÿtÿ sór mÿ'?” he mÿ. “Kÿ tÿ ùn sÿ ri ke nÿtÿm nÿ. Û tÿ ãjag mÿ nén tó mÿ han nÿ, ti há nÿn kÿ,” he tóg. ³⁶ Kÿ tóg gÿr ù mÿ: “kunÿg,” he mÿ. Ag kuju kã ti fëg kÿ tóg ti nunh jagma ti pë fón mÿ sir. Kÿ tóg ag mÿ: ³⁷ “Gÿr tÿ ge ri ke nÿtÿm nÿ. ãjag tÿ isugrÿn ùn sÿ to há nÿtÿn kÿ tóg inh mÿ há tÿ, kÿ ãjag tóg ù tÿ ijëng mÿ ën to há nÿtÿ gé sir. Tÿ ùn mág nÿ to ken hã vë,” he tóg.

*Û tÿ Jesus mré ke
(Lc 9.49-50)*

³⁸ Kÿ João tóg Jesus mÿ: “Senhor, ù ve ëg tóg. Hã ra ën tóg ã jiji tó kÿ vëjagrë kórég pan ja nÿgtÿ,” he mÿ. “Hã ra tóg tÿ ëg mré ke tÿ nÿ, kÿ ëg tóg ti mÿ: ke tÿg nÿ, hé,” he tóg.

³⁹ Hã ra tóg: “vó, ti tÿ vëjagrë kórég pan kamëg tÿg nÿ,” he mÿ. “Û tÿ inh jiji tó kÿ nén ù há han kÿ tóg iso há nÿ,”

he tóg. ⁴⁰ “Û tÿ ëg kato tē tÿ nÿn kÿ tóg tÿ ëg mré ke nÿ sir,” he tóg. ⁴¹ “Sÿ ke há vë. Kejën ù tóg ãjag mÿ, nén ù sÿ ven mÿ, goj hën ri ke mÿn, ãjag tÿ tÿ inh mré ke nÿtÿ tugrÿn. Ën tóg vënh kato nén ù há venh ke mÿ gé, ha vem nÿ,” he tóg.

*Ëg tÿ Topë vÿ mranh
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*

⁴² Kÿ tóg “ùn sÿ tag vÿ inh ki rã kÿ jë,” he mÿ. “Kejën ù tóg ti tÿ inh vÿ mranh han sór mÿ. Ën jykre vÿ kórég tävÿ nÿ. Û tÿ pó mág tÿ ën nunh to sa kÿ goj nig ki ti fón kÿ tóg há nÿnh mÿ vë. Jagy tävÿ tóg nÿ, ù tÿ gÿr tÿ isovãnh han kÿ,” he tóg.

⁴³ “Ã tÿ nén ù péju to Topë vÿ mranh kÿ ã nÿgnó kym nÿ, ã tÿ ke mãn tÿ nÿ jé. Jagy tóg nÿ, ã nÿgnó pir nÿ ti. Jãvo ã tÿ rÿr krÿg ja tÿ venh ke tóg inhhã há nÿ. ã tÿ ã nÿgnó régre ra nÿgme ki kutën kÿ tóg jagy kãfór tÿnh mÿ. ⁴⁴ Tá ga ga tóg ã konh mÿ, hã ra tóg tÿ' henh ke tÿ nÿ. Tá pÿ ën vÿ nÿr ke tÿ nÿ gé, nÿgme ki.

⁴⁵ ã tÿ hën kã tátÿg to Topë vÿ mranh kÿ ã pën kym nÿ, ã tÿ ke mãn tÿ nÿ jé. Jagy ti nÿ, ã tÿg vãnh nÿn ti. Jãvo ã tÿ rÿr krÿg ja tÿ venh ke tóg inhhã há nÿ. ã tÿ ã pën régre ra nÿgme ki kutën kÿ tóg jagy kãfór tÿnh mÿ. ⁴⁶ Tá ga vÿ ã konh mÿ gé, hã ra tóg tÿ' henh ke tÿ nÿ. Tá pÿ ën vÿ nÿr ke tÿ nÿ gé, nÿgme ki.

⁴⁷ ã tÿ nén ù ki vë'ÿ to Topë vÿ mranh kÿ ã kanë tÿ nám kem nÿ, ã tÿ ke mãn tÿ nÿ jé. Jagy ti nÿ, ã kyvó nÿ ti. Jãvo tóg há nÿ, ã tÿ Topë tÿ tÿ ëg pã'i nÿ ven kÿ. ã tÿ ã kanë régre ra nÿgme ki kutën kÿ tóg jagy kãfór tÿnh mÿ. ⁴⁸ Tá ga tóg ã konh mÿ, hã ra tóg tÿ' henh ke tÿ nÿ. Tá pÿ ën vÿ nÿr ke tÿ nÿ gé, nÿgme ki,” he tóg.

⁴⁹ “ãjag tÿ tag ki jagtar nÿtÿ tóg pÿ tÿ ãjag pÿn ri ke nÿ. Kÿ tóg, ëg tÿ Topë mÿ nén ù pÿn mÿ ri ke nÿ. Sa ri ken hã vë,” he tóg. ⁵⁰ “Sa vÿ há nÿ. Hã ra ti kãhór nÿn kÿ tóg kórég nÿ, kÿ ëg tÿ ne tÿ tÿ kajã' henh ke tóg tÿ tÿ. Kÿ sa há ri ke nÿtÿm nÿ. Jagnë to krÿ kusa nÿtÿm nÿ,” he tóg.

10

*Ĕg tỹ ĕg prũ fi fón ke tũ
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Kĩ tóg tá kutẽ kũ ga tỹ *Judéia* ra tĩ mũ sir, goj tỹ *Jordão* mã ra. Kĩ vẽn h e ag tóg ti pẽnĩn vẽn h mãn mũ sir, kũ tóg ag kanhrãn mãn mũ gé. Ti tỹ nén han tĩ ĕn han mãn tóg mũ. ² Kĩ *Fariseu* ag tóg ti tá junjun mũ gé sir. Ag tỹ ón kũ ti ki vẽn h prũ fón ke jẽmẽ sór vẽ. Kĩ ag tóg ti mỹ: “Ĕg tỹ ĕg prũ fi mỹ: ha tĩg, he tag mỹ kórég nỹ?” he mũ. ³ Kĩ tóg: “*Moisés* vỹ ājag mỹ hẽ ri ké?” he mũ. ⁴ Kĩ ag tóg: “ã tỹ ã prũ fi fón sór kũ fi mỹ vẽn h rán kũ nĩm nĩ, fi tỹ kar kũ tĩg jé, he ja tóg nĩ,” he mũ.

⁵ Hã ra tóg ag mỹ: “ājag jykre kórég nỹtĩn kũ, hã kũ tóg ājag mỹ tag tó ja nĩ,” he mũ. ⁶ “Topẽ tỹ nén kar han ve ki tóg ti mré fi han,” he tóg. ⁷ “Hã kũ ùn gré tóg ti prũ fi to ti panh ré kũ tĩ mũ, ti mỹnh fi ré kũ tóg tĩ mũ gé, ti prũ fi mré. ⁸ Fi mré tóg tỹ ùn pir nĩ sir, he ja tóg nĩ, Topẽ ti. Hã kũ fag tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Fag pijé tỹ ùn régre nỹtĩ. ⁹ Hã kũ fag tỹ vẽn h kãpãm tũg nĩ. Û mỹ: “ha ã prũ fi fón,” he tũg nĩ. Topẽ tỹ fag tỹ ùn pir há vẽ mỹr,” he tóg.

¹⁰ Ag tỹ ĩn kã tánỹtĩn kũ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ki jẽmẽ mãn mũ, vẽn h prũ fón ke to. ¹¹ Kĩ tóg ag mỹ: “ājag tỹ ājag prũ fi fón kar kũ ù fi tỹ prũg mãn kũ ājag prũ tũ fi vẽ, ha mẽ,” he mũ. ¹² “Kũ fi tỹ fi mén fón kar ù tỹ mén mãn kũ fi mén tũ vẽ gé,” he tóg.

*Jesus tỹ gĩr mỹ vĩ há han
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

¹³ Jo fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ, *Jesus* tỹ ti nĩgẽ tỹ ag mẽ jé. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg fag to jũ mũ.

¹⁴ Kĩ tóg vég mũ, kũ tóg ti mré mũ tĩ ag to jũ mũ. “Vĩ tũg nĩ, gĩr ag mỹ. Gĩr fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ. Û tỹ ge hã vỹ Topẽ krẽm nỹtĩ nĩ, ti tũ vỹ tỹ fag nỹtĩ,” he tóg. ¹⁵ “Sỹ ke há vẽ. Gĩr ag vỹ iso hapẽ nỹtĩ. Ûn kãsir tag fag ri ke nỹtĩm nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg fag jãvo vẽn h ke tũ pẽ nĩ,” he tóg.

¹⁶ Kĩ tóg gĩr nunh jagma ti pẽ fón mũ sir. Ti nĩgẽ tỹ tóg ag mẽ kãn mũ sir. Fag to tóg Topẽ mré vỹ mũ sir.

*Ûn riko kãme
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

¹⁷ Kĩ *Jesus* tóg tĩg mãn mũ gé sir. Hã ra kyrũ ù tóg ti to vẽn hvãg kãtĩ mũ, kũ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ mũ, kũ tóg ti mỹ: “*Senhor*; hapẽ ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ ĩnh rĩr krỹg ja tũ vẽn há tóg tĩ. Kĩ ĩnh hỹn vỹjyre há tỹ ne han mũ?” he tóg.

¹⁸ Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: “ã tỹ ne jé ĩnh mỹ: há ã tóg jẽ, he nẽ?” he mũ. “Ĕg pijé há nỹtĩ. Topẽ hã ne ti pir mỹ há nĩ,” he tóg. ¹⁹ “Topẽ tỹ nén to ĕg jyvẽn mũ ki kanhró ã tóg nĩ, hã vỹ: ù tén tũg nĩ, ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nén ù péju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ù tũ to ĕn tũg nĩ, ã nỹ mré ã jóg kamẽg nĩ, he mũ,” he tóg ti mỹ.

²⁰ Hã ra tóg ti mỹ: “tag kar ki sóg króm kãn, ĩsĩn kã,” he mũ.

²¹ Kĩ tóg ti ki ĕvãnh mũ, ti to há nĩn kũ. “Nén ù pir vỹ tũ nĩ ver,” he tóg mũ. “Á tũ kar vãm tĩg, ã tỹ ùn jagtar ag mỹ vin jé, jãnkamy ti. Kũ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỹ ĩnh mré tĩg jé,” he tóg. ²² Kĩ *Jesus* vỹ tag tóg ti mỹ vẽn h mỹ tĩ. Fe kaj tĩ tóg mũ sir, ti tũ e nĩn kũ.

²³ Kĩ tóg vẽn h pẽnĩn ĕvãnh kũ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “jagy ti nĩ, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ vẽn h ke ti,” he mũ. ²⁴ Kĩ ti vỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ e tĩ. Hã ra tóg ag mỹ ke mãn mũ. “ĩnh krẽ,” he tóg. “Jagy tãvĩ ti nĩ, mỹr, ĕg tỹ Topẽ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ vẽn h ke ti,” he tóg. ²⁵ “Kũ tóg ùn riko ag mỹ jagy han tĩ. Kãvãru pãnĩ sór vỹ préj nor fĩn kutẽ tũ nĩgtĩ mỹr,” he tóg. “Ti tỹ fĩn kutẽ há nĩ ra tóg há tĩ vẽ, ùn riko ag tỹ Topẽ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ vẽn h ke ti,” he tóg.

²⁶ Kĩ tóg ag mỹ e pẽ tãvĩ tĩ. “Kũ ù hỹn kren ke tũ pẽ nĩ,” he ag tóg, jagnẽ mỹ.

²⁷ Kĩ tóg ag mỹ: “ĕprã ke ag vỹ vẽn h kren han ki kagtĩg nỹtĩ,” he mũ. “Ag jãvo Topẽ tóg ĕg krenkren han ki kanhró nĩ. Topẽ hã tóg nén kar han ke ki kanhró nĩ ĩnhã,” he tóg.

²⁸ Kÿ *Pedro* tóg ti mÿ: “ha vé, ãg tÿ nén ù kar ré kÿ ãg tóg ã mré mÿ mÿ,” he mÿ.

²⁹ Kÿ tóg: “sÿ ke há vë. Ājag kã mÿ ù tóg kejën isugrÿn ti jamã ré kÿ tÿ mÿ, ti jãvy ag, ti kãke ag, ti ve fag, ti mÿnh fi, ti panh ti, ti krë ti, ti japÿ ré kÿ ke gé, vënh vÿ sér tigrÿn,” he tóg. ³⁰ “Ēn vÿ tóg sir vënh kato ù tÿ 100 (ke) venh ke mÿ, ùri hã ra, hã vÿ: ãmã kar, jãvy kar, kãke kar, ve kar, mÿnh kar, ãpÿ kar ve jé tóg ke mÿ. Hã ra ag tóg ti vóg kónãn ke mÿ gé. Kar kÿ tóg vãhã sir rÿr krÿg ja tÿ venh ke mÿ gé,” he tóg. ³¹ “Jãvo tag ki ùn mág ù tÿ tá térenh ke vë, kÿ tag ki ùn kãsir ù tÿ tá jãpryn ke vë,” he tóg.

*Jesus tÿ ti jagtar ke tó mãn
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³² Kar kÿ *Jesus* tóg ti mré mÿ tÿ ag mré tÿ nÿ sir, *Jerusalém* ra. Ag jãmÿ tóg tÿ nÿ. Hã ra tóg ag mÿ e tÿ. Mÿmëg ag tóg mÿ sir. Kÿ tóg ù tÿ 12 (ke) ag mÿ tÿ tÿ nén venh ke mÿ ãn kãmén mãn mÿ, vyr mÿ. ³³ “Ha vé, *Jerusalém* ra ãg tóg mÿ mÿ,” he tóg. “Ēprã ke fi kósin ãn vÿ jagtar ke mÿ. Inh hã vë. Ón kÿ Topë tÿ to pã'i ag tóg ag tÿ isÿ nén han sór mÿ ãn han ke mÿ,” he tóg. “Ag tÿ iso: “ter jé tóg ke mÿ,” henh ke vë, kÿ ag tóg fóg ag mÿ inh fëg ke mÿ. ³⁴ Kÿ fóg ag tÿ iso é henh ke vë. Ag tÿ iso sug ke vë. Ag tÿ inh mrãnmrãn ke vë. Isén ke ag tóg ke mÿ. Hã ra isóg kurã tãgtÿ ki rÿr mãn mÿ sir,” he tóg.

*Tiago mré João ag tÿ tÿ pã'i jë sór
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Kÿ *Tiago* mré *João* ag tóg ti kukãm mÿ mÿ, *Zebedeu* krë ag. “*Senhor*, ãg mÿ ãg tÿ nén to vÿ mÿ tag ti han,” he ag tóg. ³⁶ Kÿ tóg ag mÿ: “ne nã,” he mÿ. ³⁷ Kÿ ag tóg ti mÿ: “kejën ã tóg tÿ pã'i nÿnh mÿ,” he mÿ. “Kÿ tóg sÿ ã pëgia tá nÿnh há tÿ vë,” he tóg, jo ù tóg: “sÿ ã jakãnh tá nÿnh há tóg tÿ vë,” he mÿ gé. “Ēg tÿ ã rã hã nÿtÿnh há tóg tÿ vë, ã tÿ tÿ pã'i nÿnh kÿ,” he ag tóg.

³⁸ Hã ra tóg ag mÿ: “ãjag tÿ nén to vÿ mÿ ki kagtÿg ãjag tóg nÿtÿ,” he mÿ. “Ājag mÿ inh ri kén jagtar sór

mÿ”? Ājag mÿ ãjag jagtar jagy han kÿ to krónh kenh ke tÿ nÿ vÿ?” he tóg.

³⁹ Kÿ ag tóg: “hÿ, ke jé ãg tóg ke mÿ,” he mÿ. Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “hÿ, jagtar jé ãjag tóg ke mÿ, inh ri kén,” he mÿ. “Vësÿrénh jé ãjag tóg ke mÿ, inh ri kén. ⁴⁰ Hã ra isÿ tÿ vë, sÿ ãjag mÿ: ha inh pëgia tá nÿ, ha inh jakãnh tá nÿ, he jé. Û tÿ inh rã nÿtÿnh ke mÿ ãn ag hã tÿ inh rã nÿtÿnh ke vë,” he tóg.

⁴¹ Hã ra ù tÿ 10 (ke) ag tóg mëg mÿ, kÿ ag tóg ag to jÿ mÿ sir. ⁴² Kÿ tóg ag jé prër kãn kÿ ag mÿ: “fóg tÿ pã'i ag jÿkre ki kanhró ãjag tóg nÿtÿ,” he mÿ. “Vënh kar jëgnëg ag tóg tÿ, kÿ ag mág ag tóg vënh kar mÿ: gem nÿ, ge tÿg nÿ, he tÿ, vÿ tar han kÿ. ⁴³ Ag ri ke han tÿg nÿ. Ājag mÿ tÿ ùn mág nÿtÿ sór mÿ”? Kÿ tÿ jagnë mÿ rãnrãj tÿ ri ke nÿtÿm nÿ. ⁴⁴ Ājag mÿ tÿ pã'i nÿtÿ sór mÿ”? Kÿ tÿ jagnë krëm ke nÿtÿm nÿ, tÿ ùn kãsir ri ke nÿtÿm nÿ. ⁴⁵ Hã kÿ sóg ù mÿ rãnrãj tÿ tÿ nÿ gé. Sÿ tÿ ãjag mÿ rãnrãj tÿ nÿ jé sóg kãtÿg. Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nÿ. Hã kÿ sóg vënh kar jagfy ter ke mÿ, sÿ ag krenkren han jé,” he tóg.

Ûn kyvó tÿ há' he

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Kejën tóg ti mré mÿ tÿ ag mré ãmã tÿ *Jericó* tá jun mÿ. Ag tÿ *Jerusalém* ra mÿ vë. Kÿ ag tóg *Jericó* ki pa mÿ gé. Vënh e tãvÿ tóg ag mré mÿ mÿ. Hã ra ag tóg ùn kyvó vëg mÿ. *Bartimeu* vë, *Timeu* kósin vë. Ēprÿ kri nÿ kÿ tóg vënh kar mÿ: “inh mÿ nén ù nÿm,” he nÿgtÿ. ⁴⁷ Ēn tóg *Jesus* tÿ ãmÿn jagma tÿg mëg mÿ sir. Kÿ tóg prër mÿ sir. “!..*Jesus*!..!” he tóg. “!..*Davi* krë'krë'..! !..Ijagãgtãn ra..!” he tóg. ⁴⁸ Hã ra ag tóg ti to jÿgÿ kÿ “më kã nÿ nÿ,” he mÿ. Hã ra tóg prër mãn', prër mãn', he mÿ. “!..*Davi* krë'krë'..!” he tóg. “!..Ijagãgtãn ra..!” he tóg.

⁴⁹ Kÿ tóg ti to krÿg he mÿ. Kÿ tóg ti jé prër mÿ sir. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ã fe tÿ há' hé, jëg ra, ã jé tóg prër mÿ,” he mÿ. ⁵⁰ Kÿ tóg ti pãritó fón kÿ jëgnë mÿ sir. *Jesus* to tóg tÿ mÿ sir.

⁵¹ Kÿ tóg ti mÿ: “inh ã tÿ hë ri kenh mÿ?” he mÿ. Kÿ tóg: “*Senhor*, sÿ venh

há tóg tĩ,” he mũ. ⁵² Kĩ tóg: “hej, ã tỹ há' henh ke nẽ ha, ã tỹ inh ki rã tugrĩn“ he mũ. Kĩ tóg vėsỹmér ěvãnh há' he mũ sir, kĩ tóg ti nón tĩ mũ sir, ěpry jagma.

11

Jesus tỹ Jerusalém tá jun

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Vãhã ag tóg *Jerusalém* to hã nỹtĩ. Kĩ ag tóg ěmã tỹ *Betânia* tá junjun vén mũ, ěmã tỹ *Betfagé* tá, krĩ tỹ *Oliveiras* tá ke gé. Kĩ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ régre ag jěgně kĩ ag mỹ: ² “ha ěg jo ěmã nĩ ěn ra mũjěg,” he mũ. “Tá ãjag tóg *burrica* fi krě venh ke mũ. Se kĩ tóg jě. Ũ vỹ ver ti kri nĩ ja tũ nĩ. Ti kavãn kĩ ti pére kãmũm nĩ,” he tóg. ³ “Hěn ri ke mũn ag tóg ãjag mỹ: ãjag tỹ ne jé ti kavãn ně? henh ke mũ. Kĩ ag mỹ: ěg *Senhor* tóg ti ve sĩ han sór mũ, kãnhmar tóg ti jěně mãn mũ, hem nĩ,” he tóg.

⁴ Kĩ ag tóg mũ mũ sir. *Burrica* fi krě vég ag tóg mũ. Jãnkã rã tóg se kĩ jě. Kĩ ag tóg ti kavãg mũ sir. ⁵ Kĩ ag tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé *burrica* sĩ kavãn ně?” he mũ.

⁶ Kĩ ag tóg *Jesus* tỹ ag mỹ nén tó ja ěn ti tó mũ. Kĩ ag tóg: “ha ma mũjěg ge,” he mũ. ⁷ Kĩ ag tóg *burrica* krě ma mũ mũ sir, *Jesus* to. Ag kur tỹ ag tóg ti kri kugjén mũ, kĩ tóg kri nĩ mũ sir. ⁸ Kĩ vėnh kar tóg ěpry kri ag kur kugjén mũ sir, jo ũ ag tóg ka féj kre kĩ ti jo vãvãm mũ gé. ⁹ Kĩ ũ ag tóg ti jãmĩ mũ mũ, jo ũ ag tóg ti nón mũ mũ. ěn ag tóg prěnrěr mũ sir. “!..Viva..! !..pã'i vỹ ěg tá jun, ěg *Senhor* mág tỹ ti jěněn kĩ..! ¹⁰ !..Sér tãvĩ tóg tĩ..! !..ěg pã'i vě mỹr, ěg jógjóg tỹ *Davi* ri kén..! !..Topě tá tóg kãtĩg, ũ tỹ kynhmỹ nĩ ěn tá, viva..!” he ag tóg mũ, prěnrěr kĩ.

¹¹ Gen kĩ tóg *Jerusalém* ra rã mũ sir, Topě ěn ra. Kĩ tóg nén kar ki ěvãnh mũ, kar kĩ tóg rãké ra *Betânia* ra tĩg mãn mũ, ũ tỹ 12 (ke) ag mré.

Ka tỹ figueira

(Mt 21.18-19)

¹² Tỹ vaj kĩ, ag tỹ *Betânia* tá kãmũ kĩ tóg kókĩr mũ. ¹³ Kĩ tóg ka tỹ *figueira* féj

vég mũ. Kĩ tóg to tĩ mũ, ti kaně ko jé. Tá jun kĩ tóg ti féj tãvĩ vég mũ, ti kaněn ke pétēm tũ nĩn kĩ. ¹⁴ Kĩ tóg *figueira* ěn mỹ: “ũ tóg ã kaně ko mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg ti vỹ męg mũ.

Jesus tỹ Topě ěn krěm ag pan

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹⁵ Kĩ ag tóg mũ mãn kĩ *Jerusalém* tá junjun mũ sir. Topě ěn ra tóg rã mũ. Tá tóg nén ũ vėne he tĩ ag ve kĩ ag pan kãn mũ sir, nén ũ kũmpra he tĩ ag ke gé. Topě ěn krěm ag tóg nén kar kygãm tĩ, jãnkamy *trocar* he ag tĩ gé. Ag *mesa* tỹ tóg vyryn ke mũ, *Jesus* ti. Sórag vėne he tĩ ag nĩgnĩ jafã tỹ tóg vyryn ke mũ gé sir. ¹⁶ Kĩ tóg ag tỹ Topě ěn fĩn nén gé mũ kaměg mũ gé sir. ¹⁷ Kĩ tóg ag mỹ: “Topě vỹ rá to jykrén nĩ,” he mũ. “Inh ěn jiji hã vỹ: *nação* kar tỹ Topě mré vỹ jafã, he mũ, he tóg, Topě vỹ rá ki. Hã ra ãjag tóg krěm nén kar pigju mũgtĩ,” he tóg.

¹⁸ Hã ra Topě tũ to pã'i ag vỹ *Jesus* vỹ męg mũ. Kĩ ag tóg: “ěg hỹn hě ri ken kĩ ti tén ke mũ?” he mũ. Hã ra ag tóg ti kaměg mũ. Vėnh kar mỹ tóg há tĩ, ti vỹ ti. Hã kĩ ag tóg ti vóg tũ nĩ sir.

¹⁹ Kutyg kĩ ag tóg ěmã mág ki pa mãn mũ sir.

Ka tỹ figueira tóg

(Mt 21.20-22)

²⁰ Tỹ vaj kĩ ag tóg ěmã mág ěn ra mũ mãn mũ sir. Mũ kĩ ag tóg sir ka tỹ *figueira* ěn ve mãn mũ, hã ra tóg tóg ja nĩ, ti jãre mré hã. ²¹ Kĩ *Pedro* tóg *Jesus* vỹ ja ěn mĩ ěkrén kĩ ti mỹ: “ha vé, *Senhor*,” he mũ. “Á vỹ ja ěn hã vě. Á tỹ ka tỹ *figueira* mỹ vỹ kónãn ja ěn vỹ tóg ja nĩ,” he tóg.

²² Kĩ tóg ag mỹ: “Topě ki ge pě han nĩ,” he mũ. ²³ “Sỹ ke há vě: kejěn ãjag tóg krĩ mỹ: ha goj nig ki ráj kutě, henh ke mũ. Kĩ tóg ki ráj ke mũ, ãjag tỹ ãjag fe tỹ: ti mỹ ki ráj mũ vỹ? he tũ nĩn kĩ,” he tóg. ²⁴ “Hã kĩ sóg ãjag mỹ ke mũ. Ájag tỹ Topě mỹ nén ũ to vỹ kĩ to: han jé tóg ke mũ, hem nĩ, kĩ ãjag tóg venh ke mũ sir,” he tóg.

25 “Ājag tỹ kejĕn Topĕ mré vĩ kỹ, ājag tỹ ũ to jũ mũ mũ ěkrén kỹ, ti mũ vĕnh pĕte fón nĩ. Ājag tỹ gen kỹ tóg vĕnh kato ājag mũ vĕnh pĕte fón ke mũ gé, ěg jóg mág tỹ kanhkĕ tá nĩ ti. 26 Ājag tỹ hĕ ra ag mũ vĕnh pĕte fón tũ nĩn kỹ ěg jóg mág vỹ vĕnh kato ājag mũ vĕnh pĕte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

Jesus tỹ ũ tỹ ti jĕnĕg mũ tó tũg
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 Kỹ ag tóg mũ mũn kỹ *Jerusalém* tá junjun mũn mũ sir. Topĕ ĩn ra tóg tĩ mũ. Kỹ Topĕ tũ to pĕ'i ag tóg ti venh kĕmũ mũ. 28 “Ũ nỹ ĕ mũ: tag han nĩ, hĕ? Ũ nỹ ĕ jĕnĕ?” he ag tóg.

29 Kỹ tóg ag mũ: “Ājag ki sóg jĕmĕnh ke mũ gé, vĕnh kato,” he mũ. “Ājag tỹ ĩnh mũ tó há han kỹ sóg ājag mũ ũ tỹ ĩnh jĕnĕg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. 30 “*João* vỹ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Ti mũ kanhkĕ tá vĕjyke han, ěprĕ vĕjyke vó? Ũ nỹ ti jĕnĕ?” he tóg.

31 Kỹ ag tóg jagnĕ mũ: “ĕg tỹ ti mũ: Topĕ tỹ ti jĕnĕ ja vĕ, hen kỹ tóg ĕg mũ: ājag tỹ ne jé ti vĩ kri fi ja tũ nĩ nĕ? henh ke mũ. 32 ĕg tỹ hĕ ra ti mũ: ěprĕ ke jyke ja vĕ, hen kỹ tóg vĕnh mũ nỹ gé,” he ag tóg, ag tỹ vĕnh kar kamĕg kỹ. Vĕnh kar tóg *João* to: “Topĕ vĩ tó tĩ pĕ ja vĕ,” he tĩ. 33 Hĕ kỹ ag tóg ti mũ: “ĕg pijé ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. Ón kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg ag mũ: “kỹ sóg ājag mũ ũ tỹ ĩnh jĕnĕg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

12

Ũ mũ rĕnhrĕj tĩ kórég ag
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

1 Kỹ tóg ag kanhrĕn kỹ ag mũ: “kejĕn ũ tóg *uva* krĕn mũ. Pĕnĩn tóg rón mũ, kĕ ki tóg kũm mũ, *uva* jĕgmĩ jafĕ han jé. Ki tóg pĕjó han mũ gé,” he mũ. “Kỹ tóg ũ tỹ ki rĩr tĩ ag mré to jykrén kar kỹ tĩ mũ, ga ũ ra, ag tỹ ti jo ki rĩr jé. 2 Ti tỹ kejĕn kanĕn kỹ tóg ag mũ, ti mũ rĕnhrĕj tĩ ũ jĕnĕg mũ, ag tỹ ti mũ *uva* vĕnh kĕpĕm jé. 3 Hĕ ra ag tóg ti kĕgmĩg mũ sir. Ti mrĕnmrĕn ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg ti mũ: “ha tĩg,” he mũ sir, ti mũ nĕn ũ nĩm mĕ kĕ.

4 Kỹ tóg ag mũ ti mũ rĕnhrĕj tĩ ũ jĕnĕ mũn mũ gé sir, kỹ ag tóg ti krĩ ki tĕnh mũ sir, ti to é he kỹ. 5 Kỹ tóg ag mũ ũ jĕnĕ mũn mũ gé sir, hĕ ra ag tóg ti tĕn mũ gé sir. Ti mũ rĕnhrĕj tĩ kar to ag tóg jũ mũ, ũ mrĕnmrĕn ag tóg, ũ tĕn ag tóg.

6 Kỹ hĕ ra ũ tóg kĕn mũ. Hĕ ra ti kósĩn vĕ. Ti fe pĕ vĕ hĕ ra. Kỹ tóg vĕhĕ ag mũ ti jĕnĕg mũ sir. “Hĕn ri ke mũn ag ĩnh kósĩn kamĕg mũ,” he tóg.

7 Ti tỹ tá jun kỹ ag tóg jagnĕ mũ: “kejĕn ěkré kar vỹ tỹ ti tũ nĩnh mũ, ha vem nĩ. Mũ nỹ, ti tĕn jé, ti tũ tag tỹ tỹ ĕg tũ nỹ jé,” he mũ. 8 Kỹ ag tóg ti kĕgmĩ kỹ ti tĕn mũ sir. Ró pĕte ag tóg ti fón mũ sir,” he tóg.

9 “Kỹ ěkré tỹ tũn mũ ĕn hĕ ri kĕnh ke mũ? Jun jé tóg ke mũ, ti mũ rĕnhrĕj tĩ ag kĕgtĕn jé. Kỹ tóg ěkré ki rĩr tĩ ũ ag mũ finh ke mũ, ti tũ ti,” he tóg.

10 Kỹ tóg ag mũ: “Topĕ vĩ rá tag to jykrén nĩ, ha mĕ,” he mũ. “Pó fón ag tóg, pó tỹ ĩn han tĩ ag. Ag mũ tóg kórég ja nĩ. Hĕ ra Topĕ tóg pó ĕn hĕ tỹ ĩn nũna han mũ. 11 Topĕ tỹ há vĕ, hĕ kỹ tóg ĕg mũ e tĩ, ĕg tỹ ven kỹ, he tóg, Topĕ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki,” he tóg ag mũ.

12 Kỹ ag tóg ki kanhró nỹtĩ. Ag kato tóg tag tó ja nĩ. Hĕ kỹ ag tóg ti se sór mũ. Hĕ ra ag tóg vĕnh e ĕn kamĕg mũ. Kỹ ag tóg ti ség tũ nĩ. Ti ré kỹ ag tóg mũ mũ sir.

ĕg tỹ imposto kajĕm ke
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Hĕ ra ag tóg ti to *Fariseu* ũ ag jĕgnĕg mũ gé sir, pĕ'i tỹ *Herodes* mré ke ũ ag ke gé, ag tỹ ti vĩ to ti se jé. 14 Ag tỹ ti tá junjun kỹ ag tóg ón kỹ ti mũ: “*Senhor*, ĕ jyke kuryj nĩ ki kanhró ĕg nỹtĩ,” he mũ. “Vĕjyke pir hĕ han ĕ tóg tĩ, vĕnh kar mũ. Hĕ kỹ ĕ tóg Topĕ japry to ĕg kanhrĕn há han tĩ. Mũ há nỹ', ĕg tỹ *governo* mũ jĕnkamy nĩm ke tĩ', *imposto* kajĕm ke tĩ'? 15 ĕg mũ hỹn nĩm mũ', vó mũ vó?” he ag tóg. Hĕ ra *Jesus* tóg ag jyke régre nỹtĩn ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ag mũ: “Ājag ne tóg ón kỹ ĩnh ki jĕmĕ sór mũ,” he mũ. “ĩnh mũ jĕnkamy jun, sỹ ve jé,” he tóg. 16 Kỹ ag tóg ti mũ ũ jun mũ sir. Kỹ tóg: “ũ jiji nỹ

kã nĩ? Û kãgrá nỹ kã nĩ?“ he mũ. Kĩ ag tóg ti mĩ: “pã'i mág tỹ *imperador* kãgrá vễ,” he mũ.

¹⁷ Kĩ tóg ag mĩ: “kỹ pã'i mág mĩ ti tũ nĩm nĩ, hã ra Topẽ mĩ ti tũ nĩm nĩ gé,” he mũ. Kĩ ti vĩ tóg ag mĩ e tĩ. Ag tỹ nén ù to ti senh ke mũ vég tũ ag tóg nĩ.

Ëg tỹ Ëg ter ja tá vỹn kenh ke
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Kĩ *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mũ gé, ti ki jẽmẽ jé. Hã ra *Saduceu* ag tóg: Ëg ter ja tá Ëg vỹn kenh ke tũ nĩ,” he tĩ. Kĩ ag tóg ti mĩ: ¹⁹ “*Senhor, Moisés* tóg Ëg mĩ vỹjyre tag nĩm ja nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Ëg mĩ tóg: ã régre tỹ ti krẽ tũ ra ter kỹ ti prũ fi tỹ prũg nĩ, ã tỹ ã régre mĩ ã krẽ han jé, fi ki, he ja nĩ,” he ag tóg.

²⁰ “Kỹ ù tỹ jagnẽ mré pafa ja tỹ 7 (ke) ag vỹ nỹtĩ ja nĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mũ, hã ra tóg ti kósın tũ ra ter mũ sir. ²¹ Kĩ ti jãvy tóg fi tỹ prũg mũ, hã ra tóg ti kósın tũ ra ter mũ gé sir. Kĩ ti jãvy ù vĩ fi tỹ prũg mũ gé. ²² Hã ra ag kar tóg fi kósın tũ ra kãgter kãn mũ sir, ag kãke ti nón, ù tỹ 7 (ke) ẽn ag. Kejẽn fi tóg vãhã ter mũ gé sir. ²³ Kĩ fag kãgter ja tá vỹnvỹn ke kỹ fi hỹn mén tỹ 7 (ke) nĩnh mũ vễ. Ag kar vĩ fi tỹ prũg ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg vẽn h mĩ nỹ, ag tỹ: rĩr mãn jé Ëg tóg ke mũ, hen kỹ,” he ag tóg.

²⁴ Hã ra tóg ag mĩ: “ãjag pijé Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki kanhró nỹtĩ,” he mũ, “Topẽ jykre ki kagtĩg ãjag nỹtĩ. Hã kỹ ãjag tóg kygnẽ ja nĩ. ²⁵ Ëg tỹ Ëg ter ja tá vỹn ke kỹ Ëg tóg tỹ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag ri ke nỹtĩnh mũ, kanhkã tá. Kĩ Ëg prũg ke tũ nĩ. Mén ke tũ fag nĩ gé,” he tóg. ²⁶ “Topẽ vĩ ù to jykrén nĩ. Topẽ tóg vãnh pũr kã ki *Moisés* mĩ: “*Abraão* vỹ iso: Topẽ, he tĩ, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé,” he ja nĩ. Kãgter ag huri, hã ra Topẽ tóg: “tỹ inh ag Topẽ nĩ,” he ja nĩ, ag kãgter mũ ra. ²⁷ Hã kỹ ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ mỹr. Topẽ vỹ tỹ ùn rĩnrĩr nỹtĩ ag hã kri ke nĩ,” he tóg, *Saduceu* ag mĩ. Kĩ ag tỹ ti mĩ ne tónh ke tóg tũ tĩ.

Topẽ tỹ Ëg jyvẽn kãfór
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Hã ra Topẽ vĩ to Ëg kanhrãn tĩ ù tóg tá jun mũ gé sir. Kĩ tóg *Jesus* tỹ *Saduceu* ag mĩ tó há han ja ẽn mẽg mũ. Hã kỹ tóg: “Topẽ tỹ Ëg jyvẽn tỹ hẽ nỹ hỹn ti tỹ Ëg jyvẽn kar kãfór nỹnh mũ?” he mũ.

²⁹ Kĩ tóg ti mĩ *Moisés* tỹ ag jyvẽn ja tó mũ, hã vỹ: “ha mẽ, *povo tỹ Israel!* Ëg pã'i vĩ tỹ Topẽ nĩ, Ëg pã'i vĩ tỹ ùn pir nĩ. ³⁰ Topẽ to, Ëg jóg mág to há tãvĩ nỹtĩm nĩ! Ti ki ge há han nĩ! Ti to jykre pir nỹtĩm nĩ, krĩ pir! Ti to tar nỹtĩm nĩ! Û tỹ kãfór nỹn hã vễ,” he mũ. ³¹ “Kỹ ù tóg hã ri ke nĩ gé, hã vỹ: ãjag régre ki rĩr há nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ vẽn h ki rĩr há han ri ke, he mũ. Ti tỹ Ëg jyvẽn ù pijé tag kãfór nĩ,” he tóg,

³² Kĩ Topẽ vĩ to Ëg kanhrãn tĩ ẽn tóg ti mĩ: “ke tóg tĩ. ã tỹ ke há vễ. Pir ti nĩ, Topẽ ti, ù pijé ti ri ke nĩ,” he mũ. ³³ “Ëg jé ti to fe há nỹtĩ, Ëg jé ti to krĩ há nỹtĩ gé, jykre pir ke gé. Ëg jé ti to tar nỹtĩ gé. Ëg jé Ëg régre ki rĩr há nỹtĩ gé, Ëg tỹ vẽn h ki rĩr há han ri ke,” he tóg. “Tag tóg ti tỹ Ëg jyvẽn kãfór nĩ. Ëg tỹ Topẽ mĩ nén ù pũn kãfór tóg nĩ gé,” he tóg.

³⁴ Kĩ tóg ti tỹ tó há nĩ ve kỹ ti mĩ: “Tó há han ã, kỹ ki króm kãn sórm nĩ,” he mũ. Kar kỹ ù tóg *Jesus* ki jẽmẽ mãn tũ nĩ sir. Ti kamẽg ag tóg mũ sir.

Cristo tỹ tỹ Davi krẽ'krẽ nĩ ra ti kãfór nĩ

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Kĩ *Jesus* tóg Topẽ ãn krẽm ag kanhrãn kỹ ag mĩ: “Topẽ vĩ to Ëg kanhrãn tĩ ag tóg: *Cristo* vỹ tỹ vãsỹ Ëg pã'i mág tỹ *Davi* krẽ'krẽ ag kã ù nĩ,” he mũ. “Tó há han ag tóg. ³⁶ Hã ra *Davi* vỹ *Cristo* to: Topẽ vỹ inh *Senhor* mĩ: “nĩ ra ver, inh pẽgja tá,” he ja nĩ. “Sỹ ver ã kato vãsãnsãn mũ ag sigsenh ke vễ, he ja tóg nĩ, Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ. ³⁷ Hã kỹ *Davi* tóg *Cristo* to: inh *Senhor* vễ, he ja nĩ. Tĩ tỹ tỹ ti krẽ'krẽ nĩ ra ti mĩ tỹ ti kri ke nĩnh ke mũ vễ?” he tóg. Hã ra ag tỹ ti mĩ ne tónh ke tóg tũ tĩ. Tĩ vĩ tag tóg vẽn h kar mĩ há nỹ.

Ón kÿ Topẽ vÿ to ãg kanhrãn tÿ ag jagtar ke

(Mt 23.1-36; Lc 20.45-47)

³⁸ Kÿ tóg: “ón kÿ Topẽ vÿ to ãg kanhrãn tÿ ag kamẽg nÿ,” he mÿ. “Kur kaja e rÿnh (ka)mẽ ag nÿtÿ. Kÿ tóg vÿnh kar tÿ ag to: pã'i mág ag vÿ, hen kÿ ag mÿ sér tÿgtÿ,” he tóg. ³⁹ “Ëg tÿ vÿnh kanhrãn jafã krẽm ag tóg vÿnh kãpãm kÿ nÿtÿgtÿ. Fénhta ki ag tóg jÿn vén tÿ, ag tÿ tÿ ùn mág nÿtÿn kÿ,” he tóg. ⁴⁰ “Hã ra ag tóg ùn mén ter ja fag tÿ mãn kãn tÿ. Fag tÿ mãn kãn kÿ ag tóg ón kÿ Topẽ mré vÿ mág han mügtÿ, ãg tÿ ag to: “ùn há vÿ tÿ ag nÿtÿ,” he jé. Hã to ag vÿsÿrénh mág tãvÿ han ke mÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ûn jagtar fi tÿ fi tÿ vin kãn
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Kÿ tóg kejÿn Topẽ ïn tá jãnkamy vin jafã ra há nÿ mÿ. Kÿ tóg ag tÿ kã ki nÿn vin mÿ vég mÿ sir. Ûn riko ag tóg jãnkamy mág tÿ kã ki vin mÿ. ⁴² Kÿ ùn jagtar fi vÿ tá jun mÿ gé, ùn mén ter ja fi. Hã ra fi tóg jãnkamy kãsir régre há vin mÿ sir, há vÿ: *1 centavo*, he mÿ.

⁴³ Kÿ tóg ti mré mÿ tÿ ag jé prÿr kÿ ag mÿ: “ve ra ha. Ûn riko tÿ vin kãfór han fi tóg, fi tÿ sÿ há ra,” he mÿ. “Tÿ nÿn ù tÿ fi tóg nÿ. Fi mén vÿ hur ter. ⁴⁴ Kÿ fi tóg fi tÿ vin kãn ja nÿ, fi jÿn mré há. Jãvo ùn riko ag vÿ ag tÿ ke há tÿ Topẽ mÿ vin mág tÿ. Há ki fi tóg ag tÿ nÿm kãfór han, fi tÿ nÿm sÿ pÿ han mÿ ra. Ki há sóg tó mÿ mÿr,” he tóg.

13

Ëg jagtar ke
(Mt 24.1-14; Lc 21.5-19)

¹ Kÿ tóg Topẽ ïn tá kãkutÿ mÿ sir. Re tá ti mré tÿ ù tóg ti mÿ: “ve ra ha, *Senhor*,” he mÿ. “Pó sÿnvÿ tãvÿ tÿ tóg há nÿtÿ, ïn tag ti”, he tóg, Topẽ ïn to. ² Hã ra tóg ti mÿ: “ã mÿ ïn mág tag ti vég mÿ?” Kejÿn pó tag tóg jagnÿ kri nÿtÿ mãn ke tÿ nÿ. Ag ránhraj kãn ke vÿ,” he mÿ.

³ Kar kÿ tóg krÿ tÿ *Oliveiras* ra tÿg kÿ tá nÿ nÿ sir, Topẽ ïn kakãm. Kÿ *Pedro*, *Tiago*, *João*, *André* ag tóg ag pin kÿ ti

mÿ: ⁴ “ãg mÿ ag tÿ kókén ke kurã ti to. Ëg ne ve kÿ ti kurã ki kanhró nÿtÿnh mÿ? Kurã tÿ hÿ ki ãg hÿn tag venh ke mÿ?” he mÿ.

⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “ker ù ãjag *lograr* hé hÿ,” he mÿ. ⁶ “*Cristo* vÿ tÿ ïnh nÿ,” he jé ag tóg ke mÿ, ijiji tó kÿ. Û tÿ hÿn ri ke ag tóg tag tónh mÿ, kÿ ù tÿ hÿn ri ke ag tóg ag vÿ kri nÿm ke mÿ. ⁷ “Vÿnh génh kãme mÿgmÿ jé ãjag tóg ke mÿ, tag ki vÿnh génh ke to, kuvar há tá vÿnh génh to ke gé. To jÿrÿn ke tÿg nÿ há ra. Vÿnh génh enh ke vÿ. Hã ra kurã tÿ ãgno to há ke vÿ ver,” he tóg. ⁸ “*Nação* ag tÿ jagnÿ kato tÿgtÿnh ke vÿ. Pã'i krẽm ke ag tÿ pã'i ù krẽm ke ag to jÿnh ke vÿ gé. Kÿ ga tÿ ragrag ke tÿ hÿn ri ke han ke vÿ gé, ãmã tÿ hÿn ri ke ki. Vÿjÿn tÿ tÿ' hÿnh ke vÿ gé. ãjag jagtar ke vÿnh ven vén vÿ ha,” he tóg.

⁹ “Rÿngag nÿ. ãjag jÿvÿn tar han jé ag tóg ke mÿ. Vÿnh kanhrãn jafã krẽm ag tóg ãjag mrãnmrãn ke mÿ, isÿgrÿn. ãjag jé ag tóg prÿr ke mÿ gé, pã'i mág tÿ ãjag ve jé, pã'i mág kar ti, ãjag tÿ ag mÿ ïnh vÿ tugtó jé. ¹⁰ Kÿ ïnh kãtÿg ke to há *povo* kar vÿ ïnh vÿ sér mÿnh ke mÿ,” he tóg. ¹¹ “Ag tÿ vãhã sir ãjag sigse kÿ, ãjag tÿ nÿn tónh ke mÿ to jÿkrÿn tÿg nÿ! Jatu nÿtÿm nÿ! Ag tÿ ãjag ki jÿmÿn kÿ Topẽ kuprÿg tóg ãjag mÿ tónh ke mÿ. Ti vÿ há tó jé ãjag tóg ke mÿ. ãjag tÿ tó tÿ vÿ sir, ti tÿ tó vÿ sir,” he tóg. ¹² “Û vÿ tóg ti régre senh ke mÿ, ti ter jé, ãn kã. Kÿ ù panh tóg ti kósÿn senh ke mÿ gé. Kÿ ù krÿ tóg ti han mÿ fag sigsenh ke mÿ gé, fag kãgtÿn jé. ¹³ Vÿnh kar vÿ tóg ãjag to vÿ kónãn ke mÿ gé, ijiji tugrÿn. Hã ra ù tÿ isovãnh tÿ pÿ ãn kren ke vÿ,” he tóg.

Vÿsÿrénh mág ke
(Mt 24.15-28; Lc 21.20-24)

¹⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “kejÿn ãjag tóg vãhã ãjag tÿ nÿn kamẽg tÿ ãn venh ke mÿ, ãg kavÿnh mÿ ãn ti,” he mÿ. “Topẽ vÿ tó tÿ tÿ *Daniel* vÿ ti tó ja nÿgtÿ. Ti jÿnh ke tÿ tá tóg jÿnh mÿ. Û tÿ to ke mÿ ãn jé ki kanhró nÿ. Kÿ *Judéia* ki ke kar ag jé vÿnh pigjunh mÿjÿg, pãnónh ra, fag mré há. ¹⁵ Û tÿ re tá nÿ ãn jé ti ïn kã ra

rã tũg, ti tũ mǎn jé. ¹⁶ Kĩ ũ tỹ ti japỹ tá jẽ ěn jé vỹn ke tũg gé, ti kur mǎn jé. ¹⁷ Ũn kufy fag tỹ vėsỹrénh ke vë, kurã ěn kã, ũ tỹ gĩr pygfãm mũ fag ke gé. ¹⁸ Topẽ mré vĩm nĩ, ti tỹ kusa kã vënh ven tũ nĩ jé! ¹⁹ Vėsỹrénh tỹ ge ve ja tũ ěg nỹtĩ, Topẽ tỹ ga han jǎn ki. Kĩ ěg ge venh ke tũ nĩ gé, kar kũ. ²⁰ Ěg tỹ kurã ki vėsỹrénh ke mũ vỹ e nỹtĩ vë, hã ra tóg térem kũ nỹtĩ nĩ, Topẽ tỹ ũn kuprëg ja ěn ag tugrĩn. Ti tỹ térem tũ nĩ ra ũ vỹ kren ke tũ nĩ vë, ag vėsỹrénh ěn to,” he tóg.

²¹ “Kĩ ũ tỹ ãjag mỹ: ha vé, *Cristo* vỹ tag kã jẽ nĩ, tǎtá ti jẽ nĩ, he mũ ra kri nĩm tũg nĩ. ²² Ón kũ *Cristo* vỹ vënh venven ke mũ, ón kũ Topẽ vĩ tó tĩ ag ke gé. Kĩ ag tóg ón kũ *milagre* tỹ hën ri ke hynhan ke mũ. Ag tỹ vënh kar krĩn kónǎn sór vë, Topẽ tỹ ũn kuprëg ja ěn ag mré hã, hën ri ke mũn. ²³ Ha vé, sỹ ãjag mỹ tó kǎn vë, ti kutënh ke to hã,” he tóg, *Jesus* ti.

Topẽ kósin kãtĩg mǎn ke
(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴ “Hã ra kurã ěn kã, vėsỹrénh ěn kar kũ rá vỹ nhyr ke mũ, kũ kysã vỹ jëngrëg mǎn ke tũ nĩ gé. ²⁵ Kũ krĩg vỹ vár ke mũ gé, kanhkã krëm. Ěg tỹ kanhkã tá nén vëg tũ kar ěn vỹ ragrag ke kǎn mũ gé. ²⁶ Kũ vǎhã vënh kar vỹ ěprã ke fi kósin kãtére venh ke mũ sir, kanhkã góg kãmĩ, inh jykre tar pẽ nĩn kũ. Inh ve vỹ kókov pẽ nĩnh mũ gé. ²⁷ Kũ sóg isỹ jëgnë jafã ag mỹ: ha mũjëg, henh ke mũ, ag tỹ isỹ ũn kuprëg ja ag vënhmǎn jé, ga kar tá, kanhkã fyr mĩ hã,” he tóg.

Ka tỹ figueira kãme
(Mt 24.32-35; Lc 21.29-33)

²⁸ “Ka tỹ *figueira* to ki kanhrǎn nĩ. Ti pẽ tánh kũ, ti féj tǎg han kũ tóg kakó tĩ sir, ěkré tygtǎnh ke kurã ti. ²⁹ Ri ke ti nĩ, ãjag tỹ inh kãtĩg mǎn ke kurã ki kanhró nỹtĩ ti. Ĥjag tỹ sỹ ãjag mỹ nén tó mũ tag ve kũ tóg kakó tǎvĩ tĩ ha, inh kãtĩg mǎn ke ti. ³⁰ Sỹ ke há vë, ha mẽ. Ũri ũn rĩnrĩr mũ ag tỹ nén kar ěn venh ke vë, ag kãgter ke to hã. ³¹ Kanhkã vỹ

tũ' henh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo inh vỹ vỹ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg.

Jesus kãtĩg mǎn ke kurã
(Mt 24.36-44)

³² “Hã ra ũ pijé isỹ kurã kã kãtĩg mǎn ke mũ ki kanhró nĩ', óra ki ke gé'. Topẽ tỹ jëgnë jafã ag pijé ki kanhró nỹtĩ'. Inh pijé ki kanhró nĩ gé', isỹ tỹ Topẽ kósin ra. Ěg jóg mág hã vỹ ti pin kũ ki kanhró nĩ, kurã kã nén kutënh ke mũ ěn ki. ³³ Ĥjag kanë nĩm nĩ, rinfig nỹtĩm nĩ. Topẽ mré vĩ, ãjag tỹ ti kurã ki kãtĩg nỹtĩn kũ. ³⁴ Ũ pasanh tũg ri ke vë. Ti tỹ ti ĩn ki kutë kũ tóg ti mỹ rǎnrǎj tĩ ag mỹ: “ijo ki rĩr,” he mũ, Kũ tóg ũ tỹ jǎnkã ki rĩr tĩ ěn mỹ: “ã kanë nĩm nĩ,” he mũ gé. ³⁵ Hã kũ sóg ãjag mỹ: “ãjag kanë nĩm nĩ,” he mũ gé. Ĥjag pijé ti jun ke ki kanhró nỹtĩ', Hën ri ke mũn tóg kutyg ke ra jun mũ, hën ri ke mũn tóg kuty kuju ki jun mũ, hën ri ke mũn tóg *galo* kyr mũ ra jun mũ, hën ri ke mũn tóg kusãg ki jun mũ. ³⁶ “Vënh ki ěmëm nĩ, nũr tũg nĩ. Ĥjag tỹ ijǎvǎnh tũ ra sóg jun mũ. ³⁷ Vënh kar mỹ sóg tó mũ, sỹ ãjag mỹ tó mũ tag, hã vỹ: vënh ki ěmëm nĩ, he mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

14

Ag tỹ Jesus tén sór
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Hã ra fënhta tỹ *Páscoa* kã tákurã tǎgtũ vë sir, ěmĩ jǎgja tũ konh ke kã tá. Kũ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag tóg, *Jesus* vatánh tá ti se sór mũ, ti tén jé. ² Hã ra ag tóg: “fënhta tag to ěg tóg mënkh ke mũ ver,” he mũ. “Ěg tỹ fënhta kã ti se kũ vënh génh mág hỹn kutënh mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg.

Maria fi tỹ Jesus gǎnh tǎg
(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Ěn kã tóg kejën ěmã tỹ *Betânia* tá nĩ nĩ, *Simão* ĩn krëm, vënh kaga tỹ *lepra* han ja ěn ĩn krëm. Ti jëg nĩ ra ũ fi tóg tá jun mũ, *garrafa* vyn kũ. Pó tỹ *alabastro* tỹ tóg há jẽ, *garrafa* ti. Ti ki jẽ vỹ tỹ nén ger há nĩ, hã vỹ: *nardo*, he mũ. Ũn kaja e pẽ vë. *Garrafa* ěn nunh

mranh ky fi tóg ti ki jê ên tỹ *Jesus* gãnh tãg mũ sir.

⁴ Hã ra ù tỹ tá nỹtĩ ag kã ù ag tóg jagnẽ mỹ: “fi tỹ ne jé nén kaja e tag kókén nẽ?” ⁵ Ëg tỹ nén ger há tag fón ke vễ vễ, kaja mág to. Ëg tỹ ùn jagtar ag mỹ vin ke vễ vễ,” he mũ. Kỹ ag tóg fi mỹ vĩ tar han mũ.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “fi mỹ vĩ tũg! Æjag tỹ ne jé fi fe kaj han nẽ? Nén ù há han fi tóg,” he mũ. ⁷ “Æjag mré sóg nĩg sĩ han mũ, jãvo ùn jagtar ag vỹ ãjag mré nỹtĩg mág han mũ. Isĩg kar kỹ ag mỹ nĩm nĩ, ãjag tỹ ag mỹ nén nĩm ke mũ ti,” he tóg. ⁸ “Fi tỹ nén han sór mũ han fi tóg huri. Inh kãn fi tóg huri, vễnh kej tá inh fón ke to. ⁹ Ag tỹ vễnh vĩ sér tugtó kỹ ag tóg fi tỹ nén han mũ tag tónh ke mũ gé, kỹ vễnh kar vỹ fi tỹ nén han mũ tag mễgmễnh mũ sir, ha vem nĩ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg.

Ag tỹ Jesus vatánh tá ti kãgmĩnh ke to jykren

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Kar kỹ *Judas Iscariotes* tóg tĩ mũ, Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag mré *Jesus* to jykren jé, ù tỹ 12 (ke) ag kã ù vễ, ¹¹ Ag tỹ ti vĩ mẽ kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir. “Æ mỹ ãg tóg jãnkamy vin mũ,” he ag tóg ti mỹ. Kỹ tóg to jykren kỹ: “inh hỹn hẽ ri kenh mũ, ag tỹ ti kãgmĩ jé?” he mũ.

Ag tỹ Pãscóa ko mũ

(Mt 26.17-25; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

¹² Æmĩ jãgja tũ konh ke kurã ve vễ sir, mé sĩ tân h ke kurã vễ sir, *Pãscóa* kã. Kỹ ti mré mũ ti ag tóg *Jesus* mỹ: “ẽg hỹn hẽ tá ã mỹ *carneiro* sĩ tân h mũ, ẽg tỹ kon jé?” he mũ. ¹³ Kỹ tóg ùn régre ag mỹ: “ha ãmã mág ra mũjẽg. Tá ãjag tóg ù tỹ goj vyn kỹ tĩ venh ke mũ. Æn nón mũm nĩ,” he mũ. ¹⁴ “Ti tỹ ãn kã ra rã kỹ ãn tân ên mỹ: ẽg *Senhor* vỹ ã mỹ vễnh vĩ jẽnẽg mũ. Ti tỹ ã ãn krêm *Pãscóa* konh há tóg tĩ, ti mré mũ ti ag mré, hem nĩ ti mỹ,” he tóg. ¹⁵ “Kỹ tóg ãjag mỹ, krogrog tỹ kynhmỹ nỹ ven ke mũ. Éhé ti nĩ. Tá nén kar vỹ kynkar kỹ nỹtĩ. Nĩgia vỹ tá nỹtĩ gé. Tá ẽg jo han nĩ,” he tóg.

¹⁶ Kỹ ag tóg mũ mũ sir, ãmã mág ra, kỹ ag tóg sir vễg mũ. Kỹ ag tóg vễjẽn kãn mũ sir.

¹⁷ Rã pur ja ra *Jesus* tóg ù tỹ 12 (ke) ag mré tá jun mũ sir. ¹⁸ Ag jẽn kỹ tóg ag mỹ: “ãjag kã ù tóg inh vatánh tá inh kato vãsãnsãn mũ ag mỹ inh ven ke mũ,” he mũ. “Inh mré jẽg mũ ù vễ, ki hã sóg tó mũ,” he tóg. ¹⁹ Kỹ tóg ag fe kaj tĩ sir. Ti mỹ ag tóg: “inh mỹ vó’? Inh mỹ vó’?” he kãn mũ. ²⁰ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag kã ù vễ. Inh mré ãmĩ tỹ pẽnky kã ki kã punpun mũ ên vễ mỹr. ²¹ Ter jé sóg ke mũ, isỹ tỹ ẽprã ke fi kósin nĩn kỹ. Hã kỹ iser ke vỹ rán kỹ nĩ, vãsỹ. Hã ra tóg ù tỹ pã’i ag mỹ inh ven ke mũ ên mỹ vĩ kónãn tãvĩ han ke mũ. Ti mur tũ nĩ ran há tĩ vễ,” he tóg.

Santa Ceia

(Mt 26.26-30; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25)

²² Ag tỹ ver jẽg nỹtĩ ra *Jesus* tóg ãmĩ mág mũ. To tóg Topẽ mré vĩ mũ sir. Kỹ tóg vễnh kã kupãn kỹ ti mré mũ ti ag mỹ: “té, ha kó,” he mũ. “Inh hã vễ,” he tóg, ãmĩ to.

²³ Kar kỹ tóg kópa vãg mũ gé sir. Uva mé tỹ ki jê ên to tóg Topẽ mré vĩ mũ gé sir. Kỹ ùn pir tóg kã kron’ kron’ he kãn mũ sir. ²⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “inh kyvénh hã vễ. Vễnh kar jagfy tóg inh ki kã kuténh ke mũ. Topẽ vỹ vễnh kar to há nĩ sór mũ, inh kyvénh tugrĩn,” he mũ. ²⁵ “Ha mẽ, inh pijé *vinho* kron mãn mũ ha’. Topẽ tỹ tỹ ẽg pã’i nĩ ên kã sóg kejẽn kron mãn mũ,” he tóg.

²⁶ Ag jẽn kar kỹ ag tóg Topẽ mỹ jãn mũ sir. Jãn kar kỹ ag tóg sir krĩ tỹ *Oliveiras* ra mũ mũ.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag kar vỹ inh ré kỹ mũ kãn ke mũ,” he mũ. “Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, hã mẽ. “Ù tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ ên tân h jé sóg ke mũ, kỹ ti mễg vỹ krig ke kãn ke mũ,” he tóg, iso, Topẽ ti, ti vĩ rá ki. Hã ve jé ãjag tóg ke mũ. ²⁸ Hã ra sóg iser kar kỹ rĩr mãn ke mũ. Æn kã sóg ãjag jo tĩg ke mũ, ga tỹ *Galiléia* ra,” he tóg.

²⁹ Kÿ *Pedro* tóg ti mÿ: “ag kar tÿ ã ré kÿ mũ mũ ra isóg ã ré kÿ tÿg ke tũ nĩ,” he mũ. ³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mÿ: “ha vé, ùri, kuty tag kã ã tóg iso: ti ki kagtÿg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr régre han ke to hã. Ki hã sóg tó mũ,” he mũ.

³¹ Hã ra *Pedro* tóg vĩ tar han mũ. “Sÿ ã mré ter sór kÿ sóg ã to: ti ki kagtÿg sóg nĩ, henh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg hã tó kãn mũ gé sir.

Getsêmani tá
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Kÿ ag tóg ka kré ra mũ mũ sir. Ka kré ên jijin hã vÿ: *Getsêmani*, he mũ. Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “nÿgnĩ ra ver, tag ki. Sÿ ver Topẽ mré vémén ke vë,” he mũ. ³³ Kÿ tóg *Pedro, Tiago, João* ag mÿ: “inh mré kãmũ jëg,” he mũ. Vãhã tóg ti mÿ e tĩ, fe kaj han tóg mũ sir. ³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “inh fe kaj mág tóg tĩ, kÿ tóg inh mÿ tÿ iser ri ke nĩ. Tag ki nÿtĩm nĩ, nũgnũr tũg nĩ,” he mũ. ³⁵ Kÿ tóg tÿg sĩ han mãn kÿ mũg ke mũ. Ga kri tóg nÿ mũ sir. Ti jóg mré tóg vĩ mũ sir, “isÿ hên ri ke mũn nén venh ke mũ ên vég tũ nĩ jé, óra ên ki,” he tóg. ³⁶ Kÿ tóg: “*Aba'*, panh', nén kar han ki kanhró ã tóg nĩ. Kÿ tóg inh mÿ ã tÿ inh jagtar ke tag tÿ tũ' henh há tóg tĩ vë. Hã ra isÿ ã mÿ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ, ã tÿ nén han ke mũ ên hã han nĩ,” he mũ. ³⁷ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag venh tĩ mũ, hã ra ag tóg nũgnũr ja nĩ, kÿ tóg *Pedro* mÿ: “*Simão*, ã mÿ nũr’? Mÿ ã tÿ óra pir ki nũr tũg jé hẽ ri ke?” he mũ. ³⁸ “Nũr tũg nĩ! Topẽ mré vĩm nĩ, ãjag tÿ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ù tÿ ãjag kutãn mũ ra. ãjag tÿ mranh sór tũ vë vë, hã ra ãjag tóg krój nÿtĩ,” he tóg.

³⁹ Kÿ tóg tÿg mãn mũ sir, Topẽ mré vĩ mãn jé. Ti vĩ ên hã tó mãn tóg mũ. Kar tóg vÿn ke mũ. ⁴⁰ Kÿ tóg ag tá jun mãn mũ gé sir. Hã ra ag tóg nũgnũr mãn nÿtĩnĩ, ag kanẽ krój nÿtĩn kÿ. Hã kÿ ag tÿ ti mÿ ne tónh ke tóg tũ tĩ. ⁴¹ Kÿ tóg tá jun tãgtũ han mãn mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg nũgnũr ja nĩ'. Vënhkãn ja ãjag tóg nĩ,” he mũ. “Pétẽm ti huri, óra ti. Û tÿ Topẽ vĩ mranh tĩ ag tÿ isenh ke nẽ ha. Tÿ sóg êprã ke fi kósin nĩ mÿr.

⁴² Nÿgnĩ ra, ag kato mũ jé ha. Û tÿ ag mÿ inh ven mũ tóg kãtĩ ha,” he tóg.

Ag tÿ Jesus se

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴³ *Jesus* tÿ ver vémén jẽ ra *Judas Iscariotes* tóg jun mũ sir. Û tÿ 12 (ke) ag kã ù vë, Ti mré porisa ag tóg kãmũ mũ gé, rógro génh kÿ, ka kykyv génh kÿ ke gé. Topẽ tũ to pã'i ag vÿ ag jëgnẽ, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé, kófa ag ke gé. ⁴⁴ Û tÿ ag mÿ *Jesus* ven mũ ên vÿ ag mÿ vëjykre nĩm ja nĩ. “Sÿ ùn ki nhun ke mũ ên hã sem nĩ. Ên hã pére mũm nĩ,” he ja tóg nĩ. ⁴⁵ Ti tÿ tá jun kÿ tóg vësÿmér *Jesus* to grën ke kÿ ti mÿ: “*Senhor*,” he mũ. Kÿ tóg ti ki nhun ke mũ sir, ón kÿ.

⁴⁶ Kÿ ag tóg ti kãgmĩ kÿ ti ség mũ sir.

⁴⁷ Ti mré tĩ tĩ ù tóg rógro kunũnh kÿ porisa ù nÿgrëg kym mũ sir. Topẽ tũ to pã'i mág mÿ rãnrãj tĩ vë, ti tÿ ùn nÿgrëg kym mũ ên ti.

⁴⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg rógro génh kÿ kãmũ mũ', ka kykyv génh kÿ ke gé'. Inh pijé tÿ *bandido* nĩ'.

⁴⁹ Kurã kar ki sóg ãjag mré jẽ ja nÿgtĩ, mÿr, Topẽ ìn krêm, vënh kar kanhrãn kÿ. Hã ra ãjag tóg tá iség tũ nĩ vë mÿr. Hã ra vãsÿ iso nén rãn kÿ nĩ ên hÿn,” he tóg.

⁵⁰ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ré kÿ pétẽ kãn mũ, vënh pigju jé, mÿr, ha mẽ.

⁵¹ Hã ra kyrũ ù tóg ti nón tĩ mũ. Vënh kãtor tãvĩ ti nĩ. Ti kãgmÿg ag tóg mũ gé. ⁵² Kÿ tóg ti mũmëg kÿ ti kur ré kÿ vënhvãg mũ, ti kator ra.

Pã'i tÿ Jesus mré vĩ

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.13-14, 19-24)

⁵³ Kÿ ag tóg *Jesus* pére mũ mũ, Topẽ tũ to pã'i ìn ra. Tá Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag tóg kófa ag mré vënhmãn kÿ nÿtĩ, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé.

⁵⁴ Hã ra *Pedro* tóg *Jesus* nón kãtĩ mũ, kuvar há tá. Kÿ tóg Topẽ tũ to pã'i ìn vãso ra rã mũ. Kÿ tóg tá porisa ag mré pĩ to tón nĩ nĩ.

⁵⁵ Kÿ Topẽ tũ to pã'i ag tóg, vënh jÿvën tĩ kar ag mré, ù tÿ ón kÿ *Jesus*

jykre kórég tónh ke mũ jävãnhvãnh mũ. Ag vĩ tugrĩn ag tóg *Jesus* tén sór mũ. Hã ra tóg ag mỷ ki krov tũ nĩ. ⁵⁶ Ừ tỹ hẽn ri ke ag tóg ón kỹ *Jesus* jykre kórég tó mũ, hã ra tóg ag mỷ ki krov tũ pẽ nĩ sir, ag tỹ vễjykre ừ tó', vễjykre ừ tó' he mũ ra.

⁵⁷ Kỹ ừ ag tóg vãhã ón kỹ ti jykre kórég ừ kãmén mũ sir. ⁵⁸ “Ti tỹ tó mẽ ềg,” he ag tóg. “Topẽ ãn tag kókén jé sóg ke mũ, vễnh nĩgẽ tỹ há tag ti, he ja tóg nĩ, hã ra sóg kurã tãgtũ ki ừ han mãn ke mũ. Ềg tỹ ềg nĩgẽ tỹ han vãnh ền han jé sóg ke mũ, he ja tóg nĩ,” he ag tóg. ⁵⁹ Ge ra tóg ag mỷ ki krov tũ nĩ. Ti jykre kórég ền vэг tũ ag tóg nĩ.

⁶⁰ Kỹ Topẽ tũ to pã'i mág tóg jềgnề kỹ ag kujũ kã jề kỹ *Jesus* mỷ: “Á tỹ ne tónh ke mỷ tũ? Ag hã ne tóg ã vĩ kónãn tag tó mũ’,” he mũ. ⁶¹ Hã ra tóg hun ke kỹ jề nĩ, nén ừ tó mẽ kã. Kỹ pã'i mág ền tóg ti mỷ: “ã mỷ tỹ *Cristo* nĩ? Á mỷ tỹ Topẽ kósin nĩ?” he mãn mũ.

⁶² Kỹ *Jesus* tóg ti mỷ: “hỹ, inh hã vễ,” he mũ. “Ềprã ke fi kósin ền vĩ tỹ inh nĩ. Inh ve jé ãjag tóg ke mũ ha. Ừ tỹ nén kar han mũ ền pềgja tá sóg nĩnh ke mũ. Kanhkã góg kã mĩ sóg kãtẻnh ke mũ gề,” he tóg.

⁶³ Kỹ pã'i mág ền tóg ti kur tỹ jaran' ke mũ sir, jũ kỹ. Kỹ tóg: “ừ tỹ ti jykre kórég tónh ke ừ jävãnh mãn ke tũ ềg nĩ ha,” he mũ. ⁶⁴ “Ti tỹ Topẽ kato vĩ kónãn tag mẽ ềg huri. Ềg hỹn ti tỹ hẻ ri kenh mũ ha?” he tóg.

Kỹ ag kar ền tóg: “ter jé tóg ke mũ, ti vĩ tag tugrĩn,” he mũ.

⁶⁵ Kỹ ừ ag tóg ti to sugsgũ mũ sir. Ti kanẻ pãg ag tóg mũ gề sir, kỹ ag tóg ti tãnh kỹ ti mỷ: “ừ nỹ ã tãnh?” he mũ. Kar kỹ porisa ag tóg ti kakã ki tãnh mũ gề sir.

Pedro tỹ Jesus to ón
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Hã ra *Pedro* tóg ver ãn vãso kã nĩ nĩ, kỹ Topẽ tũ to pã'i mág mỷ rãnhrãj tĩ fag kã ừn pir fi tóg ti to kãtĩ mũ. ⁶⁷ Kỹ fi tóg ti tỹ pĩ to tón nĩ ra ti vэг mũ sir.

Kỹ fi tóg ti mỷ: “*Jesus* mré tĩ tĩ ừ vĩ tỹ ã nĩ, *Nazaré* tá ke ền mré,” he mũ.

⁶⁸ Hã ra *Pedro* tóg: “vó, inh pijé ti ki kanhró nĩ'. Á tỹ ne tó nẻ?” he mũ. Kỹ tóg ãn jãnkã ra tĩg kỹ ra rã sór mũ sir. Hã ra *galo* tóg kyr mũ.

⁶⁹ Hã ra fi tóg tá ti ve mãn mũ gề. Kỹ fi tóg tá nỹtĩ ag mỷ: “jề ền tóg tỹ ag kã ừ jề gề,” he mãn mũ.

⁷⁰ Hã ra tóg: “vó’,” he mãn mũ. Kar kỹ tá nỹtĩ ag tóg *Pedro* mỷ: “ã hỹn tỹ ag kã ừ nĩ. Á vĩ vĩ *Galiléia* tá ke ag vĩ ri ke nĩ,” he mũ gề.

⁷¹ Hã ra *Pedro* tóg ag mỷ: “ãjag tỹ nén tó mũ ền ki sóg kagtĩg nĩ mỷr. Inh ón kỹ Topẽ tóg inh vóg kónãn ke mũ, hã kỹ sóg ón ke tũ pẽ nĩ,” he mũ.

⁷² Hã ra vễsỹmẻr *galo* tóg kyr mãn mũ. Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja to jykrẻn mũ sir, ti tỹ ti mỷ: “iso ã tóg: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr rẻgre han ke to hã,” he ja ền mĩ. Vãhã tóg ti mỷ e tĩ. Kỹ tóg vễnh pẻju kỹ nĩ kỹ fỹ jagy han mũ sir.

15

Pilatos tỹ Jesus mré vĩ
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jo 18.28-38)

¹ Tỹ vaj kỹ vễnh jyvẻn tĩ kar ền ag tóg kusãg ki *Jesus* to jykrẻn mũ jagnẻ mrẻ, Topẽ tũ to pã'i ag, kófa ag mrẻ hã, Topẽ vĩ to ềg kanhrãn tĩ ag mrẻ hã ke gề. Kỹ ag tóg ti mỷnh kỹ ti pẻre mũ mũ, *Pilatos* mỷ ti fềg jé. ² Kỹ tóg ti mỷ: “ã mỷ tỹ *Judeu* ag pã'i nĩ'?” he mũ. Kỹ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

³ Hã ra Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti kato vĩ tỹ hẽn ri ke han mũ sir. ⁴ Kỹ tóg ti mỷ ke mãn mũ. “Mỷ ã tỹ ag mỷ nén ừ tó jävãnh? Ha mẽ, ã to ag tóg vĩ kónãn mũ,” he tóg. ⁵ Hã ra tóg vĩ mãn tũ nĩ, kỹ tóg *Pilatos* mỷ e tĩ sir.

Ag tỹ Jesus to: “ter jé tóg ke mũ,” he
(Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

⁶ Hã ra *Pilatos* tóg ag mỷ vễse ag kã ừn pir kavãg tĩ, fẻnhhta tỹ *Pãscóa* kar ki. Ag tỹ ừ vĩ mũ ền kavãg tóg tĩ. Ti jykre vễ. ⁷ Hã ra ừ tóg se kỹ nĩ, ti jijin hã vĩ: *Barrabás*, he mũ. Vễnh gẻnh

kutēm tĩ ag mré tóg se k̄y jẽ nĩ. Vẽnh gẻnh k̄y ag tóg ù k̄agtẻn ja n̄ĩgtĩ, h̄a k̄y ag tóg sigse k̄y n̄yĩtĩ. ⁸ K̄y vẻnh e ẻn ag tóg *Pilatos* to mũ mũ sir, ti m̄y: “ẻg m̄y ả t̄y nẻn han tĩ ẻn han nĩ,” he jẻ.

⁹ K̄y tóg ag m̄y: “m̄y s̄y *Judeu* ag p̄a'i kav̄an h̄a?” he mũ. ¹⁰ P̄a'i ag tóg *Jesus* to jũ n̄yĩtĩ, h̄a k̄y ag tóg nẻn ù tũ to ti se ja nĩ. H̄a ra *Pilatos* tóg ki kanhró nĩ, h̄a k̄y tóg ti kav̄an sỏr mũ. ¹¹ H̄a ra p̄a'i ag tóg vẻnh kar kr̄ĩn ja nĩ, ag t̄y ti m̄y: “*Barrabás* h̄a kava ra,” he jẻ.

¹² K̄y *Pilatos* tóg ag m̄y: “k̄y inh ả jag t̄y ù to: *Judeu* ag p̄a'i, he mũ ẻn t̄y hẻ ri kenh mũ?” he mũ. ¹³ K̄y ag tóg prẻnprẻr mũ sir. “!..Krunh to ti s̄a..!” he ag tóg mũ sir, prẻnprẻr k̄y.

¹⁴ K̄y tóg ag m̄y: “hẻ ri ken k̄y? Ti kỏrẻg t̄y ne han ti?” he mũ. H̄a ra ag tóg prẻr m̄an', prẻr m̄an' he mũ sir. “!..Krunh to ti s̄a..!” he ag tóg, prẻnprẻr k̄y.

¹⁵ K̄y tóg ag m̄y *Barrabás* kav̄ag mũ sir. *Jesus* mr̄anmr̄an tóg mũ sir, mr̄an ke jaf̄a t̄y, k̄y tóg ag m̄y ti fẻg mũ sir, ag t̄y ka to ti sa jẻ.

Soldado ag t̄y Jesus vỏg kỏn̄an
(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶ K̄y *soldado* ag tóg p̄a'i m̄ag ỉn k̄a ra ti pẻre ge mũ sir, ag vẻnh jyvẻn jaf̄a ẻn k̄a ra. K̄y ag tóg *soldado* kar ag jẻ prẻr mũ sir. ¹⁷ Ti kri ag tóg kur kusũg fỏn mũ. K̄y ag tóg sỏnh pir̄ĩn k̄y t̄y ti kr̄ĩ tỏgfĩg mũ sir. ¹⁸ K̄y ag tóg ti nyc k̄y ti m̄y: “*viva, Judeu* ag p̄a'i,” he mũ sir.

¹⁹ K̄y ag tóg v̄an t̄y ti kr̄ĩ m̄ĩ mr̄anmr̄an mũ sir. Ti to ag tóg sugsg mũ sir. K̄y ag tóg ti jo gr̄ĩnhgr̄ĩnh ke mũ sir, ag t̄y ón k̄y ti to: “ẻg *Senhor*,” hen k̄y. ²⁰ Ag t̄y ti nyc kar ag tóg ti ki kur kusũg ẻn kunũnh k̄y ti kur pẻ t̄y ti k̄a ra r̄ag k̄y ti pẻre mũ mũ, ag t̄y krunh to ti sa jẻ.

Jesus t̄y krunh to sa
(Mt 27.32-34; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹ H̄a ra ù tóg v̄anh k̄a t̄ak̄atĩ mũ, ti jiji h̄a v̄y: *Cirene* tá *Simão*, he mũ. Ti krẻ ag v̄y t̄y *Alexandre* mrẻ *Rufo* n̄yĩtĩ. ẻn m̄y ag tóg v̄ĩ tar han mũ, ti t̄y *Jesus* krunh v̄yn jẻ.

²² K̄y ag tóg ti mrẻ *Gỏlgota* tá junjun mũ sir. *Gỏlgota* to ken h̄a vẻ, h̄a v̄y: vẻnh kr̄ĩ kuka, he mũ. ²³ K̄y ag tóg ti m̄y *vinho* ven mũ, ka t̄y *mirra* jẻnjo mrẻ, h̄a ra tóg kron j̄av̄anh nĩ, vẻnh kagta ti. ²⁴ K̄y ag tóg krunh to ti s̄ag mũ sir. Ti kur t̄y ag tóg jagnẻ m̄y vẻnh k̄ap̄am mũ sir, to joga hen k̄y. ²⁵ Kus̄a ki 9 óra vẻ sir.

²⁶ Ag t̄y nẻn t̄y ti kato v̄ĩ mũ v̄y ti kri r̄an k̄y sa, h̄a v̄y: “*Judeu* ag p̄a'i m̄ag vẻ,” he mũ. Ti t̄y nẻji vẻs̄y p̄a'i m̄ag han mũ to ag tóg ti tẻn mũ. ²⁷ Ti kỏm ag tóg krunh to *bandido* rẻgre ag s̄ag mũ gé, ù v̄y ti pẻgia tá sa, jỏ ù v̄y ti jak̄anh tá sa. ²⁸ H̄a k̄y *Jesus* tóg nẻn t̄y ti to r̄an k̄y nĩ ẻn vé, h̄a v̄y: “ag m̄y tóg t̄y ùn jykre p̄ano ag mrẻ ke nĩ,” he mũ, Topẻ v̄ĩ r̄an ki.

²⁹ K̄y ù t̄y m̄ĩ mũ mũ ag tóg ti nyc' he mũ gé, v̄yn v̄yn he k̄y. “Ó', ả ne tóg: Topẻ ỉn kỏkẻn jẻ sỏg ke mũ, he gé',” he ag tóg. “Kur̄a t̄agtũ ki sỏg ù han mũ, he ả tóg mũ gé'. ³⁰ Vẻnh kren han ra kema'. Krunh to k̄atẻre kema',” he ag tóg, ti to ẻ he k̄y.

³¹ K̄y Topẻ tũ to p̄a'i ag tóg ti nyc mũ gé. Jagnẻ m̄y ag tóg: “ủ krenkren han tóg, h̄a ra tóg vẻnh h̄a kren han ki kagtĩg nĩ,” he mũ. ³² “*Cristo* jẻ krunh to k̄atẻre kema', *Judeu* ag p̄a'i ti, ẻg t̄y ve jẻ, ẻg t̄y ti v̄ĩ kri n̄ĩm jẻ,” he ag tóg. K̄y ti kỏm krunh to n̄yĩtĩ ẻn ag tóg, ti nyc mũ gé.

Jesus ter
(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ R̄a t̄y ẻg n̄ĩno k̄a sa ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar m̄ĩ h̄a. K̄y kuty ẻn tóg óra t̄agtũ tũg mũ. ³⁴ 3 óra ki *Jesus* tóg prẻr mũ sir, jam̄a há ra, k̄y tóg: “*Eloĩ, Eloĩ, lem̄a sabactani?*” he mũ. ẻg v̄ĩ ki ẻg tóg tag to: “Topẻ, Topẻ, ả t̄y ne jẻ isov̄anh nẻ?” he mũ.

³⁵ K̄y tá n̄yĩtĩ ù ag tóg ti v̄ĩ tag mẻ k̄y jagnẻ m̄y: “ha vé, *Elias* jẻ tóg prẻr mũ,” he mũ. ³⁶ K̄y ù tóg vẻnhv̄ag tĩ mũ. K̄y tóg ka jur̄yn k̄y t̄y *esponja* kusỏn k̄y *vinho* k̄a ra r̄ag mũ sir. K̄y tóg ti m̄y ven mũ sir, ti t̄y ki ùnh' ùnh' he jẻ.

“Toreg’,” he tóg. “Hên ri ke mün *Elias* kãtīg mū, ti kãtérem jé,” he tóg, ag mý.

³⁷ Hã ra *Jesus* tóg prêr mág pē han kýt hun ke mū sir. ³⁸ Kýt Topē ĩn krēm kur týt jãnkã nife tóg jaran ke mū. Hã tóg vënh kãkym ke kãn mū sir.

³⁹ Hã ra *capitão* tóg ti vëg jē nĩ. Ti prêr mēg tóg mū. Ti týt hun ke ěn vëg tóg mū. Kýt tóg: “vënh vĩ há ja vë,” he mū. “Topē kósin ja vë” he tóg.

⁴⁰ Kýt ũn týtã fag tóg tá nýtĩ gé. Kur var há tá nýtĩ kýt fag tóg ti vëg nýtĩ nĩ. Fag kã ũ fi výt týt *Maria Madalena* fi nĩ, kýt ũ fi tóg týt *Salomé* fi nĩ gé, kýt ũ fi tóg týt *Maria* fi nĩ gé, *José* mré *Tiago* sĩ mýnh tag fi. ⁴¹ Ũn týtã ěn fag tóg ti nón mū ja nĩgtĩ, ti týt *Galiléia* tá tĩ mün kã. Tá fag tóg ti ki rĩr ja nĩgtĩ gé. Kýt ũn týtã týt hên ri ke fag tóg ti vëg nýtĩ gé, ti týt krunh to sa kýt, ti mré *Jerusalém* ra mū ja ěn fag.

Ag týt vënh kej tá ti fi
(*Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42*)

⁴² Rãké tóg nýt ha, vënh kãn ke kurã to hã. ⁴³ Hã kýt *Arimatéia* tá *José* tóg *Pilatos* mýt *Jesus* fãr to vĩ mū. Týt tóg vënh jyvën tĩ ag kã ũ nĩ. Jykre kuryj tóg nĩ. Topē týt týt ěg pã'i nĩ ve sór tóg tĩ gé. ěn hã výt mūmēg vãnh nĩ kýt ti fãr to vĩ mū.

⁴⁴ Kýt tóg: “kýt ti mýt ter huri’?” he mū. Kýt tóg *capitão* jé prêr kýt ti ki jēmēg mū. ⁴⁵ Kýt tóg: “hýt, ter ti huri,” he mū. Kýt tóg *José* mýt ti fãr ti fig mū sir.

⁴⁶ Kýt tóg kur kupri kaja e kym mū. Kýt tóg ti kãtérem mū. Kur ěn týt tóg ti pãg mū. Kýt tóg vënh kej kã tãti finh tĩ mū sir, ag týt pãró nor han ja kã kã. Kýt tóg pó týt ti jy nĩfënh mū sir. ⁴⁷ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg vëg mū, *Maria* týt *José* mýnh fi ke gé.

16

Jesus rĩr mãn
(*Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10*)

¹ Vënhkãn ke kurã tũg kýt, kuty ěn kã fag tóg nén ger há mãg mū. *Maria Madalena* fi vë, kar kýt *Salomé* fi ke gé, kar kýt *Maria* týt *Tiago* mýnh fi ke gé.

Fag týt ti fãr ger há han sór vë. ² Týt vaj kýt kusãg pē ki fag tóg ti kej ra mū mū. Fag mū ki rã tóg jun ke kýt sa nĩ. *Semana* kurã ve ki ke vë. ³ Kýt fag tóg jagnē mýt: “ũ nýt hýt ěg mýt ti kej ti nón mū’, tá’, pó týt nife ěn ti’?” he mū. ⁴ Fag týt tá junjun mū ra ti kej nife tóg nor nĩ nĩ. Pó mág ěn tóg tĩn kýt nĩ nĩ.

⁵ Kýt fag tóg ti kej kã ra ge mū sir. Kã táfag tóg kyrũ vëg mū. Kur kupri tu kýt tóg ěg pēgja tá nĩ nĩ. Kýt fag tóg ti kamēg mū. ⁶ Kýt kyrũ ěn tóg fag mýt: “vënh mýt’ he tũg,” he mū. “ãjag hýt *Jesus* jãvãnh mū, *Nazaré* tá ke ti, ag týt krunh to ũn sãg mū ěn ti. Rĩr ti jē nĩ, tag ki ti tũ nĩ ha. Ag týt ti fi jan hã vë ha,” he tóg. ⁷ “Kur *Pedro* ag mýt tónh mū jēg, ti mré mū tĩ kar ag mýt ke gé. Ag mýt: ãjag jãmĩ tóg tĩg mū nēji, *Galiléia* ra, hem nĩ. Tá ãjag ti venh mū, hã kýt tóg ãjag mýt tó ja nĩ, hem nĩ,” he tóg.

⁸ Kýt fag tóg ti kej tá fũrũrũn kãpa mū. Pētē fag tóg mū mū sir, fag mýt e tĩn kýt, fag týt jũrũn ke kýt. Fag pijē ũ mýt nén ũ tó mū mýt’, fag kanē jur kýt.

Maria Madalena fi týt ti ve
(*Mt 28.9-10; Jo 20.11-18*)

⁹ *Semana* kurã ve ěn ki *Jesus* tóg ti rĩr mãn kýt, kusãg ki *Maria Madalena* fi mýt vënh ven vén mū, ti týt ũn ki vëjagrē kórég týt 7 (ke) pan ja ěn fi mýt. ¹⁰ Kýt fi tóg ti mré ke ag mýt tónh tĩ mū, ag fe kaj nýtĩn kýt, ag kygfýt’ hen kýt. ¹¹ Hã ra ag tóg fi vĩ kri nĩm tũ nĩ.

Ũn régre ag týt ti ve
(*Lc 24.13-35*)

¹² Kar kýt *Jesus* tóg ũn régre ag mýt vënh ven mū gé sir. Ag mū ra ag tóg ěpřy kri ti vëg mū. Ag mýt tóg vësýt ũn kýt tĩ nĩ. ¹³ Kýt ag tóg výtñvýt ke kýt ti mré ke ag mýt tó mū gé sir. Hã ra ag tóg ag vĩ kri fig tũ nĩ gé.

Jesus týt ti mré mū tĩ ag mýt vënh ven
(*Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8*)

¹⁴ Vãhã tóg ũ týt 11 (ke) ag mýt vënh ven mū gé, ag pin kýt, ag jēg nýtĩ ra. Kýt tóg ag mýt vĩ tar han kýt: “ãjag ne tóg ũ

tỹ inh rĩr mǎn vég mũ ẽn fag fi vĩ kri nĩm ja tũ nĩ,” he mũ.

¹⁵ Kĩ tóg ag mỹ: “ga kri mũ kĩ ẽmǎ kar mĩ vẽnĩ vĩ sér kǎmén nĩ, Topẽ tỹ há kar ag mỹ,” he mũ. ¹⁶ “Ủ tỹ ấjag vĩ kri fig mũ ẽn ag vĩ krenkren ke mũ, fag ke gé, ỹ tỹ inh ki ge kĩ kygpe kĩ nỹtĩ ẽn ag,” he tóg. “Hǎ ra ỹ tỹ kri fig tũ ẽn vĩ kren ke tũ nĩ, ỹ tỹ inh ki rǎ tũ ẽn,” he tóg. ¹⁷ “Ủ tỹ inh ki ge mũ ẽn ag vĩ *milagre* venh ke mũ, fag ke gé,” he tóg. “Vẽjagrẽ kórég pan jé ag tóg ke mũ, ijykre tỹ. Ỗn vĩ ỹ ag vĩ tó jé ag tóg ke mũ,” he tóg. ¹⁸ “Ag tỹ kejẽn pỹn kǎgmĩg mũ ra, *veneno* kron mũ ra tóg, ag tỹ hẽ ri kenh ke tũ nĩ,” he tóg. “Ỗn kagyga ag mẽgmẽ jé ag tóg ke mũ gé, ag nĩgẽ tỹ, kĩ ag tóg sir krenkren ke mũ, fag ke gé” he tóg.

Jesus tỹ ti jóg ra tĩg

(Lc 24.50-53; Hk 1.9-11)

¹⁹ Kar kĩ *Jesus* tóg kanhkǎ ra tǎpřy mũ sir, kĩ tóg tá jun kĩ Topẽ pẽgja tá nĩ mũ. ²⁰ Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ẽmǎ kar mĩ mũ mũ sir. Vẽnĩ vĩ sér ẽn tugtó ag tóg mũ sir. Kĩ ẽg *Senhor* tóg ag tar han tĩ nĩ. Ag vĩ kóm tóg ẽg tỹ nén han vǎnh ẽn hynhan mũ. Hǎ vẽ.

LUCAS TÏ RÁ

¹ Lucas tÏ rá vë. SÏ ã mÏ rán vë, *Teófilo*'. Û tÏ hën ri ke ag tóg *Jesus* káme rán huri. ² Û tÏ ti vég mÏ ag tóg ëg mÏ ti kámén ja nÏgtÏ, ù tÏ ti ví tó tÏ ag, ù tÏ ti mré mÏ ja ën ag. ³ Ge ra sóg vâhã rán ke to jykrén mÏ gé, ha mÏ. *Jesus* káme mÏ kân inh, ti mur mré hã. Ûn e ag ki sóg jëmë. Hã kÏ sóg komër hã ã mÏ ti káme rán kân sór mÏ.

TÏ ã tóg pã'i mág nÏ, *Teófilo*'. ⁴ *Jesus* káme mÏ ã huri. SÏ ã mÏ rán mÏ tag tugnÏm nÏ. Ki hã ke ti nÏ, ha vem nÏ.

João Batista mur ke tó

⁵ Kejën *Herodes* tóg tÏ *Israel* ag pã'i mág nÏ, ga tÏ *Judéia* tá. Ën kã Topë tÏ ki rÏr tÏ tÏ *Zacarias* tóg nÏ nÏ. Ti jógióg ve jijin hã vÏ: *Abias*, he mÏ. *Arão* krë'krë ù vë. Ti prÏ fi jijin hã vÏ: *Isabel*, he mÏ. *Arão* krë'krë fi vë gé. ⁶ Ën fag vÏ Topë jykre hã han tÏ. Kynë sór tÏ fag nÏgtÏ. Hã kÏ fag tóg Topë mÏ há nÏtÏ. ⁷ Hã ra fag tóg krë tÏ nÏtÏ. KurÏ fi tóg nÏ, *Isabel* fi. KÏ fag tóg krë tÏ nÏtÏ ki kófa nÏtÏ ha.

⁸ Kejën tóg *Zacarias* tÏ Topë tÏ ki rÏr tÏg ke pétëm mÏ sir. KÏ tóg *Jerusalém* ra tÏ mÏ, ti tÏ tá ù ag mré Topë tÏ ki rÏr jé. Tá ag tóg *sorteio* han tÏ, ag tÏ ù tÏ Topë mÏ nén ger há pÛn ke mÏ ën ve jé. ⁹ Ag tÏ to joga he kÏ tóg *Zacarias* hã ki kutë mÏ sir. KÏ tóg Topë ïn kã ra rã mÏ, ti mÏ nén ger há ën pÛn jé. ¹⁰ Hã ra vënh kar tóg Topë mré vëmén nÏtÏ nÏ, re tá, ti tÏ Topë mÏ pÛn mÏ jãvo.

¹¹ Vãhã Topë tÏ jënë jafã vÏ, ti mÏ vënh ven mÏ. Topë mÏ nén ger há pÛn jafã pëgja tá tóg jë nÏ. ¹² Ti tÏ ti ve kÏ tóg jÛrÛn ke mÏ. Ti mÏ tóg e tÏ, ti tÏ ti ven kÏ. ¹³ Hã ra tóg ti mÏ: “inh kamëg tÛg nÏ,” he mÏ. “Topë vÏ ã ví ën mÏ, kÏ tóg ã mÏ han ke mÏ ha. Æ prÏ fi kufyg jé ã tóg ke mÏ, *Isabel* fi. vÏ kósin ke mÏ. Fi tÏ ti ve kÏ tóg gré nÏnh mÏ. KÏ ã tÏ ti jijin kÏ ti mÏ: *João*, hem nÏ,” he tóg. ¹⁴ “KÏ tóg ã mÏ sér tÏnh mÏ. Æ fe tóg mrin kenh mÏ. Û tÏ hën ri ke

ag mÏ tóg há tÏnh mÏ gé, fi tÏ ti ven kÏ. ¹⁵ Topë vÏ ti tÏ ùn mág han ke mÏ. *Vinho* kron ke tÏ tóg nÏ. Goj fa kron ke tÏ ti nÏ gé, nén ù fa kar ti. Topë kuprÏg vÏ tÏ ti jagrë nÏnh mÏ, fi tÏ ver ti vég tÏ hã ra. ¹⁶ *Israel* ag mÏ tóg Topë ví tónh mÏ, kÏ ù tÏ hën ri ke ag vÏ ti ví mÏ kÏ, kri fi kÏ, ag jykre pãno tovãnh ke mÏ, Topë jykre kuryj hã han jé, fag ke gé. ¹⁷ Ëg *Senhor* jo tóg tÏg ke mÏ gé. VãsvÏ Topë ví tó tÏ tÏ *Elias* jykre han jé tóg ke mÏ. *Elias* vÏ Topë kuprÏg tÏ jagrë ja nÏgtÏ. Ën ri ke han jé tóg ke mÏ. Ti tÏ ag jyvën kÏ ag panh tóg ag krë mré vÏjykre pir han ke mÏ. Topë mÏ tóg ag jykre tÏ há' henh ke mÏ, *Cristo* kãtÏg ken jo, ã kósin tag ti,” he tóg, Topë tÏ jënë jafã ti, *Zacarias* mÏ.

¹⁸ KÏ tóg ti mÏ: “hã ra sóg kófa nÏ ha. Kar inh prÏ fi tóg kófa nÏ ha ke gé. KÏ ëg mÏ tá krÏg mÏ vÏ?” he mÏ. ¹⁹ KÏ tóg ti mÏ: “tÏ sóg *Gabriel* nÏ,” he mÏ. “Topë nÏgja tá inh jëgtÏ. Hã ra tóg inh jënë, sÏ ã mÏ vënh ví sér tag tó jé,” he tóg. ²⁰ “Ha vé, ví vãnh nÏ jé ã tóg ke mÏ ha, ha vem nÏ. Ví vãnh nÏ ki ã tóg isÏ ã mÏ nén tó mÏ tag kurã ën pétëm ke mÏ. Æ hã ne tóg sÏ ã mÏ nén tó mÏ tag kri fig tÏ nÏ'. Ti kurã ki ã tóg venh mÏ,” he tóg.

²¹ Hã ra vënh kar ën tóg re tá ti jãvãnh nÏtÏ nÏ. Ag mÏ tóg e tÏ, ti tÏ Topë ïn kã tá kãkutë vãnh han kÏ. ²² Vãhã tóg kãkutë mÏ. Hã ra tóg ví vãnh jë sir. KÏ tóg ag mÏ kãgran mÏ, ti nÏgé tÏ. Hã ki ag tóg ki kanhrãn mÏ sir, ti tÏ Topë ïn kã tá nén nÏ ve ja ën ki.

²³ Ti ví vãnh nÏ hã ra tóg ti tÏ Topë tÏ ki rÏr ën fÏn rãm mÏ sir. Kar kÏ tóg ti ïn ra tÏ mÏ sir. ²⁴ Kejën ti prÏ fi tóg kufyg mÏ sir, *Isabel* fi. KÏ fi tóg kysã tÏ 5 (ke) ki hë kã tá tÏ tÏ nÏ, fi mÏ sér tÏn kÏ. ²⁵ “Topë hã ne inh jagãgtãn',” he fi tóg. “Inh ve tóg, kÏ tóg inh mÏ'ãg tÏ tÏ' hé. Inh kurÏ to fag tóg: Topë hÏn fi to kóreg nÏ, he ja nÏgtÏ. Hã ra tóg fag ví tÏ tÏ' hé,” he fi tóg mÏ.

Jesus mur ke tó

²⁶ *Isabel* fi kufy nÏ ki kysã tÏ 6 (ke) vë sir. KÏ Topë vÏ ti tÏ jënë jafã tÏ *Gabriel*

jĕnĕ mǎn mŭ, ti tŷ *Jesus* mur ke tónh tĭg jé. Kŷ tóg ga tŷ *Galiléia* ra tĭ mŭ, ěmǎ tŷ *Nazaré* ra. ²⁷ Tá tytǎg ũ fi tóg nĭ nĭ. Ũn mén ja tŷ fi vē. Fi jiji hǎ vŷ: *Maria*, he mŭ. Fi mén ke vŷ tŷ *José* nĭ. *Davi* krĕ'krĕ ũ vē, *José* ti. ²⁸ Fi hǎ mŷ tóg vĕnh ven mŭ sir. Kŷ tóg fi mŷ: “ǎ mŷ há?” he mŭ. “Topĕ vŷ ǎ jagǎgtǎn, kŷ tóg ǎ ve há han mŭ,” he tóg mŭ. ²⁹ Fi tŷ ti ve kŷ fi tóg jŷrŷn ke mŭ. Ti vĭ tóg fi mŷ e tĭ. “Ti tŷ ne tó nĕ, hŷn?” he fi tóg mŭ.

³⁰ Kŷ Topĕ tŷ jĕnĕ jafǎ tóg fi mŷ: “inh kamĕg tŷg ra,” he mŭ. “Topĕ vŷ ǎ jagǎgtǎn mŷr,” he tóg. ³¹ “Ha vé, kufyg jé ǎ tóg ke mŭ. Kŷ ǎ tóg kósin ke mŭ. ǎ tŷ ti jijin kŷ ti mŷ: *Jesus*, hem nĭ. ³² Tŷ tóg ũn mág jĕnh ke mŭ. Kŷ ag tóg ti to: ũ tŷ kynhmŷ nĭ ěn kósin vē, hĕnh ke mŭ. Ęg jóg tŷ Topĕ vŷ, ti tŷ pǎ'i mág han ke mŭ, vǎsŷ ti jógjóg ve tŷ *Davi* jĕgja kǎ. ³³ Kŷ tóg tŷ pǎ'i mág nĭnh mŭ sir, *Jacó* krĕ kar to. Ti tŷ tŷ pǎ'i mág nĭ tag vŷ tŷ' hĕnh ke tŷ nĭ,” he tóg.

³⁴ Kŷ fi tóg ti mŷ: “hǎ ra sóg ũ mré nŷ ja tŷ nĭ ver,” he mŭ. “Kŷ inh ěrĭ ri kĕnh mŭ?” he fi tóg, ti mŷ. ³⁵ Kŷ tóg fi mŷ: “Topĕ kuprĭg vŷ ǎ kri tĭnh ke mŭ, ti kǎnhvég ti,” he mŭ, “kŷ tóg ti jykre tŷ ǎ kósin ti han ke mŭ. Hǎ kŷ ag tóg ti to: Topĕ kósin vē, hĕnh ke mŭ. ³⁶ Ha vé, ǎ mré ke tŷ *Isabel* fi vŷ kufy nĭ ha, fi kófa ra. Kysǎ tŷ 6 (ke) han fi tóg huri, kufy nĭ ki. Fi to ǎjag tóg: kurĭ fi tóg nĭ, he tĭ vē, hǎ ra fi tóg kufy nĭ ha. ³⁷ Topĕ hǎ ne nĕn kar han há nĭ'. Hǎ kŷ tóg isŷ ǎ mŷ tó mŭ tag han ke mŭ gé,” he tóg. ³⁸ Kŷ fi tóg ti mŷ: “tŷ sóg Topĕ mŷ rǎnrǎj tĭ fi nĭ,” he mŭ. “Kŷ tóg inh mŷ há tĭ, ǎ tŷ inh mŷ tó mŭ tag ti,” he fi tóg. Kŷ tóg tĭ mŷ sir, Topĕ tŷ jĕnĕ jafǎ ti.

Maria fi tŷ Isabel fi venh tĭg

³⁹ Ti tĭg kar kŷ fi tóg fŷrŷn tĭ mŷ sir, *Isabel* fi jamǎ ra. Ga tŷ *Judéia* tá pǎnónh e ěn tá tóg nĭ. ⁴⁰ Fi tŷ *Zacarias* ĩn tá jun kŷ fi tóg fi mŷ: “ǎ mŷ há?” he mŭ. ⁴¹ Fi tŷ fi vĭ mĕ kŷ fi kósin tóg fi kǎ ki vo mŭ. Kŷ Topĕ kuprĭg vŷ fi krĭn mŭ. ⁴² Kŷ fi tóg jamǎ hára *Maria* fi mŷ:

“Topĕ vŷ ǎ ve há han, fag kar kǎ mĭ tóg ǎ kuprĕg,” he mŭ. “Kŷ Topĕ vŷ ǎ kósin ve há han mŷ gé, ǎ tŷ ũn venh ke mŷ tag ti. ⁴³ Inh *Senhor* mŷnh fi hǎ ne tóg inh venh kǎtĭ mŷ', kŷ tóg inh mŷ sér pĕ tĭ',” he fi tóg. ⁴⁴ “Ha vé, isŷ ǎ vĭ mĕ kŷ inh kósin tóg inh kǎ ki vo mŷ. Ti mŷ tóg sér tĭ. ⁴⁵ ǎ hǎ ne tóg Topĕ vĭ kri fi', ti tŷ ǎ mŷ vĕnh vĭ jĕnĕn kŷ. Hǎ kŷ tóg ǎ ve há han. Kŷ ǎ tóg venh ke mŷ, ti tŷ ǎ mŷ nĕn tó ja ti,” he fi tóg, *Isabel* fi, *Maria* fi mŷ.

Maria fi jǎn

⁴⁶ Kŷ *Maria* fi tóg: “Topĕ mŷ sóg vĭ há han ke mŷ gé,” he mŭ. “Inh mŷ tóg tŷ ũn mág nĭ, ěg *Senhor* ti. ⁴⁷ Kŷ inh fe tóg mrin ke mŷ, isŷ tŷ Topĕ tŷ nĭn kŷ, isŷ tŷ ěg kren han tĭ ěn tŷ nĭn kŷ. ⁴⁸ Inh ki tóg ěvǎnh mŷr. Tŷ sóg ti mŷ rǎnrǎj tĭ fi nĭ. Inh pijé tŷ ũn mág fi nĭ', hǎ ra tóg inh ki ěvǎnh. Kŷ vĕnh kar tóg iso: Topĕ vŷ fi ve há han, hĕnh ke mŷ. ⁴⁹ Topĕ hǎ ne inh mŷ ěg tŷ nĕn ve vǎnh han', ti tar nĭn kŷ, hǎ kŷ tóg inh mŷ ti tŷ nĕn tó ja tag han. Jykre kuryj ti nĭ, Topĕ ti, kŷ ti jiji tóg ěg mŷ mĕ há tĭ. ⁵⁰ Ęg jagǎgtǎn tóg tĭ, ěg jógjóg ve ag, ěg han mŷ fag, ěg krĕ ke gé. Ũ tŷ ti vĭ kri fig mŷ kar jagǎgtǎn tóg nĭgtĭ mŷr, ha mĕ. ⁵¹ Jykre e tóg nĭ, kŷ tóg ěg tŷ nĕn han vǎnh hynhan tĭ. Ũ tŷ: vĕsóg ki inh nĕn kar han tĭ, he mŷ ěn ag jykre tŷ tóg tŷ' hĕnh ke mŷ,” he fi tóg. ⁵² “Pǎ'i mág ag tŷ tóg ũn kǎsir han tĭ. Kŷ tóg ũn kǎsir ag tŷ ũn mág han tĭ. ⁵³ Ũn jagtar ag mŷ tóg nĕn ũ há kar vin tĭ, ũ tŷ ti vĭ mĕ sór mŷ ěn ag kar mŷ. Ũn riko ag mŷ tóg: ha mŷ jĕg, he tĭ. Kŷ tóg ag mŷ nĕn ũ nĭm tŷ nĭgtĭ, kŷ ag tóg jagtar nŷtĭ ha, ũ tŷ ti vĭ mĕ jǎvǎnh ěn ag, fag ke gé. ⁵⁴ *Israel* ag jagǎgtǎn tóg mŷ, ti mŷ rǎnrǎj tĭ ag, ti tŷ vǎsŷ ag jagǎgtǎn ke ěn to jykren kŷ. Ęg hǎ vē, ěg jagǎgtǎn tóg. ⁵⁵ Ęg jógjóg ve ag mŷ tóg ti tŷ ěg jagǎgtǎn ke tó ja nĭgtĭ, *Abraão* mŷ, ti krĕ'krĕ ag mŷ ke gé. Kŷ tóg vǎhǎ ti vĭ ěn to jykren kŷ han mŷ, ti tŷ vǎsŷ nĕn tó ja ěn ti. Hǎ kŷ ti tŷ ěg jagǎgtǎn ke ěn tóg tŷ' hĕnh ke tŷ nĭ,” he fi tóg, Topĕ mŷ vĭ há han kŷ.

⁵⁶ Kĩ fi tóg *Isabel* fi mré kysã tãgtũ han mũ sir. Kar kũ fi tóg fi jamã ra vỹn ke mũ sir.

João Batista mur

⁵⁷ Fi tĩg kar kũ *Isabel* fi tóg kejẽn fi kósin venh ke kurã tá krỹg mũ sir. Kĩ fi tóg vég mũ. Hã ra tóg gré nỹ. ⁵⁸ Kĩ fi rã nỹtĩ fag vỹ ti vég mũ gé, fi kanhkã fag ke gé. Topẽ tỹ fi jagãgtãn mẽg fag tóg mũ. Kĩ fag tóg fi mré fi kósin to mỹ sér nỹtĩ sir.

⁵⁹ Ti mur kar kũ kurã tỹ 8 (ke) ki ag tóg ti gré fár junun kym kãmũ mũ. Kĩ ag tóg ti panh jiji tỹ ti jijin sór mũ, hã vỹ: *Zacarias*, he mũ. ⁶⁰ Hã ra ti mỹnh fi tóg: “vó,” he mũ. “*João* vẽ,” he fi tóg mũ. ⁶¹ Kĩ ag tóg fi mỹ: “ã kanhkã jiji tũ vẽ hã ra,” he mũ. ⁶² Kĩ ag tóg ti panh ki jẽmẽg mũ. Ag nĩgẽ tỹ ag tóg ti mỹ: “ti jiji hỹn hẽ ri kenh mũ?” he mũ. ⁶³ Kĩ tóg ag mỹ ki rán jafã to vỹ mũ. Kĩ tóg ki rán kũ: “ti jijin hã vỹ: *João*, he mũ,” he mũ. Kĩ tóg ag mỹ e tĩ sir. ⁶⁴ Kĩ tóg vãhã vỹ há' he mãn mũ sir. Kĩ tóg Topẽ mỹ vỹ há han mũ, ti mỹ sér tĩn kũ.

⁶⁵ Kĩ fag rã nỹtĩ kar vỹ kamẽg mũ. Vẽnh kar tỹ vẽn vỹ ãn tỹ vẽn kũ tóg, ga tỹ *Judéia* mĩ vẽn kar kri rũm mũ. ⁶⁶ “Gĩr tag hỹn hẽ ri kenh mũ?” he fag tóg mũ. Topẽ tỹ ti ki rĩr há han tóg ve há tĩ, hã kũ tóg fag mỹ e tĩ.

Zacarias tỹ Topẽ mỹ vỹ há han

⁶⁷ Kĩ Topẽ kuprĩg vỹ ti panh tỹ *Zacarias* krĩn mũ, kũ tóg: ⁶⁸ “tỹ ti ãn mág jẽ, ãg *povo* tỹ *Israel* kri, ãg *Senhor* ti, hã vỹ: Topẽ, he mũ. ãg ki tóg ãvãnh nĩgtĩ, ti tỹ ti tũ ag krenkren han jẽ. ãg hã vỹ tỹ ti tũ nỹtĩ,” he tóg. ⁶⁹ “Ti mỹ rãnrãj tĩ tỹ *Davi* krẽ'krẽ ag kã ãn pir ãn vỹ ãg krenkren han ke mũ, ãg tỹ ti vỹ jẽmẽn kũ. ãn mág pẽ vẽ, *Davi* krẽ'krẽ ãn ti. Topẽ tỹ ãg mỹ nẽn han mũn hã vẽ. ⁷⁰ Hã kũ tóg vãsỹ tó ja nĩ. Ti vỹ tó tĩ ag vỹ tag tugtó ja nĩgtĩ, ti tũ ãn ag. ⁷¹ ã tỹ hẽn ri ke ag vỹ ãg kókén sór mũgtĩ, hã ra tóg ag jo ãg krenkren han mũ, ã tỹ ãg to kórég tãvĩ nỹtĩ ag jo. ⁷² Topẽ tỹ ãg jógjóg ve ag mỹ tó ja ãn han ja tóg nĩ, ãg jagãgtãn kũ. Ag mré tóg vỹjyre han ja nĩ, kũ tóg vãhã ãn ki

króm mũ sir. ⁷³ ãg jógjóg ve tỹ *Abraão* mỹ tóg: ⁷⁴ “ã krẽ'krẽ ag krenkren han jẽ sóg ke mũ, ã tỹ ag kókén sór mũ ag jo, ha vem nĩ,” he ja nĩ. “Sỹ ag krenkren han kũ ag tóg sir jatun mỹ isũ han ke mũ, mũmẽg tũ nĩn kũ,” he ja tóg nĩgtĩ. ⁷⁵ “Nẽn ã vẽn mỹ han ke tũ ag tóg nĩ, kurã kãtĩg ke mũ ãn kã. Ag tỹ ga kri mũn kũ ag tóg vỹjyre kuryj tãvĩ han ke mũ, isũ han kũ. Kurã kar ki ag tóg sir inh jyre hã han ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ ti, *Abraão* mỹ,” he tóg, *Zacarias* ti.

⁷⁶ Kũ tóg ti kósin mỹ: “ha mẽ!” he mũ. “Sĩ ã tóg nĩ ver. ã tỹ kynhmỹ nĩ ãn vỹ tó jẽ ã tóg ke mũ, kũ ag tóg ã to: Topẽ vỹ tó tĩ vẽ, henh ke mũ. ãg *Senhor* jo ã tóg tĩn mũ, ã tỹ vẽn kar mỹ Topẽ vỹ tó jẽ, kũ ã tóg ti japry kure ri ke han ke mũ,” he tóg. ⁷⁷ “Ag kanhrãn jẽ ã tóg ke mũ, Topẽ tỹ ãg krenkren han sór ãn to. ãg tỹ ti vỹ mranh tỹ tóg ãg mỹ vẽn pãte fón ke mũ, hã ki tóg ãg krenkren han ke mũ, Topẽ ti,” he tóg. ⁷⁸ “Topẽ tỹ ãg jagãgtãn hã vẽ, ti tỹ ãg to há tãvĩ nĩn kũ. ãg ve jẽ tóg kãtĩg ke mũ, kũ tóg rã tỹ jun ke ri ke nĩ, *Cristo* mur ke ti. ⁷⁹ ãg tỹ ti ki kãgtĩg nỹtĩn kũ tóg ãg mỹ kuty ri ke nĩ. Hã ra tóg ti kãtĩg kũ ãg mỹ kurã han mũ. Kũ tóg ãg mỹ ti japry ven ke mũ. Jagma mũn kũ ãg tóg ti jyre kusa venh ke mũ,” he tóg, ti kósin mỹ.

⁸⁰ *Zacarias* fag tỹ *João* ve jan hã vẽ, fag tỹ kófa nỹtĩ ra. Kũ tóg fag mỹ mog mũ sir. Tar tóg jẽ sir. Kri há tóg nĩ gé. Kũ tóg ãmã tũ mĩ tĩ mũ ver, ti tỹ *povo* tỹ *Israel* ag mỹ Topẽ vỹ kãmẽn ke jo.

2

Jesus mur (Mt 1.18-25)

¹ *João* mur kar kũ ga kri pã'i mág tỹ *Augusto* vỹ kejẽn vẽn vỹ jẽnẽg mũ, vẽn kar tỹ ag jiji ránrán mũ jẽ. Ti ga ki ke kar ag mỹ tóg vẽn vỹ ãn jẽnẽg mũ. ² Ag tỹ vãhã vỹjyre tag han. *Cirênio* vỹ tỹ ga tỹ *Síria* kri pã'i tỹ *governador* nĩ, *Augusto* tỹ vẽn vỹ jẽnẽg mũ ãn kã. ³ Kũ ag tóg mũ kãn mũ, ag jógjóg ve ag jamã ja ãn ra, ag tỹ tá ag jiji ránrán jẽ.

⁴⁻⁵ Kÿ José tóg tĩ mũ gé, ti prũnh ke fi mré, *Maria* fi. Ēmã tỹ *Nazaré* tá fag tóg pa mũ. Kÿ fag tóg ga tỹ *Judéia* ra mũ mũ, ěmã tỹ *Belém* ra, *Davi* jamã ja ra. *Davi* krẽ'krẽ vë, *José* ti. Kÿ ti prũnh ke fi vỹ ti mré tĩ mũ, hã ra fi tóg kufy jagy nĩ. ⁶ Fag tỹ tá nỹtĩ ki fi tóg fi kurã pétẽm mũ. ⁷ Kÿ fi tóg fi kósin vég mũ sir. Gré ti nỹ, fi kósin ve tag ti. Kÿ fi tóg ti pãg kÿ koso kã kã ti fig mũ. Đn vỹ funfór nỹtĩ, hã kÿ fag tóg vënh mễg jo ãn krẽm nỹtĩ ja nĩgtĩ.

Mé ki rĩr tĩ ag

⁸ Kutỹ ěn kã ù tỹ mé ki rĩr tĩ ag vỹ ag japỹ tá ag mễg ki rĩr nỹtĩ. ⁹ Hã ra vãhã Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vỹ ag mỹ vënh ven mũ, kanhkã tá. Topẽ tỹ jẽngrẽ vỹ ag kri rũm ke mũ. Kÿ ag tóg kamễg kÿ jũrũn ke mũ sir. ¹⁰ Kÿ tóg ag mỹ: “inh kamễg tũg ra,” he mũ. “Isỹ ãjag mỹ vënh vĩ há tónh ke vë, kÿ tóg ãjag mỹ sér tĩnh mũ. Kÿ vënh kar vỹ mễnh ke mũ gé, *povo* kar, kÿ ag fe tóg mrin kenh mũ sir. ¹¹ ãjag krenkren han tĩ vỹ ùri mur, hã vỹ: *Cristo*, he mũ. *Davi* jamã ja tá tóg mur. Tỹ tóg ěg *Senhor* nĩ ha mỹr. ¹² Ha mũ jẽg, ãjag tỹ gĩr ěn ve jé. Koso kã kã tóg pãg kÿ nỹ nĩ. Hã ki ãjag tóg ti ki kanhró nỹtĩnh mũ,” he tóg ag mỹ.

¹³ Kÿ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ vãhã vënh ven mũ sir, kanhkã tá. Ēn ag vỹ Topẽ mỹ vĩ há han mũ. ¹⁴ “Topẽ vỹ tỹ ùn mág pẽ nĩ,” he ag tóg mũ. “Kynhmỹ ti nĩ, vënh kar kãfór ti nĩ. Kÿ ěprã ke ag vỹ jatun mỹ nỹtĩ, ag krĩ kusa tĩn kÿ, Topẽ tỹ ù to há ag, fag mré hã,” he ag tóg mũ. ¹⁵ Kar ag tóg tũ' he mũ sir, ag tỹ kanhkã ra mũn kÿ.

Ag tỹ tũ' he kar kÿ ag tóg jagnẽ mỹ: “mũ nỹ, ěg tỹ ti ve jé. Ēg *Senhor* hã ne tóg ěg mỹ vënh vĩ jẽnẽ,” he mũ. ¹⁶ Kÿ ag tóg fũrũnrũn mũ mũ sir. Ag tỹ tá junjun kÿ ag tóg *Maria* fi vég mũ, *José* ti ke gé, gĩr sĩ ti ke gé. Koso kã kã tóg pãg kÿ nỹ nĩ. ¹⁷ Hã kÿ ag tóg vënh kar mỹ kãmén mũ. ¹⁸ Kÿ tóg ag kar mỹ e tĩ sir, ge ra tóg ag mỹ sér tĩ. ¹⁹ Kÿ *Maria* fi tóg to jykrén mũ gé sir. Fi pijé kã jatun mũ', to jykrén tãvĩ han fi tóg nĩ nĩ.

²⁰ Kÿ ag tóg sir ag mễg to vỹnvỹn ke mũ gé. Topẽ mỹ ag tóg vĩ há han mũ. “Tĩ hã ne tóg ěg mỹ ti tỹ jẽgnẽ jafã ag tỹ vënh vĩ jẽnẽ ja nĩ', hã kÿ ěg tóg vé,” he ag tóg mũ sir.

Fag tỹ Jesus jijin

²¹ Kar kurã tỹ 8 (ke) vỹ tũg mũ. Kÿ tóg gĩr sĩ ěn gré fár junun kym ke kurã pétẽm mũ sir. Kÿ fag tóg ti jijin kÿ ti mỹ: *Jesus*, he mũ. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vỹ ti jiji tag tó ja nĩ, ti mỹnh fi tỹ ver ti tỹ kufyg tũ ki.

Fag tỹ Topẽ mỹ Jesus ven

²² Kurã tỹ 40 (ke) tũg kÿ fi vãkre tóg tũ' he mũ. *Moisés* vỹ vãsỹ *Judeu* ag mỹ vễjykre tag rán ja nĩ, fag tỹ gĩr ve kar kÿ vënh kykũnh ke ti. ²³ Topẽ vĩ ki tag vỹ rán kÿ nĩ gé, hã vỹ: “*Judeu* fag kósin ve tỹ gré nỹn kÿ tóg tỹ ěg Jóg Mág tỹ Topẽ tũ nỹ,” he mũ. ²⁴ Hã kÿ José fag tóg Topẽ mỹ fag kósin ve ven sór mũ gé. Ti mỹ fag tóg nén ù pũn sór mũ, hã vỹ: sórãg régre, ke tũ nĩ kÿ ton régre, he mũ.

Hã jé fag tóg Jerusalém ra mũ mũ.

²⁵ Hã ra *Jerusalém* tá ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Simeão*, he mũ. Ûn jykre kuryj vë. Topẽ kamễg tóg tĩ, ti kuprĩg tỹ tóg jagrẽ nĩ. Ti tỹ *Israel* ag krenkren han ke mũ ěn jãvãnh tóg tĩgtĩ. ²⁶ Kÿ Topẽ kuprĩg vỹ ti mỹ: “*Cristo* ve jé ã tóg ke mũ, ã ter ke to hã, Topẽ tỹ ti jẽnẽn kÿ,” he ja nĩgtĩ.

²⁷ Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kÿ tóg kejẽn Topẽ ãn ra tĩ mũ. Ti tỹ tá jẽ ra fag tóg *Jesus* va kãmũ mũ, fag tỹ Topẽ mỹ sórãg pũn jé. ²⁸ *Simeão* tỹ fag ve kÿ tóg *Jesus* vãg mũ sir, kÿ tóg ti to Topẽ mỹ vĩ há han mũ. ²⁹ “Ēg Jóg Mág,” he tóg. “Vãhã ã tóg inh jé prẽr ke mũ, kÿ sóg jatun mỹ tĩg ke mũ ha. ã tỹ inh mỹ nén tó jan han ã tóg huri,” he tóg. ³⁰ “Û tỹ ěg krenkren han ke mũ tag ti ve inh huri, *Cristo* ti. ³¹ Vënh kar mỹ ã tóg ã tỹ ěg krenkren han ke mũ tag ven huri. ³² Kÿ tóg ěg mỹ jẽngrẽ ri ke nĩ. Kÿ *povo* kar vỹ ti jẽngrẽ tag venh ke mũ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé. Ēg *povo* tỹ

Israel tỹ ã tóg ùn mág han huri,” he tóg, *Simeão* ti, Topẽ mỹ.

³³ Kỹ *Jesus* mỹnh fag vỹ ti vĩ mẽg mũ, kỹ tóg fag mỹ e tĩ, ti tỹ *Jesus* to nèn tó mũ ên ti.

³⁴ Kỹ *Simeão* vỹ fag mỹ vĩ há han mũ gé. “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ,” he tóg. Kỹ tóg fi mỹ: “ha vé, *Israel* tỹ hên ri ke ag vỹ ti tugrĩn mũ há han ke mũ, jãvo ù tỹ hên ri ke ag vỹ ti tugrĩn mũ kónãn ke mũ gé. Kỹ ag tóg ti kato vĩnh ke mũ gé, Topẽ tỹ ti jẽnẽg mũ ra,” he mũ. ³⁵ “Kỹ ã tóg ti tugrĩn vêsýrénh ke mũ,” he tóg fi mỹ. “Kỹ tóg rógro tỹ ã fe tỹ gynh ke ri ke nĩnh mũ, ã vêsýrénh ke ti,” he tóg.

³⁶ Kỹ ù fi tóg tá nĩ gé, fi jiji hã vỹ: *Ana*, he mũ. Topẽ vĩ tó tĩ ù fi vẽ. *Fanuel* kósin fi vẽ. Kỹ fi jógjóg ve vỹ tỹ *Aser* nĩ. Kófa pẽ fi nĩ ha. Fi tỹ fi mén mré prỹg tỹ 7 (ke) han kar kỹ tóg ter ja nĩ. ³⁷ Kỹ fi tóg vãhã prỹg tỹ 84 (ke) han mũ sir, mén tũ nĩ ki. Kurã kar ki fi tóg Topẽ ãn hã krêm nĩgtĩ. Tá fi tóg Topẽ tũ han nĩgtĩ. Ti mré fi tóg vēmén tĩ, nèn ù ko mẽ kã. ³⁸ Ên fi vỹ *Simeão* tỹ Topẽ ãn krêm *Jesus* va jẽ ra: “inh mỹ tóg há tĩ, sỹ ti ven kỹ,” he mũ gé, Topẽ mỹ. Kar kỹ fi tóg vênh kar mỹ gĩr sĩ ên kãmén mũ, ùn krenkren sór mũ ag mỹ, *Jerusalém* tá.

Fag tỹ Nazaré ra vỹnvỹn ke

³⁹ Kỹ fag tóg *Moisés* tỹ vênh kycũnh to nèn rán ja ên han kãn mũ sir. Kar kỹ fag tóg sir fag jamã ra vỹnvỹn ke mũ, *Nazaré* ra. ⁴⁰ Kỹ gĩr tóg mog mũ sir. Komẽr hã tóg tar jẽ sir. Kỹ tóg vênh kanhrãn há han mũ. Topẽ vỹ ti ve há han mũ gé.

Jesus tỹ ti pir mỹ Topẽ ãn tá nĩ

⁴¹ Prỹg kar ki fag tóg *Jerusalém* ra mũ tĩ, fénhta tỹ *Páscoa* ve jé. Fag jykre vẽ. ⁴² *Jesus* tỹ 12 (ke) anos han kỹ tóg fag mré tĩ mũ gé. ⁴³ Fénhta tỹ tũ' hen kỹ fag tóg vỹnvỹn ke mũ. Hã ra tóg *Jerusalém* tá nĩ nĩ. ⁴⁴ Fag tỹ ti vég tũ nĩn kỹ fag tóg: “ti hỹn ãg jo vyr, ãg mré kãmũ mũ fag mré,” he mũ. Kỹ fag tóg kurã ên ki mũ mũ, jatun mỹ. Hã tỹ kuty tá fag tóg ti jãvãnh mũ, fag to há

kar fag kãmĩ. ⁴⁵ Hã ra fag tóg ti vég tũ nĩ. Kỹ fag tóg tỹ vaj kỹ *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mãn mũ gé. ⁴⁶ Vãhã fag tóg tá ti vég mũ. Topẽ ãn krêm tóg nĩ nĩ, ãg kanhrãn tĩ ag mré. Ag vĩ mẽg tóg nĩ nĩ, kỹ tóg ag ki jēmẽg mũ gé. ⁴⁷ Ti vĩ tóg vênh kar mỹ e tĩ. To jykren há han tóg mũ. Kỹ ãg kanhrãn tĩ ag tóg ti mré vēmén nỹtĩ nĩ.

⁴⁸ Ti mỹnh fag tỹ ti ve kỹ tóg fag mỹ e tĩ gé sir. Kỹ fi tóg ti mỹ: “inh kósin’,” he mũ. “Ã tỹ tag kã ne han nĩ nẽ? ã jóg mré sóg ã jãvãnh to kanẽ jur,” he fi tóg, ti mỹ. ⁴⁹ Hã ra tóg fi mỹ: “ãjag ne tóg inh jãvãnh ja nĩ,” he mũ. “Inh panh pẽ ãn krêm sóg nĩ nĩ mỹr, kỹn mỹ ãjag mỹ vênh mỹ?” he tóg. ⁵⁰ Hã ra tóg fag tỹ to jykren tũ tĩ.

⁵¹ Kỹ tóg fag mré *Nazaré* ra tĩ mũ. Tá tóg jatun mỹ fag mré nĩ nĩ sir. Fag tỹ ti mỹ nèn tó mũ han tóg mũ. Hã ra ti mỹnh fi pijé nèn kar ên kã jatun mũ'.

⁵² Kỹ tóg mog mũ sir. Krĩ há távĩ tóg nĩ. Topẽ vỹ ti ve há han mũ gé. Kỹ ti jykre tóg vênh kar mỹ há nĩ sir.

3

João Batista ti

(*Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28*)

¹ Kejẽn tóg *Tibério* tỹ *Roma* tá tỹ vênh kar kri pã'i mág pẽ nĩ kri 15 (ke) anos han mũ. Ên kã *Pôncio Pilatos* vỹ tỹ, ga tỹ *Judéia* kri pã'i tỹ *governador* nĩ. Kỹ *Herodes* vỹ tỹ *Galiléia* kri pã'i tỹ *governador* nĩ gé. Jo ti jãvy tỹ *Filipe* vỹ tỹ ga tỹ *Ituréia* tá pã'i tỹ *governador* nĩ gé, ga tỹ *Traconites* tá ke gé. Jãvo *Lisâniás* vỹ tỹ ga tỹ *Abilene* tá tỹ pã'i tỹ *governador* nĩ.

² Ên kã *Caifás* vỹ tỹ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag pã'i mág nĩ, *Anás* mré. Kỹ vãhã Topẽ vỹ *Zacarias* kósin tỹ *João* mỹ: “ha *Israel* ag mỹ vênh ven tĩg,” he mũ, ti tỹ êmã tũ ja tá nĩn kỹ. ³ Kỹ tóg tĩ mũ sir, goj tỹ *Jordão* jagma. Tĩg kỹ tóg vênh kar jyvẽn mũ. Ag mỹ tóg: “ã kype jé sóg ke mũ, ã tỹ ã jykre kórég tovãnh kỹ. Kỹ Topẽ tóg ã tỹ ti vĩ mranh ja tỹ ã mỹ vênh pãte fón mũ,” he mũ.

⁴ Vãsỹ tóg rán kỹ nĩ. Topẽ vĩ tó tĩ tỹ *Isaiás* vỹ: “êmã tũ ja tá tóg jẽnẽh ke mũ,

ga kórég tá,” he ja nĩ. “Tá tóg ag mý: “ĕg *Senhor* kãtĩg ke jo vĕnh jãnhkrikrig nĩ,” henh ke mũ. “Ĕpry kurég ãjag tóg tĩ, ãjag pã'i mág jun ken kũ. ⁵ Ti kãgnó tỹ ãjag tóg kyjer' he tĩ. Kar kũ ãjag tóg ĕpry sór kar kũm tĩ gé. Ti jonjor kugrynh kãn ãjag tóg tĩ. Ti sunsór vãvãm kãn ãjag tóg tĩ gé, ãjag tỹ ĕmĩn han kũ. Kũ tag ri ke han nĩ, ãjag jykre kórég tỹ. ⁶ Hã kũ ĕprã ke kar vỹ Topĕ tỹ ĕg krenkren han ke ti venh ke mũ,” he ja tóg nĩ.

⁷ Gen kũ tóg ag jyvĕn mũ, ag tỹ ti to kãmũn kũ, ti tỹ ag kygpe jé. E tãvĩ ag nỹtĩ. Ag jyvĕn kũ tóg ag mý: “pỹn ri ke ãjag tóg nỹtĩ, ãjag jykre pãno tãvĩ nỹtĩn kũ,” he mũ. “Ũ nỹ ãjag mý: “Topĕ jũ venh ke tũ ãjag nĩ,” he tĩ? ⁸ ãjag jykre pãno tugvãnh ra, ãjag tỹ ti jũ ve jãvãnh tĩn kũ. Vĕjykre há han ra, ĕg tỹ ãjag jykre tãg ve jé. Hã ra ãjag tóg jagnĕ mý: “*Abraão* krĕ vỹ tỹ ĕg nỹtĩ, kũ Topĕ hỹn ĕg to jũnh ke tũ nĩ,” he tĩ. Hã tũ vĕ hã ra. ãjag jykre pãno ĕn to ãjag tóg jagtar ke mũ, ha vem nĩ. Topĕ vỹ pó tag tỹ *Abraão* krĕ'krĕ hynhan ki kanhró nĩ, ãjag jĕgja kã. ⁹ ãjag tỹ tóg tũ' henh ke mũ, ãjag tỹ ãjag jykre pãno tovãnh tũ nĩn kũ,” he tóg,

“Ĕg tỹ ka gỹn ri ke tóg nĩ. Ti kanĕn vãnh jĕn kũ ĕg tóg tỹ pĩ han tĩ. Tag ri ke han jé tóg ke mũ, ãjag tỹ vĕjykre há han tũ nĩn kũ,” he tóg ag mý.

¹⁰ Kũ ũn e ag tóg ti mý: “kũ ĕg hỹn hĕ ri kenh mũ, ĕg tỹ Topĕ jykre han jé?” he mũ. ¹¹ Kũ tóg ag mý: “ã kur régre nĩn kũ ũn kur tũ ĕn mý ũ nĩm nĩ,” he mũ. “ã vĕjĕn tỹ ũn kókĩr ĕn mý vĕnh kãpãm nĩ gé,” he tóg.

¹² Kũ ũ tỹ *governo* mý *imposto* kaja mág tĩ ag vỹ *João* to kãmũ mũ gé. Kũ ag tóg ti mý: “ĕg kanhrãn tĩ', ĕg hỹn hĕ ri kenh mũ?” he mũ gé. ¹³ Kũ tóg ag mý: “pã'i mág tỹ jãnkamy to ãjag mý nĕn tó mũ ĕn hã ri ke mãm nĩ,” he mũ. “Ker kãfãn kũ mãm sór hĕ',” he tóg ag mý.

¹⁴ Kũ porisa ag vỹ: “kũ ĕg hỹn hĕ ri kenh mũ?” he mũ gé sir. Kũ tóg ag mý: “ũ tũ mãm sór tũg nĩ,” he mũ. “Ũ to vãsãn tũg nĩ. Ũ to ón tũg nĩ. Ag jãnkamy

mãm tũg nĩ. ãjag rãnrãj to ãjag tóg jãnkamy vĕg tĩ. Kũ ti kãfór mãm sór tũg nĩ,” he tóg.

¹⁵ Kũ vĕnh kar ag tóg *João* to: “ti mý tỹ *Cristo* tũ nĩ vỹ?” he mũ. ¹⁶ Kũ tóg ag mý: “inh pijé tỹ *Cristo* nĩ',” he mũ. “Goj hã tỹ sóg ãjag kygpég tĩ. *Cristo* vỹ Inh nón kãtĩg mũ, ha mĕ. Inh kãfór ti nĩ. Sỹ tỹ ti mý rãnrãj tĩ nĩnh ke vĕ vĕ, sỹ ti pĕn né kunũnh jé. Hã ra sóg tỹ ti krĕm ke pĕ jĕ. Topĕ kuprĩg tỹ tóg ãjag jagrĕ han ke mũ, kũ tóg pĩ ri ke nĩ,” he tóg.

¹⁷ “Ti kãtĩg vỹ tỹ ĕg tỹ rãgró rĕn ri ke nĩ. Ti rĕn kar kũ ĕg tóg ti fãr pũn tĩ, kar kũ ĕg tóg pãjó krĕm ti kanĕ vin han tĩ. *Cristo* kãtĩg kũ tóg ri ke nĩ. Ũ tỹ ti to há ag mý tóg: “ha kãmũ jĕg,” henh ke mũ. Ũ tỹ ti to kórég ag vãm jé tóg ke mũ, pĩ ki, hã ra tóg nhyn kenh ke tũ pĕ nĩ,” he tóg. ¹⁸ Hã kũ *João* tóg vĕnh kar mý Topĕ vĩ sér tó mũ, ag jyvĕn kũ.

¹⁹ Kũ tóg pã'i mág tỹ *Herodes* jyvĕn mũ gé, ti prũ fi to, hã vỹ: *Herodias* fi, he mũ. Ti jãvy prũ ja fi vĕ, hã ra tóg fi péju kũ fi tỹ prũg mũ. Nĕn ũ vĕnh mý e han tóg tĩ, hã kũ tóg ti jyvĕn mũ. ²⁰ Kar kũ tóg nĕn ũ vĕnh mý ũ han mãm mũ gé sir. *João* ség tóg mũ, ti tỹ ti jyvĕn tugrĩn.

João tỹ Jesus kype

(*Mt 3.13-17; Mc 1.9-11*)

²¹ Ti tỹ ver se kũ jĕ tũ nĩn kũ tóg ag kygpe kãn mũ. Kũ tóg kejĕn *Jesus* kypég mũ gé. Kũ *Jesus* tóg Topĕ mré ví mũ, ti tỹ ti kype kar kũ. Kũ vãhã kanhkã tóg nor' he mũ. ²² Kũ Topĕ kuprĩg vỹ kanhkã tá kãtĕre mũ, ti kri. Tỹ tóg sórãg ve nĩ. Kũ kanhkã tá vĕnh vĩ tóg mĕ há tĩ. Kũ tóg: “tỹ ã inh kósĩn pir jĕ, tỹ ã tóg inh fe pĕ jĕgtĩ,” he mũ.

Jesus jógjóg ve ag

(*Mt 1.1-17*)

²³ *Jesus* vỹ 30 anos han mũ, ti tỹ vĕnh kar mý Topĕ kãmĕn ve ki. “*José* kósĩn vĕ,” he ag tóg tĩ ti to, hã ra tóg tỹ ti kósĩn tũ nĩgtĩ. *Eli* kósĩn vĕ, *Jesus* ti, kũ *Eli* ĕn vỹ tỹ ti vovô nĩ.

Ti jo ke ag jigjin hã vĕ, hã vỹ: *Eli*, ²⁴ *Matate, Levi, Melqui, Janai, José,*

²⁵ *Matatias, Amós, Naum, Esli, Nagai,*
²⁶ *Maate, Matatias, Semei, José, Jodá,*
²⁷ *Joanã, Resa, Zorobabel, Salatiel,*
Neri, ²⁸ *Melqui, Adi, Cosã, Elmadã, Er,*
²⁹ *Josué, Eliézer, Jorim, Matate, Levi,*
³⁰ *Simeão, Judá, José, Jonã, Eliaquim,*
³¹ *Meleá, Mena, Matatá, Natã, Davi*
³² *Jessé, Obede, Boaz, Sala, Nassom,*
³³ *Aminadabe, Admim, Arni, Esrom,*
Peres, Judá, ³⁴ *Jacó, Isaque, Abraão,*
Tera, Naor, ³⁵ *Serugue, Reú, Pelegue,*
Éber, Selá, ³⁶ *Cainã, Arpaxade, Sem,*
Noé, Lameque, ³⁷ *Matusalém, Enoque,*
Jarede, Malalel, Cainã, ³⁸ *Enos, Sete,*
Adão. Adão vỹ tỹ Topẽ tỹ há nĩ. Jesus
jóg'jóg ve ag hã vẽ.

4

Jesus tỹ Topẽ vỹ mranh tũ
(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ *Jesus vỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ. Hã kỹ tóg goj tỹ Jordão tá vỹn ke mũ, ti kype kỹ jẽn kỹ. Ti tĩg kỹ Topẽ kuprĩg vỹ ti krĩn mũ. ² Kỹ tóg ãmã tũ ja ra tĩ mũ sir, ga kórég ra. Tá tóg kurã tỹ 40 (ke) han mũ, ãmã tũ ja tá. Kỹ Japo vỹ ti tỹ ti jóg vỹ mranh han sór mũ, hã ra Jesus tóg ke tũ nĩ. Jêg tũ tóg nĩ, kurã tỹ 40 (ke) ki. Kỹ tóg kókĩr mũ sir.*

³ *Ti kókĩr nĩn kỹ Japo vỹ ti mỹ: “tỹ ã tóg Topẽ kósın nĩ mỹr. Hã kỹ pó tag tỹ ãmĩ han nĩ, ã tỹ ko jé,” he mũ. ⁴ Kỹ tóg ti mỹ: “hã ra tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ãmĩ tãvĩ jamẽn kỹ ãg rĩnrĩr tũ nỹtĩ, Topẽ vỹ hã jamẽn kỹ ãg rĩnrĩr nỹtĩ.” Hã kỹ tóg sỹ ti vỹ mranh jãvãnh tĩ, ãmĩ to,” he mũ.*

⁵ *Kỹ tóg ti mré krĩ ra tãpřy mũ. Kỹ tóg ti mỹ ga kar ven kãn mũ, ù tỹ kri mũ kar ag ke gé. ⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “isũ vẽ mỹr,” he mũ. Japo ti. “Ã mỹ sóg tovãnh kãn sór mũ, ã tỹ tỹ vẽn kar tag ag pã'i jẽ jé. Kỹ nén sĩnvĩ tag kar vỹ tỹ ã tũ nĩnh mũ. ù tỹ han mũ ãn tỹ inh mỹ: “té,” hen kỹ sóg isỹ ùn kuprẽg mũ ãn mỹ nĩm tĩ sir. ⁷ ã hã mỹ sóg tovãnh sór mũ ha, ã tỹ inh krẽm grĩnh ke kỹ inh mỹ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ, hen kỹ,” he tóg. ⁸ Kỹ tóg ti mỹ: “tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ãg pã'i tỹ Topẽ hã krẽm ãg tóg ãg jakrĩ tỹ grĩnh' ke tĩ, ti hã to ãg tóg: Topẽ vẽ,*

he tĩ,” he tóg, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hã kỹ tóg sỹ mranh jãvãnh tĩ,” he tóg.

⁹ *Kỹ tóg ti mré tĩg mãn mũ, Jerusalém ra. Tá ag tóg Topẽ ãn to jãpřy kỹ ti nĩno tá nỹtĩ nĩ. Kỹ tóg tá Jesus mỹ: “Topẽ kósın vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Kỹ ki hũm nĩ. ¹⁰ Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ti tỹ jẽgnẽ jafã ag mỹ tóg tónh mũ, kỹ ag tóg ã ki rĩr ke mũ. ¹¹ Ag nĩgé tỹ ag tóg ã kãgmĩnh ke mũ, kỹ ã tóg rỹj ke tũ nĩ. ã pẽn vỹ rỹj ke tũ nĩ gé,” he tóg, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. Kỹ jatun mỹ hũm nĩ,” he tóg. ¹² Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ tag vỹ rán kỹ nĩ gé, ha mẽ,” he mũ. “Topẽ mỹ: ã mỹ ã tỹ nén tó ja ãn han mũ vỹ? he tũg nĩ,” he tóg mũ gé, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hã kỹ sóg hũm ke tũ nĩ,” he tóg.*

¹³ *Kỹ Japo vỹ ti tỹ nén tónh ke mũ ãn tó kãn ja nĩ, hã kỹ tóg Jesus tovãnh mũ ver, ti tỹ kejẽn ti mré vỹ mãn jé, kurã ù kã.*

Jesus tỹ Galiléia tá ag kanhrãn
(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ *Kỹ tóg tĩ mũ sir, Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ. Ga tỹ Galiléia ra tóg tĩ mũ. Kỹ vẽn kar tóg ti kãme mẽ kãn mũ sir, ga ãn tá ke kar ag. ¹⁵ Kỹ tóg ag kanhrãn mũ sir, ag vẽn kanhrãn jafã krẽm. Kỹ ti vỹ tóg ag mỹ e tĩ. Hã kỹ ag tóg ti to vỹ há han mũ sir.*

Jesus tỹ Nazaré ra vỹn ke
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶ *Kỹ tóg Nazaré tá jun mũ gé, ti tỹ hẽ tá mog ja ãn tá. Kỹ tóg ti tỹ nén han tĩ ãn han mũ. Vẽn kãn ke kurã ki tóg *culto* vẽn tĩ mũ. Tá tóg sir jẽgnẽ mũ, Topẽ vỹ rá to ke jé. ¹⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ *Isaiás* tỹ rá jun mũ. Kỹ tóg *livro* kavãnh kỹ to ke kỹ tag tó mũ, ha mẽ: ¹⁸ “Topẽ kuprĩg vỹ ãn krĩn mũ. ãn jagrẽ vẽ mỹr. “Ùn jagtar ag mỹ ãn vỹ tóg nĩ,” he tóg ãn mỹ. ãn jẽnẽg tóg mũ, isỹ ãn sigse kỹ nỹtĩ ag kygvãnh jé, isỹ ãn kyvó ag tỹ ãvãnh há han jé, isỹ ag tỹ ãn vóg kónãnh mũ ag ki rĩr há han jé, ag jatun nỹtĩ jé, ¹⁹ isỹ vẽn kar mỹ: ãn ãg jóg mág vỹ ãg kren han sór mũ, he jé,” he tóg. *Isaiás* ti, vẽn rá ãn ki. Hã to tóg ke mũ.*

²⁰ *To ke kar kỹ tóg ù tỹ ki rĩr tĩ ãn mỹ nĩm mãn mũ. Kỹ tóg nĩ mũ sir. Hã ra*

věnh kar tóg ti ki ěvānh mũ, ti vĩ mẽ jé.
 21 Kĩ tóg: “vāsỹ rán kĩ nĩ tag mẽ ājag tóg,” he mũ. “Ūri ke vễ. Inh hā to tóg tag rán ja nĩ, *Isaías* ti,” he tóg.

22 Kĩ tóg ag mẽ e tĩ sir. “Ki hā tóg tó mũ,” he ag tóg mũ. Kĩ ag tóg ti to: “*José* kósin vễ mỹr, ěg mré ke ěn, hā ra tóg ěg káfór nĩ sór mũ,” he mũ. 23 Kĩ *Jesus* tóg ag mẽ: “ājag hỹn iso jykrén kónān sór mũ,” he mũ. “*Médico* mẽ ěg tóg: kur vėsỹ há' hé,” he tũ nĩgtĩ. Ājag hỹn inh mẽ: ěmā tỹ *Cafarnaum* tá ģ tóg ũn kagyga ag tỹ há' hé, kĩ kur tag ki ěg tỹ há' he gé, ģ tỹ vễnh kar tỹ há' he sór nĩn kĩ, he sór mũ,” he tóg.

24 Kĩ tóg ag mẽ: “ti jamā tá ke ag tóg Topě vĩ tó tĩ to é he tĩ,” he mũ. “Hā kĩ ājag tóg iso é he tĩ gé. 25 Ha mẽ. *Elias* to jykrén nĩ. Ti tỹ ga kri tĩ mũn kã Topě tóg ti mẽ ta kutě vānh han ke tó ja nĩgtĩ. Kĩ ta tóg kutě vānh han mũ, prỹg tãgtũ kri kysã tỹ 6 (ke) ki. Kĩ tóg prỹg tĩ sir, ga ěn mẽ, vễjěn tóg tũ' he mũ sir. 26 Kĩ tóg *Elias* jěně, ti tỹ ěmā tỹ *Sarepta* ra tĩg jé, *Sidom* to hā. Tá fóg ũ fi tóg nĩ nĩ, ũn měn ter ja fi. Fi hā mré tóg jěg mũ sir. Topě tỹ fi hā to ti jěně ja vễ, ti tỹ fi kren han jé. *Elias* jamā tá fag tóg e ja nỹtĩgtĩ gé, ũn měn ter ja fag. Hā ra Topě tóg fóg ěn fi hā to ti jěně ja nĩgtĩ,” he tóg.

27 “Kĩ *Eliseu* to jykrén nĩ gé, vāsỹ Topě vĩ tó tĩ ěn to. Ti tỹ ga kri tĩ mũn kã ũ tỹ vễnh kaga kren vānh han mũ ag tóg e ja tĩgtĩ gé. Hā ra ag tóg ti mẽ to vĩ ja tũ nĩgtĩ, ti tỹ ag tỹ há' hen jé. Kuvar há tá fóg tóg kãtĩg ja nĩgtĩ, *Naamã* ti, ga tỹ *Síria* tá. Kĩ ěn hā ne *Eliseu* mẽ to vĩ kĩ há' he ja nĩgtĩ, inhhã. Ge ājag tóg nỹtĩgtĩ, iso,” he tóg.

28 Kĩ ũ tỹ ti vĩ mẽg mũ ag fe tóg gỹm ke mũ sir, *Jesus* to. 29 Jěgiěg něgně kĩ ag tóg ti pānfón kãpa mũ sir. Ag tỹ kãgnó ki ti fón sór vễ, ti tỹ ki kutě kĩ ter jé sir. *Nazaré* vĩ pānónh tá nĩ, ag jamā ti. 30 Hā ra *Jesus* tóg ag fĩn rãm kĩ ag ré kĩ tĩ mũ. Ti tỹ ag tóg hě ri ke tũ nĩ sir. Ti vĩ kri ag tóg fi jãvānh nỹtĩ, ti jamā tá ke ag.

Jesus tỹ vějagrě kórég kutěm (*Mc 1.21-28*)

31 Kĩ tóg *Cafarnaum* ra tĩ mũ. Tá jun kĩ tóg vễnh kán ke kurã ki ag kanhrān mũ. 32 Kĩ ti vĩ tóg ag mẽ e tĩ. Vễnh kar vĩ káfór ti nĩ.

33 Hā ra ũn jagrě kórég tóg tá nĩ nĩ. Kĩ tóg prěr kĩ: 34 “ha mẽ, ģ tỹ ěg tỹ hě ri kenh ke ně, *Nazaré* tá *Jesus*?” he mũ. “Ā mẽ ěg tũg sór mũ'? Ā ki kanhró sóg nĩ. Ā pir mẽ ģ tóg tỹ Topě mré ke nĩ. Ti tũ pě vĩ tỹ ģ nĩ,” he tóg. 35 Hā ra tóg vĩ tar han kĩ: “vĩ tũg ra!” he mũ. “Ti tovānh ra!” he tóg. Kĩ ti jagrě kórég ěn tóg ti ter tĩ han kĩ ti ki kutě mũ sir. Ti kókég tũ tóg nĩ.

36 Kĩ tóg vễnh kar mẽ e pě tãvĩ tĩ sir. Jagně mẽ ag tóg: “ne ně hỹn?” he mũ. “Vějagrě kórég ag mẽ tóg vĩ tĩ, kĩ ag tóg ki ke tĩ, ti kaměg kĩ. Ti hỹn tỹ ag kri ke nĩ,” he ag tóg mũ sir. 37 Kĩ ti kãme tóg vễnh kar kri rũm ke kãn mũ sir, ga ěn tá.

Jesus tỹ ũn kagyga e ag tỹ há' he (*Mt 8.14-17; Mc 1.29-34*)

38 Kĩ tóg vễnh kanhrān jafã ěn ki kutě kĩ *Simão Pedro* ĩn ra tĩ mũ. Hā ra ti má fi vĩ kaga kĩ nỹ nĩ. Rỹg jagy han kĩ fi tóg nỹ nĩ. Kĩ ag tóg ti mẽ fi tó mũ. 39 Kĩ tóg fi mẽ: “rỹg mãn tũg nĩ,” he mũ. Kĩ fi rỹ ěn tóg tũ' he mũ sir. Kĩ fi tóg věsỹměr nĩ kĩ ag ki rĩr mũ sir.

40 Rã tỹ pun ke kar kĩ ag tóg ũn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ. Kĩ tóg ti nĩgé tỹ ag mẽgmě kĩ ag tỹ hághá' he kãn mũ. 41 Vějagrě kórég pan kãn tóg mũ gé, ag to jũ kĩ. Ag panh ke to hā ag tóg prěr tĩ, kĩ ag tóg: “Topě kósin vĩ tỹ ģ nĩ,” he tĩ. Ti ki kanhró ag tóg nỹtĩ, ti tỹ tỹ *Cristo* nĩ ti. Hā ra tóg ag mẽ: “vĩ tũg ra,” he mũ.

Jesus tỹ Topě vĩ tó (*Mc 1.35-39*)

42 Tỹ vaj kĩ *Jesus* tóg ěmā tũ ja ra tĩ mũ, vễnh péju kĩ. Kĩ vễnh kar tóg ti jãvānh kãn mũ. Vāhã ag tóg ti věg mũ. Kĩ ag tóg ti mẽ: “ěg ré kĩ tĩ tũg nĩ,” he mũ. 43 Hā ra tóg: “vó, ěmā ũ tá sóg ag mẽ Topě vĩ tónh ke mũ gé,” he mũ. “Hā jé Topě tóg inh mẽ: ha ag mẽ vễnh ven, he ja nĩ,” he tóg. 44 Kĩ tóg

ga tỹ *Judéia* mĩ tĩ mũ sir. Tĩg kỹ tóg ag mỹ Topẽ vĩ tó mũ sir, ag vãnh kanhrãn jafã krẽm.

5

Jesus tỹ Pedro kanhrãn
(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹Kejẽn tóg goj nig mág tỹ *Galiléia* fyr tá Topẽ vĩ kãmén jẽ nĩ. Hã ra vãnh e tãvĩ vỹ ti pẽnĩn nỹtĩ nĩ, kỹ ag tóg ti kutãn mũ sir. ²Hã ra tóg goj fyr tá *canoa* régre vég mũ. Tỹ ù tún mũ ag tóg kãpa kỹ pirã kugmĩ jafã kupég nỹtĩ nĩ. ³Kỹ tóg *Simão canoa* kã ra rã kỹ ti mỹ: “goj kuju kã tá tĩn sĩ han,” he mũ. Vãhã tóg kã kã nĩ kỹ jatun mỹ vãnh e ãn ag kanhrãn mũ sir.

⁴Ag kanhrãn kar kỹ tóg *Simão* mỹ: “goj kuju ra tĩn, ti nig ja ra,” he mũ. “Tã ã *rede* tỹ goj ki fón, ã tỹ pirã kugmĩ jé,” he tóg. ⁵Kỹ tóg ti mỹ: “kuty tag kã ãg tóg *rede* tỹ ki fón', ki fón' he ja nĩgtĩ vẽ. Hã ra ãg tóg nẽn ù kãgmĩ ja tũ nĩ. Hã ra sóg ã vỹ tugrĩn ki fón mãn ke mũ ha,” he mũ. ⁶Ti tỹ ki fón kỹ tóg kugmĩ mág mũ. Fór tóg mũ, *rede* ti, kỹ tóg jaran ke mũ, ti kufy jagy tãvĩ nĩn kỹ. ⁷Kỹ tóg ti régre ag mỹ: “kuri, ãg mré ké!” he mũ, ti nĩgẽ tỹ ag mỹ ven kỹ. Kỹ ag tóg *canoa* régre ãn fãn mũ, pirã tỹ. Hã kỹ tóg ki punpun ke kren mũ sir.

⁸Kỹ tóg *Simão* mỹ e tĩ. Kỹ tóg *Jesus* krẽm grĩnh kỹ ti mỹ: “ã hỹn inh ré kỹ tĩg mũ ha. Topẽ vỹ mranh ja inh nĩgtĩ. Kórég inh nĩ,” he mũ. ⁹Pirã e pẽ tỹ ge ve ja tũ ti nĩ. Hã kỹ *Jesus* jykre tóg ti mỹ e tĩ, ¹⁰*Zebedeu* krẽ tỹ *Tiago* mré *João* mỹ ke gé. *Simão* mré ag tóg rãnrãj mũgtĩ.

Simão tỹ ti mỹ: “ã hỹn inh ré kỹ tĩg mũ ha,” hen kỹ tóg ti mỹ: “vó, mũmẽg tũg nĩ,” he mũ. “Pirã kugmĩ há ã tóg nĩ. ã kanhrãn jé sóg ke mũ, ã tỹ ãprã ke ag tỹ inh ki ge han jé,” he tóg.

¹¹Kỹ ag tóg ag *canoa* tỹ nig fyr tá fi han kar kỹ, ag tũ tovãnh kãn kỹ *Jesus* mré mũ mũ sir.

Jesus tỹ ùn kaga kren vãnh tỹ há' he
(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹²Kỹ tóg kejẽn ãmã ù tá nĩ nĩ. Hã ra ù tỹ vãnh kaga kren vãnh han kỹ nĩ ù tóg ti tá jun mũ. *Lepra* he mũ ãn tóg ti kri rũm ke kãn ja nĩ. *Jesus* krẽm grĩnh ke kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ isỹ há' he sór tũ? To tar ã tóg nĩ,” he mũ.

¹³Kỹ tóg ti nĩgẽ tỹ ti mẽg kỹ: “he,” he mũ. Kỹ ti kaga kren vãnh ãn tóg há' he mũ sir vỹsỹmér. ¹⁴Kỹ tóg ti mỹ: “ker ù mỹ tó hẽ',” he mũ. “Topẽ tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ. Kỹ Topẽ mỹ *Moisés* tỹ vãsỹ nẽn tó ja ãn nĩm nĩ. Hã tugrĩn vãnh kar vỹ ã tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg.

¹⁵Kỹ ti kãme tóg vãnh kar kri rũm ke mũ. Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag tóg ti vỹ mẽn kãmũ mũ, ti tỹ ag tỹ há' he jé gé. ¹⁶Hã ra tóg ag ré kỹ ãmã tũ ja ra tĩ mũ, Topẽ mré vēmén jé.

Jesus tỹ ùn tĩg vãnh tỹ há' he
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷Kejẽn tóg ag kanhrãn nĩ nĩ. Pã'i tỹ hẽn ri ke ag tóg ti vỹ mẽg nỹtĩ, *Fariseu* ag, Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag, kuvar há tá ke ag, ga tỹ *Galiléia* tá ke ag, ga tỹ *Judéia* tá ke ag, *Jerusalém* tá ke ag ke gé. Hã ra Topẽ tóg ti tar han, hã kỹ tóg ùn kaga tỹ hẽn ri ke tỹ há' he kãn mũ.

¹⁸Kỹ vãnh ù ag tóg ùn kãnhgrĩ vyn kỹ kãmũ mũ. Ag tỹ *Jesus* mỹ ti ven sór vẽ. ¹⁹Hã ra tóg tá fór tãvĩ nĩ, kỹ ag tóg ti tá junjun tũ nĩ sir. Kỹ ag tóg ãn to jãpry kỹ ti kri ãn kunũg mũ. Ti nor ki ag tóg ti térem mũ, *Jesus* jẽ ãn kukãm. ²⁰Kỹ tóg ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ vég mũ. Hã kỹ tóg ùn kãnhgrĩ mỹ: “ã tỹ Topẽ vỹ mranh ja ãn tỹ tũ' he vẽ ha, vỹ,” he mũ.

²¹Hã ra ti vỹ tóg pã'i ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg ti to jykren kónãn mũ. “Ti tỹ ne tó nẽ hỹn'? Topẽ to vỹ kónãn vẽ mỹr. Topẽ hã ne ti pir mỹ ù tỹ ti vỹ mranh mũ ãn mỹ tỹ tũ' he há nĩnh mũ',” he ag tóg mũ.

²²Hã ra tóg ag tỹ nẽn to jykren mũ ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé iso jykren kónãn nẽ?” he mũ. ²³“Ne nỹ ãjag mỹ vãnh mỹ nỹ?” he tóg. “Ùn tĩg vãnh tag mỹ sóg: “ã tỹ Topẽ vỹ mranh ja ãn tỹ tũ' he vẽ ha,” hé. Sỹ ti mỹ: “nĩ ra, tĩg ra,” henh ke vẽ gé. Hã ran mỹ

ājag mý vėnh mý?" he tóg. ²⁴ "Isý ājag mý inh jykre ven sór vē. Tý sóg ěprā ke fi kósın nĩ. Topě vĩ mranh tý vėnh pāte fón ke tá sóg krýg ke mũ. Hā ven jé sóg ke mũ ājag mý," he tóg. Hā ký tóg ũn kānhgrĩ mý: "nĩ ra, ā kur gé tĩg, ā ĩn ra," he mũ. ²⁵ Ký tóg vāhā jėgně mũ sir. Ti kur gég tóg mũ, ag rĩnve. Ti ĩn ra tóg tĩ mũ, Topě mý vĩ há han ký, ũn kānhgrĩ ja ěn ti.

²⁶ Ký tóg vėnh kar mý e tāvĩ tĩ. Topě mý ag tóg vĩ há han mũ gé, "ěg kǎfór ti nĩ," hen ký. "Ge ve ja tũ ěg nýtĩ," he ag tóg mũ sir.

*Jesus tý Levi jé prěr
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)*

²⁷ Kar ký tóg tĩg mǎn mũ. Ký tóg ũ tý *governo* mý *imposto* kaja mǎg tĩ vég mũ, ti jiji hā vỹ: *Levi*, he mũ. Ti rānhraj han tóg nĩ nĩ. Ký tóg ti mý: "inh mré kǎtĩg," he mũ. ²⁸ Ký tóg jėgně ký ti mré tĩ mũ sir, ti tũ kar ré ký.

²⁹ Ký *Levi* tóg ti mý fėnhta mǎg han mũ. Ký ũ tý *governo* mý *jānkamý* mǎg tĩ ũ ag vỹ tá nýtĩ gé, ag mré ke ũ ag ke gé.

³⁰ Ký tóg pǎ'i ag mý kórég nĩ. Hā ký ag tóg ti mré mũ tĩ ag mý: "ājag ne tóg *governo* mý *jānkamy* mǎg tĩ ag mré jėg mũ'. Topě vĩ mranh tĩ ag vē," he mũ.

³¹ Hā ra tóg ag mý: "hỹ, ag mré sóg jėg mũ," he mũ. "Hā mẽ, ũn kaga tũ ag vỹ *médico* venh mũ tũ nĩgtĩ. ũn kaga ag hā vỹ ti venh mũ tĩ," he tóg. ³² "Inh pijé ũ tý vėjykre kuryj han mũ ag mý: ājag jykre tovānh ra, he sór tĩ'. ũ tý Topě vĩ mranh tĩ ěn ag hā mý sóg: ājag jykre kórég tovānh ra, he sór tĩ. Hā jé sóg ājag mý vėnh ven," he tóg, *Jesus* ti.

*Vākre tǎg
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)*

³³ Ký *Fariseu* ag tóg ti mý: "*João Batista* mré mũ tĩ ag vỹ vākrég tĩ, vėjėn ki. Ký ag tóg Topě mré vĩ mǎg han tĩ gé. Ký *Fariseu* mré ke ag tóg vākrég tĩ gé. Jo ā mré mũ tĩ ag ne tóg vākrég tũ nĩgtĩ. Jėg ag tóg tĩ, kurā kar ki," he ag tóg mũ. ³⁴ Ký tóg ag mý: "hỹ," he mũ. "Vėnh prũg venh kāmũ mũ ag pijé vākrég tĩ'. Fėnhta vē mýr, ký

tóg vėnh kar mý sér tĩ. Tý sóg, ũn prũg mũ ěn ri ke nĩ, hā ký tóg, inh mré mũ tĩ ag mý sér tĩ," he tóg. ³⁵ "Hā ra tóg kejėn jun mũ, inh kurā ti, ha vem nĩ. Ký ag tóg inh pére mũnh mũ. ěn kǎ hā ag tóg vākrenh ke mũ," he tóg.

³⁶ Ký tóg fag mý: "inh jykre tǎg vỹ, ge nỹnh mũ, ha mẽ," he mũ. "ěg pijé, ěg kur tǎg kókég tĩ', ěg tý ěg kur si jar kǎ nĩm jé. ěg tý jagně mré ki sigse ký tóg ki par tũ nĩnh mũ," he tóg.

³⁷ Ký tóg ag mý: "*vinho* vỹ ge nĩgtĩ gé," he mũ gé. "ěg pijé *vinho* tǎg tý nén fár si tý sako há ki kujėg tĩ'. Kunānh ký tóg jar ke mũ, sako ti, ký *vinho* ěn tóg tũ' henh ke mũ. ³⁸ *Vinho* tǎg tý sako tǎg ki kujėn ke vē mýr," he tóg. Ti tý ti jykre tǎg tón hā vē. Hā ra tóg *vinho* kǎjǎg mũ ri ke nĩ.

³⁹ Ký tóg ag mý: "ěg pijé *vinho* si kron kar ký ũn tǎg kron sór tĩ'," he mũ gé. "Ti si hā tóg inh mý kron há nĩ, he ěg tóg tĩ," he tóg, ti jykre tǎg tó ký. Hā ra ag jykre si tóg ag mý há nĩ, ũ tý ti vỹ mẽg mũ ag mý.

6

*Vėnhkán ke kurā ki vėjykre
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)*

¹ Kejėn tóg vėnhkán ke kurā ki *trigo* kré mĩ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Ký ag tóg *trigo* mó ěn tý kam ke mũ sir. Ag nĩgé tý rynhranh ký ag tóg ti kaně ko mũ sir. ² Hā ra *Fariseu* ũ ag tóg ag vég mũ. Ag mý vėnh rānhraj vē, ag tý *trigo* rynhranh mũ ěn ti. Hā ký ag tóg ag mý: "ājag ne tóg nén han ke tũ han mũ nĩ', vėnhkán ke kurā ki'," he mũ.

³ Hā ra tóg ag mý: "vó," he mũ. "Ag kókĩnkĩr vē mýr," he tóg. "*Davi* to jykren nĩ, ti mré mũ tĩ ag to ke gé. Ti kókĩr ký tóg ti tý nén han ke tũ han gé, hā ra Topě pijé ti to jũ mũ'. ⁴ Topě ĩn kǎ ra tóg rǎ, *Davi* ti. Tá tóg Topě jamĩ ěn kó. Ti tý konh ke tũ vē vē, Topě tũ ki rĩr tĩ ag hā tý konh ke vē vē. Hā ra tóg kó, ti mré mũ tĩ ag mý tóg vėnh kǎpópām gé. Rán ký tóg nĩ nĩ mýr," he tóg. ⁵ Ký tóg ag mý: "tý sóg vėnhkán ke kurā to pǎ'i nĩ mýr," he mũ. "Tý sóg ěprā ke fi kósın nĩ," he tóg.

Jesus tỹ vẽnkhán ke kurã ki ù tỹ há' he

(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Vẽnkhán ke kurã ù ki tóg vẽn kanhrãn jafã krẽm ag kanhrãn mũ. Tá ù tóg nĩ. Ti nĩgẽ vỹ tóg ja nĩ. ⁷ Kỹ ẽg kanhrãn tĩ ag tóg *Jesus tỹ rĩr mũ, Fariseu* ag ke gé. “Ti mỹ ti tỹ há' he sór tũ, tỹ vẽnkhán ke kurã ra'? Ti tỹ ti tỹ há' he kỹ ẽg tóg pã'i ag mỹ ti kãmén mũ,” he ag tóg.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag tỹ nén to jykren mũ ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ùn nĩgẽ tóg ẽn mỹ: “kunĩg,” he mũ. “Tag kã jẽn kãtĩg,” he tóg ti mỹ. Kỹ tóg kãtĩg kỹ kã jẽ mũ sir. ⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “sỹ ãjag ki jẽmẽn ke,” he mũ. “Vẽnkhán ke kurã ki ẽg hỹn ne han mũ', ẽg tỹ Topẽ vĩ ki króm jé? Ẽg mỹ hỹn nén ù há han mũ'? Ẽg mỹ hỹn nén ù kórég han mũ'? Ẽg mỹ ù kren han mũ hỹn'? Ẽg tỹ ù tén kỹn mỹ há nĩnh mũ hỹn'?” he tóg. Hã ra ag tóg ti mỹ nén ù tó tũ nĩ.

¹⁰ Kỹ tóg ag ki ẽvãnh kãn kỹ ùn nĩgẽ tóg ẽn mỹ: “ã nĩgẽ tỹ krỹg hé,” he mũ. Kỹ tóg tỹ krỹg he mũ sir. Ti tỹ tỹ krỹg he kỹ tóg há' he mũ, ti nĩgẽ tóg ẽn ti.

¹¹ Kỹ tóg vẽn kar mỹ e tĩ. Ag fe tóg gỹm ke mũ, kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ẽg ti tỹ hẽ ri kenh mũ hỹn',” he mũ, “ti kãgmĩnh mũ, vó?” he ag tóg.

Jesus tỹ apóstolo ag kuprẽg

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Ẽn kã tóg kejẽn pãnónh ra tĩ mũ, Topẽ mré vẽnén jé. Kutỹ ẽn kã tóg Topẽ mré vĩ nĩ ki kurãg mũ. ¹³ Tỹ vaj kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag jé prẽr kãn mũ, kỹ tóg ag kã mĩ ù tỹ 12 (ke) ag hã kuprẽg mũ. Ag to tóg: “sỹ ùn vin mũ ag,” he mũ, hã vỹ: *apóstolo*, he mũ. ¹⁴ Ag hã vẽ, ha mẽ: *Simão*, ti jiji ù hã vỹ: *Pedro*, he mũ, ti jãvy tỹ *André* ke gé, *Tiago* ke gé, ti jãvy tỹ *João* mré, *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, ¹⁵ *Mateus* ke gé, *Tomé* ke gé, *Tiago* ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Simão* ke gé, ag tỹ ù to: *Zelote*, he mũ tag ti, ¹⁶ *Judas* ke gé, *Tiago* kósin tag ti, *Judas Iscariotes* ke gé, ù tỹ *Jesus* vatánh tá pã'i ag mỹ ti kãmén ke mũ tag ti.

Jesus tỹ ùn e ag ki rĩr

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Kỹ *Jesus* tóg ag mré pãnónh ẽn tá kãtére mũ sir, kỹ tóg kyjer tá jẽ nĩ. Ti mré mũ tĩ tỹ hẽn ri ke ag vỹ tá nỹtĩ gé, fag ke gé. Û tỹ hẽn ri ke ag vỹ ti ki junjun ja nĩgtĩ, ga tỹ *Judéia* tá kãmũ kỹ, ẽmã tỹ *Jerusalém* tá ke gé, ẽmã tỹ *Tiro* tá ke gé, *Sidom* tá, goj kafã tũ fyr tá kãmũ kỹ ke gé. Hã kỹ tóg fór pẽ tãvĩ nĩ. ¹⁸ Kỹ tóg ùn jagrẽ kórég ag tỹ há' he mũ, ag jagrẽ kórég pan kỹ, fag mré hã. ¹⁹ Kỹ vẽn kar vỹ ti kã krỹ' he sór mũ sir, hã jé ag tóg ti ki junjun mũ. Kỹ ù tỹ ti kã krỹ' he mũ ẽn ag vỹ há' he kãn mũ, ti tỹ ti jykre tar tỹ ag tỹ há' hen kỹ.

Jesus tỹ ag kanhrãn

(Mt 5.1-12)

²⁰ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag ki ẽvãnh mũ, kỹ tóg ag mỹ: “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: “kórég ẽg tóg nỹtĩ,” hen kỹ,” he mũ. “Kỹ ãjag tóg Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke mũ,” he tóg.

²¹ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: inh kókĩr ri ke tóg tĩ, sỹ vỹjyre kuryj ve sór tĩ ẽn ti, hen kỹ. Kỹ ãjag tóg venh ke mũ,” he tóg.

“Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag vỹsyrénh mũn kỹ, ẽprã. ãjag mỹ tóg sér tĩnh mũ, tá,” he tóg.

²² “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ isugrĩn ãjag to kórég nỹtĩn kỹ, ãjag mỹ: “ha mũ jẽg, hen kỹ. Ag tỹ isugrĩn ãjag mỹ vĩ kónãn kỹ tóg há tĩ, ag tỹ ón kỹ ãjag jykre kórég tó kỹ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg. ²³ “Mỹ sér nỹtĩm nĩ, krĩ kuprã nỹtĩm nĩ, ag tỹ isugrĩn ãjag vóg kónãn mũ ra. Kỹ ãjag tóg kãnhkã tá nén ù há kar venh ke mũ, vẽnh kaja jé, isugrĩn. Ge ja ag tóg nĩgtĩ, ù tỹ ãjag vóg kónãn mũ ag jógjóg ag. Vã sỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag vóg kónãn he ja ag tóg nĩgtĩ gé,” he tóg.

²⁴ “Hã ra Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mũ, ãjag tỹ: “há ẽg tóg nỹtĩ,” hen kỹ. Ga kri mũn kỹ ãjag tóg nén ù há vég tĩ, kỹ ãjag tóg kãnhkã tá jun ke tũ nĩ,” he tóg.

²⁵ “Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mũ, ti tỹ ón kỹ ãjag mỹ sér tĩn kỹ, ẽprã, ãjag tỹ vỹjyre kuryj ve sór tũ nỹtĩn kỹ, ti tỹ ãjag mỹ ãjag kókĩnkĩr ri ke tũ nĩ

kỹ, ãprã. Kĩ ãjag tóg venh ke tũ nĩ. Vẽsỹrénh jé ãjag tóg ke mũ. Kĩ tóg ãjag kókĩnkĩr ri ke tĩnh mũ, tá. Kygfỹ jé ãjag tóg ke mũ,” he tóg.

26 “Topẽ vỹ ãjag ve kónãnh mũ, vẽnũ kar tỹ ãjag to vĩ há han mũnh kỹ. ãjag mũ ti há tĩ, hã ra tóg Topẽ mũ kórég nĩ. Ge ja ag tóg nĩgtĩ, ù tỹ ãjag mũ vĩ há han mũ ag jógjóg ag, ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ãn ag mũ, vãsỹ. Ag mũ ag tóg vĩ há han ja nĩgtĩ gé. Ag ri ke ãjag tóg nỹtĩ, vẽnũ kar tỹ ãjag mũ vĩ há han kỹ. Hã kỹ tóg ãjag ve kónãnh mũ, Topẽ ti,” he tóg.

Ëg tỹ ãg kato tẽ mũ ag to há nỹtĩnh ke (Mt 5.38-48)

27 “Û tỹ ãjag kato vãsãnsãnh mũ ãn ag to fe nỹtĩnh nĩ, inhhã. Û tỹ ãjag to jũ mũ ag mũ nén ù há han nĩ jãvo. 28 Û tỹ ãjag mũ vĩ kónãnh mũ ag mũ vĩ há han nĩ gé. Û tỹ ãjag mũ féfén mũ ag to Topẽ mré vĩnh nĩ gé. 29 Û tỹ ãjag jamẽ ki tãnh kỹ ti mũ ãjag jamẽ ù ven nĩ gé, ti tỹ ãjag mũ ki tãnh jé gé. Û tỹ ãjag pãritó mãnh sór kỹ ti mũ ãjag *camisa* mré vĩnh nĩ gé. 30 Û tỹ ãjag mũ nén ù to: “inh mũ vĩnh, hen kỹ ti mũ vĩnh nĩ. Û tỹ ãjag tỹ nén ù mãnh kỹ ti mũ: “inh mũ isũ vĩnh,” he tũg nĩ. 31 ãjag tỹ ù to: “ti tỹ inh mũ tag han ra tóg há tĩ vỹ,” hen kỹ inhhã ti mũ han nĩ, fi mũ ke gé,” he tóg.

32 “Û ag tóg ãjag to há nỹtĩ. ãjag tỹ tag ag hã to há nỹtĩnh kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Vẽnũ kar vỹ ge nỹtĩ gé. Û tỹ ag to há nỹtĩ ãn ag hã to ag tóg há nỹtĩgtĩ gé, vẽnũ kato. Hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. 33 Û ag tóg ãjag mũ vĩ há han tĩ. ãjag tỹ ãn ag hã mũ vĩ há han kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Ge ag tóg nỹtĩ gé, Topẽ vĩ mranh tĩ ag. ãjag tỹ ag mũ vĩ há han kỹ ag tóg ãjag mũ vĩ há han mũnh gé, vẽnũ kato. Há ti nĩ, hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. 34 Û ag vỹ, ãjag tỹ ag mũ *prestar* hen kỹ ãjag mũ vĩnh mãnh mũ, ãjag tũ ti. ãjag tỹ ag hã mũ *prestar* he mãnh kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. Topẽ vĩ mranh tĩ ag vỹ ge nỹtĩ gé. ãjag tỹ ag mũ vĩnh mãnh kỹ ag tóg ãjag mũ *prestar*

he mãnh mũ sir, ãjag tũ ti. Há ti nĩ, hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver.

35 Ag jãvo ù tỹ ãjag kato vãsãnsãnh mũ ag to há nỹtĩnh nĩ, ha mẽ. Vẽnũ kar mũ *prestar* hem nĩ, ag tỹ ãjag mũ ãjag tũ vĩnh tũ hã ra. Kĩ ãjag tóg kanhkã tá venh ke mũ, ãjag tỹ ùri nén han mũ tag ri ke ti. Hã ki ãjag tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ, ãjag tỹ ti ri ke han kỹ. Ti hã ne vẽnũ kar mũ vĩ há han kãnh tĩ ver’, ùn jykre kórég kar ag mré hã. 36 Vẽnũ kar jagãgtãnh kãnh nĩ, ãg jóg ri ke,” he tóg.

Ëg tỹ kãnhmar ù to vĩ kónãnh ke tũ (Mt 7.1-5)

37 “Kãnhmar ù to vĩ kónãnh tũg nĩ, kỹ Topẽ vỹ ãjag to vĩ kónãnh ke tũ nĩ gé. Kãnhmar ù to: “kórég ti nĩ,” he tũg nĩ, kỹ Topẽ vỹ ãjag to: “kórég ti nĩ,” henh ke tũ nĩ gé. Vẽnũ kar mũ vẽnũ pãte fón nĩ, ke tũ nĩ mũ ra Topẽ vỹ ãjag mũ vẽnũ pãte fón ke tũ nĩ gé. 38 Ag mũ nén ù há kar vĩnh nĩ, kỹ Topẽ vỹ ãjag mũ nén ù há kar vĩnh ke mũ gé sir, hã ra tóg ãjag mũ ãn kãfór vĩnh ke mũ, nén ù há kar tỹ. Hỹ, ge ti nĩ. ãjag tỹ ù mũ nén ù há han kỹ Topẽ vỹ ãjag mũ nén ù há han ke mũ gé. ãjag tỹ ù mũ nén ù kórég han kỹ tóg ãjag mũ hã ri ke han ke mũ gé,” he tóg.

39 Kĩ tóg ag kanhrãnh kỹ ag mũ: “tag ri ke ti nĩ,” he mũnh gé. “Ûn kyvó tỹ ùn kyvó ù mũ: sỹ ã péré tĩg ke vỹ, hen kỹ ag tóg kãgnó ki vãr kãnh ke mũ. 40 *Aluno* pijé ti kanhrãnh tĩ kãfór vĩnh mũ’. Ti tỹ kanhrãnh há han kỹ tóg kejẽnh ti kanhrãnh tĩ ri ke vĩnh mũ. 41 Jykre kórég mág ãjag tóg nỹtĩ, hã ra ãjag régre jykre pãno sĩ ãn tóg ãjag mũ kórég nỹ’. 42 Kĩ ãjag tóg ti mũ: “sỹ ã mũ ã jykre kórég kurynh há tóg tĩ,” he tĩ’, ãjag tỹ ãjag jykre pãno tãvĩ ãn kurynh jãvãnh hã ra. Ke tũg ra. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg jykre régre nỹtĩ. ãjag jykre kurynh vén nĩ, kar ãjag tóg ãjag régre ag jykre kurynh há han mũ,” he tóg.

Ëg jykre tỹ ka há ri ke vĩnh (Mt 7.16-20; 12.33-35)

43 “Ha vé, ka há pijé, kanẽ kórég han tĩ’. Kĩ ka kórég pijé, kanẽ há han tĩ gé’.

44 Ëg tỹ ti kanẽ ve kỹ ãg tóg: ùn kanẽ

ko há ja vē, henh ke mū. Ke tū nīn kŷ ěg tóg: ũn kanē ko vānh ja vē, henh ke mū. Sónh to ěg tóg, pēnva vég tū nŷgtī mŷr', kar ěg tóg, vānh tŷ jóhó to uva vég tū nŷgtī gé. ⁴⁵ Ge tóg nŷgtī, ěg jykre ti. ěg jykre há nīn kŷ ěg tóg, nén ũ há kar to jykren tī. Kŷ ěg tóg, jagnē krīn há han tī gé sir. Jávo ěg tŷ jykre kórég nīn kŷ ěg tóg, nén ũ kórég kar to jykren tī. Kŷ ěg tóg, jagnē krīn kónān tī gé sir. Hŷ, ge ti nŷgtī. ěg tŷ nén to jykren tī ěn há kāmén ěg tóg tī, jagnē mŷ," he tóg.

Đn nūna gunh gunh kāme
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ "Ājag ne tóg inh mŷ: *Senhor'*, he tī'. Hā ra ājag tóg isŷ ājag mŷ nén tó mū ěn han vānh nŷtŷgtī. Kŷ tóg vēnh mŷ nŷ. ⁴⁷ Ājag tŷ inh ki ge kŷ, inh vī ki króm kŷ ājag tóg sir, tag ri ke nŷtī, ha mē. ⁴⁸ Ũ tóg, ti tŷ ĩn han jé kŷm tī, ga kā há tá. Kŷ tóg ti nūna gunh gunh mū sir. Kŷ vāhā goj tóg var mū, kŷ tóg, ĩn kri rŷm ke mū. Hā ra tóg kókég tū nī, goj ti. ⁴⁹ Ājag tŷ inh vī ki króm tū nīn kŷ tóg sir, tag ri ke nī, ha mē. Ũ tóg, ti tŷ ĩn han mū ra krŷgmŷ ti nūna kafēg mū. Kŷ vāhā goj var ěn vŷ, ti ĩn kri rŷm ke mū sir, kŷ tóg kutē mū sir. Mráj kān tóg mū sir, ti nūna tŷ krŷgmŷ nŷtŷn kŷ. Ge ti nī, ũ tŷ inh vī jēmē jāvānh ěn tī," he tóg.

7

Fóg tŷ capitāo tŷ Jesus ki rā
(Mt 8.5-13)

¹ Jesus tŷ vēnh kar kanhrān kān kar tóg ěmā tŷ *Cafarnaum* ra tī mū. ² Tá fóg tŷ *capitāo* tóg nī nī. Ti mŷ rānhrāj tī tóg kaga nŷ nī. Krój pē tóg nŷ, kŷ tóg: "ti hŷn ter mū ha," he mū. Ti to tóg há tāvī nī. ³ Ti tŷ *Jesus* kāme mē kŷ tóg ti mŷ vēnh vī jēnēg mū, *Israel* kófa ag tŷ, ti tŷ ti mŷ rānhrāj tī ěn kren han jé. ⁴ Kŷ ag tóg *Jesus* mŷ: "ā mŷ ti venh tŷg ke tū?" he mū. "Fóg há vē. ⁵ ěg *povo* to tóg há tāvī nī. ěg mŷ tóg ĩn han ja nī, ěg tŷ krēm Topē vī tó jé," he ag tóg mū.

⁶ Kŷ tóg ag mré tī mū. Ti tŷ ti ĩn to há tī ra *capitāo* tóg ti mŷ vēnh vī jēnē mān mū gé, ti mré ke ag tŷ. "Ti venh

karānh ke tū ā nēji nī, ti tŷ tŷ fóg nīn kŷ," he ag tóg. "Ā mŷn hŷn jagy nŷ, ā tŷ fóg ĩn kā ki sān ken kŷ," he ag tóg. ⁷ "Hā kŷ ti nēji ā venh kātŷg ke tū nī gé, hā ra tóg ā mŷ vēnh vī jēnēg mū. Ā vī pir ki ā nēji ti tŷ há' henh mū," he ag tóg. ⁸ "Ha vé, tŷ ti nēji pā'i krēm ke nī gé, kŷ porisa ag nēji tŷ ti krēm ke nŷtī gé. Hā kŷ ti nēji pā'i jykre ki kanhró nī. Ti tŷ porisa ũ mŷ: kutŷg, hen kŷ ti nēji tī tī, ti tŷ ti mŷ: kunŷg, hen kŷ ti nēji kātī tī gé. Ti tŷ ti mŷ rānhrāj tī mŷ: tag han ra, hen kŷ tóg han tī. Ti vī tŷ tóg ag jēgnēg tī. Hā kŷ tóg ki kanhró nī. Ā vī tŷ ā nēji ti mŷ rānhrāj tī tŷ há' henh mū," he ag tóg mū, *capitāo* mré ke ag.

⁹ Kŷ tóg ti mŷ e tī. Kŷ tóg ag mŷ: "*Israel* ũ pijé ti ri ke nī', ti tŷ tŷ fóg hā ra'," he mū. "Ki kanhró tóg nī mŷr, kŷ tóg inh ki rā kŷ jē. Ge ve ja tū sóg nī. Há' he kŷ ti nī ha, ti mŷ rānhrāj tī ti," he tóg.

¹⁰ Kŷ ag tóg vŷnvŷn ke mū, *capitāo* ĩn ra, ti tŷ ũn jēgnēg mū ag. Ag tŷ tá junjun mū ra tóg há' he ja nī sir.

Jesus tŷ ũn ter mū rŷn mān

¹¹ Kŷ *Jesus* tóg tī mū gé sir, ěmā tŷ *Naim* ra. Ti mré mū tī ag tóg mū mū gé, fag mré hā. Kŷ vēnh e ag tóg ti nón mū mū gé. ¹² Ag tŷ ěmā jy ró jānkā tá junjun mū ra ag tóg tá vēser va kāmū nī. Ag tŷ vēnh kej tá ti péjunh mū vē. Ti mŷnh fi tóg ag mré tī nī. Fi kósŷn pir vē. Ti panh tóg ter ja nī. Kŷ ũ tŷ hēn ri ke ag vŷ fi mré mū nī, fag ke gé.

¹³ Kŷ *Jesus* tóg fi vég mū, kŷ fi tóg ti mŷ jagtar nī. Kŷ tóg fi mŷ: "fŷ tŷg nī," he mū. ¹⁴ Kŷ tóg vēser ti mēg mū. Kŷ ũ tŷ ti va mū ěn ag vŷ krŷg' krŷg' he mū. Kŷ tóg vēser mŷ: "kyrŷ", nī ra, he sóg mū ā mŷ," he mū. ¹⁵ Kŷ vēser ěn tóg nī mū sir, ha mē. Kŷ tóg vī mū sir. Kŷ tóg ti mŷnh fi mŷ ti fēg mū.

¹⁶ Kŷ tóg vēnh kar mŷ e tī, kŷ ag tóg Topē to vī há han mū sir. "Topē vī tó tī kāfór vŷ ěg ki jun," he ag tóg mū. "Topē vŷ ěg ve há han, hā kŷ tóg ti jēnē," he ag tóg mū. ¹⁷ Kŷ ti kāme tóg vēnh kar kri rŷm ke mū sir, ga tŷ

Judéia kar tá, ga kar ên mĩ hã ke gé, ti tỹ ùn ter mũ rĩn mãn ja ên ti.

João Batista tỹ Jesus mỹ vẽn vỹ jẽnẽ
(Mt 11.2-19)

¹⁸ Ên kã *João Batista* vỹ se kỹ jẽ nĩ. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ *Jesus* tỹ nén han mũ tó kãn mũ sir. ¹⁹ Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg ti to: “Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũn hã mỹ vỹ?” he mũ. Hã kỹ tóg ti mré mũ tĩ régre ag jẽnẽg mũ, ag tỹ *Jesus* mỹ: “ã hã mỹ?” he jé. “Ëg mỹ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte?” he sór ag tóg mũ.

²⁰ Kỹ ag tóg ti mỹ: “*João Batista* vỹ ãg jẽnẽ, ãg tỹ ã ki jẽmẽ jé,” he mũ. “ã hã mỹ?” he tóg. “Ëg mỹ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte? he tóg, *João* ti,” he ag tóg mũ.

²¹ Hã ra *Jesus* tóg ùn kagyga ag tỹ há' he mũ, ag tỹ ti mré vĩnh kãmũ kỹ. Vẽjagrẽ kórég pan tóg mũ gé. Ùn kyvó ag tỹ tóg há' he mũ gé. ²² Kỹ tóg ag mỹ: “*João* mỹ ãjag tỹ nén vég mũ tag tónh mũ jẽg,” he mũ. “Tag han inh tĩ, ha mẽ: ùn kyvó ag vỹ isugrĩn ãvãnh há nỹtĩ ha. Ùn kãhgrĩ ag vỹ mũ há han mũ ha, ù tỹ *lepra* han mũ ag vỹ há nỹtĩ. Ùn kutu ag vỹ ãmẽ há nỹtĩ ha. Ùn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn gé. Ùn jagtar e ja ag vỹ Topẽ vỹ sér mẽg mũ ha ke gé, Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke to. ²³ Kỹ tóg ti tỹ iso jykrén kónãn tũ nĩn kỹ há tĩnh mũ. Kỹ Topẽ tóg ti ve há han mũ sir. Tag tóm nĩ, *João* mỹ,” he tóg. ²⁴ Kỹ ag tóg mũ mũ sir, *João* mỹ tó jé.

Ag mũ kar kỹ *Jesus* tóg ùn e ên ag mỹ *João* kãmén mũ. “Ëmã tũ ja ra ãjag tóg mũ ja nĩgtĩ, *João* ve jé,” he tóg. “Kỹ ti jykre hỹn ne ri ke nĩ, ãjag mỹ? Kejẽn kãka tóg goj jagma krã tỹ man man ke tĩ. *João* jykre mỹ ãjag mỹ tag ri ke tũ nĩ? Hỹ, ri ke tũ ti nĩ. ²⁵ Ti mỹ ãjag mỹ ùn kur sĩnvĩ ag jykre ri ke nĩ? Vó. Ùn kur sĩnvĩ ag vỹ ãmã mág tá nỹtĩ, pã'i mág ãn krẽm, ùn jẽn mág tĩ ag. Ag pijé ãmã tũ ja mĩ mũ tĩ. ²⁶ Ti jykre mỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag jykre ri ke nĩ? Hỹ, ri ke ti nĩ. Topẽ vỹ tó tĩ vỹ mỹr, hã ra tóg Topẽ vỹ tó tĩ ag kãfór kar nĩ. ²⁷ Topẽ

vỹ *João* jẽnẽ, ti tỹ ijo tĩg jé. Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, Topẽ vỹ ki, ha mẽ. “Ha vé, ã jo sóg ù jẽnẽnh mũ, ti tỹ vẽn kar tỹ há' he jé, ã tĩg ken jo. Ag jyvẽn jé tóg ke mũ, ti tỹ ag jykre kurynh jé,” he tóg, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki, *João* to,” he tóg. ²⁸ “*João Batista* tóg ãprã ke ag kãfór kar nĩ, Topẽ vỹ tón ki. Ù tỹ hã ra Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vég mũ tóg ti kãfór nĩ ha,” he tóg.

²⁹ “Jo ù tỹ hẽn ri ag tóg *João* vỹ mẽ há han ja nĩgtĩ, *governo* mỹ jãnkamy mãg tĩ ag mré hã. Hã kỹ tóg ag kygpe ja nĩgtĩ. ³⁰ Hã ra *Fariseu* ag tóg *João* vỹ jẽmẽ jãvãnh ja nỹtĩgtĩ, Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag ke gé. Hã kỹ ag tóg Topẽ tỹ ag mỹ nén han sór mũ ên tỹ ti mỹ nenh ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ *João* tóg ag kygpe ja tũ nĩgtĩ gé,” he tóg.

³¹ “Ûri ke ag vỹ ge nỹtĩ gé, ha mẽ. ³² Gĩr ri ke ag tóg nỹtĩ. Gĩr ag vỹ jagnẽ mré kanhinnhir mũgtĩ. Kỹ ag tóg kejẽn jũ tĩ. “ãjag mỹ ãg tóg vãkyn tĩ, hã ra ãjag tóg vẽn gringrén jãvãnh nỹtĩ. Kar kỹ ãg tóg kygfỹ mũ gé sir, hã ra ãjag tóg ãg mré kygfỹ jãvãnh nỹtĩ gé,” he ag tóg tĩ, ón kỹ jagnẽ to jũ kỹ. ³³ Gĩr tag ag ri ke ãjag tóg nỹtĩ, *João* to, iso ke gé,” he tóg. “*João* vỹ vãkre ja nĩgtĩ, jẽg tũ, kron tũ. Kỹ ãjag tóg ti to: “jagrẽ kórég ti nĩ,” he ja nĩgtĩ, ti vãkre to. ³⁴ Ti jãvo sóg vãkrég tũ nĩgtĩ. Jẽg sóg tĩ, kron sóg tĩ gé. Kỹ ãjag tóg iso: “ti hã ne jẽg tĩ. Ti hã ne kron tĩ. Ti hã ne Topẽ vỹ mranh tĩ ag to há nĩ,” he tĩ, ãprã ke fi kósin to. ³⁵ Hã ra ù tỹ Topẽ jykre to há kar ag tóg ti tỹ ki hã tó mũ ki kanhró nỹtĩ, komẽr hã, fag mré hã,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ag mỹ *João Batista* kãmén hã vỹ.

Jesus tỹ Simão ãn krẽm jẽn

³⁶ Kejẽn *Fariseu* ù tóg ti kógfyn mũ, ti tỹ ti ãn ra tĩg jé, ti mré jẽn jé. ³⁷ Ti tỹ ti mré jẽg nỹ ra ù fi tóg ti ki jun mũ, ùn mén ja e fi. *Garrafa* va fi tóg kãtĩ mũ. Ëg gãnh tãg jafã tóg ki jẽ, nén ger há ên ti. ³⁸ Kỹ fi tóg ti pẽn rã hã jẽ kỹ fỹ mũ sir, fi tỹ Topẽ vỹ mranh ja ên tugrĩn. Fi kynthme tỹ fi tóg ti pẽn kupég mũ. Kỹ fi tóg fi gãnh tỹ ti pẽn kykũg mũ gé. Ti

pën ki fi tóg nhun ke mũ gé. Kÿ fi tóg ti pën tãg mũ sir, *garrafa* ki jê ãn tÿ.

³⁹ Kÿ *Fariseu* ãn tóg to jykrén mũ. “Ti tÿ tÿ Topê vÿ tó tÿ nÿ ra tóg fi ki kanhró nÿnh mũ vê,” he tóg. “Hã ra tóg ki kagtÿg nÿ ve nÿ. Topê vÿ mranh fi tóg tÿgtÿ mÿr. Hã ra tóg fi tÿ ti vóg kamêg tũ nÿ,” he tóg.

⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nÿ. Kÿ tóg ti mÿ: “*Simão*’, sÿ ã mré vêmén ke vê,” he mũ. Kÿ tóg ti mÿ: “ha tó,” he mũ. ⁴¹ Kÿ tóg: “kejên *patrão* ù tóg nÿgtÿ,” he mũ. “Ti mÿ rãnrãj tÿ régre ag tóg ti mÿ név nÿtÿ. Ûn név vÿ tÿ 500 (ke) nÿ, kar ùn név vÿ tÿ 50 (ke) nÿ gé. ⁴² Hã ra ag tÿ ne tÿ kajãm ke tóg tũ tÿ, kÿ tóg ag mÿ tÿ tũ’ he mũ, ag név tÿ. Kÿ ti mÿ rãnrãj tÿ tÿ hê nÿ hÿn ti to há kãfór nÿ?” he tóg.

⁴³ Kÿ *Simão* tóg ti mÿ: “ùn név mág ja ãn hÿn ti to há kãfór nÿ,” he mũ. Kÿ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. ⁴⁴ Kÿ tóg ùn tÿtã kórég ãn fi jé vÿrÿn ke kÿ *Simão* mÿ: “ã mÿ fi vég mũ?” he mũ. “Fi kÿnhme tÿ fi tóg inh pën kugpég mũ, kar fi tóg fi gãnh tÿ inh pën kykÿg mũ gé. Fi jãvo ã tóg inh mÿ goj ven tũ nÿ, isÿ inh pën kugpe jé. ⁴⁵ Inh ki nhun ke ja tũ ã tóg nÿ, ã jãvo fi tóg inh pën ki nhun ke tÿ hên ri ke han mũ. To krónh ke tũ fi nÿ. ⁴⁶ Æ pijé inh gãnh tãg ja nÿ’, ã jãvo fi tóg inh pën tãg. ⁴⁷ Hÿ, Topê vÿ mranh tÿ hên ri ke han fi tóg. Hã ra tóg fi mÿ vênh pãte fón kãn mũ sir, Topê ti, fi tÿ iso há tãvÿ nÿn kÿ, isÿ tÿ fi fe nÿn kÿ. Û mÿ tóg kejên vênh pãte fón pir han tÿ, Topê ti, ù tÿ *patrão* ki név sÿ ãn ri ke mÿ. Kÿ ãn tóg ti to há sÿ nÿ gé sir, fi tÿ iso há tãvÿ jãvo,” he tóg. ⁴⁸ Kÿ tóg fi mÿ: “ã tÿ Topê vÿ mranh ja ãn tÿ sóg vênh pãte fón mũ,” he mũ.

⁴⁹ Kÿ ti mré jêg mũ ag tóg jagnê mÿ: “ti mÿ êg tÿ Topê vÿ mranh tÿ vênh pãte fón ke mũ vÿ?” he mũ. “Topê hã ne vênh pãte fón há nÿ’, hã kÿ tóg êg mÿ vênh mÿ tÿ,” he ag tóg. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg fi mÿ ke mãn mũ. “Æ tÿ inh ki rã kÿ sóg ã kren han mũ,” he tóg. “Ha jatun mÿ tÿg,” he tóg, ùn tÿtã kórég ja ãn fi mÿ.

8

Ûn tÿtã fag tÿ *Jesus* ki rÿr

¹ Tag pãte *Jesus* vÿ ãmã kar mÿ tÿg kãn mũ, ãmã kãsir mÿ hã ke gé. Topê vÿ tó tóg tÿ mũ. Ag mÿ tóg: “Topê tÿ tÿ ãjag pã’i nÿ sór vê,” he mũ. Kÿ ù tÿ 12 (ke) ag tóg ti mré mũ mũ. ² Kÿ ùn tÿtã fag tóg ti mré mũ mũ gé sir, ti tÿ fag tÿ há’ hen kÿ. Û fag tóg kaga ja nÿtÿgtÿ. Û fag tóg jagrê kórég ja nÿtÿgtÿ gé. Hã ra tóg fag tÿ há’ he kãn ja nÿ. Û fi vÿ tÿ *Maria* fi nÿ, *Madalena* he mũ tag fi. *Jesus* vÿ fi jagrê kórég tÿ 7 (ke) pan ja nÿ, ha mē. ³ Kar ù fi vÿ tÿ *Joana* fi nÿ gé. *Cuza* prÿ fi vê, pã’i mág tÿ *Herodes* tũ ki rÿr tÿ ãn prÿ fi vê. Kar ù fi vÿ tÿ *Suzana* fi nÿ gé. Kar ù fag vÿ ti mré mũ mũ gé. Fag tũ hã tÿ fag tóg ti mÿ vjêñ han tÿ, ti mré mũ tÿ ag mÿ ke gé.

Nén fy kãme

(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Kejên ùn e ag vÿ, vênh mãn mũ sir, ãmã tÿ hên ri ke tá kãmũ kÿ. Kÿ tóg, ag kanhrãn kÿ ag mÿ: ⁵ “kejên ù tóg, nén ù krãn mũ, gãr hên ri ke mũn. Hã ra ti fy ù tóg ga kri vár mũ, kÿ ag tóg ti sãn mũ, kÿ sêsÿ vÿ ko mũ gé sir. ⁶ Ti fy ù tÿ tóg, pãró kri krãn mũ. Kÿ tóg, mur mũ vê, hã ra tóg tóg mũ sir, ga tÿ sÿ nÿn kÿ. ⁷ Ti fy ù tÿ tóg, sónh kã ki krãn mũ. Kÿ sónh tóg, ti mré mur mũ, ti kri tóg rÿm ke mũ sir. Kÿ tóg ter mũ sir, sónh kã ki. ⁸ Ti fy ù tÿ tóg ga há ki krãn mũ. Kÿ tóg mur há han mũ. Kanên há han tóg mũ. Kanê tÿ 100 (ke) han tóg mũ sir, ga há ãn ki,” he tóg. Kÿ tóg prêr mũ. “!..Û nÿgrêg nÿtÿ tÿ tÿ jêmê jé..!” he tóg, prêr kÿ, *Jesus* ti.

Jesus tÿ nén fy kãmén

(Mt 13.10-23; Mc 4.10-20)

⁹ Kÿ ti mré mũ tÿ ag tóg ti mÿ: “ne to ke nê, nén fy kãme tag ti?” he mũ. ¹⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag hã mÿ sóg, kãmén há han ke mũ, Topê tÿ tÿ êg pã’i nÿ tÿ,” he mũ. “Hã ra sóg ù ag mÿ: tag ri ke ti nÿ, he tãvÿ han mũ, ù tÿ ón kÿ mēg mũ ag mÿ. Kÿ ag tóg mēg mũ ra ki kagtÿg nÿtÿnh mũ. To jykrén ke tũ ag nÿ gé,” he tóg.

11 “Topē vī vỹ, nén fy ri ke nĩ. 12 Û ag tóg, Topē vī jēmēg tĩ. Ag tỹ jēmē kar kỹ Japo tóg, ag mỹ tỹ tũ' he tĩ, Topē vī tỹ. Kỹ ag tóg sir, ti ki ge tũ nĩgtĩ. Krenkren ke tũ ag tóg nĩ sir. Kỹ ag tóg ga kri vár mũ ěn ri ke nỹtĩ. 13 Kar ù ag tóg tỹ pãró kri krãn kỹ nỹtĩ ěn ri ke nỹtĩ gé. Mēg ag tóg tĩ vē. Kỹ ag tóg: he, he tĩ. Ag mỹ tóg sér tĩ sir. Hã ra ag tóg tỹ, ěkré jãre tũ ri ke nỹtĩ mỹr, ha mẽ. Mũ sĩ han ag tóg mũ, Topē mré. Nén ù jagy kutē kỹ ag tóg, vãhã tovãnh mũ sir. 14 Kỹ ti fy tỹ sónh kã ki krãn kỹ nỹtĩ vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Topē vī mēg ag tóg tĩ gé. Hã ra ag tóg, ag rãnrãj hã tỹ vēnh kutãn tĩ. Ón kỹ ag tóg riko nỹtĩ sór mũ, ag rãnrãj to. Nén kar to ag tóg ěn tĩ, kỹ tag hã ne ag kókég tĩ'. Hã kỹ ag tóg, Topē vī mĩ ěkrén mãn tũ nĩ sir. Kaněn há han tũ ag tóg nĩ gé sir. 15 Kar ga há ki krãn kỹ nỹtĩ ag vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Jēmēg ag tóg tĩ. Kỹ ag tóg, ag fe tỹ ti ki rã mũ sir, ag tỹ ti vĩ ki króm jé. Kỹ ag tóg, kaněn há han mũ sir. Komēr hã ag tóg, kaněn há han', han', he mũ, ag tỹ nén ù jagy vég mũ ra,” he tóg.

Nėj gru kãme
(Mc 4.21-25)

16 Kỹ tóg: “ěg tỹ néj grug kỹ ěg pijé, kěj krēm fěg tĩ',” he mũ. “Ěg pijé, kỹmỹ krēm fěg tĩ gé'. Ti fěg jafã kri ěg tóg fěg tĩ. Kỹ vēnh kar tóg vég mũ sir, ag tỹ ěg ĩn kã ra kãgen kỹ. 17 Ge ti nĩ, sỹ ãjag mỹ nén tó mũ kar ti. Ver ãjag tóg to jykrén tũ nĩgtĩ. Ājag tỹ vãhã to jykrén kãn ke vē. Ver ãjag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. Ājag tỹ vãhã ki kanhrãn kãn ke vē,” he tóg. 18 “Hã kỹ jēmē há han nĩ. Û tỹ to jykrén há han kỹ tóg, ù to jykrén mãn', ù to jykrén mãn', henh ke mũ. Û tỹ inh vĩ to jykrén há han tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ' he kãn ke mũ, ti tỹ nén ù to jykrén mũ kar ěn mré hã,” he tóg.

Jesus mré ke pě fag
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

19 Kejěn *Jesus* mỹnh fi vỹ ti venh kãtĩ mũ, ti jãvy ag mré. Hã ra fag tóg ti ki junjun tũ nĩ, ti pěnĩn fór tãvĩ tũn kỹ. 20 Kỹ ù tóg ti mỹ: “ã mỹnh fi vỹ re tá jě, ã jãvy ag mré,” he mũ. 21 Hã ra *Jesus*

tóg ti mỹ: “mě',” he mũ. “Hã ra ù tỹ Topē vī jēmēg mũ fag vỹ tỹ inh mỹnh pě fi ri ke nỹtĩ, inh jãvy pě ri ke ke gé, ù tỹ Topē vī ki króm mũ ag,” he tóg.

Jesus tỹ kóho tỹ tũ' he
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

22 Kejěn tóg *canoa* kã ra rã mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Kỹ tóg ag mỹ: “mũ nỹ, goj nig mág kafã ù ra,” he mũ. 23 Ag mũn kỹ *Jesus* tóg nũr mũ sir. Hã ra vãhã kóho jũ tóg kraug he mũ sir. Kỹ goj tóg *canoa* kã ki krém ke mũ. Ti fãn sór tóg mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ ag kãgter ha mẽ tĩ. 24 Kỹ ag tóg ti rĩn mũ sir. “*Senhor'*, *Senhor'*, ěg mỹ tóg ěg kãgter ha mẽ tĩ,” he ag tóg. Kỹ tóg rĩr mũ sir. Kỹ tóg kóho mỹ vĩ mũ, goj mỹ ke gé. Kỹ tóg krỹg' he mũ sir, kóho ti. Katy' he tóg mũ sir. 25 Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé inh ki ge há han tũ nĩ ně?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Kaně jur ag tóg mũ, kỹ ag tóg jagně mỹ: “ti jykre tóg ěg mỹ e tĩ,” he mũ. “Kóho mỹ tóg vĩ mũ, kỹ tóg ki ke mũ, goj ti ke gé,” he ag tóg.

Jesus tỹ ùn jagrě kórég tỹ há' he
(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

26 Kỹ ag tóg *Gerasa* ag jamã tá junjun mũ sir. Goj nig mág kafã ù tá tóg nĩ, ga tỹ *Galiléia* to hã. 27 Kỹ tóg *canoa* kã ki kãkutē mũ. Hã ra ùn jagrě kórég tỹ hěn ri ke tóg ti kato tě mũ. Si há tóg tĩ ha, ti jagrě e nĩ ti. Kỹ tóg kur tũ nĩ. Kator tóg nĩ. Ęn tũ ti nĩ gé. Vēnh kej tá tóg jěgtĩ, pãró tỹ vēnh kej tá. 28 Ęn tóg ti kato tě kỹ ti krēm mũg ke mũ. Prěr kỹ tóg: “!..ã isỹ hě ri kenh mũ, *Jesus'..!*” he mũ. “!..Kynhmỹ Topē kósin!..!” he tóg. “!..Ã mỹ sóg to vĩnh mũ, ã tỹ inh vóg kónãn tũ nĩ jé..!” he tóg. 29 Hã ra *Jesus* tóg Nén-Kórég ag mỹ: “ti ki pa jěg,” he ja nĩ, hã kỹ tóg prěr mũ. Ti kãgmĩ tỹ hěn ri ke han ja ag tóg nĩgtĩ, Nén-Kórég ag. Kỹ ti mré ke ag tóg *corrente* tỹ ti se ja nĩgtĩ gé, ti mrĩnh kỹ, ti nĩgé, ti pěn ke gé. Hã ra tóg ti se ja kykym kãn ja nĩgtĩ. Kỹ Nén-Kórég ag tóg ěmã tũ ja ra ti pére mũ ja nĩgtĩ.

³⁰ Kĩ *Jesus* tóg ti mĩ: “ã jiji hẽ ri ke tĩ?” he mũ. Kĩ tóg: “*Mil*,” he mũ. Nén-Kórég tỹ hẽ ri ke ag tỹ tỹ ti jagrẽ nỹtĩn kũ.

³¹ Kĩ ag tóg *Jesus* mĩ to vĩ mũ, ti tỹ nũgme ra ag jẽgnẽg tũ nĩ jé, *inferno* ra.

³² Hã ra porko e ag tóg tá jẽg nỹtĩ nĩ, pãnónh tá. Kĩ Nén-Kórég ag tóg *Jesus* mĩ to vĩ e han mũ, ti tỹ ag mĩ: “ha porko ki gejẽg, ge kũ,” he jé. Kĩ tóg ag mĩ ke mũ. ³³ Kĩ ag tóg ti ki kãpa mũ sir. Porko ag ki ag tóg ge mũ sir. Kĩ porko ag tóg rán ki re mũ. Goj ki ag tóg vár mũ sir. Nãgnãr kũ ag tóg tũ' he kãn mũ sir.

³⁴ Kĩ ù tỹ porko ki rĩr tĩ ag tóg pétẽ mũ, êmã ra. Tá ag tóg kãmén mũ, êmã kãsir mĩ hã ke gé. ³⁵ Kĩ tá ke ag tóg ra mũ kãn mũ, nẽn ên ve jé. Ag tỹ *Jesus* tá junjun kũ ag tóg ti vég mũ sir, ùn jagrẽ kórég ja ên ti. Nĩ tóg mũ ha, *Jesus* rã hã. Kur tóg nĩ ha, krĩ há tóg nĩ ha. Kĩ ag fe tóg jũrũn ke mũ sir. ³⁶ Û tỹ *Jesus* tỹ ti tỹ há' he mũ vég mũ ãn ag tóg kãmén kãn mũ sir. ³⁷ *Gerasa* tá ke kar ag tóg kanẽ jur nỹtĩ. Hã kũ ag tóg ti mĩ: “ã tĩg kũ tóg ãg mĩ há tĩnh mũ,” he mũ. Kĩ tóg *canoã* kã ra rã kũ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ³⁸ Kĩ ùn jagrẽ kórég ja tóg ti mĩ to vĩ e han mũ, “nhỹ ã mré tĩg mũ,” hen kũ. Hã ra *Jesus* tóg ti pére tĩg jãvãnh nĩ. ³⁹ “Ã jamã ra vỹn ké,” he tóg ti mĩ. “Tá ag mĩ kãmén nĩ, Topẽ tỹ ã tỹ há' he tag ti,” he tóg. Kĩ tóg êmã kar mĩ tĩ mũ. Ag mĩ tóg kãmén kãn mũ sir.

Jesus tỹ Jairo kósin fi rĩn mãn
(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Kĩ *Jesus* tóg vỹn ke mũ, nig kafã ù ra. Kĩ tóg vãnh e ãn mĩ sér tĩ. Ti jãvãnh ja ag tóg nĩ. ⁴¹ Kĩ vãhã ù tóg ti ki jun mũ. *Israel* ag vãnh kanhrãn jafã to pã'i vẽ, ti jijin hã vỹ: *Jairo*, he mũ. Æn tóg ti mĩ to vĩ mũ, ti tỹ ti ãn ra tĩg jé. ⁴² Ti kósin pir fi vỹ kaga jagy nỹ, kũ fi kaga ãn vỹ fi tén sór mũ. Krĩ prỹg tỹ 12 (ke) fi nĩ. Kĩ tóg ti mré tĩ mũ.

Ti tĩg kũ ùn e ag tóg ti nón mũ mũ.

⁴³ Kĩ ag kã ù fi tóg ag pétẽm mũ. Kyvénh krỹg ja tũ han kũ fi tóg nĩ, prỹg tỹ 12 (ke) ki. Hã ra *médico* ag tóg fi kaga

tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ. ⁴⁴ Æn fi tóg ti nón ti kur tóg mẽg mũ. Kĩ vẽsỹmér fi kyvénh tóg tũ' he mũ. ⁴⁵ Kĩ *Jesus* tóg: “ũ nỹ inh kur mẽ?” he mũ. Hã ra vãnh kar tóg: “ha,” he mũ. Kĩ *Pedro* tóg: “ã kur mẽ kãn ãg tóg, hã ra ã tóg: “ũ nỹ inh kur mẽ?” he mũ,” he mũ. ⁴⁶ Hã ra tóg: “vó, ù tóg inh kur mẽ,” he mũ. “Inh kuprĩg vỹ inh mĩ tó, hã kũ sóg ki kanhrãn mũ,” he tóg. ⁴⁷ Kĩ ùn tỹtã ãn fi tóg: “Ti hỹn inh vé,” he mũ. Hã kũ fi tóg jũrũn ke mũ. Ti krẽm fi tóg grĩnh ke mũ. Vãnh kar rĩnve fi tóg ti mĩ tó kãn mũ. “Isỹ ã kur mẽ kũ sóg vẽsỹmér há' hé,” he fi tóg. ⁴⁸ Kĩ tóg fi mĩ vĩ há han kũ: “inh kósin', ã tỹ inh ki rã kũ ã tóg há' hé. Ha tĩg, jatun mĩ,” he mũ.

⁴⁹ Ti tỹ ver fi mré vãmén jẽ ra ù tóg jun mũ, pã'i tỹ *Jairo* ãn ãn tá. “Ã kósin fi vỹ hur tũg. Hã kũ ti kutãn mãn tũg nĩ,” he tóg.

⁵⁰ Hã ra tóg mẽg mũ, kũ tóg ti mĩ: “ã fe vóg tũg nĩ,” he mũ. “Inh vĩ hã kri fim nĩ, kũ ã kósin fi tóg há' henh mũ,” he tóg. ⁵¹ Kĩ ag tóg mũ kũ *Jairo* ãn tá junjun mũ sir. Kĩ tóg: “*Pedro* hã vỹ inh mré rãnh mũ, *João* ke gé, *João* kãke tỹ *Tiago* ke gé, gĩr fi panh ke gé, fi mỹnh fi ke gé,” he mũ. ⁵² Hã ra ùn e fag vỹ tá nỹtĩ gé. Kygfỹ fag tóg mũ. Kĩ *Jesus* tóg fag mĩ: “kygfỹ tũg ra,” he mũ. “Fi pijé ter mũ'. Fi nũr vẽ,” he tóg. ⁵³ Hã ra fag tóg ti to é he mũ. Fi ter ki kanhró fag tóg nỹtĩ, hã kũ fag tóg ti nyg mũ. Hã ra tóg fag mĩ: “re ra pajẽg,” he mũ.

⁵⁴ Fag pa kar kũ *Jesus* tóg fi nĩgẽ kãgmĩg mũ. Kĩ tóg prẽr mũ sir. “!..Nĩ ra, já..!” he tóg, jamã há ra. ⁵⁵ Kĩ fi kuprĩg tóg fi to vỹn ke mũ. Nĩ fi tóg mũ sir, mỹr, ha mẽ, ùn ter mũ ãn fi. Kĩ *Jesus* tóg fag mĩ: “ha fi mĩ vỹjẽn ven,” he mũ. ⁵⁶ Kĩ tóg fi han mũ fag mĩ e tãvĩ tĩ sir. Hã ra tóg fag mĩ: “ker ù mĩ fi rĩr mãn tag tó hẽ',” he mũ.

9

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag jẽgnẽ
(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Kĩ tóg ù tỹ 12 (ke) ãn ag jé prẽr mũ. Ag vãnh mãn kũ tóg ag tar han mũ

sir, ag tỹ vėjagrē kórég pan jé, ag tỹ ũn kagyga ag tỹ há' he jé gé. ² Kỹ tóg ag jěgněg mũ sir, ag tỹ vėnh kar mỹ Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ěn kãmén jé, ag tỹ ũn kagyga ag tỹ há' he jé gé. ³ Hã kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mũn kỹ nén ũ ma mũ tũg nĩ. Vátó va mũ tũg nĩ, sako ke gé, ěmĩ ke gé, jãnkamy ke gé. Kur régre rĩnh tũg nĩ gé,” he mũ. ⁴ “Ajag tỹ ĩn ra ge mũ hã ki nũgnũr' hem nĩ, hã ki ajag tỹ kurã ki kãpanh ke tá krỹg nĩ,” he tóg. ⁵ “Ag tỹ ajag mỹ: “kãge jěg ra,” he jãvãnh nỹtĩn kỹ tá kãpam nĩ. Tá kãpa kỹ ajag pěn hã kykũkũnh nĩ, ag tỹ to ki kanhró nỹtĩ jé sir, Topě tỹ ag tovãnh ken ki,” he tóg.

⁶ Kỹ ag tóg mũ mũ sir. Ěmã kar mĩ ag tóg mũ mũ. Topě kãmén ag tóg mũ mũ sir. ũn kagyga ag tỹ há' he ag tóg mũ gé sir, fag ke gé.

Jesus kãme tỹ pã'i tỹ Herodes mỹ e (Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Kỹ pã'i mág tỹ Herodes vỹ ti tỹ nén han mũ měj mũ sir. Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Ti tỹ to jykrén tũ tóg tĩ. Hã ra ũ ag tóg ti to: “João Batista vė,” he tĩ. “João hỹn ti ter kar kỹ rĩr mãn,” he ag tóg tĩ. ⁸ Jo ũ ag tóg ti to: “Elias vė, vãsỹ Topě vĩ tó tĩ ěn hỹn vėnh ven mãn,” he tĩ gé. Kỹ ũ ag tóg ti to: “vãsỹ Topě vĩ tó tĩ ũ hỹn rĩr mãn,” he tĩ gé. ⁹ Hã měj tóg, Herodes ti, kỹ tóg: “João mỹ vó?” he mũ. “Hã ra sóg João krĩ kym. Kỹ ũ nē, hỹn'? Nén han vãnh tỹ hěn ri ke hynhan tóg huri,” he tóg. Kỹ tóg kejěn ti ve sór mũ, hã ra Jesus vỹ ti venh tĩ tũ nĩ.

Jesus tỹ ũ tỹ 5 mil (ke) ag jěn (Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰ Kejěn Jesus tỹ ũn vin mũ ag vỹ ti to vỹnvỹn ke mũ, ti tỹ ag jěgně ja ěn tá. Ti mỹ ag tóg kãmén mũ sir. Kỹ tóg ag mré vėnh péju kỹ tĩ mũ, ěmã tỹ Betsaida ra, vyr mỹ ag mré vėmén jé. ¹¹ Hã ra ũn e ěn ag tóg měj mũ, kỹ ag tóg ti nón mũ mũ. Ag tỹ ti pétēm kỹ tóg ag mỹ vĩ há han mũ. Ag mỹ tóg Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke kãmén mũ. Kỹ tóg ag kã mĩ ũn kagyga tỹ há' he mũ gé, fag mré hã.

¹² Ti tỹ ag mỹ tó jě ki tóg rãké nỹ sir, kỹ ũ tỹ 12 (ke) ag tóg ti mỹ: “ã tỹ ag jěgněnh há tóg tĩ, ag tỹ ěmã kar mĩ

vějěn kũmpra he jé, tá nũgnũr jé ke gé. Tag ki tóg ěmã tũ nĩ,” he mũ. ¹³ Hã ra tóg: “ha inhhã ag jěn,” he mũ. Kỹ ag tóg: “hã ra ěmĩ tỹ 5 (ke) hã vĩ ki nỹtĩ, pirã régre mré ke gé. Ěg mỹ ag mỹ kũmpra henh mũnh mũ vó, vėjěn ti?” he ag tóg, Jesus mỹ. ¹⁴ ũ tỹ 5 mil (ke) ag vė mỹr, ag tãvĩ, fag mré tó tũ ra. Hã ra fag tóg tá e nỹtĩ gé, gĩr mré ke gé.

Kỹ Jesus tóg ag mỹ: “ag mỹ tugtó, ag nĩgnĩ jé,” he mũ. “Ũ tỹ 50 (ke) ag tỹ vyr mỹ vėnh mãn kỹ nĩ nĩ he jé,” he tóg. ¹⁵ Kỹ vėnh kar tóg nĩgnĩ mũ sir. ¹⁶ Kỹ tóg ěmĩ tỹ 5 (ke) ěn gég mũ, pirã régre ěn mré. Kỹ tóg, kanhkã ki ěvãnh kỹ Topě mré vĩ mũ sir. Kỹ tóg ěmĩ vėnh kãpópãm mũ sir. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ vin mũ, ag tỹ ũn e ěn ag mỹ kãnhkrén jé, pirã ěn mré hã. ¹⁷ Kỹ vėnh kar tóg ko kãn kỹ funfór mũ sir. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ke ěn gég mũ. Kěj tỹ 12 (ke) fãn tóg.

Pedro tỹ Jesus tó (Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Kejěn Jesus tóg Topě mré vĩ mũ, ti pin kỹ. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré nỹtĩ nĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “ag iso hě ri ke tĩ?” he mũ. ¹⁹ Kỹ ag tóg ti mỹ: “ũ ag vỹ: João Batista vė, he tĩ, jãvo ũ ag vỹ: Elias vė, he tĩ gé, jãvo ũ ag vỹ: vãsỹ Topě vĩ tó tĩ ũ vĩ rĩr mãn, he tĩ gé, ã to,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “ag jãvo ajag hě ri ke tĩ, iso?” he mũ. Kỹ Pedro vỹ ti mỹ: “tỹ ã Cristo nĩ, Topě tỹ ěg mỹ ũn jěněg mũ ěn vĩ tỹ ã nĩ,” he mũ. ²¹ Kỹ tóg ti mỹ vĩ tar han mũ, ag tỹ ũ mỹ tó tũ nĩ jé ver, ti tỹ tỹ Cristo nĩ ěn.

Jesus tỹ ti jagtar ke tó vén (Mt 16.20-28; Mc 8.30-9.1)

²² Kỹ tóg ag mỹ: “tỹ sóg, ěprã ke fi kósin ěn nĩ,” he mũ. “Ijagtar jagy han ke vė. Kófa ag tỹ iso: kórég ti nĩ, henh ke vė, Topě tũ to pã'i ag ke gé, Topě vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tỹ isén ke vė. Kurã tãgtũ tũg kỹ sóg rĩr mãn mũ hã ra,” he tóg.

²³ Kỹ tóg vėnh kar mỹ: “ãjag tỹ inh mré kãmũ kỹ tóg há tĩnh mũ,” he mũ. “Kỹ ajag jykre tovãnh nĩ, ajag tỹ isũ

tāvī han jé. Ha vé, ag tỹ inh krunh tỹ inh kri fi kỹ sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa kỹ isén jé, ha vem nĩ. Věnh nenh ke tũ sóg nĩ. Isỹ tag han ri ke han nĩ, kurā kar ki,” he tóg. ²⁴ “Ājag tỹ ājag jykre hā han kỹ ājag tóg nũgme ki vār ke mũ. Jāvo ājag tỹ isugrĩn ājag jykre tovānh kỹ ājag tóg krenkren ke mũ, ājag kǎgter ke mũ hā ra. ²⁵ Ājag tỹ ga kri mũn kỹ ājag tóg nén kar gỹjỹ he sór mũ. Kỹ ājag kuprĩg vỹ vāfor ke mũ. Kỹ tóg kórég nỹ sir, ājag riko tāvī nỹtĩ ra. Gỹj há venh ke tũ ājag tóg nĩ, gen kỹ. ²⁶ Iso mỹ'āg tũg nĩ, inh vĩ to. Ājag tỹ ũri iso mỹ'āg kỹ sóg ājag to mỹ'āg ke mũ gé, inh kǎtĩg mǎn kỹ. Tỹ sóg ěprā ke fi kósin nĩ. Sĩnvĩ ti nĩnh mũ, inh kǎtĩg mǎn kỹ, inh jóg tỹ inh jēnēn kỹ. Kỹ ti tỹ jēgnē jafā ag vỹ inh mré kǎmũnh mũ gé, Topē tũ ag,” he tóg. ²⁷ “Ki hā sóg tó mũ, ha mẽ. Ājag kǎ mĩ ũ ag vỹ Topē tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ venh ke mũ, ag kǎgter ke to hā, tag ki ěg mré nỹtĩ ũ ag,” he tóg.

Jesus tỹ vėnh ve ũ han
(Mt 17.1-13; Mc 9.2-8)

²⁸ Ti tỹ tag tó kar kỹ kurā tỹ 8 (ke) vỹ tũg mũ. Kỹ tóg kejēn ag mỹ: “mũ nỹ, vurmỹ,” he mũ. *Pedro* mỹ tóg ke mũ, *João* mỹ ke gé, *Tiago* mỹ ke gé. Ag hā mré tóg tĩ mũ, pǎnónh ra, Topē mré vēmén jé. ²⁹ Tá jun kỹ tóg Topē mré vĩ mũ sir. Kỹ tóg vāhā vėnh ve ũ han mũ. Vėnh ve kupri han tóg mũ. Ti kur tóg kóprėj nĩ, kókov tóg nĩ. ³⁰ Kỹ ũn régre ag tóg vāhā tá vėnh ven mũ sir. Kỹ ag tóg *Jesus* mré vēmén mũ sir. *Moisés* vė, *Elias* mré. ³¹ Ag ve vỹ ti ve ri ke nĩ gé. *Jesus* mré ag tóg vēmén mũ, ti tỹ *Jerusalém* tá ter ke to.

³² *Pedro* ag mỹ tóg nũgnũr há tāvĩ tĩ, ge ra ag tóg ve kǎn mũ. ³³ Kỹ ũ tỹ ti mré vēmén nỹtĩ ěn ag tóg mũ sór mũ sir. Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Tag ki tóg há nĩ,” he tóg. “Ěg tỹ tag ki pǎjótǎgtũ han kỹn hỹn há nĩnh mũ, ā mỹ, *Moisés* mỹ, *Elias* mỹ ke gé,” he tóg. Hā ra tóg krĩ tũ nĩ, hā kỹ tóg pǎjótó mũ.

³⁴ Ti tỹ ver ti mỹ vēmén jē ki kanhkā góg tóg ag kri rũm ke mũ sir. Kỹ ag tóg

kamėg mũ. ³⁵ Kỹ vėnh vĩ tóg mẽ há' e mũ, kanhkā góg ěn kǎ tá. “Inh kósin hā vė. Inh fe pė vėgtĩ. Ti vĩ jēmē ra,” he tóg, vėnh vĩ ěn ti, Topē ti.

³⁶ Kỹ vāhā *Jesus* tóg ti pir mỹ tá jē nĩ sir. Ti mré vēmén nỹtĩ ěn ag ve mǎn tũ ag tóg nĩ sir. Kỹ ag tóg mũ mũ. Hā ra ag tóg ũ mỹ tó tũ nĩ ver, ag tỹ nén ve ja ěn ti.

Jesus tỹ kyrũ jagrē kórég kutēm
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Tỹ vaj kỹ ag tóg pǎnónh ěn tá kǎre mũ. Kỹ ag tóg ũ tỹ hėn ri ke ag vıgvėg mũ sir. *Jesus* kato ag tóg kǎmũ mũ.

³⁸ Kỹ vāhā ũ tóg ag kǎ mĩ prēr mũ, ha mẽ. “!..*Senhor*..!” he tóg. “!..Inh kósin ve ra..! Inh kósin pir vė. ³⁹ *Jagrē* kórég ti nĩ. Kỹ tóg kejēn ti kǎ vyryn ke tĩ. Vāhā tóg prēr tĩ. Ti ter tĩ han tóg tĩ sir, kỹ tóg jārān tĩ. Jārān kỹ tóg jũrũn' jũrũn' ke tĩ gé, kỹ tóg kejēn ti tovānh mũ sir, komēr hā, ti rỹj kar kỹ. ⁴⁰ Ā mré mũ tĩ ag mỹ sóg tó vė, ag tỹ ti *jagrē* kórég kutēm jé, hā ra ag tóg ti tỹ hė ri ke tũ nĩ,” he tóg.

⁴¹ Kỹ tóg ti mỹ: “ā ne tóg inh ki rǎ há han tũ nĩ,” he mũ. “Topē tóg ā mỹ krój nĩ ve nĩ, ājag kar mỹ. Inh mỹ tóg e tĩ. Sỹ ājag to krónh kenh ha mẽ tóg tĩ. Inh mỹ ti pére kǎtĩg,” he tóg. ⁴² Ti jun kỹ ti *jagrē* tóg ti kǎ vyryn ke mǎn mũ. Kỹ tóg kutē mũ sir. Kỹ tóg ti *jagrē* mỹ vĩ jũ han mũ, ti tỹ ti kĩ kǎkutē jé. Hā ki tóg kyrũ ěn tỹ há' he mũ sir. Kỹ tóg ti panh mỹ: “té,” he mũ sir.

⁴³ Kỹ tóg vėnh kar mỹ e tāvĩ tĩ. “Topē ne tóg tỹ ũn mág pė nĩ, ti jykre tóg há tāvĩ nĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ ti jagtar ke tó mǎn
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ⁴⁴ “ha mẽ há han,” he mũ. “Ěprā ke fi kósin ěn vỹ jagtar nĩnh ke mũ. Inh hā vė,” he tóg. “Ěprā ke ag vỹ ag tỹ inh ki nén han sór mũ ěn han ke mũ,” he tóg. ⁴⁵ Hā ra tóg ag tỹ ti tỹ ti ter ke kǎmén mũ tag to jykren tũ tĩ. Ag tỹ to jykren mũ ra ag tóg ki kagtũg nỹtĩ. Kỹ ag tóg ti ki jēmē sór tũ nĩ, ag tỹ ti kamėg kỹ, hā kỹ ag tóg ti mỹ: “ā tỹ ne tó nē?” he tũ nĩ.

Ūn mág

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Kejën *Jesus* mré mū ag vỹ jagnē mỹ vỹ jũ han mū. “Ēg kã ù tỹ hē nỹ tỹ ũn mág nĩ?” he ag tóg jagnē mỹ. ⁴⁷ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ nén to jykren mūn ki. Kĩ tóg gĩr jé prēr mū, ti tỹ ti mré jé jé. ⁴⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “gĩr tỹ ge to há nỹtĩn nĩ, isugrĩn,” he mū. “Ājag tỹ isugrĩn ti to há nỹtĩn kỹ ājag tóg iso há nỹtĩ gé sir. Ājag tỹ iso há nỹtĩn kỹ ājag tóg ù tỹ inh jēnēg mū to há nỹtĩ gé sir. Kỹ ājag kã ũn sĩ ěn vỹ tỹ ājag kãfór kar nĩnh mū, ha mẽ,” he tóg.

Ū tỹ ěg kato tē tũ ag

(Mc 9.38-40)

⁴⁹ Kĩ *João* tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mū. “Ū ve ěg tóg. Vējagrē kórég pan ti tĩ, ã jiji tó kỹ. Hã ra tóg tỹ ěg mré ke tũ nĩ, hã kỹ ěg tóg ti mỹ: “vējagrē kórég pan sór tũg nĩ,” hé,” he tóg. ⁵⁰ Kĩ tóg ti mỹ: “ũ mỹ: vējagrē kórég pan tũg nĩ, he tũg nĩ,” he mū. “Ū tỹ ěg kato tē tũ nĩn kỹ tóg tỹ ěg mré ke nĩ sir,” he tóg.

Samaria tá ke ag tỹ Jesus mỹ: “kãrã ra,” he sór tũ

⁵¹ Kejën ti tỹ kanhkã ra tĩg ke kurã tóg kakó tĩ sir. Kĩ tóg to jykren kỹ *Jerusalém* ra tĩg sór mū, ag tỹ tá ti tén jé. Kĩ tóg vènh jo ù ag jēgnēg mū, ag tỹ ěmã kãsir tá ti jun ke tó jé. ⁵² Kĩ ag tóg ěmã sĩ ù ki junjun mū. *Samaria* tá ke ag jamã ù vè. Tá ag tóg ti nũr ke ve sór mū. ⁵³ Hã ra tá ke ag tóg ag mỹ: “ājag tỹ hē ra mū nē?” he mū. Kĩ ag tóg: “*Jerusalém* ra,” he mū. Kĩ tóg ag mỹ kórég nĩ, hã kỹ ag tóg ag mỹ ag nũgnũr ke ven sór tũ nĩ. ⁵⁴ Kĩ *Tiago* tóg jũ mū, *João* ke gé. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ěg tỹ *Topē* mỹ: “kanhkã tá pĩ tỹ ag pũn nĩ,” henh há tóg tĩ, *Elias* tỹ nén han ja ri ke,” he mū. ⁵⁵ Hã ra tóg ag jé vĩrĩn ke kỹ ag mỹ: “ke tũg ra,” he mū. “*Topē* jykre pijé! Inh pijé ag tũg sór mū! Isỹ ag krenkren han sór vè jãvo,” he tóg. ⁵⁶ Kĩ ag tóg ěmã ù ra mū mū, tá nũgnũr jé sir.

Ēg tỹ Jesus mré mũnh ke
(Mt 8.18-22)

⁵⁷ Ag mūn kỹ ù tóg ti mỹ: “sỹ ã mré tĩg há tóg tĩ,” he mū. “Ā tỹ hēn kã tá tĩg jamĩ sóg ã mré tĩg ke mū,” he tóg.

⁵⁸ Kĩ tóg ti mỹ: “hã ra tóg jagy tĩ,” he mū. “Đn tũ sóg nĩ. Mĩg vỹ kré nỹgtĩ, jēsĩ vỹ jagfe nỹgtĩ gé. Ag jãvo isỹ hē tá nũr ke tóg tũ tĩ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósĩn nĩ,” he tóg,

⁵⁹ Kĩ *Jesus* tóg kejën ù mỹ: “mū nỹ, inh mré,” he mū. Hã ra tóg ti mỹ: “inh hỹn ver tĩg mū ha, sỹ inh panh ter kỹ ga ki ti fón jé ver,” he mū. ⁶⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “vó, inh ki ge tũ ag vỹ ã panh kej han mũnh mū. Hã kỹ tóg ã tỹ inh mré tĩg há tĩ, ã tỹ *Topē* tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke ěn kãmén jé,” he mū.

⁶¹ Kĩ ù tóg ti mỹ: “sỹ ã mré tĩg há tóg tĩ. Hã ra sóg inh jamã ra tĩg sór mū ver, sỹ inh mré ke fag mỹ isĩg ke tó jé,” he mū. ⁶² Kĩ tóg ti mỹ: “vó,” he mū gé. “Ēg tỹ *arado* tỹ ga kũm kỹ ěg pijé vēsỹjãm ěvãnh tĩ! Ge ti nĩ, ã tỹ inh mré tĩg sór kỹ. Inh mré ã tóg tĩg mū. Ā tỹ ã jykre han sór kỹ ã tóg *Topē* tỹ tỹ ěg pã'i nĩ tá krỹg ke tũ nĩ,” he tóg.

10

Ū tỹ 70 (ke) ag tỹ Jesus vỹ kãmén mũ

¹ Kĩ *Jesus* tóg ù tỹ 70 (ke) ag vin mū gé sir, ag tỹ ti jo mū jé. Ūn régre tĩn!, ũn régre tĩn! he tóg. Ag mỹ tóg: “ěmã kar mĩ *Topē* vỹ kãmén mũjěg,” he mū. Ag nón tóg ra tĩg sór mū gé. ² Kĩ tóg ag mỹ: “ũ tỹ mẽ ja tũ ag tóg inh mỹ ěkré ri ke nỹtĩ,” he mū. “Kejën ěg jakré tóg éhé nỹgtĩ, hã ra ag pipir nỹtĩ, ù tỹ krenh ke mū ag. Ge ti nĩgtĩ, inh vỹ ti. Ūn e ag tóg inh ki ge sór mū nĩ, hã ra ù tỹ ag mỹ tónh ke tóg tũ tĩ. Hã kỹ *Topē* mré vĩm nĩ, ti tỹ ù tỹ ag mỹ tónh ke mū ag jēgnē jé,” he tóg.

³ “Ha mũjěg. Ha vé, mé krē vỹ vènh jy nĩgãn ki kagtĩg nỹtĩ, mĩg tỹ ag mãn sór kỹ. Mé krē ěn ri ke ājag nỹtĩ. Ge ra sóg ājag jēgnēg mū. Kỹ *Topē* vỹ ājag jy nĩgãn mū,” he tóg. ⁴ “Kỹ ājag mūn kỹ sako ma mū tũg nĩ, jãnkamy tũ ke gé. Pẽn né vènh kafã gé mū tũg nĩ gé. Kỹ ājag tỹ ù ven kỹ ti mỹ: “ã mỹ há?” he tũg nĩ gé. Jatun mỹ mũm nĩ.

⁵ Kejĕn ājag tóg ěmā ũ tá junjun ke mũ. Kŷ ājag tŷ tá ĩn ũ ra ge kŷ ĩn ěn krĕm ke fag mŷ: “Topĕ jĕ ājag ki rŷr, kŷ ājag jĕ krŷ kuprā nŷtŷ,” hem nŷ,” he tóg. ⁶ “Kŷ tá ke ũ tŷ inh ki rā kŷ tóg krŷ kuprā nŷ sir, ti tŷ tŷ Topĕ kósin nŷn kŷ. Tá ke ũ tŷ inh ki rā jāvānh nŷn kŷ tóg krŷ kuprā nŷnh ke tũ nŷ sir. Ti jāvo ājag tóg krŷ kuprā nŷtŷnh mũ sir inhhā.

⁷ Ājag tŷ ĩn ra ge mũ ěn hā krĕm nŷgnŷr hem nŷ. Fag tŷ ājag mŷ nĕn nŷm mũ ěn hā kom nŷ gé. Ũn rānhraj mũ ěn tóg ti kaja venh ke mũ, hā kŷ ag tóg ājag jĕn ke mũ sir, vĕnh kaja jĕ. Đn ũ ra ge tŷg nŷ, ěmā ěn tá. ⁸ Ājag tŷ ěmā ũ tá junjun kŷ ĩn pir krĕm nŷtŷm nŷ. Ag tŷ ājag mŷ nĕn nŷm mũ hā kom nŷ. ⁹ Ũn kaga ag tŷ há' hem nŷ. Ag mŷ: “Topĕ vŷ tŷ ājag pā'i nŷnh mũ, ũri,” hem nŷ.

¹⁰ Kejĕn ěmā ũ tá ke ag tóg ājag mŷ: “kāgejĕg ra,” he jāvānh nŷtŷnh mũ. Kŷ ěmā ěn ĩn rām kŷ ag mŷ tag tóm nŷ, ha mĕ: ¹¹ “ha vé, ěg pĕn nug hā kykŷgkŷg ěg tóg mũ, ājag tŷ ěg kavĕnh tũ nŷ jĕ,” hem nŷ. “Ge ra ěg tóg ājag mŷ tó mũ, ěg tŷ ājag mŷ nĕn tónh kāmũ jan ti, hā vŷ: “Topĕ vŷ tŷ ěg pā'i nŷnh mũ, ũri,” he mũ,” hem nŷ ag mŷ,” he tóg. ¹² “Ha mĕ, kurā tŷ ěgno kā ag tóg vĕsŷrĕnh ke mũ, ag tŷ ājag vŷ mĕ jāvānh nŷtŷnh kŷ. ěmā tŷ *Sodoma* tá ke ag vĕsŷrĕnh kāfór han jĕ ag tóg ke mũ, ha vem nŷ,” he tóg.

Jesus tŷ ũ ag mŷ vŷ kónān
(Mt 11.20-24)

¹³ Kŷ tóg: “sŷ ěmā tŷ *Corazim* ki ke ag mŷ tag tó sór vĕ, ěmā tŷ *Betsaida* ki ke ag mŷ ke gé,” he mũ. “Kórĕg ve jĕ ājag tóg ke mũ,” he tóg. “Ěg tŷ nĕn han vānh tŷ hĕn ri ke hynhan isóg ājag mŷ, hā ra ājag tóg ājag jykre tugvānh sór tũ nŷgtŷ,” he tóg. “Ěmā tŷ *Tiro* tá, ěmā tŷ *Sidom* tá sóg ěg tŷ nĕn han vānh ěn hynhan ja tũ nŷ. Sŷ tá hynhan ra ag tóg ag jykre kórĕg tugvānh ke mũ vĕ, vāsŷ,” he tóg. “Ag jykre pāno to ag jykren ke mũ vĕ, kygfŷ jĕ ag tóg ke mũ vĕ, ag mŷ ti e tŷnh mũ vĕ, sŷ ag mŷ tó ra. Ag jāvo ājag tóg to jykren sór tũ pĕ nŷ,” he tóg. ¹⁴ “*Tiro* tá ke ag vŷ vĕsŷrĕnh kĕn ke mũ, kurā tŷ ěgno ěn

kā, *Sidom* tá ke ag ke gé, ag jykre pāno to. Ag vĕsŷrĕnh kāfór han jĕ ājag tóg ke mũ, ha vem nŷ,” he tóg.

¹⁵ Kŷ tóg: “sŷ ěmā tŷ *Cafarnaum* ki ke ag mŷ tag tó sór vĕ gé, ha mĕ,” he mũ. “Ũri tóg ver ājag mŷ sér tŷ. “Kanhkā ve jĕ ěg tóg ke mũ,” he ājag tóg tŷ, ón kŷ. Hā ra ājag tóg nŷgme ki vār ke mũ,” he tóg.

¹⁶ Kŷ tóg ti mrĕ ke ag mŷ: “ũ tóg ājag vŷ mĕ sór mũ, ha vem nŷ,” he mũ. “Kŷ tóg sir inh vŷ mĕg mũ. Ũ tóg ājag vŷ mĕ sór ke tũ nŷ, ha vem nŷ. Kŷ tóg inh vŷ mĕ sór ke tũ nŷ gé. Ti tŷ inh vŷ mĕ sór tũ nŷn kŷ tóg ũ tŷ inh jĕnĕg mũ ěn vŷ mĕ sór ke tũ nŷ gé sir, Topĕ vŷ ti,” he tóg.

Ũ tŷ 70 (ke) ag tŷ Jesus to vŷnvŷn ke

¹⁷ Kejĕn ag tóg ti to vŷnvŷn ke mũ, kŷ ag tóg ti mŷ vŷ sér han mũ sir. “*Senhor*,” he ag tóg mũ. “Ā jiji tó kŷ ěg tóg vĕjagrĕ kórĕg ag mŷ vŷ, kŷ ag tóg ěg vŷ ki hā han,” he ag tóg mũ.

¹⁸ Kŷ tóg: “vāsŷ inh Japo vé, ti tŷ kanhkā tá kĕtĕre kŷ,” he mũ. “Ti ĩn rām sóg, hā kŷ sóg ti fón. Tŷ tóg ta tŷ kómkóm ke ri ke nŷ ja nŷ. ¹⁹ Ti kri ke vŷ tŷ inh nŷ. Ha vé, ājag to sóg vāsān mũ, pŷn tŷ ājag kókĕg tũ nŷ jĕ, ājag tŷ ti sān mũ ra, pŷn kakrā ke gé, Nĕn-Kórĕg kar ag ke gé. Ũ vŷ ājag kókĕn ke tũ pĕ nŷ gé. ²⁰ Hā ra tag to mŷ há nŷtŷ tŷg nŷ ver. Tag vŷ tŷ nĕn ũ tũ nŷ ver. Vĕjagrĕ kórĕg vŷ ājag vŷ han, vĕnh kuprŷg ke gé. Hā ra tag to mŷ sér nŷtŷ tŷg nŷ. Nĕn ũ vŷ ha pĕ nŷ, hā vŷ: ājag jiji vŷ kanhkā tá ránrán kŷ nŷtŷ, he mũ, Topĕ *livro* ki, ājag tŷ tá junjun jĕ,” he tóg.

Jesus tŷ mŷ sér nŷ
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Kŷ tóg ti mŷ sér tŷ, óra ěn kā. Topĕ kuprŷg tŷ ti krŷn kŷ tóg: “jóg!,” he mũ. “Tŷ ā tóg kanhkā tĕn ag kāfór kar nŷ, kar ā tóg tŷ ěprā ke ag kāfór nŷ gé,” he tóg. “Inh mŷ tóg há tŷ, ā tŷ nĕn han mũ ti. Ũ tŷ: “ki kanhró mág inh nŷ,” he mũ ag mŷ ā tóg ā jykre ven ja tũ nŷ. Ũ tŷ ki kagtŷg ag hā mŷ ā tóg ā jykre nŷm ja nŷ. Kŷ tóg há tāvŷ nŷ, jóg!,” he tóg. ²² Kŷ tóg ti mrĕ mũ tŷ ag mŷ: “inh jóg tóg inh mŷ

tovānh kân, ti tỹ nén han ja kar ti,” he mũ. “Kỹ ù pijé ti kósín ki kanhró nĩ'. Inh jóg hã ne inh ki kanhró nĩ'. Kĩ ù pijé ijóg ki kanhró nĩ gé'. Inh hã ne ti ki kanhró nĩ'. Hã kũ sóg ājag mỹ ti kāmén jé kãtĩ mũ. Isỹ ùn kuprêg mũ ag hã mỹ sóg ti kāmén tĩ,” he tóg.

²³ Kĩ tóg vyr mỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ājag hã ne Topê jykre vég mũ,” he mũ. “Sér pē ti tĩ. ²⁴ Ki hã sóg tó mũ, ha mē. Û tỹ hēn ri ke ag vỹ inh ve sór tãvĩ ja nỹtĩgtĩ, vãsỹ. Hã ra ag tóg inh mur ke jo kãgter kân. Topê vĩ tó tĩ ag ja vē, pã'i mág ag ja vē, hã kũ ag tóg ājag tỹ nén vég mũ ve sór tãvĩ ja nỹtĩgtĩ. Hã ra ag tóg ve ja tũ nĩ. Mē ja tũ ag tóg nĩ gé, ājag tỹ ùri nén mēg mũ ti. Ājag hã ne mēg mũ inhhã',” he tóg.

Jesus tỹ ěg tỹ jagñē jagāgtān ke kāmén

²⁵ Kĩ vāhã Topê vĩ to ěg kanhrān tĩ ù vỹ, ag kã mĩ jēgnē mũ. Ti tỹ ón kũ *Jesus* ki jēmē sór vē. Kĩ tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Inh hỹn vỹjyre tỹ ne han mũ, isỹ rĩr krỹg ja tũ ve jé?” he tóg.

²⁶ Kĩ tóg ti mỹ: “ne nỹ hỹn rán kũ nĩ, Topê vĩ ki?” he mũ. “Topê jykre tỹ ne han jé ā ke mũ, hỹn'? To ke há ā tóg nĩ, ha inh mỹ tó,” he tóg.

²⁷ Kĩ tóg: “Topê vỹ tỹ, ěg kri ke nĩ, kũ ti hã to há nĩm nĩ, ti ki rã há han nĩ, ti to jykre pir nĩm nĩ, ti to tar nĩm nĩ. Kĩ ā régre kar ki rĩr há han nĩ gé, ā tỹ vēnh ki rĩr há han ri ke. Topê tỹ ěg mỹ nén tó mũn hã vē,” he tóg.

²⁸ Kĩ tóg: “hỹ, ki hã ā tóg tó mũ,” he mũ. “Tag han ra, kũ ā tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ,” he tóg.

²⁹ Hã ra tóg ti mỹ há tũ nĩ, *Jesus* vĩ ti. Hã kũ tóg ti mỹ: “kỹ ù nỹ tỹ inh régre nĩ?” he mũ.

³⁰ Kĩ tóg ti mỹ: “*Judeu* ù tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg *Jerusalém* tá kãtĩg kũ ěmã tỹ *Jericó* ra tĩ mũ. Ępry kri ùn jykre kórég ag tóg, ti jo vājig mũ, *bandido* ag. Kĩ ag tóg, ti kãgmĩ kũ, ti kur nũnh kân kũ ti mrānmrān mũ. Ti tén kren ag tóg mũ, kũ ag tóg ěpry fyr tá ti fón kar kũ mũ sir, ti tũ mãn kân kũ.

³¹ Ti tỹ tá nỹ ra ù tóg, ěpry ěn jagma kãtĩ mũ. Topê tũ ki rĩr tĩ ag kã ù vē. Kĩ

tóg ti vég mũ. Hã ra tóg ti venh rã sór tũ nĩ. Ęmĩn jagma tóg tĩ mũ.

³² Kĩ vāhã ù tỹ Topê ĩn ki rĩr tĩ ag kã ù tóg ěpry jagma kãtĩ mũ gé. Tá jun kũ tóg ti vég mũ gé, hã ra tóg ti venh rã sór tũ nĩ gé. Ęmĩn jagma tóg tĩ mũ gé sir.

³³ Kĩ vāhã *Samaria* tá ke ù tóg ěpry jagma kãtĩ mũ gé. Kĩ tóg tá jun kũ ti vég mũ. ³⁴ Kĩ tóg inhhã ti kygtāg mũ sir. *Azeite* mré *vinho* tỹ tóg, ti mỹ to tĩn mũ. Ti kur ù tỹ tóg ti pāg mũ sir. Kĩ tóg ti mēg kri ti nĩm kũ ti ra ma tĩ mũ. Kĩ tóg ag tỹ ĩn krēm nũgnũr jafã tá jun mũ sir. Tá tóg ti ki rĩr mũ.

³⁵ Tỹ vaj kũ tóg tĩg mãn sór mũ, kũ tóg ù tỹ ĩn ki rĩr mũ ěn mỹ jānkamy régre vin mũ, kũ tóg ti mỹ: “ti ki rĩr há han nĩ,” he mũ. “Jānkamy tag tỹ ā mỹ tá krỹg tũ nĩn kũ sóg ā mỹ kajām mãn mũ, sỹ vỹn ken kũ,” he tóg.

³⁶ Kĩ tóg: “ũn tãgtũ ag vỹ ti ve ja nĩ. Kĩ ag kã ù tỹ hē nỹ tỹ ag tỹ ùn vóg kónān mũ ěn régre ja nĩ? Ha to jykrén kema',” he tóg.

³⁷ Kĩ tóg: “ũ tỹ ti jagāgtān mũ ěn vỹ tỹ ti régre ja nĩ,” he mũ, ù tỹ ón kũ ti ki jēmēg mũ ěn mỹ.

Kĩ tóg ti mỹ: “hỹ, tó há han ā,” he mũ. “Kỹ ěn ri ke han nĩ. Ûn vēsỹrénh mũ ag jagāgtān nĩ, ti ri kén,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Maria fi mré Marta fag venh tĩg

³⁸ Kejēn tóg ti mré mũ tĩ ag mré ěmã sĩ ù tá jun mũ. Tá *Marta* fi tóg nĩ nĩ. Kĩ fi tóg *Jesus* mỹ: “inh mré kãmũjēg, inh ĩn mĩ,” he mũ.

³⁹ Kĩ fi jãvy fi vỹ nĩ gé, hã vỹ: *Maria*, he mũ. Ęn fi vỹ ti rã hã nĩ kũ ti vỹ jēmēg nĩ nĩ. ⁴⁰ Hã ra *Marta* fi tóg ag mỹ vējēn han to vēnh kutān mũ.

Kĩ *Marta* fi tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Rānhrāj mág han tĩ sóg nĩ, hã ra fi tóg nĩ nĩ. Fi mỹ ké, fi tỹ inh mré vējēn ki rĩr jé,” he fi tóg mũ.

⁴¹ Hã ra tóg fi mỹ: “krĩ kufy ā tóg nĩ, nén ù tũ to, hã ra fi tóg inh vỹ jēmēg nĩ nĩ,” he mũ. “Vējēn to vēnh kutān tũg nĩ. ⁴² Nén pir hã ne há nĩ', hã vỹ: inh vỹ, he mũ. *Maria* fi vỹ inh vỹ hã jēmē

sór mũ. Kĩ sóg fi mĩ: “ha nén ù han,” he sór tũ nĩ. Nén ù há kuprêg fi tóg, fi tĩ inh vĩ jẽmẽ sór kĩ,” he tóg.

11

Ëg tỹ Topẽ mré vēmén
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Kejẽn tóg Topẽ mré vĩ mũ. Ti tỹ Topẽ mré vēmén kar kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mĩ: “*Senhor*,” he mũ. “Ëg kanhrãn nĩ, ãg tỹ Topẽ mré vĩ há nỹtĩ jé, *João* tỹ ti mré mũ tĩ ag kanhrãn ri ke,” he ag tóg.

² Kĩ tóg ag mĩ:
“Topẽ mré vĩ kĩ tag tóm nĩ, ha mẽ,” he mũ.

“Ëg jóg mág, ã jiji tó ãg tóg tĩ.
Kĩ vãnh kar jé ã tỹ tỹ ùn mág nĩ vé.
Ëg jé kãnhmar ã tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vé.

³ Ëg mĩ ãg jẽn ti nĩm, ãg tỹ kurã kar ki ko tĩ ãn ti.

⁴ Kĩ ãg mĩ vãnh pãte fón nĩ, ãg tỹ ã vĩ mranh ja ti, há jé ãg tóg ãg tỹ jagnẽ to jũ tỹ jagnẽ mĩ vãnh pãte fón ke mũ gé.

Kĩ ãg tỹ ã vĩ mranh sór kĩ ãg kren han nĩ, ãg tỹ mranh tũ nĩ jé,” hem nĩ,” he tóg.

⁵ Kĩ tóg ag mĩ, ãg tỹ Topẽ mré vēmén ke ù kãmén mũ. Kĩ tóg: “kejẽn ù tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Kuty si há tá tóg ti régre ãn tá jun mũ. Kĩ tóg ti régre mĩ: “inh mĩ ã jamĩ tãgtũ nĩm,” he mũ.

⁶ “Inh mré ke ù vĩ jun. Kór há tá tóg kãtĩg. Há ra sỹ ti mĩ ne han ke tóg tũ tĩ,” he tóg.

⁷ Kĩ tóg ti mĩ: “há ra sóg nỹ nĩ. Kĩ inh krẽ ag tóg nũgnũr nỹtĩ ha ke gé,” he mũ. “Jãnkã vĩ nĩfénh kĩ jẽ ha. Há kĩ tóg vãnh mĩ tĩ,” he tóg.

⁸ Há ra tóg sir to vĩ mãn', to vĩ mãn' he mũ. Há kĩ tóg nĩ kĩ ti mĩ nĩm mũ sir. Ti régre vẽ. Ge ra tóg ti mĩ nĩm ke tũ nĩ vẽ. Há ra tóg ti tỹ ti mĩ to vĩ mãn', to vĩ mãn' he tugrĩn ti mĩ nĩm mũ sir,” he tóg.

⁹ “Ha mẽ, Topẽ mĩ nén kar to vĩm nĩ, kĩ tóg ãgag mĩ han mũ sir. ãgag tỹ ti mĩ nén to vĩ mũ ãn jãvãnh nĩ, kĩ ãgag tóg vãnh ke mũ sir. Ti mré vĩ kĩ ãg tỹ ti jãnkã tỹ tórón tórón ke ri ke han nĩ,

kĩ tóg ãgag mĩ ti nón ri ke han mũ, ti tỹ ãgag mĩ ãgag tỹ nén to vĩ mũ ãn han kĩ. ¹⁰ Hỹ, há vẽ. ãgag tỹ ti mĩ nén ù to vĩn kĩ tóg ãgag mĩ han ke mũ. ãgag tỹ jãvãnh kĩ ãgag tóg vãnh ke mũ. ãgag tỹ jãnkã tỹ tórón tórón ke ri ke han kĩ tóg ãgag mĩ nón ri ke han mũ. ¹¹ Kejẽn ãgag kósın tóg ãgag mĩ pirã to vĩ mũ. Kĩ ãgag pijé ti mĩ pỹn nĩm ke mũ'. Pirã há nĩm jé ãgag tóg ke mũ. ¹² Kejẽn tóg ãgag mĩ garĩnh ovo to vĩ mũ. Kĩ ãgag pijé ti mĩ pỹn kakrã nĩm ke mũ'. Garĩnh ovo há nĩm jé ãgag tóg ke mũ. ¹³ Jykre pãno ãgag nỹtĩ. ãgag jykre pãno há ra ãgag tóg ãgag krẽ mĩ nén ù há nĩm tĩ. Ge ti nĩ gé, ãgag tỹ Topẽ mĩ nén ù to vĩn kĩ. Nén ù há há nĩm jé tóg ke mũ. Há ra tóg ãgag kãfór han tĩ, ãg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ti. ãgag tỹ ti mĩ to vĩn kĩ tóg ti kuprĩg tỹ ãgag jagrẽ han ke mũ mỹr, Topẽ ti,” he tóg.

Jesus tỹ Japo kãfór nĩ
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Kejẽn *Jesus* tóg ù mĩ ti jagrẽ kórég kutẽm mũ. Ti vĩ vãnh han ja tóg nĩgtĩ, ti jagrẽ ti. Ti tỹ ti jagrẽ kutẽm kar tóg vĩ há nĩ sir. Kĩ tóg vãnh kar mĩ e tĩ. Ag mĩ tóg sér tĩ sir. ¹⁵ Há ra ù ag tóg ti to: “jagrẽ kórég ti nĩ,” he mũ. “Nén-Kórég ag pã'i vĩ tỹ, ti jagrẽ nĩ, *Satanás* he mũ ãn. Há kĩ tóg Nén-Kórég ag pã'i jykre tỹ ag jagrẽ kórég pan tĩ,” he ag tóg ón kĩ. ¹⁶ Há ra ù ag tóg ón kĩ ti jykre ve sór mũ gé, kĩ ag tóg ón kĩ ti tỹ ãg tỹ nén han vãnh han mũ ve sór mũ sir, ti tỹ ag mĩ kanhkã tá vỹjyre ven jé.

¹⁷ Há ra tóg, ki kanhró nĩ. Há kĩ tóg ag mĩ: “pã'i pir krẽm ke ag tỹ jagnẽ kato tẽn kĩ ag tóg, jagnẽ kãgtén kãn ke mũ,” he mũ. “Đn pir krẽm ke fag tỹ jagnẽ kato tẽn kĩ fag tóg, jagnẽ kãgtén kãn ke mũ gé sir. ¹⁸ Ge ti nĩ, Nén-Kórég ag jykre ti. Nén-Kórég ag tỹ jagnẽ kato tẽn kĩ ag tóg, jagnẽ tỹ tũ' henh ke mũ gé. Há kĩ tóg vãnh mĩ nĩ, ãgag tỹ iso: “*Satanás* jykre tỹ tóg, Nén-Kórég ag pan tĩ,” he mũ ti,” he tóg. ¹⁹ “ãgag mré ke ag to jykren nĩ. Nén-Kórég ag pan ag tóg tĩ gé. Ag pijé *Satanás* jykre tỹ ag pan tĩ'. Topẽ jykre tỹ ag tóg ag pan

tĩ mÿr'. Ājag tÿ tag to jykrén kÿ ājag tóg inh jykre há ki kanhrân ke mũ vễ," he tóg. ²⁰ "Topễ kuprĩg jykre hã tÿ sóg Nén-Kórég ag pan tĩ mÿr, ha mẽ. Isÿ ag pan kãn kÿ Topễ tóg tÿ ěg pã'i nĩnh mũ. Tag to jykrén nĩ," he tóg.

²¹ "Ũ tÿ é he mẽ tóg ti tũ ki rĩr há han tĩ. Ti rógro vyn kÿ tóg ti ĩn ki rĩr tĩ sir, ũ tÿ ti tũ mǎg tũ nĩ jé. ²² Kejĕn ũ tÿ ti tar kǎfór nĩ ěn tóg ti ĩn tá jun mũ. Kÿ tóg ti rógro vǎg mũ. Ti tũ génh kãn tóg mũ gé sir. Ge ti nĩ. Ũ tÿ é he mẽ ri ke ti nĩ, Japo ti. Hã ra sóg ti tar kǎfór nĩ. Hã kÿ sóg ag jagrĕ kórég pan tĩ," he tóg.

²³ "Ājag tÿ tÿ inh mré ke tũ nÿtĩn hã kÿ ājag tóg, inh kato tĕgtĕ mũ. Ājag tÿ inh mré ěprã ke ag tÿ Topễ to kãmũ han kÿ tóg há tĩ vễ, hã ra ājag tóg, ag kãmũ kamĕg mũ," he tóg, *Jesus* ti.

Vĕjagrĕ kórég tÿ vÿn kenh ke (Mt 12.43-45)

²⁴ Kÿ *Jesus* tóg: "kejĕn sóg, vĕjagrĕ kórég ũ kutĕm mũ," he mũ. "Kÿ tóg ga kórég ra tĩ mũ. Goj venh ke tũ tóg nĩ, tá. Kÿ ti tÿ hĕ tá vĕnhkán ke tóg tũ tĩ. Kÿ tóg vǎhã to jykrén mũ sir. "Inh jé hÿn sÿ ũ tá kǎkutĕ ja ěn ra tĩg mǎn ha, sÿ ti kǎ ra rǎ mǎn jé, he tóg mũ, ti jagrĕ ěn ti. ²⁵ Kÿ tóg ti venh kǎtĩ mũ. Hã ra tóg sir krĩ há nĩ. Kÿ tóg ti mÿ ĩn há ri ke nĩ sir, ĩn prur, ĩn sĩnvĩ ri ke. ²⁶ Kÿ tóg Nén-Kórég tÿ 7 (ke) ag mÿ tónh tĩ mũ sir. "Ha kãmũ jĕg," he jé tóg ke mũ. Kÿ ag tóg sir ũ ěn kǎ ra ge mũ, tÿ ag tóg ti jagrĕ nÿtĩ mǎn mũ sir, isÿ ũn mÿ ti jagrĕ pir kutĕm ja ěn ti. Hã kÿ tóg kórég tǎvĩ nĩ sir. Ti jagrĕ kórég pir kutĕm ja inh nĩ vễ, hã ra ũ tÿ 8 (ke) ag tóg tÿ ti jagrĕ nÿtĩ ha, ti tÿ inh ki rǎ tũ nĩn kÿ," he tóg.

Topễ tÿ ěg ve há han ke

²⁷ Kÿ ũ tÿ ti vĩ mĕg mũ ũ fi tóg prĕr mũ sir, fi tÿ ti vĩ tag mẽ kÿ. Ũn e ěn ag kǎ kǎ fi tóg jĕ nĩ, kÿ fi tóg: "!.Topễ vÿ ã mÿnh fi ve há han, fi tÿ ã han tugren, fi tÿ ã pafãm tugren..!" he fi tóg, prĕr kÿ. ²⁸ Kÿ *Jesus* tóg fi mÿ: "hÿ," he mũ. "Hã ra Topễ vÿ ã ve há han ke mũ gé, ã tÿ ti vĩ mẽ kÿ ki króm kÿ," he tóg.

Jesus tÿ ón kÿ milagre han ke tũ (Mt 12.38-42)

²⁹ Hã ra ũ tÿ hĕn ri ke ag tóg sir, tá junjun mũ, ti vĩ mẽ jé. Kÿ tóg fór tǎvĩ tĩ. Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: "kórég ājag nÿtĩ," he mũ. "Ón kÿ ājag tóg, nĕn han vǎnh ve sór mũ. Venh ke tũ ājag tóg nĩ. Nĕn ũ pir hã ve jé ājag tóg ke mũ, hã vÿ: *Jonas* tÿ nĕn ve ja ěn ri ke, he mũ," he tóg. ³⁰ "*Jonas* vÿ, ěmã tÿ *Nínive* tá ke ag mÿ Topễ vĩ tó ja nĩgtĩ, kÿ ag tóg ti vĩ mẽ há han ja nĩgtĩ. ěn ri ke han jé sóg ke mũ, ājag mÿ. Tÿ sóg ěprã ke fi kósĩn ěn nĩ," he tóg. ³¹ "Vǎsÿ pã'i mág fi tóg, kanhkǎ fyr tá kǎtĩg ja nĩgtĩ, fi tÿ pã'i mág tÿ *Salomão* vĩ mẽ jé. *Salomão* kǎfór vÿ tÿ inh nĩ, hã ra ājag tóg inh vĩ mẽ jǎvǎnh nÿtĩ, fi jǎvo. Hã kÿ Topễ tóg, kurã tÿ ěgno ěn kǎ ājag mÿ vĩ kónǎn ke mũ, fi ve kÿ, ha vem nĩ," he tóg. ³² "Kÿ Topễ tóg *Nínive* tá ke ag ve kÿ ājag mÿ vĩ kónǎn ke mũ gé, kurã tÿ ěgno ěn kǎ, ha vem nĩ. *Nínive* tá ke ag tÿ *Jonas* vĩ mẽ kÿ ag tóg ag jykre tugvǎnh ja nĩgtĩ. Tÿ sóg *Jonas* kǎfór nĩ, hã ra ājag tóg ājag jykre tugvǎnh jǎvǎnh nÿtĩ, sÿ ājag mÿ tó mũ ra," he tóg.

Jĕngrĕ ri ke ěg nÿtĩ (Mt 5.15; 6.22-23)

³³ "Ĕg tÿ néj grug kÿ ěg pijé, péju kÿ fĕg tĩ'. Ĕg pijé, kĕj krĕm fĕg tĩ'. Ti fĕg jafã kri ěg tóg fĕg tĩ. Kÿ ěg tóg ěg tÿ ĩn kǎ ra kǎge kÿ ve há han tĩ," he tóg.

³⁴ "Ĕg kanĕ hã tóg tÿ, ěg tÿ ve jafã nĩ. Kÿ tóg ěg jo kurã han tĩ. Ti há nĩn kÿ tóg ěg jo kurã kar nĩ sir. Jǎvo ěg kanĕ kórég nĩn kÿ tóg, ěg jo kuty kar nĩ sir. Kÿ tóg ge nĩ, ěg jykre kórég ti. Ĕg kanĕ kórég ri ke ti nĩ. Ĕg jo tóg kuty han tĩ. ³⁵ Kÿ vĕnh kanhrân nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra tóg, ājag jo kuty ri ke nĩ. Vĕjykre kórég hã vễ. Kÿ vĕjykre kórég han sór tũg nĩ. ³⁶ Ājag jo kurã nĩn kÿ tóg há tǎvĩ nĩ. Ājag jykre há tǎvĩ nĩn kÿ tóg, ājag jo kurã ri ke nĩ sir. Kÿ ājag tóg sir néj gru ri ke nÿtĩ gé. Néj gru mág nĩn kÿ tóg ěg kanĕ jo jĕngrĕ há han tĩ. Ge ěg nÿtĩ, ěg jykre há tǎvĩ nĩn kÿ," he tóg *Jesus* ti.

Jesus tỹ ùn jykre régre ag mỹ vỹ kónãn

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

³⁷ Ti tỹ ag mré vēmén kar kỹ *Fariseu* ù tóg ti mỹ: “inh mré jèn kătĩg,” he mũ. Kỹ tóg ti mré tĩ mũ. ³⁸ Hã ra *Jesus* tóg *Judeu* ag jykre han ja tũ nĩ. *Judeu* ag tóg ag jèn jé vènh nĩpég tĩ. Kỹ tóg *Fariseu* èn mỹ e tĩ, *Jesus* tỹ vènh nĩpég tũ nĩn kỹ. Kỹ tóg to jykren kónãn mũ sir.

³⁹ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, kỹ tóg ti mỹ: “*Fariseu* vỹ tỹ ãjag nỹtĩ,” he mũ. “Kỹ ãjag tóg kópa ven ja kupég tĩ, pénky ven ja ke gé, hã ra ti kã tá ke tóg kavéj nĩ. Kỹ ãjag jykre vỹ ge nĩ gé. Jykre há nỹtĩ ve ãjag tóg nĩ, hã ra ãjag tóg vỹjyre pãno kar han tĩ. ⁴⁰ Krĩ tũ pẽ ãjag nỹtĩ. Û tỹ èg ven ja han mũ vỹ èg jykre han mũ gé mỹr. Èg jykre há nĩn kỹ èg ven ja vỹ há nĩ gé. ⁴¹ Û jagãgtãn ra, ãjag tỹ nén ù tỹ. Vỹjyre há kar han ra, kỹ tóg ãjag tỹ nén ù kar jãnhkri nĩ ri ke nĩ sir,” he tóg.

⁴² “*Fariseu*’, Topẽ vỹ ãjag ve kónãn. Ón kỹ ãjag tóg Topẽ mỹ ãjag jakré tỹ *dízimo* han kãn tĩ. ãjag jakré tỹ *hortelã* tỹ 10 nĩn kỹ ãjag tóg Topẽ mỹ ùn pir nĩm tĩ, ãjag jakré tỹ *arruda* tỹ ke gé, ãjag jakré kar tỹ mỹr. Hã ra ãjag tóg vỹjyre kuryj han tũ nĩ jãvo. Topẽ to há tũ ãjag tóg nỹtĩ, ti vỹ jẽmẽ jãvãnh ãjag tóg nỹtĩ. ãjag tỹ ti tỹ èg jyvèn ki króm mré hã ãjag jakré tỹ *dízimo* han kỹ tóg há tãvĩ tĩnh mũ vẽ. Hã ra ãjag tóg ki króm sór tũ nĩgtĩ,” he tóg.

⁴³ “*Fariseu*’, Topẽ vỹ ãjag ve kónãn. Vènh kanhrãn jafã krẽm ãjag tóg vènh kãpãm kỹ nỹtĩ, vènh kar tỹ ãjag to: ùn mãg ag vẽ, he jé. Èmã kuju tá ãjag tóg mũgtĩ, kỹ tóg vènh kar tỹ ãjag mỹ: “Èg kanhrãn tĩ, ã mỹ há?” hen kỹ ãjag mỹ sér tĩ. ⁴⁴ Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mỹr. Vènh kej si ri ke ãjag nỹtĩ, vènh kej to ró tũ ri ke. Vènh kar tóg kri mũ tĩ, kỹ ag tóg vènh vatánh tá vènh kavénh tĩ. Tag ri ke ãjag tóg nỹtĩ,” he tóg,

⁴⁵ Kỹ Topẽ vỹ to èg kanhrãn tĩ ù tóg ti mỹ: “ã tỹ *Fariseu* ag mỹ tag tó kỹ ã tóg èg to vỹ kónãn mũ gé, ag mré,” he mũ.

⁴⁶ Kỹ tóg: “ón kỹ èg kanhrãn tĩ’,” he mũ. “Hỹ, Topẽ vỹ ãjag ve kónãn gé,” he tóg. “Vènh kar mỹ ãjag tóg vỹjyre kufy nĩm tĩ. Ti kufy jagy nĩn kỹ ãjag tóg han sór tũ nĩgtĩ. Ge ra ãjag tóg ag mỹ: “ki króm nĩ,” he tĩ. ⁴⁷ Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mỹr. ãjag jógjóg ve ag vỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag kãgtén. Jãvo ãjag tóg ón kỹ ag kej ki rĩr há han tĩ. ⁴⁸ Hã ki ãjag tóg ãjag jógjóg ve ag tỹ ag kãgtén to: “há tĩ nĩ,” he tĩ. ⁴⁹ Hã kỹ Topẽ vỹ ãjag to vỹ ja nĩ. Ki kanhró ti nĩ, hã kỹ tóg ãjag to vỹ kónãn ja nĩ, ha mẽ. “Inh vỹ tó tĩ ag jègnè jé sóg ke mũ, isỹ ùn vin mũ ag ke gé, ag tỹ ag mỹ inh vỹ tó jé. Hã ra ag tóg ag vóg kónãn ke mũ, ag kãgtén jé ag tóg ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti. ⁵⁰ ãjag jógjóg ve ag vỹ ag kãgtén kãn, hã ra tóg ãjag mỹ há tĩ, hã kỹ Topẽ vỹ, to ãjag vóg kónãn ke mũ. Û tỹ hèn ri ke ag kãgtén ag tóg, ãjag jógjóg ve ag, Topẽ tỹ èprã ke ag han kar kỹ. ⁵¹ *Abel* kãke tóg ti tén. Kỹ ãjag jógjóg ve ag tóg ti nón ke ag kãgtén ja nĩgtĩ gé. Vãhã ag tóg *Zacarias* tén mũ gé, Topẽ ìn krẽm, Topẽ mỹ nén ù pũn jafã èn tá. Hã kỹ tóg, ãjag tỹ ag kãgtén ri ke nĩ. Kỹ ãjag tóg ag kãgter tag kajãm kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁵² “Ón kỹ Topẽ vỹ to èg kanhrãn tĩ’, Topẽ vỹ ãjag vóg kónãn ke mũ. Û tỹ Topẽ ki rã sór mũ ra ãjag tóg, ti mỹ tó há han tũ nĩgtĩ, ti tỹ ki rã tũ nĩn jé. Kỹ tóg, èg tỹ ù jo ìn nĩfénh èn ri ke nĩ,” he tóg.

⁵³ Tag pãte tóg, hèn ra tĩ mũ sir. Kỹ Topẽ vỹ to èg kanhrãn tĩ ag tóg, ti mré mũ kỹ ti tugnỹm tĩ, *Fariseu* ag ke gé. Ag tỹ ti vỹ to ti se sór vẽ. ⁵⁴ Ón kỹ ag tóg ti ki jẽmẽg tĩ gé sir. Hã ra ag tóg ti vỹ mẽ há han tũ nĩ sir. Nén ù pir hã to ag tóg jykren mũ, hã vỹ: ti kãgmĩnh ke, he mũ.

12

Ûn jykre régre ag
(Mt 10.26-27)

¹ Hã ra ù tỹ hèn ri ke *mil* (ke) ag vỹ, vènh mãn kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg, jagnè sãnsãn mũ sir. Kỹ *Jesus* tóg ag kanhrãn mũ. Ti mré mũ tĩ ag kanhrãn

vén tóg mũ, kÿ tóg ag mÿ: “Fariseu ag jykre han sór tũg nĩ,” he mũ. “Ëmĩ jãgja jafã ri ke ti nĩ, ag jykre ti. Hã kÿ tóg Topê mÿ kórég tãvĩ nĩ,” he tóg. ² “Ëg tÿ péju kÿ nén han mũ vÿ, vènh ven kãn ke mũ. Ëg tÿ vènh kar vatánh tá nén to jykrén mũ vÿ, vènh ven kãn ke mũ, kurã tÿ ãgno kã,” he tóg. ³ “Ãjag tÿ vènh kar vatánh tá vémén ja ãn mē kãn jé ag tóg ke mũ, vènh kar. Ãjag tÿ kékén kÿ nén tó ja ãn tó kãn jé ag tóg ke mũ, jamã há ra, ãjag tÿ ãn kã tá nén tó ja ãn. Hã kÿ vèjykre régre han tũg nĩ,” he tóg.

*Ëg tÿ ãprã pã'i ag kamẽg ke tũ
(Mt 10.28-31)*

⁴ “Ha mē, iso há ãjag nÿtĩ. Pã'i ag tÿ kejèn ãg tén sór mũ ra ag kamẽg tũg nĩ. Ag tÿ ãg tén kar kÿ ag tóg, ãg tÿ hē ri kenh ke tũ nĩ sir. Hã kÿ ag kamẽg tũg nĩ. ⁵ Ãjag mÿ sóg tónh ke mũ ha, ãjag tÿ ãn kamẽg ke ti, hã vÿ: Topê, he mũ. Ti hã ne ãg tén kar kÿ nũgme ki ãg vãm ki kanhró nĩ, mÿr ha mē'. Kÿ ti hã kamẽg nĩ. ⁶ Sēsĩ tÿ 5 (ke) kato ag tóg jãnkamy pir nĩm tĩ, ag tÿ ko jé. Hã ra Topê pijé ag kã jatun mũ'. Ag ki rĩr tóg nĩ nĩ. ⁷ Ëg ki rĩr tóg nĩ gé. Ëg tÿ nén vég mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Hã kÿ tóg, ãg gãnh nĩkrén kãn ja nĩ gé. Sēsĩ kãfór ãjag tóg nÿtĩ, Topê mÿ. Ãjag kã mĩ ãn pir tóg sēsĩ e kãfór nĩ. Hã kÿ ag kamẽg tũg nĩ, ã tÿ ãg tén sór mũ ag,” he tóg.

*Ëg tÿ Jesus kãmén ke
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ “Hã kÿ sóg ãjag mÿ tag tó mũ. Ëprã ke ag mÿ: “tÿ sóg ti mré ke nĩ,” hem nĩ, iso. Ag kamẽg tũg nĩ. Kÿ sóg ãjag tónh ke mũ gé, Topê tÿ jègnē jafã ag mÿ, kurã ãn kã, ãjag tÿ tÿ ãn mré ke nÿtĩ ti. Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nĩ, mÿr, ha mē. ⁹ Ãjag tÿ ãprã ke ag mÿ ãn kãmén tũ nĩn kÿ sóg ãjag kãmén ke tũ nĩ gé, Topê tÿ jègnē jafã ag mÿ, ãjag tÿ iso: “ti ki kagtũg sóg nĩ,” hen kÿ,” he tóg.

¹⁰ “Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nĩ. Ag tÿ iso vĩ kónãn mũ ra sóg ag mÿ vènh pãte fón sór mũ. Ag tÿ hã ra Topê kuprĩg to

vĩ kónãn kÿ Topê tóg ag mÿ vènh pãte fón mãn ke tũ nĩ,” he tóg.

¹¹ “Ãjag vin jé ag tóg ke mũ, pã'i ag mÿ, *governador* ag mÿ ke gé, ag tÿ ãjag sigse jé. Ëg vènh kanhrãn jafã krēm ag tóg ãjag ki jēmē sór ke mũ, ãjag tÿ ãn ki ge kÿ nÿtĩ ti, ha vem nĩ. Hã ra to krĩ kufy han tũg nĩ, ãjag tÿ ag mÿ ãn kãmén ke ãn to. ¹² Topê kuprĩg hã vÿ ãjag kanhrãn ke mũ', kurã ãn kã. Hã kÿ ãjag tóg tónh ke mũ sir,” he tóg.

Ëg tÿ nén ã to ãn ke tũ

¹³ Kÿ ãn e ag kã mĩ ã tóg *Jesus* mÿ: “*Senhor*,” he mũ. “Ëg panh vÿ tóg ter. Kÿ ãn kãke mré vĩm nĩ, ãg tÿ ti tÿ nén kar tÿ vènh kãpãm jé,” he tóg.

¹⁴ Hã ra tóg ti mÿ: “vó,” he mũ. “Isũ pijé,” he tóg. “Inh pijé ã mÿ ã kuge ve sór mũ'. ãn pijé ã tũ tÿ vènh kãpãm sór mũ',” he tóg.

¹⁵ Kÿ tóg ag kar mÿ: “ker nén ã to ãn hē,” he mũ. “Ëg tÿ nén kar nĩ pijé ãg rĩr han ke mũ'. Ëg tũ mág nĩ tũgrĩn ãg pijé mũ há han ke mũ',” he tóg.

¹⁶ Kÿ tóg ag mÿ: “vèjykre há vÿ ge nÿnh mũ, ha mē,” he mũ. “ãn riko tóg nĩ ja nĩgtĩ mÿr,” he tóg. “Ti japÿ vÿ nén kar kanē e han ja nĩgtĩ. ¹⁷ Kÿ tóg: “ãn hÿn ne han mũ ha? Sÿ krēm ãn jakré kanē kar nĩm jé,” he mũ. ¹⁸ “ãn pãjó kókén jé sóg ke mũ, sÿ ti jègja ki ãn mág han jé, kÿ sóg krēm isũ kar vin mũ, ãn jakré kanē kar ti,” he tóg mũ, to jykrén kÿ. ¹⁹ “Kÿ sóg jatun mÿ nĩn mũ sir. Isũ vÿ prÿg tÿ hēn ri ke pètēm mũ. Kÿ sóg rãnrãj mãn ke tũ nĩ ha. Jatun mÿ sóg jèg nĩn ke mũ, kron sóg nĩn ke mũ gé, ãn mÿ sér tĩn kÿ,” he tóg, to jykrén kÿ, ãn riko ti.

²⁰ Hã ra Topê tóg ti mÿ: “krĩ tũ ã nĩ,” he mũ. “Kuty tag kã ã tóg ter ke mũ ha. Kÿ ã tũ mág tag vÿ tÿ, ã tũ nĩn ke mũ ha? Ma tĩg ke tũ ã tóg nĩ,” he tóg ti mÿ, Topê ti,” he tóg. ²¹ “Ge tóg nĩ, ãg tÿ ga kri nén ã há ve sór kÿ. Ma mũnh ke tũ ãg tóg nĩ, kanhkã ra. Ëg tÿ kanhkã tá tũ mág nÿtĩn ke tag hã ne há nĩ',” he tóg.

*Ēg tỹ nén ũ to krī kufy han ke tũ
(Mt 6.25-34)*

²² Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ha vé,” he mũ. “Nén ũ to jykrén kũ krī kufy han tũg nĩ,” he tóg, “vějĕn to, ke tũ nĩ kũ kur to. Inh hỹn ne konh mũ? Inh hỹn ne tunh mũ? he tũg nĩ. ²³ Topĕ tỹ ĕg han ja vē mỹr, ĕg tỹ ga kri mũ jé. Hã kũ tóg ĕg jĕn ki rĩr ke mũ gé, ĕg kur ki ke gé. ²⁴ Sĕsĩ to jykrén nĩ. Ag mỹ ĕkrãn tĩ? Vó. Ag mỹ ag jakré kunũg tĩ? Vó. Ag mỹ pãjó han tĩ? Vó, ke tũ ag tóg nĩgtĩ. Ge ra Topĕ tóg ag jĕn tĩ. Jĕsĩ kãfór ĕjag tóg nỹtĩ, Topĕ mỹ. ²⁵ Kũ ĕg tóg Topĕ tỹ ĕg jé prĕr kũ mũnh ke mũ gé. Ēg pijé mũnh ke tũ nĩ. Ēg tỹ to krī kufy han mũ ra ĕg tóg tũg mũ. ²⁶ Ēg pijé ĕg krī kufy tugrĩn, ĕg krī há tugrĩn mũnh ke tũ nĩ. Mũ jé ĕg tóg ke mũ, ti tỹ ĕg jé prĕr kũ. Hã kũ nén ũ ũ to krī kufy han tũg nĩ.

²⁷ Ka fej to jykrén nĩ gé. Jatun mỹ tóg mog tĩ. Rãnrãj tũ tóg nĩgtĩ, kur han tũ tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg sĩnvĩ nỹtĩgtĩ. Kũ pã'i mág tỹ *Salomão* ĕn kur tóg ri ke tũ nỹtĩ ja nĩgtĩ, ti sĩnvĩ ja ra. Ki hã sóg tó mũ mỹr. ²⁸ Topĕ hã ne ka fej sĩnvĩ han tĩ. Hã ra tóg kãnhmar kãgter tĩ. Ũri tóg há nỹtĩ, tỹ vaj kũ tóg kógungur nỹtĩgtĩ. Topĕ tỹ ka fej sĩnvĩ han kũ tóg ĕjag kur ki rĩr ke mũ gé, ha vem nĩ. Kũ ti to: “ti mỹ ĕg mỹ kur nĩm mũ vỹ?” he tũg nĩ. ²⁹ “Inh hỹn ne konh mũ, ũri?” he tũg nĩ gé. To krī kufy han tũg nĩ. ³⁰ Topĕ ki ge tũ ag vỹ tag to jykrén mág tĩ. Hã ra ĕg jóg tỹ Topĕ vỹ ki kanhró nĩ, ĕg tỹ nén konh ke mũ ki, ĕg kur ti ke gé. Kũ to krī kufy han tũg nĩ. ³¹ Topĕ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ ĕn hã ve jé vãsãnsãn nĩ. Tag hã to jykrén nĩ. Kũ Topĕ vỹ ĕjag mỹ ĕjag tỹ nén ve sór mág mũ ĕn vin ke mũ sir,” he tóg.

*Kanhkã tá ĕg tũ
(Mt 6.19-21)*

³² “Kamĕg tũg nĩ, ĕjag pipir nỹtĩ ra. Ēg jóg tỹ Topĕ vỹ ĕjag to há nĩ, hã kũ tóg ĕjag mỹ kanhkã ti ven sór mũ, ha mẽ. ³³ Ājag tỹ nén kar vin nĩ, ũn vĕsỹrĕnh mũ ag mỹ. Kũ ĕjag tóg kanhkã tỹ tỹ nén ũ mág nỹtĩnh mũ. Tá ĕjag kuge tóg

tũ' he mãn ke tũ nĩ. Tag ki ĕg tóg ĕg jãnkamy fón tĩ, nén ũ kar to. Tá tóg tũ' he jãvãnh nĩ, ĕg kuge ti. Tá ũ tóg pĕjunh kãtĩg ke tũ nĩ gé, tá ti ga tóg kagranh ke tũ nĩ gé. ³⁴ Ājag tỹ ga kri tỹ nén ũ mág nỹtĩn kũ ĕjag tóg ga kri mũ mág sór mũ. Ājag tỹ hã ra kanhkã tỹ tỹ nén ũ mág nỹtĩ sór kũ tag hã ne há nĩ,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn jãvãnh ke

³⁵ “Ēg kur tỹ ĕg tóg vĕsógfĩg tĩ, ĕg tỹ rãnrãj há han jé. Ēg néj grug ĕg tóg tĩ, kuty kũ, ĕg tỹ ve há han jé. Ēn ri ke han nĩ, ĕjag tỹ inh kãtĩg mãn ke jãvãnh kũ, nén ũ tỹ ĕjag kutãn tũ nĩ jé, ĕjag tỹ inh mré mũnh ke to. ³⁶ Kũ ĕjag tóg tỹ ũ *camarada* ri ke nỹtĩ. Kejĕn ag *patrão* vỹ hĕn kã tá tũg mũ, ti prũ ke ki fĕnhta mág han jé. Kũ ti *camarada* ag vỹ ti tỹ tá vỹn ke jãvãnh nỹtĩ. Ag tỹ ti jãvãnh há han kũ tóg há tĩ, ag nũgnũr tũ nĩn kũ. Kũ ag tóg kãnhmar ti tỹ jãnkã tỹ tórón tórón ke mẽnh mũ. ³⁷ Hã ra tóg kejĕn jun mũ sir. Kũ tóg sér tĩ, ti *camarada* ag tỹ ti jãvãnh nỹtĩn kũ. Kũ tóg ag mỹ vĩ há han ke mũ sir. Kũ tóg vĕsóg fĩn kũ ag mỹ: “nĩgnĩ ra ver, *mesa* to,” hĕnh ke mũ sir. Kũ tóg ti *camarada* ag mỹ vĕjĕn ven ke mũ, ag *patrão* ti. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg. ³⁸ “Hĕn ri ke mũn tóg *meia noite* ki jun ke mũ, hĕn ri ke mũn tóg *galo* kyr mũ ra jun ke mũ. Ti *camarada* ag tỹ ti jãvãnh nỹtĩn kũ tóg ag mỹ vĩ há tãvĩ han ke mũ sir, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁹ “Kũ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Inh kãtĩg mãn ke vỹ tỹ ũ tỹ nén ũ pigju tĩ kãtĩg ri ke nĩnh mũ. Ũ tỹ ti ĩn krĕm nĩ ĕn pijé ki kanhró nĩ, ti kãtĩg ke ki. Ti tỹ ki kanhró nĩ ra tóg ti tỹ nén ki rĩr ke mũ vē, ti tỹ ti tũ mág tũ nĩ jé. Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ. ⁴⁰ Ge ti nĩ, inh kãtĩg mãn ke ti. Ha vĕnh ki rĩr. Ēprã ke fi kósĩn vỹ kãtĩg ke mũ, ĕjag tỹ ti kãtĩg ke to jykrén tũ hã ra,” he tóg.

*Ũn camarada kãme
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Kũ *Pedro* vỹ ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Ā tỹ ũ mỹ ke nĕ? Ā tỹ ũ tỹ Ā ki ge

tũ ag mÿ ke mÿ, ěg mÿ ke mÿ vó?” he tóg.

⁴² Kÿ tóg: “kejĕn *patrão* tóg hĕn ra tĭg sór mÿ. Kÿ tóg ti *camarada* ag kã ũ kuprĕg mÿ, ti tÿ ti jo ag ki rĭr jé. Ũ tÿ ti rãnrãj ki rĭr há han tĭ ěn kuprĕg tóg mÿ, ti tÿ ag mÿ vĕjĕn ven jé. ⁴³ Ti tÿ ag ki rĭr há han kÿ ti *patrão* vÿ, ti mÿ vĭ há han ke mÿ, ti kãtĭg mãn kÿ. ⁴⁴ Ti tÿ tóg pã'i han ke mÿ, ti tÿ ti tũ ki rĭr kãn jé sir. Ki hã sóg tó mÿ mÿr, ha mĕ. ⁴⁵ Ti *camarada* ěn jykre kórĕg nĭn kÿ tóg vĕnh mÿ nĭ jãvo, ha mĕ. To jykren kÿ tóg: ěg *patrão* vÿ kãtĭg vãnh han mÿ, he mÿ. Kÿ tóg ti mré ke ag vóg kónãn mÿ. Ag mrãnmrãn tóg mÿ sir, fag ke gé. Kÿ tóg jatun mÿ jĕn mág han mÿ. Ũn kronkron tĭ ag mré tóg kron kÿ pĕpĕv tĭ nĭ sir. ⁴⁶ Kÿ ti *patrão* vÿ ti kãnhmÿ jun ke mÿ, ha vem nĭ, ti tÿ ti jun ke kurã ki kagtĭg nĭn kÿ. Kÿ tóg ti vóg kónãn ke mÿ gé sir. Kÿ tóg ti fón ke mÿ, Topĕ vĭ mranh tĭ ag mré,” he tóg.

⁴⁷ “Ti *camarada* ũ vÿ ti *patrão* kãtĭg ke jo ki rĭr há han tũ nĭgtĭ, ti *patrão* tÿ ti mÿ tó mÿ ra. Ti vĭ ki tóg króm tũ nĭgtĭ. Kÿ tóg ti mrãnmrãn mág ke mÿ. ⁴⁸ Ũ tóg ti tÿ nĕn han ke mÿ mĕ há han tũ nĭ. Kÿ tóg vĕjykre kórĕg han mÿ gé. Kÿ ti *patrão* vÿ ti mrãnmrãn ke mÿ gé. Ti mrãnmrãn sĭ han jé tóg ke mÿ, jãvo.

Ũ tóg vĕnh kanhrãn mág han tĭ. Kÿ Topĕ tóg ti tÿ vĕjykre há han ěn ve sór mÿ,” he tóg.

Ũ tÿ Jesus tugrĭn ěg kato tĕnh ke (Mt 10.34-36)

⁴⁹ Kÿ *Jesus* tóg: “ga kri inh mur, isÿ re pÿr tĭg ri ke han jé,” he mÿ, “hã vÿ: ũn e tÿ inh ki ge, he mÿ. Sÿ re pÿr tĭg ri ke ěn venh há tóg tĭ, hã ra tóg ver grug tũ nĭ. ⁵⁰ Ti grug to hã sóg vĕsÿrĕnh ke mÿ. Iser ke vĕ, kÿ tóg inh mÿ e tĭ. Sÿ ve jãvãnh tóg tĭ vĕ,” he tóg.

⁵¹ “Ājag hÿn iso: “vĕnh kar tÿ jagnĕ to há han jé tóg ke mÿ,” he tĭ. Hã tũ vĕ. Ũ tÿ hĕn ri ke tÿ jagnĕ kato tĕgtĕ han jé sóg ke mÿ, ha vem nĭ. ⁵² Ha vé, ĩn pir krĕm ke fag vÿ jagnĕ kato tĕnh ke mÿ. Ũn tãgtũ fag vÿ ũn régre fag

kato tĕgtĕnh ke mÿ. Kar kÿ ũn régre ěn fag vÿ ũn tãgtũ fag kato tĕgtĕnh ke mÿ gé sir. ⁵³ Jagnĕ kato fag tóg jagnĕ to jũgĭnh ke mÿ. Ũ tóg ti kósin kato tĕnh ke mÿ, kÿ ũ tóg kejĕn ti panh kato tĕnh ke mÿ gé. Ũ fi vÿ fi kósin fi kato tĕnh ke mÿ, kÿ ũ fi vÿ fi mÿnh fi kato tĕnh ke mÿ gé. Kÿ ũ tóg ti má fi kato tĕnh ke mÿ, kÿ fi tóg fi jamré kato tĕnh ke mÿ gé sir. Ge ti nĭgtĭ,” he tóg.

Jesus jykre ki kanhrãn (Mt 16.2-3)

⁵⁴ Kÿ tóg vĕnh kar mÿ: “kanhkã ve kÿ ājag tóg ta ki kanhró nÿtĭ,” he mÿ. “Kanhkã góg tÿ tãtã kãtĭn kÿ ājag tóg: “ta vÿ kutĕnh mÿ,” he tĭ. Ki kanhró ājag tóg nÿtĭgtĭ. ⁵⁵ Kar ājag tóg kãka ki kanhró nÿtĭ gé. “Tag tán kãtĭ mÿ, kãka ti, kÿn jũ jagy han mÿ, ha vem nĭ,” he ājag tóg tĭ gé. ⁵⁶ Ki kanhró ājag tóg nÿtĭ, ta jykre ti, kãka jykre ti. Hã ra ājag tóg inh jykre ki kanhrãnrãn sór tũ nĭ, sÿ ũri ājag mÿ tó mÿ tag ti. Kutu ājag nÿtĭ,” he tóg.

Ěg tÿ jagnĕ mÿ vĕnh pãte fón (Mt 5.25-26)

⁵⁷ “Kÿ ājag tóg vĕjykre kuryj to jykren tũ nĭ gé, ājag tÿ jagnĕ mÿ vĕnh pãte fón jé, ājag tÿ ver ga kri mÿn kÿ. ⁵⁸ Kejĕn ājag tóg nĕn ũ tugrĭn jagnĕ to jũ mÿ. Kÿ ājag kã ũ tóg hĕn ri ke mÿn pã'i mÿ tónh mÿ sir. Ti tĭg ken jo ti mÿ: “inh mÿ vĕnh pãte fón,” hem nĭ. Ke tũ nĭ mÿ ra pã'i vÿ ā jykre pãno venh ke mÿ, kÿ tóg porisa mÿ: “tĭ se ra,” henh ke mÿ. Kÿ tóg ā senh ke mÿ sir. ⁵⁹ Ha mĕ, tá ā kãnhmar kãkutĕ mãn ke tũ nĭ. Ā tÿ kajãm kãn kar kÿ ā hĕn ri ke mÿn tá kãkutĕ mãn ke mÿ sir,” he tóg.

13

Ěg tÿ ěg jykre pãno tovãnh ke

¹ Kejĕn fóg tÿ pã'i tÿ *Pilatós* tóg, ga tÿ *Galilĕia* tá ke ũ ag kãgtĕn ja nĭ, ag tÿ Topĕ mÿ ag mĕg tãnh kÿ pÿn mÿ ěn kã. Kÿ ag kyvĕnh tóg, ag mĕg kyvĕnh mré kutĕ ja nĭ.

Kÿ ũ ag tóg, *Jesus* mÿ kãmĕn mÿ, ag tÿ *Pilatós* tÿ ũn kãgtĕn mÿ ag to: “ag hÿn Topĕ vĭ mranh mág,” hen kÿ.

2 Kĩ tóg ag mĩ: “ãjag hñn *Galiléia* tá ùn kãgter mũ ag to jykrén sór mũ,” he mũ. “Ag hñn *Galiléia* tá ke ag jykre pãno kãfór han mũ nĩ, hã kũ Topẽ hñn tóg ag vóg kónãn mág, he ãjag tóg tĩ ag to. ³ Hã tũ vẽ hã ra. ãjag ri ke ag tóg nýtĩ, mĩr, ha mẽ. ãjag tũ ãjag jykre tovãnh tũ nĩn kũ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ⁴ “Û tũ 18 (ke) ãn ag to jykrén nĩ, ù tũ goj tũ *Siloé* tá kãgter mũ ãn ag. Đn téj ãn tóg, ag kri kutẽ, hã kũ ag tóg kãgter mũ. *Jerusalém* tá ke kar ag jykre ri ke ja ag tóg nýtĩ. Ag pijé, ag jykre pãno kãfór ja nýtĩ, ha mẽ. ⁵ Kũ sóg ãjag mĩ ke mũ. ãjag tũ ãjag jykre pãno tovãnh tũ nĩn kũ ãjag tóg, nũgme ki vár ke mũ,” he tóg.

Ka tũ kanẽn vãnh kãme

⁶ Kũ tóg ag mĩ: “ũ tũ Topẽ jykre han sór tũ ag vỹ, ge nýtĩnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn ù tóg nĩgtĩ. Ka há krãn ja tóg nĩgtĩ, ka tũ *figueira*. Ka kanẽ ko há vẽ. *Uva* kré kã mĩ tóg krãn ja nĩ. Kũ tóg kejẽn ti kanẽ ko sór mũ, kũ tóg venh tĩ mũ. Hã ra tóg kanẽn ja tũ nĩ. ⁷ Kũ tóg *uva* ki rĩr tĩ mĩ: “ti gỹn ra,” he mũ. “Prỹg tãgtũ vẽ ha, sỹ ti kanẽ végtũ ki. Kanẽn vãnh ti hñn jẽ. Kũ ti gỹn nĩ, ti tũ ga kókég tũ nĩ jé,” he tóg. ⁸ Hã ra tóg ti *patrão* mĩ: “ti tovãnh ra ver,” he mũ. “Ti pẽnĩn sóg kũm mũ ver, sỹ ti pẽnĩn ga vãvãm jé ver. ⁹ Hẽn ri ke mũn tóg kanẽn ke mũ ha. Ti kanẽn tũ nĩn kũ sóg vãhã ã mĩ ti gỹn ke mũ,” he tóg mũ,” he tóg.

Vẽnhkãn ke kurã ki ùn kaga tũ há' he

¹⁰ Kejẽn tóg vẽnũ kanhrãn jafã krẽm ag kanhrãn mũ, vẽnũkãn ke kurã ki. ¹¹ Hã ra ù fi tóg tá jẽ nĩ. Jagrẽ kórég fi nĩ, hã kũ fi tóg pãnh ke kũ jẽ nĩ. Vẽnũ ra hã fi tóg jẽ kórég nĩ, fi jagrẽ tugrĩn. Prỹg tũ 18 (ke) han fi tóg, fi jagrẽ tũ fi kagãg tĩ ki. ¹² Kũ *Jesus* tóg fi végtũ mũ. Kũ tóg fi jé prẽr mũ. “Kunĩg, jỹ,” he tóg. “Á kaga tũ sóg tũ' henh ke mũ,” he tóg fi mĩ. ¹³ Kũ tóg ti nĩgẽ tũ fi kri fig mũ. Kũ fi tóg vẽnũ ra hã jẽg há' he mũ, ha mẽ. Kũ fi tóg Topẽ mĩ vĩ há han mũ sir.

¹⁴ Hã ra vẽnũ kanhrãn jafã to pã'i tóg *Jesus* to jũ mũ, ti tũ vẽnũkãn ke kurã ki fi tũ há' hen kũ. Kũ tóg vẽnũ kar jyvẽn kũ ag mĩ: “kurã tũ 6 (ke) hã ki ãg tóg rãnrãj ke mũ ha,” he mũ. “Hã kũ kurã tũ 6 (ke) ãn ki kãmũm nĩ, ti tũ ãjag tũ há' hen jé. Vẽnũkãn ke kurã ki vẽnũ kygtãg kãmũ tũg nĩ,” he tóg mũ.

¹⁵ Hã ra *Jesus* tóg ti vĩ kãfãn kũ: “jykre régre ã nĩ mĩr,” he mũ. “Vẽnũkãn ke kurã ki ãjag tóg ãjag mẽg ki rĩr tĩ gé, monh ki, kãvãru ki ke gé, ha mẽ. ãjag mẽg kygvãg ãjag tóg tĩ, ag tũ goj kron mũn jé, ti tũ ãn kã kã se kũ jẽ kũ, *cocho* to. ¹⁶ Kũ tag fi vỹ se kũ jẽ ãn ri ke ja nĩ gé, ha mẽ. *Satanás* hã vỹ fi sé', prỹg tũ 18 (ke) ki. ãg jógjóg ve tũ *Abraão* krẽ'krẽ ù fi vẽ. ãg mẽg kãfór fi tóg jẽ. Hã ra ã tóg jũ sór mũ, isỹ vẽnũ kãn ke kurã ki fi tũ há' hen kũ. Isỹ fi kavãn ri ke vẽ,” he tóg.

¹⁷ Ti vĩ tag to ag tóg mĩ'ãg'ãg mũ sir, ti kato tẽ mũ ag. Hã ra tóg vẽnũ e ãn mĩ sér tĩ sir. Ag mĩ tóg nẽn ù há kar han tĩ, hã kũ tóg ag mĩ sér tĩ sir.

Topẽ vĩ tũ vẽnũ kar kri rũm ke (Mt 13.31-33; Mc 4.30-32)

¹⁸ Kũ tóg ag mĩ: “Topẽ tũ tũ ãg pã'i nĩnh ke vỹ tũ ka tũ krãn ri ke nĩ,” he mũ. ¹⁹ “Ti krãn ãg tóg tĩ. Kũ tóg mog há han tĩ. Hã kũ sēsĩ tóg ti fėj kã ki jagfénh tĩ,” he tóg.

²⁰ Kũ tóg fag mĩ: “Topẽ tũ tũ ãg pã'i nĩnh ke vỹ ùn tỹtã fag tũ ãmĩ han ri ke nĩ,” he mũ gé. ²¹ “*Fermento* sĩ tũ fag tóg farĩnh e mré jẽgãg tĩ, hã ra tóg tũ són ke kãn tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jãnkã sĩ kãme (Mt 7.13-14, 21-23)

²² Kũ tóg tĩg mãn kũ ãmã e fĩn rãm mũ, ãmã mág, ãmã kãsir ke gé. Tĩg kũ tóg ag kanhrãn rãn mũ sir. Kũ tóg vãhã, ãmã tũ *Jerusalém* kukãm tũ mũ. ²³ Kũ ù tóg ti mĩ: “*Senhor*,” he mũ. “Ûn krenkren mũ ag mĩ pipir nýtĩ, e nýtĩ vó?” he tóg. Kũ tóg ti mĩ: ²⁴ “ĩnh ki rã vỹ, jãnkã sĩ ra rã ri ke nĩ,” he mũ. “Vãsãn nĩ, ã tũ ra rã jé. Kejẽn ù tóg, ra rã mãn ke tũ nĩ ha. ãn kã ù tũ hẽn ri

ke ag vỹ, ra ge sór ke mũ, hã ra ag tóg, tỹ hẽ ri kenh ke tũ nĩ sir. ²⁵ Đn ki rĩr tĩ ẽn tỹ nĩfénh ja vỹ mỹr, hã kỹ ag tóg, kã ra genh ke tũ nĩ ha. Kanhkã to ken hã vỹ, ĩn ti. Đn ki rĩr tĩ ẽn hã ne nĩfénh ke mũ', kỹ ãjag tóg sir re tá nỹtĩ kỹ tỹ tórón' tórón' kenh ke mũ. "Senhor', ẽg mỹ róm, ẽg jy nón, jãnkã ti," he jé ãjag tóg ke mũ. Hã ra tóg sir ãjag mỹ: "ãjag ki kagtĩg sóg nĩ," henh ke mũ. ²⁶ Kỹ ãjag tóg ti mỹ: "ẽg hã vỹ ã mré jẽn ja nĩ, ã mré ẽg tóg kron ja nĩ, ẽg kanhrãn ja ã tóg nĩ, ẽg jamã tá. Ẽg hã vỹ," henh ke mũ. ²⁷ Hã ra tóg ãjag mỹ: "inh pijé ãjag ki kanhró nĩ'," henh ke mũ. "Ãjag pijé tỹ inh mré ke nỹtĩ'. Ha mũjẽg. Vẽjykre pãno han ãjag tóg mũgtĩ," he jé tóg ke mũ. ²⁸ ãjag tỹ ra mũnh ke tá ãjag tóg vỹsỹrénh ke mũ, tá ãjag tóg ãjag jã tỹ gágán kenh ke mũ. Kór há tá ãjag tóg *Abraão* venh ke mũ, tá, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé, Topẽ vỹ tó tĩ ag kar ke gé. Ẽn ag kar vỹ, Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh mũ sir, ãjag jãvo. ²⁹ Ẽn kã Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag tóg kãmũnh mũ, rã jur ja tá, rã pur ja tá, kanhkã fyr kar tá. Kãmũ kỹ ag tóg, Topẽ tỹ ag ki rĩr nĩ ti venh ke mũ, ãjag jãvo. ³⁰ Ẽn kã tag ki ùn kãsir ù ag tóg tỹ ùn mág nỹtĩnh mũ, tá. Kỹ tag ki ùn mág ù ag tóg tỹ ùn kãsir nỹtĩnh mũ gé, tére kỹ," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Jerusalém ra tĩg ke

³¹ Kurã ẽn kã *Fariseu* ù ag tóg ti mỹ: "ha mẽ," he mũ. "Pã'i mág tỹ *Herodes* vỹ ã tén sór mũ. Hã kỹ vẽn pėjunh tĩg," he tóg.

³² Kỹ tóg ag mỹ: "mĩg sĩ ri ke ti nĩ, hã kỹ tóg ke mũ," he mũ. "Kỹ ti mỹ: "ver sóg vėjagrẽ kórég pan mũ, ver sóg ùn kagyga ag tỹ há' henh ke mũ, ùri, vaj kỹ ke gé. Kurã tãgtũ ki sóg han kãn ke mũ, he ti," hem nĩ. ³³ "Ùri sóg ver tĩnh mũ, vaj kỹ ke gé, vaj ùn kỹ ke gé. Iser ken kỹ sóg *Jerusalém* hã tá ter ke mũ. Tag ki ke pijé'. *Jerusalém* tá ke ag hã tóg Topẽ vỹ tó tĩ ag kãgtén tĩ, he ti," hem nĩ ti mỹ," he tóg.

Jesus tỹ Jerusalém tá ke ag to fe kaj nĩ
(Mt 23.37-39)

³⁴ Kỹ tóg: "*Jerusalém* tá ke'," he mũ. "Topẽ vỹ tó tĩ ag kãgtén ãjag tóg tĩ. Topẽ tỹ ãjag mỹ ùn jẽgnẽg tĩ ag pin ãjag tóg tĩ, pó tỹ. Isỹ ãjag ki rĩr há tóg tĩ vỹ. Garĩnh fi vỹ fi krẽ kri jẽg tĩ. Fi tỹ ag vỹsỹrénh tũ nĩ jé ke vỹ. Ẽn ri ke han sór sóg mũ vỹ, hã ra ãjag tóg ke jãvãnh nỹtĩ. ³⁵ Hã kỹ ag tóg ãjag jamã pũn kãn ke mũ, kỹ ù vỹ kãnhmar tá nĩg mãn ke tũ nĩ ha. Inh ve mãn ke tũ ag nĩ ha mỹr. Kejẽn ãjag tóg iso: "Topẽ tỹ ti jẽnẽ ja vỹ," henh ke mũ. Ẽn kã hã ãjag tóg inh ve mãn ke mũ," he tóg.

14

Jesus tỹ vẽnkhãn ke kurã ki ù tỹ há' he

¹ Kejẽn tóg vẽnkhãn ke kurã tá krỹg mũ. Kỹ tóg *Fariseu* ag pã'i ù ĩn krẽm nĩ nĩ, ti mré jẽn jé. Hã ra ag tóg tá ti tỹ rĩr mũ. "Ti mỹ vẽnkhãn ke kurã ki rãnhrãj ke tũ?" he ag tóg mũ.

² Hã ra ùn kaga ù tóg tá jun mũ. Kãnhpar kãn kỹ tóg jẽ. ³ Kỹ *Jesus* tóg pã'i ag mỹ: "ẽg tỹ vẽnkhãn ke kurã ki ù tỹ há' hen mỹ há nĩ, mỹ kórég nĩ, vó?" he mũ. ⁴ Hã ra ag tóg ti mỹ nẽn ù tó tũ nĩ. Kỹ tóg ùn kaga ẽn vóg kỹ ti tỹ há' he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: "ha tĩg ge," he mũ. ⁵ Kỹ tóg ag mỹ: "kejẽn ãjag kósin ù tóg goj ki kutẽnh mũ, ke tũ nĩ kỹ ãjag mẽg tỹ monh," he mũ. "Vẽnkhãn ke kurã ki tóg ki kutẽnh mũ, hẽn ri ke mũn. Kỹ ãjag tóg ti kunũnh ke mũ gé," he tóg. ⁶ Kỹ ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ sir.

Fénhta to vėjykre

⁷ Hã ra tóg ti mré jẽg nỹtĩ ag tỹ jẽn vén sór vэг mũ, ag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩ jé. Hã kỹ tóg ag mỹ: ⁸ "kejẽn ù tóg ãjag kógfyn mũ, ãjag tỹ ti prũg ke to fénhta ve jé," he mũ. "Kỹ ti fénhta kã jẽn vén sór tũg nĩ. Hẽn ri ke mũn ã kãfór nĩ ù tóg tá jun mũ. ⁹ Kỹ fénhta ki rĩr mũ ẽn tóg ã mỹ: "toreg ver'. Ti jẽn kar kỹ hã ã tóg jẽn ke mũ," henh ke mũ. Kỹ tóg ã mỹ'a tĩnh mũ sir, ha mẽ. ¹⁰ Kỹ ã tỹ fénhta venh tĩg kỹ mẽ kã nĩm nĩ ver. Kỹ fénhta ki rĩr mũ vỹ ã mỹ: "ha jẽn vén, fag mré," henh ke mũ. Kỹ ã pijé mỹ'ãg ke mũ'," he tóg. ¹¹ "Hã kỹ tóg

ũ tỹ ag kãfór nĩ sór mũ térem ke mũ, vėsỹkã, Topẽ ti, ha vem nĩ. Jãvo tóg ũ tỹ: “tỹ inh ũn sĩ nĩ,” he mũ ẽn jãnfyng ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ ũn jagtar ag jagãgtãn

¹² Kĩ tóg ũ tỹ ti kógfyn mũ ẽn mỹ kãmén mũ gé. Ti mỹ tóg: “ã tỹ fénhta han sór kỹ ũn riko ag mỹ tó sór tũg nĩ, ã mré ke fag mỹ, ã kãke ag mỹ, ã jãvy ag mỹ. ã rã nỹtĩ ag mỹ tó tũg nĩ gé,” he mũ. “ã tỹ ũn riko ag mỹ tó kỹ ag tóg vėnh kaja jé ã mỹ fénhta han sór mũ gé. Kỹ ã tóg ã fénhta kaja ti vėg mũ sir, ẽprã. ¹³ ã tỹ fénhta han sór kỹ ũn kaga kỹ rãnrãj vãnħ ag mỹ tóm nĩ, ũn kãnhgrĩ ag mỹ, ũn kyvó ag mỹ. ¹⁴ ã tỹ tag han kỹ Topẽ vỹ ã ve há han ke mũ, ha vem nĩ. ã mỹ ag tóg fénhta han ke tũ nĩ, ag tỹ tỹ nén ũ tũ nỹtĩn kỹ. Kỹ ã tóg ã rĩr mãn kỹ ti kaja venħ ke mũ, Topẽ tỹ ũn jykre kuryj kar ag rĩnrĩn mãn ke kurã ẽn kã,” he tóg.

Fénhta mág to vėjykre (Mt 22.1-10)

¹⁵ Kĩ tóg tá ti mré jėg nĩ ũ mỹ mẽ há tĩ, ti vĩ tag ti. Kỹ tóg ti mỹ: “ũ tỹ Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ vėg mũ mỹn hỹn sér pẽ tĩnh mũ, ũ tỹ tá fénhta vėg mũ ẽn mỹ,” he mũ.

¹⁶ Kĩ tóg ti mỹ: “hỹ, kanhkã tá fénhta vỹ ge nĩnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejėn ũ tóg nĩgtĩ. Fénhta mág han sór tóg mũ, kỹ tóg ũ tỹ hėn ri ke ag mỹ tó ja nĩ, ti tỹ fénhta han ke to há. ¹⁷ Ti fénhta kurãn kã tóg ti *camarada* jėnėg mũ, ti tỹ ũn kógfyn kỹ nỹtĩ ag mỹ: “ha kãmũjėg, kar kỹ tóg nĩ ha,” he jé. ¹⁸ Hã ra ag tóg ve sór tũ nĩ, ag kar ti. ũ tóg ti mỹ: “ga kajãm inh, há kỹ sóg venħ tĩ mũ ver. ũri tóg inh mỹ vėnh mỹ tĩ,” he mũ. ¹⁹ Kỹ ũ tóg ti mỹ: “monħ gé sóg, monħ tỹ 5 (ke) rėgre,” he mũ gé. “Kỹ sóg ag venħ tĩ mũ ver,” he tóg mũ gé sir. ²⁰ Kỹ ũ tóg ti mỹ: “ũri sóg prũg mũ ha, há kỹ tóg vėnh mỹ tĩ,” he mũ gé.

²¹ Kỹ ti *camarada* tóg ti mỹ tónħ kãtĩ mũ. Kỹ tóg jũ mũ. Ti mỹ tóg: “ẽmĩn mág ra tĩg, ẽpry kãsir ra ke gé, ẽmã kar ki,” he mũ. “Kỹ ũn jagtar ag tatĩ kãtĩg, ũn kãnhgrĩ ag, ũn kyvó ag, ũn tĩg vãnħ

ag ke gé,” he tóg. ²² Kỹ tóg tĩg mãn mũ. Tá vỹn ke kỹ tóg ti mỹ: “ke kãn inh huri. Hã ra tóg fór tũ nĩ ver, fénhta jo ĩn ti,” he mũ.

²³ Kỹ ti *patrão* tóg: “vėsỹkã tĩg mãn ge,” he mũ. “Vãnħ kã mĩ tĩg, ẽmã kãsir pẽ kã mĩ ke gé, ẽpry ra, ẽmĩn jagma,” he tóg. “Ag kutãn nĩ, fénhta jo ĩn fór jé,” he tóg.

²⁴ Hã kỹ sóg ãjag mỹ ke mũ. ũ mỹ sóg tó vén ja nĩ, há ra ag tóg inh fénhta venħ ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. *Jesus* tỹ *Fariseu* ag mré jėn kỹ ag mỹ kãmén há vė.

Ëg tỹ ẽg jykre tovãnħ (Mt 10.37-38)

²⁵ Kejėn ũn e ag tóg ti nón mũ mũ. Kỹ tóg ag jé vĩrĩn ke kỹ ag mỹ: ²⁶ “ũ tỹ inh mré tĩg pẽ han sór mũ jé inh há to há kãfór nĩ, ti han mũ fag kri, ti prũ fi kri, ti krẽ kri, ti kãke ag kri, ti jãvy ag kri, ti ve fag kri, vėnh kri ke gé, mỹr, ha mẽ,” he mũ. “Ke tũ nĩ mũ ra tóg inh mré kãtĩg ke tũ nĩ, kỹ tóg tỹ inh mré ke nĩnh ke tũ nĩ gé. ²⁷ Ha vé, ag tỹ inh krunħ tỹ inh kri fi kỹ sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa kỹ isén jé, ha vem nĩ. Vėnh nenħ ke tũ sóg nĩ. ũ tỹ inh ri ke han sór tũ nĩn kỹ tóg inh mré kãtĩg ke tũ nĩ, kỹ tóg tỹ inh mré ke nĩnh ke tũ nĩ gé,” he tóg.

²⁸ “ũ tỹ ĩn mág han sór mũ to jykrén. Ti jãnkamy nĩkrén vén jé tóg ke mũ. Kỹ tóg ĩn kaja to jykrén ke mũ gé sir. Ti tỹ ti mỹ há nĩn kỹ tóg vãnħ ĩn han sór ke mũ. ²⁹ Ti tỹ to há to jykrén há han tũ nĩn kỹ tóg vėnh mỹ tĩ. Kỹ tóg ĩn jėg ken ki kũm kỹ ti krogrog han ke mũ sir. Ti tỹ ti krogrog han mũ ra ti jãnkamy tóg tũ' henħ ke mũ, kỹ tóg tovãnħ ke mũ sir. Kỹ ti mré ke ag tóg ti to vĩ kỹ ti nynħ mũ sir. ³⁰ Ti to ag tóg: “ĩn mág han sór tóg mũ vė, há ra tóg to jykrén há han ja tũ nĩ, há kỹ tóg kar tũ nĩ,” henħ ke mũ,” he tóg.

³¹ “Kar kỹ pã'i mág to jykrén nĩ gé. Pã'i ũ tỹ ti mré vėnh génh han sór kỹ tóg ti krēm ke ag nĩkrén vén ke mũ gé sir, vėnh génh ke to há. “10 *mil* (ke) ẽg nỹtĩ,” he jé tóg ke mũ. “Ëg mỹ ag tỹ hėn ri kenħ mũ vỹ? 20 *mil* (ke) ag nỹtĩ. Ag mỹ ẽg tỹ tũ' he kãn ke tũ nĩ vỹ?” he jé

tóg ke mũ. ³² Kĩ tóg pã'i ù ên mẽ vênh vĩ jênh mũ, ti tỹ kór há tá nĩ hã ra. Kĩ tóg ti mẽ: “inh ã mẽ ne nĩm mũ, ã tỹ isovãnh jé?” henh ke mũ,” he tóg.

³³ “Hã kĩ inh mré mũ pẽ han ke to jykrén nĩ. Iso há kãfór nỹtĩm nĩ, ãjag tũ kar kri. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag pijé inh mré mũ pẽ han mũ,” he tóg.

Sa to vễjykre

(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ “Sa vĩ há nĩ. Hã ra ti kãhór nĩn kĩ êg tỹ ne tỹ tỹ kajã' he mãn ke tóg tũ tĩ,” he tóg. ³⁵ “Ti kãhór nĩn kĩ tóg kórég nĩ. Fón êg tóg tĩ. Êg pijé êg japỹ ki ti fón tĩ', êg jakré tỹ tóg há' henh ke tũ nĩ gé. Ti fón pẽ han jé êg tóg ke mũ. Ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ inh mré mũ pẽ han tũ nĩn kĩ. Jẽmẽ há han nĩ, sỹ ãjag mẽ nén tó mũ tag ti,” he tóg.

15

Ovelha vãfor kãme

(Mt 18.12-14)

¹ Kejẽn ù tỹ *imposto* mãg tĩ ag tóg ti to kãmũ mũ, Topẽ vĩ mranh tĩ ag ke gé. Ag tỹ ti vĩ mẽ sór vẽ. ² Kĩ tóg *Fariseu* ag mẽ kórég nỹ, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mẽ ke gé. Kĩ ag tóg ti to vĩ vĩ he mũ sir. “Topẽ vĩ mranh tĩ ag to tóg há nĩgtĩ. Ag mré tóg jẽg tĩ mỹr,” he ag tóg mũ.

³ Kĩ tóg fag mré ag mẽ: “ũ tỹ Topẽ vĩ mranh mũ tỹ ti jykre kórég tovãnh kĩ tóg ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. ⁴ “Ủ mẽg tỹ mé vĩ tỹ ù tỹ 100 (ke) nỹtĩ. Hã ra kejẽn ti mẽg pir tóg vãfor mũ. Kĩ tóg ti kanẽnh tĩ mũ sir, ùn e ên ag ré kĩ. ⁵ Ti tỹ ti ve kĩ ti fe tóg mrin ke mũ sir. Kĩ tóg ti nunh kri ti fi kĩ kãtĩ mũ sir. ⁶ Kĩ tóg ti ãn tá jun mũ. Tá tóg ti kanhkã fag jé prẽr mũ, ti rã hã nỹtĩ fag kar. Kĩ tóg fag mẽ: “inh mré ti to mẽ sér,” he mũ. “Inh mẽg vĩ vãfor ja nĩ, hã ra sóg ti ve mãn mũ,” he tóg. ⁷ “Kĩ tóg ge nĩ, ha mẽ. Ủ tỹ 99 (ke) ag tỹ vễjykre kuryj han kĩ tóg há tĩ sir. Kĩ tóg kanhkã tá ke ag mẽ sér tĩ sir. Hã ra tóg sér kãfór tĩ, ùn pir tỹ ti jykre kórég tovãnh kĩ, ti tỹ ti tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ên tovãnh kĩ,” he tóg *Jesus* ti.

Jãnkamy vãfor kãme

⁸ “Kỹ ùn tỹtã fag tóg ge nỹtĩ tĩ gé, ha mẽ. Ủ fi tóg jãnkamy tỹ 10 (ke) tỹ tũ nĩ. Kejẽn ùn pir tóg fi mẽ vãfor mũ. Kĩ fi tóg néj grub kĩ fi ãn kã mũ prun kãn mũ gé, jãnkamy ên kanẽnh jé. ⁹ Vãhã fi tóg ve mãn mũ sir. Kĩ fi tóg fi mré ke kar fag jé prẽr mũ. Kĩ fi tóg fag mẽ: “inh mré to mẽ sér,” he mũ. “Inh jãnkamy vĩ vãfor ja nĩ, hã ra sóg ve mãn mũ,” he fi tóg mũ. ¹⁰ Kĩ tóg ge nĩ, kanhkã tá, ha mẽ. Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag mẽ tóg sér tãvĩ tĩ, ù fi tỹ fi tỹ Topẽ vĩ mranh ên tovãnh kĩ, ha mẽ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ủ kósin vãfor kãme

¹¹ Kĩ tóg: “ũ vĩ tóg kósin régre ja nĩgtĩ gé,” he mũ. ¹² “Kỹ ti kósin tỹ êgno tóg ti panh mẽ: “ha ùri inh mẽ isũ nĩm, ã tỹ inh mẽ nén nĩm ke mũ ên ti,” he mũ. Kĩ ti panh tóg ti krẽ mẽ ti tũ vênh kãpãm mũ sir. ¹³ Kãnhmar ti kósin kyrũ tóg ti tũ mãn kĩ êmã ù ra tĩ mũ. Tá tóg vãm kãn mũ, nén ù kórég kar to. ¹⁴ Kejẽn tóg tá prỹg han mũ sir, êmã ên tá. Kĩ tóg kókĩr mũ sir. ¹⁵ Kĩ tóg tá ke ù mré vémén mũ, ti tỹ ti mẽ vênh rãnhraj nĩm jé. Kĩ tóg ti tỹ ti mẽ ti mẽg tỹ porko ki rĩr jé ti jẽnẽg mũ sir, ti *saфра* ra. ¹⁶ Kĩ tóg ti mẽg jẽn ko sór mũ, ti kókĩr tãvĩ nĩn kĩ. ¹⁷ Kĩ tóg kejẽn krĩ há han mũ. To jykrén tóg mũ sir. “Inh panh mẽ rãnhraj tĩ ag vĩ êmĩ ko mág tĩ. Ag jẽn tóg ag mẽ kén tĩ. Jo sóg kókĩr kĩ ter sór mũ ha,” he tóg. ¹⁸ “Inh jé hỹn inh panh kukãm tĩg mãn ha,” he tóg. “Kỹ sóg ti mẽ: “panh',” henh ke mũ. “Kanhkã tá nĩ ên vĩ mranh inh, ã vĩ ti ke gé. ¹⁹ Kĩ sóg vênh mẽ tỹ ã kósin tũ nĩ. Vẽnhmỹ sóg tỹ ã *camarada* nĩnh ke nĩ ha,” he jé sóg ke mũ,” he tóg mũ, to jykrén kĩ. ²⁰ Kĩ tóg tĩ mũ sir, ti panh kukãm.

Hã ra ti panh tóg kuvar há tá ti kãtĩ ên vэг mũ. Kĩ tóg ti kato tĩg kĩ ti ki póm ke mũ sir. Ti ki nhun ke tóg mũ gé sir. ²¹ Kĩ ti kósin tóg ti mẽ: “panh',” he mũ. “Kanhkã tá nĩ ên vĩ mranh inh, ã vĩ ke gé. Hã kĩ sóg vênh mẽ tỹ ã kósin tũ nĩ ha,” he tóg.

²² Hã ra tóg ti mẽ: “vó, vênh pãte fón kĩ tóg nĩ,” he mũ. Kĩ tóg ti *camarada*

ag mý: “kur há täví ên gé kãmũjêg,” he mũ. “Ti nĩgê kã rãg gé, nĩgê kã nĩm jafã tỹ, pẽn né ên ke gé. ²³ Monh tãgy ên venh mũjêg. Ti tân ra, êg tỹ ko jê. ²⁴ Inh kósín vỹ inh mý ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vê, hã ra tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg. Kĩ tóg ag mý sér tĩ sir, ag tỹ fénhta han kũ.

²⁵ Hã ra ti kósín sanh tóg ti japỹ tá rãnrãj tĩ. Kĩ tóg vãhã tá kãtĩg kũ ti ãn tá jun kũ vãkyr mẽg mũ. Fag vẽn gringrén ên vég tóg mũ. ²⁶ Kĩ tóg ti camarada mý: “fénhta tỹ ne nê hỹn’?” he mũ. ²⁷ Kĩ tóg ti mý: “ã jãvy vỹ jun, kũ ã panh vỹ monh tãgy ên tân,” he mũ. “Ti mý tóg sér tĩ, ti tỹ ti ve mãn kũ. Kaga tũ tóg jê, há tóg jê, hã kũ tóg ã panh mý sér tĩ,” he tóg. ²⁸ Kĩ tóg jũ mũ sir. Kĩ tóg ãn kã ra rã tũg mũ, jũ kũ.

Kĩ ti panh tóg ti mý jã han tĩ mũ. Ti mý tóg: “êg mré fénhta venh kãrã,” he mũ. ²⁹ Hã ra tóg ti mý: “nejê,” he mũ. “Prỹg tỹ hẽn ri ke ki sóg ã rãnrãj ti han, ha mẽ. Inh pijé ã vỹ mranh ja nĩgtĩ. Ge ra ã tóg inh mý nén ã nĩm ja tũ nĩ. ã pijé inh mý cabrito fêg tĩ, sỹ inh mré ke ag mý fénhta han jê. ³⁰ Hã ra ã kósín ên tóg jun mũ sir, kũ ã tóg ti mý monh tãgy ên tân. Kóreg ti nĩ. ã tũ fón kãn tóg mýr, ãn týtã kóreg fag to, hã ra ã tóg fénhta mág han mũ, ti kãtĩg kũ,” he tóg.

³¹ Hã ra ti panh tóg: “vó,” he mũ. “Inh mré ã tóg jê nĩ, kũ tóg inh mý sér tĩ. Kĩ isũ kar vỹ tỹ ã tũ nýtĩ, mýr, ha mẽ. ³² Hã ra fénhta tag vỹ há nĩ, ha mẽ. Êg mý tóg sér täví tĩ. ã jãvy vỹ inh mý ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vê, hã ra tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg, ti panh ti, ti kósín sanh mý,” he tóg, *Jesus* ti.

16

Êg tỹ êg tũ vẽn kãpãm ke

¹ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mý, fag mý: “kejên ãn riko tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Kĩ ti tũ ki rĩr tĩ tóg nĩgtĩ gé. Kejên ag tóg ti tũ ki rĩr tĩ ên to vỹ mũ. Ti *lograr* he mẽ ti nêji nĩ. ² Kĩ tóg ti mý: “ã tỹ han mũ mẽ inh,” he mũ. “Sỹ ã rãnrãj tugnỹm ke

vê. Ki rĩr mãn ke tũ ã tóg nĩ ha,” he tóg mũ. ³ Kĩ tóg to jykrén kũ: “inh hỹn hẽ ri kenh mũ ha?” he mũ. “Inh *patrão* tỹ inh kutêm kũ inh hỹn ne konh ke mũ ha? Inh êpỹ jê sóg krój nĩ. Kũ sóg vẽn kar mý: “inh mý nén ã nĩm, inh mý jãnkamy nĩm,” he sór tũ nĩ gé. Inh mý'a tóg tĩ,” he tóg. ⁴ Kejên tóg: “vãhã inh ki kanhró nĩ ha,” he mũ. “Sỹ tag han kũ ag tóg iso há nýtĩnh mũ, kũ ag tóg inh mý: “inh mré nĩnh kãtĩg,” henh ke mũ,” he tóg. ⁵ Kĩ tóg ã tỹ ti *patrão* mý néve nýtĩ ên ag jê prêr kãn mũ sir. Kĩ tóg ã mý: “ã néve tỹ hẽ ri ke nĩ?” he mũ. ⁶ Kĩ tóg ti mý: “*azeite lata* tỹ 100 (ke) ki inh néve jê,” he mũ. Kĩ tóg ti mý: “hỹn, ã vẽn rán ti, sỹ ã mý ã néve térem kũ 50 (ke) rán jê,” he mũ. ⁷ Kĩ tóg ã mý: “jo ã?” he mũ gé. Kĩ tóg ti mý: “*trigo* sako tỹ 100 (ke) vê,” he mũ. Kĩ tóg ti mý: “hỹn, ã vẽn rán ti, sỹ ã mý térem kũ 80 (ke) rán jê,” he mũ gé.

⁸ Kĩ ti *patrão* tóg mẽg mũ. Kĩ tóg ti mý: “jykre mẽ ã tóg nĩ, kũ ã tóg ã tỹ hẽn ri ke tỹ ã to há nĩ han, ã tỹ ag mý ag néve rem kũ,” he mũ,” he tóg.

“Kũ hã vê. ã tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ag tũ to jykrén há han tĩ, inhhã, ha mẽ. Tỹ ag êprã ke nýtĩ, hã kũ ag tóg tag ki nén to jykrén há han tĩ, ã tỹ inh ki ge kũ nýtĩ ag kãfór,” he tóg.

⁹ “Hã kũ sóg ãjag mý tó mũ. ãjag tũ tỹ vẽn kãpãm nĩ, Kũ ag tóg ãjag to há nýtĩnh mũ. Kejên ãjag tóg ãjag tũ ré kũ mũnh mũ. Ên kã ãjag tóg mũ há han ke mũ gé. Kanhkã tá ag tóg ãjag mý: kunĩg, henh ke mũ.

¹⁰ ã tỹ nén ã sĩ ki rĩr há han kũ tóg nén ã ki rĩr há han kãn ke mũ gé. Jãvo ã tỹ nén ã sĩ ki rĩr kónãn kũ tóg nén ã ki rĩr kónãn kãn ke mũ gé sir. ¹¹ Êg tỹ ga kri nén vég mũ vỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ. ãjag tỹ hã ra ga kri ãjag tũ ki rĩr há han tũ nĩn kũ ãjag tóg kanhkã tỹ tỹ nén ã tũ nýtĩnh mũ gé. ¹² ãjag tỹ êprã nén vég mũ vỹ tỹ Topê tũ nĩ. Ti hã mý ãjag tóg ki rĩr ke mũ. ãjag tỹ ti tũ ki rĩr há han tũ nĩn kũ tóg sir ãjag mý ãjag tũ pẽ ên nĩm ke tũ nĩ gé, kanhkã tá,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg jagrē régre
(Mt 6.24)

13 “Ā jagrē régre nīn kŷ tóg vēnh mŷ tī. Ā tŷ Topē hā tŷ jagrē nīn kŷ jānkamy tān ēn tŷ jagrē nī sór tūg nī. Ā tŷ jānkamy e ve sór kŷ ti hā vŷ tŷ ā jagrē nīnh mŷ. Kŷ ā tóg Topē tŷ ā mŷ nén tó mŷ ēn to jykrén há han ke tū nī, ha vem nī,” he tóg, *Jesus* ti.

Topē jykre
(Mt 11.12-13; 5.31-32; Mc 10.11-12)

14 Hā ra *Fariseu* ag tóg mēg mŷ. Jānkamy mág hā to ag tóg há nŷtī. Hā kŷ ag tóg ag tŷ *Jesus* vī mē kŷ ti to é he mŷ. 15 Hā ra tóg ag mŷ: “Ēprā ke ag mŷ ājag tóg tŷ ūn jykre há nŷtī ve nī,” he mŷ. “Hā ra Topē vŷ ājag tŷ nén to jykrén mŷ ēn vég nī, ti mŷ ājag tóg kavéj nŷtī,” he tóg. “Ēprā ke mŷ nén sīnvī nī ve tóg Topē mŷ kórég nī,” he tóg.

16 “*Moisés* tŷ ěg mŷ Topē vī tó ja ēn vŷ *João* tá krŷg, vāsŷ Topē vī tó tī ag tŷ ěg mŷ nén tó ja kar ēn ti. *João* tá jun kŷ vējyre tāg vē sir, hā vŷ: Topē tŷ tŷ ěg pā'i nī, he mŷ. Kŷ ū tŷ hēn ri ke ag tóg vāsānsān tī, ag tŷ ve jé.

17 Hā ra Topē jykre si ēn tóg tū' hēnh ke tū nī gé, *Moisés* tŷ ěg mŷ nén tó mŷ ēn ti. Ga vŷ tū' hēnh ke mŷ, kanhkā ti ke gé. Jāvo Topē jykre vŷ tū' hēnh ke tū nī,” he tóg.

18 “Ēg prŷg kŷ tóg ge nī, ha mē. Ā tŷ ā prŷ fi fón kar kŷ ū fi tŷ prŷg mǎn kŷ ā prŷ tū fi vē sir. Kŷ ā tŷ ā prŷ fi fón kar kŷ ū tŷ fi tŷ prŷg mǎn kŷ fi mén tū vē gé sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Ū tŷ Topē vī mē jāvānh ag tŷ nŷgme ki vár ke

19 Kŷ tóg ag mŷ: “kejēn ū tóg nŷgtī, ūn riko pē,” he mŷ. “Kur kaja e tu ti tŷgtī, kur hapē. Kurā kar ki tóg vējēn há ko tī. Fénhta ri ke han tóg tī, kurā kar ki.

20 Kŷ ūn jagtar tóg nŷgtī gé. Ti jiji hā vŷ: *Lázaro*, he mŷ. Vēnh kaga fugfo han vānh ēn han kŷ tóg nī, kŷ tóg nŷ nī, ūn riko ēn ĩn jānkā kā. 21 Ēn vŷ kókŷr tŷgtī, ti kaga to. Kŷ tóg ūn riko jēn vár ko sór tŷgtī, hā ra tóg ti mŷ nŷm tūg tī. Kasor hā ne ti pēnŷn e nŷtī. Vēnh fugfo

han vānh ēn tugmāg ag tóg tī. 22 Kejēn tóg ter mŷ, ūn jagtar ēn ti. Kŷ Topē tŷ jēgnē jafā ag vŷ ti va mŷ mŷ, ti kuprŷg ti, kanhkā ra. Tá *Abraão* tóg nī nī, ěg jóg' jóg ve ti, kŷ tóg ti mré nī nī sir, ti tŷ tŷ ti krē'krē nŷn kŷ.

Kar ūn riko tóg ter mŷ gé sir. Kŷ ag tóg ga kā tá ti péju mŷ. 23 Hā ra tóg nŷgme ki kutē mŷ, ti kuprŷg ti. *Inferno* tá ti vēšŷrénh jagy han mŷ sir. Kejēn tóg kanhkā ki ěvānh mŷ, kŷ tóg tá *Abraão* vég mŷ, *Lázaro* ke gé, kuvar há tá. 24 Kŷ tóg ag mŷ prēr mŷ. “!..Ijóg'!..!..!..*Abraão*'..!” he tóg. “!..Ijagāgtān ra..!” he tóg. “*Lázaro* jēnē ra, ti tŷ ti nŷjuja junun mrān kŷ inh nŷnē mrān sī han jé. Inh mŷ tóg rŷjgy tāvī tī, pī kā ki,” he tóg.

25 Kŷ *Abraão* tóg ti mŷ: “inh kósin,” he mŷ. “Ā tŷ ga kri tī ja ēn ki ěkré. Tá ā tóg há tī ja nŷgtī, jāvo *Lázaro* tóg jagtar ja nŷgtī. Kŷ tóg tag ki há tī nī, jo ā tóg vēšŷrénh jē nī, ā tŷ ti jagāgtān ja tū nŷn kŷ. 26 Kŷ ěg kujū ki tóg tŷ kāgnó nī, kŷ ū tóg pāte rēg ke tū nī. Tag ki ke pijé ēn ra tŷg mŷ', ēn tá ke pijé tag ra kātŷg mŷ gé', kāgnó tag tigrŷn',” he tóg.

27 Kŷ ūn riko ja tóg ti mŷ: “kŷ sóg ā mŷ nén ū tó sór mŷ, ha mē,” he mŷ. “Ā mŷ inh jóg ĩn ra *Lazaro* jēnēnh ke tū? Tá inh mré ke ag vŷ nŷtī. 28 5 (ke) ag nŷtī, inh mré pygfa ja ag. Ti tŷ ag mŷ tónh tŷg jé, ag tŷ tag ki junjun tū nī jé, ag tŷ inh mré vēšŷrénh tū nī jé,” he tóg.

29 Kŷ *Abraão* tóg ti mŷ: “vó, tá ag tóg *Moisés* tŷ ěg mŷ nén tó ja ēn mēnh mŷ, Topē vī tó tī kar ag vī ke gé. Hā kŷ ag tóg Topē vī jēmēnh mŷ, ag tŷ mē sór kŷ,” he mŷ.

30 Hā ra tóg: “vó, vēser tŷ ag tá jun kŷ ag tóg jēmē há han ke mŷ vē, kŷ ag tóg ag jykre pāno ēn tovānh ke mŷ vē,” he mŷ.

31 Hā ra tóg: “vó, ag tŷ *Moisés* vī jēmē sór tū nŷn kŷ ag tóg vēser vī mēnh ke tū nī gé, ag tŷ Topē vī tó tī ag vī mē jāvānh nŷtŷn kŷ,” he mŷ, *Abraão* ti, ūn riko ja ēn mŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Topě vī mranh tỹ jagy nĩ
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ũ tỹ hẽn ri ke ag vỹ ũ tỹ iso há ěn tỹ isovanh han sór mũ, ha mẽ,“ he mũ. “Hã ra ag tóg tag to vėsýrénh tãvĩ han ke mũ. Topě vỹ ag ve kónãnh tãvĩ han ke mũ. ² ũ tỹ ũn sĩ tỹ inh ki rã tovãnh han mũ mỹ tóg há tĩ vễ, ěg tỹ pó mág tỹ ag nunh to sa kỹ goj nig mág kuju ki ag vãm jé. Tag vỹ ag mỹ jagy tĩ vễ. Hã ra ag tóg ti jagy tag kãfór venh ke mũ. ³ To jykrén, vênh ki rĩr kỹ.

Kejẽn ã régre vỹ Topě vī mranh mũ. Kỹ ti mỹ tóm nĩ, ti tỹ kygně ti. Ti tỹ tovãnh sór kỹ ti mỹ vênh pãte fón nĩ. ⁴ Hẽn ri ke mũn tóg ti tỹ Topě vī mranh ěn han mãn', han mãn', he sór mũ. Kurã pir ki tóg mranh tỹ hẽn ri ke han sór mũ, hẽn ri ke mũn. Hã ra tóg tónh kãtĩg mãn', tónh kãtĩg mãn', he mũ gé. Kỹ ti mỹ vênh pãte fón to krónh ke tũg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg tỹ Topě ki rã há han ke

⁵ Kỹ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg ti mỹ: “ěg tỹ Topě ki ge há han há tóg tĩ,” he mũ. “Kỹ to ěg tar han nĩ,” he ag tóg. ⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ Topě ki ge kỹ tóg há tĩ,” he mũ. “Ka tỹ krén to jykrén nĩ,” he tóg. “Sĩ ti nĩ, ěg tỹ ti krãn ve ki. Hã ra tóg mog há han tĩ. Tag ri ke han nĩ, Topě ki rã kỹ. Kỹ ãjag tóg nèn ũ kar to tar nỹtĩnh mũ. Ka tag ve ra ha. Ājag tỹ ti mỹ: “ã jěgia ki kã kãkutě kỹ goj ki vênh krãn,” hen kỹ tóg kenh mũ, ãjag tỹ Topě ki rã há han kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Tỹ ěg Topě camarada nỹtĩ

⁷ “Ājag camarada jykre to jykrén nĩ,” he tóg. “Ājag japỹ ki tóg rĩr tĩ, ke tũ nĩ kỹ ãjag mềg ki. Rãkãnh kỹ tóg ti rãnhraj ja tá kãtĩ tĩ. Kỹ ãjag pijé ti mỹ: “kunĩg, jẽn jé,” he tĩ. ⁸ Ti mỹ ãjag tóg: “inh mỹ vễjẽn han, ijẽn jé, isỹ kron jé,” he tĩ. “Kar kỹ ã tóg jẽn ke mũ gé, kron ke mũ gé sir, ijẽn kar kỹ,” he ãjag tóg tĩ, ãjag camarada mỹ. ⁹ Kỹ ãjag tóg ti mỹ vĩ há han tũ nĩ gé, ti tỹ ãjag vĩ ki króm mũ ra. Ājag camarada vễ mỹr, hã kỹ tóg ãjag

vĩ ěn han ke mũ. ¹⁰ Kỹ ãjag camarada ag ri ke han nĩ, Topě mỹ, ha mẽ. Ājag tỹ Topě tỹ ěg mỹ nèn tó mũ ěn han kãn kỹ, jagně mỹ: “Topě camarada vỹ tỹ ěg nỹtĩ,” hem nĩ. “Ěg tỹ ti tỹ ěg mỹ nèn tó mũ ěn han mũ ra tóg ver tỹ nèn ũ tũ nĩ,” hem nĩ, jagně mỹ. “Tĩ vĩ han kãn tugrĩn ěg tóg há nỹtĩ,” he tũg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ũn kagyga e ag tỹ há' he

¹¹ Kỹ tóg *Jerusalém* ra tĩg sór mũ. Hã kỹ tóg ga tỹ *Samaria* mré ga tỹ *Galilėia* fyr mĩ tĩ mũ. ¹² Tá tóg ěmã ũ ki rã mũ. Hã ra ũ tỹ 10 (ke) ag tóg ti kato kãmũ nĩ, vênh kaga kren vãnh hynhan kỹ nỹtĩ ag. Ag tỹ ti ve kỹ ag tóg kór há tá nỹtĩ nĩ. ¹³ Kỹ ag tóg jamã há ra prẽnprěr kỹ: “!..*Jesus*!..!” he mũ. “!..*Senhor*!..! ěg jagãgtãn ra..!” he ag tóg mũ. ¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “Topě tũ ki rĩr tĩ ag mỹ vênh ven mũjěg,” he mũ.

Ag mũn kỹ ag tóg hághá' he kãn mũ sir, ag tỹ tá junjun to hã. ¹⁵ Kỹ ag kã ũn pir tóg kyrã mũ, ti to. Topě mỹ tóg vĩ há han mũ, ti tỹ há' hen kỹ. Kỹ vênh kar vỹ ti vĩ mềg mũ. ¹⁶ Ti tỹ tá jun kỹ tóg ti krēm mũg ke mũ. Ti mỹ tóg: “inh mỹ tóg há tĩ, ã tỹ isỹ há' hen kỹ,” he mũ. *Samaria* tá fóg ũ vễ, ũ tỹ *Jesus* to kyrã mũ ěn ti.

¹⁷ Kỹ tóg: “ũ tỹ 10 (ke) ag vỹ há' he kãn,” he mũ. “Hã ra ũn pir ne kyrã'. Hỹn, ũ ag, ũ tỹ 9 (ke) ěn ag?” he tóg. ¹⁸ “Fóg tag hã vỹ ti pir mỹ kyrã, Topě to: ũn mág vỹ tỹ ti nĩ, he jé,” he tóg. ¹⁹ Kỹ tóg fóg ěn mỹ: “jěgně ra,” he mũ. “Ha tĩg,” he tóg. “Ā tỹ inh ki rã hã kỹ ã tóg há' he mũ,” he tóg.

Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ to vễjykre
(Mt 24.23-28, 37-41)

²⁰ Kejẽn *Fariseu* ag tóg *Jesus* ki jēměnh kãmũ mũ. “Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ěn mỹ ver kór gy nĩ?” he ag tóg. Kỹ tóg ag mỹ: “ti vэг tũ ěg tóg nĩ, ěg kaně tỹ,” he mũ. ²¹ “Hã kỹ ěg tóg ti to: tag kã ti nĩ, tãtã ti nĩ, henh ke tũ nĩ gé. Ha mẽ, ãjag kã mĩ ti hur vênh ven, ãjag tỹ ti vэг tũ hã ra,” he tóg.

²² Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “kejẽn tóg ãjag tỹ Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh

hapē tĩnh mũ,” he mũ. “Ti tỹ kurā pir ki ājag mỹ vėnh ven ra tóg ājag mỹ há tĩnh mũ vė, hā ra ājag tóg venh ke tũ nĩ ver,” he tóg. ²³ “Kejēn ag tóg ājag mỹ: “tag ki ti jun,” henh ke mũ. “Ēn tá tóg jē,” he jé ag tóg ke mũ gé. Kỹ venh mũ tũg nĩ hā ra. ²⁴ Inh kātĩg mǎn ke vỹ tỹ ta tỹ kóm kóm ke ri ke nĩnh mũ. Vėnh kar vỹ inh ve kǎn ke mũ. Tỹ sóg ēprā ke fi kósın nĩ,” he tóg. ²⁵ “Inh kātĩg mǎn ke to hā sóg hā ra vėsỹrénh mág han ke mũ ver. Ũri ke ag vỹ iso é henh ke mũ ver,” he tóg.

²⁶ “Kỹ inh kātĩg mǎn ke kurā ěn kǎ ēprā ke ag tóg han kǎn ke mũ, ag tỹ Noé tỹ ga mĩ tĩ mũ kǎ nén han ja ěn ti. ²⁷ Ta kutē to hā ag tóg jēn ja nĩgtĩ. Kronkron ja ag tóg nĩgtĩ gé. Vėnh prũg kutēm ja ag nĩgtĩ gé. Ēn kǎ Noé tóg kejēn canoa tỹ ĩn kǎ ra rā ja nĩgtĩ. Ti tỹ kǎ ra rā kar kỹ, ta tóg sir kutē ja nĩ, kỹ ag tóg goj var ki kǎgter kǎn ja nĩ. ²⁸ Ló tỹ ga mĩ tĩg ki tóg hā ri ke pē ja nĩ gé. Jēn ja ag tóg nĩgtĩ gé. Kronkron ja ag tóg nĩgtĩ gé. Nén vėne he ja ag tóg nĩgtĩ gé. Ēkrǎn ja ag tóg nĩgtĩ gé. Đn hynhan ja ag tóg nĩgtĩ gé. ²⁹ Ēn kǎ Ló tóg kejēn ěmā tỹ Sodoma tá kǎkutē ja nĩ, kỹ pĩ tóg kanhkǎ tá kǎtėre ja nĩ, ěmā ěn kri, pó tỹ enxofre nĩja ke gé. Kỹ ěn tóg ag kǎgtén kǎn ja nĩ. Topē tỹ ag vóg kónǎn ke to jykrén ja tũ ag tóg nĩgtĩ. ³⁰ Ge ti nĩnh mũ gé, ēprā ke fi kósın tỹ vėnh ven mǎn ke kurā ěn kǎ. To jykrén ke tũ ag tóg nĩ gé, ti to há tũ ag. ³¹ Ũ tỹ kurā ěn kǎ ti ĩn to hā tĩn kỹn jé ti tũ mǎn rā sór tũg. Ũ tỹ ěpỹ tá tĩ ěn jé ti tũ to vỹn ke tũg. ³² Ló prũ fi to jykrén nĩ, ājag tỹ fi tỹ vėsỹjǎm ěvǎnh ěn ri ke han tũ nĩ jé. ³³ Ājag tỹ ājag jykre hā han sór kỹ ājag tóg nũgme ki vǎr ke mũ, ha vem nĩ. Ājag tỹ isugrĩn ājag jykre fi mǎn kỹ ājag krenkren ke vė, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁴ “Hā kỹ sóg tag tó mũ, ha mẽ. Kuty ěn kǎ, inh kātĩg mǎn ke kǎ kuty ěn kǎ ũn régre ag vỹ jagnē mré nũgnũr nỹtĩnh mũ. Kỹ sóg ag kǎ ũn pir jé prēr ke mũ, kỹ tóg inh mré tĩg mũ, jāvo ti régre vỹ kǎ nỹnh mũ, ha vem nĩ. ³⁵ Ũn

régre fag vỹ ěgtynyn nỹtĩnh mũ, jagnē mré, ěn kǎ. Kỹ sóg ũn pir fi jé prēr ke mũ, kỹ fi tóg inh mré tĩg ke mũ. Jāvo fi régre fi vỹ kǎ jėnh ke mũ, ha vem nĩ.

³⁶ Ũn régre ag vỹ ěpỹ tá rǎnhraj mũnh mũ, ěn kǎ. Kỹ sóg ũn pir jé prēr ke mũ, kỹ tóg inh mré tĩg ke mũ. Jāvo ti régre vỹ tá tĩnh ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁷ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg: “hā ra tag vỹ tỹ hē tá ke nĩnh mũ hỹn’?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “kurā ěn kǎ ājag tóg ki kanhró nỹtĩnh mũ,” he mũ. “Nén ũ ter nỹg ja ri ke ti nĩ. Hā tá tóg vėnh mǎn tĩ, jǎtǎ ti. Tag ri ke ti nĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

18

Ēg tỹ Topē mré vỹ to krónh kenh ke tũ

¹ Kỹ tóg ag kanhrǎn mũ, ag tỹ kurā kar ki Topē mré vėmėn jé, to krónh ke tũ nĩ jé. Kỹ tóg: ² “kejēn pǎ'i tóg nĩgtĩ, ěmā ũ tá,” he mũ. “Topē kamėg vǎnh tóg nĩ, ti jykre pǎno nĩn kỹ. Kỹ tóg ti mré ke ag kamėg vǎnh pē nĩgtĩ gé. Kórég pē ti nĩgtĩ. ³ Ēn jamā tá ũ fi tóg nĩgtĩ gé, ũn mėn ter ja fi. Ēn fi vỹ kejēn ti mỹ: “inh *lograr* he sór mũ ěn ag jo inh ki rĩr,” he mũ. ⁴ Hā ra tóg mẽ jāvǎnh nĩ. Jatun mỹ tóg nĩ nĩ, kysā tỹ hėn ri ke ki. Kỹ fi tóg ti tá jun tỹ hėn ri ke han mũ gé. To krónh ke tũ fi nĩ. Kỹ tóg kejēn to jykrén mũ. “Topē kamėg vǎnh inh nĩgtĩ,” he tóg. “Ũ kamėg vǎnh inh nĩgtĩ gé. ⁵ Hā ra fi tóg isovǎnh tũ pē nĩ. Kurā kar ki fi tóg inh mỹ to vĩnh kātĩ mũ. Kỹ inh hỹn fi jy nĩgǎn mũ ha, ke tũ nĩ mũ ra fi tóg ijũ han ke mũ, fi tỹ inh venh kātĩg to krónh ke tũ nĩ kỹ, ha vem nĩ,” he tóg, pǎ'i kórég ti,” he tóg.

⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ti vỹ jėmē ra,” he mũ. “Jykre pǎno ti nĩ, hā ra tóg fi tỹ ti mỹ vỹ e ěn to fi kren han sór mũ,” he tóg. ⁷ “Hā kỹ Topē vỹ ājag krenkren han ke mũ gé. Ājag kuprėg ja tóg nĩ mỹr, kỹ ti mré vėmėn nĩ. Kurā ki ti mré vĩm nĩ, kuty tá ke gé. Ājag kren han tũ nĩ ve ti nĩ, kejēn. ⁸ Hā ra tóg ājag krenkren han ke mũ, kǎnhmar, ha vem nĩ. Ki hā sóg tó mũ,” he tóg. “Hā

ra ag mÿ ãprã ke fi kósin ên kãtīg mãn kÿ ti mré mÿ sór mÿ vÿ?“ he tóg.

Ëg tÿ: “tÿ inh ùn há nÿ,” henh ke tÿ

⁹ Û tÿ ti vÿ mēg mÿ ên ag kã mÿ ù ag tóg vëso: “tÿ ãg tóg ùn há nÿtÿ,” he tÿ. “Jo ù ag ne kórég nÿtÿ!, inhhã,” he ag tóg tÿ. Ên ag kanhrãn sór tóg mÿ. Kÿ tóg ag mÿ: ¹⁰ “kejēn Fariseu ù tóg nÿgtÿ,” he mÿ. “Topē ìn ra tóg tÿ mÿ, tá ti mré vÿ jé. Ti mré ù tóg ra tÿ mÿ gé, ù tÿ governo mÿ jãnkamy mäg tÿ ti. Ti mré vÿ sór tóg mÿ gé. ¹¹ Kÿ Fariseu tóg: “Topē,” he mÿ. “Inh mÿ tóg há tÿ, isÿ jykre kórég tÿ nÿn kÿ. Û ag tóg nén ù péju tÿ, ù ag tóg nén ù vënh mÿ han tÿ inhhã, jãvo inh pijé han tÿ!. Ag prÿ tÿ fag mré ag tóg nÿgnÿ tÿ. Kÿ governo mÿ jãnkamy mäg tÿ tag ti vÿ kórég nÿ gé, inhhã. ¹² Ag jãvo sóg vëjykre há han tÿ. Semana kar ki sóg vãkre régre han tÿ, jëg tÿ nÿn kÿ. Isÿ kar tÿ sóg dízimo han tÿ, ã mÿ,” he tóg, Fariseu ti, Topē mÿ. ¹³ Hã ra governo mÿ jãnkamy mäg tÿ ên tóg kuvar há tá jé nÿ, mÿ'ãg kÿ. Kÿ tóg kanhkã ki êvãnh tÿ nÿ gé. Ti fe kri tóg kãgmīg mÿ, kÿ tóg: “Topē,” he mÿ gé. “Ã vÿ mranh inh mÿr. Ã mÿ inh jagãgtãn ke tÿ hã ra?“ he tóg.

¹⁴ “Ha mē, Topē vÿ ti mÿ vënh pãte fón, hã kÿ tóg jatun mÿ vyr. Jãvo tóg Fariseu ên mÿ vënh pãte fón tÿ nÿ. Ge ti nÿgtÿ. Ëg tÿ vëso: “há inh nÿ,” hen kÿ Topē tóg ãg mÿ vënh pãte fón ke tÿ nÿ. Ëg tÿ hã ra vëso: “jykre kórég inh nÿ,” hen kÿ Topē vÿ ãg to há nÿ, kÿ tóg ãg tÿ ùn mäg han ke mÿ gé sir, ãg jykre kurynh kÿ,” he tóg, Jesus ti.

Jesus tÿ gÿr to há

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Kÿ fag tóg gÿr tatÿ kãmÿ mÿ ti to, ti tÿ ag kri ti nÿgé fi jé. Hã ra ti mré mÿ tÿ ag tóg fag to jÿ mÿ. ¹⁶ Hã ra tóg fag jé prēr kÿ ag mÿ: “gÿr mÿ vÿ tÿg nÿ,” he mÿ. “Fag tÿ iso kãmÿ kamēg tÿg nÿ,” he tóg. “Û tÿ ge hã vÿ tÿ ãg Senhor tÿ Topē tÿ nÿtÿ,” he tóg. ¹⁷ “Sÿ ke há vë. Gÿr ag vÿ iso há nÿtÿ. Ûn kãsir tag fag ri ke nÿtÿm nÿ, ke tÿ nÿ mÿ ra ãjag tóg

Topē tÿ tÿ ãg pã'i nÿ venh ke tÿ nÿ mÿr,” he tóg.

Ûn riko ag

(Mt 19.16-30; Mc 10.17-31)

¹⁸ Kÿ kejēn pã'i ù tóg ti mÿ: “Senhor’, há ã tóg jé,” he mÿ. “Sÿ rÿr krÿg ja tÿ venh há tóg tÿ. Sÿ ve jé inh hÿn vëjykre há tÿ ne han ke mÿ?“ he tóg. ¹⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “inh mÿ: “há ã tóg jé,” he sór tÿg nÿ. Ëg pijé há nÿtÿ!. Topē hã ne ti pir mÿ há nÿ,” he mÿ. ²⁰ “Topē tÿ nén to ãg jyvën mÿ ên ki kanhró ã tóg nÿ, hã vÿ: ã prÿ tÿ fi mré nÿ tÿg nÿ, ù tén tÿg nÿ, nén ù péju tÿg nÿ, ù to ón tÿg nÿ, ã nÿ mré ã jóg kamēg nÿ, he mÿ,” he tóg. ²¹ Hã ra tóg: “tag kar ki sóg króm kãn, isÿn kã,” he mÿ. ²² Kÿ tóg ti mÿ: “nén ù pir vÿ tÿ nÿ ver,” he mÿ. “Ã tÿ vãm kãn nÿ, ã tÿ ùn jagtar ag mÿ vin jé, jãnkamy ti. Kÿ ã tóg kanhkã tá tÿ mäg nÿnh mÿ sir. Kar kãtīg nÿ, ã tÿ inh mré tÿg jé,” he tóg. ²³ Kÿ tóg ti mÿ vënh mÿ tÿ, ti riko pē nÿn kÿ.

²⁴ Hã ra Jesus tóg ti mÿ vënh mÿ ên ki kanhrãn mÿ. Kÿ tóg ti mré mÿ tÿ ag mÿ: “jagy ti nÿ, ùn riko tÿ Topē tÿ tÿ ãg pã'i nÿ venh ke ti,” he mÿ. ²⁵ “Kãvãru pãnÿ sór vÿ préj nor fÿn kutēnh ke tÿ nÿ,” he tóg. “Ti tÿ fÿn kutē há nÿ ra tóg há tÿ vë, ùn riko tÿ Topē tÿ tÿ ãg pã'i nÿ venh ke ti,” he tóg.

²⁶ Kÿ ti vÿ mēg mÿ ag tóg jagnē mÿ: “kÿ ù hÿn kren ke tÿ pē nÿ,” he mÿ. ²⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “ãprã ke ag vÿ tá junjun ke tÿ nÿ vë,” he mÿ. “Hã ra Topē hã tóg ãg tÿ tá junjun han ke mÿ,” he tóg.

²⁸ Kÿ Pedro vÿ: “ha vé, ãg tÿ nén ù kar ré kÿ ãg tóg ã mré mÿ mÿ,” he mÿ.

²⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “sÿ ke há vë. Û tóg kejēn ti jamã ré kÿ tÿ mÿ, ti prÿ fi, ti kãke, ti jãvy, ti han mÿ fag, ti krē ré kÿ tóg tÿ mÿ, Topē tÿ tÿ ãg pã'i nÿ tugrÿn, ti tÿ ti vÿ ki króm jé,” he mÿ. ³⁰ “Ên vÿ tóg sir vënh kaja jé nén kar ên venh ke mÿ, ag jëgja kã, ga kri, kar kÿ tóg vãhã sir ãg rÿr krÿg ja tÿ venh ke mÿ gé sir, kanhkã tá,” he tóg.

Jesus tÿ ti ter ke to mãn

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Kĩ tóg ù tỹ 12 (ke) ag jé prēr mũ, vyrmỹ. “Ha vé, *Jerusalém* ra ãg mũnh mũ, kỹ sóg tá ve kãn ke mũ, vãsỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag tỹ iso nén rán ja ãn ti,” he tóg. ³² “Fóg ag mỹ ag tóg inh fẽg ke mũ, *Jerusalém* tá, ha vem nĩ, ag tỹ iso é he jé, ag tỹ inh vóg kónãn jé, ag tỹ iso sug jé gé, ³³ ag tỹ inh mrãnmrãn jé. Ag tỹ isén ke vè. Hã ra sóg kurã tãgtũ tũg kỹ rĩr mãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ³⁴ Hã ra ag tóg ti vĩ tag to jykrén tũ nĩ. Ti vĩ tóg ag mỹ vènh mỹ tĩ. “Ti tỹ ne tó nẽ hỹn’?” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ ùn kyvó tỹ há' he
(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Ag mũn kỹ ag tóg *Jericó* to hã mũ nĩ. Hã ra ùn kyvó tóg ãpřy kri nĩ nĩ. “Inh mỹ jãnkamy nĩm,” he tóg tĩ, vènh kar mỹ. ³⁶ Ën vỹ vènh kar tỹ ãpřy jagma mũ mẽg tĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “ũ nẽ?” he mũ. ³⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Jesus* vè, *Nazaré* tá ke ãn vè,” he mũ. ³⁸ Kỹ tóg prēr mũ sir. “!..*Jesus*’..! !..*Davi* krẽ’krẽ’..! !..!jagãgtãn ra..!” he tóg mũ. ³⁹ Kỹ ti jãmĩ mũ ag vỹ ti mỹ vĩ jũ han mũ, “mẽ kã nĩ nĩ,” hen kỹ. Hã ra tóg prēr mãn’, prēr mãn’ he mũ. “!..*Davi* krẽ’krẽ’..! !..!jagãgtãn ra..!” he tóg.

⁴⁰ Kỹ *Jesus* tóg krỹg he kỹ: “ti jé prēr,” he mũ. Ti tỹ ti ki jun kỹ tóg ti mỹ: ⁴¹ “inh ã tỹ hẽ ri kenh mũ?” he mũ. Kỹ tóg: “sỹ venh há tóg tĩ,” he mũ. ⁴² Kỹ tóg ti mỹ: “he, ha tã mĩ vé,” he mũ. “Á tỹ inh ki rã kỹ ã há’ henh ke mũ,” he tóg. ⁴³ Kỹ tóg vèsỹmér ãvãnh há’ he mũ sir. Ti hã mré tóg tĩ mũ sir. Topẽ mỹ tóg vĩ há han mũ. Kỹ tóg vènh kar mỹ há tĩ. Topẽ mỹ ag tóg vĩ há han mũ gé sir.

19

Jesus tỹ Zaqueu venh tĩg

¹ Kỹ tóg ãmã tỹ *Jericó* ki rã kỹ fĩn rãm kỹ tĩg sór mũ. ² Hã ra ù tóg tá nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Zaqueu*, he mũ. *Governo* mỹ jãnkamy mãg tĩ ag pã’i vè. Kỹ tóg riko tãvĩ nĩ. ³ Ën tóg *Jesus* ve sór mũ. Hã ra tóg rur jẽ, hã kỹ tóg vènh e ag tugrĩn ti vég tũ nĩ. ⁴ Hã kỹ tóg ti jy vènhvãg tĩ mũ, kỹ tóg ka tỹ krén to tãpřy mũ, ti

tỹ kri nĩg kỹ ti ve jé. ⁵ Kỹ tóg ka ãn tá jun mũ. Kỹ tóg kri ãvãnh kỹ ti vég mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “*Zaqueu*’,” he mũ. “Kur kãtére to fũrũn. Isỹ ã ãn krẽm nũr ke vè,” he tóg. ⁶ Kỹ tóg tere tỹ mrãnkh ke mũ sir. *Jesus* mỹ tóg: “mũ jé ha,” he mũ. Ti mỹ tóg sér tĩ, *Jesus* tỹ ti ãn krẽm nũr sór kỹ.

⁷ Hã ra vènh e ãn tóg *Jesus* to jũ kỹ ti mỹ: “Topẽ vĩ mranh tĩ vè, hã ra tóg ti ãn krẽm nũr sór mũ,” he mũ.

⁸ Kỹ tóg ti ãn krẽm nĩ nĩ. Kỹ *Zaqueu* tóg vèso jykrén kỹ ti mỹ vènh kãmén mũ. “Ha vé, isũ kuju vin jé sóg ke mũ, ùn jagtar ag mỹ. ù ag *lograr* he ja sóg nĩgtĩ, ag tũ ki, hã ra sóg ag mỹ ti kãfór nĩm sór mũ ha. Sỹ jãnkamy pir ki ù *lograr* he jan ki sóg ti mỹ ù tỹ 4 (ke) vin sór mũ,” he tóg mũ.

⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “ũri ã tóg kren ke mũ, ã mré ke fag mré hã. *Abraão* krẽ’krẽ vỹ tỹ ã nĩ gé,” he mũ. ¹⁰ “Tỹ sóg ãpřã ke fi kósin nĩ. ùn vãfor mũ ãn jãvãnh jé sóg kãtĩg, sỹ ag krenkren han jé, ùn jykre pãno ãn,” he tóg.

Jãnkamy kãme
(Mt 25.14-30)

¹¹ Hã ra ùn e ag tóg ti vĩ mẽg mũ. *Jerusalém* to hã tóg nĩ, hã kỹ ag tóg ti to: “Topẽ tỹ tỹ ãg pã’i nĩ hỹn vènh ven ke mũ, ti tỹ tá jun kỹ,” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ. “hã tũ vè,” he sór mũ. Hã kỹ tóg: ¹² “kejẽn pã’i tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Ën tóg ga ù ra tĩg sór mũ, kór há ra, tá ke ag tỹ ti tỹ pã’i mág han jé. Tag pãte tóg tá vỹn ke sór mũ. ¹³ Ti tĩg ke to hã tóg ti *camarada* tỹ 10 (ke) ag mỹ jãnkamy pir nĩm’ nĩm’ he mũ. Ag mỹ tóg: “ha ãnh mỹ tỹ rãnrãj,” he mũ. “Kejẽn sóg vỹn kenh mũ, kỹ sóg ãjag rãnrãj tugnỹm ke mũ, ti,” he tóg. Kar tóg tĩ mũ sir.

¹⁴ Hã ra ti krẽm ke ù ag vỹ ti to há tũ nỹtĩ. Kỹ ag tóg ti nón vènh vĩ jẽnẽg mũ. “Á tỹ ãg kri tỹ pã’i nĩn kỹ tóg vènh mỹ nĩ. ãg tỹ tag ve jãvãnh tóg tĩ,” he ja ag tóg nĩgtĩ. ¹⁵ Kejẽn tóg, vèsỹ pã’i mág han kỹ vỹn ke mũ. Kỹ tóg ti *camarada* ag jé prēr mũ sir, ti tỹ ùn mỹ jãnkamy vin ja ãn ag. ¹⁶ Kỹ ù tóg ti tá jun kỹ ti mỹ: “jãnkamy pir nĩm ã tóg. Hã ra

sóg kri ù tỹ 10 (ke) gỹjỹ hé,” he mũ. ¹⁷ Kỹ tóg: “jykre há távĩ ã tóg nĩ,” he mũ. “Nén sĩ ki rĩr há han ã tóg, hã kỹ ã tóg ãmã tỹ 10 (ke) ki rĩr ke mũ ha,” he tóg. ¹⁸ Kỹ ù tóg ti mỹ: “jãnkamy pir nĩm ã tóg, hã ra sóg kri ù tỹ 5 (ke) gỹjỹ hé,” he mũ gé. ¹⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “ãmã tỹ 5 (ke) ki rĩr jé ã tóg ke mũ ha,” he mũ gé.

²⁰ Kỹ ù tóg: “ha vé, ã tũ ti,” he mũ. “Inh krĩ pãgia kã ki vin kỹ sóg kri tógfĩn kỹ nĩm han. ²¹ ã kamẽg ja inh nĩ, ã vĩ tar to. ã tỹ nén vin ja tũ ãn mãn sór ã tóg tĩ. ã tỹ nén krãn ja tũ kunũnh sór ã tóg tĩ,” he tóg. ²² Kỹ tóg ti mỹ: “ã vĩ tóg ã jykre pãno han mũ, ha mẽ,” he mũ. “Inh mỹ vĩ tar han tĩ? Inh mỹ sỹ nén vin ja kãfór mãn sór tĩ? Inh mỹ sỹ nén krãn ja tũ kunũnh sór tĩ? ²³ Kỹ ã tỹ ne jé inh jãnkamy tỹ *banco* tá nĩm ja tũ nĩ nẽ? ã tỹ tá nĩm han ra sóg ti *juro* venh ke mũ vẽ, kỹ sóg isũ kãfór mãn ke mũ vẽ,” he tóg. ²⁴ Kỹ tóg tá nỹtĩ ag mỹ: “ti nĩgã ti tũ mã,” he mũ. “Û tỹ jãnkamy tỹ 10 (ke) mãn ja ãn mỹ nĩm, ti tũ pir ti,” he tóg mũ sir. ²⁵ Kỹ ag tóg ti mỹ: “mẽ'. Hã ra tóg tũ mág nĩ ha,” he mũ. ²⁶ Kỹ tóg: “hỹ,” he mũ. “Hã kỹ sóg tó mũ. Ûn tũ mág vỹ mãn mãn ke mũ. Û tũ sĩ nĩ ãn tũ mãn kãn jé ag tóg ke mũ gé,” he tóg. ²⁷ “Kỹ inh kato tẽ mũ ag tatĩ kãmũm nĩ, ù tỹ iso: “ti tỹ ãg kri tỹ pã'i jẽn kỹ tóg ãg mỹ kórég nĩ,” he mũ ãn ag. Ag kãgtén ra, inh rĩnve,” he tóg, pã'i ti,” he tóg.

Jesus tỹ Jerusalém tá jun

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸ Kar tóg tá kãkutẽ kỹ ãmã tỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ. ²⁹ Kỹ tóg ãmã tỹ *Betfagé* to hã jun mũ, ãmã tỹ *Betânia* tá, pãnónh tỹ *Oliveiras* he mũ ãn tá. Tá jun kỹ tóg ti mré mũ tĩ régre ag mỹ: ³⁰ “ãmã ãn ra mũm nĩ, ãg jo ãmã nĩ ãn ra,” he mũ. “Tá junjun kỹ ãjag tóg *burríca* fi kósin venh mũ. Kri nĩ ja tũ tóg jẽ ver. ãn kavãn kỹ ti pére kãmũm nĩ,” he tóg. ³¹ “Hẽn ri ke mũn ag tóg ãjag mỹ: “ãjag tỹ ne jé ti kavãn nẽ?”

henh mũ. Kỹ ag mỹ: “ãg *Senhor* vỹ ti ve sór mũ,” hem nĩ,” he tóg.

³² Kỹ ag tóg mũ mũ. Ti tỹ ag mỹ tó mũ ve kãn ag tóg mũ sir. ³³ Kỹ ag tóg ti kavãg mũ. Kỹ tỹ ùn mẽg mũ ag tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé *burríca* kósin tag kavãn nẽ?” he mũ. ³⁴ Kỹ ag tóg: “ãg *Senhor* vỹ ti ve sór mũ,” he mũ. ³⁵ Kỹ ag tóg ti pére kãmũ kỹ ag kur tỹ ti kri vin mũ, *Jesus* tỹ kri nĩ jé. ³⁶ Ti tĩg kỹ ag tóg ag kur kugjén mũ sir, ãpřy jagma. ³⁷ Gen kỹ ag tóg, pãnónh tỹ *Oliveiras* to re kỹ *Jerusalém* to hã mũ nĩ sir.

Kỹ vãhã ag kar ãn tóg Topẽ mỹ vĩ há han mũ, jamã há ra, fag mré hã. *Jesus* tỹ nén han mũ ve ja ag tóg nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg ãn mĩ ãkrén kỹ Topẽ mỹ vĩ há han mũ sir. ³⁸ “!..Sér tóg tĩ, ãg mỹ..!” he fag tóg mũ. “!..ãg *Senhor* vỹ ãg ki jun..! !..ãg jóg mág tỹ ti jẽnẽn kỹ..!” he ag tóg. “!..Kanhkã tá ke ag mỹ tóg sér te..! !..Topẽ mỹ ãg tóg vĩ há han sór mũ, kynhmỹ nĩ ãn mỹ..!” he ag tóg, přenprër kỹ.

³⁹ Hã ra *Fariseu* ù ag tóg tá nỹtĩ gé, vẽn e ãn kãmĩ. Kỹ ag tóg: “ã mré mũ tĩ ag mỹ: přenprër tũg ra, hé,” he mũ. ⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “vó, ag přenprër tũ nĩ ra pó hỹn přenprër mũ vẽ, ag mỹn sér tĩnh mũ vẽ,” he mũ.

Jesus tỹ Jerusalém to fy

⁴¹ Gen kỹ ag tóg *Jerusalem* tá junjun mũ sir. ãmã ãn ve kỹ tóg fy mũ. ⁴² “*Jerusalém* tá ke',” he tóg. “Ki kanhrãn sór tũ ãjag tóg nĩ,” he tóg. “ãjag tỹ ùri ki kanhrãn há tóg tĩ vẽ, hã ra ãjag tóg ke jãvãnh nỹtĩ. ãjag tỹ ki kanhrãn ra ãjag tóg krĩ kupřã nỹtĩnh mũ vẽ, mỹr, ha mẽ. Hã ra ãjag tóg jẽmẽ sór tũ nĩ. Kutu ãjag tóg nỹtĩ. ⁴³ Hã kỹ ãjag tóg vãhã kurã kórég pẽ venh ke mũ. ãjag kato tẽ ag vỹ ãjag to rárãnh ke mũ. Komër hã ag tóg ãjag to grẽngrẽn kenh ke mũ. Kỹ ag tóg ãjag ãmã jy ró pẽnĩn vỹrỹn kenh ke mũ sir. ⁴⁴ ãjag tỹ tũ' he kãn jé ag tóg ke mũ, ãjag krẽ ke gé. ãjag ĩn kókén kãn jé ag tóg ke mũ gé. Kỹ ĩn tỹ pó pijé jagnẽ kri nỹtĩnh mũ'. Kurã há ki ãjag tóg Topẽ vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩ, ùri. Hã kỹ ãjag tóg ti kórég

venh ke mũ,” he tóg. Fỹ pẽ han kỹ tóg tó mũ, ẽmã mũ tĩg kỹ.

Jesus tỹ Topẽ ãn tá ag pan
(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Jo 2.13-22)

⁴⁵ Kỹ tóg Topẽ ãn tá jun kỹ ti jy ró kã ra rã mũ sir. Kỹ tóg ã tỹ tá nén ã vẽnẽ he tĩ ag pan mũ. ⁴⁶ “Topẽ vĩ rá to jykrén nĩ,” he tóg. “Inh ãn jiji vĩ tỹ Topẽ mré vĩ jafã nĩ, hã ra ãjag tóg krẽm nén kar pigju mũgtĩ,” he tóg. Ag pan kỹ tóg ag mũ tó mũ.

⁴⁷ Hã ki tóg kurã kar ki ag kanhrãn mũ, Topẽ ãn krẽm. Hã ra tóg Topẽ tũ to pã'i ag mũ kórég nĩ, pã'i kar ag mũ. Hã kỹ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ sir.

⁴⁸ Hã ra tóg ag mũ ki króv tũ nĩ. Vẽnẽ kar mũ tóg mẽ sér tĩ, ti vĩ ti, hã kỹ tóg vẽnẽ mũ tĩ sir, pã'i ag tỹ ti tén sór mũ ra.

20

Ûn nỹ Jesus jẽnẽ
(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹ Kurã kar ki tóg Topẽ vĩ tó jẽ nĩ, vẽnẽ vĩ sér ẽn, Topẽ ãn krẽm. Kejẽn Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti to kãmũ mũ, kófa ag ke gé. ² Ti mũ ag tóg: “ẽg tỹ ã ki jẽmẽn há tóg tĩ,” he mũ. “Ã vỹjyre tỹ ne tỹ tag han tĩ? Û nỹ ã jẽnẽ?” he ag tóg. ³ Kỹ tóg ag mũ: “ãjag ki sóg jẽmẽn ke mũ gé, vẽnẽ kato,” he mũ. ⁴ “*João* vĩ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ti mũ kanhkã tá vỹjyre han', ẽprã vỹjyre vó'?” he tóg. “Û nỹ ti jẽnẽ? Inh mũ tó,” he tóg. ⁵ Kỹ ag tóg jagnẽ mré to jykrén mũ sir. “Èg tỹ ti mũ: Topẽ tỹ ti jẽnẽ vẽn, hen kỹ tóg ẽg mũ: ãjag tỹ ne jé ti vĩ kri fi ja tũ nĩ nẽ? henh ke mũ,” he ag tóg. ⁶ “Èg tỹ hã ra ti mũ: ẽprã ke jykre ja vẽn, hen kỹ vẽnẽ kar vĩ ẽg pin sór ke mũ, pó tỹ, ha vem nĩ. *João* to ag tóg: Topẽ vĩ tó tĩ pẽ ja vẽn, he tĩ, hã kỹ ag tóg ẽg to jũnh ke mũ,” he ag tóg. ⁷ “Topẽ jykre han ja ti nĩ,” he sór tũ ag nĩ, kỹ ag tóg: “ẽprã vỹjyre han ja ti nĩ,” he sór tũ nĩ gé. Hã kỹ ag tóg ti mũ: “ẽg pijé ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. ⁸ Kỹ *Jesus* tóg ag mũ: “kỹ sóg ãjag mũ ã tỹ ijẽnẽg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

Ûn camarada kórég ag
(Mt 21.33-46; Mc 12.1-12)

⁹ Kỹ tóg vẽnẽ kar mũ: “ẽg tỹ Topẽ kato tẽ kỹ tóg ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn ã tóg *uva* krãn ja nĩ, tỹ *vinho* han jafã ẽn. Kỹ tóg ã tỹ ki rĩr tĩ ag mré to jykrén kỹ ag mũ tovãnh mũ sir. Kar tóg ga ã ra tĩ mũ. Hã ra tóg kãtĩg vãnẽ han mũ. ¹⁰ *Uva* ẽn kanẽn kỹ tóg ag mũ ti *camarada* ã jẽnẽg mũ, ã tỹ ki rĩr tĩ ag mũ, ag tỹ ti mũ ti tũ jẽnẽ jé, ẽkré kanẽ ẽn ti. Hã ra ag tóg ti mũ vin tũg mũ. Ti mrãnmrãn ag tóg mũ. Kỹ ag tóg ti mũ: “ha tĩg, nén ã mãg mẽ kã ã tóg vỹn kenh mũ,” he mũ. ¹¹ Kỹ tóg ti *camarada* ã jẽnẽ mãn mũ gé sir. Hã ra ag tóg ti mrãnmrãn mũ gé. Ti mũ féfén kar kỹ ag tóg ti mũ: “ha tĩg, nén ã mãg mẽ kã ã tóg vỹn kenh ke mũ,” he mũ gé sir. ¹² Kỹ tóg ag mũ ã jẽnẽ mãn mũ gé sir, hã ra ag tóg ti mrãnmrãn kỹ ti rỹnh rỹnh kỹ ti tĩn mũ gé sir.

¹³ Kỹ *uva* kré tỹ tũn mũ tóg to jykrén mũ. “Inh hỹn hẽn ri kenh ha,” he tóg. “Inh kósin jẽnẽ jé sóg ke mũ ha, inh fe pẽ ẽn, hẽn ri ke mũn ag tóg ti kamẽg ke mũ,” he tóg. ¹⁴ Ti kósin tỹ ag tá jun kỹ nén kré ki rĩr tĩ ag tóg ti vэг mũ. Kỹ ag tóg ti to jykrén mũ, jagnẽ mré. “Kejẽn ẽkré tag vĩ tỹ ti tũ nỹnh mũ,” he ag tóg. “Mũ nỹ, ti tén jé, ti tũ tag tỹ tỹ ẽg tũ nỹn jé,” he ag tóg. ¹⁵ Kỹ ag tóg ró mã ra ti pére mũ kỹ tá ti tén mũ sir. Kỹn hỹn hẽn ri kenh ke mũ', ẽkré tỹ tũn mũ ẽn ti'?” he tóg, ¹⁶ “Kãtĩg jé tóg ke mũ, ẽkré ki rĩr tĩ ag kãgtén jé. Kỹ tóg *camarada* ã ag mũ finh mũ sir, ti jakré ti,” he tóg.

Kỹ ag tóg mẽg mũ, ti vĩ ti. Kỹ tóg ag mũ e tĩ. “Èg jé hã ra tag vэг tũ nĩgtĩ,” he ag tóg mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ag ki ẽvãn kỹ ag mũ: “Topẽ vĩ rá tag to jykrén nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Pó fón ag tóg, pó tỹ ãn han tũ ag. Ag mũ tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topẽ tóg pó ẽn hã tỹ ãn nũna han mũ,” he tóg. ¹⁸ Û tỹ hẽn ri ke ag vĩ pó tag kri vár ke mũ, kỹ ag tóg kri vár kỹ tũ' henh ke mũ. Kỹ pó tag vĩ ã tỹ hẽn ri ke ag kri kutẽn ke mũ gé, kỹ tóg ag tỹ nám nám ke kãn mũ sir, ag kri kutẽ kỹ,” he tóg, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tỹ imposto kajām
(Mt 22.15-22; Mc 12.13-17)

¹⁹ Kĩ Topē tũ to pã'i ag vỹ ti vĩ mẽg mũ. Kĩ ag tóg: “ĕg hã to tóg kãmén ja nĩ, ĕg tỹ Topē kato vãsân tag vỹ ge nỹnh mũ, he mũ ĕn ti,” he mũ. Hã kĩ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vĕnh e ĕn kamĕg mũ. ²⁰ Kĩ ag tóg hã ra ti tỹ rĩr mũ. Ti to ag tóg vājig mũ, ag tỹ ti vĩ to fóg tỹ pã'i mỹ: “ha ti vóg kónân,” he jé. Hã jé ag tóg ũn jykre kuryj nỹtĩ ve ag jĕgnĕg mũ, ag tỹ *Jesus* ki jĕmĕ jé. ²¹ Kĩ ag tóg ón kĩ *Jesus* mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Vĕjykre kuryj hã tó ã tóg tĩ, hã kãmén ã tóg tĩ. Hã kĩ ĕprã ke ag ve tóg ã mỹ tỹ nĕn ũ tũ nĩ. Hã kĩ ã tóg Topē japry to ĕg kanhrãn há han tĩ,” he ag tóg. ²² “Kỹn mỹ há nỹ, ĕg tỹ fóg tỹ pã'i mág tỹ *imperador* mỹ jãnkamy nĩm ti, *imposto* kajām jé? Ēg mỹ hỹn nĩm mũ, nĩm ke tũ nĩ vó?” he ag tóg. ²³ Hã ra tóg ag jykre régre nỹtĩn ki kanhró nĩ. Hã kĩ tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg ón kĩ inh ki jĕmĕ sór mũ,” he mũ. ²⁴ “Inh mỹ jãnkamy ven. Ũ jiji nỹ kã nĩ? Ũ kãgrã nỹ kã nĩ?” he tóg. Kĩ ag tóg ti mỹ: “pã'i mág kãgrã vĕ,” he mũ. ²⁵ Kĩ tóg ag mỹ: “kỹ pã'i mág mỹ ti tũ nĩm, jo Topē mỹ ti tũ nĩm gé,” he mũ. ²⁶ Hã kĩ ag tỹ ne to ti senh ke tóg tũ tĩ, ti vĩ há han tĩn kĩ. Kĩ tóg ag mỹ e tĩ. Vĕnh kar vỹ ti vĩ mẽg nỹtĩ nĩ. Kĩ ag tóg ti mỹ vĩ mãn tũ nĩ sir.

Ũn kãgter mũ ag tỹ rĩnrĩr mãn ke
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Kĩ *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mũ gé, ti ki jĕmĕ jé. Hã ra *Saduceu* ag tóg: “ĕg ter ja tá ĕg tóg vỹn ke mãn ke tũ nĩ. Rĩr mãn ke tũ ĕg tóg nĩ,” he tĩ. ²⁸ Ēn ag vỹ ón kĩ *Jesus* ki jĕmĕ sór mũ gé. Kĩ ag tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ gé. “*Moisés* vỹ ĕg mỹ vĕjykre tag nĩm, hã vỹ: ã régre tỹ ti krĕ tũ ra ter kỹ ã tỹ ti prũ fi tỹ prũg ke vĕ, he mũ. ã tỹ ã régre mỹ ã krĕ han ke vĕ, fi ki, he tóg mũ,” he ag tóg. ²⁹ “Kỹ ũ tỹ jagnĕ mré pafa ja tỹ 7 (ke) ag vỹ nỹtĩgtĩ. Ag kãke vỹ prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ. ³⁰ Kĩ ti jãvy vỹ fi tỹ prũg mũ sir, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ gé. ³¹ Kĩ

ti jãvy ũ tóg fi tỹ prũg mũ gé, hã ra tóg ter mũ gé, ti kósin tũ ra. Gen kỹ ag tóg kãgter kãn mũ kejĕn, ũ tỹ 7 (ke) ĕn ag. ³² Kĩ vãhã ag prũ fi vỹ ter mũ gé sir. ³³ Kĩ fag tỹ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kĩ fi hỹn mén tỹ 7 (ke) nĩnh mũ vĕ. Ag kar vỹ fi tỹ prũg ja nỹtĩgtĩ. Hã kĩ tóg vĕnh mỹ nỹ, ag tỹ: “rĩnrĩr mãn jé ĕg tóg ke mũ,” hen kỹ,” he ag tóg.

³⁴ Kĩ tóg ag mỹ: “ĕprã ke ag vỹ kyprũg tĩ, kĩ fag vỹ ag tỹ mén tĩ gé,” he mũ. ³⁵ “Ag kã ũ ag tóg ag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn ke mũ, ti kurã tá krỹg kỹ. Ēn ag vỹ prũg mãn ke tũ nĩ sir, mén mãn ke tũ fag tóg nĩ gé sir, rĩnrĩr mãn kĩ. ³⁶ Ter mãn ke tũ ag tóg nĩ gé, mỹr, ha mẽ. Hã kĩ ag prũg mãn ke tũ nĩ. Kĩ fag mén mãn ke tũ nĩ gé. Topē tỹ jĕgnĕ jafã ag ri ke fag nỹtĩnh mũ. Topē krĕ vỹ tỹ fag nỹtĩ sir, fag tỹ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kĩ. ³⁷ Rĩnrĩr mãn jé ag tóg ke mũ, ũn kãgter mũ ag, ha vem nĩ. Hã kĩ *Moisés* tóg Topē to tag tó ja nĩ, ha mẽ. Ti tỹ vãnh pũr nĩ ĕn tá ti mré vĕmén kar kỹ tóg Topē to: “*Abraão* mré *Isaque* mré *Jacó* ag tỹ ũn to: Topē, he mũ ĕn vĕ,” he ja nĩ. ³⁸ Kãgter ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*, hã ra *Moisés* tóg Topē to: “*Abraão* tỹ ũn to: Topē, he mũ ĕn vĕ,” he ja nĩ. Ti tỹ tỹ ag Topē nĩn kĩ ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ, ha mẽ, ag kãgter mũ ra. ũn kãgter mũ ag kar vỹ Topē mỹ rĩnrĩr nỹtĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁹ Kĩ ũ tỹ Topē vĩ rán tĩ ũ ag tóg ti mỹ: “vĩ há han ã, ĕg tỹ ĕg ter ja tá vỹn kenh ke mũ tag to,” he mũ. ⁴⁰ Kĩ ũ tóg ti ki jĕmĕ mãn sór tũ nĩ sir. Ti kamĕg ag tóg mũ. Hã kĩ ag tóg ti ki jĕmĕ mãn sór tũ nĩ ha.

Cristo mỹ tỹ ĕprã ke nĩ, Topē kósin mỹ vó
(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Kĩ *Jesus* tóg ag ki jĕmĕg mũ gé sir. Kĩ tóg ag mỹ: “Topē vĩ rán tĩ ag ne tóg: “*Cristo* vỹ tỹ *Davi* krĕ'krĕ nĩ,” he tĩ,” he mũ. ⁴² “Hã ra *Davi* tóg *Cristo* tó ja nĩ, ti tỹ Topē mỹ jãn kĩ. Kĩ tóg: “ĕg jóg mág tỹ Topē vỹ inh *Senhor* mỹ: “nĩ ra ver, inh pĕgja tá,” he ja nĩ. ⁴³ “Isỹ ã kato vãsân mũ ag tỹ ã krĕm ag

vin ke vĕ, kŷ ag sigse ri ke vĕ sir. Tag jāvānh nĭ ver,” he ja ti nĭ, Topĕ ti, he ja tóg nĭ, *Davi* ti,” he tóg, *Jesus* ti. ⁴⁴ “Hã kŷ *Davi* tóg *Cristo* to: “inh *Senhor*,” he ja nĭgtĭ. Kŷ ti krĕ'krĕ mŷ tŷ ti kri ke nĭ nĭ?” he tóg mŷ.

Hã ra ti kato tĕ ag tŷ ne tónh ke tóg tŷ tĭ.

Ón kŷ Topĕ vĭ to tĭ ag kamĕg jé ěg ke mŷ

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Vĕnh kar tóg mĕg mŷ, *Jesus* vĭ ti. Kŷ tóg ti mré mŷ tĭ ag mŷ: ⁴⁶ “ón kŷ Topĕ vĭ to ěg kanhrān tĭ ag kamĕg nĭ,” he mŷ. “Kur téj rĭg ag tóg tĭ,” he tóg. Kŷ tóg vĕnh kar tŷ ag mŷ: “ã mŷ há?” he kŷ ag mŷ sér tĭgtĭ, ag tŷ ěmã kuju kã mĭ mŷn kŷ. Vĕnh kanhrān jafã krĕm ag tóg vĕnh kãpãm kŷ nŷtĭgtĭ. Fénhta ki ag tóg jĕn vén tĭ, ag tŷ tŷ pã'i nŷtĭn kŷ,” he tóg. ⁴⁷ “Hã ra ag tóg ũn mén ter ja fag tŷ mǎn kǎn tĭ. Kar kŷ ag tóg ón kŷ Topĕ mré vĭ mág han mŷgtĭ, ěg tŷ ag to: “ũn há vŷ tŷ ag nŷtĭ,” he jé. Hã to ag vĕsŷrĕnh mág tãvĭ han ke mŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

21

Ūn mén ter ja fi tŷ fi tŷ vin.

(Mc 12.41-44)

¹ Kŷ tóg Topĕ ĩn tá jĕ kŷ tã mĭ ěvānh kŷ ũn riko ag vigvég mŷ. Jānkamy vin jafã ki ag tóg ag tŷ vin tĭ. Topĕ mŷ ag tóg vin mág tĭ. ² Kŷ ũn mén ter ja fi vŷ tá jun mŷ gé sir. Tŷ nĕn ũ tŷ fi tóg nĭ, hã ra fi tóg jānkamy kāsir régre vin mŷ, Topĕ mŷ. ³ Kŷ tóg fi to: “ve ra ha,” he mŷ. “Ūn riko tŷ vin kãfór han fi tóg, fi tŷ sĭ hã ra. Tŷ nĕn ũ tŷ fi tóg nĭ. Fi mén vŷ hur ter. ⁴ Kŷ fi tóg fi tŷ vin kǎn ja nĭ, fi jĕn mré hã. Jãvo ũn riko ag vŷ ag tŷ ke hã tŷ Topĕ mŷ vin mág tĭ. Hã ki fi tóg ag tŷ nĭm kãfór han, fi tŷ nĭm sĭ pĕ han mŷ ra. Ki hã sóg tó mŷ mŷr,” he tóg.

Topĕ ĩn kókĕn kŷ nĭnh ke

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ ěn kã ũ ag tóg Topĕ ĩn to vĭ há han mŷ. “Sĭnvĭ pĕ ti jĕ,” he ag tóg mŷ. “Ti

pó ve ra ha. Mág ti nŷtĭ. Ti sĭnvĭ tóg e nŷtĭ gé,” he ag tóg.

⁶ Kŷ tóg: “mŷ ājag mŷ sĭnvĭ?” he mŷ. “Kejĕn tóg kókĕn kǎn kŷ nŷnh mŷ, ha vem nĭ, kŷ pó vŷ jagnĕ kri nŷtĭ mǎn ke tŷ nĭ ha. Gŭm ke kǎn jé tóg ke mŷ, tag ti,” he tóg.

Vĕnh jagtar to rã

(Mt 24.3-14; Mc 13.3-13)

⁷ Kŷ ag tóg ti mŷ: “kurã tŷ ne kã ke nĕ hŷn'?” he mŷ. “ěg hŷn hĕn ri ken kŷ ti kurã ki kanhró nŷtĭnh mŷ? Topĕ hŷn ne han vén ke mŷ, ěg tŷ kurã ěn ki kanhró nŷtĭ jé?” he ag tóg.

⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “ker ũ vĭ jĕmĕ hĕ,” he mŷ. “Ū tŷ hĕn ri ke ag vŷ ón kŷ ĩjĭjĭ tónh kãmŷnh mŷ. “*Cristo* vŷ tŷ inh nĭ. Inh kurã vŷ hur jun,” he jé ag tóg ke mŷ. Ag nón mŷ tŷg nĭ. ⁹ Jagnĕ kato vāsānsān mŷ ag tŷ vĕnh génh mĕgmĕ jé ājag tóg ke mŷ. Kamĕg tŷg nĭ hã ra. Vĕnh génh tŷ hĕn ri ke han jé ag tóg ke mŷ, kurã tŷ ěgno to hã. Ti kurã kã ke pijé’,” he tóg.

¹⁰ Kŷ tóg ag mŷ: “*povo* ag tŷ jagnĕ kato vāsānsān ke vĕ, pã'i krĕm ke ag tŷ pã'i ũ krĕm ke ag to jŷnh ke vĕ,” he mŷ. ¹¹ “Ga tŷ ragrag ke jagy tŷ hĕn ri ke han ke vĕ gé, ěn kã. Kŷ vĕjĕn tóg tŷ' hĕnh ke mŷ gé. Vĕnh kaga kórĕg vŷ vĕnh vinven ke mŷ, ěn kã sir. Nĕn ũ vĕnh mŷ vŷ vĕnh vinven ke mŷ gé, kanhkã tá, kŷ vĕnh kar vŷ kanĕ junjur ke mŷ,” he tóg.

¹² “Tag to hã ag tóg ājag sigsenh ke mŷ gé. Ājag vóg kónān jé ag tóg ke mŷ gé. Vĕnh kanhrān jafã krĕm ag tóg ājag jykre vigvenh ke mŷ gé. Pã'i mág ag mŷ ag tóg ājag venven ke mŷ, pã'i tŷ *governador* ag mŷ ke gé, ājag tŷ ĩjĭjĭ tó ja tugrĭn. ¹³ Ājag tŷ inh vĭ tó jé, hã jé ag tóg ājag tŷ genh ke mŷ. ¹⁴ ěn kã ājag tŷ nĕn ũ tónh ke to jykrĕn tŷg nĭ, to krĭ kufy han tŷg nĭ gé. ¹⁵ Inh hã vŷ ājag vĭ han ke mŷ. Inh jykre nĭm jé sóg ke mŷ ājag mŷ, ājag tŷ ag mŷ tó há han jé. Kŷ tóg ag tŷ ājag vĭ kafān sór mŷ ra ag mŷ vĕnh mŷ tĭnh mŷ, ājag kato tĕ ag tŷ ne tónh ke tóg tŷ tĭnh mŷ, ha vem nĭ.

¹⁶ Ēn kā ājag han mū ěn vỹ ājag senh ke mū, ājag mré pafa mū ag ke gé, ājag mré ke ag ke gé, ājag to há kar ag mỹr. Ājag kā mĩ ũ ag kãgtén jé ag tóg ke mū gé, ha vem nĩ. ¹⁷ Věnh kar vỹ ājag to kórég tãvĩ nỹtĩnh mū, ijiji tugrĩn. ¹⁸ Hã ra ājag véké vėsýrénh ke tũ nĩ, ājag gãnh pir vỹ fagrĩnh mỹ kutěnh ke tũ nĩ, ha vem nĩ. ¹⁹ To tar nỹtĩm nĩ, ājag vėsýrénh ke to, kỹ ājag tóg rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mū,” he tóg, *Jesus* ti.

Jerusalém kókén kỹ nỹnh ke
(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)

²⁰ “Kejěn soldado ag tóg *Jerusalém* jy nỹtĩnh mū, ag tỹ ěmã ěn kókén jé. Ājag tỹ tag ve kỹ ājag tóg ki kanhró nỹtĩnh mū. Ag tỹ ti kókén kãn ke kurã vỹ jun ke mū, kurã ěn kã. ²¹ Kỹ věnh pigjunh mũm nĩ, pãnónh ra, ājag tỹ *Judéia* ki nỹtĩn kỹ. Ājag tỹ ěmã tá nỹtĩn kỹ pétěm nĩ, vãnh kã ra. Ājag tỹ vãnh kã tá nỹtĩn kỹ ěmã ra mū tũg nĩ. ²² Topě tỹ ag vóg kónãnh ke kurã vė sir, ag jykre kórég to, hã kỹ tóg vãsỹ rán kỹ nĩ. Věnh rá ěn ve jé ājag tóg ke mū, kurã ěn kã. ²³ Kỹ ũn kufy fag vỹ vėsýrénh mág han ke mū, kurã ěn kã, gĩr pygfãm mū fag ke gé. Ęprã ke ag vėsýrénh mág tãvĩ han ke vė, Topě tỹ *povo* tag to jũ jagy han ke vė, kurã ěn kã. ²⁴ Ājag kā mĩ ũn e tãvĩ kãgter ke vė, rógro tỹ. Kỹ ājag kā mĩ ũ ag vỹ sigse kỹ mũnh mū, *povo* kar kãmĩ. Kỹ *Jerusalém* vỹ kókén kãn kỹ nĩnh ke mū. Fóg ag vỹ sãnsãnh ke mū, ājag jamã ti. Kejěn fóg ag tỹ tũ' henh ke kurã vỹ jun ke mū gé hã ra,” he tóg, *Jesus* ti.

Topě kósín kãtĩg mãn ke
(Mt 24.29-31; Mc 13.24-27)

²⁵ “Kurã ěn kã rã věnh mỹn ke vė, kysã ti ke gé, krĩg ti ke gé. Kỹ ga kri mū ag vỹ kaměgměg kãn ke mū. Kaně junjur mág jé ag tóg ke mū, *povo* kar ěn ag. Kỹ goj vỹ krém kenh mū, goj kafã tũ vỹ jũnh ke mū, ti kurã jun kỹ. ²⁶ Kỹ ěprã ke ag fe vỹ vo kónãnh ke mū, ag tỹ jũrũn ke vỹ ag kãgtén ke mū, ag tỹ ag tỹ nén ve ja tũ ěn ven kỹ. Ęg tỹ kanhkã tá nén vėg tũ kar ěn vỹ ragrag ke kãn mū mỹr, ha mē. ²⁷ Kỹ vãhã věnh

kar vỹ inh kãtĩg venh ke mū. Kanhkã góg kã mĩ sóg kãtĩg ke mū. Kỹ sóg tar nĩnh mū, inh ve vỹ kókov nĩnh mū. Ājag tỹ tag ve kỹ ājag tóg isỹ tỹ ěpra ke fi kósín nĩ ěn ki kanhró nỹtĩnh mū,” he tóg, *Jesus* ti.

Ka tỹ figueira
(Mt 24.32-35; Mc 13.28-31)

²⁸ “Ājag tỹ isỹ ājag mỹ nén tó mū ěn ve sĩ han kỹ ājag kaně nĩm nĩ, ti tỹ ājag mỹ sér pě tĩn kỹ. Isỹ vãhã ājag krenkren han ke vė sir, isỹ kurã ěn kã jun kỹ,” he tóg.

²⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “inh kãtĩg mãn ke vỹ ge nỹnh mū, ha mē,” he mū. “*Ka tỹ figueira* to ki kanhrãnh nĩ, ka ũ to ke gé,” he tóg. ³⁰ “Ti pě tánh kỹ, ti féj tãg han kỹ ěkré tygtãnh kurã tóg kakó tĩ sir. ³¹ Ęn ri ke ti nĩ, ājag tỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nỹtĩ ti. Ājag tỹ sỹ ājag mỹ nén tó ja ěn ve kỹ inh kãtĩg ke tóg kakó tãvĩ tĩ ha,” he tóg. ³² Sỹ ke há vė, hã kỹ sóg tag tó mū, ha mē. Ũ tỹ nén kar ěn vėg mū ag vỹ inh kãtĩg mãn ke venh ke mū, ũri, ag kãgter ke to hã,” he tóg. ³³ “Kanhkã vỹ tũ' henh ke mū, ga ti ke gé. Jãvo inh vỹ vỹ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ęg tỹ věnh ki ěměnh ke

³⁴ “Věnh ki ěmě, ājag tỹ fénhta tãvĩ to věnh kutãnh tũ nĩ je, věnh kanhir e to ke gé. Kỹ vėjěnh to krĩ kufy han tũg nĩ gé, kur to, tag ki nén ũ kar to. Ke tũ nĩ mū ra inh kãtĩg mãn ke kurã ěn vỹ ājag vatãnh tá jun ke mū. ³⁵ Ājag tỹ to věnh kãn kỹ nỹtĩ tũ nĩn kỹ tóg ājag mỹ sėsĩ tỹ ěgje tỹ sa ri ke nĩ. Věnh vatãnh tá tóg tỹ sa tĩ. Ge ti nĩnh mū, inh kãtĩg mãn ke ti. Ga kri mū ag kar vatãnh tá sóg jun ke mū. ³⁶ Hã kỹ ājag kaně nĩm nĩ, nũr sór tũg nĩ. Inh kãtĩg ke kã jatu to ken hã vė, hã vỹ: nũr, he mū. Topě mré vỹ to krónh ke tũg nĩ, ājag tỹ nén ũ jagy ěn vėg mū ra tar nỹtĩ jé. Kỹ ājag tóg ěprã ke fi kósín rĩnja tá nỹtĩnh ke mū sir. Mỹ'ãg ke tũ ājag nĩn sir, isỹ věnh kar jykre tugnỹm ke kurã ěn kã,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁷ Hã ki tóg kurã kar ki Topě ĩn krěm ag kanhrãnh tĩ. Kutyg kỹ tóg ěmã tá

kăkutê ky pănónh tỹ *Oliveiras* ra tĩ tĩ, tá nur jé. ³⁸ Ti tỹ tỹ vaj ky Topê ãn tá jun măn ky ag tóg tá ti vĩ jêmênh kãmũ tĩ, ù tỹ hên ri ke ag.

22

Ag tỹ Jesus se sór

(*Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53*)

¹ Ën kã fénhta tóg kakó tĩ sir, êmĩ jăgja tũ konh ke ti. Fénhta ên jijin hã vỹ: *Páscoa*, he mũ. ² Ky Topê tũ to pã'i ag vỹ êg kanhrăn tĩ ag mré *Jesus* to jykrén mũ. Ag tỹ ti tén sór vỹ. Hã ra ag tóg *povo* kamêg mũ.

Judas tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven sór

(*Mt 26.14-16; Mc 14.10-11*)

³ Ën kã *Judas Iscariotes* he mũ ên vỹ *Satanás* tỹ ti jagrê vég mũ sir, *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag kã ù ên ti. ⁴ Ky tóg Topê tũ to pã'i ag venh tĩ mũ sir. Ti tỹ ag mỹ *Jesus* ven sór vỹ, ag tỹ ti se jé.

⁵ Ky tóg ag mỹ sér pẽ tĩ sir. Ky ag tóg ti mỹ jănkamy tó mũ. ⁶ Ky tóg: “he,” he mũ. Ky tóg to jykrén mũ, ag mỹ: “ha ti kăgmĩ,” hênh ke to. Ag tỹ vênh kar vatánh tá ti se sór vỹ.

Pedro tỹ João mré fénhta tỹ Páscoa han

(*Mt 26.17-25; Mc 14.12-21; Jo 13.21-30*)

⁷ Ky tóg êmĩ jăgja tũ ên konh ke kurã tá krỹg mũ sir. Kurã ên ki ag tóg mé sĩ tănhtĩ, ag tỹ kurã tỹ *Páscoa* kã ko jé. ⁸ Ky tóg *Pedro* jênêg mũ, *João* mré. Ky tóg ag mỹ: “ha fénhta kãn mũjêg,” he mũ. ⁹ Ky ag tóg ti mỹ: “kỹ êg hê tá mé tănhtĩ mũ hỹn'?” he mũ. ¹⁰ Ky tóg ag mỹ: “êmã ên tá ajag tóg ù venh mũ. Goj vyn kỹ tóg tĩnh mũ. Ën hã nón mũm nĩ,” he mũ. “Ti ãn tá junjun kỹ ti nón gem nĩ. ¹¹ Ky tá nĩ ên mỹ: “êg *Senhor* vỹ ã mỹ vênh vĩ jênêg mũ,” hem nĩ. “Inh hỹn hê tá *ovelha* konh ke mũ, inh mré mũ tĩ ag mré?” he ti, êg *Senhor* ti,” hem nĩ. “Mỹ ki vênh kánkán jafã tũ?” he nĩ. ¹² Ky tóg ajag mỹ, krogrog tỹ kynhmỹ nỹ ên ven ke mũ sir. Éhé ti nĩ, kỹ *mesa* to nỹtĩ jafã vỹ tá nỹtĩ gé. Ën tá ti kãn nĩ êg mỹ,” he tóg. ¹³ Ky ag tóg mũ kỹ tá mé tănhtĩ mũ sir.

Santa Ceia

(*Mt 26.26-30; Mc 14.22-26; 1 Co 11.23-25*)

¹⁴ Ky tóg ag tỹ konh ke óra tá krỹg mũ. Ky tóg, ti tỹ ùn vin ja ag mré tá nĩ nĩ. ¹⁵ Ky tóg ag mỹ: “sỹ *ovelha* tag konh hapê tóg tĩ vỹ ajag mré, inh vêsyrénh ke to hã,” he mũ. ¹⁶ “Hã ra sóg ko măn ke tũ nĩ ha, ha vem nĩ. Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ vỹ vênh ven ke mũ. Ën kã sóg ko măn ke mũ, kejên,” he tóg.

¹⁷ Ky tóg kópa văg mũ sir. To tóg Topê mré vĩ mũ, kỹ tóg ag mỹ: “ha kron,” he mũ. “Ha vênh kăpăm,” he tóg. ¹⁸ “Tag kron măn ke tũ inh nĩ ha, ke gé, ha vem nĩ. Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩnh ke ên hã kã sóg kron măn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁹ Ky tóg êmĩ măg mũ sir. To tóg Topê mré vĩ mũ. Kupăn kỹ tóg ag mỹ kănhkrég mũ. Ky tóg ag mỹ: “inh hã vỹ,” he mũ. “Ajag jagfy sóg vênh fêg ke mũ. Ky inh mũ êkrén nĩ, ajag tỹ êmĩ tag konh ken kỹ,” he tóg.

²⁰ Ag tỹ ko kar kỹ tóg kópa văg mũ gé. Ky tóg ag mỹ: “kópa ki jê tag vỹ tỹ inh kyvénh ri ke nĩ,” he mũ. “Ajag jagfy tóg inh ki kăkutênh mũ. Inh jykre tăg to ken hã vỹ, isỹ inh kyvénh tugrĩn ajag mỹ vênh pãte fón jé,” he tóg.

²¹ “Hã ra ajag kã ù tóg inh vatánh tá isónh ke mũ, inh kato tẽ ag mỹ. Inh mré tóg *mesa* tag to nĩ nĩ. ²² Tĩg jé sóg ke mũ, isỹ tỹ êprã ke fi kósin nĩnh kỹ. Văsỹ Topê tóg to jykrén ja nĩ, hã kỹ sóg tĩg mũ. Hã ra tóg ù tỹ isónh ke mũ ên mỹ vĩ kónăn tăvĩ han ke mũ, Topê ti,” he tóg. ²³ Ky ag tóg jagnê mỹ: “êg kã ù tỹ hê nê hỹn'?” he mũ sir.

Û tỹ hê nê tỹ ùn mág nĩ

²⁴ Ën kã ag tóg jagnê kăfór nĩ sór mũ. Hã kỹ ag tóg jagnê to jũ mũ. ²⁵ Ky *Jesus* tóg ag mỹ: “fóg ag pã'i ag vỹ ag krêm ke ag mỹ vĩ tar han tĩ, kỹ ag tóg ù tỹ ag kăfór ag mỹ: “êg jóg,” he tĩ, ti tỹ ag mỹ vĩ tar han mũ ra,” he mũ. ²⁶ “Ag ri ke han tũg nĩ. Ajag mỹ tỹ ùn mág nỹtĩ sór mũ? Ky tỹ ùn kăsir ri ke nỹtĩm nĩ, jagnê mré,” he tóg. “Û tỹ inh

jykre ki tỹ pã'i nĩn kỹ tóg tỹ ti krēm ke ag *camarada* ri ke nĩnh ke mũ, ag ki rĩr kỹ. ²⁷ Kejẽn ěg tóg *mesa* to nỹtĩ, kỹ ũ tóg *mesa* ki rĩr tĩgtĩ. Ũ tỹ hẽ nỹ hỹn *mesa* ki rĩr tĩ'? Ag *patrão* mỹ', ti *camarada* mỹ *vó*? Ti *camarada* vỹ ki rĩr tĩgtĩ. Jo sóg ãjag ki rĩr tĩgtĩ, ãjag *camarada* ri ke. ²⁸ Ājag hã ne inh mré mũgtĩ'. Isovãnh ja tũ pẽ ãjag tóg nỹtĩ. Isỹ nén ũ jagy vėg mũ ěn ve kãn ãjag tóg tĩ, inh mré. ²⁹ Inh panh vỹ isỹ pã'i han ke mũ, kỹ sóg ãjag tỹ pã'i han ke mũ gé, ti kóm, ³⁰ ãjag tỹ inh mré jẽn jé tá. Kỹ ãjag tóg ãjag nĩgja kri nĩgnĩ kỹ nỹtĩnh mũ, ãjag tỹ *povo* tỹ *Israel* ag jykre tugnỹm jé, *povo* tỹ 12 (ke) ěn ag," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Jo 13.36-38)

³¹ Kỹ tóg *Pedro* mỹ: "*Simão*' , *Simão*' ," he mũ. "*Satanás* vỹ ãjag to vỹ, Topẽ mỹ. Ti tỹ ãjag jykre ve sór vė. *Trigo* tỹ ěg tóg *peneira* ki kãkag tĩ, ěg tỹ ti fãr pan jé. ěn ri ke han jé tóg ke mũ, ãjag tỹ, *Satanás* ti. ³² Hã ra sóg hur ã jagfy vỹ, ã tỹ inh ki rã tovãnh pẽ han tũ nĩ jé. Kỹ ã tóg kejẽn ã jykre si to jykrén mãn ke mũ, ã tỹ inh jykre hã han jé. ěn kã ã tóg ã mré ke ag jyvẽn kỹ ag tỹ tar' henh ke mũ," he tóg.

³³ Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: "ã mré sóg se kỹ jẽn mũ, ã mré sóg ter ke mũ gé," he mũ. ³⁴ Hã ra tóg: "vó," he mũ. "Ha vé, ũri ã tóg iso: "ti ki kagtĩg sóg nĩ," he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã, ha vem nĩ," he tóg.

Jesus tỹ ag mỹ ti jagy tĩnh ke tó

³⁵ Kỹ tóg ag kar mỹ: "ãjag jěgnẽ ja inh nĩ. Kỹ ãjag tóg nén ũ ma mũ ja tũ nĩgtĩ, *bolsa* tũ, pẽn né tũ. ěn kã ãjag mỹ jagtar ja nĩgtĩ?" he mũ. Kỹ ag tóg: "vó," he mũ. ³⁶ Kỹ tóg ag mỹ: "hã ra tóg ũri ke tũ nĩgtĩ," he mũ. "Hã kỹ ãjag jãnkamy ma mũjėg, ãjag *bolsa* ma mũjėg. Ājag tỹ nén ũ tũ nỹtĩnh kỹ ãjag kur vėne hem nĩ, rógro kajãm jé sir. ³⁷ Nén ũ tóg iso rán kỹ nĩ, hã vỹ: ag mỹ tóg tỹ ũn jykre pãno nĩ, he mũ. Sỹ vãhã

tag venh ke vė ha. Sỹ iso nén rán kỹ nĩ ěn ve kãn ke vė ha, vãhã," he tóg.

³⁸ Kỹ ag tóg ti mỹ: "rógro rėgre vỹ ki nỹtĩ," he mũ. Hã ra tóg ag mỹ: "hã tũ vė," he mũ.

Jesus tỹ ti panh mré vỹ
(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Kỹ tóg ag mré ti tĩg jafã ěn ra tĩ mũ sir, hã vỹ: pãnónh tỹ *Oliveiras*, he mũ.

⁴⁰ Tá jun kỹ tóg ag mỹ: "ěg tỹ nén jagy venh ke nẽ ha. Topẽ mré vỹ, ãjag tỹ ti vỹ mranh tũ nĩ jé," he mũ.

⁴¹ Kỹ tóg tĩg sĩ han mũ, kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ kỹ Topẽ mré vỹ mũ sir. ⁴² Kỹ tóg: "panh', mỹ ã tỹ inh vėsỹrėnh ke tag tỹ tũ' he jãvãnh? Hã ra isỹ ã mỹ nén to vỹ mũ tag han tũg nĩ. Ā tỹ nén han ke mũ ěn hã han nĩ," he mũ.

⁴³ Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ũ vỹ ti mỹ vėnh ven mũ sir, kãnhkã tá, kỹ tóg ti tar han mũ. ⁴⁴ Hã ra tóg ti ter ke to kanẽ jur mũ, hã kỹ tóg Topẽ mré vỹ mãn', vỹ mãn', he mũ. Kỹ ti kãrãn vỹ kyvėnh mũ sir, kỹ tóg ga kri nãg' nãg' he mũ.

⁴⁵ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag to kãtĩ mũ. Hã ra ag tóg nũgnũr nỹtĩ nĩ. Krónh' krónh' ke ja ag tóg nĩ, ag fe kaj tugrĩn.

⁴⁶ Kỹ tóg ag mỹ: "ãjag ne tóg nũgnũr nỹtĩ nĩ'. Nĩgnĩ ra, Topẽ mré vỹ, ãjag tỹ ti vỹ mranh tũ nĩ jé, ãjag tỹ nén ũ jagy ve kỹ," he mũ.

Ag tỹ Jesus se
(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷ Ti tỹ ver tỹ vėmėn jẽ ra ũn e ag tóg junjun mũ sir, *Judas* mré, ũ tỹ 12 (ke) ag kã ũ ěn ti. Ti tỹ ag tatĩn kãtĩg hã vė, ag tỹ ti se jé. Kỹ tóg sir *Jesus* to grėn ke kỹ ti ki nhun ke mũ. ⁴⁸ Kỹ tóg ti mỹ: "*Judas*' ," he mũ. "Ā ne tóg inh ki nhun ke kỹ iso: "ti hã vė," he mũ', inh kato tẽ ag mỹ," he tóg.

⁴⁹ Kỹ ti mré mũ ag tóg ti mỹ: "ěg mỹ rógro tỹ ag fynh ke tũ'?" he mũ. ⁵⁰ Kỹ ag kã ũ tóg porisa ũ fynh mũ. Ti nĩgrėg tỹ tóg rãm ke mũ, ti pėgja tá. Topẽ tũ to pã'i krēm ke ũ vė. ⁵¹ Hã ra tóg: "ag vóg tũg ra, há ti nĩ," he mũ. Kỹ tóg ti nĩgrėg mãn kỹ to tỹ grėn ke mũ sir.

⁵² Pã'i tỹ hên ri ke ag vỹ tá junjun ja nĩ, Topê tũ to pã'i ag, kófa ag ke gé. Ag kar tỹ ti senh kãmũ ja vễ. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg rógro génh kỹ iso kãmũ mũ', ka kyv génh kỹ ke gé',” he mũ. “Inh pijé tỹ *bandido* nĩ,” he tóg. ⁵³ “Kurã kar ki sóg Topê ìn krêm ãjag mré nĩ ja nĩgtĩ, hã ra ãjag tóg tá ise sór ja tũ nĩ, ãjag tỹ ag kamêg kỹ. Hã ra tóg ùri jun, ãjag kurã ti, Japo tỹ ti tỹ nén han sór mũ ên han jé, ãjag tỹ. Jykre ki kuty ti nĩ,” he tóg.

Pedro tỹ Jesus to ón

(*Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Jo 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Kỹ ag tóg ti ség mũ sir. Ag tỹ ti pére mũ kỹ ag tóg Topê tũ to pã'i mág ìn tá junjun mũ.

Hã ra *Pedro* vỹ kuvar há tá ag nón kãtĩ mũ. ⁵⁵ Đn vãso tá *soldado* ag tóg pĩ grug mũ, kỹ ag tóg tugtón nỹtĩ nĩ. Kỹ *Pedro* vỹ ag mré tón nĩ nĩ. ⁵⁶ Kỹ pã'i *camarada* ù fi vỹ tá ti vég mũ. Kỹ fi tóg ti tugnỹm kỹ ag mỹ: “inh mỹ ti mré tĩ tĩ ù vễ,” he mũ. ⁵⁷ Hã ra *Pedro* tóg: “vó,” he mũ. “Ti ki kagtũg sóg nĩ, jỹ,” he tóg.

⁵⁸ Kar kỹ ù tóg ti tugnỹm mũ gé, kỹ tóg ti mỹ: “ag kã ù vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: “inh hã tũ vễ, vỹ,” he mũ gé.

⁵⁹ Tag kar kỹ, óra pir tũg kỹ hên ri ke mũn, ù tóg ti tugnỹm mũ gé. Kỹ tóg tá nỹtĩ ag mỹ: “ha vé, *Galiléia* tá ke vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ. “Inh mỹ tóg tỹ ti mré ke ù nĩ,” he tóg mũ gé. ⁶⁰ Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: “inh pijé ti ki kanhró nĩ, vỹ'. Á tỹ ne tó nễ?” he mũ. Ti tỹ ver tỹ vēmén nĩ ra *galo* vỹ kyr mũ sir. ⁶¹ Kỹ êg *Senhor* vỹ vễsỹjãm *Pedro* ki êvãnh mũ. Kỹ *Pedro* vỹ to jykren mũ, êg *Senhor* tỹ ti mỹ: “iso ã tóg: “ti ki kagtũg sóg nĩ,” he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã,” he ja ên mĩ. ⁶² Kỹ tóg tá kãkutê mũ, kỹ tóg fỹ mág han mũ sir.

Ag tỹ Jesus vóg kónãn

(*Mt 26.67-68; Mc 14.65*)

⁶³ Kỹ ù tỹ *Jesus* ség mũ ag vỹ ti to é he mũ. Ti tãnh ag tóg mũ gé. ⁶⁴ Ti kanê pãg kỹ ag tóg ti kakã ki tãnh kỹ ti mỹ: “ã mỹ êg kã ù tỹ hẽ nỹ ã tãnh?” he mũ.

“Á tỹ nén kar ki kanhró nĩn kỹ ã hỹn ki kanhró nĩ,” he ag tóg ti mỹ. ⁶⁵ Gen kỹ ag tóg ti mỹ vỹ kónãn tỹ hên ri ke han mũ, ti to é he kỹ.

Pã'i ag tỹ Jesus ki jēmẽ

(*Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24*)

⁶⁶ Tỹ vaj kỹ kófa kar ag tóg vễnh mãn mũ, Topê tũ to pã'i ag mré hã, Topê vỹ to êg kanhrãn tĩ ag mré hã. Ag vễnh mãn kỹ ag tóg ti jé prêr kỹ ag rĩnja tá ti fêg mũ, ag tỹ ón kỹ ti jykre ve jé. Ag tỹ ti tén sór vễ. ⁶⁷ Hã kỹ ag tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Cristo* nĩ?” he mũ. “Ha êg mỹ tó,” he ag tóg. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag pijé inh vỹ kri fig tĩ', isỹ ãjag mỹ tó mũ ra,” he mũ. ⁶⁸ “Isỹ ãjag ki jēmẽ sór mũ ra ãjag tóg inh mỹ tó tũ nĩgtĩ gé. Kỹ ãjag tóg isovãnh tũ nĩ gé,” he tóg. ⁶⁹ “Hã kỹ êprã ke fi kósin vỹ Topê pégja tá nĩnh ke mũ ha. Topê vỹ tar nĩ. Sỹ ti pégja tá nĩnh ke vễ ha,” he tóg.

⁷⁰ Kỹ ag kar tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ tỹ Topê kósin nĩ?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ki hã ãjag tóg tó mũ,” he mũ. “Inh hã vễ,” he tóg ag mỹ. ⁷¹ Kỹ ag tóg: “ti ki êg tóg nén ù jēmẽ mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ. “Ti jẽnky ki kãkutê mẽ êg tóg huri. Topê to vỹ kónãn ti huri. Ti ter ke vễ ha,” he ag tóg mũ sir.

23

Pilatos tỹ Jesus ki jēmẽ

(*Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38*)

¹ Hã ra tá ke kar ag vỹ *Jesus* pére mũ mũ, fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatos* mỹ. ² Tá ag tóg ti mỹ: “vễnh kar krĩn kónãn tóg tĩ, ag tỹ vễjyre há tovãnh jé,” he mũ. “Kỹ tóg êg mỹ: “pã'i mág tỹ *imperador* mỹ *imposto* nĩm tũg nĩ,” he tĩ gé. Kỹ tóg vễso: “tỹ inh *Cristo* nĩ, pã'i mág tĩ,” he tĩ gé,” he ag tóg mũ. ³ Kỹ *Pilatos* tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

⁴ Kỹ *Pilatos* tóg ag kar mỹ: “ti tỹ nén ù kórég han ja vég tũ sóg nĩ,” he mũ. ⁵ Hã ra ag tóg ti tovãnh jãvãnh pẽ nỹtĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hã ra tóg vễnh kar krĩ rỹ han tũgtĩ,” he mũ. “Ga tỹ *Judeia* kar

mĩ tóg tīg ja nĩ, ga tỹ *Galilėia* mĩ ke gé, tag mĩ ke gé. Tīg kỹ tóg vėnh kar krĩn kónān tĩgtĩ,” he ag tóg.

Herodes tỹ Jesus ki jėmė

⁶ Kỹ *Pilat* tóg: “ti mỹ tỹ *Galilėia* tá ke nĩ?” he mũ. ⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. Hã ra *Herodes* vỹ tỹ ga tỹ *Galilėia* tá pã'i mág nĩ. Hã kỹ *Pilat* tóg ti hã mỹ ti jėnėg mũ. Ĕn kã tóg *Jerusalėm* tá nĩ gé, *Herodes* ti.

⁸ Kỹ tóg *Herodes* tá jun mũ sir. Ti tỹ ti ve kỹ tóg ti mỹ sér tĩ. Ti tỹ ti ve sór ja vė. Ti kãme mė ja tóg nĩ, hã kỹ tóg ti ve sór ja nĩgtĩ. “Hėn ri ke mũn tóg nėn han vānh han ke mũ, sỹ ve jé,” he tóg.

⁹ Ti tỹ tá jun kỹ tóg ti ki nėn tỹ hėn ri ke jėmė sór mũ, hã ra tóg ti mỹ vĩ tũg mũ. ¹⁰ Hã ra pã'i ag vỹ tá nỹtĩ nĩ, kỹ ag tóg ti kato vĩ mág han mũ sir, *Topė* vĩ to ěg kanhrān tĩ ag ke gé. Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ vĩ tũg mũ gé. ¹¹ Kỹ *Herodes* vỹ ti to é he mũ gé, ti mré ke kar ag ke gé, kỹ ag tóg ti nyg mũ. Kur kupri pė tỹ tóg ti kri fón mũ, ón kỹ. Kỹ tóg *Pilat* mỹ ti jėnė mǎn mũ sir.

¹² Kurā ěn kã *Pilat* vỹ *Herodes* mỹ vĩ há han mũ. Jagnė to há' he mǎn ag tóg mũ. Ag tỹ *Jesus* venh ke jo ag tóg jagnė kato tẽ ja nĩgtĩ.

Ag tỹ Jesus tén sór

(*Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39-19.6*)

¹³ Kỹ *Pilat* vỹ pã'i ag jé prėr mũ sir. ¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “ājag ne inh mỹ ti fėg',” he mũ, “kỹ ājag ne ti to: “vėnh kar krĩn kónān tóg tĩ,” he mũ'. Ājag rĩnve sóg ti ki jėmė huri, hã ra sóg ve ja tũ nĩ, ājag tỹ ti to nėn tó ja ti. Nėn ũ kórėg han ja tũ tóg nĩ. ¹⁵ Kỹ *Herodes* vỹ vėg tũ nĩ gé. Sỹ ti mỹ ti jėnė ja vė, ājag ke gé. Hã ra tóg inh mỹ ti jėnė mǎn mũ gé. Ĕg hė ri ken kỹ ti tén mũ hỹn'? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ. ¹⁶ Hã kỹ sóg ti mrānmrān kar ti tovānh ke mũ,” he tóg.

¹⁷ Fėnhta tỹ *Pascoa* ki tóg ag mỹ vėse pir tovānh tĩ, prỹg kar ki. Ti jykre vė. Hã kỹ tóg: “*Jesus* tovānh jé sóg ke mũ,” he mũ. ¹⁸ Hã ra vėnh kar ag tóg vāhã prėnprėr mũ sir. “!..Ti tén ra..!” he ag

tóg mũ. “!..*Barrabás* tovānh ra..!” he ag tóg. ¹⁹ *Barrabás* vỹ vėnh génh to se kỹ jė nĩ. Ĕmā tá tóg vėnh génh han ja nĩgtĩ, ěn kã tóg ũ tén ja nĩgtĩ, hã to tóg se kỹ jė nĩ.

²⁰ Kỹ *Pilat* vỹ ag mỹ vĩ mǎn mũ. Ti tỹ *Jesus* tovānh sór vė. ²¹ Hã ra ag tóg prėnprėr kỹ: “!..krunh to ti sã, krunh to ti sã..!” he mũ. ²² Kỹ tóg ag mỹ vĩ tãgtũ han mũ gé. “Ti kórėg tỹ ne han ti? Sỹ vėg tũ tóg tĩ. Ti tỹ ne to ter ke nė? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ. Hã kỹ sóg ti mrānmrān kar kỹ ti tovānh ke mũ,” he tóg. ²³ Hã ra ag tóg prėnprėr tãvĩ han mũ sir, hã kỹ ag tóg ti kutān mũ. Ti mỹ ag tóg: “!..krunh to ti sã..!” he tãvĩ han mũ. Kỹ tóg ag prėnprėr to ag mỹ han sór mũ sir. ²⁴ To tóg jykrėn mũ, kỹ tóg ag mỹ: “he,” he mũ, ag tỹ ti kutān to. ²⁵ Kỹ tóg ũ ěn kavāg mũ sir, ũ tỹ vėnh génh to se kỹ jė ěn ti, ũ tỹ ũ tén ja ěn ti. Kỹ tóg ag mỹ *Jesus* ti fėg mũ sir, ag tỹ ti ki ag tỹ nėn han sór mũ ěn han jé. ²⁶ Kỹ ag tóg ti pėre mũ mũ, krunh to ti sa jé.

Jesus tỹ krunh to sa

(*Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27*)

Ag mũn kỹ ag tóg ũ kãtĩg vėg mũ. Ĕpỹ tá tóg kãtĩ mũ. Ti jijin hã vỹ: *Cirene* tá *Simão*, he mũ. Ti kri ag tóg *Jesus* krunh ti fig mũ, ti tỹ ti jé va tīg jé, ti nón.

²⁷ Kỹ ũ tỹ hėn ri ke ag vỹ *Jesus* nón mũ mũ, ũn tỹtá fag ke gé. Ĕn fag vỹ vėsỹrėnh mũ. Kygfỹ mág han fag tóg mũ sir. ²⁸ Hã ra *Jesus* tóg vėsỹjām ěvānh kỹ fag mỹ: “*Jerusalėm* tá ke',” he mũ. “Ijé kygfỹ tũg nĩ,” he tóg. “Vėjė kygfỹm nĩ, ājag krė jé kygfỹm nĩ,” he tóg. ²⁹ “Ha vé, kurā kórėg pė vỹ jun ke mũ, ājag mỹ. Ĕn kã ũ ag tóg: “ũn kurĩ fag mỹn pãgsĩ nĩnh mũ, fag tỹ fag krė ter vėg tũ nĩn kỹ,” hėnh mũ. “Ũn krė tũ fag mỹn pãgsĩ nĩnh mũ, ũ tỹ gĩr pygfām tũ fag mỹ ke gé,” he jé ag tóg ke mũ. ³⁰ Ĕn kã ag tóg pānónh mỹ: “inh kri tỹ tam ké,” hėnh ke mũ gé, kỹ ag tóg sór mỹ: “inh pėju ra, vėnh krėm,” hėnh ke mũ gé. ³¹ Ĕg kato tẽ ag tỹ ka

tánh gÿn kÿ ag hÿn ka tóg tovãnh ke tũ pẽ nĩ. Ka tánh ên ri ke sóg nĩ. Jo ãjag tóg ka tóg ri ke nÿtĩ. Hã kÿ ãjag tóg inh vêsÿrénh kãfór venh ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. *Jerusalém* fĩn rãm kÿ tóg ke mũ.

³² Ag tÿ *Jesus* pére mũn kÿ ag tóg ùn régre ag pére mũ mũ gé, ùn jykre pãno ag. Ag tÿ ka to ag sanh ke vë gé. ³³ Kÿ ag tóg pãnónh tá junjun mũ sir, ti jijin hã vÿ: Krĩ Kuka, he mũ. Tá ag tóg krunh to ti sãg mũ sir. ùn jykre pãno ag tÿ ag tóg krunh to ag sãg mũ gé, ti kóm, kÿ ù vÿ ti pëgia tá sa, jo ù vÿ ti jakãnh tá sa.

³⁴ Kÿ *Jesus* vÿ: “panh', ag mÿ vënh pãte fón nĩ,” he mũ. “Ag pijé ki kanhró nÿtĩ', ag tÿ nén han mũ tag ki,” he tóg.

Kÿ *soldado* ag tóg ti kur tÿ jagnë mÿ vënh ken mũ, to ag tóg joga he mũ sir.

³⁵ Kÿ vënh e ag vÿ tá vëg nÿtĩ. Hã ra pã'i ag tóg ti nyg mũ. Kÿ ag tóg jagnë mÿ: “ũ ag krenkren han ja tóg nÿgtĩ,” he mũ. “*Cristo* jé vënh kren han, Topë tÿ ti fëg ja nĩn kÿ, ti tÿ ti kuprëg ja nĩn kÿ. Hã ra tóg vënh kren han ki kagtig nĩ,” he ag tóg mũ, ti to é he kÿ. ³⁶ Kÿ *soldado* ag vÿ ti nyg mũ gé. Ti rã hã nÿtĩ kÿ ag tóg ti mÿ *vinagre* ven mũ sir. ³⁷ Kÿ ag tóg ti mÿ: “ã mÿ tÿ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. “Vënh kren han ra, ã tÿ tÿ pã'i nĩn kÿ,” he ag tóg mũ, ti to é he kÿ. ³⁸ Hã ra ag tóg ti to rán ja nĩ, ti tÿ krunh to sa ên ti. Ti to rán hã vë, hã vÿ: “*Judeu* ag pã'i mág hã vë,” he mũ. Ti kri tóg krunh to rán kÿ sa.

³⁹ Kÿ ti kóm krunh to sa ù tóg ti to é he mũ gé, ùn jykre pãno ên. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ tÿ *Cristo* nĩ?” he mũ. “Vënh kren han ra, kÿ ãg krenkren han nĩ gé,” he tóg mũ. ⁴⁰ Hã ra ti kóm krunh to sa ù tóg ti mÿ vÿ jũ han mũ. Ti mÿ tóg: “kÿ ã mÿ Topë kamëg tũ?” he mũ. “Vësÿrénh ã tóg mũ gé, ti kóm. ⁴¹ Ëg tÿ ãg tÿ nén han ja kajãm vë jãvo. Ëg jykre pãno to ãg vësÿrénh nÿtĩ nĩ. Ëg jãvo tóg jykre kuryj nĩ. Ti pijé nén ù kórég han ja nĩ,” he tóg. ⁴² Kÿ tóg *Jesus* mÿ: “*Senhor*', inh ki êkren nĩ, ã tÿ tÿ pã'i ki rãn kÿ,” he mũ. ⁴³ Kÿ tóg ti mÿ:

“ha mẽ, ùri ã tóg inh mré êmã há ên tá nĩnh mũ, *Paraíso* he mũ ên tá, kanhkã tá. Ki hã sóg tóg mũ,” he mũ, *Jesus* ti.

Jesus ter

(*Mt* 27.45-56; *Mc* 15.33-41; *Jo* 19.28-30)

⁴⁴ Kejëñ rã tóg ãg nĩno kã sa nĩ sir. Hã ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar mũ hã. Kuty ên tóg óra tãgtũ han mũ. ⁴⁵ Hã ra Topë ãn krëm kur mág pẽ vÿ jãnkã kã sa nĩ. Ên vÿ jaran ke mũ. Kuju mũ tóg jaran ke kãtére mũ sir, fĩn rãm kãn tóg mũ.

⁴⁶ Kÿ *Jesus* vÿ prër mág pẽ han mũ. Kÿ tóg: “!..panh'!..” he mũ. “!..Sÿ ã mÿ vënh fëg vë, inh kuprëg ti..!” he tóg. Tag tóg kar tóg hun ke mũ sir.

⁴⁷ Hã ra fóg tÿ *capitão* tóg ti ter vëg mũ. Kÿ tóg Topë mÿ vÿ há han mũ. “Vënh vÿ ja vë, ùn há ja vë,” he tóg mũ.

⁴⁸ Kÿ vënh e ên vÿ ti ter vëg mũ gé. Kÿ ag tóg ag tÿ nén han ja to jykren mũ sir. Vãhã tóg ag mÿ e tĩ. “Topë hÿn ãg tÿ hë ri kenh mũ ha, ãg tÿ ti tén kÿ?” he ag tóg mũ sir. Tag tóg kÿ ag tóg ag ãn ra vÿnvÿn ke mũ.

⁴⁹ Hã ra ti to há ag vÿ ti vëg nÿtĩ nĩ, kakó ki, ùn tÿtã fag ke gé. *Galiléia* tá ke fag tóg ti mré kãmũ ja nÿgtĩ gé. Ti ter ve kãn fag tóg mũ sir.

Ag tÿ vënh kej tá Jesus fi

(*Mt* 27.57-61; *Mc* 15.42-47; *Jo* 19.38-42)

⁵⁰ Kÿ ù tóg tá nĩ gé, vënh jyvën tĩ ù. Ti jiji hã vÿ: *José*, he mũ. Tÿ tóg êmã tÿ *Arimatéia* tá ke nĩ, ga tÿ *Judéia* tá. Jykre kuryj tóg nĩ, jykre há. ⁵¹ Ti pijé ag tÿ *Jesus* tén ke to jykren mũ ên kã: “he,” he ja nÿgtĩ'. Topë tÿ tÿ ãg pã'i nĩnh ke ve sór tóg mũ gé. ⁵² Ên vÿ *Pilatos* venh tĩ mũ. Kÿ tóg ti mÿ *Jesus* to vÿ mũ, ti ter kar kÿ. ⁵³ Kÿ tóg krunh to ti kãtérem mũ. Kÿ tóg kur há tÿ ti pãg mũ sir. Kÿ tóg pãró nor kã ki vënh kej ên tá ti fig mũ. Vënh kej tãg vë, ag pijé ver kã kã ù fi ja nÿgtĩ'. ⁵⁴ Hã ra *sexta-feira* vë sir. Vënhkãn ke kurã ki tóg rã ha, *sábado* ki. ⁵⁵ Kÿ ùn tÿtã fag vÿ ag nón mũ mũ, ti kej ve jé, ag tÿ ti finh mũ ja tá. Ti mré *Galiléia* tá kãmũ ja ên fag vë. ⁵⁶ Ve kar kÿ fag tóg kyrãgrã kÿ

nén ger há han mũ sir, ti tãg jafã ti, ti to tĩn jé. Hã ra fag tóg vènhkán mũ ver, vènhkán ke kurã kã, Topẽ tỹ *Judeu* ag mỹ kurã nĩm ja ãn ki króm jé.

24

Jesus rĩr mãn

(*Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-10*)

¹ Kĩ *semana* kurã ve tóg tá krỹg mũ sir. Kĩ fag tóg kusãg pẽ ki ti kej venh mũ mũ. Vẽser ger há han jafã ãn ma fag tóg mũ mũ. ² Hã ra fag tóg pó tỹ ti kej nĩfe kunũnh kũ nĩ vég mũ. ³ Kĩ fag tóg ti kej tá junjun kũ kã ra ge mũ. Hã ra fag tóg vẽser vég tũ nĩ, ãg *Senhor* ti. ⁴ Kĩ tóg fag fe kaj tĩ sir. Kĩ vãhã ùn régre ag vỹ kãge mũ gé, kur kupri rĩnh kũ, kur kókov. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ag vẽ. ⁵ Kĩ fag tóg kanẽ junjur mũ sir. Ëprã fag tóg ãvãnh mũ. Hã ra ag tóg fag mỹ: “ãjag ne tóg vẽser jãvãnh mũ, ti rĩr ja ra,” he mũ. ⁶ “Ki ti tũ nĩ, rĩr ti jẽ ha. Hã kũ tóg ãjag mỹ tó ja nĩgtĩ, ãjag tỹ *Galiléia* tá nỹtĩ ãn kã. ⁷ Kĩ tóg ãjag mỹ: “ẽprã ke fi kósin ãn fẽg jé ag tóg ke mũ, ù tỹ Topẽ vĩ mranh tĩ ag mỹ,” he ja nĩ. “Ka to ag tóg ti sanh ke mũ, hã ra tóg kurã tãgtũ ki rĩr mãn ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ, vẽso,” he ag tóg mũ.

⁸ Kĩ fag tóg *Jesus* tỹ nén tó ja ãn mĩ ãkrén mãn mũ sir. ⁹ Kĩ fag tóg ti kej tá kãpa kũ mũ mũ sir, ù tỹ 11 (ke) ag mỹ tó jé, ti mré mũ tĩ kar ag mỹ ke gé. ¹⁰ *Maria Madalena* fi vẽ, kar kũ *Joana* fi ke gé, *Maria* ù fi ke gé, *Tiago* mỹnh tag fi, ù fag ke gé. Fag hã ne *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag mỹ kãmén mũ, *apóstolo* ag mỹ. ¹¹ Hã ra tóg ag mỹ tỹ vènh ó nỹ ve nĩ, hã kũ ag tóg kri fi ja tũ nĩgtĩ.

¹² Kĩ *Pedro* vỹ jẽgnẽ kũ ti kej ra vènh vãg tĩ mũ. Tá jun kũ tóg kã tá pãnh ke kũ ti kur hã vég mũ sir, ti pãg ja ti. Kĩ tóg ti mỹ e tĩ. Ti tỹ to jykrén tũ tóg tĩ sir. Kĩ tóg tĩg mãn mũ.

Ag tỹ Emaús ra mũ

(*Mc 16.12-13*)

¹³ Kurã ãn kã ti mré mũ tĩ régre ag tóg ãmã sĩ ra mũ mũ. *Jerusalém* tán kakó nĩ, 12 (ke) *quilômetros* hỹn. Ëmã ãn jijin hã vỹ: *Emaús*, he mũ. ¹⁴ Ag

mũn kũ ag tóg jagnẽ mré vèmén mũ nĩ sir, ag tỹ nén ve ja ãn to.

¹⁵ Vãhã *Jesus* tóg ag mré tĩ mũ. ¹⁶ Hã ra ag tóg ti ki kagtĩg nỹtĩ, ag tỹ ti vég mũ hã ra. ¹⁷ Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne tó nẽ?” he mũ. “Vèmén mág ãjag tóg mũ nĩ,” he tóg.

Kĩ ag tóg krỹg he mũ sir. Ve ù han ag tóg mũ, ag fe kaj tugrĩn. ¹⁸ Kĩ *Cleopas* he mũ ãn tóg ti mỹ: “kũ ã mỹ mẽg tũ? Û tỹ fénhta venh kãmũ ja ag vỹ mẽ kãn. ã hã mỹ ã pir mỹ mẽg tũ?” he mũ. ¹⁹ “Ne nẽ?” he tóg. Kĩ ag tóg: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ãn,” he mũ. “Topẽ vĩ tó tĩ vẽ. Ëg tỹ nén han vãnh hynhan ja tóg nĩgtĩ. Topẽ vĩ tó há han ja tóg nĩgtĩ, kũ Topẽ vỹ ti mré han tĩ, *milagre* kar ti. Kĩ *povo* kar ag vỹ vég tĩ, kũ tóg ãg kar mỹ e tĩ. ²⁰ Kĩ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag vỹ ti fẽg, ãg pã'i kar ag, fóg tỹ pã'i tỹ ti tén jé, krunh to ti sa jé, hã kũ tóg tũg mũ. ²¹ Ëg tỹ ti ve kũ ãg tóg ti to: “ti hỹn ãg *povo* tỹ *Israel* ag krenkren han ke mũ,” he ja nĩ vẽ. Hã ra tóg ter ja nĩ. Ûri tóg kurã tãgtũ han, ti ter kri,” he ag tóg. ²² “Kũ ãg kã ù fag vỹ ãg mỹ nén ù tó gé, kũ tóg ãg mỹ e tĩ gé. Kusã pẽ ki fag tóg ti kej ra mũjẽg. ²³ Hã ra fag tóg ti vég tũ nĩ, ti tỹ tá nỹ tũ nĩn kũ. Kĩ fag tóg: “nén nẽ ve ãg,” he mũ gé. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã nẽji, kũ tóg nẽji fag mỹ: “rĩr ti jẽ nĩ,” hé. ²⁴ Kũ ãg kã ù ag vỹ ra mũ mũ, ti kej ra. Kĩ ag tóg vég mũ gé. Hã ra ag tóg ti vég tũ pẽ nĩ,” he ag tóg.

²⁵ Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé vãsỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ kri fi ja tũ nĩ nẽ?” he mũ. “Krĩ tũ ãjag nỹtĩ, to jykrén há han tũ ãjag tóg nĩ,” he tóg. ²⁶ “*Cristo* vèsỹrénh ke vẽ, vèsỹrénh kar kũ tóg tỹ ùn mágnĩnh ke mũ vãhã,” he tóg. ²⁷ Kĩ tóg ti to nén rán ja kãmén kãn mũ sir, *Moisés* tỹ rá ti, Topẽ vĩ tó tĩ ag kar tỹ rá ti.

²⁸ Ti tỹ ag mỹ kãmén tĩ ki ag tóg ãmã ãn tá junjun mũ sir. Kĩ tóg mã ra tĩg sór mũ. ²⁹ Kĩ ag tóg ti mỹ: “ãg mré nĩm nĩ. Rãké tóg nỹ ha. Kutyg tóg rã ha,” he mũ. Kĩ tóg ag mré rã mũ. ³⁰ Ag mré jẽn ke jo tóg ãmĩ mãg mũ. Kĩ tóg Topẽ mré vỹ mũ, kar tóg kupãn kũ tỹ

vênh ken mũ. ³¹ Kÿ ag tóg vâhã ti ki kanhrãn mũ. Ti ve há han ag tóg mũ sir. Hã ra tóg ki tũ nĩ ha, ti ve mãn tũ ag tóg nĩ.

³² Kÿ ag tóg jagnẽ mÿ: “ti tÿ ãg mré vēmén kÿ tóg ãg fe ki rã,” he mũ. “Ëg mÿ tóg ti to rán kÿ nĩ ãn kãmén kãn, ãg mũn kÿ. Ti hã ja vë,” he ag tóg mũ.

³³ Kÿ ag tóg vësÿmér *Jerusalém* ra vÿnvÿn ke mũ sir. Tá ag tóg ù tÿ 11 (ke) ag vég mũ, ag mré ke ù ag mré hã.

³⁴ Hã ra ãn ag tóg ag mÿ: “ãg *Senhor* vÿ rÿr mãn,” he vén mũ. “*Simão Pedro* mÿ tóg vënh ven, mÿr, ha mẽ,” he ag tóg mũ sir. ³⁵ Kÿ ag tóg ag mÿ: “hÿ, ti ve ãg ke gé,” he mũ gé. Kÿ ag tóg ag mÿ ag tÿ nén ve ja ãn tó mũ sir, ag tÿ ag mũ ki ti ve ja ti, ti tÿ ag mÿ ãmĩ kupãn ja ti ke gé. “Hã ki ãg tóg ti ki kanhrãn mũ,” he ag tóg mũ.

Jesus tÿ ag kar mÿ vënh ven
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8)

³⁶ Ag tÿ ver tÿ vēmén nÿtĩ ra *Jesus* tóg vâhã ag mré jẽ nĩ, ti tÿ hẽ tá kãrãnh ke tũ hã ra. Kÿ tóg ag mÿ: “mÿ sér nÿtĩm nĩ,” he mũ. ³⁷ Hã ra ag tóg jÿrÿn ke mũ. Ti kamẽg ag tóg mũ. “Vënh kuprĩg hÿn,” he ag tóg mũ, ti to. ³⁸ Kÿ tóg ag mÿ: “ãgag ne tóg jÿrÿn ke mũ,” he mũ. “ãgag tÿ ne jé: vënh kuprĩg hÿn, he nẽ, iso?” he tóg. ³⁹ “Inh nĩgẽ ve ra, inh pën ve ra, inh hã vë. Inh mẽgmẽ ra, isugnÿm han ra. Vënh kuprĩg pijé fãr nĩgtĩ, ti pijé kuka nĩ. Inh fãr ve ra, inh kuka ti,” he tóg. ⁴⁰ Vĩ kÿ tóg ag mÿ ti nĩgẽ ven mũ, ti pën ke gé. ⁴¹ Hã ra tóg ver ag mÿ e tĩ, ag fe tÿ mrin ke pẽ han kÿ. Hã kÿ tóg ag mÿ: “mÿ ki vëjën tũ?” he mũ. ⁴² Kÿ ag tóg ti mÿ pirã grã nĩm mũ. ⁴³ Kÿ tóg mãn kÿ ko mũ, ag rĩnve.

⁴⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “hã tó ja inh nĩ, ãgag mÿ, iser ke to hã, isÿ ãgag mré nĩ mũ ãn kã,” he mũ. “Vâhã sóg ve kãn ja nĩgtĩ, *Moisés* tÿ iso nén rán ja ti, Topẽ vĩ tó tí ag kar tÿ nén rán ja ti ke gé, Topẽ to jãn ki ke gé,” he tóg. ⁴⁵ Kÿ tóg ag mÿ kãmén há han mũ. Hã kÿ ag tóg ti to nén rán ja ki kanhrãn kãn mũ. To jÿkrén há han ag tóg mũ sir.

⁴⁶ Kÿ tóg ag mÿ: “hã kÿ *Cristo* vÿ vësÿrénh kÿ rÿr mãn gé, ti ter kar kÿ, kurã tãgtũ tũg kÿ. Tag ve kãn sóg huri,” he mũ. ⁴⁷ “Kÿ ù ag tÿ vënh kar mÿ inh kãmén ke vë. Ijji tó jé ag tóg ke mũ. Vënh kar mÿ ag tóg: “ãgag jÿkre pãno tovãnh ra. Kÿ Topẽ vÿ ãgag mÿ vënh pãte fón ke mũ, ãgag tÿ ti vÿ mranh ja ti,” henh ke mũ. *Povo* kar mÿ ag tóg tónh ke mũ, hã ra ag tóg tag ki tó vén ke mũ, *Jerusalém* ki.

⁴⁸ ãgag to ken hã vë. Ve kãn ãgag tóg mÿr, hã kÿ ãgag tóg tónh ke mũ. ⁴⁹ ãgag mÿ sóg inh panh tÿ ãgag mÿ ti kuprĩg tó ja ãn jënënh ke mũ. Hã kÿ tag ki nÿtĩm nĩ ver, ãmã tÿ *Jerusalém* tag ki. Hẽ ra mũ tũg nĩ. Ti kuprĩg tÿ kanhkã tá kãtĩg kÿ ãgag tar han ke ãn jãvãnh nĩ,” he tóg.

Jesus tÿ kanhkã ra tĩg
(Mc 16.19-20; Hk 1.9-11)

⁵⁰ Kÿ tóg ag jãmĩ tĩ mũ, ãmã tÿ *Betânia* ra. Tá tóg ti nĩgẽ tÿ ag kri ven mũ. Kÿ tóg ag mÿ vÿ há han mũ sir. ⁵¹ Ag mÿ vÿ há han kar tóg ag ré kÿ tĩ mũ. Kanhkã ra tóg tãpÿrũ mũ. ⁵² Kÿ ag tóg ti to: “Topẽ vÿ tÿ ti nĩ,” he mũ sir. Kÿ ag tóg *Jerusalém* mĩ kãmũ mãn mũ, vësÿkã. Ag mÿ tóg sér pẽ tĩ vâhã, fag mré hã. ⁵³ Kurã kar ki ag tóg Topẽ ãn ra mũ tĩ, tá Topẽ mÿ vÿ há han jé, ti mÿ nén ù há kar tó jé, ti tÿ ag mÿ sér tĩn kÿ, fag mré hã.

Hã vë.

JOÃO TỸ RÁ

Topẽ tỹ ti vĩ tỹ nén ù kar han

¹ Topẽ tỹ nén ù kar han tũg ki tóg nĩ ja nĩ, ãg tỹ ù to: Topẽ vĩ, he mũ ên ti. Hã to ãg: *Jesus*, he mũ. Topẽ mré tóg nĩ nĩ. Topẽ vĩ tỹ ti nĩ gé. ² Nén kar han to há tóg Topẽ mré nĩ nĩ. ³ Ti vĩ há tỹ tóg nén ù kar hynhan, Topẽ ti. Ti pir mũ tóg nén ù han tũ nĩ, ti há mré tóg hynhan kãn. ⁴ ãg tỹ ù to: Topẽ vĩ, he mu ên vĩ rĩr nĩ, há kỹ tóg ãg rĩnrĩr han ke mũ gé. Jẽngrẽ ri ke ti nĩ. Ti tỹ ãg kanhrãn to ken há vễ. ⁵ ãg mũ tóg jẽngrẽ han tĩ. ãg ki kuty ên tỹ tóg tũ' he tĩ. Kỹ Nén-Kórég vĩ ti tỹ tũ' he sór ja nĩ, há ra tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ.

⁶ Kỹ kejẽn Topẽ tóg ãprã ke ù jẽnẽ, ti jiji há vĩ: *João*, he mũ. ⁷ Ti mũ tóg: “ãg mũ ù tỹ ãg mũ jẽngrẽ han ke mũ ên kãmén” he ja nĩ. Hã kỹ tóg ke mũ, ãg kar tỹ ti vĩ mẽ kỹ kri fi jé. ⁸ *João* pijé ãg mũ jẽngrẽ han ja nĩ'. Ti tỹ ãg mũ: “ẽn há vễ,” henh kãtĩg ja vễ. ⁹ Jẽngrẽ pẽ ên há vễ. ãprã tóg jun, ti tỹ ãg kanhrãn jé, ãprã ke kar.

¹⁰ Ga han tóg. Kỹ tóg ãg mré kri tĩnh kãtĩg gé. Hã ra ãprã ke ag tóg ti ki kanhrãn ja tũ nĩ. ¹¹ Ti *povo* kar mũ tóg tĩg ja nĩ, há ra ti mré ke ag pijé ti ki ge sór ja nĩgtĩ'. ¹² ù ag tóg há ra ti ki ge mũ. Ên ag to tóg: “Topẽ krẽ,” he mũ, ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ távĩ ag há to. ¹³ ãg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tugrĩn ãg tóg tỹ ti krẽ nỹtĩ. ãg mur tugrĩn ãg tóg ver tỹ ti krẽ tũ nỹtĩ. ãg panh tỹ ãg mỹnh fi mré nỹ tugrĩn ãg tóg mur mũ gé. Topẽ tỹ ãg han mãn tugrĩn ãg tóg tỹ ti krẽ nỹtĩ jãvo.

¹⁴ ãg tỹ ù to: Topẽ vĩ, he mũ ên vĩ ãg ri ke mur, kỹ tóg tỹ ãprã ke jẽ sir. ãg mré tóg tĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ sóg ti vé. Pã'i mág vĩ tỹ ti nĩ, ùn tar, tag ve inh. ãg to há távĩ ti nĩ. Kỹ tóg ki há tó tĩ gé. Tỹ tóg Topẽ kósin pir nĩ.

¹⁵ *João* vĩ ti kãmén ja nĩ gé. Ti kãmén há han tóg. Kỹ tóg: “inh nón kãtĩg ke

mũ ên vĩ inh kãfór nĩ,” he ja nĩ. “Ti tỹ inh nón kãtĩg ke mũ ra tóg tỹ ijo ke nĩ. Ên tó inh huri ãjag mũ. Ti há vễ,” he ja tóg nĩ.

¹⁶ ãg to há távĩ tóg nĩ, há kỹ tóg ãg mũ nén ù há kar han, ãg jagãgtãn kỹ. ãg jagãgtãn tag tovãnh ke tũ pẽ tóg nĩ. ¹⁷ *Moisés* vĩ ãg mũ Topẽ tỹ ãg jyvẽn mũ ên tó ja nĩgtĩ, ãg tỹ ti vĩ ki króm jé. Hã ra *Jesus* tóg ãg mũ: “Topẽ vĩ ãjag mũ vẽn pãte fón sór mũ, ti tỹ ãjag to há nĩn kỹ,” he mũ. Ti há ne ãg mũ vẽn vĩ sér ên tó mũ'. ¹⁸ ãg pijé Topẽ vэг tĩ'. Kỹ ãg kã mũ ke ù vĩ ti ve ja tũ nĩ gé. Ti kósin pir há vĩ ãg mũ ti kãmén tĩ. Ti há vĩ ti jóg mré nĩ nĩ, Topẽ mré.

João Batista tỹ Jesus kãmén

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹ Kejẽn *Judeu* ag pã'i ag vĩ *João* mũ vẽn vĩ jẽnẽg mũ. Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag jẽgnẽg ag tóg mũ, *Levi* krẽ'krẽ ag mré, ag tỹ ti mũ: “ù nỹ tỹ ã nĩ?” he jé. ²⁰ Kỹ tóg: “inh pijé tỹ *Cristo* nĩ’,” he mũ. Ag mũ tóg tó há han.

²¹ Kỹ ag tóg ti mũ: “kỹ ã hỹn tỹ ù nĩ? ã mũ tỹ *Elias* nĩ'?” he mũ. Hã ra tóg: “vó” he mũ gé.

Kỹ ag tóg ti mũ: “Topẽ vĩ tó tĩ ù nỹti kãtĩg ke mũ gé. Ti há mũ tỹ ã nĩ?” he mũ. Hã ra tóg: “vó,” he mũ gé.

²² Kỹ ag tóg: “ù nỹ tỹ ã nĩ, ge kỹ? Pã'i ag vĩ ãg jẽgnẽ, ãg tỹ ã ki jẽmẽ jé. ãg hỹn ag mũ ne tónh ke mũ? Vẽso ã hẽri ke ti?” he mũ.

²³ Kỹ tóg ag mũ *Isaiás* tỹ rá tó mũ, há vĩ: “ù tỹ ãmã tũ ja tá jẽ kỹ vẽn kar mũ Topẽ jykre kãmén mũ ên vĩ tỹ inh nĩ,” he mũ. “ù tỹ vẽn kar mũ: “ãg *Senhor* japry kure ra, ti jamĩn kurynh ra,” he tĩ ên vĩ tỹ inh nĩ,” he tóg.

²⁴ Jãvo ù tỹ ti ki jẽmẽg mũ ag vĩ tỹ pã'i tỹ *Fariseu* ag mré ke nỹtĩ. ²⁵ Kỹ ag tóg: “ã tỹ hẽ ri ken kỹ ag kygpe sór nẽ, ã tỹ tỹ *Cristo* tũ há ra?” he mũ. “Inh pijé tỹ *Elias* nĩ'. Inh pijé tỹ Topẽ vĩ tó tĩ ên nĩ’,” he ã tóg tĩ, há ra ã tóg ag kygpég tĩ,” he ag tóg. ²⁶ Kỹ tóg: “goj tỹ sóg ag kygpég tĩ,” he mũ. “Hã ra ù tóg ãjag kã mũ tĩnh mũ ha, ãjag tỹ ùn ki kãtĩg ù.

²⁷ Ên vĩ inh nón kãtĩg ke mũ, há ra tóg

inh kãfór nĩ. Sỹ tỹ ti mỹ rãnrãj tĩ nĩnh ke vễ vễ, sỹ ti pẽn né kunũnh ke vễ vễ. Hã ra sóg tỹ ti krêm ke pẽ jẽ,” he tóg, *João* ti.

²⁸ Êmã tỹ *Betânia* tá ag tóg ti venh kãmũ ja nĩgtĩ, goj tỹ *Jordão* mã tá. Tá tóg ag kygpég jẽ nĩ.

Topê cordeiro

²⁹ Tỹ vaj kỹ tóg *Jesus* vэг mũ sir. Kỹ tóg ti to: “ti hã vễ,” he mũ. “Ëg tỹ *Topê* mỹ *cordeiro* tãnh ên ri ke ti nĩ. Ti hã vỹ ãg kar tỹ *Topê* vĩ mranh ên jagfy ter ke mũ. ³⁰ Sỹ ùn kãmén mũ ên hã vễ. Û tỹ ijo jẽ mũ vỹ inh nón kãtĩg ke mũ, he ja inh nĩ, ti to. Inh kãfór ti nĩ, ti tỹ tỹ inh jo ke nĩn kỹ. ³¹ Inh pijé ti ki kanhró ja nĩ, hã ra sóg *povo tỹ Israel* ag kar kygpé, ag tỹ ti ki kanhrãn kãn jé,” he tóg.

³² Kỹ tóg: “*Topê* kuprĩg ve inh,” he mũ gé. “Kanhkã tá kãtére kỹ tóg ti jẽnĩmanh kri nĩ nĩ. Tỹ tóg sórãg ve nĩ.

³³ Inh pijé *Jesus* ki kanhró nĩ vễ. Hã ra *Topê* tóg inh mỹ: “ha ag kygpenh tĩg,” he ja nĩ. Kỹ tóg inh mỹ: “ã tỹ inh kuprĩg ve kỹ ã tóg ti ki kanhró nĩnh mũ,” he ja nĩ gé. “Kanhkã tá kãtére kỹ tóg ag kã ùn pir kri góm kenh ke mũ. Ên vỹ inh kuprĩg tỹ ag kygpenh ke mũ,” he ja tóg nĩ inh mỹ, *Topê* ti, *Jesus* to. ³⁴ Tag ve inh, hã kỹ sóg ãjag mỹ: ti hã vỹ tỹ *Topê* kósin nĩ, he mũ,” he tóg.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag jé prěr

³⁵ Tỹ vaj kỹ *João* tóg ti mré mũ tĩ régre ag mré vēmén jẽ nĩ. ³⁶ Kỹ tóg *Jesus* tỹ mĩ tĩg vэг mũ, kỹ tóg ag mỹ: “Ëg tỹ *Topê* mỹ ãg mễg tỹ *cordeiro* tãnh ên ri ke ti nĩ,” he mũ.

³⁷ Ti vĩ tag tugrĩn ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. ³⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “ne nẽ?” he mũ. Kỹ ag tóg: “*Rabi*’, ã hẽ tá êmã nĩ?” he mũ. *Rabi* to ken hã vễ, hã vỹ: ãg kanhrãn tĩ, he mũ. ³⁹ Kỹ tóg: “mũ jé ha, ve jé,” he mũ. Kỹ ag tóg ti mré mũ mũ sir. Ti mré ag kurã ên tũg mũ. Rã ké ti nỹ ha, 4 óra hỹn hẽn ri ke mũn.

⁴⁰ Ag kã ù vỹ tỹ *André* nĩ, *Simão Pedro* jãvy. ⁴¹ Kỹ tóg vēsỹmér ti kãke venh tĩ kỹ ti mỹ: “*Messias* ve inh,”

he mũ. *Messias* to ken hã vễ, hã vỹ: *Cristo*, he mũ, hã vỹ: *Topê* tỹ ùn jẽnẽg mũ, he mũ. ⁴² Kỹ tóg ti mré ti venh tĩ mũ. Kỹ *Jesus* vỹ ti ki êvãnh mũ, kỹ tóg: “*Simão* vỹ tỹ ã nĩ, *João* kósin,” he mũ. “Sỹ ã jijin mãn ke vễ, hã vỹ: *Cefas*, he mũ,” he tóg. *Cefas* to ken hã vễ, hã vỹ: *Pedro*, he mũ, hã vỹ: pãró, he mũ.

Jesus tỹ Filipe mré Natanael jé prěr

⁴³ Tỹ vaj kỹ tóg ga tỹ *Galiléia* ra tĩg sór mũ. Kỹ tóg *Filipe* mỹ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. ⁴⁴ Hã ra *Filipe* vỹ tỹ *Betsaida* tá ke nĩ, *André* mré *Simão* jamã ên tá ke. ⁴⁵ Kỹ tóg *Natanael* venh tĩ mũ. Ti mỹ tóg: “*Cristo* ve inh huri,” he mũ. “*Moisés* vỹ ti kãtĩg ke rãn ja nĩgtĩ, ù ag ke gé. *Jesus* to ken hã vễ, *Nazaré* tá ke ên, *José* kósin ên ti,” he tóg. ⁴⁶ Kỹ tóg: “hã ra sóg *Nazaré* tá ùn há ve ja tũ nĩ ver,” he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: “ge ra ti venh kãtĩg,” he mũ. Kỹ tóg ti mré tĩ mũ.

⁴⁷ Ag tỹ *Jesus* tá junjun mũ ra tóg, ù tỹ tá nỹtĩ ag mỹ ti kãmén mũ. “Ûn kãtĩ ên ve ra. *Israel* krẽ'krẽ pẽ vễ, ùn há, ùn ón vãnh,” he tóg. ⁴⁸ Hã ra *Natanael* tóg ti vĩ tag mễg mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ inh ki kanhró nĩ?” he mũ. Kỹ tóg: “*Filipe* tỹ ã jé prěr to hã sóg ã vé, ã tỹ ka tỹ *figueira* krêm jẽ ên kã,” he mũ.

⁴⁹ Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. “*Topê* kósin vỹ tỹ ã nĩ, *Rabi*’,” he tóg. “Ëg *povo tỹ Israel* kri pã'i vỹ tỹ ã nĩ,” he tóg.

⁵⁰ Kỹ tóg: “isỹ ã mỹ: ã ve ja inh nĩ, ã tỹ ka krêm jẽ ra, hen kỹ tóg ã mỹ e tĩ,” he mũ. “Hã ra tóg ver tỹ nẽn ù tũ nĩ. Isỹ kar kỹ nẽn han ke mũ vỹ ã mỹ e pẽ tãvĩ tĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ⁵¹ “Ha vé, ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Kanhkã nor kỹ nĩ ve jé ãjag tóg ke mũ. Tá *Topê* tỹ jẻgnẻ jafã ag vỹ kãrenh ke mũ, iso, kar kỹ ag tóg ra mũ mãn ke mũ gé. Tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg.

2

Jesus tỹ vẻnh prũg venh tĩg

¹ Kurã tãgtũ tũg kỹ ù tóg vẻnh prũg han mũ, êmã tỹ *Caná* tá, ga tỹ *Galiléia* tá. *Jesus* mỹnh fi vỹ venh tĩg ja nĩ. ² Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ tó mũ gé, ti tỹ fẻnhhta

venh kãtĩg jé, ti mré mũ tĩ ag mré. ³ Ag tỹ tá nỹtĩ ra vãhã *vinho* tóg tũ' he mũ. Kĩ ti mỹnh fi tóg ti mỹ: “*vinho* vỹ hur tũg,” he mũ. ⁴ Hã ra tóg fi mỹ: “toreg', mỹnh', inh mré ke tũ vê ver,” he mũ. ⁵ Hã ra fi tóg ù tỹ fénhta ki rĩr tĩ ag mỹ: “ti tỹ ãjag mỹ nén ù tó kỹ han nĩ,” he mũ.

⁶ Hã ra goj né tỹ 6 (ke) vỹ tá nỹtĩ. Pó tỹ há vê, goj né ên ti. Éhé ti nỹtĩ, *balde* fór tỹ 10 (ke) tỹ êg tóg ùn pir fãn tĩ. *Judeu* ag vỹ vênh kygpe e han tĩ, ag tỹ Topẽ mỹ há nỹtĩ jé. Hã jé goj né ên tóg tá nỹtĩ. ⁷ Kĩ *Jesus* tóg fénhta ki rĩr tĩ ag mỹ: “goj né ên fónfãn ra, goj runrun kỹ,” he mũ. Kĩ ag tóg fónfãn kãn mũ. ⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “goj tag tỹ fénhta to pã'i mỹ ven,” he mũ. Kĩ ag tóg ke mũ. ⁹ Kĩ tóg kãmêg mũ. Hã ra tóg tỹ *vinho* há tãvĩ nĩ sir, ag tỹ goj run ja ti. Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ, *Jesus* tỹ goj tỹ *vinho* han mũn ki. Û tỹ fénhta ki rĩr tĩ ag hã vỹ ki kanhró nỹtĩ, pã'i ên krêm ke ag.

Hã kỹ tóg ùn prũg mũ ên jé prêr kỹ ti mỹ: ¹⁰ “vêjykre vênh mỹ han ã,” he mũ. “Ag tỹ kronkron vén kỹ ã tóg ag mỹ *vinho* há tãvĩ nĩm ke mũ vê. Kar kỹ *vinho* pãgsĩ vỹ há nĩ vê. Hã ra ã tóg ag mỹ *vinho* pãgsĩ ên nĩm vén. Kỹ ã tóg *vinho* há tãvĩ tag nĩm sór mũ ha vãhã,” he tóg.

¹¹ *Jesus* tỹ êmã tỹ *Caná* tá nén han mũn hã vê, *Galiléia* tá. Êg tỹ nén han ki kagtĩg hynhan tóg tĩ, kỹ tóg tag han vén. Hã kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ki ge pẽ han mũ sir, ag tỹ ti jykre tar ên ven kỹ.

¹² Kar kỹ tóg êmã tỹ *Cafarnaum* ra tĩ mũ, ti mỹnh fi mré, ti jãvy ag mré hã, ti mré mũ tĩ ag mré ke gé. Tá ag tóg nỹtĩg mág sĩ han.

Jesus tỹ Topẽ ãn ra tĩg

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46)

¹³ Ên kã *Judeu* ag fénhta tỹ *Páscoa* vỹ kakó tĩ sir. Kĩ *Jesus* vỹ êmã tỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ¹⁴ Ti tỹ Topẽ ãn tá jun kỹ tóg ù tỹ monh vêne he tĩ ag vég mũ, *carneiro* vêne he tĩ ag ke gé, sórãg vêne he tĩ ag ke gé. Topẽ ãn krêm ag tóg ag nĩgóso

hynhan tĩ. Kar kỹ *jãnkamy trocar* he tĩ ag tóg tá nỹtĩ gé. ¹⁵ *Jesus* tỹ ag ve kỹ tóg ti mỹ e tĩ, ag tỹ Topẽ ãn kavénh mũn kỹ. Hã kỹ tóg mrãn ke jafã fy ên vyn kỹ tỹ ag pan mũ, Topẽ ãn tá, *carneiro* ti ke gé, monh ti ke gé. Û tỹ *jãnkamy trocar* he tĩ ag *jãnkamy* ên vãm tóg mũ gé, êprã. Kỹ tóg ag *mesa* tỹ vyryn ke mũ gé. ¹⁶ Û tỹ sórãg vêne he tĩ ag mỹ tóg: “ãjag tũ ma mũjêg,” he mũ. “Inh panh ãn krêm nĩgóso han sór tũg nĩ. *Bodega* pijé', inh panh ãn ti,” he tóg.

¹⁷ Ti mré mũ tĩ ag tỹ tag ve kỹ ag tóg ti to rán kỹ nĩ ên mũ êkrég mũ, ha mẽ: “ã ãn tóg inh mỹ sĩnvĩ jê. Ag tỹn kavénh kỹ ag tóg inh krĩ rỹ han mũ. Kỹ tóg kejên isén ke mũ sir, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁸ Kĩ *Judeu* ag pã'i ag vỹ *Jesus* tỹ ag pan mũ vég mũ gé. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ hẽ ri ke nẽ?” he mũ. “Û nỹ ã mỹ: tag han nĩ, hé? *Milagre* ù han nĩ, êg tỹ ù tỹ ã jênêg mũ ki kanhrãn jé,” he ag tóg.

¹⁹ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag tỹ Topẽ ãn tag kókén kỹ sóg ti jêgja ki ù han mân ke mũ, kurã tãgtũ ki, ha vem nĩ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. “Û tỹ Topẽ ãn tag han mũ ag vỹ prỹg tỹ 46 (ke) ki rãnrãj kỹ ti han. Jãvo ã mỹ kurã tãgtũ ki ù han sór mũ', ãn ti'?” he ag tóg. ²¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ ti ter ke tó ja nĩgtĩ. Vênh kãmén ja ti nĩgtĩ, ti tỹ vêsó: “Topẽ ãn ri ke inh nĩ,” hen kỹ. ²² Ti tỹ kejên ti ter kar kỹ rĩr mãn kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti vỹ tag ki êkrén kỹ ki kanhrãn mũ. Kỹ ag tóg Topẽ vỹ ki rán kỹ nĩ ên to jykrén há han mũ vãhã, ti vỹ to ke gé. Kỹ ag tóg ti ki ge há han mũ vãhã.

Jesus tỹ vênh kar jykre ki kanhró

²³ Fénhta tỹ *Páscoa* ên kã ù tỹ hên ri ke ag vỹ ti ki ge mũ, *Jerusalém* tá, ag tỹ ti tỹ nén han mũ ve kỹ. ²⁴ Hã ra tóg ag jykre ki kanhró nĩ. Ôn kỹ ag tóg ti ki ge mũ, hã kỹ ag tóg to jykrén há han tũ nĩ sir. ²⁵ Kỹ ù tỹ ti mỹ: “ù ên jykre vỹ ge nĩ,” hen kỹ tóg: “hỹ, ki kanhró inh nĩ,” he tĩ. Vêsóg ki tóg ag jykre ki kanhró nĩgtĩ.

3

Nicodemos tỹ Jesus mré vēmén

¹ Ēn kã ũ tóg nĩgtĩ, ti jijin hã vỹ: *Nicodemos*, he mũ. *Judeu* ag pã'i ũ vë, *Fariseu* ũ vë. ² Ēn vỹ *Jesus* ve sór mũ, kỹ tóg kuty ra ti venh tĩ mũ, ti mré vēmén jé. Kỹ tóg ti mỹ: “Topẽ vỹ ã jënẽ. Hã kỹ ã tóg ěg tỹ nén han vãnh ěn hynhan tĩ. Topẽ tỹ ã mré han tũ nĩ ra ã tóg han ki kagtĩg nĩnh mũ vë,” he mũ.

³ Kỹ *Jesus* tóg: “ũn mur mãn kỹ nỹtĩ ag hã vỹ Topẽ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ. Ki hã sóg tó mũ mỹr,” he mũ.

⁴ Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ ũn sanh hỹn hẽ ri kenh mũ, ti mur mãn jé?” he mũ. “Ti mỹ vësỹ sĩ' he mãn kỹ ti mỹnh fi nug ki rã mãn ke mũ?” he tóg.

⁵⁻⁶ Hã ra tóg: “vó,” he mũ. “Ēprã ke ag krẽ vỹ tỹ ěprã ke nỹtĩ, ag mỹnh fag ri ke. Jãvo Topẽ kuprĩg tỹ ũ han kỹ tóg Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ. Mur mãn to ken hã vë, hã vỹ: inh ki rã, he mũ. Goj tỹ ke vë, Topẽ kuprĩg tỹ ke vë gé. Ũ tỹ gen kỹ mur mãn ja tũ nĩn kỹ tóg Topẽ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke tũ pẽ nĩ. ⁷ Hã ra tóg ã mỹ e tĩ, sỹ ã mỹ: mur mãn jé ã tóg ke mũ, hen kỹ. ⁸ Kãka to jykrén nĩ. Ti tỹ mĩ tĩg sór mũ ěn mĩ tóg tĩ tĩ. Ti tỹ krog he ěn hã mĕg ěg tóg tĩ, hã ra ěg tóg ti vĕg tũ nĩgtĩ. Ge ti nĩgtĩ. Topẽ kuprĩg vĕg tũ ěg tóg nĩgtĩ, hã ra tóg ěg mỹ ti jykre tãg nĩm tĩ,” he tóg.

⁹ Kỹ *Nicodemos* tóg: “tag hỹn hẽ ri ke tĩ?” he mũ. ¹⁰ Kỹ tóg: “*Israel* ag kanhrãn ã tóg tĩ, hã ra ã tóg sỹ ã mỹ nén tó mũ tag ki kagtĩg nĩ,” he mũ. ¹¹ “Ki hã sóg tó mũ. Sỹ nén ũ ki kanhrãn mũ ěn hã tó sóg tĩ. Isỹ nén ũ ve ja ěn hã kãmén sóg tĩ. Hã ra ãjag tóg mĕ jãvãnh nỹtĩ'. ¹² Isỹ ãjag mỹ ga kri vĕjykre kãmén mũ ra ãjag tóg jĕmĕ sór tũ nĩgtĩ. Kỹ ãjag hỹn hẽ ri kenh ke mũ', sỹ ãjag mỹ kanhkã tá vĕjykre kãmén kỹ?” he tóg. ¹³ “Ha vé, ãjag kã mĩ ũ vỹ kanhkã ra tãpry tũ nĩ, tá vĕjykre ěn ve jé. Ājag jãvo isóg tá kãkutĕ ja nĩ, hã kỹ sóg tó tĩ. Ijamãn hã vë. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

¹⁴ “*Moisés* vỹ pỹn kãgrã tỹ ka to sa ja nĩgtĩ, pỹn tỹ ũn kyprãg mũ ag tỹ ki ěvanh tugrĩn krenkren jé, ga kórég ěn tá. Tag ri ke han jé ag tóg ke mũ, isỹ. ¹⁵ Kỹ ũ tỹ inh ki rã mũ ěn vỹ kren ke mũ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé tóg ke mũ. Hã jé ag tóg ka to isanh ke mũ. ¹⁶ Topẽ vỹ ga kri mũ ag to há nĩ. Hã kỹ tóg ti kósin pir fĕg, vĕnh kar tỹ ti ki ge jé, ãjag tỹ tũ' he tũ nĩ jé, ãjag tỹ ěg rĩr krỹg ja tũ ěn ve jé. ¹⁷ Topẽ vỹ ti kósin jĕnĕ, ti tỹ ãjag krenkren han jé, ěprã ke kar. Ti pijé isỹ ãjag vóg kónãn jé inh jĕnĕ',” he tóg.

¹⁸ “Ũ tỹ inh ki rã mũ to tóg jũnh ke tũ nĩ. Jãvo tóg ũ tỹ inh ki ge tũ ěn ag hã to jũnh ke mũ, isỹ tỹ ti kósin pir nĩn kỹ“, he tóg.

¹⁹ “Ti tỹ ũ tỹ inh ki ge tũ ag to jũ vỹ ge nĩ, ha mĕ. Ga kri mũ ag kanhrãn sóg tĩ, hã ki sóg ãjag mỹ jĕngrĕ ri ke nĩ. Hã ra ũ ag tóg mĕ sór tũ nĩgtĩ. Kuty mĩ ag tóg mũ sór mũ, jĕngrĕ tóg ag mỹ kórég nĩ, ag jykre pãno nỹtĩn kỹ. ²⁰ Ũ tỹ vĕjykre pãno han mũ kar vỹ kurã to kórég nỹtĩ, kỹ ag tóg kurã ki vĕnh ven sór tũ nĩ, vĕnh kar tỹ ag jykre pãno venh ha mĕ tĩn kỹ. ²¹ Ũ tỹ Topẽ vĩ ki króm mũ ag vỹ kurã ki vĕnh ven sór tĩ. Kurã tóg ag mỹ sér tĩ, vĕnh kar tỹ ag jykre há ven jé. Topẽ vỹ ag tar han tĩ, ag tỹ nén ũ há han jé. Hã ve jé ag tóg ke mũ, vĕnh kar,” he tóg, *Jesus* ti.

João Batista tỹ Jesus kãmén mãn

²² Ēn kã kejĕn *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré ga tỹ *Judéia* ra tĩ mũ. Kỹ ag tóg tá nỹtĩ. Vĕnh kar kygpĕg ag tóg mũ. ²³ Hã ra *João* vỹ ag kygpĕg mũ gé, ěn kã, vãnh tỹ *Enom* tá. *Salim* tóg tá kakó nĩ. Tá goj vỹ éhé nĩ. Hã kỹ tóg ag tỹ tá vĕnhmãn kỹ ag kygpĕg mũ. ²⁴ Ēn kã tóg ver se kỹ jĕ tũ nĩ.

²⁵ Kejĕn *Judeu* ũ tóg tá nĩ gé, hã ra tóg *João* mré mũ tĩ ag vĩ kafãn mũ, vĕnh kype kỹ nỹtĩnh ke to. ²⁶ Kỹ ti mré mũ ag tóg *João* mỹ: “ũ tỹ *Jordão* mătã ã mré nĩ ja ěn vỹ ag kygpĕg jĕ nĩ, ã tỹ ěg mỹ ũn kãmén ja ěn ti. Hã ra vĕnh kar vỹ ti mré mũ mũ ha, hã kỹ ag tóg ã venh kãmũ mãn tũ nĩ ha,” he mũ. Ag tỹ *Jesus* to vë. ²⁷ Hã ra *João* tóg ag

mỹ: “há ti nĩ,” he mũ. “Topê tỹ ãg mỹ nén nĩm mũ ãn hã vég ãg tóg tĩ,” he tóg. ²⁸ “Mĩ êkrén nĩ, sỹ ãjag mỹ nén tó ja ti, hã vỹ: inh pijé tỹ *Cristo* nĩ’, he mũ. Sỹ ti jo tĩg ke hã jé tóg inh jênê, Topê ti, he ja sóg nĩ ãjag mỹ,” he tóg. ²⁹ “Vênh prũg to jykren nĩ. Ûn prũg mũ hã vỹ ti prũnh ke fi mré nĩ nĩ. Kĩ ti régre tóg ùn prũg mũ ãn rã hã jê, kĩ tóg ti vĩ mēg mũ, hã ra tóg ti mỹ mē sér pē tĩ. Ge ti nĩ, inh mré. Inh mỹ tóg sér tĩ, vênh kar tỹ *Jesus* mré mũn kĩ, ti tỹ tỹ ùn prũg mũ ri ke nĩn kĩ. ³⁰ Ûn e tỹ ti mré mũn kĩ tóg há tĩ. Kĩ tóg tỹ ùn mág nĩnh mũ ha. Jãvo sóg tỹ nén ù tũ nĩnh mũha,” he tóg, *João* ti.

Jesus tỹ kynhmỹ kãtĩg

³¹ “Ûn tỹ kynhmỹ kãtĩ mũ ãn vỹ vênh kar kafór nĩ. Êprã ke ag vỹ tỹ êprã ke nỹtĩ, kĩ ag tóg êprã ke jykre tỹ vémén tĩ. Û tỹ kanhkã tá kãtĩ mũ ãn vỹ tỹ vênh kar kri ke jê. ³² Kĩ tóg ti tỹ tá nén ve ja ãn hã tó mũ, ti tỹ tá nén mē ja ãn, hã ra ag tóg ti vĩ mē sór tũ nĩ. ³³ Û tỹ ti vĩ mēg mũ ag hã ra Topê to: “ki hã tóg tó tĩ,” he mũ. ³⁴ Topê tỹ ùn jênēg mũ ãn vỹ ti vĩ kãmén mũ. Topê kuprĩg vỹ *Jesus* tar han mũ, ti tỹ tỹ ti jagrê pē nĩn kĩ, ti tỹ ti ve mág han kĩ. ³⁵ Topê vỹ ti kósin to há tâvĩ nĩ, kĩ tóg ti mỹ nén (ũ) kar tovãnh, ti hã tỹ ki rĩr jé. ³⁶ Hã kĩ ù tỹ ti kósin ki rã mũ vỹ ter mãn ke tũ nĩ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé tóg ke mũ. Û tỹ ti vĩ han sór tũ ãn vỹ rĩr krỹg ja tũ tag venh ke tũ pē nĩ. Topê vỹ ti vóg kónãnh ke mũ. Kĩ ti jagtar ke tóg tũ’ henh ke tũ nĩ,” he tóg, *João* ti.

4

Jesus tỹ Samaria tá ke fi mré vémén

¹ Kĩ *Fariseu* ag vỹ mēg mũ, ùn tỹ hên ri ke ag tỹ *Jesus* mré mũ mũ ãn ti. Ûn e ag kygpég tóg mũ gé, *Jesus* ti, *João* tỹ ùn kygpe ja ag kãfór. ² Hã ra *Jesus* vỹ ag kygpe ja tũ nĩ. Ti mré mũ tĩ ag hã vỹ ag kygpe ja nĩgtĩ. ³ Kĩ *Jesus* tóg mēg mũ, *Fariseu* ag tỹ ti tỹ tỹ ùn mág nĩ mē ja ãn ti. Hã kĩ tóg ga tỹ *Judéia* tá kãkutē kĩ ga tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ⁴ *Galiléia* ra tĩg jé tóg ver ga

tỹ *Samaria* fĩn rãm mũ. ⁵ Tá tóg ãmã ù tá jun mũ, hã vỹ *Sicar*, he mũ. *Israel* jógjóg ve tỹ *Jacó* japỹg’ he ja vỹ tá kakó nĩ. Êpỹ ãn fi ja tóg nĩ, ti kósin tỹ *José* mỹ. ⁶ Kĩ *Jacó* *poço* vỹ tá nĩ gé. *Jesus* tỹ *poço* ãn tá jun kĩ tóg tá vênhkãn kĩ nĩ nĩ, *poço* ãn rã hã. Rã tỹ ãg nĩno kã sa ra ke ja vỹ.

⁷ Kĩ tá ke ù fi tóg tá jun mũ, goj run jé. Kĩ tóg fi mỹ: “inh mỹ goj jun, sỹ kron jé,” he mũ. ⁸ Ti mré mũ tĩ ag vỹ ãmã ra kagáv ja nĩ, vējēn kũpra he jé. Hã kĩ tóg ti pir mỹ tá nĩ nĩ.

⁹ Ha ra tóg fi mỹ e tĩ. Kĩ fi tóg ti mỹ: “*Judeu* vỹ tỹ ã nĩ, hã ra ã tóg inh mỹ goj to vĩ mũ’, isỹ tỹ *Samaria* tá ke nĩ ra’,” he mũ. *Judeu* ag vỹ *Samaria* tá ke ag to é he tĩ.

¹⁰ Kĩ tóg fi mỹ: “Topê tỹ ã mỹ nén han sór mũ tag ki kagtĩg ã nĩ ver,” he mũ. “Kĩ ã tóg inh ki kagtĩg nĩ gé. ã tỹ inh mỹ: “inh mỹ goj nĩm,” henh ke vỹ vỹ, kĩ sóg ã mỹ goj ror tỹ goj nĩm ke mũ vỹ,” he tóg mũ.

¹¹ Kĩ fi tóg: “runja tũ ã nĩ, kĩ ã hỹn hē ri kenh mũ, ã tỹ goj ror tỹ goj ãn run jé? Téj gy ti nĩ, *poço* ti,” he mũ.

¹² “Ëg jógjóg ve tỹ *Jacó* vỹ *poço* tag han, kĩ ag tóg goj kron, ti krē ke gé, ti mēg ke gé. ã mỹ ti kãfór nĩ, hã kĩ ã mỹ goj ror tỹ run sór mũ’?” he fi tóg.

¹³ Kĩ tóg fi mỹ: “ã tỹ goj tag kron kĩ ã tóg kãnhmar kron mãn sór mũ,” he mũ. ¹⁴ “Isỹ ã mỹ goj nĩm kĩ ã tóg kron pir han kar kĩ há nĩ ha. Kron mãn sór ke tũ ã nĩ sir. ã kã ki tóg goj ror han ke mũ. Kĩ goj tag vỹ ã ter ke tũ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁵ Kĩ fi tóg: “inh mỹ nĩm ge. Kĩ sóg tag ki run mãn ke tũ nĩ ha. Kĩ sóg kron sór mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ.

¹⁶ Kĩ tóg fi mỹ: “kĩ ã mén jé prēm nĩ ge, ã tỹ ti mré inh venh kãtĩg jé,” he mũ. ¹⁷ “Hã ra sóg mén tũ nĩ,” he fi tóg. “Hỹ, mén tũ ã nĩ, ki hã ã tóg tó mũ. ¹⁸ ã mén ag vỹ tỹ ù tỹ 5 (ke) ja nĩgtĩ, kĩ ã tỹ ùri ùn mré nĩ tag pijé tỹ ã mén nĩ’. Ki hã ã tóg tó mũ,” he tóg.

¹⁹ Kĩ fi tóg: “Topê vĩ tó tĩ vỹ tỹ ã nĩ, vég isóg nĩ nĩ,” he mũ. “Kĩ inh mỹ tag tó, ha mē. Ëg jógjóg ve ag vỹ tag ki

Topê mré vēmén' he ja nĩgtĩ, pānónh tag kri, k̄y ěg tóg ũri ke tĩ gé. ²⁰ Hã ra tóg ājag m̄y há tũ nĩ, ājag t̄y t̄y *Judeu* n̄ytĩn k̄y. “*Jerusalém* hã tá ěg Topê mré vēmén ke mũ, hã tá ěg tóg ti m̄y: ũn mág v̄y t̄y ā nĩ, henh ke mũ,” he ājag tóg tĩ. K̄y ěg h̄yn hẽ tá Topê mré vēmén ke mũ?“ he fi tóg.

²¹ Hã ra tóg: “ha mẽ, k̄anhmar ājag tóg pānónh tag kri ěg jóg t̄y Topê mré vēmén m̄n ke tũ nĩ ha. K̄y ěg *Jerusalém* tá ti mré vēmén m̄n ke tũ nĩ gé. ²² Topê mré ājag tóg vēmén sór tĩ. Hã ra ājag tóg ājag t̄y ũn mré vēmén mũ ki kagt̄g n̄ytĩ. Ājag jāvo ěg tóg ti ki kanhró n̄ytĩ, ũ t̄y v̄nh kar krenkren han ke mũ ěn t̄y t̄y *Judeu* kr̄e'kr̄e ag k̄a ũ n̄n k̄y. ²³ K̄anhmar v̄nh kar v̄y Topê mré vēmén há n̄ytĩnh ke mũ. Kakó ti tĩ ha, kur̄a tag. K̄y ũ t̄y ti mré vēmén mũ ag v̄y Topê kupr̄ig t̄y jagr̄e n̄ytĩ. Hã k̄y ag tóg ti mré vēmén há han ke mũ. Ũ t̄y ge hã ve sór ti mũ, ěg jóg mág ti,” he tóg. ²⁴ “Ěg pijé Topê v̄g tĩ'. Hã ra tóg ěg mré nĩ nĩ. Ěg t̄y ti mré vēmén sór k̄y ěg tóg, ti kupr̄ig t̄y jagr̄e n̄ytĩnh mũ, ěg t̄y ti mré vēmén há han jé. Ěg t̄y ti m̄y: “ũn mág v̄y t̄y ā nĩ,” hen k̄y ěg tóg ti m̄y ón ke tũ nĩ. V̄nh v̄i há hã tó jé ěg tóg ke mũ,” he tóg.

²⁵ K̄y fi tóg: “h̄y, *Messias* ěn v̄y k̄at̄ig ke mũ, ěg t̄y ũ to: *Cristo*, he mũ ěn. Ti hã v̄y ěg m̄y tag kar k̄amén k̄n ke mũ,” he mũ. ²⁶ K̄y tóg fi m̄y: “ũ t̄y ā mré vēmén j̄en hã v̄e,” he mũ sir. “Inh hã v̄e,” he tóg.

Jesus mré mũ tĩ ag t̄y tá jun mũ

²⁷ Ti t̄y fi m̄y tag tó k̄y ti mré mũ tĩ ag tóg ti tá junjun mũ. K̄y ag tóg ti t̄y fi mré vēmén mũ v̄g mũ, k̄y tóg ag m̄y e t̄av̄i tĩ. Hã ra ag tóg ti m̄y n̄n ũ tó tũ nĩ. “Ā t̄y ne mẽ sór n̄e, fi ki? Ā t̄y fi m̄y ne tó n̄e?“ he tũ ag tóg nĩ.

²⁸ Hã ra fi tóg fi runja ré k̄y tĩ mũ, fi jamã ra. K̄y fi tóg tá ke ag m̄y, fag m̄y: ²⁹ “mũ n̄y, ũ ve jé. Inh m̄y tóg s̄y n̄n han ja tó k̄n. Ti m̄y t̄y *Cristo* tũ nĩ v̄y?“ he mũ. ³⁰ K̄y ag tóg fi mré k̄amũ mũ sir, ti ve jé.

³¹ Fi t̄ig kar k̄y ti mré mũ tĩ ag tóg ti m̄y: “v̄j̄en ti ko ra,” he mũ. ³² Hã ra tóg ag m̄y: “ij̄en v̄y nĩ nĩ, hã ra tóg ājag j̄en ri ke tũ nĩ,” he mũ. ³³ K̄y ag tóg jagr̄e m̄y: “ũ n̄y ti m̄y v̄j̄en n̄im h̄yn?“ he mũ. ³⁴ Hã ra tóg: “ij̄en to ken hã v̄e, hã v̄y: is̄y Topê r̄anh̄r̄aj han k̄n ke, he mũ. Is̄y ũ t̄y inh j̄en̄g mũ ěn v̄i han ke v̄e. ³⁵ Ājag m̄y ti kysã t̄y 4 (ke) n̄i ver, ěg t̄y ěg jagr̄e kan̄e venh ke ti. Ha *Sicar* tá k̄amũ mũ ag vigv̄e. Ũri ag tóg inh ki ge sór mũ, k̄y ag tóg inh m̄y ěg jagr̄e tóg n̄y ěn ri ke n̄ytĩ. ³⁶⁻³⁷ “Ũ v̄y kr̄an tĩ, kar k̄y ũ v̄y ti kan̄e m̄g tĩ,” he ěg tóg tĩ. Ki hã tó v̄e, tag, ěg t̄y ěpr̄a ke ag t̄y inh ki genh ke to jykr̄en k̄y. K̄y tóg ũ t̄y ag m̄y tó m̄n mũ m̄y sér tĩ, ti t̄y ag t̄y inh ki ge mũ ven k̄y. Ti r̄anh̄r̄aj kaja v̄g tóg mũ sir. Hã ra tóg ũ t̄y ag m̄y tó ven ja ěn m̄y sér tĩ gé, ag t̄y inh ki ge mũ ti. Ti r̄anh̄r̄aj kaja v̄g ti tĩ gé. ³⁸ Fi m̄y sóg Topê v̄i tó, k̄y fi tóg fi mré ke n̄ytĩ fag m̄y tó. Hã ra sóg ājag m̄y: ha fag m̄y tó m̄n, fag t̄y inh ki ge jé, he mũ. K̄y ājag tóg ũ jagr̄e kym ri ke han mũ, ājag t̄y *Sicar* tá ke ag t̄y inh ki ge mũ ven k̄y,” he tóg, *Jesus* ti.

Tá ke ag t̄y Jesus ki ge mũ

³⁹ Hã ra ũn t̄ytá ěn fi tóg fi mré ke kar fag m̄y: “inh m̄y tóg s̄y n̄n han ja tó k̄n,” he ja nĩ. K̄y ag tóg *Jesus* ki ge mũ, fi v̄i tugr̄in. ⁴⁰ K̄y ag tóg *Jesus* tá junjun k̄y: “hẽ ra tĩ t̄ug nĩ. Ěg mré n̄im nĩ,” he mũ. K̄y tóg ag mré kur̄a régre t̄ug mũ. ⁴¹ K̄y ũ t̄y h̄en ri ke ag tóg ti v̄i j̄em̄e k̄y ti ki ge mũ sir. ⁴² Fi m̄y ag tóg: “ā v̄i tugr̄in ěg tóg ti ki ge ja nĩ. Hã k̄y ěg tóg ũri ti v̄i m̄g mũ. K̄y ěg tóg ti v̄i tugr̄in ti ki ge p̄e han k̄y n̄ytĩ, ũri. Ti ki kanhró ěg tóg n̄ytĩ ha. V̄nh kar kren han tĩ ěn v̄e m̄y,” he mũ.

Jesus t̄y p̄a'i kósin t̄y há' he

⁴³ Ti t̄y ag mré kur̄a régre t̄ug kar tóg ga t̄y *Galiléia* ra tĩ mũ sir. ⁴⁴ “Ũ t̄y Topê v̄i tó ti ěn jamã tá ke ag ne tóg Topê v̄i tó tĩ ěn to é he tĩ’,” he ja tóg nĩ. ⁴⁵ Hã ra ag tóg, ti t̄y tá jun k̄y ti m̄y v̄i há han mũ. Ti ve ja ag tóg nĩ, *Jerusalém* tá, f̄enhta t̄y *Páscoa* ěn tá. K̄y ag tóg ti t̄y

tá nén hynhan ja ên ve kân. Hã ky ag tóg ti my vi há han mũ.

⁴⁶ Ky tóg emã ty *Caná* ra tīg măn mũ. Tá tóg goj ty *vinho* han ja nĩgtĩ.

Cafarnaum tá pã'i mág tóg nĩgtĩ. Ti kósín vỹ kaga nỹ nĩ. ⁴⁷ Ky tóg *Jesus* ty *Judéia* tá kătĩg ja ti mēg mũ. Ky tóg ti venh kătĩ mũ. “Inh mré inh kósín venh kătĩg,” he tóg mũ. “Kaga jagy tóg nỹ nĩ, ky tóg inh my ti ter ha mẽ tí. Á my ti ty há' henh ke tũ?” he tóg. ⁴⁸ Hã ra *Jesus* tóg ti my: “isỹ ẽg ty nén han vánh han mũ hã ve sór ãjag tóg mũ, ãjag ty hên ri ke mũn inh ki ge jé,” he mũ. ⁴⁹ Hã ra pã'i ên tóg *Jesus* ti my: “vó, kur inh mré tīg, ti ter tũ nĩ jé,” he mũ. ⁵⁰ Ky *Jesus* tóg: “hã ã hã tīg. Há tóg nĩ ha, ã kósín ti,” he mũ. Ky tóg *Jesus* vi tag kri fi ky tí mũ sir.

⁵¹ Ti tīg ky tóg ti *camarada* ag kato tẽ mũ. Ty vaj ky ke vẽ. Ti ãn tá ag tóg kãmũ mũ, ky ag tóg ti my: “ã kósín tóg há' hé huri,” he mũ. ⁵² Ky tóg: “ti rã ty hẽ kã sa ra há' hé?” he mũ. Ky ag tóg ti my: “rãké tá, *meio dia* pãte sĩ ki ti rỹ tóg tũ' hé,” he mũ. ⁵³ Óra ên kã *Jesus* tóg ti my: “ã kósín vỹ há nĩ,” he ja nĩ. Ky tóg to jykrén há han mũ sir, pã'i ên ti. Ky tóg *Jesus* ki rã mũ, ti prũ fi ke gé, ti krẽ kar ag ke gé, ti *camarada* kar ag ke gé. ⁵⁴ *Jesus* vỹ *milagre* ên han, ti ty ga ty *Judéia* tá kătĩg ky ga ty *Galiléia* ra tīg ja nĩn ky. Ky tóg ty régre nỹtĩ, ti ty tá ẽg ty nén ã han vánh hynhan mũ ti.

5

Jesus ty ãn grĩngrĩn ky nỹ ty há' he

¹ Tag pãte *Judeu* ag ty fénhta há ã tóg kejẽn kutẽ mũ, ky *Jesus* vỹ *Jerusalém* ra tí mũ. ² Tá goj nig tóg nĩgtĩ, emã jy ró jãnkã rã hã. Jãnkã ên jĩjĩn hã vỹ: *carneiro* jo jãnkã, he mũ. Goj ên pénĩn vênh kaga jo ãn ty 5 (ke) vỹ nỹtĩ. Goj ên jiji hã vỹ: *Betesda*, he mũ. ³ Ên tá vênh kaga ty hên ri ke ag vỹ nỹtĩgtĩ, ãn kyvó ag, ãn tīg vánh ag, ãn grĩn grĩn ky nỹtĩ ag ke gé. ⁴ Goj ty vũnvũn he jãvánh ag tóg nỹtĩ. Kejẽn *Topẽ* ty jẽnẽ jafã vỹ goj ki rã ky ty vũnvũn he tí. Ên kã ã ty kã ra rã vén mũ ên tóg há' he

tĩ. Vênh kaga kar ty tóg há' he tí, goj vũnvũn ên, ã ty ki ge vén mũ ag kar ty.

⁵ Ên tá ãn kaga ã tóg nĩgtĩ. Kaga nĩ ki tóg 38 (ke) *anos* han mũ. ⁶ Ky *Jesus* tóg tá jun ky ti vэг mũ, ti ty tá nỹn ky. Hã ra tóg ki kanhró nĩ, ti ty vãsỹ tá kaga nỹ ki. Ky tóg ti my: “ã my há' he sór tũ?” he mũ. ⁷ Hã ra tóg ti my: “vó”, hã ra tóg tũ tí, ã ty goj kã kã inh fẽg ke ti,” he mũ. “Goj ty vũnvũn he ky ag tóg ijo kã ra ge tí, ijo tá jun ky,” he tóg.

⁸ Ky tóg: “jẽg ra, ã kỹmỹ va tīg,” he mũ. ⁹ Vēsỹmér tóg há' he mũ, ky tóg ti kỹmỹ va tí mũ sir. Vênhkán ke kurã ki ke vẽ, *Jesus* ty ti ty há' he mũ ti.

¹⁰ Ti ty vênhkán ke kurã ki ti kỹmỹ va tīg ky pã'i ag tóg ti my: “vênhkán ke kurã ki ẽg tóg nén ã va tīg ke tũ nĩ vẽ,” he mũ. ¹¹ Ky tóg: “ũ ty isỹ há' he mũ ên vỹ inh my: “ã kỹmỹ va tīg,” hé, hã ky sóg va tí mũ,” he mũ. ¹² Ky ag tóg ti my: “ũ nẽ?” he mũ. ¹³ Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ. *Jesus* vỹ ty ty há' he kar tīg ja nĩ, vēsỹmér. E ag nỹtĩ, goj ên tá. Ky tóg ti jiji mẽ ja tũ nĩ.

¹⁴ Kar ky tóg *Topẽ* ãn tá ti ve măn mũ. Ky tóg ti my: “hã vé, ã ty inh há' hé. *Topẽ* vỹ mranh măn sór tũg nĩ. Á ty ti vỹ mranh măn mũ ra ã tóg ã kaga kãfór venh ke mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

¹⁵ Hã ra tóg tí mũ, pã'i ag my ti tó jé. ¹⁶ Ky ag tóg ti tén sór mũ sir, ti ty vênhkán ke kurã ki ãn kaga ên ty há' henh ky. ¹⁷ Hã ra tóg pã'i ag my: “inh panh vỹ rãnrãj nĩ nĩ, ẽg jóg mág ti. Ky sóg ver ti kóm isũ han ke mũ gé,” he mũ. ¹⁸ Ky ag tóg ti to jũ jagy han ky ti tén sór mũ sir. Vênhkán ke kurã ên ki tóg ti ty nén han ke tũ ên han ja nĩ, *Judeu* ag jykre továnh ky. Hã ra tóg *Topẽ* to: “inh panh” he ja nĩ gé. Ti ty veso: “*Topẽ* ri ke inh nĩ,” he vẽ.

Jesus ty ti ty ty Topẽ kósín nĩ kãmén

¹⁹ Ky tóg ag my vênh kãmén mũ. “Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Ẽg jóg mág kósín vỹ ti pir my nén ã han ki kagtĩg nĩ. Ti panh vэг ti tí, ky tóg ti ty ti panh ki nén vэг mũ ên hã han tí. Ẽg jóg mág ty nén han mũ ên hã han tóg tí gé. ²⁰ Ti kósín to tóg há' távĩ nĩgtĩ. Hã ky tóg ti my ti

tỹ nén han mũ ãn ven kãn mũ. Ti tỹ nén han mũ ù ve ãjag huri. Hã ra ãjag tóg ti kãfór venh ke mũ ver, ha vem nĩ. Kỹ tóg ãjag mỹ e tĩnh mũ. ²¹ Ëg jóg mág tóg ùn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn tĩ. Ën ri ke han jé tóg ke mũ gé, ti kósin ti. Ti tỹ ùn rĩn mãn sór mũ ãn rĩn mãn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ²² Kĩ ãg jóg mág vỹ vãnh kar jykre tugnỹm ke mũ. Hã ra tóg ti kósin mỹ tag tovãnh, ²³ vãnh kar tỹ ti to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he jé, ag tỹ ãg jóg mág to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ tag ri ke. Û tỹ ti kósin mỹ: “ùn mág vỹ tỹ ã nĩ,” he tũ nĩn kỹ tóg ãg jóg mág mỹ tag tónh ke tũ nĩ gé. Ti hã vỹ ti kósin jẽnẽ ja nĩgtĩ. Inh hã vỹ, ti kósin ti,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ “Ãjag mỹ sóg tag tó mũ, ha mẽ. Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Û tỹ inh vỹ jẽmẽg mũ ãn vỹ ter ke tũ nĩ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé tóg ke mũ, ti tỹ ù tỹ inh jẽnẽg mũ ãn ki rã kỹ jẽn kỹ. Ën to tóg jũnh ke tũ nĩ, Topẽ ti. Ti ter ke vỹ vỹ, hã ra tóg ter ke tũ nĩ. ²⁵ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Kãnhmar ùn kãgter mũ ag vỹ Topẽ kósin vỹ mẽnh ke mũ, kỹ ùn tỹ ti vỹ mẽg mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ. Kakó tãvĩ ti tĩ ha, ag rĩnrĩr mãn ke kurã ti. ²⁶ Inh panh vỹ ti pĩr mỹ vãnh kar rĩnrĩr han ki kanhró nĩ. Hã ra tóg inh mỹ ti jykre tag nĩm gé, sỹ vãnh kar rĩnrĩr han mãn jé gé, isỹ tỹ ti kósin nĩn kỹ. ²⁷ Kĩ tóg inh mỹ: “ẽprã ke kar jykre tugnỹm nĩ,” he ja nĩgtĩ, isỹ tỹ ẽprã ke fi kósin nĩn kỹ. ²⁸ Tag hỹn tóg ãjag mỹ e tĩ, sỹ ãjag mỹ: vãnh kar rĩnrĩr han jé sóg ke mũ, hen kỹ. Sỹ ke há vỹ, hã ra. Kejẽn ùn kãgter mũ kar ag vỹ inh vỹ mẽnh ke mũ, kỹ ag tóg ag kej tá kãpa kãn ke mũ. ²⁹ Kỹ ùn tỹ vỹjyre há han mũ ag vỹ, rĩnrĩr mãn kỹ, rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke mũ. Jãvo ùn tỹ vỹjyre pãno han mũ ag vỹ, rĩnrĩr mãn sĩ han kỹ, nũgme ki vár kãn ke mũ,” he tóg.

³⁰ “Inh pijé isỹ vỹsóg ki nén to jykren mũ ãn han tĩ. Inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ãn hã tó sóg tĩ, isỹ vãnh kar jykre tugnỹm ken kỹ. Hã kỹ sóg ki hã tó tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Û tỹ Jesus kãmén mũ

³¹ Kĩ tóg: “isỹ vỹso: ãg jóg mág vỹ inh jẽnẽ, he mũ ra ãjag tóg inh mỹ: “ã ón nẽ,” henh ke mũ vỹ,” he mũ. ³² “Û vỹ iso: “Topẽ vỹ ti jẽnẽ,” he mũ. Hã ra tóg ki hã tó mũ. ³³ *João* ki jẽmẽ sór ja ãjag tóg nĩ, hã kỹ ãjag tóg ti mỹ vãnh vỹ jẽnẽ ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ãjag mỹ inh kãmén há han ja nĩgtĩ. ³⁴ Hã ra tóg inh mỹ tỹ nén ù tũ nĩ, ẽprã ke tỹ iso: “Topẽ vỹ ti jẽnẽ,” hen kỹ. Hã ra sóg ãjag mỹ *João* vỹ tó mũ, ãjag tỹ ti vỹ kri fi jé, ãjag tỹ inh ki ge jé, ãjag krenkren jé,” he tóg.

³⁵ “*João* vỹ ãjag mỹ néj gru ri ke ja nĩ, ãjag mỹ kurã sĩ han kỹ, ti tỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ kãmén ja nĩn kỹ. Kĩ tóg ãjag mỹ sér tĩ ja nĩ. Hã ra tóg kurã e han ja tũ nĩ. ³⁶ ãjag mỹ tóg inh kãmén ja nĩ. Hã ra nén ù vỹ inh kãmén tĩ gé, kỹ tóg *João* vỹ kãfór nĩ. Inh panh vỹ inh mỹ: “ẽprã ke ag tỹ nén han vãnh hynhan nĩ, *milagre* ti,” he ja nĩ, hã kỹ sóg hynhan tĩ. ãjag tỹ *milagre* tag ven kỹ ãjag tóg inh ki kanhrãn ke mũ vỹ. ³⁷ Kar kỹ ãg jóg mág vỹ, inh kãmén tĩ gé. Ti vỹ jẽmẽg tũ ãjag nĩ. Kỹ ãjag tóg ti vég tũ nĩ gé. ³⁸ Kỹ ãjag tóg ti vỹ to jykren há han tũ nĩ gé, ãjag tỹ inh ki ge sór tũ nỹtĩn kỹ. Ti hã vỹ inh jẽnẽ. ³⁹ Topẽ vỹ to ãjag tóg ke tĩ. Há ti nĩ. “Ëg tỹ Topẽ vỹ rá to ken kỹ ãg hỹn rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ,” he ãjag tóg tĩ. Inh hã vỹ ki rán kỹ nĩ, ha mẽ. Hã kỹ ki ve há han nĩ. ⁴⁰ Hã ra ãjag tóg inh ki ge sór tũ nĩ. ãjag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ra ãjag rĩnrĩr kỹ nỹtĩnh mũ vỹ,” he tóg.

⁴¹ “Ëprã ke ag tỹ inh mỹ vỹ há han tũ ra tóg inh mỹ tỹ nén ù tũ nĩ. ⁴² Hã ra sóg ãjag jykre ki kanhró nĩ. ãjag pijé Topẽ to há nỹtĩ. ⁴³ ãjag mỹ sóg: “ãg jóg mág vỹ inh jẽnẽ,” henh kãtĩg ja nĩ. Hã ra ãjag tóg inh vỹ mẽ sór tũ nỹtĩ. Û tóg kejẽn ãjag mré vãmén kãtĩg ke mũ, Topẽ tỹ ti jẽnẽg tũ (hã) ra. Ën vỹ jẽmẽ jé ãjag ke mũ, ha vem nĩ. ⁴⁴ Inh ki ge sór tũ ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ ẽprã ke ag vỹ jẽmẽn kỹ. Ag tỹ ãjag mỹ vỹ há han kỹ tóg ãjag mỹ sér tĩ. Kỹ ãjag tóg Topẽ tỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ mĩ ẽkrég tũ nĩgtĩ. “Inh jykre mỹ ti mỹ há nĩ vỹ?” he sór tũ ãjag nĩ. ⁴⁵ ãjag hỹn iso: “ti hỹn ãg to

vĩ kónãn sór mũ, ãg jóg mág mý,” he tí. Hã tú vễ. Ủ tỹ ãjag to vĩ kónãn ke mũ hã vỹ tỹ *Moisés* ti nĩ, ãjag tỹ ù to: “ti hỹn ãg to há távĩ nĩ,” he mũ ãn ti. ⁴⁶ ãjag tỹ *Moisés* vĩ kri fi (hã) ra ãjag tóg inh vĩ kri finh ke mũ vễ. *Moisés* vỹ iso *livro* han ja nĩ, ha mẽ. ⁴⁷ Hã ra ãjag tóg ti vĩ rá kri fi sór tũ nĩ. Hã kỹ ãjag tóg inh vĩ kri fi sór tũ nĩ gé,” he tóg, *Jesus* ti, pã'i ag mý vễnh kãmén kỹ.

6

Jesus tỹ ùn e jẽn

(*Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17*)

¹ Tag pãte tóg kejẽn goj nig mág tỹ *Galiléia* fĩn rãm mũ. Goj ãn jiji ù hã vỹ: *Tiberíades* tỹ goj, he mũ. ² Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ ti vễnh kãmũ mũ, ti nón, ùn e távĩ ag. Ti tỹ nén han vễnh hynhan mũ ãn ve ja ag tóg nĩ, ti tỹ ùn kagyga ag tỹ há' he mũ ti. ³ Hã ra tóg pãnónh tá ti mré mũ tí ag mré nĩ nĩ. ⁴ Fénhta tỹ *Páscoa* ãn vỹ kakó tí ha. ⁵ Kỹ tóg ùn e ãn ki ãvãnh mũ. Kỹ tóg *Filipe* mý: “ãg hỹn hẽ tá vễjẽn vễnh ke mũ, ãg tỹ ag mý ven jé?” he mũ. ⁶ Ti tỹ ti jykre ve sór vễ. Jãvo tóg ti tỹ nén han ke mũ ki kanhró nĩ.

⁷ Kỹ *Filipe* tóg: “ãg tỹ ag mý nén ù sĩ ven jé ãg hỹn jãnkamy tỹ hẽn ri ke to kũpra henh ke mũ, ge ra tóg kãkyn kenh ke mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

⁸ Kỹ ag mré tí tỹ *André* he mũ ãn, *Simão* jãvy ãn tóg *Jesus* mý: ⁹ “kyrũ ù tóg *cevada* tỹ ãmĩ tỹ 5 (ke) ma kãtĩg ja nĩ, kãkufár régre mré. Hã ra tóg tỹ nén ù tũ pẽ nĩ. E távĩ ag nỹtĩ,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg: “ag mý: nĩgnĩ ra, hé,” he mũ. Kỹ ag tóg nĩgnĩ mũ. Tá tóg re gỹnh nĩ. Ủn tỹ 5 *mil* (ke) ag hỹn tá nỹtĩ, ãg tỹ ag távĩ tón kỹ. Hã ra fag tóg tá nỹtĩ gé, gĩr tỹ hẽn ri ke ke gé. ¹¹ Ag nĩgnĩ kỹ tóg ãmĩ ãn mãg mũ, kỹ tóg Topẽ mý: “há ti nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ag mý kãnhkrég mũ sir, kãkufár ãn ke gé. Kỹ vễnh kar vỹ ko mũ sir. ¹² Ag funfór nỹtĩn kỹ tóg ti mré mũ tí ag mý: “ag tỹ ko ja tũ ãn génh mũjẽg, ti vãgfor tũ nĩ jé,” he mũ.

¹³ Kỹ ag tóg kěj tỹ 12 (ke) fãn mũ, ãmĩ tỹ 5 (ke) ãn ke tỹ.

¹⁴ Kỹ tóg ag mý e tí, ag tỹ *milagre* tag ven kỹ. Kỹ ag tóg ti to: “Topẽ vĩ tó tí ãn hã vễ, ãg tỹ ùn jãvãnh mũ ãn,” he mũ. ¹⁵ Kỹ ag tóg ti tỹ pã'i mág han sór mũ. Hã ra tóg ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ti pir mý pãnónh ra vễnh pėjunh tí mũ.

Jesus tỹ goj nig mág kri tĩg
(*Mt 14.22-33; Mc 6.45-52*)

¹⁶ Kutyg rã ra ti mré mũ tí ag tóg goj nig mág ra mũ mũ. ¹⁷ Kejẽn tóg kuty pẽ nỹ, hã ra tóg ver ag to vỹn ke ja tũ nĩ. Kỹ ag tóg *canoa* kã mĩ goj fĩn rãm kỹ *Cafarnaum* ra mũ sór mũ. ¹⁸ Ag mũ ki kóho jũ vỹ kãtĩ mũ, kỹ goj vỹ krém ke mũ. ¹⁹ Mũ sĩ han ja ag nĩ ver, 5 (ke) *quilômetros*, hỹn, ke tũ nĩ kỹ 6 (ke), goj kri. Vãhã ag tóg ti vég mũ sir, ti tỹ goj kri tĩg kỹ. Ag ki tóg jun mũ. Kỹ ag tóg jũrũn ke mũ. ²⁰ Hã ra tóg ag mý: “inh hã vễ, mũmẽg tũg nĩ,” he mũ. ²¹ Kỹ tóg ag mý sér tí. Kỹ tóg ag mré *canoa* kã ra rã mũ sir. Ti tỹ ag mré nĩn kỹ ag tóg kãnhmar kafã ù tá junjun mũ.

Vễnh kar tỹ Jesus ve sór

²² Hã ra vễnh e ãn vỹ kafã ù tá nỹtĩ ver. Tỹ vaj kỹ ag tóg *Jesus* jãvãnh mũ, tá. Ti jãvãnh nỹtĩn ki ag tóg jagnẽ mý: “*canoa* pir vỹ kã nỹ ja nĩ, kuty tá. Kỹ ti mré mũ tí ag vỹ *canoa* ãn ki ge kỹ mũ ja nĩ, hã ra tóg ag mré tĩg ja tũ nĩ,” he mũ. ²³ Kỹ *canoa* ù tóg ag ki junjun mũ, ãmã tỹ *Tiberíades* tá kãmũ ù. *Jesus* tỹ tá ãmĩ to Topẽ mré vĩ ja ãn tá ag tóg junjun mũ, vễnh e tỹ ko tá ja ãn tá. ²⁴ Ag tỹ ti vég tũ nĩn kỹ ag tóg *canoa* tỹ tá junjun mũ ki ge kỹ mũ mũ sir, *Cafarnaum* ra, ti ve jé.

Kanhkã tá ãmĩ

²⁵ Ag tỹ tá junjun kỹ ag tóg tá ti vég mũ sir, goj nig mág kafã ù tá. Kỹ ag tóg ti mý: “hẽ ri ken kỹ ã ki jun?” he mũ.

²⁶ Kỹ tóg: “ha mẽ, ãjag tỹ ãmĩ ko ja tugrĩn ãjag tóg inh ve sór mũ. Sỹ *milagre* hynhan tí ãn vég ãjag tóg tí, hã ra ãjag tóg to jykren há han tũ nĩgtĩ. ãjag tógá nỹtĩ tag hã ve sór ãjag tóg mũ. ²⁷ ãg tỹ tag ki vễjẽn vég mũ ãn vỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ, kỹ tag to vãsãn sór tũg nĩ. Vễjẽn ù jé vãsãn nĩ, ãmĩ tỹ ãjag rĩnrĩr pẽ han ke mũ ãn jé.

Sỹ ãjag mỹ ẽmĩ ẽn nĩm sór vẽ. Ẽg jóg tỹ Topẽ tỹ inh mỹ vẽn rãnhraj nĩm jan hã vẽ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg.

²⁸ Kĩ ag tóg ti mỹ: “kỹ ẽg hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ẽg tỹ Topẽ jykre han jé?” he mũ. ²⁹ Kĩ tóg: “Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũ ẽn ki gem nĩ, inh ki. Ti jykre hã vẽ,” he mũ. ³⁰ Kĩ ag tóg: “kỹ ã hỹn ne han ke mũ, ẽg tỹ ve kỹ ã ki gen jé?” he mũ. “Ã hỹn ne han há nĩgtĩ? ³¹ Ẽg jógjóg ve ag vỹ kanhkã tá ẽmĩ ẽn kó, maná he mũ ẽn, ag tỹ ga kórég ẽn mĩ mũn kỹ. “Kanhkã tá tóg ag mỹ ẽmĩ jẽnẽ, ag tỹ ko jé,” he ja tóg nĩ, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. Jãvo ã hỹn ẽg mỹ ne han ke mũ?” he ag tóg, ti vỹ kãfãn kỹ.

³² Kĩ tóg: “Moisés pijé ãjag mỹ kanhkã tá ẽmĩ pẽ nĩm ja nĩ,” he mũ. “Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Ừ tỹ ãjag mỹ kanhkã tá ẽmĩ pẽ nĩm mũ ẽn vỹ tỹ inh panh nĩ. ³³ Topẽ jamĩ vỹ kanhkã tá kãtére mũ. Ẽn vỹ ẽprã ke kar rĩnrĩr han mũ,” he tóg.

³⁴ Kĩ ag tóg: “ẽg mỹ ẽmĩ ẽn nĩm, kurã kar ki,” he mũ. ³⁵ Kĩ tóg: “inh hã vỹ tỹ ẽmĩ ẽn ri ke?? nĩ. Inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ,” he mũ. “Ừ tỹ iso kãtĩ mũ ẽn vỹ kókĩr mãn ke tũ nĩ. Ừ tỹ inh ke rã mũ vỹ goj kron mãn sór ke tũ nĩ gé,” he tóg.

³⁶ “Hã ra ãjag tóg inh vég mũ ra inh ki ge sór tũ nĩ. ³⁷ Inh panh vỹ ù ag kuprẽg mũ, ag tỹ tỹ isũ nỹtĩ jé. Ừ tỹ iso kãmũ kar vỹ inh mỹ há nỹtĩ. Inh pijé ù mỹ: “inh mré kãtĩ tũg,” henh ke mũ. ³⁸ Inh pijé isỹ vėsóg ki nén to jykren mũ ẽn han sór mũ. Ừ tỹ inh jẽnẽg mũ tỹ inh mỹ nén tó mũ ẽn hã han sóg tĩ, hã jé sóg kanhkã tá kãtére ja nĩ. ³⁹ “Isỹ ã mỹ ùn jẽnẽnh ke mũ ẽn ki rĩr há han nĩ, ag vãgfor tũ nĩ jé,” he ja tóg nĩ inh mỹ, inh panh ti. Hã kỹ sóg ag rĩnrĩr mãn ke mũ, kurã tỹ ẽgno kã. ⁴⁰ Hỹ, tag vỹ inh panh mỹ há nĩ. Ừ tỹ ti kósin to kãmũ mũ ẽn mỹ tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag kar mỹ. Kĩ sóg kurã tỹ ẽgno kã ag rĩnrĩr mãn kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ẽg tỹ *Jesus* nĩ konh ke

⁴¹ Kĩ ag tóg ti kato vỹ mũ, ti vỹ to, ti tỹ ag mỹ: “ẽmĩ tỹ kanhkã tá kãtére mũ ẽn ri ke?? inh nĩ,” hen kỹ. ⁴² “Ti ki kanhró ẽg nỹtĩ. *José* kósin vẽ. Ti han mũ fag ki kanhró ẽg nỹtĩ. Hã ra tóg vẽso: “kanhkã tá sóg kãtére,” he sór mũ,” he ag tóg.

⁴³ Hã ra tóg: “iso vỹ kónãn tũg nĩ, jagnẽ mỹ,” he mũ. ⁴⁴ “Inh panh tỹ ùn krĩn mũ ag hã vỹ iso kãmũnh mũ. Ừ tỹ iso kãmũ mũ ag rĩnrĩn mãn jé sóg ke mũ, kurã tỹ ẽgno kã. ⁴⁵ Topẽ vỹ tó tĩ ù vỹ tag rán ja nĩ, ha mẽ: “Topẽ vỹ vẽn kar kanhrãn ke mũ,” he ja ti nĩ. Hã kỹ ù tỹ inh panh vỹ mẽg mũ ag hã tóg iso kãmũnh ke mũ. ⁴⁶ Ẽprã ke ù pijé inh panh ve ja nĩ. Ừ tỹ Topẽ tá kãtĩ mũ ẽn hã vỹ ti ve ja nĩ, inh,” he tóg.

⁴⁷ “Sỹ ãjag mỹ ki hã tó mũn hã vẽ. Ừ tỹ inh ki rã mũ ẽn vỹ rĩr krỹg ja tũ ẽn venh ke mũ. ⁴⁸ Inh hã vỹ ẽmĩ pẽ ri ke nĩ, inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ⁴⁹ ãjag jógjóg ve ag vỹ, ag tỹ ga kórég mĩ mũn kỹ kanhkã tá ẽmĩ ẽn ko ja nĩgtĩ, maná he mũ ẽn. Ag tỹ ko mũ (hã) ra ag tóg kãgter kãn. ⁵⁰ Ừ tỹ ẽmĩ tỹ ẽg rĩnrĩr han mũ ẽn ko kỹ, ù tỹ kanhkã tá kãtére ja ẽn ki rã kỹ tóg ter ke tũ pẽ nĩ. ⁵¹ Ẽmĩ ẽn hã vỹ tỹ inh nĩ, inh hã vỹ kanhkã tá kãtére, inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ãjag tỹ ẽmĩ tag ko kỹ ãjag ter ke tũ pẽ nĩ. Isỹ vẽn kar mỹ vẽn nĩm ke mũn hã vẽ, hã vỹ: inh nĩ, he mũ. ãjag tỹ inh nĩ ko' hen kỹ ãjag rĩnrĩr nỹtĩnh mũ,” he tóg.

⁵² Kĩ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti mỹ ẽg mỹ ti nĩ nĩm ke mũ, ẽg tỹ ko jé?” he mũ. “Vẽn mỹ ti nĩ, tag,” he ag tóg.

⁵³ Kĩ tóg: “isỹ ãjag mỹ ke há vẽ,” he mũ. “ãjag tỹ inh nĩ ko sór tũ nĩn kỹ, ãjag tỹ inh kyvẽn kron sór tũ nĩn kỹ ãjag rĩnrĩr ke tũ pẽ nĩ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ,” he tóg. ⁵⁴ “Ừ tỹ inh nĩ ko kỹ, ù tỹ inh kyvẽn kron kỹ tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Kĩ sóg ti rĩn mãn ke mũ, kurã tỹ ẽgno kã. ⁵⁵ Inh nĩ vỹ tỹ vẽn pẽ nĩ, inh kyvẽn vỹ tỹ ẽg tỹ kron jafã pẽ nĩ gé. ⁵⁶ Ừ tỹ inh nĩ kon kỹ, ti tỹ inh kyvẽn kron kỹ tóg inh ki rã kỹ jẽ nĩ.

Kỹ sóg ti kã kã nĩ gé. Jagně mré ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ. ⁵⁷ Inh panh vỹ rĩr nĩ. Ti hã vỹ inh jěně. Ti tugrĩn sóg rĩr jě. Kỹ ũ tỹ inh ki rã mũ ěn vỹ isugnĩn rĩr ke mũ gé. ⁵⁸ Ěmĩ tỹ kanhkã tá kátére mũn hã vễ. Ājag jógjóg ve ag tỹ ěmĩ ko ja ěn ri ke tũ ti nĩ. Ag hã vỹ ag tỹ ko mũ ra kãgter kãn ja nĩgtĩ. Ũ tỹ ěmĩ pẽ tag ko kỹ tóg ter mãn ke tũ nĩ. Inh ki rã to ken hã vễ,” he tóg.

⁵⁹ *Cafarnaum* tá tóg ag kanhrãn mũ, ag tỹ vễnh kanhrãn jafã ěn krêm.

Ũ ag tỹ *Jesus tovãnh*

⁶⁰ Kỹ ti vỹ tóg ti mré mũ tĩ ũ ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg: “mẽ jagy ti tĩ. Ěg tỹ mẽ jãvãnh tóg tĩ,” he mũ.

⁶¹ Hã ra tóg ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag mỹ: “tag mỹ ājag mỹ mẽ há tũ’?” he mũ. ⁶² “Kỹ ājag hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ājag tỹ isỹ kanhkã ra tĩg mãn ěn ve kỹ, isỹ tỹ ěprã ke fi kósin nĩn kỹ?” he tóg.

⁶³ “Ũ tỹ ěg rĩnrĩr han mũ vỹ tỹ Topẽ kuprĩg ti nĩ. Isỹ ājag tỹ inh nĩ ko’ henh ke tag to ken hã vễ, hã vỹ: inh ki rã, he mũ. Inh vỹ tag ki króm tugrĩn ājag rĩnrĩr nỹtĩnh ke mũ. ⁶⁴ Hã ra ājag tóg inh vỹ kri fi sór tũ nỹtĩ,” he tóg. Ũ tỹ ón kỹ ti ki ge mũ ěn ag ki kanhró tóg nĩ, vėsóg ki. Kỹ tóg ũ tỹ pã’i ag mỹ ti tónh ke mũ ěn ki kanhró nĩ gé. ⁶⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “hã kỹ sóg ājag mỹ: inh panh tỹ ũn krĩn mũ ag hã vỹ iso kãmũnh ke mũ, he ja nĩ,” he mũ.

⁶⁶ Ti vỹ tag tugrĩn ti mré mũ tĩ ũ ag tóg ti tovãnh mũ sir. Ti mré ag mũ mãn tũ nĩ. ⁶⁷ Kỹ tóg ũ tỹ 12 (ke) ag mỹ: “ājag hỹn isovãnh sór mũ gé,” he mũ.

⁶⁸ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ: “ěg tỹ ā tovãnh mũ ra ěg hỹn ũ mré mũnh ke mũ’? Ā hã vỹ ěg mỹ Topẽ vỹ tó tĩ, kỹ ěg tóg rĩr krỹg ja tũ vễnh ke mũ, ěg tỹ ā vỹ kri fi kỹ,” he mũ. ⁶⁹ “Ā ki ěg ge kỹ nỹtĩ, kỹ ěg tóg ā ki kanhró nỹtĩ. *Cristo* vỹ tỹ ā nĩ, Topẽ hã vỹ ā jěně ěg to,” he tóg.

⁷⁰ Kỹ tóg ũ tỹ 12 (ke) ag mỹ: “ājag kuprẽg inh, hã kỹ ājag tóg tỹ ũ tỹ 12 (ke) nỹtĩ. Hã ra ājag kã mĩ ũn pir vỹ tỹ Japo tũ nĩ jãvo,” he mũ. ⁷¹ Ti tỹ *Judas* ěn tó vễ, *Simão Iscariotes* kósin ěn. Ěn vỹ kejẽn ti tovãnh kỹ pã’i ag mỹ ti fẽg

mũ, ag tỹ ti se jé. Hã ra *Jesus* tóg ti tỹ nén han ke mũ ěn ki kanhró ja nĩ.

7

Jesus jãvy ag tỹ ti ki ge sór tũ

¹ Tag pãte *Jesus* tóg *Galilėia* mĩ tĩ mũ. *Judėia* ra tĩg sór tũ tóg nĩ ver, ag tỹ tá ti tén sór kỹ, *Judeu* ag pã’i ag.

² Kejẽn tóg *Judeu* ag fénhta ũ tá krỹg mũ. Fénhta ěn kurã ki ag tóg pãjó krêm nỹtĩ, *Jerusalém* tá. ³ Kỹ *Jesus* jãvy ag tóg ti mỹ: “Ěmã mág ra tĩg nĩ, *Jerusalém* ra,” he mũ. “Ā tỹ tag hã ki *milagre* hynhan kỹ tá ā mré ke ag tóg vég tũ nĩgtĩ. ⁴ Ěg tỹ tỹ ũn mág nĩn kỹ ěg tóg vễnh kar rĩnve ěg tỹ nén han ke mũ ěn han tĩ. Hã ra ā tóg ag vatánh tá *milagre* hynhan tĩ,” he ag tóg mũ. ⁵ Ag pijé ti ki ge kỹ nỹtĩ’, hã kỹ ag tóg ti to é he mũ.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “inh kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver, hã kỹ sóg tĩg sór tũ nĩ ver,” he mũ. “Ājag hỹn kurã tũ nỹtĩ, jãvo sóg kurã nĩ. ⁷ Ũ tỹ iso jũ mũ ag pijé ājag to kórég nỹtĩ’. Inh ā to tóg kórég nỹtĩ, isỹ ag mỹ: ājag jykre vỹ kórég nĩ, hen kỹ. ⁸ Ha fénhta venh mũjěg inhhã. Inh pijé tĩg sór mũ’, ver’. Inh kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver,” he tóg. ⁹ Kỹ tóg ver ga tỹ *Galilėia* mĩ tĩ mũ.

Jesus tỹ fénhta venh tĩg

¹⁰ Ti jãvy ag mũ kar kỹ tóg kejẽn *Jerusalém* ra tĩ mũ gé, vễnh kar vatánh tá, vễnh péju kỹ. ¹¹ Kỹ pã’i ag tóg fénhta ki ti jãvãnh mũ: “ti hẽ kã nĩ?” hen kỹ.

¹² Vễnh kar ag tóg ti to vỹ mũ. Ũ ag tóg: “ũn há vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ. Jãvo ũ ag tóg: “vó, ěg mỹ tóg ón tĩ,” he mũ gé. ¹³ Hã ra ag tóg jamã há ra ti to vēmén tũ nĩgtĩ, pã’i ag kaměg kỹ.

¹⁴ Fénhta kuju ki *Jesus* tóg kejẽn Topẽ ĩn ra tĩ mũ, ag kanhrãn jé. ¹⁵ Kỹ ti vỹ tóg vễnh kar mỹ e tĩ. “Vễnh kanhrãn mág han ja tũ ti nĩ, hã ra tóg ki kanhró pẽ nĩ,” he ag tóg mũ ti to, pã’i ag.

¹⁶ Kỹ *Jesus* tóg: “isỹ ājag mỹ Topẽ vỹ tó vễ,” he mũ. “Inh jykre pijé’. Ũ tỹ inh jěněg mũ ěn jykre vễ. ¹⁷ Ũ tỹ Topẽ vỹ ki króm sór mũ ag vỹ ki kanhró nỹtĩnh mũ, sỹ ti jykre tó mũn ki. Isỹ

vėsóg ki sÿ nén to jykrén mÿ tó pijé'.
 18 Û tÿ vėsóg ki ti tÿ nén to jykrén mÿ
 ên tó ký tóg tÿ ùn mág nĩ sór mÿ. Hã ra
 sóg ù tÿ inh jênêg mÿ ên to: ùn mág vÿ
 tÿ ti nĩ, he mÿ. Inh pijé vÿjykre vÿnh
 mÿ tó tĩ'. 19 Moisés vÿ ãjag jyvÿn ja
 nĩgtĩ. ãjag tÿ ne jé ti vĩ han tũ nĩ nÿ?
 Isÿ ti vĩ ki króm mÿ ra ãjag tóg isén sór
 mÿ', he tóg.

20 Ký ùn e ên ag tóg ti mÿ: "krĩ vÿnh
 mÿ ã tóg nĩ, ã tén sór tũ êg nĩ," he mÿ.

21 Hã ra Jesus tóg ag mÿ: "milagre
 pir han ja inh nĩ, vÿnhkán ke kurã
 ên ki, ký tóg ãjag mÿ e tĩ," he mÿ.

22 Moisés tóg êg mÿ: "gĩr mur pãte
 kurã tÿ 8 (ke) ki ti gré fár kym nĩ," he
 ja nĩ. Hã ký ãjag tóg tÿ vÿnh kán ke
 kurã ra kym tĩ. Kórég tũ ti nĩ. Hã ra
 ù tÿ ti krê gré fár kym vén mÿ pijé
 tÿ Moisés nĩ ja nĩ'. Ti jógjóg ve ja vÿ.

23 ãjag tÿ Moisés vĩ ki króm jé ãjag tóg
 vÿnhkán ke kurã ki rãnrãj tĩ. Hã ra
 ãjag tóg iso jũ sór mÿ, isÿ vÿnhkán ke
 kurã ki ùn kaga pir tÿ há' hen ký. 24 Ón
 ký ãjag tóg iso jũ sór mÿ. Inh jykre vÿ
 ãjag mÿ kórég nĩ ve nĩ. ãjag tÿ to jykrén
 há han ra ãjag tóg inh jykre há nĩ venh
 mÿ vÿ," he tóg.

*Ag tÿ Jesus to: "ti mÿ tÿ Cristo nĩ
 vÿ?" he*

25 Ký Jerusalém tá ke ag tóg Jesus to:
 "ti tén sór ja ag tóg nĩ," he mÿ. 26 "Hã
 ra tóg jatun mÿ vÿnh kar mré vÿmén
 jÿ nĩ. Pã'i ag mÿ ti to: "Cristo vÿ tÿ ti
 nĩ, Topê tÿ ùn jênêg mÿ vÿ tÿ ti nĩ," he
 tũ nĩ vÿ?" he ag tóg mÿ. 27 "Cristo ên
 kãtĩg ký êg tóg ti tÿ hÿ tá kãtĩ mÿ ki
 kagtĩg nÿtĩnh mÿ. Hã ra tóg tÿ Nazaré
 tá ke nĩ, ký ti hÿn tÿ Cristo tũ nĩ," he ag
 tóg mÿ.

28 Hã ra Jesus tóg Topê ãn tá vÿnh kar
 kanhrãn mÿ. Ký tóg jamã há ra: "ti tÿ
 hÿ tá kãtĩ mÿ ki kanhró êg tóg nÿtĩ, he
 ãjag tóg mÿ, iso. Hã ra ãjag tóg ù tÿ inh
 jênêg mÿ ên ki kagtĩg nÿtĩ. 29 Inh hã vÿ
 Topê ki kanhró nĩ. Ti hã tá sóg kãtére,
 ti tÿ inh mÿ: "ha ag venh tĩg," hen ký,"
 he tóg.

30 Ký ag tóg ag tÿ ti se sór mÿ ra ti
 vóg tũ nĩ ver. Ti ter ke kurã vÿ jun ja

tũ nĩ ver. 31 Ag jãvo ùn e ag tóg ti ki
 ge mÿ sir. Ti to ag tóg: "Cristo kãtĩg
 ký ti nÿji milagre hynhan ke mÿ. Ti tÿ
 milagre hynhan vÿ e nÿtĩ. Êg mÿ tóg
 tÿ Cristo nĩ," he mÿ.

Pã'i ag tÿ Jesus se sór

32 Ký Fariseu ag tóg ag vĩ tag mÿg
 mÿ. Ký ag tóg pã'i ag mré ti senh ke to
 vÿmén mÿ. Ký ag tóg porisa ag jênêg
 mÿ, ag tÿ ti se jé. 33 Hã ra Jesus tóg:
 "ãjag mré sóg nĩ sĩ han ke mÿ ver," he
 mÿ. "Tag pãte sóg tĩg ke mÿ, isÿ ù tÿ
 inh jênêg mÿ ên ve jé. 34 Ên kã tóg ãjag
 tÿ inh venh há tĩnh mÿ, hã ra ãjag tóg
 inh venh ke tũ nĩ. Ên tá junjun ke tũ
 ãjag tóg nĩ, isÿ hÿn ra tĩg ke mÿ ên tá,"
 he tóg.

35 Ký ag tóg jagnê mÿ: "ti hÿn hÿ ra
 tĩg sór mÿ?" he mÿ. "Êg hÿn hÿ tá ti
 venh ke tũ nĩ? Ti hÿn hÿn ri ke mÿn
 ga tÿ Grécia ra tĩg sór mÿ, tá êg mré ke
 ag kanhrãn jé. 36 Ne to ke nÿ, hÿn, hã
 vÿ: "ãjag tÿ inh venh há ra ãjag tóg inh
 venh ke tũ nĩ, he mÿ?" he ag tóg mÿ.
 Jesus vĩ vÿ ag mÿ e tĩ, hã ký ag tóg ti tÿ
 nén tó mÿ ki kagtĩg nÿtĩ.

Topê kuprĩg tÿ goj ri ke nĩ

37 Vãhã tóg fénhta tÿ kurã tÿ êgno tá
 krÿg mÿ. Kurã mág pÿ vÿ, hã ký ag tóg
 e távĩ nÿtĩ, Jerusalém tá. Ký Jesus tóg jÿ
 ký vÿnh kar mÿ prÿr ký: "!.ãjag tÿ goj
 kron sór ký inh mÿ to vĩ, isÿ ãjag mÿ
 goj há ven jé..!" he mÿ. 38 "!.Topê vĩ ki
 tag vÿ rán ký nĩ, ha mÿ: !.ãjag tÿ inh ki
 ge ký tóg ãjag kã ki goj ror han ke mÿ,
 isÿ ãjag mÿ goj nĩm ke ti.. !.ký goj tag
 vÿ ãjag rĩnrĩr pÿ han ke mo..!" he tóg.
 39 Ti tÿ ag mÿ Topê kuprĩg tón hã vÿ,
 hã to tóg: goj, he mÿ. Topê kuprĩg tÿ
 tóg ag jagrÿn ke mÿ, ù tÿ ti ki ge mÿ ag.
 Hã ra tóg fénhta ên kã ag mÿ ti jênê ja
 tũ nĩ ver, ti tÿ ver ti ter kar ký rĩr mãn
 ja tũ nĩn ký, ti tÿ ti panh ra tĩg mãn ja
 tũ nĩn ký ver.

Ag tÿ Jesus ki kagtĩg

40 Ký Jesus vĩ mÿg mÿ ù ag tóg ti to:
 "Topê vĩ tó tĩ pÿ ên vÿ," he mÿ. 41 Ký
 ù ag tóg ti to: "Cristo vÿ tÿ ti nĩ, Topê
 tÿ êg mÿ ùn jênêg mÿ ên vÿ tÿ ti nĩ," he

mũ gé. Hã ra ù ag tóg: “*Cristo* mÿ hÿn ga tÿ *Galiléia* tá kãtĩ mũ vÿ?” he mũ. ⁴² “Topê vĩ rá ki tóg: “*Davi* krê'krê vÿ tÿ ti nĩ, *Cristo* ti,” he mũ, “ẽmã tÿ *Belém* tá ke vÿ tÿ ti nĩ, *Davi* jamã ja ẽn tá,” he tóg, Topê vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. Hã kÿ tóg ẽg mÿ tÿ *Cristo* tũ nĩ,” he ag tóg. ⁴³ Hã kÿ ag tóg vẽn kãpãm kÿ nÿtĩ, ti tugnĩn. ⁴⁴ Kÿ ag kã ù ag vÿ ti se sór mũ, hã ra ag tóg ti kãgmĩg tũ nĩ, ti kamẽg kÿ.

Pã'i ag tÿ Jesus ki ge sór tũ

⁴⁵ Kÿ porisa ag tóg pã'i ag to vÿnvÿn ke mũ. Kÿ ag tóg ag mÿ: “hÿn, ti?” he mũ. ⁴⁶ Kÿ ag tóg: “hã ra tóg vĩ há tãvĩ han mũ. Vẽn vĩ tÿ ge mẽ ja tũ ẽg nÿtĩ, hã kÿ ẽg tóg ti kãgmĩ ja tũ nĩ,” he mũ. ⁴⁷ Kÿ pã'i ag tóg: “kÿ ãjag mÿ ti vĩ kri fi sór mũ', ti ón mũ ra?” he mũ. ⁴⁸ “Èg mÿ ti vĩ kri fig mũ'? Vó, kri fig tũ ẽg nĩ. ⁴⁹ Û tÿ kri fig mũ ag tóg Topê vĩ rá ki kagtĩg nÿtĩ, kÿ Topê tóg ag mÿ vĩ kónãn ke mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg mũ.

⁵⁰ Hã ra *Nicodemos* vÿ ag mré nĩ gé, ù tÿ kuty tá *Jesus* mré vẽn ja ẽn ti. Kÿ tóg ag mÿ: ⁵¹ “Èg tÿ ti vóg kónãn sór kÿ ẽg tóg ti ki jẽmẽ vén ke mũ,” he mũ. “Ti tÿ nẽn han ja to jykrén há han jé ẽg tóg ke mũ, ẽg tÿ kar kÿ ti vóg kónãn jé. Topê tÿ ẽg mÿ vëjykre nĩm jan hã vë,” he tóg.

⁵² Hã ra pã'i ag tóg: “ã hÿn tÿ *Galiléia* tá ke nĩ gé', hã kÿ ã tóg ti jy nĩgãn sór mũ',” he mũ. “Topê vĩ ki ve há han nĩ, kÿ ã tóg venh ke mũ. *Galiléia* tá ke ù vÿ Topê vĩ tónh ke tũ pẽ nĩ,” he ag tóg mũ.

8

Jesus tÿ ùn tÿtã kórég fi mÿ vẽn pãte fón

¹ Hã ra *Jesus* tóg pãnónh tÿ *Oliveiras* ra tĩ mũ, tá nũr jé. ² Kurã ke ra tóg *Jerusalém* ra tĩg mãn kÿ Topê ãn tá nĩ mãn mũ sir, kÿ vẽn kar ag tóg ti vĩ mẽnh kãmũ mũ. Tá nĩ kÿ tóg ag kanhrãn mũ. ³ Kÿ Topê vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ag vÿ ùn tÿtã fi pére kãmũ mũ. Fi ve ja ag tóg nĩ, fi tÿ fi mén tũ mré nÿn kÿ. Vẽn kujú kã ag tóg fi fẽg mũ. ⁴ Kÿ ag tóg *Jesus* mÿ: “*Senhor*, fi

ve ẽg, fi tÿ fi mén tũ mré nÿ ti,” he mũ. ⁵ “*Moisés* vÿ ẽg mÿ: “ãjag kã mĩ ù fi tÿ fi mén tũ mré nÿn kÿ fi tén nĩ, pó tÿ fi pin kÿ,” he ja nĩ. Jo ã hÿn hẽ ri ke tĩ?” he ag tóg. ⁶ Ag tÿ ón kÿ ti vĩ mẽ sór vë, ag tÿ ti vĩ to ti se jé. Hã ra tóg pãnh ke kÿ nĩ kÿ ga kri rán mũ, ti nĩgẽ tÿ. Vĩ tũ tóg nĩ.

⁷ Hã ra ag tóg ti tovãnh sór tũ nĩ. Kÿ tóg vãhã ag ki ẽvãnh kÿ ag mÿ: “ãjag kã mĩ ù tÿ Topê vĩ mranh ja tũ nĩn kÿ ti jé fi pin vén,” he mũ. ⁸ Kÿ tóg pãnh ke mãn kÿ ga kri rán mãn mũ.

⁹ Kÿ ti vĩ tóg ag mÿ e tĩ. Ag kar tóg ag tÿ Topê vĩ mranh ja ẽn mĩ ẽkrég mũ sir, hã kÿ ag tóg mũ kãn mũ sir. Ûn sanh há ag vÿ mũ vén mũ, kar kÿ vẽn kar ag tóg komẽr hã mũ kãn mũ. Vãhã *Jesus* vÿ ti pir mÿ nĩ, fi mré. Fi hã vÿ tá jẽ nĩ, ti mré. ¹⁰ Kÿ tóg fi ki ẽvãnh kÿ fi mÿ: “ag hẽ ra kagáv? Ag mÿ ã vóg kónãn tũ?” he mũ. Ag mũ kar kÿ tóg fi mÿ ke mũ.

¹¹ Kÿ fi tóg: “hÿ,” he mũ. Kÿ tóg fi mÿ: “kÿ inh hÿn ã vóg kónãn ke tũ nĩ gé,” he mũ. “Ha tĩg, jatun mÿ. Hã ra Topê vĩ mranh mãn sór tũg nĩ,” he tóg. Ûn tÿtã kórég ẽn fi vóg kónãn sór ja tũ ti nĩ, *Jesus* ti.

Jesus tÿ jẽngrẽ ri ke nĩ

¹² Kÿ *Jesus* tóg Topê ãn krẽm nĩ kÿ vẽn kar kanhrãn mãn mũ. “Jẽngrẽ ri ke inh nĩ,” he tóg. “ãjag tÿ inh mré mũn kÿ ãjag tóg kuty mĩ mũ tũ nĩgtĩ. Jẽngrẽ mĩ ãjag tóg mũgtĩ, kurã mĩ. ãjag tÿ vëjykre tãg han ke to ken hã vë,” he tóg.

¹³ Hã ra *Fariseu* ag tóg ti vĩ kafãn mũ, kÿ ag tóg: “vẽn kãmén ã tóg mũ ha. Èg tÿ vẽn kãmén kÿ ẽg tóg ón kÿ vĩ tĩ,” he mũ. ¹⁴ Hã ra tóg ag mÿ: “hÿ, vẽn kãmén inh tĩ, hã ra sóg ki hã tó tĩ,” he mũ. “Isÿ hẽ tá kãtĩ mũ ẽn ki kanhró inh nĩ, isÿ hẽn ra tĩg ke mũ ti ke gé. Hã ra ãjag tóg inh ki kagtĩg nÿtĩ. Èprã ke vÿ tÿ ãjag nÿtĩ. ¹⁵ Kãnhmar ãjag tóg ù to: “jykre kórég ti nĩ,” he tĩ. ãjag jãvo sóg vẽn kar jykre to nẽn ù tó tũ nĩ ver. ¹⁶ Isÿ hã ra ù jykre to nẽn ù tó sóg kÿ sóg tó há han ke mũ vë. Inh

pijé inh pir mý nén ù to jykrén tí'. Û tỹ inh jēnēg mũ vỹ inh mré nén ù kar to jykrén tí. ¹⁷ Kĩ tóg ùn régre ag tỹ vēnh vĩ pir han kĩ ājag mý tỹ ki hã ke nĩ. Hã kĩ tóg rãn kĩ nĩ, Topē vĩ tỹ rãn kĩ nĩ ki. ¹⁸ Hã kĩ sóg vēnh kāmén mũ. Hã ra inh panh tóg inh jēnē, kĩ ti hã tóg inh kāmén mũ gé. Régre ēg nýtĩ, he tóg.

¹⁹ Kĩ ag tóg: “hỹn, ã panh ti?” he mũ. Kĩ tóg: “ājag pijé inh ki kanhró nýtĩ,” he mũ. “Hã kĩ ājag tóg inh panh ki kagtĩg nýtĩ gé. Ājag tỹ inh ki kanhró nýtĩ ra ājag tóg inh panh ki kanhró nýtĩnh ke mũ gé vễ vễ,” he tóg.

²⁰ Ti tỹ ag mý vēnh kāmén hã vễ. Topē ãn krēm nĩ kĩ tóg ag mý vēnh kāmén mũ, jãnkamy vin jafã rã hã nĩ kĩ. Kĩ pã'i ag tóg ti se sór mũ, hã ra ag tóg ti kãgmĩg tũ nĩ, ag tỹ ti kamēg kĩ. Ti ter ke kurã vĩ jun ja tũ nĩ ver, hã kĩ ag tóg ti tỹ hẽ ri ke tũ nĩ ver.

Jesus tỹ hẽn ra tĩg ke

²¹ Kĩ tóg ag mý: “tĩg jé sóg ke mũ, kĩ ājag tóg inh ve sór ke mũ, hã ra ājag tóg inh venh ke tũ nĩ,” he mũ. “Inh vėg tũ ki ājag tóg kãgter ke mũ, kĩ ājag tỹ Topē vĩ mranh ja ěn vĩ ājag kã kã nĩnh mũ. Ājag pijé isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ěn ki kanhró nýtĩ'. Tá jun ke tũ ājag nĩ gé,” he tóg. ²² Kĩ ag tóg jagnē mý: “ti mý vėsén sór tũ nĩ vĩ, hã kĩ tóg: “ājag pijé isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ěn tá jun ke mũ,” he mũ?” he ag tóg. ²³ Hã ra tóg: “ēprã ke vĩ tỹ ājag nýtĩ. Ājag jãvo sóg tỹ kanhkã tá ke nĩ. Ga tag ki ke vĩ tỹ ājag nýtĩ, jãvo inh pijé tỹ ga tag ki ke nĩ,” he mũ. ²⁴ “Hã kĩ sóg ājag mý: kãgter jé ājag tóg ke mũ, kĩ ājag tỹ Topē vĩ mranh ja ěn vĩ ājag kã kã nĩnh mũ, he ja nĩ. Ha vé, ājag tỹ inh ki ge sór tũ nĩnh kĩ tóg ājag kã kã nĩnh mũ, ājag tỹ Topē vĩ mranh ja ěn ti. Û ěn vĩ tỹ inh nĩ, he ja inh nĩ ājag mý. Kĩ: hỹ, hem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁵ Kĩ ag tóg ti mý: “tỹ ã ù nĩ?” he mũ. Kĩ tóg: “vãsy sóg ājag mý tó huri, isỹ ājag mré vēmén vén kĩ,” he mũ. “Ājag mý sóg vēnh kāmén tĩgtĩ. ²⁶ Hã ra sóg ājag mý tó kãn ja tũ nĩ ver. Sỹ ājag mý vĩ kónãn ke vĩ kã nĩ gé ver. Hã ra sóg

ũ tỹ inh jēnēg mũ ěn vĩ hã tó tĩ, ti tỹ inh mý tó ja kar ěn ti. Ki hã tóg tó tĩ, he tóg. ²⁷ Hã ra tóg ag tỹ to jykrén tũ tĩgtĩ, ti tỹ ag mý ti panh tó mũ ra.

²⁸ Kĩ tóg ag mý tó mãn mũ. “Ājag tỹ ka to isa kĩ, ěn kã ājag tóg inh ki kanhrãn ke mũ,” he tóg. “Tỹ sóg ēprã ke fi kósin nĩ. Kurã ěn kã ājag tóg inh ki kanhró nýtĩnh ke mũ, isỹ tỹ ù ěn nĩ ti. Inh pijé vėsóg ki nén ù to jykrén tí'. Inh panh tỹ inh mý nén tó mũ ěn hã tó sóg tĩ. ²⁹ Kĩ ù tỹ inh jēnēg mũ vĩ inh mré nĩ nĩ. Ti mý nén há nĩ ěn hã han sóg tĩ, hã kĩ tóg inh mré nĩ nĩ,” he tóg. ³⁰ Ag tỹ ti vĩ tag mẽ kĩ ùn e ag vĩ ti ki ge mũ, kurã ěn kã.

Jesus tỹ ěg tar han ke

³¹ Kĩ *Jesus* tóg ù tỹ ti ki ge kĩ nýtĩ ag mý: “inh vĩ tovãnh tũg nĩ, kĩ ājag tóg tỹ inh mré ke pẽ nýtĩ,” he mũ. ³² “Kĩ ājag tóg Topē vĩ pẽ ki kanhró nýtĩnh mũ. Topē vĩ pẽ ki kanhró tugrĩn ājag tóg *patrão* kórég ve mãn ke tũ nĩ,” he tóg.

³³ Kĩ ag tóg ti mý: “*Abraão* krẽ'krẽ vĩ tỹ ěg nýtĩ,” he mũ. “Ēg pijé tỹ ù *camarada* nýtĩ', ùri, vãsy ke gé. Ne to ke nẽ, hã vĩ: *patrão* kórég ve mãn ke tũ ājag nĩ, he mũ tag ti?” he ag tóg.

³⁴ Hã ra tóg: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “Ājag tỹ Topē vĩ mranh kĩ ājag tóg tỹ ti vĩ mranh jafã nýtĩ, kĩ tóg ěg tỹ *patrão* kórég vėg mũ ri ke nĩ.

³⁵ Ti *camarada* ag pijé ti ãn krēm ěmã nýtĩgtĩ'. Ti kósin hã vĩ ti ãn krēm nĩgtĩ jãvo. ³⁶ Kĩ Topē kósin tỹ ājag tỹ Topē krẽ han kĩ ājag tóg, *patrão* kórég ve mãn ke tũ nĩ ha. ³⁷ *Abraão* krẽ vĩ tỹ ājag nýtĩ. Ki kanhró inh nĩ. Hã ra ājag tóg isén sór mũ, ājag tỹ inh vĩ to há tũ nýtĩnh kĩ. ³⁸ Inh panh tỹ inh mý nén tó mũ ěn hã tó sóg tĩ. Kĩ ājag tóg ājag panh tỹ ājag mý nén tó mũ ěn hã tó tĩ gé,” he tóg.

³⁹ Kĩ ag tóg ti mý: “hỹ, *Abraão* vĩ tỹ ěg panh nĩ,” he mũ.

Kĩ *Jesus* tóg: “ājag tỹ tỹ *Abraão* krẽ nýtĩnh kĩ ti jykre han nĩ ge,” he mũ. ⁴⁰ “Hã ra ājag tóg isén sór mũ. Ājag mý sóg Topē vĩ pẽ tó ja nĩ, Topē tỹ inh

mỹ nén tó mũ ên ti, hã ra ãjag tóg isén sór mũ. *Abraão* vỹ tag han ja tũ nĩ. ⁴¹ Vyrmỹ ãjag panh tũ hã han ãjag tóg tĩ,” he tóg.

Kỹ ag tóg: “panh êg nỹtĩ, hã vỹ: Topẽ, he mũ. Êg pijé panh tũ nỹtĩ,” he mũ.

⁴² Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “Topẽ tỹ tỹ ãjag panh nĩ ra ãjag tóg iso há nỹtĩnh mũ vỹ,” he mũ. “Inh panh tá sóg kátère, hã kỹ sóg ãjag mré nĩ nĩ. Inh pijé vėsóg ki to jykrén kỹ kátère mũ. Ti hã vỹ inh jẽnẽ. ⁴³ Hã ra ãjag tóg inh vỹ ki kagtĩg nỹtĩ. Mẽ sór tũ ãjag nỹtĩ, hã kỹ ãjag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. ⁴⁴ Japo krẽ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ, kỹ ãjag tóg ti tỹ nén tó mũ ên hã han tĩ. Topẽ tỹ êprã ke ag hynhan ên kã tóg ag kãgtén sór tĩgtĩ, Japo ti. Vãsỹ ti jykre vỹ, kỹ tóg ùri tỹ ti jykre nĩ gé ver. Ti pijé ki hã tó tĩ. Ki hã tó to ti kórég pẽ nĩ, Japo ti. Vẽnh ó vỹ tỹ ti tũ pẽ nĩ. Ti hã vỹ tỹ ùn ón tĩ ag jóg kar nĩ. ⁴⁵ Ti jãvo sóg ki hã tó tĩ. Hã ra ãjag tóg inh vỹ kri fi sór tũ nĩgtĩ. ⁴⁶ Inh hỹn ne ki Topẽ vỹ mranh? Ha inh mỹ tó. Mranh ja tũ sóg nĩ. Hã ra sóg ãjag mỹ Topẽ vỹ pẽ tó tĩ. ãjag hẽ ri ken kỹ inh vỹ kri fi sór tũ nĩ? ⁴⁷ Topẽ krẽ ag vỹ Topẽ vỹ mẽg tĩ. Jãvo ãjag tóg inh vỹ jẽmẽ sór tũ nĩ. Hã kỹ ãjag pijé tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ,” he tóg.

Jesus tỹ Abraão kãfór nĩ

⁴⁸ Kỹ *Judeu* ag tóg ti mỹ: “*Samaria* tá ke ag ri ke ã tóg Topẽ vỹ ki kagtĩg nĩ, kỹ ã jagrẽ kórég nĩ gé,” he mũ.

⁴⁹ Hã ra tóg: “inh pijé jagrẽ kórég nĩ,” he mũ. “Inh panh to sóg: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, he tĩ. Hã ra ãjag tóg iso é he tĩ. ⁵⁰ Inh pijé vėsỹ ùn mág han sór mũ. Û tỹ isỹ ùn mág han ke mũ vỹ nĩ nĩ, ên vỹ vẽn kar jykre tugnỹm ke mũ. ⁵¹ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ãjag tỹ inh vỹ kri fi kỹ ãjag kãgter ke tũ pẽ nĩ,” he tóg.

⁵² Kỹ *Judeu* ag tóg ti mỹ: “jagrẽ kórég ã nĩ,” he mũ. “Vãhã tóg ve há tĩ, ã jagrẽ kórég ti. *Abraão* vỹ ter, kỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag kar vỹ kãgter. Hã ra ã tóg ón kỹ: “ãjag tỹ inh vỹ kri fi kỹ ãjag kãgter ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. ⁵³ ã mỹ vėsỹ êg jógjóg ve tỹ *Abraão* kãfór han sór mũ, ã tỹ êg

mỹ: kãgter ke tũ ãjag nĩ, hen kỹ? Ter ja ti nĩ, *Abraão* ti, kỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag kar vỹ kãgter kãn gé. Vėsỹ ùn mág han ve ã tóg nĩ,” he ag tóg, *Jesus* mỹ.

⁵⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “isỹ vėsỹ ùn mág han kỹ sóg ón kỹ ke mũ vỹ,” he mũ. “Hã ra inh panh hã vỹ isỹ ùn mág han ke mũ, ãjag tỹ ù to: êg jóg mág, he mũ ên ti. ⁵⁵ Hã ra ãjag tóg ti ki kagtĩg nỹtĩ, ãjag jãvo sóg ti ki kanhró nĩ. Isỹ ãjag mỹ: ti ki kagtĩg inh nĩ, hen kỹ sóg ãjag ón tag ri ke han mũ vỹ. Hã ra sóg ti ki kanhró nĩ, kỹ sóg ti vỹ ki króm tĩ gé. ⁵⁶ ãjag jógjóg ve tỹ *Abraão* vỹ inh kurã ve sór ja nĩgtĩ, kỹ tóg kejẽn vé, kỹ tóg ti mỹ sér pẽ tĩ, ti tỹ inh kurã ven kỹ,” he tóg.

⁵⁷ Kỹ *Judeu* ag tóg ti mỹ: “50 (ke) anos han tũ ã nĩ ver,” he mũ. “Hã ra ã tóg: *Abraão* ve inh, he mũ. Vỹ vẽn mỹ han ã tóg,” he ag tóg.

⁵⁸ Hã ra tóg: “ki hã sóg tó mũ, ha mẽ,” he mũ. “*Abraão* mur tũ ra sóg nĩ nĩ,” he tóg. ⁵⁹ Kỹ ag tóg jũgiũ mũ, ti tỹ vėsó: “Topẽ vỹ tỹ inh nĩ,” hen kỹ. Hã kỹ ag tóg pó mãn kỹ ti pin sór mũ. Hã ra *Jesus* tóg Topẽ ãn kã tá kãkutẽ kỹ tĩ mũ sir, vẽnh péju jé.

9

Jesus tỹ ùn kyvó tỹ há' he

¹ Kejẽn *Jesus* tóg tũg kỹ ùn kyvó vég mũ. Ti mur mũn kã tóg kyvó nĩ. ² Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré ti vég mũ gé. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ti han mũ fag hỹn Topẽ vỹ mranh', ha kỹ tóg kyvó nĩ. Ti tỹ vėsóg ki Topẽ vỹ mranh kỹn mỹ kyvó nĩ vó?” he mũ. ³ Kỹ *Jesus* tóg: “ti tỹ Topẽ vỹ mranh to ke pijé!,” he mũ. “Ti han mũ fag tỹ Topẽ vỹ mranh to ke pijé!. Topẽ tỹ vẽn kar mỹ ti tỹ nén han sór mũ ên ven sór vỹ, ti ki. ⁴ Isỹ ù tỹ inh jẽnẽg mũ ên tỹ inh mỹ nén tó mũ ên han sór vỹ. Ver tóg inh mỹ kurã nĩ, sỹ rãnrãj jé. Kãnhmar tóg kuty nỹnh mũ, kỹ ù tóg rãnrãj mãn ke tũ nĩ, iser ke kurã ên kã,” he tóg. ⁵ “Ver sóg ãjag mré tĩnh mũ, kỹ sóg ãjag mỹ jẽngrẽ ri ke nĩ ver,” he tóg. ⁶ Tag tó kar kỹ tóg ga kri sug mũ, kỹ tóg óré sĩ han mũ. Óré ên tỹ tóg ùn kyvó kanẽ to tũn

mũ. ⁷ Kĩ tóg ti mĩ: “ha tĩg, goj tĩ *Siloé* ki vènh kype jé,” he mũ. Goj tĩ *Siloé* to ke hã vỹ: “ũ tĩ inh jènẽ ja,” he mũ, ãg vĩ ki. Kĩ tóg tĩ mũ, ùn kyvó ti. Kĩ tóg tá kãtĩg kĩ vãhã ãvãnh há nĩ sir.

⁸ Ti tĩ vãhã ãvãnh há nĩn kĩ tóg ti rã hã nĩtĩ kar ag mĩ e tĩ. Vènh kar vỹ ti ki kanhró nĩtĩ. Kĩ ag tóg: “ũ tĩ ãg mĩ: inh mĩ nèn ù nĩm, he nĩgtĩ ãn hã tũ mĩ?” he mũ. ⁹ Kĩ ag kã mĩ ù tóg: “ti hã vè,” he mũ. Hã ra ù ag tóg: “tĩ tóg ti hã ve nĩ, hã ra tóg ãg mĩ tĩ ti hã tũ nĩ gé,” he mũ. Hã ra tóg vèso: “inh hã vè,” he mũ. ¹⁰ Kĩ ag tóg ti mĩ: “kĩ ã hẽ ri ké, ã tĩ ãvãnh há' he jé?” he mũ. ¹¹ Kĩ tóg ag mĩ: “ag tĩ ù to: *Jesus*, he mũ ãn vỹ óré han, kĩ tóg inh kanẽ to tĩn, kĩ tóg inh mĩ: “goj tĩ *Siloé* ra vènh kupenh tĩg,” hé. Kĩ sóg vyr. Kĩ sóg ãvãnh há' he mũ sir,” he tóg. ¹² Kĩ ag tóg ti mĩ: “hĩn, tĩ?” he mũ. Hã ra tóg ag mĩ: “ha’?” he mũ.

Pã'i ag tĩ ùn kyvó ja ki jẽmẽ

¹³ Kĩ ag tóg pã'i ag mĩ ti pére mũ mũ. ¹⁴ Hã ra tóg tĩ vènhkán ke kurã nĩ. ãn kã *Jesus* tóg óré han kĩ ti tĩ há' hé. ¹⁵ Kĩ pã'i ag tóg ti mĩ: “ã hẽ ri ké, ã tĩ ãvãnh há' he jé?” he mũ gé. Kĩ tóg: “óré tĩ tóg inh kanẽ to tĩn, kĩ sóg vènh kupenh vyr, kĩ sóg ãvãnh há' he mũ sir,” he mũ.

¹⁶ Hã ra pã'i ag kã mĩ ù ag tóg *Jesus* to: “Topẽ pijé ti jènẽ,” he mũ. “Vènhkán ke kurã ki tóg vènhkán vãnh nĩgtĩ, kĩ tóg kórég nĩ,” he ag tóg mũ. Hã ra ù ag tóg ti to: “hã ra tóg nèn ù há tãvĩ han,” he mũ gé. “Ti kórég nĩ ran hĩn tag han ki kãtĩg nĩnh mũ vè,” he ag tóg, pã'i ù ag. Hã kĩ ag vènh kãpãm kĩ nĩtĩ. ¹⁷ Kĩ ag tóg ùn kyvó ja ãn ki jẽmẽ mãn mũ. “Ti mĩ tĩ ùn há nĩ', ùn kórég mĩ vó?” he ag tóg mũ. “ã tĩ tóg há' hé mĩr,” he ag tóg. Kĩ tóg: “inh mĩ tóg tĩ Topẽ vĩ to tĩ pẽ nĩ,” he mũ.

¹⁸ Hã ra ag tóg ti vĩ kri fi sór tũ nĩ. “Ti mĩ kyvó ja nĩ vỹ?” he ag tóg mũ. Kĩ ag tóg ti han mũ fag jé ke mũ. ¹⁹ Kĩ ag tóg fag mĩ: “ãjag kósin hã mĩ?” he mũ. “Ti mĩ ti mur mũ kã kyvó ja nĩ? Kĩn hĩn hẽ ri ké, ti tĩ ùri ãvãnh há nĩ jé?” he ag tóg mũ.

²⁰ Kĩ fag tóg: “hĩ, ãg kósin hã vè,” he mũ. “Ti mur mũ kã tóg kyvó ja nĩ. ²¹ Hã ra tóg ùri ãvãnh há nĩ. Hẽ ri ken kĩ’? Ha’? ù nĩ ti han’? Ti ki jẽmẽ nĩ. Sanh há ti nĩ ha. ãjag mĩ ti tónh mũ,” he fag tóg.

²² Hã ra fag tóg pã'i ag kamẽg mũ, hã kĩ fag tóg: “ti ki jẽmẽ nĩ,” he mũ. Pã'i ag tóg *Jesus* to: “ãjag kã mĩ ù tĩ ti to: *Cristo* vỹ tĩ ti nĩ, hen kĩ ãg ti kutẽm ke mũ, ti tĩ tĩ ãg mré ke tũ nĩ jé, ti tĩ ãg mré vènhmãn tũ nĩ jé, ãg vènh kanhrãn jafã krẽm,” he ja nĩgtĩ. ²³ Hã kĩ ùn kyvó ja ãn han mũ fag vỹ *Jesus* to nèn ù to sór tũ nĩ.

²⁴ Kĩ ag tóg ùn kyvó ja ãn jé ke mãn mũ. Kĩ ag tóg ti mĩ: “ker ón hẽ', Topẽ vỹ ã vỹ mẽg mũ,” he mũ. “ũ tĩ ã tĩ há' he mũ ãn vỹ kórég nĩ. Topẽ vỹ mranh ti tĩ,” he ag tóg mũ ti mĩ. ²⁵ Kĩ tóg: “mẽ', ti mĩ Topẽ vỹ mranh tĩ’? Sỹ ki kãtĩg tóg tĩ,” he mũ. “Nèn ù pir hã ki kanhró sóg nĩ. Kyvó inh vè vè, hã ra sóg ãvãnh há nĩ ha,” he tóg mũ.

²⁶ Kĩ ag tóg ti mĩ: “ti hẽ ri ké, ti tĩ ã tĩ há' he jé?” he mãn mũ. ²⁷ Hã ra tóg ag mĩ: “ãjag mĩ inh hur tó, hã ra ãjag tóg mẽ sór tũ nĩ,” he mũ. “ãjag tĩ ne jé jẽmẽ mãn sór nẽ? ãjag mĩ ti mré mũ sór mũ gé?” he tóg.

²⁸ Kĩ ag tóg ti nyg mũ. “ã hã vỹ tĩ ti mré ke nĩ. Jãvo ãg tóg tĩ *Moisés* mré ke nĩtĩ,” he ag tóg, pã'i ag. ²⁹ “Topẽ vỹ *Moisés* mré vèmẽn ja nĩgtĩ, tag ki kanhró ãg tóg nĩtĩ. Hã ra ãg pijé ãn ki kanhró nĩtĩ'. Ti hĩn tĩ hẽ tá ke nĩ’?” he ag tóg, *Jesus* to.

³⁰ Kĩ ùn kyvó ja ãn tóg ag mĩ: “mẽ',” he mãn mũ. “ãjag mĩ ti ki kãtĩg nĩtĩ, ti tĩ tĩ hẽ tá ke nĩn ki? Isỹ tóg há' hé mĩr, inh kanẽ tĩ. ³¹ Hã ra Topẽ tóg ãg vỹ mẽg tũ nĩgtĩ, ãg tĩ tĩ ti vỹ mranh tĩ nĩtĩn kĩ. ù tĩ Topẽ kamẽg mũ ãn vỹ hã mẽg ti tĩ. ù tĩ ti vỹ ki króm mũ ãn vỹ hã mẽg ti tĩ, Topẽ ti. ³² Inh mur mũ kã inh kyvó nĩ ja nĩ. ù tĩ ge tĩ há' he mũ tag ve ja tũ inh nĩ ver. Hã ra tóg isỹ há' hé. ³³ Ti tĩ Topẽ tá kãtĩ tũ nĩ ra tóg nèn ù há han ki kãtĩg nĩnh mũ vè,” he tóg, pã'i ag mĩ.

³⁴ Kÿ ag tóg ti to jũ mũ. “Topê vï mranh kÿ ã tóg mur, hã ra ã tóg êg kanhrãn sór mũ’,” he ag tóg. Kÿ ag tóg ti kutêm mũ, vënh kanhrãn jafã krêm.

Jesus tÿ ùn kyvó ja ên mré vëmén

³⁵ Hã ra *Jesus* tóg mæg mũ, ag tÿ ti kutêm ja ti. Kÿ tóg ti venh tĩ mũ. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ êprã ke fi kósin ên ki rã sór tũ?” he mũ. ³⁶ Kÿ tóg: “kÿ ùn nê ge? Sÿ ti ki rã sór vë,” he mũ.

³⁷ Kÿ tóg ti mÿ: “ti ve ã huri,” he mũ. “Û tÿ ã mré vëmén jẽ mũ hã vÿ tÿ ti nĩ, inh hã vÿ tÿ ti nĩ,” he tóg.

³⁸ Kÿ ùn kyvó ja tóg ti mÿ: “*Senhor*,” he mũ. “Ã ki rã kÿ inh jẽ nĩ,” he tóg. Kÿ tóg ti krêm mÿg ke kÿ ti mÿ: “Topê kósin vÿ tÿ ã nĩ,” he mũ.

³⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “ga tag ki sóg jun, sÿ vënh kar jykre tugnyãm jé,” he mũ. “Ûn kyvó ag tÿ êvãnh há han jé sóg ke mũ. Ag tÿ iso jykrén há han ke to ken hã vë. Kÿ sóg ù tÿ ve há han mũ ag kyvó han ke mũ gé. Ag tÿ iso jykrén há han ki kagtĩg to ken hã vë,” he tóg.

⁴⁰ Hã ra pã'i ù ag tóg ti vï mæg mũ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ã tÿ êg to ke mÿ’? Kÿ êg mÿ kyvó nÿtĩ gé’?” he mũ.

⁴¹ Kÿ *Jesus* tóg: “Hÿ,” he mũ. “Ãjag tÿ: kyvó êg nÿtĩ, ki kagtĩg êg nÿtĩ, hen kÿ Topê tóg ãjag to jũnh ke tũ nĩ vë. Hã ra ãjag tóg: êvãnh há êg nÿtĩ, ki kanhró êg nÿtĩ, he tĩ. Hã kÿ Topê tóg ãjag to jũnh ke mũ. Vënh pãte fón ke tũ ti nĩ, ãjag tÿ ti vï mranh ja ti,” he tóg.

10

Vënh mæg tÿ carneiro kãme

¹ Kÿ *Jesus* tóg: “ha mẽ,” he mũ. “Êg tÿ êg mæg tÿ *carneiro* jy ró han kÿ êg tóg, ti jãnkã ra rã tĩ. Jãvo ù tóg kejën, ró to tâpÿ kÿ pãte rã sór tĩ, ti tÿ *carneiro* péju sór kÿ. ² Ti jãvo ù tÿ *carneiro* ki rĩr tĩ vÿ jãnkã ra rã mũ. ³ Jãnkã ki rĩr tĩ ên vÿ ti mÿ ró nón tĩ, jãnkã ti. Kÿ tóg *carneiro* jygji tó kãn mũ sir. Ti vï ki kanhró fag nÿtĩ. ⁴ Kÿ tóg fag jo tĩ mũ, re ra. Kÿ tóg ti mæg fag jé prër kãn mũ sir, kÿ fag tóg ti nón mũ mũ, fag tÿ ti ki kanhró nÿtĩn kÿ. ⁵ Fag pijé ù nón mũnh ke mũ’, fag tÿ ùn ki kagtĩg

nón. Û jo fag vënh pigjunh ke mũ, fag tÿ ùn ki kagtĩg ên jo. Fag pijé ti vï ki kanhró nÿtĩ’,” he tóg. ⁶ *Jesus* tÿ ag mÿ vënh mæg kãmén hã vë. Ti mÿ êg tóg vënh mæg tÿ *carneiro* ri ke nÿtĩ, êg tÿ ti nón mũn kÿ. Hã ra tóg pã'i ag tÿ ti vï to jykrén tũ tĩ.

Vënh mæg kãme ù

⁷ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ki hã sóg tó mũ,” he mãn mũ. “*Carneiro* jy ró jãnkã ri ke inh nĩ,” he tóg. ⁸ “Û tÿ inh jo kãmũ mũ ag vÿ tÿ *carneiro* pigju(g) tĩ ag nÿtĩ ja nĩgtĩ, tÿ ag ùn jũ (ka)mê ag nÿtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra *carneiro* fag vÿ ag vï mẽ ja tũ nĩgtĩ. ⁹ Inh hã vÿ fag mÿ jãnkã ri ke nĩ. Û tÿ inh ki rã mũ vÿ kren ke mũ, kÿ tóg ti tÿ jãnkã ra rã ri ke nĩ. Kã ra tóg rã tĩ. Kar kÿ tóg tá kãkutê tĩ gé, ti tÿ vëjën há ve je. ¹⁰ Vënh mæg tÿ *carneiro* pigju(g) tĩ ên vÿ *carneiro* pigju hã jé kãtĩ tĩ, fag kãgtén jé, fag kókén jé. Ti jãvo sóg fag ki rĩr há han hã jé kãtĩg, fag tÿ jagtar tũ nĩ jé, fag mÿ sér tĩ jé,” he tóg.

¹¹ “Û tÿ *carneiro* ki rĩr há han tĩ ri ke inh nĩ gé. Ti hã vÿ ti mæg jagfy ter ke mũ, fag krenkren jé. ¹² Kÿ ù *camarada* vÿ tag ri ke tũ nĩgtĩ. Mĩg kamæg jé tóg ke mũ. Ti tÿ mĩg ve kÿ tóg vënhvãg tĩg ke mũ, ti *patrão* mæg tovãnh kÿ. Kÿ mĩg vÿ fag kugmĩnh ke mũ. Kÿ fag tóg vënh kãpugpóv ke mũ gé, mĩg tugrĩn. Ti *camarada* mæg pijé’, ti *patrão* mæg vë, hã kÿ tóg fag jy nĩgãnh há han tũ nĩ. ¹³ Mĩg ve kÿ tóg vënh vãg tĩ mũ. Jãnkamy hã to tóg rãnhraj jẽ nĩ, hã kÿ tóg mĩg kamæg mũ. ¹⁴ Ti jãvo sóg *carneiro* ki rĩr há han tĩ. Inh mæg ki kanhró sóg nĩ, kÿ fag tóg inh ki kanhró nÿtĩ gé. ¹⁵ Ri ke ti nĩ gé, inh panh mré. Inh ki kanhró tóg nĩ, kÿ sóg ti ki kanhró nĩ gé. Kÿ sóg inh mæg jagfy ter ke mũ.

¹⁶ Inh mæg ù vÿ nÿtĩgtĩ gé ver, inh mæg tÿ hẽ tá ke fag. ãjag *povo* kã mĩ ke pijé’. Ên jé prër jé sóg ke mũ gé, kÿ fag tóg inh mré kãmũnh ke mũ gé. Inh vï mẽ jé fag ke mũ gé. Kÿ fag tóg tÿ tag ki inh mæg fag mré ke nÿtĩnh mũ. Kÿ

sóg fag kar jy ró pir han ke mũ, inh pir mÿ sóg fag ki rÿr ke mũ,” he tóg.

¹⁷ “Inh panh vÿ iso há nÿ, isÿ inh mÿg jagfy ter ken kÿ, kar kÿ sóg rÿr mǎn ke mũ. ¹⁸ Iser sór tũ nÿ ra ù pijé isén ke mũ vÿ’. Hǎ ra sóg fag jagfy ter sór mũ. Iser sór kÿ sóg ter ke mũ. Inh rÿr mǎn sór kÿ sóg rÿr mǎn ke mũ gé. Inh panh tÿ inh mÿ nén tó mÿn hǎ vÿ,” he tóg.

¹⁹ *Judeu* ag tÿ ti vÿ tag mẽ kÿ ag tóg vÿnh kǎpǎm kÿ nÿtÿ mǎn mũ gé. ²⁰ Ûn e tóg ti to: “jagrê kórég ti nÿ, krÿ vÿnh mÿ ti nÿ, ti vÿ mẽ sór tũg nÿ,” he mũ. ²¹ Hǎ ra ù ag tóg: “ ù pijé ti jagrê kórég hǎ ra vÿnh vÿ há tó tÿ,” he mũ. “Ûn kyvó tÿ há’ he ki kagtÿg tóg nÿ gé, ùn jagrê kórég ti,” he ag tóg mũ, ù tÿ *Jesus* to há nÿtÿ ag.

Judeu ag tÿ Jesus tén mǎn sór

²² Kejÿn tóg *Judeu* ag tÿ fénhta há’ ù tá krÿg mũ. Vǎsÿ ù tÿ *Judeu* ag kato vǎsǎnsǎn mũ ag vÿ Topê ïn kókén ja nÿgtÿ, hǎ ra *Judeu* ag tóg kejÿn ti ïn han mǎn. Ag tÿ ïn han mǎn to fénhta hǎ vÿ sir. Prÿg kar ki ag tóg kusa kǎ han tÿ. ²³ Hǎ ra *Jesus* tóg venh tÿg ja nÿ, kÿ tóg Topê ïn mÿ pasa tÿ nÿ, *Salomǎo* tÿ jǎnkǎ han ja ãn tá. ²⁴ Kÿ *Judeu* ag tóg ti venh kǎmũ mũ, ag tÿ ón kÿ ti ki jëmê jé. “ǎ hÿ ri ke kǎ ãg mÿ vÿnh kǎmén há han ke mũ?” he ag tóg mũ. “ǎ mÿ tÿ *Cristo* nÿ? Topê tÿ ãg mÿ ùn jÿnÿnh ke mũ ãn mÿ tÿ ã nÿ?” he ag tóg mũ, ón kÿ.

²⁵ Hǎ ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ãjag mÿ sóg hur tó, hǎ ra ãjag tóg kri fi sór tũ nÿ,” he mũ. “*Milagre* hynhan sóg tÿ gé, inh panh tÿ inh mÿ nén tó ja ãn. ãn ve kÿ ãjag tóg inh ki kanhró nÿtÿnh mũ vÿ. ²⁶ Hǎ ra ãjag tóg kri fi sór tũ nÿ. ãjag pijé inh mÿg tÿ *carneiro* ri ke nÿtÿ’, hǎ kÿ ãjag tóg kri fi sór tũ nÿ. ²⁷ Inh mÿg fag vÿ inh vÿ mẽg tÿ, fag ki kanhró sóg nÿ, hǎ kÿ fag tóg inh mré mÿgtÿ. ²⁸ Fag jagfy sóg ter ke mũ, kÿ fag tóg kǎgter ke tũ nÿ. Mÿg vÿ fag kugmÿnh ke tũ pÿ nÿ gé, isÿ fag jy nÿgǎn kÿ. ²⁹ Inh panh tÿ inh mÿ ùn vin mũ fag hǎ vÿ, inh mÿg fag. Vÿnh kar kǎfór ti nÿ. Kÿ ù pijé ti tũ ag pigju tÿ’, ti tÿ tÿ vÿnh kar kri ke nÿn

kÿ. ³⁰ Inh panh mré sóg tÿ ùn pir nÿ,” he tóg.

³¹ Ag tÿ ti vÿ tag mẽ kÿ ag tóg pó tÿ hÿn ri ke mǎg mũ sir, pǎ’i ag, ag tÿ tÿ ti pin kÿ ti tén jé.

³² Hǎ ra *Jesus* tóg ag mÿ: “nén ù há hǎ hynhan ja inh nÿ,” he mũ. “Inh panh tÿ inh mÿ: “tag han ra,” he mũ ãn hǎ han inh tÿ. Sÿ nén han ja tÿ hÿ nÿ hÿn ãjag mÿ kórég nÿ’, hǎ kÿ ãjag tóg isén sór mũ?” he tóg.

³³ Hǎ ra ag tóg ti mÿ: “ãg pijé nén ù há to ã tén sór mũ’,” he mũ. “Ëprǎ ke vÿ tÿ ã nÿ, ãg mré ke vÿ tÿ ã nÿ, hǎ ra ã tóg vÿso: “Topê kósin vÿ tÿ inh nÿ,” he mũ. “ǎ tÿ Topê to vÿ kónǎn hǎ vÿ. Tag to ãg tóg ã tén ke mũ, pó tÿ ã pin kÿ,” he ag tóg mũ.

³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “Topê vÿ tÿ rán kÿ nÿ ki tóg ãprǎ ke ag to: “Topê ri ke ag nÿtÿ,” he tÿ. ³⁵ Kÿ tóg ù tÿ ti vÿ mẽg mũ ãn ag mÿ: “Topê ri ke ãjag nÿtÿ,” he ja nÿ, Topê ti. Hǎ ra tóg ón tũ nÿgtÿ. ³⁶ Hǎ kÿ tóg vÿnh mÿ tũ nÿ gé, sÿ ãjag mÿ: Topê kósin vÿ tÿ inh nÿ, hen kÿ. Inh panh vÿ inh kuprÿg, kÿ tóg inh jÿnÿ gé, isÿ ãjag ki jun jé. Topê to vÿ kónǎn pijé’. ³⁷ Isÿ inh panh vÿ ki króm tũ nÿ ra tóg há nÿnh mũ vÿ, ãjag tÿ inh vÿ kri fi sór tũ nÿtÿ ti. ³⁸ Hǎ ra sóg ti vÿ ki króm tÿ. Kÿ inh vÿ tÿ ãjag mÿ kórég nÿn kÿ isÿ *milagre* hynhan mũ ãn vem nÿ. Hǎ ki tóg ve há tÿ, isÿ inh panh ri ke nÿ ti, kÿ tóg inh ri ke nÿ gé,” he tóg.

³⁹ Kÿ ag tóg ti vÿ to ti se sór mǎn mũ sir, hǎ ra tóg kren mǎn mũ gé.

⁴⁰ Kÿ tóg vÿnh péju kÿ tÿ mũ, goj tÿ *Jordǎo* mǎra. *João* vÿ ãn tá vÿnh kar kygpég jÿ ja nÿgtÿ, ti tÿ ag kygpe ven kÿ. ãn ra tóg tÿ mũ sir, kÿ tóg tá nÿ nÿ, ti mré mũ tÿ ag mré. ⁴¹ Kÿ ù tÿ hÿn ri ke ag vÿ tá ti venh kǎmũ mũ. Ti to ag tóg jagnê mÿ: “ha vé, *João* vÿ *milagre* han ja tũ nÿ,” he mũ. “Hǎ ra tóg *Jesus* kǎmén. Tó há han ja tóg nÿ. Ki hǎ tóg tó ja nÿ,” he ag tóg. ⁴² Kÿ tá ù tÿ hÿn ri ke ag tóg ti ki ge mũ sir.

11

Lázaro ter

¹ Kejën ù tỹ *Jesus* to há ù tóg kaga nỹ nĩ, ãmã tỹ *Betânia* tá. Ti jijin hã vỹ: *Lázaro*, he mũ. Ti ve fi vỹ tỹ *Maria* fi nĩ, *Marta* fi ke gé. *Betânia* tá fag ãmã nỹ tĩ gé. ² *Maria* ãn fi vỹ kar kỹ kejën *Jesus* pën kri nén ger há kujëg mũ, kỹ fi tóg fi gãnh tỹ ti pën kykũg mũ gé. ãn fi mré pafa mũ vỹ kaga nỹ nĩ. ³ Kỹ ti ve fag vỹ *Jesus* mỹ vënh vĩ jënëg mũ. “Á tỹ ù to há nĩ ãn vỹ kaga nỹ nĩ,” he fag tóg. ⁴ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ti pijé vënh kaga tag to ter ke mũ,” he mũ. “Topë tỹ tỹ ùn mág nĩ vỹ vënh ven ke mũ, ti kaga tigrĩn, ti kósín tỹ tỹ ùn mág nĩ ti ke gé,” he tóg. ⁵ *Jesus* vỹ *Marta* fi to há távĩ nĩ, fi jãvy fi to ke gé, *Lázaro* to ke gé.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg, ti tỹ *Lázaro* kaga mëg mũ ra ver ti venh tĩ tũ nĩ. Ti tỹ hẽ tá nĩ ãn tá tóg ver kurã régre han. ⁷ Tag pãte tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “mũ nỹ, ti ve jé,” he mũ. ⁸ Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Senhor*, ãg tỹ tá nỹ tĩn kỹ pã'i ag tóg ã tén sór ja nĩ, pó tỹ ã pin kỹ. Ra tĩg sór tũg nĩ,” he mũ. ⁹ Hã ra tóg: “jatun mỹ sóg tĩg mũ, isũ han jé,” he mũ. “Ëg tỹ kurã ki hën ra mũn kỹ ãg tóg krĩm ke tũ nĩgĩ. Ve há han ãg tĩ. ¹⁰ Ëg tỹ hã ra kuty ra hën ra mũn kỹ ãg tóg krĩm ke tĩ,” he tóg.

¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: “ũ tỹ ãg to há nĩ ãn vỹ nũr nỹ, *Lázaro* ti,” he mũ. “Isỹ ti tỹ mrin ke han tĩg ke nẽ ha,” he tóg. ¹² Kỹ ag tóg ti mỹ: “ti nũr nỹn kỹn kren ke mũ,” he mũ. ¹³ Hã ra tóg ti ter tó ja nĩ. Jó ag tóg: “ti nũr vë, ti vënhkán vë,” he mũ, to jykrén kỹ. ¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “ter ti huri,” he mũ. ¹⁵ “Ájag tigrĩn tóg inh mỹ sér tĩ, isỹ ti ter ve ja tũ nĩn kỹ. Ájag tỹ isỹ nén han mũ ven kỹ ájag tóg inh ki ge há han ke mũ. Mũ jé ha, ti ve jé,” he tóg.

¹⁶ Kỹ *Tomé* he mũ ãn, ag tỹ ù to: “ũn vëgni,” he tĩ ãn vỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “mũ jé ha, ti mré, ãg tỹ ti mré kãgter jé,” he mũ. Kỹ ag tóg mũ mũ sir.

Jesus tỹ vënh kar rĩnrĩr han ke

¹⁷ Kỹ ag tóg *Betânia* tá junjun mũ. Hã ra *Lázaro* vỹ vënh kej tá nỹ nĩ. Kurã tỹ 4 (ke) vë sir, ag tỹ vënh kej tá ti fón

ja kri. ¹⁸ Hã ra ag tóg *Jerusalém* kakó ki nỹ tĩ, 3 (ke) *quilômetros* hỹn, ãmã tỹ *Betânia* ki. ¹⁹ *Judeu* tỹ hën ri ke fag vỹ *Marta* fi venh kãmũ ja nĩ, *Maria* fi ke gé, fag mré kygfỹ jé, vëser kri. ²⁰ Kỹ *Marta* fi tóg ti kãtĩg mëg mũ. Kỹ fi tóg tim ke tĩ mũ, ti ve jé. Jãvo *Maria* fi tóg fi ãn krëm nĩ nĩ. ²¹ Kỹ *Marta* fi tóg ti kato tẽ kỹ ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Á tỹ kãnĩ ra ti ter ke tũ nĩ vë,” he fi tóg. ²² “Hã ra sóg ã ki kanhró nĩ. Á tỹ Topë mỹ nén ù to vĩn kỹ tóg ã mỹ nĩm ke mũ,” he fi tóg.

²³ Kỹ tóg fi mỹ: “ã mré ke vỹ rĩr mãn ke mũ,” he mũ. ²⁴ Kỹ fi tóg: “hỹ,” he mũ. “Vënh kar rĩnrĩr mãn ken kỹ tóg rĩr mãn ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurã tỹ ãgno kã ke vë,” he fi tóg.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ: “inh hã vỹ vënh kar rĩnrĩr mãn han tĩ,” he mũ. “Vënh kar rĩnrĩn mũ vỹ tỹ inh nĩ. Û tỹ inh ki rã mũ ãn vỹ rĩr ke mũ, ti ter kỹ nỹ (hã) ra. ²⁶ Kỹ ùn rĩr jẽ tóg, ti tỹ inh ki rã kỹ ter mãn ke tũ pẽ nĩ. Á mỹ inh vĩ tag kri fig mũ?” he tóg.

²⁷ “Hỹ, *Cristo* vỹ tỹ ã nĩ, Topë kósín ti, ù tỹ ga kri jun ke mũ ãn ti. Tag vỹ inh mỹ tỹ hã nĩ,” he fi tóg. ²⁸ Kỹ fi tóg ti mũ, fi jãvy fi jé prër jé.

Jesus fỹ

Kỹ *Marta* fi tóg *Maria* fi tá jun kỹ fi mỹ: “ãg *Senhor* vỹ jun, kỹ tóg ã ve sór mũ,” he mũ. ²⁹ Kỹ fi tóg tim ke tĩ mũ, ti ve jé. ³⁰ Hã ra tóg ãmã ãn ra rã ja tũ nĩ ver. Ver tóg tá nĩ nĩ, *Marta* fi tỹ hẽ tá ti mré vëmén ja ãn tá. ³¹ Kỹ *Judeu* fag vỹ vëg mũ, *Maria* fi tỹ tim ke tĩg ãn ti. Fi mré kygfỹ jé fag kãmũ ja nĩ. Fag tỹ fi tĩg ve kỹ fag tóg fi nón kãmũ mũ gé. “Fi hỹn ti kej ra tĩg sór mũ, tá fỹ jé,” he fag tóg mũ, hã kỹ fag tóg fi nón kãmũ mũ.

³² Kỹ *Maria* fi tóg *Jesus* tá jun mũ. Fi tỹ ti ve kỹ fi tóg ti pën krëm mũg ke mũ. Ti mỹ fi tóg: “*Senhor*, ã tỹ kã nĩ ra ti ter ke tũ nĩ vë,” he mũ gé. ³³ Kỹ tóg fi fỹ vëg mũ, ù tỹ hën ri ke fag ke gé, fi nón kãmũ mũ fag. Kỹ tóg ti mỹ e távĩ tĩ. ³⁴ “Ti hẽ kã nỹ?” he tóg mũ sir. Kỹ ag tóg ti mỹ: “mũ nỹ, ti ve jé,” he mũ.

³⁵ Kÿ *Jesus* tóg fÿ mũ. ³⁶ Kÿ ag tóg: “ha vé, ti to há tävĩ tóg nĩ, hã kÿ tóg fÿ mũ,” he mũ. ³⁷ Hã ra ag kã mĩ ù tóg: “ti tÿ há' he ja tũ tóg nĩ,” he mũ. “Ûn kyvó kanẽ tÿ há' he ja tóg nĩ, ti tÿ hẽ ri ken kÿ ti tÿ há' he ja tũ nĩ nẽ, ti ter tũ nĩ jé? Ti mÿ tÿ hẽ ri ke tũ nĩ vÿ, ti kaga tÿ’?” he ag tóg, *Jesus* to.

Jesus tÿ Lázaro rĩn mãn

³⁸ Kÿ tóg *Jesus* mÿ e tävĩ tĩ. Kÿ tóg vẽn̄h kej ên ra tĩ mũ. Hã ra ti kej vÿ tÿ pãró nor tÿ há nĩ, kÿ ti kej tóg pó mág tÿ nĩfénh kÿ nĩ. ³⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “ha pó tag kunũ,” he mũ. Kÿ *Marta* fi, ùn ter kÿ nÿ ên ve fi vÿ ti mÿ: “*Senhor*, ti hÿn ger nÿ ha. Kurã tÿ 4 (ke) vẽ ha, ãg tÿ ti fón ja kri,” he mũ. ⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg fi mÿ: “ã mÿ sóg: ã tÿ inh ki rã há han kÿ ã tóg venh ke mũ, Topẽ tÿ tÿ ùn mág nĩ ti, he ja nĩ,” he mũ. ⁴¹ Kÿ ag tóg pó ên kunũg mũ.

Kÿ tóg kanhkã ki êvãnh kÿ: “panh', inh mÿ tóg há tĩ. Inh vĩ tag jêmẽg ã tóg mũ,” he mũ. ⁴² “Jêmẽg ã tóg tĩ, inh vĩ ti, hã kÿ ã tóg sÿ ã mÿ vĩ tag jêmẽg mũ gé. Hã ra sóg jamã há ra ã mré vĩ mũ, ù tÿ ki nÿtĩ kar fag tÿ inh vĩ mẽ jé, fag tÿ inh ki ge jé, fag tÿ iso: “Topẽ tÿ ti jẽnẽ vẽ,” he jé,” he tóg.

⁴³ Kÿ tóg jamã há ra prẽr mũ. “!..*Lázaro*, kuneg..!” he tóg. ⁴⁴ Kÿ ùn ter ja ên tóg kãtĩ mũ sir. Ti kej kã tá tóg kãkutẽ mũ sir, mÿr, ha mẽ. Ti pẽn vÿ sigse kÿ nÿtĩ, ti nĩgé ke gé, kÿ ti kakã vÿ pãg kÿ nĩ gé. Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ha ti kavã, ti tĩg jé,” he mũ. Kÿ ag tóg ti kavãn kãn mũ sir.

⁴⁵ Kÿ ù tÿ *Maria* fi mré kygfÿ jé kãmũ mũ tÿ hẽn ri ke fag vÿ *Jesus* ki ge mũ sir, fag tÿ ti tÿ ti rĩn mãn mũ ên ven kÿ. ⁴⁶ Hã ra ù ag tóg pã'i ag mÿ ti tónh mũ mũ.

Ag tÿ Jesus tén ke to jykrén

(*Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2*)

⁴⁷ Kÿ Topẽ tũ to pã'i ag vÿ vẽn̄h jyvẽn tĩ kar ag jé prẽr mũ. “Ëg hÿn ti tÿ hẽn ri kenh ke mũ?” he ag tóg mũ, *Jesus* to. “*Milagre* hynhan tóg tĩ. ⁴⁸ Ëg tÿ ti kato vãsãn tũ nĩn kÿ vẽn̄h kar vÿ ti ki genh ke mũ. Kÿ fóg tÿ *Romano* ag vÿ ãg kato

vãsãnsãn ke mũ. Topẽ ãn kókén jé ag tóg ke mũ, kÿ ag tóg ãg kãgtén kãn ke mũ gé, ha vem nĩ,” he ag tóg.

⁴⁹ Hã ra pã'i ag kã mĩ ù vÿ tÿ *Caifás* nĩ. Ën vÿ tóg ag mÿ: “to jykrén há han tũ ãjag nĩ,” he mũ. ⁵⁰ “Tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Ûn pir ter ke tóg kórég nĩ, hã ra tóg *povo* kãgter kãn kórég jakrêm nĩ. Kÿ ti hÿn ãg *povo* jagfy ter ke mũ, *Jesus* ti,” he tóg. ⁵¹ Hã ra tóg vêsóg ki tag to jykrén ja tũ nĩ. Prÿg ên ki tóg tÿ Topẽ tũ to pã'i mág nĩ, hã kÿ Topẽ kuprĩg vÿ ti krĩn ja nĩ, ti tÿ *Jesus* to: “ãg *povo* jagfy tóg ter ke mũ,” he jé. ⁵² Hã ra *Judeu* ag tävĩ jagfy ke pijé'. Topẽ krẽ kar jagfy ke ja vẽ. Ti tÿ vẽn̄h kar tÿ ùn pir han sór ja vẽ, *Jesus* ti, hã jé tóg ãg jagfy ter ja nĩ, ù tÿ *povo* kar kã mĩ ti ki genh ke mũ ag kar jagfy.

⁵³ Pã'i ag tÿ tÿ vēmén kãr kÿ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ sir. ⁵⁴ Hã kÿ *Jesus* tóg vẽn̄h péju kÿ tĩ mũ, ga kórég ra, êmã tÿ *Efraim* ra. *Judeu* ag mĩ tóg tĩg mãn tũ nĩ sir. *Efraim* hã tá tóg nĩ nĩ ver, kÿ ti mré mũ tĩ ag vÿ ti mré tá nÿtĩ gé.

⁵⁵ Hã ra *Judeu* ag tÿ fénhta tÿ *Páscoa* han ke ù vÿ kakó tĩ ha. Kÿ ù tÿ hẽn ri ke ag tóg fenhta to hã *Jerusalém* ra mũ mũ, ag jykre ki vẽn̄h jãnhkrigkrig jé. ⁵⁶ Tá ag tóg *Jesus* jãvãnh mũ, Topẽ ãn tá nÿtĩ kÿ. Kÿ ag tóg jagnẽ mÿ: “ti hÿn hẽn ri ke mũ? Ti mÿ fénhta venh kãtĩg mũ vÿ?” he mũ. ⁵⁷ Hã ra Topẽ tũ to pã'i ag vÿ vẽn̄h kar mÿ vẽn̄h vĩ jẽnẽ ja nĩgtĩ. “ãjag tÿ ti ve kÿ ãg mÿ tónh kãmũm nĩ,” he ja ag tóg nĩ. Ag tÿ ti se sór vẽ.

12

Betânia tá

(*Mt 26.6-13; Mc 14.3-9*)

¹ Fénhta tÿ *Páscoa* to hã ke vẽn̄h sir, kurã tÿ 6 (ke) vÿ jy nÿ ha. Kÿ *Jesus* tóg *Betânia* ra tĩg mãn mũ, *Lázaro* jamã ra, ùn rĩr mãn mũ ên jamã ra. ² Tá fag tóg *Jesus* mÿ fénhta han mũ. Kÿ *Marta* fi tóg vẽn̄h ki rĩr mũ. *Lázaro* vÿ *Jesus* mré nĩ nĩ, *mesa* to. ³ Kÿ *Maria* fi tóg nén ger há ma kãtĩ mũ, garafa fór, ùn kaja e. Ën tÿ fi tóg *Jesus* pẽn kri kujẽg

mũ, kÿ fi tóg fi gãnh tÿ kykũg mũ, ti pên ti. Kÿ ger há ên tóg ãn kar ên kri rũm ke mũ.

⁴ Kÿ tóg *Judas Iscariotes* mÿ e tĩ, ù tÿ *Jesus* mré mũ ên ag kã ù tag mÿ, ù tÿ pã'i ag mÿ *Jesus* ven ke mũ tag mÿ. Fi tÿ ger há tÿ ti pên to tĩn kÿ tóg ti mÿ e tĩ, kÿ tóg fi to: ⁵ “fi tÿ ger há ên fón ke vë vë, jãnkamy tÿ hên ri ke to. Fi tÿ ùn jagãgtar ag mÿ jãnkamy ên tÿ vënh kãpópãm jé vë vë,” he mũ. ⁶ Hã ra tóg *Jesus* mÿ jãnkamy ki rĩr tĩ. Kÿ tóg ti jãnkamy péju tĩ. Hã kÿ tóg fi to tag tó ja nĩ. Ti tÿ ùn jagãgtar ag to jykrén ja pijé'. Ti tÿ jãnkamy ên mãn sór ja vë. ⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti mÿ: “fi to vĩ tũg,” he mũ. “Fi tÿ nén ger há ên nĩm han ja vë, fi tÿ iser jé inh kri kujên jé, isÿ inh kej kã kã nÿ jé. Ki hã fi tóg han ja nĩ. ⁸ Ùn jagãgtar ag vÿ ãjag mré nÿtĩ, tũ' henh ke tũ ag tóg nĩ. Ag jãvo sóg kãnhmar ãjag mré nĩ mãn ke tũ nĩ ha,” he tóg.

Ag tÿ Lázaro tén sór

⁹ Kÿ *Judeu* tÿ hên ri ke ag vÿ mēg mũ, *Jesus* tÿ *Betânia* tá nĩ ti, kÿ ag tóg ti venh kãmũ mũ. Hã ra ag tóg *Lázaro* ve sór mũ gé, ùn rĩr mãn mũ ên ti. ¹⁰ Pã'i ag tóg *Lázaro* tén sór mũ gé sir. ¹¹ *Judeu* tÿ hên ri ke ag vÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ, ti tÿ *Lázaro* rĩn mãn ja tugrĩn, hã kÿ ag tóg ti tén sór mũ.

Jesus tÿ Jerusalém ra tĩg

(*Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40*)

¹² Tÿ vaj kÿ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tĩ mũ. Kÿ ùn e ag tóg ti tĩg mēg mũ sir, ù tÿ fénhta venh kãmũ mũ ên ag. ¹³ Kÿ ag tóg ti ve jé kãpa mũ. Tãnh féj génh kÿ ag tóg ti venh kãmũ mũ. Kÿ ag tóg: “!..Viva..!” he mũ. “!..Sér tóg tĩ êg mÿ..! !..Êg jóg mág vÿ ti jênê..! !..*Israel* kri pã'i mág pë vë..!” he ag tóg, prênprër kÿ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* vÿ *burrigo* sĩ ve ja nĩ, kÿ tóg kri nĩ kÿ *Jerusalém* ra tĩ mũ. Hã ra tóg rán kÿ nĩ, Topë vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki, ti tÿ *burrigo* sĩ kri tĩg ke ti, ha mē: ¹⁵ “Kamēg tũg nĩ, *Sião* tá ke kar,” he tóg. “Ájag pã'i mág vÿ ùri jun ke mũ ha. *Burrigo* sĩ kri tóg jun ke mũ ha,” he ja tóg nĩ, Topë vĩ rán ki, *Jesus* to.

¹⁶ Kurã ên kã ag tóg ti rá tag to jykrén ja tũ nĩ ver, *Jesus* mré mũ tĩ ag. Ti tÿ kanhkã ra vÿn ke kar kÿ hã ag tóg kejên to jykrén mũ, ti to rán kÿ nĩ ên to.

¹⁷ Ù tÿ *Jesus* mÿ prênprër mũ ag kã mĩ ù ag tóg *Lázaro* ve ja nĩ, *Jesus* tÿ ti rĩn mãn kÿ. Ti tÿ vënh kej kã kã nÿ ra *Jesus* tóg ti jé prër kÿ ti rĩn mãn ja nĩ. Ù tÿ tag vëg mũ ên ag vÿ jagnē mÿ kãmén mũ sir. ¹⁸ Hã kÿ ùn e ên ag tóg *Jesus* kato pétē mũ, ti tÿ jun ke kÿ. Ù ter kÿ nÿ rĩr mãn ên ve ja tũ ag tóg nÿtĩ, kÿ tóg ag mÿ e tĩ. ¹⁹ Kÿ pã'i ag tóg jagnē mÿ: “ha vé, ag pijé êg vĩ jēmē sór mũ”. Ti hã mré ag tóg mũ mũ,” he mũ, ti to jũgũ kÿ.

Fóg tÿ Grego ag tÿ Jesus ve sór

²⁰ Fénhta venh kãmũ mũ ag vÿ e nÿtĩ. Ag kã mĩ ù vÿ tÿ ga tÿ *Grécia* tá ke nÿtĩ gé. ²¹ Ên ag vÿ *Jesus* ve sór mũ. Hã kÿ ag tóg *Filipe* mré vĩ mũ. Tÿ tóg ga tÿ *Galiléia* tá êmã tÿ *Betsaida* tá ke nĩ, *Filipe* ti. Kÿ fóg tÿ *Grego* ên ag tóg ti mÿ: “êg tÿ *Jesus* venh há tóg tĩ,” he mũ.

²² Kÿ tóg *André* mÿ tónh tĩ mũ, kÿ ag tóg jagnē mré *Jesus* mÿ tónh mũ mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “inh kurã vÿ hur jun. Topë vÿ isÿ ùn mág han ke mũ ha. Tÿ sóg êprã ke fi kósín nĩ,” he mũ. ²⁴ “Ki hã sóg tó mũ. Isén jé ag tóg ke mũ, ùn e ag tÿ isugrĩn rĩnrĩr nÿtĩ jé. Êg tÿ nén ù fy krãn ri ke ti nĩ. Ti krãn êg tóg tĩ, ga ki, kÿ tóg vag tĩ, nén ù fy fãr ti. Hã ra ti fy ên tóg rĩr mãn kÿ mur mũ, kÿ tóg mog kÿ kanē e han mũ. Êg tÿ ti krãn tũ nĩ ra tóg kanēn ke tũ nĩ vë.

²⁵ Ên ri ke tóg nĩ, êg mré hã. Êg hã vÿ tÿ nén ù fy ri ke nÿtĩ gé. Êg tÿ êprã rĩr nĩ tag to: “nén ù tũ vë,” hen kÿ êg tóg êg rĩr krÿg ja tũ ên venh ke mũ. Jãvo êg tÿ êprã rĩr nĩ tag tãvĩ ve sór kÿ êg rĩr krÿg ja tũ ên venh ke tũ nĩ sir. ²⁶ Ájag tÿ inh rãnrãj han sór kÿ inh ri ke han nĩ, kÿ ãjag tóg tÿ inh mré ke nÿtĩnh mũ. Kÿ ãjag tóg inh mré kanhkã tá nÿtĩnh ke mũ gé. Kÿ inh panh vÿ ãjag tÿ ùn mág han ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ti ter ke tó

27 “Ūri tóg inh mý e tĩ,” he tóg. “Krĩ kufy jagy isóg nĩ. Ge ra sóg inh panh mý: inh kren han nĩ, inh jagtar tũ nĩ jé, he sór tũ nĩ. Inh vêsýrenh hã jé sóg kătĩg, ti tỹ inh mý jagy pẽ (hã) ra. 28 Tag tó jé sóg ke mũ, inh panh mý, hã vỹ: vẽn kar mý ven nĩ, ã tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ti, he mũ,” he tóg.

Ti tỹ tag tó kỹ vãhã Topẽ tóg ti mý vĩ mũ, kanhkã tá nĩ kỹ. Kỹ tóg jamã há ra ti mý: “ag mý sóg ven huri. Hã ra sóg ag mý ven mãn ke mũ gé, isỹ tỹ ùn mág nĩ ti,” he mũ. 29 Kỹ ùn e ag tóg męg mũ, Topẽ vĩ ti, ag tỹ êprã nýtĩ ra. Kỹ ag tóg ti vĩ to: “ta tỹ tỹrỹr he hỹn,” he mũ. Ag tỹ ki kagtĩg nýtĩn kỹ ag tóg Topẽ vĩ to: “ta hỹn,” he mũ. Hã ra ù ag tóg: “Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù hỹn ti mré vémén,” he mũ gé.

30 Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “Topẽ pijé isugrĩn vĩ ja nĩ'. Ājag tugnĩn ke ja vẽ,” he mũ. 31 “Topẽ tỹ êprã ke ag jykre to: “kórég ti nĩ,” he vẽ. Ti tỹ tag ki ùn mág ên kutêm ke vẽ. Japo he mũ ên ti. 32 Hã jé ag tóg kynhmý isanh ke mũ. Ēn kã sóg ù tỹ inh ki ge sór mũ kar krĩn ke mũ, *povo* ag kar kã mĩ, ha vem nĩ,” he tóg. 33 Ti tỹ ti mré mũ tĩ ag mý ti ter ke kãmén hã vẽ, ag tỹ krunh to ti sanh ke ti.

34 Kỹ vẽn kar ag tóg ti mý: “hã ra ag tóg êg mý: “*Cristo* vỹ ter ke tũ nĩ,” he tĩ. Topẽ vĩ ki ti nẽji rán kỹ nĩ,” he mũ. “Jãvo ã tóg êg mý: êprã ke fi kósin ên tỹ ag tóg kynhmý ti sanh ke mũ, he mũ. Ū to ke nẽ, hỹn, êprã ke fi kósin ên?” he ag tóg.

35 Kỹ tóg ag mý: “ver sóg ãjag mré nĩ nĩ, sỹ ãjag mý kurã han jé,” he mũ. “Kurã ki inh japry jagma mũm nĩ. Kãnhmar ti kuty nỹnh mũ. Ājag tỹ kuty ra inh jamĩn jagma mũ sór kỹ ãjag tóg vãgfor mũnh ke mũ. 36 Isỹ ver ãjag mré nĩn kỹ inh ki ge sórm nĩ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nýtĩ jé. Kỹ ãjag tóg kurã ki nýtĩ, isỹ tỹ jẽngrẽ ri ke nĩn kỹ,” he tóg. Ti tỹ tag tó kar kỹ tóg vẽn pēju jé tĩ mũ.

Judeu ag tỹ Jesus ki ge sór tũ

37 *Jesus* vỹ ag rĩnve nén tỹ hẽn ri ke hynhan ja nĩgtĩ, *milagre* tỹ hẽn ri ke,

hã ra ag tóg ti ki ge sór ja tũ nĩgtĩ. 38 Hã ra *Isaiás* vỹ tag rán ja nĩgtĩ gé. “Ēg jóg mág, isỹ ag mý ã kãmén mũ ra ag tóg inh vĩ kri fi sór tũ nĩ. Ag tỹ ã tỹ nén han mũ ên vэг mũ ra ag tóg: “Topẽ jykre vỹ tar nĩ,” he ja tũ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ge nĩgtĩ gé, *Jesus* tỹ ag mý Topẽ vĩ tó mũ ra, ti tỹ ag mý *milagre* hynhan mũ ra.

39 Ti ki ge jãvãnh ag, hã kỹ *Isaiás* tóg ag to tag tó ja nĩ gé, ha mẽ: 40 “Topẽ vỹ ag kyvó han, nĩgrẽg kutu, hã kỹ ag tóg męg tũ nĩgtĩ. Kỹ ag tóg to jykren sór tũ nĩgtĩ gé. Kỹ ag tóg inh ki ge sór tũ nĩgtĩ gé. Kỹ sóg ag tỹ há' henh ke tũ nĩ gé,” he ja tóg nĩgtĩ gé, *Isaiás* ti. 41 *Isaiás* vỹ *Jesus* ve ja nĩgtĩ, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti, ùn tar ti. *Jesus* mur ke to hã ke ja vẽ, vãsỹ. Ti tỹ ti ve hã kỹ tóg ti to tag tó ja nĩgtĩ.

42 Hã ra ù ag tóg ti ki ge kỹ nýtĩ gé, pã'i ù ag mré hã. Hã ra ag tóg tó sór tũ nĩgtĩ. Pã'i tỹ *Jesus* to kórég ag kamęg ag tóg tĩ, hã kỹ ag tóg tó sór tũ nĩ. “Ēg vẽn kanhrãn jafã tá ag êg pan ke mũ, êg tỹ êg mré ke ag mré tá vẽn mãn kỹ nýtĩ tũ nĩn jé,” he ag tóg mũ. 43 Êprã ke ag tỹ ag to vĩ há han mũ tag vỹ ag mý sér tĩ, kỹ Topẽ tỹ ag mý vĩ há han mũ vỹ ag mý pãgsĩ nĩ.

Ag jykre kórég vẽn ven ke

44 Kỹ *Jesus* vỹ jamã há ra vẽn kar mý: “ãjag tỹ inh ki ge kỹ ãjag tóg ù tỹ inh jẽnэг mũ ên ki ge mũ gé,” he mũ.

45 “Ājag tỹ inh ve kỹ ãjag tóg ù tỹ inh jẽnэг mũ ên ti vэг mũ gé. 46 Sỹ ãjag mý kurã han hã jé sóg kătĩg. Ājag tỹ inh ki ge kỹ sóg ãjag mý kuty ên tỹ tũ' he mũ. 47 Ājag tỹ ón kỹ inh vĩ mэг mũ ra sóg ãjag mý: kórég ãjag nýtĩ, henh ke tũ nĩ. Inh pijé ãjag mý: kórég ãjag nýtĩ, he jé kătĩg'. Sỹ ãjag krenkren han hã jé sóg kătĩg. 48 Ājag tỹ iso é he kỹ, ãjag tỹ inh vĩ to é he kỹ ãjag jykre kórég ên tóg vẽn ven mũ, ha vem nĩ. Isỹ ãjag mý inh vĩ tó mũ ra ãjag tóg inh vĩ kri fi jãvãnh nýtĩ. Hã tugrĩn tóg vẽn ven ke mũ, ãjag jykre kórég ti, kurã tỹ êgno kã hã. 49 Inh pijé isỹ vêsóg ki nén to jykren mũ ên tó tĩ'. Inh panh vĩ hã tó

sóg tĩ, ù tỹ inh jĕnĕg mũ ĕn vĩ ti. Ēn vĩ inh mỹ: “tag tóm nĩ, tag tó tũg nĩ,” he tĩ. ⁵⁰ Ti tỹ inh mỹ nén tó mũ vĩ ãjag rĩnrĩr han ke mũ, ki kanhró sóg nĩ. Hã kỹ sóg inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ĕn hã tó tĩ, tag tãvĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

13

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag pĕn kugpe

¹ Hã ra fénhta tỹ *Páscoa* vĩ kakó tãvĩ tĩ sir, hã ra tóg tá krỹg tũ nĩ ver. Kỹ *Jesus* vĩ ki kanhró nĩ, ti tỹ ùri ter ke ĕn ti. Ti kurã vĩ jun ja nĩ, ti tỹ ti panh ra tũg jé. Ti mré mũ tĩ ag to tóg há tãvĩ ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ti ter ke kurã ĕn kã ag to há tãvĩ nĩ gé, tag ki, ĕprã.

² Kỹ tóg rãkãnh kỹ ag mré jĕg mũ. Hã ra Japo vĩ *Judas* krĩn huri, ti tỹ pã'i ag mỹ *Jesus* ven tũg jé, ag tỹ ti se jé. *Judas Iscariotes* ĕn vĕ, *Simão* kósin ĕn. ³ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ti tỹ Topĕ tá kãtĩg ja ĕn ki, kỹ tóg ki kanhró nĩ gé, ti tỹ ra tũg mãn ken ki. Kỹ Topĕ tóg ti tar han mũ gé, ti tỹ nén ù kar ki ag mỹ tỹ ùn mág jĕ jé. Ēn ki kanhró tóg nĩ gé. ⁴ Tag kar to jykrén kỹ tóg vãhã jĕgnĕ mũ sir, jĕn kar kỹ. Jĕgnĕ kỹ tóg ti *capa* kunũnh kỹ vĕnh pĕfĩn jafã tỹ vĕnh pĕfĩg mũ. ⁵ Goj tỹ tóg pĕnky kã ki kujĕg mũ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag pĕn kugpĕg mũ. Vĕnh pĕfĩn jafã ĕn tỹ tóg ag pĕn kykũg mũ. ⁶ Kỹ tóg *Simão* tá jun mũ gé, ti pĕn kugpe jé. Hã ra tóg ti mỹ: “ã pijé inh pĕn kugpenh mũ,” he mũ.

⁷ Hã ra tóg ti mỹ: “ã pijé ki kanhró nĩ, sỹ ã mỹ nén han mũ ti’,” he mũ. “Kar kỹ ã tóg kejĕn to jykrén ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ Hã ra *Simão* tóg ti mỹ: “vó, inh pĕn kugpenh ke tũ ã tóg nĩ,” he mãn mũ. Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “isỹ ã pĕn kupĕg tũ nĩn kỹ ã pijé tỹ isũ nĩnh mũ’,” he mũ.

⁹ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ: “inh kupe kãn nĩ, ge kỹ, inh pĕn, inh krĩ, inh nĩgé ke gĕ,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg ti mỹ: “ĕg mro kar kỹ ĕg jãnhkri nỹtĩ, kỹ ĕg tóg ĕg pĕn hã kugpĕg tĩ,” he mũ. “Jãnhkri ãjag nỹtĩ, hã ra ãjag kã mĩ ùn pir vĩ jãnhkri tũ nĩ,” he tóg.

¹¹ Û tỹ pã'i ag mỹ ti ven ke mũ ĕn ki

kanhró tóg nĩ, hã kỹ tóg ag mỹ: “ãjag kã mĩ ùn pir vĩ jãnhkri tũ nĩ,” he mũ.

¹² Kỹ tóg ag pĕn kugpe kãn mũ sir. Kar kỹ tóg ti kur rĩnh mãn mũ, kỹ tóg nĩ mãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ sỹ nén han mũ ki kanhró nỹtĩ?” he mũ.

¹³ “Iso ãjag tóg: *Senhor*, he tĩ. Tó há han ãjag tĩ. Tỹ sóg ãjag *Senhor* nĩ. ¹⁴ Kỹ sóg tỹ ãjag kanhrãn tĩ nĩ gé. Hã ra sóg ãjag pĕn kugpĕ. Hã kỹ tóg há tĩ, ãjag tỹ jagnĕ mỹ jagnĕ pĕn kugpe kỹ, inh ri ke han kỹ. ¹⁵ Sỹ ãjag kanhrãn sór vĕ, hã kỹ sóg ãjag mỹ ãjag pĕn kugpĕ. Inh ri ke han nĩ. ¹⁶ Ki hã sóg tó mũ, ha mĕ. *Camarada* pijé ti *patrão* kãfór nĩ’. Kỹ ĕg tỹ ù jĕnĕn kỹ tóg ù tỹ ti jĕnĕg mũ ĕn kãfór tũ nĩ gé. ¹⁷ Tag ki kanhró ãjag nỹtĩ, kỹ tóg há tĩ, ãjag tỹ inh ri ke han kỹ. ¹⁸ ãjag kã mĩ ù tóg tag han ke tũ nĩ, ki kanhró sóg nĩ. ãjag kuprĕg inh, kỹ sóg ãjag ki kanhró nĩ. Tag vĩ ãjag kã mĩ ù to rãn kỹ nĩ, ha mĕ: “ù tỹ inh mré inh jamĩ ko mũ ĕn vĩ isovãnh ke mũ ha,” he tóg, Topĕ vĩ tỹ rãn kỹ nĩ ki. Isỹ tag ve jé sóg ãjag kuprĕg. ¹⁹ Ûri sóg ãjag mỹ tó mũ, ti tỹ isovãnh ke to hã, ãjag tỹ ĕn ve kỹ inh ki ĕkrĕg’ he jé. Ēn ve kỹ inh ki ge kỹ nỹtĩm nĩ jãvo. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ, ha mĕ. Isỹ ãjag jĕgnĕnh ke vĕ. Kỹ ù tỹ ãjag mỹ vĩ há han kỹ tóg inh mỹ vĩ há han ke mũ gé, hã ra tóg ù tỹ inh jĕnĕg mũ ĕn mỹ vĩ há han ke mũ gé,” he tóg.

Û tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven ke

(*Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23*)

²¹ *Jesus* tỹ tag tó kar kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Krĩ kufy jagy ti nĩ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “ãjag kã mĩ ù vĩ pã'i ag mỹ inh ven ke mũ,” he tóg. ²² Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Ki kagtĩg ag nỹtĩ, kỹ ag tóg véké jagnĕ ki ĕvãnh mũ.

²³ Hã ra ù tóg *Jesus* rã hã nĩ nĩ, ĕn kã, ti tỹ ti to há nĩn kỹ. ²⁴ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ ti nĩgé ven mũ, ti tỹ ti mỹ: “ù to ke nĕ?” he jé. ²⁵ Kỹ tóg ti to grĕn ke kỹ ti mỹ: “*Senhor*, ù to ke nĕ?” he mũ. ²⁶ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ĕmĩ tỹ sóg ti kume kã tỹ pun ke kỹ ti mỹ nĩm ke mũ. Ēn hã

vê,” he mũ. Kĩ tóg ěmĩ mǎn kũ ti kume kǎ tũ pun ke mũ sir, kũ tóg Judas mũ nĩm mũ, Simão Iscariotes kósin ěn mũ. ²⁷ Kĩ Judas tóg ko mũ. Ti tũ ko kar mũ ra vėsĩmér Satanás tóg ti kǎ ra rǎ ja nĩ sir. Kĩ Jesus tóg ti mũ: “ǎ tũ nén han sór mũ ěn han tĩg nĩ, to fũrũn nĩ,” he mũ. ²⁸ Hǎ ra ũ ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ, Jesus tũ ti mũ nén tó mũ ěn ki. ²⁹ Judas vỹ ag jǎnkamy ki rĩr tĩ. Hǎ kũ ag kǎ mĩ ũ tóg: “ti hỹn ti mũ: “ěg mũ fénhta to kũpra ũ han tĩg, he mũ, ke tũ nĩ kũ ti tũ ũn jagtar ag mũ nén ũ nĩm ke hỹn,” he ag tóg mũ. ³⁰ Hǎ ra Judas tóg ěmĩ ěn ko kar kũ króm ke kǎkutē mũ, re mĩ. Hǎ ra tóg kuty nỹ.

Vějykre tǎg

³¹ Judas tĩg kar kũ Jesus tóg ti mré mũ tĩ ag mũ: “vǎhǎ tóg vėnh ven ke mũ, isỹ tũ ũn mǎg nĩ ti,” he mũ. “Tũ sóg ěpra ke fi kósin nĩ. Hǎ ra sóg vėnh kar mũ Topē tũ tũ ũn mǎg nĩ tag ven ke mũ gé. ³² Isỹ vėnh kar mũ Topē tũ tũ ũn mǎg nĩ ven kũ Topē tóg vėnh kar mũ isỹ tũ ũn mǎg nĩ ti ven ke mũ gé. Vėsĩmér tóg tag han ke mũ, Topē ti, ha vem nĩ,” he tóg.

³³ “Inh jǎvy', ějag mré sóg nĩ sĩ pė han mũ ver. Inh jǎvǎnh jé ějag tóg ke mũ, hǎ ra ějag tóg inh venh ke tũ nĩ. Tag tó inh, Judeu ag mũ, hǎ ra sóg ějag mũ tag hǎ tó mũ gé, hǎ vỹ: ějag pijé isỹ hėn ra tĩg ke mũ ěn ki kanhró nỹtĩ', he mũ. ³⁴ Kĩ sóg ějag mũ vějykre tǎg nĩm sór mũ, hǎ vỹ: jagnė to há, he mũ. Ājag to há tǎvĩ sóg nĩ gé. Tag ri ke han nĩ, jagnė mũ. Vějykre tǎg hǎ vė. ³⁵ Ājag tũ jagnė to há nỹtĩn kũ vėnh kar vỹ ějag jykre ki kanhrǎn ke mũ. “Ti mré ke vỹ tũ ag nỹtĩ,” he jé ag tóg ke mũ ějag to, ag tũ ějag jykre há ve kũ,” he tóg.

Jesus tũ Simão mũ nén tó mũ

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Kĩ Simão tóg Jesus mũ: “Senhor, ǎ tũ hė ra tĩg sór nė?” he mũ. Kĩ tóg: “ěn ra ǎ tĩg ke tũ nĩ ver, inh mré,” he mũ. “Kar kũ ǎ tóg kejėn ěn ra tĩg ke mũ gé, inh nón,” he tóg.

³⁷ Kĩ Simão tóg ti mũ: “isỹ ǎ mré tĩg há tóg tĩ. Isỹ ǎ tugrĩn ter kũ tóg inh mũ tũ nén ũ tũ nĩnh mũ,” he mũ. ³⁸ Hǎ ra tóg: “vó, ũri ǎ tóg ón kũ iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tǎgtũ han ke mũ, galo kynkyr ke to hǎ. Ki hǎ sóg tó mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

14

Kanhkǎ to ěpry

¹ Kĩ tóg ag mũ: “krĩ kufy han tũg nĩ,” he mũ gé. “Inh ki rǎ há han nĩ, kũ Topē ki rǎ há han nĩ gé. ² Inh panh jamǎ tá ějag ĩn vỹ e nỹtĩ, ki hǎ sóg tó mũ. Ti tũ tá tũ nỹtĩ ra sóg tónh ke tũ nĩ vė. Ra tĩg jé sóg ke mũ, isỹ ějag mũ ějag ĩn kǎnkǎn jé. ³ Isỹ kǎnkǎn kar kũ sóg tá kǎtĩg mǎn ke mũ gé, sỹ ějag tatĩn tĩg jé, kũ ějag tóg inh mré tá nỹtĩnh mũ. ⁴ Ti to ěpry ki kanhró ějag nỹtĩ, sỹ hė ra tĩg ke to ěmĩn ti,” he tóg.

⁵ Kĩ Tomé tóg: “ěg pijé ǎ tũ hėn ra tĩg ke mũ ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. “Hǎ kũ ěg tóg ti to ěpry ki kagtĩg nỹtĩ gé,” he tóg. ⁶ Kĩ Jesus tóg ag mũ: “ti to ěmĩn vỹ tũ inh nĩ,” he mũ. “Vėnh vĩ há hǎ tó sóg tĩ. Inh hǎ vỹ ějag rĩnrĩr han ke mũ. ũ tũ hǎ ra inh ki rǎ tũ nĩn kũ tóg inh panh venh ke tũ pė nĩ. ⁷ Ājag tũ inh ki kanhró nỹtĩn kũ ějag tóg inh panh ki kanhró nỹtĩ gé. Inh ki kanhrǎn ějag tóg huri, inh ve ějag tóg huri,” he tóg.

⁸ Kĩ Filipe tóg ti mũ: “ěg mũ ěg jóg mǎg ti ven nĩ. ěg tũ ti venh há tóg tĩ,” he mũ. ⁹ Kĩ tóg: “ǎ mũ inh ki kagtĩg nĩ ver', isỹ ějag mré tĩg mǎg ja ra?” he mũ. “ǎ tũ inh ve kũ ǎ tóg inh panh ti vėg mũ gé. Hǎ ra ǎ tóg inh mũ: ěg mũ ti ven nĩ, he mũ. ¹⁰ Inh panh mré sóg tũ ũn pir nĩ, kũ tóg inh mré tũ ũn pir nĩ gé. Ā mũ tag kri fig tũ'? Inh pijé isỹ vėsóg ki nén to jykren mũ tó tũ'. Inh panh tũ nén tó mũ hǎ tó sóg tĩ, ti tũ hǎ han sóg tĩ. Kĩ tóg inh mré nén kar han tĩ. ¹¹ Inh vĩ kri fim nĩ, isỹ ǎ mũ: inh panh mré sóg tũ ũn pir nĩ, hen kũ. Ā tũ hǎ ra inh vĩ kri fi sór tũ nĩn kũ isỹ nén han mũ ěn ki ěvǎnh nĩ, ǎ tũ to jykren há han jé. ¹² Ki hǎ sóg tó mũ, ha mẽ. ũ tũ inh ki rǎ há han mũ ěn vỹ isỹ nén

han mũ ri ke han ke mũ gé, hã ra tóg isỹ nén han mũ kãfór han ke mũ, ha vem nĩ, isỹ ùri inh panh venh tĩg ken kỹ. ¹³ Kỹ sóg ãjag tỹ inh mỹ nén ù to vĩ mũ ên hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ãjag kãke nĩn kỹ. Isỹ vènh kar mỹ inh panh tỹ tỹ ùn mág nĩ ven ke vễ, hã jé sóg ãjag mỹ ãjag tỹ nén to vĩ mũ ên hynhan ke mũ. ¹⁴ Kỹ, ãjag tỹ inh mỹ nén ù to vĩn kỹ sóg ên hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ãjag kãke nĩn kỹ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Topê kuprĩg jẽnênh ke

¹⁵ “Ãjag tỹ iso há nỹtĩn kỹ isỹ ãjag mỹ nén tó mũ han nĩ. ¹⁶ Kỹ isóg inh panh mỹ ti kuprĩg to vĩnh ke mũ, ti tỹ ãjag mỹ ti jẽnê jé, ti tỹ tỹ ãjag jagrê nĩ jé, ti tỹ ãjag tar han jé, kỹ tóg ãjag tovãnh mãn ke tũ nĩ. ãjag mỹ tóg ki hã tónh ke mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ù tỹ inh ki ge jãvãnh ên ag mỹ nén ù tónh ke tũ nĩ, ag tỹ ti ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. Ag jãvo ãjag tóg ti ki kanhró nỹtĩ. ãjag kã tá tóg ãjag mré nĩ nĩ, Topê kuprĩg ti,” he tóg.

¹⁸ “Inh pijé ãjag tovãnh ke mũ'. Isỹ mũ ra sóg vĩn kenh ke mũ, ãjag to. ¹⁹ Kãnhmar ù tỹ inh ki ge jãvãnh ên ag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ. Ag jãvo ãjag tóg inh ve mãn ke mũ. Rĩr inh nĩ nĩ, kỹ ãjag tóg inh ri kén rĩnrĩr mãn ke mũ gé. ²⁰ Kurã ên kã ãjag tóg inh ki kanhrãh há han ke mũ, isỹ inh panh mré tỹ ùn pir nĩ ên ti. Kỹ ãjag tóg inh mré tỹ ùn pir nỹtĩnh ke mũ gé, ha mẽ,” he tóg.

²¹ “Û tỹ inh vĩ hã ki kanhrãh kỹ ki króm mũ ên hã vĩ iso há nĩ. Kỹ ù tỹ iso há nĩ ên to inh panh tóg há tãvĩ nĩ gé. Ên to sóg há tãvĩ nĩ gé. Ên vĩ inh venh ke mũ,” he tóg.

²² Kỹ *Judas* tóg ti ki jêmêg mũ. *Judas Iscariotes* pijé', *Judas* ù vễ. Ên vĩ *Jesus* mỹ: “êg mỹ ã tóg vènh ven sór mũ, hã ra ã tóg ù tỹ ã ki ge sór tũ ag mỹ vènh ven sór tũ nĩ,” he mũ.

²³ Kỹ *Jesus* tóg: “ù tỹ iso há nỹtĩ ag vĩ inh vĩ ki króm ke mũ,” he mũ. “Û tỹ inh vĩ ki króm mũ to inh panh tóg há nĩ, kỹ tóg ti mré êmãn ke mũ. Kỹ sóg ti mré êmãn ke mũ gé. ²⁴ Û tỹ iso há tũ ên vĩ inh vĩ han sór ke tũ nĩ gé.

Inh pijé inh vĩ hã tó tĩ'. Û tỹ inh jẽnêg mũ ên vĩ hã tó sóg tĩ, inh panh vĩ ti,” he tóg.

²⁵ “Ãjag mré sóg nĩ nĩ ver, kỹ sóg ãjag mỹ tag kãmén mũ. ²⁶ Isĩg kar kỹ sóg vèsỹmér ù tỹ ãjag tar han ke mũ ên jẽnênh ke mũ, hã vĩ: Topê kuprĩg, he mũ. Inh panh vĩ ãjag mỹ ti jẽnênh ke mũ. Ên vĩ nén ù kar to ãjag kanhrãh há han ke mũ. Kỹ tóg ãjag mỹ tó mãn ke mũ gé, sỹ ãjag mỹ nén tó mũ kar ti, ãjag tỹ kã jatun tũ nĩ jé,” he tóg.

²⁷ “Ãjag krĩ kãnhvy han jé sóg ke mũ. Sỹ ãjag mỹ nén nĩm ke mũn hã vễ. Hã ra tóg ù tỹ inh ki ge jãvãnh ag krĩ kãnhvy sĩ ên ri ke tũ nĩ. Krĩ kãnhvy pẽ ãjag nỹtĩnh ha. Hã kỹ krĩ kufy han tũg nĩ. Kanê jur han tũg nĩ gé. ²⁸ Inh vĩ tag mẽ ãjag tóg huri, isỹ ãjag mỹ: tĩg jé sóg ke mũ, kar kỹ sóg ãjag to vĩn kenh ke mũ gé, he mũ ti. ãjag tỹ iso há nỹtĩ ra tóg ãjag mỹ sér tĩnh mũ vễ, isỹ inh panh venh tĩg ke ti. Inh panh vĩ inh kãfór nĩ. ²⁹ Ûri sóg ãjag mỹ tag kãmén mũ, ãjag tỹ ên venh ke to hã. Kỹ ãjag tỹ ên ven kỹ inh mĩ êkrén nĩ. Ên kã inh ki ge kỹ nỹtĩm nĩ. ³⁰ Isỹ ãjag mré vèmén tag vĩ rur nĩ ha. Êprã pã'i mág jun ke nê ha. Hã ra ti pijé tỹ inh kri ke nĩ'. ³¹ Hã ra sóg êprã ke kar ag mỹ inh jykre ven sór mũ, isỹ inh panh to há tãvĩ nĩ ti. Hã kỹ sóg inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ên han kãn tĩ. Mũ jé ha, re ra,” he tóg.

15

Jesus tỹ uva fa ri ke nĩ

¹ Ag mũn kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “*uva* fa ri ke inh nĩ,” he mũ. “Inh panh vĩ ù tỹ *uva* ki rĩr tĩ ên ri ke nĩ. ² Kỹ ãjag *uva* tóg pẽ ri ke nỹtĩ. Û tỹ inh vĩ han sór tũ ên ag hã vĩ tỹ *uva* pẽ kanênh vãnh ên ri ke nỹtĩ. Ên kym kỹ tóg fón tĩ, inh panh ti. Kỹ tóg ùn kanênh há han mũ ên ki rĩr há han tĩ, ên féj rógrãm tóg tĩ, ti tỹ kanê e han jé. ³ ãjag tỹ há' he tóg huri, ãjag tỹ inh vĩ kri fi tugrĩn. ⁴ Isovãnh tũg nĩ, kỹ sóg ãjag tovãnh ke tũ pẽ nĩ gé. *Uva* pẽ tỹ *uva* fa to nỹtĩn kỹ tóg kanê há han tĩ. Ên ri ke ti nĩ, ãjag tỹ inh ki ge kỹ

nýtĩ tag ti. Ājag tỹ inh ki ge kỹ nýtĩn kỹ vėjykre há hã han kỹ nýtĩm nĩ,” he tóg.

⁵ “*Uva* fa ri ke inh nĩ, kỹ ājag tóg *uva* pẽ ri ke nýtĩ gé. Ājag tỹ inh ki ge kỹ nýtĩn kỹ ājag tóg kanẽ e han ke mũ, hã ra ājag pijé ājag pir mỹ nén ù há han ke mũ’. Inh hã ne ājag tar han ke mũ’. ⁶ Ũ tỹ isovãnh mũ ãn fón jé tóg ke mũ, inh panh ti. Ēg tỹ *uva* pẽ kórég kym kỹ fón ãn ri ke tóg nĩ. Ēg tỹ ti pẽ kym kỹ fón kỹ tóg tóg mũ, kỹ ěg tóg pũn tĩ sir. Ēn ri ke han jé tóg ke mũ, inh panh ti, ù tỹ isovãnh mũ ãn tỹ. ⁷ Ājag tỹ isovãnh tũ nĩn kỹ, ājag tỹ isỹ ājag mỹ nén tó mũ ãn to jykrén kỹ nýtĩn kỹ, kỹ inh mỹ nén kar to vĩm nĩ. Han jé sóg ke mũ, ājag mỹ, ājag tỹ inh mỹ nén to vĩ mũ ãn ti, ha vem nĩ. ⁸ Ājag tỹ vėjykre há han kỹ tóg *uva* pẽ tỹ kanẽ e han ri ke nĩ. Kỹ vẽn kar tóg ājag jykre ve kỹ Topẽ to: “ũn há vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ. Hã ki ag tóg ki kanhró nýtĩnh mũ, ājag tỹ tỹ inh mré ke nýtĩ ti. ⁹ Inh panh vỹ iso há tãvĩ nĩ. Ge inh nĩgtĩ gé, ājag to. Ājag to ha pẽ sóg nĩ gé. Inh ki ge kỹ nýtĩm nĩ, sỹ ājag to há tãvĩ nĩ jé. ¹⁰ Ājag tỹ isỹ ājag mỹ nén tó mũ ki króm kỹ ājag tóg inh ki ge kỹ nýtĩ nĩ, kỹ sóg ājag to há nĩ gé. Hã kỹ sóg inh panh vỹ hã ki króm kãn mũ, kỹ tóg iso há tãvĩ nĩ.

¹¹ Inh mỹ tóg sér tĩ. Kỹ sóg ājag mỹ tag tó mũ, ti tỹ ājag mỹ sér tĩn jé gé, ti tỹ inh mỹ sér tĩ ãn ri ke tĩn jé gé. Hã jé sóg ājag mỹ inh jykre kãmén mũ. ¹² Sỹ ājag mỹ vėjykre nĩm mũn hã vẽ, ha mẽ: jagnẽ to há nýtĩm nĩ, sỹ ājag to há nĩ ãn ri ke han nĩ, he sóg mũ. ¹³ Ũ tỹ ti mré ke ù ag jagfy ter sór mũ ãn vỹ ag to há ja nĩgtĩ. Ũ tỹ ěg to há kãfór pẽ ãn venh ke tũ ěg tóg nĩ, ěprã. ¹⁴ Inh mré ke pẽ vỹ tỹ ājag nýtĩ, ājag tỹ inh vĩ ki króm kỹ. ¹⁵ Hã kỹ sóg ājag to: inh *camarada* ag, he tũ nĩgtĩ gé. Ēg pijé ěg *camarada* ag mỹ ěg tỹ nén to jykrén mũ ãn kãmén tĩ’. Ēg mré ke ag hã mỹ ěg tóg kãmén tĩ. Ājag mỹ sóg inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ãn kãmén kãn huri, hã kỹ sóg ājag to: inh mré ke ag, he mũ. ¹⁶ Ājag pijé

inh kuprẽg’. Inh hã ne ājag kuprẽg’. Kỹ sóg ājag mỹ: kanẽ e han nĩ, he mũ ha, hã vỹ: vėjykre há, he mũ. Vėjykre há hã vỹ tũ’ henh ke tũ nĩ. Ājag tỹ ãn han kỹ jatun mỹ Topẽ mỹ nén kar to vĩm nĩ, inh jiji tó kỹ. Kỹ tóg ājag tỹ ti mỹ nén to vĩ mũ ãn han ke mũ. ¹⁷ Sỹ ājag mỹ nén tó mũn hã vẽ, hã vỹ: jagnẽ to há nýtĩm nĩ, sỹ ājag to há nĩ ãn ri ke, he mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũ tỹ ěg to jũnh ke ag

¹⁸ “Ũ tỹ inh ki ge tũ ag vỹ iso jũ vén ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg ājag to jũ nýtĩ gé. Tag mĩ ěkrén nĩ, ag tỹ ājag to jũnh ken kỹ. ¹⁹ Ājag pijé tỹ ag mré ke nýtĩ’. Ājag tỹ tỹ ag mré ke nýtĩ ra ag tóg ājag to há nýtĩnh ke mũ vẽ. Hã ra ājag tóg tỹ ag mré ke tũ nýtĩ. Ājag kuprẽg inh, ag kã mĩ, ājag tỹ tỹ inh mré ke nýtĩ jé. Hã kỹ ag tóg ājag to jũ nýtĩ. ²⁰ Vãsỹ sóg ājag mỹ: “ājag pijé inh kãfór nýtĩ’,” he ja nĩgtĩ. Tag mĩ ěkrén nĩ. Inh *camarada* ri ke ājag nýtĩ, jãvo sóg tỹ ājag *patrão* ri ke nĩ. Ag kã mĩ ù tóg inh vóg kónãn ke mũ. Ēn vỹ ājag vóg kónãn ke mũ gé. Ag kã mĩ ù tóg inh vĩ ki króm tĩ. Ēn ag vỹ ājag vĩ ki króm ke mũ gé. ²¹ Hã ra ag tóg ājag vóg kónãn ke mũ gé, ājag tỹ tỹ inh mré ke nýtĩn kỹ. Ag pijé ù tỹ inh jẽnẽg mũ ãn ki kanhró nýtĩ’. ²² Inh kãtĩ tũ nĩ ra, isỹ ag mỹ inh vĩ tó tũ nĩ ra ag tóg: “hã ra ěg tóg ki kãgtĩg nýtĩ’,” henh ke mũ vẽ. Hã ra sóg ag mỹ tó, hã kỹ ag tóg ki kanhró nýtĩ. ²³ Ũ tỹ iso jũ nýtĩ ãn ag vỹ inh panh to jũ nýtĩ gé. ²⁴ Nén ù han vãnh hynhan sóg tĩ, ag rĩnve, kỹ ù vỹ tag han ja tũ pẽ nĩ, ijo. Isỹ tag han tũ nĩ ra ag tóg: “vẽg tũ ěg nĩ,” henh ke mũ vẽ. Hã ra ag tóg vé. Ag tỹ vãng mũ ra ag tóg ge ra iso jũ nýtĩ, kỹ ag tóg inh panh to jũ nýtĩ gé. ²⁵ Hã ra tóg ag to rán kỹ nĩ, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. “Nén ù tũ to ag tóg iso jũ sór mũ,” he tóg, Topẽ vỹ rá ki. Hã kỹ ag tóg ke tĩ,” he tóg.

²⁶ “Hã ra tóg kãtĩg ke mũ, ù tỹ ājag tar han ke mũ ti. Topẽ kuprĩg to ken hã vẽ. Ti hã vỹ ki hã tónh ke mũ, inh panh kuprĩg ti. Ēn hã vỹ ājag mỹ inh kãmén ke mũ. ²⁷ Kỹ ājag tóg vẽn kar

mỹ inh kāmén ke mũ gé, ên kã. Inh mré ãjag tóg mũ ja nĩ, isỹ ãjag mỹ tó vén mũn kã,” he tóg.

16

¹ “Ãjag mỹ sóg tag kāmén kãn mũ, ãjag tỹ ki kanhró nỹtĩ jé, ãjag tỹ isovãnh sór tũ pẽ nĩ jé, ãjag jagtar ke kurã ên kã. ² ãjag pan jé ag tóg ke mũ, pã'i ag, ãjag tỹ vãnh kanhrãn jafã ra mũ mãn tũ nĩ jé. Kỹ ag tóg ãjag kãgtén ke mũ gé. ãjag kãgtén kỹ ag tóg ón kỹ: “Topẽ vỹ êg mỹ tó, hã kỹ êg tóg ag kãgtén mũ,” henh ke mũ. ³ Ag tỹ êg jóg mág ki kagtĩg nỹtĩn kỹ ag tóg tag han ke mũ. Inh ki kagtĩg ag tóg nỹtĩ gé. ⁴ Ûri sóg ãjag mỹ tó mũ. Kỹ ãjag tóg, ãjag tỹ tag ve kỹ: êg mỹ tóg tó ja nĩ, êg tỹ ùri nén vég mũ tag ti, henh ke mũ,” he tóg.

Topẽ kuprĩg kãtĩg ke

Vãsỹ sóg ãjag mré tĩ nĩ vễ, hã ra sóg ãjag mỹ tag tó ja tũ nĩ ver. ⁵ Ûri sóg tĩg ke mũ, isỹ ù tỹ inh jẽnêg mũ ên ve jé. Kỹ ãjag pijé inh mỹ: “ã tỹ hẽ ra tĩg ke nẽ?” henh ke mũ'. ⁶ ãjag mỹ tóg e tĩ, sỹ ãjag mỹ isĩg ke tag tó ja nĩn kỹ, kỹ ãjag tóg fe kaj nỹtĩ. ⁷ Há ti nĩ hã ra, isĩg ke ti, ha mẽ. Isĩ tũ nĩn kỹ ù tỹ ãjag tar han mũ ên vỹ kãtĩg ke tũ nĩ, Topẽ kuprĩg ti. Hã ra sóg isĩg kỹ ãjag mỹ ti jẽnênh ke mũ. ⁸ Ên vỹ ti kãtĩg kỹ vãnh kar mỹ: “Topẽ vĩ mranh ã huri,” henh ke mũ, kỹ tóg ag mỹ Topẽ tỹ ag vóg kónãn ke ên tónh ke mũ gé. ⁹ “Jesus ki ã tóg rã tũ nĩ, hã kỹ ã tóg Topẽ vĩ mranh tĩ,” he jé tóg ke mũ, ti kuprĩg ti. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ vễjyre kuryj tónh ke mũ gé. Jãvo sóg tĩg ke mũ, inh panh kukãm, kỹ ag tóg inh venh ke tũ nĩ. ¹¹ Tag ki ùn mág pẽ tỹ tỹ Nén-Kórég ên to tóg: “kórég ti nĩ,” hé huri, Topẽ ti. Hã to êg tóg ti tỹ ùn vóg kónãn ke mũ ên ag ki kanhró nỹtĩ,” he tóg.

¹² “Sỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ vỹ ver e nỹtĩ, hã ra tóg ver ãjag mỹ mẽ jagy tĩ, hã kỹ sóg tónh ke tũ nĩ. ¹³ Topẽ kuprĩg vỹ ãjag to kãtĩg ke mũ, kỹ tóg komêr hã ãjag mỹ tó kãn ke mũ, nén tỹ ki hã tó ên ti. Ti pijé ti tỹ nén to jykrén mũ ên

tónh ke mũ'. Inh panh tỹ inh mré nén to jykrén mũ ên hã tó jé tóg ke mũ. Kỹ tóg ãjag mỹ ãjag tỹ kar kỹ nén venh ke ên tónh ke mũ gé. ¹⁴ Ti hã vỹ iso: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ gé. Inh vĩ hã tó jé tóg ke mũ ãjag mỹ, hã kỹ tóg isỹ tỹ ùn mág nĩ tónh ke mũ, Topẽ kuprĩg ti. ¹⁵ Inh panh tỹ nén tó mũ ên hã tó sóg tĩ. Kỹ tóg ên hã tónh ke mũ gé. Hã kỹ sóg ãjag mỹ: inh vĩ hã tó jé tóg ke mũ, he mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ter kar kỹ rĩr mãn ke

¹⁶ “Kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. Kejẽn ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mũ gé,” he tóg. ¹⁷ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg jagnê mỹ: “ti hỹn ne tó sór mũ, hã kỹ tóg: “kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha, kejẽn ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mũ gé,” he mũ?” he ag tóg. ¹⁸ “Ne to ke nẽ hỹn, hã vỹ: kãnhmar, he mũ? Êg pijé ti tỹ nén tó mũ ên ki kanhró nỹtĩ,” he ag tóg, jagnê mỹ.

¹⁹ Hã ra *Jesus* tóg ag tỹ ti ki jêmê sór mũ ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag mỹ: “inh vĩ mỹ ãjag mỹ e?” he mũ. “Kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. Kejẽn hã ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mũ. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ. Kygfỹ jé ãjag tóg ke mũ. Vēsỹrénh jé ãjag tóg ke mũ. Hã ra tóg ù tỹ inh ki ge tũ ag hã mỹ sér tĩnh mũ. Tag pãte tóg ãjag mỹ sér tĩ mãn ke mũ gé. ²¹ Ûn týtã fi tỹ gĩr venh ken kỹ tóg fi mỹ jagy tĩ. Fi kósĩn tỹ fi ki mur kar kỹ tóg hã ra fi mỹ sér tĩ. Kỹ fi tóg fi kaga ên mũ êkrén mãn tũ nĩgtĩ. ²² Ge ve jé ãjag tóg ke mũ. Ûri tóg ãjag mỹ jagy tĩ. Hã ra sóg ãjag ve mãn ke mũ. Kỹ ãjag fe tóg mrin kenh ke mũ, ãjag tỹ inh ven kỹ. Kỹ ù tóg ãjag fe kaj han mãn ke tũ nĩ ha, inh kãtĩg mãn kỹ. ²³ Ên kã ãjag tóg inh mỹ nén ù to vĩ mãn ke tũ nĩ ha, isỹ ãjag mré nĩn kỹ. Ki hã sóg tó mũ mỹr. ãjag tỹ inh panh mỹ nén ù to vĩn kỹ tóg ãjag mỹ vin kãn ke mũ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn kỹ. ²⁴ Ver ãjag tóg ti mỹ nén ù to vĩ ja tũ nĩ, ãjag tỹ ti mỹ: “ti mré ke vỹ tỹ êg nỹtĩ,” he mũ ra. Ti mỹ nén ù to vĩm nĩ, kỹ tóg ãjag mỹ hynhan kãn ke

mũ, ãjag tỹ nén to vĩ mũ ên ti. Kỹ tóg ãjag mỹ sér távĩ tĩnh mũ,” he tóg.

Jesus tỹ tỹ êprã ke kar kri ke nĩ

²⁵ “Sỹ ãjag mỹ inh panh kãmén kỹ sóg ver: tag ri ke ti nĩ, he tĩ. Kãnhmar sóg jamã há ra ãjag mỹ ti kãmén ke mũ, kỹ sóg ãjag mỹ: tag ri ke ti nĩ, he mãn ke tũ nĩ sir. ²⁶ Kurã ên kã ãjag tóg vėsóg ki ti mỹ nén ù kar to vĩnh ke mũ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn kỹ. Kỹ sóg ãjag jagfy vĩ mãn ke tũ nĩ ha. ãjag hã vĩ ti mré vēmén ke mũ ha. ²⁷ Inh panh vĩ ãjag to há távĩ nĩgtĩ, ãjag tỹ iso há nỹtĩn kỹ, ãjag tỹ iso: “Topẽ vĩ ti jẽnẽ,” hen kỹ. ²⁸ Ti tỹ inh jẽnẽn hã kỹ sóg ga tag ki jun mũ. Hã ra sóg ùri inh mur ja ré kỹ tĩg ke mũ ha, inh panh kukãm,” he tóg.

²⁹ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “vãhã ã tóg êg mỹ kãmén há han mũ ha. Vãhã ã tóg êg mỹ: ge ti nĩ, he mãn tũ nĩ ha. ³⁰ Nén ù kar ki kanhró ã tóg nĩ, vэг êg tóg mũ. Êg tỹ ã ki nén ù jẽmẽ sór kỹ ã tóg ki kanhró nĩ. Êg tỹ ã mỹ nén ù tó tũ ra ã tóg ki kanhró nĩ. Hã ki êg tóg vэг mũ, ã tỹ Topẽ tá kãtĩg ja ti,” he ag tóg mũ.

³¹ Kỹ tóg: “vãhã ãjag tóg inh ki ge kỹ nỹtĩ ha,” he mũ. ³² “Hã ra ãjag tóg kãnhmar inh ré kỹ mũ kãn ke mũ ha, ãjag ĩn ra. Vẽn hã pugpóv kãn jé ãjag tóg ke mũ, ùri. Hã ra sóg pir pẽ tũ nĩ, ãjag tỹ inh ré kỹ mũ kãn mũ (hã) ra. Inh panh vĩ êgno kã inh mré jẽn hũ. ³³ Tag kãmén inh ãjag mỹ, ãjag tỹ krĩ kãnhvy nỹtĩ jé, ãjag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ tigrĩn. Tag ki ãjag tóg nén ù jagy kar vэг tĩ ver. Hã ra to krĩ kufy han tũg nĩ. Êprã ke kar kri ke vĩ tỹ inh nĩ, êprã ke kri pã'i ên. Japo ên kutẽm inh huri,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tỹ Topẽ mré vēmén

¹ *Jesus* tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tag kãmén kãn kar kỹ tóg kanhkã ki êvãnh mũ, kỹ tóg: “panh', inh óra tán krỹg huri,” he mũ. “Ag mỹ isỹ tỹ ùn mág nĩ ven nĩ, isỹ tỹ ã kósin nĩn kỹ. Kỹ sóg ag mỹ ã tỹ tỹ ùn mág nĩ ven ke mũ gé.

² Êprã ke kar kri ã tóg inh fêg, isỹ ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ag mỹ rĩr krỹg ja tũ ven jé, fag mỹ ke gé. ³ Û tỹ ã tỹ tỹ Topẽ nĩ ki kanhrãn mũ ên vĩ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, ù tỹ ã to: “Topẽ ù vĩ tũ nĩ,” he mũ kar ag, fag kar ke gé. Kỹ ag tóg, isỹ tỹ *Jesus Cristo* nĩ ki kanhró nỹtĩ gé, ã há tỹ inh jẽnẽ ên ki. ⁴ Ag hã mỹ sóg ã tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ven, êprã ke ag mỹ, fag mỹ ke gé. ã tỹ inh mỹ nén tó mũ ên han kãn inh. ⁵ Vãsỹ, êg tỹ ga tag han tũg ki sóg ã mré nĩ ja nĩgtĩ, ên kã sóg tỹ ùn mág pẽ nĩ ja nĩgtĩ, ã mré. Ên han mãn nĩ, inh mỹ. Isỹ tỹ ùn mág pẽ nĩ han mãn nĩ, panh'.

⁶ Û ag kuprêg ja ã nĩ, ag tỹ inh ki ge jé. Ên ag mỹ sóg ã kãmén ja nĩgtĩ. ã tũ ag vэг, hã ra ã tóg inh mỹ ag vin, fag ke gé. ã vĩ ki króm ag tóg tĩ, fag ke gé. ⁷ Ûri ag tóg ki kanhró nỹtĩ, isỹ ã tũ hã han mũ ên ki. ã hã ne inh mỹ nén kar ên tó tĩ'. Tag vэг ag tóg tĩ, fag ke gé. ⁸ Ag mỹ sóg ã vĩ ti tó tĩ, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ. Kỹ ag tóg vэг mũ, ã tỹ inh jẽnẽ ên ti. Kỹ ag tóg iso: “Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũ ên vэг,” he mũ, fag ke gé.

⁹ ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ên ag hã jagfy sóg vĩ tĩ, fag jagfy ke gé. Û tỹ inh ki ge tũ ên ag jagfy sóg vĩnh ke tũ nĩ. ã tũ fag hã jagfy sóg vĩ tĩ. ¹⁰ Ha vé, isũ kar vĩ tỹ ã tũ nỹtĩ, kỹ ã tũ kar vĩ tỹ isũ nỹtĩ gé. Ag hã tigrĩn sóg tỹ ùn mág nĩ, ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ên ag hã tigrĩn, fag ke gé. ¹¹ Inh mur ja ré kỹ sóg tĩg mũ, ijãvo ag tóg êgno ki nỹtĩnh mũ sir, isũ mré ã tũ ag. Ag jãvo sóg, ã venh tĩg mũ ha.

Inh panh mág, há távĩ ã tóg nĩ. Fag jy nĩgãn nĩ, ã jykre ki. ã hã ne inh mỹ ag vin'. ã mré sóg tỹ ùn pir nĩ. Kỹ ag tỹ jagnẽ mré tỹ ùn pir nỹtĩ han nĩ gé, fag tỹ ke gé. ¹² Isỹ ag mré nĩn kỹ sóg ag jy nĩgãn tĩ, ã jykre ki, ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ên ag kar jy, fag jy ke gé. Ag ki rĩr há han inh, kỹ ag kã ù tóg vãfor ja tũ nĩ. Ûn pir tóg hã ra vãfor kỹ nĩ inhhã, hã ra tóg ti to rãn kỹ nĩ, hã kỹ tóg ke mũ. ¹³ Ûri sóg ã kukãm tĩg mũ, hã ra sóg ver tag ki ag mỹ kãmén mũ, ti tỹ ag mỹ sér tĩ jé, ti tỹ inh mỹ sér tĩ tag ri

ke tĩ jé, fag mÿ. ¹⁴ Ag mÿ sóg hur ã vĩ kãmén. Kÿ ù tÿ inh ki ge tũ ag vÿ ag to jũ mũ, ag tÿ tÿ ag mré ke tũ nÿtĩn kÿ. Inh pijé tÿ ag mré ke nĩ gé', ù tÿ ag to jũ mũ ãn ag mré, fag ke gé. ¹⁵ Hã ra sóg ã mÿ: ha ag jé prêr, he tũ nĩ, fag tÿ ga tovãnh jé, he tũ sóg nĩ. Nén-Kórég jo ag jy nĩgãn nĩ, he sóg mũ ã mÿ. ¹⁶ Ag pijé tÿ inh ki ge tũ ag mré ke nÿtĩ'. Tÿ sóg ag mré ke tũ nĩ gé, ù tÿ inh ki ge jãvãnh ãn fag mré. ¹⁷ Á vĩ ki ag kanhrãn nĩ, ã tÿ ùn kuprêg mũ ãn ag, fag tÿ komêr hã ã ri ke nÿtĩ jé. Á vĩ ãn vÿ tÿ vênh vĩ há tãvĩ nĩ. ¹⁸ Inh jênê ã tóg, sÿ ga kri mur jé. Kÿ sóg ã kóm ag mré fag jêgnênh mũ, ag tÿ êprã ke kar ãn ag mÿ inh kãmén jé, fag ke gé. ¹⁹ Ag jagfy sóg ã mÿ vênh fêg ke mũ, ag tÿ inh mré ã mÿ vênh vin kÿ nÿtĩ jé.

²⁰ Hã ra sóg nén ù to vĩ sór mũ gé, sÿ ã mÿ ag kãmén kar kÿ. Û ag tóg ag vĩ mẽ kÿ inh ki genh ke mũ. ãn fag to sóg vĩ sór mũ gé. ²¹ Ag kar tÿ tÿ ùn pir nÿtĩnh ken kÿ tóg há tĩ, ã tÿ inh mré tÿ ùn pir nĩ ãn ri ke, isÿ ã mré tÿ ùn pir nĩ ãn ri ke. Fag tÿ êg mré tÿ ùn pir nÿtĩn kÿ tóg há tĩ. Kÿ vênh kar vÿ venh ke mũ, ã tÿ nén to inh jênêg mũ ti. ²² Isÿ ã tóg ùn mág han. Kÿ sóg ag tÿ ùn mág han ke mũ gé, fag tÿ jagnê mré tÿ ùn pir nÿtĩ jé, ã tÿ inh mré tÿ ùn pir nĩ tag ri ke. ²³ Inh mré ke vÿ tÿ ag nÿtĩ, kÿ sóg tÿ fag mré ke nĩ gé, kÿ êg kar vÿ tÿ ùn pir ri ke nÿtĩ. Êg tÿ tÿ ùn pir nÿtĩ tigrĩn vênh kar tóg venh ke mũ, ã tÿ inh jênê ãn ti. Ûn tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ãn ag to há tãvĩ ã tóg nĩ, ã tÿ iso há nĩ tag ri ke. Tag ve jé fag tóg ke mũ, êprã ke ag.

²⁴ Panh', vãsÿ ã tóg iso há nĩgtĩ vê, êg tÿ ga tag han tũg ki. Hã kÿ ã tóg isÿ ùn mág pê han. Kÿ tóg inh mÿ há tĩnh mũ, ag tÿ inh mré nÿtĩn kÿ, ã tÿ inh mÿ ùn vin mũ ãn fag. Ag tÿ inh mré nÿtĩn kÿ ag tóg venh ke mũ, ã tÿ isÿ ùn mág han ja ti. ²⁵ Panh', jykre kuryj ã tóg nĩ. Û tÿ inh ki ge tũ ag vÿ ã ki kagtĩg nÿtĩ, fag jãvo sóg ã ki kanhró nĩ. Kÿ tag ki inh mré nÿtĩ ag vÿ ki kanhró nÿtĩ gé, ã tÿ nén to inh jênêg mũ ti. ²⁶ Ag mÿ sóg

ã kãmén huri, kÿ sóg fag mÿ ã kãmén mãn ke mũ gé, ag tÿ jagnê to há nÿtĩ jé, fag tÿ ã tÿ iso há tag ri ke nÿtĩ jé. Kÿ sóg ag mré ãmãn ke mũ gé," he tóg, *Jesus* ti, ti panh mré vémén kÿ.

18

Ag tÿ Jesus se
(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ *Jesus* tÿ ti panh mré vĩ kar kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩ mũ sir. Goj tÿ *Cedrom* kafã ù ra ag tóg pa mũ sir. Tá ka tóg krãnrãn kÿ nÿtĩ. Ka kré ãn krêm ag tóg nĩgnĩ mũ sir. ² Hã ra *Judas* tóg ti tũg ãn ki kanhró nĩ gé. Tá tóg ti mré mũ tĩ ag mré vémén tÿ hên ri ke han ja nĩ, *Jesus* ti, hã kÿ *Judas* tóg ag tÿ ra mũnh ke ki kanhró nĩ, ù tÿ pã'i ag mÿ ti ven ke mũ ãn ti. ³ Kÿ tóg ag nón tá jun mũ sir, *soldado* ag mré, porisa ag mré hã ke gé, pã'i ag tÿ ag jêgnên kÿ. *Fariseu* ag vÿ pã'i ag mré porisa ag jêgnê ja nĩ gé. Néj e gé ag tóg kãmũ mũ, pĩ jónhkó ke gé, ka kykyv mré hã. ⁴ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ti jagtar ken ki, kÿ tóg ag kato tũg kÿ ag mÿ: "ãjag tÿ ù tÿ hê ve sór nê?" he mũ. ⁵ Kÿ ag tóg ti mÿ: "*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ãn," he mũ. Kÿ tóg ag mÿ: "inh hã vê," he mũ. Hã ra *Judas* tóg ag mré kãtĩg ja nĩ gé. ⁶ *Jesus* tÿ ag mÿ: "inh hã vê," hen kÿ ag tóg ti jo ranh ke mũ. Rom ke ag tóg mũ sir, êprã. ⁷ Kÿ tóg ag mÿ vĩ mãn mũ. "ãjag tÿ ù ve sór nê?" he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ: "*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ãn," he mãn mũ. ⁸ Kÿ tóg ag mÿ: "ãjag mÿ sóg: inh hã vê, hé huri. Kÿ ãjag tÿ ise sór kÿ inh mré ke tag ag tugvãnh nĩ," he mũ. ⁹ Hã ra tóg tag tó, ti tÿ to hã ti panh mÿ: "ã tÿ inh mÿ ùn vin ja ãn ag vÿ ki nÿtĩ, ag kã ki ù vÿ vãfor ja tũ nĩ," he ja nĩn kÿ. Ti tÿ ag jy nĩgãn jé tóg porisa ag mÿ: "ag tugvãnh ra," he mũ, ti mré mũ tĩ ag to.

¹⁰ Hã ra *Simão Pedro* tóg ti rógro ãn vyn kÿ porisa ag kã ù nĩgrêg kym mũ. Ti pêgja tá ti nĩgrêg jê ãn tÿ tóg kym ke mũ. Topê tũ to pã'i mág *camarada* vê, ti tÿ ù nĩgrêg kym mũ ãn ti, ti jijin hã vÿ: *Malco*, he mũ. ¹¹ Kÿ *Jesus* tóg

Pedro mÿ: “ã rógro fêg han ra,” he mÿ. “Inh panh tÿ inh mÿ: “vêsÿrénh jé ã tóg ke mÿ,” he ja vê, hã kÿ sóg ag mÿ vênh fêg ke mÿ ha. Vênh nenh ke tÿ sóg nÿ,” he tóg.

Pã'i tÿ Anás tÿ Jesus ve

¹² Kÿ *soldado* ag mré, porisa ag tóg, ag pã'i mré, *Jesus* mrÿnh mÿ sir, vâfe tÿ. ¹³ Kÿ ag tóg ti pére mÿ mÿ, *Anás* ãn ra. *Caifás* kakrã vê, *Anás* ti, hã ra *Caifás* vÿ tÿ Topê tÿ to pã'i ag pã'i mág nÿ, prÿg ên kã. ¹⁴ Hã ra *Caifás* ên vÿ pã'i ag mÿ: “ũn pir tÿ êg *povo* jagfy ter kÿ tóg pãgsĩ nÿ,” he ja nÿ. Ên kakrã ãn ra ag tóg *Jesus* pére mÿ mÿ.

Simão tÿ Jesus to ón vén

(*Mt 26.57-58, 69-70; Mc 14.53-54, 66-68; Lc 22.54-57*)

¹⁵ Kÿ *Simão Pedro* tóg *Jesus* nón tÿ mÿ, *Jesus* mré ke ù mré ke gé. Hã ra *Jesus* mré ke ù ên tóg Topê tÿ to pã'i ag pã'i mág ên ki kanhró nÿ, hã kÿ tóg *Jesus* nón *Anás* ãn kã ra rã mÿ, ãn vâso ra. ¹⁶ Hã ra *Pedro* tóg re tá jê nÿ, ãn jãnkã rã hã. Kÿ *Jesus* mré ke ù ên tóg ver ù tÿ jãnkã ki rÿr mÿ ên fi mré vémén mÿ, kÿ fi tóg *Pedro* mÿ: “ha kãrã,” he mÿ, ti mré ke ù ên tÿ pã'i mág ki kanhró nÿ tugrÿn. ¹⁷ Kÿ fi tóg ti mÿ: “ã hÿn tÿ *Jesus* mré ke nÿ,” he mÿ, ù tÿ jãnkã ki rÿr jê ên fi. Hã ra tóg ón kÿ fi mÿ: “vó,” he mÿ.

¹⁸ Hã ra *Anás camarada* ù ag vÿ tá nÿtĩ gé, porisa ag mré. Đn vâso ki ag tóg pĩ han kÿ nÿtĩ, ti kusa jagy tÿn kÿ. Pĩ to ag tóg tugtón nÿtĩ. Kÿ *Pedro* tóg ag mré tón nÿ gé, pĩ ên ti to.

Anás tÿ Jesus ki jêmê sór

(*Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71*)

¹⁹ Kÿ pã'i mág tóg *Jesus* mÿ: “inh mÿ ã mré mÿ tÿ ag kãmén. ã tÿ nén kãmén tÿ ên ti kãmén nÿ gé, inh mÿ,” he mÿ. ²⁰ Kÿ tóg: “vênh kar mÿ sóg jamã há ra tó tÿ,” he mÿ. “Vênh kanhrãnjafã krêm sóg tó tÿ, Topê ãn krêm ke gé. *Judeu* kar tÿ vênhmãnjafã kÿ nÿtĩn kÿ sóg ag mÿ kãmén tÿ. Inh pijé vênh péju kÿ tó tÿ”. ²¹ Hã ra ã tóg inh ki jêmê sór mÿ'. Inh vÿ mÿg mÿ ên ag ki jêmêm nÿ. Ki

kanhró ag tóg nÿtĩ, isÿ ag mÿ nén tó ja ên ki,” he tóg.

²² Ti tÿ tag tó kÿ porisa ù tóg *Jesus* tãnh mÿ, kÿ tóg ti mÿ: “pã'i mág vê mÿr, hã ra ã tóg ti mÿ vÿ mÿ,” he mÿ. ²³ Kÿ *Jesus* tóg: “kÿ inh hÿn vênh vÿ kórég tÿ ne tóg?” he mÿ. “Ha inh mÿ tó. Vÿ há han inh, ã tÿ hã ra ne tugnÿn isãnh nê?” he tóg.

²⁴ Tag pãte *Anás* tóg *Jesus* jênêg mÿ sir, *Caifás* mÿ, Topê tÿ to pã'i ag pã'i mág ên mÿ. Ti mrÿnh kÿ jê kÿ tóg ti jênêg mÿ.

Pedro tÿ Jesus to ón mãn

(*Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62*)

²⁵ Hã ra *Pedro* tóg ver tón nÿ nÿ, pĩ to. Kÿ tá nÿtĩ ag tóg ti mÿ: “ã hÿn tÿ ti mré ke nÿ gé,” he mÿ. Hã ra tóg ón kÿ: “vó,” he mãn mÿ. ²⁶ Kÿ pã'i mág mÿ rãnrãnjafã tÿ ù vÿ tá nÿ gé. *Pedro* tÿ ù nÿgrêg kym ja ên kanhkã ù vê. Ên vÿ ti mÿ: “ã ve inh, ka kré krêm. Tá ã tóg ti mré jê ja nÿ,” he mÿ. ²⁷ Hã ra tóg ón kÿ ti mÿ: “vó,” he mãn mÿ. Ên kã *galo* vÿ vãhã kynkyr mÿ.

Pilatos tÿ Jesus ki jêmê

(*Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5*)

²⁸ Kusã pẽ ki ag tóg, *Caifás* ãn tá *Jesus* pére kã mÿ kÿ, pã'i tÿ *governador* ãn ra ti pére mÿ mÿ, ti vémén jafã ra, *palácio* ên ra. Hã ra ag tóg kã ra ge sór tÿ nÿ. Ag tÿ fénhta tÿ *Páscoa* han ke vÿ kakó tÿ ha, hã ra ù tÿ pã'i tÿ *governador* ãn kã ra ge mÿ vÿ fénhta tÿ *Páscoa* ên ko tÿ nÿgtĩ. Ag jykre vê. Hã ra ag tóg ko sór mÿ, hã kÿ ag tóg kã ra ge sór tÿ nÿ sir. ²⁹ Kÿ *Pilatos* tóg re mÿ kãkutê mÿ, ag mré vémén jé. Kÿ tóg ag mÿ: “ti hê ri ké? Ti vÿjykre kórég tÿ ne han?” he mÿ. ³⁰ Kÿ ag tóg: “vÿjykre kórég han ti tÿ. Ti há nÿ ra êg tóg ã mÿ ti ven ke tÿ nÿ vê,” he mÿ. ³¹ Kÿ tóg pã'i ag mÿ: “ã jag jykre hã han nÿ,” he mÿ. Hã ra ag tóg ti mÿ: “ti ter ke vê, kÿ ã hã vÿ êg mÿ: “ha ti tén,” henh ke mÿ,” he mÿ. ³² Hã ra *Jesus* tóg ag tÿ fóg tÿ pã'i mÿ ti fêg ke tag tó ja nÿ, fóg ag tÿ krunh to ti sa kÿ ti tén ke ti. Hã kÿ ag tóg *Pilatos* mÿ ti ven mÿ.

³³ Kÿ *Pilatos* tóg ti ãn kã ra rã mãn mũ, *Jesus* mré vēmén jé. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ tÿ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ.

³⁴ Kÿ tóg ti mÿ: “ũ nÿ ã mÿ tag tó? Æ tÿ vēsóg ki to jykrén mÿ vó, pã'i ag tÿ ã mÿ tó mÿ vó?” he mũ. ³⁵ Kÿ *Pilatos* tóg: “inh pijé tÿ *Judeu* nĩ,” he mũ. “Æ kankã ag vÿ inh mÿ ã fêg, ã *povo* to pã'i ag. Æ hẽ ri ké?” he tóg.

³⁶ Kÿ *Jesus* tóg: “inh pijé tÿ ga tag kri pã'i mág nĩ,” he mũ. “Isÿ tÿ tag ki ãn mág nĩ ra inh krēm ke ag tóg *Judeu* ag mré jagnẽ génh ke mũ vẽ, kÿ ag tóg isenh ke tũ nĩ vẽ. Isÿ tÿ ãn mág nĩ vÿ tÿ vyr mÿ ke nĩ,” he tóg.

³⁷ Kÿ *Pilatos* tóg: “kÿ ã mÿ hã ra tÿ pã'i mág nĩ?” he mũ. Kÿ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. “Isÿ ki hã tó hã jé sóg ga kri mur kÿ, ga kri tĩ nĩ. Kÿ ã tÿ ki hã tó to há nÿtĩ ãn ag kar vÿ inh vÿ jēmẽg mũ,” he tóg. ³⁸ Kÿ *Pilatos* tóg: “ne nÿ tÿ ki hã tó nĩ? Sÿ ki kagtĩg tóg tĩ,” he mũ.

Jesus ter ke

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

Kÿ tóg re ra tĩg mãn mũ, pã'i ag mré vēmén jé, kÿ tóg ag mÿ: “ti pijé vÿjykre kórég han tĩ,” he mũ. ³⁹ “*Páscoa* kar ki sóg ãjag mÿ vÿse ã kavãg tĩ. Kÿ inh hÿn ãjag mÿ ãjag tÿ ã to: “*Judeu* ag pã'i,” he mũ tag kavãn ke mũ,” he tóg. ⁴⁰ Hã ra ag kar tóg prẽnprẽr mũ sir. “!..*Jesus* pijé'..! *Barrabás* kava ra..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprẽr kÿ. Hã ra *Barrabás* ãn vÿ tÿ ãn jykre kórég pẽ nĩ.

19

¹ Kÿ *Pilatos* tóg *soldado* ag mÿ: “ha ti mrãnmrãn , ge kÿ,” he mũ. ² Kÿ ag tóg ti mrãnmrãn mũ. Kar kÿ ag tóg sónh pĩrĩn kÿ tÿ ti krĩ tógfĩg mũ sir. Kÿ ag tóg kur kusũg tÿ ti kri fón mũ gé sir. ³ Ti ki junjun kÿ ag tóg ti mÿ: “viva, *Judeu* ag pã'i,” he mũ, ti nyg kÿ. Kar ag tóg ti tãnh mũ gé sir.

⁴ Kÿ *Pilatos* tóg re ra kutẽ mãn mũ gé sir. Kÿ tóg vÿnh kar mÿ: “ha vé ha, ti jykre kórég mÿ ja tũ sóg nĩ vẽ. Kÿ sóg ãjag mÿ ti ven mũ. Nén ã vÿnh mÿ han tũ ti nĩ vẽ,” he mũ.

⁵ Kÿ *Jesus* tóg kãkutẽ mũ, hã ra tóg sónh tÿ ti krĩ tógfĩn kÿ kãkutẽ mũ, kur kusũg ãn tu kÿ ke gé. Kÿ *Pilatos* tóg vÿnh kar mÿ: “ti ve ra,” he mũ, ag tÿ hÿn ri ke mũn ti tovãnh jé, ag tÿ ti jagtar ãn ve kÿ.

⁶ Pã'i ag tÿ ti ve kÿ, porisa ag tÿ ti ve kÿ ag tóg prẽnprẽr mũ gé sir. “!..Ka to ti sã..! !..Ka to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprẽr kÿ. Kÿ *Pilatos* tóg ag mÿ: “kÿ ãjag hÿn inhhã ka to ti sa sór mũ'. Ti pijé nén ã kórég han mũ',” he mũ.

⁷ Kÿ ag tóg: “hã ra tóg: “tÿ inh Topẽ kósĩn nĩ,” he tĩ, ãg mÿ,” he mũ. “Æg tÿ ã tÿ ge tén ke vẽ. Hã tó ja ti nĩ, ãg mÿ, Topẽ ti, hã kÿ tóg rán kÿ nĩ,” he ag tóg mũ sir.

⁸ Kÿ tóg *Pilatos* tÿ ti tÿ tÿ Topẽ kósĩn nĩ mÿ kÿ ti mÿ e tãvĩ tĩ. ⁹ Kÿ tóg ti ãn kã ra rã mãn kÿ *Jesus* mÿ: “tÿ ã hẽ tá ke nĩ?” he mũ. Hã ra *Jesus* tóg ti mré vēmén mãn sór tũ nĩ. ¹⁰ Kÿ *Pilatos* tóg ti mÿ: “ã mÿ inh mré vēmén ke tũ? Isÿ ã kavãn sór kÿ sóg ã kavãn mũ. Isÿ ka to ã sa sór kÿ sóg to ã sanh mũ gé. Tag to jykrén,” he mũ. ¹¹ Hã ra *Jesus* tóg: “Topẽ tÿ ã tÿ pã'i han tũ nĩ ra ã tóg tag han ki kagtĩg nĩnh mũ vẽ,” he mũ. “Hã kÿ ã tÿ ã mÿ inh fêg mũ ãn vÿ ã tÿ Topẽ vÿ mranh mũ tag kãfór nĩ ha,” he tóg.

¹² Kÿ tóg *Pilatos* mÿ e pẽ tãvĩ tĩ, kÿ tóg ti kavãn sór mũ sir. Hã ra *Judeu* ag tóg ti mÿ: “ã tÿ tag kavãn kÿ ã pijé tÿ ãg pã'i mág tÿ *Imperador* ãn mré ke nĩ'. ã tÿ vÿsÿ pã'i mág han mũ ãn vÿ *Imperador* kato tẽ mũ,” he mũ. ¹³ Kÿ *Pilatos* tóg ag vÿ tag mÿ kÿ *Jesus* jé prẽr mũ, ti tÿ ti mré re ra kutẽ jé. Kÿ tóg ti nĩgja kri nĩ mũ, ti tÿ kri nĩ kÿ hẽ tá vÿnh kar jykre vég tĩ ãn kri. Tá ag tóg pó nÿ ja nĩgtĩ, hã kÿ ag tóg to: “Pó Nẽ,” he tĩ, hã vÿ: “*Gabatá*,” he mũ, *Hebreu* vÿ ki. ¹⁴ Rã tÿ ãg nĩno kã sa ra ke vẽ. Tÿ vaj kÿ ag tóg fénhta tÿ *Páscoa* ãn han sór mũ, hã kÿ ag tóg ãri vÿjÿn tÿ hÿn ri ke kãn mũ. ãn kã *Pilatos* tóg *Judeu* ag mÿ: “ãjag pã'i mág hã vÿ ha,” he mũ. ¹⁵ Hã ra ag tóg prẽnprẽr kÿ: “!..ti tén ra, ti tén ra, ka to ti sã..!” he mũ sir.

“Kÿ inh mÿ ãjag pã'i mág tÿ krunh to sanh mũ?” he tóg, *Pilatos* ti. Kÿ

pã'i ag tóg ti mý: “pã'i mág êg nýtĩ, hã vỹ: *Imperador*, he mũ,” he mũ. ¹⁶ Kỹ *Pilatos* tóg ag mý: “ha krunh to ti sanh mũjêg ge,” he mũ sir.

Ag tỹ Jesus tỹ krunh to sanh ke
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Kỹ ag tóg *Jesus* mý krunh fig mũ, ti tỹ vyn kỹ pãnónh tỹ *Calvário* ra tĩg jé, ag tỹ *Hebreu* vĩ ki to: *Gólgota*, he mũ ên ra. ¹⁸ Tá ag tóg krunh to ti sãg mũ sir. Ti mré ag tóg ùn régre ag tỹ krunh to ag sãg mũ gé, kỹ ù vỹ ti pẽgia tá krunh to sa, jãvo ù vỹ ti jakãnh tá krunh to sa gé. ¹⁹ Hã ra *Pilatos* tóg *Jesus* to vẽn h rá han ja nĩ, kỹ ag tóg ti krĩg mý vẽn h rá ên sa ja nĩ, hã vỹ: “*Nazaré* tá *Jesus* vẽn, *Judeu* ag pã'i tỹ *rei* vẽn,” he mũ, vẽn h rán ki. *Hebreu* vĩ ki tóg rán kỹ nĩ, *Latim* vĩ ki ke gé, *Grego* vĩ ki ke gé. ²⁰ Kỹ *Judeu* tỹ hẽn ri ke ag tóg vég mũ sir, vẽn h rá ti. *Jerusalém* vỹ tá kakó nĩ, *Jesus* tỹ hẽn tá krunh to sa kỹ jẽ ên ti tá. ²¹ Kỹ pã'i ag tóg *Pilatos* mý: “*Judeu* ag pã'i tỹ *rei* vẽn, he ja ã nĩ, vẽn h rán ki,” he mũ. “Hã ra tóg ki krov tũ nĩ. Vẽso tóg: “tỹ sóg *Judeu* ag pã'i tỹ *rei* nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tag hã rán nĩ,” he ag tóg. ²² Hã ra *Pilatos* tóg: “vó, rán inh huri, kỹ tóg rán kỹ nĩ ha,” he mũ.

²³ Kỹ *soldado* ag tóg *Jesus* tỹ ka to sãg mũ. Kỹ ag tóg ti kur mãn kỹ vẽn h kãpãm mũ. Û tỹ 4 (ke) ag vẽn, *soldado* ag, hã kỹ ag tóg ti kur tỹ vẽn h kãpãm tỹ 4 (ke) han mũ. Hã ra ti vẽn h kri fẽg ja vỹ kur pir tỹ há nĩ. Kurỹr tũ ti nĩ. ²⁴ Kỹ ag tóg ti kapa há ve kỹ jagnẽ mý: “êg hỹn tag kym ke tũ nĩ, to joga he jé êg tóg ke mũ. Û tỹ mãg mũ ên hã vỹ tunh mũ,” he mũ. Hã ra ag tỹ ti kur to joga he mũ ên tóg rán kỹ nĩ gé, *Topẽ* vĩ rá ki, ha mẽ. “Inh kur tỹ vẽn h kãpãm ag tóg, hã ra ag tóg inh kur tỹ vẽn h kri fẽg ja to joga he mũ,” he ja tóg nĩ, *Topẽ* vĩ rá ki, hã kỹ ag tóg ke mũ.

²⁵ Hã ra *Jesus* mýnh fi vỹ tá jẽ nĩ, krunh rã hã, fi jãvy fi mré. Kar kỹ *Maria Madalena* fi vỹ tá jẽ nĩ gé, kar kỹ *Maria* ù fi ke gé, *Clopas* prũ fi. ²⁶ Kỹ *Jesus* tóg ti mýnh fag vég mũ sir. Ti mré tĩ mũ ù vỹ fi to grẽn ke kỹ jẽ nĩ,

Jesus tỹ ù to há ên ti. Kỹ *Jesus* tóg ti mýnh fi mý: “tag vỹ tỹ ã kósin nĩnh mũ ha,” he mũ, ti mré tĩ mũ ên to. ²⁷ Jãvo tóg ti mý: “fi hã vỹ tỹ ã mýnh nĩnh mũ ha,” he mũ gé. Hã kỹ ti mré tĩ mũ ên tóg fi mý: “inh mré nĩnh kãtĩg,” he mũ, kỹ fi tóg ti ãn krẽm nĩ nĩ, ti tỹ *Jesus* jẽgja ki fi jẽ'ỹn jé.

Jesus ter
(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Kỹ *Jesus* tóg sir ti tỹ nén hynhan ke mũ ên hynhan kãn ja nĩ. Hã to jykrén kỹ tóg ti to nén rán kỹ nĩ ên hynhan kãn sór mũ, hã kỹ tóg: “inh og há tóg tĩ,” he mũ sir. ²⁹ Tá runja ù vỹ nĩ nĩ, hã ra *vinho* kaja pir vỹ ki nĩ, runja ên ki. Kỹ ag tóg *esponja* tỹ *vinho* ki tỹ pun ke mũ. Kỹ ag tóg ka tỹ *hissopo* jurỹn kỹ nén kugpe jafã ên kusón kỹ tỹ *vinho* kã ra rãg kỹ ti mý jun mũ sir. ³⁰ Kỹ tóg ki ùnh ùnh he mũ sir. Kỹ tóg: “ke kãn inh huri,” he mũ. Kỹ ti krĩ tóg héré' he mũ. Ter tóg mũ sir.

Soldado ù tỹ Jesus kusón

³¹ Kỹ *Judeu* ag tóg *Pilatos* mý to vĩ mũ, *soldado* ag tỹ ù tỹ ka to sa kỹ nýtĩ ag fa mrynhmranh jé, ag tỹ kãn hmar kãgter jé. Tỹ vaj kỹ ag mý fénhta mág vẽn, hã kỹ tóg ag mý kórég nĩ, ù tỹ ag fénhta kurã ki krunh to sa kỹ ter mũ ti. Hã kỹ ag tóg *Pilatos* mý ag kãgtén ke to vĩ mũ, ag tỹ ka to ag kãrem jé. ³² Kỹ *soldado* ag tóg ù tỹ *Jesus* mré krunh to vin kỹ nýtĩ ag fa mrynhmranh mũ mũ. ³³ Kỹ ag tóg *Jesus* fa mrynhmranh sór mũ gé, hã ra tóg hur ter, hã kỹ ag tóg mrynhmranh tũ nĩ sir. ³⁴ Kỹ *soldado* ù tóg ti rógro tỹ ti jẽn'yr ki kusón mũ, kỹ ti kyvénh tóg ki kãkutẽ mũ, kyvénh jãpri mré.

³⁵ Tag ve inh, mýr, ha mẽ, hã kỹ sóg ãjag mý tó mũ. Sỹ ki hã tó vẽn. Sỹ ãjag mý tag kãmén vẽn, ãjag tỹ inh vĩ tag kri fi jé, ãjag tỹ ti ki ge sór jé. ³⁶ Hã ra tóg rán kỹ nĩ gé, ag tỹ ti kusón ke tag ti. “Ag pijé ti kuka mrynhmranh ke mũ,” he tóg, *Topẽ* vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. ³⁷ Kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé, hã mẽ. “Ag tỹ ùn kusón mũ ên ve jé ag tóg ke mũ,” he tóg mũ gé, *Topẽ* vĩ ki, *Jesus* to.

Ag tỹ vĕnh kej ra ti va mũ
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Kĩ *Jesus* to há ù tóg nĩgtĩ, *Arimatéia* tá *José*. Ēn vỹ ti mré tĩg ja tũ nĩgtĩ, ti tỹ pã'i ag kamĕg kỹ, hã ra tóg *Jesus* to há nĩ. Hã kỹ tóg sir *Pilatos* venh tĩ mũ, kỹ tóg ti mỹ: “sỹ *Jesus* tỹ ka to ti kãtérem há tóg tĩ,” he mũ. Kỹ *Pilatos* tóg ti mỹ: “he,” he mũ. Kỹ tóg *Jesus* tỹ krunh to ti kãtérem tĩ mũ sir. ³⁹ Kỹ *Nicodemos* vỹ kãtĩ mũ gé, ù tỹ kuty tá *Jesus* mré vĕmĕn mũ ěn ti. Ēn vỹ nĕn ger há ma kãtĩ mũ, 45 (ke) *quilos* vĕ mỹr. Ka tỹ *mirra* jĕnjo ger há vĕ, kar kó'ĕr jĕnjo mré. Ēn ma tóg kãtĩ mũ, *Nicodemos* ti. ⁴⁰ Kỹ ag tóg *Jesus* ti kãtérem mũ sir, krunh to, *José* mré *Nicodemos* ti. Ti pãg ag tóg mũ sir, kur tỹ, kỹ ag tóg nĕn ger há ěn tỹ ti pãg ke ěn kã kã nĩm mũ gé. *Judeu* ag jykre ù vĕ, ag tỹ vĕnh kej tá ù fi kỹ. ⁴¹ Ka kré ù vỹ *Gólgota* tá kakó nĩ, tá tóg vĕnh kej tãg nĩ, pãró nor ti, ù tỹ ag tóg ver kã kã fi ja tũ nĩ. ⁴² Ēn kã kã ag tóg ti fig mũ, ti kakó nĩn kỹ. Hã ra tóg rãké nỹ ha, kỹ ag fĕnhta tóg kakó' he mũ ha, hã kỹ ag tóg vĕnh kej tãg ěn kã kã *Jesus* fig mũ sir.

20

Jesus rĩr mãn
(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Tỹ vaj ùn kỹ, *semana* ki kurã ve ki *Maria Madalena* fi tóg *Jesus* kej venh tĩ mũ. Kusã pĕ ki fi tóg ti kej ra tĩ mũ, kurã sĩn hã mỹ. Tá jun kỹ fi tóg pó tỹ ti kej nĩfe kunũnh kỹ nĩ ěn vĕg mũ. ² Kỹ fi tóg *Simão Pedro* to vĕnhvãg tĩ mũ sir, *Jesus* mré tĩ tĩ ù to ke gé, ù tỹ *Jesus* to há tãvĩ ěn to. Kỹ fi tóg ag mỹ: “ĕg *Senhor* va ag tóg mũ ja nĩ,” he mũ. “Ti kej kã ki tóg tũ nĩ. Ag hỹn hĕ ra ti va kagáv,” he fi tóg. ³ Kỹ ag tóg venh mũ mũ gé, *Pedro* ti, *Jesus* mré tĩ tĩ ù ěn ke gé. ⁴ Pĕtĕ ag tóg mũ mũ, hã ra ù ěn tóg *Pedro* kã raran ke mũ, kỹ tóg tá jun vĕn mũ. ⁵ Kỹ tóg pãró nor ěn ki pãnh ke kỹ kã tá kur ěn vĕg mũ, ti pãg ja ti, hã ra tóg kã ra rã ja tũ nĩ. ⁶ Kỹ *Pedro* tóg ti nón tá jun mũ gé, hã ra tóg inhhã kã

ra rã mũ, ti kej kã ra. Kỹ tóg kur ěn vĕg mũ gé sir. ⁷ Ti krĩ pãg ja vỹ vyr mỹ nĩ nĩ, kãnhpĕn kỹ. ⁸ Kỹ ù ěn tóg ti nón kã ra rã mũ gé sir, kỹ tóg ti tỹ ven kỹ: “hã ja vĕ,” he mũ. ⁹ Vãhã ag tóg ki kanhró nỹtĩ. Tag to hã ag tóg ti vĩ to jykrĕn há han ja tũ nĩ ver, ti to nĕn rán kỹ nĩ ěn to, ti tỹ ti ter kar kỹ rĩr mãn ke ěn to.

¹⁰ Ag tỹ ti kej tỹ kuprã nỹ ve kar kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ, ag ĩn ra.

Jesus tỹ Maria Madalena fi mỹ vĕnh ven
(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

¹¹ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg tá jĕ nĩ, ti kej nor nĩ ěn tá. Fỹ fi tóg jĕ nĩ. Fi fỹ kỹ fi tóg ti kej ki pãnh ke kỹ kã tá ĕvãnh mũ sir. ¹² Kỹ fi tóg ùn régre ag vĕg mũ. Topĕ tỹ jĕgnĕ jafã ag vĕ. Kur kupri rĩnh kỹ ag nĩgnĩg kỹ nỹtĩ, *Jesus* nỹgja tá, ti kej kã tá. Û tóg ti krĩ nĩgja tá nĩ, kỹ ù tóg ti pĕn nỹtĩgja tá nĩ gé. ¹³ Kỹ ag tóg fi mỹ: “ã tỹ ù jãvãnh kỹ fỹ nĕ, jỹ?” he mũ. Kỹ fi tóg ag mỹ: “inh *Senhor* va ag tóg mũ ja nĩ,” he mũ. ¹⁴ Kỹ fi tóg vĕnh pãte ĕvãnh mũ, hã ra *Jesus* tóg tá jĕ nĩ. Hã ra fi tóg ti ki kagtĩg nĩ. ¹⁵ Kỹ tóg fi mỹ: “ã tỹ ù jãvãnh kỹ fỹ nĕ, jỹ?” he mũ gé. Hã ra fi tóg ti to: “ti hỹn tỹ ka kré tag ki rĩr tĩ jĕ,” he mũ. Hã kỹ fi tóg ti mỹ: “ã mỹ ag tỹ hĕn kã tá ti va mũ vĕg tũ, vỹ?” he mũ. ¹⁶ Kỹ tóg fi mỹ: “*Maria*,” he mũ, fi jiji tó kỹ. Kỹ fi tóg vãhã ti ki kanhrãn mũ sir, ti tỹ fi mỹ fi jiji tó kỹ. Kỹ fi tóg ti mỹ: “*Raboni*’, ã hã mỹ?” he mũ. *Hebreu* vĩ ki fi tóg tó mũ. Ēg vĩ ki ĕg tóg tag to: “*Senhor*,” he tĩ.

¹⁷ Hã ra tóg fi mỹ: “inh vóg tũg nĩ ver,” he mũ. “Isỹ inh panh ra tãprynĕ ke vĕ. Inh kanhkã ag mỹ tónh tĩg nĩ, hã ra. Ag mỹ: “isỹ inh panh venh tĩg ke vĕ, hã ra tóg tỹ ãjag panh nĩ gé, he tóg,” hem nĩ. “Isỹ inh Topĕ to tãprynĕ ke vĕ, hã ra tóg tỹ ãjag Topĕ nĩ gé, he ti,” hem nĩ, ag mỹ,” he tóg *Jesus* ti, *Maria Madalena* fi mỹ.

¹⁸ Kỹ fi tóg tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mỹ tó jé. “Ēg *Senhor* ve inh,” he fi tóg mũ. Kỹ fi tóg ag mỹ tó kãn mũ sir.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ vẽn ven
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Kurã ên kã, *semana* ki kurã ve ên tỹ rãkãnh kỹ ag tóg vẽnhmãn kỹ nỹtĩ, ãn ù krẽm, ti mré mũ tĩ ag. Hã ra ag tóg jãnkã nĩfénh ja nĩ, save tỹ, ag tỹ êprã pã'i ag kamẽg kỹ. Hã ra *Jesus* tóg vãhã vẽn ven mũ, ag kã ki, kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ ti nĩgẽ nug ven mũ, ti jẽn'yr ti ke gé. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir, ag tỹ ãg *Senhor* ven kỹ, fag mỹ ke gé. ²¹ Kỹ tóg ag mỹ ke mãn mũ. “Mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he tóg. “Inh panh tỹ inh jẽnẽ vẽ. Kỹ sóg ùri ãjag jẽgnẽg mũ gé, ti tỹ inh jẽnẽ ri ke,” he tóg. ²² Tag tóg kar tóg ag ki hu he mũ, ag kar ki, fag ki ke gé. Kỹ tóg fag mỹ: “Topẽ kuprĩg vỹ tỹ ãjag jagrẽ nỹtĩ ha,” he mũ. ²³ “Ajag tỹ ù mỹ: “ã tỹ Topẽ vĩ mranh ja ên tỹ tóg vẽn pãte fón mũ,” hen kỹ tóg vẽn pãte fón kỹ nĩ nĩ. Ajag tỹ ù mỹ: “ã mỹ ti vẽn pãte fón ke tũ nĩ,” hen kỹ tóg vẽn pãte fón ke tũ nĩ,” he tóg, ti tỹ ag mỹ vẽn ven vén kỹ.

Tomé tỹ vãhã Jesus ve

²⁴ Hã ra *Tomé* vỹ ag mré nĩ ja tũ nĩ, ag tỹ *Jesus* vэг mũ ên kã. *Tomé* ên vẽ, ag tỹ ù to: “ũn vẽgni,” he mũ ên, *Jesus* mré tĩ tĩ ù ên ti. ²⁵ Ag tỹ *Tomé* ên ve kỹ ag tóg ti mỹ: “ẽg *Senhor* ve ẽg,” he mũ. Hã ra tóg ag mỹ: “ti nĩgẽ nug ve sór inh mũ, isỹ ag tỹ prẽgu tỹ ti nĩgẽ nugnón ja ên mẽ jé, inh nĩgẽ tỹ,” he mũ. “Kỹ sóg ti jẽn'yr ki mẽnh ke mũ gé, sỹ ti kusón ja ên mẽ jé. Ke tũ nĩ (mũ) ra isóg ti rĩr mãn kri nĩm ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, *Tomé* ti.

²⁶ Kurã tỹ 8 (ke) tũg kỹ ag tóg vẽn mãn kỹ nỹtĩ gé, kỹ *Tomé* vỹ ag mré nĩ gé. Đn jãnkã vỹ ki saven kỹ jẽ. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ vẽn ven mãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁷ Kỹ tóg vẽnymér *Tomé* mỹ: “ã nĩgẽ tỹ inh nĩgẽ nugnór mẽ,” he mũ. “Ã nĩgẽ tỹ inh jẽn'yr kusón ja ên ti mẽ gé. Kri nĩm nĩ, to: vẽn ó vẽ, he mãn tũg nĩ,” he tóg. ²⁸ Kỹ *Tomé* tóg ti mỹ: “inh *Senhor*, Topẽ,” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “vãhã ã tóg kri fi sór mũ ha, ã tỹ inh ve kỹ,” he mũ. “Û tỹ ti tỹ inh vэг tũ ra kri

nĩm mũ ên mỹ tóg vĩ hapẽ han ke mũ, Topẽ ti,” he tóg.

Ëg tỹ Jesus ki ge jé vẽn rá

³⁰ *Jesus* vỹ ẽg rĩnve ẽg tỹ nén han vãn hynhan kãn ja nĩgtĩ, nén tỹ hẽn ri ke, hã ra sóg rán kãn ja tũ nĩ. ³¹ Sỹ vẽn rá tag han vẽ, ù tỹ vэг mũ kar ên tỹ *Jesus* ki ge sór jé, ti to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topẽ kósĩn vỹ tỹ ti nĩ,” he jé. Kỹ ag tóg ti ki ge kỹ rĩr krỹg ja tũ ên venh ke mũ, ti tugrĩn, fag mré hã, mỹr, ha mẽ.

21

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ù ag mỹ vẽn ven mãn

¹ Tag pãte *Jesus* tóg kejẽn goj nig mág tỹ *Galiléia* tá ti mré mũ tĩ ag mỹ vẽn ven mãn mũ, ha mẽ. ² *Simão Pedro* vỹ tá nĩ, *Tomé* ti ke gé, ag tỹ ù to: “ũn vẽgni,” he mũ ên ti, kar kỹ *Natanael* ti ke gé, ẽmã tỹ *Caná* tá ke ên, ga tỹ *Galiléia* tá ke ên, kar kỹ *Zebedeu* krẽ ag vỹ tá nỹtĩ gé, *Jesus* mré mũ tĩ rẻgre ù ag ke gé. ³ Kỹ *Pedro* vỹ ag mỹ: “isỹ pirã kugmĩnh tũg ke vẽ,” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã mré ẽg mũnh mũ,” he mũ gé. Kỹ ag tóg *barco* ki ge kỹ mũ mũ, goj kri. Hã ra ag tóg nén ù kãgmĩg tũ pẽ nĩ, kuty ên kã.

⁴ Tỹ vaj kỹ kusãg pẽ ki, rã tỹ jun ke mũ ra *Jesus* vỹ goj fyr tá jẽ nĩ, hã ra ag tóg ti ki kagtũg nỹtĩ ver. ⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ pirã ù kãgmĩg tũ?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. ⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “*rede* tỹ *barco* pẽgja tá fón, kỹ ãjag tóg kugmĩnh ke mũ, pirã ti,” he mũ. Kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg fór mũ, *rede* ti, kỹ ag tóg kãtãnfyn kórẻg nỹtĩ, ti kufy tĩn kỹ, pirã e nỹtĩn kỹ. ⁷ Kỹ *Jesus* tỹ ù to hapẽ ên tóg *Pedro* mỹ: “ẽg *Senhor* hã vẽ,” he mũ. Kỹ *Pedro* tóg ti kur rĩnh mãn mũ. Kunũnh ja ti nĩ, ti kur ti. Ti kur rĩnh kỹ tóg *barco* ki kãkutẽ kỹ goj kã mĩ tĩ mũ sir, *Jesus* kukãm. ⁸ Hã ra ag tóg ti nón *barco* kã mĩ mũ mũ gé. *Rede* ên raran ag tóg mũ mũ. Kakó ti nĩ ha, goj fyr ti, 100 (ke) *metros* hỹn.

⁹ Ag tỹ *barco* kã tá kãpa kỹ ag tóg *Jesus* jãká vэг mũ sir. Pirã kugjĩn tóg nĩ nĩ, kỹ ẽmĩ tóg tá nĩ gé. ¹⁰ Kỹ tóg

ag mÿ: “ãjag pirã gé kãmũjêg,” he mũ.
¹¹ Kÿ *Pedro* tóg *barco* kã ra rã kÿ *rede* ên raran tí mũ, goj fyr kukãm. Hã ra tóg fór nĩ, *rede* ti, pirã tÿ, 150 (ke) hÿn, pirã mág tãvĩ. Hã ra *rede* tóg jar ja tũ nĩ, ti e tãvĩ nÿtĩ ra. ¹² Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “konh kãmũjêg,” he mũ. Hã ra tóg ag tÿ ti mÿ: “ã tÿ ù nĩ?” he jãvãnh tĩ. Kĩ kanhró ag tóg nÿtĩ, ti tÿ tÿ êg *Senhor* nĩn ki. ¹³ Kÿ tóg ag mÿ êmĩ ên vênh kãpãm mũ sir, pirã ti ke gé.

¹⁴ *Jesus* tÿ ag mÿ vênh ven tãgtũ vè ha, ên kã, ti ter kar kÿ rĩr mãn kar kÿ.

Jesus tÿ Pedro mré vēmén

¹⁵ Ag jẽn kar kÿ *Jesus* tóg *Simão Pedro* mÿ: “*Simão*’, *João* kósin’, ã mÿ iso há tãvĩ nĩ, ã mré ke ag tÿ iso há nÿtĩ ên kãfór?” he mũ. Kÿ tóg ti mÿ: “hÿ, hã vè. Kĩ kanhró ã tóg nĩ, isÿ ã to hapè nĩn ki,” he mũ. Kÿ *Jesus* tóg: “kÿ ù tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ag mÿ inh vĩ tóm nĩ,” he mũ.

¹⁶ Kÿ tóg ti mÿ: “*Simão*’, *João* kósin’, ã mÿ iso há nĩ?” he mãn mũ gé. Kÿ tóg ti mÿ: “hÿ, hã vè. Kĩ kanhró ã tóg nĩ, isÿ ã to há nĩn ki,” he mãn mũ. Kÿ *Jesus* tóg: “kÿ ù tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ag mÿ inh vĩ tóm nĩ,” he mãn mũ gé.

¹⁷ Kÿ tóg ti ki jēmē mãn mũ gé, jēmē tãgtũ han kÿ. “*Simão*’, *João* kósin’, ã mÿ iso há nĩ?” he mãn tóg. Kÿ tóg ti mÿ e tĩ, ti tÿ ti mÿ ke tãgtũ han kÿ. Kÿ tóg: “nén kar ki kanhró ã tóg nĩ. Kĩ kanhró ã tóg nĩ. Hã kÿ ã tóg isÿ ã to há nĩ ki kanhró nĩ,” he mãn mũ. Kÿ *Jesus* tóg: “kÿ ù tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ag mÿ inh vĩ tóm nĩ,” he mãn mũ. ¹⁸ “Ã mÿ sóg ki hã tó mũ, ha mē. ã kyrũ kã ã tóg ã kur rĩnh kÿ ã tÿ hèn ra tĩg sór mũ ên ra tí’ he ja nĩgtĩ. Kejẽn ã kófa nĩnh ke mũ. Ên kã ã tóg ag mÿ ã nĩgé tÿ vênh kri tÿ tam kenh mũ, kÿ ag tóg ã senh mũ, ha vem nĩ, kÿ ag tóg ã pére mũnh mũ, ã tÿ hē ra tĩg sór tũ ên ra,” he tóg, *Pedro* mÿ. ¹⁹ Ti tÿ ti mÿ ag tÿ ti tén ke tó vè. Hã ra ag tóg Topē tÿ tÿ ùn mág nĩ venh ke mũ, ag tÿ *Pedro* tén ke tugrĩn.

Tag pãte tóg ti mÿ: “mũ jé ha, inh mré,” he mũ gé sir, *Jesus* ti.

Jesus tÿ João to Pedro mÿ vĩ

²⁰ Ag mũn kÿ *Pedro* tóg vēsÿjãm êvãnh kÿ ù tÿ *Jesus* nón kãtĩ mũ ên vég mũ gé, *Jesus* tÿ ù to ha tãvĩ ên. Ag jẽn rén ja ên tá tóg *Jesus* rã hã nĩ ja nĩ. Ên kã tóg *Jesus* mÿ: “ù nÿ hÿn ã ven ke mũ, pã’i ag mÿ?” he ja nĩ. Ên hã vÿ *Jesus* nón tí mũ, *Pedro* tÿ ti mré tí ra. ²¹ *Pedro* tÿ ti tÿ ag nón kãtĩ ên ve kÿ tóg *Jesus* mÿ: “jãvo ù tÿ êg nón kãtĩ tag ti?” he mũ. ²² Kÿ tóg: “sÿ ti mÿ nén tó mũ vÿ vyr mÿ nĩ, kÿ sÿ ã mÿ nén tó mũ vÿ vyr mÿ nĩ gé,” he mũ. “Sÿ ti mÿ: ter ke tũ ã tóg nĩ, isÿ vÿn ke ve jé ã tóg ke mũ, he sór ra sóg ti mÿ kenh ke mũ vè. ã hã mÿ sóg ã tũ tó mũ, hã kÿ sóg ã mÿ: mũ jé ha, inh mré, he mũ,” he tóg.

²³ *Jesus* vĩ tag tugrĩn vênh kar tóg ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tĩ, *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ kar ag. Hã ra *Jesus* pijé ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ’. Tĩ to tóg: “sÿ ti mÿ: ter ke tũ ã tóg nĩ, isÿ vÿn ke ve jé ã tóg ke mũ, he sór kÿ sóg ti mÿ tag tónh ke mũ vè,” he ja nĩ, *Pedro* mÿ, ù ên to. Hã kÿ ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tũg nĩ.

João tÿ vênh kãmén

²⁴ *João* vÿ tÿ inh nĩ. Inh hã vÿ tag ve kãn ja nĩ, hã kÿ sóg rán. Kĩ hã tó sóg tĩ. Vênh kar vÿ tag ki kanhró nÿtĩ. ²⁵ Hã ra sóg *Jesus* tÿ nén hynhan mũ ên rãn kãn ja tũ nĩ. Ti tÿ nén hynhan mũ ên vÿ e nÿtĩ, e tãvĩ. Êg tÿ tag rãn kãn sór ra êg tóg vênh rá tÿ hèn ri ke hynhan ke mũ vè. Sĩ ti nĩ, êg ga ti, kÿ êg tÿ hē tá vênh rá tag vin han ke tóg tũ tĩnh mũ vè.

Hã vè.

HAN KĀME

APÓSTOLO AG TỠ NĒN HAN KĀME

¹ *Teófilo*, inh *Livro* ve ki sóg ã mý *Jesus* tý nĕn han mũ kar tó ja nĩ, ti tý nĕn han vén mũ ěn ti, ti tý nĕn han rĕn ěn ti ke gé. Ti tý ěg kanhrĕn mũ ěn rán sóg huri ke gé. ² Ký sóg ti tý kanhkĕ ra tĕpřy mũ rán huri ke gé. Ti tý kanhkĕ ra tĕpřy to hĕ tóg ti tý ũn kupřĕg mũ ag mrĕ vĕmĕn ja nĩ ver. Topĕ kupřĕg tý ti mý nĕn tó mũ ěn tó tóg mũ ag mý. ³ Ti ter kar ký *Jesus* tóg ag mý vĕnh ven tý hĕn ri ke han ja nĩ, kurĕ tý 40 (ke) ki, ti tý ũn kupřĕg ja ěn ag mý. Ag tý ti ve ký ti mrĕ vĕmĕn ký ag tóg ti rĕr jĕ ki kanhrĕn mũ, *apóstolo* ag. Ag mý tóg Topĕ tý tý ěg pĕ'i nĩ kĕmĕn mũ.

⁴ Kejën tóg ag mrĕ nĩ nĩ. Ký tóg ag mý: “ver *Jerusalém* tá kĕpa tŭg nĩ,” he mũ. “Tá nýtĩ ký Topĕ tý ĕjag mý nĕn tó ja jĕvĕnh nĩ, isý ĕjag mý nĕn tó ja ěn ti,” he tóg. ⁵ “*João* vŷ goj tý ěg kygpe ja nĩgtĩ,” he tóg. “Hĕ ra ĕjag tóg kĕnhmar Topĕ kupřĕg tý jagřĕ nýtĭnh ke mũ. Sŷ ĕjag kygpenh ken hĕ vĕ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tý kanhkĕ ra tĕg

⁶ Kejën ag tóg vĕnh mĕn mĕn mũ sir, *Jesus* tý ũn vin mũ ag. Ký tóg ag mrĕ nĩ nĩ. Ký ag tóg ti mý: “*Senhor*,” he mũ. “Ā mý ũri ěg *povo* tý *Israel* tý pĕ'i mág fĕg mĕn mũ’,” he ag tóg ti mý.

⁷ Hĕ ra tóg ag mý: “vó, Topĕ hĕ vŷ ki kanhró nĩ. Ājag tŷ pijé’,” he mũ. “Kurĕ ěn ki kanhrĕn ke tŷ ĕjag tóg nĩ, Topĕ tý ĕjag pĕ'i mág fĕg mĕn ke kurĕ ti,” he tóg. ⁸ “Hĕ ra Topĕ kupřĕg vŷ tý ĕjag jagřĕ nĭnh ke mũ. Ký ti hĕ vŷ ĕjag tar han ke mũ, ĕjag tý inh kĕmĕn jĕ. *Jerusalém* tá ĕjag tóg inh kĕmĕn ke mũ, ga tý *Judĕia* tá ke gé, ga tý *Samaria* tá ke gé, ga fyn ja tá hĕ ke gé mŷr,” he tóg, *Jesus* ti. ⁹ Ti tý tag tó kar ký tóg vĕhĕ kynhmŷ tĕpřy mũ sir ag rĭnve, ký kanhkĕ góg vŷ ti kri rŭm ke mũ sir, ti ve mĕn tŷ ag tóg nĩ sir. ¹⁰ Ký ag tóg kanhkĕ tugnŷm mũ, ag tý ti tŷg ven ký.

Hĕ ra vĕhĕ ũn rĕgre ag tóg tá nýtĩ, kur kupřĕ rĭnh ký. Topĕ tý jĕgnĕ jafĕ ag vĕ. ¹¹ Ký ag tóg ag mý: “ha vé,” he mũ. “Ājag ne tóg kanhkĕ tá ĕvĕnh nýtĩ nĩ’. *Jesus* vŷ vŷn kenh ke mũ. Ti tŷg ja ěn ri ke han jĕ tóg ke mũ. Ti tý kanhkĕ ra tĕpřy vĕ, hĕ ra tóg tá kĕtĕre mĕn ke mũ gé,” he ag tóg.

Ag tý Matias fĕg

¹² Ký ag tóg vŷnvŷn ke mũ sir, *Jerusalém* ra, krĭ tý *Oliveiras* tá kĕmŷ ký.

¹³ Ũ tý tá kĕmŷ mũ ag hĕ vĕ, hĕ vŷ: *Pedro, João, Tiago, André, Filipe, Tomé, Bartolomeu, Mateus, Tiago ũ, Alfeu* kósin ěn, *Simão, Judas ũ, Tiago* kósin ěn, he mũ, *Jesus* tý ũn vin mũ ěn ag. ¹⁴ Tá junjun ký ag tóg Topĕ mrĕ vĭ mũ, ag tý hĕ tá nýtĩ ěn tá, ũn tŷtá fag mrĕ hĕ, *Maria* fi ke gé, *Jesus* mŷnh ěn fi, ti jĕvy ag mrĕ hĕ ke gé, ha mĕ.

¹⁵ Kejën *Jesus* mrĕ ke tý hĕn ri ke ag vŷ tá nýtĩ nĩ, vĕnh mĕn ký, ũ tý 100 kri 20 (ke) hŷn.

¹⁶ Ký *Pedro* tóg: “ha vé, inh kanhkĕ’,” he mũ. “Vĕsŷ tóg rán ký nĩ. Topĕ kupřĕg tóg *Davi* krĭn ja nĩgtĩ, ti tý *Judas* to rán jĕ, hĕ ra tóg ki hĕ tó ja nĩ, vĕnh rán ki,” he tóg. “Ũ tý *Jesus* kĕgmĭnh ke mũ ag jĕmĭ tóg kĕtĭg ja nĩ, *Judas* ti. ¹⁷ Hĕ ra tóg tý ěg mrĕ ke ja nĩ, ký ti tý nĕn han mũ tóg ěg tý nĕn han mũ ri ke ja nĩ gé. ¹⁸ Hĕ ra tóg *Jesus* kato jĕnkamy mĕn ja nĩ, ký tóg jĕnkamy ěn tý ĕpŷ kajĕm ja nĩgtĩ. Hĕ ra tóg ti nunh kĕ vĕnh jĕján ja nĩ, ký tóg tam ke ký kutĕ ja nĩ, ký ti nug tóg jar ja nĩ, ký ti nug tóg kĕkutĕ ja nĩ, ký tóg ter ja nĩ, *Judas* ti. ¹⁹ Ký *Jerusalém* tá ke kar ag tóg mĕg mũ sir, hĕ ký ag tóg ti japŷ to: *Aceldama*, he mũ, hĕ vŷ: ĕpŷ kyvĕnh, he mũ, ěg vĭ ki,” he tóg.

²⁰ “Ēg tý Topĕ mŷ jĕnjĕn jafĕ ki tag tóg rán ký nĩ, hĕ mĕ: ěn jamĕ vŷ vag ke mũ, ũ pijé ki ĕmĕn mĕn mũ’, he tóg, vĕnh rán ki, *Judas* to. Ký ũ vŷ ge nĩ gé, hĕ mĕ: ũ tý ti jĕg ja kĕ jĕ ký ti rĕnhřĕj han ke vĕ, he tóg mũ gé. ²¹ Hĕ ký, mũ nŷ, ti jĕgja ki ũ fĕg jĕ, ũ tý ěg mrĕ *Jesus* tý ga mĭ tŷ vĕg mũ, ²² ũ tý *João* tý *Jesus*

kype vэг mũ, ù tỹ *Jesus* tỹ nén han mũ ve kãn mũ, ti tỹ kanhkã ra tĩg mré hã. Ën tóg sir ãg mré ti rĩr mãn tónh ke mũ,” he tóg, *Pedro* ti.

²³ Kỹ ag tóg ùn régre ag vin mũ, hã vỹ: *José*, he mũ, ti jiji ù hã vỹ: *Barsabás*, he mũ. Ti mré ag tóg *Matias* fэг mũ gé. ²⁴ Kỹ ag tóg *Topê* mré vĩ mũ, ha mẽ. “Ëg jóg', ãg tỹ nén to jykrén mũ ki kanhró ã tóg nĩ. ã hỹn ù tỹ hẽ kuprэг, ²⁵ ti tỹ ãg mré ã rãnrãj tag han jé, ti tỹ tỹ ãg mré *apóstolo* jẽ jé? *Judas* vỹ ti rãnrãj tovãnh. Kỹ ù tỹ hẽ nỹ ti jэг ja kã jẽnh mũ ha?” he ag tóg mũ, *Topê* mỹ. ²⁶ Kỹ ag tóg to joga he mũ sir, hã ra *Matias* tóg *Judas* jэгja kã jẽ mũ. Hã kỹ tóg tỹ ù tỹ 11 (ke) ag mré ke nĩ sir. Tỹ tóg *apóstolo* jẽ sir.

2

Topê kuprīg tỹ tỹ ãg jagrẽ

¹ Vãhã tóg fénhta tỹ *Pentecostes* kurã tá krỹg mũ. Kỹ vènh kar vỹ vènh mãn kỹ nỹtĩ nĩ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ãn ag.

² Kỹ vãhã kanhkã tá kóho ri ke tóg mẽ há tí. Króg, he tóg mũ. Kỹ ãn tóg kóho ri ke ãn tỹ fór mũ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag nỹtĩ ãn tá.

³ Kỹ ag tóg nén nẽ vэг mũ, hã ra tóg tỹ pĩ gru hã pẽ nĩ. Vènh kãpópãm kỹ tóg nĩ nĩ. Kỹ tóg ag kri nĩ' nĩ' he kãn mũ, pĩ gru hã pẽ ãn ti. ⁴ Kỹ *Topê* kuprīg tóg ag ki ge kãn mũ. Kỹ ag tóg vènh vỹ ù tugtó mũ, *Topê* kuprīg tỹ ag krĩn kỹ, ti tỹ tỹ ag jagrẽ nĩn kỹ.

⁵ Hã ra *Jerusalém* tá ke ù ag tóg *Topê* to há nỹtĩ gé. *Judeu* ag vè gé, hã ra ag tóg *povo* tỹ hẽn ri ke mĩ mogmog ja nĩ. Hã kỹ ag vỹ tóg tó tỹ hẽn ri ke nĩ.

⁶ Ag tỹ kóho ri ke ãn mẽ kỹ ag tóg vènh mãn mũ. Kỹ ag tóg ag vỹ e ãn ki *Pedro* ag tỹ nén tó mũ mэг mũ. ⁷ Kỹ tóg ag mỹ e tí. Ag fe tỹ hẽn ri ken kỹ ag tóg: “ha vé, *Galiléia* tá ke ag vè mỹr,” he mũ. “*Galiléia* tá ke ag vỹ vyr mỹ vỹ nỹtĩ. ⁸ Hã ra ãg tóg ãg vỹ pẽ ki ag vỹ mэг mũ,” he ag tóg. ⁹ “Ëg kã ù ag tóg *Pártia* tá kãmũ mũ, kỹ ù ag tóg *Média* tá kãmũ mũ gé, ù ag tóg ga tỹ *Elão* tá

kãmũ mũ, ù ag tóg ga tỹ *Mesopotâmia* tá kãmũ mũ, ù ag tóg *Judéia* tá kãmũ mũ, ù ag tóg *Capadócia* tá kãmũ mũ, kar kỹ *Ponto* tá, *Ásia* tá, ¹⁰ *Frígia* tá, *Panfília* tá, *Egito* tá, ga tỹ *Líbia* tá, ãmã tỹ *Cirene* ãn mã tá. ù ag tóg ãmã tỹ *Roma* tá kãmũ mũ gé. ¹¹ ù ag tóg tỹ *Judeu* nỹtĩ, kar kỹ ù ag tóg tỹ fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ nỹtĩ gé. ù ag tóg goj vãso tỹ *Creta* tá kãmũ mũ, ù ag tóg ga tỹ *Arábia* tá kãmũ mũ gé. Ëg kar tóg ãg vỹ pẽ ki ag tỹ *Topê* kãmén mũ mэг mũ, “he ag tóg. ¹² Ag mỹ e tĩn kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ne nẽ hỹn'?” he mũ. Ag fe tóg jũrũn ke mũ, ag tỹ ge ve ja tũ nỹtĩn kỹ.

¹³ ù ag tóg hã ra nyg mũ. “Kronkron kỹ ag kãgter nỹtĩ mỹr,” he ag tóg.

Pedro tỹ ag mỹ Topê vỹ tó

¹⁴ Kỹ *Pedro* tóg ù tỹ 11 (ke) ag mré jэгnẽ kỹ jamã há ra ag mỹ: “inh kanhkã',” he mũ. “*Jerusalém* tá ke! Jẽmẽ há han ra, sỹ ãjag mỹ nén tó mũ ti,” he tóg. ¹⁵ “ãjag ne tóg: kronkron kỹ ag kãgter nỹtĩ, he mũ. Hã tũ vè hã ra, “he tóg.

¹⁶ “Hã ra tóg vãsỹ rán kỹ nĩ, ãg tỹ ùri nén vэг mũ ti. *Topê* vỹ tó tí tỹ *Joel* tóg vãsỹ tag rán ja nĩ, ha mẽ: ¹⁷ “kurã tỹ ãgno to hã sóg inh kuprīg jẽnẽnh mũ, vènh kar mỹ, ti tỹ tỹ ag mré fag jagrẽ nĩ jé, he ja tóg nĩ, *Topê* ti. Kỹ ãjag krẽ ag tỹ fag mré *Topê* vỹ mẽ kỹ tónh ke vè. Kyrũ ag tỹ nén nẽ venh ke vè. Kófa ag tỹ vènh pétinh ke vè. ¹⁸ Sỹ inh kuprīg tỹ inh mré rãnrãj mũ ag jagrẽ han ke vè, fag ke gé. Kỹ fag tóg ag mré inh vỹ tónh ke mũ gé, he tóg, *Topê* ti,” he tóg, *Joel* ti. ¹⁹ “ãjag tỹ nén han vãnh han jé sóg ke mũ gé, ãjag mỹ, kanhkã tá, ga tá ke gé, ãprã, kyvènh mỹr, pĩ mỹr, nĩja mỹr. ²⁰ Kỹ rã tỹ kutyg ke vè, kysã kyvènh ke vè gé. Kar kỹ *Topê* kurã vè sir, kurã mág ãn ti. ²¹ Kỹ ù tỹ *Topê* mỹ nén kar to vỹ mũ ãn kren ke vè sir,” he tóg, *Topê* ti. *Joel* tỹ rán hã vè, vãsỹ,” he tóg.

²² “Inh kanhkã', *Nazaré* tá *Jesus* ãn vè mỹr. Ti hã tóg nén han vãnh hynhan ja nĩgtĩ. *Topê* jykre hynhan ja

tóg nĩgtĩ, Topě tỹ ti jěněn kỹ. Hã ra Topě tóg ti mỹ tó ja nĩ, ti tỹ *milagre* ěn hynhan jé, ãjag tỹ ve kỹ ti to jykren há han jé,“ he tóg. ²³ “Hã ra Topě tóg ãjag mỹ ti fěg ja nĩ. Hã kỹ ãjag tóg ka to ti sa ja nĩ. Ti tén ja ãjag tóg nĩ. Kỹ ũ tỹ ka to ti sãg mũ ěn ag jykre vỹ pãno tãvĩ nĩ. ²⁴ Hã ra Topě tóg ti rĩn mãn ja nĩ, hã kỹ tóg vëser jagtar ěn tỹ tũ' he ja nĩ, ti mỹ. Hã kỹ tóg vëser jamã tá nĩg mág ja tũ nĩ, *Jesus* ti,” he tóg.

²⁵ “Hã kỹ *Davi* tóg *Jesus* jo tag tó ja nĩ, kỹ tóg *Jesus* tỹ ti jóg mré vĩ ri ke nĩ. Ti to tóg: ěg jóg', he ja nĩ. Ā vég isóg nĩ nĩ. Inh pějja tá ã tóg nĩ nĩ, hã kỹ sóg krónh ke tũ nĩ. ²⁶ Hã kỹ inh fe tóg mrin ke mũ. Vĩ sér han isóg nĩ nĩ. Iser kỹ inh fár tóg nỹnh ke mũ, hã ra sóg to krĩ kufy tũ nĩ. ²⁷ Inh kuprĩg vỹ vënh kuprĩg jamã tá nĩg mág han ke tũ nĩ. Inh fár vỹ vag ke tũ nĩ gé, sỹ tỹ ã tỹ kuprěg ja nĩn kỹ. ²⁸ Inh kanhrãn ã tóg nĩ nĩ, isỹ kanhkã to ěpřy ěn ve há han jé. Isỹ ã mré nĩn kỹ tóg inh mỹ sér tãvĩ tĩ, he ja tóg nĩgtĩ, *Davi* ti,“ he tóg.

²⁹ “Inh kanhkã.' *Davi* to jykren há han. Ti tỹ vënh kãmén tũ vë. Vãsỹ tóg ter mỹr, hã kỹ ěg tóg ti kej vég tĩ, ũri. ³⁰ Ti tỹ ga mĩ tĩ mũn kã tóg Topě vĩ tó tĩ ja nĩgtĩ, *Davi* ti. Kỹ Topě tóg ti mỹ: ã krě'krě ag kã ũ vỹ tỹ pã'i mág nĩnh mũ, he ja nĩgtĩ. Ti tỹ *Cristo* kãtĩg ke tó jan hã vë. ³¹ Hã kỹ tóg *Cristo* rĩr mãn ke tó ja nĩgtĩ gé, ti tỹ: inh fár vỹ vag ke tũ nĩ, hen kỹ. *Cristo* pijé vëser jamã tá nĩg mág han', kỹ ti fár vỹ vag ja tũ nĩ gé,” he tóg, *Pedro* ti.

³² “*Cristo* vë, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Topě vỹ ti rĩn mãn, kỹ ěg kar tóg ti ve ja nĩgtĩ,” he tóg. ³³ “Topě tóg ti mỹ: kunĩg, inh pějja tá nĩ, he ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn nĩm, hã vỹ: Topě kuprĩg, he mũ. Hã kỹ tóg ěg mỹ tỹ ěg jagrě han mũ, *Jesus* ti. Hã kỹ ãjag tóg ũri tag vég mũ,” he tóg.

³⁴ “*Davi* hã tóg rĩr mãn ja tũ nĩ ver, kanhkã ra tóg tãpřy ja tũ nĩ ver, ge ra tóg tag tó ja nĩ, ha mē: “ěg jóg mág vỹ inh *Senhor* mỹ tag tó ja nĩ, hã vỹ: nĩ ra ver, inh pějja tá, ³⁵ sỹ ã kato vãsãnsãn mũ ag tỹ ã krēm vin jé. Kỹ ag sigse vë

siř,” he ja tóg nĩ. *Davi* tỹ tón hã vë,” he tóg.

³⁶ “*Jesus* tag, ãjag tỹ ka to ũn sãg mũ tag hã vỹ tỹ ěg *Senhor* nĩ. Topě vỹ ti to: tỹ tóg *Cristo* nĩ, tỹ tóg vënh kar *Senhor* nĩ, he mũ. ěg *povo* tỹ *Israel* tỹ vënh vĩ tag kri finh ke vë,” he tóg, *Pedro* ti, ũ tỹ vënh mãn kỹ nỹtĩ ag mỹ.

³⁷ Ag tỹ ti vĩ tag mē kỹ ti jykre tóg ag kã ra rã mũ siř. Kỹ ag tóg ti mỹ: “kỹ ěg hỹn hě ri kenh mũ, vỹ?” he mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ kar ag mỹ ke gé.

³⁸ Kỹ *Pedro* tóg ag mỹ: “ãjag jykre pãno tovãnh ra. Kỹ ěg tóg ãjag kygpenh ke mũ, *Jesus Cristo* jiji tó kỹ,” he mũ. “Kỹ Topě tóg ãjag mỹ ãjag tỹ ti vĩ mranh ja tỹ vënh pãte fón ke mũ. Kỹ ãjag tóg Topě kuprĩg tỹ jagrě nỹtĩnh mũ gé. ³⁹ Ti tỹ ãjag hã mỹ ti nĩm ke vë, ãjag krě mỹ ke gé. Ti tỹ ũn mỹ vënh vĩ jěněg mũ kar ag mỹ tóg nĩm tĩ, Topě ti, ěg jóg mág ti, ag tỹ ver kuvar há tá mũ hã ra,” he tóg, *Pedro* ti.

⁴⁰ Vĩ tỹ hěn ri ke han tóg, *Jesus* kãmén kỹ. Ag jyvěn tóg mũ gé, kỹ tóg ag mỹ: “*Jesus* mỹ: inh kren han nĩ, hem nĩ,” he mũ. “ěg kar vỹ vëjykre pãno han kãn, hem nĩ,” he tóg.

⁴¹ ũ tỹ ti vĩ han mũ ag kygpég ag tóg mũ siř. Kurã ěn kã ũn kygpe kỹ nỹtĩ ag vỹ tỹ ũ tỹ 3 *mil* (ke) nỹtĩ hỹn, hěn ri ke mũn. ⁴² ěn ag vỹ kurã kar ki *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag vĩ jěmē jé vënh mãn tĩ, jagně ve jé ke gé. Kỹ ag tóg *Jesus* jamĩ ko mũ siř. Kỹ ag tóg ti mré vĩ mũ gé, kurã kar ki.

Jesus ki ge mũ ag jykre

⁴³ Kỹ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg ěg tỹ nén han vãnh tỹ hěn ri ke han tĩ nỹtĩgtĩ. Hã kỹ vënh kar tóg Topě kaměg tĩ. ⁴⁴ Jãvo ũ tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg jagně mré vëjykre pir han mũgtĩ, fag ke gé. Kỹ ag tỹ nén vỹ tỹ jagně tũ ri ke nỹtĩ. ⁴⁵ ũ ag tóg ag tỹ nén ũ vëne he mũ gé, jãnkamy to, kỹ ag tóg ũn jãnkamy tũ ag mỹ vënh kãpópãm tĩ. ⁴⁶ Kurã kar ki ag kar tóg Topě ĩn ra mũ tĩ, ag tỹ ti mré vĩ jé, fag ke gé. Ag ĩn kã ki ag tóg *Jesus* jamĩ ko mũgtĩ gé. Ag mỹ tóg sér tĩ siř, fag mỹ ke gé. ⁴⁷ Kỹ ag tóg

Topē mý: “há ti nĩ,” he tĩ gé. Jo vėnh kar tóg ag to há nýtĩ gé. Ký Topē tóg kurā kar ki ũ ag mý krĩ há nĩm tĩ gé, ký ag tóg ti ki ge mũ. Hã ký ag tóg koměr hã e nýtĩ, fag ke gé.

3

Ũn kãnhgrĩ tỹ há' he

¹ Kejėn *Pedro* mré *João* ag tóg Topē ĩn ra mũ mũ, *meio dia* pãte 3 óra ki. *Judeu* ag tỹ Topē mré vĩ jafã vė, hã vỹ: 3 óra, he mũ.

² Topē ĩn tá ũ tóg nĩ nĩ, ũn kãnhgrĩ. Ti mũr mũ kã tóg ge nĩ. Tá tóg: “inh mý nén ũ nĩm,” he nĩgtĩ, ũ tỹ Topē ĩn kã ra ge mũ ag mý.

Ĕn va ag tóg kãmũ mũ, jãnkã tá ti nĩm jé. Ký *João* mré *Pedro* ag tóg Topē ĩn tá junjun mũ. ³ Ũn kãnhgrĩ tỹ *Pedro* ag ve ký tóg ag mý nén ũ to vĩ mũ. ⁴ Ký ag tóg ti tugnỹm mũ. Ký *Pedro* tóg ti mý: “ėg ki ěvãnh,” he mũ. ⁵ Ký tóg ag ki ěvãnh mũ. “Ag hỹn inh mý jãnkamy nĩm ke mũ,” he tóg.

⁶ Hã ra *Pedro* tóg ti mý: “jãnkamy tóg inh mý tũ tĩ,” he mũ. “Sỹ nén ma tĩ hã tỹ sóg ã mý nĩm mũ, hã vỹ: *Jesus Cristo* jiji hã tó ký, sóg ã mý: ha jėg, he mũ,” he tóg, *Pedro* ti, ũn kãnhgrĩ mý. ⁷ Ký tóg ti pėgia tá ti kãgmĩ ký ti fėg mũ.

Kỹ vãhã ti pėn tóg tar' he mũ sir, ti pėn nágnán ti. ⁸ Hũm he tóg mũ sir. Jėg há' he tóg mũ. Vãhã tóg tĩ mũ sir. Ký tóg ag mré Topē ĩn kã ra ra mũ sir. Tá tóg hũm hũm he mũ. Topē mý tóg vĩ há han mũ sir.

⁹ Ký vėnh kar tóg ti vėg mũ, ti tỹ hũm hũm hen ký, ti tỹ Topē mý vĩ há han ký. ¹⁰ Ký ag tóg ti ki kanhrãn mũ. “Topē ĩn jãnkã tá nĩ ěn hã vė mýr, vėnh kar mý: inh mý nĩm, he tĩ ěn hã vė mýr,” he ag tóg ti to. Ký tóg ag mý e tĩ sir. Ag fe tóg jũrũn ke mũ sir.

Pedro tỹ Topē jykre kãmén

¹¹ Hã ra tóg *Pedro* mré *João* ag mré tĩ mũ, ũn kãnhgrĩ ja ěn ti. Hã ký vėnh kar tóg ag to vėnh mãn mũ, Topē ĩn krēm, pã'i tỹ *Salomão* he mũ ěn sala tá. Ag mý tóg e tĩ, ti tỹ há' hen ký.

¹² *Pedro* tỹ ũn e ěn ag ve ký tóg ag mý: “inh kanhkã', ģag fe hã ne tóg

jũrũn ke mũ',” he mũ. “Ĕg tỹ vėsóg ki ti tỹ há' he tũ vė. Topē tỹ ti tỹ há' he vė mýr. Ĕg tỹ vėjykre kuryj han mũ ra ěg tóg ge han ki kagtĩg nýtĩ,” he tóg.

¹³ “Ĕg jógióg ve ag vỹ Topē to há ja nýtĩgtĩ, *Abraão* ti, *Isaque* ti, *Jacó* ti ke gé. Topē ěn vė mýr, ũ tỹ ti tỹ há' he mũ ti. Topē ěn vỹ ti kósin tỹ ũn mág han. Ti hã vỹ tỹ *Jesus* nĩ. Hã ra ģag tóg fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatos* mý ti fėg ja nĩgtĩ, ký tóg: ti kavãn jé sóg ke mũ, he mũ vė. ¹⁴ Hã ra ģag tóg ũ tỹ vėjykre kuryj han mũ to, nejé, he ja nĩgtĩ, Topē tỹ ũn kuprėg mũ ěn to, *Jesus* ěn to. Hã ra ģag tóg ũ tỹ ũn tén mũ to: ti kava ra, he ja nĩgtĩ.

¹⁵ ũ tỹ ěg rĩnrĩr han mũ ěn tén ja ģag tóg nĩgtĩ mýr. Hã ra Topē tóg ti rĩn mãn ja nĩ, ti ter mũ hã ra, ký ěg tóg ti ve ja nĩgtĩ,” he tóg.

¹⁶ “Kỹ ěg tóg *Jesus* ki ge mũ. Hã ký *Jesus* tóg ũn kãnhgrĩ ja tag tỹ tar' he mũ, ģag tỹ ũn vėg mũ tag ti. *Jesus* vỹ ti tỹ ti ki rã han. Hã ký tóg ti tỹ *Jesus* ki rã ký há' he mũ sir, ģag rĩnve,” he tóg.

¹⁷ “Inh kanhkã', ģag tỹ ki kagtĩg nýtĩn hã ký ģag tóg *Jesus* tén ja nĩgtĩ, pã'i ag mré.

¹⁸ Hã ký Topē tóg vãsỹ rán ký nĩ ěn han. Topē vĩ tó tĩ ag kar tóg vãsỹ *Jesus* jagtar ke ti tó ja nĩgtĩ, Topē tỹ ag mý: ha tó, hen ký. “Topē tỹ ũn jėnėg mũ ěn tỹ jagtar ke vė, *Cristo* ti,” he ja ag tóg nĩgtĩ.

¹⁹ Ký ģag jykre pãno tovãnh nĩ. Topē jykre ki gem nĩ, Topē tỹ ģag tỹ ti vĩ mranh tỹ tũ' he jé. ²⁰ Ký ģag tóg tỹ Topē mré ke nýtĩn mũ. Ký tóg ģag krĩ tỹ kãnhvy' henh ke mũ. Kar ký tóg ģag mý ti jėnė mãn ke mũ gé, ti tỹ ģag mý ũn jėnėnh ke mũ ěn ti, *Cristo* ti, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. ²¹ Ti tỹ kanhkã tá nĩ vė ver. Ti tỹ ti kurā pėtēm ký tóg vãhã tá vỹn kenh ke mũ, Topē tỹ nén kar han mãn ke kurā ěn kã.

Hã ký Topē tóg vãsỹ ti vĩ tó tĩ ag mý tó ja nĩgtĩ, ag tỹ vėnh kar mý ti vĩ tó jé, ti tũ ag kar mý. ²² Hã ký *Moisés* vỹ tag tó ja nĩ, ha mē: Topē vỹ ģag mý ti vĩ tó tĩ ũ jėnėnh ke mũ, ti tỹ ģag mý Topē vĩ tó jé, inh ri kén. Ĕn vĩ jēmēm nĩ. ²³ ũ tỹ ti vĩ jēmē jãvãnh ěn ter ke vė, ěn pijé tỹ

Topē tū nī', he ja tóg nīgtī, *Moisés* ti, "he tóg.

²⁴ "Topē vī tó tī ag kar vỹ tó ja nīgtī, ěg tỹ ũri vég mũ tag ti. *Samuel* vỹ tag tó vén ja nīgtī, kar kỹ ti nón ke ag tóg vāhā tag tó ja nī gé.

²⁵ Topē vī tó tī ěn krē vỹ tỹ ājag nỹtī. Ājag jógjóg ve ag hā mré tóg jykrén ja nīgtī, Topē ti, *Abraão* hā mré. Hā kỹ tóg *Abraão* mỹ: ā kósin ũ hā tigrĩn sóg vėnh kar to há nĩnh mũ, he ja nīgtī, Topē ti. ²⁶ Ājag hā mỹ tóg ti kósin jėnė, ti rĩn mǎn kỹ. Ājag hā mỹ tóg tó vén, ājag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. Ājag tỹ ājag jykre pāno tovānh jé," he tóg, *Pedro* ti, *João* mré.

4

Pā'i ag tỹ Pedro mré João to jũ

¹ Ag tỹ ver vėmėn nỹtĩ ra pā'i ag tóg tá junjun mũ, Topē ĩn to pā'i ag, ũ tỹ: "ěg hỹn rĩnrĩr mǎn ke tũ nĩ, ěg ter kar kỹ," he mũ ag mré hā. ² Kỹ ag tóg *Pedro* ag to jũgũ mũ, ag tỹ: "*Jesus* vỹ rĩr mǎn. Kỹ ěg tóg ti ri kén rĩr mǎn ke mũ gé, ěg ter kỹ," hen kỹ. ³ Hā kỹ ag tóg *Pedro* ag sigsėg mũ. Vėseja kǎ tá ag tóg ag vām mũ, ag tỹ tá nũgnũr pir han jé. Rǎké ti nỹ ha, hā kỹ ag tóg: "ha ver kǎ tá nũgnũr," he mũ.

⁴ Hā ra ũ tỹ hėn ri ke ag tóg *Pedro* ag vĩ mē kỹ kri fi ja nīgtī. ũ tỹ 5 mil (ke) ag vė, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag, ũn tỹtǎ fag mré tó tũ.

⁵ Tỹ vaj kỹ pā'i ag tóg vėnh mǎn mũ, kófa ag mré hā, Topē vĩ to ěg kanhrān tĩ ag mré hā, *Jerusalém* tá. ⁶ Topē tũ to pā'i mág jiji hā vỹ: *Anás*, he mũ. Ag pā'i mág ũ jijin hā vỹ: *Caifás*, he mũ. Pā'i mág kanhkǎ ũ jiji hā vỹ: *João*, he mũ, kỹ ũ jijin hā vỹ: *Alexandre*, he mũ. Pā'i kar ag vỹ tá vėnh mǎn kỹ nỹtĩ. ⁷ Vėnh kuju ki ag tóg *Pedro* ag vin mũ, kỹ ag tóg: "ũ nỹ ājag mỹ vėjykre tag nĩm, ājag tỹ ũn kǎnhgrĩ ěn tỹ há' he jé? ũ jykre tỹ ājag ti tỹ há' hé?" he ag tóg mũ.

⁸ Kỹ vāhā Topē kuprĩg tóg *Pedro* krĩn mũ. Kỹ tóg: "ha vé, ⁹ nén ũ há to ājag tóg ěg sigsėg mũ, ěg tỹ ũn kǎnhgrĩ tỹ há' he mũ ěn to," he mũ. "Kỹ ājag tóg

vāhā ěg jykre jėmė sór mũ ha. ¹⁰ Ājag mỹ sóg ěg jykre tónh mũ, *Judeu* kar tỹ ki kanhró nỹtĩ jé. *Jesus* tigrĩn tóg há' hé, *Nazaré* tá ke ěn tigrĩn tóg tar jė nĩ, ājag tỹ ũ tỹ ka to sǎg mũ ěn hā tigrĩn. Topē tóg ti rĩn mǎn ja nĩ, ũ tỹ krunh to ter mũ ěn ti," he tóg. ¹¹ "*Jesus* ěn hā to tag tóg rán kỹ nĩ, ha mē: ājag tỹ pó tỹ ĩn han kỹ ājag tóg pó ũ fón, ti tỹ ājag mỹ kórėg nĩn kỹ. Hā ra Topē tóg pó ěn hā tỹ ĩn nũna han mũ, he ja tóg nĩ.

¹² ũ pijé ěg kren han ke mũ vė'. Hā ra Topē tóg *Jesus* fėg, ti hā tỹ ěprǎ ke kar ag krenkren han jé, fag ke gé. ěg kren han ke mũ ũ venh ke tũ ěg nĩ mỹr," he tóg, *Pedro* ti.

¹³ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. "ěg kamėg tũ ag tóg nĩ mỹr," he ag tóg, *Pedro* ag to. "*Escola* ki ge mág ja tũ ag nỹtĩ vė," he ag tóg. To jykrén kỹ ag tóg: "*Jesus* mré ke ag vė," he mũ.

¹⁴ Hā ra ũn kǎnhgrĩ ja ěn tóg tá jė, ag mré. Kỹ ag tỹ ne tỹ ag kato vĩnh ke tóg tũ tĩ sir. ¹⁵ Kỹ ag tóg *Pedro* ag mỹ: "ha ver kǎpa jėg," he mũ. Kỹ pā'i ěn ag tóg ver jagnė mré to jykrén mũ. ¹⁶ Kỹ ag tóg: "ěg hỹn ag tỹ hė ri kenh mũ ha'?" he mũ. "*Jerusalém* tá ke kar vỹ ag tỹ nén han mũ ki kanhró nỹtĩ. Kỹ ag jykre tóg vėnh kar mỹ há nỹ. Kỹ ěg tỹ ag to: ag ón vė, hen kỹ tóg vėnh mỹ nĩ sir," he ag tóg. ¹⁷ "Ag tỹ hā ra vėnh kar mỹ *Jesus* tó kỹ tóg vėnh mỹ nỹ gé. Kỹ ěg tỹ ag mỹ: ha tó mǎn tũg, henh ke vė, ājag tỹ ti tó mǎn kỹ ěg tóg ājag vóg kónǎn ke mũ ha, he jé ěg tóg ke mũ," he ag tóg. ¹⁸ Kỹ ag tóg *Pedro* ag jé prėr mǎn mũ. Kỹ ag tóg: "Ker ũ mỹ tó mǎn hė'. Ker *Jesus* tỹ vĩ mǎn hė'," he mũ.

¹⁹ Hā ra *Pedro* tóg *João* mré ag mỹ: "Topē tóg ěg mỹ: ha vėnh kar mỹ tó, he ja nĩ. Hā ra ājag tóg: "ker tó hė'," he mũ. ěg hỹn ũ tỹ hė vĩ han mũ', Topē vĩ vó, ājag vĩ vó? Ne nỹ hỹn Topē mỹ há nĩnh mũ? ěg mỹ tó. ²⁰ ěg pijé tó tũg mũ', ěg tỹ nén vég mũ ti, *Jesus* tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn ti," he ag tóg.

²¹ Hā ra pā'i ag tóg: "ker tó hė', ker tó hė'," he mǎn mũ gé. Kỹ ag tóg ag kygvāg mũ sir. Ag tỹ ag vóg kónǎn há

ra ag tóg ke tũ nĩ, vėnh kar tỹ ag to há nỹtĩn kỹ, vėnh kar tỹ Topě to: “há ti nĩ, há kỹ tóg ũn kãnhgrĩ ěn tỹ há' he mũ',” hen kỹ.

²² Hã ra ũn kãnhgrĩ ja ěn tóg tĩ nĩ sir. 40 (ke) anos kãfór han tóg, kỹ Topě tóg ti tỹ há' hé.

Jesus mré ke ag tỹ Topě mré vĩ

²³ Pedro ag tỹ kygvar kỹ ag tóg ag mré ke ag to mũ mũ. Kỹ ag tóg pã'i tỹ ag mỹ nén tó mũ ěn kãmén mũ, kófa ag tỹ: “ker Jesus tó hě',” he mũ ěn ti. ²⁴ Kỹ vėnh kar ag tóg Topě mỹ vĩ há han mũ. Kỹ ag tóg: “ěg jóg mág', tỹ ģ tóg vėnh kar kri ke nĩ,” he mũ. “Kanhkã han ģ mỹr, ga ti, goj ti ke gé, mũ mũ kar ke gé. ²⁵ ěg jógjóg tỹ Davi krĩn ja ģ tóg nĩgtĩ, ģ kuprĩg tỹ. Kỹ tóg Jesus tó ja nĩgtĩ, kỹ tóg: fóg kar ag ne tóg jũgjũ mũ, kanhgág ag ke gé, he ja nĩgtĩ. ²⁶ Nação kar ag pã'i ag vỹ vėnh génh kỹ nỹtĩ, ěg pã'i ag ke gé, Topě kato tẽgtẽ jé, Topě tỹ ũn kuprẽg mũ ěn ag kato, he ja tóg nĩgtĩ. ²⁷ Hã ra tóg ki há tó ja nĩ. ěmã tag ki ag tóg vėnh génh kỹ nỹtĩ, ģ kósin tỹ Jesus kato, ũn kuryj nĩ ěn kato. Pã'i mág tỹ Herodes vỹ ti kato tẽ mũ gé, pã'i tỹ Pilatos ke gé, fóg ag kar, Judeu ag kar ke gé. ²⁸ Ā tỹ vãsỹ nén tó mũ ěn han ag tóg mũ sir. ²⁹ Pã'i ag tỹ ěg mỹ nén tó mũ mẽ ģ tóg, ag tỹ ěg mỹ: “ker tó hě',” he mũ tag ti. Kỹ ěg tỹ tar' hem nĩ, ěg tỹ ag kamẽg tũ nĩ jé, ěg tỹ ģ vĩ tó jé, ěg tỹ tỹ ģ mré rãnhraj tĩ nỹtĩn kỹ. ³⁰ Kỹ ěg mré milagre hynhan nĩ gé. ũn kaga ag tỹ há' hem nĩ, ěg tỹ nén han vãnh han nĩ, ěg tỹ ģ mỹ to vĩn kỹ, ěg tỹ ģ kósin jiji tó kỹ, ũn kuryj nĩ ěn,” he ag tóg, Topě mỹ.

³¹ Ag tỹ ti mré vĩ kar kỹ ga tóg jũrũn ke mũ sir, ag tỹ vėnhmãn kỹ nỹtĩ hã ra. Kỹ Topě kuprĩg tóg ag krĩn mũ gé. Kỹ ag tóg mũmẽg tũ nĩn kỹ Topě vĩ kãmén mũ sir.

Jesus ki ge kỹ nỹtĩ ag jykre pir

³² ũ tỹ Jesus ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg jykre pir nỹtĩ. ũ pijé ti tỹ nén to: “isũ vė,” he tĩ'. Ag tỹ nén kar to ag tóg: “ěg tũ vė,” he tĩ, fag ke gé. ³³ Jesus tỹ ũn vin mũ ag tóg fag mré ěg Senhor tỹ Jesus rĩr mãn

tugtó mũ, to tar pẽ nỹtĩn kỹ. Kỹ Topě tóg ag ki rĩr há han mũ gé sir. ³⁴ Ag mré ke ũ pijé jagtar nỹtĩ'. Ag kã mũ ũ tóg ěpỹ nỹtĩ, kar ũ tóg ĩn nỹtĩ gé. Ag tũ ěn vėne he ag tóg mũ, kỹ ag tóg ti kaja ma kãmũ mũ, ³⁵ Jesus tỹ ũn vin mũ ag mỹ nĩm jé, jãnkamy ti. Kỹ ũn jagtar ag tóg jãnkamy ěn to ag tỹ nén ve sór mũ ěn mãn mũ sir, fag ke gé.

³⁶ Kỹ ũ tóg nĩ gé, ti jiji hã vỹ: José, he mũ. Jesus tỹ ũn vin mũ ag tóg ti to: Barnabé, he tĩ. Levi krẽ'krẽ ũ vė. Goj vãso tỹ Chipre tá ke vė.

³⁷ ěn hã vỹ ěpỹ nĩ, kỹ tóg ti japỹ fón mũ, kỹ tóg Jesus tỹ ũn vin mũ ag mỹ ti kaja ma kãtĩ mũ. Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ kãnhkrẽg mũ sir.

5

Ananias fag tỹ Topě mỹ ón

¹ Kỹ ũ tóg nĩ gé, ti jiji hã vỹ: Ananias, he mũ. Jãvo ti prũ fi jiji hã vỹ: Safira, he mũ. ěn fag vỹ tóg fag japỹ fón mũ gé. ² Kỹ tóg ti prũ fi mỹ: “ti kaja vėnh kãpóv péju kỹ ěg tóg nĩm ke mũ,” he mũ. Kỹ tóg Jesus tỹ ũn vin mũ ag mỹ nĩm mũ. “ěg japỹ kaja kar hã vė,” he tóg mũ ón kỹ.

³ Kỹ Pedro tóg ti mỹ: “Satanás hã ne tóg ģ krĩn ja nĩ', hã ra ģ tóg ti mỹ: nejé, he ja tũ nĩ,” he mũ. “Hã kỹ ģ tóg Topě kuprĩg mỹ ón. Hã kỹ ģ tóg ti kaja vėnh kãpóv péju kỹ nĩm ja nĩ',” he tóg. ⁴ “Ā japỹ vė mỹr, ha mẽ, kỹ ti kaja vỹ tóg tỹ ģ tũ nĩ gé sir. Kỹ ģ tỹ ma kãtĩ tũ nĩ ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ vė. Hã ra ģ tóg ģ ón ke to jykrén ja nĩgtĩ. Hã kỹ ģ tóg ěg mỹ ón,” he tóg, Pedro ti.

⁵ Ananias tỹ ti vĩ mẽ kỹ tóg kutẽ mũ. Ti ter vė sir. Kỹ tóg ũ tỹ mẽg mũ ag kar mỹ e tĩ. Ag fe tóg jũrũn ke mũ. ⁶ Kỹ kyrũ ag tóg jėgnėgnė kỹ ti fi han mũ. Kar kỹ ag tóg ti kėnh mũ mũ sir.

⁷ 3 óra tũg kỹ ti prũ fi tóg mũ kãtĩ mũ gé. Hã ra fi tóg fi mén ter mẽ ja tũ nĩ ver. ⁸ Kỹ Pedro tóg fi mỹ: “ãjag mỹ ti kaja tag to fón, ãjag japỹ ti?” he mũ.

Kỹ fi tóg: “hỹ, ti kaja tag to ěg tóg fón,” he mũ, ón kỹ.

⁹ Kŷ *Pedro* tóg fi mŷ: “ājag ne tóg jagnē mré to jykrén ja nī gé,” he mŷ. “Topē kuprīg mŷ ājag ón mŷr. Ũ tŷ ā mén kénh mŷ ag vŷ hur kāmŷ jēg. Kŷ ag tóg ā va mŷnh mŷ gé,” he tóg.

¹⁰ Kŷ fi tóg kutē kŷ hun ke mŷ gé sir. Kyrŷ ag tŷ junjun kŷ ag tóg fi ter vég mŷ gé. Kŷ ag tóg fi kénh mŷ mŷ gé, fi mén mré. ¹¹ Kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtī kar ag fe tóg jŷrŷn ke mŷ, ũ tŷ mēg mŷ kar ag ke gé.

Hā kŷ *Ananias* fag tóg Topē mŷ ón tigrŷn kāgter ja nī.

Ag tŷ Jesus tŷ ũn vin mŷ ag vóg kónān

¹² *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag tóg nén ve vānh tŷ hēn ri ke hynhan mŷgtī, vēnh kar mŷ. Kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtī kar ag vŷ kurā kar ki vēnh mān tī, pā'i tŷ *Salomāo* he mŷ ēn sala tá, Topē ĩn krēm. ¹³ *Jesus* ki ge tŷ ag tóg venh kāmŷ tŷ nŷgtī, ag tŷ ag kamēg kŷ. Hā ra tóg vēnh kar mŷ há nī sir, *Jesus* ki ge kŷ nŷtī ag jykre ti. ¹⁴ Kurā kar ki ũ tóg to jykrén' he mŷ, *Jesus* ki rā jé, ũ tŷ hēn ri ke ag, fag ke gé. Hā ki ag tóg e nŷtī sir, *Jesus* ki ge mŷ ēn ag.

¹⁵ Kejēn ag tóg ũn kagyga gé kāmŷ mŷ gé vāhā, ēpry kri. Tá ag tóg nŷgnŷ kŷ nŷtī. Kŷ ag tóg *Pedro* jāvānh mŷ. “Ti kānhvég tŷ ēg mī tīg kŷ ũ tóg hēn ri ke mŷn há' henh mŷ,” he ag tóg. Kŷ ag tóg hághá' he mŷ.

¹⁶ Ũ tŷ hēn ri ke ag tóg *Jerusalém* tá vēnh mān mŷ, ēmā kar tá kāmŷ ēn ag. Ũn kagyga ag gé ag tóg kāmŷ mŷ, ũn jagrē kórég ag ke gé. Kŷ ag tóg hághá' he kān mŷ sir.

¹⁷ Kŷ Topē tŷ to pā'i mág tóg jŷ pē han mŷ, ti mré pā'i kar ag ke gé. ¹⁸ Kŷ ag tóg *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag sigség mŷ, vēse ja mág tá.

¹⁹ Hā ra kuty tá Topē tŷ jēnē jafā tóg tere kŷ vēse ja jānkā nugnón mŷ. Ag gé tóg tī mŷ, ag kygvān kŷ, kŷ tóg ag mŷ: ²⁰ “ha mŷ jēg, Topē ĩn ra, ājag tŷ vēnh kar mŷ Topē vī tó jé, Topē tŷ ēg rŷnrŷn mān ke ēn ti,” he mŷ.

²¹ Tŷ vaj kŷ ag tóg kusāg pē ki Topē ĩn ra mŷ mŷ, tá Topē vī tó jé.

Hā ra Topē tŷ to pā'i mág tóg ti mré ke ag jēgnēg mŷ, ag tŷ kófa ag jé prēr jé, pā'i kar ag ke gé. Kŷ ag tóg vēse ja ra porisa ag jēgnēg mŷ, ag tŷ vēsigse ag tatī kāmŷ jé. ²² Ag tŷ tá junjun mŷ ra ag tóg vēse ja kā tá tŷgtŷ nī. ²³ Kŷ ag tóg: “vēse ja tóg nŷfénh kŷ jē nī,” he mŷ. “Kŷ ũ tŷ ki rŷr mŷ ag tóg tá nŷtī gé, ti jānkā tá. Ēg tŷ nón mŷ ra tóg kuprā jē,” he ag tóg mŷ, pā'i ag mŷ.

²⁴ Kŷ tóg ag mŷ epē tī. Kŷ tóg ag krī tŷ tī sir. ²⁵ Kŷ ũ tóg tá jun kŷ: “Topē ĩn krēm ag nŷtī, ājag tŷ ũn sigség mŷ ag,” he mŷ. “Tá ag tóg vēnh kar mŷ Topē vī tó nŷtī,” he tóg.

²⁶ Kŷ porisa ag pā'i tóg ag mré tī mŷ, ag tatī kāmŷ jé. Komēr hā ag tóg ag mré vī mŷ. “Ēg tŷ ag mŷ vī tar han kŷ ũ tŷ ag vī mēg nŷtī ag tóg hēn ri ke mŷn ēg pin ke mŷ, pó tŷ,” he ag tóg.

²⁷ Kŷ *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag kar tóg porisa ag mré mŷ mŷ. Kŷ Topē tŷ to pā'i mág tóg ag mŷ: ²⁸ “ājag mŷ ēg tóg: ker ēn jiji tó mān hē', he ja nŷgtī,” he mŷ. “Ge ra ājag tóg *Jerusalém* tá ke kar ag mŷ tugtó ja nŷgtī. Ājag hŷn ti ter to ēg jagtar han sór mŷ,” he tóg.

²⁹ Kŷ *Pedro* tóg: “Topē tŷ ēg mŷ nén tó mŷ ēn han jé ēg tóg ke mŷ, ēprā ke ag tŷ ēg mŷ: ke tŷg nī, he mŷ ra,” he mŷ. ³⁰ “Ēg jógjóg ag vŷ Topē to há nŷtīgtī. Ag tŷ ũ to há nŷtī ēn vŷ *Jesus* ti rŷn mān ja nŷgtī, ājag tŷ ũn tén mŷ ēn ti, ka to ũn sāg mŷ ēn ti. ³¹ Kŷ Topē tóg ti tŷ pā'i mág han mŷ, ti tŷ ti mŷ: kunīg, inh pēgja tá nī, hen kŷ. *Jesus* tŷ tóg ēg kar krŷn sór mŷ, ēg kar tŷ vējykre pāno tovānh jé, ti tŷ ēg tŷ ti vī mranh tŷ vēnh pāte fón jé. ³² Nén kar ēn ve ja ēg tóg nŷgtī, hā kŷ ēg tóg ti vī tó mŷ sir. Kŷ Topē kuprīg tóg ēg kanhrān mŷ gé. Topē vŷ ũ tŷ ti vī han mŷ kar ag mŷ ti kuprīg jēnēg mŷ,” he tóg, *Pedro* ti.

³³ Kŷ pā'i ag fe tóg gŷm ke mŷ, kŷ ag tóg ag kāgtén ke to jykrén mŷ, *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ēn ag to. ³⁴ Kŷ vāhā ũ tóg jēgnē mŷ, ti jiji hā vŷ: *Gamaliel*, he mŷ. Vēnh kar mŷ tóg tŷ ũn jykre há nī. Kŷ tóg: “ver ag kāpan nī,” he mŷ. ³⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “inh kanhkā', ājag tŷ nén han ke mŷ to jykrén nī ver,” he mŷ.

³⁶ “*Pedro* ag jo ke ũ tóg jē ja nī gé, ti jiji hā vỹ: *Teudas*, he mũ. Ti hā ne tóg vēsỹ pã'i mág han ja nī, kỹ ũ tỹ 100 tỹ 4 (ke) ag vỹ ti nón mũ kỹ ti tén ja nĩgtĩ sir. Kỹ ũ tỹ ti vĩ han mũ ag tóg tã mĩ mũ ja nī, kỹ tóg tũ' he mũ. ³⁷ Kar kỹ ũ vỹ jē ja nī gé, ti jiji hā vỹ: *Judas*, he mũ. *Galiléia* tá ke ěn vē. Ag tỹ vēnh kar jigji ránrán mũ ra tóg tá jē ja nī, kỹ ũ tỹ hēn ri ke ag tóg ti nón mũ kỹ ti tén ja nĩgtĩ gé, kỹ ũ tỹ ti vĩ han mũ ag tóg krig' ke kãn ja nī,” he tóg.

³⁸ “Isỹ nén to jykrén mũn hā vē, ha mē: *Pedro* ag tovãnh nĩ ver. Ag mỹ: ha mũ jēg, hem nĩ ver. Ag tũ tỹ tỹ ěprã ke ag jykre nĩn kỹ tóg tũ' hēnh ke mũ mỹr, vēsóg ki, ha mē. ³⁹ Ti tỹ hā ra tỹ Topē jykre nĩn kỹ ājag tóg tỹ tũ' hēnh ke tũ nĩ. Ājag tỹ ge ra ag to jũ nỹtĩn kỹ ājag tóg vãhã Topē kato tē mũ,” he tóg, *Gamaliel* ti.

⁴⁰ Kỹ ag tóg ti mỹ: “he,” he mũ. Kỹ ag tóg *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag jé prēr mãn mũ. Ag mrãnmrãn ag tóg mũ. Kỹ ag tóg: “ker *Jesus* tó mãn hē',” he mãn mũ, “ha mũ jēg,” he ag tóg, ag mỹ.

⁴¹ Kỹ ag tóg mũ mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag. Ag mỹ tóg sér tĩ, ha mē. Ag tỹ *Jesus* ri kén jagtar mũ ra tóg ag mỹ sér tĩ. ⁴² Kurã kar ki ag tóg Topē ĩn tá *Jesus* tó tĩ, ti to: “Topē vỹ ti jēnē,” hēn kỹ. Vēnh kar ĩn tá ag tóg ti kãmén mũ gé, ũ tỹ ag kógfyn kỹ. To ag tóg krónh ke tũ nĩgtĩ sir.

6

Ag tỹ ũ tỹ 7 (ke) ag vin

¹ Kỹ ũ tỹ hēn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ. Ũ ag tóg *Grego* vĩ tó tĩ, kỹ ũ ag tóg *Hebreu* vĩ tó tĩ. Hā ra ag kar tóg jagnē mré jēg tĩ.

Ag e nỹtĩn kỹ ũ tỹ *Grego* vĩ tó mũ ag tóg kejēn vĩ kónãn mũ, *Hebreu* vĩ tó tĩ ag kato. “Ũ tỹ *Hebreu* vĩ tó mũ ag vỹ ěg ki króm tũ nĩ mỹr. Ag kã ũn mén ter ja fag vỹ kurã kar ki vējēn há vég tĩ, ag tỹ fag mỹ vin kỹ. Jãvo ag tóg ěg kã ũn mén ter ja ěn fag kã jatu nỹtĩ. Hā kỹ fag tóg jagtar nỹtĩ,” he ag tóg.

² Kỹ ũ tỹ 12 (ke) ag tóg mēg mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag. Kỹ ag tóg *Jesus* mré

mũ kar ag jé prēr mũ. Kỹ ag tóg: “Ěg tũ hā vē, hā vỹ ěg tỹ tỹ Topē vĩ tó tĩ nỹtĩ,” he mũ. “Ěg tỹ vējēn ki rĩr kỹ ěg tóg kutar nỹtĩ. ³ Kỹ ũ tỹ 7 (ke) ag vin nĩ, ũn kãme kórég tũ ag, ũn jykre há ag, ũ tỹ Topē kuprĩg tỹ jagrē nĩ ěn ag,” he ag tóg. “Ěn ag mỹ ěg tóg vēnh rãnrãj tag nĩm ke mũ, ag tỹ vējēn ki rĩr jé. ⁴ Kỹ ěg tóg tag tỹ vēnh kutãn mãn ke tũ nĩ. Jatun mỹ ěg tóg Topē mré vēmén ke mũ. Ti vĩ tó jé ěg tóg ke mũ,” he ag tóg, *Pedro* ag.

⁵ Ag vĩ vỹ vēnh kar mỹ há nĩ ha, kỹ ag tóg *Estêvão* fēg mũ sir, ũ tỹ *Jesus* ki rã kỹ jē ěn ti, kỹ Topē kuprĩg vỹ tỹ ti jagrē nĩ. Ti mré ag tóg *Filipe* fēg mũ gé, *Prócoro* ke gé, *Nicanor* ke gé, *Timom* ke gé, *Pármenas* ke gé, *Nicolau* ke gé, ěmã tỹ *Antioquia* tá ke tag ti, fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ tag ti. ⁶ Ěn ag vin ag tóg mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag jo. Kỹ ag tóg ag to Topē mré vĩ mũ, ag nĩgé tỹ ag mē kỹ. Hā kỹ ag tóg ag mỹ vēnh rãnrãj ěn nĩm mũ, ag tỹ vējēn ki rĩr jé.

⁷ Kỹ Topē vĩ tóg vēnh kar kri rũm ke mũ sir. Ũ tỹ *Jesus* mré mũ ag vỹ tóg hēn ri ke nỹtĩ, *Jerusalém* tá. Kỹ Topē tũ ki rĩr tĩ ũ ag tóg *Jesus* vĩ kri fi kỹ ti ki ge mũ gé sir.

Ag tỹ *Estêvão* se

⁸ *Estêvão* vỹ hā ra krĩ há nĩ, Topē tỹ ti mỹ vējykre nĩm kỹ. Kỹ tóg ěg tỹ nén han vãnh tỹ hēn ri ke hynhan mũ, vēnh kar mỹ. ⁹ Hā ra ũ ag tóg *Judeu* ag vēnh kanhrãn jafã tá ti vĩ kafãn mũ. Ěmã tỹ *Cirene* tá ke ag vē, ěmã tỹ *Alexandria* tá ke ag ke gé, ga tỹ *Cilícia* tá ke ag ke gé, ga tỹ *Ásia* tá ke ag ke gé. ¹⁰ Hā ra ag tóg ti tỹ hē ri ke tũ nĩ, ti krĩ há nĩn kỹ, ti tỹ Topē kuprĩg tỹ jagrē nĩn kỹ. ¹¹ Kỹ ag tóg ũ ag krĩn mũ, ag tỹ ti kato vĩ jé, kỹ ag tóg: “ti vĩ mē ěg mỹr,” he mũ. “*Moisés* to vĩ kónãn tóg mỹr, Topē to ke gé,” he ag tóg ón kỹ, *Estêvão* to. ¹² Hā kỹ vēnh kar tóg ti to jũgĩũ mũ, kófa ag mré hã, Topē vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag mré hã. Kỹ ag tóg ti kãgmĩ kỹ ti ség mũ. Kỹ ag tóg pã'i ag to ti pére kãmũ mũ. ¹³ Ũ tỹ ón kỹ ti kato vĩnh ke mũ ag jé ag tóg prēr mũ

gé, pā'i ag. Kŷ ag tóg: “Topē ĩn to tóg vī kónān tĩ, Topē tŷ ěg mŷ nén tó ja ěn to ke gé. Hã ra tóg ti vī kónān to krónh ke tũ nĩgtĩ,” he ag tóg. ¹⁴ “Ti vī mẽ ěg mŷr. *Jesus* kāmén tóg tĩgtĩ, *Nazaré* tá ke ěn ti. Topē ĩn kókén jé tóg ke mũ, *Jesus* ti, he tóg tĩgtĩ, kŷ tóg *Moisés* tŷ ěg mŷ vĕjykre nĩm mũ ěn tŷ tũ' he sór mũ gé, ěg mŷ vĕjykre ũ nĩm kŷ,” he ag tóg ón kŷ, *Estêvão* to.

¹⁵ Kŷ pā'i ag kar tóg ti tugnŷm mũ, hã ra ti ve tóg tŷ Topē tŷ jĕnĕ jafã ve ri ke nĩ sir.

7

Estêvão tŷ vĕnh kāmén

¹ Kŷ Topē tũ to pā'i mág tóg ti mŷ: “Ki hã ke mŷ?” he mũ.

² Kŷ *Estêvão* tóg ag mŷ: “ijóg’,” he mũ. “Inh kanhkã’,” he tóg. “Ěg jóg tŷ Topē vŷ tóg vĕnh kar kãfór nĩ. Ti hã ne ěg jógjóg tŷ *Abraão* mré vī ja nĩgtĩ, ti tŷ ver ga tŷ *Mesopotâmia* tá nĩ ki, ti tŷ ver ěmã tŷ *Harã* ra tĩ tũ ki.

³ Kŷ tóg ti mŷ: “ã jamã tá kutĕ,” he ja nĩ. “ã kanhkã ag kar ré kŷ tĩg. Ga ũ ra tĩg, isŷ tá ã mŷ: tag kã nĩm nĩ, he jé,” he ja tóg nĩ ti mŷ, Topē ti.

⁴ Hã kŷ tóg ga tŷ *Caldéia* tá kãkutĕ mũ, *Harã* tá ěmān jé. Ti panh ter kar kŷ Topē tóg ti mŷ: “ga tag ra tĩg sir,” he mũ.

Ěg jamān hã vĕ, *Abraão* jamã ja ti,” he tóg. ⁵ “Ge ra Topē tóg ti mŷ ga ěn nĩm ja tũ nĩ ver. Ti mŷ tóg hã ra: ã tũnh ke vĕ, kar kŷ, ã krĕ tũnh ke vĕ gé, he ja nĩ. Hã ra tóg ver kósın ja tũ nĩ, Topē tŷ ti mŷ: ã krĕ tũnh ke vĕ, he mũ ěn kã.

⁶ Kŷ Topē tóg ti mŷ: ã krĕ ag tŷ fóg ũ ag mré mũnh ke vĕ, fóg ěn ag jamã ra, he mũ. Ag tŷ ag mré rãnrãj ke vĕ, kŷ ag tóg ag vóg kónān ke mũ, prŷg tŷ 100 tŷ 4 (ke) ki, he tóg. ⁷ Hã ra sóg ũ tŷ ag vóg kónān mũ ěn ag vóg kónān ke mũ gé, kar kŷ, he tóg. Isŷ ag vóg kónān kar kŷ ã krĕ ag tóg tá kãpanh mũ. Kŷ ag tóg ga tag ki isũ ti han mũ, he tóg, Topē ti. Ti tŷ *Abraão* mŷ ken hã vĕ,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁸ “Kŷ tóg ti mŷ vĕjykre nĩm mũ, ti tŷ ti krĕ ag gré fár junun kym jé. Topē

tŷ ag rán han hã vĕ. Kar kŷ *Abraão* tóg *Isaque* han mũ. Ti tŷ kurã tŷ 8 (ke) han kŷ tóg ti mŷ kym mũ. *Isaque* tŷ *Jacó* han kŷ tóg hã han mũ gé, kŷ *Jacó* tóg hã han mũ gé, ti tŷ ti krĕ tŷ 12 (ke) ěn ag han kŷ, ěg tŷ ũ to: “ěg jógjóg kar“, he mũ ěn ag. ⁹ Hã ra ěg jógjóg ěn ag tóg ag jãvy tŷ *José* to jũgjũ ja nĩgtĩ, ag tŷ ti tũ to ěn kŷ. Hã kŷ ag tóg ti vĕne he mũ, ũ tŷ ga tŷ *Egito* ra mũ mũ ag mŷ. Hã ra Topē tóg ti ki rĩr mũ. ¹⁰ Kŷ tóg ti jy nĩgān mũ, ti tŷ vĕnh jagtar vĕg mũ ra. Ti jykre há nĩn kŷ tóg *Egito* tá ke ag pā'i mág mŷ há tĩ, ag tŷ ũ to: *Faraó*, he mũ ěn mŷ. Hã kŷ tóg ti tŷ pā'i mág han mũ, *José* ti tŷ, ti tŷ *Egito* tá ke kar ěn ag ki rĩr jé sir.

¹¹ Kejĕn tóg prŷg tĩ sir, ga tŷ *Egito* mĩ hã, ga tŷ *Canaã* mĩ hã ke gé. Kŷ vĕnh kar tóg kókĩnkĩr mũ, prŷg tĩn kŷ. Kŷ ěg jógjóg ěn ag tóg kókĩnkĩr mũ gé. ¹² Kŷ ũ tóg *Jacó* mŷ: “*Egito* tá ti vĕjĕn nĩ inhhã,” he mũ. Kŷ tóg ěg jógjóg ag jĕgnĕg mũ, ag tŷ *Egito* ra mũ vĕn jé. ¹³ Ag tŷ ra mũ mān kŷ *José* tóg vāhã ag mŷ: “inh hã vĕ,” he mũ, ti kãke ag mŷ. Hã kŷ *Faraó* tóg *José* kanhkã ag ki kanhró nĩ gé sir. ¹⁴ Kŷ *José* tóg ti panh tŷ *Jacó* jé prĕr mũ, ti tŷ vĕnh kar tatĩn kãtĩg jé. ũ tŷ 70 kri 5 (ke) ag vĕ, ti kanhkã ag. ¹⁵ Kŷ tóg *Egito* ra tĩ mũ. Tá tóg ter mũ kejĕn. Kar kŷ ěg jógjóg ag vŷ tá kãgter kãn ja nĩgtĩ gé. ¹⁶ Hã kŷ ag tóg ěmã tŷ *Siquém* tá kĕnh kŷ nŷtĩ. *Abraão* vŷ tóg vĕnh kej ěn to jãnkamy nĩm ja nĩgtĩ, *Emor* krĕ ag mŷ,” he tóg, *Estêvão* ti.

¹⁷ “Vāhã tóg kurã pétĕm mũ sir, Topē tŷ *Abraão* mŷ: ã krĕ mŷ sóg ga ěn nĩm mũ, he ja kurã ěn ti. Kŷ ag tóg *Egito* tá vĕnh grun mũ.

¹⁸ Kejĕn ũ tóg tá tŷ pā'i jĕ, *Egito* tá. Hã ra tóg *José* mẽ ja tũ nĩ, pā'i tag ti. ¹⁹ Ěn tóg ěg kanhkã ag to jũ mũ. Ěg jóg ag vóg kónān tóg mũ gé. Kŷ tóg ag mŷ: “ã jag krĕ mur mũ ra ti gré nŷn kŷ ti fón nĩ, ti ter jé,” he mũ.

²⁰ Ěn kã vāhã *Moisés* tóg mur mũ, kŷ tóg sĩnvĩ pĕ nĩ. Kŷ ti han mũ fag tóg ti tén tũg mũ. Kysã tãgtũ ki fag tóg ti ki rĩr mũ, vĕnh kar vatánh tá. ²¹ Kysã

tāgtū tūg kŷ fag tóg sir ti fón mŭ. Hã ra *Faraó* ên kósin fi tóg ti ve kŷ ti vāg mŭ, ti jē'ŷn jé. Kŷ tóg tŷ fi kósin ri ke nŷ, *Moisés* ti. ²² Kŷ tóg nén kar ki kanhrān mŭ, *Egito* tá vĕjykre kar ên ki. Kŷ ti jykre vŷ vĕjykre tŷ hĕn ri ke nŷ, kŷ ti vŷ vĕnh vŷ tŷ hĕn ri ke nŷ gé," he tóg.

²³ "Vāhã tóg prŷg tŷ 40 (ke) han mŭ. Kŷ tóg ti kanhkã pĕ ag to jykrén mŭ, ti *povo* tŷ *Israel* to, ag tŷ nén han mŭ venh tŷg jé. ²⁴ Kŷ tóg ũ vĕg mŭ, *Egito* tá ke ũ. Ti tŷ *Judeu* vóg kónān vĕg tóg mŭ, nén ũ tŷ to. Kŷ tóg ti kajām mŭ. *Egito* tá ke ên tén tóg mŭ. ²⁵ Inh kanhkã ag hŷn to jykrén kŷ ki kanhrān mŭ, Topĕ tŷ isugrŷn ag kren han ke ti, he tóg, *Moisés* ti. Hã ra ag tóg to jykrén tŷ nŷtŷ, ti kanhkã ag," he tóg.

²⁶ "Tŷ vaj kŷ tóg ag to tŷg mǎn mŭ, ti kanhkã ag to. Kŷ ũn régre ag tóg jagnĕ to jŷ nŷtŷ. Kŷ tóg ag tŷ jagnĕ to há han sór mŭ. Hã kŷ tóg ag mŷ: tŷ ājag tóg jagnĕ kanhkã nŷtŷ vĕ, hã ra ājag tóg jagnĕ vóg kónān sór mŭ, he mŭ.

²⁷ Kŷ ũ tŷ ti régre vóg kónān mŭ ên tóg ti fón', ti fón', he kŷ ti mŷ: ā pijé tŷ ĕg pã'i nŷ', ā pijé ĕg jyvĕn mŭ', he mŭ. ²⁸ Ā hŷn isén sór mŭ, ā tŷ rāké tá *Egito* tá ke ên tén ri ke han sór ā hŷn mŭ, he tóg ti mŷ," he tóg.

²⁹ "Kŷ *Moisés* tóg ti vŷ mĕ kŷ vĕnh péju kŷ tŷ mŭ. Kŷ tóg ga tŷ *Midiã* ra tŷ mŭ. *Povo* ũ ag mŷ tóg tŷ mŷ gé. Tá tóg prŷg kŷ kósin régre han mŭ. ³⁰ Prŷg tŷ 40 (ke) tūg kŷ Topĕ tŷ jĕnĕ jafã vŷ ti mŷ vĕnh ven mŭ, ti tŷ ĕmã tŷ ja mŷ tŷ mŭ ra, krŷ tŷ *Sinai* tá. Vānh gru ki tóg ti vĕg mŭ. ³¹ Kŷ tóg ti mŷ e tŷ. Kŷ tóg ra tŷ mŭ, ti ve há han jé. Kŷ tóg vĕnh vŷ mĕg mŭ. Topĕ vŷ vĕ. ³² Kŷ tóg ti mŷ: tŷ sóg ā jógjóg ag Topĕ nŷ, *Abraão* Topĕ, *Isaque* Topĕ, *Jacó* Topĕ, he mŭ.

Hã ra *Moisés* tóg jŷrŷn ke mŭ, ti kamĕg kŷ. Kŷ tóg tá ĕvānh jāvānh nŷ.

³³ Hã ra Topĕ tóg ti mŷ: ā pĕn né nŷ ra. Inh jo ā tóg jĕ nŷ mŷr, hã ra sóg vĕnh kar kãfór nŷ. Hã kŷ nŷ, he mŭ. ³⁴ *Egito* tá ke ag tŷ isŷ ag vóg kónān vĕg isóg nŷ nŷ. Ag vĕnh krĕkrĕr mĕg sóg nŷ nŷ. Kŷ sóg tĕre, sŷ ag kygvān jé. Hã kŷ sóg ā

jĕnĕg mŭ, ga tŷ *Egito* ra. Ha tŷg, he tóg, Topĕ ti, *Moisés* mŷ," he tóg.

³⁵ "Moisés ên hã jĕnĕ ja tóg nŷ, ti tŷ ti kanhkã ag krenkren han jé, ti tŷ tŷ pã'i nŷ jé. Hã to Topĕ tŷ jĕnĕ jafã tóg ti mŷ vĕnh ven, vānh gru ki. Hã ra ti kanhkã ag tóg ti to é he ja nŷgtŷ, ti mŷ: ā pijé tŷ ĕg pã'i nŷ', ā pijé ĕg jyvĕn mŭ', hen kŷ. ³⁶ *Moisés* tóg sir ĕg tŷ nén han vānh hynhan, ga tŷ *Egito* tá, goj kafã tŷ tá ke gé, goj kusŷg he mŭ ên tá ke gé. Kŷ ag tóg ĕmã tŷ mŷ mŷ mŷ, prŷg tŷ 40 (ke) ki, ti kanhkã ag. Kŷ tóg tá ĕg tŷ nén han vānh hynhan mŷ gé, ti tŷ ag jo tŷn kŷ," he tóg.

³⁷ "Moisés tóg *povo* tŷ *Israel* ag mŷ: Topĕ vŷ ājag mŷ ti vŷ tó tŷ ũ jĕnĕnh mŭ, ājag mré ke ũ, ti tŷ ājag mŷ Topĕ vŷ tó jé, inh ri kĕn, he ja nŷgtŷ. ³⁸ *Moisés* ên hã ne tóg *povo* tŷ *Israel* ag mré ĕmã tŷ mŷ tŷ ja nŷgtŷ. Ag tŷ kejĕn pānónh tŷ *Sinai* tá nŷtŷn kŷ tóg Topĕ tŷ jĕnĕ jafã mré vŷ mŷ. Kŷ Topĕ tóg ti mŷ vĕjykre nŷm mŷ, ĕg tŷ ki króm kŷ ĕg rŷr krŷg ja tŷ ve jé," he tóg.

³⁹ "Moisés vŷ han vānh ag nŷtŷ, ĕg jógjóg ag. Kŷ ag tóg ti tovānh kŷ ga tŷ *Egito* ra mŷ mǎn sór mŷ, kyrāgrã kŷ. ⁴⁰ Kŷ ag tóg *Moisés* jāvy tŷ *Arão* mré vŷ mŷ. Ti mŷ ag tóg: "ĕg mŷ vĕnh kãgrã tŷ topĕ han, ĕg tŷ vĕnh jo ag gé mŷ jé," he mŷ. *Moisés* tóg ĕg jo tŷg ja nŷ. ĕg kãpan ja tóg nŷ, ga tŷ *Egito* tá, hã ran hĕ ra vyr hŷn'? he ag tóg ti mŷ. Kŷ tóg ag mŷ: he, he mŷ. ⁴¹ Kŷ ag tóg monh sŷ kãgrã han mŷ. Kŷ ag tóg vĕnh kãgrã ĕn mŷ ag mĕg kugprŷg mŷ. Ag mŷ tóg sŷnvŷ nŷ. Kŷ tóg ag mŷ sér tŷ sir.

⁴² Hã ra Topĕ tóg vĕnh kaja jé ag tovānh mŷ gé, hã kŷ ag tóg rã to jānjān mŷ, kysã to, krŷg kar to ke gé. Hã kŷ Topĕ vŷ tó tŷ ũ tóg ag to rán mŷ gé, kŷ tóg: *Judeu'*, he mŷ. Ājag tŷ prŷg tŷ 40 (ke) ki ĕmã tŷ ja mŷ mŷn kŷ ājag tóg inh mŷ nén ũ pŷn ja tŷ nŷgtŷ, hã ra ājag tóg topĕ ũ ag mŷ kugprŷn ja nŷgtŷ, he tóg.

⁴³ Ōn kŷ topĕ tŷ *Moloque* kãgrã va ājag tóg mŷ ja nŷgtŷ, krŷg kãgrã ke gé, hã vŷ: *Renfã*, he mŷ. ĕn to ājag tóg jānjān ja nŷgtŷ. Hã kŷ sóg ājag vóg kónān kŷ *Babilônia* tá ke ag jĕgnĕnh mŷ, ag tŷ

ājag tatī mū jé, he tóg, Topē ti, ti vī tó tī tỹ,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁴⁴ “Ēg jóg ag tỹ êmā tũ ja mĩ mũn kỹ ag tóg kur tỹ Topē pē ĩn han ja nĩgtĩ, ag tỹ tá Topē mré vēmén jé. Topē vỹ *Moisés* mỹ ti tỹ nén han ke tó ja nĩgtĩ, ti tỹ kur tỹ Topē ĩn han jé. ⁴⁵ Ag krē tóg sir ag ri kén ĩn tỹ kur ên ma mũ ja nĩgtĩ gé, ag tỹ Topē tỹ ag mỹ êmā tó mũ ên ra mũn kỹ.

Moisés ter kar *Josué* tóg sir ag jo tĩ mũ. Hã ra Topē tóg ga ên tá ke ag kãpan mũ, ěg jógjóg ag jo.

Kejën *Davi* tóg tỹ ag pã'i nĩ sir, prỹg tỹ hên ri ke tũg kar kỹ. Hã ra ĩn tỹ kur ên tóg ver jẽ nĩ. ⁴⁶ Topē vỹ *Davi* to há nĩ. Kỹ *Davi* tóg ti mỹ: sỹ ã mỹ ĩn há han há tóg tĩ vë. Ā hã ne tóg tỹ ijógjóg tỹ *Jacó* Topē nĩ, he mũ. Kỹ tóg ã tỹ ĩn tỹ kur krēm nĩn kỹ inh mỹ há tũ nĩ, he tóg, ti mỹ.

⁴⁷ Hã ra *Davi* tóg han tũ nĩ ver. Ti kósın tỹ *Salomão* hã tóg ĩn ên han mũ,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁴⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “hã ra vënh kar kãfór ên tóg ěg tỹ ti jo ĩn han mũ ên krēm nĩ tũ nĩgtĩ mỹr,” he mũ. “Hã kỹ Topē vī tó tĩ ũ tóg ti to tag tó ja nĩ, ha mē. ⁴⁹ Kanhkã tãn vỹ tỹ inh nĩ, he tóg. Inh nĩg jan hã vë. Kỹ ga vỹ tỹ isũ nĩ gé. Sỹ tá vënhkán sór nĩn kỹ sóg kenh ke mũ. Isũ kar vë. Kỹ ājag tỹ inh mỹ ĩn han sór kỹ ājag hỹn hẽ ri kenh mũ? Pétēm ke tũ ājag nĩ, ājag tỹ inh mỹ vënhkán jafã han mũ ra. ⁵⁰ Inh hã ne tóg nén kar hynhan ja nĩ inhhã, he tóg, Topē ti, ti vī tó tĩ tỹ,” he tóg.

⁵¹ Kỹ tóg: “krĩ tũ ājag nỹtĩ', ki kanhrãn jãvãnh ājag tóg nỹtĩ', ājag nĩgrëg tóg kutu nĩ,” he mũ. “Topē kuprĩg kato ājag tóg vãsãnsãn tĩ'. Ājag jógjóg ag mré ājag tóg ti kato vãsãnsãn tĩ'. ⁵² Ājag jógjóg ag ne tóg Topē vī tó tĩ ag kar vóg kónãn ja nĩgtĩ'. Ag kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ'. Hã ra ên ag tóg ũ tỹ vëjykre kuryj han mũ ên kãmén ja nĩgtĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Jãvo ājag tóg ên kato vī ja nĩgtĩ, fóg mỹ. Kỹ ājag tóg ti tén ja nĩgtĩ, *Cristo* ti,” he tóg.

⁵³ “Topē hã ne ājag mỹ ti vī nĩm ja nĩ', ti tỹ jëgnë jafã ag tỹ. Hã ra ājag tóg ti vī

mranh ja nĩgtĩ',” he tóg. *Estêvão* tỹ pã'i ag mỹ tón hã vë.

Ag tỹ *Estêvão* tén

⁵⁴ Ũ tỹ tá nỹtĩ ag tỹ ti vī mē kỹ ag fe tóg gỹm ke mũ. Kỹ ag tóg ag jã tỹ gángán ke mũ. ⁵⁵ Hã ra Topē kuprĩg tóg *Estêvão* krĩn mũ, kỹ tóg kanhkã ki ěvãnh kỹ Topē vëg mũ, ti kókov ti. *Jesus* vëg tóg mũ gé. Topē pëgia tá tóg jẽ nĩ. ⁵⁶ Kỹ tóg: “ha vé,” he mũ. “Kanhkã tá sóg vëg mũ, kỹ ěprã ke fi kósın tóg Topē pëgia tá jẽ nĩ,” he tóg.

⁵⁷ Kỹ ag tóg prënprër mũ sir, ag nĩgrëg nĩgfénh kỹ. Ag kar tóg ti to vënh génh han mũ. ⁵⁸ Kỹ ag tóg ti ség mũ. *Jerusalém* tá ag tóg ti kutëm mũ gé. Kỹ ag tóg ti pin mũ, pó tỹ. Ag kur vãvãm ag tóg mũ, kỹ kyrũ tóg ki rĩr mũ, ag kur ki. Kyrũ ên jiji hã vỹ: *Saulo*, he mũ.

⁵⁹ Kỹ ag tóg *Estêvão* pin mũ sir, pó tỹ. Hã ra *Estêvão* tóg jamã há ra : “!..inh *Senhor*'..!” he mũ. “!..*Jesus*'..!” he tóg. “!..Inh kuprĩg jãvãnh ra..!” he tóg mũ. ⁶⁰ Kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ kỹ prër mũ: “!..inh *Senhor*'..! !..Ag tỹ inh pin tỹ ag mỹ vënh pãte fón ne..!” he tóg mũ. Kar kỹ tóg hun ke kỹ ter mũ sir.

8

Saulo tỹ ag vóg kónãn

¹ Jãvo tóg *Saulo* ên mỹ há tĩ, ag tỹ ti tén kỹ. Kurã ên kã ag tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar vóg kónãn jagy han mũ, *Jerusalém* tá. Kỹ ag tóg jagtar tãvĩ nỹtĩ. Kỹ ag tóg vënh kãpugpóv kãn mũ sir. Ga tỹ *Judéia* kar mĩ ag tóg mũ mũ, ga tỹ *Samaria* mĩ ke gé.

² Ũ tỹ Topē ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg fe kaj nỹtĩ, *Estêvão* ter kỹ. Kỹ ag tóg kygfỹ mág kỹ ti kénh mũ.

³ Hã ra *Saulo* tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vóg kónãn jagy han mũ. Ti tỹ ag tũg sór vë. Hã jé tóg ĩn kar kã ra rã tĩ. Ti tỹ *Jesus* ki rã kỹ jẽ ũ ven kỹ tóg vëse ja kã tá ti fón tĩ, ũn gré ag, ũn tỹtã fag ke gé.

Samaria tá Topē vī tó

⁴ Ũ tỹ vënh kãpugpóv mũ ên ag vỹ vënh kar mỹ vënh vī sér tugtó mügtĩ,

Topē vī ti. ⁵ Kŷ *Filipe* tóg tĩ mũ gé. Ga tŷ *Samaria* ra tóg tĩ mũ, kŷ tóg ěmã ũ ki ra mũ, *Cristo* kāmén jé. ⁶ Kŷ vĕnh kar tóg ti vī mĕgmĕg mũ. Jĕmĕ há han ag tóg mũ, *Filipe* vī ti. Hã ra tóg ěg tŷ nĕn han vĕnh hynhan mũ gé. ⁷ Vĕjagrĕ kórég tŷ hĕn ri ke pan tóg mũ. Ti tŷ ag pan kŷ ag tóg jamã há ra prĕr mũ, kŷ ag tóg kãpa mũ. Ũn kãnhgrĩ ag tŷ há' he tóg mũ, ũn vagvá ag tŷ ke gé. ⁸ Kŷ tóg vĕnh kar mŷ sér tĩ sir, ěmã ěn tá.

⁹ Hã ra tá ke ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vŷ, *Simão* he mũ. Kujá vĕ, kŷ tóg nĕn vĕnh mŷ hynhan tĩgtĩ. Kŷ tóg ag tŷ ti tŷ nĕn han mũ ve kŷ ag mŷ e tĩ. Vĕso tóg: “ag kãfór inh nĩ,” he tĩ, ag tŷ ti kamĕg jé. ¹⁰ Hã kŷ vĕnh kar tóg ti kamĕg tĩ sir. Ti to ag tóg: “Topē jykre han tóg tĩgtĩ, Topē jykre mág pĕ ěn,” he tĩ. ¹¹ Kysã tŷ hĕn ri ke ki tóg nĕn vĕnh mŷ hynhan tĩ, kŷ tóg vĕnh kar mŷ e tĩ, hã kŷ ag tóg ti kamĕg tĩ sir, kujá ěn ti.

¹² Vãhã ag tóg *Filipe* vī kri fig mũ, ti tŷ *Jesus Cristo* tón kŷ. Topē tŷ tŷ ěg pã'i nĩ kāmén tóg mũ. Kŷ tóg ũ tŷ ti vī kri fig mũ ag kygpég mũ, fag ke gé. ¹³ Kŷ *Simão* ěn tóg ti vī kri fig mũ gé. Kŷ *Filipe* tóg ti kypég mũ gé. Kŷ tóg ti mré nĩ nĩ. Kŷ tóg *Filipe* tŷ ěg tŷ nĕn han vĕnh hynhan mũ vĕg mũ, Topē jykre tŷ. Kŷ tóg ti mŷ e tãvĩ tĩ sir.

¹⁴ Kŷ vãhã *Jesus* tŷ ũn vin mũ ag tóg kejĕn mĕg mũ, *Samaria* tá ke ag tŷ Topē vī kri fig mũ ěn ti. *Jerusalém* tá ag tóg mĕg mũ, kŷ ag tóg *João* mré *Pedro* jĕnĕg mũ, ag tŷ ve jé. ¹⁵ *Pedro* ag tŷ tá junjun kŷ ag tóg ag to Topē mré vī mũ, Topē tŷ ti kuprĩg tŷ ag jagrĕn jé. ¹⁶ Tá ke ũ tóg tŷ jagrĕ tũ ja nĩ ver. Kygpe kŷ ag nŷtĩ inhhã, *Jesus* jiji tó kŷ, ěg *Senhor* jiji tó kŷ. ¹⁷ Kŷ *Pedro* ag tóg ag nĩgé tŷ ag mĕgmĕg mũ, kŷ Topē kuprĩg tóg ag kã ra rã mũ sir.

¹⁸ Hã ra *Simão* tóg vĕg mũ. Kŷ tóg *Pedro* ag mŷ jãnkamy ven mũ. ¹⁹ Kŷ tóg ag mŷ: “inh mŷ vĕjykre tag nĩm nĩ, jãnkamy tag to, sŷ ũ mĕ kŷ Topē kuprĩg tŷ ag kã ra rã jé. Sŷ tag venh há tóg tĩ,” he mũ.

²⁰ Hã ra *Pedro* tóg ti mŷ: “ã jãnkamy mré ã nũgme ki kutĕnh mũ. Topē tŷ

nĩm ja vĕ mŷr, hã ra ã tóg jãnkamy to mãn sór mũ,” he mũ. ²¹ “Á pijé Topē jykre tag ki kanhró nĩ', kŷ Topē tóg ã mŷ nĩm ke tũ nĩ. Á jykre pijé kuryj nŷ', Topē mŷ. ²²⁻²³ Fe kórég tãvĩ ã nĩ mŷr. Á jykre pãno tag tovãnh ra. Topē mré vī. Hĕn ri ke mũn tóg ã mŷ vĕnh pãte fón mũ,” he tóg, *Pedro* ti.

²⁴ Kŷ *Simão* tóg ti mŷ: “iso Topē mré vī, inh jagtar jĕ tũ nĩ jé, ã tŷ inh mŷ tó mũ tag ti,” he mũ.

²⁵ Hã ra *Pedro* ag tóg mũ mãn mũ gé, ag tŷ ěg *Senhor* tŷ *Jesus* vī tó kar kŷ. Ag tŷ nĕn ve ja ěn tó kãn ag tóg, *Jesus* tŷ nĕn han ja ti. Kŷ ag tóg *Jerusalém* ra vŷnvŷn ke mũ sir. Ag mũn kŷ ag tóg ga tŷ *Samaria* mĩ Topē vī sér ěn tugtó mũ gé.

Filipe tŷ ũ kype

²⁶ Hã ra Topē tŷ jĕnĕ jafã tóg *Filipe* mŷ: “kanhkã fyr ra tĩg, ěpŷy jagma tĩg,” he mũ. “*Jerusalém* tán kãtĩ, *Gaza* mĩ, hã ra tóg ěmã tũ mĩ kutĕ mũ. ěpŷy ěn jagma tĩg,” he tóg mũ.

Kŷ tóg tĩ mũ sir. ²⁷ Tá jun kŷ tóg ga tŷ *Etiópia* tá fóg vĕg mũ. Pã'i mág tŷ *Candace* fi mŷ rãnhŷĩ tĩ vĕ, hã kŷ tóg kurĩ nĩ. Fi tŷ nĕn kar vĕg tóg tĩ. *Jerusalém* ra tóg tĩg ja nĩ. Tá tóg Topē mŷ fĕnhhta ve ja nĩ. ²⁸ Hã ra tóg ti jamã ra vŷn ke mũ sir, karósa kã mĩ. Tĩg kŷ tóg Topē vī to ke mũ, *Isaiás* tŷ rá ěn ti.

²⁹ Kŷ Topē kuprĩg tóg *Filipe* mŷ: “karósa ěn kukãm tĩg,” he mũ. ³⁰ Kŷ *Filipe* tóg fũrũn tĩ mũ, kŷ tóg ti tŷ vĕnh rá to ke mĕg mũ, *Isaiás* tŷ rá ěn to. Kŷ tóg ti mŷ: “ã mŷ ã tŷ nĕn to ke mũ tag ki kanhró nĩ'?” he mũ.

³¹ Hã ra tóg: “vó, ũ tóg inh mŷ kāmén ja tũ nĩ ver. Á mŷ inh mŷ kāmén ke tũ nĩ'?” he mũ. “To kãtãpŷy, inh mré nĩ jé,” he tóg.

³² Ti tŷ to ken hã vĕ, ha mĕ: “*ovelha* ri ke han tóg, ũ ěn ti. *Ovelha* pére ěg mũ tĩ, ti tãnh jé, hã ra tóg vī tũ nĩgtĩ mŷr. ěg tŷ ti kyki ronh mũ ra tóg jatun mŷ jĕg tĩ gé. ³³ ũ ěn tŷ Topē vī mranh tũ hã ra ag tóg ti vóg kónãn, ag tŷ ti jyvĕn tũ ra. Ti mré ke ag jykre pãno tó

kăn ke tũ ěg tóg nĩ mÿr. Ti tén ag tóg, kÿ tóg ter mũ sir;” he tóg, vĕnh rá ti.

³⁴ Kÿ tóg *Filipe* mÿ: “ũ to ke nĕ hÿn'? Topĕ vĩ tó tĩ tÿ ne tó nĕ hÿn'? Ti tÿ vĕso ke mÿ', ũ to ke mÿ vó?” he mũ.

³⁵ Kÿ *Filipe* tóg ti mÿ vĕnh rá tag kămĕn mũ sir. *Jesus* kămĕn tóg mũ. Ti mÿ tóg vĕnh vĩ há ěn tó mũ. Hă ra tóg mĕ há han mũ.

³⁶ Ge ag tóg mũ mũ, ěpry jagma. Kÿ ag tóg goj tá junjun mũ. Kÿ pã'i ěn tóg: “tag ki tóg goj nĩ. Ā tÿ ki inh kype jé tóg há nĩ,” he mũ.

³⁷ Kÿ *Filipe* tóg ti mÿ: “ă tÿ Ā fe tÿ ti ki rã kÿ nĕn kÿ tóg há nĩ,” he mũ.

Kÿ tóg: “ti ki sóg rã kÿ nĩ. *Jesus Cristo* tóg tÿ Topĕ kósin nĩ mÿr,” he mũ. ³⁸ Kÿ tóg karósa vóg tĩ mÿ: “ver krÿg hé,” he mũ. Kÿ ag tóg goj kă ra ge mũ. Kÿ *Filipe* tóg ti kypég mũ sir.

³⁹ Ag tÿ goj kă tá kăpa kÿ *Filipe* tóg tũ' he mũ, Topĕ kuprĭg tÿ ti ma tĭg kÿ. Kÿ pã'i ěn tóg ti ve măn tũ nĩ sir. Kÿ tóg tĩ mũ, ti jamăn ra. Ti mÿ tóg sér tĩ sir.

⁴⁰ Hă ra *Filipe* tóg ěmă tÿ *Azoto* tá nĩ nĩ. Tĭg kÿ tóg *Jesus* kăme sér ěn tó tĩ mũ, ěmă kar mũ. Kÿ tóg kejĕn ěmă tÿ *Cesaréia* tá jun mũ.

9

Saulo tÿ Jesus ki rã
(*Hk 22.6-16; 26.12-18*)

¹ Hă ra *Saulo* tóg ver ũ tÿ ěg *Senhor* tÿ *Jesus* mré mũ mũ ag vóg kónăn sór mũ. Ag to tóg krĭ rÿ nĩ ver. Ti tÿ ag kăgtén sór vĕ. Hă to tóg Topĕ tũ to pã'i mág venh tĩ mũ. ² Kÿ tóg ti mÿ vĕnh rá to vĩ mũ, ti tÿ ěmă tÿ *Damasco* ra tĭg jé. Tá tóg vĕnh rá ěn tÿ pã'i ag mÿ ven sór mũ, ag tÿ ti mÿ: “ha ag venh tĭg,” he jé. Ti tÿ *Jesus* mré ke ũ ve kÿ se sór vĕ. *Jerusalém* ra tóg ag tať tĭg sór mũ, ti tÿ ũn sigség mũ ag, fag ke gé. ³ Hă jé tóg *Damasco* ra tĩ mũ. Ti tÿ to hă tĩ ra văhă jĕngrĕ tar tóg vĕnh ven mũ, kanhkă tá. Ră kăfór tóg nĩ, hă ra tóg *Saulo* ki kómkóm ke mũ sir. ⁴ Kÿ tóg kutĕ mũ, ga kri. Kÿ tóg vĕnh vĩ mĕg mũ. Kÿ tóg: “*Saulo*’, *Saulo*’,” he mũ. “Ā tÿ ne jé isũ ag vóg kónăn nĕ?” he tóg, vĕnh vĩ ti.

⁵ Kÿ *Saulo* tóg ěg *Senhor* ti mÿ: “ă tÿ ũ nĩ?” he mũ.

Kÿ tóg ti mÿ: “tÿ sóg *Jesus* nĩ, Ā tÿ ũn vóg kónăn sór tĩ ěn vĩ tÿ inh nĩ,” he mũ. ⁶ “Jĕgnĕ ra, ěmă tag ki rã, tá ũ tóg Ā mÿ tónh mũ, Ā tÿ nĕn han ke ti,” he tóg.

⁷ Ti mré mũ ag vĩ vĕnh vĩ tag mĕg mũ gé, hă ra ag tóg nĕn ũ vĕg tũ nĩ. Kÿ ag tóg jũrũn ke mũ. ⁸ Kÿ *Saulo* tóg jĕgnĕ mũ sir. Kÿ tóg tá mĩ ěvănĥ sór mũ, hă ra tóg nĕn ũ vĕg tũ nĩ. Kÿ ag tóg ti nĭgĕ kăgmĩ kÿ ti pére mũ mũ, ěmă ěn ra. ⁹ Kură tăgtũ ki tóg ěvănĥ tũ nĩ, kÿ tóg jĕg tũ nĩ gé, kron tũ ti nĩ gé.

¹⁰ *Damasco* tá ke ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hă vĩ: *Ananias*, he mũ. *Jesus* mré ke ũ vĕ. Kÿ *Jesus* tóg ti mÿ vĕnh ven mũ. Kÿ tóg: “*Ananias*’,” he mũ.

Kÿ *Ananias* tóg ěg *Senhor* ti mÿ: “inh hă vĕ,” he mũ.

¹¹ Kÿ *Jesus* tóg ti mÿ: “ěpry kuryj he mũ ěn ra tĭg,” he mũ. “*Judas* he mũ ěn ĩn kă ra rã. Tá ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hă vĩ: *Saulo*, he mũ. ěmă tÿ *Tarso* tá ke vĕ. ěn mré vĭm nĩ,” he tóg. “Ha vé, inh mré tóg vĩ nĩ nĩ. ¹² Kÿ tóg ũ vĕg nĩ nĩ, ti jiji hă vĩ: *Ananias*, he mũ. Ā hă vĕ. Ā tÿ ti ĩn kă ra rănĥ ke vĕ. Ā tÿ Ā nĭgĕ tÿ ti mĕnh ke vĕ. Kÿ tóg ve măn ke mũ. Tag vĕg tóg nĩ nĩ,” he tóg, *Ananias* mÿ.

¹³ Kÿ tóg ěg *Senhor* ti mÿ: “vĕnh kar tóg ti kămĕn tĩ hă ra, Ā tÿ inh mÿ ũ tó mũ tag ti,” he mũ. “*Jerusalém* tá tóg Ā tũ ag vóg kónăn. ¹⁴ Kÿ tóg vĕnh rá ma kătĩ mũ, Topĕ tũ to pã'i mág tÿ ti mÿ han kÿ. Kÿ tóg ũ tÿ Ā mré vĩ mũ kar sigse sór mũ, ěmă tag ki,” he tóg, *Ananias* ti.

¹⁵ Hă ra tóg: “ti venh tĭg,” he mũ. “Ti kuprĕg isóg, ti tÿ ijiji tó jé, fóg ag kar mÿ, kanhgág ag kar mÿ ke gé, *povo* tÿ *Israel* ag mÿ ke gé,” he tóg. ¹⁶ “*Isugrĭn* tóg jagtar ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kÿ *Ananias* tóg tĩ mũ. Ti tÿ ĩn ěn tá jun kÿ tóg ti nĭgĕ tÿ ti mĕg mũ, kÿ tóg ti mÿ: “*Saulo*’, *rĕgre*’, ěg *Senhor* vĩ inh jĕnĕ, *Jesus* ti, sÿ Ā ve jé,” he mũ. “Ti ve Ā mÿr, ěpry kri, Ā tÿ tag ki jun mũn kă. Hă kÿ sóg kătĩ mũ, Ā tÿ ve măn jé, Topĕ kuprĭg tÿ tÿ Ā jagrĕ nĩ jé,” he tóg.

¹⁸ Kŷ tóg vāhā ti kanē kā tá kāpa mū, pirā fār ri ke. Kŷ tóg ve há' he mǎn mū sir. Kŷ tóg jēgnē mū sir. Kŷ tóg ti kypég mū sir, *Ananias* ti. ¹⁹ Kŷ tóg jēg mū gé sir. Kŷ tóg vāhā tar' he mū sir. *Damasco* tá tóg nī nī ver, *Jesus* mré mū tī ag mré. ²⁰ Kŷ tóg vēšmér *Jesus* kāmén mū, *Judeu* ag vēnh kanhrān jafā krēm. “Tŷ tóg Topē kósin nī,” he tóg mū vāhā, *Jesus* to. ²¹ Ū tŷ ti vī mēg mū kar ag mŷ tóg e tī. “*Jerusalém* tá tóg ag vóg kónān tī, ū tŷ *Jesus* tó mū ag. Kŷ tóg tag ki jun mū gé, ag sigse jé, ti tŷ Topē tū to pā'i mág ag mŷ ag tatī tŷg jé,” he ag tóg, *Saulo* to.

²² Hā ra tóg fe tar nī. Kŷ tóg *Judeu* ag kanhrān mū, ěmā tŷ *Damasco* tá. Ag mŷ tóg *Jesus* kāmén mū. “Tŷ tóg *Cristo* nī, *Jesus* ti,” he tóg. Kŷ tóg ag tŷ ti vī kafān sór mū ra ag mŷ vēnh mŷ tī sir.

Saulo tŷ Jerusalém ra tŷg

²³ Kurā tŷ hēn ri ke tŷg kŷ *Judeu* ag tóg kejēn jagnē mré *Saulo* tén ke to jykrén mū. ²⁴ Hā ra *Saulo* tóg mēg mū. ěmā ěn to ró jānkā tá ag tóg vājig nŷtī, ti jo, kurā kar ki, kuty kar ki ke gé, ag tŷ tá ti tén jé. ²⁵ Kŷ ti mré ke ag vŷ kejēn kuty ū kā kēj kā kā ti nīm kŷ ti térem mū, ěmā ěn to ró to, ti kren han jé. Kŷ tóg vāhā *Jerusalém* ra tī mū sir.

²⁶ Ti tŷ tá jun kŷ tóg *Jesus* mré ke ag mré nī sór mū. Hā ra ag tóg ti kamēg mū. “Ti ón hŷn,” he ag tóg ti to, ti tŷ ag vóg kónān ja nŷn kŷ. ²⁷ Kŷ *Barnabé* tóg ti mré vī kŷ *Jesus* tŷ ūn vin mū ag to ti pére tī mū. Kŷ tóg ag mŷ ti tŷ *Jesus* ve ja ěn kāmén mū, ěpry kri. “Kar kŷ tóg *Damasco* tá ke ag mŷ *Jesus* kāmén ja nī gé, ti tŷ mŷmēg tū nŷn kŷ,” he tóg. Kŷ tóg ag mŷ sér tī sir. ²⁸ Kŷ *Saulo* tóg ag mré tī nī, *Jerusalém* tá. Tá tóg *Jesus* kāmén mū gé, ti tŷ mŷmēg tū nŷn kŷ.

²⁹ Kŷ tóg *Judeu* ag mré vī mū gé, ū tŷ *Grego* vī tó tī ag mré ke gé. Ag tŷ ti vī kafān kŷ tóg ag mré vī mū. Kŷ ag tóg ti tén ke to jykrén mū. ³⁰ Kŷ *Jesus* mré ke ag tóg mēg mū gé. Kŷ ag tóg ěmā tŷ *Cesaréia* ra ti pére mū mū. Tá junjun kŷ ag tóg ěmā tŷ *Tarso* ra ti jēnēg mū, ti jamā ra.

³¹ Jāvo *Jesus* ki ge kŷ nŷtī ag kar vŷ jatun mŷ nŷtī nī sir, ga tŷ *Judéia* tá, ga tŷ *Galiléia* tá ke gé, ga tŷ *Samaria* tá ke gé. Kŷ ag tóg jatun mŷ vēnh kanhrān mū, Topē jykre tŷ. Topē vī ki ag tóg króm mū. Topē kuprīg vŷ ag krīn mū. Kŷ ag krī vŷ kānhvy' he mū. Kŷ ūn e ag tóg *Jesus* ki ge mū gé sir, fag mré hā.

Enéias

³² Kejēn *Pedro* tóg vēnh kar ag vigvenh tī mū. Kŷ tóg ěmā tŷ *Lida* ra tī mū gé, tá Topē tū ag vigve jé. ³³ Tá ū tóg nŷ nī, ti jijin hā vŷ: *Enéias*, he mū. Kānhgrīn kŷ tóg nŷ nī. 8 anos (ke) han tóg, kānhgrīn kŷ nŷ ki.

³⁴ Kŷ *Pedro* tóg ti mŷ: “*Enéias'*, *Jesus Cristo* vŷ ā han. Jēgnē ra, ā nŷg ja fi han ra,” he mū.

³⁵ Kŷ tóg vēšmér jēgnē mū. Kŷ *Lida* tá ke kar ag vŷ ti vég mū, ěmā tŷ *Sarona* tá ke kar ag ke gé. Kŷ ag tóg ti ve kŷ *Jesus* ki ge mū gé sir.

Dorcas fi

³⁶ ěmā tŷ *Jope* tá ū fi tóg nī nī, *Jesus* mré ke ū fi, fi jiji hā vŷ: *Tabita*, he mū, hā vŷ: *Dorcas*, he mū, fóg tŷ *Grego* vŷn ki. ěn fi hā vŷ nén há kar han mū. Ūn jagtar fag mŷ fi tóg nén ū vin tī.

³⁷ Kejēn fi tóg kaga mū, kŷ fi tóg ter mū sir. Kŷ fag tóg fi kype kŷ ĩn to jāpry jafā tá fi fig mū, kynhmŷ.

³⁸ Jo *Jope* tóg *Lida* to hā nī, hā ra *Pedro* tóg *Lida* tá nī nī. Kŷ *Jope* tá ke ag tóg ti ki kanhró nŷtī.

Kŷ ag tóg ūn régre ag jēgnēg mū, ag tŷ ti mŷ: “kur kātŷg mē han,” he jé. ³⁹ Kŷ tóg vēšmér tī mū. Kŷ tóg tá jun mū. Hā ra *Dorcas* fi tóg ĩn to jāpry jafā tá nŷ nī. *Pedro* jun kŷ ag tóg ĩn to jāpry jafā to jāpry mū, ti mré. Kŷ ūn mén ter ja ěn fag kar vŷ ti to kāmū mū. Kygfŷ kŷ fag tóg ti mŷ fag kur venven mū, *camisa*, *vestido* ke gé, *Dorcas* fi tŷ fag mŷ kugrŷn ja ěn ti.

⁴⁰ Kŷ *Pedro* tóg vēnh kar mŷ: “ha pa jēg,” he mū. Kŷ tóg ti jakrī tŷ jēg kŷ Topē mré vī mū. Kŷ tóg vēser fi mŷ: “*Tabita'*, nī ra,” he mū. Kŷ fi tóg mrin ke mū. Kŷ fi tóg nī mū, fi tŷ *Pedro* ven kŷ. ⁴¹ Kŷ tóg fi nŷgé kāgmī kŷ fi fēg mū.

Kỹ tóg vênh kar jé prēr mũ, Topê tũ kar, ùn mén ter ja ên fag mré hã. Kỹ tóg fag mỷ fi ven mũ.

⁴² Kỹ *Jope* tá ke kar ag vỹ mễg mũ sir, fi rĩr măn ên ti. Kỹ ù tỹ hên ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge mũ sir, fag ke gé.

⁴³ Kỹ *Pedro* tóg êmã tỹ *Jope* tá nĩ nĩ ver, *Simão* he mũ ên mré, ù tỹ nén fár tỹ tânãj he tĩ ên mré.

10

Capitão tỹ Cornélio

¹ Êmã tỹ *Cesaréia* tá ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Cornélio*, he mũ. *Soldado* tỹ 100 (ke) ag to pã'i vễ, ag tỹ ù to: ga tỹ *Itália* tá ke ag, he mũ ên ag to *capitão* vễ. ² Ên vỹ Topê to há nĩ, ti mré ke kar ke gé. Kỹ tóg Topê kamễg tĩ. *Povo* tỹ *Israel* ag kã mĩ tóg ùn jagãgtar ag jagãgtãn tĩgtĩ, ti tỹ tỹ *Judeu* ag mré ke tũ hã ra. Topê mré tóg vĩ tĩ gé. ³ Ên tóg nén nễ vэг mũ, 3 óra ki, ti nũr tũ ra. Kỹ tóg Topê tỹ jênê jafã jun vэг mũ. Kỹ tóg ti mỷ: “*Cornélio*,” he mũ, Topê tỹ jênê jafã ti.

⁴ Ti tỹ ti ve kỹ ti fe tóg jũrũn ke mũ, kỹ tóg: “ne nễ?” he mũ.

Hã ra tóg ti mỷ: “Topê vỹ ã vỹ mễg mũ. ã tỹ ùn jagãgtar ag mỷ nén nĩm tĩ ên vэг tóg mũ gé. Hã kỹ tóg ã to jykrén mũ,” he tóg. ⁵ “Kỹ ù jềgnêm nĩ, ag tỹ *Jope* ra mũ jé. Tá ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Simão*, he mũ, kỹ ti jiji ù hã vỹ: *Pedro*, he mũ. Ên jé prêrm nĩ. ⁶ *Simão* mré tóg nĩ nĩ, ù tỹ nén fár tỹ tânãj he tĩ ên mré, kỹ ti ãn vỹ goj kafã tũ fyr tá jê,” he tóg.

⁷ Kỹ tóg tĩ mũ sir. Kỹ *capitão* ên tóg ti mré rãnrãj tĩ régre ag jé prēr mũ, *soldado* pir mré, ù tỹ Topê kamễg tĩ ù. ⁸ Kỹ tóg ag mỷ ti tỹ nén ve ja tó mũ, kỹ tóg *Jope* ra ag jềgnễg mũ.

⁹ Tỹ vaj kỹ ag tóg êmã ên to hã nỹtĩ, *meio dia* ki. Kỹ *Pedro* tóg ãn to tãpry mũ, tá Topê mré vỹ jé. ¹⁰ Kỹ tóg kókĩr mũ. Kỹ tóg fag mỷ vễjên to vỹ mũ. Fag tỹ ver ti mỷ han mũ ra tóg nén nễ vэг mũ. ¹¹ Kỹ tóg kanhkã nor kỹ nĩ vэг mũ. Tá nén ù tóg kãtêre mũ. Tỹ tóg kur mág ve nĩ. Ti péno tóg kygje kỹ nỹtĩ. Ên tóg ga kri kãtêre mũ. ¹² Hã ra misu

kar tóg kur ên kã ki nỹtĩ nĩ. Fa tỹ 4 (ke) kar tóg nỹtĩ, ù tóg ti nug kri mũgtĩ gé, sêsĩ kar ke gé. ¹³ Kỹ vênh vỹ tóg mễ há tĩ, kỹ tóg: “tág’,” he mũ. “Tãnh kỹ kó, vỹ,” he tóg.

¹⁴ Kỹ *Pedro* tóg êg *Senhor* ti mỷ: “nejé, nén ù jềgry ko ja tũ sóg nĩ mỷr. Êg *povo* jykre tũ vễ, êg tỹ misu ên kon kỹ,” he mũ.

¹⁵ Kỹ tóg ti mỷ vỹ măn mũ sir, vênh vỹ ti, kỹ tóg: “Topê tóg hã ra to: há ti nĩ, he mũ. Kỹ jềgry tũg nĩ,” he tóg.

¹⁶ Ge tãgtũ han tóg, kỹ nén nễ ên tóg vэг tũ' he mũ sir, kanhkã tá.

¹⁷ Hã ra tóg *Pedro* mỷ e tĩ. Ti tỹ to jykrén tũ tóg tĩ, ti tỹ vэг mũ to. Ti tỹ ver to jykrén mũ ra ag tóg junjun mũ, *Cornélio* tỹ ùn jềgnễg mũ ag. ù tóg ag mỷ: “ãn ên vễ,” he ja nĩ.

¹⁸ Kỹ ag tóg ró to jềgĩ kỹ jamã há ra: “*Simão Pedro* ag mỷ ki nỹtĩ?” he mũ.

¹⁹ Hã ra *Pedro* tóg ver ti tỹ vэг mũ ên to jykrén nĩ nĩ. Kỹ Topê kuprĩg tóg ti mỷ: “ha vé, ùn régre ag vỹ ã jé prēr mũ,” he mũ. ²⁰ “Jềgnễ ra, kãtêre ra, tĩg ra ag mré! To jykrén tũg. Isỹ ag jềgnễ vễ,” he tóg, *Pedro* mỷ, Topê kuprĩg ti.

²¹ Kỹ tóg ag to kãtêre mũ, kỹ tóg ag mỷ: “inh hã vễ, inh jé prēr ja ãjag tóg nĩ. ãjag tỹ ne to kãmũ nễ?” he mũ.

²² Kỹ ag tóg ti mỷ: “*Capitão* tỹ *Cornélio* tỹ êg jềgnễ vễ,” he mũ. “Ùn jykre kuryj vễ, kỹ tóg Topê kamễg tĩ. *Judeu* kar ag tóg ti to há nỹtĩ, ti to ag tóg vỹ há han tĩ. Topê tỹ jênê jafã vỹ ti mỷ tó ja nĩ, ti tỹ ã jé prēr jé, ã tỹ ti ãn ra tĩg jé, ti mỷ Topê kãmén jé,” he ag tóg.

²³ Kỹ tóg ag mỷ: “kãge jềg ra,” he mũ. Kỹ ag tóg tá nũgnũr mũ. Tỹ vaj kỹ tóg ag mré tĩ mũ. Kỹ *Jope* tá ke ù ag tóg ti mré mũ mũ gé. ²⁴ Tỹ vaj kỹ ag tóg *Cesaréia* tá junjun mũ. Tá *Cornélio* tóg ag jãvãnh mũ. Ti kanhkã kar ag kógfyn ja tóg nĩ. Hã kỹ ag tóg tá nỹtĩ sir.

²⁵ *Pedro* tỹ tá jun kỹ *Cornélio* tóg ti kato kãtĩg kỹ ti jo mũg ke mũ, “ti hỹn tỹ Topê nĩ,” hen kỹ.

²⁶ Hã ra tóg ti fềg mũ, kỹ tóg: “ke tũg ra, tỹ sóg êprã ke nĩ gé,” he mũ. ²⁷ Kỹ tóg ti mỷ vỹ há han mũ. Kỹ tóg ãn kã ra

rā ky ūn e ag vigvég mū. ²⁸ Ky tóg ag mý: “*Judeu* ag vỹ fóg mré nĩ tũ nĩgtĩ. Ęg jykren hã vë,” he mū. “Ky ěg tóg fóg ĩn kã ra rã tũ nĩgtĩ gé sir. Hã ra Topẽ tóg inh kanhrãn, ti jykre tãg tỹ. Ky sóg vënh kar ĩn kã ra rãnh mū, jëgryg tũ nĩn ky. ²⁹ “Hã ky sóg jatun mý kãtĩg, vësýmér, ãjag tỹ inh jé prër ky. Ky tóg sỹ ãjag ki jëmënh há tĩ. ãjag tỹ hë ri ke jé inh jé prër nẽ?” he tóg ag mý, *Pedro* ti.

³⁰ Ky *Cornélio* tóg ti mý: “4 dias vë ha, ũri,” he mū. “Ky sóg inh ĩn krëm Topẽ mré vĩnh ke nĩ nĩ, jëg tũ nĩn ky. 3 óra vë. Ky sóg ũ vég nĩ nĩ. Ti kur tóg kókov nĩ. ³¹ Ky tóg inh mý: “*Cornélio*,” he mū. “Topẽ vỹ ã vỹ mëg mū. Ā tỹ ūn jagtar ag mý nén vin ěn vég tóg mū,” he tóg. ³² “Ky *Jope* ra ũ jënë. Tá *Simão* jé prër, ũ tỹ *Pedro* he mū ěn ti. Nén fár tỹ tãnãj he tĩ ěn ĩn krëm tóg nĩ nĩ, hã vỹ: *Simão*, he mū. Ti ĩn vỹ goj kafã tũ fyr tá jë nĩ,” he tóg inh mý, Topẽ tỹ jënë jafã ti,” he tóg, *capitão* ti. ³³ “Ky sóg vësýmér ã to ũ ag jëgnë. Ky ã tóg kãtĩ mū. Ky tóg há tĩ, ã kãtĩg ti. Hã to ěg tóg vënh mãn, Topẽ jo. Topẽ tỹ ã mý nén tó ja kãmén ra ěg mý. Ęg tỹ mënh há tóg tĩ,” he tóg, *Cornélio* ti, *Pedro* mý.

Pedro tỹ Cornélio mý Topẽ vỹ tó

³⁴ Ky *Pedro* tóg ag mý kãmén mū, ky tóg: “vãhã sóg to jykrén mū, Topẽ mý nén ũ tũ vë, *Judeu* he mū ěn ag, fóg he mū ěn ag ke gé, kanhgág ag ke gé, *Judeu* jykre han tũ kar ag. ³⁵ ũ tỹ ti kamëg mū hã vỹ ti mý há nỹtĩ, ũ tỹ vëjykre kuryj han mū ag kar, *povo* kar kã mĩ. ³⁶ *Povo* tỹ *Israel* ag mý tóg ti vỹ ěn jënë ja nĩ. Ęg mý tóg tó, ěg tỹ jatu nỹtĩ jé, ti tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn ěg to há nĩn ky. *Jesus* ěn vỹ tỹ vënh kar *Senhor* nĩ.

³⁷ Vënh vỹ ěn mē kãn ãjag tóg huri. *Judéia* kar kri tóg rũm ke ja nĩ. *João* tóg vënh kar mý: ãjag jykre tovãnh ra, he ja nĩgtĩ. Ky tóg ag kygpe ja nĩgtĩ. Kar ky *Jesus* tóg *Galiléia* mĩ tĩg vén mū, *Nazaré* tá ke ěn ti. ³⁸ Ky Topẽ tóg *Jesus* mý ti kuprĩg jënë ja nĩ. Ky tóg ti mý vëjykre nĩm ja nĩ. Ga kar mĩ tóg tĩg ja

nĩgtĩ. Nén há kar han ja tóg nĩgtĩ. Japo tỹ ūn vóg kónãn mū ag tỹ tóg há' he ja nĩgtĩ gé. Topẽ hã ne ti mré han ja nĩgtĩ hã ra'.

³⁹ Nén kar ěn ve ja ěg tóg nĩgtĩ, ti tỹ nén han mū kar, ga tỹ *Judéia* tá, *Jerusalém* tá ke gé. Ęn tỹ ag tóg krunch to ti sa ja nĩgtĩ, ti tén ja ag tóg nĩgtĩ. ⁴⁰ Kurã tãgtũ tũg ky Topẽ tóg ti rĩn mãn ja nĩgtĩ, ky tóg ěg mý vënh ven ja nĩgtĩ,” he tóg.

⁴¹ “Ti pijé ūn e mý vënh ven. Ęg hã mý tóg vënh ven. Hã to Topẽ tóg ěg kuprëg ja nĩgtĩ. Ti mré ěg tóg jën ja nĩgtĩ, kron ja nĩgtĩ gé, ti tỹ ti ter kar rĩr mãn ky,” he tóg. ⁴² “Ky tóg ěg mý: vënh kar mý inh kãmén nĩ, he ja nĩgtĩ. Topẽ vỹ ti tỹ vënh kar kãfór han, hem nĩ, he ja tóg nĩgtĩ. Ky tóg vënh kar jykre tugnỹm ke mū sir, ūn rĩnrĩr mū kar ag jykre, ūn kãgter mū kar ag jykre ke gé, hem nĩ, iso, he ja tóg nĩgtĩ ěg mý, *Jesus* ti,” he tóg.

⁴³ “Vãsỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag kar vỹ ti kãmén ja nĩgtĩ, ky ag tóg: “ũ tỹ ti ki rã mū mý tóg vënh pãte fón ke mū, Topẽ ti, ti tỹ ti vỹ mranh mū ti,” he ja nĩgtĩ. “*Cristo* tugrĩn tóg vënh pãte fón ke mū,” he ja ag tóg nĩgtĩ,” he tóg, *Pedro* ti.

Topẽ kuprĩg tỹ tỹ ag jagrë nĩ

⁴⁴ *Pedro* tỹ tag tó ky vãhã Topẽ kuprĩg tóg ag ki rã mū, ũ tỹ ti vỹ mëg mū ag ki. ⁴⁵ Ky tóg *Judeu* tỹ *Jesus* ki ge ky nỹtĩ ag mý e tĩ, ũ tỹ *Pedro* mré kãmũ ag mý. “Topẽ kuprĩg tóg tỹ ag jagrë nĩ,” he ag tóg. “Ag tỹ tỹ fóg nỹtĩ ra tóg ag ki rã mū’.” ⁴⁶ Vënh vỹ ũ tugtó ag mū mýr. Vënh vỹ ěn ki ag tóg Topẽ mý: há ã tóg nĩ, he mū,” he ag tóg.

⁴⁷ Ky *Pedro* tóg: “ũ tóg ag to: ag kygpenh ke tũ ěg nĩ, henh ke tũ nĩ. Topẽ kuprĩg tỹ ag jagrë nỹtĩ. Ęg ki rã ri ke han tóg ag ki, Topẽ kuprĩg ti. Ky ěg hỹn ag kygpenh mū ha,” he mū. ⁴⁸ Ky tóg ũ mý: “ag kygpe ra, *Jesus Cristo* jiji tó ky,” he mū sir.

Ti tỹ ag kygpe kar ky ag tóg *Pedro* mý: “ver ěg mré nĩ,” he mū. Ky tóg ag mré nĩ sĩ han kar ky tĩ mū sir.

11

Pedro tȳ Jerusalém tá ti tȳ nén han mũ tó

¹ Kȳ *Jesus* tȳ ũn vin mũ ag kar vȳ mēg mũ, fóg ag tȳ Topē vī kri fig mũ ti, *Judéia* kar mĩ hã. ² Kȳ *Pedro* tóg *Jerusalém* ra vȳn ke mũ. Kȳ tá *Jesus* ki ge kȳ nȳtĩ ag tóg ti mȳ: “vēnh kar vȳ ag gré fár junun kym ke mũ, ag tȳ Topē jykre han sór kȳ,” he mũ. ³ “Ēg jãvo ã tóg ũn fár kym ja tũ ag mré jēn ja nĩ, ag ĩn ki,” he ag tóg.

⁴ Kȳ *Pedro* tóg ag mȳ: ⁵ “ēmã tȳ *Jope* tá sóg nĩ ja nĩ, kȳ sóg Topē mré vī nĩ ja nĩgtĩ. Kȳ sóg nén nē vég mũ,” he mũ. “Tȳ tóg kur mág ri ke nĩ. Ti péno kygje tóg kanhkã tá kátére mũ. Kȳ tóg inh ki jun mũ. ⁶ Kȳ sóg kã ki ēvãnh mũ, kȳ sóg misu kar vég mũ, fa tȳ 4 (ke) tóg nȳtĩ, nēn tãn ag mré hã, ag nug kri mũ tĩ ag mré hã, sēsĩ kar mré hã. ⁷ Kȳ sóg vēnh vī mēg mũ, kȳ tóg: “tág', vȳ,” he mũ. “Tãnh kȳ kó,” he tóg. ⁸ Kȳ sóg ti mȳ: “nejé. Nén ũ jēgry ko ja tũ sóg nĩ. Ēg jykre tũ vē, Ēg tȳ misu ěn kon kȳ,” he mũ. ⁹ Kȳ tóg inh mȳ: Topē tóg hã ra to: há ti nĩ, he mũ, kȳ jēgryg tũg nĩ, he tóg. ¹⁰ Ge tãgtũ han tóg, kȳ nén nē ěn tóg vég tũ' he mũ sir, kanhkã tá. ¹¹ Hã ra ũn tãgtũ ag vȳ vēsȳmér tá junjun mũ, inh nĩ ěn tá. Ēmã tȳ *Cesaréia* tá ag kãmũ ja nĩgtĩ, fóg tȳ iso ag jēgnēn kȳ. ¹² Kȳ Topē kuprĩg tóg inh mȳ: “ha jatun mȳ ag mré tũg,” he mũ. Kȳ tag ag tóg inh mré mũ mũ, ũ tȳ 6 (ke) tag ag, *Jesus* mré ke tag ag. Kȳ ěg tóg fóg ěn ĩn kã ra ge mũ sir.

¹³ Kȳ tóg ěg mȳ ti tȳ Topē tȳ jēnē jafã ve ja tó mũ. Ti ĩn kã tá tóg jē ja nĩ. Kȳ tóg nēji ti mȳ: *Jope* ra ũ ag jēgnē, he mũ. Tá *Simão* jé prēr, *Pedro* he mũ ěn, he tóg nēji ti mȳ. ¹⁴ Ēn vȳ ã mré vĩnh mũ. Kȳ ã tóg kren ke mũ, ã mré ke kar fag ke gé, he ja tóg nĩ nēji ti mȳ,” he tóg.

¹⁵ “Kȳ sóg ag mȳ kãmén mũ. Kȳ Topē kuprĩg tóg vãhã ag ki rã mũ. Ti tȳ ěg ki rã ri ke han tóg mũ, kurã ěn kã. ¹⁶ Kȳ sóg *Jesus* vī to jykren mũ, ti tȳ ěg mȳ: *João* tóg goj tȳ ag kygpe ja nĩgtĩ, hã ra

Topē kuprĩg tóg ag kã ra rãnh mũ, tȳ vēnh kype ri ke vē sir, he ěn to. ¹⁷ Kȳ Topē vȳ ag jagrēn mũ, ti kuprĩg tȳ. Ti tȳ ěg jagrēn ri ke vē, ěg tȳ *Jesus Cristo* ki ge kȳ. Hã kȳ sóg Topē kato tē jãvãnh ja nĩ,” he tóg, *Pedro* ti.

¹⁸ Ag tȳ tag mē kȳ ag krĩ tóg kusa' he mũ. Kȳ ag tóg: “Topē vȳ fóg ag krĩn mũ gé, ag tȳ ag jykre kórég tovãnh jé, ag tȳ ěg rĩr krȳg ja tũ ve jé,” he mũ.

Antioquia tá ke ag tȳ Topē vī kri fi

¹⁹ Ag tȳ *Estêvão* tén kar kȳ *Jesus* ki ge kȳ nȳtĩ ag tóg vēnh kãpugpón kãn mũ, ag tȳ ag vóg kónãnh kȳ. Kȳ ag tóg ga tȳ *Fenícia* ra mũ mũ, goj vãso tȳ *Chipre* ra, ěmã tȳ *Antioquia* ra ke gé. Ag mũn kȳ ag tóg *Judeu* ag hã mȳ Topē vī tó mũ.

²⁰ Kejēn *Chipre* tá ke ũ ag tóg ěmã tȳ *Antioquia* ra mũ mũ, *Cirene* tá ke ag ke gé. Ēn ag tóg fóg tȳ *Grego* vī tó ti ag mȳ *Jesus Cristo* kãmén mũ, vēnh vī sér tag ti. ²¹ Kȳ Topē tóg ag mré ag krĩn mũ. Kȳ ũ tȳ hēn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ, Topē jykre han jé. ²² Kȳ *Jerusalém* tá ũ tȳ *Jesus* ki ge kȳ nȳtĩ ag tóg mēg mũ, fóg ag tȳ *Jesus* vī kri fig mũ ti. Kȳ ag tóg *Barnabé* jēnēg mũ, ti tȳ *Antioquia* ra tũg jé, tá ve jé.

²³ Ti tȳ tá jun kȳ ti fe tóg mrin ke mũ, Topē tȳ ag jagãgtãnh kȳ. Kȳ tóg ag jyvēn mũ, ag tȳ *Jesus* ki rã to krónh ke tũ nĩn jé, ag tȳ fe tar nȳtĩn jé. ²⁴ *Barnabé* vȳ tȳ ũn vī há nĩ, Topē kuprĩg tȳ tóg jagrē nĩ. Jykre pir han kȳ tóg nĩ nĩ. Kȳ ũ tȳ hēn ri ke ag vȳ *Jesus* ki ge mũ gé sir, ti tȳ ag jyvēn kȳ.

²⁵ Kȳ *Barnabé* tóg ěmã tȳ *Tarso* ra tĩ mũ, *Saulo* jãvãnh jé, tá. ²⁶ Ti tȳ ti ve kȳ tóg ti pére tĩ mũ, *Antioquia* ra. Tá ag tóg prȳg pir han. *Jesus* ki ge kȳ nȳtĩ ag tȳ vēnh mãn kȳ ag tóg ag kanhrãnh tĩ, *Barnabé* ti, *Saulo* ti ke gé. Kȳ ũn e vȳ ag vī jēmēg tĩ. *Antioquia* tá ag tóg *Jesus* mré mũ ag to: “*Cristo* mré ke ag,” he vén ja nĩ. Kȳ ěg jiji vē sir, hã vȳ: *Cristo* mré ke ag, he mũ.

²⁷ Kejēn *Jerusalém* tá ke ũ ag tóg *Antioquia* tá junjun mũ, Topē vī tó ti ag. ²⁸ Ag kã ũ jijin hã vȳ: *Ágabo*, he mũ. Ēn vȳ Topē kuprĩg tȳ ti krĩn kȳ: “kejēn

ĕg tóg prÿg venh ke mÿ, kĀnhmar,” he mÿ, “ga kar mÿ hĀ,” he tóg. Kÿ tóg *Cláudio* tÿ tÿ pĀ'i tÿ *imperador* nĭn kÿ ge nĭ. ²⁹ Prÿg tĭnh ken kÿ *Jesus* mré ke ag tóg *Judéia* tá ke ag to jykrén mÿ sir. Kÿ ag tóg: “ĕg hÿn ag mÿ nén ũ jĕnhĕn mÿ, ag tÿ kon jé,” he mÿ. Kÿ ag tóg ag tÿ kuju vin han mÿ, ag tÿ *Judéia* tá *Jesus* mré ke ag mÿ jĕnhĕ jé. ³⁰ Kÿ ag tóg *Barnabé* jĕnhĕg mÿ, *Saulo* ke gé, ag tÿ gé(g) mÿ jé, *igreja* to kófa ag mÿ vin jé, ag tÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ ag mÿ kĀnhkrén jé.

12

Ag tÿ *Pedro* se

¹ Kejĕn pĀ'i mág tÿ *Herodes* vÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ ũ ag sigség mÿ, ag vóg kónĀn jé. ² Kÿ tóg *soldado* jĕnhĕg mÿ, ti tÿ *Tiago* tén jé, *João* kĀke ĕn. Kyfé téj tÿ tóg ti tén mÿ, rógro téj tÿ. ³ Kÿ tóg *Judeu* ag mÿ há tĭ, kÿ *Herodes* tóg *Pedro* kĀgmĭg mÿ gé sir. Fénhta kĀ ki tóg ti kĀgmĭg mÿ. Fénhta ĕn ki ag tóg pÿ jĕgjĀ tÿ ko tĭ. *Judeu* ag jykre vē.

⁴ Kÿ *Soldado* ag tóg *Pedro* tÿ vēse ja kĀ ki ti fón mÿ. *Soldado* tÿ 16 (ke) ag vÿ ti ki rĭr mÿ. Ũ tÿ 4 (ke) tÿ ti ki rĭr kar kÿ ũ tÿ 4 (ke) ũ ag vÿ ag nÿtĭg ja ki nÿtĭ he tĭ, ag ri kĕn. “Fénhta tÿ *Páscoa* kar kÿ sóg ag mÿ ti ven mÿ, ag tÿ ti vóg kónĀn jé,” he tóg, *Herodes* ti. ⁵ Kÿ *Pedro* tóg se kÿ jĕ nĭ. HĀ ra *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ ag tóg ti to Topĕ mré vĭ mÿ. To ag krónh ke tÿ nĭ.

Pedro tÿ kavar nĭ

⁶ Tÿ vaj kÿ *Herodes* vÿ ag mÿ ti ven sór mÿ. Kuty ĕn kĀ *Pedro* tóg *soldado* régre ag kuju ki nÿr mÿ. *Ferro* régre tÿ tóg se kÿ nÿ, ag mré. *Soldado* ũ ag tóg vēse ja jĀnkĀ ki rĭr mÿ.

⁷ Kÿ vĀhĀ Topĕ tÿ jĕnhĕ jafĀ tóg ti mré jĕ nĭ. Kÿ tóg ĭn ĕn krĕm jĕngrĕ nĭ, kuty hĀ ra. ĕn tóg *Pedro* ki pérĕn ke mÿ, ti kĀvy ki. Ti rĭn kÿ tóg ti mÿ: “kur nĭ,” he mÿ. Kÿ ti nĭgé se ja tóg varan ke mÿ, *ferro* ĕn ti. ⁸ Kÿ tóg ti mÿ: “vēsóg fĭ ra,” he mÿ. “Ā pĕn né tu ra gé,” he tóg. Kÿ tóg ke mÿ sir. Kÿ tóg ti mÿ: “Ā kur rÿ tu kÿ ĭnh nón kĀtĭg,” he mÿ.

⁹ Kÿ tóg kĀkutĕ mÿ. Ti nón tóg tĭ mÿ, *Pedro* ti. HĀ ra tóg ti mÿ tÿ nĕn ũ ve jĕ, ti tÿ vég mÿ ti. Ti mÿ tóg tÿ ti vēnhpĕti ve nĭ, Topĕ tÿ jĕnhĕ jafĀ tÿ nĕn han mÿ ti. ¹⁰ JĀnkĀ ki rĭr ven mÿ ĕn pĀtĕn ag tóg mÿ, jĀnkĀ ki rĭr mÿ ũ ke gé. Kÿ ag tóg jĀnkĀ mág tá junjun mÿ, *ferro* tÿ han kÿ jĕ ĕn. JĀnkĀ ĕn vÿ vēsógki nor' he mÿ, ag jo. Kÿ ag tóg kĀpa mÿ sir. Ēpry jagma ag tóg mÿ mÿ. HĀ ra vĀhĀ Topĕ tÿ jĕnhĕ jafĀ tóg tĭ mÿ sir. ¹¹ Kÿ *Pedro* tóg vĀhĀ mrin ke mÿ, kÿ tóg: “vĀhĀ sóg ki kanhró nĭ,” he mÿ. “Topĕ vÿ ti tÿ jĕnhĕ jafĀ jĕnhĕ ja nĭ, kÿ tóg ĭnh kren han mÿ, pĀ'i tÿ *Herodes* jo. *Judeu* kar ag tóg ĭnh jagtar nĭnh ke jĀvĀnh mÿ, hĀ ra sóg venh ke tÿ nĭ,” he tóg.

¹² To jykrén kÿ tóg *Maria* fi ĭn ra tĭ mÿ, *João* mÿnh ĕn fi, ag tÿ ũ to: *Marcos*, he mÿ ĕn mÿnh fi. Fi ĭn krĕm ag tóg vēnh mĀn kÿ nÿtĭ nĭ. Topĕ mré ag vĭ nÿtĭ nĭ, ũ tÿ hĕn ri ke ag. ¹³ Kÿ tóg ĭn jĀnkĀ tÿ tórón' tórón' ke mÿ. Kÿ fi mÿ rĀnhrĀj tĭ fi tóg venh kĀtĭ mÿ. Fi jiji hĀ vÿ: *Rode*, he mÿ. ¹⁴ Kÿ fi tóg *Pedro* vĭ ki kanhrĀn mÿ, hĀ ra fi tóg ti jy nón tÿ nĭ. Róm tÿ fi nĭ, jĀnkĀ ti, fi fe tÿ mrin ke mÿ ra. Fi tÿ ĭn kĀ ra rĀ kÿ fi tóg vēnh kar mÿ: “*Pedro* vÿ ró to jĕ,” he mÿ.

¹⁵ Kÿ ag tóg fi mÿ: “krĭ vēnh mÿ Ā nĭ,” he mÿ. HĀ ra fi tóg: “vó, ti hĀ vē,” he mÿ. Kÿ ag tóg fi mÿ: “ti ki rĭr tĭ ĕn hÿn,” he mÿ.

¹⁶ Kÿ *Pedro* tóg ver re tá jĕ nĭ, jĀnkĀ tÿ tórón' tórón' ke mĀn kÿ. Kÿ ag tóg ti jy nón mÿ. Ti vég ag tóg mÿ sir, kÿ tóg ag mÿ e tĭ. ¹⁷ Kÿ *Pedro* tóg ag mÿ ti nĭgé tÿ ge mÿ, ag tÿ katy' he jé. Kÿ tóg ag mÿ Topĕ tÿ ti kavĀn tó mÿ sir. Topĕ tÿ vēse ja kĀ tá ti kĀkutĕm kĀmĕn tóg mÿ sir. Kÿ tóg ag mÿ: “*Tiago* mÿ tóm nĭ, *Jesus* mré ke kar ag mÿ ke gé,” he mÿ. Kÿ tóg *Jerusalém* tá kutĕ kÿ ĕmĀ ũ ra tĭ mÿ sir.

¹⁸ Tÿ vaj kÿ *soldado* ag fe tóg jÿrÿn ke mÿ. “*Pedro* hÿn hĕ kĀ tá vyr,” he ag tóg mÿ, ti jĀvĀnh kÿ. ¹⁹ Kÿ *Herodes* tóg ũ ag jĕgnĕg mÿ gé, ti kĀgmĭ jé. HĀ ra ag tóg ti vég tÿ nĭ gé. Kÿ *Herodes* tóg *Pedro* ki rĭr mÿ ag ki jĕmĕ mĀn mÿ.

Kar kŷ tóg *soldado* ũ ag mŷ: “ag kăgtén ra, ti ki rŷr mũ ěn ag,” he mũ. Kŷ ag tóg ag kăgtén mũ sir.

Kar kŷ *Herodes* tóg *Judéia* tá kutě kŷ ěmă tŷ *Cesaréia* ra tŷ mũ sir, tá nŷ jé.

Herodes ter

²⁰ *Herodes* tóg ěmă tŷ *Tiro* tá ke ag to jũ mũ, ěmă tŷ *Sidom* tá ke ag to ke gé. ěn ag tóg *Herodes* nŷgja tá junjun mũ. Kŷ ag tóg pă'i sŷ mré vŷ mũ, ti jiji hă vŷ: *Blasto*, he mũ. *Herodes* vŷ ti tŷ pă'i han ja nŷ. ěn mŷ ag tóg to vŷ mũ, ti tŷ ag jagfy vŷ jé, *Herodes* mré. Ti tŷ ag to jũ nŷn kŷ ag tóg tá vĕjĕn ve măn tũ nŷ sir. Hă kŷ ag tóg ti fe tŷ há' he sór mũ, ti tŷ ag mŷ vĕjĕn vĕne he măn jé.

²¹ Kŷ *Herodes* tóg ag mŷ kură nŷm mũ. Kŷ tóg ti kur sŷnvŷ ěn tu mũ, pă'i kur ěn ti. Kŷ tóg ti nŷgja kri nŷ kŷ ag mŷ vŷ mág han mũ. ²² Kŷ vĕnh kar tóg ti to: “ěpră vĕnh vŷ pijé’,” he mũ. “Topĕ vŷ vĕ, ti vŷ ti,” he ag tóg mũ. ²³ Kŷ vĕsŷmĕr Topĕ tŷ jĕnĕ jafă tóg ti vóg kónăn mũ sir, ti tŷ ag mŷ: “vó,” he tũ nŷn kŷ. “Inh pijé tŷ Topĕ nŷ’,” he ja tũ tóg nŷ. Kŷ ti nug ga vŷ ti kagrăg mũ, hă kŷ tóg ter mũ.

Barnabé tŷ Saulo mré Topĕ vŷ tónh tŷg

²⁴ Jó ũ tŷ hĕn ri ke ag vŷ Topĕ vŷ mĕg mũ, kŷ ag tóg *Jesus* ki ge mũ.

²⁵ Kŷ *Barnabé* vŷ *Saulo* mré ag tŷ nĕn gé kămũ mũ ěn vin mũ, *Jerusalém* tá ke ag mŷ. Prŷg tŷn kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtŷ ag tóg *Jerusalém* tá ke ag mŷ vĕjĕn jĕgnĕ ja nŷgtŷ. Ag mŷ vĕjĕn ěn vin kar kŷ ag tóg vŷnvŷn ke mũ sir, *Barnabé* ti, *Saulo* ti ke gé. Kŷ ag tóg *João Marcos* pére mũ mũ.

13

¹ *Antioquia* tá ũ ag tóg nŷtŷ, Topĕ vŷ tó tŷ ũ ag, *Jesus* jykre tŷ vĕnh kanhrăn nŷtŷ ag ke gé. Kŷ ũ jijin hă vŷ: *Barnabé*, he mũ, kar ũ jijin hă vŷ: *Simão Negro*, he mũ. ũ tóg tŷ *Lúcio* nŷ, *Cirene* tá ke tag ti. Kŷ ũ tóg tŷ *Manaém* nŷ, pă'i tŷ *Herodes* mré mog mũ tag ti. Kŷ ũ tóg tŷ *Saulo* nŷ gé.

² Kejĕn ag tóg jagnĕ mŷ Topĕ jykre tó mũ, ag jĕg tũ nŷn kŷ. Kŷ Topĕ kuprŷg

tóg ag mŷ: “*Barnabé* fĕg ra, *Saulo* mré,” he mũ, “ag tŷ inh rănrăj han jé, isŷ nĕn to jykren mũ ěn ti, ag tŷ inh jykre tó jé, vĕnh kar mŷ,” he tóg.

³ Kŷ ag tóg ag jĕg tũ nŷn kŷ Topĕ mré vŷ măn mũ. Ag nŷgé tŷ ag tóg ag mĕg mũ, kŷ ag tóg: “ha mũ jĕg,” he mũ.

Kujá tŷ Elimas

⁴ Kŷ Topĕ kuprŷg tóg ag jĕgnĕg mũ, kŷ ag tóg ěmă tŷ *Selêucia* ra mũ mũ. Tá junjun kŷ ag tóg goj văso tŷ *Chipre* ra mũ mũ, *canoa* mág kă mŷ. ⁵ Kŷ ag tóg ěmă tŷ *Salamina* tá junjun mũ. Tá ag tóg Topĕ vŷ kămĕn mũ, *Judeu* ag tŷ vĕnh kanhrăn jafă krĕm. *João Marcos* vŷ ag mré tŷ mũ gé. Ag mré rănrăj mũ vĕ.

⁶ Goj văso mŷ ag tóg pa mũ. Kŷ ag tóg ěmă tŷ *Pafos* tá junjun mũ, Topĕ vŷ kămĕn kŷ. Tá ũ tóg nŷ nŷ, kujá ũ. Ón kŷ tóg Topĕ vŷ tó sór mũ. *Judeu* ũ vĕ, ti jiji hă vŷ: *Bar Jesus*, he mũ. ⁷ *Governador* mré tóg nŷ nŷ. Ti jiji hă vŷ: *Sérgio Paulo*, he mũ. Krŷ há ti nŷ, *governador* ti, kŷ tóg *Barnabé* ag jé prĕr mũ. Ti tŷ Topĕ vŷ jĕmĕ sór vĕ.

⁸ Kŷ kujá ěn tóg ag vŷ kato tĕ mũ, ti tŷ Topĕ vŷ kri fig tũ nŷ jé. Kujá ěn jiji ũ hă vŷ: *Elimas*, he mũ.

⁹ Kŷ văhă Topĕ kuprŷg tóg *Saulo* krŷn mũ. *Saulo* jiji ũ hă vŷ: *Paulo*, he mũ.

Topĕ kuprŷg tŷ ti krŷn kŷ tóg kujá ěn ki kanĕ jũ han kŷ ti ki ěvănh mũ. ¹⁰ Kŷ tóg: “tŷ ģ tóg ũn ón mé nŷ,” he mũ. “Jykre păno ģ nŷ. Japo kósin vŷ tŷ ģ nŷ, vĕjykre kuryj kato tĕ ģ nŷ. Hă kŷ ģ tóg vĕjykre păno to krónh ke tũ nŷgtŷ. ¹¹ Ha vé, Topĕ vŷ ģ vóg mũ, kŷ ģ tóg kyvăn ha. Ră venh ke tũ ģ nŷ ha, kură tŷ hĕn ri ke ki,” he tóg, *Paulo* ti.

Kŷ tóg vĕsŷmĕr ti mŷ kuty' he mũ. Kyvó tóg nŷ sir. Kŷ tóg jĕmĭg mũ. ũ jé tóg prĕr mũ, ti tŷ ti pére tŷg jé.

¹² *Governador* tŷ tag ve kŷ tóg ti mŷ e tŷ. Kŷ tóg *Jesus* ki ră mũ. Topĕ jykre tóg ti mŷ tar ja nŷ.

Paulo tŷ ěmă tŷ Antioquia tá Topĕ vŷ tó

¹³ Kŷ văhă *Paulo* ag tóg *Pafos* tá pa mũ. *Canoa* mág kă mŷ ag tóg mũ mũ.

Kỹ ag tóg ga tỹ *Panfília* tá junjun mũ, ãmã tỹ *Perge* tá. Hã ra *João Marcos* tóg kyrã mũ. Ag ré kỹ tóg *Jerusalém* ra vỹn ke mũ. ¹⁴ Jó ag tóg *Perge* tá pa mũ, ga tỹ *Pisídia* ra mũ jé, ãmã tỹ *Antioquia* ra. Tá junjun kỹ ag tóg vẽnkhán ke kurã ki *Judeu* ag tỹ vẽn kanhrãn jafã kã ra ge mũ.

¹⁵ Ũ tóg tá Topẽ tỹ ãg mũ vỹjyre nĩm ja ãn to ke mũ, rán kỹ nĩ ãn to. Ti tỹ ãg jyvẽn tó tóg mũ gé, vãsỹ Topẽ vỹ tó ti ag tỹ rán ja ãn ti. Kar kỹ pã'i ag tóg *Paulo* ag jé prẽr mũ. Kỹ ag tóg: “kanhkã', ãjag tỹ ãg jyvẽn sór kỹ tóg há nĩ,” he mũ.

¹⁶ Kỹ *Paulo* tóg jẽgnẽ mũ. Ti nĩgẽ tỹ tóg ag mũ ge mũ, ag tỹ katy' he jé. Kỹ tóg ag mũ: “ha mẽ, *Judeu* kar'. Jẽmẽ ra, ũ tỹ Topẽ kamẽg mũ kar, ãjag tỹ tỹ fóg nỹtĩ ra,” he mũ. ¹⁷ “Topẽ hã vỹ ãg jógjóg ag kuprẽg ja nĩgtĩ. Ag tỹ tóg *povo* mág han, ag tỹ ver *Égito* tá nỹtĩn kỹ. Kar kỹ tóg tá ag kãpan mũ, ti jykre tar ãn tỹ. ¹⁸ Ag to tóg fen mág mũ, ag tỹ ãmã tũ ja mũ mũn kỹ, prỹg tỹ 40 (ke) ãn ki. ¹⁹ *Povo* tỹ 7 (ke) tỹ tóg tũ' he mũ, ga tỹ *Canaã* tá. Kỹ tóg ãg jógjóg ag mũ ag ga ãn fig mũ, tỹ ag tũ nĩ jé. ²⁰ Kỹ tóg ag mũ pã'i ag vin mũ gé, ag jyvẽn ke mũ ag, 100 tỹ 4 kri 50 *anos* ki. Kar kỹ *Samuel* vỹ Topẽ vỹ tó ti nĩ gé. ²¹ Kỹ ag tóg pã'i mág ve sór mũ. Kỹ ag tóg Topẽ mũ to vỹ mũ. Hã kỹ Topẽ tóg *Saul* fẽg mũ, *Quis* kósin ãn. *Benjamim* krẽ'krẽ ũ vẽ, *Saul* ti. 40 *anos* ki tóg tỹ pã'i mág nĩ. ²² Ti tỹ ãn kutẽm kar kỹ tóg *Davi* fẽg mũ, Topẽ ti. *Davi* to tóg vỹ há han mũ, kỹ tóg: “*Davi* ve sóg, *Jessé* kósin,” he mũ. “Nén há han tóg tĩgtĩ. Kỹ sóg ti to há nĩ. ãn hã vỹ inh jykre kar han ke mũ,” he tóg, Topẽ ti, *Davi* to,” he tóg, *Paulo* ti.

²³ “*Davi* krẽ'krẽ ũ vẽ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Topẽ vỹ vãsỹ ti kãtĩg ke tó ja nĩgtĩ. Kỹ tóg vãhã *Jesus* jẽnẽ ja nĩ, ãg *povo* tỹ *Judeu* to, ti tỹ ãg kren han jé. ²⁴ *João* vỹ ti kãtĩg ke jo vẽn kar mũ: “ãjag jykre tovãnh ra, isỹ ãjag kygpe jé,” he ja nĩgtĩ, ãg *povo* tỹ *Judeu* kar mũ. ²⁵ *João* rãnrãj tỹ tũ' henh ken kỹ tóg ag mũ: iso ãjag tóg *Cristo* he sór mũ, he ja nĩgtĩ. Hã tũ vẽ. Inh pijé tỹ

Cristo nĩ'. Ha vé, inh nón tóg kãtĩg ke mũ, inh *Senhor* ti, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Sỹ tỹ ti mũ rãnrãj tĩ nĩnh ke vẽ vẽ, sỹ ti pẽn né kunũ jé, hã ra sóg tỹ ti krẽm ke pẽ jẽ, he ja tóg nĩ, *João* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

²⁶ “Inh kanhkã', *Abraão* krẽ', ũ tỹ Topẽ kamẽg mũ', fóg kã mũ'. Topẽ vỹ ãg hã mũ vẽn vỹ tag jẽnẽ, ãg krenkren jé. ²⁷ *Jerusalém* tá ke ag vỹ *Jesus* ki kãtĩg ja nỹtĩgtĩ. Ti tỹ tỹ Topẽ kósin nĩn ki kãtĩg ja ag tóg nỹtĩgtĩ, ag pã'i ag ke gé. Hã kỹ ag tóg vãsỹ rán kỹ nĩ ãn han. Vẽnkhán ke kurã ki ag tóg vэг tĩ, Topẽ vỹ tó ti ag tỹ nẽn rán ja ti. Hã ra ag tóg sir ag tỹ nẽn tó mũ ãn ki króm, ag tỹ *Jesus* to: “ter jé tóg ke mũ, “ hen kỹ. ²⁸ Nén ũ kórég han ja tũ ti nĩ, kỹ ti ter ke tũ vẽ vẽ, hã ra ag tóg *Pilatos* mũ: “ãg tỹ ti tén há tóg tĩ vẽ,” he ja nĩgtĩ. ²⁹ Ag tỹ ti to rán kỹ nĩ ãn ki króm kãn kỹ ag tóg krunh ãn to ti tẽrem ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg vẽn kej kã tá ti fi ja nĩgtĩ.

³⁰ Hã ra Topẽ tóg ti rĩn mãn ja nĩgtĩ, ti ter mũ ra. ³¹ Kỹ tóg ti mré ke ag mũ vẽn ven ja nĩgtĩ sir, *Jesus* ti, ũ tỹ ti mré *Jerusalém* ra mũ ja ag mũ, *Galiléia* tá kãmũ kỹ. ãn ag tóg ti kãmén mũ sir, vẽn kar mũ. ³² Vẽn vỹ tag tó ãg tóg mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

³³ “ãg jógjóg ag vỹ Topẽ vỹ ãn mẽ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ũri han mũ, Topẽ ti, ti tỹ vãsỹ nẽn tó ja ãn ti. ãg jógjóg ag krẽ'krẽ ag mũ tóg han mũ, ti tỹ vãsỹ nẽn tó ja ãn ti. Hã kỹ tóg *Jesus* rĩn mãn, ti ter kỹ. Kỹ tóg ti mũ: “tỹ ã tóg inh kósin jẽ. ũri sóg ã han,” he ja nĩgtĩ. Topẽ mũ jãn jafã tỹ 2 ki tóg rán kỹ nĩ,” he tóg.

³⁴ “Hã ra tóg ti tỹ ti rĩn mãn ke tó ja nĩgtĩ gé, ti mur ke to hã. Ti vag ke tũ ãn tó ja tóg nĩgtĩ gé, kỹ tóg: “sỹ *Davi* mũ nẽn tó ja ãn han jé sóg ke mũ,” he ja nĩgtĩ. “ãjag mũ sóg han mũ, sỹ ti mũ nẽn tó ja ãn ti,” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ ti,” he tóg.

³⁵ “Kỹ tóg tag tó ja nĩgtĩ gé: “ã tũ vỹ vag ke tũ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ gé, Topẽ ti,” he tóg.

³⁶ “Hã ra *Davi* vỹ ter ja nĩgtĩ, ti jógjóg ag nón. Kỹ tóg vag ja nĩ inhhã. Topẽ

tỹ ti mỹ nén tó mũ ki tóg króm ja nĩgtĩ. Ge ra tóg ter kỹ vag ja nĩgtĩ inhhã. ³⁷Ti jãvo *Jesus* tóg vag ja tũ nĩ inhhã, Topẽ tỹ ti rĩn mãn kỹ,” he tóg.

³⁸“Ha vé, inh kanhkã! *Jesus* tigrĩn Topẽ vỹ ãjag mỹ vẽn pãte fón sór mũ, ãjag tỹ ti vỹ mranh ja ti. Hã kỹ sóg ãjag mỹ tó mũ. ³⁹ ãjag tỹ *Moisés* vỹ mæg mũ ra ãjag jykre tóg kuryj ja tũ nĩ ver. ãjag tỹ hã ra *Jesus* ki ge kỹ tóg ãjag kugrynh ke mũ sir, Topẽ ti. ⁴⁰ Hã ra ti to é he tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg venh ke mũ, vãsỹ Topẽ vỹ tó tĩ tỹ nén tó ja ên ti, ⁴¹ hã vỹ: iso ãjag tóg é he mũ, he mũ. Sỹ nén han mũ ve jé ãjag tóg ke mũ, kỹ ãjag tóg kanẽ jur ke mũ, he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ ti. ãjag tỹ kri finh ke tũ vẽ vẽ, ù tỹ ãjag mỹ tó mũ ra. Hã ra ãjag tóg venh ke mũ, he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ vỹ tó tĩ ti,” he tóg, *Paulo* ti.

⁴² Ag tỹ *Paulo* vỹ mẽ kar kỹ ag tóg ãn ên kã tá kãpa mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “vẽn kán ke kurã ù kã ãg mỹ kãmén mãn nĩ,” he mũ. ⁴³ Kỹ *Judeu* tỹ hẽn ri ke ag tóg *Paulo* ag nón mũ mũ. Fóg ag tóg ag nón mũ mũ gé, fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ ag, ù tỹ Topẽ kamæg mũ ag. Kỹ *Paulo* ag tóg ag jyvẽn mũ, ag tỹ Topẽ to tar nỹtĩ jé, ag tỹ ti tỹ ãg jagãgtãn to jykren kỹ nỹtĩ jé.

⁴⁴Vẽnhkán ke kurã ù kã ãg mãm ên tá ke kar ag vỹ vẽn mãn mũ, Topẽ vỹ jẽmẽ jé. ⁴⁵ Kỹ *Judeu* ag tóg ùn e ên ag vég mũ. Kỹ ag tóg jũgũ mũ, vẽn kar tỹ *Paulo* ag to há nỹtĩn kỹ. Hã kỹ ag tóg *Paulo* vỹ kafãn mũ sir, ti tỹ ag mỹ Topẽ vỹ tón kỹ. Ti to ag tóg vỹ vỹ he mũ gé.

⁴⁶ Hã ra *Paulo* ag tóg ag kamæg tũ nĩ. Ag mỹ ag tóg: “ãjag hã mỹ ãg tóg tó vén, Topẽ vỹ ti,” he mũ, “ti tỹ ãg mỹ: *Judeu* ag mỹ tó vén, hen kỹ. Hã ra ãjag tóg mẽ jãvãnh nỹtĩ, kỹ ãjag tóg ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke tũ nĩ. Hã kỹ ãg tóg sir fóg ag hã mỹ tónh ke mũ, Topẽ vỹ ti,” he ag tóg. ⁴⁷ “Topẽ vỹ ãg mỹ: ãjag tỹ sóg nẽj gru ri ke han mũ, he mũ, fóg kar ag tỹ ãjag ki Topẽ ve jé, kanhgág ag ke gé. ãjag ki ag tóg mẽnh ke mũ, *Jesus* tỹ ag krenkren han ke ti, fag ke gé, ga fyn ja mĩ hã, he ja tóg nĩ ãg mỹ, Topẽ ti,” he ag tóg, *Paulo* ag.

⁴⁸ Fóg ag tỹ tag mẽ kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir. Kỹ ag tóg Topẽ vỹ to há nỹtĩ, ti mỹ vỹ há han kỹ. Kỹ ag tóg *Jesus* ki ge mũ, Topẽ tỹ ùn kuprẽg mũ ag, ag tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ ve jé. ⁴⁹ Kỹ ga ên tá ke kar ag vỹ Topẽ vỹ jẽmæg mũ.

⁵⁰ Hã ra *Judeu* ag tóg ùn tỹtã há ù fag mré vỹ mũ, fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ fag. Pã'i ag mré ag tóg vỹ mũ gé. *Paulo* ag kato ag tóg vỹ mũ. Kỹ ag tóg ag vóg kónãn mũ. “Ha mũ jẽg, ãmã ù ra,” he ag tóg mũ sir, ag vóg kónãn kar kỹ.

⁵¹ Kỹ *Paulo* ag tóg ag pẽn kykũkũg mũ, ag mỹ: “Topẽ tovãnh ãjag huri,” he jé. Kỹ ag tóg ãmã tỹ *Icônio* ra mũ mũ sir. ⁵² *Jesus* mré ke ag mỹ tóg hã ra sér tĩ. Topẽ kuprĩg vỹ tỹ ag jagrẽ nĩ, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir.

14

Ãmã tỹ Icônio tá Topẽ vỹ tó

¹ Ag tỹ *Icônio* tá junjun kỹ ag tóg sir *Judeu* ag tỹ vẽn kanhrãn jafã kã ra ge mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ Topẽ vỹ kãmén mũ. Kỹ *Judeu* tỹ hẽn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ gé, fóg tỹ hẽn ri ke ag ke gé. ² Kỹ *Judeu* tỹ *Jesus* ki ge jãvãnh ag tóg fóg ag krĩn kónãn mũ sir, *Jesus* mré ke ag to.

³ Hã ra *Paulo* ag tóg tá nỹtĩg mág mũ. Kỹ ag tóg Topẽ vỹ tó mũ, ag tỹ ag kamæg tũ nĩn kỹ, Topẽ vỹ kri fi kỹ. Kỹ Topẽ tóg ag mỹ ti jykre nĩm mũ, ag tỹ ãg tỹ nén han vãn hynhan jé. Hã kỹ vẽn kar tóg Topẽ jykre ki kanhró nỹtĩ sir.

⁴ Kỹ vẽn kar tóg vẽn kãpugpóv kỹ nỹtĩ nĩ. ù ag tóg *Judeu* ag to há nỹtĩ, jó ù ag tóg *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag to há nỹtĩ. ⁵ Kỹ *Judeu* ag tóg fóg ag mré jykren mũ, fóg tỹ pã'i ag mré, ag tỹ *Paulo* ag vóg kónãn jé, ag tỹ pó tỹ ag pin jé. ⁶ Hã ra *Paulo* ag tóg mæg mũ, kỹ ag tóg ãmã tỹ *Listra* ra mũ mũ, ãmã tỹ *Derbe* ra ke gé. ãmã tỹ *Licaônia* rã hã ãmã ag vẽ. ⁷ ãmã ên mũ mũn kỹ ag tóg tá *Jesus* vỹ tugtó mũ sir.

Ag tỹ ãmã tỹ Listra tá Paulo vóg kónãn

⁸ *Listra* tá ke ũ tóg nĩ nĩ, ũn tĩg vānh. Ti pěn vỹ kǎnhgrĩ nỹtĩ. Ge tóg nĩ, ti mur mũn kǎ.

⁹ Ēn tóg sir *Paulo* vĩ mēg mũ. Kỹ tóg ti tỹ *Paulo* tóg ti tugnỹm mũ. Kỹ tóg ti tỹ *Jesus* vĩ kri fig mũ vég mũ, *Jesus* tỹ ti tỹ há' he jé. ¹⁰ Kỹ tóg jamǎ há ra ti mỹ: “jēgnē ra, vēnh ra hǎ jēg,” he mũ. Kỹ tóg vāhǎ hũm he mũ. Kỹ tóg mĩ tĩ mũ.

¹¹ Kỹ tóg vēnh kar ěn mỹ e tĩ, ag tỹ *Paulo* tỹ nén han mũ ven kỹ. Kỹ ag tóg ag vĩ ki jagnē mỹ ke mũ, vĩ tỹ *Licaônia* he mũn ki. Jamǎ há ra ag tóg: “topē ag vỹ ěg ki junjun,” he mũ. “Ěg ri ke ag nỹtĩ, topē ag,” he ag tóg, *Paulo* ag to. ¹² Kỹ ag tóg *Barnabé* to: *Júpiter*, he mũ. *Paulo* to ag tóg: *Mercúrio*, he mũ sir, ti vĩ mág to. Ón kỹ ag topē jigji vē, hǎ vỹ: *Júpiter* mré *Mercúrio*, he mũ.

Hǎ ra *Paulo* ag tóg ag vĩ ki kagtĩg nỹtĩ.

¹³ *Júpiter* ĩn vỹ ěmǎ fyr tá jē nĩ, kỹ ti tũ ki rĩr tĩ tóg tá nĩ gé. Kỹ tóg monh gé tĩ mũ, ka fej tỹ *coroa* ke gé. Ěmǎ jy ró jǎnkǎ mǎra tóg gé tĩ mũ. Tá tóg monh kugprũn sór mũ, *Barnabé* mỹ, *Paulo* mỹ ke gé.

¹⁴ Hǎ ra *Paulo* ag tóg mēg mũ, kỹ ag tóg ag kur janjǎn mũ, jũgũ kỹ. Ũ tỹ vēnh mǎn kỹ nỹtĩ ag to ag tóg pētē mũ. Prēr kỹ ag tóg ag mỹ: ¹⁵ “ne nē?” he mũ. “Tỹ ěg ěprǎ ke nỹtĩ, ājag ri ke. Hǎ ra ěg tóg ājag mỹ kǎmén sór mũ, ājag tỹ ón kỹ topē tag ag tugvānh jé. Topē pē ki gem nĩ, ũn rĩr nĩ ěn ki. Kanhkǎ han tóg, ga ke gé, goj ke gé, mĩ mũ kar ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Vāsỹ Topē tóg *nação* ag mỹ nén ũ tó ja tũ nĩgtĩ, kỹ ag tóg ag jykre mĩ mũgtĩ. ¹⁷ Ge ra tóg ag ki rĩr há han mũ, Topē ti, ag tỹ tag to vāhǎ ti ki kanhrǎn jé. Hǎ jé tóg ta jēnē, kỹ ājag jakré tóg mogmog mũ. Kỹ ājag tóg konh ke mũ. Kỹ ājag fe tóg há' he mũ sir. Ājag mỹ tóg sér tĩ sir, ti tỹ ājag mỹ vējēn han kỹ, Topē ti,” he ag tóg, *Paulo* ag.

¹⁸ Ag vĩ ki ag tóg ag mỹ nén ũ kugprũn tovānh mũ. Ag mỹ ag tóg nén ũ kugprũn kren ja nĩgtĩ, tá.

¹⁹ Kar kỹ ěmǎ tỹ *Antioquia* tá ke ag tóg tá junjun mũ, ěmǎ tỹ *Icônio* tá ke

ag ke gé. *Judeu* ag vē. Ēn ag tóg vēnh kar krĩn kónǎn mũ, kỹ ag tóg *Paulo* pin mũ, pó tỹ. “Ter ti huri,” he ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg ti raran kỹ ěmǎ fyr tá ti fón mũ sir. ²⁰ Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg ti venh kǎmũ mũ, hǎ ra tóg jēgnē mũ. Ěmǎ ěn kǎ ra tóg rǎ mǎn mũ.

Tỹ vaj kỹ tóg hǎ ra ěmǎ tỹ *Derbe* ra tĩ mũ, *Barnabé* mré. ²¹ Tá ag tóg *Jesus* kǎme sér tó mũ gé. Kỹ ũ tỹ hēn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ sir, fag mré hǎ.

Paulo ag tỹ ěmǎ tỹ *Antioquia* ra vỹnvỹn ke

Kar kỹ ag tóg ěmǎ tỹ *Listra* ra vỹnvỹn ke mũ, ěmǎ tỹ *Icônio* ra ke gé, *Antioquia* ra ke gé, ag tỹ hē tá kǎmũ ja ěn ra. ²² Vỹnvỹn ke kỹ ag tóg *Jesus* mré ke ag jyvēn mũ sir, ag tỹ *Jesus* vĩ kri fi to krónh ke tũ nĩ jé, ag tỹ to fe tar nỹtĩ jé ke gé. “Ěg tỹ Topē tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ ve sór kỹ ěg tóg vēnh jagtar jagy venh ke mũ,” he ag tóg. ²³ Kỹ ag tóg ag mỹ *igreja* to kófa ag kuprēg mũ, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr jé. Ag to ag tóg Topē mré vĩ mũ gé, nén ũ ko mē kǎ. Kỹ ag tóg: “Topē vỹ ājag ki rĩr há han mũ,” he mũ. Kỹ ag tóg mũ mũ sir. ²⁴ Kỹ ag tóg ga tỹ *Pisídia* fĩn rǎm kỹ ga tỹ *Panfília* tá junjun mũ. ²⁵ Ěmǎ tỹ *Perge* tá ag tóg Topē vĩ tó mũ gé sir. Kar kỹ ag tóg ěmǎ tỹ *Atália* ra mũ mũ. ²⁶ Tá junjun kỹ ag tóg *Antioquia* ra mũ mũ gé, *canoa* mág kǎ mĩ. Ēn hǎ tá ag tóg pa ja nĩ. Tá ke ag tóg ag to Topē mré vĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag jy nĩgǎn jé. Kỹ ag tóg ti rǎnhrǎj ěn han kǎn mũ. Kỹ ag tóg *Antioquia* ra vỹnvỹn ke mũ. ²⁷ Tá junjun kỹ ag tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar jé prēr mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ Topē tỹ nén han mũ kar kǎmén mũ. “Fóg ag ne tóg *Jesus* ki ge mũ gé, Topē tỹ ag krĩn kỹ,” he ag tóg mũ, ag mỹ.

²⁸ Kỹ ag tóg tá nỹtĩ, kysǎ tỹ hēn ri ke ki. *Jesus* mré ke ag mré ag tóg nỹtĩgtĩ, *Paulo* ag.

15

Ag tỹ Topē jykre to jykren

¹ Kejēn *Judéia* tá ke ũ ag tóg *Antioquia* tá junjun mũ. Kỹ ag tóg *Jesus*

mré ke ag mý: “ājag gré fár junun kym nī,” he mū. “*Moisés* tý ěg mý nén tó mū ěn han nī. Ke tū nī mū ra ājag tóg krenkren ke tū nī,” he ag tóg.

² Hã ra *Paulo* ag tóg: “vó,” he mū. Ký ag tóg jagnē vī kafãn mū sir. Ký *Jesus* mré ke kar ag tóg *Paulo* ag mý: ag mré mūm nī, *Jerusalém* ra,” he mū. “Tá *Jesus* tý ũn vin mū ag mré vīm nī, *igreja* to kófa ag mré. Ag mý: ěg hñn hē ri kenh mū, vēnh gré fár junun kym ke to? hem nī,” he ag tóg.

³ Ký *Paulo* ag tóg: “ěg mūnh ke nē ha,” he mū. Ũ tý ag gré fár junun kym sór mū ag mré ag tóg mū mū. Ký ag tóg ga tý *Fenícia* fīn pa mū sir, ga tý *Samaria* fīn ke gé. Ag mūn ký ag tóg *Jesus* mré ke kar ag mý fóg ag tý *Jesus* ki ge kāmén mū. Ký tóg vēnh kar mý sér tī sir. ⁴ Ký ag tóg *Jerusalém* tá junjun mū. Ký tá *Jesus* ki ge ký nýtī ag tóg vēnh mǎn mū, *Jesus* tý ũn vin mū ag mré hã, kófa ag mré hã. Ký ag tóg ag mý *Topē* tý nén han mū kar kāmén mū.

⁵ Hã ra *Fariseu* ũ ag tóg tá nýtī gé, ũ tý *Jesus* ki ge mū ag. ěn ag tóg ag mý: “ěg mý tóg há nñnh mū, ag tý ag gré fár junun kym ký, ag tý *Moisés* tý ěg mý vējykre nīm ja ki kanhrãn ký,” he mū sir, fóg ag to, ũ tý *Judeu* jykre han tū ag to.

⁶ Ký vāhã *Jesus* tý ũn vin mū ag vỹ kófa ag mré vēnh mǎn mū, vyr mý, to vēmén jé. ⁷ Ký ag tóg to vēmén mág han mū sir. Ký kejēn *Pedro* tóg ag mý: “inh kanhkã’, vāsý *Topē* tóg inh kuprēg ja nī, isý fóg ag mý *Jesus* vī tó jé, ag tý jēmē ký krenkren jé. Tag ki kanhró ājag tóg nýtī,” he mū. ⁸ “Ký *Topē* tóg ag mý ti kuprīg jēnēg mū. Ag fe ki kanhró tóg nī, hã ký tóg ag mý ti jēnēg mū. Hã ki tóg ěg mý ven mū, ag tý *Jesus* ki ge ký nýtī ti, ěg ri ke. ⁹ Hã ký *Topē* tóg ag to: vyr mý ke ag vē, he tū nīgťī. Ag tý ti ki ge ký nýtīn ký tóg ag fe tý jãnhkri’ he mū, fóg ag fe tý. ¹⁰ *Topē* tý há vē. To: vēnh mý ti nī, he tūg nī. Ag mý ājag tóg vējykre jagy ěn nīm sór mū, ti tý ěg mý han jagy ja ra. ěg jógjóg ag mý tóg han jagy ja nī, ký tóg ag mý

ag tý ki króm tū nñnh ha mē tī, ěg mý ke gé. Hã ra ājag tóg ag mý nīm sór mū. ¹¹ Ke tūg nī. *Jesus* tý ěg jagãgtãn ký tóg ěg kren han mū, ěg tý ti vī kri fi ký. Ký ěg tóg fóg ag ri ke tãvī nýtī,” he tóg, *Pedro* ti.

¹² Ký vēnh kar ag tóg ěmē kã nýtī nī. Ký ag tóg *Barnabé* tý ag mý nén tó mū mēg mū, *Paulo* tý ag mý nén tó mū ti ke gé. Ag tý ěg tý nén han vānh hynhan mū tó ag tóg mū. Ag tý *Topē* jykre ki fóg ag mý nén hynhan mū tó ag tóg mū gé sir.

¹³ Ag tý tó kãn ký *Tiago* tóg sir ag mý: “ha mē, inh kanhkã’,” he mū. ¹⁴ “*Simão* vỹ ěg mý tó ja nī, *Topē* tý nén han ve ti, ti tý fóg ag mý *Topē* vī tó ve ěn ti. Ký ag tóg tý *Topē* tū nýtī sir. *Jesus* mré ke vỹ tý ag nýtī, ag tý ti ki ge ký nýtīn ký. ¹⁵ Hã ra tóg vāsý rán ký nī. *Topē* vī tó tī tóg tag rán ja nīgťī, ha mē: ¹⁶ kãtīg jé sóg ke mū, he tóg, *Topē* ti. *Davi* krēm *Judeu* ag tóg e pē ja nýtīgťī. Hã ra *Davi* jykre tóg tū’ he mū. Ký tóg ĩn vag ri ke nī sir. Ęn tãg han jé sóg ke mū, hã vỹ: *Davi* krē’krē ũ vỹ tý pã’i nñnh mū, he mū. Isý han ken hã vē. ¹⁷ Ti tý sóg ũn mág pē han ke mū, *povo* kar kã mī ke ag tý tý isū nýtī jé, fóg ag, kanhgág ag, isý ũn kuprēg mū ag, fag ke gé,” he tóg. ¹⁸ “*Topē* tý tón hã vē. Ũ tý vāsý tag kāmén mū tý tón hã vē, he tóg, *Topē* vī tó tī ti. Hã ký ěg tóg tag ki kanhró tãvī nýtī,” he tóg, *Tiago* ti.

¹⁹ “Isý nén to jykren mūn hã vē, ěg tý ag mý ěg jykre jagy ěn tó tū nñn jé, ũ tý fóg kar kã mī *Topē* jykre han sór mū ag mý, kanhgág ag mý ke gé, fag mý ke gé,” he tóg. ²⁰ “Ěg tý ag mý tónh ken hã vē, ha mē: vēnh kãgrá to fénhta ko tūg nī, ā prū tū fi mré nỹ tūg nī, nén ũ tý vēsógki ter mū ko tūg nī, nén ũ kyvėnh ko tūg nī gé,” he tóg. ²¹ “*Moisés* jykre tag kāmén ag tóg tī, ěg mré *Judeu* ag, ěmã kar ki. Vēnh kãn ke kurã ki ag tóg ti tý rán mū to ke tī, hã ký vēnh kar tóg ki kanhró nýtī,” he tóg, *Tiago* ti.

Apóstolo ag tý carta rán mū

²² Ký *Jesus* tý ũn vin mū ag tóg to jykren mū, kófa ag ke gé, *Jesus* ki ge

kỹ nýtĩ ag kar ke gé. Kĩ ag tóg ù ag kuprēg mũ, ag tỹ *Antioquia* ra mũ jé, *Paulo* mré, *Barnabé* mré. Ag tỹ ùn kuprēg mũ ag hã vë, hã vỹ: *Judas*, he mũ, ti jiji ù hã vỹ: *Barsabás*, he mũ. *Silas* kuprēg ag tóg mũ gé. Ēn ag tóg tỹ *Jesus* mré ke ag pã'i nýtĩ. ²³ Ag mũ ag tóg vënh rán nĩm mũ gé. Ag tỹ rán hã vë, ha mē:

“*Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tỹ rán hã vë, kófa ag ke gé, *Jesus* mré ke ag. Ēg tỹ ěmã tỹ *Antioquia* tá ke ag mũ rán hã vë, fóg tỹ *Jesus* mré ke ag mũ, ga tỹ *Síria* tá ke ag mũ, ga tỹ *Cilícia* tá ke ag mũ ke gé. Ājag mũ há?

²⁴ Ēg kã ù ag tỹ ājag tá junjun mē ěg tóg. Ājag krĩn ù han ag tóg mũ, kỹ ājag krĩ tóg kufy' he mũ. Hã ra ěg tóg ag mũ: “ha vëjkre tag tó,” he ja tũ nĩgtĩ. ²⁵ Kỹ ěg tóg vënh mãn, ěg tỹ to jykrén jé. Kỹ ěg kar tóg to jykrén kỹ tag ag kuprēg, ěg tỹ ājag to ag jëgnë jé, ag tỹ *Barnabé* mré mũ jé, *Paulo* mré. Ēg tỹ ù to há tãvĩ ag vë. ²⁶ Ag hã ne tóg fe tar nýtĩgtĩ'. Kỹ ag tóg ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* vĩ tó mügtĩ, ù tỹ hën ri ke tỹ ag kãgtén sór mũ hã ra. ²⁷ Ēg tỹ ag to há nýtĩn kỹ ěg tóg *Judas* jënëg mũ, *Silas* ke gé, ag tỹ ājag mũ ěg tỹ rán mũ tag kãmén jé.

²⁸ Ājag mũ ěg vëjkre jagy ěn nĩm tũ nĩ. Topë kuprĩg vỹ ěg mũ tó tũ nĩ. Tag hã han jé ājag tóg ke mũ, ha mē: ²⁹ vënh kãgrá to fénhta ko tũg nĩ, nén ù kyvénh ko tũg nĩ gé. Nén ù tỹ vësóg ki ter mũ ěn ko tũg nĩ gé. Ājag prũ tũ fag mré nỹ tũg nĩ gé. Ājag tỹ tag ki króm kỹ tóg há tĩ. Jatun mũ nýtĩm nĩ.“ Vënhrán hã vë.

³⁰ Kỹ ag tóg ag mũ: “ha mũ jëg ge,” he mũ. Kỹ ag tóg mũ kỹ *Antioquia* tá junjun mũ. Tá ag tóg *Jesus* ki ge mũ kar jé prër mũ sir, ag tỹ to vënh mãn jé. Kỹ ag tóg ag mũ vënh rá ěn nĩm mũ. ³¹ Kỹ ag tóg to ke mũ. Kỹ tóg ag mũ há tĩ, ag tỹ vënh jyvë rá ěn ven kỹ. Kỹ ag krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir.

³² Kỹ *Judas* vỹ *Silas* mré vënh kar jyvën mũ gé. Topë vĩ tó tĩ ag vë. Hã kỹ ag tóg ag jyvën tỹ hën ri ke han mũ.

Ag fe tỹ ag tóg tar' he mũ. ³³ Tá ag tóg *semana* tỹ hën ri ke han mũ. Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg ag mũ: “ha jatun mũ *Jerusalém* ra vỹnvỹn ké, ù tỹ ājag jëgnëg mũ ěn to,” he mũ. ³⁴ Hã ra tóg *Silas* mũ há nĩ, kỹ tóg tá nĩ nĩ sir. Tĩ tũ tóg nĩ sir.

³⁵ Kỹ *Paulo* mré *Barnabé* ag tóg *Antioquia* tá nýtĩ nĩ. Topë vĩ tỹ ag tóg ag kanhrän mũ, ag mũ kãmén kỹ. Kỹ ù tỹ hën ri ke ag tóg ag ri kén Topë vĩ tó mũ gé.

Paulo tỹ ti pir mũ tĩg, Barnabé tỹ ti pir mũ tĩg

³⁶ Si há tũ ra *Paulo* tóg *Barnabé* mũ: “mũ nỹ, ěmã ěn kar mĩ mũ mãn jé, ěg tỹ tá *Jesus* vĩ tó ja mĩ,” he mũ. “*Isỹ Jesus* mré ke ag venh há tóg tĩ. Ag mũ hën ri ke mũn mũ há han mũ vỹ? he sóg tĩ,” he tóg.

³⁷ Kỹ *Barnabé* tóg *João Marcos* pére tĩg sór mũ. ³⁸ Hã ra tóg *Paulo* mũ kórég nĩ, *Marcos* tỹ ag ré kỹ tĩg ja nĩn kỹ, ga tỹ *Panfília* tá. “Ū tỹ ěg mré Topë rãnhraj han ja tũ ěn pére sóg tĩg mãn ke tũ nĩ ha,” he tóg.

³⁹ Hã to ag tóg jagnë to jũgũ mũ. Kỹ ag tóg vënh kãpugpóv kỹ mũ mũ. Kỹ *Barnabé* tóg *Marcos* mré goj vãso tỹ *Chipre* ra tĩ mũ, *canoa* mág kã mĩ.

⁴⁰ Jo *Paulo* tóg *Silas* kuprēg mũ, ti tỹ ti mré tĩg jé. Kỹ tóg tĩ mũ sir. *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* to Topë mré vĩ mũ, ti tỹ ti jy nĩgãn jé. ⁴¹ Kỹ ag tóg ga tỹ *Síria* mĩ pa mũ, ga tỹ *Cilícia* mĩ ke gé. *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ kar jyvën tóg mũ, *Paulo* ti.

16

Timóteo tỹ Paulo mré tĩg

¹ Kỹ *Paulo* ag tóg ěmã tỹ *Derbe* tá junjun mũ, ěmã tỹ *Listra* tá ke gé. Hã ra ù tóg tá nĩ nĩ, *Jesus* mré ke ù, ti jiji hã vỹ: *Timóteo*, he mũ. Ti mỹnh fi tóg tỹ *Judeu* nĩ', hã ra fi tóg *Jesus* ki rã ja nĩgtĩ. Ti panh tóg tỹ fóg nĩ.

² Kỹ *Listra* tá *Jesus* mré ke ag tóg *Timóteo* to vĩ há han mũ, *Icônio* tá ke ag ke gé. ³ Kỹ *Paulo* tóg ti pére tĩg sór mũ, kỹ tóg ti gré fár junun kym mũ. Ag mũnh ke tá *Judeu* kar ag tóg ti panh

tỹ tỹ fóg nĩ ki kanhró nỹtĩ. Hã kỹ *Paulo* tóg ti fár kym mũ sir.

⁴ Kỹ ag tóg ẽmã ẽn mĩ mũ mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tỹ rá kãmèn mũ sir, *igreja* to kófa ag tỹ *Jerusalém* tá nén rán ja ti. ⁵ Hã kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg tar nỹtĩ sir. Vẽnh măn ag tóg tĩ, ag tỹ *Topẽ* vĩ mẽ jé. Komẽr hã ag tóg e nỹtĩ sir.

Paulo tỹ nén nẽ vég mũ

⁶ Kỹ *Paulo* ag tóg ga tỹ *Frígia* mĩ pa mũ, ga tỹ *Galácia* mĩ ke gé. Kỹ ag tóg ga tỹ *Ásia* tá *Topẽ* vĩ tó sór mũ, hã ra *Topẽ* kuprĩg tóg ag mỹ nenh mũ. ⁷ Kỹ ag tóg ga tỹ *Mísia* tá junjun mũ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Bitínia* ra mũ sór mũ, hã ra *Topẽ* kuprĩg tóg ag mỹ nenh mũ gé. ⁸ Kỹ ag tóg *Mísia* rã mũ kỹ ẽmã tỹ *Trôade* tá junjun mũ. ⁹ Kỹ kuty ẽn kã *Paulo* tóg nén nẽ vég mũ, ti vẽnhpéti ki. Ga tỹ *Macedônia* tá ke vég tóg mũ. Ti jo tóg jẽ nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: “*Macedônia* to kãtĩg, ẽg kanhrãn jé,” he mũ. Kỹ tóg rĩr mũ sir.

¹⁰ Ti tỹ nén nẽ ẽn ve kar kỹ ẽg tóg vèsỹmér *Macedônia* ra mũ sór mũ sir. “*Jesus* hỹn ẽg mỹ: ha mũ jẽg, hé. Ag mỹ inh vĩ tó, he ti hỹn,” he ẽg tóg. ¹¹ Kỹ ẽg tóg ẽmã tỹ *Trôade* ki pa mũ. Vèsỹmér ẽg tóg goj vãso tỹ *Samotrácia* ra mũ mũ. Tỹ vaj kỹ ẽg tóg ẽmã tỹ *Neápolis* ra mũ mũ. ¹² Tá pa kỹ ẽg tóg ẽmã tỹ *Filipos* ra mũ mũ. Ga tỹ *Macedônia* ki ẽmã ve vẽ. Ẽg tỹ tá junjun vén jan hã vẽ. Fóg tỹ *Romano* ag jamã ù vẽ. Tá ẽg tóg kurã tỹ hẽn ri ke han mũ.

Lídia fi tỹ Jesus ki rã

¹³ Vẽn kãn ke kurã ki ẽg tóg ẽmã to ró mãra mũ mũ, goj ra. “Tán hỹn *Topẽ* mré vĩ jafã nĩ,” he ẽg tóg. Tá ẽg tóg nĩgnĩ mũ sir. Hã ra ùn tỹtã fag tóg tá nỹtĩ nĩ, kỹ ẽg tóg fag mré vĩ mũ.

¹⁴ Tá ù fi tóg nĩ nĩ, fi jiji hã vỹ: *Lídia*, he mũ. Kur kósóg vẽn he fi tóg nĩ nĩ. Tỹ fi tóg ẽmã tỹ *Tiatira* tá ke nĩ. *Topẽ* kamẽg fi tóg tĩ. Ẽn fi vỹ *Paulo* vĩ mẽg mũ sir. Kỹ *Topẽ* tóg fi mỹ krĩ há nĩm mũ, kỹ fi tóg *Paulo* vĩ jẽmẽ kỹ *Jesus* ki rã mũ. ¹⁵ Kỹ ẽg tóg fi kypég mũ, fi mré ke kar fag mré hã. Kỹ fi tóg ẽg mỹ:

“inh mré inh ìn ki nỹtĩm nĩ, sỹ ãjag ki rĩr jé,” he mũ. Vĩ ki fi tóg ẽg kutãn mũ. Kỹ ẽg tóg fi mỹ: “he,” he mũ.

Paulo ag tỹ Filipos tá sigse kỹ nỹtĩ

¹⁶ Ẽg tỹ kejẽn *Topẽ* mré vĩ jafã ra mũ măn kỹ ù fi tóg ẽg kato tẽ mũ. Ẽ mỹ rãnrãj tĩ fi vẽ. Hã ra fi tóg jagrẽ kórég nĩ, kỹ fi jagrẽ tóg vẽn kar mỹ ag tỹ nén venh ke mũ tó tĩ. Fi tỹ ùn mỹ rãnrãj tĩ ag tóg fi tugnĩn jãnkamy mág vég tĩ.

¹⁷ Ẽn fi vỹ ẽg nón tĩ mũ, kỹ fi tóg jamã hára: “*Topẽ* pẽ mré rãnrãj mũ ag vẽ mỹr,” he mũ. “Vẽn kar kãfór mré rãnrãj mũ ag vẽ mỹr. Ag hã ne tóg ãjag mỹ vẽn vĩ há tó tĩ, ãjag tỹ to krenkren jé,” he fi tóg ẽg to. ¹⁸ Kurã tỹ hẽn ri ke han fi tóg. Kỹ tóg *Paulo* mỹ ù nỹ, kỹ tóg kyrã kỹ fi jagrẽ mỹ: “*Jesus Cristo* jiji tỹ sóg ã mỹ tó mũ, ã tỹ fi tovãnh jé,” he mũ. Kỹ tóg vèsỹmér fi tovãnh mũ sir.

¹⁹ Hã ra tóg fi tỹ ùn mỹ rãnrãj tĩ ag mỹ ù nỹ, ag tỹ fi tugrĩn gỹjỹ ve mãn tũ nĩn kỹ. Kỹ ag tóg *Paulo* ség mũ, *Silas* ke gé. Pã'i ag mỹ ag tóg ag ven mũ, ẽmã kuju ki. ²⁰ Kỹ ag tóg pã'i ag mỹ: “*Judeu* tag ag ve ra ha,” he mũ. “Vẽn kar jũgjũ han ag tóg mũ nĩ mỹr, ẽg jamã tag mĩ. ²¹ Vẽjykre vẽn mỹ tó ag tóg mũ, ẽg tỹ nén han ke tũ tó ag tóg mũ. Tỹ ẽg tóg *Romano* nỹtĩ, kỹ ag jykre tóg ẽg mỹ ù nỹ,” he ag tóg. ²² Tá ke kar ẽn tóg ag to kórég nỹtĩ, kỹ ag tóg ag kato vĩ mũ gé.

Kỹ pã'i ag tóg porisa ag mỹ: “ag kur nũnh kỹ ag mrãnmrãn,” he mũ. ²³ Ag mrãnmrãn tỹ hẽn ri ke han ag tóg mũ, ka téj tỹ. Kar ag tóg vèse ja kã ki ag vãm mũ. Vèse ja ki rĩr tĩ mỹ ag tóg: “ag nĩgfénh há han nĩ, ag tỹ kãpa tũ nĩ jé,” he mũ. ²⁴ Kỹ tóg vèse ja kuju tá ag vãm mũ. Ka tỹ tóg ag sigség mũ sir.

²⁵ Kuty kuju ki *Paulo* tóg *Silas* mré *Topẽ* mré vĩ mũ. Ti mỹ ag tóg jãnjãn mũ. Kỹ vèsigse ag kar vỹ jẽmẽg mũ sir. ²⁶ Kỹ vãhã ga tóg jũrũn ke mũ. Vèse ja krẽm tóg jũrũn ke mũ. Kỹ vèsỹmér jãnkã kar vỹ nognor kr kãn mũ. (*Rómrom* kãn tóg mũ.) Kỹ vèsigse

ag kar se ja tỹ *ferro* ěn tóg kygvar' he kãn mũ. ²⁷ Kỹ vĕse ja ki rĩr tĩ ěn tóg rĩr mũ. Hã ra vĕse ja jãnkã kar vỹ nognor kỹ nỹtĩ nĩ. (Rómrom kỹ tóg nỹtĩ nĩ.) Kỹ tóg ti rógro ěn kunũnh kỹ vĕnh kusón sór mũ. “Vĕsigse kar ag hỹn vĕnh pigju kãn,” he tóg.

²⁸ Hã ra *Paulo* tóg jamã há ra: “ker vĕnh vóg kónãn hĕ'. Ęg kar vỹ ki nỹtĩ,” he mũ.

²⁹ Kỹ tóg néj gru to vĩ mũ, ù tỹ ag ki rĩr tĩ ěn ti. Kỹ tóg vĕse ja kã ra *Paulo* to vĕnhvãg rã mũ, jũrũn ke kỹ. *Paulo* jo tóg mũg ke mũ, *Silas* jo ke gé, ag tỹ ti mỹ ti kãfór nỹtĩn kỹ. ³⁰ Ag gé(g) tóg tĩ mũ, vĕse ja kã tá kãkutĕ kỹ, kỹ tóg ag mỹ: “inh hỹn hĕ ri kenh mũ?” he mũ. “Topĕ vĩ mranh sóg, hã ra tóg ti tỹ inh kren han há tĩ,” he tóg.

³¹ Kỹ *Paulo* ag tóg ti mỹ: “ã tỹ *Jesus Cristo* ki rã kỹ ã tóg kren mũ, ã mré ke kar ag mré hã,” he mũ. ³² Kỹ ag tóg ti mỹ *Jesus* vĩ kãmén mũ, ti mré nỹtĩ ag mỹ ke gé. ³³ Kỹ tóg ag ki rĩr mũ vĕsỹmĕr, kuty ke nỹ ra. Ag tỹ ag mrãnmrãn ja ěn kupég tóg mũ, ag mỹ. Kỹ ag tóg vĕnh kaja jé ti kypég mũ gé, ti mré nỹtĩ ag mré, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ. ³⁴ Kỹ tóg ti ĩn ra ag tatĩn tĩ mũ. Ag jĕn tóg mũ. Ti mỹ tóg sér tĩ, ti tỹ *Jesus* ki rã kỹ. Ti mré nỹtĩ kar ag mỹ tóg sér tĩ gé sir, fag ke gé.

³⁵ Tỹ vaj kỹ pã'i ag tóg porisa ag mỹ vĕnh vĩ nĩm kỹ ag jĕgnĕg mũ. “Ęn ag mỹ: ha mũ jĕg, hem nĩ,” he ag tóg, ù tỹ vĕse ja ki rĩr tĩ ěn mỹ. ³⁶ Kỹ tóg *Paulo* ag mỹ: “pã'i ag vĩ inh mỹ vĕnh vĩ jĕnĕ, isỹ ãjag mỹ: ha mũ jĕg, he jé. Hã kỹ jatun mỹ mũ jĕg,” he mũ.

³⁷ Kỹ *Paulo* tóg ti mỹ: “tỹ ěg *Romano* nỹtĩ, ag mré, hã ra ag tóg vĕnh ó to ěg mrãnmrãn ja nĩ,” he mũ. “Kỹ vĕnh kar vỹ ve kãn. Ęg ki jĕmĕg mĕ kã ag tóg vĕse ja kã ki ěg vãm. Jó ag tóg vĕnh kar vatánh tá ěg mỹ: hã mũ jĕg, he sór mũ. Mũnh ke tũ ěg nĩ. Ag hã tóg kãmũ kỹ ěg tatĩ mũnh mũ, pã'i ag,” he tóg.

³⁸ Kỹ porisa ag tóg pã'i ag mỹ tag tó mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Ag tỹ *Romano* ù vóg kónãn ke tũ vĕ vĕ, hã kỹ pã'i ag fe tóg jũrũn ke mũ. ³⁹ “Ęg mỹ

vĕnh pãte fón nĩ, ěg tỹ ãjag sigse ja ti,” he ag tóg mũ. Kỹ ag tóg ag tatĩ mũ mũ. “Ãjag tỹ ěg jamã ki pa kỹ tóg há tĩ,” he ag tóg mũ sir ag mỹ.

⁴⁰ Ag tỹ vĕse ja ki pa kỹ ag tóg *Lidia* fi ĩn ra mũ mũ sir. *Jesus* mré ke ag vĕg ag tóg mũ. Kỹ ag tóg ag jyvĕn mũ. Kar kỹ ag tóg ěmã ěn ki pa mũ sir.

17

Ęmã tỹ *Tessalônica tá*

¹ Kỹ ag tóg ěmã tỹ *Anfipolis* mũ pa mũ, ěmã tỹ *Apolônica* mũ ke gé. Kỹ ag tóg *Tessalônica* tá junjun mũ. Tá *Judeu* ag vĕnh kanhrãn jafã tóg jĕ. ² Kỹ *Paulo* tóg ti tỹ nĕn han tĩ ěn han mũ sir. *Judeu* ag vĕnh kanhrãn jafã kã ra tóg rã mũ. Ag mré tóg vĩ mũ, vĕnh kãn ke kurã tãgtũ ki. Topĕ vĩ tó tóg mũ sir ag mỹ, vãsỹ rán kỹ nĩ ěn ti. ³ Ag mỹ tóg *Cristo* kãmén mũ, ti jagtar ja ti, ti ter kar rĩr mãn ja ěn ti. “*Jesus* hã vĕ, hã vỹ: *Cristo*, he mũ. Vãsỹ tóg rán kỹ nĩ, *Cristo* jagtar ke ti, ti rĩr mãn ke ti ke gé,” he tóg.

⁴ Kỹ tóg ù ag mỹ ge nĩ, *Judeu* kã mũ ù ag mỹ. Kỹ ag tóg *Paulo* mré mũgtĩ, *Silas* mré ke gé. Kỹ fóg tỹ hĕn ri ke ag tóg to há nỹtĩ gé sir, ù tỹ Topĕ kamĕg mũ ag, ùn tỹtã há fag ke gé.

⁵ Hã ra tóg *Judeu* ù ag mỹ ù nỹ. Hã kỹ ag tóg ùn kórĕg ag mỹ: “kãmũ jĕg ra,” he mũ, ùn rãnrãj vãnĕ ag mỹ. Vĕnh génh kỹ ag tóg vĕnh kar jũgũ han mũ. Kỹ ag tóg *Jasão* he mũ ěn ĩn jy nỹtĩ nĩ sir. *Paulo* ag jãvãnĕ ag tóg mũ, ag tỹ vĕnh kar jũgũ ěn ag mỹ ag ven jé. ⁶ Hã ra ag tóg ag vĕg tũ nĩ. Kỹ ag tóg *Jasão* pére mũ mũ, *Jesus* mré ke ù ag mré. Pã'i ag mỹ ag tóg ag vin mũ. Kỹ ag tóg jamã hára prĕnprĕr mũ. “Ũ tỹ ěmã kar mũ vĕnh kar jũgũ han mũ ag tóg tag ki junjun mũ mỹr,” he ag tóg mũ. ⁷ “*Jasão* tóg ag mỹ: kãge jĕg ra, hé. Hã ra ag kar tóg pã'i mág tỹ *imperador* vĩ mranh ja nĩgtĩ. Vyr mỹ ěg pã'i mág nỹtĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ, he ag tóg, *Paulo* ag,” he ag tóg mũ. Ag tỹ *Paulo* to ón hã vĕ.

⁸ Kỹ ù tỹ mĕg mũ ag vĩ fe ù nỹtĩ sir, ěmã ěn tá pã'i ù ag, tá ke kar ag ke gé.

⁹ Kỹ pã'i ag tóg *Jasão* ag mỹ: “ěg mỹ

jānkamy nīm ge, ěg tỹ to ve jé, ājag tỹ *imperador* kato tēnh ke tũ ti,” he mũ. Ag tỹ ag mỹ nīm kar kỹ ag tóg ag mỹ: “ha mũ jěg,” he mũ sir.

Ěmã tỹ *Beréia* tá

¹⁰ Kutý ěn kã *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mỹ: “ha tĩg, *Beréia* ra,” he mũ. *Silas* mỹ ag tóg ke mũ gé. Kỹ ag tóg mũ mũ.

Ag tỹ *Beréia* tá junjun kỹ ag tóg *Judeu* ag vėnh kanhrãn jafã kã ra ge mũ, ag mỹ *Topě* vĩ tó jé.

¹¹ *Beréia* tá ke ag tóg jykre há nỹtĩ. Ag pijé *Tessalônica* tá ke ag ri ke nỹtĩ. Kỹ ag tóg *Paulo* ag vĩ kri fig mũ. Ag mỹ tóg há tĩ sir. Kurã kar ki ag tóg *Topě* vĩ to vėnh kanhrãn mũ, ag tỹ to: “ki hã tóg tó tĩ,” hen kỹ. ¹² Kỹ ũ tỹ hėn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ, fóg ag mré hã, ũn tỹtã há fag mré hã.

¹³ Kỹ *Judeu* ag tóg mėg mũ, *Tessalônica* tá. *Paulo* tỹ *Beréia* tá *Topě* vĩ tó mėg ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg *Beréia* tá junjun mũ, ag tỹ tá vėnh kar jũgũ han jé. ¹⁴ Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mỹ: “ha tĩg, *canoã* mág kã mĩ,” he mũ. Hã ra *Silas* vỹ tĩ tũ nĩ, *Timóteo* ke gé. *Beréia* tá ag nỹtĩ. ¹⁵ Kỹ ũ ag tóg *Paulo* pére mũ mũ. Ěmã tỹ *Atenas* ra ag tóg ti mré mũ mũ. Ag tỹ tá vỹnvỹn kenh ken kỹ *Paulo* tóg ag mỹ ke mũ, ag tỹ *Silas* jé prěr jé, *Timóteo* jé ke gé, ag tỹ vėsỹmér ěmã tỹ *Atenas* ra ti nón mũ jé.

Ěmã tỹ *Atenas* tá

¹⁶ Kỹ *Paulo* tóg *Atenas* tá nĩ nĩ, *Silas* mré *Timóteo* jãvãnh kỹ. Hã ra tóg sir krĩ ũ nĩ, ti tỹ tá vėnh kãgrã tỹ hėn ri ke ven kỹ. ¹⁷ Kỹ tóg *Judeu* ag tỹ vėnh kanhrãn jafã krēm *Judeu* ag mré vĩ mũ, fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ ag mré ke gé. Kurã kar ki tóg ěmã kjuu tá vėnh kar mré vĩ mũ gé sir.

¹⁸ Kỹ ũ ag tóg ti mré vĩ mũ, ũ tỹ *Epicuro* tỹ nėn rán ja to jykrén mũ ag, ũ tỹ *Estóico* he mũ ag tỹ nėn rán ja to jykrén mũ ag ke gé. Kỹ ag tóg ti to: “vĩ mē tóg nĩ,” he mũ. “Ti hỹn tóg ne tó’?” he ag tóg. Kỹ ũ ag tóg ti to: “topě ũ tugtó ti hỹn, kór há tá topě,” he mũ.

Hã ra *Paulo* tóg *Jesus* kãme sér tó mũ. *Jesus* rĩr mãn tó tóg mũ.

¹⁹ Kỹ ag tóg sór tỹ *Areópago* ra ti pére mũ mũ. Tá pã'i ag tóg ag jyvėn tĩ. Kỹ pã'i ag tóg ti mỹ: “ã tỹ vėjykre tó mũ tag kãmén há han ra, ěg mỹ,” he mũ. ²⁰ “Ge mē ja tũ ěg nỹtĩ. Kỹ ěg mỹ kãmén há han nĩ,” he ag tóg.

²¹ Hã ra *Atenas* tá ke ag tóg vėnh vĩ tãg mē to há nỹtĩ. Ag tỹ vėnh vĩ mē ja tũ mē kỹ ag fe tóg mrin ke tĩ.

²² Kỹ *Paulo* tóg sór tỹ *Areópago* kri jě kỹ ag mỹ: “*Atenas* tá ke', topě tỹ hėn ri ke kamėg ājag tóg tĩ. Tag ve sóg,” he mũ. ²³ “Ājag jamã mĩ sóg tĩ, kỹ sóg ājag topě ĩn kãsir kar vigvé. Kỹ sóg topě ĩn sĩ ũ vé, kỹ tóg: ěg tỹ topě ki kagtĩg ĩn, he mũ, ti rá ti. Ājag tỹ *Topě* ki kagtĩg ěn tó sóg tĩ. Ājag tỹ ti ki kagtĩg nỹtĩ ra ājag tóg ti mỹ nėn ũ kugprũg ti.

²⁴ *Topě* ěn vỹ *munđo* kar han, mĩ mũ kar ke gé. Kanhkã tãn vė mỹr, kỹ tóg tỹ ga to pã'i nĩ gé. Hã kỹ tóg ěg tỹ ti ĩn han krēm nĩ tũ nĩgtĩ. ²⁵ Kỹ ěg tóg ti ki rĩr ke tũ nĩ gé, ti jagtar tũ nĩn kỹ. Vėnh kar rĩn tóg nĩgtĩ, kỹ tóg vėnh kar tỹ hãmhãm ke han tĩ. Vėnh kar tỹ nėn ve sór mũ kar nĩm tóg tĩ. ²⁶ Kỹ tóg vėnh kyvėnh pir tỹ ěprã ke kar hynhan, *nação* kar, ga kar mĩ mũ ag. Tỹ ěg vėnh kyvėnh pir nỹtĩ. Kỹ tóg ěg mỹ ěg mur ke kurã nĩm mũ gé, ěg ter ke kurã ti ke gé. Ěg mỹ tóg ěg jamã nĩm mũ gé, *Topě* ti. ²⁷ Vėnh kar hynhan tóg, ěg tỹ ti to há nỹtĩ jé, ěg tỹ ti ki kanhró nỹtĩ jé. Ti pijé kuvar gy nĩ'. Kakó ti nĩ. ²⁸ Ti tỹ ěg han ja vė mỹr, hã kỹ ěg tóg rĩnrĩr nỹtĩ, ti tugrĩn. Ti tugnĩn ěg tóg mũgtĩ. Hã kỹ ājag kã mĩ vėnhrán tĩ ag tóg: tỹ ěg *Topě* krē nỹtĩ, he ja nĩgtĩ. ²⁹ Ěg tỹ tỹ ti krē nỹtĩn kỹ ěg tóg ti ki kanhró nỹtĩ gé. *Ouro* ri ke tũ ti nĩ. Ti pijé *prata* ri ke nĩ'. Ti pijé pó ri ke nĩ'. Ti pijé tỹ vėnh kãgrã nĩ'. Ěprã ke tỹ nėn to jykrén mũ ri ke tũ ti nĩ. *Topě* vė, *Topě*,” he tóg, *Paulo* ti.

³⁰ “Hã ra tóg ěg to fen mág mũ, ěg tỹ ti ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. Hã kỹ tóg vãhã vėnh kar mỹ vėnh vĩ jėnėg mũ, ěg tỹ ěg jykre pãno tovãnh jé. ³¹ Kurã nĩm tóg

huri, kŷ tóg kurā ěn ki ěprā ke jykre kar tugnŷm ke mŷ. Ũn pir kuprěg tóg, ti tŷ ti jagfy ěg kar jykre tugnŷm jé. ěn tóg ter ja nŷ, hā ra Topě tóg ti rŷn mǎn ja nŷ, ěg tŷ ti ki kanhkó nŷtŷ jé,” he tóg, *Paulo* ti.

³² Ti tŷ ag mŷ ti ter kar rŷr mǎn tón kŷ ũ ag tóg to é he mŷ. Jó ũ ag tóg: “kurā ũ kǎ ěg hěn ri ke mŷn ā vŷ mě mǎn sór mŷ,” he mŷ. ³³ Hā kŷ *Paulo* tóg tŷ mŷ sir, ag ré kŷ. ³⁴ Kŷ ũ ag tóg ti nón mŷ mŷ, kŷ ag tóg *Jesus* ki ge mŷ sir. Ag kǎ ũ vŷ tŷ *Dionísio* nŷ. *Areópago* tá ag jyvěn tŷ ag kǎ ũ vě. Kŷ ũ fi tóg *Jesus* ki rā mŷ gé. Fi jiji hā vŷ: *Damáris*, he mŷ. Kŷ ũ ag vŷ ti ki ge mŷ gé sir.

18

Ěmā tŷ Corinto tá

¹ Kŷ *Paulo* tóg *Atenas* ki kutě kŷ *Corinto* ra tŷ mŷ.

² Tá *Judeu* ũ tóg nŷ nŷ, ti jiji hā vŷ: *Áquila*, he mŷ. *Ponto* tá ke vě. Ga tŷ *Itália* tá tóg kǎtŷg ja nŷ, ti prŷ fi mré. Fi jiji hā vŷ: *Priscila*, he mŷ. Pǎ'i mág tŷ *imperador* tŷ *Cláudio* he mŷ tóg *Judeu* kar ag mŷ: “ěmā tŷ *Roma* ki pa jěg,” he ja nŷgtŷ. Hā kŷ fag tóg ěmā tŷ *Corinto* tá junjun ja nŷgtŷ.

³ Kŷ *Paulo* tóg fag mré nŷ nŷ sir. Fag mré tóg rǎnhrāj mŷ sir. Kŷr tŷ fag tóg ĩn han mŷgtŷ, *Paulo* kóm. ⁴ Kŷ tóg věnhkán ke kurā kar ki ag mŷ Topě vŷ tó mŷ, *Judeu* ag věnh kanhrǎn jafā krěm. ⁵ Kŷ *Silas* vŷ *Macedônia* tá kǎtŷ mŷ, *Timóteo* mré. Kŷ *Paulo* tóg Topě vŷ tó tǎvŷ nŷ nŷ. Ęn tŷ kur han mǎn tŷ tóg nŷ. *Judeu* ag mŷ tóg *Jesus* kǎměn mŷ, fóg ag mŷ ke gé.

⁶ Hā ra ag tóg ti kato vŷ mŷ. Kŷ ag tóg *Jesus* to é he mŷ. Kŷ *Paulo* tóg ti kur rŷmrŷm mŷ, ag mŷ: “věnh hā ki ājag tóg vǎgfor ke mŷ, nŷgme ki vǎr kŷ,” he jé. “Ājag mŷ sóg *Jesus* tó, hā ra ājag tóg mě jǎvǎnh nŷtŷ. Kŷ ājag tŷ věsóg ki věsŷrěnh ke vě. Kŷ sóg fóg ag kar hā mŷ tónh tŷg ha, kanhgág ag kar mŷ ke gé,” he tóg mŷ. ⁷ Hā kŷ tóg tá kutě kŷ fóg ĩn kǎ ra rā mŷ, ti jiji hā vŷ: *Tício Justo*, he mŷ. Topě kaměg ti tŷ. Ti ĩn

vŷ *Judeu* ag věnh kanhrǎn jafā rā jě gé. Kŷ *Paulo* tóg ti mré nŷ nŷ sir.

⁸ Hā ra *Judeu* ag věnh kanhrǎn jafā to pǎ'i vŷ *Jesus* ki rā mŷ, ti jiji hā vŷ: *Crispo*, he mŷ. Ti mré ke kar vŷ *Jesus* ki ge mŷ gé, *Corinto* tá ke tŷ hěn ri ke. Kŷ ag tóg kygpe kŷ nŷtŷ sir.

⁹ Kejěn *Paulo* tóg kuty kŷ něn ně věg mŷ. Topě tŷ ti mŷ věnh ven vě, kŷ tóg ti mŷ: “kaměg tŷg ra,” he mŷ. “Īnh vŷ kǎměn ra, kǎ nŷ tŷg,” he tóg. ¹⁰ “Ā mré sóg nŷnh mŷ. Ũ pijé ā vóg kónǎn mŷ'. Ěmā tag ki ũ tŷ hěn ri ke ag vŷ tŷ isŷ nŷtŷnh mŷ, fag mré hā,” he tóg, Topě ti.

¹¹ Kŷ *Paulo* tóg prŷg pir kri kysā tŷ 6 (ke) ki tá nŷ nŷ. Ag mŷ tóg Topě vŷ kǎměn tŷ nŷ sir, tá.

¹² Kejěn *Gálio* he mŷ tóg tŷ *governador* nŷ, ga tŷ *Grécia* ki. Kŷ *Judeu* ag kar tóg *Paulo* kato vǎsǎnsǎn mŷ. Kŷ ag tóg ti kǎgmŷ kŷ pǎ'i mág mŷ ti ven mŷ mŷ. ¹³ Kŷ ag tóg *governador* mŷ: “tag tóg ěg jykre tŷ tŷ' he sór mŷ'. Věnh kar tóg ti vŷ tugnŷn *Jesus* ki ge mŷ,” he mŷ.

¹⁴ Kŷ *Paulo* tóg vŷ sór mŷ, hā ra *Gálio* tóg *Judeu* ag mŷ: “ti tŷ něn ũ kórěg han ra sóg ājag jagfy vŷnh mŷ vě,” he mŷ.

¹⁵ “Hā ra ājag tóg ājag jykre to ti to jŷ mŷ, ājag jiji to, ājag věnh rá to. Isŷ pijé', ājag tŷ tag ti'. Ājag hā ne tag to jykren ke mŷ inhhā'. Īnh pijé ājag tŷ to jykren sór mŷ', “ he tóg. ¹⁶ Kŷ tóg ag mŷ: “ha mŷ jěg,” he mŷ sir, vŷ tar han kŷ.

¹⁷ Kŷ tá nŷtŷ ag tóg *Sóstenes* kǎgmŷg mŷ. *Judeu* ag věnh kanhrǎn jafā to pǎ'i vě. Ti kǎgmŷ kŷ ag tóg ti mrǎnmrǎn mŷ, pǎ'i mág ěn ĩn tá, hā ra *Gálio* tóg ki ěmě sór tŷ nŷ.

Paulo tŷ Antioquia ra vŷn ke

¹⁸ Kŷ *Paulo* tóg tá nŷ sir, kurā tŷ hěn ri ke ki. Kŷ tóg kejěn *Jesus* mré ke ag mŷ: “isŷg vě ha,” he mŷ. Kŷ *Áquila* tóg ti mré tŷ mŷ, ti prŷ tŷ *Priscila* fi mré. Ag tŷ ga tŷ *Síria* ra mŷnh ke vě. Ěmā tŷ *Cencreia* tá ag tóg *canoa* mág ki ge sór mŷ, ra mŷ jé. To hā tóg věnh jǎrěg mŷ, *Paulo* ti, Topě mŷ *promessa* han kŷ. ¹⁹ Kŷ ag kar tóg *canoa* mág kǎ mŷ

ẽmã tỹ *Éfeso* ra mũ mũ. Hã ra *Áquila* fag vỹ tá nỹtĩ. Mũ mãn tũ fag nĩ sir.

Kỹ *Paulo* tóg *Judeu* ag vãnh kanhrãn jafã kã ra rã mũ, *Judeu* ag mré vỹ jé. ²⁰ Ag tỹ ti vỹ mẽ kỹ tá ke ag tóg ti mỹ: “ẽg mré nĩ nĩ,” he mũ.

Hã ra tóg ag mỹ: “hã ra sóg ver tĩg mũ ha,” he mũ. ²¹ “Kãnhmar sóg vỹn kenh ke mũ hã ra, Topẽ mỹ há nĩn kỹ,” he tóg. Kỹ tóg ẽmã tỹ *Éfeso* tá kutẽ mũ. ²² Kỹ tóg ẽmã tỹ *Cesaréia* tá jun mũ. Kỹ tóg *Jerusalém* ra tĩg kỹ *Jesus* ki ge mũ kar vigvæg mũ, ù tỹ Topẽ vỹ mẽ jé vãnh mãn tĩ ag. Kar kỹ tóg *Antioquia* ra tĩ mũ. ²³ Tá tóg nĩg sĩ han mũ. Kar kỹ tóg tá kutẽ kỹ ga tỹ *Galácia* mũ tĩ mũ, ga tỹ *Frígia* mũ ke gé. *Jesus* mré ke ag jyvẽn tóg mũ sir, ag tỹ tar nỹtĩ jé.

Apolo tỹ Topẽ vỹ tó

²⁴ Kejẽn *Judeu* ù tóg ẽmã tỹ *Éfeso* tá jun mũ, ti jiji hã vỹ: *Apolo*, he mũ. Ẽmã tỹ *Alexandria* tá tóg mur ja nĩ. Vỹ há ti nĩ. Topẽ vỹ tó tóg tĩ gé, vãsỹ rán kỹ nĩ ẽn to tóg tar nĩ.

²⁵ Ẽn tóg *Jesus* japry ki kanhró nĩ. Mũmẽg vãnh nĩn kỹ tóg *Jesus* vỹ tó tĩ mũ. To tóg krónh ke vãnh nĩ. Hã ra tóg *João* tỹ ag kygpég mũ ẽn hã ki kanhró nĩ. Ẽg tỹ *Jesus* jiji tó kỹ kygpe kỹ nỹtĩ tag ki kagtĩg tóg nĩ ver.

²⁶ Ẽn tóg *Judeu* ag vãnh kanhrãn jafã krẽm ag kanhrãn mũ sir, ti tỹ mũmẽg vãnh nĩn kỹ. *Áquila* fag tỹ ti vỹ mẽg kỹ fag tóg ti mỹ: “ẽg venh kãtĩg nĩ,” he mũ. Kỹ fag tóg ti mỹ Topẽ japry kãmén kãn mũ, ti jamĩn ti. ²⁷ Kar tóg ga tỹ *Grécia* ra tĩg sór mũ. Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg ti mỹ: “há ti nỹ, ha tĩg ge,” he mũ. Kỹ ag tóg *Jesus* mré ke ag mỹ vãnh rá jẽnẽg mũ, ag tỹ ti mỹ: “kãrã ra,” hen jé. Tá jun kỹ tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag jyvẽn mũ, kỹ ag tóg ti tỹ ag jyvẽn kỹ to tar nỹtĩ sir, Topẽ tỹ ùn jagãgtãn mũ ag. ²⁸ *Judeu* ag mré tóg vỹ tĩ, vãnh kar jo. Ag mỹ tóg Topẽ vỹ tó tĩ, vãsỹ rán kỹ nĩ ẽn ti. Kỹ tóg ag mỹ *Cristo* kãmén mũ sir. “*Cristo* vỹ tỹ *Jesus* ti nĩ,” he tóg mũ, ag mỹ, *Apolo* ti.

19

Paulo tỹ ẽmã tỹ Éfeso tá nĩ

¹ Kỹ *Apolo* tóg *Corinto* tá nĩ nĩ sir. Hã ra *Paulo* tóg ga ẽn mũ tĩg ja nĩgtĩ, pãnónh kri kyjer ẽn mũ. Kỹ tóg *Éfeso* tá jun mũ sir.

² Tá ù ag tóg *Jesus* ki ge ja nĩgtĩ. Kỹ *Paulo* tóg ag mỹ: “ãjag mỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩ', ãjag tỹ *Jesus* ki gen kỹ?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “kỹ ne nẽ ge, Topẽ kuprĩg ti?” he mũ. ³ Kỹ *Paulo* tóg: “ãjag tỹ vãnh kygpe kỹ ãjag hẽ ri ké?” he mũ. Kỹ ag tóg: “*João* tỹ ag kygpe ri ke ti nĩ,” he mũ. ⁴ Kỹ tóg: “*João* tóg ag kygpe ja nĩgtĩ, ag tỹ ag jykre pãno tovãnh kỹ,” he mũ. “Kỹ tóg vãnh kar mỹ: ù tỹ inh nón kãtĩg ke mũ ẽn ki gem nĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ, he ja nĩ,” he tóg, *Paulo* ti. ⁵ Kỹ tóg ag kygpég mũ sir, *Jesus* jiji tó kỹ. ⁶ Kỹ tóg ti nĩgẽ tỹ ag mẽg mũ, kỹ Topẽ kuprĩg tóg ag ki rã mũ sir. Vãnh vỹ ù tugtó ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg Topẽ vỹ tó mũ gé. ⁷ Û tỹ 12 (ke) ag hỹn, vãnh vỹ ù tugtó mũ ẽn ag.

⁸ Kỹ *Paulo* tóg *Judeu* ag vãnh kanhrãn jafã kã ra rã mũ. Mũmẽg vãnh nĩn kỹ tóg Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ kãmén mũ. Kysã tãgtũ ki tóg ag mỹ kãmén mũ. ⁹ Hã ra ù ag tóg ti vỹ to fe ù nỹtĩ sir, ag tỹ kri fi jãvãnh nỹtĩn kỹ. Kỹ ag tóg to é he kỹ to vỹ kónãn mũ, vãnh kar jo. Kỹ tóg ag mré vỹ mãn tũ nĩ sir. *Jesus* mré mũ ag mỹ tóg: “vyr mỹ ẽg nỹtĩnh mũ,” he mũ. Kỹ tóg ag hã kanhrãn mũ sir, *professor* tỹ *Tirano escola* krẽm.

¹⁰ Prỹg rėgre ki tóg tá nĩ nĩ, *Paulo* ti. Hã kỹ ga tỹ *Ásia* tá ke kar ag vỹ *Jesus* vỹ mẽg mũgtĩ, *Judeu* ag kar, fóg ag kar ke gé. ¹¹ Kỹ Topẽ tóg *Paulo* mỹ vėjykre nĩm mũ gé. Kỹ tóg ẽg tỹ nèn han vãnh tỹ hèn ri ke han mũ. ¹² Kejẽn ag tóg *Paulo* kur mãn kỹ ùn kaga ag mỹ ven mũ. Kỹ ag tóg ag tỹ mẽgmẽ kỹ hághá' he mũ. Kỹ vėjagrẽ kórég ag vỹ gen kỹ pa mũ gé.

Kujá ag

¹³ Hã ra *Judeu* ag kujá ag vỹ tá nỹtĩ gé. Kujá ẽn ag tóg ẽmã kar kri rũm ke

tī. Kejēn ag tóg ag tỹ vējagrē kórég ve kỹ ón kỹ *Jesus* jiji tó tĩ. Kỹ ag tóg ũ mỹ: “*Jesus* jykre tỹ sóg ã kutēm ke mũ, *Paulo* tỹ ũn kāmén tĩ ěn jykre tỹ,” he mũ. ¹⁴ Topē tũ to pã'i mág tỹ *Ceva* krē tỹ 7 (ke) ag vē.

¹⁵ Ag tỹ ũn jagrē kórég mỹ *Jesus* jiji tó kỹ tóg ag mỹ: “*Jesus* ki kanhró sóg nĩ, *Paulo* mē inh huri ke gé, hã ra ājag tóg tỹ ũ nỹtĩ?” he mũ. ¹⁶ Kỹ ũn jagrē kórég ěn tóg ag to hũm he mũ. Ag kygrēg tóg mũ, hã ra ag tóg ti tỹ hē ri ke tũ nĩ. Ag kur tóg jynjar kãn mũ. Kỹ ag tóg kator pétē mũ sir, kygvénh kỹ. ¹⁷ Kỹ *Éfeso* tá ke kar ag tóg mēg mũ, *Judeu* kar, fóg ag kar ke gé. Kỹ ag tóg mũmēgmēg mũ sir. Kỹ *Jesus Cristo* jiji tóg ag mỹ tar nĩ. Ag mỹ tóg nén kar kãfór nĩ.

¹⁸ Kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg ag jykre kórég tugtó mũ sir, jagnē mỹ. ¹⁹ ũ ag tóg kujá tũ han ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ag vēnh rá gé kãmũ mũ, kujá tỹ vēnh rá ěn ti. Kỹ ag tóg kugprũn kãn mũ sir, vēnh kar rĩnve. Ag tỹ ti kaja nĩkrén kỹ tóg kaja e ja nĩ, jãnkamy tỹ 50 mil (ke) hỹn. ²⁰ Hã kỹ Topē vĩ tóg sir vēnh kar kri rũm ke mũ. Kỹ ũ tỹ hēn ri ke ag tóg kri fig mũ sir.

Éfeso tá vēnh génh

²¹ Kar kỹ *Paulo* tóg ga tỹ *Macedônia* mĩ kutē sór mũ, ga tỹ *Grécia* mĩ, *Jerusalém* ra tĩg jé. “*Isỹ Jerusalém* ra tĩg kar kỹ sóg ěmã tỹ *Roma* ra tĩg sór mũ gé,” he tóg. ²² Kỹ tóg ga tỹ *Macedônia* ra ũn régre ag jěgněg mũ, ti mré rãnrãj mũ ag, hã vỹ: *Timóteo* mré *Erasto*, he mũ. Jãvo ti hã tóg ga tỹ *Ásia* tá nĩ nĩ ver.

²³ Kejēn ag tóg jagnē kato tēgtē mũ, *Jesus* japry tugrĩn. ²⁴ ũ tóg *Éfeso* tá nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Demétrio* he mũ. ũ tỹ topē tỹ *Artemis* he mũ fi jo ĩn sĩ kãgrá han mũ vē, *prata* tỹ. Ti mré rãnrãj mũ tỹ hēn ri ag tóg vēnh rãnrãj ěn ki nén há vég tĩ. Ag gỹjỹ vē.

²⁵ Kỹ tóg ti mré rãnrãj mũ ag jé prēr kãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ha vé, vēnh rãnrãj tag ki ěg tóg nén ũ há vég mũgtĩ,” he mũ. ²⁶ “Hã ra *Paulo* tag tóg

ũ tỹ hēn ri ke krĩn mũ sir, ga tỹ *Ásia* mĩ hã. Ag mỹ tóg: vēnh nĩgé tỹ han ja pijé tỹ Topē nĩ', he tĩ. Kỹ ag tóg ti vĩ kri fig tĩ sir. ²⁷ Kỹ ěg gỹjỹ tag tóg tũ' he sór mũ sir, ti tugrĩn. Hã ra *Artemis* fi jo ĩn tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ha ke gé, ti sĩnvĩ nĩ ra. Kỹ fi tóg tỹ nén ũ tũ nĩ gé sir, fi tỹ tỹ ũn mág nĩ ra. *Ásia* kar mĩ ag tóg fi to jãnjãn tĩ, ga kar mĩ. Hã ra *Paulo* tóg fi tỹ tũ' henh ha,” he tóg, *Demétrio* ti.

²⁸ Kỹ ag fe tóg gỹm ke mũ sir. Kỹ ag tóg jamã hára prēnprēr kỹ: “!..topē tỹ *Artemis* fi vỹ ěg kãfór ne..! !..Tỹ fi *Éfeso* ag tũ ne..!” he mũ sir. ²⁹ Kỹ ěmã ěn ki ke ag tóg jagnē kato tēgtē mũ sir. Kỹ vēnh kar tóg ĩn mág ěn ra pétē mũ, ĩn kri ĩn tũ ěn ra. *Gaio* he mũ ěn pére ag tóg mũ mũ, ti kãgmĩ kỹ, *Aristarco* ke gé. *Macedônia* tá ag tóg *Paulo* mré kãmũ ja nĩgtĩ. ěn ag kugmĩ kỹ ag tóg ag tatĩ mũ mũ.

³⁰ Kỹ *Paulo* tóg ra tĩg sór mũ, ag mré vĩ jé. Hã ra ti mré ke ag tóg ti mỹ: “tĩ tũg ra,” he mũ. ³¹ Kỹ ga tỹ *Ásia* tá pã'i ag tóg ti mỹ vēnh vĩ jěněg mũ gé, ti tỹ ĩn mág ěn ra tĩ tũ nĩ jé. Tĩ to ag tóg há nỹtĩ.

³² Đn mág ěn tá ag tóg vēnh mãn kỹ nỹtĩ nĩ, ũ tỹ hēn ri ke ag. Kỹ ũ ag tóg nén ũ tó tĩ, prēnprēr kỹ, jó ũ ag tóg nén ũ ũ tó tĩ gé, prēnprēr kỹ. Kỹ ag tóg: “ěg tỹ hē ri ke jé vēnh mãn ne hỹn'?” he mũ. ³³ Kỹ *Judeu* ag tóg vēnh kar mỹ ũ ven mũ gé, *Alexandre* he mũ ěn. Kỹ tóg ti nĩgé tỹ ge mũ, ag tỹ katy' he jé. Kỹ tóg ag mỹ kãmén sór mũ. ³⁴ Kỹ ag tóg ti tỹ tỹ *Judeu* nĩ vég mũ sir. Hã ra tá fóg ag tóg *Judeu* ag to jũgũ nỹtĩ. Kỹ vēnh kar tóg prēnprēr kỹ: “!..*Éfeso* tá ke fi vỹ vēnh kar kãfór ne..! !..*Artemis* he mũ fi vỹ vēnh kar kãfór ne..!” he mũ. Óra régre han ag tóg mũ sir, prēnprēr kỹ.

³⁵ Hã ra *governo* tỹ pã'i ũ tóg ag fe tỹ há' he sór mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “*Éfeso* tá ke',” he mũ. “Vēnh kar vỹ *Artemis* fi ki kanhró nỹtĩ,” he tóg. “*Éfeso* tá ěg tóg fi ki rĩr mũ. Fi kãgrá něji tóg kanhkã tá kãtére ja nĩ,” he tóg. ³⁶ “ũ tóg tag kato vĩ tũ nĩgtĩ. Hã kỹ jatu' hé. Krĩ rỹ

han tūg ra,” he tóg. ³⁷ “Tag ag tatī ājag tóg kāmū ja nīgtī, hã ra ag tóg topē fi ĩn tá nén ũ péju ja tū nīgtī. Ēg topē fi to ag tóg vī kónān ja tū nīgtī gé,” he tóg. ³⁸ “*Demétrio* mý ag kato vī sór mū? Vēnh kãgrá han mū ag mý ti mré ag vī kafān sór mū? Ký kófa ag mý tóm nī ge, vējvēn ke kurā ěn kã. Ag kato vīm nī ge,” he tóg. ³⁹ “Ājag tý hã ra nén ũ tó sór ký ājag tóg ěg tū ki kanhró nýtī. Kurā nīm jé ěg tóg ke mū, ký ěg vēnh mãn ký venh mū,” he tóg. ⁴⁰ “Hã ra ěg tý ón ký vēnh génh ký, ũ ag hýn ěg to: pã'i mág tý *imperador* kato ag tē sór mū, he mū. Nén ũ tū to ājag tóg vēnh mãn mū. Ũ tý ěg mý: ne nē? he mū ra ěg tý ne tónh ke tóg tū tī,” he tóg, pã'i tī. ⁴¹ Kar ký tóg ag mý: “ha mū jég,” he mū. Ký ag tóg mū mū sir.

20

Paulo tý ga tý Macedônia mĩ tīg

¹ Vēnh kar tý jatu hen ký *Paulo* tóg *Jesus* ki ge ký nýtī ag jé prēr mū, ag jyvēn jé. Ký tóg ag mý: “sý tīg ke nē ha,” he mū. Ký tóg ga tý *Macedônia* ra tĩ mū sir. ² Ký tóg ga ěn mĩ tīg ký fĩn rãm mū. *Jesus* ki ge ký nýtī kar ag jyvēn tóg mū. Ký tóg tīg mãn ký ga tý *Grécia* tá jun mū. ³ Tá tóg kysã tãgtū tūg mū. Ký tóg *canoa* mág kã mĩ ga tý *Síria* ra vÿn ke sór mū. Hã ra tóg *Judeu* ag tý *canoa* tý krÿg' he ja tá ti vóg kónān sór mū mēg mū. Ký tóg ga tý *Macedônia* mĩ kutē mū, ga tý *Síria* ra vÿn ken jé. ⁴ Ti mré ũ ag tóg mū mū, hã vÿ: *Sópatro*, he mū, *Pirro* kósin tag ti. *Beréia* tá ke vē. Ký *Tessalônica* tá *Artistarco* tóg ti mré tĩ mū, *Segundo* ke gé. *Derbe* tá *Gaio* tóg ti mré tĩ mū, *Timóteo* ke gé. *Ásia* tá *Tíquico* tóg ti mré tĩ mū, *Tróximo* ke gé. ⁵ Ěn ag kar vÿ ěg jo mū mū, ěmã tý *Trôade* ra. Tá ag tóg ěg jãvãnh mū sir.

⁶ Jãvo ěg tóg ěmã tý *Filipos* tá fénhta tý pũ jégja tũ ko kar ký mū mū. Ký ěg tóg kurã tý 5 (ke) tūg ký ěg jo mū mū ag nón *Trôade* tá junjun mū. Tá ěg tóg kurã tý 7 (ke) tūg mū sir.

Ěmã tý Trôade tá

⁷ *Semana* tý kurã ve ki ěg tóg vēnh mãn mū sir, *Domingo* kã, *Jesus* jamĩ kó jé. Ký *Paulo* tóg tý vaj ký tīg sór mū, hã ký tóg ag mré vēmén mág mū. Ký ěg tóg *meia noite* pétēm mū, vēmén nýtī ki. ⁸ Đn to jãpÿ jafã tá ěg nýtī, ký néj tý hēn ri ke vÿ tá grugrug ký nýtī nĩ.

⁹ Ký kyrũ tóg tá nĩ nĩ, ti jiji hã vÿ: *Ěutico*, he mū. Jãnkã ror kã tóg nĩ nĩ, janēra kã. Jó *Paulo* tóg vēmén jē nĩ. Hã ra kyrũ tóg nũr mū sir. Ký tóg janēra ki kutē mū. Ag tý re ký ti vég mū ra tóg ter ja nĩ sir.

¹⁰ Ký *Paulo* tóg tere mū gé sir. Ti kri tóg pãnh ke mū. Ký tóg ti kãgũg mū, ti nĩgnó tý. Ký tóg ag mý: “fe kaj tūg ra,” he mū. “Ti kuprīg vÿ ti kã kã nĩ nĩ,” he tóg. ¹¹ Ký tóg tãpÿ mū. *Jesus* jamĩ kãnhkrég tóg mū sir, ký tóg ko mū gé. Ag mý tóg vēmén mág han mãn mū gé. Hã tóg kurãg mū sir. Ký tóg ěmã ěn ki kutē ký tĩ mū.

¹² Hã ra ag tóg kyrũ ěn pére kãmū mū. Rĩr tóg nĩ nĩ, ký ag fe tóg há' he mū sir.

Ěmã tý Mileto ra

¹³ Ký ěg tóg ti jo *canoa* mág kã ra ge ký ěmã tý *Assós* ra mū mū. Tá *Paulo* tóg ěg mré *canoa* kã ra rã sór mū gé, ti tý ěg mré tīg jé. “Ijo ra mū jég, jãvo sóg inh pēn kã ra tīg mū,” he ja tóg nĩ. ¹⁴ Ěg tý ěmã tý tá pa ký tóg ěg mré, *canoa* ěn ki rã mū. Ký ěg tóg ěmã tý *Mitilene* tá junjun mū sir. ¹⁵ Tá pa ký ěg tóg tý vaj ký goj vãso tý *Quios* kakãm krÿg mū. Tý vaj ký ěg tóg goj vãso tý *Samos* to hã nũgnũr mū, ký ěg tóg tý vaj ký ěmã tý *Mileto* tá junjun mū sir, goj tãvĩ kã mĩ mũn ký. ¹⁶ *Paulo* tóg: “*Ěfeso* ra ěg mũnh ke tũ nĩ,” he ja nīgtī. “Ěg tý *Jerusalém* kukãm mũnh ke vē. Hã ký ěg tóg *Ásia* ki nýtĩnh ke tũ nĩ. Fénhta tý *Pentecostes* ki tóg sý *Jerusalém* tá nĩnh há tĩ,” he ja tóg nīgtī.

Paulo tý Jesus mré ke ag mré vĩ

¹⁷ *Mileto* tá nĩ ký *Paulo* tóg *Ěfeso* ra vēnh vĩ jēnēg mū, *igreja* to kófa ag mý, *Jesus* ki ge ký nýtī kar ag tý ti venh kãmū jé, fag mré hã. ¹⁸ Ag tý tá junjun

kỹ tóg ag mỹ: “Inh kătĩg ven kã ãjag tóg inh vé, isỹ ga tỹ *Ásia* tá jun vén mũn kã,” he mũ. ¹⁹ “Ëg *Senhor* tỹ *Jesus* tỹ inh mỹ nén nĩm ja han isóg tĩ. Vēsỹ ùn mág han tũ sóg nĩ. Kejẽn sóg fỹ tĩ gé, sỹ vễjykre pãno ven kỹ. *Judeu* ag tóg iso jũgũ tĩ gé, kỹ sóg vēsỹrénh tĩ gé,” he tóg.

²⁰ “Nén há kar tó sóg tĩ. Inh pijé ãjag mỹ tó tũ nĩgtĩ'. Ëg vẽn h mãn ki sóg tó ja nĩgtĩ, ãjag ĩn krêm ke gé. ²¹ *Judeu* ag mỹ sóg tó ja nĩgtĩ, inh mré ke ag mỹ, fóg ag mỹ ke gé, ag tỹ ag jykre pãno tovãnh jé, Topê jykre han jé, ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge jé,” he tóg.

²² “Ha vé, *Jerusalém* ra sóg tĩg mũ ha, Topê kuprĩg tỹ inh mỹ: ha tĩg, hen kỹ. Isỹ tá nén venh ke mũ ki kagtĩg sóg nĩ ver. ²³ “Hã ra Topê kuprĩg tóg inh mỹ: ã se jé ag tóg ke mũ, ã vóg kónãnh jé ag tóg ke mũ, he tĩ. Isỹ hẽ tá jun kỹ tóg inh mỹ inh vēsỹrénh ke tó tĩ. ²⁴ Hã ra tóg inh mỹ tỹ nén ù tũ nĩ, ag tỹ isén ke mũ ra. Sỹ inh rãnhraj kãn há tóg tĩ, *Jesus Cristo* tỹ inh mỹ vẽn rãnhraj nĩm ja ĩn ti, hã vỹ: sỹ vẽn kar mỹ *Jesus* kãme sér ĩn tó jé, he mũ,” he tóg.

²⁵ “Ha vé, inh ve mãn ke tũ ãjag tóg nĩ ha, ki kanhró sóg nĩ. Û tỹ hẽn ri ke ag mỹ sóg Topê tỹ tỹ ãg pã'i nĩ tó ja nĩgtĩ. Hã ra ag kar ĩn tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. ²⁶ Hã kỹ sóg ãjag mỹ tó mũ. Û tỹ *Jesus* ki rã tũ nĩn kỹ tóg iso: inh mỹ tóg tó ja tũ nĩ, henh ke tũ nĩ. ²⁷ ãjag mỹ sóg tó kãn. Topê jykre kar ti. Inh pijé ãjag mỹ nén ù tó tũg ja nĩ. ²⁸ Vẽn ki rĩrm nĩ, veso jykrén kỹ. Kỹ *Jesus* ki ge mũ kar ag ki rĩrm nĩ gé. Topê kuprĩg vỹ ãjag tỹ ag to pã'i hynhan, kỹ ag ki rĩr há han nĩ. Tĩ kyvénh tỹ tóg ãjag kygãm mỹr, *Jesus* ti. Tĩ mỹ ãjag tóg tỹ ti mễg ri ke nỹtĩ. Kỹ ti mễg ĩn jẽn nĩ. ²⁹ Isĩg kỹ ù ag tóg ãjag ki junjun ke mũ, kỹ ag tóg mĩg ri ke nỹtĩ, ti mễg mãn sór kỹ, hã vỹ: *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag kókén sór mũ, he mũ. ³⁰ ãjag kã mĩ ù tóg vẽn ó tónh ke mũ gé, *Jesus* mré mũ ag tỹ ag mré mũ kónãnh han jé. ³¹ Hã kỹ vẽn ki rĩr. Iso jykrén. Prỹg

tãgtũ ki sóg ãjag jyvẽn, kurã ki, kuty ki ke gé. ãjag kar jyvẽn sóg. ãjag jyvẽn kỹ sóg fỹ tĩ gé, kejẽn. ³² Hã ra sóg Topê mỹ: ag ki rĩr, he mũ, ãjag to. Topê vỹ ti vỹ tỹ ãjag ki rĩr ke mũ gé, ti tỹ ãjag jagãgtãn kỹ. Ti hã vỹ ãjag tar han ke mũ. ãjag mỹ tóg ĩmã há tãvĩ nĩm ke mũ gé, kar kỹ, ti tũ kar ag mré hã,” he tóg.

³³ “Inh pijé ãjag mỹ: inh mỹ jãnkamy nĩm, inh mỹ kur nĩm, he mũ'. ³⁴ Isỹ nén ù génh jé sóg rãnhraj tĩ, inh nĩgẽ tỹ. Kỹ inh rãnhraj ki inh mré ke ag vỹ ag tũ ti vigvэг tĩ gé, inh kóm. ³⁵ Hã ki sóg ãjag mỹ *Jesus* jykre ti ven mũ. Ëg tỹ ãg rãnhraj ki ãg tũ ven kỹ ãg tóg ùn krónhkrój ag mỹ nén ù vin ke mũ gé, ãg tỹ ti jykre han kỹ. Ëg *Senhor* tỹ *Jesus* vĩ mĩ sóg ĩkrég tĩ. Ti hã tóg ãg mỹ tag tó ja nĩgtĩ, kỹ tóg: “ũ tỹ ãg mỹ nén ù nĩm kỹ tóg pãgsĩ nĩ. Ëg tỹ ù mỹ ãg tũ nĩm kỹ tóg hã ra há nĩ,” he ja nĩgtĩ, *Jesus* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

³⁶ Ti tỹ tó kãn kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ mũ, kỹ tóg Topê mré vĩ mũ, vẽn kar to. ³⁷ Kỹ ag tóg kygfỹ mũ. *Paulo* nunh jãgmỹ ag tóg ag nĩgnó fón mũ. Ti ki ag tóg nhun ke mũ. ³⁸ Ag mỹ tóg e tĩ, ti tỹ ag mỹ: “inh ve mãn ke tũ ãjag nĩ ha,” hen kỹ. Kỹ ag tóg *canoa* mág ra ti mré mũ mũ sir.

21

Jerusalém ra

¹ Vãhã ãg tóg ag mỹ: “ãg mũ sór vẽ,” he mũ. Kỹ tóg ãg tỹ ag ré kỹ mũ kỹ ag mỹ jagy tĩ. Ge ra ãg tóg tá pa mũ. Kỹ ãg tóg vēsỹmér *canoa* mág kã mĩ mũ mũ, goj vãso tỹ *Cós* kukãm. Tỹ vaj kỹ ãg tóg goj vãso tỹ *Rodes* tá junjun mũ. Kar ãg tóg ĩmã tỹ *Pátara* tá junjun mũ sir. ² Tá ãg tóg *canoa* mág ù vэг mũ gé, ù tỹ ga tỹ *Fenícia* ra tĩ mũ ĩn. Kỹ ãg tóg ki ge kỹ kã mĩ mũ mũ sir. ³ Goj vãso tỹ *Chipre* vэг ãg tóg mũ, ãg jakãnh tá. Kỹ ãg tóg ga tỹ *Síria* kukãm mũ mũ. ĩmã tỹ *Tiro* tá ãg tóg krỹg mũ. Ag tỹ *canoa* tỹ nén rĩnh kỹ tĩ ĩn tỹ tá vin han ke vẽ, ĩmã tỹ *Tiro* tá. ⁴ Tá ãg tóg *Jesus* mré ke ag vэг mũ. Hã kỹ ãg tóg kurã tỹ 7 (ke)

ki tá nýtĩ nĩ. Topě kuprĩg tỹ ag krĩn kỹ ag tóg *Paulo* mỹ ke mũ, ti tỹ *Jerusalém* ra tĩ tũ nĩ jé. ⁵ Ge ra ěg tóg kurã tỹ 7 (ke) tũg kỹ mũ mǎn mũ. Hã ra ag tóg ěg mré mũ sĩ han mũ, ag prũ fag mré hã ke gé. Ěmã tá ag tóg pa mũ, ěg mré, kỹ ěg tóg goj fyr tá ěg jakrĩ tỹ nýtĩ kỹ Topě mré vĩ mũ. ⁶ Kỹ ěg tóg: “ěg mũnh ken vē ha,” he mũ. Kỹ ěg tóg *canoã* kã ra ge mũ. Jó ag tóg ag jamã ra vỹnvỹn ke mũ gé.

⁷ Kỹ ěg tóg ěmã tỹ *Tiro* tá pa kỹ mũ mǎn kỹ ěmã tỹ *Ptolemaida* tá junjun mũ. *Jesus* mré ke ag vég ěg tóg mũ sir tá. Ag mré ěg tóg kurã pir han mũ.

⁸ Tỹ vaj kỹ ěg tóg tá pa kỹ ěmã tỹ *Cesaréia* ra mũ mũ, ěg pěn kã. Tá ěg tóg *Jesus* vĩ to tĩ ũ ĩn krēm nýtĩ mũ, ti jiji hã vỹ: *Filipe*, he mũ. Ũ tỹ 7 (ke) tỹ vějĕn vĕnh kãpópãm ja ěn ag kã ũ vē. ⁹ Tĩ krĕ fag tóg 4 (ke) nĩ, ũn mén ja tũ fag. Ěn fag vỹ Topě vĩ to mũgtĩ.

¹⁰ Si há tũ ra *Judéia* tá ke ũ tóg kãtĩ mũ, ũ tỹ Topě vĩ to tĩ ti, ti jiji hã vỹ: *Ágabo*, he mũ. ¹¹ Ěn tóg *Paulo* vĕsógfĩn ja tỹ ti nĩgĕ sigsĕg mũ, ti pěn ke gé. Kỹ tóg: “Topě kuprĩg tỹ tón hã vē, ha mĕ: ũ tỹ vĕsógfĩn ja tag tỹ tũ nĩ ěn se jé ag tóg ke mũ, *Judeu* ag. Kỹ ag tóg fóg ag mỹ ti fĕg ke mũ, he tóg, Topě kuprĩg ti,” he tóg, *Ágabo* ti.

¹² Hã kỹ ěg tóg *Paulo* mỹ: “*Jerusalém* ra tĩ tũg nĩ,” he mũ. Kỹ tá ke ag tóg ge mũ gé sir, ěg mré. ¹³ Hã ra *Paulo* tóg: “ãjag ne tóg kygfỹ mũ’, he mũ. ĩnh fe ka han ãjag tóg mũ. Ag tỹ isĕg mũ ra tóg ĩnh mỹ tỹ nĕn ũ tũ nĩ, ag tỹ isĕn mũ ra ke gé, ag tỹ *Jerusalém* tá ĩnh vóg kónãn mũ ra, ěg *Senhor* tỹ *Jesus* tugnĩn,” he tóg.

¹⁴ Kỹ ěg tóg vĩ mǎn tũ nĩ sir. “*Jesus* tỹ nĕn han mũ vỹ tóg há nĩ,” he ěg tóg mũ sir. ¹⁵ Kar kỹ ěg tóg *Jerusalém* ra mũ mũ. ¹⁶ *Cesaréia* tá ke ũ ag tóg ěg mré mũ mũ gé, *Jesus* mré ke ũ ag. Ěg mỹ ag tóg ũ ven mũ, ěg tỹ ti ĩn krēm nýtĩ jé. Ti jiji hã vỹ: *Menasom*, he mũ. Goj vãso tỹ *Chipre* tá ke vē. Vãšỹ tóg *Jesus* ki rã ja nĩgtĩ.

Paulo tỹ Tiago mré vĕmén

¹⁷ Ěg tỹ *Jerusalém* tá junjun kỹ *Jesus* mré ke ag fe tóg mrin ke mũ sir.

¹⁸ Tỹ vaj kỹ *Paulo* tóg ěg mré *Tiago* vĕnh tĩ mũ. Kỹ *igreja* to kófa ag kar tóg tá vĕnh mǎn mũ gé. ¹⁹ Kỹ tóg ag mỹ Topě tỹ nĕn han mũ kar tugtó kãn mũ, Topě tỹ fóg kar krĩn mũ ti, ti tỹ ag mỹ Topě vĩ tón kỹ. ²⁰ Kỹ ag tóg Topě mỹ vĩ há han mũ. Kỹ ag tóg *Paulo* mỹ: “régre’, *Judeu* tỹ hĕn ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ, ũ tỹ *mil* tỹ hĕn ri ke ag. Ěn ag kar tóg *Moisés* tỹ ěg mỹ vĕjykre nĩm ja ěn han tĩ,” he mũ. ²¹ “Hã ra ũ ag tóg ag mỹ ã to ón ja nĩgtĩ. *Judeu* tỹ fóg mĩ mũ kar krĩn kónãn ã nĕji tĩ, ag tỹ *Moisés* tỹ ěg mỹ nĕn nĩm ja tovãnh jé. Ājag krĕ grĕ fár junun kym tũg nĩ. *Moisés* tỹ ěg mỹ nĕn nĩm ja han mǎn tũg nĩ, he ã nĕji tĩ,” he ag tóg, *Paulo* mỹ. ²² “Kỹ ěg ne han mũ ha’? Ũ tỹ hĕn ri ke ag vỹ vĕnh mǎn ke mũ, ag tỹ ã kãtĩg mĕn kỹ. ²³ Tag han nĩ, ha mĕ. Tag ki ũ tỹ 4 (ke) ag vỹ Topě mỹ *promessa* han kỹ nýtĩ. ²⁴ Ag mỹ: “ĩnh mré nýtĩm nĩ,” hem nĩ. Ag mré vĕnh jãnhkri han nĩ. Ag tỹ vĕjãre kỹ ag jo kajãm nĩ. Kỹ vĕnh kar tóg ã jykre há ki kanhrãn mũ sir. Ũ ěn ag tỹ ã to ón mũ ve jé ag tóg ke mũ, ã tỹ *Moisés* tỹ ěg mỹ nĕn nĩm ja ěn han kỹ,” he ag tóg mũ, *Paulo* mỹ.

²⁵ “Jó ěg tóg fóg tỹ *Jesus* ki ge mũ ag mỹ vĕnh rá jĕnĕ ja nĩgtĩ. Ag mỹ ěg tóg: *Moisés* tỹ ěg mỹ nĕn nĩm ja ěn han ke tũ ãjag nĩ. Ājag tỹ nĕn han ken hã vē, ha mĕ: vĕnh kãgrá to fĕnhhta ko tũg nĩ. Nĕn ũ kyvĕnh ko tũg nĩ gé. Nĕn ũ tỹ vĕsóg ki ter mũ ko tũg nĩ gé. Ājag prũ tũ fag mré nỹ tũg nĩ gé, he ja ěg tóg nĩgtĩ ag mỹ,” he ag tóg, kófa ag, *Paulo* mỹ.

²⁶ Kỹ *Paulo* tóg ũ tỹ 4 (ke) ěn ag mỹ: “ĩnh mré nýtĩm nĩ,” he mũ. Tỹ vaj kỹ tóg ag mré vĕnh jãnhkri mũ, *Judeu* ag jykre ki. Kỹ tóg Topě ĩn to tĩg kỹ ũ tỹ ki rĩr tĩ ag mỹ: “ag mré sóg vĕnh jãnhkri mũ, kurã tỹ 7 (ke) ki,” he mũ sir.

Ag tỹ Paulo se

²⁷ Kurã tỹ 7 (ke) ěn tũ ken kỹ *Judeu* tỹ *Ásia* tá ke ag tóg Topě ĩn tá *Paulo* vég mũ sir. Kỹ ag tóg jũgũ mũ. Ti kãgmĩg

ag tóg mǔ, kǔ ag tóg prēnprēr mǔ sir.
²⁸ “!..*Judeu*’, kāmǔ jēg ra..!” he ag tóg.
 “!..Ũ tǔ vēnh kar krīn kónān mǔ ěn ve
 ra..! !..Ēg *povo* to tóg vī kónān mo..!
 !..Topē ĩn to tóg vī kónān mo..! !..Kǔ
 tóg fóg ag mǔ: Topē ĩn kā ra ge jēg, he
 ja ne..!” he ag tóg. ²⁹ Fóg tǔ *Trófimo* ěn
 ve ja ag tóg nǔgtǔ, *Éfeso* tá ke ěn, *Paulo*
 mré tǔ mǔ ěn. *Jerusalém* tá ag tóg ti ve
 ja nǔgtǔ, kǔ ag tóg ón kǔ: “*Paulo* hǔn ti
 pére vyr, Topē ĩn kā ra,” he mǔ.

³⁰ Kǔ ěmā ěn tá ke kar ag vǔ jagnē
 kato tēgtē mǔ sir, jǔgjǔ kǔ. Ag tǔ *Paulo*
 kǔgmǔ kǔ ag tóg Topē ĩn kā tá ti kutēm
 mǔ. Kǔ ũ tǔ ki rǔr tǔ ag tóg ĩn nǔgfēnh
 mǔ sir. ³¹ Kǔ ag tóg ti rēg mǔ, *Paulo* ti.

Hā ra *soldado* ag pǎ'i mág vǔ mēg
 mǔ. ³² Kǔ *soldado* ag tóg ti mré ti to
 pétē mǔ. *Judeu* ag tǔ *soldado* ag ve kǔ
 ag tóg sir *Paulo* tovānh mǔ. ³³ Hā ra
 pǎ'i mág tóg: ti kǔgmǔ ra! Ti se ra!“ he
 mǔ. “Ũ nē? Ti tǔ ne han nē?“ he tóg.
³⁴ Hā ra ũ ag tóg ti mǔ nén ũ tó, jó ũ ag
 tóg ti mǔ nén ũ tó, kǔ tóg ki kanhrān tǔ
 nǔ sir. Kǔ tóg *soldado* ag mǔ: “ěg ĩn kā
 ra ti rǔg,” he mǔ.

³⁵ Ag tǔ sǎnsān he jafā tá junjun kǔ
 ag tóg ti vǔg mǔ. Vēnh kar tǔ ti to jǔgjǔ
 kǔ ag tóg ti vǔg mǔ. ³⁶ Vēnh kar tóg
 ag nón mǔ kǔ: “!..ti rē ra..!” he mǔ,
 prēnprēr kǔ.

Paulo tǔ ag mǔ vēnh kāmén mǔ

³⁷ Ag tǔ ĩn kā ra ti rǔg sór kǔ *Paulo*
 tóg *soldado* ag pǎ'i mág mǔ: “sǔ ģ mré
 vēmén há tóg tǔ,” he mǔ. *Grego* vī ki
 tóg ti mǔ ke mǔ. Fóg tǔ pǎ'i vē, hǔ kǔ
 tóg *Grego* vī hǔ tó tǔ.

³⁸ Kǔ tóg ti mǔ: “ģ hǔ ne tóg *Grego* vī
 tó há nǔ,” he mǔ. “Kǔ ģ mǔ tǔ *Egito* tá
 ke ěn tǔ nǔ, ũ tǔ vēnh génh han mǔ ěn',
 ũ tǔ *mil* tǔ 4 (ke) mré tǔ mǔ ěn, *governo*
 kato tē mǔ ěn ag mré, ěmā tǔ mǔ tǔ mǔ
 ěn?“ he tóg.

³⁹ Kǔ tóg ti mǔ: “hǔ,” he mǔ. “Tǔ sóg
Judeu nǔ. Tǔ sóg ěmā tǔ *Tarso* tá ke nǔ.
 Ga tǔ *Cilícia* tá ěmā mág kǎfór vē, ĩnh
 mur ja ti. Isǔ *povo* tag mré vǔnh há tóg
 tǔ,” he tóg. ⁴⁰ Kǔ tóg ti mǔ: “ha vǔ ge,”
 he mǔ.

Kǔ *Paulo* tóg sǎnsān he jafā kri jē kǔ
Hebreu vī ki ag mǔ:

22

¹ “ĩnh kanhkā', ĩjóg', isǔ ģjag mǔ ĩnh
 jykre kāmén ke vē,” he mǔ.

² Kǔ ag tóg ti tǔ *Hebreu* vī ki ag mǔ vī
 mēg mǔ sir, kǔ ag tóg katy' he mǔ sir.

³ Kǔ tóg ag mǔ: “tǔ sóg *Judeu* nǔ. Ēmā
 tǔ *Tarso* tá ĩnh mur, ga tǔ *Cilícia* tá,”
 he mǔ. “Ēmā tag ki sóg hǔ ra mog, kǔ
Gamaliel tóg ĩnh kanhrān. ĩnh mǔ tóg
 ěg jógjóg ag jykre tó kǎn, kǔ sóg to tar
 ja nǔ. Topē jykre to sóg tar pē ja nǔgtǔ,
 ģjag tǔ ũri han mǔ ri ke. Topē jykre
 hǔn, he sóg tǔ gé, ěg jykre ěn to, hǔ ra
 sóg kygnē. ⁴ Hǔ kǔ sóg *Jesus* mré ke
 ag to jǔ pē ja nǔgtǔ. Ag kǎgtén sór ja
 ĩnh nǔgtǔ, ũn tǔtá fag ke gé. Ag sigse
 ja sóg nǔgtǔ. ⁵ Topē tǔ to pǎ'i mág vǔ
 ki kanhró nǔ, kófa ag kar ke gé. Ag
 hǔ tóg ĩnh mǔ vēnh rá han ja nǔgtǔ, sǔ
Damasco ra tǔg jé, tá ěg mré ke ag mǔ
 ven jé. Tá sóg *Jesus* mré ke ag sigse sór
 ja nǔ gé, *Jerusalém* mǔ ag tatǔ kǎtǔg jé,
 tag ki ag vóg kónān jé,” he tóg, *Paulo*
 ti.

Paulo tǔ ti tǔ Jesus ki rǎ kāmén (Hk 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Isǔg kǔ sóg *Damasco* tá jun mǔ. Kǔ
 vǎhā jēngrē tar pē tóg ĩnh ki kómkóm
 ke mǔ. Kanhkā tá ke vē. Rǎ tǔ ěg nǔno
 kā sa ra tóg ke mǔ. ⁷ Kǔ sóg kutē mǔ.
 Kǔ sóg vēnh vī mēg mǔ, kǔ tóg ĩnh mǔ:
 “*Saulo*’, *Saulo*’, ģ tǔ ne jé isǔ ag vóg
 kónān nē?“ he mǔ. ⁸ Kǔ sóg: “ģ tǔ ũ
 nǔ?“ he mǔ. Kǔ tóg ĩnh mǔ: “tǔ sóg
Jesus nǔ, *Nazaré* tá ke ěn,” he mǔ, “ģ
 tǔ ũn vóg kónān sór tǔ ěn hǔ vǔ tǔ ĩnh
 nǔ,” he tóg. ⁹ ĩnh mré mǔ ag vǔ jēngrē
 ěn vég mǔ. Hǔ ra ag tóg ũ tǔ ĩnh mǔ vī
 mǔ ěn vī mēg tǔ nǔ.

¹⁰ Kǔ sóg ti mǔ: “kǔ sǔ hē ri kēnh ke
 nē?“ he mǔ. Kǔ tóg ĩnh mǔ: “*Damasco*
 ki rǎ. Tá ũ tóg ģ mǔ tó kǎn mǔ, ģ tǔ nén
 han ke ti,” he mǔ. ¹¹ Hǔ ra sóg nén ũ
 vég tǔ nǔ, jēngrē ěn tar tǎvǔ nǔn kǔ. Kǔ
 ĩnh mré mǔ ag tóg ĩnh nǔgē kǔgmǔ kǔ
 ĩnh pére mǔ mǔ. Hǔ ki ěg tóg *Damasco*
 tá junjun mǔ sir.

12 Kŷ ũ tŷ *Ananias* he mŷ ěn tóg inh venh kãtĩ mŷ. *Moisés* tŷ ěg mŷ vĕjykre nĩm ja ěn han kãn tóg tĩ. *Damasco* tá ke kar vŷ ti to vĩ há han mŷgtĩ, *Judeu* ěn ag kar. 13 Ěn tóg inh venh kãtĩ mŷ, kŷ tóg inh mŷ: “régre', *Saulo*', inh ki ěvãnh,” he mŷ. Kŷ sóg vĕsŷmér ti vég mŷ sir. 14 Kŷ tóg inh mŷ: “ěg jógjóg ag Topĕ vŷ ă kuprĕg, vãsŷ, ă tŷ ti jykre ki kanhró nĩ jé, ă tŷ ũn kuryj nĩ ěn ve jé, *Cristo* ěn. Ti há tóg ă mré vĩnh mŷ,” he mŷ. 15 “Ā tŷ vĕnh kar mŷ ă tŷ nén vég mŷ tónh ke vĕ, ă tŷ nén mĕg mŷ ti. 16 Kŷ ěmĕ kã nĩ tŷg nĩ. Jĕgnĕ ra, ă tŷ kype kŷ jĕ jé, Topĕ tŷ ă tŷ ti vĩ mranh tŷ tũ' he jé. Ti mré vĩ, ti jiji tó kŷ,” he tóg inh mŷ, *Ananias* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tŷ ti rãnrãj kãmén

17 “Isŷ kejĕn *Jerusalém* ra vŷn ke kŷ sóg Topĕ ĩn krĕm ti mré vĩ mŷ. Kŷ sóg nén nĕ vég mŷ. 18 Ti há vĕ, ěg *Senhor* há vĕ. Kŷ tóg inh mŷ: kur *Jerusalém* tá kutĕ. Ā vĩ mĕnh ke tũ ag nĩ, ă tŷ ag mŷ inh kãmén mŷ ra, he mŷ.

19 Kŷ sóg ěg *Senhor* ti mŷ: há ra ag tóg isŷ nén han ja ki kanhró nŷtĩ. Ag sigse ja isóg nĩgtĩ. Vĕnh kanhrãn jafã krĕm sóg ag mrãnrãn ja nĩgtĩ gé, ũ tŷ ă ki ge kŷ nŷtĩ ag, he mŷ. 20 Kŷ sóg ag tŷ *Estêvão* tén kŷ, ag tŷ ũ tŷ ă vĩ tó mŷ ěn tén kŷ tá jĕ ja nĩ gé. Kŷ tóg inh mŷ há ja tĩ, ag tŷ ti tén kŷ. Ag kur ki sóg rĩr ja nĩgtĩ gé, he sóg, ěg *Senhor* mŷ.

21 Há ra tóg inh mŷ: vó, ha tŷg. Kór há ra sóg ă jĕnĕnh mŷ, fóg kar to, kanhgág kar to ke gé, he mŷ,” he tóg, *Paulo* ti.

22 Há ra vĕnh kar ěn ag tóg ěmĕ kã nŷtĩ nĩ. Ag tŷ ti vĩ tag mĕ kŷ ag tóg prĕnprĕr mŷ sir. “!..Ti tén ra..! !..Ũ tŷ ge vŷ kórĕg ne..! !..Ti rĩr nĩn kŷ tóg ěg mŷ tŷ ũ nŷnh mo..!” he ag tóg. 23 Ag kur vãm ag tóg mŷ, ga funfur tŷ ag tóg tŷm ke mŷ sir, ag jŷgjũ kŷ.

24 Kŷ *soldado* ag pã'i mág vŷ: “ĩn kã ra ti rãg,” he mŷ. “Ti mrãnrãn ra. Há tŷ ti ki jĕmĕ. Ag tŷ hĕ ri ken kŷ ă to vĩ kónãn nĕ? hem nĩ ti mŷ,” he tóg, *soldado* ag mŷ. Há ra ag tóg *Paulo* tŷ nén tó mŷ ki kagtŷg nŷtĩ.

25 Kŷ ag tóg ti ség mŷ, nén fár tŷ, ag tŷ ti mrãnrãn jé. Há ra *Paulo* tóg *capitão* ěn mŷ: “mŷ ă mŷ há', ag tŷ inh mrãnrãn ke ti? Tŷ sóg *Romano* nĩ, há ra ag tóg inh mrãnrãn sór mŷ, ũ tŷ inh ki jĕmĕg tũ ra,” he mŷ. 26 Kŷ tóg *capitão* mŷ e tĩ, kŷ tóg pã'i mág mŷ tónh tĩ mŷ. Ti mŷ tóg: “ă tŷ ne han ke nĕ ha? *Romano* vĕ mŷr,” he mŷ. 27 Kŷ pã'i mág tóg ti to kãtĩ kŷ ti mŷ: “kŷ ă mŷ tŷ *Romano* nĩ'?” he mŷ. Kŷ tóg: “hŷ,” he mŷ. 28 Kŷ tóg ti mŷ: “isŷ tŷ *Romano* nĩ jé sóg jãnkamy tŷ hĕn ri ke tŷ kajãm,” he mŷ. Kŷ *Paulo* tóg ti mŷ: “inh mur mŷ kã sóg tŷ *Romano* nĩ há ra,” he mŷ. 29 Kŷ ag tóg ti tovãnh mŷ sir, ũ tŷ ti mrãnrãn ke mŷ ěn ag. Há ra tóg pã'i mág mŷ e tĩ. Ti tŷ ũn tŷ tŷ *Romano* nĩ senh ke tũ vĕ vĕ, há kŷ tóg ti mŷ e tĩ.

Judeu tŷ pã'i ag tŷ Paulo vĩ mĕg mŷ

30 Tŷ vaj kŷ pã'i mág tóg *Judeu* ag ki jĕmĕ mãn sór mŷ, ag tŷ *Paulo* to jũ ěn ti. Kŷ tóg ti kavãg mŷ. Kŷ tóg Topĕ tũ to pã'i mág ag jé prĕr mŷ, vĕnh jyvĕn tĩ kar ag ke gé. Kŷ tóg *Paulo* pére tĩ mŷ, ag jo ti fĕg jé.

23

1 Kŷ *Paulo* tóg vĕnh jyvĕn ti ag vég mŷ, kŷ tóg: “inh kanhkã', vĕjykre há kar han isóg tĩ, kurã kar ki, ũri ke gé, isŷ Topĕ mĩ ěkrĕn kŷ,” he mŷ.

2 Kŷ Topĕ tũ to pã'i mág ěn, *Ananias* he mŷ ěn vŷ: “ti jĕnky ki tãnh,” he mŷ.

3 Kŷ *Paulo* tóg ti mŷ: “Topĕ vŷ ă vóg kónãn ke mŷ. Jykre régre ă nĩ,” he mŷ. “Inh jyvĕn sór ă tóg mŷ. Há ra ă tóg Topĕ vĩ mranh, ă tŷ ag mŷ: ti tãnh ra, hen kŷ,” he tóg.

4 Kŷ tá nŷtĩ ag tóg ti mŷ: “Topĕ mŷ rãnrãj tĩ mŷ ă tóg vĩ kónãn mŷ, Topĕ tũ to pã'i mág mŷ,” he mŷ. 5 Kŷ tóg: “mĕ',” he mŷ. “Ti tŷ tŷ pã'i mág nĩ ki sóg kagtŷg ja nĩ. Sŷ ki kanhró nĩ ra sóg ti mŷ vĩ kónãn ke tũ nĩ vĕ. Topĕ vĩ ki tag tóg rán kŷ nĩ, há vŷ: ă *povo* tŷ tŷ pã'i mág nĩn kŷ to vĩ kónãn tŷg nĩ, he mŷ,” he tóg.

6 Há ra *Paulo* tóg vĕnh jyvĕn tĩ ag vég mŷ. Ũ ag tóg tŷ *Saduceu* nŷtĩ, kŷ ũ

ag tóg tỹ *Fariseu* nỹtĩ. Vyrmy ag jykre nỹtĩ. Kỹ *Paulo* tóg jamã há ra ag mỹ: “inh kanhkã', tỹ sóg *Fariseu* nĩ, kỹ inh panh tóg tỹ *Fariseu* nĩ gé. Topẽ vỹ ùn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ke mũ, tag kri sóg fig tĩ, hã kỹ ãjag tóg iso jũgũ mũ,” he mũ.

⁷ Ti tỹ tag tó kar kỹ *Fariseu* ag tóg *Saduceu* ag mré jagnẽ vỹ kafãn mũ, jũgũ kỹ. Kỹ ag tóg vãnh kãpugpóv mũ. ⁸ *Saduceu* ag mỹ tóg tũ tĩ, Topẽ tỹ ãg ter mũ rĩn mãn mũ ti. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg ag mỹ tũ tĩ gé. Kỹ vãnh kuprĩg tóg ag mỹ tũ tĩ gé. Hã ra tóg *Fariseu* ag mỹ nỹtĩ, vãnh kuprĩg, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã, ti tỹ ãg rĩn mãn ke ti. Hã kỹ ag tóg jagnẽ vỹ kafãn mũ sir. ⁹ Kỹ ag tóg jagnẽ to jũgũ kỹ prẽnprẽr mũ. *Fariseu* ag kã mĩ ù ag tóg jẽgnẽgnẽ kỹ, *Saduceu* ag vỹ kafãn kỹ: “nén ù kórég han tũ ti nĩ,” he mũ. “Hẽn ri ke mũn ti hỹn nén ù vé, vãnh kuprĩg, ke tũ nĩ kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã,” he ag tóg. ¹⁰ Kỹ vãnh génh tóg kutẽ ve nĩ. Kỹ *soldado* ag pã'i mág tóg *Paulo* to jykrén mũ. “Ag hỹn gen kỹ ti janjãn ke mũ,” he tóg. Kỹ tóg *soldado* ag mỹ: “kur mũ jẽg, ti kãgmĩ jé, ãg tỹ ãn kã ra ti rãg jé,” he mũ.

¹¹ Tỹ kuty kỹ *Jesus* tóg *Paulo* mré vỹ mũ. “Kamẽg tũg ra. *Jerusalém* tá ã tóg inh vỹ tó há han. Ge jé ã tóg ke mũ, ãmã tỹ *Roma* tá,” he tóg.

Ag tỹ *Paulo* tén sór

¹² Tỹ vaj kỹ *Judeu* ag tóg jagnẽ mỹ: “*Paulo* tén jé ãg tóg ke mũ. Jẽn ke tũ ãg nĩ, ãg tỹ ti tén ke jo, ke tũ nĩ mũ ra Topẽ tóg ãg vóg kónãn ke mũ,” he mũ. ¹³ Û tỹ 40 (ke) kãfór ag vẽ, jagnẽ mré jykrén mũ ag. ¹⁴ ãn ag vỹ Topẽ tũ to pã'i ag mré vỹnh kãmũ mũ. “Jagnẽ mré ãg jykrén. Nén ù kãmẽnh ke tũ ãg nĩ, ãg tỹ ti tén ke jo,” he ag tóg. ¹⁵ “Kỹ *soldado* ag pã'i mág mré vỹnh mũm nĩ. Ti mỹ: ãg tỹ ti tỹ nén ù kórég han mũ to jykrén mãn ke vẽ. Kỹ ãg mỹ ti ven mãn nĩ, hem nĩ. Ti tỹ: he, hen kỹ ãg tóg ti tén ke mũ,” he ag tóg.

¹⁶ Hã ra *Paulo* ve fi kósin tóg mẽg mũ. Kỹ tóg ti mỹ tónh tĩ mũ. ¹⁷ Kỹ *Paulo* tóg *capitão* ù jé prẽr kỹ ti mỹ:

“pã'i mág mỹ kyrũ tag pére tũg, ti tỹ ti mỹ nén ù tó jé,” he mũ.

¹⁸ Kỹ *capitão* tóg kyrũ pére tĩ kỹ pã'i mág mỹ ti ven mũ. “Ti tỹ nẽji ã mré vỹ sór vẽ,” he tóg.

¹⁹ Kỹ pã'i mág tóg vãnh péju kỹ ti mré vēmén kỹ ti mỹ: “ã inh mỹ ne tó sór mũ?” he mũ.

²⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “*Judeu* ag tóg to jykrén, ag tỹ ã mỹ to vỹ jé, ã tỹ vaj kỹ *Paulo* jẽnẽ jé, vãnh jyvẽn tĩ ag to,” he mũ. “Ón kỹ ag nẽji ã mỹ: ãg tỹ ti mré vēmén mãn há tóg tĩ, henh ke mũ,” he tóg. ²¹ “Ag mỹ: he, he tũg nĩ. Û tỹ 40 (ke) ag tóg, ti jo vãjig mũ. Ti tén ke jo ag nẽji nén ù konh ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra Topẽ nẽji ag vóg kónãn mũ,” he tóg, kyrũ ti, pã'i mág mỹ.

²² Kỹ tóg ti mỹ: “ũ mỹ: ti mỹ sóg tó, he tũg nĩ. Ha jatun mỹ tũg,” he mũ.

Ag tỹ *Governador* mỹ *Paulo* pére mũ

²³ Kỹ pã'i mág tóg *capitão* régre ag mỹ: “ãjag tũ kãnkãn ra! ãmã tỹ *Cesaréia* ra ãjag mũnh mũ, kuty tag kã 9 óra ki,” he mũ. “Kỹ *soldado* tỹ 200 (ke) ag vỹ ãjag mré mũnh mũ, kãvãru kri mũ tỹ 70 (ke) ag ke gé. Kỹ ù tỹ 200 (ke) ù ag vỹ rógro pu gé mũnh mũ,” he tóg. ²⁴ “Kỹ kãvãru ù kri vin nĩ gé, *Paulo* tỹ kri nĩ jé. *Governador* tỹ *Félix* mỹ ti pére mũjẽg, ti tỹ jatun mỹ tá jun jé,” he tóg.

²⁵ Kỹ tóg *Félix* mỹ rán mũ, kỹ tóg:

²⁶ “*Cláudio Lísias* tỹ rá vẽ,” he mũ. “*Isỹ Governador* tỹ *Félix* mỹ rán hã vẽ, ã tỹ inh kãfór nĩn kỹ. ã mỹ sóg: ã mỹ há? he mũ.

²⁷ Tag vỹ tỹ *Judeu* ag vẽse jẽ. Ti tén kren ag tóg. Hã ra sóg ti tỹ tỹ *Romano* nĩ jẽmẽ, kỹ sóg inh *soldado* ag mré ti kren han. ²⁸ Hã ra sóg ti kato tẽ mũ ag ki jẽmẽ sór mũ. Ag tỹ hẽ ri ken kỹ ti to jũgũ nẽ? he sóg. Hã kỹ sóg vãnh jyvẽn tĩ ag mỹ ti ven mũ. ²⁹ Kỹ sóg vэг mũ. Ag jykre tugrĩn ag tóg ti to jũgũ mũ. Û tén ja tũ ti nĩ. Ti tỹ nén ù to ter ke han tũ ti nĩ gé. Kỹ tóg ti tỹ nén ù to se kỹ nĩnh ke han tũ nĩ gé. ³⁰ Hã ra sóg nén ù mẽ gé. Ti to ag tóg vãjig mũ sir, hã kỹ sóg vêsỹmér ti jẽnẽg mũ, ã to. Ti

kato vī mū ag mǝ sóg: ti hā mré vīm nī, he mū gé,” he tóg, vėnh rán ki.

³¹ Kǝ *soldado* ag tóg *Paulo* pére mū mū. Kutý tá mū kǝ ag tóg ěmā tǝ *Antipátride* tá junjun mū. ³² Tǝ vaj kǝ ũ tǝ ag pėn kǝ mū mū ag tóg kyrãgrã mū. Kãvãru kri mū ag hā tóg ti pére mū mū, inhhã. ³³ Ěn ag vǝ *Cesaréia* tá junjun mū. *Governador* mǝ ag tóg vėnh rá ěn nīm mū. Kǝ ag tóg ti mǝ *Paulo* ven mū.

³⁴ Kǝ *Félix* ěn tóg vėnh rá vég mū, kǝ tóg *Paulo* mǝ: “tǝ ģ ga tǝ hē tá ke nī?” he mū. Kǝ tóg ti mǝ: “ga tǝ *Cilícia* tá,” he mū. ³⁵ Kǝ tóg: “ã kato vī mū ag tǝ junjun kǝ sóg ã ki jēmėnh mū,” he mū. Kǝ tóg *soldado* ag mǝ: “*Herodes* tǝ vėnh jyvėn jafã krēm ti nīm,” he mū.

24

Ag tǝ *Paulo* kato vī

¹ Kurã tǝ 5 (ke) tǝg kǝ pã'i tǝ *Ananias* vǝ tá jun mū, *Cesaréia* tá. Topė tǝ to pã'i mág vė. Kófa ag vǝ junjun mū gé, ti mré. Ag kǝ mī ũ vǝ tǝ *advogado* nī, ti jiji hā vǝ: *Tértulo*, he mū. Kǝ ag tóg *governador* mǝ *Paulo* tó mū, ón kǝ ti kato vī kǝ. ² Kǝ tóg *Paulo* jé prėr mū.

Kǝ *Tértulo* tóg: “*Félix*’, há tãvī ã tóg jė. Ěg ki ã tóg rĩr há tãvī han tĩ, kǝ ěg tóg jatun mǝ nǝtĩ. Ą tǝ nén to jykrén mū kar tóg ěg mǝ há nī,” he mū. ³ “Hã kǝ ěg tóg ã to há tãvī nǝtĩ. Ą to ěg jykrén há han tĩ. Kurã kar ki ěg tóg ã to vī há han tĩ. ⁴ Kǝ ěg tóg ã mré nén ũ sī to vĩnh kãmū mū. Kutar ã nī, ěg ki rĩr há han kǝ, hã kǝ ěg tóg ã mré vī mág han sór tũ nī. Ěg to há ã nī, hã kǝ ã tóg ěg vī mē sór mū,” he tóg.

⁵ “Tag ti vǝ vī kónãn tĩ. *Judeu* kar ag krĩn kónãn tóg tĩ, kǝ ag tóg tĩ tigrĩn vėnh kãpugpóv kǝ nǝtĩ. Ga kar mī tóg ke tĩ. Kǝ tóg tǝ *Nazaré* tá ke ěn mré ke ag pã'i mág nī gé,” he tóg, *Paulo* to. ⁶ “Kǝ tóg Topė ĩn kavėnh sór mū gé, hã kǝ ěg tóg ti kãgmĩ. Ěg tǝ ěg jykre ki ti jyvėn ke vė vė,” he tóg. ⁷ “Hã ra *Lísias* tóg kãtĩ mū, *soldado* ag pã'i mág ěn ti. Kǝ tóg ěg kaju ki ti kãgmĩ kǝ ti tǝ hãn ke mū, jũ kǝ,” he tóg. ⁸ “Kǝ tóg ti kato vī mū ag mǝ ké, ag tǝ ã vėnh kãmū jé.

Ą tǝ vėse tag ki jēmė kǝ ã tóg vėnh ke mū. Ki hã ěg tóg tó tĩ. Ą mǝ ti tónh ke mū,” he tóg, *Tértulo* ti. Ti tǝ *Paulo* to ón hã vė.

⁹ Kǝ *Judeu* ag tóg: “ti tǝ ki hã tó vė,” he mū gé.

Paulo tǝ vėnh kãmén

¹⁰ Kǝ *Félix* tóg *Paulo* mǝ ti nĩgé ven mū, ti vī jé. Kǝ tóg: “prǝg tǝ hėn ri ke ki ã tóg tǝ pã'i mág nī, *Judeu* ag mǝ. Hã kǝ tóg sǝ ã mǝ ĩnh jykre tón kǝ ĩnh mǝ sér tĩ,” he mū.

¹¹ “Kurã tǝ 12 (ke) pãtén tũ tóg nī, sǝ *Jerusalém* tá jun ti. Sǝ tá Topė tǝ han jé sóg ra tǝg ja nĩgtĩ. Vėnh kar vǝ tá ĩnh ve ja nĩgtĩ. Ag hǝn ã mǝ tónh ke mū, ã tǝ ag ki jēmėnh kǝ. ¹² Hã ra sóg jatun mǝ isũ han tĩ ja nī. Topė ĩn krēm sóg ũ vī kafãn ja tũ nī. Vėnh génh han ja tũ sóg nī gé. Nén ũ kórég han ja tũ sóg nī gé.

¹³ Ag tǝ ĩnh kato vī mū pijé tǝ ki hã ke nī'. Ą tǝ ve há han kǝ ã tóg ki kanhrãn nĩnh mū. ¹⁴ Kǝ sóg ã mǝ ki hã tónh ke mū ha. ĩnh jóg jóg ag tǝ Topė jykre han ja ěn hã han isóg tĩ gé, ag ri kén. Kǝ sóg vãsǝ Topė vī rán kǝ nī ěn kri fig tĩ gé, ũ tǝ Topė vī tó tĩ ag tǝ nén rán ja ěn ti, *Moisés* mré hã. Hã ra sóg vėjykre tãg tag han mū gé, Topė tǝ ũri ěg mǝ nén tó mū ti,” he tóg. ¹⁵ “Hã ra sóg ag ri kén Topė tǝ nén han ke mū ěn ve sór mū. Ti tǝ ěg ter kar kǝ ěg rĩn mãn ke ěn ve sór isóg mū. ũn jykre kuryj ag rĩn mãn jé tóg ke mū, ũn jykre pãno ag ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Kǝ sóg tǝg há han sór mū, ũ tǝ iso: nén ũ kórég han ti huri, he tũ nĩn jé. Topė rĩnve sóg tǝg há han sór mū,” he tóg.

¹⁷ “Vãhã sóg *Jerusalém* tá jun mãn. Prǝg tǝ hėn ri ke ki sóg tá jun ja tũ nī vė. Hã ra sóg ra vyr, isǝ ĩnh *povo* ki ũn jagtar fag mǝ nén ũ vin jé, isǝ Topė mǝ nén ũ pũn jé ke gé. ¹⁸ Vėnh jãnhkrig ja sóg nī, ěg jykre ki. Kǝ sóg jatun mǝ Topė ĩn kã ra rã ja nī. Vėnh génh han tũ sóg nī. ¹⁹ Hã ra *Judeu* tǝ *Ásia* tá ke ag vǝ tá ĩnh ve ja nĩgtĩ gé. Ěn ag tǝ tag ki ĩnh kato vī kǝ tóg há tĩ vė. ²⁰ Hã ra ũ tǝ ki nǝtĩ ag tǝ ã mǝ ĩnh jykre kórég tónh ke vė. Vėnh jyvėn tĩ ag vǝ ĩnh ki jēmė

ja nĩ, k̄y tag ag v̄y tá n̄yĩ ja nĩ. Hã ra ag tóg tá is̄y n̄n ù v̄nh m̄y han ve ja tũ nĩ. ²¹ V̄nh v̄i pir hã t̄y sóg jamã hára tó ja nĩ, ag r̄nve, hã v̄y: Top̄e t̄y ùn ter m̄y r̄n m̄n ke ěn kri sóg fig m̄y, hã k̄y ãjag tóg ùri iso j̄ugjũ m̄y, he ja sóg nĩ ag m̄y,” he tóg, *Paulo* ti.

²² K̄y *Félix* tóg kurã ù kã ti ve m̄n sór m̄y. *Jesus* jykre ki kanhró tóg nĩ. Hã k̄y tóg: “pã'i t̄y *Lísias* kãt̄ig k̄y sóg ãjag ki j̄em̄e kãn m̄y,” he m̄y. ²³ K̄y tóg *capitão* m̄y: “ti f̄eg han ra. Ti jagãgtãn ra. Ti mr̄e ke ag t̄y ti m̄y n̄n ù n̄m k̄y tóg há nĩ. Ti m̄y nenh t̄ug nĩ,” he m̄y.

Félix t̄y Paulo ki j̄em̄e m̄n

²⁴ Si há tũ ra *Félix* v̄y *Paulo* v̄i m̄e m̄n sór m̄y, ti pr̄ũ t̄y *Drusila* fi mr̄e. *Judeu* fi v̄e. K̄y tóg ti j̄e pr̄er m̄y sir, ti t̄y fag m̄y *Jesus Cristo* ki rã kãm̄en há han j̄e.

²⁵ K̄y tóg fag m̄y v̄ejykre kuryj kãm̄en há han m̄y sir. Ěg t̄y v̄eso jykren k̄y n̄n ù v̄nh m̄y han ke tũ kãm̄en tóg m̄y gé. Top̄e t̄y kar k̄y ěg jykre tugn̄m ke tó tóg m̄y. K̄y *Félix* tóg j̄ur̄un' ke m̄y sir, ti t̄y ti jykre pãno to jykren k̄y. K̄y tóg ti m̄y: “ha ver t̄ig. Kej̄en sóg ã ki j̄em̄e m̄n m̄y gé,” he m̄y. ²⁶ Hã ra tóg *Paulo* ki jãnkamy m̄n sór m̄y gé, ti t̄y ti kavãn j̄e. Hã k̄y tóg kãnhmar ti j̄e pr̄er m̄n', ti j̄e pr̄er m̄n' he m̄y, ti mr̄e v̄em̄en j̄e.

²⁷ Hã ki pr̄yg régre tóg t̄ug m̄y sir. K̄y *Félix* j̄egja kã ù tóg j̄e m̄y sir, hã v̄y: *Pórcio Festo*, he m̄y. K̄y *Félix* tóg *Judeu* ag to v̄i há han sór m̄y, ag t̄y ti to jykren há han j̄e, ti n̄n. Hã k̄y tóg *Paulo* kavãg tũ nĩ. Se k̄y tóg j̄e nĩ.

25

Paulo t̄y pã'i mág t̄y Imperador ve sór

¹ Hã k̄y *Festo* v̄y t̄y *Governador* nĩ sir. Ti t̄y kurã tãgtũ ki t̄y pã'i mág n̄n k̄y tóg ěmã t̄y *Cesaréia* tá kut̄e k̄y ěmã t̄y *Jerusalém* ra t̄i m̄y. ² Tá Top̄e tũ to pã'i mág ag v̄y *Paulo* kato v̄i mág han m̄y. K̄y ag tóg *Governador* m̄y: ³ “ã t̄y ěg to há n̄n k̄y v̄nh v̄i j̄en̄em nĩ, *Paulo* t̄y *Jerusalém* m̄i kãt̄ig j̄e,” he m̄y. Hã ra ag tóg ěpry kri ti t̄en sór m̄y.

⁴ Hã ra tóg ag m̄y: “*Cesaréia* tá tóg se k̄y j̄e. Jó sóg kãnhmar ra t̄ig m̄y gé,” he m̄y. ⁵ “Tá sóg ãjag mr̄e ti jykre kórég v̄nh m̄y,” he tóg. ⁶ K̄y tóg *Jerusalém* tá nĩ s̄i han m̄y ver, kurã t̄y 8 (ke) h̄yn h̄en ri ke m̄n, ke tũ nĩ k̄y kurã t̄y 10 (ke) h̄yn. K̄y tóg *Cesaréia* ra v̄yn ke m̄y. Tá jun k̄y tóg t̄y vaj k̄y ti t̄y kri n̄g k̄y ag jyv̄en jafã kri nĩ m̄y. K̄y tóg *soldado* m̄y: “*Paulo* pére kãt̄ig,” he m̄y. ⁷ Ti kãt̄ig k̄y pã'i ag tóg ti jy n̄yĩ m̄y, *Jerusalém* tá kãm̄e k̄y. Ti kato ag tóg v̄i t̄y h̄en ri ke han m̄y. Ti jykre pãno tugtó ag tóg m̄y sir, ón k̄y, hã ra tóg ag m̄y ki krov tũ nĩ.

⁸ K̄y *Paulo* tóg v̄nh kãm̄en k̄y ag m̄y: “*Judeu* ag jykre mranh ja tũ sóg nĩ. Top̄e ãn kav̄en ja tũ sóg nĩ gé. K̄y sóg ěg kar pã'i mág t̄y *Imperador* v̄i mranh ja tũ nĩ gé,” he m̄y.

⁹ Hã ra *Festo* tóg *Judeu* ag m̄y n̄n ù há han sór m̄y. Hã k̄y tóg ti m̄y: “m̄y ã t̄y *Jerusalém* ra t̄ig j̄e há? S̄y tá ã jykre v̄nh há tóg t̄i,” he m̄y.

¹⁰ Hã ra tóg *Paulo* m̄y ag t̄y tá ti t̄en ha m̄e t̄i, hã k̄y tóg: “nej̄e,” he m̄y. “Ěg pã'i mág t̄y *Imperador* j̄egja ki ã tóg inh ki j̄em̄e m̄y. ã t̄y tag ki inh jykre v̄nh ke v̄e,” he tóg. “*Judeu* ag m̄y sóg v̄ejykre pãno han ja tũ nĩ. ¹¹ Is̄y ù t̄en k̄y s̄y to ter ke v̄e v̄e. Hã ra ag tóg ón k̄y inh kato v̄i m̄y. Hã k̄y tóg ã t̄y ag m̄y inh f̄eg k̄y v̄nh m̄y t̄i. Ěg pã'i t̄y *Imperador* hã tóg ti pin k̄y inh jykre v̄nh ke m̄y,” he tóg, *Paulo* ti.

¹² K̄y *Festo* tóg ti mr̄e jykren m̄y ag mr̄e v̄i m̄y, k̄y tóg ti m̄y: “ã t̄y *Imperador* ve sór k̄y ã tóg ti v̄nh t̄ig ke m̄y, *Roma* ra,” he m̄y.

Pã'i t̄y Agripa t̄y Paulo mr̄e v̄i

¹³ Si há tũ ra *Judeu* ag pã'i mág t̄y *Agripa* v̄y *Cesaréia* tá jun m̄y, ti ve t̄y *Berenice* fi mr̄e. Fag t̄y *Festo* fag to pygsa v̄e. ¹⁴ Kej̄en *Festo* tóg ti m̄y *Paulo* kãm̄en m̄y. “*Félix* v̄y v̄ese ù kavãn ja tũ nĩ,” he tóg. ¹⁵ “K̄y *Judeu* ag pã'i mág ag tóg inh m̄y ti kãm̄en. *Jerusalém* tá ag tóg ti kato v̄i, is̄y ag m̄y: ha ti vóg kónãn, he j̄e,” he tóg. ¹⁶ “K̄y sóg ag m̄y: ěg jykre tóg ge tũ nĩ, he m̄y.

Tỹ ěg *Romano* nýtĩ. Kỹ ěg pijé kĀnhmar ũ to: ti tén ra, he tĩ', he sóg. Ti kato vĩ mũ ag tỹ ti rĩnve inh mỹ ti jykre kórég tónh ke vĕ. Kar kỹ tóg vĕnh kĀmén ke mũ. Tag pĀte ěg tóg ti vóg kónĀn ke mũ. Ęg jykren hĀ vĕ, he sóg ag mỹ," he tóg. ¹⁷ "HĀ kỹ ag tóg tag ki junjun ja nĩ. Kỹ sóg vĕsýmér ag ve ja nĩ, tỹ vaj kỹ. Inh nĩg jafĀ kri nĩ kỹ sóg *Paulo* jé prĕr ja nĩ. ¹⁸ Kỹ ag tóg ti kato vĩ ja nĩ. HĀ ra ag tóg isỹ nĕn to jykren mũ tó ja tũ nĩ. ¹⁹ Ag Topĕ jykre hĀ tó ag tóg mũ. Ũn ter mũ tó ag tóg mũ, ag tỹ ũn to: *Jesus*, he mũ ěn ti. HĀ ra *Paulo* tóg ti to: rĩr ti jĕ nĩ, he mũ," he tóg. ²⁰ "Kỹ tóg sỹ to jykren tũ tĩ. Kỹ sóg *Paulo* mỹ: Ā mỹ *Jerusalém* ra tĩg ke tũ nĩ? hé. ²¹ HĀ ra *Paulo* tóg *Imperador* ve sór mũ, ti hĀ tỹ ti jykre ve jé. HĀ kỹ sóg ver ti fĕg han. Kejĕn sóg *Imperador* ra ti jĕnĕnh mũ," he tóg, *Festo* ti, *Agripa* mỹ.

²² Kỹ tóg ti mỹ: "sỹ ti vĩ mĕnh há tóg tĩ," he mũ. Kỹ tóg: "vaj kỹ Ā tóg ti vĩ mĕnh mũ," he mũ.

²³ Tỹ vaj kỹ *Agripa* vỹ kĀtĩ mũ, *Berenice* fi mré. Kur sĩnvĩ rĩnh kỹ fag nýtĩ, pĀ'i mág kur ti. *Tenente* ag mré fag tóg kĀmũ mũ, ũn mág ag mré ke gé. Đn mág kĀ ra ag tóg ge mũ. Kỹ *Festo* tóg *Paulo* jé prĕr mũ sir.

²⁴ Kỹ tóg: "pĀ'i tỹ *Agripa*', tag ki ke kar', tag ti ve ra ha," he mũ. "*Judeu* kar ag tóg *Jerusalém* tá inh mré ti to vĩ. Tag ki junjun kỹ ag tóg inh mré ti to vĩ mũ gé. Prĕnprĕr ag tóg, ti ter jé," he tóg. ²⁵ "HĀ ra tóg nĕn ũ vĕnh mỹ han ja tũ nĩ, ti tỹ to ter jé. Kỹ tóg *Imperador* ve sór mũ. HĀ kỹ sóg ti jĕnĕnh ke mũ," he tóg. ²⁶ "HĀ ra tóg sỹ ti to nĕn rán ke mũ ki krov tũ nĩ ver. HĀ kỹ sóg ti jé prĕr, Ā tỹ ti ve jé, inh mré. Ā tỹ ti ki jĕmĕ kỹ sóg sỹ nĕn rán ke mũ ki kanhró nĩnh mũ. ²⁷ Sỹ ti to nĕn ũ rán tũ ra ti jĕnĕ kỹ tóg vĕnh mỹ nỹnh mũ," he tóg, *Festo* ti.

26

Paulo tỹ vĕnh kĀmén mĀn

¹ Kỹ *Agripa* tóg *Paulo* mỹ: "Ā tỹ vĕnh kĀmén kỹ tóg há tĩ," he mũ. Kỹ tóg: ² "Ā hĀ ne tóg *Judeu* jykre kar ki kanhró

nĩ'," he mũ. "HĀ kỹ tóg inh mỹ há tĩ, Ā tỹ ũri inh jagfy vĩ kỹ," he tóg. ³ "*Judeu* ag tỹ inh kato vĩ kĀmén kĀn jé sóg ke mũ. ⁴ *Judeu* kar vỹ inh ki kanhró nýtĩ, isĩ kĀ. Inh mur ja tá ag inh vé, isỹ *Jerusalém* tá nĩn kỹ ke gé. ⁵ Isĩ kĀ sóg ěg jykre han kĀn mũ. Ki kanhró ag tóg nýtĩ. Tỹ sóg *Fariseu* nĩ, jó *Fariseu* ag vỹ ěg jykre kar to tar nýtĩ. ⁶ Ge ra ag tóg inh kato vĩ mũ. Topĕ vỹ ěg jógjóg ag mỹ: "rĩr mĀn jé Ājag tóg ke mũ, Ājag ter kỹ," he ja nĩgtĩ. Ti vỹ tag kri sóg nĩm mũ, hĀ kỹ ag tóg inh kato vĩ mũ. ⁷ *Povo* tỹ 12 (ke) vỹ tỹ ěg nýtĩ. Ęg kar vỹ Topĕ jykre han tĩ, kurĀ kar ki. Ęg tỹ ter kar rĩr mĀn jé, hĀ jé ěg tóg Topĕ jykre han tĩ, pĀ'i tỹ *Agripa*'. Sỹ Topĕ vỹ kri fi hĀ tugrĩn *Judeu* ag tóg inh kato vĩ mũ. ⁸ Mỹ Ā mỹ vĕnh mỹ, Topĕ tỹ ũn ter mũ rĩn mĀn ke ti'? Vĕnh mỹ tũ tóg nĩ," he tóg.

⁹ "HĀ ra sóg vĀsỹ *Jesus* kato tĕ ja nĩgtĩ gé. Ũ tỹ ti ki ge kỹ nýtĩ ag vóg kónĀn jagy han ja sóg nĩgtĩ vĕ, fag mré hĀ. ¹⁰ *Jerusalém* tá sóg *Jesus* tũ ag sigse ja nĩgtĩ gé. Topĕ tũ to pĀ'i mág ag vỹ inh mỹ tag to vĕnh rá han ja nĩgtĩ. Ag tỹ *Jesus* mré ke ag kĀ mĩ ũ tén kỹ tóg inh mỹ há ja tĩgtĩ gé. ¹¹ Ęg vĕnh kanhrĀn jafĀ krĕm isóg ag vóg kónĀn ja nĩgtĩ gé, ag tỹ *Jesus* tovĀnh jé, ag tỹ ti mỹ vĩ kónĀn jé. Ag to sóg jũ tĀvĩ ja nĩgtĩ gé, inh fe tỹ gỹm ken kỹ. Kỹ sóg ěmĀ ũ ra ag nón tĩg ja nĩgtĩ gé, ag vóg kónĀn jé," he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti tỹ Jesus ki rĀ kĀmén (*Hk* 9.1-19; 22.6-16)

¹² "HĀ kỹ sóg ěmĀ tỹ *Damasco* ra tĩg ja nĩgtĩ gé. Topĕ tũ to pĀ'i mág ag vỹ inh mỹ to vĕnh rá han ja nĩgtĩ, inh mỹ: ha tĩg, hen kỹ. ¹³ Ępry kri sóg jĕngrĕ tar vé, rĀ tỹ ěg nĩno kĀ sa ra, kanhkĀ tá. RĀ kĀfór vĕ, jĕngrĕ ěn, ha mĕ. Inh ki tóg kómkóm ké, inh mré mũ ag ki ke gé. ¹⁴ Kỹ ěg kar tóg vĀr mũ, ga kri. Kỹ sóg vĕnh vĩ mĕ. *Hebreu* vĩ ki tóg inh mỹ: *Saulo*', *Saulo*', he mũ. Ā hĀ ne tóg isũ ag vóg kónĀn tĩ', he tóg. Ā vóg isóg mũ, ka junun kri *ferro* ěn tỹ, kỹ tóg Ā tỹ inh

kato vāsān kŷ ā mŷ kaga jagy tĩnh mŷ, ha vem nĩ, he tóg inh mŷ.

¹⁵ Kŷ sóg ti mŷ: “ā tŷ ũ nĩ?” he mŷ. Kŷ tóg inh mŷ: “tŷ sóg *Jesus* nĩ,” he mŷ. “Ā tŷ ũn vóg kónān sór tĩ ěn vŷ tŷ inh nĩ,” he tóg. ¹⁶ “Jĕg ra,” he tóg. “Ā mŷ sóg vĕnh ven, ā tŷ inh kāmén jé. Ā mŷ sóg vĕnh ven mǎn ke mŷ gé, kejĕn. Tag kar tó jé ā tóg ke mŷ. ¹⁷ Ā *povo* mŷ sóg ā jĕnĕnh mŷ, fóg ag mŷ ke gé, kanhgág ag mŷ ke gé. Hǎ ra sóg ā jy nĩgǎn ke mŷ,” he tóg. ¹⁸ “Ag kanĕ nugnón sór inh mŷ. Ag tŷ vĕjykre pǎno han kŷ tóg ag kǎ ki kuty nĩ sir, hǎ ra sóg ag kǎ ki jĕngrĕ han sór mŷ. Japo krĕm ag nŷtĩ. Hǎ ra sóg ag kygvǎn sór mŷ. Ag tŷ inh vĩ mranh tŷ sóg vĕnh pǎte fón sór mŷ, ag tŷ ũ tŷ inh ki ge kŷ nŷtĩ ag mré kanhkā tá junjun jé, he tóg inh mŷ, *Jesus* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tŷ ti rǎnhrǎj kāmén

¹⁹ “Kŷ sóg ti vĩ mranh tũ nĩ, *Agripa'*,” he tóg. “Kanhkā tá nĩ kŷ tóg inh mré vĩ ja nĩgtĩ, *Jesus* ti, kŷ sóg ti vĩ han. ²⁰ *Damasco* tá ke ag mŷ sóg tó vĕn, kar *Jerusalém* tá ke ag mŷ ke gé, ga tŷ *Judĕia* tá ke kar ag mŷ ke gé. *Judeu* kar ag mŷ sóg tó mŷ. Kar sóg fóg ag mŷ tó mŷ gé sir, kanhgág ag mŷ ke gé, ag tŷ ag jykre pǎno tovǎnh jé, ag tŷ *Topĕ* jykre han jé sir, vĕnh kar tŷ ag jykre há ve jé,” he tóg.

²¹ “Isŷ tag han to *Judeu* ag tóg *Topĕ* ĩn krĕm inh kǎgmĩ ja nĩgtĩ, isén jé. ²² Hǎ ra *Topĕ* tóg iyy nĩgǎn mŷ. Hǎ kŷ sóg ũri jĕ nĩ. Ti vĩ tó inh mŷ, ũn mág ag mŷ, ũn kǎsir ag mŷ ke gé. Vǎsŷ *Topĕ* vĩ tó tĩ ag mré sóg tó mŷ, *Moisés* mré hǎ. ²³ *Cristo* jagtar ke tó ja ag tóg nĩgtĩ, ti ter kar kŷ rĩr mǎn vĕn ke ti, ěg jo. Kŷ tóg ěg *povo* mŷ jĕngrĕ ri ke nĩ sir, fóg kar ag mŷ ke gé, kanhgág kar ag mŷ ke gé,” he tóg.

²⁴ Ti tŷ tó kǎn tũ ra *Festo* tóg jamǎ hára : “krĩ tũ ā nĩ, *Paulo*! Ā tŷ vĕnh rá ve mág kŷ tóg ā krĩ tũ tĩ,” he mŷ.

²⁵ Hǎ ra tóg ti mŷ: “inh krĩ vŷ há nĩ, *Festo*,” he mŷ. “Ki hǎ sóg tó mŷ, to jykren há han kŷ. ²⁶ *Agripa* vŷ ki kanhró nĩ. Hǎ kŷ sóg ti ve kŷ mŷ'ǎg tũ

nĩ. Mĕ ti huri. Kŷ vĕnh kar vŷ ti mré ki kanhkó nŷtĩ gé.

²⁷ *Agripa'*, ā mŷ *Topĕ* vĩ tó tĩ ag tŷ nĕn tó mŷ kri fig mŷ? Kri nĩm ā tóg mŷ, ki kanhró sóg nĩ,” he tóg.

²⁸ Kŷ *Agripa* tóg ti mŷ: “kŷ ā mŷ isŷ *Cristo* ki rá ve sór mŷ?” he mŷ.

²⁹ Kŷ *Paulo* tóg ti mŷ: “hŷ, hǎ to sóg *Topĕ* mré vĩ mŷ,” he mŷ. “Ā tŷ inh mré *Jesus* ki rá kŷ tóg há tĩ vĕ, ā mré inh vĩ mĕg mŷ ag ke gé. Isŷ se kŷ jĕ tag hǎ to sóg ā mŷ: inh ri kem nĩ, hĕnh ke tũ nĩ,” he tóg.

³⁰ Kŷ *Agripa* vŷ jĕgnĕ mŷ sir, *Festo* ke gé, *Berenice* fi ke gé, ag mré nŷtĩ kar ag ke gé. ³¹ Kŷ ag tóg kǎpa mŷ. Kŷ ag tóg jagnĕ mŷ: “nĕn ũ kórĕg han ja tũ ti nĩ. Ge ra tóg se kŷ jĕ, hǎ ra,” he mŷ.

³² Kŷ *Agripa* tóg *Festo* mŷ: “ti tŷ kavara kŷ jĕn hǎ vĕ vĕ, hǎ ra tóg pǎ'i mág tŷ *Imperador* ve sór mŷ,” he mŷ.

27

Ēmǎ tŷ Roma ra

¹ Hǎ kŷ *Festo* tóg kejĕn *Paulo* mŷ: “ā tŷ ga tŷ *Itália* ra tĩg ke nĕ ha,” he mŷ. Kŷ tóg pǎ'i tŷ *Júlio* mŷ ti fĕg mŷ. *Soldado* ag *capitão* vĕ, ũ tŷ tŷ *Imperador* mré ke ěn ag. Ti mŷ tóg vĕse ũ ag vin mŷ gé.

² Kŷ ěg tóg *canoa* mág kǎ ra ge mŷ sir. Ēmǎ tŷ *Adramítio* tá ke vĕ, *canoa* mág ěn ti. Ag tŷ ga tŷ *Ásia* fyr ra mŷ sór vĕ. Kŷ ěg tóg goj kǎ mĩ mŷ mŷ, tá pa kŷ. *Aristarco* tóg ěg mré tĩ mŷ, ěmǎ tŷ *Tessalônica* tá ke ěn ti, ga tŷ *Macedônia* tá.

³ Tŷ vaj kŷ ěg tóg ěmǎ tŷ *Sidom* tá krŷg mŷ sir. Kŷ *Júlio* tóg *Paulo* mŷ vĩ há han kŷ ti mŷ: “ā mré ke ag venh tĩg, ag tŷ ā ki rĩr jé,” he mŷ.

⁴ Tá pa kŷ kǎka tóg ěg kato tĕ mŷ. Hǎ kŷ ěg tóg goj vǎso tŷ *Chipre* kakǎm mŷ mŷ. ěg jakǎnh tá tóg nĩ. ⁵ Kŷ ěg tóg goj kafǎ tũ kǎ mĩ mŷ mŷ, ga tŷ *Cilícia* fyr to, ga tŷ *Panfília* fyr to ke gé. Kŷ ěg tóg ěmǎ tŷ *Mirra* tá junjun mŷ sir, ga tŷ *Lícia* tá. ⁶ Tá *capitão* tóg *canoa* mág ũ vĕg mŷ. Ēmǎ tŷ *Alexandria* tá ke vĕ. Kŷ tóg ga tŷ *Itália* ra tĩg sór mŷ. Kŷ tóg ěg mŷ: “ĕn kǎ ra ge jĕg,” he mŷ. ⁷ Kŷ

ĕg tóg kă mĩ mũ mũ. Komĕr hă ĕg tóg mũ mũ, kură tỹ hĕn ri ke ki. Kỹ ĕg tóg vâhă goj văso tỹ *Cnido* tá junjun mũ. Hă ra kăka tóg ĕg kato tĕ mũ gé. Kỹ ĕg tóg tá fĩn răm tũ nĩ. Kỹ ĕg tóg goj văso tỹ *Creta* kakăm mũ mũ, kăka tỹ ĕg tỹ vĩrĩn ke kỹ. Krĩ tỹ *Salmona* kakăm ĕg tóg mũ mũ, kăka krĕfĩn. ⁸ *Creta* fyr to hă tĩg tóg jagy tĩ. Kỹ ĕg tóg vâhă komĕr hă “*canoa* sag ja há” he mũ tá junjun mũ. Ĕmă ũ vỹ tá kakó nĩ, ti jiji hă vỹ: *Laséia*, he mũ. ⁹ Hă ra ĕg tóg komĕr hă mũ ja nĩgtĩ, hă kỹ kusa tóg kakó tĩ ha. Kỹ tóg goj kă mĩ tĩg kórég tĩ, kóho tigrĩn. Fĕnhta ũ pătĕn tóg huri, *Judeu* ag tỹ văkre jafă ti. Hă kỹ *Paulo* tóg ag mỹ: ¹⁰ “goj tóg kă mĩ tĩg kórég tĩ ha. Kỹ ĕg tóg jagtar mũ ha. Kỹ tóg inh mỹ *canoa* tỹ nĩnũnh mỹ tĩg ha mĕ tĩ,” he mũ. “Kỹ ajag tũ vỹ văgför mũ sir. Jó ĕg hĕn ri ke mũn kăgter ke mũ gé. Tag ki nỹtĩn kỹ ĕg kusa kă panh mũ,” he tóg.

¹¹ Hă ra *capităo* tóg *canoa* tỹ tũn mũ vĩ mĕg mũ sir. *Canoa* vóg mũ vĩ mĕg tóg mũ gé. Hă kỹ tóg *Paulo* vĩ mĕg tũ nĩ sir. ¹² *Canoa* sag ja ĕn tóg há sĩ nĩ, hă kỹ ag tóg tá kusa kă pa vănh nỹtĩ. Hă kỹ ũn e ag tóg tá pa sór mũ, ag tỹ ĕmă tỹ *Fenice* tá kusa kă pa jé. Goj văso tỹ *Creta* tá ĕmă ũ vĕ, *canoa* sag ja há ũ vĕ.

Kóho mág

¹³ Hă ra kăka sĩ tóg komĕr hă kraug he mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ há tĩ. Hă kỹ ĕg tóg tá pa kỹ *Creta* fyr kakó ra mũ mũ sir. ¹⁴ Vâhă kóho jũ tóg *canoa* kato tĕ mũ sir, ti jiji hă vỹ: *Nordeste*, he mũ. *Creta* tán kăti mũ. ¹⁵ Hă ra ĕg tóg kóho jũ tag kato *canoa* vóg tỹ hĕ ri ke tũ nĩ, kỹ ĕg tóg ti vóg tovănh mũ sir. Kỹ kóho tóg *canoa* va tĩ mũ. ¹⁶ Kỹ ĕg tóg goj văso sĩ to hă mũ mũ, ti jiji hă vỹ: *Cauda*, he mũ. Hă ra ĕg tóg *canoa* sĩ nỹgnỹn kămũ ja nĩ, ti se kỹ. *Cauda* tá ĕg tóg *canoa* mág kri ti fi han sór mũ, hă ra ĕg tóg to jagtar mũ, kóho to. ¹⁷ Vâhă ag tóg ti kătănfyn mũ. Kar ag tóg *canoa* mág tógfĩg mũ, ti tỹ văm ke tũ nĩ jé. Hă ra ag tóg rỹnhřỹj kamĕg mũ, rỹnhřỹj tỹ *Sirte* he mũ ĕn. Ga tỹ *Libia* fyr tá ti nỹ. Hă kỹ ag tóg kur tỹ

canoa kri sa ĕn kunũg mũ sir, kăka tỹ ti tĩn tũ nĩ jé.

¹⁸ Hă ra ĕg tóg kóho jũ to jagtar mũ. Kỹ ag tóg tỹ vaj kỹ *canoa* tỹ rĩg tĩ ĕn kuju văm mũ sir, goj ki. ¹⁹ Tỹ vaj ũn kỹ ĕg tóg jagăgtar pĕ nỹtĩ, kỹ ĕg tóg văvăm kăn mũ sir, *canoa* kă ki nỹtĩ ĕn, ti *tralha* ti. Ĕg kar tóg ag mré văvăm mũ sir. ²⁰ Kură tỹ hĕn ri ke ki ĕg tóg ră vĕg tũ nĩ, krĩg ke gé. Kóho jũ ĕn tóg ĕg kato tĕ mũ. Kỹ tóg ĕg mỹ ĕg kăgter ha mĕ tĩ. “Ĕg hỹn krenkren ke tũ nĩ ha,” he ĕg tóg.

²¹ Hă ra ĕg tóg jĕg tũ ja nĩ, kură tỹ hĕn ri ke ki. Kỹ *Paulo* tóg ag to tĩg kỹ: “ajag tỹ inh vĩ kri finh ke vĕ vĕ,” he mũ. “Ĕg tỹ *Creta* tá kăpa tũ nĩ ra ĕg jagtar ke tũ nĩ vĕ, kỹ ajag tóg ajag tỹ nĕn ũ kren ke tũ nĩ vĕ. ²² Hă ra ajag fe ti tỹ rỹnh kem nĩ. Ĕg kar vỹ krenkren mũ. *Canoa* hă vỹ tũ 'henh mũ'. ²³ Kuty tag kă Topĕ tỹ jĕnĕ jafă tóg inh mré vĩ mũ. Inh *Senhor* hă vĕ, ũ tỹ ti jĕnĕg mũ ti, hă vỹ: Topĕ, he mũ,” he tóg. ²⁴ “Ti tỹ jĕnĕ jafă tóg inh mỹ: kamĕg tũg nĩ, *Paulo*’, he mũ. Pă'i mág tỹ *Imperador* ve jé ĕ tóg ke mũ, kỹ Topĕ tóg ĕ mré mũ ag kar vin, ag tỹ ĕ mré krenkren jé, he tóg. ²⁵ Kỹ ajag fe ti tỹ há' hem nĩ. Topĕ vĩ kri sóg fĩg mũ. Ti tỹ inh mỹ tó mũ vỹ ge nĩ. ²⁶ Jó tóg ĕg tỹ *canoa* tỹ goj văso to tĩn há tĩ,” he tóg, ag mỹ, *Paulo* ti.

²⁷ *Semana* régre vĕ sir, ĕg tỹ goj kafă tũ mĩ mũ kri. Goj kafă tũ ĕn jiji hă vỹ: *Mediterrăneo*, he mũ. Kuty kuju ki *canoa* vóg tĩ ag tóg: “ga hỹn kakó nĩ ha,” he mũ. ²⁸ Kỹ ag tóg goj kămun mũ sir. Kỹ tóg 36 *metros* he mũ. Kănhmar ag tóg kămun măn, kỹ tóg 27 *metros* he mũ sir. ²⁹ Kỹ ag tóg păró kamĕg mũ, ĕg tỹ kă tag kenh ha mĕ tĩn kỹ. Kỹ ag tóg *canoa* nĕr tá ti se jafă tỹ 4 (ke) vin mũ. *Ferro* ũ vĕ, ti se jafă ti. Ti tỹ rỹnhřỹj kă kă nỹ kỹ *canoa* tóg tá krỹg he mũ. Kỹ tóg ag tỹ kură venh há tĩ, *canoa* vóg tĩ ag. ³⁰ Kỹ ag tóg *canoa* sĩ ĕn tĕrem mũ, goj ki. *Canoa* se jafă tỹ ag tóg kă ki vin mũ, ag tỹ ón kỹ *canoa* krĩ tá vin jé. Hă ra ag tóg *canoa* mág ré kỹ ga ra mũ sór mũ.

³¹ Hã ra *Paulo* tóg vég mũ. Kĩ tóg *capitão* mũ: “ag tỹ pa kỹ ãjag tóg krenkren ke tũ nĩ,” he mũ.

³² Kĩ *soldado* ag tóg vãfe kym mũ sir, ag tỹ vãfe tỹ *canoa* sĩ térem kỹ. Kĩ *canoa* sĩ ên tóg kutê mũ sir.

³³ Tỹ vaj ken kỹ *Paulo* tóg vênh kar jyvên mũ, ag jên jé. Kĩ tóg: “*semana* régre vê ha, ãjag fe von kỹ. Nén ù kãmêg tũ ãjag nỹtĩ ver,” he mũ. ³⁴ “Pũ ko ra, ãjag tỹ tar há ki krenkren jé. Ủ vỹ ter ke tũ nĩ, kỹ ù vỹ kaganh ke tũ nĩ gé,” he tóg. ³⁵ Kar kỹ tóg pũ mäg mũ sir. Vênh kar rĩnve tóg Topê mré vĩ mũ, kỹ tóg kupãn kỹ ko mũ sir.

³⁶ Kĩ vênh kar tóg fe tar nỹtĩ sir. Kĩ ag tóg ko mũ gé sir. ³⁷ 276 (ke) êg nỹtĩ, *canoa* mäg ên kã ki.

³⁸ Êg tỹ ko kar kỹ ag tóg goj ki *trigo* kujêg mũ, *canoa* tỹ kãnhvy' hen jé.

³⁹ Tỹ vaj kỹ ag tóg vég mũ sir, hã ra ag tóg goj vãso ên ki kagtĩg nỹtĩ. Kỹ ag tóg tá rỹnhrỹj vég mũ sir. Tá kóho tóg sĩ nĩ. Kỹ ag tóg ra *canoa* tĩn sór mũ. ⁴⁰ Kỹ ag tóg *ferro* ên kykym mũ sir, goj kã ki. Kỹ ag tóg *canoa* vóg jafã kygvãg mũ gé. *Canoa* krĩ tá ag tóg kur kujén mũ, kóho kato. ⁴¹ Hã kỹ êg tóg rỹnhrỹj ên to mũ mũ sir. Kỹ goj régre tóg jagnê ki jun kỹ nĩ. Kỹ *canoa* tóg rỹnhrỹj kã ra rã mũ sir. Ti krĩ tóg krêm rã mũ, kỹ tóg sir tar mũ. Kỹ *canoa* nér tóg kam ke mũ sir, goj jũ kỹ. Kỹ tóg mráj kãn mũ.

⁴² Kĩ *soldado* ag tóg vênh sigse ag kãgtén sór mũ, ag tỹ mrogmro kỹ vênh pigju tũ nĩn jé, ag krenkren tũ nĩn jé.

⁴³ Hã ra *capitão* tóg *Paulo* kren han sór mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ke tũg ra. ãjag tỹ tũgnũm há nỹtĩn kỹ goj kã ra ge vén inhhã, ãjag tỹ ga ra ge vén jé,” he mũ.

⁴⁴ “ãjag tỹ tũgnũm kórég nỹtĩn kỹ ka kri nỹm nĩ, *canoa* mránhmráj kri,” he tóg, *capitão* ti.

Hã kỹ êg kar tóg ga tá junjun mũ, krenkren kỹ.

28

Goj vãso tỹ Malta tá

¹ Êg tỹ ga tá nỹtĩn kỹ êg tóg ga jiji męg mũ, hã vỹ: *Malta*, he mũ. ² Tá ke

ag tóg êg jagãgtãn mũ. Kỹ ag tóg pĩ han mũ. Êg mỹ ag tóg: “kãge jêg ra,” he mũ, ta kutê kỹ, kusa jagy tĩn kỹ.

³ Kỹ *Paulo* tóg pĩnh tĩ mũ, kỹ tóg pĩ ki nĩn mũ. Hã ra pỹn tóg pĩ kã kã nỹ ja nĩ. Rỹ mẽ kỹ tóg tim ke kỹ *Paulo* prãg mũ, ti nĩgé ki. ⁴ Kỹ tá ke ag tóg pỹn ên vég mũ, ti tỹ ti nĩgé to sa kỹ. Kỹ ag tóg jagnê mỹ: “ũ tén tĩ hỹn vê. Goj tán kren, hã ra tóg ti tỹ nén han jan kajãm mũ,” he mũ, *Paulo* to.

⁵ Kỹ tóg pỹn tỹ pĩ ki kãvén mũ. Hã ra tóg kaga tũ nĩ, ti nĩgé ti, Topê tỹ ti tỹ há' hen kỹ.

⁶ Hã ra ag tóg ti tugnỹm mũ, ti kãnhpar ve jé, ke tũ nĩ kỹ ti ter kỹ kutê ve jé. Hã kỹ ag tóg ti vég nỹtĩ, óra tỹ hên ri ke ki. Hã ra tóg hê ri ke tũ nĩ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ, kỹ ag tóg ti to jykren mãn mũ. “Topê hỹn,” he ag tóg mũ, ón kỹ, *Paulo* to.

⁷ Goj vãso tá ke ên ag kãfór vỹ tỹ *Públio* nĩ. Tá tóg ãn nĩ, ti japỹ tá. Êg tỹ tugtón nỹtĩ tag tá tóg kakó nĩ, ti ãn ti. Kỹ tóg êg mỹ: “kãge jêg ra,” he mũ. Ti mré êg tóg kurã tãgtũ han mũ.

⁸ Hã ra *Públio* panh tóg kaga nỹ nĩ, jãgfa kyvénh han kỹ. Kỹ tóg to rỹg nỹ nĩ gé. Kỹ *Paulo* tóg ti venh rã mũ. Kỹ tóg ti to Topê mré vĩ mũ. Ti nĩgé tỹ tóg ti męg mũ, kỹ tóg há' he mũ sir. ⁹ Ti han kỹ vênh kagyga kar ag vỹ tá junjun mũ sir, goj vãso ên tá. Kỹ tóg ag tỹ há' he kãn mũ gé, *Paulo* ti.

¹⁰ Kỹ ag tóg êg ki rĩr há han mũ. Êg tỹ kar kỹ *canoa* ù kã ra ge kỹ ag tóg êg mỹ êg tỹ nén ve sór mũ kar ên vin mũ.

Roma ra

¹¹ Kysã tãgtũ tũg kỹ êg tóg *canoa* ù kã ra ge mũ sir. Êmã tỹ *Alexandria* tá ke vê gé. Tá tóg kusa fĩn rãm ja nĩ. Ti rá vỹ tỹ ti vègni kãgrá nĩ. *Romano* ag topê ù vê, ti vègni kãgrá ti.

¹² Tá pa kỹ êg tóg êmã tỹ *Siracusa* tá krỹg mũ. Kỹ êg tóg tá kurã tãgtũ tũg mũ. ¹³ Tá pa kỹ êg tóg êmã tỹ *Régio* tá junjun mũ. Tỹ vaj kỹ kãka tóg êg vóg há han mũ. Hã kỹ êg tóg kurã régre tũg kỹ êmã tỹ *Pozuoli* tá junjun mũ sir.

¹⁴ Tá êg tóg *Jesus* mré ke ag vég mũ, kỹ ag tóg êg mỹ: “êg mré *semana* tũg

nĩ ver,” he mũ. Kar kũ ãg tóg ěmã tũ *Roma* ra mũ mũ sir. ¹⁵ *Roma* tá ke ag tóg ãg kãmũ mẽ ja nĩ, *Jesus* mré ke ag. Kũ ag tóg ãg venh kãmũ mũ. ěmã tũ *Ápio* he mũ ěn tá ag tóg ãg kato tãgtẽ mũ, ěmã tũ *Venda* Tãgtũ he mũ ěn tá ke gé. *Paulo* tũ ag ve kũ ti fe tóg mrin ke mũ. Kũ tóg Topẽ mũ vĩ há han mũ. Ti krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir.

¹⁶ ěg tũ ěmã mág tũ *Roma* tá junjun kũ *Paulo* tóg vyr mũ nĩ nĩ. Vãse ũ ag mré tóg nĩ tũ nĩ. *Soldado* pir hã tóg ti ki rĩr mũ. *Capitão* tóg ti mũ tag to: “he,” he ja nĩ.

Roma tá

¹⁷ Kurã tãgtũ tũg kũ *Paulo* tóg *Judeu* ag pã'i ag jé prẽr mũ. Kũ tóg ag mũ: “inh kanhkã', se kũ inh jẽ, *Jerusalém* tá,” he mũ. “Kũ ag tóg tá fóg tũ *Romano* ag mũ inh fẽg, isũ nãn ũ kórég han tũ hã ra, isũ ãg jykre mranh tũ hã ra,” he tóg. ¹⁸ “Fóg tũ *Romano* ag tóg inh kavãn sór mũ vẽ, ag tũ inh ki jẽmẽ kar kũ. Isũ nãn han ja tũ to sóg ter ke tũ nĩ vẽ. ¹⁹ Hã ra *Judeu* ag tóg inh kato vĩ, hã kũ sóg sir pã'i mág tũ *Imperador* ve sór mũ, ag tũ isãn tũ nĩ jé. Hã ra sóg ãg *povo* kavẽnh sór tũ nĩ, *Imperador* jo,” he tóg. ²⁰ “Hã kũ sóg ãg jé prẽr mũ, sũ ãg ki jẽmẽ jé. ěg *povo* tũ *Judeu* kar vỹ *Cristo* ve sór mũ. Sũ *Cristo* kãmãn hã to sóg se kũ jẽ nĩ,” he tóg, *Paulo* ti.

²¹ Kũ ag tóg ti mũ: “ũ tóg ãg mũ ã to vẽn hã ra han ja tũ nĩ, *Judéia* tá,” he mũ. “Kũ ãg kanhkã ũ tóg ãg ki jun ja tũ nĩ gé, ti tũ ãg mũ ã tũ nãn ũ kórég han mũ ěn tóg jé. ²² Hã ra tóg ãg tũ ã ki jẽmẽn há tĩ, ã tũ nãn to jykren mũ ti. Vỹjyre tãg tag kato ag tóg vĩ tĩ, vẽn kar ag. Hã kũ tóg ãg tũ ã ki jẽmẽn há tĩ,” he ag tóg ti mũ.

²³ Kũ ag tóg ti mũ kurã nĩm mũ. Kũ ũn e ag tóg vẽn mãn mũ sir, ti tũ ĩn krẽm nĩ ěn tá. Ag mũ tóg Topẽ tũ tũ ãg pã'i nĩ kãmãn mũ. *Jesus* kãmãn tóg mũ, ag tũ hãn ri ke mũn ti ki ge jé. *Moisés* tũ ag mũ vỹjyre nĩm ja ěn kãmãn tóg mũ gé sir. Kũsã ki kãmũ kũ ag tóg tũ vẽn nĩ ki kutyg mũ. ²⁴ Kũ tóg ũ

ag mũ há nỹ. Kũ ag tóg kri fig mũ. Hã ra tóg ũ ag mũ há tũ nĩ. ²⁵ Hã kũ ag tóg vẽn kãpugpóv kũ nỹtĩ. Kũ *Paulo* tóg ag mũ: “Topẽ kuprĩg tóg tóg há han ja nĩ, ti tũ Topẽ vĩ tóg tũ tũ *Isaías* mũ: ag mũ tag tóg, hen kũ,” he mũ. ²⁶ “ěg jógjóg ag mũ tóg: *povo* tag mũ: mẽ jé ãg tóg ke mũ, ón kũ, hã ra ãg tóg to jykren ke tũ nĩ, hem nĩ, he ja nĩ. ²⁷ Kũ ag tóg ki kagtũg nỹtĩn mũ. Krĩ tũ ag nỹtĩ. Nĩgrẽg kutu ag tóg nỹtĩ gé. Kanẽ kyvó ag tóg nỹtĩ gé, ag tũ nãn ũ ve sór tũ nĩn kũ. Jẽmẽ sór tũ ag nỹtĩ, ag tũ to jykren sór tũ nĩn kũ. Hã kũ ag tóg inh ki ge sór tũ nĩ gé, kũ sóg ag tũ há' hãn ke tũ nĩ gé,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti, *Isaías* mũ,” he tóg.

²⁸ “Āg tũ mẽ jãvãn nỹtĩn kũ fóg ag vỹ mẽn mũ, kanhgág ag ke gé, Topẽ tũ ag krenkren han sór mũ ti. Kũ ag tóg ti mũ: he, hãn ke mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

²⁹ Kũ *Judeu* ag tóg ti ré kũ mũ mũ sir, jagnẽ vĩ kafãn kũ.

³⁰ *Paulo* vỹ prỹg rãgre tũg mũ, ti ĩn krẽm nĩn kũ. *Alugar* hãn kũ tóg jẽ nĩ, ĩn ěn ti, kũ tóg kajãm mũ, ti jãnkamy tũ. Kũ tóg ũ tũ ti mré vĩ sór mũ mũ: “kãrã ra,” he ti. ³¹ Vẽn kar mũ tóg Topẽ tũ tũ ãg pã'i nĩ kãmãn mũ sir, fe tar han kũ. ěg *Senhor* tũ *Jesus Cristo* kãmãn tóg mũ sir. ũ tóg ti mũ: “vĩ tũg ra,” he tũ nĩ, ti se kũ nĩ hã ra.

PAULO TỠ CARTA HAN: ROMA TÁ KE AG MỠ CARTA

¹ Paulo tỡ rá vễ. Isỹ ẽmã tỡ Roma tá ke ag mỡ rãn hã vễ.

Jesus Cristo mỡ rãnhrãj tỡ vỹ tỡ inh nĩ. Ti hã tóg inh fẽg, isỹ tỡ *apóstolo* nĩ jé. Kỡ tóg inh kuprẽg gé, isỹ vễnh kar mỡ vễnh vỹ sér kãmén jé, Topẽ tỡ ẽg mỡ vễnh vỹ jẽnẽ ja ẽn ti. ² Topẽ vỹ vãsỹ ti vỹ tó tỡ ag mỡ: “ha inh kósin kãmén,” he ja nĩgtĩ, ³ hã vỹ: ẽg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* he mũ. Tỡ tóg vãsỹ pã'i mág tỡ *Davi* krẽ'krẽ ag kã ù nĩ. ⁴ Kỡ tóg tỡ ẽprã ke nĩ, *Davi* ri ke. Hã ra tóg tỡ Topẽ kósin nĩ gé, hã kỡ tóg ti ter kar kỡ ti rĩn mãn ja nĩ. Topẽ vỹ ti tỡ ùn mág han mũ gé sir, ẽg *Senhor* tỡ *Jesus* tỡ.

⁵ Topẽ hã ne isar han', *Jesus* tigrĩn. Ti hã ne inh fẽg', isỹ tỡ *apóstolo* nĩn jé, isỹ fóg ag kar mỡ ti kãmén jé, kanhgág ag mỡ ke gé, ag tỡ ti ki ge jé, ti vỹ kri fi jé, ti jiji mẽ kỡ.

⁶ Û tỡ inh vỹ mẽg mũ vỹ tỡ ấjag nỹtĩ gé. Topẽ vỹ ấjag kuprẽg, hã kỡ ấjag tóg tỡ *Jesus Cristo* tũ nỹtĩ. ⁷ Kỡ sóg ấjag mỡ vễnh rá jẽnẽg mũ, Topẽ tỡ ấjag to há nĩn kỡ. *Roma* tá ấjag tóg nỹtĩ. Hã kỡ sóg ẽg jóg tỡ Topẽ mỡ: “ag tar han nĩ, ag mỡ vễjyre kusa nĩm nĩ,” he tĩ. ẽg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* mỡ sóg ấjag tó tĩ gé.

Paulo tỡ Roma tá ke ag ve sór

⁸ Ha mẽ, vễnh kar vỹ ấjag tỡ ti ki ge kỡ nỹtĩ tag mẽ huri, kỡ sóg ấjag to Topẽ mỡ vỹ há han tĩ, *Jesus Cristo* tigrĩn. Ti hã mré sóg vêmén tĩ. ⁹ Ti hã mỡ sóg rãnhrãj tĩ. To krónh ke tũ sóg nĩgtĩ, hã kỡ sóg ti kósin kãmé sér ẽn tó tĩ. Ti hã mré sóg ấjag jagfy vỹ tĩ gé, kỡ tóg ki kanhró nĩ. Kurã kar ki sóg ấjag kãmén tĩgtĩ. ¹⁰ Isỹ ti mré vêmén kỡ sóg ấjag tó tĩ, sỹ kejẽn ấjag ve sór kỡ. Ti tỡ kejẽn ti mỡ há nĩn kỡ tóg inh mỡ: he, henh ke mũ. ¹¹ Sỹ ấjag mỡ Topẽ kuprĩg tỡ inh kanhrãn ja ẽn kãmén sór vễ, ấjag tỡ inh vỹ jẽmẽ kỡ tar nỹtĩ jé. ¹² Kỡ ẽg

tóg jagnẽ tar han ke mũ sir, ẽg tỡ jagnẽ jyre ven kỡ, ấjag tỡ isỹ *Jesus* ki rá kỡ nĩ ven kỡ, isỹ ấjag tỡ ti ki ge kỡ nỹtĩ ven kỡ ke gé.

¹³ Inh kanhkã', inh mỡ tóg ấjag tỡ tag ki kanhró nỹtĩnh há tĩ, ha mẽ: ấjag venh tĩg ke to sóg jyrén tỡ hẽn ri ke han huri, hã ra tóg inh mỡ ki króm ke ja tũ nĩ ver. Isỹ ấjag mỡ Topẽ vỹ kãmén sór vễ, *Roma* ki ke ù ag mỡ ke gé, ag kã mĩ ù tỡ Topẽ ki ge jé. ¹⁴ Fóg kar ag mỡ sóg Topẽ vỹ tó tĩ, kanhgág ag mỡ ke gé, ù tỡ nẽn ù ki kanhró ag mỡ, ù tỡ nẽn ù ki kagtĩg ag mỡ ke gé. Topẽ vỹ inh mỡ: “ha ag mỡ tó, fag mỡ ke gé,” he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Hã kỡ sóg *Roma* tá tó sór mũ gé, Topẽ vỹ sér ẽn ti.

Topẽ jyre tar

¹⁶ Inh pijé Topẽ vỹ sér tag to mỡ'ãg sór mũ'. Topẽ hã ne tag to ẽg kren han tĩ', ẽg tỡ kri fin kỡ. Topẽ jyre tar hã vễ. *Judeu* ag kren han sór tóg mũ, kar kỡ fóg kar ke gé, kanhgág kar ke gé, fag ke gé. ¹⁷ Tag hã ki ẽg tóg Topẽ jyre ki kanhró nỹtĩnh mũ, Topẽ vỹ sér hã ki. ẽg tỡ ti ki rá hã kỡ ẽg tóg ti mỡ kuryj nỹtĩ. Hã kỡ tag tóg rãn kỡ nĩ, ha mẽ: “ẽg tỡ Topẽ ki rá hã tugnĩn ẽg tóg ti mỡ kuryj nỹtĩnh ke mũ. Kỡ ẽg rĩnrĩr mãn ke mũ,” he ja tóg nĩ.

Êprã ke ag jyre pãno

¹⁸ Hã ra Topẽ tóg jũ nĩ gé, kanhkã tá. Û tỡ ti ki ẽkrég tũ ag to tóg jũ mũ. Topẽ vỹ ag mỡ tỡ nẽn ù tũ nĩ, hã kỡ ag tóg vễjyre kuryj han sór tũ nĩgtĩ. ¹⁹ Topẽ jyre há nĩn ki kanhró ag tóg nỹtĩ vễ, ag tỡ ki kanhrãn sór kỡ. Topẽ vỹ ẽg kar mỡ tag ven tĩ.

²⁰ ẽg pijé Topẽ vэг tĩ'. Hã ra tóg nẽn ù kar han, ẽg tỡ nẽn vэг mũ kar. ẽn vigve kỡ ẽg tóg ti jyre mág nĩ ẽn ki kanhró nĩ sir. “Û tỡ tag han mũ vỹ tỡ ùn mág nĩ. Ti jyre vỹ tar nĩ,” he jé ẽg tóg ke mũ. “Hã ra ag tóg ki kanhrãn jãvãnh nỹtĩ, hã kỡ Topẽ tóg ag to jũnh ke mũ. ²¹ Ti tỡ tỡ Topẽ nĩn ki kanhró ag tóg nỹtĩ vễ. Hã ra ag tóg ti to: “Topẽ vễ,” he tũ nĩgtĩ. Ti tỡ tỡ ùn mág nĩ tag tó sór tũ ag tóg nĩgtĩ. Ti mỡ ag tóg: “inh mỡ tóg há tĩ,” he tũ nĩgtĩ gé, ti tỡ ag ki

rĩr há han mũ ra. Nén ũ há to jykrén ki kagtĩg ag nỹtĩ. ²² “Ki kanhró mág inh nĩ,” he ag tóg tĩ, hã ra ag tóg krĩ vènh mỹ nỹtĩ ha. ²³ Kĩ ag tóg Topẽ pẽ tag jẽgja kã, ũn ter vãnh tag jẽgja kã ãprã ke kãgrã fẽg mũ sir, ãprã ke ag kãgter tĩ ra. Sẽsĩ kãgrã vin ag tĩ gé, misu tỹ fa tỹ 4 (ke) ag kãgrã ke gé, pỹn kãgrã ke gé. Tag vỹ ag mỹ tỹ topẽ nỹtĩ sir.

²⁴ Hã kỹ Topẽ tóg ag tugvãnh mũ sir, ag tỹ ag tỹ nén to én mũ ãn han sór nỹtĩn kỹ. Jagnẽ kavénh ag tóg mũ sir. ²⁵ Topẽ vĩ kri fi jãvãnh ra ag tóg vènh ó hã kri fig tĩ. Ag tỹ ũ tỹ nén ũ kar han ja ãn to: “Topẽ vẽ,” henh ke vẽ vẽ, hã ra ag tóg ti tỹ nén han ja to: “Topẽ vẽ,” he sór mũ, ón kỹ. ũ tỹ nén ũ kar han mũ hã ne ti pir mỹ tỹ ũn mág nĩ, ti hã mỹ ãg tóg vĩ há han ke mũ. To krónh kenh ke tũ ãg nĩ. Hã vẽ.

²⁶ Ag tỹ Topẽ tỹ nén han ja to: “Topẽ vẽ,” hen kỹ Topẽ tóg ag tugvãnh gé, ag tỹ ag tỹ nén to én mũ ãn han jé, ãg kavénh tĩ ãn. Ag prũ fag tỹ ag mré nỹ tũg kỹ fag tóg jagnẽ hã mré ti vènh mỹ han mũ sir, mỹr, ha mẽ. ²⁷ Kỹ fag mén ag tóg ag prũ fag mré nỹ tovãnh kỹ jagnẽ to én mũ gé sir. Jagnẽ to én kỹ ag tóg jagnẽ mré nỹ kỹ ti kórég han mũ gé sir, jagnẽ kavénh kỹ. Hã kỹ ag tóg ag tỹ Topẽ tovãnh to jagtar nỹtĩnh mũ. Ti tỹ ag vóg kónãnh hã vẽ.

²⁸ Ve ra ha. Topẽ ki ãkrén jãvãnh ag tóg nỹtĩ, ti to é he kỹ. Hã kỹ tóg ag tugvãnh ja nĩgtĩ gé sir, vènh kato, ag tỹ vỹjyre pãno han sór kỹ. “Ha han, ge kỹ sir,” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ ti. ²⁹ Vỹjyre pãno tỹ ag tóg fór nỹtĩ ha, ti kórég tãvĩ tỹ. Nén kar to én (ka)mẽ ag nỹtĩ. Vỹjyre kuryj han vãnh ag nỹtĩ. Jagnẽ tũ to én, jagnẽ kãgtén, jagnẽ vĩ kafãn, jagnẽ mỹ un'ón, jagnẽ krĩn kónãnh, jagnẽ to vĩ kónãnh, ³⁰ jagnẽ to un'ón, Topẽ kato tẽ mág, jagnẽ vóg kónãnh ke gé. “Ag kãfór vỹ tỹ inh nĩ,” he ag tóg tĩ, kỹ ag tóg vẽso nén ũ há tó tĩ, ón kỹ. “Inh hỹn vỹjyre pãno tỹ ne han mũ, ũri?” he ag tóg tĩ, kurã kar ki. Ag mỹnh fag vĩ han vãnh ag tóg nỹtĩ gé, ag panh ag vĩ ti, fag ke gé. ³¹ Krĩ tũ ag nỹtĩ. Ón kỹ ag tóg jagnẽ mré nén

kar to jykrén tĩ, ag tỹ ki króm ke tũ ra. Jagnẽ to há nỹtĩ ki kagtĩg ag nỹtĩ, kỹ ag tóg jagnẽ jagãgtãnh ki kagtĩg nỹtĩ gé, fag ke gé. ³² Topẽ vỹ ũ tỹ tag han mũ to: “kãgter jé ag tóg ke mũ,” he ja nĩgtĩ. Ag tỹ tag ki kanhró ra ag tóg han tĩ sir. Kỹ ag tóg ũ tỹ tag han mũ to há nỹtĩ gé, mỹr, ha mẽ.

2

Topẽ tỹ vỹjyre pãno to jũ

¹ Fóg mré kanhgág ag vỹ vỹjyre kórég tag han kãnh tĩ, kỹ ag tóg *Judeu* ag mỹ kórég nỹtĩ. Hã ra *Judeu* ag vỹ ti kórég han tĩ gé, ag tỹ ón kỹ ag to: “kórég ag nỹtĩ,” he mũ ra. Hã kỹ ag tóg ag jykre tugrĩn ti kórég venh ke mũ gé, fag ke gé. ² Topẽ vỹ ti jykre kuryj tugrĩn ũ tỹ tag han mũ vóg kónãnh ke mũ. Ti tỹ ke há vẽ. ³ ũn jykre kórég ag tóg ag mỹ kórég nỹtĩ, *Judeu* ag mỹ, hã ra ag tóg hã han tĩ gé. Kỹ ag hỹn hẽ ri kenh mũ, Topẽ tỹ ag vóg kónãnh tũ nĩ jé? Ag vóg kónãnh jé tóg ke mũ, ha vem nĩ, fag ke gé. ⁴ Ver tóg ãg to há nĩ, ver tóg ãg to fen nĩnh mũ, ver tóg jũ vãnh nĩ, Topẽ ti. Ti tỹ ãg tỹ ãg jykre kórég tovãnh ve sór vẽ, hã kỹ tóg ver ãg to há tãvĩ nĩ. Hã ra tóg ag mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ ve nĩ. ⁵ Kutu ag nỹtĩ, vỹjyre pãno tovãnh jãvãnh ag nỹtĩ, hã kỹ Topẽ tỹ ag to jũ tóg komẽr hã mág rã nĩ. Kejẽn tóg ti tỹ vènh kar jykre venh ke kurã pètẽm ke mũ sir. Kỹ ag tóg, Topẽ tỹ ag vóg kónãnh venh ke mũ, fag ke gé. Kỹ vènh kar vỹ ti jykre kuryj venh ke mũ, ti tỹ ãg mỹ ki hã tó mũ ti. ⁶ Ti hã ne ãg mỹ, ãg tỹ nén han ja ãn kaja nĩm ke mũ. ⁷ ãn kã tóg ãg mỹ ãg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ, ũn jykre kuryj ag mỹ, fag mỹ ke gé. ãg tỹ ti jykre há to tar nỹtĩn kỹ tóg ãg mỹ ãg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ, ãg tỹ tá tỹ ũn mág nỹtĩ jé. ⁸ Hã ra tóg ũ vóg kónãnh ke mũ gé. ũ ag tóg ag tỹ nén han sór mũ ãn hã han tĩ. Vènh vĩ há kri fi jãvãnh ag nỹtĩ, ag tỹ vỹjyre pãno han sór kỹ. Hã kỹ tóg ag vóg kónãnh ke mũ, fag ke gé. ⁹ ũ tỹ vỹjyre pãno han mũ kar vỹ kanẽ junjur ke mũ, jagtar jagy han kỹ.

Ag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ra ag tóg jagtar ke mũ, kar kỹ fóg kar ag ke gé, kanhgág kar ag ke gé, fag ke gé. ¹⁰ Ũ tỹ vỹjyre kuryj han mũ tỹ tóg ũn mág hynhan ke mũ hã ra, to tóg vỹ há han ke mũ. Ęg mỹ tóg vỹjyre kusa nĩm ke mũ, Ęg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ra, kar kỹ fóg ag mỹ ke gé, kanhgág ag mỹ ke gé, fag mỹ ke gé.

¹¹ Ha vé, Topě mỹ ti tỹ nén ũ tũ nĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Ti mỹ Ęg tóg tỹ ũn pir nỹtĩ. ¹² Ũ ag tóg Topě vỹ mẽ ja tũ nỹtĩ. Kỹ ag tóg ti kórég kar han mũ sir, fag ke gé. Kỹ ag tóg nũgme ki vár ke mũ sir, *inferno* ki, ag jyre kórég to. Ag jãvo *Judeu* ag vỹ Topě vỹ mẽ ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg ti kórég han tĩ gé. Kỹ Topě tóg ag vóg kónãn ke mũ gé sir. ¹³ Ha vé, Ęg tỹ Topě vỹ mẽg mũ ra han tũ nĩn kỹ Ęg Topě mỹ há tũ nỹtĩ. Ęg tỹ ti vỹ ki króm kỹ Ęg tóg ti mỹ kuryj nỹtĩ. ¹⁴ Fóg ag mré kanhgág ag vỹ Topě vỹ mẽ ja tũ nỹtĩ ver, ũ tỹ *Judeu* jyre han tũ kar ag. Ge ra vỹjyre há tóg ag mỹ sér tĩ, ag tỹ Topě vỹ mẽ ja tũ ra. Kỹ ag tỹ vỹjyre há han sór mũ tag vỹ ag mỹ tỹ ag tỹ ki króm nĩ. ¹⁵ Topě tỹ nén tó ja ěn vỹ ag kã kã nĩ, hã kỹ ag tóg han sór mũ, ag tỹ mẽ ja tũ ra. Hã kỹ tóg ag mỹ sér tĩ, ag tỹ nén ũ há han kỹ. Jãvo tóg ag mỹ e tĩ, ag tỹ ti kórég han kỹ. Ag tỹ Topě vỹ mẽ ja tũ ra ag tóg vỹjyre há ki kanhró nỹtĩ. ¹⁶ Kejẽn Topě tóg *Jesus Cristo* mỹ: “ag jyre ve kãn nĩ, fag jyre ke gé,” henh ke mũ, ti kurã ěn kã. Kỹ vẽn kar jyre vỹ vẽn ven ke mũ, ag jyre kórég mré hã, ag tỹ vẽn kar vatánh tá nén han ja ti, fag jyre ke gé. Tag hã tó sóg tĩ, sỹ vẽn kar mỹ ti vỹ sér kãmén kỹ.

Judeu ag tỹ Topě vỹ mranh ja

¹⁷ Ha vé, *Judeu* ag mỹ tóg sér tĩ, ag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. “Topě ne Ęg jyvẽn ja nĩgtĩ, kỹ Ęg nũgme ki vár ke tũ nĩ,” he ag tóg tĩ. “Topě to Ęg há nỹtĩ,” he ag tóg tĩ gé. ¹⁸ Tĩ tỹ Ęg ki nén ve sór mũ ki kanhró ag tóg nỹtĩ. Tĩ vỹ ki tóg rán kỹ nĩ. Hã kỹ ag tóg ěn ve kỹ vỹjyre kuryj ki kanhró nỹtĩ. ¹⁹ Hã kỹ ũ tỹ ki kagtĩg ag tóg ag mỹ ũn kyvó ag ri ke nỹtĩ. Kỹ ag tóg ag mỹ jẽngrẽ han sór tĩ,

ag mỹ Topě vỹ tó kỹ. ²⁰ Ũ tỹ ki kagtĩg ag kanhrãn ag tóg tĩ, ón kỹ, fag ke gé, gĩr ag ke gé. “Topě vỹ vỹ há nĩ, vỹjyre há vỹ, ki hã tóg tó tĩ, hã to Ęg Topě ki kanhrãn tĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. ²¹ Ũ mỹ ag tóg: “nén ũ péju tũg nĩ,” he tĩ. Hã ra ag tóg ũ tũ péju tĩ. ²² Ón kỹ ag tóg: “ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, ã mén tũ mré nỹ tũg nĩ gé,” he tĩ. Hã ra ag tóg fag mré nỹgnỹ tĩ. Ón kỹ ag tóg vẽn kãgrá tỹ topě to: “Topě pijé’,” he tĩ. Hã ra ag tóg vẽn kãgrá ag jo ĩn krẽm ag tũ péju tĩ. ²³ “Topě vỹ Ęg jyvẽn ja nĩgtĩ,” he ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg ti vỹ mranh tĩ. Topě kavẽn ag tóg tĩ. ²⁴ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, *Judeu* ag to, ha mẽ: “ãjag jyre kórég ve kỹ fóg ag mré kanhgág ag vỹ Topě jyre to: kórég ti hỹn nĩ, he tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Judeu* ag to, Topě vỹ rán ki.

²⁵ Há ti nĩ, Ęg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ti, Ęg tỹ Topě vỹ ki króm kỹ. Ęg tỹ hã ra ti vỹ mranh kỹ tóg Ęg mỹ nén ũ há han ke tũ nĩ, Ęg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ra. Fóg ri ke vỹ tỹ Ęg nỹtĩ, kanhgág ri ke, Ęg tỹ ti vỹ mranh kỹ. ²⁶ Kejẽn fóg ũ tóg sir Topě vỹ ki króm mũ, kanhgág ũ hẽn ri ke mũn. Kỹ tóg Topě mỹ tỹ *Judeu* ri ke nĩ sir, ti tỹ Topě vỹ ki króm to. ²⁷ Hã kỹ fóg ag mré kanhgág ag vỹ *Judeu* ag jyre kórég tónh ke mũ, ha vem nĩ, ag tỹ Topě vỹ ki króm kỹ. Topě vỹ mranh ag tóg tĩ, ag tỹ Topě vỹ rá vэг nỹtĩ ra. Hã tó jé ag tóg ke mũ, fóg ag, kanhgág ag ke gé. ²⁸⁻²⁹ Ón kỹ ag tóg tỹ *Judeu* nỹtĩ, ag pijé tỹ Topě tũ pẽ nỹtĩ. Ón kỹ ag gré fár junun vỹ kym kỹ nĩ, Topě tỹ ag mỹ: “kym ra,” he ja nĩn kỹ. Kỹ ag tóg tag tũgnĩn jagnẽ mỹ: “Topě tũ vỹ tỹ Ęg nỹtĩ,” he tĩ. Hã ra ũ tỹ tỹ Topě tũ nỹtĩ ag vỹ ag fe tỹ ti ki rá tĩ, kỹ ag jyre vỹ kuryj kar nĩ. Topě kuprĩg ne Ęg jyre kuryj tĩ. Kỹ Topě tóg Ęg mỹ vỹ há han tĩ gé sir, Ęg jyre há nỹtĩn kỹ. Tĩ pijé ěprã ke ri ke ón kỹ vỹ há han tĩ, ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ. Ęg hã vỹ tỹ Topě krẽ nỹtĩ’.

3

¹ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹn mỹ há tũ nĩ, Ęg tỹ tỹ *Judeu* ag krẽ nỹtĩn

kỹ?“ he sór mũ. “Ëg gré fár junun kym kỹ nĩn kỹn mỷ tỹ nén ù tũ nĩ?“ he sór ag hỹn mũ. ² Vó, há tãvĩ ti nĩ gé. Ëg hã mỷ tóg ti vĩ ti tó ja nĩgtĩ, Ëg tỹ tỹ *Judeu* krẽ nỹtĩn kỹ. ³ Ëg kã mĩ ù tóg ti vĩ kri fig tũ nĩgtĩ. Hã ra Topẽ pijé ag tigrĩn ti tỹ nén tó ja ãn han ke tũ nĩ'. Ëg tỹ ti vĩ han tũ ra tóg ti tỹ nén tó mũ ãn han tĩ, Topẽ ti, Ëg jãvo. ⁴ Ón vãnħ ti nĩgtĩ. Ëprã ke ag ne ónón tĩ'. Hã ra Topẽ tóg ón ke tũ pẽ nĩ. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, hã vỹ: “vẽnħ kar vỹ venħ ke mũ, ã tỹ ã vĩ han tĩ ãn ti,” he mũ. “Û tỹ ã jykre tugnỹm kỹ tóg venħ ke mũ sir,” he ja tóg nĩ, Topẽ mỷ. Hã ra tóg ge nĩ.

⁵ Kỹ *Judeu* ag hỹn ón kỹ inh mỷ: “kỹn hỹn há nĩ, Ëg jykre pãno ti,” he sór mũ. “Hã ra Topẽ tóg to Ëg vóg kónãn sór mũ, ti tỹ tỹ nén ù há nĩ ra. Tag tigrĩn tóg jykre pãno nĩ ve nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Ëprã ke ag vĩ hã vẽ. ⁶ Hã ra tóg kygnẽ kỹ nĩ. Topẽ jykre hã ne há nĩ', inhhã. Ti jykre há nĩn kỹ tóg Ëprã ke jykre to: “há tũ ti nĩ,” henħ ke mũ.

⁷ Hã ra *Judeu* ù ag tóg ón kỹ: “vẽnħ mỷ Ëg ki króm kỹ nỹtĩ vẽ,” he tĩ gé. “Ëg ón tigrĩn Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ tag vỹ vẽnħ ven mũ. Hã kỹ ti tỹ Ëg ón mũ tag to: “inh vĩ mranh ja ãjag tóg nĩgtĩ,” hen kỹ tóg hã tũ tó mũ, Topẽ ti,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. ⁸ “Ti kórég han jé Ëg tóg ke mũ, Topẽ tỹ Ëg jykre kórég tỹ nén ù há han jé,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Kỹ ag tóg iso ón kỹ: “tag tó ti tĩ, *Paulo* ti,” he tĩ gé. Û tỹ tag tó mũ ag vóg kónãn jé tóg ke mũ, Topẽ ti, ti jykre kuryj nĩn kỹ, ha vem nĩ.

Ëg kar tỹ Topẽ vĩ mranh kãn

⁹ Kỹ isỹ *Judeu* ag to ne tó nẽ? Ëg mỷ fóg ag kãfór nỹtĩ, Ëg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ? Vó, ag kãfór tũ Ëg nỹtĩ. Topẽ vĩ mranh kãn Ëg mỷr, *Judeu*, fóg, kanhgág, ag, fag, Ëg kar mỷr. Tag tó inh huri. Hã ra tóg ge nĩ. ¹⁰ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé, ha mẽ: “ùn jykre kuryj vỹ tũ tĩ, ùn jykre kuryj venħ ke tũ pẽ Ëg nĩ. ¹¹ Vẽnħ kar há han ki kagtĩg kar Ëg nỹtĩ. Û tỹ Topẽ jykre han sór mũ vỹ tũ tĩ. ¹² Ëg kar vỹ Topẽ japry tovãnħ

kãn kỹ nỹtĩ. Jykre kórég kar Ëg nỹtĩ. Vẽnħ kar kuryj han vãnħ Ëg nỹtĩ. Ûn jykre há venħ ke tũ pẽ Ëg nĩ,” he tóg. ¹³ “Un'ón (ka)mẽ kar Ëg nỹtĩ, jagnẽ to. Ëg tỹ nén ù ter rã tĩg kỹ ti ger tóg fun ke tĩ. Ëg ón vỹ nén ù ter ger tag ri ke nĩ. Jagnẽ mỷ Ëg tóg ónón tĩ gé. Ëg vĩ jũ tỹ Ëg tóg jagnẽ kãgtén ri ke han tĩ gé. Kỹ tóg pỹn *veneno* ri ke nĩ. ¹⁴ Vẽnħ vĩ jũ tỹ Ëg fór nỹtĩ. Kỹ Ëg tóg vẽnħ kar mỷ vĩ kónãn tĩ,” he tóg. ¹⁵ “Jagnẽ kãgtén (ka)mẽ Ëg nỹtĩ, tag hã tóg Ëg mỷ sër tĩ. ¹⁶ Ëg tỹ hẽn mĩ mũ kỹ Ëg tóg nén ù kar kókég tĩ. Hã kỹ Ëg mré ke fag vỹ jagtar nỹtĩ, Ëg to. ¹⁷ Ëg pijé vẽnħ kar kusa ve sór tĩ'. ¹⁸ Topẽ kamẽg sór vãnħ Ëg nỹtĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hã ra tóg ge nĩ.

¹⁹ Hã ra Ëg kar vỹ tag ki kanhró nỹtĩ, ha mẽ. Ëg hã mỷ ti rán kỹ nĩ, Topẽ vĩ ti, Ëg tỹ ki króm jé. Hã ra Ëg tóg mranh kãn. Kỹ Topẽ tỹ Ëg mỷ: “tĩ kórég han ã,” he mũ ra, Ëg tỹ ti mỷ ne tónħ ke tóg tũ tĩ. Hã jé tóg Ëg mỷ ti vĩ jẽnẽ ja nĩgtĩ, Ëg tỹ to Ëg kórég nĩ tag ki kanhrãn jé. ²⁰ Topẽ vĩ ki króm kãn ja tũ Ëg tóg nỹtĩ, hã kỹ Ëg kuryj tũ nỹtĩ, Topẽ mỷ. Hã ra Ëg tóg Topẽ tỹ vãsỹ Ëg jyvẽn ja ãn mẽ kỹ ti vĩ mranh ki kanhrãn mũ, ti tỹ Ëg mỷ: “tag han tũg ra,” hen kỹ. Ge ra Ëg tóg mranh tĩ.

Topẽ tỹ Ëg kren han sór

²¹⁻²² Vãhã Topẽ jykre kuryj tóg vẽnħ ven ja nĩgtĩ. Ti hã ne Ëg mỷ vẽnħ pãte fón mũ sir', inhhã', Ëg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ, Ëg tỹ ti tỹ Ëg jyvẽn ja ãn mranh ja ra. Ti jykre kuryj hã vẽ. Vãsỹ tóg tó ja nĩ, ti tỹ tag han ke ti. Vãsỹ ti vĩ tó tĩ ag, *profeta* ãn ag tóg tó ja nĩgtĩ gé, ti jykre tãg ke ti. Û tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ kar mỷ tóg vẽnħ pãte fón tĩ. Kỹ Ëg kar tóg jagnẽ ri ke nỹtĩ ha, Ëg tỹ ti ki ge kỹ. ²³ Topẽ vĩ mranh kãn Ëg. Vẽnħ kar kuryj han ki kagtĩg Ëg nỹtĩ. ²⁴ Hã ra tóg Ëg jagãgtãn kỹ Ëg mỷ vẽnħ pãte fón sór mũ. Fagrĩnh mỷ ke vẽ. Kaãm ke tũ Ëg tóg nĩ. *Jesus Cristo* tugnĩn tóg Ëg kren han sór mũ. ²⁵ Topẽ ne *Jesus* fẽg', ti hã tỹ Ëg tỹ Topẽ vĩ mranh tỹ tũ' he jé, ti kyvẽnħ tỹ Ëg jagfy ti ki kãkutẽ kỹ. Kỹ

ĕg tóg ti ki rã ký há nýtĩ sir. Topě jykre kuryj hã vė sir. *Jesus* to ĕg ki kanhrãn mũ, vėjykre kuryj ti. Hã ký Topě tóg, ĕg tỹ vãsỹ ti vĩ mranh ja ĕn to ĕg vóg kónãn ja tũ nĩ ver, ĕg to fen ký, ²⁶ ti tỹ ũri ĕg mũ ti jykre tãg ven sór ký. Ti tỹ ĕg mũ vėnh pãte fón ký ĕg tóg ti mũ kugryj nýtĩ sir, ĕg tỹ *Jesus* ki gen ký. Topě jykre kuryj hã vė sir.

²⁷ Ký *Judeu* ag hỹn inh mũ: “ký ĕg mũ Topě mũ há tũ nýtĩ, ĕg tỹ ti vĩ ki króm sór mũ ra?” he sór mũ. Hỹ, hã vė. Kórég ĕg nýtĩ, hã ký ĕg tóg ti vĩ ki króm sór mũ ra mranh tĩ. ĕg tỹ ti ki ge ký tóg ĕg mũ vėnh pãte fón tĩ. Ký ĕg há nýtĩ. ²⁸ Tag ki kanhró ĕg nýtĩ, ha mẽ. ĕg tỹ Topě tỹ vãsỹ ĕg mũ tó ja ĕn han sór mũ ra ĕg jykre pãno vỹ ĕg kã kã nĩ nĩ. ĕg tỹ *Jesus* ki gen ký tóg ĕg mũ vėnh pãte fón ke mũ hã ra. ²⁹ Topě pijé *Judeu* ag tãvĩ vėg nĩ nĩ'. Fóg ag vėg ti nĩ gé, kanhgág ag ke gé, fag ke gé. ³⁰ Pir ti nĩ, Topě ti. Hã ký tóg ũ tỹ ti ki ge mũ ag mũ vėnh pãte fón tĩ, *Judeu* ag mré hã, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã. ĕg kar mũ tóg vėnh pãte fón tĩ, ag mũ, fag mũ ke gé.

³¹ Ký ĕg mũ ti ki ge ký Topě tỹ vãsỹ ĕg mũ vėjykre nĩm ja ĕn tỹ tũ' he tĩ, Topě tỹ *Judeu* ag jyvėn ja ĕn ti? Vó. Vãhã ĕg ki króm há han ki kanhró nýtĩ.

4

Topě tỹ Abraão mũ vėnh pãte fón

¹ Ký *Judeu* ag hỹn inh mũ: “ĕg jógjóg ve pė tỹ *Abraão* hỹn hė ri ke tĩ?” he sór mũ. ²⁻³ “Nėn ũ há kar han ti tĩ, *Abraão* ti, hã tugrĩn tóg Topě mũ tỹ ũn há nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Vó, hã tũ vė. Ti ki rã tugnĩn ke vė. Hã ký tag vỹ ti to rán ký nĩ, ha mẽ: “*Abraão* vỹ Topě ki rã, hã ký tóg Topě mũ tỹ ũn há nĩ, ti tỹ ti ki rã tugrĩn,” he tóg mũ, Topě vĩ rán ki. Ti tỹ nėn ũ há han tugrĩn Topě mũ tỹ ũn há nĩ ra tóg vėso: “tỹ sóg ũn há nĩ, ag kar kãfór,” henh ke mũ vė, vėsỹ ũn há han sór ký. Hã ra ĕg vėsỹ ũn há han ki kagtĩg nýtĩ.

⁴ Hã vé, ĕg rãnrãj to ĕg tóg ĕg rãnrãj kaja vėg tĩ. Fagrĩnh mũ ke tũ vė, ĕg rãnrãj kaja ti. ⁵ Topě jykre vỹ

ge tũ nĩgtĩ. ĕg tỹ ti ki ge ký ĕg tóg ti mũ tỹ ũn há nýtĩ. ĕg tỹ ti ki ge tugrĩn tóg ĕg mũ vėnh pãte fón tĩ, ĕg tỹ ti vĩ mranh ja ti. ĕg rãnrãj pijé'. Topě tỹ nėn han mũn hã vė.

⁶ Hã ký vãsỹ ĕg pã'i tỹ *Davi* vỹ tó ja nĩgtĩ gé. ũ tỹ vėjykre pãno han tĩ to tóg vĩ há han ja nĩ, ti tỹ Topě ki rã ký. Topě tỹ ĕg mũ vėnh pãte fón to *Davi* tóg tag tó ja nĩgtĩ, ha mẽ: ⁷ “Topě vỹ ĕg ve há han ke mũ, hã ký tóg ĕg mũ ĕg tỹ ti vĩ mranh ja ĕn tỹ vėnh pãte fón tĩ. Ký ĕg ve mãn ke tũ nĩ ha, ĕg jykre pãno ja ĕn ti, ti tỹ vėnh pãte fón ký nĩn ký. ⁸ Topě vỹ ĕg ve há han ke mũ, hã ký tóg ĕg mũ ĕg tỹ ti vĩ mranh ja ĕn kaja kórég ĕn ven ke tũ pė nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Davi* ti.

⁹ Ký *Judeu* ag hỹn inh mũ: “*Davi* hỹn ũ tỹ hė to tag tó ja nĩgtĩ?” he sór mũ. “*Judeu* jykre han mũ ag to ke mũ vó, ag jykre han tũ ag to ke mũ vó?” he sór ag hỹn mũ. ĕg kar to ke vė. Ha vé, *Abraão* to sóg: “ti tỹ Topě ki rã tugrĩn tóg tỹ Topě mũ ũn há nĩ,” he ja nĩ. ¹⁰ Ký ti jykre tỹ Topě mũ kuryj nĩ ĕn kã ti mũ *Judeu* ag jykre han ký tũ nĩ', *Abraão* ti? Vó, ĕn kã ti ĕg jykre han tũ nĩ ver. ĕn kã tóg ti gré fãr junun kym ja tũ nĩ ver. ¹¹ Topě vỹ ti mũ vėnh pãte fón, ti tỹ ti ki rã tugrĩn. Ti mũ vėnh pãte fón kar ký tóg ti mũ ĕg jykre tag nĩm ja nĩ, ti tỹ ti gré fãr junun kym jé sir. Hã ký tóg tỹ ũ tỹ Topě ki ge mũ kar jóg nĩ sir, *Abraão* ti, ĕg tỹ *Judeu* ag jykre han tũ ra, ĕg tỹ ĕg fãr kym tũ ra ke gé. Topě ki ge ký ĕg tóg Topě mũ tỹ ũn há nýtĩ, *Abraão* ri ke. ¹² Ký tóg tỹ *Judeu* jykre han mũ ag jógjóg ve pė nĩ gé sir, *Abraão* ti, ag tỹ ti mré Topě ki ge ký. *Judeu* jykre han to hã tóg Topě ki rã. Ký tóg ĕg tỹ Topě ki ge ký tỹ ĕg jóg pė nĩ gé sir. ¹³ Topě vỹ *Abraão* mũ: “ã krė vỹ ga kar mũ mũnh mũ, ký tóg tỹ ag tũ kar nĩnh mũ,” he ja nĩgtĩ. Ti tỹ Topě vĩ kri fi tugrĩn tóg ti mũ tag tó. Vėjykre pãno ki króm tugrĩn ke pijé'. Ti tỹ Topě ki rã ký tóg ti mũ tỹ ũn há nĩ, hã ký Topě tóg ti mũ tag tó ja nĩ.

Topě tỹ ũ tỹ ti ki ge ký nýtĩ ag to há

14-15 Ha vé, ãg tỹ Topẽ tỹ vãsỹ ãg mỹ vëjykre nĩm ja ên han sór mũ ra ãg tóg mranh tĩ. Kĩ Topẽ tóg ãg vóg kónãn ke mũ vë sir. Hã kỹ ãg tóg ti tỹ ãg mỹ nén ù há tó ja ên venh ke tũ pẽ nĩ vë sir. Kĩ tóg ãg mỹ nén ù há nĩm ke tũ nĩ vë sir. Kĩ tóg ãg mỹ: “ha inh ki rã,” henh ke tũ nĩ gé vë vë. 16 Hã ra tóg ãg mỹ: “ha inh ki rã, sỹ ãjag mỹ nén ù há ên han jé, ãjag tỹ inh ki ge tigrĩn,” he ja nĩgtĩ. Ti tỹ ãg jagãgtãn hã vë. Ti pijé *Judeu* jykre han mũ ag tãvĩ mỹ vin sór mũ'. Û tỹ *Abraão* ri ke Topẽ ki ge mũ ag mỹ tóg vin sór mũ gé, fag mỹ ke gé. ãg kar jógjóg ve vỹ tỹ ti nĩ. 17-18 Topẽ hã ne ti mỹ: “ã krẽ tỹ sóg *povo* e hynhan ke mũ,” he ja nĩ'. Hã kỹ tóg tỹ ãg kar jógjóg ve pẽ nĩ. Rãn kỹ ti nĩ, Topẽ vĩ rá ki.

Hã kỹ tóg *Abraão* mỹ ti kósin ke tó ja nĩgtĩ, ti kófa pẽ ra. Ver tóg kósin ja tũ nĩ. Hã ra tóg Topẽ vĩ tag kri fi ja nĩgtĩ. “Ûn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ki kanhró tóg nĩ, Topẽ ti. Kĩ tóg nén kar han ki kanhró nĩgtĩ gé,” he ja tóg nĩgtĩ.

19-20 Topẽ tỹ *Abraão* mỹ ti kósin ke tag tó kỹ tóg 100 (ke) *anos* pëtêm. Si há ti nĩ ja nĩgtĩ, ti prũ tỹ *Sara* fi ke gé. Gĩr han vãn h fag nỹtĩ. Ên hã kã Topẽ tóg ti mỹ ti tỹ krẽ e hynhan ke tó ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ti vĩ kri fi ja nĩgtĩ. To krónh ke ja tũ tóg nĩgtĩ. “Hỹ mỹ vỹ?” he ja tũ ti nĩgtĩ, Topẽ vĩ tag to. Ti vĩ kri fi kỹ tóg Topẽ to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ. 21 “Topẽ vỹ ti tỹ nén tó ja han ki kanhró nĩ,” he ja ti nĩ, *Abraão* ti, to krónh ke tũ nĩ kỹ. 22 Tag hã tigrĩn tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ, ti tỹ ti fe tỹ ti ki rãn kỹ.

23 “Topẽ mỹ tóg tỹ ùn há nĩ,” he mũ tag tóg ãg to rãn kỹ nĩ gé. Ti hã mỹ ke pijé'. 24 Topẽ mỹ ãg tóg tỹ ùn há nỹtĩnh ke mũ gé, *Abraão* ri ke, ãg tỹ ti ki ge kỹ. Hã kỹ tóg ãg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩn mãn ja nĩgtĩ, ti ter mũ ra. 25 ãg jagfy tóg ter ja nĩ, *Jesus* ti, ti tỹ ãg tỹ Topẽ vĩ mranh tỹ tũ' he jé. Hã jé Topẽ tóg ti fëg ja nĩ. Kĩ tóg ti rĩn mãn ja nĩ gé, ti tỹ ãg mỹ vënh pãte fón jé, ãg tỹ ti vĩ mranh ja ti.

5

Topẽ tỹ ãg to jũ mãn ke tũ

1 Kĩ tóg ãg mỹ vënh pãte fón mũ sir, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Kĩ ãg tóg jatun mỹ nỹtĩ, Topẽ tỹ ãg to jũ mãn tũ nĩn kỹ, ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tigrĩn. 2 Ti hã tugnĩn Topẽ tóg ãg jagãgtãn tĩ. Tag tigrĩn ãg tar nỹtĩ sir. Kĩ tóg ãg mỹ sér tĩ gé. Topẽ vỹ ãg tỹ ùn mág han ke mũ. Ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ên ri ke. Kĩ tóg ãg mỹ sér tĩnh mũ sir. 3 Ver ãg tóg ti jagy vëg tĩ, tag ki. Hã ra tóg ãg mỹ sér tĩ gé, ãg tỹ ti jagy vëg mũ ra. ãg tỹ ti jagy vëg mũ tag ne ãg tar han ke mũ', komër hã. 4 ãg tar nỹtĩn kỹ ãg ti tovãn h sór ke tũ ki kanhró nỹtĩ sir. ãg tỹ ti tovãn h sór tũ nĩn kỹ ãg tóg Topẽ tỹ ãg mỹ nén tó ja kar venh ke mũ, ti tỹ ãg mỹ nén ù há ven ke ên ti, tá. 5 ãg pijé venh ke tũ nĩ'. ãg mỹ tóg ti kuprĩg jënẽ huri, ti tỹ tỹ ãg jagrẽ nĩ jé. ãg jagrẽ tag vỹ ãg mỹ: “Topẽ vỹ ã to há nĩ,” he tĩ. Ti hã tigrĩn ãg ki kanhró nỹtĩ, ãg tỹ Topẽ tỹ ãg mỹ nén tó ja ên venh ken ki.

6 Jykre pãno ãg nỹtĩ. Krój ãg nỹtĩ. Hã ra *Cristo* ne ãg jagfy ter ja nĩgtĩ'. 7 Ti jãvo ãg tóg jagnẽ jagfy ter ke tũ nĩ. Ûn jykre há jagfy ter ke tũ ãg nĩ. 8 ãg jãvo *Cristo* vỹ ãg jagfy ter ja nĩ, ãg tỹ tỹ Topẽ vĩ mranh jafã nỹtĩ ra. Hã ki ãg ki kanhró nỹtĩ, Topẽ tỹ ãg to há tãvĩ nĩ ti. 9 Kĩ Topẽ tóg ãg mỹ vënh pãte fón mũ sir, *Jesus* tỹ ãg jagfy ter ja tugnĩn, ti kyvënh tigrĩn. Kĩ tóg Topẽ tỹ vënh kar to jũnh ke kurã ên ki ãg kren han ke mũ gé, ha mẽ. 10 ãg tỹ ver ti kato tẽ nỹtĩ ra Topẽ kósin tóg ãg jagfy ter, kỹ Topẽ tóg ãg to há nĩ. ãg to jũ mãn tũ ti nĩ. Kĩ tóg kurã ên kã ãg kren han ke mũ gé, ti rĩr jën kỹ, ti kósin ti. 11 Kurã ên kã tóg ãg kren han ke mũ, hã ra tóg ùri ãg to há nĩ gé. Kĩ tóg ãg mỹ sér tĩ. ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tugnĩn ke vë. Ti hã ne Topẽ tỹ ãg to há nĩnh ke han'. Ti hã ne Topẽ tỹ ãg to jũ tỹ tũ' he mũ'.

Adão mré Jesus

12 Ha vé, ùn pir vỹ Topẽ vĩ mranh vén. Kĩ Topẽ vĩ mranh vỹ kã nĩ nĩ sir.

Ti vī mranh tugrīn tóg ter ja nī gé. Ū tỹ ti vī mranh vén ja ěn ri ke ěg nỹtĩ. Topě vī mranh kãn ja ěg tóg nī gé. Kỹ ěg tóg kãgter kãn ke mũ gé, Topě vī mranh kỹ. ¹³ Topě tỹ ěg jyvĕn to hã ag tóg ti vī mranh ja nĩgtĩ gé. Hã ra ag tóg vĕjykre kórég to: “Topě vī mranh vĕ,” he ja tũ nĩ ver, ag tỹ Topě tỹ ěg jyvĕn ěn mẽ ja tũ nĩn kỹ, *Moisés* tỹ Topě vī rán ja to hã. ¹⁴⁻¹⁵ Ge ra ag tóg kãgter ja nĩ, ěn to. *Adão* vỹ ter, ti nón ke ag vỹ kãgter, *Moisés* mur to hã. *Adão* ne Topě tỹ ti mỹ ka kanĕ to: “ko tũg nĩ,” he ja ěn ko ja nĩgtĩ'. Ti nón ke ag vỹ Topě vī mranh gé, hã ra ag pijé *Adão* tỹ Topě vī mranh ja ěn ri ke hynhan ja nĩgtĩ'. Ge ra ag tóg kãgter kãn. Kỹ ěg ũri kãgter tĩ gé, ěg tỹ ũn ve nón Topě vī mranh kỹ.

Jãvo ti nón ke ěn, *Jesus* ěn hã vỹ ěg mỹ vĕjykre há nĩm ke mũ. Ti tugnĩn Topě vỹ ũn e tãvĩ jagãgtãn ke mũ sir. ěg mỹ tóg nĕn tỹ hĕn ri ke hynhan ke mũ sir. Kỹ tóg *presente* há tãvĩ ri ke nĩ sir. Kỹ *Jesus* tỹ ěg mỹ vĕjykre há nĩm mũ ěn vỹ ũn ve tỹ ěg mỹ vĕjykre kórég nĩm ja ěn kãfór nĩ. ¹⁶ Ūn pir tỹ Topě vī mranh vén ěn tugnĩn ěg kãgter kãn ke mũ. Topě vī mranh pir tugrīn tóg ěg vóg kónãn kãn ke mũ. Hã ra tóg ěg mỹ *presente* ri ke han sór mũ ha. ěg jagãgtãn tóg tĩ, ěg tỹ ti vī mranh tỹ hĕn ri ke han ja ra, kỹ tóg ěg mỹ vĕnh pãte fón mũ gé sir. ¹⁷ Ūn pir tỹ Topě vī mranh vén ja tugnĩn ěg kar vỹ kãgter kãn ke mũ. Hã ra tóg ũn pir ũ tugrīn ěg jagãgtãn ke mũ ha, kỹ tóg ěg mỹ vĕnh pãte fón mũ. Kỹ tóg ěg kugrynh ke mũ. ěg mỹ *presente* ri ke han hã vĕ. Kỹ ěg tóg rĩnrĩr mãn ke mũ gé. Kỹ ěg tóg tá tỹ ũn mág nỹtĩnh mũ sir, ũn pir tugnĩn, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ.

¹⁸ Hỹ, ũn pir tỹ Topě vī mranh vén ja tugrīn Topě tóg ěg vóg kónãn kãn ke mũ sir. Ri ke ti nĩ, *Jesus* tỹ ěg kren han mũ ti. Ūn pir tỹ Topě vī ki króm kãn tugnĩn Topě tóg ěg kar jagãgtãn ke mũ sir. Kỹ tóg ěg mỹ vĕnh pãte fón ke mũ, ěg kãgter mãn tũ nĩ jé, ěg kuprĩg ti. ¹⁹ Ūn pir tóg Topě vī han ja tũ nĩ. Kỹ ěg

kar vỹ Topě vī mranh tĩ sir, ti nón. Kar kỹ ũn pir vỹ Topě vī han kãn ja nĩgtĩ. Kỹ Topě tóg ti tugrīn ěg mỹ vĕnh pãte fón kãn ke mũ gé sir. ²⁰ Kỹ Topě tóg *Moisés* tỹ ěg jyvĕn ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg rán ja nĩ. Kỹ ěg tóg ti vī mẽ kỹ ěg tỹ Topě vī mranh e han ja ěn ki kanhrãn mũ sir. ěg tỹ ti vī mranh e tãvĩ han mũ ra Topě tóg ěg jagãgtãn kãfór han mũ gé sir, ²¹ ti tỹ ěg jykre kugrynh jé sir. Nũgme ki ěg tóg vár kãn ke mũ vĕ, ěg tỹ Topě vī mranh to. Jagy ti nĩ. Hã ra Topě tóg ěg jagãgtãn kãn ke mũ. Kỹ tóg ěg kugrynh ke mũ. Kỹ ěg rĩr krỹg ja tũ vĕnh ke mũ. Topě tỹ ěg jagãgtãn hã vĕ. ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ ěg jagfy ter ja tugrīn ken hã vĕ.

6

Jesus Cristo tỹ ěg jykre pãno tỹ tũ' he

¹ Kỹ *Judeu* ũ hỹn inh mỹ: “kỹn hỹn há nĩnh mũ, ěg tỹ Topě vī mranh kỹ,” he sór mũ. “Kỹ tóg ěg jagãgtãn kãfór han ke mũ gé, ěg tỹ mranh mág kỹ,” he sór ag hỹn mũ. ² Vó, há tũ ti nĩ. Kórég ti nĩ. Ti ki ge kỹ ěg tóg vĕjykre tãg han ke mũ. Kỹ ěg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tỹ tỹ tũ' hen kỹ.

³ Ha vé, vĕnh kype kỹ ěg nỹtĩ. *Batismo* tag vỹ ge nĩ, ha mẽ. ěg tỹ *Cristo* ki rã to ken hã vĕ. *Cristo* vỹ ter ja nĩ. Ter kỹ tóg ěg jykre pãno tỹ tũ' hé. ⁴ Kỹ tóg ti mré vĕnh kej kã kã nỹ ri ke han, ěg jykre pãno ti. Kỹ *Cristo* vỹ rĩr mãn, ter kar kỹ, Topě tỹ ti rĩn mãn kỹ. Tar ti nĩ, Topě ti. Hã kỹ tóg ti rĩn mãn. ěg tỹ ti mré rĩr mãn ri ke ti nĩ, hã vỹ: vĕjykre tãg to tar nĩ, he mũ. *Batismo* to ken hã vĕ.

⁵ ěg jykre pãno tỹ tóg tũ' hé, ti ter kỹ. Kỹ ěg jykre tãg tóg nỹ ha, ěg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩn kỹ, ti rĩr mãn ěn ri ke. ⁶ Ti tỹ krunh to sa kỹ ěg jykre pãno tóg ti mré to sa gé. Kỹ tóg tũ' he mũ, ěg tỹ ti vī mranh mãn tũ nĩ jé. Topě vī mranh jafã vỹ tỹ ěg nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg tỹ tũ' he ja nĩ, *Jesus Cristo* ti. Hã kỹ ěg tóg ũri Topě vī mranh tĩ ag ri ke tũ nỹtĩ ha. ⁷ ěg jykre pãno tỹ tũ' hen kỹ ěg tóg jykre kuryj nỹtĩ ha, ha mẽ, kỹ ěg tóg mranh mãn sór tũ nĩ ha. ⁸ *Cristo* vỹ ěg

jykre pãno tÿ tũ' hé, ti ter ký. Ký tóg ãg mÿ vëjykre tãg han mũ gé, rÿr mãn ký, ký ãg tóg ti mré vëjykre tãg ãn hã mÿ mũnh mũ. Vënh vÿ há to ken hã vë.

⁹ *Cristo* ne rÿr mãn', ter kar ký. Ký tóg ter mãn ke tũ nÿ ha. Û vÿ ti tén mãn ke tũ pë nÿ ha. ¹⁰ Ter ja ti nÿ. Ti ter ja vÿ pir nÿ, ãg tÿ Topë vÿ mranh ãn tugnÿn. Ký tóg rÿr jë sir, Topë mÿ, ti tÿ Topë tũ han kãn jé. ¹¹ Ký ti ri ke han nÿ. Topë vÿ mranh tũg nÿ, ãjag jykre pãno ter ký nÿn ký. Topë jykre hã han nÿ, ãjag tÿ ti tũ han kãn jé, ãjag tÿ *Jesus Cristo* ki ge ký nÿtÿn ký.

¹² Ëg jykre vÿ Topë vÿ mranh sór mũ, ãg jykre ter ke tag. Ëg jykre tÿ nén to én mũ ãn han tũg nÿ. Topë vÿ mranh tũg nÿ. ¹³ Kejën ãjag tóg ãjag pën tÿ, ãjag nÿgé tÿ, ãjag nũnë tÿ, ãjag há ki nÿtÿ kar tÿ Topë vÿ mranh sór mũ. ãjag tÿ mranh ký ãjag tóg ãjag há tÿ vëjykre pãno han tÿ. Topë kato tē ãjag tÿ. Ký ke tũg nÿ. Topë jykre hã han sór m nÿ, ãjag jykre tÿ, ãjag há ki nÿtÿ kar tÿ. Ëg tÿ ti mÿ vënh fëg ký ãg tóg ti jykre há han kãn ke mũ sir. ¹⁴ Ký ãg tóg ùri Topë vÿ mranh tÿ ag ri ke tũ nÿtÿ ha, Topë tÿ ãg jagãgtãn ký, ti tÿ ãg tar han ký. Ti tÿ ãg jyvën ja ãn tugnÿn tóg ãg vóg kónãn ke mũ vë, ãg tÿ mranh ký, hã ra tóg ãg jagãgtãn mũ ha.

Jesus Cristo tÿ ãg jykre tãg

¹⁵ Ký *Judeu* ag hÿn inh mÿ: “ký Topë vÿ ãg tÿ ti vÿ mranh mũ ra ãg vóg kónãn mãn ke tũ nÿ. Ký ãg hÿn jatun mÿ mranh mũ,” he sór mũ. “Ëg jagãgtãn ti tÿ. Hã ký tóg tÿ nén ù tũ nÿ, ti vÿ mranh mũ ti,” he sór ag hÿn mũ. Hã tũ vë hã ra. Kórég ti nÿ, ãg tÿ ti vÿ mranh ký. ¹⁶ Ëg tÿ ù mÿ vënh fëg ký tóg tÿ ãg *patrão* nÿ. Ký ãg tóg ti mÿ rãnrãj tÿ. Ri ke ti nÿ, ãg tÿ Topë vÿ mranh sór ký. Ti vÿ mranh jafã vÿ tÿ ãg nÿtÿ, ãn kã. Ëg tÿ Topë vÿ kri fi ký ãg tóg ti mÿ há nÿtÿ sir. ¹⁷ Vãsÿ ãjag tóg tÿ Topë vÿ mranh jafã ja nÿtÿgtÿ. Hã ra ãjag tóg ùri Topë vÿ kri fig tÿ ha, ãjag fe tÿ ti ki ge ký. ãjag tÿ Topë vÿ mÿ ja ãn kri nÿm ãjag tóg tÿ. Ký sóg Topë mÿ vÿ há han tÿ, ãjag to. ¹⁸ Topë vÿ ãjag jykre

kugrynh, ãjag tÿ tÿ ti vÿ mranh jafã tũ nÿtÿ jé, ùri. Ký ãjag tóg tÿ Topë krëm ke nÿtÿ, ãjag tÿ tÿ ti jykre kuryj mÿ mũ jafã nÿtÿ jé, ùri.

¹⁹ ãjag mÿ sóg ãg tÿ tÿ ti vÿ ki króm jafã nÿtÿ tag tó mũ, tag ri ke ti nÿ hen ký, ãjag tÿ to ãg tÿ tÿ ùn há mÿ vënh fëg ki kanhró nÿtÿ jé, hã vÿ: Topë, he mũ. Vãsÿ ãjag tóg vëjykre pãno han sór ja nÿgtÿ, nén ù kórég kar tÿ. Tag han ký ãjag tóg ùn kórég mÿ vënh fëg ja nÿgtÿ. ùri Topë mÿ vënh fëg kãn, ãjag tÿ tÿ ti tũ nÿtÿ jé, vëjykre kuryj hã han jé sir. ²⁰ Vãsÿ, ãjag tÿ tÿ Topë vÿ mranh tÿ nÿtÿn ký vëjykre há tóg ãjag mÿ tũ ja nÿ. ²¹ Ký ãjag ne han ja nÿgtÿ, ãn kã? Vëjykre kórég tãvÿ han ja ãjag tóg nÿgtÿ. ãjag tÿ ãjag jykre pãno to jykren ký tóg ãjag mÿ'a tÿ, ùri. Vëjykre tag tugnÿn ãg nũgme ki vár kãn ke mũ vë. ²² ùri ãjag tóg kygvar ký nÿtÿ, mÿr, ha mē, Topë vÿ mranh ja ãn tÿ tóg tũ' he ja nÿ. Topë mÿ ãjag vënh fëg ký nÿtÿ. ãjag tÿ nén han mũ vÿ tÿ ti tũ nÿ, ti jykre kuryj. Ký ãjag tóg ter ke tũ nÿ ha. ãjag kuprÿg vÿ rÿr nÿ ha. ²³ Topë vÿ mranh tugrÿn ãg nũgme ki vár ke mũ vë. Topë tÿ ãg vóg kónãn hã vë. Hã ra tóg ãg jagãgtãn mũ. Ký tóg ãg mÿ rÿr krÿg ja tũ ven ke mũ. Ti tÿ ãg mÿ *presente* han hã vë, hã vÿ: ãg tÿ ãg rÿr krÿg ja tũ venh ke, he mũ, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tugnÿn.

7

Vënh prüg kãme

¹ Inh kanhkã', Topë tÿ vãsÿ ãg mÿ vëjykre nÿm ja ãn ki kanhró ãjag tóg nÿtÿ, *Moisés* tÿ rán ja ãn ti. Ëg rÿr nÿtÿn ký ãg tóg vëjykre ãn han ký nÿtÿ. Ëg ter ký tóg ãg mÿ tũ' he mũ, vëjykre ãn ti. ² Ri ke ti nÿ gé, ãg prÿ fi mré. Fi mén rÿr jën ký fag tóg tÿ jagnë tũ nÿtÿ, fi mén mré. Ti ter ký fi tóg tÿ ti tũ tũ jë sir, ti tũg ký. ³ Fi tÿ ti rÿr tÿ ra ù mré nÿ ký fi tóg fi mén tũ mré nÿ mũ. Ti ter ký fi tóg mén tũ jë sir. Ký tóg fi tÿ ù mré tÿg sór ký há tÿ sir. Fi mén vë sir, fi tÿ ù mré tÿ mũ ãn ti. ⁴ Ri ke ti nÿ, Topë tÿ vãsÿ ãg mÿ vëjykre nÿm ja ãn ti. *Cristo* ter ký tóg ãg jykre pãno tÿ tũ' he gé. Hã ký ãg

tóg tỹ *Cristo* tũ nỹtĩ ha. Û tỹ ter kar kỹ rĩr mǎn ja ěn tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ. Kỹ ěg tóg ũri Topě jykre hǎ han sór mũ ha, ti mỹ sér tĩ jé. ⁵ Vǎsỹ ěg tóg ěg tỹ nén to én mũ ěn han ja nĩgtĩ. Kỹ ěg tóg vějykre kavěj han kǎn ja nĩgtĩ. Kỹ ěg nũgme ki vǎr ke mũ vĕ. Hǎ ra ěg tóg Topě tỹ ěg jyvĕn mũ jĕmĕn kỹ ki kanhrǎn mũ, ěg tỹ ti vĩ mranh mũ tag ki. Jérĩn mỹ ěg tóg mranh mǎn', mranh mǎn' he mũ sir. ⁶ Hǎ ra tóg ěg mỹ tũ tĩ ha, ěg tỹ Topě tỹ vǎsỹ ěg jyvĕn jĕmĕg mũ ra mranh mũ ti, *Cristo* tỹ ter kỹ ěg jykre pǎno tỹ tũ' hen kỹ. Topě vĩ mranh sór tũ ěg nỹtĩ ha. ěg kygva ti huri, kỹ ěg tóg Topě tũ hǎ han tĩ sir, Topě kuprĩg tỹ ěg krĩn kỹ. Ki króm sór ěg nỹtĩ ha.

Vějykre kórég han kỹ ěg Topě vĩ mranh tĩ

⁷ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹ Topě tỹ vǎsỹ ěg jyvĕn mũ ěn mỹ kórég nĩ?” he sór mũ. Vó, kórég tũ ti nĩ. ěg jyvĕn ja tóg nĩgtĩ, kỹ ěg tóg ti vĩ mĕ kỹ: “vějykre kórég han kỹ inh hỹn tóg ti vĩ mranh tĩ,” he tĩ. Topě vỹ ěg mỹ: “nén ũ to én tũg nĩ,” he ja nĩ. Hǎ kỹ ěg tóg ũ tũ to én tag tỹ tỹ Topě vĩ mranh nĩ ki kanhró nỹtĩ. ⁸ Topě tỹ ěg jyvĕn mũ ra ěg tóg ti vĩ mranh sór mũgtĩ, Jérĩn mỹ. Ti tỹ ěg mỹ: “tag han tũg ra,” he mũ ra ěg tóg han sór tĩ. Hǎ kỹ ěg tóg ũ tũ to én sór tĩ. ⁹ Vǎsỹ ěg tóg Topě tỹ ěg jyvĕn mũ ěn mĕ ja tũ nĩgtĩ. Véké ěg tóg mũ ja nĩgtĩ, jatun mỹ. Kỹ tóg vǎhǎ ěg mỹ ti vĩ jĕnĕ ja nĩ, Topě ti, ěg jyvĕn kỹ. ěn mĕ kỹ ěg tóg ěg tỹ ti vĩ mranh ja ěn ki kanhrǎn ja nĩgtĩ, ěg tỹ to nũgme ki vǎr ke mũ mré hǎ. Kỹ ěg tóg kanĕ jur nỹtĩ ha. ¹⁰ Topě vỹ tóg ěg jyvĕn, ěg tỹ nũgme ki vǎr tũ nĩ jé. Jérĩn mỹ ěg tóg ki vǎr ke mũ, ěg tỹ ti tỹ ěg jyvĕn kri fig tũ nĩn kỹ. ¹¹ ěg tỹ Topě vĩ mranh kỹ ěg tóg ti tỹ ěg jyvĕn mũ kato tĕ mũ. Kỹ ěg nũgme ki vǎr ke mũ sir, ěg tỹ: “ti hỹn tỹ nén ũ tũ nĩ, sỹ ti vĩ mranh mũ ti,” he mũ ra.

¹² Hǎ kỹ Topě tỹ vǎsỹ ěg jyvĕn mũ ěn vỹ há nĩ, ti tỹ tỹ Topě tũ nĩn kỹ. Kỹ Topě tỹ vǎsỹ ěg mỹ vějykre nĩm ja ěn vỹ kuryj nĩ gé. Há ti nĩ.

¹³ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “ěg mỹ vějykre há tũgnĩn nũgme ki vǎr ke

mũ?” he sór mũ. Vó, ke tũ vĕ. Topě vĩ mranh tũgrĩn ěg nũgme ki vǎr ke mũ. ěg tỹ hǎ ra Topě tỹ ěg jyvĕn mĕ kỹ ěg tóg ěg jykre kórég to: “ti vĩ mranh ja inh nĩgtĩ,” he tĩ. ¹⁴ Topě tỹ ěg jyvĕn mũ ěn vỹ tỹ ti tũ nĩ. Ti kuprĩg vỹ to ěg kanhrǎn tĩ. Jérĩn mỹ ěg tóg ěg tỹ nén to én mũ ěn han sór tĩ, ěg krój nỹtĩn kỹ. Ti vĩ mranh kỹ ěg tóg tỹ ti vĩ mranh jafǎ nỹtĩ.

ěg tỹ ti kórég han sór tũ ra ěg tóg han tĩ

¹⁵ ěg jykre tóg inh mỹ e tĩ. Sỹ nén to há ěn han tũ sóg nĩgtĩ. Sỹ nén to há tũ ěn hǎ han sóg tĩ mỹr, kỹ tóg inh mỹ e tĩ. ¹⁶ ěg tỹ ti kórég han sór tũ ra ěg tóg han tĩ. Ti vĩ mranh mũ vỹ ěg mỹ kórég nĩ. Ge ra ěg tóg mranh tĩ. ¹⁷ ěg jykre pǎno hǎ vĕ. ěg tỹ ěg jykre pǎno tovǎnh kǎn ja tũ nĩn kỹ ěg tóg ti vĩ mranh tĩ, ěg tỹ mranh sór tũ ra. ěg jykre tǎg tũ vĕ, tag ti. ¹⁸ ěg pijé vějykre há to tar nỹtĩ'. Vějykre kórég vỹ ver ěg kǎ kǎ nĩ nĩ. Vějykre kuryj tóg ěg mỹ sér tĩ, ge ra ěg tóg ti pǎno han tĩ, ěg tỹ ũn há han sór mũ ra. ¹⁹ Hǎ kỹ ěg pijé vějykre há han tĩ', ěg tỹ han sór mũ ra'. Ti kórég hǎ han ěg tĩ, ěg tỹ han sór tũ ra. ²⁰ ěg tỹ nén han sór tũ ěn han ěg tóg tĩ, vĕnh vatánh tá. ěg jykre pǎno hǎ tũgrĩn ěg tóg Topě vĩ mranh tĩ, ěg tỹ tovǎnh kǎn ja tũ nĩn kỹ.

²¹ Ha vé, ěg jykre ti. ũn há hǎ han sór ěg tóg mũgtĩ. Ge ra ěg tóg ũn kórég hǎ han tĩ, ěg jykre pǎno tỹ ěg kǎ kǎ nĩn kỹ. ²² ěg tỹ to jykrén há han kỹ ěg tóg: “Topě tỹ ěg jyvĕn mũ vỹ há nĩ,” he ti. ěg mỹ tóg sér tĩ. ²³ ěg tỹ hǎ ra ěg jykre to jykrén kỹ ěg tóg vějykre kórég hǎ han mũgtĩ ver, vĕnh vatánh tá. Kỹ ěg tóg sir vějykre há kato tĕ mũ. Ti vĩ mranh jafǎ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ Topě vĩ mranh to én kỹ, ěg tỹ to én sór tũ ra. ěg kǎ kǎ tóg nĩ nĩ, vějykre kórég ti. ²⁴⁻²⁵ ěg tỹ to jykrén há han kỹ Topě tỹ ěg jyvĕn tĩ ěn tóg ěg mỹ há tĩ, kỹ ěg tóg han sór mũ. Ge ra ěg tóg mranh mǎn', mranh mǎn' he tĩ sir, ěg tỹ mranh sór tũ ra.

Jagy pē ti nī. Kórég ēg nýtī, ēg tỹ ũn há han ki kagtīg nýtīn kỹ. Nūgme ki vár kãn jé ēg tóg ke mũ mỹr. Ũ nỹ hỹn ēg kren han ki kanhró nī, vējykre kórég tag to? Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hã vė. Tĩ hã vỹ ēg kren han mũ. Jãvo ēg tóg vėsóg ki ēg jykre pãno tỹ tũ' he ki kagtīg nýtī. *Jesus* hã tugnĩn Topē tóg ēg mỹ vėnh pãte fón tĩ, kỹ ēg tóg ti mỹ há nýtī.

8

Topē kuprīg tỹ ēg jagrē

¹ Kỹ Topē tóg, ēg tỹ *Jesus Cristo* ki rã kỹ ēg vóg kónãn mãn ke tũ nĩ ha. ² Vējykre tãg vỹ ēg kã kã nĩ ha, Topē kuprīg tũgrĩn, ēg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nýtīn kỹ. Ti tỹ tỹ ēg jagrē nĩn kỹ ēg rĩnrĩr nýtī. Kỹ ēg kygvar kỹ nýtī sir. Nūgme ki vár ke tũ ēg nĩ ha. ³ Topē tỹ vãsỹ ēg jyvėn mũ ra ēg krenkren ja tũ nĩ ver, ēg tỹ ki króm kãn ja tũ nĩn kỹ, ēg krónhkrój nýtīn kỹ. Hã kỹ Topē tóg ti kósin jėnė ja nĩ. Ũ tỹ Topē vĩ mranh jafã ri ke tóg mur, ēg ri ke, hã ra tóg mranh ja tũ nĩ inhhã. Kỹ tóg ēg jagfy ter ja nĩ, ēg hã tỹ ti vĩ mranh ja tũgrĩn. ⁴ Vãhã ēg tóg Topē tỹ vãsỹ ēg jyvėn mũ ěn ki króm há nýtī, Topē kuprīg tỹ tỹ ēg jagrē nĩn kỹ. Kỹ ēg tóg ēg tỹ nėn to ěn mũ ěn han mãn ke tũ nĩ sir, ēg jagrē há tỹ ēg tar han mũ tugnĩn. ⁵ Ēg tỹ ēg tỹ nėn to ěn mũ ěn han kỹ ēg tóg tỹ Topē vĩ mranh jafã nýtī. Ēg tỹ hã ra Topē kuprīg tỹ jagrē nĩn kỹ ēg tóg ti hã tỹ ēg mỹ nėn to mũ ěn han tĩ. ⁶ Ēg tỹ nėn to ěn mũ ěn han kỹ ēg nūgme ki vár ke mũ vė. Ēg tỹ Topē kuprīg tỹ ēg mỹ nėn to mũ ěn han kỹ ēg tóg vējykre tãg han kỹ nýtī. Kỹ ēg jatun mỹ mũgtĩ sir.

⁷ Ũ tỹ ti tỹ nėn to ěn mũ ěn han kỹ tóg Topē kato tẽ mũ sir. Ti pijé Topē jykre han tĩ'. Han ki kagtīg tóg nĩgtĩ. Ēg jykre pãno hã vė. ⁸ Ũ tỹ ti tỹ nėn to ěn mũ ěn han kỹ tóg to kórég nĩ, Topē ti. ⁹ Ag jãvo ājag tóg Topē kuprīg tỹ ājag mỹ nėn to mũ ěn hã han tĩ. Ēg tỹ nėn to ěn mũ ěn han vãnh ājag nýtī, Topē kuprīg tỹ tỹ ājag jagrē nĩn kỹ. Ũ tỹ *Cristo* kuprīg tỹ jagrē tũ nĩ ěn pijé

tỹ ti tũ nĩ'. ¹⁰ *Cristo* tũ vỹ tỹ ēg nýtī, kỹ tóg ēg kã kã jė nĩ, *Jesus Cristo* ti, ti kuprīg tỹ. Kỹ ēg há vỹ ter ke mũ, ēg tỹ Topē vĩ mranh kỹ. Hã ra ēg tóg ēg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, Topē tỹ ēg mỹ vėnh pãte fón kỹ. ¹¹ Topē kuprīg vỹ tỹ ēg jagrē jė ha. Topē vỹ *Jesus* rĩn mãn, ti ter kar kỹ. Ti tỹ *Jesus* rĩn mãn kỹ tóg ēg há ter ke tag rĩn mãn ki kanhró nĩ gé, ēg mỹ ēg há tãg han kỹ, ti kuprīg tỹ tỹ ēg jagrē nĩn kỹ.

¹² Inh kanhkã', Topē tũ vỹ tỹ ēg nýtī ha, ēg tỹ ti jykre hã han jé. Kỹ han tũg nĩ, ājag tỹ nėn to ěn mũ ti. ¹³ Ēg tỹ nėn to ěn mũ ěn han kỹ ēg nūgme ki vár ke mũ. Topē tỹ ēg jagrē vỹ ēg tỹ nėn to ěn mũ tag tỹ tũ' he sór mũ. Ēg tỹ ti mré tỹ tũ' hen kỹ ēg vējykre tãg han kỹ nýtīn mũ. ¹⁴ Ēg tỹ Topē kuprīg tỹ ēg mỹ nėn to tĩ ěn han kỹ ēg tóg tỹ Topē krė nýtī. *Jesus* jãvy vỹ tỹ ēg nýtī mỹr, ti ve fag ke gé, ha mẽ. ¹⁵ Ēg tỹ tỹ *Jesus* jãvy nýtīn kỹ ti pijé ēg kanė jun ke mũ'. Ti kuprīg vỹ tỹ ēg jagrē nĩ. Kỹ Topē pijé tỹ ēg *patrão* kórég ri ke nĩ'. Tỹ tóg ēg panh nĩ ha. Hã kỹ ēg tóg ti mỹ: "Aba," he tĩ, hã vỹ: "ēg jóg," he mũ, ēg vĩ ki. ¹⁶ Topē kuprīg hã ne ēg mỹ tó tĩ', ēg tỹ tỹ Topē krė nýtī ti, *Jesus* jãvy, ti ve. Hã kỹ ēg ki kanhró nýtī. ¹⁷ Ēg tỹ tỹ Topē krė nýtīn kỹ tóg ēg mỹ ti tũ nĩm kãn ke mũ. *Jesus Cristo* hã mỹ tóg nĩm kãn ke mũ, kỹ tóg ēg mỹ nĩm kãn ke mũ gé sir. Hã jé ēg tóg ti mré jagtar ke mũ gé, ti tỹ vējykre há to jagtar ja ěn ri ke. Kỹ ēg tóg ti mré tỹ ũn mág nýtīn ke mũ gé.

Kanhkã ve jé ēg tóg ke mũ

¹⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nĩ, ha mẽ. Kanhkã tá tóg sér pė tĩn mũ. Tá ēg tóg tỹ ũn mág nýtīn mũ. Kỹ ēg tỹ ũri ti tugnĩn jagtar mũ tag vỹ tỹ ēg mỹ nėn ũ tũ pė nĩgtĩ, ēg tỹ tỹ ũn mág nĩnh ke to jykrén kỹ. ¹⁹ Topē vỹ ti krė tỹ ũn mág han ke mũ. Kỹ Topē tỹ ũn han mũ kar ag tóg tag hã ve sór mũ gé, misu kar, ka kar, ěkré kar ke gé, nėn kar ti. ²⁰ Nėn kar vỹ jagtar nýtī, ũn ve tỹ Topē vĩ mranh tũgrĩn. Vėnh kókén ja tũ ti nĩ. Topē vĩ mranh ja tũ ti nĩ. Hã ra tóg ũn ve tugnĩn jagtar nýtī, Topē tỹ ēg

mré ti vóg kónān kȳ, nén kar ti. ²¹ Hā ra Topē tóg ti t̄y ũn han m̄ kar ag m̄y: “kejēn ājag jagtar m̄n ke tū nī ha,” he ja nī. Kȳ Topē t̄y *Jesus* jāvy ag t̄y ũn mág hynhan ke kurā ēn kā tóg nén kar t̄y há' henh ke m̄ gé, ti t̄y ti ve fag t̄y ũn mág han m̄ kurā ēn kā. Kȳ tóg tūg m̄n ke tū nī ha, nén kar ti. ²² Ver tóg Topē t̄y ũn han m̄ kar ag m̄y jagy t̄i, fag m̄y ke gé. Kȳ tóg fag t̄y ḡir ven kȳ fag vēnhkrēr ēn ri ke nī. ²³ Nén ũ kar tag vēnhkrēr ri ke han ēg tóg t̄i gé, ēg t̄y ti jagy ven kȳ, ēg t̄y ti kuprīg t̄y jagrē n̄t̄i ra. Ēg jagrē to ēg tóg ki kanhró n̄t̄i, ēg t̄y tá t̄y ũn mág n̄t̄inh ke ti. Ge ra tóg ver ēg m̄y jagy t̄i, tag ti ki. Kȳ ēg tóg ti mré n̄t̄i sór m̄. Kȳ ēg tóg venh ke m̄ sir, ti t̄y ti krē pē m̄ nén n̄m ke m̄ ti. Hā jāvānh ēg tóg m̄.

²⁴ Krenkren kȳ ēg n̄t̄i, hā ra ēg tóg ver vég tū n̄gt̄i. Ēg t̄y venh há tóg t̄i. Hā jāvānh ēg tóg t̄i. Ēg t̄y jāvānh m̄ ra ēg tóg ver vég tū nī. Ēg t̄y ve kar kȳ ēg tóg ti jāvānh m̄n ke tū nī ha. ²⁵ Hā ra ēg tóg ver vég tū nī, hā kȳ ēg tóg jāvānh m̄ ver. To krónh ke tū ēg tóg nī.

Topē kuprīg t̄y ēg jagfy v̄i

²⁶ Hā ra Topē kuprīg v̄y ēg tar han t̄i, ēg krój n̄t̄inh kȳ. Kejēn ēg tóg ēg t̄y nén to v̄inh ke m̄ ki kagtīg n̄t̄i, ēg t̄y Topē mré vēmén kȳ. Hā kȳ tóg ēg jagfy v̄i t̄i, Topē kuprīg ti. Ti v̄i ki kagtīg ēg n̄t̄i. Hā ra tóg ēg jagfy v̄i t̄i. ²⁷ Kȳ Topē v̄y ēg t̄y nén to jykrén m̄ kar vég t̄i. Kȳ tóg ti kuprīg t̄y nén tó m̄ tag ki kanhró nī gé. Ti jykre v̄y ti m̄ há nī, ti t̄y nén to v̄i m̄ ti, ēg jagfy, Topē tū kar ag jagfy. Topē t̄y nén han sór m̄ ēn hā to tóg v̄i t̄i.

²⁸ Ha vé, Topē to ēg há n̄t̄i. Hā kȳ ēg t̄y nén vég m̄ kar v̄y ēg tar han ke m̄, ēg t̄y ti jagy vég m̄ mré hā. Topē hā v̄y ēg ki r̄ir m̄, ti t̄y ēg kuprēg ja n̄n kȳ. ²⁹ Ēg t̄y ver ti ki ge tūg ki tóg: “inh ki tóg r̄anh ke m̄, tag,” he ja nī, ki kanhró n̄n kȳ. Kȳ tóg ēg kuprēg ja nī gé, ēg t̄y ti kósin t̄y *Jesus* ri ke pē n̄t̄i jé. Ti hā v̄y t̄y Topē kósin pē nī inhhā, ti kósin ve. Kȳ tóg t̄y ēg k̄ake nī gé sir, kȳ ti jāvy ag, ti ve fag v̄y e tāv̄i n̄t̄inh m̄

ha. Ēg hā vē sir. ³⁰ Hā jé tóg ēg kuprēg. Kȳ tóg ēg m̄ vēnh v̄i jēnē. Ti t̄y ēg m̄ vēnh v̄i jēnē kȳ tóg ēg m̄ vēnh p̄ate fón gé. Ēg m̄ vēnh p̄ate fón kȳ tóg ēg t̄y ũn mág hynhan ke m̄ gé, ti mré, tá.

Topē t̄y ēg to há

³¹ Tag tóg inh m̄ e t̄i. S̄y to jykrén tū tóg t̄i. Topē v̄y t̄y ēg mré ke nī m̄y. Hā kȳ ēg kato tē ũ pijé ēg t̄y hē ri kenh m̄ ha'. ³² Topē v̄y ti kósin pir fēg, ti t̄y ēg jagfy ter jé. Ti kósin pir nenh ja tū tóg nī. Hā kȳ tóg ēg m̄ nén ũ há nenh ke tū pē nī, ti t̄y ti kósin pir nenh ja tū n̄n kȳ. ³³ Topē t̄y ēg kuprēg kȳ tóg ũ t̄y ēg kato v̄i sór m̄ ra ag m̄ vēnh m̄ t̄i. Topē hā ne ēg m̄ vēnh p̄ate fón ja n̄gt̄i'. ³⁴ Kȳ ēg tóg ũ ag t̄y ēg to: “kórēg ag n̄t̄i,” he m̄ ra Topē m̄ há n̄t̄i. *Jesus Cristo* hā tóg ter ja nī, ēg jagfy. Kȳ tóg r̄ir m̄n ja nī gé. Topē pēgja tá tóg nī nī, ti r̄ā hā. Kȳ tóg ēg jagfy v̄i t̄i.

³⁵ Kȳ ũ pijé *Cristo* t̄y ēg to jū han ki kanhró nī'. Ti fe v̄y t̄y ēg n̄t̄i. Kejēn ēg tóg nén ũ jagy venh ke m̄, ti tugr̄in. Kejēn ēg kanē jur ke m̄. Kejēn ag tóg ēg vóg kónān ke m̄. Kejēn ēg tóg kókĩnk̄ir ke m̄. Kejēn ēg tóg kur venh ke tū nī gé. Kejēn ēg tóg k̄agter kren ke m̄. Kejēn ag tóg ēg kā m̄ ũ tén ke m̄. Jér̄in m̄y ēg tóg *Cristo* tovānh ke tū nī. Kȳ tóg ēg tovānh ke tū nī gé, *Jesus Cristo* ti. ³⁶ Kejēn ēg tóg ti jagy tag vég t̄i, hā kȳ tóg rán kȳ nī, ha mē: “ēg t̄y ā to há n̄t̄i tugn̄in ag tóg ēg tén sór t̄i, kurā kar ki. *Carneiro* tānh ēg tóg t̄i, ēg t̄y ko jé. Tag ri ke ēg n̄t̄i, ag m̄y,” he ja tóg nī, Topē v̄i rá ki. Hā ra tóg ge nī. ³⁷ Hā ra tóg t̄y nén ũ tū nī, ēg m̄y. Ti hā ne ēg tar han t̄i', ũ t̄y ēg to há tāv̄i nī ēn t̄i. Hā kȳ tóg ēg m̄ sér t̄i, ēg t̄y nén jagy vég m̄ ra, ti tugr̄in.

³⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nī, ha mē. Nén ũ pijé Topē t̄y ēg to há nī tag t̄y tū' henh m̄, ha mē. Ēg ter m̄ ra tóg ēg to há nī, ēg ter tū ra ke gé. Topē t̄y jēnē jafā ag v̄y Topē t̄y ēg kato tē han ki kagtīg n̄t̄i gé. Japo ag v̄y ti t̄y ēg kato tē han ke tū nī gé. P̄a'i kar ag v̄y tag han ki kagtīg n̄t̄i gé. Ēg t̄y ũri nén ũ jagy vég m̄ ra ēg tóg ti tovānh ke tū

nĩ, kŷ tóg kar kŷ ěg to jũnh ke tũ nĩ gé. ³⁹ Kanhkã tãn ag vŷ ti tŷ ěg to jũ han ke tũ nĩ gé, nũgme tãn ag ke gé. Topě tŷ nén han ja kar vŷ ti tŷ ěg to jũ han ke tũ pě nĩ. ěg to tóg há tãvĩ nĩ, ěg tŷ ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtĩn kŷ.

9

Topě tŷ Judeu ag kuprěg

¹ Nén ũ to sór inh mũ gé, ha mẽ. *Cristo* vŷ ki kanhró nĩ, sŷ tónh ke mũ tag. Sŷ ke há vĕ, ón tũ sóg nŷgtĩ, kŷ Topě kuprĕg vŷ inh mẽ: “ki há ģ tóg tó,” he tĩ gé. ²⁻³ Ha mẽ, inh mré ke ag to sóg fe kaj tãvĩ nĩ, *Judeu* ag to, ag tŷ *Jesus* kato tĕn kŷ. Fŷ sóg tĩ, sŷ ag mĩ ěkrén kŷ. Inh mẽ tóg vĕnh kaga jagy ri ke nĩ, ha mẽ. Kŷ tóg Topě tŷ ag jagfy inh kato tĕ ra inh mẽ há tĩ vĕ. Ti tŷ ag jagfy isŷ tŷ *Cristo* mré ke tũ han ra tóg inh mẽ há tĩ vĕ. Tŷ ag tóg inh kanhkã pĕ nŷtĩ, ⁴ isŷ tŷ ag mré *Judeu* nĩn kŷ. Tŷ ag tóg Topě krĕ ja nŷtĩ vĕ, ti tŷ ag kuprĕg kŷ. Kŷ tóg ag mẽ ti jykre tar ven ja nĩ gé. Ag mré tóg vĕjykre tŷ hĕn ri ke han ja nŷgtĩ. Ag jyvĕn ja tóg nŷgtĩ gé. Ti ĩn pĕ han ja ag tóg nŷgtĩ, *Jerusalém* tá, krĕm nén ũ kar pũn jafã. Ag mẽ tóg ti tŷ nén han ke ti kãmĕn ja nŷgtĩ. ⁵ ěg jógjóg ve ag, ũ tŷ vãsŷ Topě mré vĕmĕn tĩ ag vŷ jógjóg ve nŷtĩ gé. Kŷ *Cristo* vŷ tŷ ag kã ũ nĩ gé, ag kanhkã, ti tŷ ga kri tĕg kŷ. ěg kri ke kar vĕ, *Cristo* ti. Topě vŷ tŷ ti nĩ. Ti há mẽ ěg vĩ há han to krónh kenh ke tũ nĩ, ga kri, kanhkã tá ke gé. Há vĕ.

⁶ *Jesus* kato tĕ ag tóg nŷtĩ ha, *Judeu* ag, Topě tŷ ag jyvĕn ja ra. Há kŷ Topě tóg ag mẽ tó há han ja tũ nĩ ve nĩ. Há tũ vĕ. Ag há ne to jykrén há han ja tũ nĩ. ěg tŷ to jykrén há han kŷ ěg *Judeu* ag jykre ki kanhrãn mũ. *Judeu* ũ ag tóg ón kŷ tŷ Topě krĕ nŷtĩ ve nĩ, ha mẽ. ⁷ Há ra ag tóg ón kŷ: “*Abraão* vŷ tŷ ěg jógjóg ve nĩ,” he tĩ, “há kŷ ěg tóg tŷ Topě krĕ nŷtĩ,” he ag tóg tĩ. Ag tŷ kygnĕ vĕ, ha mẽ. Topě tóg *Abraão* mẽ: “ã kósin tŷ *Isaque* krĕ vŷ tŷ ģ krĕ pĕ nŷtĩnh mũ,” he ja nĩ. ⁸ Há ra *Abraão* vŷ krĕ e han ja nŷgtĩ. Kósin pir tũ ti nĩ.

Hã kŷ *Abraão* krĕ ũ vŷ tŷ Topě krĕ tũ nŷtĩ, *Abraão* tŷ ag han ja ra. Ũ tŷ Topě ki ge kŷ nŷtĩ ag há vŷ tŷ Topě krĕ pĕ nŷtĩ, Topě tŷ ũn kuprĕg ja ag.

⁹ Topě vŷ *Abraão* mẽ: “prŷg tũg kŷ sóg ģ vĕnh kãtĕg mãn ke mũ, kŷ *Sara* fi kósin vŷ kã nŷnh mũ sir, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Ti tŷ ti mẽ *Isaque* mur ke tó jan há vĕ, ti tŷ *Isaque* há kuprĕg ja nĩn kŷ. ¹⁰ Kŷ tóg ge nĩ gé, ěg tŷ *Rebeca* fi krĕ to jykrén kŷ, *Isaque* prũ fi. Krĕ vĕgni han ja fi nĩ, kŷ ag tóg tŷ ěg jóg tŷ *Isaque* krĕ kar nŷtĩ, ũn vĕgni ja ag. ¹¹⁻¹² Kŷ ag mur tũg ki, ag tŷ ver nén ũ han tũg ki Topě tóg ag mŷnh fi mẽ: “ũn mur vĕn ke mũ vŷ tŷ ũ tŷ ti nón mur ke mũ ěn krĕm ke jĕnh ke mũ, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Topě tŷ fi mẽ tó mũ kã ag tóg nén ũ há mré nén ũ kórĕg han ja tũ nĩ ver. Ag mur tũg ki ke ja vĕ. Topě tŷ ěg mẽ ti jykre ven sór ja vĕ. Há kŷ tóg ag mur tũg ki tag tó ja nĩ. Ti tŷ nén to jykrén mũ ěn han ti tĩ, Topě ti. Kŷ tóg ti tŷ ũn kuprĕg sór mũ ěn há kuprĕg tĩ gé, ag tŷ ver nén ũ han tũg ki. ¹³ Há kŷ tag tóg rán kŷ nĩ gé, *Rebeca* fi krĕ ěn ag to, ha mẽ: “*Jacó* to inh há nĩ, há ra sóg ti jo mur ja tŷ *Esau* to kórĕg nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ rán ki.

¹⁴ Kŷ *Judeu* ag hŷn inh mẽ: “Topě jykre vŷ há tũ nĩ,” he sór mũ. “Kuryj tũ ti nĩ, ti tŷ vĕsóg ki nén ũ to jykrén sór kŷ, ti tŷ ũn kuprĕg mũ ěn to,” he ag hŷn tĩ. Há tũ vĕ há ra. ¹⁵ Há kŷ tóg *Moisés* mẽ: “isŷ ũn jagãgtãn sór mũ ěn há jagãgtãn jé sóg ke mũ,” he ja nĩ. ¹⁶ ěg tŷ to vãsãn tũ vĕ, ěg tŷ to tar nĩnh ke tũ vĕ. Topě tŷ vĕsóg ki ěg jagãgtãn há vĕ. ¹⁷ Há kŷ ga tŷ *Egito* tá pã'i tŷ *Faraó* to tag tóg rán kŷ nĩ gé, ha mẽ. “Ũn tar vŷ tŷ inh nĩ,” he ja ti nĩ, Topě ti, *Faraó* mẽ. “Ă tŷ sóg ũn tar han, vĕnh kar tŷ isŷ tŷ ũn tar nĩ tag ki kanhró nŷtĩ jé, isŷ ģ vóg kónãn to, ģ tar jĕ ra. Vĕnh kar tŷ inh jiji mĕnh ke vĕ, he ja ti nĩ, vãsŷ.

¹⁸ Há kŷ, Topě tŷ ũ jagãgtãn sór nĩn kŷ tóg ti jagãgtãn tĩ sir. Há ra tóg ũ tŷ mẽ jãvãnh ěn ti kutu kãfór han mũ sir, *Faraó* ri ke.

Topě tỳ ti tỳ nén han sór mũ ên han tĩ

¹⁹ Kĩ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹ ẽg hỹn Topě tỳ ẽg kuprẽg tũ tigrĩn kutu nỹtĩnh mũ,” he sór mũ. “Ti tũgnĩn ke vẽ. Kĩ ti tỳ ne jé ẽg vóg kónãn sór nẽ?” he sór ag hỹn mũ, ón kĩ Topě to vĩn kĩ. ²⁰ Ha vé, ẽprã ke vỹ tỳ ẽg nỹtĩ. Ti vĩ kafãn ke tũ pẽ ẽg tóg nĩ. Ti kamẽg jé ẽg tóg ke mũ. Ti tỳ nén han sór mũ ên han ti tĩ.

Kejẽn ẽg tóg nén ù han tĩ, go'or tỳ. Kĩ go'or tóg ẽg mỹ: “isỹ kukrũ kórég han tũg nĩ, isỹ kukrũ sĩnvĩ han nĩ,” he tũ nĩgtĩ.

²¹ Go'or ù tỳ ẽg kukrũ sĩnvĩ han tĩ, ù tỳ ẽg kukrũ kórég han tĩ. Ẽg tỳ nén han sór mũ ên han ẽg tóg tĩ, ²² Topě tỳ ti tỳ nén han sór mũ han tĩ ên ri ke. Û ag to tóg jũ tĩ, ẽg kar tỳ ag ki ti tar nĩ to jykren jé. Hã ra tóg kãnhmar ag to jũnh ke tũ nĩ. Ver tóg ag to fe mág nĩ, ag kórég tãvĩ nỹtĩ ra. Hã ra tóg ag vóg kónãn ke mũ, ha vem nĩ.

²³ Kĩ tóg ù ag jagãgtãn mũ gé, vẽn h kar tỳ ag ki Topě tỳ tỳ ùn há tãvĩ nĩ to jykren jé, ẽg há kar kãfór. Hã jé tóg ag kuprẽg ja nĩgtĩ. Ti tỳ ag tỳ ùn mág han sór vẽ, ti mré. ²⁴ Ẽg hã vẽ sir, ùn kuprẽg kĩ nỹtĩ tag ag, fag ke gé. Hã kĩ tóg ẽg mỹ vẽn vĩ jẽnẽ. *Judeu* ag kã mĩ tóg ẽg mỹ vẽn vĩ jẽnẽ, fóg ag kã mĩ ke gé, kanhgág ag kã mĩ ke gé.

²⁵ Hã kĩ *Oseias* tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ. “Vãsỹ ag tóg tỳ inh mré ke tũ ja nỹtĩ, hã ra sóg ag mỹ: inh mré ke vỹ tỳ ãjag nỹtĩnh mũ ha, isũ ag, he sór mũ, he ti, Topě ti,” he ja tóg nĩgtĩ. “Vãsỹ sóg ag to há tũ ja nĩgtĩ, hã ra sóg ag to há nĩnh mũ ha,” he ti. ²⁶ “Vãsỹ sóg ag mỹ: ãjag pijé tỳ isũ nỹtĩ', he ja nĩgtĩ. Hã ra sóg ag mỹ: Topě krẽ vỹ tỳ ãjag nỹtĩnh mũ, hen h ke mũ. Ûn rĩr nĩ ên krẽ vỹ tỳ ãjag nỹtĩnh mũ, he jé sóg ke mũ ag mỹ, he ti, Topě ti,” he ja tóg nĩ, *Oseias* ti. Ti tỳ ù tỳ ùri *Cristo* ki ge kĩ nỹtĩ ag kãmén hã vẽ.

²⁷ Kĩ *Isaías* vỹ *Judeu* ag to: “e ag nỹtĩ, goj fyr mĩ rỹnhřj e nĩ ên ri ke. Ge ra ag pipir nỹtĩnh mũ, ùn krenkren ke mũ ag. ²⁸ Topě vỹ kãnhmar ti tỳ nén tó ja

ẽn han ke mũ, ga tag ki. Kĩ tóg ag vóg kónãn kãn ke mũ, ùn e ẽn ag, ag kórég nỹtĩn kĩ,” he ja ti nĩ, *Isaías* ti. ²⁹ Kĩ tóg: “ẽmã tỳ *Sodoma* tá ke ag tũg kãn ja tóg nĩ, Topě ti, ẽmã tỳ *Gomorra* tá ke ag ke gé. Kĩ tóg ẽg tũg kãn kren gé, ag ri kén. Hã ra tóg ẽg kã mĩ ù krenkren han mũ,” he ja nĩ gé, *Isaías* ti.

³⁰ *Oseias* mré *Isaías* ag tỳ tó mũ vỹ ge nĩ, ha mẽ. Fóg mré kanhgág ag pijé vỹjke kuryj nón mũ ja nĩgtĩ'. Ge ra Topě tóg ag jagãgtãn kĩ ag mỹ vẽn h pãte fón mũ ha, ag tỳ *Jesus* ki rã kĩ, fag ke gé. ³¹ Ag jãvo *Judeu* ag vỹ ag jykre hã tỳ Topě tỳ ag jyvẽn ki króm sór ja nĩgtĩ. “Ti vĩ han ẽg tĩ, kĩ tóg ẽg to há nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kĩ. Hã ra ag tóg ki króm kãn ja tũ nĩ, hã kĩ Topě tóg ag to há tũ nĩ, jérĩn mỹ. ³² Hẽ ri ken kĩ hỹn'? Ag tỳ ti ki ge ja tũ tigrĩn ke vẽ. Hã kĩ tóg ag mỹ vẽn h pãte fón ja tũ nĩ gé. Hã kĩ ag tóg *Cristo* kato tẽ nỹtĩ.

Pó ri ke ti nĩ, *Cristo* ti, ẽg tỳ tỳ krĩm ke jafã. Ag tỳ ti tỳ krĩm ke jan hã vẽ, hã vỹ: ti ki rã tũ, he mũ. ³³ Hã kĩ tag tóg rán kĩ nĩ, *Jesus Cristo* to, ha mẽ. “*Jerusalém* tá sóg pó nĩm mũ, ag tỳ tỳ krĩm ke jé. Kĩ ag tóg, pãró tag tỳ krĩm ke kĩ vár ke mũ sir. Hã ra ù tỳ ti ki rã mũ vỹ ti tỳ nén ve sór mũ ên venh ke mũ,” he ja ti nĩ, Topě vĩ rán ki, *Jesus Cristo* tỳ *Jerusalém* tá ter ke to.

10

Judeu ag tỳ Jesus ki ge kĩ krenkren ke

¹ Inh kanhkã', isỹ inh mré ke tỳ *Judeu* ag krenkren venh há tãvĩ tóg tĩ, hã jé sóg Topě mré vẽnén tĩ. ² Topě vĩ han jé ag tóg vãsãnsãn mũgtĩ. Hã ra ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ, kĩ ag tóg ẽg tỳ nén han ke tũ ên han tĩ. ³ Vẽsóg ki ag tóg vỹjke kuryj to vãsãn sór tĩ. Hã ra ù tỳ ẽg mỹ vỹjke kuryj nĩm sór mũ vỹ tỳ Topě ti nĩ. Tag ve sór tũ ag nỹtĩ, Topě tỳ ẽg mỹ nĩm ke tag. Hã kĩ ag tóg Topě kato vãsãnsãn mũ. ⁴ *Cristo* vỹ hur kãtĩg. Kĩ ẽg tóg ti ki ge kĩ nỹtĩn kĩ ti mỹ há nỹtĩ ha. Ẽg tỳ Topě tỳ vãsỹ ẽg jyvẽn ki króm tũgnĩn ke pijé'. *Jesus Cristo* ki rã tigrĩn ke vẽ.

⁵ Ha vé, *Moisés* vỹ vāsỹ Topě jykre to tag rán, ha mẽ. “Ũ tỹ vějykre kuryj han kãn mũ vỹ rĩr nĩnh ke mũ, ũ tỹ ge vỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, ti tỹ Topě tỹ ěg jyvẽn mũ ěn ki króm kãn tugnĩn,” he ja tóg nĩ, *Moisés* ti. Hã ra ěg tóg ki króm kãn ki kagtĩg nỹtĩ, ěg tỹ ki króm kãn sór mũ ra. ⁶ ěg tỹ *Jesus* ki rã tigrĩn ěg tóg Topě mỹ há nỹtĩ. Kỹ ěg tóg: “ũ nỹ hỹn kanhkã ra tĩg mũ, *Cristo* pėre kãtĩg jé?” henh ke tũ pẽ nĩ. Mur kỹ ti nĩ ha. ⁷ Kỹ ěg: “ũ nỹ hỹn vẽn kuprĩg ag jamã ra tĩg mũ, *Cristo* rĩn mãn jé?” henh ke tũ pẽ nĩ gé. Rĩr mãn kỹ ti nĩ ha. ⁸ Tag tó jé ěg tóg ke mũ, ha mẽ: “jagy tũ ti nĩ, Topě vĩ ti. To jykrén há ti nĩ. Kãnhmar ěg tóg tónh ke mũ. Kãnhmar ěg tóg to jykrén ke mũ, Topě vĩ to,” he jé ěg tóg ke mũ.

Topě vĩ tag hã tó sóg tĩ. “*Jesus Cristo* ki rã tugnĩn ěg krenkren ke mũ,” he sóg tĩ. ⁹ ěg krenkren jé ěg tóg *Jesus* to: “ěg *Senhor* vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ. Kỹ ěg tóg ěg fe tỹ ti ki rãnh ke mũ gé. Topě tỹ ti ter kar kỹ ti rĩn mãn ja tag kri ěg nĩm ke mũ. Kỹ ěg tóg kri fi kỹ krenkren ke mũ sir. ¹⁰ ěg tỹ ěg fe tỹ ti ki rã kỹ ěg tóg ti mỹ há nỹtĩ. ěg tỹ vẽn kar mỹ ti kãmén kỹ ěg krenkren ke mũ sir. ¹¹ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ěg tỹ ti ki ge kỹ ěg tóg ěg tỹ nén ve sór mũ ěn venh ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ rán ki. ¹² Vẽn kar mỹ ke vẽn sir, vẽn vĩ tag, *Judeu* ag mỹ, kar kỹ fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ ke gé, fag kar mỹ ke gé. Tỹ tóg ěg kar *Senhor* nĩ mỹr. Kỹ tóg, ěg kar tỹ ti mỹ nén ũ to vĩn kỹ, ěg mỹ nĩm ke mũ gé sir. ¹³ Tag hã vỹ rán kỹ nĩ gé, ha mẽ: “ěg tỹ ěg *Senhor* mỹ: inh kren han nĩ, hen kỹ tóg ěg krenkren han ke mũ, ěg kar,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki.

¹⁴ ěg tỹ ti ki ge tũ nỹtĩ ra ěg tóg: “inh kren han nĩ,” he ki kagtĩg nỹtĩnh mũ vẽn. ěg tỹ ti vĩ mẽ ja tũ nỹtĩ ra ěg tóg ti ki ge ki kagtĩg nỹtĩnh mũ vẽn. Ũ tỹ ěg mỹ ti vĩ tó tũ nĩ ra ěg ti vĩ mẽnh ke tũ nĩ vẽn. ¹⁵ Topě tỹ ag jėgnėg tũ nĩ ra ag tóg ěg mỹ ti vĩ tónh ke tũ nĩ vẽn. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ. “Ũ tỹ ěg mỹ

Topě vĩ sér ma kãmũ mũ ag junjun kỹ tóg ěg mỹ sér pẽ tĩ,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Topě tỹ ti vĩ tó tĩ ag jėgnė to ken hã vẽn.

¹⁶ Hã ra ũ ag tóg kri fi jãvãnh nỹtĩ gé, ag tỹ mẽg mũ ra, Topě vĩ sér ti. *Isaiás* vỹ ag to Topě mỹ tag tó ja nĩ. “ěg jóg mág’, inh vĩ mẽ jãvãnh ag nỹtĩ,” he ja tóg nĩ. ¹⁷ Hã kỹ ěg tóg, ěg tỹ ti vĩ mẽ há han kar kỹ ti ki rã tĩ. ěg tỹ *Cristo* kãmẽ mẽ kỹ ěg ti ki rã tĩ.

¹⁸ Kỹ ãjag hỹn inh mỹ: “*Judeu* ag mỹ mẽ ja tũ nĩ, hã kỹ ag mỹ ti ki ge ja tũ nĩ?” he sór mũ, ãjag tỹ inh *carta* tag ve kỹ. Vó, mẽ kỹ ag nỹtĩ vẽn. Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ga kar mũ ag tóg mẽ ja nĩgtĩ, ã vĩ ti. Ga fyr tá tóg jun gé, ã vĩ ti,” he ja ti nĩ, Topě vĩ rá ki.

¹⁹ Kỹ ãjag hỹn inh mỹ: “kỹ *Judeu* ag mỹ to jykrén há han ki kagtĩg nỹtĩ, ag tỹ mẽg mũ ra?” he sór mũ. Vó, ag tỹ to jykrén sór kỹ ag tóg to jykrén mũ vẽn. *Moisés* vỹ ěg mỹ tag kãmén, ha mẽ: “Topě tóg fóg mré kanhgág to: isũ tũ ag vẽn ver,” he ja nĩ. “Hã ra sóg ag tỹ isũ han sór mũ, ãjag tỹ ag ve kỹ inh ki rã to ěn jé, fag mré hã,” he tóg. “Fóg mré kanhgág ag vỹ ãjag mỹ krĩ tũ nỹtĩ. Hã ra sóg ag to há nĩ sór mũ, ãjag tỹ ag tigrĩn jũgũ jé, he tóg, Topě ti,” he ja tóg nĩgtĩ, *Moisés* ti, *Judeu* ag mỹ.

²⁰ Kỹ *Isaiás* tóg tag tó mũ gé, fóg ag to, kanhgág ag to, ha mẽ. “Ũ ag tóg inh jãvãnh ja tũ nĩgtĩ. Hã ra ag tóg inh vĩ jėmėg mũ ha. Topě hẽ ri ke tĩ? he ja tũ ag nĩgtĩ. Hã ra sóg ag mỹ inh vĩ jėnėg mũ ha, he tóg, Topě ti,” he ja ti nĩ gé. Pã'i ag kamėg vãn nĩn kỹ tóg *Judeu* ag mỹ fóg ag mré kanhgág ag tỹ Topě ki genh ke tó ja nĩ, *Isaiás* ti. ²¹ Kỹ tóg *Judeu* ag to: “kurã kar ki sóg ãjag mỹ: kunĩg, he tĩ. Hã jé sóg ãjag mỹ inh nĩgé ven tĩ, ãjag tỹ gĩr mỹ ãjag nĩgé ven ěn ri ke. Hã ra ãjag tóg inh vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩ’. Inh vĩ kafãn kónãn ãjag tóg mũ mỹr’,” he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti.

11

Judeu'krẽ pipir ag vỹ tỹ Topě tũ nỹtĩ

¹ Kỹ ãjag hỹn: “kỹ Topě mỹ ti *povo* tỹ *Israel* tovãnh kãn kỹ nĩ?” he sór

mũ, ãjag tỹ inh *carta* tag ve kỹ. Vó, ag tovãnh kãn tũ ti nĩ. Ha vé, tỹ sóg *Judeu* nĩ gé, hã ra sóg ti ki rã. *Abraão* krẽ'krẽ ù vỹ tỹ inh nĩ gé, ti kósin'kósin tỹ *Benjamim* krẽ'krẽ ù mýr. ² Isovãnh ja tũ ti nĩ, Topẽ ti, hã kỹ tóg ti *povo* tovãnh kãn ja tũ nĩ. Nén kar han tũg ki tóg ãg kuprẽg ja nĩ, ãg tỹ tỹ ti tũ nỹti jé.

Elias to jykrén nĩ. Ti kãme tóg rán kỹ nĩ, Topẽ ví rá ki. *Elias* tỹ ga kri tí mũ ãn kã *Judeu* ag tóg Topẽ kato tẽ mũ. Kỹ ag tóg *Elias* kato tẽ mũ gé, ti tén jé. Kỹ tóg Topẽ mý: ³ “*Senhor*’,” he mũ. “*Ã* ví tó tí ag kãgtén kãn ag huri. *Ã* mý pũn jafã kókén kãn ag huri ke gé. Inh pir mý sóg kren, kỹ ag tóg vãhã isén sór mũ ha ke gé. *Ã* tovãnh kãn kỹ ag nỹti,” he ja tóg nĩ, *Elias* ti, Topẽ mý, *Judeu* ag to. ⁴ Hã ra Topẽ tóg ti mý: “*krĩ* kufy han tũg nĩ,” he mũ. “*Û* tỹ *7 mil* (ke) vỹ ki nỹti, ù tỹ isovãnh tũ ag, sỹ ùn kuprẽg ja ag. Tag ag vỹ vãnh kãgrá tỹ topẽ tỹ *Baal* mý: “*Topẽ* vỹ tỹ ã nĩ,” he ja tũ nĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti, *Elias* mý.

⁵ Ge ti nĩgtĩ, ùri. Pir ag nỹti, *Judeu* tỹ Topẽ to há nỹti ag. Topẽ vỹ ãg jagãgtãn, kỹ tóg ãg kuprẽg. Hã kỹ ãg tóg ti to há nỹti, ãg pipir nỹti ra, ãg tỹ tỹ *Judeu* nỹtin kỹ. ⁶ ãg tỹ vėsóg ki han pijé'. ãg tỹ vėsóg ki to vãsãn pijé'. Topẽ tỹ ãg jagãgtãn hã vẽ, hã kỹ tóg tó ja nĩ.

⁷ Ge ti nĩ, ha mẽ. *Judeu* ag vỹ ve sór ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ãg mý nén ù há ven ke ãn ti. Hã ra ag tóg venh ke tũ nĩ. Topẽ tỹ ùn kuprẽg mũ ag hã mý tóg ven tí. Jãvo ù ag tóg kutu nỹti sir, ag tỹ Topẽ ví mẽ jãvãnh nỹtin kỹ. ⁸ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, *Judeu* ag to, ha mẽ: “*Topẽ* vỹ ag krĩ tũ han, hã kỹ ag tóg ti ví rá vэг mũ ra to jykrén tũ nĩgtĩ. Mẽg tũ ag nĩgtĩ, ag nĩgrẽg ra. ùri ag tóg gen kỹ nỹtinh mũ ver;” he ja ti nĩ, Topẽ ví rán ki. ⁹ Kỹ *Davi* vỹ *Judeu* ag to tag tó ja nĩ gé, ha mẽ: “*Topẽ* mý ag tóg fénhta han tí. Hã ra ag tóg ón kỹ ti mý fénhta han tí. Kỹ ag tóg to sigse kỹ nỹtinh mũ. Kỹ tóg ag vóg kónãn ke mũ, Topẽ ti. Krenkren ke tũ ag tóg nĩ. ¹⁰ Kutu ag nỹti, to jykrén ke tũ pẽ ag nĩ, kỹ ag tóg

vějyre kufy hã venh ke mũ, hã to ag jagtar nỹtinh mũ,” he ja tóg nĩ, *Judeu* ag to, *Davi* ti.

Judeu ag to é henh ke tũ ãg tóg nĩ

¹¹ Kỹ ãjag hỹn inh mý: “*kỹ* Topẽ mý *Judeu* ag tỹ nũgme ki vár ke tag ve sór mũ? Hã jén mý ag mý *Jesus* jẽnẽ ja nĩ, ag tỹ ti tỹ prãnh ke jé?” he sór mũ. Vó. Hã ra ag tóg Topẽ kato tẽgtẽ tí. Ti ví mranh ja ag tóg nĩgtĩ, hã kỹ Topẽ tóg fóg ag mré kanhgág ag krenkren han sór mũ, *Judeu* ag tỹ ag ve kỹ ti ki ge to é n jé, fag ke gé. ¹² Kỹ *Judeu* ag tỹ ti ví mranh kỹ Topẽ tóg fóg mré kanhgág kar to há nĩ. Kỹ *Judeu* ag vỹ jagtar nỹti. Ag nỹtig ja ki ù ag tóg Topẽ tỹ ag to há nĩ vэг mũ. Há ti nĩ, tag. Kỹ tóg Topẽ tỹ *Judeu* ag to há' he mãn ra ga kri mũ kar mý hapẽ tãvi tĩnh mũ vẽ. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

¹³ Kỹ sóg fóg ag mý, kanhgág ag mý: “*ãjag apóstolo* vỹ tỹ inh nĩ, sỹ ãjag mý Topẽ ví tó jé,” he mũ. Inh rãnrãj vỹ inh mý sér pẽ tí. ¹⁴ Isỹ ãjag mý Topẽ ví tó kỹ inh mré ke ag vỹ hén ri ke mũn ãjag kóm *Jesus* ki ge sór mũ gé, kỹ ag krenkren ke mũ sir, *Judeu* ag. ¹⁵ Ha vé, Topẽ tỹ inh mré ke ag tovãnh to tóg *povo* ù ag to há nĩ ha. Ag to jũ mãn tũ tóg nĩ sir. Topẽ tỹ *Judeu* ag to há' he mãn mũ ra tóg vãnh kar mý há tãvi tĩnh mũ vẽ. Kỹ vãnh kar vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ vẽ, ùn kãgter mũ ag mré hã. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

¹⁶ ãmĩ to jykrén nĩ. ãmĩ kubar ko há nĩn kỹ tóg ko há kar nĩ. Ge ti nĩgtĩ gé, ka ti. Ti jãre há nĩn kỹ ka vỹ há kar nĩ. *Judeu* ag vỹ tag ri ke nỹti. Ag jógjóg ve ag vỹ ka jãre ri ke nỹti. Topẽ mý ag há nỹti ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag krẽ vỹ Topẽ mý há nỹtinh ke mũ gé. ¹⁷ *Povo* tỹ *Israel* vỹ ka tỹ *Oliveira* há ri ke nỹti. Ti jãre vỹ há nĩ. Hã ra ti pẽ ù tóg kórég nỹti. Hã kỹ Topẽ tóg kykym kỹ vãvãm mũ. Ti tỹ *Judeu* kórég ag tugvãnh to ken hã vẽ. Ka pẽ kórég tag nỹtig ja ki tóg ka ù pẽ vin. ãjag hã vẽ sir, ãjag tỹ tỹ fóg nỹtin kỹ, kanhgág ke gé. ¹⁸ Kỹ *Judeu* ag to é he sór tũg nĩ, Topẽ tỹ ag vãm mũ ra, ãg tỹ ka pẽ kórég vãm ri ke. Ag nỹtig ja ki ãjag nỹti. Hã ra ka jãre vỹ tỹ

Judeu ag jógióg ve nýtí. Ájag jógióg ve pijé', fóg pijé', kanhgág pijé'. *Judeu* ag vē.

¹⁹Hēn ri ke mūn ājag tóg inh mý: “hā ra tóg *Judeu* ag vām, ēg to há nī jé,” he sór mū. “Hā ký tóg ēg to há nī,” he ājag hýn mū. ²⁰Hý, ag vām tóg. Hā ra ag tóg ti ki ge jāvānh ja nýtígtí, hā ký tóg ag vām. Jāvo tóg ājag to há nī, ājag tý ti ki ge to. Hā ký ag to é he sór tūg nī. Topē kamēg nī mýr. ²¹*Judeu* ag tý ti ki ge jāvānh tugnīn tóg ag vām. Ag jagāgtān jāvānh tóg nī ha. Ký tóg ājag jagāgtān ke tū nī gé, ājag tý ti ki ge to tar tū nýtīn ký. Hā ký ti hā kamēg nī.

²²Hā ki Topē tý tý ūn há nī tóg ve há tí, hā ra tóg ū ag vóg kónān jagy han tí gé. ū tý ti vī mranh mū ag. Hā ra tóg sir ājag to há nī, ājag tý ti tovānh tū nīn ký. Ájag tý ti tovānh ký tóg ājag vām ke mū gé, ha vem nī. ²³*Judeu* ag tý ti ki ge ký tóg ag to há nī mán ke mū gé sir. Ký tóg ēg tý ka pē kym ký ki jógon mán ēn ri ke nī sir. ²⁴Ha vé, ājag hā vý tý ka kanēn vānh pē ri ke nýtí'. Hā ra tóg ēg tý ka pē kym ký ki jógon ēn ri ke han, hā vý: *Judeu* ag tý *Jesus* ki ge, he mū. Ēg pijé ka kanēn vānh pē tý ka kanēn há ki vin tí'. Ka pē tý ēg tý kym ký ki jógon mán tag vý jagy tū nī vē. Hā ký tóg Topē mý jagy tū tí, ti tý *Judeu* ag to há nī mán ký.

Topē tý Judeu ag krenkren han sór

²⁵Isý ājag mý nén ū kāmén sór vē, ājag tý mē ja tū ū, ha mē, ājag tý *Judeu* ag to é he tū nī jé. Ha vé, *Judeu* ū ag vý ver mē sór tū nýtí. Ū ag tóg mē sór mū. Kejēn vēnh kar tóg hā ra mē kán ke mū, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé, *Judeu* ag kar ke gé. ²⁶Ēn kā *Judeu* tý mēg mū ag tóg krenkren ke mū gé. Hā ký tag tóg ag to rán ký nī, ha mē: “ag krenkren han tí vý jun ke mū. *Jerusalém* tá tóg vēnh ven ke mū. Ēn vý *Jacó* krē ag tý inh vī mranh ja ēn tý vēnh pāte fón ke mū,” he tóg. ²⁷“Sý ag mré jykrén jan hā vē. Ag tý inh vī mranh tý sóg tū' he mū,” he ja tóg nī, Topē vī rán ki, *Judeu* ag to. ²⁸*Jesus* kato tē ag tóg mū ver. Ti káme sér mē

jāvānh ag nýtí ver. Hā ký ājag tóg ag nýtígtí ja ki Topē vī sér mēg mū. Hā ra ag jógióg ve ag vý Topē to há nýtí ja nýtí. Hā ký Topē tóg ag krē'krē to há nīnh ke mū gé kejēn, ti tý vāsý ag kuprēg ja nīn ký. ²⁹Topē tý ū to há nīn ký tóg ti to há nī. Ti tý ū kuprēg ký tóg kuprēg ký jē gé. Tý tū' hēnh ke tū tóg nī, Topē ti.

³⁰Vāsý ājag tóg Topē vī ki kagtīg ja nýtígtí gé. Hā ra Topē tóg ūri ājag jagāgtān, ājag tý ti ki ge jé, *Judeu* tý ti vī mranh mū ag nýtígtí ja ki. ³¹Ký ēn ag tóg ti vī mranh mūgtí ver, Topē tý kar ký ag jagāgtān jé, ti tý ūri ājag jagāgtān ri ke. ³²Ký Topē tóg ēg kar mý ēg tý ti vī mranh mū tag ven kán sór mū, ēg tý to jykrén mán jé. Ti tý ēg jagāgtān sór vē, ēg tý ti ki ge jé. Hā jé tóg ēg mý ēg tý ti vī mranh mū ven sór mū.

Topē jykre tý ēg jykre kāfór nī

³³Topē vý tý ūn mág pē nī, mýr, ha mē. Ti jykre vý vēnh kar kri nī kar nī. Ve kán jāvānh ēg nýtí. Nén ū kar ki kanhró ti nī mýr, nén ū kar to jykrén há han ti tí mýr. Ti tý nén to jykrén mū ve kán ke tū pē ēg nī. “Ti hýn hē ri ken ký tag han?” hēnh ke tū ēg tóg nī gé. To jykrén kórég ēg tóg nýtí. ³⁴Ū ný Topē tý nén to jykrén mū ki kanhró nī'? Ki kagtīg kar ēg nýtí. Ū ný Topē mý: “tag han ra, tag han tūg ra,” he tí'? Ū vý ti jyvēn ke tū pē nī. ³⁵Ū ný ti mý nén ū nīm', Topē tý ti mý kajām jé'? Nén kar vý tý ti tū nýtí mýr. Hā ký tóg ēg hā mý nén ū kar nīm tí, ēg jagāgtān ký. ³⁶Topē hā ne nén kar hynhan'. Ti hā jamēn ký ēg tóg nýtí. Nén ū kar vý ti jamēn ký nýtí gé. Hā ký ēg tóg ti hā mý vī há han ke mū. To krónh kēnh ke tū ēg nī, ga kri, kanhkā tá ke gé. Hā vē.

12

Topē mý ēg vēnh fēg ke mū

¹Inh kanhkā', Topē vý ājag jagāgtān. Hā ký sóg ājag mý: “ti mý vēnh fēg,” he mū. Ký tóg ēg tý ti mý nén ū pūn ri ke nī, ēg tý ti mý vēnh fēg ký. *Judeu* ag vý ag mēg tānh ký pūn tí. Ag jāvo ēg tóg ēg rīnrīr nýtīn ký ti mý vēnh fēg

tĩ. Gen kũ ājag tóg Topě jykre han ke mũ. ² Ęprã ke ag jykre han sór tũg nĩ. Topě vỹ ājag krĩ tãg han sór mũ. Kũ ājag tóg nén há han ki kanhró nỹtĩnh mũ. Vějykre kuryj han jé ājag tóg ke mũ. Kygněnh ke tũ ājag tóg nĩ. Tag ve sór tóg mũ, Topě ti. Tag hã to tóg ěg kanhrãn ke mũ.

³ Ha vé, Topě vỹ isar han, kũ sóg ājag jyvěnh há han ki kanhró nĩ. Hã kũ sóg ājag kar mũ tag tó mũ. Věsỹ ũn mág han sór tũg nĩ. “Tỹ inh ũn mág nĩ,” he tũg nĩ, ã tỹ tỹ ũn mág tũ nĩn kũ. Ęg kar vỹ Topě ki ge kũ nỹtĩ. Kũ tóg ěg kar tỹ nén ũ to tar han tĩ, ěg kar tỹ ti rãnrãj han jé. Tag to jykrén kũ jagně to é he tũg nĩ.

⁴ Ęg há to jykrén nĩ. Ti ki nỹtĩ vỹ e nỹtĩ, ěg pěn, ěg nĩgnó, ěg kaně, ěg nĩgrěg, ti kar ti. Ęg há ki nỹtĩ vỹ jagně kóm rãnrãj nỹtĩ kar nỹtĩ, vyr mũ. ⁵ Ge ěg nỹtĩ gé. Ę ěg nỹtĩ. Hã ra ěg tóg ěg tỹ *Cristo* ki ge kũ nỹtĩn kũ ěg há ri ke nỹtĩ. Kũ ěg tóg jagně ki rĩr ke mũ sir, ěg há ki nỹtĩ tỹ jagně ki rĩr tĩ ěn ri ke. ⁶ Hã ra ũ tóg nén ũ han há nĩgtĩ. Kũ ũ tóg nén ũ ũ han há nĩgtĩ gé, Topě tỹ to ěg tar han kũ. Ęg kã mĩ ũ mũ tóg: “ag jyvěnh nĩ,” he tĩ, *Jesus* ti. Kũ Topě tỹ ã mũ nén tó mũ hã tỹ ěg jyvěnh nĩ. ⁷ Ęg kã mĩ ũ mũ tóg: “ũn jagãgtar ag jagãgtãn nĩ,” he ti gé. Ti tỹ ã mũ tag tó kũ ěg jagãgtãn há han to tar nĩm nĩ. Ęg kã mĩ ũ mũ tóg: “inh vĩ kãmén nĩ,” he tĩ gé. Kũ to krónh ke tũg nĩ. ⁸ Ęg kã mĩ ũ mũ tóg: “ag mũ ag tỹ nén han ke mũ kãmén nĩ,” he tĩ gé. Kũ ã rãnrãj tag ki rĩr há han nĩ. Ęg kã mĩ ũ mũ tóg: “ã tỹ nén ũ nĩm mág nĩ, inh mũ,” he tĩ gé. Kũ ón kũ ti mũ nĩm sór tũg nĩ. Ęg kã mĩ ũ mũ tóg: “*culto* to pã'i vỹ tỹ ã nĩ,” he tĩ gé. Ę tỹ tỹ to pã'i nĩn kũ to jykrén há han nĩ. Ęg kã mĩ ũ mũ tóg: “ag jagãgtãn nĩ,” he tĩ gé. Kũ ti tỹ ã mũ ã tỹ ěg jagãgtãn ke tag tó kũ to mũ sér nĩm nĩ. Ęg tỹ jagně ki rĩr to ken hã vě.

⁹ Jagně to há tãvĩ nỹtĩm nĩ. Ón kũ jagně to há nỹtĩ sór tũg nĩ. Vějykre pãno to kórég tãvĩ nỹtĩm nĩ, kũ tovãnh kãn nĩ. Vějykre há hã mĩ mũm nĩ.

¹⁰ Jagně to há tãvĩ nỹtĩm nĩ, ājag tỹ ājag mré pafa mũ ag to há ri ke nỹtĩm nĩ, jagně to. Jagně mũ koměr hã vĩm nĩ, ěg tỹ pã'i mũ koměr hã vĩ ěn ri ke.

¹¹ Topě jykre to krónh ke tũg nĩ. Ti tỹ ājag mũ: “tag han ra,” he to jěnjěr nỹtĩ tũg nĩ gé. To vãsãn nĩ. Ti kuprĩg tỹ ājag mũ nén tó mũ ěn han nĩ. Kũ tóg ājag mũ sér tĩnh mũ. Ęg *Senhor* tũ han nĩ. ¹² Topě vỹ ěg mũ nén ũ há kar han ke mũ. Tag to mũ sér nỹtĩm nĩ. Kejěnh ājag tóg nén ũ jagy venh ke mũ, ti tugnĩn. Hã ra to krónh ke tũg nĩ. Topě mré vēmén kũ nỹtĩm nĩ. ¹³ Ęjag mré Topě ki rã ũ jagtar nĩn kũ ti jagãgtãn nĩ. ũ tỹ ājag to pasa kũ ti mũ: “inh mré nĩ,” hem nĩ.

¹⁴ Kejěnh ũ tóg ājag vóg kónãn sór mũ. Ęn to Topě mũ: “ti jagãgtãn nĩ,” hem nĩ. Ti to: “ti vóg kónãn nĩ,” he tũg nĩ.

¹⁵ Kejěnh tóg ũ mũ sér tĩ. Kũ ti mré mũ sér nỹtĩm nĩ gé. Kejěnh ũ tóg fỹ tĩ. Kũ ti mré fỹm nĩ gé. ¹⁶ Jagně mré vějykre pir hã han nĩ, hã vỹ: jagně to há, he mũ. Věsỹ ũn mág han sór tũg nĩ. Tỹ ũn kãsir ag mré ke nỹtĩm nĩ. “Ag mré ke vỹ tỹ inh nĩ,” hem nĩ, ũn kãsir ag to. Hěnh ri ke mũn ājag kã mĩ ũ tóg věnh kanhrãn mág to tar nĩ, ājag kãfór. Ti jé: “ag kãfór inh nĩ, věnh kanhrãn mág ja tag to,” he tũg.

¹⁷ Kejěnh ũ tóg ājag mũ nén ũ kórég han tĩ. Ge ra ti mũ nén ũ há hã han nĩ. Věnh kar mũ vĩ há tãvĩ han nĩ, ũ tỹ ājag to: “kygně ti huri,” he tũ nĩ jé. ¹⁸ Vãsãn nĩ, ājag tỹ ũ to krĩ rỹ han tũ nĩ jé, ājag tỹ věnh kar to krĩ kuprã nỹtĩ jé.

¹⁹ Inh kanhkã, ũ tỹ ājag mũ nén ũ kórég han mũ ra věnh kajãm sór tũg nĩ. Topě hã tóg ti to jũnh ke mũ. Hã kũ tag vỹ rán kũ nĩ, ha mẽ: “inh hã ne ājag kajãm ke mũ'. Inh hã ne ag mũ ven ke mũ', ag tỹ ag jykre kórég to jagãgtar ke ti, he tóg, ěg *Senhor* ti,” he ja tóg nĩ, Topě vỹ tỹ rán kũ nĩ ki. ²⁰ Kũ ũ tỹ ājag kato tẽ mũ mũ nén ũ há kar han nĩ. Ti kókĩr nĩn kũ ti mũ vějěnh ven nĩ. Ti hãghã kũ ti mũ goj ven nĩ. Gen kũ ã tóg ti mũ'a han ke mũ, ha vem nĩ, ã tỹ ti to há nĩn kũ, ti tỹ ã to kórég nĩ ra. ²¹ Věnh jykre há to krónh ke tũg nĩ. Kũ ěg tóg

tỹ vėjykre pãno tỹ tũ' henh ke mũ, ěg tỹ ũn kuryj mĩ mũn kỹ.

13

Ěg pã'i ag

¹ Ěg pã'i ag vỹ nỹtĩ. Kỹ tóg ěg tỹ ag tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kỹ há tĩ. Topě tỹ ag tỹ pã'i han hã vĕ, ag krĩn kỹ. Ti hã vỹ ũ tỹ tỹ pã'i nĩnh ke to jykrén tĩ'. ² Kỹ ag kato tĕ sór tũg nĩ. Topě hã vỹ pã'i ag vin tĩ, kỹ ag kato vãsãn tũg nĩ. Ũ tỹ ag kato vãsãnsãn mũ ag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, pã'i ag. ³ Ěg tỹ vėjykre há han kỹ ěg tóg pã'i ag vĕg mũ ra kanĕ jur ke tũ nĩ. Ũ tỹ vėjykre kórég han mũ ag vỹ vĕso kanĕ jur tĩ, pã'i ag ve kỹ. Kỹ ěg hỹn hĕ ri kenh ke mũ, ag tỹ ěg kanĕ jun tũ nĩ jé? Vėjykre há tãvĩ han jé ěg tóg ke mũ. Kỹ ag tóg ěg to vĩ há han ke mũ sir, pã'i ag. ⁴ Ěg pã'i ag ne ěg jyvĕn tĩ', ěg tỹ vėjykre há to tar nỹtĩ jé. Ag tỹ Topě tỹ ag mỹ nén tó mũ han hã vĕ. Ā tỹ vėjykre kórég han kỹ mũmĕg nĩ. Ā vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ, hã jé Topě tóg ag vin, ag tỹ ũn jykre kórég ag vóg kónãn jé. ⁵ Hã kỹ ag tỹ nén tó mũ han nĩ, ag tỹ ājag to jũ tũ nĩ jé. Ājag kakã kavĕnh ti tĩ gé, ājag tỹ pã'i ag vĩ han tũ nĩn kỹ. Hã kỹ ki króm sórm nĩ.

⁶ Kỹ *governo* mỹ *imposto* kajãm nĩ gé. Topě tỹ ag mỹ vĕnh rãnrãj nĩm ja ěn han ag tóg tĩ, *governo* mỹ rãnrãj tĩ ag. Kỹ ag mỹ kajãm nĩ. ⁷ Kỹ ājag név kajãm kãn nĩ, *governo* mỹ ke gé. Ājag tỹ pã'i ũ mỹ *imposto* kajãm ken kỹ ti mỹ ven nĩ, jãnkamy ti. Ājag pã'i ag kamĕg nĩ, ag mỹ komĕr hã vĩm nĩ.

Topě jykre hã mũ mũm nĩ

⁸ Ājag név kajãm kãn nĩ. Mré hã jagnĕ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ gé. Ěg tỹ jagnĕ to há nỹtĩn kỹ ěg tóg Topě tỹ ěg jyvĕn mũ ěn ki króm kãn mũ sir. ⁹ Ha vé, Topě tóg ěg mỹ: “ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, kỹ ā mén tũ mré nỹ tũg nĩ gé,” he ja nĩ. Kỹ tóg: “ũ tén tũg nĩ, nén ũ péju tũg nĩ, ũ to ón tũg nĩ, nén ũ to én tũg nĩ gé,” he ja nĩ gé. Ti tỹ ěg jyvĕn vỹ e nỹtĩ. Hã ra ěg tóg ěg tỹ ti tỹ ěg jyvĕn

kar tỹ ũn pir han sór kỹ: “ã régre ki rĩr há han nĩ. Ā tỹ vĕnh ki rĩr há ri ke han nĩ,” henh ke mũ. ¹⁰ Ěg tỹ ěg régre kar ki rĩr há nỹtĩn kỹ ěg tóg ag mỹ nén ũ kórég han ke tũ nĩ. Ěg tỹ jagnĕ ki rĩr há nỹtĩn kỹ ěg tóg Topě tỹ ěg jyvĕn ěn ki króm kãn ke mũ.

¹¹ Vãsãn nĩ. Vėjykre kórég tovãnh kãn nĩ. Ti tỹ ěg kren han ke kurã vỹ kakó pĕ tĩ ha. Ěg tỹ ti ki ge vĕn kỹ tóg ver kuvar gy ja nĩ. Hã ra tóg ũri kakó tãvĩ tĩ ha. ¹² Kutu tag tũg ke nĕ ha. Tỹ vaj ke ti nỹ ha. Ti tỹ kãnhmar kãtĩg ke to ken hã vĕ. Hã kỹ vėjykre kavĕj ěn han mãn sór tũg nĩ. Ěg tỹ kurã ki nén han tĩ ěn han nĩ, vėjykre kuryj ti, ěg tỹ vėjykre há han kỹ vėjykre kórég kato tĕ jé, tỹ tũ' he jé. ¹³ Ěg tỹ kurã mũ tũg há han tĩ ěn ri ke han nĩ. Ag tỹ *baile* ki nén ũ vĕnh mỹ han tĩ ěn han tũg nĩ. Kronkron tũg nĩ gé. Fag to én tũg nĩ. Kỹ fag mré nỹ tũg nĩ, ag mré ke gé. Jagnĕ to jũ tũg nĩ gé. Jagnĕ tũ to én tũg nĩ gé. ¹⁴ Ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tãg hã han nĩ. Ěg tỹ nén to én mũ ěn han mãn sór tũg nĩ. Ěg jykre pãno kórég tovãnh kãn nĩ.

14

Jesus ki ge kỹ nỹtĩ fag tỹ jagnĕ to há nỹtĩnh ke

¹ Ũ tóg krój nỹtĩ ver. Tope jykre ũ tóg ver ag mỹ jagy tĩ, ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ra. Ũ tỹ ge tovãnh tũg nĩ. Ag mỹ: “ěg mré Topě vĩ mĕnh kãtĩg nĩ,” hem nĩ. Ag mỹ komĕr hã vĩm nĩ, ag tỹ kygnĕ kỹ. ² Ũ tóg nén kar ko tĩ, jãvo ũ tóg nén ũ nĩ ko vãnh nĩ, kỹ tóg ěkré hã ko tĩ. “Vĕnh kãgrã tỹ topě mỹ ag tóg pũn ja nĩ, nén ũ nĩ ěn ti. Hã kỹ sóg ko sór tũ nĩ,” he ag tóg tĩ, ũn krój ag. ³ Hã ra ājag kã mũ ũ ag tóg ge ra ko tĩ, vĕnh kãgrã tỹ ag mỹ tỹ nén ũ tũ nĩn kỹ. Ājag tỹ ko kỹ ũ tỹ ko vãnh ěn to é he tũg nĩ. Kỹ ājag tỹ ko vãnh nĩn kỹ ũ tỹ ko mũ ěn to: “ti kórég han ti tĩ,” he sór tũg nĩ gé. Vĕjĕn to jagnĕ mỹ vĩ tũg nĩ. Ā mré tóg Topě ki rã kỹ jĕ gé, ũ tỹ ko mũ ti, kỹ ti to vĩ tũg nĩ. ⁴ *Jesus* mỹ rãnrãj tĩ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg kar. Hã kỹ tóg vĕnh mỹ tĩ, ěg

tỹ jagně to vĩ sór ký. Ủ tỹ ẽg mỹ vĩnh ke mũ vĩ tỹ ẽg *Senhor* ti nĩ, ẽg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn ký. Hã ra ẽg kar vĩ há nỹtĩnh ke mũ, kurã ẽn kã, ha vem nĩ, ẽg *Senhor* tỹ ẽg tar han ký.

⁵ Ủ tóg vẽn kán ke kurã to: “kurã kórég,” he tĩ, kurã ủ to ke gé. Jãvo ủ tóg kurã kar to: “kurã há,” he tĩ gé. Há kar ti nỹtĩ, ãjag tỹ kurã han mũ ti. Ký ãjag tỹ nén to jykrén mũ ẽn hã han nĩ.

⁶ Ẽg kar vĩ ẽg *Senhor* jykre mũ mũ sór mũ. Hã ký ủ tóg kurã kórég han sór tĩ, ti jykre mũ tĩ jé. Jãvo ủ tóg kurã kórég han vãn hã, ti jykre mũ tĩ jé gé. Há kar ti nĩ.

Kỹ ủ tỹ nén ủ kar ko mũ vĩ ge nĩ gé. Ẽg *Senhor* jykre mũ tĩ hã jé tóg ko tĩ gé. Jãvo ủ tóg nén ủ nĩ ko vãn hã. Ẽn vĩ ẽg *Senhor* jykre mũ tĩ hã jé ko vãn hã gé. Há kar ti nĩ, ẽg tỹ nén ủ nĩ ko mũ ti, ẽg tỹ ko vãn ti ke gé.

⁷ Ẽg pijé ẽg jykre han ke mũ', ẽg tỹ ga kri mũn ký. Ký ẽg ter ken ký ẽg pijé ẽg jykre ki ter ke mũ gé'. ⁸ Ẽg tỹ ga kri mũn ký ẽg tóg ẽg *Senhor* jykre hã han ke mũ. Tĩ tũ han hã jé ẽg tóg ga kri mũ nĩ. Ký ẽg ter ken ký ẽg tóg ti jykre hã ki ter ke mũ gé'. Ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tũ kar vĩ tỹ ẽg nỹtĩ. ⁹ Ẽg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ hã jé tóg ter ja nĩ. Hã jé tóg rĩr mãn ja nĩ gé. Tĩ tỹ tỹ ẽg *Senhor* nĩ hã jé tóg ter ja nĩ, vẽn kar pã'i, ùn rĩnrĩr mũ ag pã'i, ùn kãgter mũ ag pã'i ke gé.

¹⁰ Ký ãjag tỹ hẽ ri ken ký jagně to vĩ sór nẽ? ãjag tỹ hẽ ri ken ký jagně to é he nẽ? Topẽ hã vĩ ẽg jykre ve kãn ke mũ, ẽg kar, ti tỹ ẽg jé prẽr ken ký.

¹¹ Hã ký tag tóg rán ký nĩ, ha mẽ. “Rĩr inh jẽ nĩ,” he tóg, ẽg *Senhor* ti. “Vẽn kar vĩ inh krẽm grĩnh kenh ke mũ, ha vem nĩ. Vẽn kar vĩ inh mỹ: ùn mág vĩ tỹ ã nĩ, henh ke mũ, he ti, Topẽ ti,” he tóg, Topẽ vĩ tỹ rán ký nĩ ki. ¹² Ẽg kar vĩ Topẽ rĩnja tá nỹtĩnh ke mũ, ký tóg ẽg jykre tugnỹm ke mũ. Ẽg hã ki tóg jẽmẽn ke mũ, ẽg tỹ nén han ja ẽn to.

¹³ Hã ký jagně to vĩ mãn tũg nĩ.

Jagně to: “kórég ti nĩ,” he mãn tũg nĩ. ãjag tỹ nén ủ han ken ký: “isỹ tag han ký inh régre mỹ inh ve ký Topẽ vĩ mranh ke tũ nĩ vĩ?” he jé ẽg tóg ke mũ.

¹⁴ Tag ki kanhró inh nĩ, ha mẽ: vẽn pijé ẽg kavénh tĩ'. *Jesus* tỹ tón hã vẽn. Nén ủ tũ vẽn, vẽn ti. Ẽg tỹ ko jafã tãvĩ vẽn. Hã ra ủ tóg nén ủ nĩ to: “vẽn kãgrá mỹ ag tóg pũn ja nĩ, vẽn mẽg ẽn nĩ ti. Hã ký sóg ko ký Topẽ vĩ mranh tĩ,” he tĩ. Ủ tỹ tag tóg mũ jykre kavénh ti tĩ, ti tỹ ge ra kon ký. ¹⁵ Inh mỹ tóg tỹ Topẽ vĩ mranh tũ nĩ, isỹ nén ủ nĩ ko tag ti. Hã ký sóg ko mũ sir. Ký inh régre ủ tóg isỹ ko ve ký ko sór mũ gé sir. Hã ra tóg ti hã mỹ Topẽ vĩ mranh ri ke nĩ. Ký tóg ko ký isugrĩn Topẽ vĩ mranh mũ sir. Ký tóg nũgme ki kutẽn ke mũ sir. Ký tóg isỹ inh jẽn tugnĩn ti tén ri ke nĩ sir, *Cristo* tỹ ùn jagfy ter ja ẽn ti. ¹⁶ Ký tag han sór tũg nĩ, ủ tỹ ãjag tỹ nén han mũ to ãjag to vĩ tũ nĩ jé. Há ti nĩ vẽn, ãjag tỹ kon ký. Hã ra ủ tỹ ãjag jẽn to ãjag to vĩn ký ko sór tũg nĩ. ¹⁷ Topẽ tỹ tỹ ẽg *Senhor* nĩn ký ẽg jẽn tóg tỹ nén ủ tũ nĩ ha mỹr. Ký tóg ẽg tỹ nén ủ nĩ ko tũ ra ẽg mỹ tỹ nén ủ tũ nĩ. Nén ủ ủ to ẽg jykrén ke mũ ha, hã vĩ: vẽn jykre kuryj, he mũ, vẽn jykre kusa, vẽn jykre sér, Topẽ kuprĩg tỹ mỹr, ẽg jagrẽ tãg tỹ, he tóg. ¹⁸ Ẽg tỹ gen ký *Cristo* jykre han ký tóg Topẽ mỹ há tĩ ha, ẽg jykre ti. Ký tóg ẽg mré ẽprã ke ag mỹ há tĩ gé sir, ha vem nĩ.

¹⁹ Ký ẽg jé jagně krĩ kuprãg hã to jykrén. Ẽg jé jagně tar han sór. ²⁰ Ký tóg ẽg tỹ nén ủ nĩ ko to ẽg régre tỹ tỹ prãn h ke han ký kórég nĩ. Vẽn kar vĩ há nĩ. Hã ra ủ tóg vẽn ù to jykrén kónãn sór mũ, ti tỹ to Topẽ vĩ mranh ký. Tĩ tỹ ge ra kon ký tóg tỹ prãn h ke mũ sir. ²¹ Ký tóg kórég nĩ, ẽg régre tỹ ẽg tugnĩn Topẽ vĩ mranh ký. Hã jé nén ủ nĩ ko tũg nĩ, ã régre tỹ to tỹ prãn h kenh mẽ tĩn ký. Tĩ rĩnve goj fa kron tũg nĩ gé. Nén ủ tỹ ã régre tỹ Topẽ vĩ mranh han ẽn tovãn h kãn nĩ. ²² ã tỹ nén ủ to: “kórég tũ ti nĩ,” hen ký Topẽ hã mỹ tóg nĩ. Hã ra ã régre rĩnve han tũg nĩ, ti tỹ ã mỹ há nĩ ra, ã régre tỹ ã tugnĩn Topẽ vĩ mranh tũ nĩ jé. ã tỹ Topẽ tỹ ã

Ẽg tỹ jagně to fen ke

mỹ nén tó mũ hã han kÿ tóg há nĩ, kÿ ã tóg jatu nĩ, ha vem nĩ. ²³ Û tóg ko tĩ, hã ra tóg ti tÿ ko kÿ: “isÿ Topê vĩ mranh mÿ vÿ?” he mũ sir. Ti tÿ ge ra kon kÿ tóg to krĩ kufy nĩ sir. Kÿ tóg Topê vĩ mranh mũ sir. Ëg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ ãg tóg ti tũ hã han sór mũ sir. Ëg tÿ nén ù to: “tag han kÿ inh mÿ ti vĩ mranh mũ vÿ?” he n kÿ ãg han ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ãg ti vĩ mranh mũ.

15

Ëg tÿ ãg mré ke ag to há nÿtĩnh ke

¹ Ha vé, tar ãg nÿtĩ. Hã kÿ tóg ãg tÿ ùn krój nÿtĩ ag to fen nÿtĩnh há tĩ. “Ën tóg inh mÿ há nĩ, hã kÿ sóg han sór mũ,” he n kÿ ãg tóg nĩ. ² “Mÿ inh régre mÿ há nĩ vÿ?” he jé ãg tóg ke mũ. Ti tÿ ti mÿ há tũ nĩn kÿ ãg han ke tũ nĩ. Ëg tÿ ti tar han sór vè, ãg tÿ nén han mũ kar tÿ. ³ Cristo pijé ti tÿ nén to én mũ ãn han ja nĩgtĩ. Hã kÿ tóg ãg jagfy jagtar ja nĩgtĩ. Kÿ tóg Topê mÿ: “ã to ag tóg vĩ kónãn tĩ, ã kato tẽ ag. Hã ra ag vĩ vÿ inh kri kutẽnh ke mũ,” he ja nĩ. Ti mur tũg ki Topê vĩ tó tĩ ù tóg ti vĩ tag rán ja nĩ, hã ra tóg ge nĩ. ⁴ Hã ra Topê tóg ãg kanhrãn sór mũ. Hã kÿ tóg ti vĩ tó tĩ ag mÿ: “ha rán,” he ja nĩgtĩ. Hã kÿ ag tóg ránrán ja nĩgtĩ. Ën ve kÿ ãg tar nÿtĩ, Jesus jykre mĩ mũ to. Kÿ ãg tÿ prãnh kenh ke tũ nĩ. Kÿ ãg tóg ãg tÿ kanhkã tá nén venh ke mũ ãn kã jatu' he n kÿ ãg tóg ge. ⁵ Topê vÿ ãg to fen kÿ nĩ. Ti hã vÿ ãjag tÿ jagnẽ to fen han ke mũ, ti kóm, ãjag tÿ ti mré jykre pir nÿtĩ jé, ãjag tÿ Jesus Cristo ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Ëg tÿ to vãsãn han ki kanhró tóg nĩ. ⁶ Kÿ ãjag tóg jagnẽ mré ãg jóg tÿ Topê to: “ùn mág vÿ tÿ ti nĩ,” he n kÿ ãg tóg ge. Vẽnh vĩ pir han jé ãjag tóg ke mũ, ti to, ãg Senhor tÿ Jesus Cristo to ke ge.

Fóg ag mré kanhgág ag tÿ Topê vĩ mẽnh ke

⁷ Hã kÿ jagnẽ to há nÿtĩn nĩ. Cristo tÿ ãg to há nĩ ri ke nÿtĩn nĩ, jagnẽ to. Kÿ ù tóg ãjag jykre ve kÿ Topê to: “ùn mág vÿ tÿ ti nĩ,” he n kÿ ãg tóg ge. ⁸ Tag to jykren nĩ, ha mẽ. Cristo vÿ Judeu ag

ki rĩr jé kãtĩg ja nĩ, ti tÿ Topê tÿ vãsÿ ãg jógjóg ve ag mÿ nén tó ja ãn han jé. Ën ve kÿ ãg tóg Topê tÿ vẽn vĩ há hã tó tĩ ki kanhrãn mũ. ⁹ Kÿ tóg povo ù ag jagãgtãn gé. Kÿ ag tóg ti tugrĩn Topê mÿ vĩ há han mũ gé sir, fóg ag, kanhgág ag ke gé. Hã kÿ Davi tóg tag rán ja nĩ gé, ha mẽ: “tag tugnĩn sóg ã mÿ vĩ há han ke mũ, fóg ag rĩnve, kanhgág ag rĩnve ke gé. Ag rĩnve sóg ã mÿ jãn ke mũ, ã jiji tó kÿ,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. ¹⁰ Kÿ tag tóg rán kÿ nĩ gé. “Fóg', kanhgág', mÿ sér nÿtĩn nĩ, Judeu ag mré hã, ti tũ ag mré hã,” he tóg mũ gé, Topê vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. ¹¹ Kÿ tag tóg rán kÿ nĩ gé. “Fóg', kanhgág', ãg Senhor mÿ vĩ há han nĩ. Topê to vĩ há han kãn nĩ, povo kar',” he ja tóg nĩ gé. ¹² Kÿ Isaías vÿ Cristo to: “Jessé krẽ'krẽ ù vÿ tÿ ùn mág jẽnh mũ, Davi panh ãn krẽ'krẽ ù. Kÿ tóg tÿ povo kar ag pã'i mág jẽnh mũ. Fóg ag vÿ kanhgág ag mré ti ki ge sór ke mũ,” he ja tóg nĩ. ¹³ Topê hã ne ãg mÿ ven ke mũ', nén ù há kar, hã kÿ tóg ãg mÿ tó ja nĩ. Ti hã ki ãjag tóg ge kÿ nÿtĩ. Ti hã vÿ ãjag fe tÿ mrin kenh ke mũ. Ti hã vÿ ãjag krĩ kuprãg ke mũ'. Topê kuprĩg vÿ tÿ ãjag jagrẽ nĩ. Kÿ tóg nén kar han há nĩgtĩ. Ti hã vÿ ãjag tar han ke mũ', ãjag tÿ Topê tÿ ãg mÿ nén ù há ven ke ãn to tar nÿtĩ jé, ãjag tÿ tag hã mĩ ãkren jé.

Paulo rãnrãj

¹⁴ Inh kanhkã', vÿjyre há han kÿ ãjag tóg nÿtĩ. Isÿ ãjag mÿ tó tũg ki ãjag tóg ki kanhrãn ja nĩ. Vég isóg nĩ nĩ. Hã kÿ ãjag tóg jagnẽ jyvẽn ki kanhró nÿtĩ gé. ¹⁵ Inh vẽn rá tag ki sóg ãjag mÿ nén ù tÿ hẽn ri ke kãmén, ti tÿ inh mÿ sér tĩn kÿ, sÿ ãjag vég tũ ra. ãjag mÿ sóg kãmén há han, ãjag tÿ kã jatu tũ nĩ jé, ãjag tÿ mẽg mũ tag kã. Topê ne tag to inh jẽnẽ'. Tag to tóg isar han'. ¹⁶ Inh jé tóg prẽr, isÿ povo kar mÿ Jesus Cristo kãmén jé. Kÿ sóg ti tũ ki rĩr jẽ nĩ. Topê vĩ sér tó sóg tĩ, fóg ag mÿ, kanhgág ag mÿ ke gé. Ag tÿ ti ki ge kÿ tóg ti mÿ sér tĩ, Topê kuprĩg tÿ ag tÿ ùn há han kÿ,

ag tỹ tỹ Topẽ tũ nỹtĩn kỹ. Inh rãnrãj hã vë.

¹⁷ Tỹ sóg *Jesus Cristo* rãnrãj han tĩ nĩ, Topẽ tỹ isar han kỹ. Kỹ inh rãnrãj tóg inh mỹ sér tĩ. ¹⁸ Kỹ sóg ãjag mỹ *Cristo* tỹ inh mỹ vënh rãnrãj nĩm ja hã tỹ vëmén sór mũ. Fóg ag mré kanhgág ag tỹ ti ki ge jé tóg isar han tĩ, isỹ ti vĩ tó tag to. Inh vĩ mẽ kỹ ag tóg ti ki ge sór mũ, ag tỹ inh jykre ve kỹ ke gé. *Jesus Cristo* tỹ nén han mũn hã vë. ¹⁹ Nén ve vãnh han sóg tĩ gé, Topẽ tỹ isar han kỹ. Ti kuprĩg tỹ inh krĩn kỹ sóg han tĩ. Kỹ sóg vënh kar mỹ ti vĩ tó ja nĩgtĩ, *Jerusalém* tá. Tá kãkutẽ kỹ sóg ga kar mĩ tĩg ja nĩgtĩ gé, ga tỹ *Ilíria* mĩ hã. Vënh kar mỹ sóg *Cristo* kãme sér tó ja nĩgtĩ. ²⁰ Û tỹ tá jun tũ ra sóg tá jun vén ja nĩgtĩ, sỹ tá ti vĩ tó vén jé, ag tỹ vãhã *Cristo* kãme mẽ jé. Inh hã ne ag mỹ tó vén sór ja nĩgtĩ', isỹ ù rãnrãj ja ki rãnrãj tũ nĩ jé. ²¹ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ù tỹ ti vĩ mẽ ja tũ ên ag vỹ mẽnh ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ rá ki. Sỹ ti vĩ tag hã ki króm sór vë.

Paulo tỹ Roma ra tĩg sór

²² Hã kỹ sóg ãjag tá jun ja tũ nĩ ver, sỹ ãjag venh há hã ra. ²³ Tag ki sóg inh rãnrãj han kãn huri. Vãsỹ sóg to jykrén, sỹ ãjag venh tĩg jé. ²⁴ Kỹ tóg hën ri ke mũn inh mỹ ki króm kenh mũ ha. Sỹ ga tỹ *Espanha* ra tĩg sór vë. Ra tĩg kỹ sóg ãjag venh rãnh mũ. Kỹ tóg há tĩnh mũ, ãjag tỹ inh jagãgtãn kỹ. Kỹ sóg tĩg há han ke mũ, *Espanha* ra. Hã ra sóg ãjag mré nĩ sĩ han sór mũ, ãjag tỹ isar han jé.

²⁵ Hã ra sóg ver *Jerusalém* ra tĩg sór mũ. Sỹ tá Topẽ tũ ag mỹ jãnkamy ma tĩg ke vë. ²⁶ Ga tỹ *Macedônia* tá *Jesus* mré ke ag vỹ inh mỹ jãnkamy vìn, ga tỹ *Grécia* tá ke ag ke gé, isỹ *Jerusalém* tá ãg mré ke tỹ jagtar nỹtĩ ên ag mỹ nĩm jé. ²⁷ Ag kar mỹ tóg sér tĩ, ag tỹ *Jerusalém* tá ke ag mré jãnkamy tỹ vënh kãpãm kỹ. Hã ra tóg inh mỹ há tĩ gé. *Jerusalém* tá ke ag vỹ *Jesus* ki ge vén, *Judeu* ag. Kỹ fóg ag vỹ ag tugrĩn *Jesus* kãme mẽ ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg *Judeu* ag tũ mãn ja nĩ, hã vỹ: Topẽ vĩ, he mũ. Kỹ tag tóg há nĩ, ag tỹ vënh

kaja jé ag tũ tỹ vënh kãpãm kỹ, ag jãnkamy ti.

²⁸ Isỹ tag han kãn kỹ, sỹ ag mỹ jãnkamy tag vìn kar kỹ sóg ãmã tỹ *Roma* tá nĩ sĩ han kar kỹ ga tỹ *Espanha* ra tĩg sór mũ ha. ²⁹ Ha mẽ, isỹ ãjag ki jun kỹ *Cristo* vĩ vỹ ãjag mỹ sér tĩnh mũ, ãg tỹ jagnẽ mré ti to vëmén kỹ, isỹ ãjag mỹ ti vĩ tón kỹ, ha vem nĩ. Ti vĩ sér to tóg ãg mỹ sér tĩnh mũ.

³⁰ Inh kãhkã', ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ ãjag tóg nỹtĩ. Kỹ ãjag tóg jagnẽ to há nỹtĩ gé, Topẽ kuprĩg tugrĩn. Kỹ sóg ãjag mỹ tag to vĩ sór mũ gé, ha mẽ. Iso Topẽ mré vĩm nĩ, inh mré. To krónh ke tũg nĩ. ³¹ *Judéia* tá ag e nỹtĩ, ù tỹ *Jesus* kato tẽ mũ ag. Kỹ ag tóg inh kato tẽ sór mũ gé. Kỹ iso Topẽ mré vĩm nĩ, ti tỹ inh jy nĩgãn jé. Û tỹ *Jerusalém* tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tỹ inh mỹ vĩ há han jé, sỹ jãnkamy ên tỹ ag mỹ nĩm kỹ. ³² Tá kãtĩg kỹ sóg ãjag ki jun há han ke mũ. Kỹ tóg ãg kar mỹ sér tĩnh mũ, sỹ ãjag mré nĩn kỹ, isĩg ke tag tỹ Topẽ mỹ há nĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg isar han ke mũ sir.

³³ Topẽ vỹ ãg krĩ kuprãg tĩ. Kỹ sóg ti mỹ to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag krĩ kãnhvy han jé. Hã vë.

16

Paulo tỹ ùn e mĩ êkrég tĩ

¹ ãjag mỹ sóg ãg mré ke fi tó sór mũ, *Febe* fi. Tỹ fi tóg ãmã tỹ *Cencreia* tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ fag kófa nĩ, tá *igreja* to. ² Fi tỹ kejën ãjag ki jun kỹ fi mỹ: “ha kãrã,” hem nĩ. Kỹ fi mỹ nén tỹ fi mỹ tũ ên ven kãn nĩ. Û tỹ hën ri ke jagãgtãn fi huri, inh ke gé.

³ *Priscila* fi mĩ sóg êkrég tĩ, fi mén tỹ *Áquila* mĩ ke gé. Inh mré fag tóg rãnrãj mág, *Jesus Cristo* rãnrãj han kỹ. ⁴ Isugnĩn fag tóg kãgter kren, inh jy nĩgãn kỹ. Tag hã mĩ sóg êkrég tĩ, kỹ sóg fag to há tãvĩ nĩ. Kỹ fóg kar kã mĩ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ tag tugrĩn fag to há nỹtĩ gé. ⁵ Fag ãn krêm ù ag tóg vënh mãn tĩ gé, *culto* han jé. Ên fag mĩ sóg êkrég tĩ gé.

Iso há ù vỹ nĩ gé, hã vỹ: *Epêneto*, he mũ. Ga tỹ *Asia* tá ù tỹ *Jesus* ki rã vén

mũn hã vë. Ti mĩ sóg êkrég tĩ gé. ⁶ Kĩy *Maria* fi vỹ nĩ gé. Ājag mỹ fi rãnhraj mág. Fi mĩ sóg êkrég tĩ gé. ⁷ Kĩy sóg *Adrônico* mĩ êkrég tĩ gé, *Júnia* fi mĩ ke gé. Inh kanhkã fag vë. Inh mré fag tóg sigse kũ nỹtĩ ja nĩgtĩ gé. *Apóstolo* ag kã mĩ fag tóg tỹ ùn mág nỹtĩ. Vãsỹ fag tóg *Jesus* ki ge jëg, isỹ ti ki rã tũg ki.

⁸ *Ampliato* mĩ sóg êkrég tĩ gé. Ti to sóg há tãvĩ nĩ, ãg *Senhor* tigrĩn. ⁹ Kĩy sóg *Urbano* mĩ êkrég tĩ gé. Inh mré tóg *Cristo* rãnhraj han tĩ. Kar kũ iso há ù vỹ nĩ gé, *Estáquis* ti. Ti ki sóg êkrég tĩ gé. ¹⁰ *Apeles* mĩ sóg êkrég tĩ gé. *Cristo* tovãnh jãvãnh ja ti nĩ. *Aristóbulo* mré ke fag mĩ sóg êkrég tĩ gé. ¹¹ Kar kũ inh kanhkã ù vỹ tá jë gé, *Herodião* ti. Ti ki sóg êkrég tĩ. Kĩy sóg *Narciso* mré ke fag mĩ êkrég tĩ, ù tỹ fag kã mĩ ãg *Senhor* ki ge kũ nỹtĩ fag.

¹² Kĩy sóg *Trifena* fi ki êkrég tĩ, *Trifosa* fi mĩ ke gé. Ëg *Senhor* mỹ fag rãnhraj mũgtĩ. Kĩy sóg iso há tãvĩ ù fi mĩ êkrég tĩ gé, hã vỹ: *Péside*, he mũ. Ëg *Senhor* mỹ rãnhraj to fi tar tãvĩ nĩ. ¹³ Kĩy sóg *Rufo* mĩ êkrég tĩ. Topẽ ne ti kuprëg', ti mỹnh fi ke gé'. Inh mỹ fi tóg tỹ inh mỹnh ri ke nĩ. ¹⁴ Kĩy sóg *Asíncrito* mĩ êkrég tĩ, *Flegonte* mĩ ke gé, *Hermes* mĩ ke gé, *Pátrobas* mĩ ke gé, *Hermas* mĩ ke gé, ag mré Topẽ vĩ mē jé vënh mãn tĩ ag mĩ ke gé. ¹⁵ Kĩy sóg *Filólogo* mré *Júlia* fi mĩ êkrég tĩ, *Nereu* mré ti ve fi mĩ ke gé, *Olimpas* mĩ ke gé, kar kũ fag mré *Jesus* vĩ mē jé vënh mãn tĩ fag mĩ ke gé, Topẽ tũ kar ag mĩ, fag mĩ.

¹⁶ Kĩy jagnë ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagnë nĩgé kãgmĩ kũ. *Cristo* ki ge kũ nỹtĩ kar vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ, ãmã kar ki ke ag, fag ke gé.

Ón kũ vënh vĩ há mē sór tũg nĩ

¹⁷ Nén ù tó sór sóg mũ gé ver ãjag mỹ. ù ag tóg ãjag tỹ jagnë to jũ han sór mũ. Ājag tỹ jagnë vĩ kafãn kónãn han sór ag tóg mũ. Ag pijé ãjag tỹ Topẽ vĩ mē ja ãn ri ke tó tĩ'. ãn ag vĩ mē sór tũg nĩ. ¹⁸ Ag pijé ãg *Senhor* tỹ *Cristo* rãnhraj han sór tĩ'. Ag nug hã ki rĩr ag tóg tĩ'. Ón kũ ag vỹ vỹ mē há tĩ, kũ ù tỹ hën ri ke ag tóg kri fi sór mũ, ù tỹ nén

ũ vënh mỹ to jykrén tũ ag. Inh mỹ tóg ag tỹ ù tỹ ge krĩn kónãn ha mē tĩ. Kũ ag vĩ mē sór tũg nĩ.

¹⁹ Ājag tỹ Topẽ vĩ kri fig mũ tag vỹ mē há tĩ. Vënh kar vỹ mē, kũ tóg inh mỹ sér tĩ sir, ãjag to. Kũ tóg ãjag tỹ vëjykre há ki kanhró nỹtĩnh há tĩ. Ājag tỹ vëjykre pãno to jykrén tũ nĩn kũ tóg há tĩ gé.

²⁰ Topẽ vỹ ãg krĩ kuprãg tĩ. Kãnhmar tóg ãg mỹ *Satanás* tỹ tũ' henh ke mũ gé, ha vem nĩ. Kũ tóg ãjag vóg mãn ke tũ nĩ ha.

Ëg *Senhor* tỹ *Jesus* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag mỹ ti tỹ nén ù há ãn vin jé.

Paulo mré ke ag tỹ Roma ki ke fag mĩ êkrég tĩ

²¹ Inh mré Topẽ rãnhraj han mũ tỹ *Timóteo* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé, *Lúcio* ti ke gé, *Jasão* ke gé, *Sosípatro* ke gé, inh kanhkã ag.

²² ù tỹ *Paulo* mỹ tag rán mũ vỹ tỹ inh nĩ, hã vỹ: *Tércio*, he mũ. Kũ sóg ãjag mĩ êkrég tĩ gé, ãjag tỹ inh mré ãg *Senhor* ki ge kũ nỹtĩn kũ.

²³ *Gaio* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ. Ti ãn krëm sóg jë, kũ ãg tóg ti ãn krëm *culto* han tĩ. *Erasto* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé, ù tỹ ãmã jãnkamy ki rĩr tĩ ãn ti. Ëg régre tỹ *Quarto* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé. ²⁴ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag kar tar han jé. Ha vë.

Topẽ mỹ ãg vĩ há han ke

²⁵ Ha mē, ãg jé Topẽ mỹ vĩ há han. Ëg tar han ki kanhró tóg nĩ, ãg tỹ ti ki rã kar krónh ke tũ nĩn jé. Sỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ sér tó mũn hã vë, *Jesus Cristo* kãmén kũ. Vãsỹ ãg tóg mē ja tũ nĩ, ti vĩ sér tag ti. Ëg tỹ vãhã mē vë, Topẽ tỹ ãg mỹ to vëjykre nĩm kũ. Prỹg tỹ hën ri ke ki ag tóg mē ja tũ nĩ, ãg jo ke ag. ²⁶ ùri hã ãg tóg mēg mũ. Vãsỹ Topẽ vĩ rán tĩ ag vỹ ãg tỹ ùri mēg mũ tag tó ja nĩgtĩ. Kũ Topẽ tóg tag to: “*povo* kar mỹ kãmén nĩ, fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ, *Judeu* ag mré hã,” he ja nĩ, ãg tỹ ti vĩ mē kũ ti ki ge jé, ti vĩ kri fi jé, ti tỹ tỹ ãg *Senhor* kar jë jé. Ti tỹ nén kar han tũg ki tóg nĩ nĩ, Topẽ ti, ù tỹ ti han ja tũ ra.

Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé. Gen kỹ tóg
nĩnh mũ.

²⁷ Ti hã ne ti pir mỹ nén ù kar ki
kanhró nĩ', Topẽ ti. *Jesus Cristo* hã tóg
ẽg mỹ Topẽ ven ke mũ. Kỹ ẽg tóg ti hã
mỹ vĩ há han sór mũ. Krỹg henh ke tũ
tóg nĩ, ẽg tỹ ti mỹ vĩ há han mũ ti. Hã
vẽ.

PAULO TỠ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG MỠ CARTA VE

¹ Paulo tỡ rá vễ. Isỹ ẽmã tỡ *Corinto* tá ke ag mỡ rán hã vễ. Kỡ ẽg rẻgẻ tỡ *Sóstenes* vỡ inh mẻ rỏn mỡ gẻ. Topẻ hã ne inh kuprẻg', kỡ tỏg inh jẻ prẻr, *Jesus Cristo* tỡ inh fẻg jẻ, sỡ tỡ ti *apóstolo* jẻ jẻ sir. Hã kỡ sỏg ảjag mỡ rán mỡ. ² *Corinto* tá ảjag tỏg vẻnh mỏn tỡ, Topẻ vỡ mẻ jẻ. Topẻ tỡ vỡ tỡ ảjag nỡtỡ. ảjag jẻ tỏg prẻr, ảjag tỡ tỡ *Jesus Cristo* mẻ ke nỡtỡn jẻ.

Vẻnh kar mỡ ke vẻ gẻ, vẻnh rá tag ti, ừ tỡ hẻ tá ẻg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* jiji tỏ tỡ ag mỡ, fag mỡ ke gẻ. Vẻnh kar *Senhor* vẻ, kỡ tỏg tỡ ẻg *Senhor* nỡ gẻ.

³ Topẻ mỡ sỏg to vỡ tỡ, ti tỡ ảjag tar han jẻ, ti tỡ ảjag krỡ kuprẻg jẻ, ẻg jỏg mág ti, ẻg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* jỏg ti.

Topẻ tỡ ẻg mỡ nẻn han mỡ tỡ há nỡ

⁴ Kurỏ kar ki sỏg ảjag to Topẻ mỡ: “há ti nỡ, ả tỡ *Jesus Cristo* turgỏn ag tar han kỡ, fag ke gẻ”, he tỡ. ⁵ Ti turgỏn ảjag tỏg ừn riko ag ri ke nỡtỡ, nẻn kar to mỡr, Topẻ vỡ to, vẻjykre há kar to. Ki kanhrỏ ảjag tỏg nỡtỡ. ⁶ *Cristo* kỏme ki kanhrỏ ảjag tỏg nỡtỡ mỡr, to tar ảjag tỏg nỡtỡ. ⁷ Hã kỡ Topẻ kuprẻg tỡ ẻg mỡ nẻn nỡm tỡ ẻn vỡ tỡ' he vỏnh nỡgtỡ, ảjag mỡ. ẻg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* vẻnh ven mỏn ke ẻn jỏvỏnh ảjag tỏg mủgtỡ gẻ, ti kỏtỡg ke ti. ⁸ Ti hã vỡ ảjag tar han mỡ', ảjag tỡ ti tovỏnh tỡ nỡ jẻ, ảjag tỡ kygnẻg tỡ nỡ jẻ. Kỡ ẻg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* tỏg ti kỏtỡg mỏn kỡ ảjag tỡ kygnẻ ja tỡ ẻn venh ke mỡ sir. ⁹ Topẻ ne fagrỏnh mỡ vỡ vỏnh nỡgtỡ'. ảjag jẻ tỏg prẻr, ảjag tỡ tỡ ti kỏsin tỡ *Jesus Cristo* mẻ ke nỡtỡ jẻ, ẻg *Senhor* mẻ ke.

Vẻnh kỏpỏm kỡ nỡtỡnh ke tỡ

¹⁰ Inh kanhkỏ', vẻnh vỡ pir han nỡ. ẻg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* jiji ki sỏg ảjag mỡ: vẻnh kỏpỏm sỏr tủg nỡ. Vẻjykre pir han nỡ, he mỡ.

¹¹ Inh kanhkỏ, ảjag to sỏg vẻnh vỡ jagy mẻ. *Cloe* fi mẻ ke fag vỡ inh

mỡ tỏ. Kỡ fag tỏg inh mỡ ảjag tỡ vẻnh kỏpỏm sỏr mỡ kỏmẻn, ảjag tỡ jagnẻ to jỡ sỏr mỡ ti. ¹² Tag mẻ sỏg, ha mẻ: ảjag kỏ mỡ ừ tỏg nẻji: “tỡ sỏg *Paulo* mẻ ke nỡ,” he tỡ. Kỡ ừ tỏg nẻji: “tỡ sỏg *Apolo* mẻ ke nỡ,” he tỡ gẻ. Jỏvo ừ tỏg: “tỡ sỏg *Pedro* mẻ ke nỡ,” he tỡ, kỡ ừ tỏg: “tỡ sỏg *Cristo* mẻ ke nỡ,” he tỡ gẻ. ¹³ *Cristo* mỡ vẻnh kỏpỏm kỡ nỡ'? Vỏ. Inh hã mỡ ảjag jagfy krunh to sa'? Vỏ. Inh jiji tỏ kỡ ảjag mỡ vẻnh kygpe kỡ nỡtỡ', isỹ tỡ *Paulo* nỡn kỡ'? Vỏ, hã tỡ vẻ.

¹⁴ Ừri sỏg Topẻ mỡ: “ag kygpe ja tỡ inh nỡ, kỡ tỏg há tỡ,” he tỡ. ¹⁵ Kỡ ag tỏg iso: “ti jiji tỏ kỡ sỏg kype kỡ nỡ,” henh ke tỡ nỡ, he sỏg tỡ. *Crispo* hã kype inh, kar kỡ *Gaio* ti ke gẻ, ¹⁶ kar kỡ *Estefanas* fag gẻ. Kar inh ừ kygpẻg tỡ nỡ, hỡn, he sỏg. ¹⁷ *Cristo* pijẻ inh mỡ: “ha ag kygpenh tỡg,” he ja nỡ'. Inh mỡ tỏg: “ha ag mỡ inh vỡ kỏmẻn tỡg,” he ja nỡ. Kỡ sỏg tỏ tỡgtỡ. Hã ra sỏg ỏn kỡ tỡ vẻme kanhrỏ han vỏnh nỡgtỡ. Ke tỡ nỡ mỡ ra *Cristo* tỡ krunh to sa ja ẻn vỡ tỡ nẻn ừ tỡ nỡ ve nỡ sir.

Jesus tỡ krunh to sa ja hã tỏnh ke

¹⁸ Ừ mỡ ẻg tỏg vẻnh kỏgtỡg nỡtỡ ve nỡ, ẻg tỡ *Jesus* tỡ krunh to sa ja ẻn tỏ kỡ. Hã ra ag tỡ nủgme ki vỏr ke vẻ. Ag jỏvo tỏg ẻg mỡ tỡ Topẻ tỡ há nỡ, *Jesus* tỡ krunh to sa ti. Hã turgỏn ẻg krenkren kỡ nỡtỡ. ¹⁹ Hã kỡ tỏg rỏn kỡ nỡ, ha mẻ. “Ừn kanhrỏ mág ag jykre tỡ sỏg tỡ' henh ke mỡ, ha vem nỡ, ừn vẻnh kanhrỏn mág han mỡ ag tỡ ke gẻ,” he tỏg, Topẻ ti.

²⁰ Hã kỡ ỏn kỡ ừn kanhrỏ mág ag pijẻ tỡ nẻn ừ nỡtỡ. ẻg tỡ tag ki nẻn ừ ki kanhrỏn mỡ to tỏg: “nẻn ừ tỡ vẻ,” he ja nỡgtỡ, Topẻ ti. “Krỡ tỡ ag nỡtỡ, ừ tỡ tag hã nỏn mỡ sỏr mỡ ag,” he tỏg.

²¹ Topẻ tỡ nẻn to jykrẻn mỡ vỡ ge nỡ, ha mẻ. ẻg tỡ vẻsỏg ki Topẻ to jykrẻn sỏr mỡ ra ẻg tỏg ti ki kanhrỏn ja tỡ nỡgtỡ, ẻg tỡ ga kri mủn kỡ. Hã kỡ Topẻ tỏg ẻg tỡ ti vỡ mẻ kỡ kri fi kỡ ẻg kren han mỡ. Hã kỡ Topẻ tỏg ag mỡ krỡ tỡ nỡ ve nỡ, ừ tỡ ki kỏgtỡg ag mỡ.

²² *Judeu* ag ne ẻg tỡ nẻn ve vỏnh ve sỏr mỡ', ag tỡ Topẻ jykre ki kanhrỏn

jé. Kÿ fóg ag ne ón kÿ ti jykre to vémén sór mÿ'. ²³ Ag jávo ãg tóg nén pir há tó tÿ, há vÿ: *Cristo* tÿ krunh to sa kÿ ter ja ti, he mÿ. *Judeu* ù ag tóg jëgryg tÿ, ti krunh ti, jávo ãg tóg fóg ù ag mÿ krÿ tÿ nÿ ve nÿ, kanhgág ù ag mÿ ke gé. ²⁴ *Judeu* kã mÿ ù ag tóg kuprëg kÿ nÿtÿ jávo, fóg ag kã mÿ ke gé, kanhgág ag kã mÿ ke gé, fag ke gé. Ag há mÿ tóg há tÿ, *Cristo* tÿ krunh to sa kÿ ter ja ti. Ëg há vë. Topë jykre tar há vë. ²⁵ Topë krÿ tÿ nÿ ve vÿ ëprã ke krÿ há nÿ ve kãfór nÿ mÿr. Ti há ne ti pir mÿ krÿ há nÿ'. Kÿ Topë krój nÿ ve vÿ ëprã ke ag tar nÿ ve kãfór nÿ gé. Topë há ne ti pir mÿ tar nÿ'.

Topë tÿ ãg kuprëg, ãg tÿ tÿ nén ù tÿ ra

²⁶ Inh kanhkã', vëso jykrén. Topë vÿ ãjag jé prër. Ájag kã mÿ ùn kanhró mág ag vÿ pipir nÿtÿ. Ùn mág ag vÿ pipir nÿtÿ gé, ùn mág krë ag ke gé, fag ke gé. Ù tÿ ge kuprëg mág tÿ ti nÿgtÿ, Topë ti. ²⁷ Ù tÿ ùn mág ag mÿ krÿ tÿ nÿ ve ag há kuprëg ti tÿ mÿr, ùn vënh kagtÿg ag. Ti tÿ ùn krÿ há ag mÿ'a han sór vë. Kÿ tóg tag ki ùn krój nÿtÿ ag kuprëg, ùn tar ag mÿ'a han jé. ²⁸ Há jé Topë tóg ù tÿ tag ki jagtar nÿtÿ ag kuprëg. Ùn mág ag tÿ ãg ve kÿ ãg tóg ag mÿ jagtar nÿtÿ. Nén ù tÿ vÿ tÿ ãg nÿtÿ. Há ra Topë tóg ãg kuprëg mÿ, ti tÿ ùn mág ag vÿ tÿ tÿ' hen jé. ²⁹ Há kÿ ù tóg Topë mÿ: “ùn mág vÿ tÿ inh nÿ, há inh nÿ,” henh ke tÿ pë nÿ, ãg tÿ kejën ti ve kÿ. Há jé Topë tóg ùn jagtar ag kuprëg. ³⁰ Topë mré ke vÿ tÿ ãg nÿtÿ, ha mÿ, ãg tÿ tÿ *Jesus Cristo* mré ke nÿtÿn kÿ. Topë há vÿ ãg krÿ há han mÿ', ti há vÿ ãg mÿ vënh pãte fón mÿ', *Jesus* tigrÿn. Ti há ne ãg krenkren han mÿ'. Topë tÿ ti mÿ vëjykre nÿm há vë, ti tÿ ãg tÿ tag han jé, ³¹ ù tÿ rán kÿ nÿ tag ti, há vÿ: “ãjag tÿ ù to: ùn mág vÿ tÿ ti nÿ, he sór kÿ ãg *Senhor* ti tóm nÿ,” he mÿ, Topë vÿ rán ki.

2

Paulo tÿ krój nÿ

¹ Inh kanhkã', ãjag ki sóg jun ja nÿ, sÿ ãjag mÿ Topë jykre tó jé. Inh pijé ãjag

mÿ ón kÿ: “*estudo* mág inh nÿ, kÿ inh ki kanhró mág nÿ,” he ja nÿ. ² Nén pir há tÿ sóg ãjag mÿ tó ja nÿ, há vÿ: *Jesus Cristo*, he mÿ, ti tÿ krunh to sa kÿ ãg jagfy ter ja ãn ti. ³ Krój ja inh nÿ, sÿ ãjag ki jun kÿ. Mÿmëg ja inh nÿ. Kanë jur han ja inh nÿ. ⁴ Isÿ ãjag mÿ Topë vÿ tó kÿ inh pijé vënh vÿ sÿnvÿ tÿ ãjag krÿn sór ja nÿgtÿ'. Topë kuprÿg tÿ inh jagrë nÿ há tÿ sóg ãjag mÿ tó ja nÿgtÿ', ti jykre tar tÿ. ⁵ Há kÿ ãjag pijé ëprã ke jykre há ki ge jëg', ëprã ke tÿ nén to jykrén mÿn ki'. Hÿ, há ra ãjag tóg Topë jykre tar ki ge jëg, mÿr'.

Topë kuprÿg tÿ nén ki kanhró nÿ

⁶ Jávo sóg ù tÿ *Jesus* ki kanhró mág ag mÿ Topë vÿ tó tÿ gé, ù tÿ to jykrén há ag mÿ. Há ra ti pijé tÿ ëprã ke vÿ nÿ'. Ga kri ke ag jykre tó tÿ sóg nÿgtÿ. Tÿ' he jé tóg ke mÿ, ùri ùn mág ag vÿ ti. ⁷ Topë vÿ há tó sóg tÿ mÿr'. Ën tÿ ãg vësóg ki ki kanhrãn ke tÿ nÿ. Há ra Topë tóg vãsÿ to jykrén mÿ. Ga tÿ kã nÿ to há tóg to jykrén mÿ, ãg tÿ ti vÿ ki kanhrãn jé, ãg tÿ ti jykre ki kanhró tigrÿn tÿ ùn mág nÿtÿ jé. ⁸ Ùri ùn mág ag pijé ki kanhró nÿtÿ', Topë jykre tag ki'. Ag tÿ ki kanhró nÿtÿ ra ag pijé *Jesus* tÿ ka to ti sanh mÿ vë', ãg *Senhor* tÿ, ù tÿ vënh kar kãfór nÿ tag tÿ. Há ra ag tóg ti ki kagtÿg nÿtÿn kÿ krunh to ti sa ja nÿgtÿ. ⁹ Há ra tóg rán kÿ nÿ, Topë vÿ rán ki, há vÿ: “Topë tóg ãg mÿ nén ù há han ja nÿ, ù tÿ ti to há kar mÿ mÿr,” he mÿ. “Ù pijé tag ve ja nÿ ver'. Ù pijé tag mÿ ja nÿ ver'. Ëprã ke ag pijé to jykrén ja nÿ ver'. Topë há ne to jykrén ja nÿgtÿ,” he ja tóg nÿgtÿ.

¹⁰ Kÿ tóg ãg há mÿ tó ja nÿ. Ti kuprÿg tÿ tóg ãg kanhrãn ja nÿ, to. Ti kuprÿg vÿ nén kar to jykrén tÿgtÿ, Topë tÿ nén to jykrén mÿ mré há. ¹¹ Ge ti nÿ, ha mÿ. Ëprã ke tÿ nén to jykrén mÿ ki kanhró ãg tóg nÿ. Kÿ ãg ne tÿ ki kanhrãn tÿ? Ëg krÿ tÿ ãg ki kanhrãn tÿ. Há ra Topë kuprÿg vÿ Topë tÿ nén to jykrén mÿ ki kanhrãn kãn tÿ. Ù tÿ Topë kuprÿg tÿ jagrë tÿ ãn pijé ki kanhrãn ke mÿ'. ¹² Há ra Topë pijé ëprã ke kuprÿg tÿ ãg mÿ ãg jagrë han'. Topë kuprÿg tÿ tóg ãg

mỹ ẽg jagrẽ han, ẽg tỹ ti tỹ ẽg mỹ nẽn nĩm mũ ki kanhró nỹtĩ jé. Ti hã vỹ ẽg kren han sór mũ, ẽg tỹ vẽn kren han ki kagtĩg ra.

¹³ Hã tó sóg tĩ. Ẽprã ke vỹ pijé'. Topẽ kuprĩg vỹ vẽ. Hã kỹ sóg ti kuprĩg hã tỹ ti jykre kãmén tĩ. ¹⁴ Ẽprã ke ag pijé Topẽ kuprĩg to há nỹtĩ', ti jykre to'. Ag mỹ tóg tỹ Topẽ krĩ tũ nĩ ve nĩ. To jykrén há han ki kagtĩg ag nỹtĩ, ag tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ tũ nỹtĩn kỹ. ¹⁵ Ừ tỹ ti kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ ẽn hã ne nẽn kar to jykrén há han tĩ'. Kỹ ù pijé ẽg tỹ nẽn han mũ ẽn ki kanhró nĩ', ti tỹ vég mũ ra, ti tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ tũ nĩn kỹ.

¹⁶ Hỹ, ù nỹ hỹn Topẽ tỹ nẽn to jykrén mũ ki kanhró nĩ'? Ừ nỹ hỹn Topẽ kanhrãn mũ'? Ừ tỹ ti kanhrãn mũ venh ke tũ ẽg tóg nĩ. Jãvo *Cristo* hã ne ẽg kanhrãn tĩ'.

3

Topẽ mỹ rãnrãj tĩ ag tỹ jagnẽ ri ke

¹ Inh kanhkã', inh pijé ãjag mỹ Topẽ jykre tó kãn ja nĩ ver', sỹ ãjag mỹ tó sór mũ ra. Ừ tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ tũ ri ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Gĩr ri ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ *Cristo* jykre to tar tũ nỹtĩn kỹ. ² Hã kỹ sóg ãjag mỹ *leite* ri ke hã ven ja nĩ, sỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó kỹ. Inh pijé ãjag mỹ vẽn tar ri ke ven ja nĩgtĩ', ãjag tỹ ver to tar tũ ja nỹtĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg ùri to tar tũ nỹtĩ gé. Ver ãjag tóg Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ tũ nỹtĩ ve nĩ. ³ Hã kỹ ãjag tóg vẽn kãpugpov kỹ nỹtĩ, ãjag tỹ jagnẽ to jũ nỹtĩn kỹ. Hã ki ãjag tóg ẽprã ke jykre han tĩ. Hã ki ãjag tóg ti tỹ jagrẽ tũ nỹtĩ ve nĩ. ⁴ Kỹ ãjag kã mĩ ù ne tóg: "*Paulo* mré ke vỹ tỹ inh nĩ," he tĩ'. Kỹ ù tóg: "jãvo sóg tỹ *Apolo* mré ke nĩ," he tĩ gé'. Ẽprã ke jykre hã vẽ, ãjag jykre tag ti.

⁵ Ừ nỹ tỹ *Apolo* nĩ', jo ù nỹ tỹ inh nĩ', hã vỹ: *Paulo*, he mũ? Topẽ mỹ rãnrãj tĩ vỹ tỹ ẽg nỹtĩ. Kỹ ãjag tóg ẽg vỹ kri fi kỹ *Jesus* ki ge ja nĩgtĩ, ẽg *Senhor* tỹ ãjag krĩn kỹ. Ti hã vỹ ẽg mỹ ẽg rãnrãj nĩm ja nĩ. ⁶ Topẽ vỹ krãn inh, ãjag kã ki. Kỹ *Apolo* vỹ ki gónh. Hã ra ù tỹ ti moghan mũ vỹ tỹ Topẽ nĩ. ⁷ Hã kỹ ù tỹ krãn mũ

pijé tỹ ùn mág nĩ'. Ừ tỹ ki gónh mũ pijé tỹ ùn mág nĩ gé'. Pir ti nĩ, ùn mág ti, hã vỹ: Topẽ, he mũ, ù tỹ ẽg moghan mũ ẽn ti. ⁸ Ừ tỹ krãn mũ vỹ ù tỹ ki gónh mũ ẽn ri ke nĩ. Kanhkã tá ẽg tóg ẽg rãnrãj kaja venh ke mũ. Sỹ krãn ja kaja ve jé sóg ke mũ, jãvo tóg ti tỹ ki gónh ja kaja venh ke mũ gé. ⁹ Topẽ hã mré ẽg tóg rãnrãj mũgtĩ. Topẽ japỹ ri ke ãjag nỹtĩ.

Topẽ tỹ ẽg rãnrãj tugnỹm ke

Kỹ ãjag tóg ti tỹ ìn han mũ ri ke nỹtĩ gé. ¹⁰ Ẽn tỹ kri jẽ jafã ri ke han inh, ìn krogrog ri ke ti, sỹ ãjag mỹ ti jykre tó kỹ, Topẽ tỹ to inh krĩn kỹ. Kỹ sóg to jykrén há han, sỹ ìn tỹ kri jẽ jafã ri ke ẽn tar han jé. Kỹ tóg ãjag kã mĩ kri ìn ri ke han mũ sir, ti tỹ isỹ ãjag kanhrãn nón ãjag kanhrãn kỹ. ¹¹ Ẽn tỹ kri jẽ jafã ri ke ẽn vỹ pir nĩ, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ, hã kỹ sóg ãjag mỹ ti kãmén há han. Ừ venh ke tũ ẽg tóg nĩ. ¹² Kri ẽg tóg ìn ri ke hynhan tĩ. Ừ tóg *ouro* tỹ han mũ, ù tóg *prata* tỹ han mũ, ù tóg pó sĩnvĩ tỹ han mũ, ù tóg ka tỹ han mũ, ù tóg re tỹ han mũ, ù tóg ẽkré fár tỹ han mũ. ¹³ Kurã tỹ ẽgno kã ẽg tóg ẽg rãnrãj jykre venh ke mũ, hã vỹ: ẽg tỹ ù mỹ ti vỹ kãmén há han ja ti, he mũ. Pĩ vỹ ẽg rãnrãj kókén ke mũ, kỹ ẽg tóg pĩ ki ẽg rãnrãj jykre venh ke mũ. ¹⁴ Pĩ tỹ ti kókég tũ nĩn kỹ ẽg tóg ti kaja venh ke mũ sir. ¹⁵ Pĩ tỹ ti kókén kỹ ẽg tóg ẽg rãnrãj kren ke mũ sir. Ge ra ẽg hã tóg kren ke mũ. Kỹ tóg ẽg tỹ pĩ ki kren ri ke nĩ sir.

¹⁶ Ha mẽ, Topẽ ìn ri ke ẽg nỹtĩ, Topẽ kuprĩg tỹ ẽg kã kã jẽn kỹ. ãjag mỹ tag ki kagtĩg? Ki kagtĩg nỹtĩ ve ãjag nĩ. ¹⁷ Ừ tỹ Topẽ ìn kókég mũ ẽn kókén jé tóg ke mũ, Topẽ ti. Ti tũ vẽ mỹr, ti ìn ti. Ẽg hã vẽ.

Ẽg pijé jagnẽ kãfór nỹtĩ'

¹⁸ Kynẽ tũg nĩ. Vẽso: "ki kanhró mág inh nĩ," he tũg nĩ. ãjag tỹ ẽprã ki kanhró mág nỹtĩn kỹ to: "nẽn ù tũ vẽ," hem nĩ, ãjag tỹ Topẽ jykre hã ki kanhrãn jé. ¹⁹ Ẽprã ki kanhró mág ag to Topẽ tóg: "nẽn ù tũ vẽ," he tĩ. Vẽn kagtĩg ag tóg nỹtĩ, ti mỹ. Hã kỹ tag tóg

rán kÿ nĩ, ha mẽ: “ẽprã ke ag tóg ag mÿ ki kanhró mág nÿtĩ ve nĩ. Hã ra Topẽ tóg hã ki ag mÿ ag krĩ tũ nÿtĩ ẽn ven ke mũ,” he tóg, Topẽ vĩ rá ki. ²⁰ Kÿ ti rá ù vÿ ge nĩ gé, ha mẽ: “Topẽ vÿ ki kanhró nĩ, ù tÿ ki kanhró mág ag tÿ nén to jykrén mũn ki. Nén ù tũ vẽ, ag tÿ nén to jykrén mũ ti,” he tóg mũ gé, Topẽ vĩ rá ki. ²¹ Hã kÿ ẽprã ke jiji tó sór tũg nĩ. Ẽg pijé tÿ ùn mág nÿtĩ'. Tÿ ẽg tóg jagnẽ mré ke kar nÿtĩ mÿr. ²² Inh hã vÿ tÿ ãjag mré ke nĩ. *Apolo* vÿ tÿ ãjag mré ke nĩ gé, *Pedro* ti ke gé. Ga ki ke kar vÿ tÿ ãjag tũ nĩ gé, ãjag rĩnrĩr nĩ ti ke gé, ãjag ter ke ti ke gé, ãjag tÿ ùri vég mũ ti ke gé, ãjag tÿ vãhã venh ke ti ke gé. ²³ Jãvo ãjag hã ne tÿ *Cristo* tũ nÿtĩ'. Kÿ *Cristo* vÿ tÿ Topẽ tũ nĩ. Vÿrmÿ tũ nÿtĩ sór tũg nĩ.

4

Apóstolo ag

¹ ãjag tÿ ẽg to jykrén kÿ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. *Cristo* mÿ rãnrãj tĩ vÿ tÿ ẽg nÿtĩ. Topẽ jykre tó ẽg tóg tĩ, ẽg tÿ vėsóg ki nén to jykrén vãnh ẽn. ² Kÿ ẽg *patrão* tóg nén ù pir ve sór nĩgtĩ, ẽg tÿ ti tũ ki rĩr mũn kÿ, hã vÿ: ẽg tÿ ki rĩr há han mũ, he mũ. Ge ti nĩ, Topẽ tÿ ẽg ki nén ve sór mũ ti. Ti tũ ki rĩr há han jé ẽg tóg ke mũ. ³ Kÿ tóg ãjag tÿ isÿ nén han mũ to vĩ mũ ra inh mÿ tÿ nén ù tũ nĩ, ẽprã ke ag tÿ inh jykre to vĩ mũ ra. Kÿ isóg inh jykre to: há ti nĩ, he tũ nĩgtĩ gé. ⁴ Inh pijé sÿ ti vĩ mranh mũ ki kanhró nĩ'. Hã ra sóg tag to: “hã kÿ inh jykre vÿ kuryj kar nĩ,” he tũ nĩgtĩ gé. Topẽ hã ne ẽg jykre tugnÿm tĩ'. Hã kÿ tóg ki kanhró kar nĩ. Hã kÿ tóg tónh ke mũ. ⁵ Kÿ ù jykre to vĩ sór tũg nĩ, kurã tÿ ẽgno to hã, ẽg *Senhor* kãtĩg ke to hã. Ti ha ne nén kar vãnh ven han kãn ke mũ', ẽg tÿ vãnh vatánh tá nén han mũ mré hã, ẽg tÿ kuty tá nén han mũ mré hã, ẽg tÿ nén ù to jykrén mũ ẽn mré hã ke gé. Kÿ ẽg tóg mẽnũ mũ sir, Topẽ tÿ ẽg mÿ vĩ há han ke ti. Vÿrmÿ tóg ẽg mÿ tónh ke mũ, ẽg kar mÿ, ẽg tÿ nén han ja ti.

⁶ Inh kanhkã', Topẽ vĩ rá pãtén sór tũg nĩ. ù tÿ ãjag kanhrãn mũ to: “Topẽ

vĩ tó tĩ ag kãfór vÿ tÿ ti nĩ,” he tũg nĩ. ãjag tÿ to jykrén há han jé, hã jé sóg vãnh hã to tag rán, ãjag mÿ, *Apolo* to ke gé, ẽg tÿ jagnẽ ri ke nÿtĩ tag ti. ⁷ Ẽg tÿ jagnẽ kãfór han sór kÿ ẽg tóg ón kÿ ke tĩ. Ha vé, Topẽ vÿ ẽg mÿ ẽg tũ vin kãn. Ẽg tÿ vėsóg ki mãn ja pijé'. Kÿ ãjag tÿ ne jé to: “isũ vẽ,” he sór nẽ? Tÿ tóg Topẽ tÿ ãjag mÿ nĩm tũ nĩ ve nĩ, ãjag tÿ to: “isũ vÿ ã tũ kãfór nĩ,” hen kÿ.

⁸ Tÿ ùn há nÿtĩ ve ãjag nÿtĩ, vãnh mÿ. Riko nÿtĩ ve ãjag nÿtĩ, vãnh mÿ. Tÿ ùn mág nÿtĩ ve ãjag nÿtĩ vãnh mÿ, inh jãvo. Hÿ, há ti nĩ vẽ, ãjag tÿ tÿ ùn mág nÿtĩ ra. Kÿ sóg ãjag mré tÿ ùn mág nĩnh ke mũ gé vẽ vẽ. Hã ra tóg ke tũ tĩ. ⁹ *Jesus* tÿ ùn fẽg mũ vÿ tÿ inh nĩ, *apóstolo* vÿ tÿ inh nĩ. Hã ra tóg sÿ to jykrén mũ ra, Topẽ tÿ isÿ ùn jykre kórég ag ri ke han nĩ ve nĩ, ag tÿ ùn kãgtén mũ ẽn ag ri ke. Vãnh kar ne tóg isugnÿm tĩ', ẽprã ke kar, Topẽ tÿ jẽnẽ jafã ag kar ke gé mÿr. ¹⁰ Krĩ tũ nĩ ve sóg nĩ mÿr, *Cristo* tugrĩn. Inh jãvo ãjag tóg krĩ há nÿtĩ ve nĩ, *Cristo* jykre ki. Krój inh nĩ, jãvo ãjag tóg tar nÿtĩ ve nĩ. ãjag to ag tóg vĩ há han tĩ, jãvo ag tóg iso é he tĩ. ¹¹ Hã kÿ sóg kókĩr mũ, ùri. Kur tũ sóg nĩ gé. Iso kry ag tóg ke gé. Jamã tũ sóg nĩ gé. ¹² Ron sóg tĩ gé, sÿ inh rãnrãj ki ijẽn ven jé. Ag tÿ iso é he mũ ra sóg ag mÿ nén ù há tó tĩ, Topẽ tÿ ag mÿ han jé. Ag tÿ inh vóg kónãn kÿ sóg ag mÿ vãnh nenh tũ nĩgtĩ. ¹³ Ag tÿ iso féfé he mũ ra sóg komẽr hã ag mÿ vĩ tĩ, ag jũ tÿ tũ' he jé. Vãfár ri ke inh nĩ, vãnh kar mÿ, ag tÿ nén fón tĩ kar ri ke inh nĩ.

¹⁴ Inh pijé ãjag mÿ'a han sór mũ'. Hã ra sóg ãjag mÿ tag rán, sÿ ãjag jyvẽn jé, ãjag tÿ tÿ inh krẽ ri ke nÿtĩn kÿ, sÿ ãjag to há tãvĩ nĩn kÿ. ¹⁵ ù tÿ ãjag kanhrãn sór mũ vÿ e nÿtĩ, ù tÿ *Cristo* jykre tÿ ãjag kanhrãn sór mũ ag. *Mil* (ke) kãfór ag nÿtĩ, hÿn. Hã ra sóg pir nĩ, sÿ ãjag panh ri ke nĩn kÿ, isÿ ãjag mÿ *Jesus Cristo* kãmén kÿ, ti tÿ sÿ ãjag hynhan ri ke nĩn kÿ. ¹⁶ Hã kÿ sóg ãjag jyvẽn mũ, ãjag tÿ sÿ nén han mũ han jé. ¹⁷ Hã jé sóg *Timóteo* jẽnẽ, ãjag to. Inh kósin ri ke ti nĩ. Ti to inh há tãvĩ nĩ. Kÿ tóg

ĕg *Senhor* jykre to tar nĩ. Ĕn hã vỹ ãjag mỹ tó mãn ke mũ, isỹ *Jesus Cristo* japry jagma tĩ ti, isỹ ti jamĩn jagma tĩ ti, isỹ *igreja* kar ki ke ag kanhrãn tĩ ti, ĕmã kar mĩ hã.

¹⁸ Jãvo ãjag kã mĩ ũ tóg vēsỹ ũn mág han sór mũ, iso: “kãtĩg ke tũ pẽ ti nĩ,” hen kỹ. ¹⁹⁻²⁰ Hã ra sóg kãnhmar ãjag to pasanh kãtĩg ke mũ, ha vem nĩ, ĕg *Senhor* tỹ: “ha tĩg,” hen kỹ. Kỹ sóg ag jykre venh ke mũ, vēsỹ ũn mág han mũ ag. Ĕg pijé ũ vĩ tỹ Topẽ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ ĕn vėg tĩ'. Hã ra ĕg ti jykre tar hã tỹ vėg tĩ. Hã kỹ inh pijé ag vĩ mē sór mũ ver'. Ag jykre tar ve sór inh mũ, ũ tỹ vēsỹ ũn mág han mũ ag. ²¹ Kỹ isỹ ãjag tá jun kỹ ne nỹ hỹn ãjag mỹ há nĩnh mũ? Inh mỹ ka va tĩg mũ', ãjag mrãnmrãn jé? Inh mỹ ãjag mỹ vĩ há han ke mũ', komēr hã, ãjag tỹ tỹ inh fe nỹtĩn kỹ? Ha to jykrén.

5

Ũn prũg kónãn mũ

¹ Nén ũ tóg mē há tĩ ãjag to. Nén ũ vėnh mỹ han ãjag nēji tĩ. Hã ra tóg kórég pẽ nĩ. Tag mē inh, ha mē: ãjag kã mĩ ũ tóg nēji ti panh prũ fi tỹ prũg mũ. Ũ tỹ Topẽ jykre ki kagtĩg ag pijé ti ri ke han tĩ', ti jykre kórég tag ti'. ² Hã ra ãjag tóg to fe kaj tũ nỹtĩgtĩ. Vēsỹ ũn mág han sór ãjag tóg mũgtĩ, vỹjyre kórég tag tỹ ãjag kã mĩ ũ kã kã nĩ ra. Ĥjag ne tóg vēsyrėnh tũ nỹtĩgtĩ', ãjag tỹ ũ tỹ ti kórég tỹ ge han mũ ĕn kutēm jé, ãjag kã mĩ. ³ Ha mē, ĕg tỹ ti tỹ nén han ke to inh jykrén huri, sỹ ãjag mré nĩ tũ ra ver. Sỹ ãjag mré nĩ ri ke han sóg tĩ, sỹ ãjag mré ti to jykrén kỹ. Ũ tỹ vỹjyre pãno tỹ ge han mũ ĕn tỹ tag han nĩ, ha mē. ⁴ Vėnh mãn jé ãjag tóg ke mũ. Jo sóg ãjag mré nĩ ri ke han mũ, ãjag vėnh mãn ki. Ĕn ki ĕg *Senhor* tỹ *Jesus* vỹ ãjag mỹ vỹjyre nĩm ke mũ. Kỹ ãjag tóg sir *Jesus* jiji tó kỹ ⁵ ũn jykre kórég ĕn fėg ke mũ, *Satanás* mỹ, ti tỹ ti fár kókén jé. Kỹ tóg hėn ri ke mũn to jykrén mãn ke mũ. Kỹ ti kuprĩg vỹ kren ke mũ, ĕg *Senhor* tỹ *Jesus* kurã ĕn kã.

⁶ Ĥjag tỹ vėso: “há ĕg nỹtĩ,” he mũ ra ti pijé há nĩgtĩ'. Ha mē, *fermento* sĩ tỹ ĕmĩ jãgia kỹ tóg són ke kỹ mog tĩ. Tag to jykrén. ⁷ Hã kỹ fón kãn nĩ, ĕmĩ jãgia si ti, ãjag tỹ ĕmĩ tãg han jé. Ũn jãgia tũ ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag jykre ti, ti há nĩn kỹ. Kỹ vỹjyre kórég fón kãn nĩ. *Cristo* vỹ ĕg jagfy ter mỹr.

Ĕg tỹ *Páscoa* kã *cordeiro* tãnh tĩ ĕn ri ke ti nĩ, *Jesus* ter ti. ⁸ Ĕg tỹ fėnhhta ĕn ko jé ĕg tóg ĕmĩ jãgia si fón kãn tĩ. Kỹ kem nĩ gé, hã vỹ: vỹjyre pãno tovãnh, he mũ, nén ũ vėnh mỹ han mãn tũg, he mũ, ãjag tỹ ĕmĩ jãgia tũ ri ke nỹtĩ jé, hã vỹ: vỹjyre kuryj, vỹjyre pir, he mũ.

⁹ Hã jé sóg ãjag mỹ rán ja nĩ, ãjag tỹ ũ tỹ nén ũ vėnh mỹ han mũ ag mré mũ tũ nĩ jé. ¹⁰ Hã ra sóg ũ tỹ *Jesus* ki ge tũ ag tó ja tũ nĩ. Jykre pãno ag nỹtĩ, ĕprã ke ag, hã vỹ: nén kar to ĕn (ka)mē, he mũ, nén ũ péju tĩ he mũ, vyrmỹ topẽ han mũ, he mũ. Ĥjag tỹ tag ag mré vēmén sór tũ nĩn kỹ ãjag hỹn ga tag tovãnh kỹ hē ra mũnh ke mũ. ¹¹ Hã ra sóg ãjag mỹ ũ tỹ ón kỹ tỹ ĕg régre nĩ ĕn rán mũ. Ũ tỹ ã mré *Jesus* ki rã kỹ nĩ ra nén ũ vėnh mỹ han tovãnh sór tũ nĩn kỹ ti mré tĩg mãn tũg nĩ, ti tỹ nén kar to ĕn (ka)mē nĩn kỹ, ti tỹ vyrmỹ topẽ han kỹ, ti tỹ ũ to vĩ kónãn mē nĩn kỹ, ti tỹ kron mē nĩn kỹ, ti tỹ nén ũ pigju(g) tĩ nĩn kỹ. Ũ tỹ ge mré nĩ sór tũg nĩ, ti mré jėn tũg nĩ gé.

¹² Ĕg pijé ĕg mré ke tũ ag jykre tugnỹm ke mũ', *Jesus* ki ge tũ ag. Ĥjag tỹ ĕg mré ke ag jykre tugnỹm ke vė, ag jykre to: “tag vỹ há nĩ, tag vỹ kórég nĩ,” henh ke vė. ¹³ Topẽ hã ne ũ ag jykre venh ke mũ', ĕg mré ke tũ ag. Ĕg mré ke tỹ vỹjyre pãno han kỹ ĕg tóg ti jykre tónh ke mũ. Hã kỹ ũ tỹ vỹjyre kórég han mũ ĕn kutēm nĩ, ãjag kã mĩ.

6

Ĕg tỹ pã'i ag mỹ ĕg mré ke tónh ke tũ

¹ Kỹ nén ũ tóg vėnh mỹ nĩ gé. Ĥjag kã mĩ ũ tóg ti mré ke to jũ kỹ *Jesus* mré ke tũ tỹ pã'i ag mỹ tó tĩ, pã'i ag jykre pãno ra. Ti pijé Topẽ tũ ag mỹ tó tĩ'. Vėnh mỹ ti nĩ, tag ti. ² Ĕprã ke ag jykre

tugnŷm jé ājag tóg ke mũ mŷr, ājag tŷ tŷ Topē tũ nŷtĩn kŷ. Ājag mŷ tag mẽ ja tũ? Kŷ, ājag tŷ ga kri ke kar jykre tugnŷm ken kŷ ājag hŷn jagnē jykre tugnŷm há han ke mũ gé. Jagnē to jũ tŷ tũ' he jé ājag tóg ke mũ gé. ³ Topē tŷ jēnē jafā ag jykre tugnŷm jé ājag tóg ke mũ mŷr. Ājag mŷ tag mẽ ja tũ? Kŷ ājag hŷn ēprā ke jykre tugnŷm há han ke mũ gé. ⁴ Ge ra ājag tóg ěg mré ke tũ ag mŷ: “ha inh mŷ isũ ti vé,” he tĩ, ũ tŷ ěg mré vĕnh mǎn tĩ tũ ag mŷ, ag tŷ ga kri ājag tũ ven jé. ⁵ Mŷ ājag mŷ'a tũ? Ājag kǎ mĩ ũ mŷ krĩ há tũ nĩ', ti tŷ ājag jyvĕn jé, ājag tũ to, ājag tŷ jagnē tũ to jykrĕn mũ to? ⁶ Vĕnh mŷ ti nĩ, *irmāo tŷ irmāo* ũ tón kŷ, ũ tŷ *Jesus* ki rǎ kŷ nĩ tũ mŷ, ti tŷ ājag tũ ven jé. ⁷ Ājag tŷ jagnē tũ to jykrĕn kónǎn kŷ tóg vĕnh mŷ pĕ nĩ, ājag tŷ to jagnē to jũ kŷ mŷr. Ājag tŷ ne jé ũ tŷ ājag tũ mǎn sór kŷ ti mŷ nenh ke nĕ? Ti hǎ tóg vĕjykre pǎno han mũ, ājag tũ mǎn sór kŷ. Ge ra ti mŷ nĩm nĩ. Kŷ ā tóg Topē vĩ mranh tũ nĩ, inhhǎ, ti tugerĩn. ⁸ Hǎ ra ājag tóg ti mŷ nenh sór mũ. Kŷ ājag tóg jagnē tũ to vĕjykre kórĕg han tĩ gé mŷr. Jagnē tũ mǎn sór ājag tóg mũ gé mŷr. ⁹ Ũn jykre pǎno ag pijé Topē tŷ tŷ ěg pǎ'i nĩ venh ke mũ'. Ājag mŷ tag mẽ ja tũ?

Ha mẽ. ker kygnē hĕ'. Ũ tŷ ũn mén tũ fag mré nŷ mũ ag pijé venh ke mũ', Topē tŷ tŷ ěg pǎ'i nĩ ti. Ũ tŷ vyrmŷ topē han mũ ag pijé venh ke mũ'. Ũ tŷ ti prũ ra ũ fi mré nŷ mũ ěn pijé venh ke mũ'. Ũ fi tŷ fi mén ra ũ mré nŷ kŷ fi pijé venh ke mũ'. Ũn gré tŷ ũn gré ũ tŷ prũg mũ ěn pijé venh ke mũ'. ¹⁰ Ũn tũ péju(g) tĩ ěn pijé venh ke mũ'. Ũ tŷ nĕn kar to ěn mẽ pijé venh ke mũ'. Ũn kron mẽ pijé venh ke mũ'. Ũ tŷ ěg to vĩ kónǎn tĩ pijé venh ke mũ'. Ũ tŷ ěg vatánh tá ěg tũ mǎg tĩ pijé venh ke mũ'. Topē tŷ tŷ ěg pǎ'i nĩ venh ke tũ ag tóg nĩ, vĕjykre tŷ ge han tĩ ag. ¹¹ Ājag kǎ mĩ ũ tóg vĕjykre tŷ ge han ja nĩgtĩ, vǎsŷ. Hǎ ra ājag tóg vĕnh kugpe kŷ nŷtĩ, ũri. Kykũnh kŷ ājag tóg nŷtĩ. Kŷ Topē tóg ājag mŷ vĕnh pǎte fón ja nĩ sir,

ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* tugerĩn, Topē kuprĩg tugerĩn.

Ěg tŷ nĕn ũ vĕnh mŷ han ke tũ

¹² Kŷ ājag hŷn inh mŷ: “isŷ nĕn han sór mũ ěn han jé sóg ke mũ. Topē vŷ ge ra inh jagǎgtǎn ke mũ,” he sór mũ. Vó. Ěg tŷ nĕn ũ han sór mũ ũ tóg há nĩnh mũ vĕ, hǎ ra isŷ nĕn ũ kórĕg tŷ tǎn nĩn kŷ tóg inh mŷ há tũ nĩ sir. ¹³ “Vĕjĕn vŷ tŷ ěg nug tũ nĩ, kŷ ěg nug vŷ tŷ vĕjĕn né nĩ,” he ājag tóg tĩ. Hŷ, hǎ ra Topē vŷ tŷ tũ' hĕnh ke mũ, vĕjĕn tŷ, ěg nug tŷ ke gé. Ěg han ja tóg nĩgtĩ. Hǎ ra ti pijé ěg tŷ tŷ ũn mén tũ mré nŷ jafā han'. Ěg *Senhor* tũ vĕ, ěg. Kŷ ěg *Senhor* vŷ tŷ ěg tǎn nĩ sir. ¹⁴ Ěg *Senhor* rĩn mǎn tóg, Topē ti, kŷ tóg ěg rĩn mǎn ke mũ gé, ti jykre tar tŷ.

¹⁵ Kŷ ěg hǎ vŷ tŷ *Cristo* tũ nŷtĩ. Ti mré ěg tóg tŷ ũn pir ri ke nŷtĩ. Ājag mŷ tag mẽ ja tũ? Kŷ ěg tŷ *Cristo* tũ tŷ ũn mén tũ fi mré tŷ ũn pir ri ke han kŷ tóg vĕnh mŷ pĕ nĩgtĩ, fi mré nŷn kŷ. Ke tũg nĩ. ¹⁶ Ha mẽ, ũ tŷ ũn mén mẽ fi mré nŷ kŷ tóg fi mré tŷ ũn pir ri ke nĩ. Hǎ kŷ tóg vǎsŷ tó ja nĩ. “Ũn pir ri ke fag nŷtĩ, jagnē mré nŷtĩ fag,” he ja tóg nĩ. Ājag mŷ tag mẽ ja tũ? ¹⁷ Fag jǎvo ěg tŷ tŷ ěg *Senhor* mré ke nŷtĩn kŷ ěg tóg ti mré kuprĩg pir ri ke nŷtĩ gé sir.

¹⁸ Ěg tŷ ũn mén tũ mré nŷ kŷ, ěg tŷ ũn prũ tũ mré nŷ kŷ ěg tóg vĕnh kavĕnh tĩ sir, ěg tŷ Topē vĩ mranh tag tŷ. Ěg tŷ nĕn ũ ũ ki Topē vĩ mranh kŷ ěg tóg vĕnh kavĕnh tŷ ge han tũ nĩgtĩ. Hǎ kŷ ũn mén tũ mré nŷ tovǎnh kǎn nĩ, ũn prũ tũ mré nŷ tovǎnh kǎn nĩ gé. ¹⁹ Ěg hǎ vŷ Topē kuprĩg ĩn ri ke nŷtĩ. Ěg kǎ kǎ tóg jĕ nĩ, Topē kuprĩg ti, ti tŷ tŷ ěg jagrĕ nĩn kŷ. Topē tŷ ěg mŷ nĕn han mũn hǎ vĕ. Ājag mŷ tag mẽ ja tũ? Hǎ kŷ ěg pijé tŷ vĕnh pǎ'i jĕ'. Topē krĕm ke vŷ tŷ ěg nŷtĩ. ²⁰ Ěg kajǎm tóg mŷr, kaja e to. Hǎ kŷ vĕnh kar mŷ Topē tŷ tŷ ũn há nĩ ven nĩ, ājag tŷ ti jykre kuryj han mũn kŷ.

7

Ěg tŷ prũg há han to vĕjykre

¹ Ājag tỹ inh mỹ vėnh rá jėnėn kỹ ājag tóg inh mỹ ājag prũg ke ti tó ja nĩ. Ājag prũg tũ nĩn kỹ tóg há tĩ vė. ² Hã ra tóg ājag mỹ vėnh mỹ tĩnh mũ, kỹ tóg inh mỹ ājag tỹ ũn mén tũ fag to én ha mẽ tĩ. Hã kỹ tóg há nĩ, ũ tỹ ũn pir fi tỹ prũg kỹ, fi tỹ tỹ ti prũ pė nĩ jé. Ũ fi tỹ ũn pir tỹ mén kỹ tóg há tĩ gé, ti tỹ tỹ fi mén pė nĩ jé. ³ Kỹ fi mén jé fi mỹ fi tũ han, fi mré nỹ kỹ, jãvo ti prũ fi jé ti tũ han, ti mré nỹ kỹ. ⁴ Fi pijé tỹ vėsũ nĩ', fi mén jėn kỹ'. Fi mén tũ fi vė sir. Kỹ ti hã ri ke nĩ gé. Ti pijé tỹ vėsũ nĩ gé', ti prũ jėn kỹ'. Fi tũ vė, fi mén ti. ⁵ Hã kỹ jagnė mỹ vėnh nenh tũg nĩ. Hėn ri ke mũn ājag kejėn jagnė mré to jykrén sór mũ, ājag tỹ kuty pipir ki jagnė mré nỹ tũ nĩ jé, ājag tỹ Topė mré vėmén jé vãsãnsãn jé. Kỹ tag pãte jagnė mré nỹ mãn nĩ sir, *Satanás* tỹ ājag krĩn kónãn tũ nĩ jé. Ājag tỹ ũ mré nỹ sór kỹ tóg inh mỹ to ājag tỹ Topė vĩ mranh ha mẽ tĩ, *Satanás* tỹ ājag krĩn kỹ. Hã kỹ tóg ājag tỹ kãnhmar jagnė mré nỹ mãn kỹ há tĩ.

⁶ Tag kar tó sóg mũ, ājag mỹ, ājag krój nỹtĩn kỹ. Inh pijé vėnh kar mỹ: “ha prũg, ha mén,” he sór mũ. ⁷ Vėnh kar tỹ inh ri ke nỹtĩ ra tóg inh mỹ há tĩ vė, isỹ prũ tũ nĩ tag ri ke. Hã ra Topė tóg vėnh kar tỹ vyrmỹ nén ũ to tar han tĩ, ěg tỹ ki króm jé. Hã kỹ ũ tóg ti prũ tũ to tar nĩ, jo ũ tóg ti prũ fi to tar nĩ. Topė tỹ nén han jan hã vė.

⁸ Hã ra sóg ũn prũ tũ mỹ tag tó sór mũ, ha mẽ. Ājag tỹ inh prũ tũ ri ke nỹtĩ ra tóg há tĩ vė, kỹ ũn mén ter ja fag tỹ mén mãn tũ nĩ ra tóg há tĩ gé vė. ⁹ Ājag tỹ hã ra prũg sór kỹ, ājag tỹ mén sór kỹ tóg há tĩ gé. Kỹ ājag tóg vėnh prũg han mũ sir. Ājag tỹ prũ tũ nĩ ra fag to én kỹn pijé há nĩ', ājag tỹ ag to én kỹ ke gé'. Hã kỹ prũg nĩ, mén nĩ ājag tỹ ũ to én tũ nĩ jé.

¹⁰ Ājag kã mĩ ũ tóg prũ nỹtĩ, ũ fag tóg mén nỹtĩ gé. ěg *Senhor* vỹ ājag hã mỹ tag tó mũ, sỹ tónh ke tag, ha mẽ. Isỹ tó pijé', ti tỹ tó hã nė', ha mẽ. Ā mén fón tũg nĩ. ¹¹ Ā tỹ ge ra ti fón kỹ mén mãn tũg nĩ. Ā tỹ mén mãn sór kỹ Ā mén fón jan hã mré to jykrén, ājag tỹ jagnė mré

nỹtĩ mãn jé sir. Kỹ Ā prũ jėn kỹ fi fón tũg nĩ gé. ěg *Senhor* tỹ tón hã vė.

¹² Jãvo inh hã tóg tag tó mũ ājag mỹ, ha mẽ. ěg *Senhor* tỹ tó pijé', ha mẽ. Ājag kã mĩ ũ prũ fi tóg *Jesus* ki rã sór tũ nĩ, fi mén tỹ tỹ *Jesus* mré ke nĩ ra. Fi tỹ ti mré nĩ sór nĩn kỹ tóg fi mré nĩ ha sir. Fi tovãnh sór tũg nĩ. ¹³ Kỹ Ā mén tỹ *Jesus* ki rã sór tũ ra Ā mré nĩ sór kỹ ti mré nĩm nĩ gé. ¹⁴ Topė tũ vỹ tỹ Ā nĩ, Ā mén tỹ ti ki rã sór tũ ra. Hã ra tóg Ā mré nĩn kỹ tỹ ti tũ ri ke nĩ gé sir. Kỹ Ā prũ fi tỹ *Jesus* ki rã sór tũ ra fi tóg tỹ Topė tũ ri ke nĩ gé sir, fi tỹ Ā mré nĩn kỹ. Ke tũ nĩ mũ ra ājag krė vỹ ti ki rã tũ krė ri ke nỹtĩnh mũ vė, Topė mỹ. Hã ra ag pijé ri ke nỹtĩ'. Tỹ Topė tũ ri ke ag nỹtĩ gé sir, ājag krė ti. ¹⁵ Hėn ri ke mũn Ā mén, Ā prũ fi Ā fón sór mũ, fi tỹ *Jesus* ki rã sór tũ nĩn kỹ. Kỹ fi mỹ, ti mỹ: “ha tĩ ge,” hem nĩ. Topė vỹ ěg krĩ kuprãg sór mũ, hã jé tóg ěg kuprėg. Hã kỹ Ā pijé tỹ Ā mén krėm ke nĩ', ti tỹ Ā tovãnh sór kỹ, Ā pijé tỹ Ā prũ fi krėm ke nĩ gé', fi tỹ Ā tovãnh sór kỹ, Ā tỹ *Jesus* ki rã tugrĩn. ¹⁶ Hėn ri ke mũn ti kejėn kren ke mũ, Ā jamėn kỹ, Ā mén ti. Hã ra Ā pijé ki kanhró nĩ'. Hėn ri ke mũn fi kejėn kren ke mũ, Ā jamėn kỹ, Ā prũ fi. Hã ra Ā pijé ki kanhró nĩ'. Hã kỹ fi tĩg kamėg tũg nĩ, fi tĩg sór kỹ, ti tĩg sór kỹ ke gé.

ěg tỹ Topė jykre hã mĩ mũnh ke

¹⁷ Topė tỹ Ā jykre tỹ Ā kuprėg ja ěn hã mĩ tũg nĩ, ěg *Senhor* tỹ Ā mỹ vėjykre nĩm ja ěn hã mĩ. Hã tó sóg tĩ, ěg mré vėnh mãn tĩ kar ag mỹ. ¹⁸ Topė vỹ Ā kuprėg. Ā tỹ tỹ *Judeu* mré ke nĩn kỹ Ā gré fãr junun vỹ kym kỹ nĩ. Kỹ tóg há tĩ. Tỹ tũ' he sór tũg nĩ. Ā tỹ tỹ *Judeu* mré ke tũ nĩ kỹ Ā fãr vỹ kym kỹ nĩ tũ nĩ. Kỹ tóg há tĩ gé. Kym sór tũg nĩ gé. ¹⁹ Nén ũ tũ vė, ti fãr kym ke ti, ti fãr kym ke tũ ti ke gé. Nén pir vỹ há nĩ, hã vỹ: ěg tỹ Topė vĩ ki króm, he mũ, ěg tỹ ti tỹ ěg jyvėn mũ han, he mũ.

²⁰ Topė hã tỹ Ā kuprėg kỹ vėjykre ěn hã mĩ tĩm nĩ. ²¹ Ājag kã mĩ ũ vỹ *patrão* nỹtĩ, ti tỹ ājag kygjãm kỹ, ěg tỹ ěg mėg kygjãm ěn ri ke. Hã kỹ ājag tóg tỹ ti tũ

nýtĩ. Fagrĩnh mĩ ājag tóg ti rānhrāj han tĩ. To krĩ kufy nýtĩ tũg nĩ. Ājag tỹ hā ra ājag *patrāo* tovānh to vējykre há ve kỹ jatun mỹ tovānh nĩ, ti tỹ ājag tovānh sór kỹ. ²² Ha vé, ěg *Senhor* vỹ ājag kuprĕg, ājag *patrāo* nýtĩ ra. Ājag tỹ tỹ *Cristo* tũ nýtĩn kỹ ājag tóg tỹ ũn *patrāo* tũ ěn ri ke nýtĩ sir, ājag tỹ ěprā *patrāo* krĕm nýtĩ ra. Hā kỹ ũn *patrāo* tũ ag vỹ *Cristo* ki ge kỹ tỹ *Cristo* krĕm ke nýtĩ. Jāvo ũn *patrāo* ag vỹ *Cristo* tugrĩn tỹ ũn *patrāo* tũ ěn ri ke nýtĩ gé. ²³ Hỹ, ěg kygĩām ti mỹr, kaja e tỹ, *Cristo* ti. Hā kỹ ěprā ke ag krĕm nýtĩ sór tũg nĩ. ěprā ke mỹ név mág jĕ sór tũg nĩ gé. Ke tũ nĩ mũ ra ag tóg ājag tỹ *Cristo* mré mũ kamĕg mũ.

²⁴ Inh kanhkā', Topĕ tỹ hā tỹ ājag kuprĕg kỹ vējykre ěn hā mĩ mũm nĩ.

Ũn mén ja tũ fag to vējykre

²⁵ Ũn mén ja tũ fag tó ja ājag tóg nĩgtĩ inh mỹ, ājag tỹ rán ki. Hā ra ěg *Senhor* pijé fag to nén ũ tó ja nĩgtĩ'. Kỹ sóg to jykrén kỹ ājag mỹ tag tó sór mũ, ha mĕ. ěg *Senhor* tóg inh jagāgtān, kỹ tóg isar han, sỹ to jykrén há han jĕ. ²⁶ Kỹ sóg ěg tỹ ti jagy végtĩ tag to jykrén mũ. Sỹ to jykrén kỹ tóg inh mỹ há tĩ, ājag tỹ ũri nén han mũ tag tovānh sór tũ nĩ jĕ. ²⁷ Ā mỹ prũ jĕ? Kỹ fi fón sór tũg nĩ. Ā mỹ prũ tũ jĕ? Kỹ prũg sór tũg nĩ gé. ²⁸ Ā tỹ ge ra prũg sór kỹ tóg há tĩ gé hā ra. Topĕ vĩ mranh ke tũ ā tóg nĩ, prũg kỹ. Kỹ ũn mén ja tũ fi mén kỹ tóg há tĩ gé sir. Topĕ vĩ mranh pijé'. Hā ra tóg jagy tĩnh mũ. Krĩ kufy han jĕ ājag tóg ke mũ, tag ki, ěprā, ājag prũg kỹ, ājag mén kỹ ke gé. Hā ra tóg inh mỹ há tĩ vē, ājag krĩ kufy tũ nĩ ti.

²⁹ Inh kanhkā', inh vĩ tag jĕmĕ ra, ha mĕ. Kurā tỹ ěgno vỹ kānhmar jun ke mũ. Hā kỹ ũn mén fi jĕ ũn mén ja tũ fi ri ke nĩ, ũn prũg ja tũ ri ke nĩ gé. Tag ki vējykre vē, fag tỹ jagnĕ mré nýtĩgtĩ. Kānhmar tóg tũ' henh ke mũ. ³⁰ Hā kỹ ũ tỹ tag ki fỹ mũ jĕ ũn fỹ tũ ri ke nĩ. ũ tỹ tag ki mỹ sér nĩ jĕ ũn mỹ sér vānh ri ke nĩ. ³¹ ũ tỹ ga kri tỹ nén ũ mág nĩ ěn jĕ ũ tỹ nén ũ tũ ěn ri ke nĩ. Tũg kān jĕ tóg ke mũ, ěg tỹ tag ki nén végtĩ mũ ti.

³² Nén ũ pir tóg inh mỹ há tĩ vē, hā vỹ: ājag krĩ kuprāg kỹ nýtĩm nĩ, he mũ, ājag tỹ nén ũ to krĩ kufy tũ nýtĩ jĕ.

Ũn prũ tũ ěn vỹ ěg *Senhor* tũ ki rĩr tĩgtĩ, kỹ tóg: “mỹ ěg *Senhor* mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tĩ. ³³ Jāvo ũn prũg mũ vỹ ěg tỹ tag ki nén végtĩ ki rĩr nĩgtĩ, kỹ tóg: “mỹ inh prũ fi mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tĩ gé. ³⁴ Kỹ tóg ěg *Senhor* tũ ki rĩr tāvĩ han tũ nĩ sir. Kỹ fi vỹ ge nĩgtĩ gé, ũn mén ter ja fi, ũn mén ja tũ fi ke gé. ěg *Senhor* tũ ki rĩr fag tóg nĩgtĩ, fag tỹ tỹ ti tũ tāvĩ nýtĩ jĕ, fag tỹ ti tũ ki króm há han jĕ. ũn mén mũ fi tóg hā ra ěg tỹ tag ki nén végtĩ ki rĩr nĩgtĩ, kỹ fi tóg: “mỹ inh mén mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tĩ gé.

³⁵ Sỹ ājag tũ to jykrén há han kỹ, hā kỹ sóg ājag mỹ tag tó mũ. Inh pijé ājag mỹ vĩ tar han sór mũ', ājag tỹ ti tỹ ājag mỹ há tũ nĩ ěn han jĕ'. Ājag tỹ mũ há han kỹ tóg inh mỹ há tĩ, ājag tỹ ěg *Senhor* tũ ki rĩr há han kỹ, nén ũ tỹ ājag kutān tũ nĩ jĕ.

³⁶ Hĕn ri ke mũn tóg ājag kã mĩ ũ fag mỹ há tũ nĩ, fag kósin fi tỹ mén tũ nĩn kỹ. Hĕn ri ke mũn fi sanh há nĩ ha. Hĕn ri ke mũn fi jagtar ke mũ, ũ tỹ fi ki rĩr ke tũ tĩn kỹ. Kỹ jatun mỹ fi mén nĩ, fi mén sór kỹ. Topĕ vĩ mranh pijé'. ³⁷ Hĕn ri ke mũn ũ fag tóg to jykrén há han mũ hā ra, kỹ fag tóg fag kósin fi mén sór tũ nĩ sir. Kỹ tag vỹ há tāvĩ nĩ. ³⁸ Hā kỹ tóg ge nĩ, ha mĕ. Ti tỹ fi mén kỹ tóg há nĩ, ti kósin mén ja tũ fi. Ti tỹ fi mén tũ nĩn kỹ tóg há kãfór nĩ.

³⁹ ũn týtá fag vỹ tỹ fag mén tũ nýtĩ, ag rĩnrĩr nýtĩn kỹ. ũ fi mén ter kar kỹ fi tóg hā ra ũ tỹ mén mũ sir, jatun mỹ. Fi mén mǎn vē sir, Há ti nĩ. Hā ran jĕ tỹ ěg *Senhor* mré ke nĩ, fi mén mǎn ke ti. ⁴⁰ Fi tỹ mén mǎn sór tũ nĩn kỹ tóg há kãfór nĩ sir, fi mỹ sér kãfór. Isỹ fag to jykrén hā vē. Hā ra sóg Topĕ kuprĩg tỹ jagrĕ nĩ, hā kỹ sóg ājag mré to jykrén há han mũ gé.

8

Vĕnh kãgrá tỹ topĕ to vējykre

¹ Kÿ sóg ãjag mÿ vëjën tó sór mÿ gé. Ag mÿg tânk kÿ ag tóg vënh kãgrá tÿ topë mÿ pÿn vén tÿ. Kar kÿ ag tóg *açougue* tá ti ke ên vëne he tÿ. Kÿ ãjag kã mÿ ù tóg: “inh mÿ tá mãn kÿ konh mÿ vÿ?” he tÿ.

Hã ra ãjag kã mÿ ù tóg: “ki kanhró mág êg nÿtÿ, to tar êg nÿtÿ. Jatun mÿ êg tóg konh ke mÿ,” he tÿ. Êg tÿ nén ù to: “ki kanhró mág inh nÿ,” hen kÿ tóg: “ti kãfór inh nÿ,” henh ha mÿ tÿ. Êg tÿ hã ra jagnë to há nÿtÿnh ke vë. ²⁻³ Êg tÿ nén ù to: “ki kanhró sóg nÿ, ã jãvo,” hen kÿ tóg tÿ êg tÿ jagnë to é he ven nÿ.

⁴ Kÿ sóg ãjag mÿ vëjën ên kãmén sór mÿ. Nén ù tÿ vë, ón kÿ vënh kãgrá tÿ topë ti. Pir ti nÿ, Topë ti. Topë ù vÿ tÿ nÿ. ⁵ Nén ù e to ag tóg ón kÿ: “Topë vë,” he tÿ, kankã tân ù ag to, ga tân ù ag to ke gé. Û tÿ ge vÿ e nÿtÿ, topë tÿ ge ti, *Senhor* tÿ ge ti. ⁶ Hã ra tóg êg mÿ pir nÿ, êg jóg mág ti, ag jãvo. Nén kar han ja ti nÿgtÿ, vënh mÿ, kÿ êg tóg ti hã ve sór mÿ gé sir. Pir ti nÿ gé, êg *Senhor* ti, hã vÿ: *Jesus Cristo*, he mÿ. Nén ù kar vÿ ti tigrÿn nÿtÿ. Kÿ êg ti tugnÿn krenkren ke mÿ gé.

⁷ Hã ra êg kã mÿ ù ag tóg tag ki kagtÿg nÿtÿ ver. Tãg ti nÿ ver, ag tÿ ón kÿ vënh kãgrá tÿ topë tovãnh mÿ ti. Hã kÿ ón kÿ vënh kãgrá tÿ topë mÿ vëjën pÿn ja ên tóg, ag tÿ ko kÿ nÿji, ag mÿ tÿ vënh kãgrá tÿ topë ên tÿ ko ri ke nÿ sir. Kÿ tóg, ag tÿ tag to krój nÿtÿn kÿ, ag mÿ ag tÿ vëjën to vënh kavénh ha mÿ tÿ.

⁸ Êg pijé vëjën tigrÿn Topë to há nÿtÿ', ti to kórég nÿtÿ'. Êg tÿ ko tÿ (hã) ra nén ù tÿ vë gé, vënh kãgrá tÿ Topë mÿ pÿn ja ên ti. Vëjën vë mÿr. ⁹ Nén ù kar vÿ tÿ êg tÿ nÿ.

Hã ra ùn krój tóg hën ri ke mÿn Topë vÿ mranh ke mÿ, êg tigrÿn, êg tÿ ti mÿ nén ù vënh mÿ to tar nÿtÿ nÿ ve nÿn kÿ. Kÿ tag han sór tÿg nÿ. ¹⁰ Ve ra ha. Tar ã tóg nÿ, ki kanhró ã tóg nÿ. Vënh kãgrá tÿ topë vÿ tÿ nén ù tÿ nÿ ã mÿ. Hã kÿ ã tóg ko mÿ sir, ù tÿ ti mÿ fénhta han kÿ. Nén ù tÿ vë vë, ã tÿ ko mÿ ti. Hã ra êg mré *Jesus* ki rã kÿ jë ù tóg tag to krój nÿ ver. Kÿ tóg ã ve kÿ to jykren kÿ ko mÿ gé sir. Hã ra vënh kãgrá tÿ topë

tóg ti mÿ tar nÿ, ùn krój mÿ, ti tÿ *Jesus* ki rã kÿ nÿ (hã) ra. ¹¹ Kÿ tóg ti tÿ ã tÿ ko ve tigrÿn ko kÿ vãfor ke mÿ sir. Ti jãvo ã tóg ki kanhró nÿ. Hã ra tóg ã tugnÿn tÿ' henh ke mÿ, *Cristo* tÿ ti jagfy ter ja ra. ¹² ã tÿ ti vÿ mranh hã vë sir, ã régre krój ên to. Ti vóg kónãn ã tóg mÿ sir, ti krój nÿn kÿ. Hã ki ã tóg *Cristo* vÿ mranh mÿ sir, mÿr, ha mÿ. ¹³ Hã kÿ sóg tag han sór tÿ nÿ. Inh mré ke tÿ isÿ nén ù nÿ ko tigrÿn Topë vÿ mranh kÿ sóg ko mãn sór tÿ nÿ ha.

9

Paulo tÿ jãnkamy ve sór tÿ

¹ Ve ra, isÿ nén han mÿ ti. Êprã ke ag tÿ inh mÿ nén tó mÿ ên han sór tÿ inh nÿgtÿ. *Jesus* hã vÿ inh fëg, isÿ tÿ *apóstolo* jë jé. Ti ve inh mÿr, êg *Senhor* tÿ *Jesus* ti. Kÿ ãjag vÿ isugrÿn ti ki ge jëg. Inh rãnrãj kaja vÿ tÿ ãjag nÿtÿ. ² Hën ri ke mÿn sóg ù mÿ tÿ *apóstolo* tÿ nÿ. ãjag hã mÿ sóg tÿ *apóstolo* jë mÿr, ãjag tÿ inh vÿ mÿ tigrÿn ti ki ge kÿ. Hã ki tóg ve há tÿ, êg *Senhor* tÿ inh fëg ja ti. ³ Kÿ sóg ù tÿ kejën inh kato vÿ sór mÿ mÿ tag tó tÿ, ha mÿ. ⁴⁻⁵ *Jesus* tÿ ùn vin mÿ ù ag ri ke inh nÿ, ù tÿ *Jesus* mré pygfa mÿ ag ri ke, *Pedro* ri ke ke gé, Ag prÿ fag pére ag mÿ tÿ, ag tÿ hën ra mÿn kÿ. Isÿ ag ri ke ù tÿ *Jesus* ki rã kÿ jë ù fi tÿ prÿg kÿ sóg fi pére tÿg ke mÿ gé vë, hã ra sóg ke sór tÿ nÿ. Kÿ ag tóg ãjag jën ko tÿ, ag tÿ ãjag mÿ Topë vÿ tó to. Isÿ ag kóm ãjag jën ko sór kÿ sóg konh ke mÿ gé vë, hã ra sóg ko sór tÿ nÿ. Tag hã ki sóg ag ri ke tÿ nÿ. ⁶ Inh nÿgé rãnrãj ja kaja hã ko sór inh tÿ, *Barnabé* ti ke gé, ag jãvo. ⁷ Êg tÿ Topë tÿ êg mÿ vënh rãnrãj nÿm ja kaja venh ken kÿ tóg há tÿ vë. *Soldado* jykre ri ke ti nÿ. Ag pijé ag tÿ ko tÿ', ag tÿ vënh génh han kÿ. Ag vënh génh hã to ag tóg vëjën vëg tÿ. Kÿ ù tÿ *uva* ki rÿr tÿ vÿ ti kanë ko tÿ gé. Kÿ ù tÿ *ovelha* ki rÿr tÿ vÿ fi *leite* kron tÿ gé. Hã kÿ tóg êg tÿ Topë vÿ tó to gÿj ve kÿ há tÿ vë, hã ra êg tóg ve sór tÿ nÿ.

⁸ Êprã ke jykre ki êg tóg êg rãnrãj pë to êg jën vëg tÿ. Kÿ Topë vÿ tag tó ja nÿgtÿ. ⁹ *Moisés* vÿ tag rán ja nÿ, ha

mě. “Monh tỹ êkré jänkre ki rãnrãj kỹ ti jěnký tógfĩn tũg nĩ. Ti jěn kaměg tũg nĩ,” he ja ti nĩ, Topě vĩ rá ki. Topě mỹ monh hã to jykrén kỹ tag tó ja nĩ? Vó. ¹⁰ Ęg hã to tóg rán kỹ nĩ, ěg tỹ ěg rãnrãj to ěg jěn ve jé. Hã kỹ ũ tỹ ěpỹ ki rãnrãj mũ tóg to nén ũ ve sór mũ. ũ tỹ jänkreg mũ vỹ to nén ũ ve sór mũ gé, ti rãnrãj to. ¹¹ Isỹ ãjag mỹ kanhkã jykre tó kỹ tóg sỹ nén ũ krãn ri ke nĩ. Kỹ sỹ ãjag ki nén ũ ve sór ra tóg há tĩ vễ, ijěn jé. Hã ra sóg ve sór tũ nĩ. ¹² ũ ag tóg ag jěn vэг tĩ, Topě vĩ to. Kỹ tóg sỹ ag ri kén ãjag ki jänkamy ve sór kỹ há tĩ vễ, sỹ ãjag mỹ Topě vĩ tó vén kỹ. Hã ra sóg ãjag jěn ve sór tũ nĩ. Inh jagtar ra tóg inh mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ, ũ tỹ isugrĩn *Cristo* kãme sér kato vĩ tũ nĩ jé. Hã kỹ sóg ve sór tũ nĩ.

¹³ ũ tỹ Topě ĩn krēm ti tũ ki rĩr tĩ ag vỹ tá ag jěn vэг tĩ gé, ag tỹ Topě mỹ nén vin tĩ ěn tỹ. Kỹ ũ tỹ Topě mỹ nén ũ pũn tĩ ěn vỹ ti ke ko tĩ gé. Ājag mỹ tag mẽ ja tũ? ¹⁴ Hã kỹ ěg *Senhor* vỹ: “ũ tỹ ti kãmén mũ ěn vỹ tag to ag jěn venh ke mũ,” he mũ. ¹⁵ Hã ra sóg ãjag jěn ve sór ja tũ nĩ. Kỹ sóg ve sór tũ nĩ gé, ũri, hã kỹ sóg ãjag mỹ rán mũ. Isỹ inh nĩgế tỹ rãnrãj to ijěn vэг mũ hã to sóg tỹ ũn mág nĩnh mũ, kanhkã tá. Kỹ sóg tỹ tũ' he sór tũ nĩgtĩ. Iser jé tóg inh mỹ há tĩ, ũ tỹ inh mỹ Topě vĩ kajãm sór mũ (hã) ra.

¹⁶ *Jesus* kãmén sóg tĩ. Inh rãnrãj hã vễ. Ti hã tóg inh mỹ tó, sỹ ti kãmén jé. Kỹ sóg ti tó tugrĩn tỹ ũn mág nĩnh ke tũ nĩ. Isỹ ti kãmén sór tũ nĩ ra Topě tóg inh vóg kónãn ke mũ vễ, isỹ inh rãnrãj han tũ nĩn kỹ. ¹⁷ Topě tỹ inh mỹ: “ha kãmén,” he tũ nĩ ra sóg kanhkã tá to gỹj venh ke tũ nĩ vễ. Hã ra tóg inh mỹ: “ha kãmén,” he ja nĩ, kỹ tóg sỹ ti rãnrãj ki rĩr há han mũ ve sór mũ sir inh ki, Topě ti. ¹⁸ Kỹ sóg kanhkã tá to gỹj venh ke tũ nĩ, inh rãnrãj ja to. Hã ra sóg gỹj ve sór mũ, tá. Hã kỹ sóg ěprã ke ag ki sỹ nén ve sór mũ ěn ve sór tũ nĩ, ijěn jé. Véké sóg ãjag mỹ tó tĩ, Topě vĩ ti, vễnh kar mỹ ke gé.

Ũn e tỹ Jesus ki ge kỹ tóg Paulo mỹ

há tĩ

¹⁹ ũ pijé tỹ inh kri ke nĩ'. Ge ra sóg vễsỹ vễnh kar krēm ke han. “Hěn ri ke mũn ũ tóg *Jesus* ki rã sór mũ, isỹ tỹ ti krēm ke nĩn kỹ,” he sóg tĩ. Hã jé sóg vễsỹ ag krēm ke han tĩ, ũ tỹ ti ki ge mũ ag e nỹtĩ jé, isugrĩn. ²⁰ *Judeu* ag tugnĩn sóg vễsỹ *Judeu* han tĩ, ag tỹ *Jesus* ki ge jé. Isỹ ag jykre han sór tũ nĩ ra inh han ke tũ nĩ vễ, hã ra sóg han sór tĩ, isỹ ag to há nĩn kỹ. Kỹ sóg *Judeu* jykre han mũ ag tugrĩn ag jykre han tĩ, ag tỹ *Jesus* ki ge jé. ²¹ Kỹ fóg ag vỹ *Judeu* jykre han tũ nĩgtĩ, kanhgág ag ke gé. Kỹ sóg ag tugrĩn ag jykre han tĩ. Kanhgág ag tugnĩn sóg ag jykre han tĩ, ag tỹ isugrĩn *Jesus* ki ge jé. Inh pijé Topě jykre tovãnh mũ hã ra'. *Judeu* jykre hã tovãnh inh tĩ, fóg to, kanhgág to ke gé. ²² Kỹ sóg ũn krój ag mỹ koměr hã vĩ tĩ, ag tỹ isugnĩn *Jesus* to vẫsẫsẫn mẫn jé. Isỹ ũ jykre ve kỹ sóg ti jykre ri ke han tĩ, ag tỹ *Jesus* ki ge jé. ²³ Tag kar han sóg tĩ, *Jesus* kãme tugnĩn, isỹ ti mré ti rãnrãj ki rĩr jé.

²⁴ Ha mẽ, ũn e tóg *corrida* han tĩ, hã ra ũn pir tóg gỹjỹ he tĩ, inhhã. Ag ri ke han nĩ. Vẫsẫn ra, ãjag tỹ gỹjỹ hen jé, *Jesus* tỹ ěg mỹ nén ven ke ti. ²⁵ Ha vé, ũ tỹ *torneio* han tĩ ag vỹ to jykrén mág tĩ. Kỹ ag vãkrég tĩ gé, ag tỹ gỹjỹ hen jé. Ęprã vễjykre ki ag tóg gỹjỹ he sór tĩ, ti tỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ ra. Hã ra ěg tóg kanhkã tá ěg gỹj venh ke mũ, ũ tỹ tũ' he vẫnh ěn ti. ²⁶ Ge sóg tĩ gé, sỹ *corrida* ri ke han kỹ. Pétēm sór sóg tĩ. To krónh ke tũ sóg nĩ. Rará ri ke han sóg tĩ to. Inh pijé véké rará tĩ'. ²⁷ Vễnh hã to sóg rará tĩ. Kỹ sóg isỹ nén to ěn mũ ěn han ke tũ nĩ. Inh mỹ tóg Topě tỹ inh fón ha mẽ tĩ, isỹ ãjag jyvèn kar kỹ vễjykre pãno han kỹ. Hã kỹ sóg vễso rará tĩ, sỹ han tũ nĩ jé.

10

Ęg jo ke ag to jykrén nĩ

¹ Inh kanhkã', ěg jógjóg ve ag vỹ *Moisés* mré mũ ja nĩgtĩ. Kanhkã góg ěn krēm ag tóg mũ kãn ja nĩgtĩ. kỹ ag tóg goj kusũg nig ěn kafã ra pa kãn ja nĩgtĩ gé. ² Ęg vễnh kygpe ri ken hã

vě. Ěn kã *Moisés* vỹ ag jãmi tĩg ja nĩgtĩ, *Jesus* tỹ ěg ki rĩr nĩ tag ri ke. ³ Kĩ ěg jógjóg ve ag tóg kanhkã tá vějẽn ko kãn ja nĩgtĩ gé. ⁴ Kanhkã tá goj tỹ ěganẽ ki ag tóg kronkron kãn ja nĩgtĩ gé. Pãró tá ag tóg goj ve ja nĩgtĩ. Hã ra tóg tỹ kanhkã tá ke nĩ ja nĩgtĩ. *Cristo* to ken hã vě. Ti hã vỹ ag mré tĩ ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ag mỹ goj ěn ven ja nĩgtĩ. ⁵ Ge ra Topẽ tóg ěg jógjóg ve ag to jũ kãn ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg kãgter kãn ja nĩgtĩ, ga kórég ěn tá. Hã ra tóg ũn pipir ag hã to há ja nĩgtĩ, Topẽ ti. Kĩ ag hã tóg krenkren ja nĩgtĩ. ⁶ Hã ra tóg rán kỹ nĩ, ěg tỹ tỹ vẽnhanhrãn jé, ěg tỹ nén ũ kórég to ěn tũ nĩ jé. To ěn ja ag tóg nĩgtĩ, ěg jógjóg ve ag, kỹ ěg tag han ke tũ nĩ.

⁷ Hã kỹ ón kỹ vẽnhanhrãn tỹ topẽ nón mũ sór tũg nĩ. Tag han ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, hã mẽ. “*Povo* kar vỹ nĩgnĩ mũ sir, ag tỹ vẽnhanhrãn tỹ topẽ to fénhta ko jé, ag kronkron jé sir, ag tỹ kar kỹ vẽnhanhrãn jé, fag mré,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã to Topẽ tóg ag to jũ ja nĩgtĩ gé.

⁸ Kĩ ěg ũn mén tũ fag mré nỹnh ke tũ nĩ gé. Tag han ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kĩ kurã pir ki ũ tỹ 23 *mil* (ke) ag vỹ kãgter ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ag tũg kỹ. ⁹ Kĩ ěg tóg Topẽ to: “ti hỹn iso jũnh ke tũ nĩ, sỹ ti vỹ mranh mũ ra,” henh ke tũ nĩ gé. Ke ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kĩ pỹn tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ag to jũn kỹ. ¹⁰ Kĩ ěg tóg Topẽ to vỹ kónãn ke tũ nĩ gé. Ke ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kĩ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ.

¹¹ Hã ra Topẽ tóg ag vóg kónãn, ěg tỹ ag to vẽnhanhrãn jé. Hã jé tóg rán kỹ nĩ gé, ti tỹ to ěg jyvẽn jé. Ěg hã mỹn kakó nĩ, kurã tỹ ěgno ti. ¹² Hã kỹ veso jykrén, ã tĩg há han jé. Ā tỹ ti vỹ mranh tũ nĩn kỹ tóg há tĩ. Hã jé vẽnhanhrãn ki rĩr, ã tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé. ¹³ Nén-Kórég vỹ ěg krĩn sór mũ, ěg tỹ Topẽ vỹ mranh jé. Hã ra tóg ěprã ke jykre ki ěg krĩn sór tĩgtĩ. Kĩ Topẽ tóg ti vég tĩ, kỹ tóg ěg ki rĩr tĩ. Kĩ tóg kejẽn ti mỹ: “gen kỹ,” he tĩ sir, ti tỹ ěg tỹ hẽ ri ke tũ nĩ jé. Kĩ tóg ěg tar han ke mũ gé, ěg tỹ Nén-Kórég

tỹ ěg krĩn kónãn mũ ra ti kato tẽ jé, ěg tỹ ti mỹ: “he,” he tũ nĩ jé.

Vẽnhanhrãn tỹ topẽ jykre han sór ke tũ

¹⁴ Inh krẽ', tag tũgrĩn vẽnhanhrãn tỹ topẽ tovãnh pẽ han nĩ. Ve sór tũg nĩ. ¹⁵ Ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. Hã kỹ ěg tỹ *Jesus* jamĩ ko tĩ ěn to jykrén nĩ, ha mẽ. ¹⁶ Ěg tỹ *Cristo* ter ja mĩ ěkrén kỹ ěg tóg kron tĩ, ti kyvẽnhanhrãn ri ke ěn ti. Ěg tỹ kron kỹ ěg tóg tỹ ti mré ke nỹtĩ sir, ěg tỹ ti kyvẽnhanhrãn ri ke ěn kron kỹ. Kĩ ti jamĩ vỹ ge nĩgtĩ gé. Kupãn kỹ ěg tóg ko tĩ, *Cristo* tỹ ěg mỹ tón kỹ. Ěg tỹ kon kỹ ěg tóg tỹ ti mré ke nỹtĩ gé sir, ěg tỹ ti nĩ ri ke ěn kon kỹ. ¹⁷ Ti jamĩ vỹ pir nĩ, kỹ ěg tóg ěg tỹ ko kãn kỹ tỹ ũn pir nỹtĩ gé, ti mré, ěg e hã ra. *Jesus* jamĩ ko to vỹjykre hã vě.

¹⁸ Kĩ *povo* tỹ *Israel* ag to jykrén nĩ gé, ha mẽ. Topẽ mỹ ag tóg nén ũ pũn tĩ, ti pũn jafã kri. Pũn kỹ ag tóg ko tĩ gé. Ag tỹ kon kỹ ag tóg tỹ ag tỹ ũn mỹ pũn mũ ěn mré ke nỹtĩ gé sir, ěg tỹ tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩ ri ke. ¹⁹⁻²⁰ Kĩ ón kỹ vẽnhanhrãn tỹ topẽ to jykrén nĩ gé. Ag tỹ ti mỹ nén ũ pũn kỹ ag tóg Nén-Kórég ag hã mỹ pũn tĩ. Ag pijé Topẽ pẽ mỹ pũn tĩ'. Hã kỹ tóg inh mỹ há tũ nĩ, ãjag tỹ tỹ Nén-Kórég ag mré ke nỹtĩn kỹ, ãjag tỹ ag tũ kon kỹ ke gé.

Inh pijé ãjag mỹ: “vẽnhanhrãn tỹ topẽ vỹ nỹgtĩ, kỹ ag tỹ ag mỹ pũn mũ ěn vỹ tỹ nén ũ nĩ,” he sór tĩ'. Nén ũ tũ vě. ²¹ Hã ra tóg vẽnhanhrãn mỹ nĩ, ãjag tỹ ěg *Senhor* kópa ki jẽ kron kar kỹ Nén-Kórég kópa ki jẽ kron kỹ ke gé. ²² Ěg tỹ Nén-Kórég ag tũ kon kỹ ti hẽn ri ke mũn ěg to jũnh ke mũ, ěg *Senhor* ti. Ti tỹ ěg to jũ nĩn kỹ tóg vẽnhanhrãn mỹ nĩ. Ěg pijé ti tỹ hẽ ri kenh mũ'. Hã kỹ ón kỹ vẽnhanhrãn tỹ topẽ ve sór tũg nĩ.

Ěg tỹ ěg régre tũgrĩn nén ũ konh ke tũ

²³ Hã ra ãjag tóg inh mỹ: “isỹ nén han sór mũ ěn han jé sóg ke mũ, pijé kórég nĩ’,” he sór mũ. Há ti nĩ vě, tag ti. Hã ra ěg tỹ nén han mũ ũ tóg ěg mỹ nén ũ há han tũ nĩgtĩ. Nén ũ kar han há ěg tóg nỹtĩ vě, hã ra ěg tỹ nén han mũ ũ tóg ěg tar han ke tũ nĩ, *Jesus* to.

24 Kÿ ã tũ to jykrén tâvĩ han tũg nĩ. Æ régre tũ to jykrén nĩ gé, ti mÿ há nĩ jé, ha mẽ. 25 Kÿ ã tÿ nén ù tânj jafã ki nén ù nĩ kajãm sór kÿn há nĩ. Kÿ ag mÿ: “ù mÿ ón kÿ vènh kãgrá tÿ topê mÿ ti nĩ tag pũn ja tũ?” he tũg nĩ. Jẽmẽ tũg nĩ. Jatun mÿ kom nĩ. 26 Topê tũ vè, ga ti, ga kri ke kar ti ke gé. Hã kÿ jatun mÿ kom nĩ. 27 Kejẽn ù tÿ *Jesus* ki rã tũ ù vÿ ã mÿ: “inh mré jẽn kãtĩg,” he mũ sir. Æ tĩg sór kÿ ã tóg tĩg mũ. Kÿ ã tóg nén ù kar konh ke mũ. Ti ki jẽmẽ tũg nĩ, ù tÿ hẽn ri ke mũn ón kÿ vènh kãgrá tÿ topê mÿ nén ù pũn ja ti, ã tÿ jatun mÿ ko jé. 28 Hẽn ri ke mũn ù tóg sir ã mÿ: “vẽjẽn tag pũn ag, ón kÿ vènh kãgrá tÿ topê mÿ,” he mũ. Kÿ ko tũg nĩ sir, ù tÿ ã mÿ tó mũ tugnĩn, ti tÿ ã to jykrén kónãn tũ nĩ jé. 29 Æ pijé to jykrén mũ vè'. Hã ra ti hã tóg to jykrén mũ. Hã kÿ tóg ã mÿ tó mũ. Há tũ ti nĩ, inh mÿ, ù tÿ iso jykrén kónãn kÿ, isÿ nén ù tÿ inh mÿ kórég tũ han to. 30 Topê mÿ sóg vèjẽn ẽn to vĩ há han ja nĩgtĩ. Kÿ ù tÿ tag to iso vĩ vĩ hen kÿ tóg inh mÿ kórég nĩ. Hã kÿ sóg ko sór tũ nĩ, ù tÿ iso jykrén kónãn sór kÿ.

31 Hã kÿ Topê hã mÿ nén kar han nĩ. Æ jẽn kÿ ti jykre ki jẽn nĩ. Æ kron kÿ ti jykre ki kron nĩ. Æ tÿ nén ù han kÿ ti jykre hã ki han nĩ gé, vènh kar tÿ ti jykre há nĩ ve jé. 32 Æ tÿ ã tigrĩn Topê to jũ tũ nĩ kÿn há tĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag, Topê tũ ag ke gé, ù tÿ ẽg mré ke ag. Kÿ vèjykre há hã han nĩ. 33 Ke sóg tĩ gé. Vãsãn sóg tĩ, vènh kar tÿ iso há nÿtĩ jé. Hã jé sóg isũ ki rĩr tâvĩ han tũ nĩgtĩ. Vènh kar tũ ki rĩr inh tĩ, ag tÿ *Jesus* ki ge jé.

11

1 Inh jykre han sórm nĩ, isÿ *Jesus* jykre han ri ke.

Ûn tÿtã fag jykre

2 Hÿ, ãjag mÿ sóg vĩ há han sór mũ mÿr. Isÿ ãjag mÿ nén tó mũ ẽn to jykrén ãjag tóg mũgtĩ mÿr'. Isÿ ãjag kanhrãn ẽn ki króm sór ãjag tóg tĩ. 3 Hã kÿ sóg, nén ù ki ãjag kanhrãn sór mũ sir, ha mẽ. *Cristo* vÿ tÿ ag krĩ nĩ, kÿ

ag vÿ tÿ ag prũ fag krĩ nÿtĩ, fag tÿ tÿ ag nón ke nÿtĩ ra. Kÿ Topê vÿ tÿ *Cristo* krĩ nĩ gé. Jó ẽg kar vÿ vãhã tÿ *Cristo* nón ke nÿtĩ gé. 4 Ẽg vènh mãn kÿ nÿtĩ kÿ ẽg jagnẽ mÿ Topê vĩ tó tĩ, kÿ ẽg tóg ti mré vĩ tĩ gé. Kÿ ag jykre mÿ vyr mÿ nĩ? Jãvo fag jykre mÿ vyr mÿ nĩ gé? Ag tÿ kur tÿ ag krĩ kri fón kÿ ag mÿ ag krĩ tÿ *Cristo* mÿ'a han tũ nĩ? Hÿ, hã vè. Ti mÿ'a han tũ ag nĩ. 5 Ag jãvo ùn tÿtã fag tÿ, kur tÿ vènh kri fón kÿ fag mÿ fag mén ẽn mÿ'a han tũ nĩ? Hÿ, hã vè gé. Fag tÿ kri for tũ ra Topê vĩ kãmén kÿ fag krĩ mÿ kator ri ke ti nĩ? Vó. Hã tũ vè. 6 Ûn tÿ ge fag gãnh mÿ ronh kãn kÿ nĩnh mũ? Vó. Fag mÿ'a han tũg nĩ. Hã kÿn mÿ há nĩ, fag tÿ kur tÿ vènh kri fón kÿ Topê vĩ tón kÿ, ti mré vèmén kÿ? Vó, hã tũ vè. 7 Kÿ ag kã mĩ ù mÿ kur tÿ vènh kri fón ke tũ nĩ, ti tÿ tÿ Topê ri ke nĩn kÿ, ẽg tÿ ti tigrĩn Topê sĩnvĩ ven kÿ? Ẽg mÿ ùn tÿtã fag tigrĩn, fag mén ag sĩnvĩ vèg tĩ? Vó, hã tũ vè. 8 Ha vé, Topê pijé, ùn ve fi tÿ ùn ve ti han ja nĩ'. Ûn ve tÿ tóg fi han ja nĩ mÿr. 9 Kÿ ti pijé, fi tigrĩn ti han'. Ti hã tugnĩn tóg fi han. 10 Hã kÿ ùn tÿtã fag tóg fag mén ag ri ke nÿtĩ, ag tÿ tÿ fag krĩ nÿtĩ ra, hã vÿ: fag tÿ tÿ ag nón ke nÿtĩ ra, he mũ. Kÿ tóg Topê tÿ jẽnẽ jafã ag mÿ há tĩ gé.

11 Ẽg kar vÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ. Ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ ùn tÿtã fag pijé, fag pir mÿ tÿ nén ù nÿtĩ'. Kÿ ag pijé, ag pir mÿ tÿ nén ù nÿtĩ gé'. Jagnẽ ri ke ẽg nÿtĩ, fag mré. 12 Hÿ, Topê vÿ ùn ve tÿ fi han. Hã ra ẽg kar tóg vãhã ẽg mÿnh fi ki mur kÿ nÿtĩ. Jãvo ù tÿ vènh kar han mũ vÿ tÿ, Topê ti nĩ.

13 Mÿ ãjag mÿ sér, ãjag tÿ ùn tÿtã fag tÿ kur tÿ vènh kri fón tũ ra Topê mré vèmén ven kÿ? Vó, ãjag mÿ'a tóg tĩ.

14 Mÿ ãjag mÿ sér, ag gãnh téj nÿtĩ ti? Vó, ãjag mÿ'a tóg tĩ gé. 15 Fag gãnh téj tóg, fag mÿ sér tĩ. Hÿ, fag gãnh vÿ tÿ, fag krĩ kri fón ja ri ke nĩ. 16 Hẽn ri ke mũn tóg ãjag kã mĩ ù mÿ há tũ nĩ hã ra. Kÿ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. *Igreja* kar ki fag tóg, hã han tĩ, ha mẽ. Kÿ ẽg mÿ'a han sór tũg nĩ.

Santa Ceia to vėjykre
(Mt 26.26-28; Mc 14.22-24; Lc 22.17-20)

¹⁷ Kĩ sóg nén ũ ki ãjag mĩ vĩ há han ke tũ nĩ gé. ãjag jykre ũ tóg há tũ nĩ, ha mẽ. ãjag vėnh mǎn kĩ ãjag nėji, ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko kĩ jagnė jėn vóg tĩ, kĩ ãjag nėji jagnė kókėg tĩ sir. ¹⁸ ãjag vėnh mǎn kĩ ãjag nėji jagnė kato tė tĩ, vėnh kǎpǎm kĩ, kĩ tóg inh mĩ tỹ ki hǎ ke ve nĩ, sỹ to jykrén kĩ. ãjag kǎ mĩ ũ hỹn vėnh kǎpǎm sór tĩ, he sóg tĩ. ¹⁹ Hỹ, há ti nĩ vė, ãjag tỹ vėnh kǎpǎm kĩ nỹtĩn kĩ. Kĩ ũn jykre há ag vỹ vėnh ven ke mũ, ãjag kǎ mĩ.

²⁰ Kĩ, ãjag vėnh mǎn kĩ ãjag pijé ěg *Senhor* jamĩ ko tĩ', *Santa Ceia* he mũ ěn ti'. ²¹ Tỹ fėnhhta han kĩ ãjag kar nėji vėnh fǎn hǎ jė ko tĩ. Tá jun kĩ ãjag nėji kǎnhmar ko tĩ. Kĩ ũ ag nėji vėnh fǎn tĩ. *Vinho* kron kĩ ag nėji tỹ pėpėv tĩ. Jo ũ ag tóg kókĩnkĩr tĩ sir, ũ tỹ kǎnhmar tá junjun mũ ag tỹ ag tũ kagran kĩ. ²² Ha mẽ, vėnh mĩ ti nĩ. Topė mré ke ag to é he ve ãjag tóg nĩ mỹr', ãjag tỹ ag jėn kagran kĩ, ag junjun to hǎ. Tag tỹ inh hỹn hė ri kenh mũ? Inh mỹ ãjag mĩ vĩ há han ke mũ', tag to'? Vó', kenh ke tũ inh nĩ. Kórėg ti nĩ, ãjag tỹ han mũ tag ti. ãjag ĩn hǎ tá vėjėn tỹ vėnh fǎn nĩ.

²³ Ha mẽ, ěg *Senhor* tóg inh mĩ tó ja nĩ, sỹ ãjag mĩ tó mũ ti, ěg tỹ ti ter to jykrén kĩ tag han jė, ha mẽ. Kuty ěn kǎ, *Judas* tỹ pǎ'i ag mỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* tó ja ěn kǎ ěg *Senhor* tóg ěmĩ mǎn ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. ²⁴ To tóg Topė mré vĩ ja nĩgtĩ. Kupǎn kĩ tóg ag mỹ: "inh hǎ vė," he ja nĩgtĩ. "ãjag jagfy sóg ter ke mũ. Kĩ inh mĩ ěkrén nĩ, ãjag tỹ ěmĩ tag kon kĩ," he ja tóg nĩgtĩ. ²⁵ Ag tỹ ko kar kĩ tóg kópa vyn ja nĩgtĩ gé sir. Kĩ tóg ag mỹ: "kópa ki jė tag vỹ inh kyvėnh ri ke nĩ," he ja nĩgtĩ. "Inh jykre tǎg to ken hǎ vė, isỹ inh kyvėnh tugrĩn ãjag mỹ vėnh pǎte fón jė. Kĩ inh kyvėnh tỹ inh ki kutė mũ ěn mĩ ěkrén nĩ, ãjag tỹ kópa ki jė tag kron kĩ," he ja tóg nĩgtĩ gé. ²⁶ Hǎ kĩ ěg tỹ ěmĩ ěn kon kĩ, ěg tỹ kópa ki jė ěn kron kĩ ěg tóg sir ěg *Senhor* ter ti tó tĩ. Tag han ěg tĩ, ti kǎtĩg ken jo.

²⁷ Hǎ kĩ vėjykre kórėg ki ěmĩ ěn ko sór tũg nĩ. Kópa ki jė ěn kron kónǎn sór tũg nĩ gé, ěg *Senhor* tũ ti. Ke tũ nĩ mũ ra tóg ěg tỹ ti ter to é he ri ke nĩ. ²⁸ Hǎ kĩ ěg jė ěg jykre tugnỹm. ěg jykre há nĩ ve kar kĩ ěg tóg ěmĩ ěn konh mũ, kópa ki jė ěn kron ke mũ gé. ²⁹ ěg tỹ ón kĩ ko sór kĩ, ón kĩ kron sór kĩ, ti tỹ ěg mỹ vėjėn ũ ri ke nĩn kĩ Topė tóg ěg vóg kónǎn ke mũ sir, ěg tỹ ěmĩ ěn to ěg *Senhor* ter mĩ ěkrėg tũ nĩn kĩ. Kĩ ěg tóg Topė tỹ ěg vóg kónǎn hǎ jė tỹ nén ũ tũ han kĩ ko' he mũ, kron' he mũ gé sir. ³⁰ ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko to vėnh ki rĩr há han tũ nĩn hǎ kĩ, ũ ag tóg krónhkrój nỹtĩ, ãjag kǎ mĩ. Kĩ ũ ag tóg kaga nỹtĩ. Kĩ ũ tỹ hėn ri ke ag tóg kǎgter huri ke gé. ³¹ Ha vé, ěg tỹ ěg jykre tugnỹm kĩ ti mỹ tó kĩ tóg ěg mỹ vėnh pǎte fón ke mũ. Kĩ tóg ěg jykre tugnỹm mǎn ke tũ nĩ sir. ěg vóg kónǎn ke tũ tóg nĩ gé, ěg *Senhor* ti. ³² Hǎ ra tóg kejėn ěg vóg kónǎn tĩ. ěg *Senhor* tỹ ěg kanhrǎn sór vė, ti tỹ ěg tỹ kygnė to ěg vóg kónǎn kĩ, ti tỹ ěg fón tũ nĩ jė, ũ tỹ ti vĩ mranh mũ ag mré.

³³ Inh kanhkǎ', tag to jykrén, kĩ jagnė jǎvǎnh nĩ, ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko sór kĩ. ³⁴ ãjag kǎ mĩ ũ kókĩr nĩn kĩ tóg ti ĩn tá ti jėn tỹ vėnh fǎn ke mũ. Ke tũ nĩ mũ ra tóg ãjag vóg kónǎn ke mũ, ěg *Senhor* ti, ãjag tỹ vėnh mǎn kĩ vėnh fónfǎn kĩ.

Sỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ ũ tóg nỹtĩ gé, hǎ ra sóg rán ke tũ nĩ. Sỹ ãjag mré nĩn kĩ sóg ãjag mỹ kǎmėn ke mũ.

12

Topė tỹ ěg tar han mũ, ti kuprĩg tỹ

¹ Kĩ sóg ãjag mỹ Topė kuprĩg tỹ ěg krĩn ke tag tó sór mũ, ãjag tỹ inh ki jėmėn kĩ. Kejėn tóg nén ũ to ěg tar han tĩ, ěg tỹ han jė. ² Ha vé, vǎsỹ, ãjag tỹ *Jesus* ki ge tũg ki ãjag tóg ón kĩ vėnh kǎgrǎ tỹ topė nón mũ ja nĩgtĩ gé. Vĩ vǎnh ti nỹtĩ, hǎ ra Japo vỹ ãjag tỹ ag ki rǎ han ja nĩgtĩ. ³ Hǎ kĩ sóg tag to ãjag kanhrǎn sór mũ, ha mẽ. Topė kuprĩg tỹ ěg krĩn kĩ ěg pijé *Jesus* to: "Nėn-kórėg ag pǎ'i mág," he tĩ'. Jǎvo ěg tỹ

Jesus mý: “*ĕg Senhor,*” hen kŷ Topē kuprĭg tóg ĕg krĭn mũ sir.

⁴ Kŷ Topē kuprĭg vŷ tŷ ũn pir nĭ, hã ra tóg ĕg tar han tĭ, nén ũ kar to. ⁵ Kŷ ĕg rãnrãj vŷ e nŷtĭ gé. Ēg kar vŷ vyrmŷ rãnrãj nŷtĭ gé. Hã ra tóg pir nĭ, ĕg *Senhor* ti, ũ tŷ ĕg mŷ vĕnh rãnrãj nĭm tĭ ti. ⁶ Kŷ ĕg tŷ ti jykre ki nén ũ han mũ vŷ e nŷtĭ, hã ra tóg pir nĭ, Topē ti, ũ tŷ ĕg tar han mũ ti.

⁷ Kŷ Topē kuprĭg vŷ ĕg tar han kãn tĭ sir. Kŷ tóg ũ tŷ nén ũ to tar nĭ han tĭ. Jo tóg ũ tŷ nén ũ ũ to tar nĭ han tĭ gé, ĕg kar tŷ jagnĕ mŷ nén ũ há han jé, ĕg tŷ nén ũ to tar nŷtĭ ĕn tŷ. ⁸ Hã kŷ tóg ũ tar han tĭ, ti tŷ ĕg mŷ ti vĭ kãmĕn há han jé sir. Ũ tar han tóg tĭ gé, ti tŷ ti vĭ ki nén ũ kar ki kanhró nĭ jé. ⁹ Ũ tar han tóg tĭ, ti tŷ ti ki fé mág to. Ũ tar han tóg tĭ gé, ti tŷ ũn kagyga tŷ há' he jé. ¹⁰ Ũ tar han tóg tĭ gé, ti tŷ ĕg tŷ nén han vãnh han jé. Ũ tar han tóg tĭ, ti tŷ ĕg jyvĕn há han jé. Kŷ tóg ũ tar han tĭ, ti tŷ: “tag vŷ tŷ vĕjagrĕ há nĭ, tag vŷ tŷ vĕjagrĕ kórĕg nĭ,” he jé. Ũ tar han tóg tĭ, ti tŷ ĕg tŷ vĕnh vĭ ki kagtĭg ki Topē mrĕ vĕmĕn jé. Kŷ tóg ũ tar han tĭ, ti tŷ ĕg tŷ vĕnh vĭ ki kagtĭg mĕ kŷ ĕg vĭ ki tó jé sir. ¹¹ Hã ra tóg pir nĭ, Topē kuprĭg ti. Ti pir nĭ ra tóg nén ũ e tag hynhan tĭ, kŷ tóg to ĕg tar han tĭ. Tĭ hã ne to jykren kŷ: “tag tar han jé sóg ke mũ, tag to, jo sóg ũ ĕn tar han ke mũ, ĕn to,” he tĭ'.

Nén ũ pir ri ke ĕg nŷtĭ, ĕg jagrĕ pir nŷtĭn kŷ

¹² Ēg há to jykren nĭ, ha mĕ. Ēg há vŷ tŷ ũn pir nĭ, hã ra ĕg há ki nŷtĭ vŷ e nŷtĭ, ĕg pĕn, ĕg nĭgé, ĕg nĭgrĕg, ti kar ti. Kŷ ĕg há ki nŷtĭ kar vŷ tŷ ĕg há nĭ sir. Nén ũ pir vĕ sir, ti e nŷtĭ ra, ti tŷ ĕg ki nŷtĭ kar nĭn kŷ. Tag ri ke ĕg nŷtĭ gé. *Cristo* há ri ke ĕg nŷtĭ, ĕg tŷ ti ki ge kŷ nŷtĭn kŷ. ¹³ Topē kuprĭg vŷ tŷ ũn pir nĭ. Kŷ ĕg kar vŷ kygpe kŷ nŷtĭ, ti kuprĭg tŷ, hã vŷ: *Cristo* há pir, he mũ. Ēg kã mĭ ũ ag tóg tŷ *Judeu* nŷtĭ. Ũ ag tóg tŷ fóg nŷtĭ gé. Ũ ag tóg tŷ kanhgág nŷtĭ gé. Hã ra tóg tŷ ĕg kar jagrĕ nĭ. Kŷ ĕg tóg tŷ ũn pir nŷtĭ.

¹⁴ Ēg há vŷ ge nĭ, ha mĕ. Ti ki nŷtĭ pijé tŷ ũn pir nĭ'. E ti nŷtĭ. Kŷ ĕg jé ĕg rãnrãj to vĭ vĭ he tŷg. ¹⁵ Hĕn ri ke mũn ĕg pĕn tóg: “inh pijé tŷ vĕnh nĭgé nĭ', hã kŷ sóg vĕnh há ki nŷtĭ tŷ nĭ,” he tĭ. Hã tŷ vĕ hã ra. ¹⁶ Kŷ ĕg nĭgrĕg tóg hĕn ri ke mũn: “inh pijé tŷ vĕnh kanĕ nĭ', hã kŷ sóg vĕnh há ki nŷtĭ tŷ nĭ,” he tĭ gé. Hã tŷ vĕ. ¹⁷ Ēg há tŷ tŷ vĕnh kanĕ tãvĭ nĭ ra ĕg tŷ ne jĕmĕnh ke tóg tŷ tĭ vĕ. Ēg há tŷ tŷ vĕnh nĭgrĕg tãvĭ nĭ ra ĕg nén ũ ger mĕnh ke tŷ nĭ vĕ. ¹⁸ Topē hã ne ĕg há ki nŷtĭ hynhan kãn'. Kŷ tóg vyrmŷ ti ki nŷtĭ kar mŷ vĕjykre vin kãn ja nĭgtĭ, ti tŷ ti rãnrãj ĕn han jé. ¹⁹ Kŷ ti ki nŷtĭ kar tŷ tŷ vĕjykre pir nĭ ra ĕg há vŷ tŷ nĭ vĕ. ²⁰ Há ti nĭ, Topē jykre ti. Ēg há ki nŷtĭ jykre e han ti, ti e tŷ ĕg há pir han jé sir.

²¹ Hã kŷ ĕg kanĕ pijé ĕg nĭgé mŷ: “ã pijé inh mrĕ rãnrãj tĭ',” he tĭ'. Kŷ ĕg krĭ vŷ ge nĭgtĭ gé. Ēg pĕn mŷ tóg: “ã pijé inh mrĕ rãnrãj tĭ',” he tŷ nĭgtĭ gé. ²² Ge tŷ ti nĭ, ĕg há jykre ti. Ēg há ki nŷtĭ ũ tóg vĕnh rãnrãj kãnhy han tĭ. Hã ra ĕg tóg jĕrĭn mŷ tŷ jagnĕ mrĕ rãnrãj kãn tĭ. ²³ Kŷ ti ki nŷtĭ ũ tóg vĕnh rãnrãj kufy han tĭ. Kŷ ĕg tóg hã ra ti ki rĭr há han tĭ sir. Kŷ ti ki nŷtĭ ũ tóg ĕg mŷ sĭnvĭ tŷ nŷtĭ. Hã kŷ ĕg tóg kur krĕm ti rãg tĭ. ²⁴ Kŷ Topē tóg ĕg mŷ vĕjykre nĭm, ĕg tŷ ti ki nŷtĭ tŷ vĕnh rãnrãj kufy han mũ ĕn ki rĭr há han jé sir. Ēg há jykre hã vĕ. Topē vŷ to jykren kãn, kŷ tóg ĕg há ki nŷtĭ han kãn, ²⁵ ĕg há tŷ vĕjykre pir han jé. Kŷ tóg ti mŷ há tĭ, ĕg tŷ ĕg mrĕ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ kar ag ki rĭr há han kŷ. Kŷ ĕg kã mĭ ũ vŷ jagtar tŷ nŷtĭnh mũ, ĕg tŷ ĕg há ki nŷtĭ jykre pir ri ke han kãn kŷ, jagnĕ mŷ. ²⁶ Hŷ, ĕg há ki nŷtĭ pir kaga nĭn kŷ tóg kaga kãn tĭ sir. Kŷ tóg ge nĭ gé, ĕg mrĕ. Jagnĕ mrĕ tóg ĕg mŷ e tĭ. Kŷ ũ tŷ ĕg kã mĭ ũ mŷ vĭ há han kŷ tóg ĕg kar mŷ sér tĭ gé sir.

²⁷ Ha mĕ, *Cristo* há ri ke ĕg nŷtĭ, kŷ ĕg kar vŷ ti há ki nŷtĭ ri ke nŷtĭ gé sir. ²⁸ Kŷ Topē tóg ũ tŷ *igreja* ki ke kar mŷ vĕnh rãnrãj vin kãn, ĕg mŷ. Ēg kã mĭ ũ ag vin tóg, ag tŷ tŷ *apóstolo* nŷtĭ jé.

Tag pãte tóg ù ag vin, ag tỹ jagně jyvěň jé. Kar kỹ tóg ù ag vin, ag tỹ tỹ ti ví tó tí nỹtĩ jé. Kar tóg ù ag vin, ag tỹ ěg tỹ nén han vãn hynhan jé, ag tỹ ùn kagyga tỹ há' he jé ke gé. Kar tóg ù ag vin, ag tỹ ù jagãgtãn jé. Kar tóg ù ag vin, ag tỹ tỹ *igreja* krēm tỹ pã'i nỹtĩ jé. Kar tóg ù ag vin, ag tỹ ěg tỹ věňh ví ki kagtĩg ki Topě mré vēmén jé. ²⁹ ěg kar pijé tỹ *apóstolo* nỹtĩ'. ěg kar pijé tỹ věňh jyvěň tí nỹtĩ'. ěg kar pijé tỹ Topě ví kãmén tí nỹtĩ'. ěg kar pijé ěg tỹ nén han vãn hynhan tí'. ³⁰ ěg kar pijé ùn kagyga tỹ há' he tí'. ěg kar pijé ěg tỹ věňh ví ki kagtĩg ki Topě mré vēmén tí'. ěg kar pijé věňh ví ěn mẽ kỹ ěg ví ki há tó tí'. ³¹ Kỹ Topě mỹ to ví mág, ti kuprĩg tỹ nén ù há to ãjag tar han jé, ãjag kar tỹ jagně mré rãnhrãj kãn jé sir.

Ājag tỹ nén han mũ ù tóg há sĩ nĩ, kỹ ù tóg há tãví nĩ gé. Kỹ sóg ãjag mỹ nén ù há tãví kãmén sór mũ, ha mẽ.

13

Věňh kar to há nỹtĩnh ke

¹ Hěn ri ke mũn ěg tóg ěprã ke ag ví tỹ hěn ri ke tó há nỹtĩgtĩ, Topě tỹ jěňe jafã ag ví mré há. ěg tỹ jérĩn mỹ věňh kar to há tũ nỹtĩnh kỹ ěg tóg ón kỹ ke nĩ há ra, ěg ví tag ti. Kỹ ěg tóg ón kỹ ví há han tí, *sino* tỹ véké kyr ěn ri ke. ² Topě tóg hěn ri ke mũn ěg mỹ nén ù kar tó tí. Kỹ ěg věňh jyvěň há han tĩgtĩ. Hěn ri ke mũn ěg tóg Topě ki rã há han kỹ nỹtĩ. Kỹ ěg ti ví to: “hỹ mỹ vỹ?” he tũ pě nĩgtĩ. Kỹ ěg tóg pãnóňh mỹ: “ha tĩg,” he tí, há ra tóg sir tí tí. ěg tỹ jérĩn mỹ věňh kar to há tũ nỹtĩnh kỹ tóg tỹ ón kỹ ke nĩ. ³ Hěn ri ke mũn ěg tóg ěg tũ vin kãn tí, ùn jagtar ag mỹ. Hěn ri ke mũn ěg tóg ù tỹ *Jesus* kato tẽ mũ ag mỹ věňh fěg mũ, ag tỹ ěg pũn jé. ěg tỹ jérĩn mỹ věňh kar to há tũ nỹtĩnh kỹ tóg ěg mỹ nén ù há han ke tũ nĩ.

⁴ ěg tỹ věňh kar to há nỹtĩnh kỹ ěg tóg věňh kar to fen nỹtĩ. Ag mỹ ěg tóg nén há kar han sór mũ. ěg pijé jagně tũ to ěn ke mũ'. “Ā kãfór vỹ tỹ inh nĩ,” henh ke tũ ěg tóg nĩ. “Ūn mág vỹ tỹ inh nĩ,” henh ke tũ ěg tóg nĩ gé. ⁵ Věňh mỹ

mě han ke tũ ěg tóg nĩ gé. ěg tũ tãví há to jykrén ke tũ ěg tóg nĩ gé. “Ti hỹn nén ù ki kanhrãn ke tũ pě nĩ,” henh ke tũ ěg tóg nĩ gé. Kỹ ěg tóg ù tỹ ěg vóg kónãn mũ ra ti to jũnh ke tũ nĩ gé. ⁶ ěg tỹ vějykre pãno ven kỹ ti pijé ěg mỹ sér tĩnh mũ'. ěg tỹ ù tỹ ki há tó mũ mẽ kỹ tóg ěg mỹ sér tĩnh mũ. ⁷ ěg tỹ nén ù jagy vэг mũ ra ěg pijé to vĩnh ke mũ'. Nén ù kar to ěg tóg: “Topě vỹ tag han há nĩ,” henh ke mũ. Ti há ki ěg tóg nén ù kar ve sór ke mũ. Věňh kar to ěg fe mág nỹtĩnh mũ, ěg tỹ věňh kar to há nỹtĩnh kỹ.

⁸ ěg tỹ věňh kar to há nỹtĩ ěn vỹ krỹg ja tũ nĩnh mũ. Jãvo ěg tỹ jagně jykre ki věňh kanhrãn kỹ jagně jyvěň tí ěn vỹ krỹg ja nỹ. ěg tỹ ěg tỹ věňh ví ki kagtĩg ki Topě mré vēmén tí ěn vỹ krỹg ja nỹ gé. ěg tỹ ěprã nén ù ki kanhró nỹtĩ ěn kar vỹ krỹg ja nỹ gé. ⁹ Ūri ěg tóg nén sĩ há ki kanhró nỹtĩ. Nén sĩ tỹ ěg tóg jagně jyvěň tí, Topě tỹ ěg mỹ tó tỹ. ěg pijé ki kanhrãn kãn kỹ nỹtĩ ver'. ¹⁰ Kãnmar tóg věňh ven ke mũ, ù tỹ nén ù kar ki kanhró kar nĩ ěn ti. Kỹ há ěg tóg nén ù hynhan há tãví han kãn ke mũ, kurã ěn kã.

¹¹ ěg mog mũ ri ke ti nĩ. Vãsỹ sóg sĩ ja jěgtĩ. Kỹ sóg ùn kãsir ag tỹ nén tó tí ěn tó ja nĩgtĩ gé. Ūn kãsir tỹ nén to jykrén tí ěn to sóg jykrén ja nĩgtĩ gé. Kejěn sóg sanh há jě sir. Kỹ sóg ùn kãsir jykre tovãnh kãn ja nĩgtĩ. ěn ri ke ti nĩ, ěg *Senhor* kãtĩg mãn ke ti. Ki kanhrãn kãn jé ěg tóg ke mũ, ěn kã. ¹² Ūri ěg tóg ve há han tũ nĩgtĩ ver, ěg *Senhor* jykre ti. Kỹ tóg ěg tỹ věňh ve jafã ki věňh ve há han tũ ri ke nĩ. Kurã ěn kã ěg tóg nén kar ve há han kãn ke mũ, há ra. ěg há vỹ tóg ti venh ke mũ. Ūri ěg tóg sĩnh kỹ ti ki kanhró nỹtĩ. Kurã ěn kã ěg tóg ki kanhrãn kãn ke mũ, ti tỹ ěg ki kanhró kar ěn ri ke.

¹³ Há kỹ tag vỹ krỹg ja tũ nỹ, ha mẽ. ěg tỹ Topě ki rã mũ vỹ krỹg ja tũ nỹ. ěg tỹ ti há ki nén ù kar ve sór mũ vỹ krỹg ja tũ nỹ gé. ěg tỹ věňh kar to há vỹ krỹg ja tũ nỹ gé. Kỹ nén ù pir tóg

kāfór nī, hā vỹ: ěg tỹ vĕnh kar to há nī, he mũ.

14

Ěg tỹ jagnĕ ki rĩr ke

¹ Kỹ vĕnh kar to há nỹtĩm nī. Kỹ Topĕ mỹ to vĩm nī gé, ti kuprĩg tỹ nĕn ũ to ājag tar han jé. Ti tỹ nĕn ũ to ěg tar han tĩ ũ vỹ kāfór nī, hā vỹ: ěg tỹ jagnĕ jykre ki kanhrān kỹ jagnĕ jyvĕn tĩ, he mũ. ² Ěg tỹ hā ra ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn kỹ ěg pijé ěprā ke ag mỹ nĕn ũ tó tĩ'. Topĕ hā mỹ ěg tó tĩ. Ũ pijé ki kanhró nĩ', ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn kỹ'. Topĕ kuprĩg hā tóg ěg krĩn tĩ, ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ěn tó jé. ³ Ěg tỹ hā ra ěg vĩ ki jagnĕ jyvĕn kỹ ěg tóg ũ tỹ mĕg mũ kar jyvĕn tĩ sir. Tỹ ěg tóg jagnĕ tar han tĩ, Topĕ to. Jagnĕ jyvĕn ěg tóg tĩ. Jagnĕ fe kaj tỹ ěg tóg tũ' he tĩ gé, ěg tỹ jagnĕ mỹ ěg vĩ ki vĕmĕn kỹ. ⁴ Ũ tỹ ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn mũ vỹ vĕnh mỹ tỹ ũn tar jĕ sir, Topĕ to. Ũ tỹ ěg vĩ ki vĕnh jyvĕn tĩ ěn tóg ěg tar han kĕn mũ sir, ěg mré vĕnh mĕn kỹ nỹtĩ ag kar.

⁵ Inh mỹ tóg há tĩ, ājag kar tỹ ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki Topĕ mré vĕmĕn kỹ. Ājag tỹ hā ra ěg vĩ ki jagnĕ jykre to jagnĕ jyvĕn tag tóg há kāfór nī. Kejĕn ũ tóg ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn tĩ. Kar kỹ ũ tóg ti vĩ ěn mĕ kỹ ěg vĩ ki tó mũ sir, ti tỹ nĕn tó ja ěn ti. Tag vỹ há tĩ gé. Ũ tỹ vĕnh mĕn kỹ nỹtĩ kar vỹ ki kanhrān kĕn mũ sir, ti vĩ ti. Kỹ ag tóg tỹ tar nỹtĩnh mũ sir.

⁶ Inh kanhkā', ha vé. Hĕn ri ke mũn sóg ājag ki jun kỹ ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn mũ. Kỹ sóg ājag mỹ nĕn ũ há han ke tũ nī, ājag tỹ inh vĩ ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. Jāvo isỹ Topĕ tỹ inh mỹ nĕn tó mũ tỹ ěg vĩ ki ājag mỹ kĕmĕn kỹ sóg tỹ ājag tar han mũ sir, ājag tỹ ki kanhrān kỹ.

⁷ Vākyn jafā to jykren nī. Ag tỹ kyn kónĕn kỹ ěg tóg ki kagtĩg nỹtĩ sir, ag tỹ vākyn mũ ti. ⁸ Kỹ *trombeta* kyr vỹ ge nĩgtĩ gé. Ag tỹ ti kyr mĕ kỹ *Soldado* ag vỹ vĕnh kĕnkĕn tĩ, vĕnh génh ke to. Ag tỹ kyn há han tũ nĩn kỹ ag pijé vĕnh génh ke to vĕnh kĕn ke mũ'. ⁹ Ge ti nī

gĕ, ěg vĩ ti. Ěg tỹ ag tỹ ki kagtĩg ěn tó kỹ ag tóg to jykren ke tũ nī gé, ěg tỹ nĕn tó mũ to. Vĕké ěg tóg vĕmĕn mũ sir, ěg tỹ gen kỹ.

¹⁰ Vĕnh vĩ vỹ e nỹtĩ, ga tag kri. Povo kar vỹ vỹrmỹ vĩ nĩ' nĩ' he kar nỹtĩ. Ěg vĩ pĕ ki ěg tóg vĕmĕn ki kanhró nỹtĩ. ¹¹ Kỹ sóg kejĕn hĕ tá ke ũ vĩ mĕg tĩ. Sỹ ti vĩ ki kagtĩg nĩn kỹ sóg ti jykre ki kanhrān ke tũ nī. Kỹ tóg inh jykre ki kanhrān ke tũ nī gé. Ge ti nī gé, ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn kỹ. Ki kagtĩg ěg tóg nỹtĩ sir.

¹² Topĕ kuprĩg tỹ ājag tar han mũ ve sór ājag tóg nỹtĩ, nĕn ũ ũ to. Kỹ tóg há tĩ. Kỹ hā ra ěg mré ke ag tar han ke to ěn nī. ěn hā to Topĕ mré vĩm nī, hā vỹ: ěg vĩ ki jagnĕ jyvĕn, he mũ.

¹³⁻¹⁴ Ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki Topĕ mré vĕmĕn kỹ ěg tóg to jykren kỹ nĩ tũ ra ti mré vĕmĕn tĩ. Kỹ, ā tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn to tar nĩn kỹ Topĕ mỹ to vĩm nī, ti tỹ ā tỹ ěg mỹ ěg vĩ ki kĕmĕn to ā tar han jé gé. Kỹ ā tóg: “tag tó ja inh nī, tag tó ja inh nī,” hĕnh ke mũ gé sir, kỹ tóg há tĩ. ¹⁵ Ěg tỹ to jykren kỹ nĩ tũ ra Topĕ mré vĕmĕn kỹ tóg há tĩ. Ěg tỹ hā ra to jykren kỹ nĩn kỹ ti mré vĕmĕn kỹ tóg há tĩ gé. Ěg tỹ to jykren kỹ nĩ tũ ra Topĕ mỹ jĕn kỹ tóg há tĩ. Ěg tỹ hā ra to jykren kỹ nĩn kỹ ti mỹ jĕn kỹ tóg há tĩ gé. Sỹ tag han kĕn sór vĕ. ¹⁶ Ha vé, ā tỹ to jykren kỹ nĩ tũ ra Topĕ to vĩ há han kỹ ā vĩ mĕg mũ ag vỹ ki kagtĩg nỹtĩ, ā tỹ ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn kỹ. Kỹ tóg ag tỹ ā mré: “hỹ, hā vĕ,” hĕnh ke mũ ra vĕnh mỹ tĩ. “Tĩ ne tó mũ vỹ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ,” he jé ag tóg ke mũ. ¹⁷ Tó há han ā tĩgtĩ, ā tỹ ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn kỹ. Hā ra ũ tỹ mĕg mũ ag vỹ ki kagtĩg nỹtĩ, kỹ ā pijé ag tar han tĩ'.

¹⁸ Ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn to sóg tar pĕ nĩ inhhā. To tar nĩn kỹ sóg ājag kāfór nī. ¹⁹ Hā ra sóg tag tó sór tũ nī, ěg vĕnh mĕn kỹ nỹtĩn kỹ. Hĕn ri ke mũn sóg vĕnh vĩ tỹ *mil* (ke) han ke mũ, ěg tỹ vĕnh vĩ ki kagtĩg ki vĕmĕn kỹ. Hā ra sóg jĕrĩn mỹ ājag tar han ke tũ nī. Sỹ

nén to jykrén mǔ hã tó sór inh mǔ, kǔ sóg inh vī pir tǔ ājag tar han ke mǔ.

²⁰ Inh kanhkā', to jykrén há han nǐ. Gír tǔ nén ũ to jykrén tǔ ěn ri ke nǔtǐ sór tǔg nǐ. Vějykre pāno hã to gír tǔ ki kagtǐg nǐ ěn ri ke nǔtǐm nǐ, ājag tǔ ti kórég han tǔ nǐ jé. Kǔ tóg inh mǔ ājag tǔ ũn sanh há ag tǔ nén ũ há to jykrén há ěn ri ke nǔtǐnh há tǐ. ²¹ Ve ra, Topě vī rá ki tag vǔ rán kǔ nǐ, ha mē. “Inh povo tǔ inh vī mē jāvānh nǔtǐn kǔ sóg ag mǔ ũn vī ũ ag vī ki inh vī jēnēnh ke mǔ. Hã kǔ ag tóg mēnh ke tǔ nǐ, ag tǔ ag vī tǔ ki ag mǔ kāmén kǔ,” he tóg, ěg *Senhor* ti. ²² Hã kǔ tóg tǔ ũ tǔ Topě ki ge jāvānh ag tǔ ki kagtǐg han jafā nǐ, ěg tǔ vēnh vī ki kagtǐg tǔ vēmén mǔ ti. Ti ki ge kǔ nǔtǐ ag mǔ ke pijé'. Jāvo ěg tǔ jagně jykre ki kanhrān kǔ jagně jyvěn tag vǔ tǔ ti ki ge kǔ nǔtǐ ag tar han jafā nǐ.

²³ Ha vé, kejĕn ěg mré ke ag vǔ vēnh mǎn kǎn mǔ. Kǔ vēnh kar tóg hēn ri ke mǔn ěg tǔ vēnh vī ki kagtǐg ki vēmén mǔ. Kǔ ũ tǔ ki kagtǐg tóg venh kǎtǐg mǔ, ũ tǔ *Jesus* ki rá ja tǔ ti hēn ri ke mǔn. Kǔ tóg ājag to: “krǐ vēnh mǔ ag nǔtǐ,” hēnh ke mǔ sir, ón kǔ. ²⁴ Ājag tǔ ěg vī ki jagně jykre ki kanhrān kǔ jagně jyvěn kǔ tóg hã ra há tǐ. Kǔ ũ tǔ *Jesus* ki rá tǔ vǔ jun mǔ. Kǔ tóg ājag vī mēnh mǔ, kǔ tóg to jykrén ke mǔ sir. Ājag vī to tóg: “hǔ, hã vĕ,” hēnh ke mǔ. Ti jykre pāno to tóg jykrén ke mǔ gé. ²⁵ Ti tǔ nén ũ to jykrén mǔ vǔ vēnh ven kǎn ke mǔ. Kǔ tóg ti mǔ e tǐnh mǔ sir. “Topě vǔ tǔ ũn mǎg nǐ,” he jé tóg ke mǔ. Kǔ tóg ki kanhró nǐnh mǔ. Tó jé tóg ke mǔ sir, Topě tǔ ājag mré nǐ ti.

Culto ki vějykre

²⁶ Kǔ ājag vēnh mǎn kǔ tag vǔ há nǐ, ha mē. ũ tóg Topě mǔ jǎn ke mǔ. ũ tóg Topě vī tǔ vēnh kanhrān kǔ tónh ke mǔ. ũ mǔ tóg nén ũ tónh mǔ, Topě ti, ti tǔ tǔ ājag jyvěn jé. ũ tóg ěg tǔ vēnh vī ki kagtǐg ki vēmén ke mǔ. ũ tóg ti vī mē kǔ ěg vī pĕ ki tónh ke mǔ, ti tǔ nén tó mǔ ěn ti. Há kar ti nǐ. ²⁷ Ājag tǔ ěg tǔ vēnh vī ki kagtǐg ki vēmén sór kǔ ũn pipir ag hã tóg tónh ke mǔ, hēn ri

ke mǔn ũn régre, ke tǔ nǐ kǔ ũn tǎgtǔ, jagně ri ke. ũ tǔ tó kǔ ũ tóg jēmĕg nǐ nǐ sir. Kǔ ũ tóg ti vī mē kǔ ěg vī pĕ ki ti tǔ nén tó mǔ tónh ke mǔ gé sir, vēnh kar mǔ. ²⁸ Kejĕn tóg tǔ nǐ, ũ tǔ ti tǔ nén tó mǔ ěn tǔ ěg vī ki tónh ke mǔ ti. Kǔ ěg tóg ěg tǔ vēnh vī ki kagtǐg tǔ *igreja* krĕm vēmén ke tǔ nǐ sir, vēnh kar rǐnve. Ājag ĩn hã tá vēmén nǐ, ěg tǔ vēnh vī ki kagtǐg tǔ.

²⁹ Kejĕn ũ tóg ěg mǔ Topě tǔ ti mǔ nén tó ja kāmén sór mǔ, ěg vī ki. ũn régre vǔ tónh ke mǔ, ke tǔ nǐ kǔ ũn tǎgtǔ, jagně ri kén. Kǔ ag vī mĕg mǔ ag vǔ to jykrén kǔ: “ki hã ke mǔ vǔ?” he mǔ. ³⁰ Hã ra hēn ri ke mǔn Topě tóg ũ mǔ nén ũ tónh ke mǔ gé. Kǔ ũn vēmén vén mǔ tóg krǔg hēnh ke mǔ ver. Kǔ ũ tóg ti ri kén tónh mǔ sir, Topě tǔ ti mǔ nén tó ja ti. ³¹ Hã kǔ ājag kar vǔ jagně jyvěn ke mǔ, ājag tǔ jagně ri kén vēmén kǔ. Gen kǔ ājag tóg jagně kanhrān ke mǔ sir. Jagně krǐ kuprǎg jé ājag tóg ke mǔ gé sir. ³² Topě kuprǐg vǔ ěg krǐn tǐ, ěg tǔ jagně jyvěn jé. Hã ra ti pijé ěg tǔ nén tó sór tǔ ěn to ěg mǔ “tó ra!” he tǐ. ³³ Kǔ tóg Topě mǔ há tǔ nǐ, ěg tǔ ũ vēmén jĕ ra ěg tǔ tó sór kǔ. Jagně ri kén tó kǔ tóg há nǔ. Kǔ vēnh kar tóg, ki kanhrān há han mǔ. Topě jykre kusan hã vĕ.

³⁴ Topě tǔ vǔ tǔ ěg nǔtǐ. ũ tǔ Topě vī tó jĕ ra ũn tǔtǎ fag vǔ, jagně mré vēmén ke tǔ nǐ. Hĕ tá *igreja* krĕm ke fag vǔ jatu nǔtǐgtǐ, ěmǎ kar mǐ, kǔ ājag tóg fag ri ke han ke mǔ gé. Fag mĕn jykre mǐ fag mǔnh ke mǔ. Topě jykren hã vĕ. ³⁵ Kǔ fag tóg, fag tǔ ũ tǔ Topě vī tó mǔ ěn vī ki kagtǐg nǐn kǔ fag ĩn tá fag mĕn ki jēmĕnh mǔ. ěg mǔ'a tóg tǐ, fag tǔ *igreja* krĕm jagně mré vēmén sór kǔ. ³⁶ Mǔ ājag mǔ tǔ hã tǔ? Ājag pijé *Jesus* ki ge vén', ha mē. E ěg nǔtǐ, *Jesus* ki ge mǔ ag, fag ke gé. Jagně kǎfór han tǔg nǐ. Ājag jo *Jesus* ki ge kǔ nǔtǐ ag jykre ki króm sórm nǐ, fag ke gé.

³⁷ Ājag kǎ mǐ ũ hǔn: “Topě vǔ inh mré vēmén tǐ, ti kuprǐg tǔ inh krǐn tag to sóg tar tǎvǐ nǐ,” he tǐ. Kǔn hǔn ki kanhró nǐ, sǔ ājag mǔ Topě jykre tó

mũ tag, ājag tỹ *igreja* krēm vėnh mǎn ke to. Ęg *Senhor* tỹ ěg mỹ vėjykre nĩm jan hǎ vė, sỹ ājag mỹ rǎn mũ tag ti. ³⁸ Ũ tỹ tag to: “nén ũ tũ vė,” hen kỹ sóg ti to: “nén ũ tũ vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ gé.

³⁹ Inh kanhkǎ', Topė mỹ to vĩ mág, ti kuprĩg tỹ ājag tar han jė, ājag tỹ jagnė jykre ve kỹ jagnė jyvėn há han jė, ěg vĩ ki. Ũ tỹ ěg tỹ vėnh vĩ ki kagtĩg ki vėmėn sór kỹ ti mỹ: “vĩ tũg ra,” he tũg nĩ gé. ⁴⁰ Hǎ ra ũ vėmėn jė ra ā tỹ nén tónh ke mũ ěn tó sór tũg nĩ. To jykre kusa nỹtĩm nĩ.

15

Jesus rĩr jė

¹ Inh kanhkǎ', sỹ ājag mỹ *Jesus* kǎme sér ěn tó mǎn ke vė, sỹ ājag mỹ tó ja ěn ti. Ęn kri fig ājag tóg tĩ, kỹ ājag tóg mĩ mũgtĩ. ² Ti vĩ kri nĩm kỹ ājag tóg krenkren ke mũ, ājag tỹ tovǎnh tũ nĩn kỹ. Sỹ ājag mỹ nén tó ja ěn tỹ tũ' he tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg fagrĩnh mỹ kri fi ja nĩnh mũ. Kỹ ājag tóg tá nén ũ venh ke tũ nĩ gé.

³ Sỹ ājag mỹ Topė vĩ kǎmėn kỹ sóg ājag mỹ sỹ nén mẽ ja ěn hǎ tó vėn ja nĩgtĩ, hǎ vỹ: *Cristo* vỹ ěg jagfy ter ja nĩgtĩ, ěg tỹ Topė vĩ mranh ja tugrĩn, he mũ. Tag vỹ rǎn kỹ nĩ, Topė vĩ rá ki. ⁴ Kỹ ag tóg vėnh kej kǎ tá ti fi ja nĩgtĩ. Kurǎ tǎgtũ tũg kỹ tóg rĩr mǎn ja nĩgtĩ gé. Tag vỹ rǎn kỹ nĩ gé. ⁵ Kỹ tóg *Pedro* mỹ vėnh ven, kar kỹ ũ tỹ 12 (ke) ag mỹ ke gé. ⁶ Kar kỹ tóg ũ tỹ 500 (ke) kǎfór ag mỹ vėnh ven gé, vėnh ven pir ki, ag vėnh mǎn kỹ nỹtĩ ěn ki. Ęn ag kǎ mĩ ũn pipir ag tóg kǎgter ja nĩgtĩ, hǎ ra ũn e ag tóg ver ěg mré nỹtĩ. ⁷ Kar kỹ *Tiago* tóg ti ve gé, kar kỹ ti tỹ ũn vin mũ kar ag ke gé, *apóstolo* kar ěn ag. ⁸ Kar kỹ sóg vǎhǎ ti ve gé, ag kar nón. Sỹ ti venh ke tũ vė vė, sỹ kǎnhmar ti ki rǎ ja tũ nĩn kỹ. ⁹ *Apóstolo* ag krēm ke kar vỹ tỹ inh nĩ. Sỹ tá krỹg ke tũ vė vė, sỹ tỹ *apóstolo* nĩnh ke ti, isỹ Topė ki ge kỹ nỹtĩ ag vóg kónǎn ja nĩn kỹ, fag ke gé. ¹⁰ Hǎ ra Topė tóg inh jagǎgtǎn. Hǎ kỹ tóg isỹ *apóstolo* han mũ. Kỹ ti pijé fagrĩnh mỹ inh jagǎgtǎn'. Rǎnhrǎj mág

han inh mỹr, ag rǎnhrǎj kǎfór kar. Hǎ ra sóg inh pir mỹ han tũ nĩgtĩ. Topė hǎ ne isar han tĩ', inh rǎnhrǎj to'.

¹¹ Hǎ ra ěg kar tóg *Jesus* tó tĩ. “*Jesus* vỹ rĩr jė,” he ag tóg tĩ, *apóstolo* ũ ag. Kỹ sóg tag tó tĩ gé, ag mré. Kỹ ājag tóg sỹ ti kǎmėn kỹ inh vĩ kri fig tĩ. ¹² Ęg kar vỹ *Cristo* tỹ ti ter kar rĩr mǎn ja ěn tó tĩ.

Jesus mré ěg rĩnrĩr mǎn ke

Cristo rĩr mǎn mũ ra ājag kǎ mĩ ũ tóg ón kỹ: “ěg ter kar kỹ ěg rĩr mǎn ke tũ nĩ ha,” he tĩ'. Hǎ tũ vė. ¹³ Ęg tỹ ěg ter kar kỹ rĩr mǎn ke tũ nĩ ra *Cristo* vỹ rĩr mǎn ja tũ nĩnh mũ vė. ¹⁴ *Cristo* rĩr mǎn ja tũ nĩ ra ěg tóg fagrĩnh mỹ ājag mỹ ti kǎmėn ja nĩnh mũ vė. Kỹ ājag tóg fagrĩnh mỹ kri fi ja nĩnh mũ vė. ¹⁵ Kỹ ěg tóg Topė to ón ja nĩnh mũ vė, ěg tỹ ti to: “*Cristo* rĩn mǎn ja tóg nĩ,” hen kỹ. Kỹ ěg kar vỹ ti to ón ja nĩnh mũ vė. Hǎ ra tóg *Jesus* rĩn mǎn ja nĩ, Topė ti.

¹⁶ Hỹ, ũn kǎgter mũ ag rĩnrĩr mǎn ke tũ nĩ ra *Cristo* vỹ rĩr mǎn ja tũ nĩnh mũ vė, ha mẽ. ¹⁷ Kỹ *Cristo* rĩr mǎn tũ nĩ ra ěg tóg fagrĩnh mỹ ti ki ge ja nĩnh mũ vė. Kỹ ěg tóg Topė vĩ mranh ja ěn hǎ ki nỹtĩnh mũ vė ver. Tỹ tũ' he ja tũ tóg nĩnh mũ vė, ti rĩr mǎn tũ nĩ ra. ¹⁸ Kỹ ũ vė gé, ha mẽ: ti rĩr mǎn tũ nĩ ra ũ tỹ *Cristo* ki ge kar kỹ kǎgter mũ ěn ag vỹ nũgme ki vǎr kǎn ke mũ gé vė vė, ha mẽ. ¹⁹ Hǎ kỹ tóg vėnh mỹ tĩ, ājag tỹ: “rĩr mǎn ke tũ ěg nĩ,” hen kỹ. *Cristo* pijé ěg tỹ ga kri mũ tag tǎvĩ ki rĩr nĩgtĩ'. Kanhkǎ tá ěg tóg junjun ke mũ. Ke tũ nĩ mũ ra ěg tóg ũn jagtar ag kǎfór kar nỹtĩnh mũ vė, ěg tỹ fagrĩnh mỹ *Jesus* ki rǎ ja nĩn kỹ. Hǎ tũ vė mỹr.

²⁰ *Cristo* vỹ rĩr mǎn, ti ter kar kỹ. Hǎ vė. ũn kǎgter kỹ nỹtĩ ag kar kǎ mĩ ti rĩr mǎn vėn, hǎ kỹ ěg tóg rĩnrĩr mǎn ke mũ gé, ěg tỹ ti ki ge kỹ. ²¹ ũn pir tugrĩn ěg kar vỹ kǎgter ke mũ, hǎ kỹ ěg tóg ũn pir tugrĩn rĩnrĩr mǎn kǎn ke mũ gé. ²² *Adǎo* tỹ Topė vĩ mranh tugrĩn ěg tóg kǎgter kǎn ke mũ, ěg tỹ tỹ ti krė nỹtĩn kỹ. Ri ke ti nĩ. *Cristo* tugrĩn ěg tóg rĩnrĩr mǎn kǎn ke mũ gé, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

²³ Topê tỹ nén to jykrén mũn hã vê, *Cristo* tỹ êg jo rĩr mãn tag ti. Hã kỹ tóg rĩr mãn vén. Kar kỹ ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ gé sir, ti kãtĩg mãn kỹ. ²⁴⁻²⁵ Kỹ vãhã kurã tỹ êgno vê sir. Kurã ên kã *Jesus* vỹ Topê mỹ: “ã hã ne tỹ êg kri ke jẽ ha’,” henh ke mũ, ti panh mỹ. Ûri tóg tỹ pã'i mág nĩ ver, *Cristo* ti. Kỹ tóg pã'i ù ag vỹ tỹ tũ' he kãn mũ, ùn jykre tar kar, ù tỹ êg kãfór nỹtĩ kar. Hã jé tóg tỹ pã'i mág nĩ, *Cristo* ti.

²⁶ Êg tỹ Topê vỹ mranh tugrĩn êg kãgter kãn mũ. Hã ra tóg tỹ tũ' henh ke mũ gé, êg ter mũ tỹ. Kỹ êg ter mãn ke tũ nĩ ha, kurã tỹ êgno ên kã. ²⁷ Hỹ, vãnh kar vỹ tỹ ti krêm ke nỹtĩ, ti tỹ ag jykre sãn kỹ, ti tỹ ùn mág ag vỹ tỹ tũ' hen kỹ. Vãnh kar vỹ tỹ *Cristo* krêm ke nỹtĩ. Hã ra ùn pir vỹ tỹ ti krêm ke tũ nĩ, hã vỹ: Topê, he mũ. ²⁸ Kurã ên kã tóg ti krêm vãnh fêg ke mũ gé, ti kósin ti, ti panh krêm, ù tỹ vãnh kar tỹ ti krêm vin ja ên krêm. Kurã ên kã Topê tóg tỹ vãnh kar kri ke jẽnh mũ, ti pir mỹ. Kỹ ù tóg ti ri ke jẽnh ke tũ pẽ nĩ.

²⁹ Êg rĩr mãn ke tũ nỹtĩ ra ãjag kã ù tóg fagrĩnh mỹ ùn ter mũ ag jagfỹ vãnh kygpenh mũ vê. Hã tũ vê hã ra. Rĩr mãn jé êg tóg ke mũ. ³⁰ Hã kỹ sóg kurã kar ki ti jagy vég tĩ gé. Hã ra sóg ag mỹ vãnh nenh tũ nĩgĩ, ù tỹ inh vóg kónãn sór mũ ag mỹ. ³¹ Kurã kar ki sóg ter kren' he tĩgtĩ. Ki hã sóg tó tĩ. Ki kanhró ãjag nỹtĩ. ãjag hã ki sóg tỹ ùn mág nĩ, *Jesus Cristo* ki, êg *Senhor* ki. ³² Êmã tỹ *Éfeso* tá sóg mĩg mré rárá ri ke han. Êg tỹ rĩr mãn' he tũ nĩ ra tóg inh mỹ nén ù há han ke tũ nĩ vê. Ûn kãgter mũ ag rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ra êg tóg jatun mỹ êg tỹ nén to én mũ han ke mũ vê, êg tỹ: “mũ nỹ, jẽn jé, kron jé, êg hỹn vaj kỹ ter ke mũ,” hen kỹ. ³³ Hã tũ vê hã ra.

Kygnê tũg nĩ. Tag to jykrén nĩ, ha mẽ: ùn vỹ kórég ag vỹ jẽmẽ sór tũg nĩ. Vějykre pãno han ti tĩ, ag vỹ kórég ti. ³⁴ Krĩ há han ra, tag hã ne há nĩ'. Topê vỹ mranh tũg nĩ. ãjag kã mĩ ù vỹ Topê ki kanhró tũ nỹtĩ ver'. Tag to vãnh mỹ en nĩ.

Êg rĩr mãn ke to vỹjykre

³⁵ Kỹ ù tóg to jykrén kỹ inh mỹ: “Topê hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ti tỹ ùn ter mũ ag rĩnrĩn mãn jé?” he sór mũ. “Êg fár hỹn hẽ ri kenh ke mũ?” he sór ãjag hỹn mũ. ³⁶ To jykrén há han tũ ãjag nĩ ver. Nén ù fy jykre vỹ êg ter ri ke nĩ, ha mẽ. Êg tỹ krãn kỹ tóg kugnãnh tĩ, ti fár ti, jãvo tóg ti kã tá mur mãn mũ sir. ³⁷ Kỹ ti fy pijé ti féj ri ke nĩ gé', ti tỹ han ke ti. Sĩ ti nĩ, *trigo* fy ti, nén ù kar fy ti ke gé. ³⁸ Topê hã ne ti pẽn han mũ', ti féj ke gé, ti fej ke gé. Ti hã ne to jykrén tĩ'. Kỹ tóg nén kar fy mỹ ti féj ù nĩm', ti féj ù nĩm' he tĩ.

³⁹ Kỹ nén ù fár vỹ ge nĩgtĩ gé. Ti pijé pir nĩ gé'. Êg fár vỹ vỹrmỹ nĩ, kar kỹ misu fár vỹ vỹrmỹ nĩ gé, kar kỹ sēsĩ fár vỹ vỹrmỹ nĩ gé, kar kỹ pirã fár vỹ vỹrmỹ nĩ gé.

⁴⁰ Kỹ kanhkã tãn ag vỹ vỹrmỹ fár nỹtĩ gé. Êprã ke ag vỹ vỹrmỹ fár nỹtĩ gé. Kỹ êg ve vỹ ge nĩgtĩ gé. Vỹrmỹ êg ve nĩ' he kar nỹtĩ. ⁴¹ Rã jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ. Kysã jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ gé. Krĩg jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ gé. Kỹ krĩg ag vỹ jagnẽ ri ke tũ nỹtĩ gé, ag jẽngrẽ ki.

⁴² Ge ti nĩ, êg ter kar kỹ êg rĩr mãn ke ti. Ter jé êg tóg ke mũ. Kỹ tóg êg tỹ nén ù fy krãn ri ke nĩ sir, êg fár tỹ ga ki rá mũ ti. Êg rĩr mãn kỹ êg pijé ter mãn ke mũ'.

Kejẽn tóg êg mỹ'a tĩ, êg ter ke to hã. Hã ra êg tóg sĩnvĩ nỹtĩnh mũ, êg rĩr mãn kỹ. Kỹ êg mỹ'a tóg tũ tĩnh mũ ha. ⁴³ Krój êg nỹtĩ. Hã ra êg tóg tar nỹtĩnh mũ, êg rĩr mãn kỹ. ⁴⁴ Ûri êg tóg tỹ êprã ke nỹtĩ. Kỹ êg fár vỹ tỹ êprã ke fár nĩ. Êg rĩr mãn kỹ êg tóg Topê kuprĩg jamã tá fár nỹtĩnh mũ. Êprã ke fár ve vén êg tĩ. Kar kỹ êg tóg Topê kuprĩg jamã tá fár ù venh ke mũ, êprã ke fár ve kar kỹ. ⁴⁵⁻⁴⁶ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ùn ve ti, *Adão* ti vỹ rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Jãvo ù tỹ êgno ti, *Cristo* ti vỹ ti kuprĩg tỹ nén kar rĩnrĩr han,” he ja tóg nĩgtĩ, Topê vỹ rá ki. ⁴⁷ Ûn ve ên, *Adão* ên vỹ ga tỹ há(r) nĩ, hã kỹ ti jykre tóg tỹ êprã ke jykre nĩ. *Cristo* vỹ tỹ kanhkã tá ke nĩ. ⁴⁸ Ûn ve vỹ tỹ êprã ke nĩ, kỹ ti krẽ kar vỹ tỹ

ēprā ke nýtī gé, ti mré. Jāvo *Cristo* vỹ tỹ kanhkā tá ke nĩ. Kỹ ti mré ke kar vỹ tỹ kanhkā tá ke nýtī gé, ti mré. ⁴⁹ Ēprā ke ěn ve ri ke ěg nýtī, ěg kar tỹ *Adāo* ve kỹ. Kỹ ěg tóg kanhkā tá ke ěn ve ri ke nýtĩnh ke mũ gé, ěg tỹ *Cristo* ve kỹ, ěg rĩnrĩr mǎn kỹ.

Jesus kǎtĩg mǎn kỹ tóg ěg kar han mǎn ke mũ

⁵⁰ Inh kanhkā', sỹ ājag mỹ tag tó há han sór vĕ, sỹ ki kanhrǎn há han kỹ, ha mẽ. Ēg fár tỹ ěprā ke tag pijé Topĕ tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ venh ke mũ'. Nén ter ke mũ ěn pijé nén ũ ter vǎnh tá venh ke mũ'. Topĕ vỹ ěg han mǎn ke mũ, ěg tỹ ve jé.

⁵¹ Kỹ sóg ājag mỹ nén ũ tó sór mũ gé, ājag tỹ mẽ ja tũ ti, ha mẽ. Ēg kǎ mĩ ũ ag tóg ti jun ke pĕtĕm mũ. Kǎgter ke tũ ag tóg nĩ. Kỹ Topĕ tóg ěg kar han mǎn kǎn ke mũ, kurā ěn kǎ, ěg tỹ ti ki ge kỹ nýtĩn kỹ. ⁵² Kỹ tóg ěg tỹ pan ke kar mrin ke ěn ri ke nĩnh mũ, ti tỹ ěg han mǎn ke ti, *trombeta* kyr rĕn kǎ. *Trombeta* kyr ěn vỹ mẽ há tĩnh mũ. Kỹ ũn kǎgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mǎn kǎn ke mũ, ag tỹ kǎgter mǎn tũ nĩ jé sir. Ēn kǎ tóg ěg hynhan mǎn ke mũ gé sir. ⁵³ Ha vé, ti tỹ ěg fár kókrǎnh ke mũ tag tỹ ũ han ke tũ nĩ ra ěg tóg venh ke tũ nĩ vĕ, kanhkā ti. Hǎ ra tóg ěg fár ter ke mũ tag tỹ ũ han ke mũ, ti han mǎn kỹ, ti ter mǎn tũ nĩ jé, kókrǎnh mǎn tũ nĩ jé. ⁵⁴ Ēg fár kókrǎnh ke mũ tag tỹ tóg ũ han ke mũ, ti kókrǎnh vǎnh nĩ jé sir. Kurā ěn kǎ ěg tóg vĕnh rá tag venh ke mũ gé, vǎsỹ rán kỹ nĩ tag, hǎ vỹ: “tũg ti huri, ěg ter ke mũ ti,” he mũ. “Ēg ter ke pǎte rĕg kỹ Topĕ vỹ tỹ tũ' hé. ⁵⁵ Kǎgter ěg tóg tĩ ver. Hǎ ra ěg tóg tag ve mǎn ke tũ nĩ ha. Nén ũ tỹ ěg tugtǎn ri ke ti nĩ, ěg ter ke ti. Hǎ ra Topĕ tóg tỹ tũ' hé,” he tóg, Topĕ vĩ rá ki.

⁵⁶ Topĕ vĩ mranh hǎ tugrĩn ěg tóg kǎgter tĩ. Topĕ tỹ ěg jyvĕn tugrĩn ěg tóg ěg tỹ ti vĩ mranh ja ěn ki kanhrǎn mũ. Ēg tỹ mranh sór tũ ra ěg tóg mranh tĩ. ⁵⁷ Hǎ ra *Jesus* tóg tỹ tũ' hé huri.

Topĕ hǎ mỹ sóg vĩ há han mũ. Ti hǎ vỹ ěg tar han tĩ, ěg tỹ ti vĩ mranh

mǎn tũ nĩ jé. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn tóg ěg tar han tĩ.

⁵⁸ Tag to jykrĕn kỹ tar nýtĩm nĩ, Topĕ to, ājag tỹ ti ki rǎ tovǎnh tũ nĩ jé. Ājag to sóg há tǎvĩ nĩ, inh kanhkā'. Ēg *Senhor* rǎnrǎj han kǎn sór m nĩ. Tag to jykrĕn nĩ, ha mẽ: ěg pijé véké rǎnrǎj mũgtĩ', ěg tỹ ěg *Senhor* rǎnrǎj han kỹ'. Ti kaja ve jé ěg tóg ke mũ mỹr, kanhkā tá.

16

Ēg tỹ ěg mré ke ag jagǎgtǎn ke

¹ Kỹ sóg ājag tỹ ũ tỹ Topĕ ki ge kỹ nýtĩ ra jagtar nýtĩ ag mỹ jǎnkamy jĕnĕnh ke ěn tó sór mũ gé sir. Ga tỹ *Galácia* tá *igreja* krĕm vĕnh mǎn tĩ ag mỹ sóg tag tó ja nĩ, sỹ ājag mỹ tónh ke tag ti, ha mẽ.

² *Domingo* kar ki nén ũ sĩ tỹ vyr mỹ nĩm nĩ, ājag ĩn tá. Ājag tỹ *Domingo* kar ki nĩm han kỹ tóg komĕr hǎ mog mũ sir. Kỹ tóg kar kỹ nĩnh, sỹ ājag ki jun mũ ra. Ājag tỹ inh kǎtĩg ke mũ jo vyr mỹ nĩm han ja tũ nĩn kỹ tóg há tũ nĩ.

³ Kỹ ũ ag kuprĕg nĩ gé, ag tỹ ājag tỹ nén nĩm mũ ma mũ jé, *Jerusalém* ra, ājag tỹ tá ke fag mỹ nén ven sór mũ ti. Inh jun kỹ sóg ag jĕgnĕnh ke mũ, vĕnh rá mré hǎ. ⁴ Ājag tỹ nén ũ ěn éhé nĩn kỹ sóg hĕn ri ke mũn ma tĩg sór mũ gé. Kỹ sóg ag mré tĩg ke mũ gé.

Paulo tỹ nén han sór mũ

⁵ Kỹ sóg, isỹ ga tỹ *Macedônia* mĩ kutĕn kỹ vǎhǎ ājag tá jun sór mũ sir. Isỹ *Macedônia* mĩ kutĕ sór vĕ. ⁶ Hǎ ra sóg ājag mré nĩ mág sĩ han sór mũ, ti tỹ inh mỹ ki króm ken kỹ. Hĕn ri ke mũn sóg prỹg kusa fĩn rǎm ke mũ, ājag mré nĩ ki. Kỹ ājag tóg sir inh jagǎgtǎn ke mũ, isỹ kar hĕn ra tĩg ken kỹ. ⁷ Inh pijé ājag ve sĩ han sór mũ'. Hǎ ra sóg ver kutar nĩ, hǎ kỹ sóg kar hǎ ājag venh tĩg sór mũ. Sỹ ājag mré nĩ sór vĕ mỹr, ěg *Senhor* mỹ há nĩn kỹ. ⁸ Ver sóg ěmǎ tỹ *Ēfeso* tag kǎ nĩ ki fĕnhta tỹ *Pentecoste* pĕtĕm sór mũ. ⁹ Tag ki ke ag tóg mẽ há han mũ, inh vĩ ti, ũ tỹ hĕn ri ke ag. Hǎ ra tag ki ver ũ tỹ inh kato vǎsǎnsǎn mũ ag vỹ e nýtĩ. Hǎ kỹ sóg *Ēfeso* tag kǎ nĩg mág sĩ han sór mũ, sỹ kar ājag venh tĩg jé.

¹⁰ Hën ri ke mün *Timóteo* tóg ãjag ki jun ke mũ. Kĩ ti vĩ jẽmẽ há han nĩ, ti mĩ'ãg tũ nĩ jé, ti tỹ ãjag mré nĩn kỹ. Ëg *Senhor* rãnrãj han tóg tĩ mỹr, inh kóm. ¹¹ Kỹ ti to é he tũg nĩ, ti kyrũ hã ra. Kỹ ti tĩg ken kỹ ti jagãgtãn nĩ gé, ti tỹ jatun mỹ inh ki jun jé. Sỹ ti jãvãnh vë, ãg régre ag mré hã.

¹² Ëg régre tỹ *Apolo* mré sóg vëmén gé. Ti mỹ sóg to vĩ mũ vë, ti tỹ ãjag venh tĩg jé, ãg régre tỹ ãjag venh kãmũ tag ag mré. Hã ra tóg tĩg jãvãnh nĩ ver. Ti tỹ ti mỹ ki króm ken kỹ ti nẽji kejẽn ãjag venh tĩg ke mũ hã ra.

Jesus ki ge kỹ nỹtĩ ag tỹ jagnẽ mĩ êkrén

¹³ ãjag kanẽ nĩm nĩ. Ëg *Senhor* ki rã tovãnh tũg nĩ. Krónh ke tũg nĩ, tar nỹtĩm nĩ. ¹⁴ Kỹ ãjag tỹ nén ù kar han kỹ vënh kar to há nỹtĩm nĩ.

¹⁵ Kỹ sóg ãjag mỹ nén ù tó sór mũ gé, *Estéfanos* fag to mỹr. Tag fag vĩ *Jesus* ki ge vén ja nĩgtĩ, ãjag jamã tá. Kỹ fag tóg Topẽ tũ fag ki rĩr nỹtĩgtĩ, Topẽ tũ fag kar ki. ¹⁶ Hã kỹ sóg fag tó mũ, ãjag mỹ. Kỹ fag vĩ jẽmẽm nĩ. Kỹ Topẽ rãnrãj han mũ ag kar vĩ jẽmẽm nĩ gé, ãg mré rãnrãj mũ ag kar vĩ ti.

¹⁷ *Estéfanos* tóg inh ki jun há han, *Fortunato* ke gé, *Acaico* ke gé. Ag tỹ inh ki junjun kỹ inh fe tóg mrin ke mũ mỹr. Sỹ ãjag venh há tĩn kỹ tóg inh mỹ sér pẽ tĩ, sỹ ag ve kỹ, ag tỹ tỹ ãjag mré ke nỹtĩn kỹ. ¹⁸ Inh mỹ ag tóg vĩ há han mũ, ãjag to, kỹ ag tóg inh krĩ kusãg mũ sir. Ag tỹ ãjag krĩ kusãg ke vë gé. Û tỹ ge to há tãvĩ nỹtĩm nĩ.

¹⁹ Ga tỹ *Ásia* tá *igreja* krẽm vënhmãn tĩ ag vĩ ãjag mĩ êkrég tĩ. Kỹ *Áquila* mré *Priscila* fag vĩ ãjag mĩ êkrén mág tĩ gé, fag tỹ ãjag mré ãg *Senhor* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Fag ãn krẽm fag tóg *culto* han tĩ. Fag ãn tá *culto* venh kãmũ fag vĩ ãjag mĩ êkrég tĩ gé, ²⁰ kar kỹ ãg *Senhor* ki ge kỹ nỹtĩ fag kar ke gé. Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ, kỹ jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, ãjag tỹ jagnẽ nĩgẽ kãgmĩ kỹ.

²¹ Sỹ vãhã vësóg ki ãjag mỹ rán vë, ù tỹ inh vĩ rán ja pãte, inh, hã vĩ: *Paulo*,

he mũ. ²² Topẽ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ù tỹ ãg *Senhor* to há tũ ãn ag vóg kónãn kãn jé. “*Maranata*,” he sóg tĩ, hã vĩ: ha kãtĩg, *Senhor*, he mũ, ãjag vĩ ki.

²³ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé. ²⁴ ãjag jé isỹ ãjag to há tãvĩ nĩ ki kanhrãn, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

Hã vë.

PAULO TÛ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG MÛ CARTA Û

¹ Paulo tÛ rá vë, ãg régre tÛ *Timóteo* mré. *Jesus Cristo* hã ne inh fëg', isÿ tÛ ti *apóstolo* jë jé, Topë tÛ inh kuprëg kÿ. Isÿ Topë tÛ ag mÿ rán vë, ãmã tÛ *Corinto* tá, ga tÛ *Grécia* tá, ag mÿ, fag mÿ ke gé. ² Ëg jóg tÛ Topë jé ãjag tar han, ti jé ãjag krÿ kuprãg, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Topë tÛ Paulo krÿ tÛ kãnhvy' he

³ Topë mÿ sóg vÿ há han tÛ, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mÿ, ãg jóg mÿ, ù tÛ ãg jagãgtãn tÛ ãn mÿ. Ëg vësÿrénh kÿ tóg ãg krÿ tÛ kãnhvy' he tÛ. Ti hã mÿ sóg vÿ há han tÛ. ⁴ Ti hã ne inh vësÿrénh mÿ ra inh krÿ tÛ kãnhvy' he tÛ, inh jagtar tÛn kÿ. Hã kÿ sóg inh kanhkã ag krÿ tÛ kãnhvy' he tÛ gé, ag kã ù tÛ nén ù jagy vég mÿ ra. ⁵ *Cristo* jagtar ja ãn ri ke pë ve mág sóg, hã kÿ *Cristo* tóg inh krÿ kufy tÛ hën ri ke tÛ tÛ' he tÛ gé sir. ⁶ ãjag jagfÿ sóg jagtar tÛ, ãjag tÛ ti hã to tar nÿtÛn jé, ãjag krenkren jé. Topë tÛ isar han kÿ tóg inh kóm ãjag tar han ke mÿ gé sir. Kÿ ãjag tóg inh kóm ti to krónh kenh ke tÛ nÿ gé sir. ⁷ ãjag ki sóg ãkren mág tÛ, hã ra sóg ki kanhró nÿ, Topë tÛ ãjag tar han ãn ki. Ûri ãjag tóg hã ra inh mré jagtar nÿtÛ, hã kÿ Topë tóg ãjag krÿ tÛ kãnhvy' he tÛ gé, ti tÛ inh krÿ tÛ kãnhvy' he tÛ ãn ri ke.

⁸ Inh kanhkã', ãjag mÿ sóg inh jagtar mág ja tó sór mÿ. Ga tÛ *Ásia* tá sóg nén ù jagy tãvÿ ve ja nÿ, kÿ sóg: “Ûri inh hÿn kren mãn ke tÛ nÿ ha,” he ja nÿ. ⁹ “Ag tÛ isén ke hÿn,” he sóg mÿ vë. ãn kã sóg Topë hã mÿ ãkreg mÿ sir. “Ti hã ne inh kren han ki kanhró nÿ,” he ja inh nÿ. “Ûn kãgter mÿ ag rÿnrÿn mãn ki kanhró tóg nÿ, kÿ tóg inh kren han ki kanhró nÿ gé,” he ja inh nÿ. ¹⁰ Kÿ tóg inh kren han ja nÿ, iser kren mÿ ãn kã. Kÿ tóg kejën inh kren han mãn ke mÿ gé. Ti hã mÿ sóg to vÿ tÛ, ti hã tÛ ijj nÿgãn jé.

¹¹ Kÿ iso Topë mré vÿm nÿ gé. Kÿ tóg ãjag vÿ mën h mÿ. Kÿ ãjag tóg ti mÿ vÿ há han ke mÿ gé, ù tÛ hën ri ke ag mré hã, ti tÛ inh jagãgtãn ke to.

Paulo tÛ ag venh tÛ ja tÛ

¹² Ha vé, vëjykre kuryj hã han sóg tÛ. Ki hã tó sóg tÛ gé. Topë jykre hã han sóg tÛ. Inh pijé isÿ vësóg ki nén to jykrén mÿ ãn han tÛ'. Topë hã ne isar han tÛ', isÿ ti jykre ki króm jé. Kÿ sóg ãjag mÿ ti jykre hã kãmén ja nÿgtÿ gé. ¹³ Tag hã rán isóg tÛ gé. Ti pijé mÿ jagy tÛ'. ãjag tÛ ki kanhrãn kãn kÿ tóg há tÛn mÿ. ¹⁴ Sÿn kÿ ãjag tóg tag to jykrén há han tÛ, ùri. Kejën ãjag tóg to jykrén kãn ke mÿ, ha vem nÿ. Kÿ tóg ãg *Senhor* tÛ *Jesus* kurã ãn kã ãg mÿ sér tÛn mÿ, ãg tÛ jagnë ven kÿ.

¹⁵ Tag to jykrén kÿ sóg ãjag ki jun kren ja nÿgtÿ. Isÿ ãjag ki jun ke vë vë, isÿ ãjag tar han mãn jé. ¹⁶ ãjag ve kar kÿ sóg ga tÛ *Macedônia* ra tÛg ke mÿ vë. Kar kÿ, isÿ tá kãtÿg mãn kÿ sóg ãjag ve mãn ke mÿ gé vë, ãjag tÛ inh jagãgtãn kÿ inh mÿ isÿ nén ve sór mÿ ven jé, isÿ ga tÛ *Judéia* ra tÛg há han ke to. ¹⁷ Hã ra tóg inh mÿ ki króm ke ja tÛ nÿ. Hã kÿ sóg jun ja tÛ nÿ. Kÿ inh mÿ kanhir kÿ ãjag mÿ: “kãtÿg jé sóg ke mÿ,” he ja nÿ? Vó. Jykre régre han tÛ sóg nÿgtÿ. Ûn jykre régre ag tÛ: “he,” he mÿ ra ag tóg han sór tÛ nÿgtÿ. Ge tÛ sóg nÿgtÿ. ¹⁸ Topë hã ne inh jykre pir nÿ ki kanhró nÿ'. ¹⁹ Ti kósin jykre hã han sóg tÛ, *Jesus Cristo* jykre ti. Inh hã ne ãjag mÿ ti kãmén ja nÿ', *Silas* mré, *Timóteo* mré ke gé. Ti pijé ti tÛ: “he,” he mÿ ra han ke tÛ nÿ'. ²⁰ Topë hã vÿ ãg mÿ ãg tÛ nén venh ke ti tó ja nÿgtÿ. Kÿ ãg tóg ti kósin hã tigrÿn vég mÿ sir. Kÿ ãg tóg ti hã mÿ vÿ há han tÛ sir, to: “hã vë,” hen kÿ. ²¹ Topë hã ne *Cristo* tigrÿn isar han, ãjag mré hã. Ëg kuprëg tóg. ²² Kÿ tóg ãg nÿgjëg kÿ ãg vin gé. Ti kuprÿg jënëg tóg mÿ ãg mÿ. Ti tÛ ãg nÿgjëg hã vë. Ti kuprÿg tigrÿn ãg tóg ki kanhró nÿtÛ, ti tÛ ãg mÿ nén ù há kar vin ke mÿ ãn ti.

²³ Ha vé, ki hã sóg tó mÿ, Topë hã ne ki kanhró nÿ'. Inh ón tÛ nÿ ra tóg inh

vóg kónān mū vē. Isy ājag to jū tū nī hā jé sóg ājag tá jun ja tū nī ver. ²⁴ Inh pijé ājag mý vī tar han sór mū'. *Jesus* hā ki ājag ge ky nýtī. Ti hā to tar ājag nýtī. Ājag fe tỹ mrin ke han sór sóg mū, hā jé sóg ājag to vāsān tī.

2

¹ Hā ky sóg tag to jykrén ja nī, ha mē: “ag kanē jun mān sór tū inh nī,” he sóg, “hā ky sóg ag venh tīg ke tū nī ver,” he sóg ājag to. ² Ha mē, isy ājag kanē jun ky ū nỹ hyn inh fe tỹ mrin kenh mū? Tū ti tī. ³ Hā ky sóg ājag mý vēnh rá ěn jēnē gé, ājag tỹ inh kanē jun tū nīn jé gé, sỹ ājag ki jun ky. Inh mý tóg há tīnh mū, ājag tỹ inh fe tỹ mrin ken ky. “Ag tỹ inh fe tỹ mrin ke ky tóg ag mý sér tī gé,” he sóg tī, ājag to. ⁴ Sỹ ājag mý *carta* ěn rán mūn kā sóg fỹ. Ājag tigrīn sóg kanē jur, ājag tigrīn sóg vēnh mý en. Inh pijé ājag kanē jun sór ja nī'. Isy ājag to ha pē nīn ky sóg ājag mý vēnh rá ěn han ja nīgtī, ājag tỹ isy ājag to há nī tag ki kanhró nýtīn jé.

Ēg tỹ jagnē mý vēnh pāte fón ke

⁵ Ha mē, ājag kā mī ū tóg ājag kanē jun ja nī. Ti pijé isavīn kanē jun ja nī'. Ājag kar kanē jun ja tóg nī. Hēn ri ke mūn sóg tó há han ja tū nī, isy: “ājag kar,” he ky. Ājag kā mī ūn e kanē jun tóg hā ra, ti tỹ Topē vī mranh tigrīn. ⁶ Ky ājag tóg hur ti mý vī kónān. Ha ti tovānh, gen ky. ⁷ Vāhā ti mý vēnh pāte fón nī. Ti mý vēnh vī há hā tóm nī. Ke tū nī mū ra ti fe kaj tóg ti tén ke mū, ha vem nī. ⁸ Hā ky sóg ājag mý: ti mý ven nī, ājag tỹ ti to há nýtī ti, he mū ha. ⁹ Isy ājag tỹ inh vī kri fig mū ěn ve sór ja vē, hā jé sóg ājag mý vēnh rá ěn jēnē ja nī, mýr, ha mē. ¹⁰ Ājag tỹ ū mý vēnh pāte fón ky sóg ti mý vēnh pāte fón ke mū gé. Ky sóg *Cristo* rīnve ti mý vēnh pāte fón mū, ājag jagāgtān ky. ¹¹ *Satanás* tỹ ěg tỹ hē ri ke tū nī jé sóg vēnh pāte fón mū. Nén kórég tỹ ěg kókén sór mū ěn ki kanhró ěg tóg nýtī.

Paulo krī kufy

¹² Ha vé, isy ěmā tỹ *Trôade* tá jun ky sóg tá ke ag mý *Cristo* kāme sér ěn tó

ja nīgtī. Ky ag tóg jēmē há han ja nīgtī, ěg *Senhor* tỹ ag krīn ky. ¹³ Hā ra sóg ěg mré ke tỹ *Tito* ve ja tū nī, tá. Isy tá ti venh ke vē vē. Hā ra tóg ki tū nī, isy tá jun mū ra. Hā ky sóg ti to krī kufy nī ja nīgtī. Hā ky sóg ag mý: “isīg ke vē,” he ky tīg ja nī sir, ga tỹ *Macedônia* ra, ti nón.

Jesus vī tỹ nén ger há ri ke nī

¹⁴ Hā ra sóg Topē hā mý vī há han tī. Ti hā ne inh jēnē', isy ěmā kar mī tīg jé, *Cristo* tigrīn. Ky vēnh kar tóg ti tỹ tỹ ūn mág pē nī hā vég tī, ag tỹ inh jykre jagma ěvānh ky. Hā ky vēnh kar tóg ti ki kanhrān mū sir, isy ag mý ti tón ky. Ky tóg ag mý nén ger há kāfór nī, ti vī ti. ¹⁵ Nén ger há tóg vēnh kar kri rūm ke tī. *Cristo* kāme vỹ ge nī. Topē ki kanhrān vỹ ge nī. Vēnh kar mý sóg ti vī tó tī, ūn krenkren mū ag mý, ūn vāgfor ky nýtī ag mý ke gé. ¹⁶ Ūn vāgfor ky nýtī ag tỹ mēg mū ra kri fig tū nīn ky ag tóg nūgme ki vár ke mū. Ky inh vī tóg ag mý nén ū ter ger gy ěn ri ke nī. Ag jāvo ūn krenkren mū ag vỹ kri fi ky rīnrīr ke mū. Ky tóg ěg tỹ nén ger há mē ky ěg fe tỹ mrin ke ěn kāfór nī. Hā ra ěg pijé vēsóg ki vēnh rānhrāj tag han há nýtīgtī'. ¹⁷ Ha vé, ū ag tóg Topē vī kāmén to jānkamy ve sór tī, ke tū nī ky ag tóg vēsỹ ūn mág han tī. Ag jāvo inh pijé ti kaja ve sór tī'. Inh pijé vēsỹ ūn mág han mū'. *Cristo* ki rā ky sóg Topē rīnve ti kāmén tī. Jykre pir han sóg tī mýr. Ū tỹ inh jēnēg mū vỹ tỹ Topē ti nī.

3

Vējykre si mré ū tīg

¹ Ky inh mý: tỹ sóg ūn há nī, he mū'? Vó. Inh pijé ājag mý *carta* to vī mū', ājag tỹ iso: “ūn há vỹ tỹ ti nī,” he jé. ² Ājag hā vỹ tỹ iso *carta* há tag ri ke nýtī. Ājag mī sóg ěkrég tī, ky sóg vēnh kar mý ājag kāmén tī. Inh hā ki ag tóg ājag jykre há vég tī. Ky ag tóg isy tỹ ūn há nī ěn ki kanhrān mū sir. Hā ki ājag tóg iso *carta* ri ke nýtī. ³ Ājag mý sóg *Cristo* jykre kāmén ja nī, ky ājag tóg mī mūgtī. Ky vēnh kar tóg ājag jykre

há vég mǔ sir. Kǔ ājag tóg tǔ *Cristo* tǔ *carta* rá ri ke nǔtǔ. Hǎ ra ti pijé *caneta* tǔ rán kǔ nǔ. Ti pijé pó kri rán kǔ nǔ. Topě kuprǔg tǔ tóg rán kǔ nǔ, ũn rǔr nǔ ěn kuprǔg tǔ.

⁴ Topě hǎ vǔ *Cristo* tǔ isar han mǔ. ⁵ Inh pijé vėsóg ki nén ũ há to jykren ki kanhró nǔ. Inh pijé vėsóg ki nén ũ há han ki kanhró nǔ gé'. ⁶ Ti hǎ ne inh krǔn tǔ, isǔ ti jykre tǔg kǎmén jé. Vǎhǎ tóg ěg mǔ ti kuprǔg jĕnĕg mǔ. Vĕjykre tǔg to ken hǎ vĕ, hǎ vǔ: Topě kuprǔg tǔ ěg krǔn mǔ, he mǔ. Ha vé, Topě kuprǔg vǔ ěg rǔn tǔ. Jǎvo vǎsǔ Topě jykre si vǔ ěg tĕn ke ja nǔgtǔ, ěg tǔ mranh kǔ.

⁷ *Moisés* vǔ Topě jykre si ěn tǔ pó kri rán ja nǔ, ũ tǔ ěg tĕn mǔ ěn ti. Ti tǔ rán kar kǔ ti kakǎ tóg jĕngrĕ nǔ ja nǔ. Kǔ tóg *Judeu* ag tǔ ki ěvanh sór mǔ ra vĕnh mǔ tǔ ja nǔ. Hǎ ra tóg kejĕn tǔ' he ja nǔgtǔ gé, ti kakǎ jĕngrĕ ěn ti. ⁸ Kǔ ũ tǔ ũri Topě kuprǔg kǎmén mǔ ěn hǔn tóg *Moisés* kakǎ jĕngrĕ kǎfór nǔ. ⁹ *Moisés* jǎvo sóg Topě tǔ ěg mǔ vĕnh pǎte fón ke ěn hǎ tó tǔ. Hǎ kǔ inh sǔnvǔ tóg *Moisés* sǔnvǔ kǎfór pĕ nǔ. ¹⁰ Kǔ vǎsǔ nĕn sǔnvǔ ěn tóg vǎhǎ ěg mǔ sǔnvǔ tǔ nǔ ha, ěg tǔ ũ tǔg tag sǔnvǔ ve kǔ, ũ tǔg jĕngrĕ tag ti. ¹¹ Vǎsǔ rán kǔ nǔ ja ěn tóg tǔ' he ja nǔ. Ti jǎvo isǔ vĕjykre tó mǔ tag vǔ tǔ' henh ke tǔ pĕ nǔ. Hǎ kǔ tóg ũn si sǔnvǔ ěn kǎfór nǔ.

¹² ěg tǔ tag venh ke jǎvǎnh sóg mǔ mǔr. Hǎ kǔ sóg vĕnh kar mǔ jamǎ há ra tó mǔ. Inh pijé to mǔ'ǎg mǔ'.

¹³ *Moisés* tóg kur tǔ vĕnh pugrǔn ja nǔ, *Israel* ag tǔ ti kakǎ jĕngrĕ tǔ komĕr hǎ tǔ' he mǔ tag vég tǔ nǔ jé. ¹⁴ Hǎ ra ag tóg ũri ki kagtǔg nǔtǔ gé ver. Kyvó ri ke ag nǔtǔ, kutu, *Israel* ag. Ag tǔ vǎsǔ rán kǔ nǔ ěn to ke mǔ ra tóg ag mǔ *Moisés* vĕnh pugrǔn kǔ nǔ ěn ri ke nǔ. Ki kagtǔg ag nǔtǔ. ũri ěg tóg *Cristo* hǎ tugrǔn vǎsǔ nĕn rán kǔ nǔ ěn to jykren há han mǔ ha, ag jǎvo. ¹⁵ Ag tǔ *Moisés* tǔ rá ěn to ke mǔ ra ag tóg to jykren tǔ nǔgtǔ.

¹⁶ Kejĕn ũ tóg ěg *Senhor* ki rǎ mǔ, ag kǎ mǔ ũ. Kǔ tóg vǎhǎ ag tǔ ti vĕnh pugrǔ vym ri ke nǔ. ¹⁷ Hǎ kǔ tag tóg rán kǔ nǔ, ha mĕ: “*Moisés* tǔ ěg *Senhor*

mré vĕmén kǔ tóg ti vĕnh pugrǔ tǔ vym ke ja nǔgtǔ,” he ja tóg nǔ. Topě kuprǔg to ken hǎ vĕ, ěg *Senhor* kuprǔg hǎ vĕ. Ti hǎ ne ěg kygvǎn ke mǔ', ěg tǔ ti vǔ ki króm há han ke to. ¹⁸ Kǔ ěg tóg ěg *Senhor* jĕngrĕ sǔnvǔ ěn ve há han mǔ. ěg tǔ ěg *Senhor* ki ěvǎnh kǔ ěg tóg ti ri ke nǔtǔnh ke mǔ gé. Komĕr hǎ ěg tóg ve ũ han ke mǔ, ti ve sǔnvǔ ěn ri ke, ti jykre sǔnvǔ ěn ri ke.

4

Paulo krój nǔ

¹ Topě tǔ inh mǔ vĕnh rǎnrǎj nǔm jan hǎ vĕ. Kǔ tóg inh jagǎgtǎn mǔ gé, isǔ ti rǎnrǎj to krónh ke tǔ nǔ jé. ² Hǔ, ũ ag tóg nĕn tǔ ěg mǔ'ǎg han tǔ ěn han tǔ, kuty tá, ũ tǔ ag vég tǔ nǔn jé. Vĕjykre tǔ ge tovǎnh kǎn inh huri. Ón kǔ sóg: “Topě vǔ tag tó ja nǔ,” he tǔ nǔgtǔ gé. Ki hǎ sóg tó tǔ. ũ tǔ isugnǔm mǔ ěn vǔ ki kanhrǎn kǎn ke mǔ, inh jykre ki. ³ Kǔ ũ tóg kejĕn isǔ *Jesus* kǎme sér tó mǔ ěn ki kagtǔg nǔtǔ. Ag mǔ tóg nĕn ũ péju kǔ nǔ ri ke nǔ. ũ tǔ vǎgfor kǔ nǔtǔ ag vĕ, hǎ kǔ ag tóg ki kanhrǎn tǔ nǔgtǔ. ⁴ Kyvó ag nǔtǔ. Kri tǔ ag nǔtǔ. *Jesus* ki ge sór tǔ ag nǔtǔ, *Satanás* tǔ ag kyvó han ti kǔ. ěprǎ pǎ'i ag kri ke vǔ tǔ ti nǔ, *Satanás* ti. Ti tǔ ag kyvó han kǔ ag tóg *Cristo* kǎme tag to jykren tǔ nǔgtǔ. Ti jĕngrĕ vég tǔ ag tóg nǔgtǔ, ti sǔnvǔ ti. *Cristo* hǎ vǔ tǔ Topě kǎnhvég ri ke nǔ, ti ve ri ke.

⁵ Inh pijé inh jykre kǎmén tǔ'. *Jesus Cristo* hǎ kǎmén sóg tǔ, ti tǔ tǔ ěg *Senhor* nǔ ti. Jǎvo sóg tǔ ājag *camarada* ri ke nǔ, isǔ *Jesus* to há nǔn kǔ. ⁶ Ha vé, ũ tǔ kutyg mǔ ra kurǎg han mǔ ěn tóg ěg ki kurǎ han mǔ gé sir, hǎ vǔ: Topě he mǔ. ěg tǔ *Cristo* ve kǔ ěg tóg Topě ki kanhrǎn tǔ. Topě ve hǎ pĕ ti nǔ. ěg ki kurǎ to ken hǎ vĕ, hǎ vǔ: Topě ki kanhró, he mǔ.

⁷ ěg tǔ tǔ ěprǎ ke nǔtǔ hǎ ra tóg ěg kanhrǎn sór tǔ. Kǔ tóg ěg tǔ go'or tǔ kukrǔ kǎ ki jǎnkamy e vin ěn ri ke nǔ. ěg hǎ vǔ tǔ go'or tǔ kukrǔ ěn ri ke nǔtǔ. Krój ěg nǔtǔ, inh ke gé. ěg pijé tar nǔtǔ'. ũ tǔ ěg tar han mǔ vǔ tǔ Topě ti nǔ. ⁸ Inh krój nǔ ra Topě tóg

isar han tĩ. Nén kar tóg inh kutân tĩ, hã ra inh pijé to krĩ kufy han tĩ'. Kejën tóg inh jykre tũ tĩgtĩ, kũ tóg isỹ: hỹ mỹ vỹ? he ja há tĩgtĩ. Hã ra inh pijé to krónh ke tĩ'. ⁹ Inh vóg kónân ag tóg tĩ, hã ra Topê pijé isovãnh tĩ'. Inh rỹnh ag tóg tĩ, hã ra ag pijé isén tĩ'. ¹⁰ Kurã kar ki sóg *Jesus* vêsýrénh ên ri ke han tĩgtĩ. Hã tugrĩn vênh kar tóg *Jesus* rĩr nĩ tag venh ke mũ gé, inh vêsýrénh tugrĩn. ¹¹ Kurã kar ki sóg ter kren tĩ, *Jesus* tugrĩn. Hã ki *Jesus* rĩr nĩ tóg inh ki ve há tĩ, inh fár vag ke mũ ra. ¹² Iser kren mũ ra ãjag tóg tar nỹtĩ jãvo. Rĩnrĩr ãjag nỹtĩ.

¹³ Tag vỹ Topê vĩ ki rán kũ nĩ, ha mẽ: “Topê vĩ kri nĩm inh, hã kũ sóg tó,” he ja tóg nĩgtĩ. Topê vĩ tag hã vỹ inh jykre han tĩ, hã kũ sóg tó tĩ gé. ¹⁴ Topê tóg êg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩn mãn ja nĩ'. Ên vỹ inh rĩn mãn ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurã ên kã tóg ãjag mré inh jé prêr ke mũ, êg tỹ ti mỹ vênh ven jé. ¹⁵ ãjag tugrĩn sóg ti jagy tag ve kãn tĩ. Kũ komêr hã ùn e tóg Topê tỹ ag jagãgtãn tag mênh ke mũ. Vênh grun jé êg tóg ke mũ. Kũ ùn e tóg sir ti mỹ vĩ há han ke mũ. Topê tỹ tỹ ùn mág nĩn hã vê.

Êg krenkren ke

¹⁶ Hã kũ sóg to krónh ke jãvãnh nĩ. Ha vé, inh fár tag tóg krój nĩ. Komêr hã tóg ter sór mũ, ti vag jé. Hã ra inh kuprĩg tóg tar nĩ jãvo. Kurã kar ki sóg vênh han mãn tĩ, Topê tỹ isar han kũ. ¹⁷ Tag ki sóg ti jagy végtĩ, hã ra tóg inh mỹ kãnhvy nĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. Tá êg tóg nén ù há tãvĩ venh ke mũ, êg tỹ tag ki ti jagy ve ja tugrĩn. Ki kagtĩg êg nĩ ver, hã ra tóg há tãvĩ nĩnh mũ. ¹⁸ Hã ve sór inh nĩ, hã mĩ sóg êkrég tĩ. Hã kũ sóg êg tỹ nén ù végtĩ tag to jykrén sór tũ nĩgtĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. Êg tỹ ùri nén ù végtĩ tũ ên hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ.

5

¹ Êg fár vỹ êg pãjó ri ke nĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. Hã ra Topê ne êg mỹ ãn tãg ri ke han ke mũ', kanhkã tá'. Hã ra tóg êg tỹ tag ki ãn han ri ke tũ nĩ. Tũ' henh ke tũ tóg nĩ. ² Tag ki êg tóg vêsýrénh tĩ.

Kũ tóg êg tỹ kanhkã tá êg jamã tãg ên venh há tĩ. Kũ tóg êg tỹ kur tãg tu ri ke nĩ. ³ Êg tỹ kur tu kũ êg kator tũ nỹtĩ. Kanhkã tá êg jamã vỹ êg mỹ kur ri ke nĩ, êg tỹ êg fár tãg tun kũ. ⁴ Ha vé, tag ki êg tóg vêsýrénh tĩ, êg ter jãvãnh nỹtĩn kũ. Êg mỹ tóg êg rĩr tag hã tỹ kanhkã tá jun há tĩ vê. Êg tỹ êg fár tãg ve kũ êg fár si tóg tũ' henh mũ, êg ter tũ ra. ⁵ Êg tỹ kanhkã tá êg fár tãg ve jé Topê tóg êg mỹ vỹjyre nĩm. Hã jé tóg êg mỹ ti kuprĩg jênê gé.

⁶ Hã kũ tóg inh mỹ sér tĩ. Êg tỹ ga kri mũn kũ êg tóg êg *Senhor* végtĩ tũ nĩgtĩ ver. ⁷ Êg tỹ ti végtĩ tũ ra êg tóg ti vĩ kri fig tĩ. ⁸ Kũ sóg kanê jur mãn tũ nĩ ha. Isỹ inh fár tỹ pãjó ri ke tag tovãnh há tóg tĩ, isỹ êg *Senhor* mré nĩ jé, inh jamã pẽ tá. ⁹ Hã kũ sóg vãsãnh tĩ, inh jykre tỹ ti mỹ há nĩ jé, tag ki, tá ke gé.

¹⁰ Ha vé, êg kar vỹ *Cristo* mỹ vênh ven ke mũ, ti tỹ êg jykre tugnỹm jé. Kũ tóg êg mỹ êg kaja ti nĩm ke mũ. Û tỹ tag ki nén (ũ) há han mũ ên tóg ti tũ kaja venh ke mũ gé, kũ ù tỹ tag ki nén ù kórég han mũ ên ag tóg ag vêsýrénh venh ke mũ gé sir.

Cristo tỹ êg jykre pãno tỹ tũ' he

¹¹ Ha vé, êg *Senhor* kamêg sóg tĩ, hã kũ sóg êprã ke ag mỹ ki hã tó tĩ, ag tỹ ti ki ge jé. Topê hã ne inh ki kanhró kar nĩ'. Kũ ãjag hỹn inh jykre ki kanhró nỹtĩnh ke mũ gé, ãjag tỹ sỹ nén han mũ tugnỹm kũ. ¹² Inh pijé ãjag mỹ: “ùn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he sór tĩ'. Hã ra sóg ãjag mỹ vênh kãmén mũ, ti tỹ ãjag mỹ sér tĩ jé, ãjag tỹ iso: “jykre há tãvĩ ti nĩ,” he jé. Tag tóm nĩ, ù tỹ vêsý ùn mág han sór mũ ag mỹ. Û tỹ ge jykre vỹ sĩnvĩ nĩ ve nĩ. Hã ra tóg êg tỹ ve há han kũ kórég nĩ. ¹³ Ha vé, krĩ tũ inh nêji nĩ. Topê jykre han tugrĩn sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Kejën sóg krĩ há han tĩ gé. ãjag tugrĩn ke vê, inh krĩ há ti. ¹⁴ *Cristo* hã vỹ tỹ inh fe nĩ, hã kũ sóg vênh kar to há nĩ. Tag to sóg jykrén mũ, ha mẽ: vênh kar jagfy tóg ter ja nĩ, *Cristo* ti, kũ êg kar jykre pãno vỹ tũ' he mũ sir. ¹⁵ Tĩ hã ne vênh kar jagfy ter ja nĩ'. Hã kũ êg pijé tỹ vêsũ nỹtĩ', ùri'. Tĩ tũ vỹ tỹ êg

nýtí. Ěg jagfy tóg rír mǎn ja nĩ gé. Kĩ ti há ne ěg mĩ ěg tĩ nén han ke mũ ěn tó tĩ', ũri'.

¹⁶ Vǎsĩ ěg tóg, ěg tĩ vėsóg ki nén ũ to jykrén kũ ěprǎ ke jykre to: “tag vỹ há nĩ, tag vỹ kórég nĩ,” he ja nĩgtĩ. Ŭri ěg tóg, vėsóg ki tag to jykrén mǎn ke tũ nĩ ha. *Cristo* to ěg vėsóg ki jykrén mǎn ke tũ nĩ gé. ¹⁷ Hě ri ken kũ? *Cristo* tĩ ěg han mǎn kũ mĩr. Ti ki ge kũ ěg nýtí, há kũ tóg ěg han mǎn ja nĩ. Ěg jykre pǎno tóg tũ tĩ ha. Ŭri ěg tóg tĩ ũn tǎg nýtí ha, ěg krĩ, ěg jykre ti ke gé. ¹⁸ Topě tĩ nén han mũn há vė. Topě kato vǎsǎn ja ěg nĩgtĩ vė, há ra ěg tóg ũri tĩ *Cristo* mré ke nýtí ha. Kũ tóg ěg mĩ vėnh rǎnhrǎj tag nĩm mũ gé sir, ěg tĩ vėnh kar mĩ: tĩ *Cristo* mré ke nýtĩm nĩ, he jé. ¹⁹ Ha vé, Topě vỹ *Cristo* jėnė, ěg tĩ ti ki ge jé. Kũ tóg ěg tĩ ti vĩ mranh tĩ tũ' he mũ gé sir, ěg tĩ ti kaja kórég vėg tũ nĩ jé. Kũ tóg ěg mĩ: “ha vėnh kar mĩ tó, isĩ ag to há nĩ sór mũ ti,” he ja nĩ gé.

²⁰ *Cristo* há ne inh jėnėg mũ', isĩ ti jiji tó jé. Kũ Topě tóg vėnh kar jyvėn tĩ. Há kũ sóg, *Cristo* jiji tó kũ ějag mĩ: “Topě to há nýtĩm nĩ, ti kato vǎsǎn mǎn sór tũg nĩ,” he mũ. ²¹ *Jesus* pijé Topě vĩ mranh ja nĩgtĩ'. Há ra tóg ěg tĩ ti vĩ mranh ja ěn kajǎm kǎn. Kũ tóg ěg mĩ Topě jykre kuryj ěn nĩm mũ sir, ěg jagfy kajǎm kar kũ.

6

¹ Topě mré sóg rǎnhrǎj tĩgtĩ. Há kũ sóg ějag jyvėn mũ, ějag tĩ Topě vĩ ki króm jé. ějag tĩ ti vĩ ki króm tũ nĩn kũ tóg fagrĩnh mĩ ějag jagǎgtǎn mũ. ² Ti há ne tóg: “sĩ ějag jagǎgtǎn ke kurǎ ki sóg ějag tĩ inh mĩ nén to vĩ mũ ěn han ke mũ,” he mũ. “ějag krenkren ke kurǎ ki sóg ějag krenkren han ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topě ti. Ŭri ke vė.

³ Kũ sóg nén ũ vėnh mĩ han tũ nĩgtĩ sir, ũ tĩ inh rǎnhrǎj to vĩ tũ nĩ jé. ⁴ Vėjykre há mĩ sóg tĩ mĩr, isĩ tĩ Topě *camarada* jėn kũ. Kũ inh jykre tóg vėnh kar mĩ ve há tĩ. Isĩ nén ũ jagy vėg mũ ra sóg ti to krónh ke tũ nĩgtĩ, ijagtar nĩ ra, inh kaně jur mũ ra. ⁵ Kejėn ag tóg inh mrǎnmrǎn tĩ. Vėseja

kǎ tá ag tóg inh fón tĩ. Vėnh kar tóg kejėn inh kri rũm ke tĩ. Kejėn sóg inh rǎnhrǎj tĩ inh kutǎn to jagtar tĩ. Kejėn sóg nũr tũ nĩgtĩ. Kejėn sóg vėjėn vėg tũ nĩgtĩ. ⁶ Isĩ ti jagy vėg mũ há ra ijykre tóg tĩ ũn há nĩ. Topě vĩ ki kanhró mág sóg nĩ. Vėnh kar to sóg fe nĩ. Vėnh kar mĩ sóg koměr há vĩ tĩ, vėnh kar tĩ isĩ tĩ Topě *camarada* jė tag ki kanhrǎn jė. Topě kuprĩg vỹ tĩ inh jagrė nĩ. Há kũ sóg vėjykre kuryj to tar nĩ. ⁷ Topě há ne isar han'. Ti há ne inh mĩ ti jykre kuryj nĩm'. Kũ tóg tĩ isĩ tĩ rǎrá jafǎ nĩ, Topě jykre há ěn ti. Inh kren han tóg, ti tĩ inh mĩ vėjykre kuryj nĩm ti kũ. Kũ ag tóg, ti jykre há tugrĩn ag jykre kórég vėg tĩ gé.

⁸ Kejėn ag tóg inh mĩ vĩ há han tĩ. Kejėn ag tóg iso é he tĩ. Kejėn ag tóg iso ti kórég kar tó tĩ. Kejėn ag tóg iso nén ũ há tó tĩ. Kejėn ag tóg iso: “ti ón nė,” he tĩ. Há ra sóg ón vǎnh nĩgtĩ. ⁹ Ŭ tóg ag kǎ mĩ inh ki kagtĩg nýtí ve nĩ. Há ra vėnh kar tóg inh ki kanhró nýtí. Ter kren tĩ hėn ri ke han sóg tĩgtĩ. Há ra sóg rír tĩ nĩ ver. Inh vóg kónǎn ag tóg tĩ. Há ra ag tóg isén ja tũ nĩ. ¹⁰ Inh fe kaj tóg tĩ. Ge ra tóg inh mĩ sér tĩ. Jagtar sóg tĩ. Há ra sóg ũ tĩ hėn ri ke ag jagǎgtǎn tĩ, ag mĩ Topě vĩ tón kũ. Nén ũ tĩ isóg tũ tũ nĩ. Há ra Topě tĩ ěg mĩ nén nĩm mũ ěn kar vỹ tĩ isũ nýtí.

¹¹ ějag há mĩ sóg ijagtar tag kǎmėn mũ. Tó kǎn sóg mũ, isĩ ějag to há tǎvĩ nĩn kũ. ějag há to sóg fen mág kũ nĩ. ¹² Inh pijé ějag to kórég nĩ'. ějag há ne iso há tũ nýtí ve nĩ'. ¹³ Inh krė ri ke ějag nýtí. Há kũ sóg ějag mĩ: “isĩ ějag to há kóm iso há nýtĩm nĩ, iso fe mág nýtĩm nĩ,” he mũ.

Ŭ tĩ ěg mré ke tũ ag

¹⁴ Ŭ tĩ *Jesus* ki rǎ tũ mré jykrén sór tũg nĩ. Tĩ ti ěg mré ke tũ nĩ. Kũ ũn jykre pǎno ag mré jykrén sór tũg nĩ gé. Kurǎ pijé tĩ kuty mré ke nĩ'. ¹⁵ *Cristo* pijé Japo mré jykrén tĩ'. Kũ ũ tĩ ti ki rǎ kũ jė pijé ũ tĩ ti ki rǎ tũ mré jykrén há nĩnh mũ'. ¹⁶ Kũ Topě ěn pijé tĩ ón kũ topě ěn nĩ'. Ha vé, Topě ěn vỹ tĩ ěg nýtí, ũn rír nĩ ěn ěn. Ti há ne: “ag

ki sóg ijamã han ke mũ,” he ja nĩgtĩ. ¹⁷ Kĩ tóg: “ag ré kĩ mũm nĩ, vyr mĩ nĩtĩm nĩ. Vějykre kavėj han tũg nĩ, kĩ sóg tỹ ājag mré ke nĩnh mũ,” he mũ gé. ¹⁸ “Ājag jóg vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kĩ ājag tóg tỹ inh krě nĩtĩnh mũ, he tóg, ěg *Senhor* ti, ũ tỹ nén ũ kar han ki kanhró ěn ti,” he ja tóg nĩgtĩ, Topě vĩ rán ki.

7

¹ Inh kanhkã', inh fe vỹ tỹ ājag nĩtĩ. Topě tóg ěg hã mĩ tó mũ, ti tỹ tỹ ěg jóg mág nĩ tag ti. Ti ve jé ěg tóg ke mũ. Hã kĩ ěg nén ũ kavėj han ke tũ nĩ. To jykren ke tũ ěg nĩ gé. Topě tũ vỹ tỹ ěg nĩtĩ, kĩ ěg ti hã kaměg ke mũ. Ti jykre kuryj ěn mĩ mũm nĩ.

Paulo fe tỹ mrin ke

² Iso fe mág han mãn nĩ, ha mẽ. Inh pijé, ũ mĩ vějykre pãno han sór tĩ'. Inh pijé, ũ krĩn kónãn sór tĩ'. Inh pijé, ũ tỹ nén ũ péju sór tĩ'. ³ Isỹ ājag mĩ tag tó kĩ inh pijé ājag to kórég nĩ'. Ājag mré ke vỹ tỹ inh nĩ. Kĩ ěg tóg jatun mĩ jagně mré mũ mũ. Jagně mré ěg tóg kãgter ke mũ gé, hěn ri ke mũn. ⁴ “Inh mĩ ag tóg vėnh vĩ há tónh ke mũ,” he sóg tĩ ājag to. Kĩ sóg vėnh kar mĩ ājag to: “há ag nĩtĩ,” he tĩ. Tag ki sóg ti jagy pě vėg mũ. Hã ra sóg ājag to krĩ kãnhvy nĩ ha, *Tito* tỹ inh mĩ ājag tó tugrĩn. Kĩ tóg sir inh mĩ sér pě tĩ.

⁵ Ha vé, isỹ ga tỹ *Macedônia* tá jun kĩ sóg nén ũ tỹ inh krĩ kuprãg ke ve ja tũ nĩ. Tá sóg ti jagy ve mãn gé. Iso ag tóg rará, kĩ sóg vėnh mĩ en mãn gé sir. ⁶ Hã ra Topě tóg inh mĩ *Tito* jěně. Kĩ ti hã tóg inh krĩ tỹ kãnhvy' hé. Ũn vėsỹrėnh mũ ěn mĩ tóg vĩ há han tĩ, hã kĩ tóg inh mĩ *Tito* jěně, ěn kã. ⁷ Ti tỹ inh ki jun kĩ tóg inh mĩ vĩ há han. Kĩ tóg inh mĩ ājag tỹ iso vĩ há han ja tag tó mũ gé sir. Ājag tỹ inh ve sór mũ tag tó tóg mũ. Ājag tỹ vějykre kórég to vėnh mĩ en ěn kãmén tóg mũ. Ājag tỹ inh jagfy vėnh vĩ tó sór mũ tó tóg mũ gé sir. Kĩ tóg inh mĩ sér pě tĩ sir.

⁸ Inh *carta* ěn tỹ ājag ki jun kĩ tóg ājag fe kaj han. Ge ra tóg há nĩ. Kurã pir ki tóg ājag fe kaj han. Kĩ ājag tóg

ājag jykre kórég ěn tovãnh ja nĩ. Hã kĩ tóg inh mĩ sér tĩ, ũri. ⁹ Hě ri ken kĩ? Ājag fe kaj mĩ inh mĩ sér tĩ? Vó. Ājag tỹ Topě mĩ vėnh fėg kĩ tóg inh mĩ sér tĩ. Kĩ inh *carta* tóg ājag mĩ nén ũ kórég kãmén ja tũ nĩ. ¹⁰ ěg tỹ ěg fe kaj tugrĩn Topě mĩ vėnh fėg kĩ ěg tóg ěg jykre kórég tovãnh kãn ke mũ. Kĩ ěg kren ke mũ. Tag vỹ ěg mĩ sér tĩ. Jãvo ěg tỹ fe kaj ra ěg jykre kórég tovãnh tũ nĩn kĩ ěg ter pě han ke mũ sir.

¹¹ Ha vé. Ājag fe kaj tĩn kĩ ājag tóg ājag jykre tugnỹm mũ, Topě tỹ ājag krĩn kĩ. Vějykre kórég ěn to ājag tóg jũ mũ. Ũn tỹ vějykre kórég han mũ ěn mĩ ājag tóg vĩ tar han. Há kar ti nĩ.

¹² Isỹ ājag mĩ *carta* ěn rán kĩ sóg, ũ tỹ vějykre kórég han mũ ěn tó ja nĩ. Hã ra sóg: “isỹ *Corinto* tá ke ag tỹ iso há nĩtĩ venh há tóg tĩ, Topě rĩnve,” he ja nĩ. ¹³ Hã kĩ inh krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir, ũri, isỹ ājag tỹ iso há nĩtĩ měn kĩ. *Tito* tóg ājag to vĩ há han. Ti krĩ tỹ kuprã' he ja ājag tóg nĩ. Kĩ tóg ti mĩ há tĩ. ¹⁴ Ti tĩg ke to hã sóg ājag kãmén kãn ja nĩ. Hã ra ājag tóg ti mĩ ki hã han ja nĩ. Inh kavėnh ja tũ ājag tóg nĩ. Kĩ *Tito* tóg ājag jykre há ve ja nĩ gé.

¹⁵ Kĩ tóg kurã kar ki ājag mĩ ěkrég tĩ. Ājag to tóg há tãvĩ nĩ. Ājag tỹ inh vĩ kri nĩm mũ ěn mĩ tóg ěkrég tĩ. Kĩ ājag něji ti kaměg ja nĩ gé, isỹ ti jěněn kĩ. Hã tó ja ti nĩ. ¹⁶ Kĩ tóg inh mĩ sér tĩ gé sir, ājag tỹ inh vĩ ki króm kĩ.

8

Ěg tỹ jãnkamy nĩm ke

¹ Kĩ sóg ājag mĩ Topě tỹ ga tỹ *Macedônia* tá ke ag tar han mũ tó sór mũ gé. Ag jagãgtar hã ra ag tóg *Jerusalém* tá ke ag jagãgtãn sór mũ, ag mĩ jãnkamy jěněn kĩ. ² Ha vé, *Macedônia* tá ag tóg ti jagy pě hã ve ja nĩgtĩ. Ge ra tóg ag mĩ sér tĩ. Jagãgtar ag nĩtĩ gé. Tỹ nén ũ mág tũ ag nĩtĩ. Hã ra ag tóg, ag mĩ sér nĩn kĩ vin mág pě han ja nĩgtĩ. Ag tỹ ra jãnkamy jěně sór vė. ³ Ha vé, ag jykre ve inh. Ag tỹ nén ũ tỹ vėnh kãpãm ag tóg, ag jěn mré hã. ⁴ Inh mĩ ag tóg: “ěg tỹ ag mĩ jãnkamy

jēnē sór vē,” he mū. “Ājag tū vỹ sī nī, kỹ tỹ vēnh kăpăm tũg nī, he tũg nī ěg mỹ,” he ag tóg. Ag tỹ Topě tū ag mỹ nén ũ há han sór vē. ⁵ Kỹ ag tóg isỹ ag ki vějykre há ve sór mū ěn kăfór han. ěg *Senhor* mỹ ag tóg vēnh vin. Kỹ ag tóg vāhă ěg mỹ nén ũ há tăvī han mū gé.

⁶ Kỹ *Tito* tóg ājag ki jănkamy sī vé huri, ti tỹ *Jerusalém* tá ke ag mỹ jēnē jé. Kỹ sóg ti mỹ: “*Corinto* tá ke ag mỹ tó măn nī, ag tỹ ag mỹ ag tū vēnh kăpăm jé, ěg tỹ ũn jagtar ag mỹ ma mū jé,” he mū. ⁷ Ha vé, *Jesus* ki ge kỹ ājag nỹtī. Vī há ājag nỹtī. Ki kanhró mág ājag nỹtī. ũ jagăgtăn sór ājag nỹtī. Jagnē to há ājag nỹtī. Tag kar ki ājag tóg ũn riko ri ke nỹtī. Kỹ nén ũ há tag han sórm nī gé, *Tito* tỹ ājag ki nén venh ke mū tag ti.

⁸ Ājag tỹ nén vin sór mū ěn hă vin nī, ěg tỹ ājag jykre há ve jé. Inh pijé ājag mỹ: “ker ag jagăgtăn tũg hě,” he mū. ⁹ Ha vé, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* vỹ ěg jagăgtăn ja nī gé. Kanhkă tá ti riko nī ja nĩgtī, hă ra tóg ti tỹ nén ũ ěn tovănh kăn. Ti tỹ ěg jagfy jagtar tī jé tóg kătĩg. Kỹ ěg tóg ti jagtar tugrĩn riko nỹtī sir.

¹⁰ Kỹ sóg tag to jykrén, ha mē. Prỹg ti nī ha, ājag tỹ ag mỹ jēnēnh ke tỹ vỹrmỹ vin han vén kri. Ājag hă ne to jykrén vén ja nĩgtī gé'. ¹¹ Kỹ ājag tỹ nén han vén ja ěn han kăn nī, ũri. Ājag tỹ vỹrmỹ nén vin ja ěn kri vin măn nī, ag mỹ jēnēnh jé. ¹² Kỹ tóg Topě mỹ há tĩnh mū. ũ tỹ nén ũ mág vỹ nĩm mág han ke mū. ũ tỹ nén ũ sī vỹ sĩn kỹ nĩm ke mū. Topě pijé ũ tỹ nén ũ sī nĩm mág han mū ve sór mū'.

¹³ Ti tỹ ājag tỹ ũ jagăgtăn tugrĩn ājag mỹ tū tĩn kỹ tóg Topě mỹ ũ tĩ sir. Vēnh kar tỹ nén ũ sī ve kỹ tóg há tĩ. ¹⁴ ũri ājag tū tóg e nī, hă kỹ tóg ājag tỹ ũn jagăgtar ag mỹ vēnh kăpăm há tĩ. Kejēn tóg ājag mỹ tū' hēnh ke mū gé, kỹ ag tóg sir ājag mỹ nén ũ vin ke mū gé, vēnh kato. Kỹ vēnh kar vỹ jagnē ri ke nỹtī sir. Tag hă vỹ há nī'. ¹⁵ Hă kỹ tag tóg rán kỹ nī, ha mē: “ũ tóg vějēn génh mág han ja nĩgtī, ũ tóg génh pir han ja nĩgtī gé. Hă ra tóg ũ tỹ génh pir han mū ěn mỹ tū' he ja tū

nĩgtī gé,” he tóg mū. Jagnē ri ke ag tóg nỹtī ja nĩgtī, văsỹ.

Tito to vême

¹⁶ Topě hă ne *Tito* krĩn, ti tỹ ājag venh tĩg sór jé. ¹⁷ Kỹ tóg kănhmar inh mỹ: “he,” hé, sỹ ti mỹ: “ha *Corinto* ra tĩg,” hen kỹ. ¹⁸ Kỹ sóg ti mré ěg régre ũ jēnē sór mū gé. *Jesus* kămén há han ti tĩ gé. Kỹ vēnh kar ag tóg ti to vī há han tĩ gé. ¹⁹ *Igreja* krēm ke kar vỹ ti hă kuprēg, ti tỹ inh mré ěg tỹ ũn jagăgtar ag mỹ nén jēnēnh ke mū tag ki rĩr jé. ěg *Senhor* jykre há tỹ vēnh ven hă jé ěg tóg tag ki rĩr há han sór mū. Kỹ tóg inh mỹ há tĩ gé, sỹ inh pir mỹ ki rĩr tū nĩn kỹ.

²⁰ Jănkamy e vē, ěg tỹ ma mũnh ke ti, kỹ tóg inh mỹ ũ tỹ tag to iso jykrén kónăn ha mē tĩ, isỹ inh pir mỹ ma tĩ mū ra. Kỹ tóg inh mỹ há tĩ, ũ ag tỹ inh mré ki rĩr mũn kỹ. ²¹ ěg *Senhor* ne inh jykre há ki kanhró nī'. Kỹ tóg há tĩ gé, ājag tỹ inh jykre há tag vég mũn kỹ.

²² *Tito* mré tóg ājag ki jun ke mū, ũ ěn ti. Kar kỹ ěg régre ũ vỹ tĩg ke mū gé. ěg *Senhor* tū ki rĩr há han tóg tĩ gé. Tag ve tỹ hēn ri ke han inh huri. Kỹ tóg ājag kăme mē kỹ ājag ve sór mū gé. Ājag to tóg há tăvī nī gé.

²³ Kỹ *Tito* ne, ājag venh kătĩg ke mū'. Inh mré rănhraj tĩ vē. Kỹ tóg inh mré ājag to văsăn tĩ. Ti mré kămū tag ag vỹ tỹ ũn há nỹtī gé. ũ tỹ *igreja* krēm vēnhmăn tĩ ag vỹ ag jēgnē ja nī, ājag to. ²⁴ Ag tỹ ājag ki junjun kỹ ag ki rĩr há han nī, ěg mré ke kar tỹ ājag jykre há ve jé. Vēnh kar mỹ sóg ājag to: “vī há tăvī han ag tóg tĩ,” he tĩ. Kỹ tóg há tĩ, ājag tỹ inh vī tag to: hă vē, hen kỹ.

9

Ag tỹ jănkamy jēnēnh ke

¹ Kỹ ājag tóg, ěg tỹ *Jerusalém* tá Topě ki ge kỹ nỹtī ag mỹ nén jēgnēnh ke tag ki kanhró nỹtī, hă kỹ sóg tó măn sór tū nī. ² Ag jagăgtăn sór ājag tóg mū, ki kanhró sóg nī. Hă kỹ sóg *Macedônia* tá ke ag mỹ tó tĩ. Ag mỹ sóg: “*Grécia* tá ke ag ne *Jerusalém* tá ke ag mỹ nén ũ jēnē sór tĩ,” he tĩ. “Kri prỹg tóg nỹ

ha,” he sóg tĩ, ãjag to. Kĩ ag tóg ke sór mũ gé sir, ãjag kóm. ³ Hã kĩ sóg ãjag mũ ěg régre ag jěgněg mũ, ãjag tỹ inh vĩ ki kanhrãn jé. Kĩ ãjag tỹ nén ũ nĩm sór mũ ěn vin kãn nĩ, ũri, kĩ sóg fagrĩnh mũ vĩ ja tũ nĩnh mũ. ⁴ Hẽn ri ke mũn *Macedônia* tá ke ũ ag tóg, inh mré kãmũ sór mũ. Kĩ tóg, ãjag tỹ nén vin ja tũ nĩ kĩ inh mũ'a tĩnh mũ, isỹ ón kĩ vĩ ja nĩn kĩ. Kĩ tóg ãjag mũ'a tĩnh mũ gé sir. ⁵ Hã kĩ sóg to jykrén, sỹ ãjag mũ ěg régre tag ag jěgně jé. Vãsỹ ãjag tóg tó ja nĩ, ãjag tỹ nén vin sór mũ ěn ti. Kĩ ha ké. Kĩ tóg e nĩnh mũ, jãnkamy ti. Kĩ tóg ve há tĩ, ti tỹ ãjag mũ sér nĩ ti. Kĩ ũ tóg ãjag to: “ti mũ ag mũ há tũ ja? Hã kĩ ag mũ nĩm sĩ han ja nĩ?” henh ke tũ nĩ.

⁶ Kĩ sóg: “ũ tỹ nén fy pir krãn kĩ tóg pin kĩ génh ke mũ gé. ũ tỹ krãn mág mũ ěn hã tóg génh mág han ke mũ gé sir,” he tĩ. ⁷ Kĩ ãjag tỹ nén to jykrén mũ ěn hã vin nĩ, ãjag tỹ *Jerusalém* ra jěně jé. Mũ sér nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ ěg mré ke ag jagãgtãn to. Kĩ tóg Topě mũ há tĩnh mũ sir. ũ tỹ ge to tóg há tãvĩ nĩ. ⁸ Kĩ Topě tóg ãjag mũ nén vin mág han ke mũ gé, kurã kar ki, nén ũ tỹ ãjag mũ tũ' he tũ nĩ jé. Kĩ ãjag tóg, ãjag tũ mág nĩn kĩ ũ jagãgtãn', ũ jagãgtãn' henh ke mũ sir. ⁹ Tag vĩ rán kĩ nĩ, ha mẽ: “ũn jagãgtar ag mũ tóg vin mág han tĩ, kurã kar ki,” he tóg.

¹⁰ Ha vé, Topě ne ěg mũ nén ũ kar fy vin mũ', ěg tỹ krãn jé. Kĩ tóg ěg mũ ěmĩ han jafã nĩm mũ gé, ěg tỹ ko jé. Kĩ tóg ãjag mũ ãjag tỹ tỹ ũ jagãgtãn ke mũ ěn ven mũ gé. Kĩ tóg nén ũ fy ri ke nĩ. Kaně há ri ke han jé tóg ke mũ gé, ãjag tỹ vějykre kuryj tag han kĩ, hã vĩ: jagně jagãgtãn, he mũ. ¹¹ Tag ki ãjag tóg riko nỹtĩnh ke mũ, ãjag tỹ vėnh kar jagãgtãn kĩ. Kĩ ũn e ag tóg ěg tigrĩn Topě to vĩ há han ke mũ. ¹² Kĩ tóg ge nĩ. ěg tỹ Topě ki ge kĩ nỹtĩ ag jagãgtãn kĩ ěg tóg ag jagtar tỹ tũ' he mũ. Tag tóg há tĩ. Kĩ ag tóg ěg tỹ ag jagãgtãn tigrĩn Topě mũ vĩ há han ke mũ gé sir. ¹³ Hã ki ag tóg ãjag tỹ Topě vĩ kri fig mũ vėg mũ. Kĩ ag tóg tag to Topě to vĩ há han ke mũ gé sir, ha vem nĩ, ãjag tỹ ag

jagãgtãn mág kĩ. ¹⁴ Kĩ ag tóg ãjag to Topě mré vėmén ke mũ gé sir, ãjag to há tãvĩ nỹtĩn kĩ. Topě tỹ ãjag jagãgtãn hapě han mũ ěn ve jé ag tóg ke mũ. Hã kĩ ag tóg ãjag ve sór ke mũ gé sir. ¹⁵ Topě ne ěg mũ nén ũ há tãvĩ vin tĩ mỹr'. Pijé kaja nĩ'. ěg jé ti mũ to vĩ há han.

10

Paulo tỹ nén to vĩ

¹ Ha vé, ãjag jyvėn sór inh mũ, inh, hã vĩ: *Paulo*, he mũ. Sỹ ãjag mré nĩn kĩ sóg něji koměr hã vĩ tĩ. Kĩ, isỹ kór há tá nĩn kĩ isóg něji vĩ jũ han tĩ, ãjag mũ. *Cristo* ne koměr hã vĩ tĩ'. ũn há vė, *Cristo* ti. Ti jykre hã han sór inh nĩgtĩ. ² Isỹ ãjag mũ nén rán mũ tag jėmėm nĩ. Kĩ sóg ãjag ki jun kĩ vĩ jũ han ke tũ nĩ. Vĩ jũ han jé sóg ke mũ, ha vem nĩ, ũ tỹ iso: “ti tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn hã han tóg tĩ,” he mũ ag mũ. ³ ěprã ke vĩ tỹ inh nĩ, hã ra inh pijé vějykre kórég han tĩ'. ⁴ Vãsãn mág sóg tĩ, Topě jykre tar ěn hã han jé. Kĩ tóg *soldado* tỹ rará jafã ri ke nĩ, Topě jykre ti. Tỹ sóg ěg kato tẽ mũ ag kókég tĩ, hã vĩ: isỹ ũ tỹ ěg vĩ kato vãsãnsãn mũ ag vĩ tỹ tũ' he mũ, he mũ. ⁵ ũ tỹ Topě kato vĩ sór mũ ag vĩ tỹ sóg tũ' he tĩ gé. Vėsỹ ũn mág han sór ag tóg tĩ, Topě kato vãsãn kĩ. Tỹ tũ' he jé sóg ke mũ, Topě jykre tar hã tỹ. ⁶ Kĩ, sỹ ãjag tỹ Topě vĩ kri nĩm mũ ve kĩ sóg ũ tỹ ge mũ vĩ jũ han ke mũ sir, ha vem nĩ.

⁷ ãjag kã mũ ũ tóg: “tỹ sóg *Cristo* mré ke nĩ,” he tĩ. Kĩ sóg tỹ ti mré ke nĩ gé, ãjag kóm. ⁸ ěg *Senhor* ne inh fėg', sỹ ãjag jyvėn jé. Ti pijé inh mũ: “ha ag kóké,” hé'. Isỹ vėso vĩ há han hã vė. Kĩ tóg inh mũ'a tũ nĩ. ⁹ Sỹ ãjag jyvėn sór vė. Inh pijé ãjag kaně jun sór mũ'. ¹⁰ Inh vėnh rá ki inh něji ãjag mũ vĩ tar han tĩ. Sỹ ãjag mré nĩn kĩ sóg něji krój nĩ ve nĩ. ¹¹ Ha vé, isỹ rán mũ ri ke han jé sóg ke mũ, isỹ ãjag mré nĩn kĩ, ha vem nĩ.

¹² ãjag kã mũ ũ tóg vėso vĩ há han sór tĩ. Inh pijé ag ri ke nĩ'. Inh pijé tỹ ag mré ke nĩ gé'. Vėsóg ki nén ũ to jykrén kĩ ag tóg: “tag vĩ há nĩ, tag vĩ há tũ

nĩ,” he tĩ. Topě jykre ve sór tũ ag tóg nĩ. Ag tỹ vėsóg ki nén to jykren mũ hã tóg ag mỹ há tĩ. Krĩ tũ ag nỹtĩ.

¹³ Ag jãvo sóg Topě jykre végtĩ, hã kỹ sóg ãjag mỹ: “inh jykre vỹ há nĩ,” he tĩ. Topě ne inh mỹ inh rãnrãj ti nĩm, kỹ tóg inh mỹ: “ha *Corinto* tá ke ag ki rĩr,” he ja nĩgtĩ gé. ¹⁴ Inh pijé Topě tỹ inh mỹ vėnh rãnrãj nĩm ja ěn pãtén tĩ'. Kỹ sóg pãtén ja tũ nĩ gé, sỹ ãjag mỹ vėnh rá jėnėn kỹ. Inh hã ne ãjag mỹ *Cristo* kãmén vén ja nĩgtĩ'. ¹⁵ Hã kỹ sóg isũ tỹ ãjag jyvėn tĩ. Ũ tũ pijé'. Inh pijé ũ rãnrãj to: “isỹ han ja vē,” he mũ'. ãjag tỹ Topě ki ge kỹ nỹtĩ to tar nỹtĩn kỹ sóg tỹ ũn mág tãvĩ nĩnh ke mũ gé, ãjag mré. Isũ hã vē, inh rãnrãj hã vē. ¹⁶ Kỹ sóg ãjag jamã mã ra tĩg sór mũ gé, sỹ *Cristo* kãmén jé, ũ tỹ mẽ ja tũ ag mỹ. Sỹ tãtá ag mỹ kãmén kỹ sóg inhhã ki rãnrãj mũ sir, ũ tỹ ag mỹ tá Topě vĩ kãmén ja tũ nĩn kỹ. Kỹ sóg inh rãnrãj hã tugnĩn tỹ ũn mág jėnh mũ. Ũ rãnrãj tugrĩn ke tũ vē.

¹⁷ Hã ra tóg há tũ nĩ, ěg vėme tag ti. ãjag tỹ ũn mág nĩ tóg sór kỹ ěg *Senhor* ti tóm nĩ. ¹⁸ ěg tỹ vėsó: “ũn há vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ra ěg pijé tỹ ũn há nỹtĩ'. ěg *Senhor* tỹ ěg to: “ũn há vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ hã ěg tóg tỹ ũn há nỹtĩ.

11

Ón kỹ apóstolo ag

¹ Krĩ tũ nĩ ve inh nĩ, isỹ vėnh kãmén kỹ. Hã ra ãjag tóg iso fe nỹtĩ, kỹ tóg há tĩ. ² ãjag to sóg hapě nĩ, Topě tỹ ãjag to há nĩ ri ke. Hã kỹ sóg ãjag jyvėn tĩ. Kỹ ãjag tóg tỹ ũn mén ke mũ fi ri ke nỹtĩ. Kỹ *Cristo* vỹ tỹ ãjag mén ke ri ke nĩ sir. Vėnh prũg tag to sóg ãjag kãn sór mũ mỹr, ãjag jãnhkri nỹtĩ jé, tytãg tỹ ũ mré nỹ ja tũ fi jãnhkri ěn ri ke. ³ Hã ra sóg ãjag to: “ag mỹ ti tovãnh sór tũ nĩ vỹ?” he mũ. Pỹn vỹ ũn ve fi mỹ ón, Japo ti, ti jykre e nĩn kỹ. Kỹ fi tóg ti vĩ kri nĩm. Kỹ tóg ãjag mỹ ón sór mũ gé, ha vem nĩ, ãjag tỹ *Cristo* tovãnh jé, ãjag tỹ ti to tar nĩ ěn to krónh ke jé. ⁴ Hã kỹ ãjag tóg ũ ag vỹ jėmė sór mũ, ag tỹ ãjag mỹ ón kỹ *Jesus* tóg kỹ. Ag tỹ isỹ ãjag mỹ nén

tóg tũ tóg mũ ra ãjag tóg jėmė sór tĩ. Ón kỹ jagrė vỹ ãjag mỹ há nĩ ve nĩ, Topě tỹ ãjag mỹ nĩm ja tũ ěn. Ón kỹ topě vỹ vỹ ãjag mỹ mẽ sér tĩ ve nĩ, ãjag tỹ vãsỹ mẽ ja tũ ěn.

⁵ Ón kỹ *apóstolo* ag ne ãjag mỹ vėnh vỹ tag tóg sór mũ'. Inh pijé tỹ ag krėm ke nĩ', ha mẽ. ⁶ Vĩ sĩnvĩ han tũ inh nėji nĩ, ag vỹ sĩnvĩ ri ke. Hã ra sóg nén tỹ hėn ri ke ki kanhró nĩgtĩ. Tag ve ãjag tóg mỹr, ãjag tỹ inh vỹ mẽ kỹ.

⁷ ãjag mỹ sóg Topě vỹ tóg ja nĩgtĩ. Kỹ sóg ãjag ki ti kaja ve sór ja tũ nĩ. Vėsỹ ũn sĩ han ja inh nĩ, sỹ ãjag mré nĩn kỹ, ãjag tỹ tỹ ũn mág nỹtĩ jé, isugrĩn. Kỹ inh mỹ Topě vỹ mranh'? Vó, vėjykre há vē. ⁸ ěmã ũ tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ fag ne inh mỹ fag jãnkamy vėnh kãpãm ja nĩ, sỹ ãjag mré nĩn kỹ. Fag tũ hã ko ja inh nĩ. ⁹ Kỹ, isỹ jãnkamy ve sór mũ ra sóg ãjag mỹ tóg ja tũ nĩ gé. “Ti hỹn ag mỹ jagy tĩnh mũ,” he sóg tĩ. Ga tỹ *Macedônia* tá ěg régre ag ne inh ki junjun ja nĩgtĩ'. Kỹ ag tóg inh mỹ jãnkamy ũ ma kãmũ ja nĩ gé, sỹ to nén tỹ inh mỹ tũ nĩ ěn mãn jé. ¹⁰ Ki hã tóg sóg tĩ. *Cristo* tỹ ki hã tóg tĩ ěn ri ke han sóg tĩ. Kỹ sóg ãjag to: “ga tỹ *Acaia* tá ke ag jãnkamy mãn ke tũ inh nĩ, ag tỹ iso vỹ vỹ he tũ nĩn jé,” he mũ. ¹¹ Hė ri ken kỹ? Inh mỹ ãjag to há tũ nĩgtĩ? Vó, ãjag to sóg há tãvĩ nĩ, kỹ Topě ne ki kanhró nĩ'.

¹² Hã ra sóg ãjag tũ ve sór tũ nĩ, sỹ ag vỹ tỹ tũ' hen jé, ón kỹ *apóstolo* ěn ag vỹ ti. Inh mỹ tóg ag tỹ ãjag mỹ: “*Paulo* ri ke inh nĩ. Inh mỹ ãjag tũ vėnh kãpãm,” henh ha mẽ tĩ. Hã kỹ sóg ãjag tũ ve sór tũ nĩ. ¹³ Ón kỹ *apóstolo* vỹ tỹ ag nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. Ón kỹ ag tóg: “Topě rãnrãj han ěg tóg mũ,” he tĩ. Ón kỹ ag tóg: “*Cristo* vỹ ěg tỹ *apóstolo* han,” he tĩ. ¹⁴ *Satanás* jykre hã vē. Vėsỹ tóg Topě tỹ jėnė jafã ri ke han tĩ, ón kỹ, Nén Kórég ti. ¹⁵ Kỹ ti mỹ rãnrãj tĩ ag tóg ón kỹ jykre kuryj nỹtĩ ve nĩ gé. Hã ra Topě tóg ag vóg kónãn ke mũ, ag rãnrãj kórég to.

Paulo jagtar

¹⁶ Ha mẽ, inh pijé krĩ tũ nĩ'. Isỹ ãjag mỹ krĩ tũ nĩ ve ra iso há nỹtĩm nĩ, sỹ vĕso vĕnh vĩ há tón kỹ. ¹⁷ Sỹ ãjag mỹ sỹ nĕn ve ja ĕn tó sór vĕ. Kỹ sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Ēg tỹ ĕg *Senhor* jykre tó kỹ ĕg tóg tag tó tũ nĩgtĩ, sỹ tónh ke mũ tag. ¹⁸ Hã ra sóg tó sór mũ. Vĕnh kar tóg ãjag mỹ ag tỹ nĕn ve ja tó tĩ. Kỹ sóg ãjag mỹ tó sór mũ gé, ha mẽ. ¹⁹ Krĩ há ãjag nỹtĩ, ge ra ũn krĩ tũ ag tóg ãjag mỹ há nỹtĩ ve nĩ. ²⁰ Ũ tỹ ãjag mỹ: “tag han ra, tag han tũg ra,” hen kỹ tóg ãjag mỹ sér tĩ ve nĩgtĩ. Ũ tỹ ãjag mỹ ónón mũ ag tóg ãjag mỹ há nỹtĩ ve nĩgtĩ. Ũ tỹ vĕso: “tỹ inh ũn mág nĩ,” he mũ ag vỹ ãjag mỹ há nỹtĩ ve nĩgtĩ gé, ũ tỹ ãjag kakã ki tãnh tĩ ĕn ag ke gé. ²¹ Inh mỹ'a tóg tĩ, sỹ tag tó kỹ. Vĕjykre tag han sór vãnh inh nĩgtĩ.

Hã ra ag tóg ãjag mỹ ag tỹ nĕn ve ja ĕn ti tó tĩ, ag jykre há ke gé. Kỹ sóg ag kóm tónh ke mũ gé sir, ha mẽ. ²² *Hebreu* vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg *Hebreu* nĩ gé. *Judeu* vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg *Judeu* nĩ gé. *Abraão* krĕ'krĕ vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg *Abraão* krĕ'krĕ nĩ gé. ²³ *Cristo camarada* vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tag to sóg ag kãfór nĩ hã ra. Ha vé, krĩ tũ pĕ nĩ ve inh nĩ, sỹ tỹ ag kãfór nĩ tag tón kỹ.

Ha mẽ, isỹ tỹ *Cristo camarada* nĩ ti. Inh rãnrãj e tag hã to sóg ag kãfór nĩ. Ise kỹ nĩ e ja hã to sóg ag kãfór nĩ gé. Inh mrãnmrãn kãfór han ag tóg tĩ gé. Ter kren tỹ hĕn ri ke han inh, ag kãfór ke gé. ²⁴ *Judeu* ag ne inh mrãnmrãn e han, ĕmã tỹ 5 (ke) ki. Ag tỹ ũ mrãnmrãn tỹ 39 han tĩ ĕn tỹ ag tóg inh vóg kónãn' he ja nĩgtĩ. ²⁵ Kar kỹ *Romanos* ag tóg ĕmã tỹ 3 (ke) ki ka tĕj tỹ inh mrãnmrãn ja nĩgtĩ gé. Pó tỹ ag inh pin ja nĩgtĩ gé, isĕn jé, *Judeu* ag. Kar kỹ sóg goj ki ter kren tãgtũ han gé. Ēn kã sóg kejĕn kuty pir ki kurã mré goj nig kã mĩ nỹr tĩ nĩ, goj kafã tũ kã mĩ. ²⁶ Kuvar há ra tĩg tỹ hĕn ri ke han inh. Kỹ goj var tóg inh jagtar han. Ēg tũ péju tĩ ag vỹ inh jagtar han' he ja nĩgtĩ gé. Inh mré *Judeu* ag vỹ inh vóg kónãn sór tĩ ja nĩgtĩ, fóg ag ke gé, ĕmã ki ke ag ke gé, ĕmã tũ tá ke ag ke gé. Goj kafã tũ kri inh jagtar han. Ón kỹ

ĕg kanhkã ag vỹ inh jagtar han' he ja nĩ gé. ²⁷ Rãnrãj mág to inh jagtar tĩ ja nĩgtĩ gé. To sóg ron tĩgtĩ. Kỹ sóg nũr tũ tỹ hĕn ri ke han tĩ ja nĩ gé. Kejĕn sóg kókĩr tĩ ja nĩ. Kejĕn sóg goj vĕg tũ nĩgtĩ. Kusa mĕg sóg tĩ. Kur tóg inh mỹ tũ' he tĩ gé. ²⁸ Kỹ, isỹ kurã kar ki ti jagy tag vĕg mũ mré hã sóg *igreja* krĕm vĕnhmãn tĩ ag to krĩ kufy han tĩ gé. ²⁹ Ũ tỹ *Cristo* vĩ to krónh ken kỹ tóg inh mỹ jagy tĩ gé. Ũ tỹ Topĕ vĩ mranh kỹ sóg kanĕ jur tĩgtĩ gé.

³⁰ Kỹ, isỹ vĕnh kãmĕn kỹ sóg isỹ nĕn ũ jagy ve ja ĕn tó sór mũ, inh krój nĩ ĕn ti. ³¹ Topĕ hã ne ki kanhró nĩ', ĕg *Senhor* tỹ *Jesus* jóg ti. Ti hã mỹ ĕg vĩ há han ke mũ, kỹ tóg tũ' henh ke tũ pĕ nĩ. Ti hã ne ki kanhró kar nĩ'. Inh pijé ón mũ'. ³² Kejĕn sóg ĕmã tỹ *Damasco* tá nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ pã'i mág tỹ *Aretas* ĕn krĕm pã'i ũ vỹ *governo* ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Ēn porisa ag tóg ijo vãji ja nĩgtĩ, ag tỹ ise jé. ³³ Hã ra inh mré ke ag tóg, kĕj mág kã kã inh nĩm kỹ janĕra ki isĕrem, ĕmã to ró tỹ. Hã kỹ sóg kren. Isỹ ti jagy ũ ve jan hã vĕ.

12

Paulo tỹ nĕn nĕ ve

¹ Kỹ sóg ãjag mỹ ĕg *Senhor* tỹ inh mỹ nĕn ven mũ ĕn tó sór mũ gé ver. Sỹ ãjag mỹ tónh ke tũ vĕ vĕ, hã ra ãjag tóg mĕ sór mũ. ² Ha vé, ũ ki kanhró sóg nĩ, *Jesus* ki rã ũ. Kanhkã ra tóg vyr, kanhkã tãgtũ he mũ ĕn ra. 14 (ke) *anos* ti nĩ ha, sỹ tag ve kri. Hĕn ri ke mũn sóg inh rĩr há ra vyr, hĕn ri ke mũn inh kuprĩg tóg ra vyr, inh pijé ki kanhró nĩ'. Topĕ hã ne ki kanhró nĩ'. ³ Hã ra sóg ra vyr. ⁴ Kỹ sóg ĕg tỹ hĕ tá Topĕ mré nỹtĩnh ke mũ ĕn tá jun, *Paraiso* he mũ ĕn tá. Tá sóg vĕnh vĩ jĕmĕ. Ēprã ke tỹ nĕn tónh ke tũ ĕn mĕ sóg tá, kanhkã tá vĕjykre sĩnvĩ pĕ ĕn, ĕg tỹ tag ki nĕn ki kagtĩg ĕn. ⁵ Ēn hã to sóg: ũn mág vỹ tỹ inh nĩ, he sór mũ. Isỹ vĕsóg ki kanhkã ra tĩg pijé'. Isỹ ĕg tỹ ĕprã vĕg tĩ ĕn tó kỹ sóg inh krój nĩ hã tó sór mũ. ⁶ Isỹ ũn mág nĩ tag tó kỹ sóg ki hã tó tĩ. Vĕnh ó pijé'. Inh jykre

vég ājag tóg mūgtī. Inh vī mēg ājag tóg mūgtī. Kĩ tag hã to jykrén nĩ. Tag hã to ājag tóg inh jykre ki kanhrãn ke mũ.

⁷ Kĩ Topē tóg, ti tỹ inh mỹ kanhkã ven kar kỹ to jykrén gé, sỹ vēsỹ ùn mág han sór tũ nĩ jé. Hã jé tóg inh ki nén ù jagy han tĩ gé. Kĩ tóg sónh tỹ inh ki já ri ke nĩ. *Satanás* krēm ke ù vē, kỹ tóg isãnh tĩ, isỹ vēsỹ ùn mág han tũ nĩ jé. ⁸ Kĩ sóg ēg *Senhor* mỹ to vĩ tãgtũ han, ti tỹ inh mỹ tỹ tũ' hen jé. ⁹ Hã ra tóg ke jãvãnh nĩ. Kĩ tóg inh mỹ: “ã jagãgtãn sóg tĩ,” he ja nĩ. “Kĩ tóg há tĩ,” he ja tóg nĩ. “Á krój nĩ hã ki isỹ tỹ ùn tar nĩ vỹ ve há tĩ,” he ja tóg nĩ inh mỹ. Hã kỹ inh krój nĩ tag tóg inh mỹ há tĩ. Inh krój nĩn kỹ sóg *Cristo* tar hã tỹ tar nĩ nĩ. Tag hã ne há tĩ'. ¹⁰ Hã kỹ inh krój nĩ tóg inh mỹ sér tĩ, ag tỹ iso vĩ kónãn ti ke gé, inh jagtar nĩ ti ke gé, ag tỹ inh vóg kónãn ti ke gé, inh kanē jur ti ke gé. Inh mỹ tóg sér kar tĩ, sỹ *Cristo* hã tỹ fe nĩn kỹ. Inh krój nĩ ãn kã sóg tar nĩ, mỹr, ha mē.

Paulo tỹ ag to há nĩ

¹¹ Ha vé ha, vēsỹ ùn krĩ tũ nĩ ãn ri ke han sóg, ājag tỹ inh kutãn kỹ. Ājag tỹ iso vĩ há han ke vē vē. Inh pijé tỹ ù tỹ vēsỹ *apóstolo* han mũ ãn ag krēm ke nĩ', isỹ tỹ nén ù tũ hã ra, mỹr, ha mē. ¹² Ājag mỹ sóg sỹ tỹ *apóstolo* jē ven huri. Isỹ nén ù jagy vég mũ ra sóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ēg tỹ nén han vãnh hynhan ja inh nĩgtĩ, ājag rĩnve, Topē jykre ti ke gé. ¹³ Inh ājag mỹ ne han ja tũ nĩ? Hã kỹ ājag tóg ěmã ù tá *Jesus* to vėnhmãn tĩ ag to: “ēg kãfór ag nỹtĩ,” he mũ? Nén pir hã han tũ inh nĩ, hã vỹ: ājag jēn ko ja tũ inh nĩ. Kĩ tóg ājag mỹ jagy nĩ ja tũ nĩ. Tag mỹ kórég nĩ? Kĩ inh mỹ vėnh pãte fón nĩ.

¹⁴ Ājag ve régre han inh huri. Sỹ ājag ve mãn sór vē, mỹr. Kĩ sóg, inh jun kỹ ājag mỹ ti jagy han sór tũ nĩ gé, ùri. Inh pijé ājag tũ mãn sór mũ'. Sỹ ājag venh kãtĩg ke vē. Ēg krē pijé ēg riko han tĩ', ēg tỹ ag jē'ỹn mũ ra. Ēg hã ne ēg krē mỹ nén ù há nĩm tĩ'. ¹⁵ Hã kỹ sóg isũ fón kãn ke mũ, ājag tugrĩn. Vėnh fēg jé sóg ke mũ gé, sỹ ājag krenkren han jé.

Ājag to sóg há tãvĩ nĩ. Hã kỹ tóg inh mỹ e tĩ, ājag tỹ iso há tũ nỹtĩ ti. ¹⁶ Isỹ ājag mré nĩn kỹ sóg ājag mỹ: inh ki rĩr, he ja tũ nĩ.

Hã ra sóg nēji ājag vatãnh tá ājag krĩn tĩ. Ājag mỹ sóg nēji ón tĩ. ¹⁷ Kĩ inh mỹ ājag vatãnh tá ājag tũ mág tĩ', sỹ ājag mỹ inh mré ke ag jėgnėn kỹ'? Vó. ¹⁸ *Tito* mỹ sóg to vĩ, ti tỹ ēg régre ù ěn mré ājag venh tĩg jé. Kĩ *Tito* mỹ inh mỹ ājag tũ ma kãtĩg ja nĩ'? Ke tũ tóg nĩ, ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Inh jykre hã han tóg tĩ gé, *Tito* ti.

¹⁹ Ājag hỹn iso: “ón kỹ tóg vėnh jagfy vĩ mũ. Ti tỹ ēg krĩn vē, ēg tỹ ti to há nỹtĩ jé,” he mũ. Hã tũ vē, kỹ *Cristo* vỹ ki kanhró nĩ, Topē ti ke gé. Ājag to sóg hapē nĩ, hã kỹ sóg vĩ mũ, ājag tỹ inh vĩ tugrĩn ti hã to tar nỹtĩ jé. ²⁰ Tag hã to sóg jykrén mũ, ha mē: hėn ri ke mũn ēg tóg jagnē tỹ ùn mũ, sỹ ājag ki jun kỹ. Hėn ri ke mũn ājag tóg jagnē to jũ mũ. Hėn ri ke mũn ājag tóg jagnē tũ ki vė'ĩ mũ. Hėn ri ke mũn ājag tóg jagnē to vĩ kónãn mũ. Hėn ri ke mũn ājag tóg jagnē to vĩ vĩ henh mũ. Hėn ri ke mũn ājag tóg jagnē kãfór nỹtĩ sór mũ. Hėn ri ke mũn ājag tóg vėjykre e han sór mũ. ²¹ Kĩ tóg inh mỹ'a tĩnh mũ, sỹ ājag ki jun kỹ. Topē tỹ isỹ ùn sĩ han ri ke vē sir. Inh fỹnh ke vē, ājag tỹ ājag jykre pãno si ěn tovãnh tũ nĩn kỹ, nén ù kavėj ěn ti, ti prũ tũ fi mré nỹ, fi mén tũ mré nỹ, fag to ěn tĩ ěn mỹr. Ke mãn tũg nĩ.

13

Paulo tỹ ag jyvėn mãn

¹ Sỹ ājag ve tãgtũnh ke vē ha. Kĩ sóg ājag jykre venh ke mũ. Û tỹ ēg mré ke tỹ vėjykre kórég han vég mũ vỹ tónh ke mũ. Ûn régre vỹ tónh ke mũ, ke tũ nĩ kỹ ùn tãgtũ. ² Sỹ ājag mré nĩ mãn ja nĩn kỹ sóg ājag mỹ tag to huri, kỹ sóg ùri ājag mỹ rán mũ sir, ha mē. Vãšỹ sóg komēr hã vĩ ja nĩ, ù tỹ Topē vĩ mranh ja ěn ag mỹ. Inh jun kỹ inh pijé, komēr hã vĩ mãn mũ', ha vem nĩ. Vĩ tar han jé sóg ke mũ mỹr. ³ *Cristo* vĩ mē sór ājag mũ, inh ki. Mē jé ājag tóg ke mũ. Tĩ

pijé krój nĩ'. Tar ti nĩ, hã kÿ sóg vĩ tar han ke mũ gé. ⁴ Krój nĩ ve ja ti nĩ, ti tÿ krunh to sa kÿ. Hã ra tóg rĩr mãn, Topê tÿ ti rĩn mãn kÿ. Topê tar nĩn hã vê. Kÿ sóg krój nĩ gé, sÿ ti ki rã kÿ jên kÿ. Hã ra sóg, ti mré rĩr kÿ jê gé. Topê tar ve jé ãjag ke mũ, ha vem nĩ.

⁵ ãjag jykre tugnÿm nĩ. “Inh mÿ *Jesus* ki rã há han mũ vÿ?” hem nĩ, vêso jykrén kÿ. “Inh mÿ tÿ *Jesus Cristo* mré ke nĩ?” hem nĩ. ãjag tÿ tag to: “hÿ, hã vê,” he tũ nĩn kÿ ãjag pijé tÿ ti tũ nÿtĩ'. Ēn kã ãjag tóg ti tovãnh kÿ mũ nĩ sir. ⁶ Hã ra sóg ti tovãnh ja tũ nĩ. ãjag tÿ tag ki kanhrãn kÿn há tĩ. ⁷ ãjag to sóg Topê mré vēmén tĩ, ãjag tÿ vĕjykre kórég han tũ nĩ jé. Kÿ inh rãnrãj tóg Topê mÿ há nĩ sir, vĕnh kar mÿ ke gé. Ũ ag tÿ ge ra iso é he mũ ra ag jãvo nĕn ũ há tãvĩ han sórm nĩ. ãjag tÿ *Jesus* tũ hã han ke mũ tag ne há tãvĩ nĩnh mũ'. ⁸ Inh pijé, ũ tÿ ki hã tó mũ kato tĕ sór mũ'. Ũ tÿ ki hã tó mũ tag ve sór inh nĩ mÿr. ⁹ Inh mÿ tóg sér tĩ, inh krój nĩn kÿ. Kÿ tóg inh mÿ sér tĩ gé, ãjag tar nÿtĩn kÿ, inh jãvo. Hã jé sóg Topê mré vĩ tĩ, ti tÿ ãjag mÿ vĕjykre há ĕn nĩm jé, ãjag tÿ hapĕ nÿtĩ jé. ¹⁰ Hã kÿ sóg, ãjag mÿ *carta* tag rán, sÿ ãjag vég tũ nĩn kÿ. Kÿ sóg, sÿ ãjag mré nĩnh ken kÿ, komĕr hã vĩnh ke mũ gé. Inh pijé vĩ tar han sór mũ'. Inh pijé inh vĩ tar tÿ ãjag kókĕn sór mũ'. ãjag tar han sór inh mũ mÿr.

¹¹ Inh kanhkã', sÿ ãjag mÿ rán kãn hã vê. Hã ra sóg ver tag tó sór mũ, ha mĕ: vĕnh ki ĕmĕm nĩ, ãjag tÿ kygnĕg tũ nĩ jé. Inh vĩ jĕmĕm nĩ. Vĕjykre pir han nĩ. Krĩ kuprã nÿtĩm nĩ. Topê ne ĕg to há nĩ'. Ti ne ĕg krĩ kuprãg tĩ'. Ti ne ãjag ki rĩr mũ', ãjag tÿ ti jykre há han kÿ.

¹² Jagnĕ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, ãjag tÿ jagnĕ nĩgé kãgmĩ kÿ. Topê tũ ki ge kÿ nÿtĩ kar vÿ ãjag mÿ: “ãjag mÿ há?” he sór mũ.

¹³ Ēg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han. Topê vÿ ãjag to há nĩ. Ti kuprĩg vÿ tÿ ãjag jagrĕ nĩ. Ti jykre hã mĩ mũm nĩ.

Hã vê.

PAULO TÛ CARTA HAN: GALÁCIA TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë, inh. TÛ sóg *apóstolo* nĩ. Êprã ke tÛ inh fëg pijé'. *Jesus Cristo* hã vÛ inh fëg, êg jóg tÛ Topë mré, ù tÛ *Jesus* rĩn mãn mũ ên ti. ² SÛ inh mré ke ag mré ga tÛ *Galácia* tá ke ag mÛ rán hã vë, fag mÛ ke gé, ù tÛ *Jesus* to vënhmãn tĩ kar fag mÛ.

³ Topë mÛ sóg to vĩ tĩ, ti tÛ ãjag tar han jé, êg jóg mág tÛ ãjag krĩ kuprãg jé, êg pã'i tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

⁴ Ti hã ne ù tÛ ti tén mũ ag mÛ vënh fëg', ti tÛ êg tÛ Topë vĩ mranh tÛ tũ' he jé. KÛ tóg êg kren han, êprã ke jykre pãno to. Êg jykre pãno nĩn kÛ tóg êg mÛ ùn tãg nĩm, êg tÛ ti ki ge kÛ. Êg jóg tÛ Topë tÛ nén ve sór mũn hã vë. Ti hã ne *Jesus* mÛ tag tó ja nĩ'. ⁵ KÛ êg tóg Topë to vĩ há han ke mũ. KÛ êg tÛ ti to vĩ há han tag vÛ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vë.

Jesus kãme pir nĩ

⁶ ãjag ne tóg kãnhmar sÛ ãjag mÛ *Cristo* tó ja ên tovãnh sór mũ', ti tÛ êg jagfy ter ja kãme ti. Ti kãme ù nón ãjag tóg mũ sór mũ, *Cristo* tÛ êg mÛ tó ja tũ nón. Inh mÛ tóg e tĩ mÛr, ãjag jykre tag ti. ⁷ *Cristo* kãme vÛ pir nĩ, kÛ ti kãme ù tóg tũ tĩ. Hã ra ù ag tóg ãjag krĩ kufy han sór mũ. ù tó sór ag tóg mũ mÛr, *Cristo* jykre to, hã vÛ: “ãjag krenkren jé ãjag tóg *Cristo* ki rá kar kÛ *Judeu* ag jykre han ke mũ gé, Topë tÛ *Moisés* mÛ nén tó ja ên ti,” he mũ. ⁸ Hã ra sóg ãjag mÛ tó há han ja nĩgtĩ, isÛ ãjag mÛ: “ti ki rá tãvĩ han jé ãjag tóg ke mũ,” hen kÛ. ù tÛ inh vĩ tag ri ke tó tũ ag jé mũ kónã. Hën ri ke mũn kanhkã tá Topë tÛ jënê jafã tóg isÛ tó ja ên ri ke han ke tũ nĩ, pãte tóg hën ri ke mũn nén ù tó sór mũ. KÛ ti jé tĩg kónã. ⁹ Tag tó ja inh nĩ, kÛ sóg tó mãn mũ sir. ù tÛ ãjag mÛ *Cristo* kãmén kÛ, hã ra tóg ãjag mÛ isÛ tó ri ke han tũ nĩ, inh vĩ pãte tóg ù tó sór mũ, kÛ ti jé tĩg kónã.

¹⁰ Vĩ tar han sóg tĩ, êprã ke kórég ag mÛ. Inh pijé ón kÛ ag mÛ vĩ há han sór mũ', ag tÛ iso há nÛtĩ jé'. Ag tÛ iso kórég nĩ tag tóg inh mÛ tÛ nén ù tũ nĩ.

IsÛ êprã ke ag jykre to jykren ra inh hÛn *Cristo* tũ ki rĩr ke tũ nĩ vë. Hã ra sóg ti hã to jykren tĩ. “IsÛ nén tó mũn mÛ há nĩ', mÛ kórég nĩ vó?” he sóg tĩ, ti hã tÛ inh mÛ vĩ há han jé, Topë ti.

Paulo tÛ Topë vĩ hã tó

¹¹⁻¹² *Cristo* kãmén ja inh nĩgtĩ, isÛ ãjag mÛ: “ti ki rá kÛ êg krenkren ke mũ, êg tÛ *Moisés* jykre han tũ ra,” hen kÛ. Êprã ke tÛ véké nén ù to jykren ja pijé'. ù tÛ inh kanhrãn ja pijé'. *Jesus Cristo* hã ne inh kanhrãn', ti hã ne inh mÛ tag tó kãn'. Tag to jykren nĩ, inh kanhkã'.

¹³⁻¹⁴ IsÛ vãsÛ nén han ja mẽ ãjag tóg huri. TÛ sóg *Judeu* krë nĩ. Hã kÛ sóg *Moisés* tÛ êg jógjóg ve ag mÛ Topë jykre tó ja ên han tĩ ja nĩgtĩ. To sóg vãsãn mág, hã kÛ sóg inh régre ag pãtén, sÛ êg jykre ki króm to tar tãvĩ nĩn kÛ. KÛ sóg kygnê kÛ: “*Jesus* hÛn ón kÛ vësÛ Topë han,” he ja nĩ gé. Hã kÛ sóg ti ki ge kÛ nÛtĩ ag vóg kónã tãvĩ han ja nĩgtĩ, isÛ ag tÛ tũ' he jé. Ag jagãgtãn vãnh ja inh nĩgtĩ.

¹⁵⁻¹⁶ Hã ra Topë tóg kejën inh mÛ *Jesus* to: “inh kósin vÛ tÛ tĩ nĩ,” hé, isÛ fóg ag mÛ, kanhgág ag mÛ ti kãmén jé, ù tÛ mẽ ja tũ ag kar mÛ. Ti hã tóg inh mur to hã inh kuprëg. KÛ, *Jesus* tÛ inh mÛ vënh ven kar inh pijé êprã ke ù ki jëmê'. ¹⁷ KÛ sóg *Jerusalém* ra tĩg ja tũ nĩ gé, sÛ ijo *apóstolo* ag mré vëmén jé. Ga tÛ *Arábia* ra sóg vyr, ên kã, kar kÛ sóg tá kãtĩg kÛ êmã tÛ *Damasco* tá jun mãn.

¹⁸ KÛ, 3 (ke) anos tũg kÛ sóg kejën *Jerusalém* ra vyr, sÛ *apóstolo Pedro* mré vëmén jé. Ti mré sóg kurã tÛ 15 (ke) han. ¹⁹ Ên kã inh pijé *apóstolo* ù ag vé'. *Tiago* hã ve inh, êg *Senhor* jãvy ên, isÛ *Pedro* mré vĩn kÛ.

²⁰ ãjag mÛ sóg ki hã rán mũ. Inh pijé ón mũ', Topë hã ne ki kanhró nĩ'.

²¹ Tag pãte sóg vësÛmér ga tÛ *Síria* ra vyr, ga tÛ *Cilícia* ra ke gé. ²² KÛ *Judéia* tá *Jesus* ki ge kÛ nÛtĩ ag tóg inh ki kagtĩg

nýtī ja nīgtī. Inh ve ja tū ag nī ver.
²³ Inh kāmē hā mē ja ag tóg nīgtī, hā vỹ: “ū tỹ ěg vóg kónān mū ěn nēji *Cristo* tó mū ha,” he mū. “Vāsỹ tóg, ū tỹ ti ki ge kỹ nýtī ag tūg sór ja nī, hā ra tóg, ūri ti kāmén mū, nēji,” he ja ag tóg nīgtī iso.
²⁴ Kỹ ag tóg isugrīn Topē to vī há han ja nīgtī, ag tỹ mē kỹ.

2

Paulo jykre tỹ apóstolo ag mỹ há nī.

¹ Tag pāte 14 (ke) anos tūg kar sóg *Jerusalém* ra tīg mǎn gé, *Barnabé* mré. Kỹ *Tito* tóg ěg mré vyr gé. ² Topē tỹ inh mỹ: “ha ra tīg,” he ja vē. Tá jun kỹ sóg, ag mỹ isỹ nén tó tī ěn kāmén kǎn ja nī sir, sỹ fóg ag mỹ nén kāmén tī ěn ti. Vyr mỹ sóg *igreja* to kófa ag mré vēmén. Sỹ ag mỹ: “mỹ há, fóg ag tỹ *Moisés* jykre han tū ra, kanhgág ag ke gé?” he vē. Isỹ fagrīnh mỹ rǎnrǎj jǎvǎnh tóg tī, hā kỹ sóg ag ki jēmēnh vyr. ³ Kỹ tóg ag mỹ há tī, sỹ fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ *Jesus* hā tó mū ti, sỹ ag mỹ *Moisés* tó tū ra, sỹ ag mỹ: “ha ājag gré fár junun kym,” he tū ra. Hā kỹ ag tóg *Tito* mỹ: “ha kym,” he ja tū nī gé. Fóg tỹ *Grego* vē, *Tito* ti. Inh mré tóg *Jerusalém* ra vyr. ⁴ Hā ra ón kỹ *Jesus* ki ge kỹ nýtī ag tóg ti kym sór ja nī. “*Paulo* mỹ *Moisés* jykre tovǎnh tū?” he ag tóg iso. Ag tỹ ěg tỹ *Moisés* jykre han mǎn ěn han sór ja vē. ⁵ Hā ra sóg ag kato tē. Inh pijé ag mỹ: hỹ, hé. Ājag jagfy sóg ag kato tē mág, ājag tỹ vēnh vī há hā kri fi jé, *Jesus* kāmē hā tỹ ājag mỹ sér tī jé.

⁶ Kỹ kófa ag tóg inh mỹ: “tó kǎn ja tū ā nī,” he ja tū nī gé. Vāsỹ ag tóg tỹ kófa tū ja nýtīgtī, ge ra sóg ag vī jēmē sór tī, ha mē. Topē mỹ ti tỹ nén ū tū nī, ěg tỹ ěprǎ ke ag mỹ tỹ ūn mág nýtī ti, tỹ ūn kǎsir nýtī ti ke gé.

⁷ Kỹ tóg kófa tag ag mỹ há tī, sỹ fóg ag mỹ, sỹ kanhgág ag mỹ Topē vī tónh ke ti, Topē tỹ inh mỹ: “povo ū ag mỹ tónh tīg,” hen kỹ. ⁸ Topē ne *Pedro* tar han, ti tỹ tỹ *Judeu* ag apóstolo jē jé. Kỹ tóg isar han, isỹ tỹ ū ag apóstolo jē jé, ūn tỹ *Judeu* ag jykre han tū kar ag. ⁹ Tag ve ag, *Tiago* ti, *Pedro* ti, *João* ti ke gé. *Igreja* to kófa vỹ tỹ ag nýtī. ěn ag

ne inh nīgé mē', *Barnabé* nīgé ke gé: “há ti nī, ājag rǎnrǎj ti,” hen kỹ. “Ha fóg ag mỹ tónh mūjěg, kanhgág ag mỹ, jǎvo ěg tóg ū tỹ *Judeu* jykre han mū ag hā mỹ tónh ke mū,” he ag tóg mū, kófa ag. ¹⁰ Kỹ ag tóg ěg mỹ to vī, ěg tỹ ag kǎ mī ūn jagtar ag jagǎgtǎn jé, ěg tỹ ag mỹ nén ū jěně jé, fag mỹ ke gé. Tag han sóg tī mỹr. Inh pijé kǎ jatun tī'.

Fóg ag tỹ Judeu ag ri ke nýtī

¹¹ Kỹ kejěn *Pedro* tóg ěmǎ tỹ *Antioquia* tá jun ja nīgtī. Hā ra tóg tá kygně, kỹ sóg ti kato tē. Ti mỹ sóg ti tỹ kygně ěn tó. ¹² Kỹ *Tiago* tóg kejěn ti mré ke ū ag jěgně ja nīgtī. Ag tỹ junjun tūg ki *Pedro* tóg fóg ag mré nī kỹ jěn ja nīgtī. Hā ra tóg *Tiago* ag tỹ tá junjun kỹ vyr mỹ jěg mū sir. Ti tỹ *Judeu* ag kaměg vē. ¹³ Kỹ ti mré *Judeu* ū ag tóg ke mū gé sir. Kỹ vǎhǎ *Barnabé* tóg ke mū gé sir. Ki kanhró ti nī vē, *Barnabé* ti, ěg tỹ jatun mỹ fóg mré jěn ke ti, ěg tỹ tỹ *Judeu* nýtī ra. ¹⁴ Ag kar vỹ kygně kǎn, *Pedro* nón. *Jesus* jykre pijé', věnh vī sér pijé'.

Sỹ ag tỹ kygně tag ve kỹ sóg věnh kar rīnve *Pedro* mỹ: “ha vé, *Judeu* vỹ tỹ ā nī,” he mū. “Ā tỹ tỹ *Judeu* nī ra ā tóg fóg jykre han ja nīgtī. Kỹ ā tỹ ne jé ūri *Judeu* jykre han mǎn sór ně? Ā tỹ ne jé fóg ag mỹ: *Judeu* ag jykre han nī, he sór ně?” he sóg ti mỹ.

Jesus ki ge kỹ ěg jagně ri ke nýtī

¹⁵ “*Judeu* krě vỹ tỹ ěg nýtī, kỹ ěg tóg fóg tỹ Topē vī mranh tī ěn ri ke tū nýtī. ¹⁶ Hā kỹ ěg tóg Topē tỹ vāsỹ ěg jyvěn tī ěn ki kanhró nýtī. Hā ra ěg pijé tag tigrīn Topē mỹ há nýtī'. ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ ěg ti mỹ há nýtī. Ti tỹ ěg tỹ ti ki ge kỹ nýtī tag tigrīn ěg mỹ věnh pāte fón vē sir. Topē pijé, *Moisés* tỹ ěg mỹ vējykre nīm ja ěn tigrīn ěg mỹ věnh pāte fón ke mū'. *Jesus Cristo* tigrīn ke vē,” he sóg, *Pedro* mỹ.

¹⁷ Kỹ tóg ge nī. ěg tỹ *Cristo* ki ge tigrīn ěg tóg Topē mỹ tỹ ūn há nýtī. Hā kỹ tóg ěg tỹ ti vī mranh kỹ ěg mỹ věnh pāte fón mū, ěg tỹ tỹ *Judeu* nýtīn kỹ. Kỹ tóg fóg ag mỹ věnh pāte fón mū gé, kanhgág ag mỹ ke gé. ¹⁸ ěg tỹ hā

ra Topê jykre to: vëjykre tag han măn ke tũ ãg nĩ ha, he kar kÿ han măn kÿ tóg vënh mÿ tĩ sir. Vëjykre régre vë sir. ¹⁹Topê tÿ vãsÿ ãg jyvën ja ãn ki kanhró ãg tóg nÿtĩ. Ge ra ãg tóg ki króm ki kagtĩg nÿtĩ, ãg tÿ ki króm sór mũ ra. Hã ra *Cristo* vÿ ãg jykre si tÿ tũ' he ja nĩ. Ti mré tóg krunh to sa ja nĩ, ãg jykre si ti. Kÿ tóg ãg mÿ vëjykre tãg nĩm mũ sir, ãg tÿ tÿ Topê tũ nÿtĩ jé. ²⁰ ãg jykre si vÿ tũ' hé. Hã kÿ ãg tóg ti tũ hã han tĩ, ãg tÿ ver ga kri mũn kÿ. Topê kósín ki ge tigrĩn ãg tóg sir rĩnrĩr nÿtĩ. Ti fe vÿ tÿ ãg nÿtĩ, ãg kar. Kÿ tóg ãg jagfy vënh fëg kÿ ter ja nĩ. ²¹ Ti ki ge kÿ nÿtĩ tigrĩn ãg tóg Topê mÿ há nÿtĩ. Topê tÿ ãg jagãgtãn hã vë. ãg tÿ: “Topê jykre si ki króm kÿ inh hÿn Topê mÿ tÿ ãn há nĩ,” hen kÿ *Cristo* vÿ fagrĩnh mÿ ter ja nĩ. Kÿ ãg tóg Topê tÿ ãg jagãgtãn tag tÿ tũ' he mũ. Hã tũ vë mÿr.

3

ãg tÿ Jesus ki ge kÿ krenkren ke

¹ *Galácia* tá ke', ãjag ne tóg krĩ tũ nÿtĩ ve nĩ'. Û nÿ ãjag krĩn kónãn, ãjag tÿ *Jesus Cristo* tovãnh sór jé? Ti tÿ ka to sa ja ãn tó kãn inh mÿr ãjag mÿ, hã ra ãjag tÿ ne jé vãsÿ vëjykre ãn han sór nẽ? ² Kÿ sóg ãjag ki tag jëmë sór mũ, ha mẽ. ãjag mÿ ãjag tÿ vãsÿ vëjykre si mĩ mũn kÿ Topê kuprĩg tÿ jagrën kÿ nÿtĩ'? Vó. Sÿ ãjag mÿ tó tigrĩn ãjag tóg *Cristo* ki ge kÿ nÿtĩ. Kÿ ãjag tóg ti tigrĩn jagrën kÿ nÿtĩ ha. ³ Kÿ krĩ tũ nÿtĩ sór tũg nĩ. Topê kuprĩg tÿ ãjag krĩn kÿ ãjag tóg *Jesus* ki ge ja nĩ. Kÿ: “vësóg ki sóg ti ki rã,” he tũg nĩ. ⁴ Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg fagrĩnh mÿ Topê kuprĩg tÿ jagrë nÿtĩ. Hã ra tóg inh mÿ tÿ fagrĩnh mÿ ke tũ nĩ. ⁵ Kÿ Topê vÿ ãg tÿ nén han vãnh hynhan ja nĩgtĩ gé. Ti mÿ ãjag tÿ vãsÿ vëjykre ãn mũ tigrĩn *milagre* ãn hynhan'? Vó. ãjag tÿ *Cristo* kãme sér mẽ kÿ ti ki ge tigrĩn tóg hynhan.

⁶ Kÿ *Abraão* to jykren nĩ gé. Topê ki tóg rã kÿ nĩ ja nĩ, kÿ tóg Topê mÿ tÿ ãn há nĩ sir. ⁷ ãg tÿ *Abraão* nón Topê ki ge kÿ nÿtĩn kÿ ãg tóg ti krë'krë ri ke nÿtĩ. ⁸ Topê vÿ fóg ag mré kanhgág ag

krenkren han sór mũ, ag tÿ ti ki ge kÿ. Hã kÿ tóg vãsÿ rán kÿ nĩ, Topê vÿ tÿ rán kÿ nĩ ki. “*Povo* kar mÿ sóg vÿ há han ke mũ, ã tigrĩn,” he ja tóg nĩ, Topê ti, *Abraão* mÿ. ⁹ Topê tÿ *Abraão* mÿ vÿ há han kÿ tóg ã tÿ ti nón ti ki ge kÿ nÿtĩ ag mÿ vÿ há han ke mũ gé sir.

¹⁰ Û tÿ vãsÿ vëjykre ãn ki króm tigrĩn kren sór mũ ag mÿ tóg vÿ kónãn ke mũ, ag tÿ ge ra mranh kÿ, mÿr, ha mẽ. “Topê tÿ ãg jyvën mũ tóg e nÿtĩ. ãg tÿ ki króm kãn ke vë. Û tÿ mranh pir han mũ mÿ tóg vÿ kónãn ke mũ, Topê ti,” he tóg, Topê vÿ tÿ rán kÿ nĩ ki. Hã ra ãg tóg mranh kãn. ¹¹ Hã kÿ, ãg tÿ Topê tÿ vãsÿ ãg jyvën mũ ãn ki króm sór mũ ra ãg tóg mranh tĩ. Kÿ ãg tóg ti mÿ há tũ nÿtĩ. Hã kÿ tag tóg rán kÿ nĩ gé: “ãg tÿ Topê ki ge hã to ãg tóg ti mÿ tÿ ãn há nÿtĩ. Kÿ ãg tóg krenkren ke mũ,” he ja tóg nĩ. ¹² “ãjag tÿ inh vÿ ki króm kÿ ãjag krenkren ke mũ,” he ja tóg nĩ gé. Hã ra ãg tóg ki króm ki kagtĩg nÿtĩ, hã kÿ ãg tóg vãsÿ vëjykre ãn ki króm sór mũ ra ki króm tũ nĩgtĩ.

¹³ Kÿ Topê vÿ ãg mÿ vÿ kónãn ke mũ vë, ãg tÿ ti vÿ mranh ja to. Hã ra *Cristo* tóg Topê mÿ: “ha ag jagfy inh hã mÿ vÿ kónãn,” he ja nĩgtĩ'. Ti to tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ: “ũ tÿ krunh to sa mũ ãn mÿ tóg vÿ kónãn mũ, Topê ti,” he ja tóg nĩ. Hã kÿ ãg tóg *Cristo* ki ge tigrĩn krenkren ke mũ. ¹⁴ Topê tÿ *Cristo* hã mÿ vÿ kónãn kÿ tóg ãg hã mÿ vÿ há han mũ sir, ti tÿ *Abraão* mÿ vÿ há han ja ãn ri ke. Fóg ag mÿ tóg vÿ há han mũ, kanhgág ag mÿ ke gé, *Jesus Cristo* tigrĩn. Kÿ tóg ãg mÿ ti kuprĩg jënëg mũ sir, ãg tÿ ti ki ge tigrĩn.

Jesus tÿ Abraão krë'krë ag kãfór nĩ

¹⁵ Inh kanhkã', ãprã ke jykre to jykren nĩ. Kejën ãn régre ag tóg jagnë mré nén ã to jykren tĩ. To jykren kar kÿ ag tóg rán tĩ. Kÿ ag tóg ag jigji ránrán tĩ gé sir. Tag pãte ã tóg sir tÿ nén ã han măn ke tũ nĩ. ãprã ke jykre hã vë. ¹⁶ Topê vÿ *Abraão* mÿ: “nén ã há han jé sóg ke mũ, ã mÿ, ã krë'krë ag kã ã mÿ ke gé,” he ja nĩ. Ti krë'krë

ag kā ũn pir hã tó ja ti nĩ, hã vỹ: *Cristo*, he mũ.

¹⁷ *Moisés* mur ke to hã ke ja vē. Tag pãte, 430 (ke) *anos* tũg kỹ tóg *Moisés* mỹ ti tỹ ěg jyvĕn ke ěn nĩm. Ge ra tóg ti tỹ *Abraão* mỹ vējykre tó ja ěn tỹ tũ' he ja tũ nĩ. ¹⁸ Topĕ tóg ti vĩ hã tigrĩn *Abraão* kren han. Kỹ ěg tóg Topĕ tỹ ěg mỹ: “ěn ve jé ājag tóg ke mũ,” hen kỹ venh ke mũ, *Abraão* nón, ti krĕ'krĕ ag kā ũn pir tũgnĩn, hã vỹ *Jesus*, he mũ.

¹⁹ Kỹ Topĕ tỹ ne jé *Moisés* mỹ ti tỹ ěg jyvĕn ke ěn tó ja nĕ? ěg tỹ: “vējykre tag vỹ pãno nĩ, tag vỹ há nĩ,” he jé, ěg tỹ: “Topĕ vĩ mranh ja inh nĩ,” he jé.

Topĕ tỹ jĕnĕ jafã vỹ *Moisés* mỹ Topĕ vĩ ma kãtĩg ja nĩ. ²⁰ Kỹ *Moisés* tóg Topĕ ri kén *Israel* ag jyvĕn ja nĩgtĩ, ag tỹ Topĕ vĩ ki króm jé. Hã ra Topĕ tóg ti tỹ *Abraão* mré vĕmĕn kỹ ti pir mỹ ti mỹ tó. Ti pijé ũ jĕnĕ ja nĩ, ti tỹ ri kén ti mré vĕmĕn jé. *Jesus* mur tũg ki ke ja vē.

Topĕ tỹ vãsỹ ěg jyvĕn

²¹ “Topĕ tỹ ěg jyvĕn mũ ra ěg tóg ti vĩ mranh tĩ. Kỹ tóg ěg kren han ke tũ nĩ,” he ājag hỹn tĩ. Hỹ, ti tỹ ěg jyvĕn mũ ra ěg tóg mranh tĩ. Ti tỹ ěg jyvĕn tỹ ěg kren han ra ěg tóg vĕsóg ki jykre kuryj nỹtĩnh mũ vē. ²² Hã kỹ tóg: “vĕnh kar vỹ Topĕ vĩ mranh kãn ja nĩgtĩ,” he mũ, ti vĩ rá ki. ěg tỹ *Jesus* ki ge hã tigrĩn ěg tóg krenkren ke mũ sir.

²³ Kỹ, ěg tỹ *Cristo* ki genh ke to hã ěg tóg Topĕ tỹ vãsỹ ěg jyvĕn mũ ěn ki króm ja tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ti tỹ ěg mrãnmrãn ri ke ja nĩgtĩ, ti vĩ ti. ěg tỹ *Cristo* ki ge kỹ ěg tóg hã ra kygvar kỹ nỹtĩ sir. *Cristo* mur to hã ke ja vē, Topĕ tỹ vãsỹ ěg jyvĕn ja ěn ti. ²⁴ ěg jyvĕn ja tóg nĩgtĩ, ěg tỹ *Cristo* ki rãnh ke to jykrĕn jé. *Cristo* ki ge tigrĩn ěg tóg Topĕ mỹ tỹ ũn há nỹtĩ ha. ²⁵ Kỹ, ěg tỹ ti ki rá kar kỹ ěg tóg Topĕ tỹ vãsỹ ěg jyvĕn mũ ěn to jykrĕn mãn tũ nĩ ha.

²⁶ Topĕ krĕ vỹ tỹ ěg nỹtĩ ha, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ²⁷ Ti jiji tó kỹ ěg kygpe kỹ nỹtĩ, kỹ ěg tóg tỹ ti ri ke nỹtĩ ha. ²⁸ Hã kỹ ěg tóg tỹ jagnĕ ri ke nỹtĩ gé. Kỹ *Judeu* ag vỹ fóg mré tỹ jagnĕ ri ke nỹtĩ ha, kanhgág ag ke gé.

Ũ *camarada* ag vỹ ag *patrão* ag ri ke nỹtĩ gé. Ag vỹ fag ri ke nỹtĩ gé. Nén ũ pir vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ²⁹ Kỹ, ěg tỹ tỹ *Cristo* mré ke nỹtĩn kỹ ěg tóg tỹ *Abraão* krĕ'krĕ nỹtĩ gé sir, ěg kar. Kỹ ěg venh ke mũ sir, Topĕ tỹ *Abraão* mỹ nĕn to ja ěn ti.

4

Topĕ krĕ

¹ Sỹ ājag mỹ kãmĕn mãn ke vē, sỹ nĕn tó ja tag ti. Ũn riko kósin vỹ ti tũ mãn kãn ke mũ, ti mog kỹ. Ti sĩ nĩn kỹ tóg nĕn ũ venh ke tũ nĩ ver. Ti panh *camarada* ri ke tóg nĩ ver. Hã ra ti panh tỹ nĕn kar vỹ tỹ ti tũ nỹtĩnh ke mũ. ² Ti sĩ nĩn kỹ ag tóg ver ti kanhrãn tĩ. Kejĕn tóg ti panh tỹ ti mỹ kurã nĩm ja ěn pétĕm ke mũ. ěn kã tóg ti tũ mãn kãn ke mũ sir. ³ Ge ti nĩgtĩ ěg mré, ěg tỹ tỹ Topĕ krĕ nỹtĩn kỹ. *Jesus* mur ke to hã ěg tóg gĩr ri ke nỹtĩ ja nĩgtĩ. Nĕn kar tãn kamĕg ja ěg tóg nĩgtĩ, nĕn tãn mré hã. ěg sigse ri ke han ja ag nĩgtĩ, misu tãn ag. ⁴ Ti kurã tá krỹg kỹ Topĕ tóg ti kósin jĕnĕ. ěprã ke fi ki tóg mur. *Moisés* tỹ ěg jyvĕn ja ěn ki króm kãn ja tóg nĩgtĩ. ⁵ ěg kren han jé tóg mur, ti tỹ nĕn kar tãn ěn to ěg kygvãn jé sir, ěg tỹ vãhã tỹ Topĕ krĕ pĕ nỹtĩ jé sir. Tỹ ěg ti krĕ tũ ja nỹtĩgtĩ vē, hã ra Topĕ tóg ěg jĕ'jĕn sór mũ ha sir.

⁶ Kỹ ěg tóg tỹ ti krĕ nỹtĩ sir. Hã kỹ tóg ěg mỹ ti kuprĩg jĕnĕg mũ sir, ti tỹ tỹ ěg jagrĕ nĩ jé. Ti kósin kuprĩg ri ke ti nĩ, Topĕ kuprĩg ti. ěg jagrĕ tag tỹ ěg tóg sir Topĕ to: “ěg jóg mág,” he tĩ. ⁷ Hã kỹ ěg tóg tỹ nĕn ũ tãn krĕm ke tũ nỹtĩ ha. Topĕ krĕ vỹ tỹ ěg nỹtĩ ha. Kỹ, ěg tỹ tỹ ti krĕ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ nĕn mãn ke mũ gé sir, Topĕ tỹ ěg mỹ nĕn nĩm ke mũ ti.

Paulo tỹ krĩ kufy nĩ

⁸ Vãsỹ ājag tóg Topĕ ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ. Kỹ ājag tóg ón kỹ vĕnh kãgrã hã to: “ěg Topĕ vē’,” he ja nĩgtĩ. Vĕnh kãgrã pijé tỹ Topĕ nĩ'. Vĕnh kãgrã hã nón mũn kỹ ājag tóg sigse kỹ nỹtĩ ja nĩgtĩ. ⁹ Ũri ājag tóg Topĕ ki kanhró nỹtĩ jãvo. Hã ra tóg vãsỹ ājag ki kanhró nĩ ja nĩ vē, Topĕ ti, ha mĕ. Kỹ ājag tỹ ne

jé tỹ nén kar tân ag mré ke nỹtĩ mǎn sór nē? Krój ti nỹtĩ, nén kar tân ti. To ěg jagtar' he ja nĩgtĩ. Sigse kỹ ěg nỹtĩ ja nĩgtĩ, ěg tỹ tỹ ag mré ke ja nỹtĩn kỹ. Ājag mỹ sigse kỹ nỹtĩ mǎn sór mũ'? ¹⁰ Kurã to ājag tóg jykrén sór mũ, kurã kórég to, kar kỹ kysã kórég to ke gé, prỹg kórég to ke gé. ¹¹ Kỹ sóg kanē jur tĩ, sỹ tag mē kỹ. Inh hỹn fagrĩnh mỹ ag mỹ *Jesus* kāmén, he sóg tĩ, mỹr.

¹² Inh kanhkã, inh ri ke nỹtĩ sórm nĩ. Ājag mré ke vỹ tỹ inh nĩ, kỹ inh ri ke han sórm nĩ. Tag hã to sóg vĩ mũ, ājag mỹ. Ājag pijé inh jũ han'. ¹³ Sỹ ājag ki jun vén mũ ěn mĩ ěkré, sỹ ājag mỹ Topē vĩ tó vén mũ ěn mĩ. ěn kã sóg kaga nỹ ja nĩgtĩ. ¹⁴ Kỹ tóg ājag mỹ e tĩ ja nĩgtĩ, ājag tỹ inh kaga ven kỹ. Ge ra ājag tóg iso é he ja tũ nĩgtĩ. Ti pijé ājag tỹ jēgry ja nĩgtĩ', inh kaga ti. Inh mỹ ājag tóg vĩ há han ja nĩgtĩ, sỹ tỹ Topē tỹ jēnē jafã nĩn kỹ. Ājag tỹ *Jesus Cristo* ki rĩr mũ ěn ri ke han ja ājag tóg nĩgtĩ, isỹ. ¹⁵ ěn kã tóg ājag mỹ sér pē ja nĩgtĩ. Hã kỹ ājag tóg inh jagãgtãn ja nĩgtĩ. Isỹ ājag mỹ ājag kanē to vĩ ra ājag hỹn inh mỹ vin ke mũ vē. Hã ra ti tỹ ne jé ājag mỹ sér tũ tĩ nē, ũri? ¹⁶ Ājag mỹ sóg ki hã tó mũ. Inh mỹ tag tugrĩn ājag mỹ kórég nĩ ha'? Inh mỹ tóg e tĩ, tag ti.

¹⁷ Ũ ag tóg ón kỹ ājag mỹ vĩ há han sór mũ. Ag tỹ ājag tỹ inh kato tē han sór vē, ājag tỹ ag hã nón mũ jé sir, isovãnh kỹ. ¹⁸ Há ti nĩ vē, nén ũ há tỹ ājag mỹ sér nĩn kỹ. Isỹ ājag mré nĩn kỹ nén ũ há ěn tóg ājag mỹ sér nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ājag tỹ tag tovãnh tũ nĩn kỹ tóg há tĩ, inh mỹ. Kỹ nén ũ há hã to tar nỹtĩm nĩ.

¹⁹ Inh krē', ājag mỹnh ri ke vỹ tỹ inh nĩ. ěg mỹnh fi ne kaga tĩ', ěg tỹ fi ki mur ken kỹ. Fi kaga tag ri ke han mǎn inh nĩ nĩ, ājag to. Ājag tỹ *Cristo* hã ri ke nỹtĩn kỹ tóg há tĩ, sỹ tag hã ve sór vē. Hã jé sóg ěg mỹnh fi kaga ěn ri ke han mǎn mũ, ājag tugrĩn. ²⁰ Sỹ ājag mré nĩnh há tóg tĩ, sỹ ājag mré vēmén jé, sỹ ājag mỹ kāmén há han jé sir. Sỹ komēr hã ājag mỹ kāmén há tóg tĩ. Hã ra sóg kanē jur mũ, ājag to, hã kỹ sóg rán mũ.

Agar fi mré Sara fag to vỹjyre

²¹ Ājag kã mĩ ũ tóg *Moisés* tỹ vāsỹ ěg jyvĕn ja ěn han sór mũ. Ājag hỹn mē kãn ja tũ nĩ, hã kỹ ājag tóg han sór mũ. Ājag tỹ mē há han kãn ja nĩ ra ājag hỹn han sór ke tũ nĩ vē. Vāsỹ vỹjyre vē. ²² Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mē. *Abraão* vỹ kósin régre nĩ ja nĩgtĩ. Ũ mỹnh fi vỹ tỹ ti *camarada* fi nĩ, kỹ ũ mỹnh fi vỹ tỹ ti prũ pē fi nĩ. ²³ Kỹ *Abraão* tóg ti *camarada* fi mré nỹ ja nĩ, ti tỹ ver kófa tũ ra. Kỹ ti kósin tóg fi ki mur mũ sir. Hã ra tóg ti prũ pē fi ki ti kófa ra kósin mũ gé sir. Topē tỹ ti mỹ: “ã kófa ra ã tóg kósin ke mũ,” he jan hã vē. ²⁴ Topē tóg tag han, ěg tỹ ti jykre ki kanhrãn jé, ha mē. Topē tỹ ěg mré jykrén mũ ri ke fag nỹtĩ, *Abraão* prũ fag. *Agar* fi vỹ tỹ *Abraão camarada* ja nĩgtĩ. Ti mré ke pē tũ fi vē. Topē tỹ krĩ tỹ *Sinai* tá *Moisés* mỹ ti tỹ ěg jyvĕn ke ěn tó ja ěn ri ke fi nĩ. Ũ tỹ vỹjyre ěn han mũ vỹ tỹ ũ *camarada* ri ke nỹtĩ, fi kóm. Tỹ ag tóg sir Topē mré ke tũ nỹtĩ, ũ tỹ *Judeu* jykre han mũ ag. ²⁵ Kỹ *Agar* fi vỹ krĩ tỹ *Sinai* ri ke nĩ, ga tỹ *Arábia* tá, hã vỹ *Jerusalém* he mũ, ũri. Ũ tỹ *Judeu* jykre han mũ to ken hã vē. Tag pijé ag tỹ Topē mré ke han mũ'.

²⁶ Hã ra ěg jamã vỹ kanhkã tá nĩ. *Jerusalém* tãg to ken hã vē, hã vỹ: kanhkã, he mũ. ěg mỹnh ri ke vē sir. *Abraão* prũ pē fi ri ke vē sir, *Jerusalém* tãg he mũ tag ti. ²⁷ “Kurĩ ã tóg nĩ, krĕg vãnh ã tóg nĩ. Ge ra mỹ sér tĩm nĩ. Jamã há ra prĕrm nĩ, ã mỹ sér tĩn kỹ. Ā krĕ vỹ e tãvĩ nỹtĩnh mũ. Ũn krĕg mũ fi krĕ e kãfór ti nỹtĩnh mũ, ã krĕ ti,” he ja tóg nĩ, ěg mỹnh tag fi to, Topē vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki.

²⁸ Kỹ ěg tóg *Isaque* ri ke nỹtĩ. Topē tóg ti to *Abraão* mỹ: “ã kófa nĩ ra ã tóg kósin ke mũ,” he ja nĩ. Kỹ ěg tóg *Cristo* ki ge kỹ tỹ Topē krĕ nỹtĩ, Topē tỹ ěg to: “inh krĕ vỹ tỹ ājag nỹtĩnh mũ,” hen kỹ.

²⁹ Kỹ *Abraão* kósin ve vỹ ti prũ pē fi kósin vóg kónãn ja nĩgtĩ. Ti kófa tũ ra tóg ti kósin ve ěn han. Hã ra tóg Topē kuprĩg tugrĩn ti prũ pē fi ki ti kósin han. Kỹ ti kósin ve vỹ ěgno vóg

kónãn mũ. Hã kȳ ãg tóg tag vég tĩ gé, ũri. Ũ tỹ *Judeu* jykre han mũ ag vỹ ãg vóg kónãn sór tĩ gé ver. ³⁰ Kȳ *Abraão* krê ag to tag vỹ rán kȳ nĩ, ha mẽ: “ã *camarada* fi fón nĩ, fi kósín mré,” he ja tóg nĩ. “Ã *camarada* fi kósín pijé ã prũ pẽ fi kósín mré ã tũ mãn ke mũ'. Ti pir mỹ ti mãn ke mũ, ã prũ pẽ fi kósín ti,” he ja tóg nĩgtĩ. ³¹ Kȳ ãg tóg tỹ ti prũ pẽ fi kósín ri ke nỹtĩ, ãg tỹ *Jesus* ki ge kȳ nỹtĩn kȳ.

5

Jesus tỹ ãg kygvã ja

¹ Kȳ *Jesus* tóg ãg kygvã, *Moisés* jykre si ãn to. Hã kȳ *Judeu* ag jykre ãn han sór tũg nĩ. Ũ tỹ tag to ãjag krĩn sór mũ ãn ag kato tẽm nĩ. Ag nón mũ sór tũg nĩ, ag tỹ vỹjyre ãn to ãjag sigse mãn tũ nĩ jé sir.

² Hã kȳ sóg ãjag mỹ kãmén mũ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Ha mẽ: ãjag tỹ *Judeu* jykre tugrĩn kren sór kȳ *Cristo* vỹ ãjag mỹ nén ũ há han ke tũ nĩ. ³ Ha vé, sỹ tag tó mãn ke vè gé, ha mẽ. ãjag tỹ ãjag fár kym kȳ ãjag tóg *Moisés* jykre si ãn ki króm kãn ke mũ gé sir. ⁴ *Cristo* tovãnh to ken hã vè. Topẽ vỹ ãg jagãgtãn sór mũ. ãjag tỹ *Moisés* jykre han kȳ ãjag tóg ti tỹ ãg jagãgtãn tag to é he mũ sir. ⁵ ãjag jãvo ãg tóg ãg tỹ *Jesus* ki gen kȳ Topẽ mỹ tỹ ũn há nỹtĩn mũ. ãg tỹ ti ki ge kȳ nỹtĩn kȳ ãg tóg Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩ. ãg jagrẽ tag tugnĩn ãg tóg Topẽ mỹ tỹ ũn há nỹtĩ. ⁶ Ha vé, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kȳ nỹtĩn kȳ tóg tỹ nén ũ tũ tĩ sir, ũ tỹ ti fár kym ja ti, ũ tỹ kym ja tũ ti ke gé. Ti ki ge kȳ ãg tóg nỹtĩ, kȳ ãg tóg tỹ nén ũ pir nỹtĩ ha. Jagnẽ to há ãg nỹtĩ ha.

⁷ Ha vé, mũ há han ja ãjag nĩgtĩ. ãjag tỹ ne jé tovãnh sór nẽ? ãjag tỹ ne jé vènh vĩ há kri nĩm sór tũ nĩ nẽ? ⁸ Topẽ tỹ ãjag krĩn pijé'. Ti hã ne ãjag jé prẽr ja nĩgtĩ'. ⁹ Tag to jykren: *fermento* sĩ vỹ ãg tỹ ãmĩ kujãgia kȳ kri rũm ke tĩ, kȳ tóg tỹ sónsón ke kãn tĩ. Topẽ vỹ kujãgia vỹ ge nĩ, ha mẽ. Ke tũg nĩ. ¹⁰ ãg *Senhor* tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Hã kȳ sóg ãjag to: ag hỹn ti tovãnh ke tũ nĩ, he tĩ. Ag hỹn ti

japry jagma mũ mãn ke mũ, he sóg tĩ. Ũ tỹ ãjag krĩn kónãn mũ ãn ne vèsỹrènh ke mũ', ti tỹ tỹ pã'i nĩ ra'.

¹¹ Inh pijé ãg gré fár junun kym to: ke ra, he tĩ'. Isỹ ag mré tag tó ra ag hỹn inh vóg kónãn ke tũ nĩ vè. ãg tỹ ãg fár kym tugrĩn krenkren ke nỹtĩ ra ãg tóg *Jesus* tỹ ka to sa ja ãn to krenkren ke tũ nĩ vè, kȳ tóg ag mỹ sér tĩ vè. Inh pijé tag tó tĩ'. ¹² Ũ tỹ tag tó mũ ag jé ag grãfy kym kãn, ũ tỹ ãjag krĩn kónãn mũ tag ag.

¹³ Hã ra Topẽ tóg ãg jé prẽr, ti tỹ ãg kygvã jé. Kȳ ãg kygvar kȳ nỹtĩ ha. Ge ra ãg tóg ãg tỹ vèsóg ki nén to jykren mũ ãn han sór ke tũ nĩ, ti kórég nĩn kȳ. ãg tỹ jagnẽ to há nỹtĩ tag hã ne há nĩ'. Jagnẽ ki rĩr to ken hã vè. ¹⁴ Ha vé, Topẽ tỹ ãg jyvèn e ãn ki króm kãn jé ãg tóg ke mũ, ãg tỹ nén ũ pir han kȳ, hã vỹ: “ã régre ki rĩr há han nĩ, ã tỹ vènh ki rĩr há ri ke han nĩ, ã régre ki,” he mũ. ¹⁵ Jãvo ãjag tóg mĩg ri ke jagnẽ mãn sór mũ, jagnẽ to jũn kȳ. Jagnẽ tỹ tũ' he jé ãjag tóg ke mũ, gen kȳ, ha vem nĩ.

ãg tỹ ãg tỹ nén to é n mũ ãn han ke tũ

¹⁶ Hã kȳ sóg ãjag mỹ: “Topẽ kuprĩg tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ãn hã han nĩ,” he mũ. Kȳ ãjag tóg ãjag tỹ nén to é n mũ ãn han ke tũ nĩ. ¹⁷ ãg tỹ nén to é n mũ vỹ Topẽ kuprĩg kato tẽ nĩ. Kȳ Topẽ kuprĩg vỹ ãg tỹ nén to é n mũ ãn kato tẽ nĩ gé. Jagnẽ to rárá ag tóg tĩ. ¹⁸ ãg tỹ hã ra Topẽ kuprĩg tỹ ãg mỹ nén tó mũ ãn han kãn kȳ tóg ãg se mãn ke tũ nĩ sir, vãsy *Moisés* jykre si ãn ti.

¹⁹ ãg tỹ vèsóg ki nén to jykren mũ ãn vỹ kórég nĩ. Vènh kar vỹ ki kanhró nỹtĩ. ãg tỹ vèsóg ki nén to jykren mũn hã vè, hã vỹ: mén tũ mré nỹ, prũ tũ mré nỹ, nén ũ kavéj han tĩ, ãg tỹ nén to é n mũ kar han tĩ, ²⁰ ãg tỹ vènh kãgrá to: Topẽ vè, he tĩ, kujá jykre han tĩ, jagnẽ kato vãsãn tĩ, jagnẽ to ãg fe tỹ gỹm ke (ka)mẽ, jagnẽ tũ to jykren kónãn tĩ, vèsỹ ũn mág han sór mũ, vènh kãpãm kȳ nỹtĩ sór mũ, ²¹ jagnẽ tũ to é n tĩ, kronkron tĩ, krĩn tũ, he mũ, vỹjyre pãno han tĩ tỹ hèn ri ke ke gé. Tag to

sóg ājag jyvĕn huri. Hã ra sóg tó mãn sór mũ. Ũ tỹ tag han mũ ag pijé Topĕ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ'.

²² Topĕ kuprĩg tỹ ěg kanhrãn mũ vỹ kórĕg tũ nĩ. Há kar ti nĩ. Ti tỹ ěg kanhrãn to ken hã vĕ, hã vỹ: jagnĕ to há, he mũ, mỹ sér tĩ, krĩ kuprã, jagnĕ to fe há nỹtĩ, komĕr hã vĩ, jagnĕ jagãgtãn tĩ, jagnĕ mỹ ón vãnh, ²³ vĕsỹ ũn mág han sór tũ, vĕso jykrén tĩ, he mũ. Topĕ pijé tag kato tĕ tĩ'. Ti tỹ vãsỹ ěg jyvĕn ti vỹ tag ri ke ja nĩgtĩ gé, Moisés jykre si ěn ti. ²⁴ ěg tỹ tỹ *Jesus Cristo* tũ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ ka to sa ja ěn ri ke nỹtĩ. Hã kỹ ěg tóg ěg tỹ nĕn to ěn mũ ěn han mãn sór ke tũ nĩ ha sir, ěg tỹ nĕn ki vĕ'ĩ mũ ěn.

²⁵ ěg tỹ Topĕ kuprĩg tỹ jagrĕ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ ěg mỹ nĕn tó mũ ěn han kãn ke mũ sir, ti kuprĩg tỹ ěg mỹ nĕn tó mũ ěn ti. ²⁶ Kỹ ěg tóg sir tỹ ũn mág nỹtĩ sór ke tũ nĩ. Jagnĕ jũ han mãn sór ke tũ ěg nĩ. Jagnĕ tũ mãn sór ke tũ ěg nĩ gé. Vĕjykre há hã han jé ěg tóg ke mũ.

6

Ěg tỹ jagnĕ jagãgtãn ke

¹ Inh kanhkã', kejĕn ājag kã mĩ ũ tóg kygnĕg tĩ, vĕnh vatãnh tá. Kỹ ti mỹ: “ã mỹ kygnĕ ja tũ?” hem nĩ, ājag tỹ Topĕ kuprĩg tỹ jagrĕ nỹtĩn kỹ. Komĕr hã ti mỹ tóm nĩ. Kỹ vĕso jykrén há han nĩ gé, ājag tỹ ti kóm kygnĕg tũ nĩ jé. ² Jagnĕ jagãgtãn nĩ, ājag mré ke ũ tỹ jagtar nĩn kỹ. *Cristo* tỹ ěg jyvĕn mũn hã vĕ. ³ Kejĕn ũ tóg vĕsóg ki vĕsỹ ũn mág han sór mũ. Hã ra tóg tỹ nĕn ũ tũ nĩ. Ti tỹ kygnĕ vĕ. Vĕnh hã mỹ tóg ón mũ sir. ⁴ Ājag jykre tugnỹm nĩ. Ti há nĩn kỹ tóg há tĩ. Jagnĕ mỹ: “inh jykre há vỹ ã jykre há kãfór nĩ,” he tũg nĩ. ⁵ Topĕ hã ne ěg ki ěg jykre há ěn vĕg tĩ'. Kar kỹ tóg ěg mré ke ag jykre ki kanhró nĩ gé.

⁶ Kejĕn ũ tóg ājag mỹ Topĕ vĩ kãmĕn mũ. Ti mỹ ājag tỹ nĕn ũ vin nĩ, ti tỹ ājag mỹ kãmĕn mũ kaja ti.

⁷ Kygnĕ tũg nĩ. ěg tỹ Topĕ to é he kỹn pijé há nĩ'. ěg tỹ ón kỹ: “jykre há inh nĩ,” hen kỹ tóg ěg kren han ke tũ

nĩ. Topĕ vỹ ěg jykre ki kanhró nĩ. ⁸ ěg jykre pãno tỹ ěg mỹ há nĩ ra ěg tóg to ter ke mũ. ěg tỹ jãvo Topĕ kuprĩg tỹ ěg mỹ nĕn tó mũ ěn han kỹ ěg tóg rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mũ. ⁹ Hã kỹ nĕn ũ há han to krónh ke tũg nĩ. Ve jé ěg tóg ke mũ, Topĕ tỹ ěg mỹ nĕn ũ há han ke ti. ¹⁰ Hã kỹ ěg tóg vĕnh kar jagãgtãn ke mũ, ũ tỹ ěg mré *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ fag mré hã.

Paulo tỹ carta rãn kãn mũ

¹¹ Ha vé, sỹ rá tóg éhé nỹtĩ, sỹ vãhã vĕsog ki ājag mỹ inh nĩgé tỹ rãn kỹ.

¹² Ũ ag tóg: “ājag fár kym nĩ,” he tĩ. Ag tỹ vĕsỹ ũn mág han sór vĕ, ha mẽ. *Judeu* ũ ag tóg ěg to jũ tĩ, ěg tỹ fóg ag mỹ: *Judeu* jykre han tũg nĩ,” hen kỹ. Hã ra ag tóg inhhã ag tỹ ag vóg kónãn kamĕg mũ. *Cristo* tỹ krunh to sa ja ra ag tóg ag vĕsỹrĕnh ke kamĕg mũ. Ag vĩ jĕmĕ tũg nĩ. ¹³ Ha vé, ag tỹ ag fár kym ja ra ag tóg Topĕ tỹ vãsỹ ěg jyvĕn ja ěn han kãn tũ nĩgtĩ. Ge ra ag tóg ājag mỹ “ha ké,” he tĩ, vĕnh kar ag tỹ ag to vĩ há han jé. ¹⁴ Ag jãvo sóg tỹ ũn mág nĩ sór tũ nĩ. Nĕn pir tóg inh mỹ sér tĩ, hã vỹ: ěg pã'i tỹ *Jesus Cristo* tỹ krunh to sa ja ěn, he mũ. Kỹ sóg ěprã ke jykre han sór tũ nĩ ha. ¹⁵ Ũ ag tóg ag fár kym tĩ, jãvo ũ ag tóg kym tũ nĩgtĩ gé. Hã ra tóg tỹ nĕn ũ tũ nĩ gé. Topĕ mỹ ěg há nỹtĩ, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ, ěg kar. Topĕ vỹ ěg han mãn, kỹ ěg tóg tỹ ũn tãg nỹtĩ ha. Tag hã ne há nĩ'. ¹⁶ Ũ tỹ vĕjykre tãg tag han mũ ag krĩ kuprãg ti tĩ, Topĕ ti. Ũ tỹ ge jagãgtãn ti tĩ, ěg. Tỹ ěg Topĕ tũ nỹtĩ ha, ti *povo*.

¹⁷ Kỹ inh kutãn mãn tũg nĩ. Inh vĕsỹrĕnh han mãn tũg nĩ. *Jesus* vĕsỹrĕnh ja ěn ri ke han inh mỹr. Inh kygve vỹ e nỹtĩ.

¹⁸ Inh kanhkã', ěg pã'i tỹ *Jesus Cristo* jé ājag tar han, ti jé ājag krĩ kuprãg. Hã vĕ.

PAULO TÛ CARTA HAN: ÉFESO TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vĕ. Isÿ ěmã tÛ Éfeso tá ke ag mÛ rán hã vĕ. *Jesus Cristo* vÿ inh fĕg', sÿ tÛ ti apóstolo jĕ jé, Topĕ tÛ inh kuprĕg kÿ. Topĕ tÛ vÿ tÛ ājag nÿtĭ, kÿ ājag tóg ěmã tÛ Éfeso tá *Jesus* to vĕnhmãh tĭ. *Jesus Cristo* tovãnh tÛ ājag tóg nĭ. ² Ěg jóg tÛ Topĕ jé ājag tar han, ti jé ājag krĭ kuprãg, ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Cristo tÛ ěg mÛ vĭ há han mÛ

³ Ěg kar jé Topĕ mÛ vĭ há han, ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mÛ. Ěg tÛ *Cristo* ki ge kÿ nÿtĭh kÿ Topĕ tóg ěg mÛ kanhkã tá nĕn ũ há kar ti ven sóh mÛ. Kÿ nĕn ũ tóg ěg mÛ tÛ' henh ke tÛ pĕ nĭ. Hã jé tóg ěg mÛ ti kuprĭg jĕnĕ, ěg tÛ ti tugrĭh nĕn ũ há kar ve jé. ⁴ Ti tÛ nĕn ũ kar han ke to hã tóg ěg kuprĕg, ěg tÛ tÛ ti tÛ nÿtĭ jé, *Cristo* tugrĭh. Ěg tÛ ti ri ke nÿtĭ jé tóg ěg kuprĕg, ěg tÛ kygnĕg tÛ nĭ jé. Ti fe vÿ tÛ ěg nÿtĭ. ⁵ *Jesus Cristo* tugrĭh ěg tóg tÛ ti krĕ nÿtĭ. Ti hã ne vĕsóg ki ěg kuprĕg ke to jykrĕn ja nĭgtĭ', ⁶ ěg tÛ ti mÛ vĭ há han jé. Ũn mág vÿ tÛ ti nĭ, ěg jagãgtãh tóg tĭ. Hã kÿ tóg há tĭnh mÛ, ěg tÛ ti mÛ vĭ há han kÿ.

⁷ Ti hã ne ěg kren han', ti kyvĕnh tÛ ěg jagfy ti ki kãkutĕ ja nĭh kÿ. TÛ tóg ěg tÛ Topĕ vĭ mranh ja ěn tÛ tÛ' he ja nĭgtĭ. Topĕ tÛ ěg mÛ nĕn ũ há han hã vĕ. ⁸ Hã ra tóg tÛ' henh ke tÛ nĭ. Krĭ há ti nĭ. Nĕn kar to jykrĕn há han ti nĭ, Topĕ ti. ⁹ Vãšÿ tóg to jykrĕn ja nĭgtĭ, kÿ tóg ũri ěg mÛ tó mÛ sir, ti tÛ *Cristo* tugrĭh nĕn han sóh mÛ ti. ¹⁰ *Cristo* tÛ tóg ũn mág han mÛ, kanhkã tãh ag kri, ga kri mÛ ag kri ke gé. Kÿ ěg kar vÿ tÛ ti krĕm ke nÿtĭnh mÛ. *Povo* pir ri ke ěg nÿtĭnh mÛ, kurã ěn kã. ¹¹ Ěg tÛ *Cristo* ki ge kÿ nÿtĭh kÿ ěg tóg tag venh ke mÛ gé. Hã jé Topĕ tóg ěg kuprĕg ja nĭ. Nĕn kar to tóg jykrĕn há han tĭ, vĕsóg ki, kÿ tóg ěg kuprĕg to jykrĕn ja nĭ gé.

¹² Ěg hã vÿ vãšÿ tag ve sóh ja nĭ. Kÿ ěg tóg ve vén. Kÿ ājag tóg ěg jykre ve kÿ Topĕ tÛ tÛ ũn mág nĭ vĕg mÛ sir. ¹³ Kÿ ājag tóg ti tÛ ěg krenkren han sóh mÛ mĕg mÛ gé. Kÿ Topĕ tóg ājag mÛ ti kuprĭg jĕnĕ. TÛ tóg ājag jagrĕ há han. Ti tÛ ājag nĭgiĕg hã vĕ. ¹⁴ Ěg jagrĕ tag tugrĭh ěg tóg ti ki kanhró nÿtĭ. Kejĕh ěg tóg ti venh ke mÛ, ha vem nĭ, kÿ tóg ěg mÛ sér tĭnh mÛ. Kÿ ěg tóg ti mÛ vĭ há han ke mÛ, ti tÛ tÛ ũn mág jĕn kÿ.

Paulo tÛ Topĕ mré vĭ

¹⁵ Ěg tÛ ěg *Senhor* tÛ *Jesus* ki ge mĕ inh. Kÿ ājag nĕji jagnĕ to há nÿtĭ. *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ kar ag to ājag nĕji há nÿtĭ. ¹⁶ Hã kÿ sóg ājag to Topĕ mÛ: “há ti nĭ,” he tĭ. Ěg tóg to sóg ti mré vĕmĕn to krónh ke tÛ nĭgtĭ. ¹⁷ Ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mré sóg vĕmĕn tĭ, ěg jóg mré, ũn mág pĕ ěn mré. Kÿ sóg ti mÛ: “ã kuprĭg tÛ ag krĭh nĭ,” he tĭ. “ã kuprĭg tÛ ag mÛ vĕnh kãmĕn há han nĭ, ag tÛ ã ki kanhrãh há han jé,” he sóg tĭ. ¹⁸ “Ha ag mÛ krĭ há nĭm. Ha ag kanĕ tar han, ag tÛ ve há han jé. Ag kuprĕg ja ã tóg nĭ, ã tÛ ag mÛ nĭm jé, ã tÛ nĕn tó ja ěn ti. ¹⁹ Tar tãvĭ ã tóg nĭ, kÿ ã tóg ag mÛ nĕn há kar han tĭ, tag ki, tá ke gé. Ag tÛ ã ki ge kÿ nÿtĭh kÿ ag mÛ tag kãmĕn nĭ,” he sóg tĭ, Topĕ mÛ.

²⁰ Ti tar tãvĭ nĭh kÿ tóg *Cristo* ter kar kÿ ti rĭh mãh ja nĭgtĭ gé. Kÿ tóg ti mÛ: “ha inh pĕgja tá nĭ,” he ja nĭ gé, kanhkã tá. ²¹ Ti tÛ tóg pã'i mág han, kÿ tóg tÛ pã'i kar ag kri ke jĕ, kanhkã tãh kar ag kri ke, ěg tÛ ũn vĕg tÛ kar ag kri ke, ũn tar ag, ũn mág ag. Kÿ ti jĭji vÿ vĕnh kar ag jĭgji kãfór nĭ gé, ěg tÛ ũri ũn tó mÛ ag jĭgji, ěg tÛ kar kÿ ũn tónh ke mÛ ag jĭgji mré hã. ²² Kÿ Topĕ tóg ti krĕm vĕnh kar vin kãh. Kÿ tóg tÛ vĕnh kar kri ke jĕ sir, *Cristo* ti. Kÿ tóg tÛ ěg kri ke jĕ gé sir, ěg tÛ tÛ ti tÛ nÿtĭh kÿ. ²³ Jãvo ěg tóg tÛ ti há ri ke nÿtĭ. Kÿ ěg tóg tÛ ũn pir nÿtĭ, jagnĕ mré. Ěg há vÿ ti pir mÛ tÛ nĕn ũ tÛ nĭ. Ěg krĭ mré tóg tÛ nĕn ũ pir nĭ. Ri ke ti nĭ, ěg tÛ *Jesus* mré tÛ ũn pir nÿtĭ ti. Kÿ *Cristo* vÿ tÛ ěg krĭ ri ke nĭ. Ti hã vÿ ěg rĭnrĭr han tĭ, *Jesus* ti.

2

Ti ki ge kȳ ěg rĩnrĩ nỹti

¹ Vās̄y ājag tóg nũgme ki vār ke mũ vē, ājag tỹ ti vĩ mranh ja nĩn kȳ. ² Ěn kã ājag tóg ěprã ke ag jykre pãno jagma mũ ja nĩgtĩ, Nén-Kórég pã'i mág ěn tỹ ājag krĩn kȳ, nén ũ ũ tãn ag kri pã'i ěn. Ěn vỹ tỹ ũ tỹ Topě vĩ mranh tĩ ag jagrě nĩ mỹr. ³ Vās̄y ěg tóg tỹ ti tũ nỹti ja nĩgtĩ gé, ti krě ag ri ke. Ěn kã ěg tóg ěg tỹ nén to ěn mũ ěn han ja nĩgtĩ, ěg tỹ nén to jykrén mũ kar ěn ti. Kȳ Topě tóg ěg vóg kónãn mũ vē, ti tỹ ag vóg kónãn ke ěn ri ke.

⁴ Hã ra Topě tóg ěg jagãgtãn pě han. Ěg to tóg há tãvĩ nĩ, kȳ ěg tóg tỹ ti fe nỹti. ⁵ Ěg tỹ ti vĩ mranh ja nĩn kȳ ěg tóg vēser ri ke nỹti ja nĩgtĩ, hã ra tóg ěg rĩnrĩn mãn ja nĩgtĩ, *Cristo* mré. Ti tỹ ěg jagãgtãn kȳ tóg ěg krenkren han ja nĩgtĩ. ⁶ *Cristo* mré tóg ěg rĩnrĩn mãn ja nĩgtĩ gé. Kanhkã tá tóg ěg tỹ ũn mág han ke mũ, *Jesus Cristo* mré. ⁷ Tag ve kȳ vēnh kar vỹ ki kanhró nỹtĩnh mũ, Topě tỹ *Jesus Cristo* tigrĩn ěg to há tãvĩ nĩn ki. Hã jé tóg ěg mỹ nén ũ há ěn ven ke mũ. Tũ' he jãvãnh ti nĩ, ti tỹ ěg mỹ nén ven ke ti.

⁸ Ha vé, ti tỹ ěg jagãgtãn kȳ tóg ěg kren han ja nĩgtĩ, ěg tỹ ti ki ge kȳ nỹtĩn kȳ. Ěg tỹ vēsóg ki vēnh kren han pijé'. Topě tỹ ěg kren han ja vē mỹr. Kȳ tóg ti tỹ ěg mỹ *presente* han ri ke nĩ. ⁹ Ěg vãsãn pijé'. Ěg tỹ ěg vãsãn to kren ra ěg Topě mỹ: “há inh nĩ, vãsãn ja inh nĩ, hã kȳ sóg kren mũ,” henh mũ vē. Hã ra ěg pijé, ěg vãsãn to kren ke mũ'. Ti tỹ ěg jagãgtãn vē mỹr. ¹⁰ Ti hã ne ěg han mãn ja nĩgtĩ'. *Jesus Cristo* tỹ tóg ěg han ja nĩgtĩ, ěg tỹ vējykre há han jé. Topě vỹ ěg mỹ vējykre há tag nĩm kãn, ěg tỹ hã jagma mũ jé.

Ěg tỹ Cristo mré tỹ ũn pir nỹti

¹¹ Ājag tỹ vās̄y nén han tĩ ja ěn mĩ ěkré. Fóg vỹ tỹ ājag nỹti, *Judeu* ag tỹ ũ to: “ũn gré fãr junun kym ja tũ ag,” he mũ ěn ag. Jãvo *Judeu* ag vỹ ag fãr kym tĩ. Hã ra ěg fãr vỹ tỹ ěprã ke nĩ. ¹² Ũ tỹ kym mũ ag jãvo ājag tóg *Cristo*

ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ, kȳ ājag pijé tỹ *Israel* ag mré ke nỹti ja nĩgtĩ', vās̄y. Topě tỹ *Israel* jógjóg ve ag mré nén ũ to jykrén mũ ěn ki kagtĩg ja ājag tóg nỹti gé, kȳ ājag tóg Topě tỹ ěg mỹ nén ven ke mũ tag ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ gé. ¹³ Ěn kã tóg ājag mỹ kuvar gy nĩ ja nĩgtĩ, Topě ti. Ũri tóg ājag mỹ kakó nĩ ha, ājag tỹ *Jesus Cristo* ki ge kȳ nỹtĩn kȳ. Ti tỹ ěg jagfy ti kyvénh kutěm ja tigrĩn tóg ājag mỹ kakó nĩ ha.

¹⁴ Ũri ěg tóg tỹ *povo* pir ri ke nỹti, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Topě hã ne ěg tỹ jagně to há nỹti tag han'. Jagně fyn kȳ ěg tóg nỹti ja nĩgtĩ, hã ra tóg vãfynyn ěn kóké, *Jesus* ter kȳ. Ěg tỹ tóg *povo* pir ri ke han, ěg tỹ jagně kato vãsãn mãn tũ nĩ jé. ¹⁵ Topě tỹ vās̄y *Judeu* ag jyvěn mũ kar ěn tỹ tóg tũ' he ja nĩgtĩ, vējykre si ěn, *Moisés* tỹ rá ěn ti. *Jesus* ter tigrĩn tóg tỹ tũ' he ja nĩgtĩ, ti tỹ ěg mỹ ũ tãg nĩm jé sir. *Povo* e tỹ tóg ũn pir han ja nĩgtĩ, ũ tãg, ěg tỹ jagně kato vãsãn mãn tũ nĩ jé. Tỹ ěg vēnh kanhkã pir nỹti ha. Topě tỹ nén to jykrén mũn hã vē. ¹⁶ *Cristo* vỹ ti ter kȳ Topě tỹ ěg kar to há nĩ han, *Judeu* mré *Judeu* tũ ag to. Ti tỹ krunh to sa kȳ tóg Topě tỹ ěg kato tē ěn tỹ tũ' he kãn ja nĩgtĩ.

¹⁷ *Jesus* tỹ nén han jan hã vē. Kȳ tóg Topě tỹ ěg to há nĩ tag tó ja nĩ, ājag mỹ, ājag tỹ tỹ *Judeu* tũ ra, ěg mỹ ke gé, ěg tỹ tỹ *Judeu* nỹti ra. ¹⁸ Ti tigrĩn ěg tóg ěg jóg tỹ Topě mré vēmėn tĩ ha, ājag ke gé, ājag tỹ tỹ *Judeu* tũ ra, ěg tỹ tỹ *Judeu* nỹti ra ke gé. Ti kuprĩg vỹ tỹ ũn pir nĩ, hã tỹ ěg kar tóg ti mré vēmėn tĩ, kanhgág mré hã.

¹⁹ Hã kȳ ājag kórég tũ nỹti ha. Ājag pijé tỹ ěmã ũ tá ke nỹti ha', ti mỹ, ājag tỹ tỹ fóg nỹti ra, ājag tỹ tỹ kanhgág nỹti ra ke gé. Topě tũ vỹ tỹ ājag nỹti ha. Topě krě vỹ tỹ ājag nỹti ha. ²⁰ Topě ĩn ri ke vỹ tỹ ěg nỹti. Ti nũna runrur ri ke vỹ tỹ *apóstolo* nỹti, Topě vĩ tó tĩ ag mré. Ti nũna tėj ri ke vỹ tỹ *Jesus Cristo* nĩ. Ti kuge ri ke vỹ tỹ ājag nỹti, ěg mré. ²¹ Ěn nũna tigrĩn ĩn tóg jě nĩ, kȳ tóg koměr hã kar kȳ jěnh mũ. Ti kar kȳ jě kȳ tóg tỹ ěg *Senhor* tũ jě sir. ²² *Cristo*

vỹ komēr hã ti han mũ, ãn kar ri ke ti, hã vỹ: ěg, he mũ. Kỹ Topě kuprĩg vỹ ěg kã ki ti jamã han. Ũ tỹ *Jesus* ki ge mũ ag to ken hã vë.

3

Fóg mré kanhgág mỹ ke

¹ Hã kỹ sóg Topě mré vĩ tĩ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Se kỹ inh jẽ, *Jesus Cristo* tigrĩn. Isỹ ãjag to há nĩn kỹ sóg se kỹ jẽ, isỹ ũ tỹ *Judeu* jykre han tũ kar ag to há nĩn kỹ. ² Ājag hỹn tóg Topě tỹ isar han mũ ěn mẽ. Isỹ ãjag ki rĩr jé tóg isar han, isỹ ũ tỹ *Judeu* jykre han tũ ag ki rĩr jé. ³ Topě ne inh mỹ ti tỹ vãsỹ nén to jykrén mũ ěn tó', hã kỹ sóg ãjag mỹ kãmén sĩ han huri. ⁴ Ājag tỹ inh vënh rá tag ve kỹ ãjag tóg inh jykre venh ke mũ sir. *Cristo* vỹ nén ũ tãg han jé kãtĩg ja nĩ. ⁵ Ti tỹ inh mỹ tag tó to há ag tóg ki kãtĩg ja nỹtĩgĩ, ěg jógjóg ag, ěprã ke kar ag. Ũri tóg ěg mỹ tó mũ, ti kuprĩg tỹ, *apóstolo* ag mỹ ke gé, ěg jyvën tĩ ag mỹ ke gé, ti tũ kar ag mỹ. ⁶ Ti tỹ ěg mỹ nén ũ tãg tó mũn hã vë, ha mẽ. Vãsỹ Topě tóg *Judeu* ag hã mỹ vĩ há han ja nĩ. Ũri tóg fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ vĩ há han mũ ha, *Judeu* ag mré. ěg kar vỹ tỹ *Jesus Cristo* há ri ke nỹtĩ ha, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ ěg tóg ěg tỹ *Jesus Cristo* tigrĩn nén venh ke mũ ěn ve kãn ke mũ gé.

⁷ Tag to Topě tóg inh mỹ: “ha fóg kar ag mỹ, kanhgág kar ag mỹ tónh tĩg,” he ja nĩgtĩ. Kỹ tóg to isar han, inh rãnrãj to. ⁸ Topě tũ kãsir ag kar jakrêm inh nĩ, hã ra tóg isar han, sỹ fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ *Cristo* kãmén jé. *Cristo* tigrĩn tóg ěg mỹ nén ũ há tãvĩ han ke mũ. Hã tó sóg tĩ, vënh kar mỹ. ⁹ Vënh kar mỹ sóg kãmén tĩ, ti tỹ nén han ke ti. Vãsỹ tóg to: “tag han jé sóg ke mũ,” he ja nĩgtĩ. Ti tỹ nén kar han tũg ki tóg to jykrén ja nĩgtĩ. Ti hã ne nén kar han'. Ge ra tóg ũ mỹ tó ja tũ nĩ ver. ¹⁰ Ũri tóg ve há tĩ ha, ti tỹ vãsỹ nén to jykrén mũ ěn ti. Kanhkã tãn ag mỹ tóg ve há tĩ ha, tá pã'i ag mỹ. Ag tỹ ũ tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag ve kỹ ag tóg Topě jykre hapẽ ěn ki kanhró nỹtĩ.

¹¹ Vãsỹ tóg to jykrén, ti tỹ ěg pã'i tỹ *Jesus Cristo* tigrĩn nén ũ han sór mũ ěn ti. ¹² Ti hã ki ěg ge kỹ nỹtĩ, hã kỹ ěg tóg jatun mỹ Topě mré vëmén tĩ ha. ěg kanẽ jun mãn ke tũ ti nĩ ha, Topě ti. ¹³ Hã kỹ sóg ãjag mỹ: “sỹ ãjag jagfy jagtar nĩ tag mĩ ěkrén kỹ *Jesus* to krónh ke sór tũg nĩ,” he mũ. Ājag jagfy ke vë, isỹ nén vëg mũ tag. Inh jagtar tag tigrĩn ãjag tóg nén ũ há venh ke mũ, ha vem nĩ.

Cristo tỹ ěg to há nĩ

¹⁴ Hã jé sóg Topě mré vëmén tĩ. ěg jóg vë mỹr. ¹⁵ Ti tigrĩn ěg tóg rĩnrĩr nỹtĩ, ěprã ke kar, kanhkã tá ke kar ke gé. Kỹ tóg ěg ki rĩr tĩgtĩ. ¹⁶ Kỹ sóg ti hã mỹ to vĩ tĩ, ti tỹ ti kuprĩg tỹ ãjag tar han jé. Nén ũ kar vỹ tỹ ti tũ nỹtĩ. Tar ti nĩ gé. Ti hã mỹ sóg to vĩ tĩ, ¹⁷ ti tỹ *Cristo* tỹ ãjag ki ěmã han jé, ãjag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Ti tỹ ěg to há nĩ vỹ tỹ ga ri ke nĩ, ěg tỹ ti ki jãrén jé, ka jãrén ri ke. Kỹ ěg tóg ti to tar nỹtĩ sir. Hã jé sóg ti mỹ ãjag tó tĩ gé. ¹⁸ Topě tỹ ěg kren han mũ vỹ, ěg tỹ nén ve vãnh ri ke nĩ. Kỹ sóg Topě mré vëmén tĩ, ti tỹ ãjag mỹ tag kãmén kãn jé, ti tũ kar ag mỹ ke gé. Topě tỹ ěg kren han mũ vỹ nén ũ těj gy ri ke nĩ. Krỹg ja tũ ti nĩ. Hã kỹ ěg tóg vësóg ki to jykrén kãn ke tũ nĩ. ¹⁹ *Cristo* vỹ ěg to há tãvĩ nĩ, tag to jykrén kãn ke tũ ěg tóg nĩ gé. Kỹ sóg Topě mỹ: “ha ag mỹ tag kãmén,” he tĩ, ãjag tỹ ti hã tỹ krĩn kỹ nỹtĩ jé.

²⁰ Ha vé, Topě hã ne tar tãvĩ nĩ'. Hã kỹ tóg ěg tỹ ti mỹ nén ũ to vĩn kỹ ěg mỹ kãfór han tĩ. Kỹ tóg ěg tỹ nén ũ to jykrén mũ kãfór han tĩ gé. ²¹ Kỹ ěg tóg ti hã mỹ vĩ há han ke mũ, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ěg tỹ ti mỹ vĩ há han vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vë.

4

Ěg tỹ Cristo mré tỹ ũn pir nỹtĩ

¹ Kỹ sóg ãjag jyvën sór mũ ha. Se kỹ inh jẽ nĩ, ěg *Senhor* tigrĩn. Mũ há han sór nĩ. Topě vỹ ãjag kuprëg, kỹ ãjag tỹ vëjykre há han ke hã to vãsãn nĩ. ² Ā régre to: “ti kãfór vỹ tỹ inh nĩ,” he sór tũg nĩ. Jagnẽ mỹ komēr hã vĩm nĩ.

Jagně to fe nýtīm nī. Jagně to há nýtīm nī. Jagně *ajudar* hem nī. ³Topě kuprīg vỹ tỹ ũn pir nī, kỹ tóg ěg mỹ vějykre pir nīm tí. Vāsān nī, ājag tỹ vějykre pir ěn hā han jé, ājag tỹ krī kuprā nýtīm jé. ⁴Topě kuprīg pir ěn vỹ tỹ ěg kar jagrē nī. Kỹ ěg kar vỹ tỹ *Cristo* há ri ke nýtī. Jāvo tóg tỹ ěg krī ri ke nī. ěg kar mỹ ti nén ũ há han ke mū, jagně ri ke, ti tỹ ěg kuprēg kỹ. ⁵Kỹ ěg *Senhor* vỹ tỹ ũn pir nī gé. ěg kar vỹ ti ki ge kỹ nýtī. Ti jiji hā tỹ ěg kygpe kỹ nýtī gé. ⁶Ěg jóg tỹ Topě vỹ tỹ ũn pir nī gé, ěg kar jóg ti. Ti hā ne tỹ vėnh kar kri ke nī'. ěg kar tỹ tóg ti tỹ nén han sór mū ěn han tí, kỹ tóg ěg kā kā nī gé, ěg jóg ti.

⁷*Cristo* vỹ ěg tar han tí gé, ěg kar, ti rānhrāj to. ũ mỹ tóg vėnh rānhrāj ũ nīm', ũ nīm' he tí. ⁸Hā kỹ tag tóg rán kỹ nī, ha mē: “ti tỹ kanhkā ra tāpry kỹ tóg ũn sigse kỹ nýtī ěn ag tatīm vyr. Kỹ tóg ěprā ke ag tar han mū gé, ag tỹ ti rānhrāj han ke to,” he ja tóg nīgtī.

⁹Ha vé, ti tāpry kỹ tóg, ti tỹ kanhkā ra tīg ke to hā tére ja nī gé, ěprā. ¹⁰Ūn tére mū ěn vỹ tāpry mǎn ja nī gé. Kỹ tóg kanhkā pátén kỹ kri nī nī sir. Tá nīm kỹ tóg nén ũ kar ki kanhró nī sir, ti tỹ ěmā kar vigvég nīm kỹ. ¹¹Ti hā ne ti rānhrāj kar to ěg tar han tí'. ũ ag vin kỹ tóg ag tỹ *apóstolo* hynhan. ũ mỹ tóg: “ũ tỹ inh ví mē ja tū ag mỹ inh ví tónh tīg nī,” he mū. ũ tỹ tóg *igreja* to kófa han. ũ mỹ tóg: “ũ tỹ *igreja* krēm vėnh mǎn tí ag mỹ inh ví kāmén nī,” he mū gé. ¹²Tag to tóg ěg tar han tí, ěg tỹ jagně tar han jé sir, ti rānhrāj to, ěg tỹ tỹ ti jāvy nýtīm kỹ, ti ve fag ke gé. Ěg tỹ ěg rānhrāj tag ki króm kỹ *Cristo* há ěn vỹ tar pē nī ha. Ěg hā vỹ tỹ ti há nýtī. ¹³Ti tỹ ěg kar tỹ vějykre pir han mū ve sór vė, ěg tỹ ti ki ge kỹ nýtīm kỹ. Kỹ ěg kar vỹ ěg rānhrāj to tar nýtī sir. Kỹ ěg *Cristo* tỹ ěprā ke jykre kǎfór nī ěn ri ke nýtī sir. Komēr hā ěg tóg ti tỹ nén han mū mré ti tỹ nén to jykren mū ki kanhrān kǎn ke mū gé sir. Kỹ ěg tóg ũn sanh há kanhró ri ke nýtī sir.

¹⁴Ěg tỹ gír ri ke nýtīm kỹ tóg ti mỹ há tū nī. Gír ag tóg, ag tỹ nén ũ mē kỹ

kānhmar nén ũ nón tí', nén ũ nón tí', he tí. Ěg tỹ ti ví to gír tỹ ki kagtīg ěn ri ke nýtīm kỹ tóg ěg tỹ ũn ón mū ví kri nīm ja há tí, ěg tỹ ki kagtīg nýtīm kỹ. ũ ag tóg Topě ví to ón tí. Ag tỹ ěg tỹ ag mré kygně han sór vė. ¹⁵Hā ra tóg ěg tỹ Topě tỹ ki há tó mū ěn hā han kỹ há tīm mū. Kỹ ěg tóg jagně to há tāví nýtīm mū gé. Hā tỹ ěg tar nýtīm mū, *Cristo* tỹ tỹ ěg krī nīm kỹ. ¹⁶Kỹ ěg tóg tỹ ti há ri ke nýtī. Ěg kar tỹ tóg nén ũ pir han. Kỹ ěg kar vỹ ti tỹ ěg mỹ ti rānhrāj nīm ja ěn to tar nýtīm mū. Kỹ ěg tóg ũn sanh há tar ri ke nýtī sir. Mog jé ěg tóg ke mū, ěg tỹ jagně to há nýtīm kỹ.

Cristo tỹ ěg mỹ vějykre tǎg nīm

¹⁷Kỹ sóg ājag jyvėn sór mū, ěg *Senhor* tỹ inh mỹ: “ha ag jyvėn,” hen kỹ. Hā kỹ sóg: “ũ tỹ Topě ki kagtīg ag jykre han sór tūg nī,” he mū. Kórég ti nỹ mỹr, ag jykre ti. Ag tỹ vėsóg ki nén to jykren mū ěn hā han ag tóg tí. ¹⁸Kuty mī ag mūgtī, ki kagtīg ag nýtī. Hā ra ag tóg ki kanhrān sór tū nī gé. Hā kỹ ag tóg Topě tỹ ěg mỹ vějykre nīm ja ěn ki kagtīg nýtī. ¹⁹Kỹ ag tóg vějykre há to é he tí. Mỹ'āg vǎnh ag nýtī. Ag vėnh kavėnh vỹ ag mỹ há tí. Vějykre kórég tỹ ag kókég mū ra tóg ag mỹ sér tīgtī, kỹ ag tóg to krónh ke tū nīgtī. Ke tūg nī, ag jāvo.

²⁰*Cristo* jykre vỹ ge tū nīgtī, ki kanhró ājag tóg nýtī. ²¹Ti kǎme ki kanhró kar ājag nýtī ha, ti jykre ke gé. ²²Ti ki ge kỹ nýtīm kỹ ěg tóg ěg tỹ vāsỹ nén han ja ěn ri ke han mǎn ke tū nī ha. Ājag jykre pāno ěn tovǎnh kǎn jé ājag tóg ke mū. Ājag tỹ ājag jykre pāno jagma mūn kỹ ājag tóg ājag tỹ nén to én mū ěn hā han mū ja nīgtī ver. Hā ra ěg tóg tag hā to ter ke mū. ²³Kỹ Topě mỹ to vīm nī, ti tỹ ājag mỹ ājag jykre kurynh kǎn jé, ti tỹ ājag fe jānhkrig jé. ²⁴Vějykre tǎg hā han sórm nī, Topě tỹ ěg mỹ vějykre tǎg nīm mū ěn ti. Kỹ ěg tóg ti ri ke nýtīm mū. Kuryj ěg nýtīm mū. Há ěg nýtīm mū, ti há ri ke.

²⁵Hā kỹ jagně mỹ ón mǎn tūg nī. Ki hā tóm nī, jagně mỹ. Jagně mré ke vỹ tỹ ěg nýtī, ěg tỹ *Cristo* há ri ke nýtīm

kỹ. ²⁶ Ājag fe tỹ gỹm ke mũ ra Topê vỹ mranh tũg nĩ. Ājag tỹ jagnê to jũ nỹtĩn kỹ kurã ù jãvãnh sór tũg nĩ. Kutyg ke to hã tỹ há' hem nĩ, ùri. ²⁷ Japo tỹ ājag krĩn sór mũ ra ti vỹ jẽmẽ tũg nĩ. ²⁸ Vãsỹ ājag kã mĩ ù vỹ ù tỹ nén ù pigju mẽ ja nĩgtĩ. Kỹ ẽn han mãn tũg nĩ. Ājag rãnrãj nón ājag mũnh ke mũ ùri, ājag tỹ ājag rãnrãj to nén ù kar ve jé. To vãsãn nĩ, ti tỹ ājag mỹ kén jé, ājag tỹ tỹ ùn jagãgtar ag jagãgtãn jé.

²⁹ Vẽnh vỹ kórég tó sór tũg nĩ. Nén ù há hã tỹ vēmén nĩ, ājag tỹ ājag vỹ tỹ jagnê tar han jé, ājag tỹ jagnê jykre kurynh jé.

³⁰ Topê kuprĩg fe kaj han sór tũg nĩ gé. Topê vỹ ẽg mỹ ti kuprĩg jẽnê, ti tỹ hã tũgrĩn ẽg nĩgĩg jé, ẽg krenkren ke to. Ti tỹ tỹ ẽg jagrẽ nĩn kỹ ẽg tóg ki kanhró nỹtĩ, Topê tỹ ẽg krenkren han ke mũn ki. ³¹ Jagnê to jykrén kónãn tũg nĩ. Jagnê to krĩ rỹ han tũg nĩ. Ājag fe tỹ gỹm ke mẽ nỹtĩ tũg nĩ. Féfén tũg nĩ. Jagnê to vỹ kónãn tũg nĩ. Vějykre pãno tovãnh kãn nĩ. ³² Jagnê to vỹ há han nĩ. Jagnê mỹ komêr hã vĩm nĩ. Jagnê mỹ vẽn hã pãte fón nĩ, Topê tỹ *Cristo* tũgrĩn ẽg mỹ vẽn hã pãte fón ja ẽn ri ke.

5

Ēg jykre tãg

¹ Topê tỹ vějykre han tĩ ẽn hã han nĩ, ājag tỹ tỹ ti fe nỹtĩn kỹ, ti krê. ² Jagnê to há kar nỹtĩm nĩ, *Cristo* tỹ ẽg to há nĩ ri ke. Ēg jagfy tóg vẽn hã fẽg. Ēg tỹ Topê mỹ nén ù pũn ri ke ti nĩ, ti tỹ ẽg jagfy vẽn hã fẽg mũ ẽn ti. Kỹ tóg Topê mỹ há tĩ sir.

³ Topê tũ vỹ tỹ ājag nỹtĩ. Hã kỹ vějykre pãno tỹ vēmén sór tũg nĩ, ājag tỹ han sór tũ nĩ jé. Ēg prũ tũ mré nỹ, ẽg mên tũ mré nỹ, tỹ vēmén sór tũg nĩ. Ājag tỹ nén e hã tỹ vãsãn mẽ tỹ vēmén sór tũg nĩ gé. ⁴ Kỹ jagnê mỹ vỹ kónãn tũg nĩ. Jagnê to vỹ kónãn tũg nĩ gé. Fagrĩnh mỹ vỹ tũg nĩ gé. Nén ù kavéj tỹ vēmén tũg nĩ gé. Ēg tỹ tag tó kỹn pijé há nĩ', ẽg tỹ tỹ Topê krê nỹtĩn kỹ. Ēg tỹ nén tónh ken hã vẽ, ha mẽ: “ã tỹ inh

mỹ nén jẽnẽg mũ tóg inh mỹ há kar nỹtĩ,” he jé ẽg tóg ke mũ, Topê mỹ vỹ há han kỹ. ⁵ Tag to jykrén, ha mẽ: ù tỹ ti prũ tũ fi mré nỹ mũ ẽn ti, ù fi tỹ fi mên tũ mré nỹ mũ ẽn fi pijé *Cristo* venh ke mũ'. Ē tỹ ti tỹ nén e hã tỹ vãsãn mũ ẽn pijé venh ke mũ'. Ēg tỹ vẽn hã kãgrá to jãn ẽn ri ke ti nĩ, ẽg tỹ ẽg tỹ nén e hã tỹ vãsãn mũ ẽn ti. Ē tỹ ge pijé *Cristo* venh ke mũ', ti tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ ẽn ti.

⁶ Ē tóg ón kỹ ājag mỹ vẽn hã tóg sór tĩ. Ē tỹ ge vỹ jẽmẽ tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra Topê tóg ājag to jũnh ke mũ. Ti vỹ mranh vẽ mỹr, kỹ tóg ù tỹ ge to jũnh ke mũ. ⁷ Hã kỹ ag vỹ jẽmẽ sór tũg nĩ. ⁸ Vãsỹ ājag tóg vějykre ki kuty hã han ja nĩgtĩ gé. Hã ra Topê tóg ājag mỹ vějykre ki kurã ẽn nĩm, ājag tỹ ti ki gen kỹ. Kỹ vějykre ki kurã tag hã han sórm nĩ. ⁹ Ēg tỹ vějykre ki kurã hã han kỹ ẽg tóg jagnê mỹ vỹ há han ke mũ, vějykre kuryj. Ki hã tóg jé ẽg tóg ke mũ gé, jagnê mỹ. ¹⁰ Vějykre tỹ ẽg *Senhor* mỹ há nỹ ẽn hã han sórm nĩ. Ēn hã to jykrén mág nĩ.

¹¹ Kejẽn ājag tóg ù vэг tĩ, hã ra tóg vějykre ki kuty han tĩ. Kỹ ti mré han sór tũg nĩ. Ti mỹ: “kórég ti nĩ, tovãnh nĩ,” hem nĩ. ¹² Vẽn hã pēju kỹ ag tóg han tĩ, vějykre kórég ti. Ēg mỹ'a tóg tĩ, ẽg tỹ ag tỹ nén han tĩ ẽn ve kỹ. ¹³ Kejẽn tóg ag tỹ nén han mũ kri kurãg tĩ, kỹ tóg ve há tĩgtĩ, ag jykre ti. Kurã ki ẽg tóg ti kórég nĩ ẽn vэг tĩ. ¹⁴ Kỹ tóg há nĩ, ẽg tỹ vějykre kórég to: kórég ti nĩ, hen kỹ. Kỹ ẽg tóg tovãnh sór ke mũ. Hã kỹ ẽg tóg: “Topê vỹ mranh sór mãn tũg nĩ. Nũgme ki kutẽ sór tũg nĩ. Kỹ *Cristo* vỹ ã mỹ jẽngrẽ han ke mũ,” he tĩ, ẽg jãn kỹ.

¹⁵ Ājag tỹ nén han mũ to jykrén nĩ. Krĩ tũ nĩ sór tũg nĩ. Vějykre há ki vẽn kanhrãn kỹ mũm nĩ. ¹⁶ Kurã kren tũg sórm nĩ. Nén ù jagy ve jé ẽg tóg ke mũ, hã kỹ tóg há tĩ, ẽg tỹ kurã kren tũ nĩn kỹ. Ēri ti rãnrãj han nĩ. Kejen ti jagy tĩnh mũ, ẽg tỹ ti rãnrãj han sór mũ ra. ¹⁷ Ēg *Senhor* vỹ ẽg tỹ nén ù há han mũ ve sór tĩ. Kỹ tag hã to jykrén nĩ, ājag tỹ tag hã han jé.

18 *Vinho* tỹ vėsén tũg nĩ, tỹ vėnh pėpėv han tũg nĩ, goj fa tỹ ke gé. Vėjykre kórėg vė. Topė kuprĩg tỹ ěg fãn tag hã ne há nĩ'. 19 Jagnė mré Topė tỹ jãn nĩ. Ěg *Senhor* jé tóm nĩ. Ti kuprĩg vỹ ěg kanhrãn tĩ gé, ěg tỹ ěg *Senhor* mỹ nén tó sór mũ to, ěg tỹ ti tỹ jãn há han jé. Ěg tỹ ti mỹ: “há kar ti nĩ,” henh ke vė gé. 20 Ěg jóg tỹ Topė mỹ ěg tóg tónh ke mũ, ti há mỹ ěg tóg: “ã tỹ ěg mỹ nén ven mũ vỹ há kar nỹtĩ,” henh ke mũ, ěg tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jiji tón kỹ.

Ū tỹ jagnė mré nỹtĩ fag jykre

21 Ěg tỹ *Cristo* kamėg kỹ tóg há tĩ. Kỹ ěg tóg jagnė jykre mĩ mũnh ke mũ gé, ěg tỹ tỹ ti mré ke nỹtĩn kỹ.

22 Ūn tỹtã fag jé fag mén ag jykre mĩ mũjėg, fag tỹ ěg *Senhor* jykre mĩ mũ ěn ri ke. 23 Fi krĩ vė, fi mén ti, ti tỹ fi ki rĩr jé. *Cristo* vỹ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ kar ag krĩ nĩ, fag krĩ ke gé. Kỹ ěg tóg tỹ ti há ri ke nỹtĩ, ti tỹ ěg kren han kỹ, ti tỹ ěg ki rĩr nĩn kỹ. 24 Hã kỹ ěg tóg, *Cristo* jykre mĩ mũgtĩ. Ge ti nĩgtĩ, ūn tỹtã fag jykre ti. Fag mén jykre mĩ fag mũnh ke mũ.

25 Fag mén ag jé ag prũ fag to há nỹtĩ, *Cristo* tỹ ěg to há nĩ ěn ri ke. Ěg jagfy tóg vėnh fėg, 26 ěg kar tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, fag ke gé. Goj tỹ ěg kygpe kỹ nỹtĩ. Ti vỹ tỹ tóg ěg jyvėn tĩ, ěg há nỹtĩ jé. 27 Ěg tỹ vėnh mỹ nỹtĩnh ke tũ vė. Ěg tỹ kaga ri ke nỹtĩnh ke tũ vė. Ěg kórėg nỹtĩnh ke tũ vė gé. Ěg sĩnvĩ tãvĩ nỹtĩnh ke vė, ěg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kỹ. *Cristo* prũnh ke ri ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ.

28 Tag ri ke han nĩ, ãjag prũ tỹ. Fag to há nỹtĩm nĩ, jagnė jykre mĩ mũm nĩ. “Inh há ri ke vỹ tỹ fi nĩ,” hem nĩ, fag to. Ū tỹ ti prũ fi to há nĩn kỹ tóg vėso há nĩ sir. 29 Vėnh ki rĩr há han ěg tóg tĩ. Jėg ěg tóg tĩ, ěg tar nỹtĩ jé. Ěg pijé vėnh kókén sór tĩ'. *Cristo* vỹ ěg tỹ ge tĩ gé. Ěg ki tóg rĩr há han tĩ gé. 30 Ti há vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg kar, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

31 Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mē: “ũn gré tóg ti prũ fi mré ti panh ré kỹ tĩ mũ, ti mỹnh fi ré kỹ ke gé. Ti prũ fi mré tóg

tĩnh mũ. Fi mré tóg tỹ ūn pir nĩ sir,” he ja tóg nĩgtĩ, Topė vĩ rán ki. 32 Tag vỹ tỹ nén ū sĩnvĩ pė nĩ. Kỹ tóg *Cristo* to rán kỹ nĩ gé, ti tỹ ū tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mré tỹ ūn pir nĩn kỹ. 33 Hã ra tóg ěg mỹ rán kỹ nĩ gé, ěg tỹ ěg prũ fag to há nỹtĩ jé, ěg tỹ vėnh ki rĩr há han mũ tag ri ke. Kỹ tóg fag mỹ rán kỹ nĩ gé, fag tỹ fag mén vĩ jēmėn jé.

6

Ěg han mũ fag to vėjykre

1 Kỹ sóg ãjag krė mỹ: “ãjag han mũ fag vĩ kri fim nĩ,” he mũ. Ěg *Senhor* jykren ha vė. 2 Ājag han mũ fag kamėg nĩ. Topė tỹ ěg mỹ tag tó kỹ tóg ěg mỹ nén ū há tó mũ gé, hã vỹ: 3 “ã han mũ fag kamėg nĩ, ã tỹ tĩg há han jé, ã tỹ ga kri tĩg mág han jé,” he ja nĩ.

4 Kỹ sóg ūn sanh ag mỹ: “ãjag krė mỹ vĩ tar pė han tũg nĩ, ag tỹ ãjag to jũ tũ nĩ jé,” he mũ gé. Ājag krė jyvėn nĩ, ag mỹ ěg *Senhor* jykre kãmén nĩ, ag tỹ mĩ mũn jé.

Camarada mré patrão kãme

5 Ājag kã mĩ ū ag tóg *patrão* krėm nỹtĩ gé. Ājag *patrão* vĩ kri fim nĩ. Ti kamėg nĩ. Ti rãnrãj ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ *Cristo* rãnrãj ki rĩr tĩ ěn ri ke.

6 Ū tóg kejėn ón kỹ ti *patrão* tũ ki rĩr tĩ, ti *patrão* tỹ ti mỹ vĩ há han jé. Tag han tũg nĩ. Ājag *patrão* tũ ki rĩr hapė han nĩ, ãjag tỹ tỹ *Cristo* mỹ rãnrãj tĩ nỹtĩn kỹ, Topė jykre tỹ ãjag mỹ sér tĩn kỹ. 7 Ājag *patrão* rãnrãj ki rĩr kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. Ājag tỹ ěg *Senhor* rãnrãj ki rĩr vė, ãjag tỹ ti rãnrãj ki rĩr kỹ. 8 Ha vé, ěg tỹ nén ū há han kỹ ěg tóg ti kaja venh ke mũ, kanhkã tá. Ěg *Senhor* vỹ ěg mỹ ti kaja ven ke mũ, ti *camarada* ag mỹ, ag *patrão* mỹ ke gé, ti ki ge kỹ nỹtĩ kar ag mỹ.

9 Ājag kã mĩ ū vỹ tỹ *patrão* nỹtĩ, kỹ ãjag *camarada* vỹ nỹtĩ, ãjag krėm. Ag to há nỹtĩm nĩ. Ěg *Senhor* vỹ kanhkã tá nĩ. Ājag pã'i vė, ãjag *camarada* pã'i vė gé hã ra. Ti mỹ ěg tóg tỹ ūn pir nỹtĩ, tag ki ūn mág mré ūn kãsir ag.

Japo katō vãsãnsãn jafã

¹⁰ Kĩ sóg ãjag mĩ tag tó sór mũ gé ver, ha mẽ. Ëg *Senhor* ki ge kĩ nĩtĩ to tar nĩtĩm nĩ. Tar ti nĩ, kĩ tóg ãg tar han ki kanhró nĩ gé. ¹¹⁻¹² Tag ki ãg vènh génh ri ke han tĩ, ãg tĩ Japo kato vāsānsān kĩ nĩtĩn kĩ. Hã ra Topẽ tóg ãg mĩ ãg tĩ ti kato vāsānsān jafã nĩm tĩ. Kĩ mǎn nĩ, kĩ Japo tóg ãg tĩ hẽ ri kenh ke tũ nĩ. Tar jẽ jé ãg tóg ke mũ ha. Ëg pijé ãg mré ke ag kato vāsānsān tĩ'. Pã'i ag nĩtĩ, ù tĩ ãg kato vāsānsān mũ ag, hã ra ãg tóg ag vég tũ nĩgtĩ. Kutu tǎn ag vè, ga to pã'i ag vè gé. Kanhkã krēm ag ãmã nĩtĩ gé. Kórég kar ag nĩtĩ. ¹³ Kĩ mǎn kǎn nĩ, Topẽ tĩ ãg mĩ nén tĩ ag kato vāsānsān jafã vin sór mũ ãn ti. Kejẽn ag tóg ãg kato vāsān mág han ke mũ. Kurã ãn kã ag tóg ãg tĩ hẽ ri kenh ke tũ nĩ, Topẽ tĩ ãg tar han kĩ.

¹⁴ Hã kĩ tar nĩtĩm nĩ. Ëg *Senhor* vỹ ón vǎnh nĩ. Ti ón vǎnh vỹ vèsóg fĩn ja mág ri ke nĩ. Tĩ vèsóg fĩn ri ke han nĩ. Kĩ vèjykre kuryj vỹ tĩ *soldado* tĩ *camisa* tĩ *ferro* ri ke nĩ. Ën tu ri ke han nĩ. Vèjykre kuryj han to ken hã vè. ¹⁵ Ëg tĩ Topẽ vĩ sér tó sór mũ vỹ ãg pèn né ri ke nĩ. Ën rĩnh ri ke han nĩ, hã vỹ: vènh kar mĩ Topẽ vĩ kǎmén, he mũ. ¹⁶ Ëg tĩ *Jesus* ki rã kĩ tóg *soldado* tĩ vèjy ven jafã ma tĩ ãn ri ke nĩ. *Satanás* tĩ ãg kato vāsān kĩ tóg ti tĩ no tĩ ãg to pèg kĩ ti grug ri ke nĩ. Ëg tĩ vèjy ven jafã tĩ vèjy ven kĩ tóg tĩ nhyn ke tĩ, ti no gru ãn tĩ. ¹⁷ Ëg kren ke vỹ *soldado* sǎpe tĩ *ferro* ãn ri ke nĩ. Kĩ Topẽ vỹ rógro ri ke nĩ gé. Topẽ kuprĩg vỹ ãg mĩ kǎmén tĩ', Topẽ vĩ ti. Topẽ tĩ ãg mĩ Japo kato vāsānsān jafã vin ke mũn hã vè. ¹⁸ Kĩ Topẽ mré vèmén nĩ gé. Ti mĩ nén kar to vĩm nĩ. Ti kuprĩg vỹ ãg jagfỹ vĩ tĩ gé. Topẽ mré vĩ to krónh ke tũg nĩ. Ëg tĩ to krónh ken kĩ tóg ãg nũr ri ke nĩ sir. Ke tũg nĩ. Ëg mré ti ki ge kĩ nĩtĩ kar to vĩm nĩ. ¹⁹ Kĩ inh jagfỹ ti mré vèmén nĩ gé. Topẽ vĩ tó sóg tĩ. Kĩ inh mré to vĩm nĩ, isỹ inh kato vāsānsān mũ ag kamẽg tũ nĩ jé, isỹ vènh kar mĩ Topẽ tĩ nén han sór mũ ãn kǎmén há han jé, vènh vĩ sér ãn. ²⁰ Topẽ vỹ inh mĩ tag nĩm ja nĩ, sỹ han jé, hã ra sóg

ver se kĩ jẽ. Kĩ tóg sỹ ag kamẽg tũ nĩnh há tĩ, sỹ *Jesus* kǎme tó kǎn jé, sỹ ti tĩ inh mĩ: “ha ag mĩ kǎmén,” he mũ tag tó kǎn jé.

Paulo tĩ Tĩquico jènẽnh ke

²¹ Kĩ tóg inh mĩ há tĩ, ãjag tĩ isỹ nén ve ja tag mẽ kǎn jé, isỹ nén han mũ mré hã. Hã jé sóg ãjag mĩ *Tĩquico* ti jènẽnh ke mũ. Ëg régre ù vè gé. Iso há tǎvĩ ti nĩ. Ëg *Senhor* rǎnhràj han ti tĩ. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ. ²² Ti hã vỹ ãjag mĩ inh kǎmén ke mũ, ti tĩ ãjag fe tĩ há' he jé. Hã jé sóg ti jènẽnh ke mũ.

²³ Ëg jóg tĩ Topẽ jé ãjag krĩ kuprãg, ãg régre kar ag mré hã. Ti jé ãjag tĩ jagné to há kar han. Ti jé ãjag tĩ ti ki rã há han ãn han, ãg jóg tĩ Topẽ ti, ãg *Senhor* tĩ *Jesus Cristo* ti ke gé. ²⁴ Topẽ jé ãjag tar han, ù tĩ ãg *Senhor* tĩ *Jesus Cristo* to há nĩtĩ ag kar, kĩ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ãg tĩ ti to há nĩtĩ ti.

Hã vè.

PAULO TÛ CARTA HAN: FILIPOS TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë, inh. Isÿ ãmã tÛ *Filipos* tá ke ag mÛ rán hã vë. Kÿ *Timóteo* vÿ inh mré ãjag mÛ jënëg mÛ gé, inh mré *Jesus Cristo* mÛ rãnrãj tÿ tag ti. Isÿ ãjag mÛ ti rá tag jënë vë, ãjag tÿ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtÿn kÿ. Kÿ sóg ãjag kófa ag mÛ jënëg mÛ gé, ù tÿ kófa ag mré rãnrãj tÿ ag mÛ ke gé, fag mÛ ke gé.

² Ëg jóg tÿ Topë jé ãjag tar han, ti jé ãjag krÿ kuprãg, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ke gé.

Paulo tÿ Topë mré vÿ

³ ãjag to sóg Topë mré vÿ há han tÿ, sÿ ãjag mÿ êkrén kÿ. ⁴ Sÿ ãjag to Topë mré vÿ kÿ inh fe tóg mrin ke tÿ. Inh mÿ tóg sér tÿ, sÿ ãjag mÿ êkrén kÿ. ⁵ ãjag tÿ inh mré *Jesus* kãmén kÿ tóg inh mÿ há tÿ, ãjag tÿ inh mré ti to tar nÿtÿn kÿ. Kÿ sóg Topë mÿ vÿ há han tÿ, ãjag to. Kÿ ãjag tóg ùri ti vÿ tó há han tÿ. Tovãnh tÿ ãjag nÿ. Kÿ tóg inh mÿ sér tÿ. ⁶ Tag ki kanhró sóg nÿ, ha mÿ. Topë vÿ ãjag krÿn rá nÿ, komër hã, nén ù há kar to. Kÿ tóg ãjag krÿn tÿgtÿ sir, ti tÿ komër hã ãjag krÿn kãn jé, *Jesus Cristo* kãtÿg mãn ke kurã to hã. ⁷ Tag to sóg jykren, sÿ ãjag mÿ êkrén kÿ. Inh fe vÿ tÿ ãjag nÿtÿ. Inh hã mré tóg ãjag tar han tÿ, ãg *Senhor* ti. Hã kÿ ãjag tóg inh mré jagtar nÿtÿ, inh se kÿ jé tag ti to. Isÿ vãsÿ kavar kÿ jé ãn kã sóg ag mÛ Topë vÿ kãmén ja nÿgtÿ. Kÿ ãjag tóg inh mré to tar nÿtÿ ja nÿgtÿ gé, ùri ke gé. ⁸ Sÿ ãjag kar venh há tóg tÿ, kÿ Topë vÿ ki kanhró nÿ. Inh mÿ ãjag tóg tÿ inh fe pë nÿtÿ. Ëg tÿ *Jesus Cristo* mÿ tÿ ti fe pë ãn ri ke ãjag nÿtÿ, inh mÿ.

⁹ Sÿ Topë mré vÿn kÿ sóg ti mÿ ãjag to: “jagnë to há ag nÿtÿ,” he tÿ. “Ag tÿ komër hã jagnë to há kar nÿtÿ han nÿ. Ag kanhrãn nÿ gé, ag tÿ komër hã ã jykre ki kanhrãn kãn jé, ag tÿ ki króm kãn jé,” he sóg tÿ, Topë mÿ. ¹⁰ “ã tÿ

ag kanhrãn kÿ ag tóg nén ù há kar ki kanhró nÿtÿnh ke mÿ. Tag vÿ hapë nÿ, ãn vÿ há sÿ nÿ, he jé ag tóg ke mÿ,” he sóg tÿ, Topë mÿ. Kÿ ãjag tóg jãnhkri nÿtÿnh ke mÿ, kÿ ãjag tóg mÿ'ãg ke tÿ nÿ, *Cristo* kãtÿg mãn ke kurã ãn kã. ¹¹ Kÿ ãjag tóg vëjykre há han kãn ke mÿ sir, *Jesus Cristo* tÿ ãjag mÿ ti jykre há ãn nÿm kÿ. Hã jé sóg Topë mÿ ãjag tó tÿ. Ti tÿ ãjag krÿ tÿ há' hen kÿ venh kar tóg ti tÿ tÿ ùn mág nÿ venh ke mÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ vÿ há han ke mÿ gé sir.

Jesus tÿ inh jykre

¹² Inh kanhkã', inh jagtar mÿ ra *Jesus* kãmé tóg venh kar kri rÿm ke mÿ. Tag to jykren. ¹³ Venh kar tóg mÿ kãn, ti vÿ ti, porisa ag mré hã, ù tÿ *palácio* ki rÿr tÿ ag mré hã. *Cristo* tigrÿn sóg se kÿ jé, hã vëg ag tóg mÿ. ¹⁴ Kÿ *Jesus* mré ke tÿ hën ri ke ag vÿ tar nÿtÿ gé sir, ãg *Senhor* jykre to, inh se kÿ jé tag tigrÿn. Hã kÿ ag tóg Topë vÿ tó tÿ sir, ag tÿ to tar nÿtÿn kÿ, ag mÿmëg vãnh nÿtÿn kÿ. ¹⁵ ù ag tóg iso jÿ nÿtÿ, ha kÿ ag tóg *Jesus* tó tÿ, ag tÿ inh ri ke han sór kÿ. Kÿ ù ag tóg iso há nÿtÿ, hã kÿ ag tóg ti tó tÿ sir. ¹⁶ Topë tÿ inh mÿ venh rãnrãj nÿm hã vë, sÿ pã'i ag mÿ ti kãmén jé. Hã vëg ag tóg tÿ, ù tÿ iso há nÿtÿ ag. Kÿ ag tóg ti vÿ tó tÿ. ¹⁷ ù ag tóg hã ra iso jÿ nÿtÿ, hã kÿ ag tóg ón kÿ *Cristo* kãmén tÿ, ag tÿ inh vÿ kãfór han sór kÿ. Ag tÿ inh kato tã ag tÿ iso jÿ han sór vëgtÿ gé. Ag tÿ inh se tÿ hën ri ke han sór vë. ¹⁸ Hã ra sóg ag to venh mÿ nÿ sór tÿ nÿ. *Cristo* tó ag tóg mÿ mÿr. ù tóg ón kÿ tó tÿ, jo ù tóg tó há han tÿ. Ag kar vÿ ti tó tÿ. Kÿ tóg há tÿ. Hã kÿ tóg inh mÿ sér tÿ. Kÿ sóg inh mÿ sér tÿ tÿ' he sór tÿ nÿ.

¹⁹ Hã ra sóg kren ke mÿ gé, ha vem nÿ. Ki kanhró sóg nÿ. ãjag hã ne iso Topë mré vÿ tÿ', kÿ *Jesus Cristo* vÿ isar han tÿ gé, ti kuprÿg tÿ. Hã kÿ sóg kren ke mÿ. ²⁰ Kÿ sóg tag jãvãnh mÿ, ha mÿ. Hën ri ke mÿn ag tóg inh kavãn ke mÿ. Hën ri ke mÿn ag tóg isén ke mÿ. Hã ra sóg ti mré vÿ tÿ, sÿ nén ù kamëg tÿ nÿ jé, sÿ ti kavénh tÿ nÿ jé, inh mÿ'ãg tÿ nÿ jé. Venh kar tÿ isugrÿn *Jesus* tÿ tÿ ùn mág

nĩ ven kũ tóg inh mĩ sér tĩ. ²¹ Inh jykre hã vỹ tỹ *Cristo* ti nĩ, hã kũ sóg iser kũ ti venh tĩg ke mũ. Kũ tóg inh mĩ sér tĩnh mũ. ²² Kũ sóg hã ra inh kren kũ ti rãnrãj hã han ke mũ. Hã kũ sóg sỹ nén han sór mũ ki kagtĩg nĩ. ²³ Inh kren ke mĩ inh mĩ hán tĩ vỹ, iser ke vó? he sóg tĩ. Iser kũ sóg *Cristo* mré nĩnh mũ. Kũ tóg inh mĩ hapẽ nĩ, isỹ ti venh há tĩn kũ. ²⁴ Jãvo isỹ ãjag mré nĩn kũ sóg ãjag tar han ke mũ. Kũ tóg inh mĩ há kãfór nĩ. ²⁵ Hã tóg inh mĩ ge nĩ. Kren jé sóg ke mũ, he sóg tĩ. Kũ sóg ãjag kar mré nĩnh ke mũ. ãjag ve jé sóg ke mũ, ãjag tỹ komẽr hã inh vĩ mẽ kũ ti vĩ kri fi jé. Kũ tóg ãjag mĩ sér tĩnh mũ, ha vem nĩ. ²⁶ Isỹ ãjag mré nĩ mãn kũ tóg inh mĩ há tĩnh mũ. Kũ ãjag fe tóg mrin ke pẽ han ke mũ, ãjag tỹ inh ve mãn kũ. ãjag mĩ sóg tỹ ùn mág jẽ, *Jesus Cristo* tugrĩn.

²⁷ Ha vé, *Cristo* jykre hã han nĩ. Tag hã to vãsãnsãn nĩ. Hẽn ri ke mũn sóg ãjag venh kãtĩg ke mũ. Hẽn ri ke mũn sóg ãjag venh kãtĩg ke tũ nĩ. Inh kãtĩ tũ ra jagnẽ mré vỹjyre pir han kũ nỹtĩm nĩ. *Jesus* kãme hã tóm nĩ. Ti ki ge kũ nỹtĩm nĩ. Sỹ tag mẽnh há tóg tĩ, ãjag to. ²⁸ Û tỹ ãg kato vãsãnsãn mũ ag kamẽg tũg nĩ. Hã tugnĩn ag tóg ag tỹ nũgme ki vãr ke ki kanhró nỹtĩ. Hã tugnĩn ãjag tóg ãjag krenkren ke ãn ki kanhró nỹtĩ gé sir. Topẽ vỹ ãg tar han ke mũ, ãg tỹ ag tỹ hẽn ri ke jé gé. ²⁹ *Cristo* ki ge kũ ãjag nỹtĩ. Kũ ãjag tóg ti tugrĩn jagtar nỹtĩnh ke mũ gé. Hã jé tóg ãjag kuprẽg. ³⁰ Hã kũ ãjag tóg inh kóm ti jagy vэг tĩ gé. Ag tỹ vãsỹ inh kato vãsãnsãn ãn ve ja ãjag tóg nĩgtĩ gé. Ûri sóg hã vэг tĩ ver. Kũ inh kóm tar nỹtĩm nĩ.

2

Topẽ kósin tỹ tỹ ãprã ke nĩ

¹ Ha vé, sỹ ãjag jyvẽn sór vẽ, ha mẽ. ãjag tỹ *Jesus* jykre han kũ nỹtĩ tag vỹ ãjag tar han tĩ. Ti tỹ ãjag to há nĩ tag vỹ sér tĩ. Ti kuprĩg vỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩ. Kũ ãjag tóg jagnẽ to há nỹtĩ gé. Jagnẽ jagãgtãn ãjag tóg tĩ gé. ² Kũ inh jagãgtãn nĩ gé. Inh fe tỹ mrin kem nĩ

gẽ, inh mĩ sér tĩ jé. Jagnẽ mré vỹjyre pir hã han nĩ, ha mẽ. Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ. ãjag tỹ nén ù to jykren kũ jagnẽ mré to jykren nĩ, ãjag tỹ vỹjyre pir hã han jé. ³ Vēsỹ ùn mág han sór tũg nĩ. Jagnẽ kãfór han sór tũg nĩ. “Tỹ inh ùn sĩ nĩ,” hem nĩ. Jagnẽ mỹ: “inh kãfór ti nĩ,” hem nĩ gé. ⁴ ãjag tỹ ãjag tũ ki rĩr mré hã jagnẽ tũn ki rĩrm nĩ gé. ⁵ *Jesus Cristo* kóm ti jykre han nĩ gé, jagnẽ mỹ. Ti tỹ vỹjyre han hã vẽ, ha mẽ.

⁶ Topẽ hã pẽ ja ti nĩ mỹr, *Jesus* ti, ti tỹ ti mré nĩn kũ. Hã ra tóg tá nĩ kũ: “isũ vẽ, kanhkã ti. Hã kũ sóg ãprã ke ag to tũg ke tũ nĩ,” he ja tũ nĩ. ⁷ Kanhkã tá ti tỹ nén tovãnh kãn sór ja ti nĩ. Kũ tóg ãg ri ke nĩ jé kãtĩg sór ja nĩ. Hã kũ tóg kãtĩg ja nĩ. ãprã ke jagtar ri ke tóg nĩ, ti tỹ ãprã ke fi ki mur kũ. ãg tỹ ãprã ti ve kũ tóg tỹ ãg hã pẽ nĩ. ⁸ Vēsỹ ùn mág han ja tũ tóg nĩ. Kũ tóg ti jóg vĩ hã han ja nĩgtĩ. Ti vĩ han kũ tóg ter ja nĩ. Krunh to sa kũ tóg ter ja nĩ, mỹr, ha mẽ. ⁹ Hã kũ Topẽ tóg ti tỹ vẽn kar kãfór han sir. Kũ tóg ti jijin mũ sir. Kũ ti jiji tag tóg vẽn kar jygji kãfór nĩ. ¹⁰ ãg tỹ ti jiji mẽ kũ vẽn kar tóg ti krẽm mũgmũg ke kãn mũ sir, kanhkã tá ke kar ag, ãprã ke kar ag ke gé, vẽn kuprĩg kar ag ke gé. ¹¹ Kũ vẽn kar tóg: “*Jesus Cristo* vỹ tỹ pã'i mág nĩ,” henh ke mũ sir. Tag hã tugrĩn ag tóg sir Topẽ to: “tỹ tóg ãg kãfór kar nĩ,” he mũ. Tag to jykren nĩ, ãjag tỹ ti kóm han jé, *Jesus Cristo* kóm.

ãg tỹ ãprã ke ag mỹ jẽngrẽ han ke

¹² Inh kanhkã', ãjag ki sóg fe nĩ. Inh vĩ han ãjag tóg mũgtĩ, sỹ ãjag mré nĩn kũ. Hã ra sóg ùri ãjag mré nĩ tũ nĩ. Ge ra inh vĩ kri fim nĩ. ãjag krenkren ke vẽ. Kũ Topẽ jykre hã han nĩ. Topẽ kamẽg nĩ. “Ti mỹ ãg to jũnh ke tũ nĩ vỹ?” hem nĩ. ¹³ Ti hã ne tóg ãjag krĩn há han tĩ', ti jykre tỹ ãjag mỹ sér tĩn jé, ãjag tỹ hã mĩ hã mũn jé.

¹⁴ ãjag tỹ ti jykre han kũ ti jykre to vĩ vĩ he tũg nĩ, ti tỹ kejẽn ãjag mỹ jagy ra. Kũ jagnẽ mỹ jagnẽ vĩ kafãn tũg nĩ gé, ti jykre to. ¹⁵ Hã tugnĩn ù tóg ãjag to jykren kónãn ke tũ nĩ, ãjag tỹ

kygnëg tũ nĩn kÿ. Kÿ ājag tóg tÿ Topē krē nÿtĩ gé, ājag tÿ ti jykre há han kÿ. Ēprā ke kar vÿ jykre pāno nÿtĩ, Topē vĩ mranh kÿ. Kÿ ājag tóg ag mÿ jēngrē ri ke nÿtĩ, ājag tÿ ag mÿ Topē vĩ kāmén kÿ. ¹⁶ Ājag tÿ tag han kÿ sóg tÿ ũn mág jēnh ke mũ gé, ājag tigrĩn, *Cristo* kātĩg mǎn ke kurā ěn kǎ. Kÿ sóg ājag to: “inh pijé fagrĩnh mÿ ag to vāsǎn’! Inh pijé fagrĩnh mÿ ag mÿ Topē vĩ kāmén’,” henh ke mũ.

¹⁷ Hēn ri ke mũn ag isén ke mũ. Kÿ inh kyvénh tÿ inh ki kutē kÿ tóg ěg tÿ Topē mÿ nén ũ pũn ri ke nĩnh mũ. Ājag tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩ tigrĩn ke vē. Ge ra tóg inh mÿ sér tĩnh mũ. Inh fe tóg mrin kenh ke mũ, ājag kóm. ¹⁸ Kÿ tóg inh mÿ ti tÿ ājag mÿ sér tĩnh há tĩ gé, iser ke ti.

Timóteo mré Epafrodito

¹⁹ Sÿ ājag mÿ *Timóteo* jēnēnh há tóg tĩ, ěg *Senhor* tÿ to: “he,” hen kÿ. Ti tÿ tá vÿn ke kÿ tóg inh mÿ ājag kāmén ke mũ. Kÿ inh krĩ tóg kǎnhvy’ henh ke mũ sir, isÿ ājag to vēmé há mēn kÿ. ²⁰ Ti hǎ ne tóg ājag mĩ ěkrén mág tĩ. Ũ tóg ti ri ke tũ pē nĩ, ti tÿ ājag to há nĩn kÿ. ²¹ Vēnh kar ag vÿ: “inh rǎnhraj vÿ inh kutǎn mũ,” he kǎn mũ. Hǎ kÿ ag tóg *Jesus* rǎnhraj han tũ nĩgtĩ. ²² Hǎ ra ājag tóg *Timóteo* ki kanhró nÿtĩ. Inh kósin ri ke ti nĩ. ěg krē ag vÿ ěg mré ěg rǎnhraj han tĩ. Kÿ *Timóteo* vÿ inh mré Topē vĩ tó tÿ rǎnhraj tĩgtĩ, ti tÿ tÿ inh kósin ri ke nĩn kÿ. ²³ Ti hǎ jēnē jé sóg ke mũ, ājag to. Hǎ ra sóg ver ag tÿ inh mÿ nén tó mũ mē sór mũ, ũ tÿ inh ség mũ ag. Isÿ ag tÿ inh mÿ nén tó mũ mē kar kÿ sóg vǎhǎ ti jēnēnh ke mũ. ²⁴ Hēn ri ke mũn sóg kǎnhmar ājag venh tĩg ke mũ gé. ěg *Senhor* tÿ *Jesus* hǎ ne ki kanhró nĩ’.

²⁵ Hǎ ra tóg sÿ vēsÿmér ũ jēnēnh há tĩ, ājag to. Hǎ kÿ sóg *Epafrodito* mÿ: “ha ag to vÿn ké,” he mũ. Ājag hǎ ne ti jēnē ja nĩgtĩ’, ti tÿ inh ki rĩr jé. Kÿ tóg inh mÿ há tĩ. Inh mré tóg Topē rǎnhraj han tĩ mÿr. Kÿ tóg inh kóm Topē vĩ to jagtar nĩ gé. ²⁶ Hǎ ra tóg ājag mĩ ěkrég mũ. Kÿ tóg ājag to krĩ kufy jagy nĩ sir, ājag tÿ ti kaga mē ja ěn tigrĩn. ²⁷ Kaga

ja tóg nĩgtĩ mÿr. Kÿ tóg ter kren pē han. Hǎ ra Topē tóg ti jagǎgtǎn. Kÿ tóg há’ he mũ sir. Ti ter ra sóg inh jagtar tag kri vēsÿrénh mág ke mũ vē. Hǎ ra Topē tóg inh jagǎgtǎn gé. ²⁸ Hǎ kÿ sóg ti mÿ: “ha tĩg to fũrũn,” he mũ sir, ājag fe tÿ mrin ke jé, ājag tÿ ti ve kÿ. Hǎ kÿ inh jagtar tóg pǎgsĩ’ henh mũ gé sir. ²⁹ Ti jun kÿ ti to mÿ sér nÿtĩm nĩ, ājag tÿ ti ve mǎn kÿ, ěg *Senhor* tÿ ti jy nĩgǎn kÿ. Kÿ ti mÿ: “há tóg tĩ,” hem nĩ, ājag mÿ sér tĩn kÿ. ³⁰ *Cristo* rǎnhraj tigrĩn tóg ter kren mÿr. Hǎ ra tóg tovǎnh ja tũ nĩ. Hǎ kÿ tóg inh ki rĩr há han. Ājag jēgia kǎ jēg kÿ tóg inh ki rĩr há han. Ũ tÿ ge mÿ vĩ há han nĩ.

3

Jesus jykre hǎ vÿ ti pin kÿ há nĩ

¹ Inh kanhkǎ’, vǎhǎ sóg ājag mÿ nén ũ tónh ke mũ gé sir, ha mē. ěg *Senhor* ki ājag ge kÿ nÿtĩ. Hǎ kÿ mÿ sér nÿtĩm nĩ. Tag rǎn inh huri. Hǎ ra sóg rǎn mǎn mũ. Sÿ ājag mÿ tag tó to sóg krónh ke sór tũ nĩ. Ājag mÿ tóg há tĩ, sÿ ti tÿ ājag mÿ sér nĩ to ājag jyvén kÿ.

² Vēnh ki rĩr. Ón kÿ Topē vĩ tó tĩ ag vÿ junjun ke mũ, vējykre pāno han mũ ag, ha vem nĩ. Inh mÿ ag tóg kasor ri ke nÿtĩ. Ón kÿ ag tóg ājag gré fár junun kym sór mũ. Hǎ kÿ vēnh ki rĩr.

³ “ěg fár kym hǎ tigrĩn ěg tóg tÿ Topē krē nÿtĩ,” he ag tóg tĩ, ón kÿ. Hǎ tũ vē. Topē kuprĩg vÿ tÿ ěg jagrē nĩ, kÿ ěg tóg ěg jagrē tag tigrĩn Topē mÿ vĩ há han tĩ, ěg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Hǎ tigrĩn ěg tóg tÿ Topē krē pē nÿtĩ. ěg tÿ ěg fár kym mũ ra tóg tÿ nén ũ tũ nĩ. ěg fár vē mÿr, kÿ tóg ěg kren han ke tũ nĩ. ⁴ ěg fár tÿ ěg kren han ke nĩ ra sóg, tÿ inh kren han sór mũ vē. *Moisés* jykre hǎ tÿ ěg kren han ke nĩ ra sóg, hǎ tÿ inh kren han sór mũ vē. Hǎ ra tóg ge tũ nĩ. ⁵ Vāsÿ inh jykre hǎ vē, ha mē. Isÿ kurā tÿ 8 (ke) han kÿ ag tóg inh gré fár junun kym, isÿ tÿ *povo* tÿ *Israel* krē nĩn kÿ, ěg jógjóg ve tÿ *Benjamim* krē’krē ag kǎ ũ. Kÿ inh han mũ fag vÿ tÿ *Judeu* pē nÿtĩ. Inh mog kÿ sóg tÿ *Fariseu* nĩ. Hǎ ra *Fariseu* ag tóg *Judeu*

ag jykre to tar tävī nýtī. ⁶ Sý ěg jykre to tar pē nīn hā kŷ sóg *Jesus* ki ge kŷ nýtī ag vóg kónān. Topē tŷ *Moisés* mŷ vējykre nīm ja ěn ki króm kǎn ja sóg nĭgtī mŷr. Vējykre ěn mranh ja tū sóg nĭgtī. ěn kǎ sóg tŷ ūn kuryj ja nĭgtī. ⁷ Hā kŷ sóg ag mŷ tŷ ūn hapē ja nĭgtī. Hā ra sóg ūri tag kar to: “nén ū tū vē, inh kókén jé tóg ke mŷ,” he mŷ sir. Sý *Cristo* ki rǎ kŷ sóg ěn tovānh kǎn mŷ sir. ⁸ Kŷ, hā vē. Inh jykre si kar tóg inh mŷ kórég nī, ūri, ti tŷ inh kókén kŷ. Nén pir hā ne há nī, hā vŷ: isŷ ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* ki kanhró nī jé, he mŷ. Hā kŷ sóg inh jykre si ěn tovānh kǎn, isŷ *Cristo* hā ki rǎ kŷ jĕn kŷ. ⁹ Kŷ sóg ti hā ki rǎ kŷ jĕ sir. Ūri sóg *Moisés* jykre ki króm tigrīn vēsŷ ūn mág han mǎn sór tū nī ha. *Jesus* ki rǎ hā tigrīn sóg tŷ ūn mág jĕ ha. Hā tigrīn Topē tóg iso: “há ti jĕ ha,” he mŷ. ¹⁰ Sŷ ti ki kanhrǎn kŷ jĕ tag hā tóg inh mŷ há nī. Ti hā vŷ ti ter kar kŷ rĭr mǎn, kŷ sóg ti mré rĭr mǎn sór mŷ gé. Hā jé sóg ti mré jagtar sór mŷ gé. Iser kŷ sóg ti ter ri ke han sór mŷ gé. ¹¹ Sŷ rĭr mǎn há tóg tī mŷr, iser kar kŷ. Hā jé sóg ti ri ke han sór tī.

Vĕnhvó kǎme

¹² Ver sóg ki kanhrǎn kǎn ja tū nī. Ver sóg tá krŷg ja tū nī. Hā ra sóg vāsān tī, sŷ komĕr hā ti ki kanhrǎn kǎn jé, ti tŷ inh ki kanhró nī ěn ri ke, isŷ tŷ *Cristo* tū jĕn kŷ.

¹³ Inh kanhkǎ', ver sóg tá krŷg ja tū nī. Hā ra sóg tag han mŷ, ha mĕ. Vĕsŷjām sóg mĭ ěkren mǎn tū nī ha. Vāsān mǎn', vāsān mǎn', he jé sóg ke mŷ ha, isŷ kejĕn tá krŷg jé. ¹⁴ Ag tŷ jagnĕ mré pétĕ ri ke han sóg tī mŷr. Jagnĕ mré ag tóg pétĕ tī, ū tóg gŷjŷ he sór tī. ěn ri ke han sóg tī. Inh gŷjŷ vŷ tŷ isŷ rĭr krŷg ja tū venh ke ti nī. Hā jé Topē tóg ěg kuprĕg, *Jesus Cristo* tigrīn.

¹⁵ Ū tŷ *Jesus* to sygsanh mŷ ag jé inh kóm han kǎn. Ū tŷ hā ra to: “hā tū vē,” hen kŷ Topē jé ti kanhrǎn. ¹⁶ Kŷ ājag tŷ ti jykre mĕg mŷ tag hā jagma mŷm nī, ājag tŷ tá junjun jé.

¹⁷ Inh kanhkǎ', inh jykre hā han kǎn nī. Kŷ ū tŷ inh jykre ri ke han mŷ ěn jykre tugnŷm nī gé, ājag tŷ ag mré hā han jé. ¹⁸ Ū ag tóg ón kŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nýtī. Hā kŷ ag tóg ti jykre kato vāsānsān mŷ, *Jesus* tŷ ěg jagfy krunh to ter mŷ ra. Ag kāmén tŷ hĕn ri ke han isóg huri, ājag mŷ. Hā ra sóg ājag mŷ ag tó mǎn ke mŷ gé sir. Inh fe kaj tóg tī, kŷ sóg fŷ mŷ sir, ag jykre to. ¹⁹ Nŷgme ki ag tóg vár ke mŷ, *inferno* ki, ha mĕ. Jĕn há tävī han sór ag tóg mŷ. Tag hā tóg ag mŷ sér tī. Nén tŷ ěg mŷ'a han tī tag hā tóg ag mŷ sér tī. ěg tŷ tag mĭ vég tī ěn hā to ag tóg jykrĕn sór tī. ²⁰ Ag jāvo ěg jamǎ vŷ kanhkǎ tá nī. Kanhkǎ tá tóg kǎtĭg ke mŷ, ěg kren han ke mŷ ti, hā vŷ: ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo*, he mŷ. Ti hā jāvānh ěg tóg nýtī. ²¹ Ti hā ne tóg ěg han mǎn ke mŷ', ti kǎtĭg kŷ'. ěg tŷ ga kri mŷn kŷ ěg tóg ver krój nýtī, ěg tŷ tŷ ěprǎ ke nýtĭn kŷ. Ti tŷ ěg mŷ ěg fár tǎg han mǎn kŷ ěg tóg ti ri ke nýtĭnh mŷ, ti mág ri ke, ti tar ri ke, ti sĭnvī ěn ri ke. Ti tar tugnĭn tóg nén kar tŷ ti krĕm ke han mǎn ke mŷ gé.

4

Paulo tŷ ěg jyvĕn

¹ Inh kanhkǎ', tŷ ājag tóg inh mŷ inh jāvy ri ke nýtī. Kŷ tóg sŷ ājag venh há tĭgtī, sŷ ājag to há nĭn kŷ. Ājag hā tugnĭn inh fe tóg mrin ke tī. Ājag hā tigrīn sóg tŷ ūn mág jĕ. Ājag to sóg hapē nī. Hā kŷ tar nýtĭm nī, ěg *Senhor* jykre to.

² Vǎhǎ sóg *Evódia* fi jyvĕn sór mŷ, *Síntique* fi ke gé, ha mĕ. “Jagnĕ mré vējykre pir hā han nī,” he sóg mŷ, ājag mŷ. “*Jesus* mré ke vŷ tŷ ājag nýtī, kŷ jagnĕ kato vāsān tŷg nī,” he sóg tī. ³ Kŷ sóg ā mŷ ke mŷ gé, vŷ. Inh mré ā tóg ěg *Senhor* rǎnhrāj han tī. Kŷ fag jyvĕn nī, fag tŷ jagnĕ to há nýtī jé. *Clemente* ag mré fag tóg Topē vĭ ti tó tī gé, vĕnh kar mŷ. Fag jĭgĭ vŷ rǎnrán kŷ nýtī, Topē *livro* ki. Hā kŷ tóg vĕnhmŷ nī, fag tŷ jagnĕ to jŷ ti.

⁴ Ëg *Senhor* mré ke vỹ tỹ ãg nỹtĩ, kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. Tag tó inh huri, hã ra sóg tó mãn ke mũ sir, ha mẽ. Mỹ sér nỹtĩm nĩ mỹr, ha mẽ.

⁵ Vẽnh kar to fe nỹtĩm nĩ. Ëg *Senhor* kãtĩg mãn ke vỹ kakó tĩ ha, ha mẽ. ⁶ Krĩ kufy nỹtĩ tũg nĩ. Nén kar tóm nĩ, Topẽ mỹ, ti mré vĩn kỹ. Kỹ ti mỹ nén kar to vĩm nĩ gé, ãjag tỹ nén ve sór mũ kar to. Kỹ ti mỹ nén kar to: “há ti nĩ,” hem nĩ gé, ãjag tỹ ti mỹ *agradecer* hen kỹ. ⁷ Kỹ Topẽ vỹ ãjag krĩ tỹ kuprã' henh ke mũ. Ëg tỹ nén kar to jykrén há ra ãg tóg vėsóg ki ãg krĩ kuprãg ki kagtĩg nỹtĩ. Ti hã ne ãg fe tỹ há' he tĩ. Ti hã ne ãg krĩ kuprãg tĩ'. Kỹ tóg kuprã pẽ nĩgtĩ sir, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

⁸ Inh kanhkã', vãhã sóg ãjag mỹ nén ù tó sór mũ gé. Nén ù há hã to jykrén nĩ, hã vỹ: “ki hã tó,” he mũ. Ëg tỹ nén ù to: “há ti nĩ,” he ãn hã to jykrén nĩ. Vẽjykre kuryj hã to jykrén nĩ, nén ù jãnhkri hã to jykrén nĩ. Nén ù sĩnvĩ kar to jykrén nĩ gé, ki hã ke kar to. Tag kar to ãg tóg: “sér ti tĩ,” he tĩ. Hã kỹ to jykrén mág han nĩ. ⁹ ãjag kanhrãn mág sóg huri, sỹ ãjag mỹ ti jykre kãmén kỹ. Kỹ ãjag tóg inh jykre tugnỹm ja nĩ gé. Kỹ isỹ nén han mũ ãn hã han nĩ. Kỹ ù tỹ ãg krĩ kuprãg mũ ãn hã vỹ ãjag tar han ke mũ, Topẽ ti.

Paulo tỹ ag mỹ vĩ há han

¹⁰ Ha vé, inh fe tóg mrin ke mũ, ãjag tỹ inh mỹ nén ù jẽnẽn kỹ. Kỹ sóg to Topẽ mré vĩ há han', vĩ há han' he mũ. Inh mĩ ãjag tóg ãkrég mũgtĩ. Vãsỹ ãjag tỹ inh mỹ ne jẽnẽn ke tóg tũ tĩ. Hã kỹ ãjag tóg inh mỹ nén ù jẽnẽn ja tũ nĩgtĩ. ¹¹ Hã ra sóg ãjag mỹ isỹ nén ve sór mũ ãn ti tó ja tũ nĩ. Sỹ nén vég mũ kar vỹ inh mỹ há nĩ. ¹² Isỹ nén ù vég tũ ra tóg inh mỹ há nĩgtĩ gé. Isỹ nén ù e ven kỹ tóg inh mỹ há nĩgtĩ gé. Nén kar tag ve sóg huri. Kejẽn sóg tógá nĩgtĩ. Kejẽn sóg kókĩr nĩgtĩ. Kejẽn sóg nén ù kar vég tĩ. Kejẽn sóg nén ù vég tũ nĩgtĩ. ¹³ Nén kar to sóg tar nĩ, ãg *Senhor* tỹ isar han kỹ.

¹⁴ Hã ra tóg há nĩ, ãjag tỹ inh jagãgtãn kỹ, ãjag tỹ inh jagtar nĩ tag to jykrén kỹ. ¹⁵ Vãsỹ ãjag tóg inh mỹ nén ù nĩm ja nĩgtĩ gé, isỹ ãjag mỹ *Jesus* kãmén ven kỹ. Sỹ ga tỹ *Macedônia* ki kutẽ kỹ ãjag hã tóg inh mỹ nén ù jẽnẽn ja nĩgtĩ, ãjag pir mỹ, ãjag, hã vỹ: *Filipos* tá ke ag, he mũ. ù pijẽ ãjag mré isỹ nén vég mũ to jykrén ja nĩgtĩ'. ãjag pir mỹ ãjag tóg inh mré to jykrén inhhã. Tag ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ¹⁶ Isỹ ãmã tỹ *Tessalônica* tá nĩn kỹ ãjag tóg inh mỹ nén ù jẽnẽn mãn ja nĩgtĩ gé. Kar kỹ ãjag tóg ù jẽnẽn mãn', ù jẽnẽn mãn' he ja nĩgtĩ gé, ãjag tỹ inh ki rĩr há han jé. ¹⁷ Hã ra sóg isỹ jãnkamy venh ke ãn to jykrén sór tũ nĩgtĩ. ãjag tũ mág nỹtĩ kỹ tóg inh mỹ há tĩ. ¹⁸ Nén kar vỹ inh ki junjun há han. Sỹ nén ve sór mũ ãn ve kãn inh huri. *Epafrodito* vỹ inh mỹ vin kãn. Topẽ mỹ nĩm ja vỹ, ãjag tỹ inh mỹ nén nĩm ja ti. Kỹ tóg ti mỹ sér tĩ sir. Ti mỹ tóg ãjag tỹ ti mỹ nén ger há pũn ãn kãfór nĩ sir. ¹⁹ Ëg jóg tỹ Topẽ vỹ ãjag mỹ nĩm kãn ke mũ, ãjag tỹ nén ve sór mũ ãn ti. Ti hã ne tóg nén kar tỹ tũ nĩ', kanhkã tá nĩ ãn ti'. Hã kỹ tóg ãjag mỹ nén kar nĩm ke mũ, *Jesus Cristo* tugrĩn. ²⁰ Ëg kar jé ãg jóg tỹ Topẽ to: “tỹ ti ùn mág nĩ, tỹ ti ùn tar nĩ,” hé. Kỹ ãg tỹ ti mỹ vĩ há han vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vỹ.

Paulo tỹ ag mĩ ãkrén

²¹ ù tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag mĩ sóg ãkrég tĩ. Ëg kanhkã tỹ tag ki inh mré nỹtĩ ag vỹ ãjag mĩ ãkrég tĩ gé. ²² Kar kỹ tag mĩ ù tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ ãjag mĩ ãkrég tĩ gé, pã'i tỹ *imperador* ãn mág krẽm nỹtĩ ag kar ke gé.

²³ Ëg pã'i tỹ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han. Hã vỹ.

PAULO TÛY CARTA HAN: COLOSSOS TÁ KE AG MÛY CARTA

¹ Paulo tÛy rá vë. Topë vÛy inh fëg, sÛy tÛy *Jesus Cristo apóstolo* jë jé. Hã kÛy sóg ãjag mÛy carta tag rán mÛ. KÛy ãg régre tÛy *Timóteo* vÛy inh mré rán mÛ gé. ² Ëg tÛy ãmã tÛy *Colossos* tá Topë tÛ ag mÛ rán há vë, ãg kanhkã ag mÛ, ù tÛy *Cristo* ki ge tovãnh tÛ ag mÛ. Ëg jóg tÛy Topë jé ãjag tar han, ti jé ãjag krÛ kuprãg.

Topë kuprÛg tÛy ãg tar han

³ Ëg *Senhor* tÛy *Jesus Cristo* panh mÛ sóg vÛ há han tÛ, ãjag to, kurã kar ki, sÛy Topë mré vëmén kÛy. ⁴ ãjag tÛy *Jesus Cristo* ki ge tag mÛ inh. KÛy ãjag tóg nÛji jagnë to há tãvÛ nÛtÛ gé, Topë ki ge kÛy nÛtÛ kar ag to ke gé. ⁵ Topë tÛy kanhkã tá ãg mÛ nén ù ven ke mÛ ãn há to jykrén ãjag tóg tÛ nÛji. Ti tÛy ãg mÛ nén ù ven ke mÛ mÛ ãjag tóg huri, ãjag tÛy *Cristo* kãme sér ãn mÛ kÛy. ⁶ Ga kar mÛ tóg tÛ ha, vënh vÛ há tag. Hã kÛy tóg ãjag ki jun ja nÛ gé. Vënh vÛ há tag tóg Topë mÛ ãkré kanë ri ke nÛ, vënh kar tÛy ti ki ge kÛy. Hã kÛy ãjag tóg ti ki ge gé, ãjag tÛy ti vÛ mÛ vën kÛy. ãn kã ãjag tóg Topë tÛy ãg jagãgtãn ki kanhrãn ja nÛ. KÛy ãjag tóg ki kanhró nÛtÛ ha. ⁷ Û tÛy ãjag mÛ tó vén mÛ vÛ tÛy *Epafras* nÛ. Jagnë to há tãvÛ ãg nÛtÛ, *Epafras* mré. Inh mré tóg *Cristo* rãnhãj han tÛgtÛ. ãjag ki rÛr há han tóg tÛ, ãjag mÛ ti vÛ kãmén kÛy. To krónh ke tÛ ti nÛgtÛ. ⁸ Ti há vÛ inh mÛ ãjag tÛy ãg to há nÛtÛ tag tó, Topë kuprÛg tÛy ãjag tÛy ãg to há nÛtÛ han mÛ ãn ti.

⁹ *Epafras* vÛ mÛ kÛy sóg ãjag to Topë mré vëmén tÛ sir. Ti mÛ sóg to vÛ tÛ, ãjag tÛy ti tÛy ãjag ki nén ve sór mÛ ãn ki kanhrãn kãn jé, ti tÛy ãjag mÛ krÛ há nÛm jé, ti tÛy ti kuprÛg tÛy ãjag kanhrãn jé. ¹⁰ KÛy ãjag tóg ãg mré ãg *Senhor* jykre ki króm ke ki kanhró nÛtÛnh mÛ gé, ãjag jykre tÛy ti mÛ há nÛn jé. Ëg tÛy vÛjyre há han kÛy ãg tóg ti mÛ ãkré kanë há ãn ri ke han tÛ. ãjag tÛy tag han kÛy tóg

há tÛ. KÛy ãjag tóg Topë ki kanhrãn há han ke mÛ gé sir. ¹¹ KÛy ãjag tóg tÛy ãn tar nÛtÛnh mÛ gé sir. Ti há ne ãjag tar han tÛ, ti tar nÛn kÛy. KÛy ãjag tóg ti to krónh ke tÛ nÛgtÛ. Vënh kar to ãjag fe nÛtÛnh mÛ. ¹² KÛy tóg ãjag mÛ sér tÛnh mÛ gé. KÛy ãjag tóg ãg jóg mÛ vÛ há han ke mÛ. Ti há ne ãjag tÛy há' he mÛ', ãjag tÛy kanhkã ve jé. Ti tÛy ãg krÛn kÛy ãg tóg kurã krÛg ja tÛ ãn venh ke mÛ. KÛy ãjag tóg venh ke mÛ gé, ãg mré. ¹³ Ëg kygva tóg huri, há kÛy ãg tóg tÛy kutÛ tãn ag mré ke tÛ nÛtÛ ha. Topë kósin mré ke vÛ tÛy ãg nÛtÛ, ùri, Topë tÛy ù to: inh fe, he mÛ ãn mré. ¹⁴ Ti há ne ãg kren han mÛ'. Ti há tÛgrÛn Topë tóg ãg mÛ vënh pãte fón mÛ, ãg tÛy ti vÛ mranh ja ti.

Jesus tÛgrÛn nén kar tóg vënh ven

¹⁵ Topë ri ke pë ti nÛ, ti kósin ti. Ëg pijé Topë vëg tÛ'. Ëg tÛy ti kósin ve kÛy ãg tóg Topë ki kanhró nÛtÛ. Ti panh kósin ve vÛ tÛy ti nÛ. Topë tÛy nén ù kar hynhan kÛy tóg ti panh mré nÛ nÛ. ¹⁶ Ti kósin tÛgrÛn tóg nén ù kar hynhan ja nÛgtÛ gé. Kanhkã tá ke ãn hynhan kãn ja ti nÛgtÛ, ga kri ke kar ke gé, ãg tÛy nén vëg tÛ kar, ãg tÛy nén ve vãnh kar ke gé. Pã'i kar hynhan ja ti nÛgtÛ gé, ãn tar ag, ãn mág ag, ãn kãsir ag mré há. KÛy tóg ti há mÛ hynhan kãn ja nÛ, nén ù kar ti. ¹⁷ Nén kar tÛy vënh ven tÛg ki tóg kã nÛ nÛ, *Cristo* ti. Ti tÛgrÛn nén kar tóg vãhã vënh ven kãn. ¹⁸ Ti ki ge kÛy nÛtÛ kar ag krÛ ri ke ti nÛ, kÛy ãg tóg ti há ri ke nÛtÛ. Ûn ve vÛ tÛy ti nÛ. KÛy tóg rÛr mãn gé, ti ter kar kÛy, ãg rÛr mãn ken jo. Nén ù kar kri ke vÛ tÛy ti nÛ. ¹⁹ Topë mÛ tóg sér tÛ, ti kósin tÛy ti ri ke pë nÛn kÛy, ti tÛy tÛy ti ve há pë nÛn kÛy. ²⁰ KÛy tóg ti ter tÛgrÛn vënh kar to há nÛ ha, *Jesus* tÛy krunch to sa tÛgrÛn. Ti kyvënh jamënh kÛy tóg ãg to jÛ tÛ nÛ ha, ù tÛy ga kri mÛ ag to, kanhkã tãn ag to ke gé, Topë ti.

²¹ Hã kÛy tóg ãjag to há nÛ ha ke gé. Vãsy ãjag tóg vÛjyre kórég há han ja nÛgtÛ, há kÛy ãjag tóg Topë kato vãsãnsãn ja nÛgtÛ. ²² Hã ra ti kósin tóg ãg ri ke mur ja nÛ. KÛy tóg ãg jagfy ter ja nÛ. Hã kÛy Topë tóg ãjag to há nÛ ha, ãjag tÛy tÛy ti tÛ nÛtÛ jé, ãjag tÛy hapë nÛtÛ

je. ²³ Hã ky ti ki ge tovãnh tũg nĩ. Tar nỹtĩm nĩ, ti to krónh ke tũg nĩ. Ājag tỹ *Jesus* kãme sér ên mẽ ky ājag tóg Topẽ tỹ êg mỹ nén ù vin ke mũ ên kãme mẽ ja nĩgtĩ gé. Ga kri mũ kar ag vỹ mẽg mũ ha, *Jesus* kãme sér ên. Inh rãnrãj hã vễ, sỹ ag mỹ tónh ke ti, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ.

Paulo tỹ vễsỹrénh mág ja

²⁴ Ājag jagfy sóg vễsỹrénh mũ. Hã ra tóg inh mỹ sér tĩ. *Cristo* vỹ vễsỹrénh mág, êg tỹ ti ki ge je. Ky êg tóg ti vễsỹrénh ên ri ke han ke mũ gé, ù tỹ hên ri ke ag tỹ êg tugrĩn ti vĩ ki króm sór je. ²⁵ Topẽ ne inh mỹ: “ha vễnh kar mỹ inh vĩ ti tóg,” he ja nĩgtĩ, sỹ ti rãnrãj ki rĩr je, sỹ ājag mỹ tóg je gé, ti vĩ ti. Ti tỹ ājag mỹ vễnh vĩ jẽnễ vễ. ²⁶ Topẽ tóg vãsỹ ti tỹ nén han ke to jykrén ja nĩgtĩ. Ti tỹ nén ù kar hynhan tũg ki tóg to jykrén ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ên kã ù mỹ tóg ja tũ nĩ ver. Vãhã tóg ù tỹ ti ki ge mũ ên ag mỹ tóg mũ. ²⁷ Êg hã mỹ tóg tóg mũ ha, ti tỹ *povo* kar mỹ nén ù há tãvĩ vin sór mũ ti. Hã ky tóg to hã ù mỹ tóg jã tũ nĩ ver, ti tỹ êg hã mỹ tóg sór ky. Ti tỹ êg mỹ nén vin ken hã vễ, ha mẽ: *Cristo* vỹ ājag kã ki emã nĩ ha, hã ky ājag tóg êg tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ên ti venh ke mũ gé sir, êg mré, ù tỹ ti ki ge ky nỹtĩ ag.

²⁸ *Cristo* jykre tag hã tóg inh tĩ, vễnh kar mỹ. Vễnh kar kanhrãn há han sóg tĩ, Topẽ tỹ inh mỹ krĩ há nĩm ja tugrĩn. Ky sóg vễnh kar jyvên tĩ gé, ag tỹ ti ki ge há han je, ag tỹ kygnễ sór tũ nĩ je. Ky ag tóg hapễ nỹtĩnh mũ, ag tỹ *Cristo* ki ge ky. ²⁹ Hã to sóg vãsãn tĩ, ky sóg to ron tĩ gé. Ti hã ne isar han tĩ, ti tar nĩn ky.

2

¹ Ha vé, ājag jagfy sóg vễnh rãnrãj mág pẽ to vãsãn tĩ, *Laodicéia* tá ke ag jagfy ke gé, ù tỹ inh ve ja tũ ag jagfy ke gé. ² “Ag tỹ inh vãsãn tag mẽ ky ag hỹn tóg nén ù kamẽg ke tũ nĩ. Ky ag hỹn jagnễ to há kar nỹtĩnh mũ,” he sóg tĩ. Inh mỹ tóg ājag tỹ tag ki kanhrãn kãn há tĩ. Topẽ tỹ nén to jykrén jan hã vỹ tỹ *Cristo* nĩ. ³ Êg tỹ ti ki kanhrãn ky êg

tóg Topẽ ki kanhró nỹtĩnh ke mũ gé. Ti pãte êg tóg vễnh vĩ sér ù ve mãn ke tũ nĩ. Ti hã tugrĩn êg tóg Topẽ ki kanhrãn ky nỹtĩ.

⁴ Tag kãmén sóg mũ, ājag mỹ, ù tỹ ājag krĩn kónãn tũ nĩ je. ù tỹ ājag krĩn kónãn sór mũ vĩ tóg há nĩ ve nĩ. Hã ra tóg tỹ hã tũ nĩ. ⁵ Ājag vếg tũ sóg nĩ. Hã ra sóg ājag ki êkrég tĩ, ky tóg sỹ ājag ve ên ri ke nĩ. Inh mỹ tóg sér tĩ, ājag tỹ *Cristo* ki ge tovãnh tũ nĩn ky, ājag tỹ ti to tar tãvĩ nỹtĩn ky.

Cristo jykre

⁶ Ha vé, *Jesus Cristo* ki ge ky ājag nỹtĩ, êg *Senhor* ki. Ky ti jykre hã han nĩ. ⁷ Ti hã vỹ êg mỹ ga ri ke nĩ. Ti ki jãre han nĩ, ka jãre ên ri ke. Ti ki ge tovãnh tũg nĩ. Tag hã mẽ ājag, ājag tỹ ti vĩ mẽ vén ky. Ky to tar nỹtĩm nĩ, Topẽ mỹ vễnh vĩ há tóg ky.

⁸ Ha vé, vễso jykrén. Inh mỹ tóg ù tỹ ón ky ājag krĩn kónãn sór ha mẽ tĩ. ù tóg krĩg tân tóg tĩ. ù tóg nén ù tân tóg tĩ gé. Ky ù tóg êprã ke jykre tóg tĩ gé. *Cristo* jykre tũ vễ, êprã ke jykre kar ti. Hã ky ù tỹ ājag mỹ tag tóg sór mũ ag vĩ jẽnễ tũg nĩ. ⁹⁻¹⁰ *Cristo* vỹ tỹ nén ù kar kri ke nĩ. Pã'i kar kri ke vỹ tỹ ti nĩ. Ti fãr vỹ êg ri ke ja nĩgtĩ, ti tỹ ga kri tĩ mũn kã. Hã ra tóg tỹ Topẽ jẽ nĩ, ti fãr kã kã. Topẽ pẽ hã vễ sir. Ky ājag tóg ājag tỹ ti ki ge ky há tãvĩ nỹtĩ gé sir.

¹¹ Ky, êg tỹ êg gré fãr junun kym mũ vỹ ge nĩ, ha mẽ. *Judeu* ag tóg ag fãr kym ja nĩgtĩ, vễnh kar tỹ ag tỹ Topẽ jykre hã han mũ ên ki kanhró nỹtĩ je. ùri êg tóg êg jykre pãno tovãnh mũ, vễnh kar tỹ êg tỹ Topẽ jykre han mũ ki kanhró nỹtĩ je. Ky êg tóg êg tỹ nén ù to én mũ ên han mãn ke tũ nĩ. Êg tỹ *Cristo* mỹ vễnh fẽg to ken hã vễ. ¹² Ti mré ter ri ke han ky êg tóg vễnh kej kã kã nỹ ri ke han mũ gé. Vễnh kype to ken hã vễ, *batismo* to ken hã vễ. Ky êg tóg ti mré rĩr mãn ri ke han mũ gé sir, êg tỹ goj kã tá kãkutẽ ky. Topẽ vỹ *Cristo* rĩn mãn, ti ter ky. Êg tỹ ti ki ge ky tóg êg rĩn mãn mũ gé sir. ¹³ Vãsỹ ājag tóg vễser ri ke ja nỹtĩgtĩ, ājag tỹ ti vĩ mranh tugrĩn. Hã ra *Cristo* tóg ājag rĩn

mãn ja nĩgtĩ, Topẽ mré hã. Ājag mĩ tóg hur vėnh pãte fón, ājag tỹ vėjykre kórég han ja ěn ti tỹ. ¹⁴ Ęg név rá ěn tỹ tóg tũ' hé huri, ěg mĩ. Rán kỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ, hã vỹ: ěg tỹ ti vĩ mranh, he mũ. Tag to tóg ěg to jũ ja nĩ vė. Hã ra *Cristo* tóg tỹ tũ' hé. Krunh to tóg ti sa, ěg név ti. Kỹ tóg tỹ tũ' hé. Kajãm kãn tóg huri. ¹⁵ Kỹ tóg Japo pã'i kar ag tỹ tũ' he ja nĩgtĩ gé, ũn tar ja ěn ag tỹ. Krunh to sa kỹ tóg ag tar tỹ tũ' hé, ũ tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ěn ag tỹ. Kỹ ěg kar tóg ag venh ke mũ. Kỹ ěg tóg ag to é henh ke mũ sir. *Cristo* tóg ag pan kar kỹ ag tařin tĩg kãn ke mũ, nũgme ki ag vãm jé. Tag ve jé ěg tóg ke mũ.

¹⁶ Kỹ ũ tỹ vėjėn há to ājag mĩ: “ã tỹ tag kon kỹ Topẽ tóg ã to jũnh mũ,” hen kỹ hã ra kri nĩm tũg nĩ. Kurã kórég tó sór ag tóg tĩ gé, fėnhta kar, kysã sa tãg ke gé, vėnh kãn ke kurã ke gé. ¹⁷ Vãsỹ ke ja vė, vėjykre tag. *Cristo* kãtĩg ke jo ke ja vė. *Cristo* kãtĩg kỹ ěg tóg vėjykre tãg vėg nỹtĩ ha. ¹⁸ ũ tóg ājag mĩ Topẽ tỹ jėnė jafã ag tó sór mũ gé. “Topẽ tỹ jėnė jafã vėg sóg tĩ. Kỹ sóg ag hã mĩ jãn sór tĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg tag hã to tỹ ũn mág nỹtĩ sór mũ. Ājag kãfór nỹtĩ sór ag tóg mũ. ¹⁹ Ag pijé *Cristo* jykre han sór mũ'. *Cristo* jykre hã tóg ti pir mĩ tar nĩ. Ęg krĩ ri ke ti nĩ, *Cristo* ti. Kỹ ěg tóg ti há ri ke nỹtĩ, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ ěg tóg *Cristo* jykre han ke mũ, ti tỹ ěg krĩ ri ke nĩn kỹ. Hã ra ag tóg tag han sór tũ nĩ, ũ tỹ ājag krĩn kónãn tĩ ag.

Jesus mré ěg rĩnrĩr nỹtĩnh

²⁰ Hã kỹ ājag tóg *Cristo* mré ter ri ke han. Krĩg tãn kórég ag pijé ājag tỹ hė ri ke mãn mũ ha', nén ũ ũ kar tãn kórég ag ke gé. Ājag pijé tỹ ag mré ke nỹtĩ'. Ājag tỹ ne jé ag tỹ ājag mĩ vĩ jėmė sór nė, ag tỹ ón kỹ vėjėn há to: ²¹ “tag vóg tũg nĩ, Topẽ mĩn kórég nĩ. Tag ko tũg nĩ, ěn vóg tũg nĩ,” hen kỹ? Ag vĩ tag jėmė tũg nĩ. ²² Ęprã ke ag jykre vė, tag ti. Tag mĩ ke vė, ěg tỹ nén ũ vóg mũ ti. Tũg kãn jé tóg ke mũ, kejėn. Hã kỹ ěg tóg Topẽ vĩ hã jėmėg tĩ. ²³ Ag jykre vỹ há nĩ ve nĩ. Krĩ há nỹtĩ ve ag nĩ.

Kanhkã tãn to ag há nỹtĩ, ag to ag jãn tĩ. Tag hã to jykren kỹ ag tóg vėsỹ ũn mág han sór mũ, jãvo. Ag tỹ nén to ěn mũ ěn han ag tóg tĩ. Hã kỹ ag vĩ jėmė sór tũg nĩ.

3

¹ Ha vé, *Cristo* mré ājag tóg rĩnrĩr mãn. Hã kỹ ti jykre hã han sórm nĩ. Kanhkã tá tóg nĩ nĩ, Topẽ pėgja tá. Kỹ ti hã mĩ ěkren nĩ, ājag tỹ ti mré tá junjun jé. ² ũ tỹ kynhmỹ nĩ ěn jykre hã han sórm nĩ. Ęprã vėjykre to jykren tũg nĩ. ³ Ter jé ěg tóg ke mũ, ěg fár tag ti. Hã ra ěg tóg *Cristo* mré Topẽ ki vėnh pėju ri ke han. Ti tỹ ěg jy nĩgãn to ken hã vė, ěg ter pė han tũ nĩ jé, ěg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩ jé. ⁴ Kejėn tóg vėnh ven ke mũ, *Cristo* ti, ěg rĩnrĩr han mũ ti. Kỹ vėnh kar tóg venh ke mũ, ěg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩ ti, ěg tỹ tỹ ũn mág nỹtĩ ti.

Ęg jykre pãno

⁵ Ājag jykre pãno tovãnh nĩ. Ājag tỹ nén to ěn mũ ěn mĩ vėnh nenh nĩ. Ęg jykre pãno hã vė, ha mē: ěg prũ tũ mré nỹ, ěg mén tũ mré nỹ, nén vėnh mĩ kar han, Topẽ tỹ nén ũ to: “han tũg nĩ,” he mũ ra to ěn mũ, ěg tỹ nén e hã tỹ vãsãn mē. Vėnh kãgrã to jãn ěn ri ke ti nĩ, ěg tỹ ěg tỹ nén e hã tỹ vãsãn sór kỹ. ⁶ Tag tugrĩn Topẽ tóg ěg to jũ mũ. Ti vĩ mranh hã vė. ⁷ Tag han ja ājag tóg nĩgtĩ, vãsỹ, ājag tỹ vėjykre kórég tag mĩ mũn kỹ. ⁸ Hã kỹ tovãnh kãn.

Fe gỹv mē han tũg nĩ. Jagnė to krĩ rỹ han tũg nĩ. ũ to jykren kónãn tũg nĩ. ũ mĩ vĩ kónãn tũg nĩ. ũ to vĩ kónãn tũg nĩ gé. ⁹ Jagnė mĩ ón tũg nĩ gé. Ājag jykre pãno ěn tovãnh kãn nĩ. Kỹ tóg ěg tỹ ěg kur kórég fón ri ke nĩ. ¹⁰ Kỹ vėjykre tãg hã han kãn nĩ gé. Kỹ tóg ěg tỹ kur tãg tu ri ke nĩ. Ęg tỹ tóg ũ tãg han sór mũ, Topẽ ti, ěg tỹ tỹ ti kãnhvėg ri ke nỹtĩ jé, ěg tỹ ti ki kanhrãn pė han jé. ¹¹ Kỹ ěg tóg tỹ ũn pir nỹtĩ ha, fóg ag, *Judeu* ag, kanhgág ag, *patrão* krēm ke ag, ag *patrão* mré hã. Ęg tỹ *Cristo* ki ge kỹ ěg tóg tỹ ũn pir nỹtĩ. Kỹ *Cristo* hã vỹ tỹ ěg kar kri ke nĩ.

12 Topě vỹ ājag kuprēg, ājag tỹ tỹ ti tũ nýtĩ jé, ti tỹ ājag to há tãvĩ nĩn kỹ. Kỹ ti jykre hã han nĩ. Jagně jagãgtãn nĩ. Jagně mỹ vĩ há han nĩ. Vēsỹ ũn mág han sór tũg nĩ. Komēr hã vĩm nĩ. Jagně to fe nýtĩm nĩ. 13 Jagně to jũ tũg nĩ. Jagně mỹ vėnh pãte fón nĩ, ũ tỹ ājag mỹ vĩ kónãn kỹ. Ěg *Senhor* vỹ ěg mỹ vėnh pãte fón tĩ gé. Kỹ jagně mỹ vėnh pãte fón nĩ, ti ri kén. 14 Ājag tỹ jagně fe ri ke nýtĩn kỹ tóg há tĩ. Kỹ ājag tóg vėjykre pir han ke mũ. 15 *Cristo* jé ājag krĩ kuprãg. Kỹ ājag tóg krĩ kãnhvy nýtĩnh mũ ha. Ěg krĩ kuprã nĩn kỹ ěg tóg jatun mỹ jagně mré nýtĩnh mũ, ěg tỹ *Cristo* há ri ke nýtĩ jé. Hã jé tóg ěg jé prēr, Topě ti. Kỹ ti mỹ tag to vĩ há han nĩ. 16 *Cristo* vĩ hã tỹ jagně mỹ tóm nĩ, hã ki kanhrãn sórm nĩ. Tag tỹ jagně jyvėn nĩ, tag hã to krĩ há han nĩ. Ti mỹ jãn nĩ. Ti jé hã tóm nĩ, ti kuprĩg tỹ ājag mỹ nén tó mũ ti. Ti hã mỹ vĩ há han nĩ. Ti mỹ: “inh mỹ tóg há tĩ, ã tỹ inh mỹ nén han mũ ti,” hem nĩ. 17 Ājag tỹ nén ũ han ken kỹ ěg *Senhor* mré vēmén kar kỹ han nĩ. Kỹ ājag tỹ nén ũ tó sór kỹ ti hã mỹ tó vén nĩ gé. Ěg *Senhor* tỹ *Jesus* jykre hã han jé ěg tóg ke mũ. Kỹ ěg tóg ti hã tugrĩn ěg jóg tỹ Topě mỹ vėnh vĩ há tónh ke mũ gé sir.

Ěg jykre tãg

18 Kỹ sóg ũn mén nýtĩ fag mỹ: “ājag mén jykre mĩ mũm nĩ. Ěg *Senhor* jykre hã vė,” he mũ.

19 Ājag mén mỹ sóg: “ājag prũ to há tãvĩ nýtĩm nĩ. Jagně jykre mĩ mũm nĩ. Fag mỹ vĩ tar han tũg nĩ,” he mũ.

20 Kỹ sóg ājag krě mỹ: “ājag han mũ fag vĩ jēmēm nĩ. Ěg *Senhor* vỹ tag ve sór mũ, ājag ki,” he mũ.

21 Kỹ sóg ũn sanh ag mỹ: “ājag krě mỹ vĩ tar pė han tũg nĩ, ag tỹ ājag to jũ tũ nĩ jé,” he mũ gé. Krónh ke jé ag tóg ke mũ, ājag tỹ ag mỹ vĩ tar pė han kỹ.

22 Ājag kã mĩ ũ tóg *patrão* mỹ rãnrãj tĩ, fagrĩnh mỹ. Ājag mỹ sóg: “ājag *patrão* vĩ ki hã han nĩ,” he mũ. ũ tóg kejėn ti *patrão* tỹ ti mỹ vĩ há han hã jé ti tũ ki rĩr tĩ, ón kỹ. Tag han tũg nĩ. Ti

tũ ki rĩr hapě han nĩ, ājag tỹ ěg *Senhor* kaměg kỹ. Vėjykre pir hã han nĩ, ājag *patrão* mỹ. 23 Ti rãnrãj ki rĩr kỹ mỹ sér nýtĩm nĩ. Ājag tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* rãnrãj han ri ke ti nĩ. 24 Ěg *Senhor* vỹ ājag mỹ ājag rãnrãj kajãm ke mũ, ājag tỹ ti tũ kar ag mré tá junjun kỹ. Tá ti vin han kỹ nýtĩ, ti tỹ ājag mỹ nén vin ke mũ ěn ti. Ājag *patrão* pė vỹ tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* nĩ. Ti hã mỹ ājag tóg rãnrãj tĩ. 25 ũ tỹ vėjykre pãno han mũ ěn vóg kónãn jé tóg ke mũ, Topě ti, ag tỹ tỹ ũn mág nýtĩ hã ra. Topě mỹ ěg tóg jagně ri ke kar nýtĩ, tag ki ũn mág ag mré ũn kãsir ag. Vėnh kar vóg kónãn jé tóg ke mũ, vėjykre pãno to, Topě ti.

4

1 Ājag kã mĩ ũ vỹ tỹ *patrão* nýtĩ, kỹ sóg *patrão* hã jyvėn sór mũ ha. Ājag *camarada* ag vỹ ājag rãnrãj han tĩ. Kỹ ag ki rĩr há han nĩ. *Patrão* ũ vỹ tỹ ājag krĩg mỹ ke nĩ, hã vỹ: ěg *Senhor*, he mũ, kanhkã tá nĩ ti.

Paulo tỹ ěg jyvėn

2 Topě mré vēmén tovãnh tũg nĩ. Ti mỹ: “inh mỹ tóg há tĩ,” hem nĩ gé. Ti mré vēmén to krónh ke tũg nĩ. 3 Kỹ ti mré iso vēmén nĩ gé. Topě vĩ tó sóg tĩ. Kỹ ti mỹ to vĩm nĩ, ag tỹ inh vĩ mẽ há han jé, sỹ ag mỹ *Cristo* kãmén kỹ, sỹ ag mỹ Topě tỹ nén han sór mũ ěn kãmén kỹ. Tag tugrĩn sóg se kỹ jě. 4 Hã ra sóg tó há han sór mũ, Topě tỹ inh mỹ vėnh rãnrãj tag nĩm kỹ. Hã jé iso ti mré vēmén nĩ.

5 ũ tỹ ěg jãvo *Jesus* ki ge tũ ag mỹ vĩ há han nĩ. Kurã kren tũg sórm nĩ.

6 Nén ũ há tỹ vēmén nĩ, vėnh kar mỹ sér tĩ jé, ag tỹ ājag vĩ mėn kỹ. Kỹ ājag tóg vėnh kar mỹ kãmén há han ki kanhró nýtĩnh mũ.

Paulo tỹ ag mĩ ěkrén

7 Sỹ ājag mỹ *Tiquico* jėnė vė, ti tỹ ājag mỹ isỹ nén ũ vėg mũ kãmén kãn jé, isỹ nén ũ han mũ ti ke gé. Ěg régre vė. Ěg to há tãvĩ ti nĩ. Ěg *Senhor* rãnrãj han to ti krónh ke tũ nĩgtĩ. 8 Ti hã vỹ sỹ nén vėg mũ tó kãn ke mũ. Hã jé sóg ti jėnėg mũ, ti tỹ ājag fe tỹ mrin ke jé. 9 Ti mré

sóg ãjag mré ke tỹ *Onésimo* jẽnẽg mũ gé. Ëg régre vë gé. Ëg to há ti nĩgtĩ gé. Topẽ ki rã to krónh ke tũ ti nĩgtĩ. Ag hã ne ãjag mũ tónh ke mũ', ãg tỹ tag ki nén ù vëg mũ ti.

¹⁰ *Aristarco* vỹ inh mré se kỹ jẽ gé. ãjag mũ tóg ãkrég tĩ. *Marcos* vỹ ãjag mũ ãkrég tĩ gé, *Barnabé* kanhkã ên ti. *Marcos* to sóg ãjag mũ vënh vĩ jẽnẽ huri, ãjag tỹ ti mũ: “ha kãrã,” he jé, ti tỹ kejẽn ãjag tá jun kỹ. ¹¹ *Josué* vỹ ãjag mũ ãkrég tĩ gé, ag tỹ ù to: *Justo*, he mũ tag ti. *Judeu* ag vë, *Aristarco* mré *Marcos* ti, kar *Josué* ti. Inh mré ag tóg rãnrãj tĩ, Topẽ vĩ ki. Ag jãvo *Judeu* ù ag vỹ inh mré rãnrãj jãvãnh nỹtĩ gé.

¹² *Epafras* vỹ ãjag mũ ãkrég tĩ gé, ãjag mré ke tag ti. *Jesus Cristo* rãnrãj han kỹ tóg jẽ nĩ. ãjag to tóg Topẽ mré vëmén tĩ. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ, ãjag tỹ kygnẽg tũ nĩn jé, ãjag tỹ Topẽ tỹ ãg ki nén ve sór mũ ên hã han sór jé, ãjag tỹ tag hã to tar nỹtĩ jé. ¹³ ãjag hã ki tóg ãkrég tĩ, tag vëg sóg tĩ. Kỹ tóg *Laodicéia* tá ke ag mũ ãkrég tĩ gé, *Hierápolis* tá ke ag mũ ke gé. ¹⁴ *Lucas* vỹ ãjag mũ ãkrég tĩ gé, *médico* ên ti, ù tỹ ãg to há tãvĩ ên ti, kar kỹ *Demas* ti ke gé.

¹⁵ *Laodicéia* tá ãg régre ag mũ tóm nĩ, sỹ ag mũ ãkrég mũ ti. *Ninfa* fi mũ sóg ãkrég tĩ gé, fi ãn tá vënh mãn jafã ên ki. ¹⁶ ãjag tỹ vënh rán tag to ke kar kỹ *Laodicéia* tá Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag mũ jẽnẽm nĩ. Kỹ tá ke ag tũ to kem nĩ gé, vënh kato, sỹ ag mũ *carta* jẽnẽg mũ ti. ¹⁷ Kỹ *Arquipo* mũ: “ãg *Senhor* tỹ ã mũ nén ù tó mũ ên han nĩ. To krónh ke tũg nĩ,” hem nĩ.

¹⁸ Vãhã sóg vësóg ki ãjag mũ rán ke mũ ha', inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Isỹ se kỹ jẽ tag kã jatu' he tũg nĩ. Topẽ jé ãjag tar han tĩ. Hã vë.

PAULO TÏ CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÏ CARTA VE

¹ Paulo tÏ rá vë. IsÏ ãmã tÏ *Tessalônica* tá ke ag mÏ rán hã vë. Topë vÏ mẽ jé ãjag tóg tá vënh mãn tÏ. Topë tÏ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ, ãg jóg mág ti. Ëg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* tÏ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ gé. SÏ ãjag mÏ vënh rá jënë vë, kÏ *Silas* mré *Timóteo* vÏ inh mré jënëg mÏ gé. Topë mÏ sóg to vÏ tÏ, ti tÏ ãjag tar han jé.

Tessalônica tá ke ag jykre

² Kurã kar ki sóg ãjag to Topë mré vÏ tÏ. Ti mÏ sóg: “há ti nÏ, ã tÏ ag krÏn há han kÏ,” he tÏ. ³ SÏ ti mré vÏn kÏ sóg ãjag mÏ ãkrég tÏ. ãjag tÏ ti ki ge kÏ nÏtÏn kÏ ãjag tóg nén ù há kar han mÏgtÏ. ãjag tÏ ti to há nÏtÏn kÏ ãjag tóg rãnhraj mág han mÏgtÏ. ãjag tÏ ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* ve sór kÏ ãjag tóg to krónh ke tÏ nÏgtÏ.

⁴ Inh kanhkã', tÏ ãg tóg Topë fe nÏtÏ, ti tÏ ãg kuprëg ja nÏn kÏ. ⁵ SÏ ãjag mré nÏn kÏ sóg ãjag mÏ Topë vÏ sér tó ja nÏgtÏ. Inh pijé inh jykre tÏ vëmén ja nÏgtÏ'. Topë jykre hã tÏ sóg vëmén tÏ, Topë kuprÏg tÏ inh krÏn kÏ. Ti hã vÏ ãg tar han tÏ. Ki hã tó sóg mÏ ãjag mÏ, hã kÏ ãjag tóg inh jykre ki kanhró nÏtÏ. SÏ ãjag to há nÏn hã kÏ sóg ãjag mÏ tó ja nÏ. ⁶ Inh ri ke han sór ãjag tóg mÏ, ãg *Senhor* ri ke ke gé. SÏ ãjag mÏ nén tó ja ãn kri fig ãjag tóg tÏ. KÏ ãjag tóg to vësÏrénh jagy han tÏ, ùri, pã'i ag tÏ ãjag to kórég nÏtÏn kÏ. Hã ra Topë kuprÏg vÏ ãjag krÏ tÏ kãnhvy' he mÏ, ãjag vësÏrénh mÏ hã ra, ãprã. ⁷ Hã kÏ vënh kar tóg ãjag tÏ nén han mÏ mẽg mÏ sir, ga tÏ *Macedônia* tá, ga tÏ *Grécia* tá ke gé, ag tÏ ãjag kóm han kãn jé sir, ù tÏ *Jesus* ki ge kÏ nÏtÏ kar ag ke gé. ⁸ Vënh kar vÏ ãjag tÏ nén han mÏ mẽg kãn huri. Topë vÏ tó ãjag tóg mÏ, hã kÏ ag tóg ga tÏ *Macedônia* tá mẽg mÏ, ga tÏ *Grécia* tá ke gé, ãmã kar mÏ hã. ãjag tÏ Topë ki ge mÏ mẽg kãn ag tóg huri. IsÏ ag mÏ tó sór mÏ ra ag tóg:

“më ãg huri,” he tÏ. ⁹ KÏ ag tóg inh mÏ: “ã vÏ kri fig ag nÏji mÏ, *Tessalônica* tá ke ag,” he tÏ. “Topë ki ge kÏ ag nÏji nÏtÏ, vënh kãgrã tÏ topë tovãnh kÏ, ag tÏ Topë vÏ hã han jé sir, ùn rÏr nÏ ãn vÏ ti, hã vÏ: Topë pë, he mÏ. ¹⁰ Ti kósin nÏji vÏn kenh ke mÏ, kanhkã tá. Ti kãtÏg jãvãnh ag nÏji mÏ. Topë nÏji ti rÏn mãn, ti ter kar kÏ, *Jesus* ti. ãn nÏji ãg krenkren han mÏ, ãg tÏ Topë jÏ vég tÏ nÏ jé. *Jesus* kãtÏg jãvãnh ag nÏji mÏ, *Tessalônica* tá ke ag,” he ag tóg tÏ ãjag to.

2

Paulo tÏ Topë vÏ tó há han

¹ Inh kanhkã', inh ve ãjag tóg, isÏ ãjag mré nÏ mÏn kã. IsÏ ãjag mÏ Topë vÏ tó kÏ ãjag tóg Topë ki ge ja nÏ. Tó há han ja sóg nÏ. ² ãmã tÏ *Filipos* tá ag tóg inh vóg kónãn ja nÏgtÏ. Tá ag tóg iso é he ja nÏgtÏ. KÏ sóg tá kãkutë kÏ ãjag tá jun ja nÏgtÏ. Ge ra sóg ãjag mÏ tó, Topë vÏ sér ti. ãjag kamëg ja tÏ sóg nÏ, Topë tÏ isar han kÏ, sÏ inh jagtar jagy ãn ve ja ra. ³ SÏ ãjag jyvën kÏ sóg ãjag mÏ ki hã tó ja nÏgtÏ. Kygnë ja tÏ inh nÏ. Nén ù vënhmÏ tó ja tÏ sóg nÏgtÏ gé. ãjag tÏ nén ù to ãn ja tÏ sóg nÏgtÏ gé. ⁴ Topë hã ne inh jykre ve kÏ inh mÏ: “há inh vÏ tó,” he ja nÏ'. Hã kÏ sóg tó mÏ sir. ãprã ke ag tÏ iso vÏ há han tÏ ra tóg inh mÏ tÏ nén ù tÏ nÏ. Topë tÏ iso vÏ há han ke tag hã tóg inh mÏ há nÏ'. Hã jé sóg ti vÏ hã ki króm sór mÏ. Ti hã ne ãg jykre ve kÏ ãg ki kanhró nÏ', Topë ti.

⁵ Hã kÏ sóg ãjag mÏ ón kÏ: “há ãjag tóg nÏtÏ,” he ja tÏ nÏgtÏ. ãjag tÏ nén ù to ãn ja tÏ sóg nÏgtÏ gé. ãjag ki sóg gÏj ve sór ja tÏ nÏ gé. Topë hã ne tag vé'. ⁶ KÏ ãprã ke ag tÏ iso vÏ há han tÏ ra tóg inh mÏ tÏ nén ù tÏ nÏ mÏr. ãjag tÏ inh mÏ vÏ há han tÏ ra tóg inh mÏ tÏ nén ù tÏ nÏ gé. ⁷ *Cristo* hã vÏ inh jënë ja nÏ. Hã kÏ tóg, sÏ ãjag mÏ vÏ tar han há tÏ vë. Hã ra sóg ke ja tÏ nÏ. Komër hã sóg vÏ ja nÏgtÏ. ãg tÏ ãg krë kãsir mré vÏ ri ke han ja sóg nÏgtÏ. ⁸ ãjag to sóg há tãvÏ nÏ, hã kÏ sóg ãjag mÏ Topë vÏ sér tó

kân sór ja nĩgtĩ. Kĩ tóg inh mĩ tĩ nén ũ tũ nĩ gé, sỹ ājag jagfy ter ke mũ ti.

⁹ Inh kanhkā', inh rānrāj to jykrén nĩ. Inh rānrāj vỹ inh kutān tĩ. Kuty ki sóg inh rānrāj han tĩ, kurā ki ke gé, isỹ inh jēn kajām jé. Hā kĩ sóg ājag jēn ko ja tũ nĩgtĩ. Topē vỹ hā tó ja sóg nĩ, ājag kanhrān kĩ. ¹⁰ Isỹ nén han mũ ve kân ājag tóg, kĩ Topē vỹ inh vэг tĩ gé. Topē jykre hā han isóg tĩ, vėjykre kuryj ti. Nén ũ vēnhmỹ han vānh sóg nĩgtĩ. Ājag rĩnve sóg han, ājag tỹ *Jesus* ki ge kĩ nỹtĩn kĩ. ¹¹ Gĩr panh vỹ ti kósĩn jyvēn tĩ, kĩ tóg kejēn ti jyvēn tar han tĩ gé. Kĩ tóg kejēn vỹ há han tĩ gé, ti fỹn kĩ. Ti ri ke han ja sóg nĩ mỹr, ājag mỹ. ¹² Hā kĩ sóg ājag fe tar han. Ājag jyvēn ja sóg nĩgtĩ, kĩ sóg ājag jyvēn tar han ja nĩgtĩ gé kejēn, ājag tỹ Topē jykre ki króm jé. Ti hā ne ājag kuprēg', ājag tỹ ti tỹ tỹ ēg pā'i nĩ ve jé, ājag tỹ ti jykre mág ve jé, ti jykre tỹ ēg káfór nĩ ēn ti. ¹³ Ājag tỹ Topē vỹ mē kĩ ājag tóg to: “he,” he ja nĩgtĩ. Ājag mỹ sóg tó, kĩ tóg ājag mỹ há ja nĩgtĩ. Tag to sóg Topē mỹ: “ā hā ne tóg ag krĩn'. Kĩ tóg inh mỹ sér tĩ,” he tĩ. Kurā kar ki sóg ti mỹ tó tĩ. Hā kĩ tóg ājag jykre kugrynh mũ sir, Topē vỹ ti, ājag tỹ ti vỹ kri fin kĩ.

¹⁴ Inh kanhkā', ga tỹ *Judéia* tá ke ag tóg vēnh mán tĩ, Topē vỹ mē jé, ag tỹ *Jesus Cristo* ki ge kĩ nỹtĩn kĩ. Hā ra ag mré ke ag tóg ag vóg kónān tĩ, *Israel* ag. Kĩ ājag mré ke ag tóg ājag vóg kónān tĩ gé. Hā kĩ ājag tóg ag kóm vēsỹrēnh mũ gé. ¹⁵ *Israel* ag pā'i ag vỹ *Jesus* tén, ēg *Senhor* ti. Topē vỹ tó tĩ ag kägtén ag tóg tĩ gé. Kĩ ag tóg ēg vóg kónān tĩ gé sir. Hā ki ag tóg Topē jũ han tĩ. ¹⁶ Hā kĩ ag tóg inh mỹ: “ker fóg ag mỹ vỹ hē',” he tĩ. “Ker kanhgág ag mỹ Topē vỹ tó hē', ag krenkren tũ nĩ jé,” he tóg tĩ. Hā ki ag tóg Topē vỹ mranh kân tĩ. Hā kĩ Topē tóg ag to jũ mũ sir. Kĩ tóg ag vóg kónān kân ke mũ gé sir, vēnh kaja jé.

Paulo krĩ kufy

¹⁷ Inh kanhkā', isỹ ājag vэг tũ nĩn kĩ tóg inh mỹ e tĩ. Hā kĩ sóg fe kaj nĩ. Tāg ti nĩ ver, sỹ ājag ve ja ti. Hā ra inh pijé

ājag kã jatu' he mũ'. Ājag ve sór tãvĩ inh nĩ, kĩ sóg ājag to kãtĩg kren. ¹⁸ Isỹ ājag to kãtĩg ke vэ vэ, hā ra *Satanás* vỹ inh kato tэ. Kar kĩ sóg to jykrén mán, hā ra *Satanás* vỹ inh kato tэ mán. Hā kĩ sóg ājag tá jun ja tũ nĩ, inh, hā vỹ: *Paulo*, he mũ. ¹⁹ Ājag hā to sóg jykrén mũ, *Jesus* tỹ ājag hā ki inh jykre ve jé, ti kãtĩg mán kĩ. Ājag tỹ ti vỹ ki króm kĩ tóg vэг mũ, inh rānrāj ti. Ājag hā to inh fe tóg mrin ke mũ. Ājag hā ki sóg tỹ ũn mág nĩnh mũ, *Jesus* mỹ. ²⁰ Ājag hā tigrĩn sóg tỹ ũn mág nĩ. Ājag hā tigrĩn tóg inh mỹ sér tĩ.

3

¹ Ājag to sóg jykrén mág tĩ, hā kĩ sóg *Timóteo* jēnē ja nĩ, ti tỹ ājag ve jé, isỹ ēmā tỹ *Atenas* tá nĩn kĩ. Ti mỹ sóg: “ha inh ré kĩ tĩg, sỹ inh pir mỹ tag kã nĩ jé,” he ja nĩ. “Ag hỹn ne han mũ'?” he sóg mũ, isỹ ājag to krĩ kufy ja nĩn kĩ. ² *Timóteo* vỹ tỹ *Jesus* mré ke nĩ. Hā kĩ tóg *Cristo* kāmén tĩgtĩ, inh ri ke. Kĩ tóg ājag tá jun kĩ ājag jyvēn ja nĩ. Ājag fe tỹ há' he ja tóg nĩ, ājag tỹ *Jesus* ki rā tovānh tũ nĩ jé. ³ “Hēn ri ke mũn ag hỹn krĩ kufy nỹtĩ, ag jagāgtar mũn kĩ,” he ja sóg nĩgtĩ ājag to. “Ag mré ke ag ne tóg ag vóg kónān mũ', Topē jykre to',” he ja sóg nĩgtĩ. Hā ra sóg ājag mỹ tó ja nĩ, ēg jagāgtar ke ti, Topē jykre to. ⁴ Isỹ ājag mré nĩ mũ ēn kã sóg ājag mỹ: “ti tigrĩn ēg jagtar ke mũ,” he ja nĩ. Hā ve ja ājag tóg nĩ. ⁵ Hā kĩ sóg *Timóteo* jēnē, isỹ ājag to krĩ kufy ja nĩn kĩ. “Ag mỹ Topē tovānh tũ nĩ vỹ?” he ja sóg nĩ. “Ēg krĩn kónān tĩ ēn mỹ ag krĩn tũ nĩ vỹ? Ti tỹ ag krĩn kónān kĩ sóg fagrĩnh mỹ ag mỹ tó ja nĩ mỹr',” he ja sóg nĩ.

Timóteo tỹ Paulo krĩ kuprāg

⁶ Hā ra tóg sir inh ki jun mán mũ, ājag ve kar kĩ. Ājag kāmén tóg mũ, kĩ inh fe tóg mrin ke mũ sir. “*Jesus* ki ge to tar ag nỹtĩ. Jagnē to há ag nỹtĩ. Ā mĩ ēkrég ag tóg tĩ. Ā ve sór ag tóg tĩ. Ā tỹ ag ve sór ri ke han ag tóg tĩ,” he tóg mũ inh mỹ. ⁷ Kĩ inh krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir. Inh jagtar mũ ra inh fe tóg há' he mũ sir, ājag tỹ *Jesus* ki ge kĩ nỹtĩn kĩ.

⁸ Ājag tỹ ti to tar nýtĩn kỹ tóg inh mỹ inh rĩr mǎn ri ke nĩ ⁹ Topě mỹ sóg vĩ há han mũ sir, ājag to. Inh fe vỹ mrin ke mũ. ¹⁰ Kutý kar ki sóg ti mré vēmén tĩ, kurā kar ki ke gé. Sỹ ājag ve sór nĩn kỹ sóg Topě mỹ isĩg ke to vĩ tĩ, sỹ ājag tar han sór kỹ, ājag tỹ ti ki rā to tar nýtĩ jé.

¹¹ Ēg jóg tỹ Topě tỹ inh mỹ: “ha ag venh tĩg,” hen kỹ tóg inh mỹ sér tĩnh mũ, *Jesus* ti ke gé, Ēg *Senhor* ti. ¹² Ti hǎ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag tỹ jagně to há tǎvĩ han jé. Jagně to há ājag nýtĩ. Ti hǎ vỹ ājag tar han ke mũ, ājag tỹ vėnh kar to há nýtĩ to tar nýtĩ jé, isỹ ājag to há nĩ ri ke. ¹³ Kỹ sóg ti mỹ to vĩ tĩ gé, ti tỹ vėjykre há to ājag tar han jé. Kejėn Ēg *Senhor* tỹ *Jesus* vỹ kǎtĩg mǎn ke mũ, ti tũ kar ag mré. Ēg jóg tỹ Topě tỹ ũri ājag kykũnh kỹ ājag tóg kurā ěn kǎ ti rĩnja tá jǎnhkri nýtĩnh mũ.

4

Ēg tỹ Jesus jykre mĩ mũnh ke

¹ Inh kanhkǎ', vǎhǎ sóg ājag mỹ nén ũ to sór mũ gé. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩnve sóg ājag jyvėn sór mũ. Ājag mỹ sóg ti jykre tó huri, ājag tỹ ti japry jagma mũ há han jé, ājag tỹ Topě mỹ há nýtĩ jé. Kỹ to tar nýtĩm nĩ. ² Tag kǎmėn sór isóg mũ ājag mỹ, Ēg *Senhor* tỹ *Jesus* tỹ inh mỹ: “tag tó m nĩ,” he ja nĩn kỹ. ³ Topě vỹ ājag to jykren, ājag tỹ ti jykre hǎ han jé. Kỹ ājag prũ tũ fag mré nỹ tũg nĩ, ājag mėn tũ ag mré nỹ tũg nĩ gé. ⁴ Ājag tỹ ājag prũ fi mré nỹ kỹ fi mré nỹ há han nĩ, Topě jykre han jé. Kỹ ěprǎ ke ag vỹ ājag to jykren kónǎn ke tũ nĩ gé. Fi tỹ prũg kónǎn tũg nĩ. ⁵ Fi to ěn kónǎn tũg nĩ gé, ājag prũ fi to. ũ tỹ *Jesus* ki rǎ tũ ag jykre han tũg nĩ. ũ tỹ Topě jykre ki kagtũg ag jykre han tũg nĩ, ājag prũ fi to. Fi tỹ prũg há han nĩ.

⁶ Ājag régre tỹ nén ũ to ěn tũg nĩ. Ti tũ vė mỹr. Kỹ ti tũ ki Topě vỹ mranh tũg nĩ. Topě hǎ ne tag to jũ tĩ'. Kỹ ājag régre tỹ nén ũ vóg tũg nĩ gé. Ājag tỹ ti tũ vóg kỹ Topě vỹ ājag vóg ke mũ gé, ti kajǎm jé. Tag tó sóg huri ājag mỹ, hǎ ra sóg tó mǎn mũ gé. ⁷ Ēg tỹ vėnh kavėnh

kỹ ěg tóg Topě jykre han tũ nĩgtĩ mỹr. Ti jykre vỹ kuryj nỹ. Ēg tỹ tỹ ti tũ nýtĩ hǎ jé tóg ěg kuprėg. ⁸ Ēprǎ ke vĩ pijé', sỹ ājag mỹ nén tó mũ tag ti'. Topě vỹ vė mỹr. Ājag tỹ inh vỹ tag han tũ nĩn kỹ ājag tóg Topě vỹ mranh mũ. Ti kuprĩg tỹ tóg inh jagrė han ja nĩ', kỹ tóg tỹ ājag jagrė han ja nĩ gé.

⁹ Nén ũ to ājag tar nýtĩ, hǎ vỹ: jagně to há, he mũ. Hǎ kỹ sóg tag to ājag mỹ rán mág han ke tũ nĩ. Topě vỹ ājag kanhrǎn, ājag tỹ jagně jagǎgtǎn ken ki. ¹⁰ Ga tỹ *Macedônia* tá ke kar ag to ājag há nýtĩ, *Jesus* mré ke kar ag to ke gé. To tar nýtĩm nĩ. To krónh ke tũg nĩ, ājag tỹ tỹ *Jesus* mré ke nýtĩn kỹ.

¹¹ Vǎsǎn nĩ, ājag tỹ jatun mỹ nýtĩ jé, jatun mỹ ājag rǎnhrǎj han jé. Ājag rǎnhrǎj pė ěn to tar nýtĩm nĩ, hǎ jé sóg ājag jyvėn ja nĩ. Kỹ sóg to ājag jyvėn mǎn mũ, ājag rǎnhrǎj to. ¹² Kỹ nén ũ vỹ ājag mỹ tũ' henh ke tũ pė nĩ. Ājag tỹ ājag rǎnhrǎj to nén ũ kar ve kỹ tóg há tĩ, ũ tỹ ājag mỹ nén ũ nĩm tũ nĩ jé, fagrĩnh mỹ.

Ũ ter kỹ fỹ mág tũg nĩ

¹³ Inh kanhkǎ', sỹ nén ũ ki ājag kanhrǎn há tóg tĩ gé, ha mė. Ēg mré ke ũ ag tóg hur kǎgter. Kỹ fỹ mág tũg nĩ, ag jé. *Jesus* ki ge tũ ag ri ke han tũg nĩ. Ag ter kỹ ag tóg nén ũ há venh ke tũ nĩ. Hǎ kỹ ag tóg fỹ mág tĩ. Hǎ ra tóg ěg mỹ ge tũ nĩ. ¹⁴ *Jesus* vỹ ter ja nĩ. Kar kỹ tóg rĩr mǎn ja nĩ. Hǎ ri ke ti nĩ, *Jesus* ki ge mũ ag kǎgter ti. Topě vỹ ěg han mǎn ke mũ, *Jesus* tugrĩn, ěg tỹ ti mré nýtĩ jé sir. ¹⁵ Ēg *Senhor* vỹ inh kanhrǎn. Ti jėnky ki tóg kutě, sỹ tónh ke tag ti, ha mė. Ver ěg rĩnrĩr nýtĩ. Hėn ri ke mũn ěg kǎgter kǎn ke tũ nĩ, ti kǎtĩg ken jo. Kỹ ěg tóg ti kǎtĩg venh mũ sir. Hǎ ra ěg tóg ũn kǎgter mũ ag jo mũnh ke tũ nĩ. Ag hǎ mré ěg tóg mũnh ke mũ.

¹⁶ Ti kǎtĩg vỹ ge nĩnh mũ, ha mė. Tére jé tóg ke mũ, kanhkǎ tá. Kỹ Topě tỹ jėgně jafǎ ag pǎ'i mág vỹ prėr ke mũ sir. Topě tỹ vǎkyn jafǎ vỹ mė há tĩnh mũ, *trombeta* ěn ti. Kỹ ũn kǎgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mǎn mũ sir, *Jesus* mré ke ag. ¹⁷ Kar kỹ ěg tóg ag mré jǎprynũ mũ

gé, ěg tŷ ti kătĭg ke jo kăgter tũ ra, ũn rĭnrĭr măn mũ ag mré. Kanhkă góg kă mĩ ěg tóg jăprynh mũ. Kŷ ěg tóg ěg *Senhor* kato tĕgtĕnh mũ sir, kanhkă krĕm. Kŷ ěg tóg ti mré nŷtĭnh mũ sir. Ti ré kŷ ěg mũ măn ke tũ nĩ sir. ¹⁸ Tag tóm nĩ jagnĕ mŷ, ājag krĭ tŷ kănhvy' he jé, ũn kăgter mũ ag to.

5

Jesus tŷ kănhmar kătĭg măn ke

¹ Inh kanhkă', ti kătĭg ke ki kanhró ěg tóg nŷtĭ. Hă ra ěg tóg ti kură hă ki kagtĭg nŷtĭ, ti prŷg ke gé. Tag mĕ ājag tóg huri, hă kŷ sóg ājag mŷ tó mág ke tũ nĩ ha. ² Văhăn kătĭg, ěg *Senhor* ti. Hă ra tóg ũ tŷ ěg tŷ nĕn ũ péju tĩ kătĭg ri ke nĭnh mũ. ěg vatánh tá tóg ěg tũ măg tĩ. Kŷ tóg ge nĭnh mũ, ěg *Senhor* kătĭg ti. ³ Ti to há tũ ag vŷ: “jatun mŷ ěg nŷtĭ. Ũ vŷ ěg vóg ke tũ nĩ,” henh ke mũ. Ag tŷ tag tó mũ ra tóg văhă kătĭg mũ. Kŷ ag tóg nŷgme ki văr ke mũ sir. Ag tŷ to jykren tũ hă ra ti kătĭg kŷ ag tóg krenkren ke tũ pĕ nĩ, ha vem nĩ.

⁴ Inh kanhkă', ājag hă ne tóg tŷ *Jesus* mré ke nŷtĭ'. Hă kŷ tóg ājag ki kuty tũ nĩ. Kŷ ājag tóg ki kanhró nŷtĭ. Kŷ ti kătĭg vŷ ājag mŷ nĕn ũ péju tĩ kătĭg ri ke tũ nĩ, ājag tŷ ki kanhró nŷtĭnh kŷ. ⁵ Ti krĕ vŷ tŷ ājag nŷtĭ. Hă kŷ tóg ājag ki kură nĩ, ājag tŷ ki kanhró nŷtĭnh kŷ. Kuty tũ ti nĩ, ěg ki. Ti kătĭg ke ki kanhró ěg tóg nŷtĭ, hă kŷ tóg ěg ki kură nĩ sir.

⁶ Kŷ ti kătĭg ke kă jatun tũg nĩ. Vĕso jykren nĩ, ājag tŷ ti kătĭg ke jo vĕnh jănhkrigkrig jé, ājag tŷ kă jatun tũ nĩ jé.

⁷ Ũn nŷgnŷr mũ ag vŷ kuty kŷ nŷgnŷr tĩ. Kŷ ag tóg ti kătĭg ke kă jatu nŷtĭ. Kŷ ũn kronkron mũ ag vŷ kuty kŷ pépĕv mŷgtĭ, ag kăgter nŷtĭnh kŷ. Kŷ ag tóg vĕso jykren tũ nŷtĭ. Kuty tá vĕjykre hă vĕ. ⁸ ěg jé kură tá vĕjykre há ěn ti han jăvo. ěg jé vĕso jykren. ěg jé jagnĕ to há to krónh ke tũg.

Kŷ ěg tóg vĕnh gég tĩ ag tar ri ke nŷtĭnh mũ. Kŷ tóg ěg mŷ *soldado* kur ri ke nĩ sir, ti ki ră ti, jagnĕ to há ti ke gé. ěg tŷ jagnĕ to há to tar nŷtĭnh kŷ ěg tóg krenkren ke mũ. Kŷ tóg ěg mŷ

soldado tŷ săpe tŷ *ferro* ěn ri ke nĩ sir. ⁹ Topĕ vŷ ěg kuprĕg, ěg tŷ ti jũ vég tũ nĩ jé, ěg krenkren jé, ěg tŷ nŷgme ki văr tũ nĩ jé, *Jesus Cristo* tugnĭn, ěg *Senhor* ti. ¹⁰ Ti hă ne ěg jagfy ter ja nĩ', ěg tŷ ti tugrĭn rĭnrĭr nŷtĭ jé. ěg tŷ ti kătĭg ke jo kăgter mũ ra ěg tóg ti mré nŷtĭnh mũ. ěg kăgter tũ ra ěg tóg ti mré tá nŷtĭnh ke mũ gé, ti kătĭg kŷ. Jagnĕ ri ke ěg nŷtĭnh mũ. ¹¹ Tag tóm nĩ, jagnĕ mŷ. Tŷ jagnĕ krĭ tŷ kănhvy' hem nĩ gé, ũn ter mũ to. Kŷ tŷ jagnĕ jyvĕn nĩ gé, ājag tar nŷtĭ jé. Tó ājag tóg mŷgtĭ, kŷ tó há han nĩ.

Vĕjykre há ti

¹² Inh kanhkă', nĕn ũ tó jé sóg ke mũ gé. Ājag kă mĩ ũ ag tóg tŷ ājag kófa nŷtĭ, *igreja* to, *Jesus* mré ke ũ ag. Ājag jyvĕn ag tóg tĩ. Ājag to ag tóg văsăn tĩ. ¹³ ěn ag kamĕg nĩ. Ag mŷ vĭ há han nĩ. Ag to há tăvĭ nŷtĭm nĩ, ag tŷ ājag ki rĭr kŷ. Jagnĕ krĭ rŷg tũg nĩ.

¹⁴ Inh kanhkă', tag tó jé sóg ke mũ gé, ha mĕ. Ũ tŷ vĕnhmŷ mĕ ag jyvĕn tar han nĩ. Ũ tŷ kănhmar krónh ke tĩ ag mré komĕr hă vĭm nĩ. Ũn fe krój ag fe tŷ tar' hem nĩ. Vĕnh kar mŷ komĕr hă vĭm nĩ. ¹⁵ Ũ tŷ ājag mŷ nĕn ũ kórég han mũ ra ti mŷ nĕn ũ kórég han tũg nĩ jăvo. Vĕnh kajăm tũg nĩ. Nĕn ũ há tăvĭ han nĩ jagnĕ mŷ, vĕnh kar mŷ ke gé.

¹⁶ Kură kar ki ājag fe tŷ mrin kem nĩ. ¹⁷ Kură kar ki ěg jóg mág mré vĭm nĩ, ājag tŷ ti to krónh ke tũ nĭn jé. ¹⁸ Nĕn ũ kar to ti mŷ: “inh mŷ tóg há tĩ,” hem nĩ gé. Topĕ jykren hă vĕ. *Jesus Cristo* nón ěg tóg ti jykre han ke mũ. ěg tŷ nĕn ũ vég mũ kar to ěg tóg: “inh mŷ tóg há nĩ,” henh ke mũ.

¹⁹ Topĕ kuprĭg tŷ ājag krĭn sór kŷ ti mŷ: “nejé,” he tũg nĩ. ²⁰ Kejĕn Topĕ kuprĭg tóg ũ krĭn tĩ, kŷ tóg Topĕ vĭ tó mũ sir. ěn to é he tũg nĩ. ²¹ Ũ tŷ ājag mŷ vĭn kŷ to: “vĕnh vĭ há mŷ?” hem nĩ. Ti tŷ tŷ ājag mŷ vĕnh vĭ há nĭn kŷ jĕmĕm nĩ. ²² Ti há tũ nĭn kŷ jĕmĕ tũg nĩ, ājag tŷ nĕn ũ kórég han tũ nĩ jé. Nĕn ũ kórég han sór tũg nĩ.

²³ Topě vỹ ãjag krĩ kuprãg tĩ. Ti mỹ sóg to vỹ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé, ti tỹ ãjag jykre há han jé, ãjag fe ti ke gé, ãjag krĩ ti ke gé. Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* kãtĩg mãn kỹ tóg ãg jykre tugnỹm ke mũ sir. Hã jé tóg ãg jykre há han sór mũ. ²⁴ Û tỹ ãg kuprãg mũ vỹ ãg jykre há han sór mũ, hã vỹ: Topě, he mũ. Fagrĩnh mỹ ti vỹ vãn nĩgtĩ.

²⁵ Inh kanhkã', iso Topě mré vĩm nĩ gé. ²⁶ Jagně ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagně nĩgé kãgmĩ kỹ. ²⁷ Ëg *Senhor* rĩnve sóg ãjag mỹ: “*Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag tỹ isỹ nén rán mũ tag mẽ kãn ke vễ,” he mũ mỹr. Hã kỹ sóg: “ag kar mỹ to kem nĩ,” he mũ. ²⁸ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vỹ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé.

Hã vễ.

PAULO TÛY CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÛY CARTA Û

¹ Paulo tÛy rá vë. Isÿ ãmã tÛy *Tessalônica* tá ke ag mÛy rán hã vë. Tá ãjag tóg Topë vÿ mē jé vënhmãn tĩ. Topë tũ vÿ tÛy ãjag nÿtĩ, ãg jóg mág ti. *Jesus Cristo* tũ vÿ tÛy ãjag nÿtĩ gé, ãg *Senhor* ti. Sÿ ãjag mÛy vënh rá jënē vë. Kÿ *Silas* vÿ jënēg mÛy gé inh mré, *Timóteo* ke gé. ² ãg jóg tÛy Topë mÛy sóg to vÿ tĩ, ti tÛy ãjag tar han jé, ti tÛy ãjag krĩ kuprãg jé gé. ãg *Senhor* tÛy *Jesus Cristo* mÛy sóg tag to vÿ tĩ gé.

Cristo tÛy ãg kajãm ke

³ Inh kanhkã', isÿ kurã kar ki ãjag to Topë mré vÿ vë. ãjag to sóg ti mÛy vÿ há han tĩ. ãjag jykre tóg inh mÛy sér tĩ. ãjag hã ne tóg ti vÿ to tar tãvĩ nÿtĩ', kri fi kÿ. Jagnē to ãjag tóg há tãvĩ nÿtĩ gé, ãjag kar ti. Hã kÿ sóg Topë mÛy vÿ há han tĩ, ãjag to. ⁴ Hã kÿ sóg Topë tũ kar ag mÛy ãjag tó tĩ, ãg vënhmãn kÿ. “Ti vÿ kri fi to ag tar nÿtĩ, ag tÛy ag vóg kónãn mÛy ra,” he sóg tĩ, ãjag to. Isÿ tag tó kÿ tóg inh mÛy sér tãvĩ tĩ. ⁵ Hã tugrĩn ãg tóg Topë jykre kuryj ki kanhró nÿtĩ, ãjag tÛy ti tovãnh tũ nÿn kÿ. Jagtar ãjag tóg mÛy, hã ra ãjag tóg ti tovãnh tũ nÿgtĩ. Ti tÛy tÛy ãg pã'i nÿ ve jé ãjag tóg ke mÛy, ha vem nÿ. ⁶ Ha vé, ã tÛy ãjag jagãgtar han mÛy ãn jagãgtar han jé tóg ke mÛy gé, vënh kaja jé, Topë ti. Hã ki ãg tóg ti jykre kuryj ki kanhrãn mÛy sir. ⁷ Ag jãvo tóg ãjag tar han mÛy sir, ãjag jagtar mÛy hã ra. Kÿ tóg sir ãjag jagtar tÛy tũ' he mÛy gé sir, ãg kar mÛy, ãg *Senhor* tÛy *Jesus* tÛy kanhkã tá kãtĩg kÿ. Kanhkã tân ag mré tóg kãtĩg ke mÛy. Kÿ ãg tóg ti venh mÛy sir. ⁸ TÛy tóg pĩ gru ve kãtĩg ke mÛy. Kÿ tóg ã tÛy Topë ki kanhrãn jãvãnh ag vóg kónãn ke mÛy sir, vënh kaja jé, ã tÛy ãg *Senhor* tÛy *Jesus* vÿ mranh mÛy ãn ag. ⁹ Ag vóg kónãn jé tóg ke mÛy. Kÿ ag vësÿrénh vÿ tũ' henh ke tũ nÿ. ãg *Senhor* mré ag nÿtĩnh ke

tũ nÿ sir. Ti jykre há ãn venh ke tũ ag nÿ, ti tÛy tÛy pã'i mág pë nÿ ãn ti.

¹⁰ Ti kãtĩg kÿ tóg ag vóg kónãn ke mÛy. Kÿ tóg vãhã ti tũ ag tÛy ãn mág han ke mÛy sir. Kÿ vënh kar tóg ãg tugrĩn ti jykre ve kãn ke mÛy, ãg tÛy ti ki ge kÿ nÿtĩnh kÿ. ãjag hã tóg inh vÿ kri fi. Hã kÿ ãjag tóg kurã ãn venh ke mÛy. ¹¹ Hã jé sóg ãjag to Topë mré vÿ tĩ, kurã kar ki. Ti mÛy sóg: “ag tar han nÿ,” he tĩ. “ã jykre han sór ag tóg mÛy. Kÿ ag tar han nÿ, ag tÛy kygnēg tũ nÿ jé. Ag kuprēg ã tóg, ag tÛy kurã ãn ve jé,” he sóg tĩ mÛy, Topë mÛy. ¹² Ti tÛy ãg kri tÛy ãn mág nÿn kÿ tóg ãg tÛy ãn mág han ke mÛy gé. Topë tÛy ãg mÛy ti tÛy nēn ã há nÿm ke ãn hã vë, ãg *Senhor* tÛy *Jesus Cristo* ti ke gé.

2

Jesus kato tē tÛy vënh ven ke

¹ Inh kanhkã', sÿ ãjag jÿvën há tóg tĩ sir. Kãnhmar ti kãtĩg mÛy, ãg *Senhor* tÛy *Jesus Cristo* ti. Kÿ ãg tóg vënh mãn mÛy, ti tÛy ãg gé tĩg jé sir. Kÿ ãg tóg ti mré nÿtĩnh mÛy. ² Ha ra tóg ver kór gy sÿ tĩ. Kÿ ã tÛy ãjag mÛy: “Topë kuprĩg tóg inh mÛy: ãri ke vë, hé,” he mÛy ra kri fi tũg nÿ. ãjag fe tÛy jÿrÿn ke tũg nÿ. ã tÛy ãjag mÛy: “*Paulo* vÿ inh mÛy tó, kÿ tóg: ãri ke vë, hé,” he mÛy ra kri nÿm tũg nÿ gé. ³ Ag jykre tugnÿm ra, ã tÛy ãjag krĩn kónãn sór mÛy ag. ãri ke tũ vë ver. Ti kãtĩg ke to hã ã tÛy hēn ri ke ag vÿ ti tovãnh ke mÛy ver. Ti kato tēgtē jé ag tóg ke mÛy ver. Kÿ ã tóg ver vënh ven ke mÛy gé, hã vÿ: “ã tÛy Topë vÿ mranh tĩ ãn,” he mÛy, “ã tÛy nÿgme ki kutēnh ke mÛy ãn ti,” he mÛy. ⁴ Topë vÿ mranh tĩ pë vë. Hã kÿ Topë vÿ nÿgme ki ti fón ke mÛy. ãn vÿ tóg Topë kato tēnh ke mÛy ver, vënh kãgrã tÛy topë kato ke gé. Kÿ tóg vãhã sir *Jerusalem* tá Topë ãn krēm rãnh mÛy, Topë nÿg ja ãn tá tóg nÿnh mÛy. Kÿ tóg vëso: “tÛy sóg Topë nÿ,” henh ke mÛy, ón kÿ.

⁵ Isÿ ãjag mré nÿn kÿ sóg ãjag mÛy tag tó ja nÿ. Kÿ mÿ ãkrén nÿ. ⁶ ã tÛy ver ti ki rÿr nÿ ãn tÛy ti ki rÿr nÿn kÿ tóg ver vënh ven tũ nÿ. Kÿ tóg ón kÿ: “tÛy sóg Topë

nĩ,” he tũ nĩ ver. Ti kurã ki tóg vènh ven ke mũ sir vãhã. ⁷ Ûri ù tỹ hèn ri ke ag tóg vèjykre pãno han mũgtĩ, Topẽ vĩ mranh kỹ. Hã ra ag tóg ver vènh pigju kỹ han tĩ. Kỹ ãg tóg ve há han tũ nĩ, ag jykre pãno ti. Kỹ ù tỹ ón kỹ: “tỹ sóg Topẽ nĩ,” he mũ ãn tóg vènh ven tũ nĩ gé ver.

⁸ Ti tỹ ti ki rĩr tovãnh kỹ tóg vènh ven ke mũ sir vãhã, ùn jykre pãno ãn ti. Hã ra ãg *Senhor* tỹ *Jesus* vỹ ti tén ke mũ, ti jènger tỹ. ⁹ Hã ra ùn jykre pãno ãn vỹ tóg *Satanás* jykre han mũ, Nén-Kórég tỹ ti krĩn kỹ. Kỹ tóg ón kỹ vèjykre tar hynhan mũ, ãg tỹ nèn han vãnh ãn mỹr. Kujá ag jykre ri ke han jé tóg ke mũ. ¹⁰ Vènh kar *lograr* he jé tóg ke mũ gé. Jykre kuryj nĩ ve tóg nĩnh mũ, hã ra tóg pãno nỹ. Kỹ ù tỹ nũgme ki vár ke mũ ag vỹ ti vĩ kri fi kãn ke mũ, ag tỹ Topẽ vĩ kri nĩm tũ hã ra. Vènh vĩ há to ag tóg há tũ nỹtĩ, hã kỹ ag tóg krenkren ke tũ nĩ. ¹¹ Hã jé Topẽ tóg ag mỹ vènh ó jènènh ke mũ, ag tỹ ón kỹ vèjykre ãn kri fi jé, ag tỹ kri nĩm sór kỹ. ¹² Topẽ tỹ ag jykre tugnỹm kỹ tóg nũgme ki ag vãm ke mũ. Vènh vĩ há kri fi jãvãnh ag tóg nỹtĩ mỹr. Vèjykre pãno hã to ag tóg há tãvĩ nỹtĩ mỹr. Hã kỹ tóg ag vãm ke mũ, nũgme ki.

Topẽ tỹ ãg kuprẽg

¹³ Jãvo sóg ãgag to Topẽ mré vĩ há han tĩ, kurã kar ki mỹr. Tỹ ãgag tóg *Jesus* mré ke nỹtĩ, ãg *Senhor* mré. Kỹ tóg ãgag to há tãvĩ nĩ. Topẽ vỹ ãgag kuprẽg. Ti kuprĩg tỹ tóg ãgag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ han, ãgag krenkren jé. Kỹ ãgag tóg ti vĩ kri fig mũ, vènh vĩ há ãn kri. ¹⁴ Isỹ ãgag mỹ *Jesus* vĩ tón kỹ Topẽ vỹ ãgag kuprẽg, ãgag tỹ ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mré tỹ ùn mág nỹtĩ jé.

¹⁵ Inh kanhkã', tar nỹtĩm nĩ, sỹ ãgag kanhrãn to, ãgag tỹ ki króm jé. Isỹ ãgag mỹ *Jesus* jykre tó mũ ãn to tar nỹtĩm nĩ, sỹ ãgag mỹ nèn rán mũ tag to ke gé.

¹⁶ ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hã vỹ ãg to há tãvĩ nĩ, ãg jóg tỹ Topẽ ke gé. Kỹ tóg ãg krĩ kuprãg mũ sir, ãg tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. Ti hã ne tóg ãg mỹ ti tỹ nèn ù há ãn ven ke mũ. Hã ve sór ãg tóg mũ.

¹⁷ Ti mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãgag fe tỹ há' he jé, ti tỹ ãgag tỹ nèn ù há han jé, ãgag tỹ ki hã kãmén jé gé.

3

Topẽ tỹ ãg jy nĩgãn

¹ Inh kanhkã', vãhã sóg ãgag mỹ nèn ù to vĩ mũ gé. Iso Topẽ mré vĩm nĩ, ãg *Senhor* vĩ tỹ kãnmar vènh kar kri rũm ke jé, vènh kar tỹ ti vĩ to há nỹtĩ jé, ti mỹ vĩ há han jé, ag tỹ ãgag ri ke nỹtĩ jé. ² Ti mỹ to vĩm nĩ, ti tỹ iij nĩgãn jé, vèjykre pãno han mũ ag jo, ùn jykre pãno ag jo ke gé. Û ag tóg *Jesus* ki ge jãvãnh nỹtĩ, hã kỹ ag tóg iso kórég nỹtĩ sir.

³ Hã ra ãg *Senhor* vỹ ti tỹ nèn tó ja ãn han ke mũ. ãgag tar han jé tóg ke mũ. ãgag jy nĩgãn jé tóg ke mũ gé, Japo jo, Nén-Kórég ãn jo. ⁴ ãgag hỹn inh vĩ han ke mũ, kỹ tóg inh mỹ há tĩ. Topẽ vỹ ãgag krĩn ke mũ, ãgag tỹ sỹ ãgag mỹ nèn tó mũ ãn ki króm jé. Kỹ ãgag tóg to krónh kenh ke tũ nĩ sir. ⁵ ãg *Senhor* jé ãgag krĩn, ãgag tỹ ti to há nỹtĩ jé, ti tỹ ãg to há ri ke. Ti jé ãgag krĩn, ãgag tar nỹtĩ jé, ãgag jagtar hã ra. *Cristo* vỹ ge ja nĩ gé. Kỹ ti nón gem nĩ.

ãg tỹ rãnrãj ke

⁶ Inh kanhkã', vãhã sóg ãgag jyvèn mũ gé sir. ãgag jyvèn tar han sóg mũ gé. ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tỹ sóg ãgag mỹ: “*Jesus* mré ke ù ag tóg vènhmỹ mẽ nỹtĩ,” he mũ. Inh vĩ mranh sór ag nỹtĩ. ãn ag mré vĩ mãn tũg nĩ. ⁷ Sỹ ãgag mré nĩn kỹ sóg vènhmỹ mẽ han ja tũ nĩ. Tag ve ãgag mỹr. Kỹ ãgag tóg inh kóm han ki kanhrãn ke mũ. ⁸ Fagrĩnh mỹ sóg ãgag rãgró ko ja tũ nĩgtĩ mỹr. Kajãm ja sóg nĩgtĩ mỹr, sỹ ãgag mré nèn ko ja ti. Kutu mré kurã ki sóg rãnrãj ja nĩgtĩ. Kỹ sóg inh rãnrãj to ron mág ja nĩgtĩ, sỹ ãgag tũ kagrãg tũ nĩ jé. Hã ve ãgag mỹr. ⁹ Sỹ ãgag tũ konh ke vè vè, hã ra sóg ãgag tỹ nèn han ke mũ ãn han sór ja nĩgtĩ, ãgag tỹ to ki kanhrãn jé, ãgag tỹ inh kóm han jé sir. ¹⁰ Isỹ ver ãgag mré nĩn kỹ sóg ãgag mỹ: “Ùn rãnrãj vãnh ãn vỹ ne konh ke tũ nĩ,” he ja nĩ. ¹¹ ãgag kã mũ ù ag nèji

tag han vānh nýtī. Rānhrāj vānh ag nēji nýtī. Hā ra ag nēji vēnh kar to vī vī he tī. ¹² Ēn jyvēn sór sóg nī, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tỹ. Ag jyvēn tar han kỹ sóg: “rānhrāj ra, jatun mỹ,” he mũ. “Ājag tũ hā ko ra, ājag rāgró ti. Ũ jēn ko tũg ra,” he sóg mũ sir.

¹³ Inh kanhkā', nén ũ há tāvī han kãn sórm nī. To krónh ke tũg nī. ¹⁴ Hēn ri ke mũn ũ tóg isỹ rá tag kri finh ke tũ nī. Ēn jykre vég nĩm nī. Ti mré vēmén tũg nī, ti mỹ'āg jé sir, ti tỹ to jykrén mãn jé. ¹⁵ Hā ra ti kato vāsān tũg nī, ti to kry nī tũg nī. *Jesus* mré ke vē mỹr. Kỹ ti jyvēn nī, ti tỹ to jykrén mãn jé.

¹⁶ Ha mẽ, ěg *Senhor* mỹ sóg to vī tĩ, ti tỹ ājag krĩ kuprāg jé, ājag jagtar hā ra. Ti hā ne tóg ěg krĩ kuprāg tĩ'. Ēg *Senhor* jé ājag mré nĩgtĩ.

¹⁷ Sỹ vāhā vēsóg ki ājag mỹ rán vē, ũ tỹ inh vī rán ja pāte. Inh hā vỹ tỹ *Paulo* nī. Isỹ rán mũn hā vē. Ge inh nĩgtĩ, isỹ ũ mỹ vēnh rá jēnēn kỹ.

¹⁸ Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vī tĩ, ti tỹ ājag tar han jé.

Hā vē.

PAULO TÛY CARTA HAN: TIMÓTEO MÛY CARTA VE

¹ Paulo tÛy rá vĕ. Topĕ ne inh kuprĕg ja nĩ', ĕg kren han tĩ ti. Isÿ tÛy *Jesus Cristo apóstolo* jĕ jé tóg inh fĕg ja nĩ. Ti hã ve sór ĕg tóg mũ, *Jesus Cristo* ti.

² Isÿ inh kósın tÛy *Timóteo* mÛy rán hã vĕ. TÛy ã inh kósın pĕ ri ke nĩ, ã tÛy isugrĩn Topĕ vĩ kri fin kÿ.

Ēg jóg tÛy Topĕ mÛy sóg to vĩ tĩ, ti tÛy ã tar han jé, ti tÛy ã jagãgtãn jé, ti tÛy ã krĩ kuprãg jé, ĕg *Senhor* tÛy *Jesus Cristo* ti.

Vyrmÿ vĕnh vĩ jĕmĕ sór ke tũ

³ Isÿ ĕmã tÛy *Éfeso* tá kãkutĕ kÿ ga tÛy *Macedônia* ra tũg kÿ sóg ã mÛy to vĩ, ã tÛy ver *Éfeso* tá ke ag ki rĩr jé. Ón kÿ ag tóg Topĕ jykre kãmén sór tĩ. Tag to ag mÛy: “han tũg nĩ,” hem nĩ. ⁴ Topĕ jykre tovãnh kÿ ag tóg vyrmÿ nén ũ ũ to jykren sór mũ, hã vÿ: kanhkã tãn tÛy ó, he mũ, ke tũ nĩ kÿ, ĕg jo ke ag jigji. Nén ũ tũ vĕ. Ēg pijé tag tÛy Topĕ jykre han tĩ'. Topĕ jykre hã vĕ, hã vÿ: vĕnh kar tÛy ti ki rã, he mũ.

⁵ Ēg tÛy Topĕ jykre han kÿ ĕg tóg jagnĕ to há tãvĩ nÿtĩ, ĕg fe tÛy. Kÿ ĕg tóg jagnĕ mré vĕjykre pir han tĩ gé. Ti ki rã há han jé ĕg tóg ke mũ gé. ⁶ Tá ke ũ ag tóg vĕjykre há tag tovãnh. Kÿ ag tóg véké vĕmén mũ nĩ ha. Ag tÛy kygnĕn hã vĕ. ⁷ Topĕ tÛy vãsÿ ĕg jyvĕn mũ ĕn tÛy ag tóg ãjag kanhrãn sór tĩ, ag tÛy ki kagtũg hã ra. Ón kÿ ag tóg Topĕ vĩ kãmén sór tĩ. To ag tóg: “tag to ke vĕ,” he tĩ, ag tÛy ki kagtũg nÿtĩn kÿ.

⁸ Ag jãvo ĕg tóg ki kanhró nÿtĩ, Topĕ tÛy vãsÿ ĕg jyvĕn mũ ĕn há nĩ ti. Ēg tÛy to jykren há han kÿ ĕg tóg ti há nĩ vég tĩ. ⁹ Topĕ pijé ũ tÛy ti vĩ ki króm mũ ag tugrĩn ĕg jyvĕn ja nĩgtĩ'. Ũ tÛy vĕjykre pãno han mũ ag tugrĩn ke vĕ. Ũ tÛy ge ag vÿ ag panh mré ag mÿnh fi tén tĩ. Jagnĕ kãgtén ag tóg tĩ, ¹⁰ ag prũ tũ fag mré ag tóg nÿ tĩ, fag mén tũ ag mré, jagnĕ mÛy ag tóg ón tĩ, jagnĕ to ag tóg ón tĩ gé. Vĕjykre pãno kar han ag tóg tĩ.

Topĕ tÛy nén ũ to: “kórég ti nĩ,” he mũ ĕn han kãn ag tóg tĩ. ¹¹ Ũ tÛy tag han mũ tugrĩn tóg ĕg jyvĕn ja nĩ, ĕg tÛy han tũg jé. Ti hã vÿ ĕg mÛy vĕnh vĩ sér tó ja nĩgtĩ'. Ti hã vÿ inh mÛy: “ha vĕnh kar mÛy tónh tũg,” he ja nĩ'. Topĕ hã ne ti pir mÛy há nĩ'. Jãvo ag tóg ti vĩ tag kato tĕ tĩ.

Topĕ tÛy ĕg jagãgtãn sór

¹² Ēg *Senhor* tÛy *Jesus Cristo* ne isar han tĩ'. Hã kÿ sóg ti hã mÛy vĩ há han tĩ. Ti hã ne iso jykren kÿ inh kuprĕg', sÿ ti rãnrãj han jé. Kÿ tóg vég mũ, sÿ to tar nĩ ti, ti tÛy isar han kÿ. ¹³ Sÿ tá krÿg ke tũ vĕ vĕ. Vãsÿ sóg ti mÛy vĩ kónãn ja nĩgtĩ. Ti vóg kónãn ja sóg nĩgtĩ. Hã ra sóg ti ki kagtũg nĩ ja nĩgtĩ. Hã kÿ tóg inh jagãgtãn, sÿ ti ki rã jé. ¹⁴ Inh jagãgtãn há tãvĩ han tóg, ĕg *Senhor* ti. Hã kÿ sóg ti ki rã há han. Kÿ sóg ti to há tãvĩ nĩ gé.

¹⁵ Tag vÿ tÛy vĕnh vĩ há nĩ, ha mĕ. Kÿ vĕnh kar tÛy tag to há nÿtĩ ran jé há tĩ vĕ, hã vÿ: “*Jesus Cristo* vÿ ga kri mur, ti tÛy Topĕ vĩ mranh tĩ ag krenkren han jé,” he mũ. Ti vĩ mranh tĩ ag kar kórég kãfór vÿ tÛy inh nĩ. ¹⁶ Hã kÿ tóg inh jagãgtãn ja nĩ gé. *Jesus Cristo* tÛy vĕnh kar mÛy ven sór vĕ, ti tÛy Topĕ vĩ mranh tĩ ag jagãgtãn sór mũ ti. Kÿ vĕnh kar tóg inh ve kÿ Topĕ tÛy ag to há nĩ ki kanhró nÿtĩn mũ. Vĕnh kar vÿ ĕg rĩr krÿg ja tũ venh ke mũ, ĕg tÛy ti ki ge kÿ.

¹⁷ Topĕ hã ne ti pir mÛy tÛy pã'i mág nĩ'. Ti tÛy nén kar han to há tóg nĩ nĩ. Kÿ tóg ter ke tũ nĩ gé. Ti vég tũ ĕg tóg nĩgtĩ. Ti pir mÛy tóg tÛy Topĕ nĩ. Kÿ ĕg tóg ti hã mÛy vĩ há han ke mũ. Ti mÛy vĩ há han ke tag tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé. Hã vĕ.

Timóteo rãnrãj

¹⁸ *Timóteo*', inh kósın vÿ tÛy ã nĩ. Sÿ ã mÛy ã rãnrãj tag nĩm vĕ. Vãsÿ ã tóg mĕ ja nĩ, Topĕ vĩ tó tĩ ũ tÛy ã to nén tó ja ĕn ti. Ti vĩ vÿ ã tar han ke mũ. Hã kÿ ã tóg *soldado* tÛy ti rãnrãj to vãsãn ri ke han ke mũ, ã rãnrãj to. ¹⁹ Ti ki rã to krónh ke tũg nĩ. Vĕjykre pãno han sór tũg nĩ. Ũ ag tóg vĕjykre pãno han mãn ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg kykũnh sór ja tũ nĩgtĩ. Hã

kỹ ag tóg ti ki rã kar kỹ ti tovãnh ja nĩgtĩ. ²⁰ Ag kã mĩ ù vỹ tỹ *Himeneu* nĩ, *Alexandre* ti ke gé. Topê to é he ag tóg mũ ha ùri, hã kỹ sóg *Satanás* mỹ ag vin, ti tỹ ag vóg kónãnh jé. Ti tỹ ag vóg kónãnh kỹ ag hên ri ke mũn Topê to é he mãn ke tũ nĩ.

2

Igreja krêm vễjyre

¹ ã tỹ ã tũ ag jyvên kỹ ag mỹ: “Topê mré vēmén e han nĩ,” hem nĩ. “Ti mỹ nén ù kar to vĩm nĩ. Vênh kar jagfy vĩm nĩ, ti mré. Ti mỹ nén ù kar to: há ti nĩ, hem nĩ gé,” hem nĩ, ag mỹ. ² Pã'i ag jagfy Topê mré vĩm nĩ gé. Kỹ ag tóg jatun mỹ nỹtĩnh mũ. Kỹ êg tóg, jatun mỹ êg ãn krêm nỹtĩnh kỹ êg rãnhraj nón mũnh ke mũ gé, êg tỹ Topê to há nỹtĩnh kỹ, êg tỹ jagnê to há nỹtĩnh kỹ ke gé. ³ Topê mỹ tóg sér nĩ, tag ti, ù tỹ êg kren han tĩ ên mỹ. ⁴ Ti tỹ tag han sór vê, ha mē: êprã ke ag krenkren han sór tóg mũ, vênh kar tỹ ti tỹ ki hã tó mũ tag mē kãn jé. ⁵ Pir ti nĩ, Topê ti. ù tỹ Topê mré êg jagfy vĩ mũ ên vỹ pir nĩ gé, hã vỹ: êg mré ke tỹ *Jesus Cristo*, he mũ, ù tỹ êg ri ke mur ja ên ti. ⁶ Ti hã ne vênh fêg', ti tỹ vênh kar kygãm jé. Topê tỹ ti mỹ kurã nĩm ja ên kã ke ja vê. Kỹ vênh kar vỹ mēnh ke mũ, ùri, ù tỹ ti ve ja ag vĩ ti. ⁷ Hã kỹ tóg inh mỹ: “ha vênh kar mỹ tónh tĩg,” he ja nĩ. Hã kỹ sóg tó mũ. Ki hã sóg tó mũ. Inh pijé ón mũ'. Fóg ag to tóg inh jêñê, kanhgág ag to ke gé, sỹ ag mỹ vênh vĩ há tó jé, ag tỹ Topê ki jé gé.

⁸ Kỹ tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ tóm nĩ, ag tỹ *igreja* krêm Topê mré vēmén jé, jagnê kóm. Hã ra tóg há tũ nĩ, ù tỹ ti jyre pãno tovãnh tũ ra ti mré vēmén kỹ. Ag tỹ ag jũ tovãnh kãn ke vê. Tag tóm nĩ ag mỹ.

⁹ Kỹ ùn tỹtã fag vỹ ge nỹtĩnh mũ gé, fag tỹ vênh mãn kỹ nỹtĩnh kỹ. Fag sĩnvĩ han jafã vỹ tỹ fag jyre kuryj nĩ. Kỹ êg tóg, fag tỹ Topê to há nỹtĩ vэг mũ. Êg tỹ kur to mỹ'a tunh ke tũ fag nĩ. Fag tỹ kur sĩnvĩ tu kỹ tóg há tĩ. Fag tỹ fag gãnh ki rĩr há han kỹ tóg há nĩ gé. ¹⁰ Fag tỹ kur tỹ jagnê kãfór han sór mũ pijé

há nĩ', fag gãnh tỹ ke gé. Fag jé vễjyre kuryj hã tỹ vênh sĩnvĩ han.

¹¹ ã jag tỹ vênh mãn kỹ nỹtĩnh kỹ fag jé vênh kanhrãnh há han. Fag jé mē há han, vênh kar tỹ fag kóm mē há han jé gé. ¹² Ker fag: “ù tỹtã fi hã vỹ ùn ve ti han, fi hã vỹ ag kãfór nĩ,” hê hé'. Mē há han jé fag tóg ke mũ, ¹³ hã vỹ: “Topê tỹ ùn han vén mũ vỹ tỹ *Adão* ti nĩ, kar kỹ *Eva* fi,” he mũ. ¹⁴ Kỹ Japo tỹ ùn krĩn kónãnh vén mũ vỹ tỹ fi nĩ ja nĩ. *Adão* pijé'. Fi hã ne Topê vĩ mranh vén'. Hã ra tóg fi nón mranh ja nĩgtĩ gé, *Adão* ti. ¹⁵ Hã ra fag krenkren ke mũ gé, fag krê mré hã, ù tỹtã fag, ag ri kén. Krenkren jé fag ke mũ, fag tỹ *Jesus* tovãnh tũ nĩnh kỹ, fag tỹ ti to há nỹtĩnh kỹ, jagnê to há ke gé, fag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩnh kỹ.

3

Igreja to kófa

¹ Sỹ ke há vê, ha mē. ù tỹ tỹ *igreja* to kófa nĩ sór kỹ tóg vênh rãnhraj mág han ke mũ. ² ù tỹ kygnê mē tũ vỹ há nĩ, ù tỹ prũ pir han kỹ nĩ, ù tỹ nén ù há to jyrén tĩ, ù tỹ veso jyrén tĩ, ù tỹ kór há tá ke ag mỹ: “inh ãn ki nũr kãtĩg,” he tĩ, ù tỹ ag kanhrãnh há han tĩ, ³ ù tỹ goj fa kron vãnh, ù tỹ ti fe tỹ gỹm ke vãnh, ù tỹ vênh kar mỹ komêr hã vĩ tĩ, ù tỹ vênh kar krĩ kuprã nĩ ve sór tĩ, ù tỹ riko nĩ sór vãnh, ⁴ ù tỹ ti ãn krêm nỹtĩ fag ki rĩr há han tĩ, ù tỹ ti krê jyvên há han tĩ, ti krê ag tỹ ti kamêg jé. ⁵ ù tỹ ti ãn krêm nỹtĩ fag ki rĩr há han tũ nĩnh kỹ tóg, *igreja* krêm ke ag ki rĩr há han ki kagtĩg nĩ gé. ⁶ ù tỹ *Jesus* ki rã tãg tóg tỹ, kófa jênh ke tũ nĩ ver. Ke tũ nĩ mũ ra tóg inh mỹ ti tỹ: “tỹ sóg ùn mág nĩ,” henh ha mē tĩ. Kỹ tóg inh mỹ ti tỹ Japo jyre han ha mē tĩ, Japo tỹ ti krĩn kỹ. ⁷ Vênh kar tỹ *igreja* to kófa ên to vĩ há han kỹ tóg há tĩ, ù tỹ *Jesus* ki ge tũ ag mré hã. Kỹ tóg mỹ'ãg ke tũ nĩ, ti tỹ kygnêg tũ nĩnh kỹ. Kỹ tóg Japo jyre han mãn sór ke tũ nĩ gé.

Igreja to kófa mré rãnhraj tĩ ù

⁸ Kỹ *igreja* to kófa mré rãnhraj tĩ ù vỹ nỹtĩ gé. ù tỹ ge ag vỹ vễjyre há han

ke mũ gé, vènh vĩ pir han kÿ nĩ, goj fa kron vãnh, nén ù to én ke tũ, riko nÿtĩ sór ke tũ. ⁹Topê vÿ ãg mÿ vènh vĩ jènê, ãg tÿ ti ki ge jé, ãg tÿ ti vĩ tag to krónh ke tũ nĩ jé, ãg tÿ ãg fe kavènh tũ nĩ jé gé. Ag tÿ ti vĩ tag to tar nÿtĩnh ke vè. ¹⁰Û tÿ *Jesus* ki rã tãg nĩ kÿ tóg ver Topê rãnrãj han ke tũ nĩ, ãg tÿ ver ti jykre tugnÿm jé.

¹¹Kÿ ù tÿtá tÿ *igreja* to kófa mré rãnrãj tĩ fag vÿ ge nÿtĩnh mũ gé. Fag tÿ nén ù há han kãn kÿ tóg há tĩ, fag tÿ ù mÿ vĩ kónãn tũ nĩn kÿ, fag tÿ fag rãnrãj ki rĩr há han kÿ. Kÿ fag tóg Topê rãnrãj han ke mũ.

¹²Hÿ, *igreja* ki rãnrãj mũ ag vÿ prũ pir han kÿ nÿtĩnh mũ. Kÿ ag tóg ag krê jyvèn há han ke mũ gé. Kÿ ag tóg ag ãn krêm nÿtĩ kar ki rĩr há han ke mũ gé.

¹³Ûn tÿ ge vÿ, jatun mÿ Topê rãnrãj ki rĩr há han ke mũ. *Jesus Cristo* kãmén to mÿ'ãg ke tũ ti nĩ, fi ke gé. Kÿ tóg *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ kar mÿ há tĩ.

Jesus kãme

¹⁴Ã mÿ sóg vènh rá tag han mũ. Hã ra sóg kãnmar ã ve sór mũ. ¹⁵Hèn ri ke mũn sóg kãtĩg vãnh han ke mũ. Hã ra sóg ã mÿ rán mũ. Topê vÿ rĩr jẽ. Ti tũ vÿ tÿ ãg nÿtĩ, ù tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩ ag. ãg hã vÿ vènh vĩ há hã tó tĩ, Topê vĩ to. ¹⁶Ha vé, Topê tÿ ùri ãg mÿ nén tó mũ tag vÿ tÿ nén ù há tãvĩ nĩ. Vãsÿ ag tóg mẽ ja tũ nĩ. Ti jykren hã vè, ha mẽ:

Jesus Cristo vÿ ãg ri ke mur, ga kri, kÿ Topê tóg ti tÿ ùn mág han, tá, ti tÿ jykre kuryj nĩn kÿ.

Kÿ tóg ti tÿ jègnê jafã ag mÿ ti ven. Kÿ ti mré mũ tĩ ag vÿ *povo* kar mÿ ti tó.

Hã kÿ ga kri mũ ag vÿ ti ki ge mũ,

ãg tÿ *Jesus* kãmén hã vè.

4

Ón kÿ Topê kãmén tĩ ag

¹Ha vé, Topê kuprĩg vÿ ãg mÿ nén ù jagy tó tĩ, ha mẽ. *Jesus* kãtĩg mãn ke tÿ kakó ãn kã ù ag nẽji ti tovãnh ke mũ, ag tÿ vènh ó hã kri nĩm jé, Japo tÿ ag kanhrãn mũn ki. ²Û tÿ tÿ Japo mré ke nĩ hã vÿ ónón tĩ. Hã kÿ ag tóg ùn

tÿ ge vĩ jèmê kÿ *Jesus* tovãnh ke mũ, fag ke gé. Jykre régre han ag tóg tĩ. Ag jykre há tÿ tũ' he ja ag nĩgtĩ, kÿ ag tóg ki kagtĩg nÿtĩ ha. “Vènh vĩ há vè,” he ag tóg tĩ ha, vènh ó to. ³“Prũg tũg ra, mén tũg ra,” he ag tóg tĩ. “Tag ko tũg ra,” he ag tóg tĩ gé, Topê tÿ nén han ja to. ãg tÿ *Cristo* ki ge há han kÿ, ãg tÿ ti vĩ kri fi kÿ ãg tóg ti hã mÿ to vĩ há han ke mũ, vèjèn kar to. Kÿ ãg tóg nén kar konh ke mũ. ⁴Topê tÿ nén han mũ kar vÿ há nĩ. Kÿ ãg tóg ti mÿ: “há ti nĩ, ã tÿ ãg mÿ vèjèn tag ven mũ ti,” he mũ. Kÿ ãg jatun mÿ konh ke mũ. “Tag konh ke tũ ãn nĩ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ. ⁵Topê vĩ vÿ nén kar jãnhkri han tĩ. Kÿ ãg tóg to Topê mré vèmén tĩ gé. Kÿ ãg tóg jatun mÿ konh ke mũ.

ãg mré ke ag kanhrãn nĩ

⁶Tag kar tóm nĩ, ãg mré ke kar ag mÿ. Kÿ ã tóg *Jesus Cristo* rãnrãj han há han mũ. Topê vĩ vÿ ã mÿ tÿ vèjèn ri ke nĩnh mũ. Kÿ ã tóg tÿ tar jẽ, ã tÿ ti jykre mĩ tĩn kÿ. Ki kanhró ã tóg nĩ, Topê jykre ti. ⁷Û tóg vyr mÿ nén ù to jykren sór tĩ, tÿ vènh ó han kÿ, Topê vĩ ki rán kÿ nĩ tũ ãn. Tag jèmê sór tũg nĩ. Vèjykre kuryj hã mĩ tũg nĩ. Tag hã to tar nĩm nĩ. ⁸Kejèn ãg tóg vãkrég tĩ. ãg tÿ vãkre to tar nÿtĩn kÿ tóg há sĩ nĩ. ãg tÿ jãvo vèjykre kuryj kar to tar nÿtĩ tag vÿ há tãvĩ nĩ sir. Tag to ãg tóg mũ há han tĩ, tag ki. Kar ãg tóg kanhkã tá mũ há han ke mũ gé. ⁹Tag vÿ tÿ vènh vĩ há nĩ. Vèjykre kuryj tÿ vènh kar mÿ há nĩ ra tóg há tĩ vè. ¹⁰Vèjykre kuryj ãn ve jé sóg ãn rãnrãj to vãsãn mũ. Topê hã ki ãg tóg nén ù kar vèg tĩ. Hã kÿ sóg ti hã to vãsãn mũ. Rĩr ti nĩ, ãg jóg tÿ Topê ti. Ti hã ne ãg kren han tĩ', vènh kar ag, ù tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩ ag, fag mré hã.

¹¹Tag kãmén nĩ. Tag to vènh kar mÿ: “tag han ra,” hem nĩ. ¹²Kyrũ ã tóg jẽ. Û jé ã to é he tũg. Nén kar há ãn han nĩ, ag tÿ ve jé, ag tÿ ã kóm han sór jé, ã vĩ ri ke ãn ti, ã tÿ vènh kar to há nĩ ri ke, ã tÿ *Jesus* ki rã kÿ jẽ ri ke, ã tÿ nén ù jãnhkri han ri ke ke gé. ¹³ãn kãtĩg ke to hã ã tÿ nén han tĩ ãn han tĩm nĩ ver. Ag mÿ Topê vĩ rán to kem nĩ. Ag jyvèn nĩ. Ag

kanhrân nĩ gé. ¹⁴ Ëg jyvên tĩ ag ne ã mĩ tó', Topê tĩ nén to ã tar han ke ti, Topê kuprĩg tĩ ag krĩn kũ, *igreja* to kófa ag tĩ ag nĩgê tĩ ã kri fi ja ên kã. ¹⁵ Ag tĩ ã mĩ nén to ja ên tovãnh tũg nĩ. To jykren nĩ, to tar nĩm nĩ, vènh kar tĩ ã tĩ to tar nĩ ên ve jé. ¹⁶ Vêso jykren nĩ. Kĩ ã tĩ Topê vĩ tĩ ag kanhrân ke ên to jykren nĩ gé, ã tĩ kygnêg tũ nĩ jé. Tag to tar nĩm nĩ. ã tĩ tag han kũ ã kren ke mũ. Kĩ ù tĩ ã vĩ mēg mũ ag vỹ krenkren ke mũ gé.

5

¹ Ûn sanh há ag mĩ vĩ tar han tũg nĩ. Komēr hã ag jyvên nĩ. Ëg tĩ ãg panh mré vĩ ri ke han nĩ. ã tĩ kyrũ ag jyvên kũ ãg tĩ ãg jãvy ag jyvên ri ke han nĩ. ² ã tĩ ùn sanh há fag jyvên kũ ãg tĩ ãg mỹnh fi jyvên ri ke han nĩ. ã tĩ tytãg fag jyvên kũ ãg tĩ ãg ve fi jyvên ri ke han nĩ. ã tĩ fag jyvên kũ vènh ki rĩrm nĩ, ã tĩ fag to én tũ nĩ jé.

Ûn mén ter ja fag ki rĩr ke mũ

³ Û fag mén vỹ ter, hã ra tóg tũ tĩ, ù tĩ fag ki rĩr ke ti. Ën fag ki rĩrm nĩ. ⁴ Ûn mén ter ja ù fi krē vỹ nỹtĩ, fi krē'krē mré hã. Kĩ fi krē hã vỹ fi ki rĩr ke mũ'. Ag tĩ tĩ gĩr nỹtĩ mũn kã fi tóg ag jē'ỹn ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg vènh kaja jé fi jē'ỹn mũ ha. Topê jykren hã vè. ⁵ Hã ra ùn mén ter ja ù fi vỹ krē tũ nĩ. Kĩ ù tĩ fi jē'ỹn ke tóg tũ tĩ. Kĩ *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ kar ag vỹ fi jē'ỹn ke mũ. Fi tĩ nén ù ve sór kũ fi tóg Topê hã mré vēmén ke mũ, ti hã mĩ nén ù kar to vĩ kũ. Fi tĩ tag to krónh kenh ke tũ vè, kurã mré hã, kuty mré hã ke gé. ⁶ Fi tĩ hã ra ag to kanhir sór kũ fi tóg vējykre pãno han mũ. Kĩ fi tóg tĩg kónãn ke mũ. ⁷ Tag tóm nĩ, fag mỹ, fag tĩ tĩ prãnh ke tũ nĩ jé.

⁸ Hã ra ag kã mĩ ù tóg kejēn ti mré ke fag ki rĩr tũ nĩ. Ën vỹ *Jesus* ki rã tovãnh ja nĩ. Kórég tãvĩ ti nĩ, tag ti. Û tĩ *Jesus* ki rã ja tũ kórég kãfór ti nĩ.

Û tĩ igreja ki rĩr ke fi

⁹ Tá ùn mén ter ja fag vỹ fag jiji ránrán sór mũ, fag tĩ *igreja* ki rĩr jé. Ûn sanh há fag jiji hã rán nĩ, ù tĩ 60 (ke)

anos kãfór nỹtĩ fag, ùn mén pir han kũ nỹtĩ ja fag. ¹⁰ ã tĩ ùn jiji rán ke mũ fi jykren hã vè, ha mē. Fi mĩ fi krē ki rĩr há han ja nĩ'? Fi mĩ fi ãn krēm Topê tũ ag ki rĩr há han ja nĩ'? Fi mĩ ùn vēsyrénh mũ fag jagãgtãn ja nĩ'? Fi mĩ nén ù há kar to tar nĩ'? Kĩ fi jiji rán nĩ.

¹¹ Ûn mén ter ja ù fi vỹ sanh há tũ nĩ ver. Kĩ fi jiji rán tũg nĩ. Û to én kũ fi tóg *Cristo* tovãnh kũ mén sór mũ, ha vem nĩ. ¹² Kĩ tóg vènh mỹ tĩnh mũ. Fag tĩ fag jiji rán kar kũ fag mén mãn ke tũ nĩ ha. *Cristo* tũ hã ki rĩr jé fag ke mũ ha. ¹³ Kĩ tytãg fag jiji rán tũg nĩ. Jãvo fag tóg rãnrãj mē kã ãn kar mĩ pasa' he sór mũ, ha vem nĩ. Kĩ fag tóg fagrĩnh mỹ vēmén ke mũ gé sir. Nén to vãnh tó jé fag tóg ke mũ gé. Kĩ tóg há tũ nĩnh mũ. ¹⁴ Hã kũ tóg há tĩnh mũ, fag mén mãn kũ. Fag tĩ fag krē ve kũ tóg há tĩ. Fag tĩ fag ãn ki rĩr há han kũ tóg há tĩ gé. Kĩ tóg ù tĩ ãg mỹ fag to vĩ sór mũ ra vènh mỹ tĩnh mũ, ha vem nĩ. ¹⁵ Ha vé, ù fag vỹ *Cristo* tovãnh huri, ùn mén ter ja tytãg ù fag. Kĩ fag tóg *Satanás* jykre han mũ sir. Kĩ tóg kórég nĩ.

¹⁶ Tá ke ù ãn krēm ùn mén ter ja ù fi vỹ jé. Kĩ fag hã vỹ fi jē'ỹn ke mũ. Fag tĩ fi mỹ: “*Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag tĩ ã jē'ỹn kũ tóg inh mỹ há tĩnh mũ vè,” henh ke tũ vè. *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag vỹ ùn mén ter ja tĩ ge hã ki rĩr ke mũ, hã vỹ: ùn kanhkã tũ, ùn krē tũ, he mũ.

Igreja to kófa ag jagãgtãn ke

¹⁷ Tá ke ag kã mĩ ù tóg tĩ kófa nỹtĩ, *igreja* to, fag ke gé. Kĩ ag kã mĩ ù tóg *igreja* ki ke ag kanhrân tĩ, Topê vĩ tĩ, kũ ag tóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Tag ag vỹ ãg mỹ tĩ ùn mág nỹtĩ. Ag tĩ *igreja* krēm ùn kanhrân tĩ ag jé ag mỹ kajãm mág, fag mỹ ke gé. ¹⁸ Tag vỹ rán kũ nĩ, ha mē: “monh tĩ êkré ki rãnrãj kũ ti jēnky tógfĩn tũg nĩ. Ti jēn kamēg tũg nĩ,” he ja tóg nĩ. Kĩ tag vỹ rán kũ nĩ gé: “ùn rãnrãj mũ ên tóg ti kaja venh ke mũ,” he ja tóg nĩ gé. Ti tĩ ãg tĩ Topê vĩ tó tĩ ag mỹ kajãm ke to ken hã vè, ãg tĩ *Jesus* ki ge kũ nỹtĩn kũ.

19 Û tóg kejën ã mÿ *igreja* to kófa jykre kórég tó sór mũ. Ûn régre ag tÿ ti jykre kórég ve kÿ ã mÿ tó kÿ ag vÿ jëmëm nÿ. Ûn pir vÿ jëmë sór tÿg nÿ.

20 Kófa ù tÿ kygnë kÿ vënh kar rÿnve ti jyvën nÿ, vënh kar tÿ ti mré ãg tÿ kygnëg tÿ ãn kamëg jé, fi mré hã ke gé.

21 Tag han ra, ha mẽ. Ker han tÿg hë'. Topë vÿ ã tÿ nén han mũ vég tÿ, *Jesus Cristo* ti ke gé, Topë tÿ jënë jafã ag ke gé. Û to: “ti tÿ iso há nÿn kÿ sóg ti mÿ vÿ tar han sór tÿ nÿ, ti tÿ kygnë ja ra,” he sór tÿg nÿ. Ge ra ti jyvën tar han nÿ.

22 Kÿ kãnhmar ù mÿ: “Topë rãnhraj tag han jé ã tóg ke mũ,” he sór tÿg nÿ gé. Ti tÿ Topë vÿ mranh ja ãn tovãnh kã ja tÿ nÿn kÿ ã tóg ti mré mranh mũ, ti tÿ ti rãnhraj tovãnh kÿ. Kÿ vëso jykrén nÿ gé, ã jãnhkri kar jë jé.

23 Goj tãvÿ kron sór tÿg nÿ. Kaga mẽ ã tóg nÿ. Hã kÿ sÿn kÿ *vinho* kron nÿ. Æ mÿ vënh kagta vë.

24 Û ag tóg Topë vÿ mranh pë han tÿ, kÿ vënh kar tóg ag vég tÿ. Topë vÿ ag vóg kónãn ke mũ, ag tÿ ti vÿ mranh pë han to. Û ag tóg vënh péju kÿ mranh tÿ. Ag tÿ Topë vÿ mranh mũ ãn vÿ vënh ven ke mũ gé kejën, ha vem nÿ.

25 Ge ti nÿ gé, vëjykre há mré. Vënh kar vÿ vég mũ, ù tÿ vëjykre há han mũ ti. Kejën ù tóg nén ù há han tÿ, hã ra tóg vënh péju kÿ han tÿ. Vënh ven jé tóg ke mũ gé, ti tÿ Topë vÿ mranh ja ti.

6

Patrão camarada jykre

1 Tá ke ag kã mÿ ù tóg tÿ *patrão camarada* nÿtÿ. Kÿ ù ag *patrão* vÿ *Cristo* ki kagtÿg nÿ. Ag jé ag *patrão* tÿ ki rÿr há han. Kÿ ù tóg ãg to vÿnh ke tÿ nÿ, Topë to, ag tÿ vëjykre há han kÿ.

2 Û ag *patrão* vÿ *Cristo* ki rã kÿ nÿ. Kÿ ag jé ti to é he tÿg. Ti tÿ ãg mré *Jesus* ki rã kÿ *Jesus* vÿ ti to há nÿ. Kÿ tóg ùn vësÿrénh mũ ag jagãgtãn tÿ, ag *patrão* ti. Kÿ tóg há tÿ, ti *camarada* ag tÿ ti tÿ ki rÿr há tãvÿ han kÿ. Tag tóm nÿ, vënh kar mÿ. Tag tÿ ag jyvën nÿ.

Ón kÿ Topë kãmén tÿ ag

3 Û tóg vyr mÿ jykrén kÿ nén ù tó sór tÿ. Topë vÿ rán kÿ nÿ ãn tó sór tÿ tóg nÿgtÿ. Æg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tÿ nén tó mũ ãn tovãnh kÿ tóg nÿ ha, vënh vÿ há ãn, Topë jykre ãn.

4 “Ûn mág vÿ tÿ inh nÿ,” he tóg tÿ. Hã ra tóg jykre tÿ nÿ. Kaga ti nÿ, krÿ vënh mÿ ti nÿ. Hã kÿ tóg fagrÿnh mÿ vÿ tÿgtÿ. Ti vÿ tugnÿn jagnë tÿ ki vë'ÿ vÿ kutë tÿ, jagnë to jÿ ke gé, jagnë to vÿ kónãn, jagnë to jykrén kónãn, 5 jagnë mÿ féféen ke gé. Krÿ tÿ nÿtÿ ve ag nÿ. Vënh vÿ há ki kagtÿg ag nÿtÿ. Kÿ ag tóg ón kÿ Topë kãmén to rikón sór nÿtÿ.

6 Hÿ, Topë to ãg riko nÿtÿnh mũ, ãg tÿ ãprã rikón sór tÿ nÿtÿnh kÿ.

7 Ha vé, ãg mur mũ kã ãg tóg tÿ nén ù tÿ mur, kÿ ãg tóg ãg ter kÿ ãg tÿ nén kar tovãnh kÿ tÿg mũ gé.

8 Kÿ tóg há tÿ, ãg tÿ ùri vëjën mré ãg kur ven kÿ, tag tãvÿ.

9 Æg tÿ riko nÿtÿ sór kÿ tóg inh mÿ ãg tÿ Topë vÿ mranh ha mẽ tÿ. Kãnhmar ãg tóg nén ù to é nÿ, nén ù to é nÿ he tÿ, kÿ tóg inh mÿ tag tÿ ãg kókén ha mẽ tÿ. Kÿ ãg tag to nÿgme ki vár ke mũ. Pijé há nÿ'.

10 Æg tÿ jãnkamy mág to é nÿ kÿ ãg tóg nén ù kórég kar han sór tÿ. Vëjykre kórég vë. Tag to ù ag tóg *Jesus* ki rã tovãnh huri, kÿ ag tóg vësÿrénh mũ ha, ag tÿ jãnkamy mág to há nÿtÿ tugnÿn.

Æ rãnhraj ki rÿr há han nÿ

11 Ag jãvo ã hã vÿ tÿ Topë tÿ nÿ. Kÿ vëjykre kórég tag tovãnh kã. Æ tÿ nén han ken hã vë, hã vÿ: vëjykre kuryj, he mũ, Topë kamëg mũ, ti ki rã kÿ tÿ, vënh kar to há nÿ, he mũ, komër hã vÿ, he mũ gé.

12 Æg tÿ ti ki rã kÿ ãg tóg ti jykre to vãsãn ke mũ, ãg tÿ ka kunÿnh sór kÿ to vãsãn ri ke. To tar nÿm nÿ, ã tÿ ãg rÿr krÿg ja tÿ ve jé. Tag hã to tóg ã jé prër, Topë ti. Kÿ ã tóg vënh kar mÿ tó ja nÿ gé, kurã ãn kã. Ûn e ag vÿ ã vÿ ãn mẽgmë. Kÿ to tar nÿm nÿ.

13 Sÿ ã jyvën sór vë, kÿ Topë vÿ mẽnh mũ. Ti hã ne nén kar rÿnrÿr han tÿ'. Kÿ *Jesus Cristo* vÿ inh vÿ mẽnh mũ gé. Ti hã ne vënh kãmén há han', pã'i tÿ *Pôncio Pilatos* ãn mÿ.

14 Sÿ tag tó sór vë, ã mÿ, ha mẽ: ã rãnhraj ki rÿr há han nÿ. To krónh ke tÿg nÿ. To kygnë sór tÿg

nĩ gé. Tag han kÿ ãg *Senhor tÿ Jesus Cristo* tÿ vÿn ke ãn jãvãnh nĩ. ¹⁵ Ti kurã ki Topẽ vÿ ti mÿ: “ha tÿg,” henh ke mũ. Topẽ vÿ ti pir mÿ tÿ nãn ã kar kri ke nĩ. Kÿ ãg tóg ti hã mÿ vÿ há han ke mũ. Pã'i kar kri tóg tÿ pã'i nĩ. Ûn mág kar kri tóg tÿ ãn mág nĩ. ¹⁶ Ti hã ne ti pir mÿ ter ke tũ nĩ'. Ti hã ne jẽngrẽ kã kã nĩ nĩ'. Tá ãg jun ke tũ nĩ. Ëprã ke ã vÿ ti ve ja tũ nĩ gé. Kÿ ãg tóg ti venh ke tũ nĩ gé. Ti hã ne tÿ ãn mág nĩ'. Ti hã ne tar nĩ'. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ti tÿ tÿ ãn mág nĩ ti. Hã vẽ.

Ëprã ãn riko ag

¹⁷ Ëprã ãn riko ag mÿ tóm nĩ, ag tÿ vẽso: “tÿ inh ãn riko pẽ nĩ,” he tũ nĩ jé. Ag riko vÿ kãnhmar tũ' henh ke mũ. Ag jé Topẽ hã ki nãn ã kar ve sór. Ti hã vÿ ãg mÿ nãn ã kar nãm tĩ, ãg fe tÿ mrin ken jé. ¹⁸ Ûn riko ag jé vÿjykre kuryj han. Ag jé ag tũ tÿ vãn kãpãm. Ag jé ãn jagãgtar ag jagãgtãn to krónh ke tũg. ¹⁹ Ag tÿ nãn ã há kar han kÿ ag tóg kanhkã tá riko nÿtĩnh mũ. Kanhkã tá ag tóg ag tũ vin han ke mũ. Kÿ ag tóg ãg rÿr krÿg ja tũ venh ke mũ gé. Æ tÿ ãprã ãn riko ag mÿ tónh ken hã vẽ.

²⁰ *Timóteo'*, ã tÿ Topẽ vÿ mẽ ja ãn kã jatun tũg nĩ. Ki króm nĩ, to jykrén kÿ. Û ag tóg fagrĩnh mÿ vãmén mág han sór tĩ. Õn kÿ ag tóg: “vãn vÿ há vÿ jagnẽ kato tẽ tĩ,” he tĩ. Hã ra ag tóg fagrĩnh mÿ vÿ tĩ. Ag vÿ mẽ sór tũg nĩ. ²¹ “Ki kanhró ãg nÿtĩ,” he ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg Topẽ ki rã tovãnh huri. Kórég ag nÿtĩ.

Topẽ mÿ sóg to vÿ tĩ, ti tÿ ãjag tÿ ti to tar han jé.

Hã vẽ.

PAULO TÏ CARTA HAN: TIMÓTEO MÏ CARTA Û

¹ Paulo tÏ rá vë. Topë ne inh fëg', isÏ tÏ *Jesus Cristo* apóstolo jë jé. Inh mÏ tóg tó, isÏ vënh kar mÏ ëg tÏ *Jesus Cristo* tigrin rïnrïr nÏtinh ke tag tó jé. Topë tÏ ëg mÏ nén han sór mÏn hã vë.

² IsÏ inh kósin tÏ *Timóteo* mÏ rán hã vë, isÏ ù to há tävï nÏ ën mÏ. Ëg jóg tÏ Topë mÏ sóg to vï tÏ, ti tÏ ã tar han jé, ti tÏ ã jagãgtãn jé, ti tÏ ã krï kuprãg jé ke gé.

Topë mÏ vï há han

³ Topë mÏ sóg vï há han tÏ. Ti hã mÏ sóg rãnrãj tÏ, inh jógjóg ve ag ri kén. To kygnë sór vãnh inh nÏgtÏ.

Á tó sóg tÏ, sÏ Topë mré vëmén ky. To krónh ke tÏ inh nÏgtÏ, kurã kar ki. ⁴ IsÏg ky ã tóg fy ja nÏ. Hã mÏ sóg ëkrég tÏ. Hã ky sóg ã ve sór tävï nÏ, inh fe tÏ mrin ke jé. ⁵ *Jesus* ki rá há han ky ã tóg nÏ, ã vóvó tÏ *Lóide* fi ri ke, ã mÏnh tÏ *Eunice* fi ri ke. Ki kanhró sóg nÏ.

⁶ Hã ky sóg ã jyvën sór mÏ. Topë vÏ ã mÏ vënh rãnrãj nÏm, isÏ inh nÏgé tÏ ã kri fi ja nÏn ky. Ën to tar nÏm nÏ. ⁷ Topë vÏ ëg mÏ ti kuprÏg jënë, ëg kanë jur tÏ nÏ jé, ëg tar nÏtÏ jé, ëg tÏ jagnë to há nÏtÏ jé, ëg tÏ vëso jykrén jé.

⁸ Hã ky ëg *Senhor* to mÏ'ãg tÏg nÏ. Ti kãmén nÏ. Ky inh kãmén nÏ gé, isÏ ti tugnÏn se ky jë tag ti. Ky ã tÏ ti tigrin vësÏrénh ke tag kamëg tÏg nÏ gé, inh mré. Topë vï to ëg vësÏrénh tÏ. Hã ra Topë tóg to ëg tar han tÏ. ⁹ Ti hã ne ëg kren han'. Ti hã ne ëg kuprëg', ëg tÏ tÏ ti tÏ nÏtÏ jé. Ëg tÏ vësóg ki to vãsãn pijé'. Ti hã ne to jykrén'. Ky tóg ëg jagãgtãn ky ëg kuprëg, *Jesus Cristo* tigrin. Nén kar han ke to hã tóg tag to jykrén ja nÏgtÏ. ¹⁰ Ky tóg ùri hã ëg mÏ tó, ti tÏ ëg kren han tÏ tÏ *Jesus Cristo* jënën ky. Ti hã vÏ ëg ter pë han ke tag tÏ tÏ' hé. Ky tóg ëg rïnrïr han mÏ sir, ëg tÏ ëg rÏr krÏg ja tÏ ve jé sir, ëg tÏ ti vÏ sér kri fi ky. ¹¹ Ky tóg inh mÏ: "vënh kar mÏ inh vï tónh tÏg," he ja nÏ gé, sÏ

tÏ ti *apóstolo* jë jé, sÏ ti vï tÏ vënh kar kanhrãn jé. ¹² Hã ky sóg se ky jë ha. Hã ra sóg mÏ'ãg ke tÏ nÏ. Ti ki rá ky sóg jë ha. Ti ki kanhró sóg nÏ. Nén ù kar to tóg tar nÏ. Hã ky tóg inh ki rÏr há han ki kanhró nÏ gé, sÏ ti mÏ vënh fëg ky, isÏ kurã tÏ ëgno pétëm há han jé.

¹³ IsÏ nén tÏ ã kanhrãn ja ën kã jatu tÏg nÏ. Vënh vï há vë, sÏ ã mÏ nén tó ja ti. Tag ki króm ky inh ri kén kãmén nÏ. Ti ki rá to tar nÏm nÏ, vënh kar to há nÏm nÏ gé. *Jesus Cristo* tÏ nén han ja ën ri ke han nÏ. ¹⁴ Ti tÏ ã mÏ vënh rãnrãj nÏm ja ën ki rÏr há han nÏ, ù tÏ Topë vï tÏ ù han tÏ nÏ jé. Topë kuprÏg vÏ ëg kã ki ëmã nÏ. Ën vÏ ã tar han ke mÏ, ã tÏ ti vï tó há han ke to.

¹⁵ Ha vé, ga tÏ *Ásia* tá ke kar ag vÏ isovãnh kãn, *Fígelo* ke gé, *Hermógenes* ke gé. Tag më ã hÏn huri. ¹⁶ Topë mÏ sóg to vï tÏ, ti tÏ *Onesíforo* mré ke fag jagãgtãn jé, ùn tÏg mÏ ën ti. Iso há tävï ja ti nÏgtÏ. Iso mÏ'ãg ja tÏ ti nÏgtÏ, ise ky jë hã ra. ¹⁷ Ti tÏ ëmã tÏ *Roma* tag ki jun ky tóg inh jãvãnh tävï han ja nÏ. Ky tóg kejën inh ve ja nÏ. ¹⁸ *Éfeso* tá tóg inh ki rÏr há han ja nÏgtÏ gé. Ky ëg *Senhor* hÏn ti jagãgtãn ke mÏ, ti tÏ kurã tÏ ëgno kã ti kren han jé. Ky tóg inh mÏ sér tÏnh mÏ.

2

Ëg vãsãn ke

¹ Inh kósin', *Jesus Cristo* ne ã tar han ke mÏ', ky krónh ke tÏg nÏ. ² Inh vï më ã, sÏ ùn e ag kanhrãn ky. Tag tóm nÏ gé, inh kóm, ù tÏ krónh ke tÏ ag mÏ.

³ Ëg tÏ *Jesus* tigrin vësÏrénh ke to tar nÏm nÏ inh mré, *Timóteo*'. *Jesus Cristo* soldado ri ke ëg nÏtÏ. ⁴ Soldado jykre tag to jykrén nÏ. Ag pijé vyr mÏ jykrén tÏ'. Ag pã'i vï ki hã han ag tóg tÏ, ti tÏ ag to há nÏ jé. Hã ky ag tóg vyr mÏ gÏj ve sór tÏ nÏgtÏ.

⁵ Ky ù tÏ *corrída* han mÏ ag jykre to jykrén nÏ gé. *Corrída* to vëjykre ën hã han ag tÏ, ag tÏ gÏjÏ he jé. Ag ri ke han nÏ, *Timóteo*'.

⁶ Ky ëpÏ ki rÏr tÏ ag vÏ rãnrãj mág han tÏ gé, hã ky ag tóg krãn ky ti kanë

ko tí. Ag ri kén ã tóg venh ke mũ gé, ã tỹ nén ve sór mũ tí, ã rãnrãj to, ha vem nĩ.

⁷ Tag to jykrén há han nĩ, sỹ ã mỹ tó mũ tag to. Kĩ ãg *Senhor* vỹ ã tỹ to jykrén há tãvĩ han ke mũ sir. ⁸ *Jesus Cristo* mĩ êkrén nĩ. Ti ter kar kũ tóg rĩr mãn. Ti jógjóg ve vỹ tỹ *Davi* ja nĩgtĩ. Hã tó sóg tí, ti kãmén kũ. ⁹ Hã kũ sóg se kũ jẽ, *ferro* tỹ mỹr. “Ti hỹn tỹ ùn jykre pãno nĩ,” he ag tóg tí iso. Hã kũ ag tóg *ferro* tỹ isé. Hã ra Topẽ vỹ pijé se kũ nĩ nĩ'. Tã mĩ tóg tí ha. ¹⁰ Hã kũ sóg ise kũ jẽ hã ra ti to tar nĩ, Topẽ tỹ ùn kuprẽg mũ ag jagfy, ag krenkren jé, ag tỹ *Jesus Cristo* ki ge tigrĩn kanhkã tá junjun jé. ¹¹ Vẽnh vỹ há vỹ, tag ti, ha mẽ: ãg tỹ ti tigrĩn kãgter mũ ra ãg tóg ti mré rĩnrĩr mãn ke mũ gé. ¹² ãg tỹ ti tigrĩn nén ù jagy kar to tar nỹtĩn kũ ãg tóg ti mré tỹ ùn mág nỹtĩnh ke mũ gé. ãg tỹ ti tovãnh kũ tóg ãg tovãnh ke mũ gé. ¹³ ãg tỹ ti to krónh ke tí ra tóg ãg to krónh kenh ke tũ nĩ jãvo. Ti pijé ón tí', hã kũ tóg ãg to krónh kenh ke tũ nĩ.

Topẽ rãnrãj han há han ke

¹⁴ Tag tóm nĩ, vỹnh kar mỹ. Tỹ ag jyvẽn nĩ, kũ ag jyvẽn tar han nĩ gé. Topẽ vỹ ã vỹ mẽnh mũ. Ag mỹ: “ãg kato tẽ ag vỹ kafãn sór tũg nĩ,” hem nĩ. “Jagnẽ vỹ kafãn pijé ãg tar han mũ'. Û tỹ tag mẽ kũ tóg krónh ke sór mũ,” hem nĩ ag mỹ. ¹⁵ Vãsãn ra, Topẽ tỹ ã rãnrãj to: “há ti nĩ,” he jé, ã tỹ ã rãnrãj to mỹ'ãg tũ nĩ jé. Topẽ vỹ to vãsãn nĩ, ã tỹ ki kanhrãn há han jé, ã tỹ vỹnh kar mỹ tó há han jé gé. ¹⁶ Û tỹ kanhir kũ nén ù kórég tó kũ jẽmẽ sór tũg nĩ. Û tỹ ge ag vỹ Topẽ to kórég tãvĩ nỹtĩ. Kũ ag vỹ vỹ ag kókén ke mũ, kũ tóg ag jykre pãno pẽ han mũ. ¹⁷ Vỹnh vỹ tỹ ge vỹ ãg kar kókén ke mũ, komẽr hã, ti tỹ vỹnh kar kri rũm ken kũ. Vỹnh kaga kórég tỹ vỹnh kar kri rũm ke ri ke ti nĩ.

Û tỹ vỹnh vỹ tỹ ge han mũ vỹ tỹ *Himeneu* nĩ gé, *Fileto* ke gé. ¹⁸ Tag ag vỹ ónón tí, Topẽ vỹ to. “Rĩr mãn ri ke han ãg huri, ãg tỹ *Cristo* ki gen kũ. Hã kũ ãg rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ha, ãg ter kar

kũ, *Jesus* kãtĩg mãn kũ,” he ag tóg tí. Ag tỹ tag tó kũ ag tóg ù ag tỹ *Jesus* to krónh ke han tí. Kũ ag tóg *Cristo* tovãnh mũ, ag tigrĩn.

¹⁹ ãg tỹ ùn han kũ ãg tóg ti nũna ãn tar han tí. ãn ri ke ti nĩ, Topẽ jykre ti. Kũ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ù ag tỹ ón kũ to vỹ mũ hã ra. ãg tỹ ti ki ge kũ nỹtĩn kũ tag vỹ ãg to rãn kũ nĩ, ha mẽ: “ãg *Senhor* vỹ ti tũ ag ki kanhró nĩ,” he tóg mũ.

Kar kũ tóg: “vỹjykre pãno tovãnh kãn ra, ãjag tỹ: ãnh *Senhor* vỹ tỹ ti nĩ, *Jesus* ti, he jé,” he mũ.

²⁰ Ha vé, ùn mág krẽm kukrũ vỹ e nỹtĩ. Û vỹ *ouro* tỹ há nỹtĩ. Û vỹ *prata* tỹ há nỹtĩ. Kũ ù vỹ ka tỹ há nỹtĩ gé. Û vỹ go'or tỹ há nỹtĩ gé. Kukrũ há vỹ tỹ vỹjẽn né nĩ, kũ ùn kórég vỹ tỹ vãfãr né nĩ gé. ²¹ Kũ tóg ge nĩ. Û tỹ kanhir kũ nén ù kórég tó (ka)mẽ ãn ag vỹ kukrũ kórég ri ke nỹtĩ. Hã kũ Topẽ tóg ag mỹ: “ãnh rãnrãj han ra,” henh ke tũ nĩ sir. ãg tỹ ti kórég tovãnh kãn kũ ãg tóg kukrũ há ri ke nỹtĩ. Kũ Topẽ tóg ãg mỹ: “ãnh rãnrãj han nĩ,” henh ke mũ gé sir.

²² Kyrũ ag vỹ nén ù kar to é (ka)mẽ nỹtĩ. ãn tovãnh kãn nĩ. Vỹjykre há hã mĩ tũg sórm nĩ. *Jesus* ki rã há han nĩ. Vỹnh kar to há nĩm nĩ. Krĩ kuprã nĩm nĩ, ù tỹ tỹ ãg *Senhor* mré ke ag to, ùn jãnhkri ag to, vỹnh kar to ke gé.

²³ Û ag tóg ón kũ: “Topẽ hỹn tag tó sór mũ, ti tỹ ãn tó kũ,” he sór tí. Topẽ tỹ nén tó vãnh ãn tó sór ag tóg tí. Tag tigrĩn jagnẽ to jũ tóg kutẽ tí. Hã kũ ag mré to jykrén sór tũg nĩ. ²⁴ Û tỹ Topẽ mỹ rãnrãj tí jé vỹnh kar to há nĩ. Ti tỹ kãnhmar ag to jũn kũ tóg kórég nĩ. Ti tỹ komẽr hã vỹ kũ tóg há tí, ag kanhrãn jé, vỹnh kar to fe há nĩn kũ. ²⁵ Û tóg ti vỹ kafãn sór mũ. ãn mỹ ã tóg vỹ há han ke mũ. Komẽr hã ã tóg ag mỹ Topẽ vỹ tónh ke mũ, Topẽ tỹ ag jagãgtãn jé, ag tỹ ag jykre pãno tovãnh kũ vỹnh vỹ há hã nón mũ jé. ²⁶ Kũ ag krĩ há nỹtĩnh mũ. Japo tũ vỹ tỹ ag nỹtĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag sigse ja nĩn kũ, ag tỹ ti rãnrãj han jé. Ag tỹ ti tovãnh kũ Topẽ tóg ag krenkren han ke mũ. Kũ tóg ag tỹ Japo

jykre tag to věnh nenh to ag tar han ke mǔ, ěg ke gé. Kǔ tóg há tí.

3

Kurā tǔ ěgno to hā vējykre

¹ Ga tǔ tǔ' henh ke to hā ěg tóg nén ũ jagy ve kǎn ke mǔ. Věnh kar tǔ vējykre pǎno han mǔ ve jé ěg tóg ke mǔ. ² Ag jykre hā han sór jé ag tóg ke mǔ. Nén ũ kar to én jé ag tóg ke mǔ, ag riko nǔtǐ jé. Jagně to vǐ kónǎn jé ag tóg ke mǔ. Ag panh vǐ ki hā han ke tǔ ag tóg nǐ. “Kórég ti nǐ,” he jé ag tóg ke mǔ, ũ tǔ ag mǔ nén ũ há nǐm mǔ ra. Topě to ag é henh ke mǔ gé. ³ Jagně to kórég ag nǔtǐnh mǔ, ag krě to ke gé. Jagně mǔ věnh pǎte fón ke tǔ ag nǐ gé. Jagně to ag ónón ke mǔ. Věso jykrén ke tǔ ag tóg nǐ. Ag tǔ ũ vóg kónǎn kǔ tóg ag mǔ sér tǐnh mǔ. Vějykre há kato tē jé ag tóg ke mǔ. ⁴ Ag régre ag vatánh tá ag tóg ag to vǐ kónǎn ke mǔ gé. ũ tǔ ag jykre kórég to ag vóg kónǎn ke tag kaměg ke tǔ ag nǐ. Věso ag tóg: “věnh kar kǎfór vǔ tǔ inh nǐ,” henh ke mǔ gé. Ag tǔ Topě to há nǔtǐnh ke vē vē. Hā ra ag tóg ag tǔ nén to én mǔ ěn hā han sór ke mǔ. ⁵ Ón kǔ ag tóg Topě to há nǔtǐ ve nǐnh mǔ, hā ra ag tóg ti jykre han sór ke tǔ nǐ. Ti tǔ ěg tar han tǐ tag vǔ ag mǔ há tǔ nǐnh mǔ. ũ tǔ ge ag tovǎnh nǐ, vǔ.

⁶ Ag kǎ mǐ ũ ag vǔ ĩn kar mǐ mǔnh mǔ. Kǔ ag tóg ũn tǔtǎ kórég fag mré vēmén sór ke mǔ, ũ tǔ Topě vǐ mranh tǐ fag, ũn én (ka)mě fag. ⁷ Ón kǔ fag tóg věnh kanhrǎn to tar nǔtǐnh mǔ. Hā ra fag tóg věnh vǐ há ki kagtǐg nǔtǐ. Hā kǔ fag tóg ag tǔ fag mǔ nén tó mǔ ki hā han mǔ. ⁸ ũ tǔ fag mré vēmén mǔ ěn ag vǔ Topě vǐ kato tē nǔtǐ, věnh vǐ há ěn kato. Vǎsǔ *Janes* vǔ *Moisés* vǐ kato tē ja nǔgtǐ, *Jambres* ti ke gé. ěn ag ri ke ag nǔtǐ. Topě vǐ kato tē ag tóg tǐ. Ón kǔ ag tóg *Jesus* ki ge kǔ nǔtǐ ve nǐ, ag tǔ ón kǔ ti vǐ tón kǔ. ⁹ Hā ra ũn e vǔ ag vǐ kri fǐnh ke tǔ nǐ, ha vem nǐ. Věnh kar vǔ ag krǐ tǔ tag venh ke mǔ, ha vem nǐ. *Janes* mré *Jambres* ri ke han jé ag tóg

ke mǔ. Věnh kar vǔ ag krǐ tǔ ki kanhró ja nǔtǐgtǐ gé.

Ěg tǔ nén jagy věnh ke mǔ

¹⁰ Ag jāvo ā tóg inh vǐ kri fig tǐ, *Timóteo*'. Isǔ nén han mǔ ěn ri ke han ā tóg tǐ. Isǔ nén ve sór mǔ ěn ve sór ā tóg tǐ gé. Isǔ *Jesus* ki rǎ ri ke han ā tóg tǐ gé. Isǔ koměh hā vǐ ri ke han ā tóg tǐ gé. Isǔ věnh kar to há nǐ ri ke han ā tóg tǐ gé. ¹¹ Ag tǔ inh vóg kónǎn ve ja ā nǐ gé, isǔ nén ũ jagy végt tǐ ěn ti. Inh vóg kónǎn tǔ hěn ri ke han ja ag tóg nǐ, *Antioquia* tá, *Icônio* tá, *Listra* tá ke gé. Ter kren pě han inh, tá. Hā ra ěg *Senhor* tóg ijy nǔgǎn. ¹² Ha vé, ěg tǔ *Jesus Cristo* jykre mǐ mǔnh kǔ ěg kar tóg ag tǔ ěg vóg kónǎn venh ke mǔ. ¹³ Ěg jāvo ũn jykre pǎno ag vǔ koměh hā vējykre pǎno han kǎn kǔ nǔtǐ, ũn ónón mǔ ag ke gé. ũ ag *lograr* (ke) he ag tóg tǐ, hā ra ag tóg ag *lograr* (ke) he tǐ gé, věnh kato.

¹⁴ Ag jāvo isǔ ā mǔ nén tó ja ěn mǐ tǔg nǐ, ā tǔ nén mē ja kar ěn mǐ, ā tǔ ki rǎ kǔ jē ěn mǐ. Isǔ ā kanhrǎn ja ěn to tar nǐm nǐ. Inh jykre ki kanhró ā tóg nǐ. ¹⁵ Ā sǐ kǎ ā tóg Topě vǐ mē, ti vǐ tǔ rán kǔ nǐ ěn. ěn to jān kǔ ā tóg ki kanhrǎn mǔ, ěg tǔ *Jesus Cristo* ki rǎ tugrǐn krenkren ke mǔ ti.

¹⁶ ũ tǔ hěn ri ke ag vǔ Topě vǐ ránrán ja nǔgtǐ. Hā ra Topě kuprǐg tóg ag mǔ tó ja nǔgtǐ, ag tǔ nén rán ke ti. Ti vǐ rán kǔ nǐ to ken kǔ ěg tóg věnh vǐ há ki kanhrǎn mǔ. Kǔ ěg tóg kǎmén há han ke mǔ gé. Ěg mǔ tóg ěg tǔ kygně ja ěn ven tǐ. Kǔ ěg tóg jagně jyvěn ke mǔ gé. ¹⁷ Topě tǔ vǔ tǔ ěg nǔtǐ. Ti pijé ěg tǔ kygně ve sór mǔ'. Ěg tǔ kygněg tǔ nǐn kǔ ěg tóg nén ũ há kar han to tar nǔtǐ. Ti tǔ tag ve sór vē, hā jé tóg ěg mǔ ti vǐ jěnh ja nǔgtǐ.

4

¹ Inh kósin', sǔ ā jyvěn ke vē, kǔ Topě vǔ měnh mǔ, *Jesus Cristo* ti ke gé, ũ tǔ věnh kar jykre tugnǔm ke mǔ ěn ti, ũn rǐnrǐr nǔtǐ ag jykre, ũn kǎgter mǔ ag jykre ke gé. Vǔn ke mǎn jé tóg ke mǔ. Kǔ tóg tǔ pǎ'i mǎg jěnh mǔ, ha vem nǐ.

Ëg *Senhor* rĩnve sóg ã mÿ: ² “Topẽ vĩ kãmén ra,” he mũ. Kejẽn ag tóg mẽ sór tĩ. Kejẽn ag tóg mẽ sór tũ nĩgtĩ. Ge ra ag mÿ kãmén nĩ. Ag mÿ ag tÿ kygnẽ ja ẽn tóm nĩ. Ag jyvẽn tar han nĩ, ag tÿ mẽ jãvãnh nÿtĩn kÿ. Ag to krónh ke tũg nĩ, ag tÿ kejẽn *Jesus* ki rã sór jé. ³ Kurã tÿ ẽgno to hã ag tóg jẽmẽ sór ke tũ pẽ nĩ, vẽn vĩ há ti, ha vem nĩ. Kÿ ag tóg vẽn vĩkórég nón mũ sór mũ, ag tÿ nén to ẽn mũ ẽn ti. Û tÿ ón kÿ ag mÿ tónh ke mũ ẽn vÿ vẽn sér tónh ke mũ. Kÿ tóg ag mÿ sér tĩnh mũ. ⁴ Vẽn vĩ há jẽmẽn ke tũ ag nĩ. Hã ra ag tóg vẽn ó hã jẽmẽn ke mũ sir.

⁵ Ag jãvo nén ù kar to jykren há han nĩ. ã tÿ nén ù jagy ve kÿ kato tar nĩn nĩ. *Cristo* kãmé sér ẽn kãmén nĩ, vẽn kar mÿ. ã rãnrãj ki rĩr há han nĩ gé.

⁶ Ag hÿn kãnhmar isén ke mũ, *Jesus Cristo* tugrĩn. Hã ra tóg inh mÿ tÿ nén ù tũ nĩ. ⁷ Ëg tÿ *carreira* han kÿ ẽg tóg vãsãn tãvĩ han tĩ, ẽg tÿ gÿjÿ he jé. Tag ri ke han inh, isÿ Topẽ rãnrãj han kÿ. Tĩ rãnrãj han kãn inh huri. Tĩ ki rã tovãnh ja tũ inh nĩgtĩ. ⁸ Û tÿ *carreira* ki gÿjÿ he mũ ẽn vÿ ka féj tÿ *coroa* gÿjÿ he tĩ. Ẽn ri ke nĩm jé tóg ke mũ inh mÿ, Topẽ ti, inh jykre kuryj to, kurã ẽn kã. Vẽn kar mÿ ti nĩm ke mũ gé, ù tÿ ti kãtĩg jãvãnh mũ ag kar mÿ.

Paulo tÿ nén ve ja

⁹ Kur inh venh kãtĩg. ¹⁰ *Demas* vÿ isovãnh kÿ vyr. Ẽprã vÿjykre han sór ti nĩ, hã kÿ tóg isovãnh kÿ *Tessalônica* ra vyr. *Crescente* vÿ *Galácia* ra vyr, kÿ *Tito* vÿ *Dalmácia* ra vyr. ¹¹ *Lucas* vÿ inhhã inh mré nĩ nĩ. *Marcos* pére kãtĩg, ti tÿ inh rãnrãj han jé. Tag to tóg tar nĩ. ¹² *Tíquico* jẽnẽ inh, ti tÿ *Éfeso* ra tĩg jé. ¹³ Kÿ, ã kãtĩg kÿ inh mÿ inh *capa* ma kãtĩg. *Trôade* tá ti nĩ, *Carpo* ĩn krêm. Kÿ inh mÿ inh *livro* gé kãtĩg gé, nén ù fãr ki rãn kÿ nÿtĩ ẽn mré. Isÿ *livro* ẽn venh hapẽ tóg tĩ.

¹⁴ *Alexandre*, ù tÿ *ferro* tÿ nén ù kar han tĩ ẽn vÿ iso kórég tãvĩ nĩ. Ëg *Senhor* vÿ ti jykre kórég to ti vóg kónãn ke mũ. ¹⁵ Tĩ kamẽg ra. Inh vĩ kato tẽ mág han tóg.

¹⁶ Fóg tÿ pã'i vÿ inh ki inh jykre jẽmẽ pin huri. Ẽn kã ù tóg inh mré ve ja tũ nĩ. Isovãnh kãn ag tóg. Topẽ mÿ sóg to vĩ tĩ, ti tÿ ag mÿ vẽn pãte fón jé. ¹⁷ Ag jãvo ẽg *Senhor* vÿ isar han, ti tÿ inh mré tag kã jẽn kÿ. Hã kÿ vẽn kar vÿ ti vĩ mẽ huri, isÿ ag mÿ kãmén kÿ. *Povo* kar ag vÿ hur mẽ kãn. Kÿ ẽg *Senhor* tóg iij nĩgãn, ag tÿ mĩg mÿ inh fón tũ nĩ jé. ¹⁸ Iij nĩgãn mãn jé tóg ke mũ gé, Nén-Kórég tÿ isÿ hẽ ri ke tũ nĩ jé. Inh ki tóg rĩr há han ke mũ, sÿ kãnhkã ra tĩg há han jé, ti nĩgja ra. Tĩ hã mÿ ẽg vĩ há han ke mũ'. Kÿ tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vẽn.

¹⁹ *Priscila* fi mré fi mén tÿ *Áquila* mĩ sóg ẽkrég tĩ, *Onesíforo* mré ke fag mĩ ke gé. ²⁰ *Erasto* vÿ *Corinto* tá nĩ nĩ. Jãvo *Trófimo* tóg *Mileto* tá kaga nÿ ja nĩ, isÿ tá kãtĩ mũn kã.

²¹ Kur kãtĩg mẽ han, kusa tá krÿg tũg ki. *Êubulo* vÿ ã mĩ ẽkrég tĩ, *Prudente* ti ke gé, *Lino* ti ke gé, *Cláudia* fi ke gé, ẽg régre kar ag mré hã.

²² Ëg *Senhor* mÿ sóg to vĩ tĩ, ti tÿ ã tar han jé, ti tÿ ãjag kar tar han jé gé. Hã vẽn.

PAULO TỠ ÇARTA HAN: TITO MỠ CARTA

¹ Paulo tỡ rá vễ. Sỡ Tito mỡ rán hã vễ. Topễ mỡ sỏg rãnhrãj tĩgtĩ, kỡ Jesus Cristo vỡ inh fềg, sỡ tỡ ti apóstolo jề jề. Topễ tóg êprã ke ù ag kuprềg, ag tỡ ti ki ge jề. Kỡ tóg inh mỡ: “ha isỡ ùn kuprềg ja ag mỡ inh vỡ tónh tĩg, ag tỡ ã vỡ jềmề kỡ inh ki ge há han jề,” he ja nỡ. ² Topễ vỡ êg mỡ: “rỡr krỡg ja tũ ve jề ãjag tóg ke mũ,” he ja nỡ. Hã ve sỏr êg tóg mũ. Topễ tỡ nén tó mũn hã vễ, vãsỡ. Hã ra tóg ón tũ nĩgtĩ. ³ Vãhã tóg êg mỡ ti vỡ tag jềnề ja nỡ, ti tỡ êg mỡ jềnềnh ke kurã ki. Jesus tỡ tóg êg mỡ jềnề ja nỡ. Hã to Topễ tóg inh mỡ: “ha vễnh kar mỡ tónh tĩg,” he ja nỡ, êg kren han tỡ ên ti.

⁴ Hã kỡ sỏg ã mỡ tó mũ, *Tito*!. Inh kỏsin pề vỡ tỡ ã nỡ, ã tỡ inh mrề Jesus ki rã kỡ jền kỡ. Êg jóg tỡ Topễ mỡ sỏg to vỡ tỡ, ti tỡ ã tar han jề, ã krỡ kuprã nỡ jề ke gé.

Tito tỡ Creta ki ke ag ki rỡr

⁵ ã mỡ sỏg: “ver goj vãso tỡ Creta tá nỡm nỡ,” he ja nĩgtĩ, ã tỡ tá isỡ nén han kãn ja tũ ên han kãn jề. Hã kỡ sỏg ã mỡ: “êmã kar ki ù ag kuprềg, ag tỡ tỡ *igreja* to kỏfa nỹtĩ jề,” he ja nỡ. ⁶ ùn kãmề kỏrэг tũ jãvanh nỡ, ùn prũ pir han kỡ nỡ ti. Ti krề tỡ Jesus ki rã kỡ nỡn kỡ tóg há tỡnh mũ, ag tỡ nén ù vễnh mỡ han tũ nỡn kỡ, ag tỡ ag panh vỡ jềmềnh kỡ.

⁷ Ha vé, ù tỡ tỡ *igreja* to kỏfa jề sỏr kỡ tóg tỡ ùn jykre há nỡnh mũ. Ti tỡ ti mrề ke ag to: “ag kãfór vỡ tỡ inh nỡ,” henh ke tũ vễ. ùn fe tỡ gỹm ke (ka)mề vỡ há tũ nỡ, ù tỡ *vinho* kron (ka)mề ti, ùn jũ (ka)mề ti. Kỡ tóg ti tỡ riko nỡnh ke hã to ên ke tũ nỡ gé. ⁸ Ti tỡ ù tỡ kuvar há tá kãmũ ag mỡ: “inh mrề jề,” hen kỡ tóg há tỡ, ti tỡ vễjykre há to há nỡn kỡ, ti tỡ vễso jykren kỡ, vễjykre kuryj han kỡ, Topễ vỡ hã ki króm kỡ. ⁹ Topễ vỡ mề ja tóg nỡ. Kỡ ti tỡ tag kã jatu tũ nỡn kỡ tóg há tỡ gé. Kỡ tóg ù tỡ ti vỡ mềg mũ ag kanhrãn há han ke mũ gé. ù tỡ ti vỡ kafãn mũ mỡ tóg tó há han ke mũ gé.

¹⁰ Ha vé, ù tỡ hễn ri ke ag tóg mề jãvãnh nỹtĩ. Vềkề ag tóg ón kỡ vễmền tỡ. Ag tỡ ù *lograr* he sỏr vễ. *Judeu* ag vỡ tag to tar nỹtĩ, ha mề. ¹¹ Êg tỡ ag vỡ tỡ tũ' henh ke vễ. Ha vé, ù fag ne ag vỡ kri fi sỏr mũ', kỡ fag tóg Topễ vỡ tovãnh sỏr mũ, fag mền mrề hã, fag krề mrề hã. Un'ón ag tóg tỡ, ù tỡ fag kanhrãn sỏr mũ ag. Hã ra ag tóg hã to jãnkamy ve sỏr mũ, ag tỡ riko nỹtĩ jề. ¹² Ag kã mỡ ù vỡ ki hã tó ja nỡ, ag jyvền tỡ ù. Ti tỡ ag kato tề kỡ tóg: “*Creta* tá ke ag vỡ tỡ ùn ón mề nỹtĩ,” he mũ. “Mỡg jũ ri ke ag nỹtĩ. Rãnhrãj vãnh ag nỹtĩ. Hã ra ag tóg jền mág tãvỡ han sỏr tỡ,” he ja tóg nĩgtĩ. ¹³ Hã ra tóg ge nỡ. Hã kỡ ag jyvền tar han nỡ, ag tỡ Topễ ki rã to tar nỹtĩ jề. ¹⁴ Ag mỡ: “*Judeu* ag tỡ vễnh ó tó mũ jềmề sỏr tũg nỡ,” hem nỡ. Ag mỡ ag tóg êprã ke jykre tó sỏr mũ gé, ù tỡ Topễ vỡ há mề vãnh ag. Êg mrề ke ag mỡ kề, ag tỡ ù tỡ ge vỡ jềmềg tũ nỡ jề. ¹⁵ Ha vé, ù tỡ vễjykre kuryj han mũ mỡ tóg kuryj kar nỡ. Jãvo ù tỡ vễjykre pãno han mũ mỡ tóg pãno kar nỡ gé. Kỡ ag tóg ag jykre pãno to: “há ti nỡ,” he tỡ. Jãvo ag tóg vễjykre há to: “kỏrэг ti nỡ,” he tỡ gé. ¹⁶ “Topễ ki kanhrỏ êg tóg nỹtĩ,” he ag tóg tỡ, ón kỡ. Hã ra ag tóg ti jykre han tũ nĩgtĩ. Ag tỡ ti jykre han vãnh ki êg tóg vэг tỡ, ag ón mũ ti. ù tỡ ge to ti kỏrэг nỡ, Topễ ti.

2

Vễnh kar jyvền há han nỡ

¹ Ag jãvo Topễ vỡ kãmén há han nỡ, ã tỡ ag jyvền kỡ, *Tito*!. ² Kỏfa ag mỡ: “nén ù há hã to jykren nỡ,” hem nỡ. “Goj fa kron sỏr tũg nỡ. Nén há kar hã han sórm nỡ. Vễso jykren nỡ. Jagnề to há nỹtĩm nỡ. Ti tovãnh sỏr tũg nỡ,” hem nỡ.

³ Kỡ kỏfa fag jyvền nỡ gé. “Vễso jykren nỡ,” hem nỡ fag mỡ. “Ù to vỡ kỏnãn tũg nỡ. *Vinho* to ên sỏr tũg nỡ. Vễjykre há hã han nỡ, vễnh kar tỡ ve jề. ⁴ Kỡ ãjag tóg tytãg fag kanhrãn há han ke mũ,” hem nỡ fag mỡ. “Tytag fag kanhrãn nỡ, fag tỡ fag mền to há nỹtĩ jề, fag krề to, ⁵ fag tỡ vễso jykren jề, nén ù vễnh mỡ han sỏr tũ nỡ jề, fag

tỹ fag ĩn ki rĩr há han jé, vėnh kar mỹ vĩ há han jé, fag tỹ fag mén vĩ mranh sór tũ nĩ jé,” hem nĩ, kófa fag mỹ. Fag tỹ tag han kỹ ũ tóg Topě vĩ to é henh ke tũ nĩ.

⁶ Kyrũ ag jyvėn nĩ gé. Ag mỹ: “nén ũ kar to jykren há han nĩ, ajag tỹ ęg tỹ nén to ęn tĩ ęn han tũ nĩ jé,” hem nĩ. ⁷ Tag han nĩ gé, *Tito'*, vėnh kar tỹ ajag há tag ve kỹ ajag kóm vėjykre há han sór jé gé. Ajag kanhran kỹ ki há tóm nĩ. Kanhran kỹ vĩ tũg nĩ. ⁸ Topě vĩ tó há han nĩ, ũ tỹ ajag to: “kygnė ti huri,” he tũ nĩ jé. Kỹ ũ tỹ ęg kato tẽ mũ ag vỹ nén ũ tóh ke tũ nĩ. Kỹ tóg ag mỹ'a tĩnh mũ, ag tỹ ón kỹ ęg kato vĩ ja nĩn kỹ.

⁹ ũ mỹ rānrāj tĩ ag jyvėn nĩ gé. Ag mỹ: “ajag *patrão* vĩ han nĩ,” hem nĩ. “ti tỹ ajag mỹ vĩ há han jé. Ti vĩ kafan tũg nĩ. ¹⁰ Ti tũ péju tũg nĩ. Ti tũ ki rĩr há han nĩ, ti tỹ ajag to vĩ kónan tũ nĩ jé. Ajag ti tũ ki rĩr há han kỹ tóg Topě vĩ to vĩ há han ke mũ, ajag *patrão* ti, ti tỹ Topě vĩ mẽ kỹ,” hem nĩ, ũ mỹ rānrāj tĩ ag mỹ.

¹¹ Topě tóg ęg jagāgtan sór mũ, ęprā ke kar ag. Kỹ tóg ęg kren han sór mũ. Há jé *Jesus* tóg kātĩg ja nĩ. ¹² Kỹ tóg ęg kanhran sór mũ gé, ęg tỹ ti kato tẽ tũ nĩ jé, ęg tỹ nén to ęn sór mũ ęn han tũ nĩ jé gé, ęg tỹ ga kri mũn kỹ, ęg tỹ vėso jykren jé, vėjykre kuryj han jé, Topě jykre ti. ¹³ Ti kātĩg ve sór ęg nỹtĩ, há kỹ tóg ęg mỹ sér tĩ. Tỹ ti pā'i mág tāvĩ nĩ, Topě ti. Tar tāvĩ ti nĩ, ęg kren han tĩ tỹ *Jesus Cristo* ti ke gé. Ti ve jé ęg tóg ke mũ. Kỹ tóg sér tāvĩ tĩnh mũ. ¹⁴ ęg jagfy tóg ter ja nĩ, ti tỹ ęg jykre kórég ęn tỹ tũ' he jé. Kỹ tóg ęg kykũg mũ, ęg jānhkri nỹtĩ jé. Kỹ ęg tóg tỹ ti tũ nỹtĩ sir, vyr mỹ. ęg pijé tỹ ũ tũ nỹtĩ ha'.

¹⁵ Tag kar tóm nĩ, *Tito'*. Tỹ ag jyvėn tar han nĩ gé kejėn. Ajag tũ vė mỹr, ajag tỹ ag jyvėn ke ti. Kỹ ũ jé ajag to é he tũg.

3

Topě jykre

¹ Ag mỹ: “pā'i vĩ jēmėm nĩ, “ hem nĩ. “Ag vĩ ki króm nĩ. Ag tỹ nén ũ há to: han nĩ, hen kỹ han sórm nĩ, vėsỹmėr,” hem nĩ. ² “ũ to vĩ kónan tũg nĩ,” hem

nĩ ag mỹ. “ũ vĩ kafan tũg nĩ. Vėnh kar mỹ vĩ há han nĩ. Vėnh kar mỹ komėr há vĩm nĩ,” hem nĩ ag mỹ. ³ Ha vé, vāsỹ ęg tóg kórég ja nỹtĩgtĩ gé. Ki kagtĩg ja ęg nỹtĩgtĩ. Ti vĩ mranh ja ęg tóg nĩgtĩ gé. Vāgfor mũ ja ęg tóg nĩgtĩ, kỹ ęg tóg ũ tỹ ón kỹ ęg mỹ vėjykre tó mũ ęn vĩ han ja nĩgtĩ gé. ⁴ Vāhā ęg tóg ki kanhró nỹtĩ, Topě tỹ ęg jagāgtan kỹ, ęg kren han tĩ ti. Ti tỹ ęg to há nĩ mẽ ęg tóg vāhā. ⁵ ęg pijé vėjykre kuryj han ja nĩgtĩ'. Há ra tóg ge ra ęg jagāgtan ja nĩgtĩ, há kỹ tóg ęg kren han mũ sir. ęg han man ja tóg nĩ, ęg kygpe kỹ nỹtĩn kỹ. Ti kuprĩg tỹ tóg ęg han man, kỹ ęg tag nỹtĩ ha. ⁶ ęg mỹ tóg ti kuprĩg jėnė, ti tỹ tỹ ęg jagrė nĩ jé. *Jesus Cristo* há tugrĩn tóg ti jėnė, ęg kren han tĩ ęn há tugrĩn. ⁷ Há kỹ tóg ęg mỹ vėnh pāte fón mũ sir. Ti tỹ ęg jagāgtan há vė. Kỹ tóg ęg mỹ ti tũ tovānh sór mũ. Há tó ja ti nĩ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé ęg tóg ke mũ.

⁸ Tag vỹ ki há ke nĩ. Há kỹ vėnh kar mỹ tóm nĩ. Ag jyvėn to króh ke tũg nĩ. ũ tỹ Topě ki ge mũ ag jyvėn há han nĩ, ag tỹ vėjykre há há han sór jé. Kỹ ag tóg tag há to vāsān ke mũ.

⁹ *Judeu* ũ ag tóg véké ón kỹ vėmėn sór tĩ. Tag jēmė sór tũg nĩ. Jagnė vĩ kafan ag tóg tĩ. Kỹ ag tóg Topě tỹ vāsỹ ęg jyvėn tĩ ęn to jagnė vĩ kafan mũ gé. Tag kar vỹ ęg mỹ nén ũ há han ke tũ nĩ. Nén ũ tũ vė, tag ti. ¹⁰ ũ tỹ vyr mỹ vėjykre han sór kỹ ti mỹ: “ke tũg ra,” hem nĩ. “Ke tũg ra,” he régre han nĩ, ti tỹ kānhmar ajag vĩ jēmėg tũ nĩn kỹ. Tag pāte ti tovānh nĩ, ti tỹ mẽ jāvānh nĩn kỹ. ¹¹ Ti jykre vỹ pāno tāvĩ nĩ. Topě vĩ mranh ti tĩ. Topě vỹ ũ tỹ ge to: “kórég ti nĩ,” he tĩ.

Tito tỹ nén han ke ti

¹² Kejėn sóg ajag mỹ *Artemas* jėnė sór mũ, ke tũ nĩ kỹ *Tíquico* ti. Ti tỹ ajag tá jun kỹ vėsỹmėr inh kukām kātĩg, ęmā tỹ *Nicópolis* ra. Tá sóg kusa fĩn rām ke mũ.

¹³ *Zenas* ki rĩr há han nĩ gé, *advogado* ęn ti, kar kỹ *Apolo* ti ke gé. Kỹ, ag tỹ mũ man ken kỹ ag mỹ jānkamy vin nĩ, ti tỹ ag mỹ tũ' he tũ nĩ jé.

¹⁴ Kÿ, ěg mré ke kar ag jyvĕn há han nĭ, ag tÿ vĕnh rĕnh rĕj há to tar nÿtĭ jé. Kÿ ag tóg ũn jagtar ag mÿ vin ke mÿ gé, ag tÿ nĕn ũ vĕnh kĕpĕm kÿ. Tag ne há nÿnh mÿ'. Ěg tÿ Topĕ jykre han to ken hĕ vĕ.

¹⁵ Inh mré nÿtĭ kar ag vÿ ĕ mĭ ěkrég tĭ. Kÿ ěg mré *Jesus* ki ge mÿ kar ag mÿ: “ĕjag mĭ ti ěkrég tĭ, *Paulo* ti,” hem nĭ, ěg to há nÿtĭ kar ag mÿ.

Topĕ mÿ sóg to vĭ tĭ, ti tÿ ĕjag tar han kĕn jé.

Hĕ vĕ.

PAULO TỸ CARTA HAN: FILEMOM MỸ CARTA

¹ Paulo tỹ rá vễ, inh. Isỹ se kỹ jẽ ra rá vễ. Kỹ ẽg régre tỹ *Timóteo* vỹ inh mré rán mũ gé. Isỹ *Filemom* mỹ rán hã vễ. Ǻ to há távĩ sóg nĩ, *Filemom*'. Inh mré Ǻ tóg *Cristo* rãnrãj han tĩ gé.

² Kỹ sóg ẽg régre tỹ *Áfia* fi mỹ rán mũ gé, *Arquipo* mỹ ke gé, inh mré *Cristo* rãnrãj to vãsãn tĩ tag ti. Kar kỹ sóg ỹ tỹ *Filemom* ĩn krẽm Topẽ vĩ mẽ jé vênh mãn tĩ ag mỹ rán mũ gé.

³ Ẽg jóg tỹ Topẽ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ Ǻjag tar han jé, ti tỹ Ǻjag krĩ kuprãg jé, ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* panh ẽn ti.

Filemom jykre

⁴ Isỹ Topẽ mré vēmén kỹ sóg Ǻ mĩ ẽkrég tĩ, *Filemom*'. Kỹ sóg Ǻ to Topẽ mỹ vĩ há han tĩ. ⁵ Ẽg *Senhor* tỹ *Jesus* ki rã há han kỹ Ǻ tóg nẽji nĩ. Hã kỹ Ǻ tóg nẽji *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag to há távĩ nĩ gé. Tag mẽ inh. ⁶ Hã kỹ sóg Topẽ mỹ to vĩ tĩ, ti tỹ Ǻ krĩn há han jé, Ǻ tỹ *Cristo* jykre há hã mĩ tĩg ki kanhró nĩ jé, Ǻ tỹ ẽg mré ti ki rã kỹ jẽn kỹ, Ǻ tỹ komẽr hã ti vĩ ki króm kãn jé. Ẽg tỹ *Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ẽg tóg vễjykre sér to tar nỹtĩ.

⁷ Jãvy', inh fe tỹ mrin ke ja Ǻ nĩ, inh fe tỹ há' he ja Ǻ nĩ, Ǻ tỹ iso há távĩ nĩn kỹ. Kỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ Ǻ jykre ki kanhró kar nỹtĩ. Kỹ ag fe tóg mrin ke mũ gé.

Paulo tỹ Onésimo jagfy vĩ

⁸ Kỹ sóg Ǻ mỹ: “tag han jé Ǻ tóg ke mũ,” henh ke mũ vễ. ⁹ Hã ra sóg Ǻ mỹ vĩ tar han sór tũ nĩ. Komẽr hã sóg Ǻ mỹ to vĩ sór mũ, Ǻ tỹ iso há nĩ tugrĩn tag han jé. Ha vé, kófa inh nĩ ha, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. *Jesus Cristo* tugrĩn sóg se kỹ jẽ ha. ¹⁰ Ǻ mỹ sóg inh kósĩn tỹ *Onésimo* jagfy vĩ sór mũ. Inh kósĩn ri ke ti nĩ ha, ti tỹ isugrĩn *Cristo* ki rã kỹ, isỹ tag kã se kỹ jẽ hã ra. ¹¹ Vãsỹ tóg Ǻ tũ ki rĩr tĩ vễ. Hã ra tóg Ǻ mỹ nén ỹ há han ja tũ nĩgtĩ. Ẫri tóg há nĩ ha. Kỹ tóg

Ǻ tũ ki rĩr há han ke mũ ha, ti tỹ inh ki rĩr há han mũ tag ri ke.

¹² Sỹ Ǻ mỹ ti jẽnẽ vễ. Inh fe vỹ tỹ ti nĩ. ¹³ Hã kỹ sóg ti jẽnẽ sór tũ nĩ vễ, ti tỹ Ǻ jẽgja ki inh ki rĩr jé, isỹ *Jesus* kãme sér tugrĩn se kỹ jẽn kỹ. ¹⁴ Isỹ ti tĩg kamẽg mũ ra tóg Ǻ tỹ inh ki rĩr mũ ri ke nĩ vễ. Hã ra Ǻ tóg ki kagtĩg nĩ, Ǻ tỹ inh mỹ nén ỹ há han mũ tag ti. Hã kỹ sóg Ǻ mỹ ti jẽnẽg mũ, Ǻ tỹ Ǻ tỹ nén han sór mũ ẽn han jé, venh jykre há ẽn ti.

¹⁵ Ǻ *camarada* ja vễ, *Onésimo* ti, hã ra tóg Ǻ tovãnh kỹ vênh péju kỹ vyr. Vênh péju sĩ han tóg. Hã ra tóg Ǻ to vỹn ke mãn mũ ha, isỹ ti jẽnẽn kỹ. Tĩg mãn ke tũ ti nĩ ha. ¹⁶ Ti tỹ vênh péju kỹ tĩ mũ ẽn kã tóg tỹ Ǻ *camarada* jẽ vễ. Hã ra tóg tỹ Ǻ jãvy jẽ ha, ỹri. Ti tỹ *Cristo* ki rã kỹ jẽn kỹ tóg Ǻ to há távĩ jẽ ha. Ti to sóg há távĩ nĩ gé, kỹ tóg Ǻ tỹ ti to há nĩn kỹ há tĩ gé.

¹⁷ Kỹ, Ǻ tỹ iso há nĩn kỹ ti mỹ komẽr hã vĩm nĩ. Ǻ tỹ komẽr hã inh mỹ vĩ ẽn hã han nĩ, ti mỹ, ti tỹ inh jẽgja ki Ǻ tá jun kỹ. ¹⁸ Ti mỹ Ǻ tỹ nén ỹ péju kỹ ma vyr'? Ti mỹ Ǻ mỹ név jẽ'? Kajãm jé sóg ke mũ, ti jagfy. ¹⁹ Vėsóg ki sóg Ǻ mỹ rán mũ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Kajãm jé sóg ke mũ, ti név ti. Ki hã sóg tó mũ. Hã ra Ǻ tóg inh mỹ név jẽ gé, Ǻ tỹ isugrĩn *Jesus* ki ra kỹ. ²⁰ Ha vé, jãvy', inh fe tỹ mrin kem nĩ. Inh mỹ han nĩ, sỹ Ǻ mỹ nén to vĩ mũ tag ti, ẽg tỹ jagnẽ mré ẽg *Senhor* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

²¹ Isỹ Ǻ mỹ nén to vĩ mũ tag han jé Ǻ tóg ke mũ, ki kanhró sóg nĩ. Hã kỹ sóg Ǻ mỹ rán mũ. Isỹ Ǻ mỹ nén to vĩ mũ tag kãfór han jé Ǻ tóg ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ.

²² Kỹ ijo inh nũr jafã ti kãn nĩ gé. Topẽ vỹ kãnhmar Ǻjag vỹ mẽnh ke mũ. Hã kỹ sóg Ǻjag venh tĩg ke mũ, ag tỹ inh kavãn kỹ, ha vem nĩ.

Filemom tá ke ag mĩ ẽkrég tĩ ag

²³ *Epafras* vỹ Ǻjag mĩ ẽkrég tĩgtĩ. Inh mré tóg se kỹ jẽ, *Jesus Cristo* tugrĩn. ²⁴ *Marcos* vỹ Ǻjag mĩ ẽkrég tĩ gé, *Aristarco* ti ke gé, *Demas* ti ke gé, *Lucas* ti ke gé. Inh mré ag tóg rãnrãj mũgtĩ, tag ag.

²⁵ Ëg *Senhor tỹ Jesus Cristo* jé ãjag
tar han kãn. Hã vễ.

HEBREU AG MỸ CARTA

Topě kósin

¹ Topě vỹ vāsỹ ãg jógjóg ve ag mré vēmén (ka)mě ja nĩgtĩ. Ag mỹ tóg tó mǎn', tó mǎn' he ja nĩgtĩ, ti vỹ tó tĩ ag mỹ, ag tỹ vėnh kar mỹ ti vỹ kǎmén jé. ² Ūri kurǎ tỹ ãgno tóg kakó tĩ ha, kỹ tóg ũri ti kósin jėnė, ti tỹ ãg mỹ Topě vỹ tó jé. Ti mré tóg nén ũ kar hynhan ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ti mỹ nén ũ kar tag vin ke mũ gé, Topě ti, ti tũ kar ěn ti. ³ Ĕg tỹ Topě kósin ve kỹ ãg tóg Topě tỹ tỹ ũn mág nĩ ki kanhró nỹtĩ. Ti ri ke pė ti nĩ. Ti vỹ vỹ tar nĩ. Kỹ tóg tỹ ãg tỹ nén vėg mũ kar tag ki rĩr tĩ. Ti hǎ vỹ ãg tỹ Topě vỹ mranh ěn tỹ tũ' he tĩ, kỹ tóg ãg jǎnhkrig kỹ ãg fėg ke mũ. Ĕg jagfy ter kar kỹ tóg Topě pėgja tá nĩ nĩ, ũn tỹ vėnh kar tar kǎfór nĩ ěn pėgja tá.

Topě kósin tỹ ti tỹ jėgnė jafǎ ag kǎfór

⁴ Topě kósin vỹ Topě tỹ jėgnė jafǎ ag kǎfór nĩ, kanhkǎ tǎn ag. Ti jiji vỹ ag jigji kǎfór nĩ gé. ⁵ Topě pijé ag kǎ ũ mỹ: “inh kósin vỹ tỹ ě nĩ,” he ja nĩgtĩ'. “Ūri hǎ sóg ě mỹ: tỹ inh ě panh nĩ, he mũ,” he ja tũ ti nĩ. Kỹ tóg ag kǎ ũ to: “ti panh vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ tóg tỹ inh kósin nĩnh mũ,” he ja tũ nĩ gé. Ti kósin hǎ to tóg tag tó ja nĩ, Topě ti.

⁶ Ti kósin ve ěn jėnė ja ti nĩ, ãg to, Topě ti. Ti tỹ ti jėnėn kỹ tóg tag tó gé, ha mẽ: “isỹ jėgnė jafǎ ag vỹ ti krēm mũg ke kǎn ke mũ, ha vem nĩ,” he ja ti nĩ.

⁷ Hǎ ra ũ tóg: “Topě vỹ ti tỹ jėgnė jafǎ ag tỹ kǎka ri ke han. Kỹ tóg ag tỹ pĩ gru ri ke han mũ gé,” he mũ, Topě vỹ rán kỹ nĩ ki.

⁸ Kỹ tóg ti kósin to: “Topě vỹ tỹ ti nĩ. Ti tỹ tỹ pǎ'i mág nĩ vỹ tũ' henh ke tũ pė nĩ. Vėjykre kuryj hǎ han tóg tĩ, ti krēm ke kar ag mỹ, ⁹ to ti há nĩ. Vėjykre pǎno to ti jũ nĩ. Hǎ kỹ tóg ti kuprėg, Topě ti, ti tỹ tỹ ti kri ke nĩn kỹ. Ti tỹ tóg ũn mág han. Ti krēm ke kar ag kǎfór tóg nĩ. Kỹ ti fe tóg mrin kenh ke mũ, vėnh kar fe

tỹ mrin ke kǎfór,” he ja tóg nĩ gé, Topě vỹ rán kỹ nĩ ki.

¹⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “ãg tỹ nén ũ kar han ve ki ě tóg ga han, kanhkǎ ti ke gé, ě nĩgė tỹ. ¹¹ Tũ' he kǎn jé tóg ke mũ, ě tỹ nén han ja tag ti. Jǎvo ě hǎ tóg tũ' henh ke tũ pė nĩ. Ā tỹ nén han ja tóg ti sinsin kỹ kugnǎnh ke mũ, kur ri ke. ¹² Ti kókén jé ě tóg ke mũ, ãg tỹ kur si kókén ri ke. Hǎ ra ě hǎ tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Kófǎn ke tũ pė ě tóg nĩ jǎvo,” he ja tóg nĩ, Topě vỹ rán kỹ nĩ ki, ti kósin ti mỹ.

¹³ Hǎ ra Topě pijé ti tỹ jėnė jafǎ ag kǎ ũ mỹ: “inh pėgja tá nĩ,” he ja nĩ'. Ti kósin hǎ mỹ tóg: “nĩ ra ver, inh pėgja tá, sỹ ě kato vỹ mũ ag tỹ ě krēm vin jé,” he ja nĩ. ¹⁴ Ti tỹ jėgnė jafǎ ag vỹ vėnh kuprĩg ri ke nỹtĩ. Topě vỹ ag jėgnėg tĩ, ag tỹ ti tũ ag jy nĩgǎn jé, ũn krenkren ke mũ ěn ag jy.

2

Ĕg tỹ Topě vỹ to é henh ke tũ

¹ Hǎ kỹ tóg há tĩ, ãg tỹ ti vỹ mẽ kỹ ti jykre hǎ han kỹ, ãg tỹ tỹ prǎnh ke tũ nĩ jé. ² Topě tỹ jėgnė jafǎ ag vỹ vāsỹ Moisés mỹ Topě vỹ ma kǎmũ ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ũ tỹ ag vỹ ki króm tũ ěn vóg kónǎn ja ti nĩgtĩ. ³ Kỹ ãg tóg ũri kren ke tũ nĩ gé, ãg tỹ ti to é hen kỹ. Nén ũ mág pė vė mỹr, Topě tỹ ãg krenkren han sór mũ tag ti. Ĕg *Senhor* vỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tó vén. Ū tỹ ti vỹ mėg mũ ag vỹ ãg mỹ tó ja nĩgtĩ gé. Hǎ kỹ ãg tóg ki kanhró nỹtĩ ha. ⁴ Kỹ Topě vỹ ũ tỹ ãg mỹ ti vỹ tó mũ ěn ag vỹ to: “há ti nĩ,” he ja nĩ gé. Hǎ kỹ tóg ag tar han, ag tỹ ãg tỹ nén han vǎnh ěn hynhan jé, *milagre* ti, ãg tỹ vėsóg ki nén han ki kagtĩg ěn. Kỹ tóg ag mỹ ti kuprĩg jėnė gé. Ti hǎ ne to jykrén kỹ: “tag tar han jé sóg ke mũ, ěn to. Kỹ sóg ũ ěn tar han ke mũ, ũ to,” he ja nĩ, ti vỹ tó tĩ ag to.

Topě kósin tỹ ãg tỹ ũn mág han ke

⁵ Topě vỹ nén kar ěn han mǎn ke mũ. Kỹ tóg tỹ ũ tǎg nỹtĩnh mũ. Ĕn kri ke vỹ tỹ ãg nỹtĩnh mũ, ãg tỹ tỹ ěprǎ ke nỹtĩ ra. Ti tỹ jėgnė jafǎ ag pijé tỹ ga tǎg kri pǎ'i nỹtĩnh mũ'. ⁶ Hǎ kỹ ti vỹ tó

tĩ ù vỹ tag rán ja nĩ, ti vỹ rán ki, ha mẽ. Topẽ mỹ tóg: “tỹ ãg tóg nén ù tũ nỹtĩ vẽ, ãg tỹ tỹ ãprã ke nỹtĩn kỹ. Hã ra ã tóg ãg hã mĩ êkrén kỹ nĩ nĩ. Hã kỹ ã tóg ãg ki rĩr tĩ,” he ja nĩ. ⁷ “Kỹ ã tóg prỹg pipir ki ãg tỹ ùn kãsir han ja nĩ. Kỹ ãg tóg ãn kã ã tỹ jẽgnẽ jafã ag krẽm nỹtĩ. Tag pãte ã tóg ãg tỹ ùn mág han ke mũ, ùn tar, pã'i mág tỹ tỹ ùn há nĩ ãn ri ke. ⁸ Kỹ ã tóg ãg krẽm nén ù kar vin kãn ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topẽ mỹ, Topẽ vỹ tó tĩ ti.

Ha vé, Topẽ vỹ ãg krẽm nén ù kar vin ja nĩ, ãg tỹ tỹ nén ù kar kri ke nỹtĩ jé. Kỹ nén ù kar vỹ ãg krẽm nỹtĩ. Hã ra ãg tóg ver vég tũ nĩgtĩ. ⁹ Hã ra ãg tóg *Jesus* hã tỹ tỹ ùn mág nĩ ãn vég tĩ, ùri, ti tỹ tỹ ùn há nĩ ãn. Prỹg pipir ki *Jesus* tóg tỹ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ãn ag krẽm ke ja nĩ. Kỹ tóg ãg kar jagfy ter ja nĩ, Topẽ tỹ ãg jagãgtãn kỹ. Kỹ tóg ùri tỹ ùn mág pẽ nĩ, ti tỹ ãg jagfy ter ja ãn tugrĩn.

¹⁰ Topẽ vỹ tỹ nén ù kar kri ke nĩ, kỹ nén ù kar vỹ ti tugrĩn rĩnrĩr nỹtĩ. Hã kỹ tóg vẽn h mỹ tũ nĩ, Topẽ tỹ *Jesus* mỹ: “ã jagtar tugrĩn ã tóg tỹ ùn há tãvĩ nĩnh mũ,” hen kỹ. Hã kỹ tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ tỹ ùn há tãvĩ nĩn jé. Kỹ tóg ùn e krenkren han mũ sir, ãg tỹ ti ri ke há nỹtĩ jé gé, ãg tỹ Topẽ jamã sĩnvĩ ãn tá junjun jé, ti mré.

¹¹ Ha vé, *Jesus* vỹ ãg tar han tĩ, ãg tỹ Topẽ vỹ mranh mãn sór tũ nĩ jé. Kỹ ù tỹ ãg tar han mũ vỹ ãg mré jóg pir nĩ. Hã kỹ tóg ãg to: “ijãvy ag, inh ve fag,” he tĩ. ãg to tóg mỹ'ãg tũ nĩ. ¹² ãg to tóg: “ijãvy ag mỹ sóg ã jiji tónh ke mũ, jóg’,” he ja nĩ. “Ag rĩnve sóg ã tỹ tỹ ùn há nĩ ãn kãmén ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Jesus* ti, ãg to. ¹³ Kỹ tóg: “Topẽ ki sóg rã kỹ jẽ,” he mũ gé. Kar kỹ tóg: “inh mré ke ag hã vẽ. Topẽ tỹ inh mỹ ùn vin mũ ag hã vẽ, fag ke gé,” he ja nĩ gé.

¹⁴ *Jesus* mré ke ãn ag hã vỹ tỹ ãprã ke ag nỹtĩ, fag ke gé. Hã kỹ tóg ag mré tỹ ãprã ke nĩ ja nĩ gé. Hã kỹ tóg ãg jagfy ter ja nĩ. Ti tỹ Japo tũg ke vẽ, ti ter tugrĩn. Japo vỹ ãg tén sór to tar nĩ, hã ra *Jesus* vỹ ti tỹ tũ' henh ke mũ. ¹⁵ Kỹ tóg ãg krenkren han ke mũ, ãg tỹ ãg ter ke kamẽg kỹ. ãg ter ke tugrĩn

ãg tóg nén tỹ ãg tén ke mũ kar kamẽg tĩ. Hã ra *Jesus* tóg ãg krenkren han mũ. Kỹ ãg tóg nén ù kamẽg mãn ke tũ nĩ ha. ¹⁶ Ti pijé Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag krenkren han mũ', kanhkã tãn ag'. *Abraão* krẽ'krẽ ag hã krenkren han tóg mũ, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ. ¹⁷ Hã jé tóg ti jãvy ag ri ke nĩ ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Tỹ tóg ãg hã pẽ ja nĩgtĩ. ãg tỹ nén han mũ kar ve kãn ja ti nĩgtĩ, ãg jagtar mré hã. Hã kỹ tóg ãg jagfy vẽn h fẽg, kỹ tóg ãg tỹ Topẽ vỹ mranh tỹ tũ' he ja nĩ. Topẽ tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág vỹ tỹ ti nĩ, hã kỹ tóg ãg jagãgtãn tĩ. ¹⁸ ãg mré tóg jagtar ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Japo vỹ ti tỹ Topẽ vỹ mranh han sór ja nĩgtĩ gé, ãg ri ke, hã ra tóg mranh ja tũ nĩgtĩ inhhã. Hã kỹ tóg ki kanhró nĩ, ãg tỹ nén ù vég mũ kar ki. Hã kỹ tóg tag kar to ãg tar han ki kanhró nĩ gé, inhhã.

3

Jesus tỹ tỹ Moisés kri ke nĩ

¹ Inh kanhkã', Topẽ tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Kỹ tóg ãjag kuprẽg, ãjag tỹ kanhkã tá ve jé. Hã kỹ *Jesus* mĩ êkrén nĩ. Topẽ vỹ ti fẽg. Kỹ tóg ãg mỹ tỹ Topẽ tũ to pã'i mág ãn ri ke nĩ, ãg tỹ ti ki rã kỹ. ² ù tỹ ti fẽg mũ ãn rãnrãj han tóg tĩ, *Moisés* ri ke. *Moisés* vỹ Topẽ tũ kar ki rĩr há han ja nĩgtĩ gé, Topẽ *povo* kar ki, ti ãn krẽm ke kar fag ki. ³ Hã ra *Jesus* vỹ *Moisés* kãfór nĩ. ù tỹ ãn han tĩ vỹ ù tỹ ãn ki rĩr tĩ ãn kãfór nĩ. Ri ke ti nĩ. ãprã ke vỹ tỹ ti nĩ, *Moisés* ti, kỹ *Jesus* vỹ ti kãfór nĩ. ⁴ Gĩr kar vỹ panh nỹtĩ gé. ù tỹ vẽn h kar han mũ vỹ tỹ Topẽ ti nĩ. ⁵ *Moisés* vỹ Topẽ tũ ag ki rĩr ja nĩgtĩ. Topẽ mỹ rãnrãj tĩ vỹ tỹ ti nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg Topẽ ãn krẽm ke fag ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg *Cristo* tỹ nén han ke ãn kãmén ja nĩ gé. ⁶ *Cristo* vỹ tỹ Topẽ kósin nĩ. Kỹ tóg Topẽ tũ ag ki rĩr há han tĩ. Hã ra ag tóg tỹ ti tũ nỹtĩ, ti ãn krẽm ke kar ãn ag, fag ke gé. ãg hã vẽ. Ti tũ vỹ tỹ ãg nỹtĩ, ãg tỹ ti to tar nỹtĩn kỹ, ãg tỹ ti kãmén há han kỹ, ti tỹ ãg mỹ sér nĩn kỹ, ãg tỹ tá nén venh ke ti.

ãg tỹ vẽn h kãn ke

⁷Topē vỹ ti kuprĩg tỹ: “ãjag tỹ ũri inh vỹ mẽ kỹ vãnh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. ⁸“ãjag jógjóg ve ag vỹ vãnh kutu han ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg inh kato vāsān ja nĩgtĩ, ag tỹ ga kórég ki nỹtĩn kỹ,” he tóg. ⁹“Ēn kã ag tóg iso vỹ pãtigtén ja nĩgtĩ gé. “Ēg tỹ ti vỹ mranh mũ ra tóg ěg vóg konān ke tũ nĩ,” he ja ag tóg nĩgtĩ, ag tỹ isỹ nén han mũ ěn ve ja ra, isỹ prỹg tỹ 40 (ke) ěn ki ag ki rĩr há han mũ ra. ¹⁰Hã kỹ sóg ag to jũ ja nĩ. Ag to sóg: “kórég ag nỹtĩ,” hé. “Vějykre há to jykrén tũ ag tóg nỹtĩgtĩ. Ijapry ve sór ja tũ ag tóg nỹtĩ,” he sóg. ¹¹Kỹ sóg, ag to vỹ jũ han kỹ: “sỹ ag vãnhkán han ke vỹ vỹ. Hã ra ag tóg iso vỹ jũ han ja nĩ. Hã kỹ ag tóg vãnhkán ke tũ nĩ ha. Hã kỹ ag ri ke han tũg nĩ, ãjag tỹ ũri inh vỹ mẽ kỹ, he sóg mũ,” he tóg, Topē ti.

¹²Inh kanhkã, tag to jykrén, ãjag tỹ Topē kato vāsān sór tũ nĩ jé, ãjag tỹ ti vỹ mranh sór tũ nĩ jé gé, ãjag tỹ Topē tovānh sór tũ nĩ jé. Ti hã ne ěg rĩnrĩr han ki kanhró nĩ'. Hã kỹ ti tovānh tũg nĩ. ¹³Jagnē jyvĕn nĩ, kurã kar ki, ũri mỹr. Ājag tỹ jagnē jyvĕn to tar nỹtĩn kỹ ãjag tóg Topē to tar nỹtĩnh ke mũ gé, ha vem nĩ. Kỹ ãjag kã mũ ũ vỹ vãnh kutu han ke tũ nĩ. Ēg tỹ ti vỹ mranh kỹ ěg tóg kutu nỹtĩ. ¹⁴Ha mẽ, *Cristo* tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ ti tovānh sór tũ nỹtĩn kỹ. Ēg tỹ ti ki rã vén mũ kã ěg tóg ti to tar nỹtĩ ja nĩgtĩ. Ēg tỹ ěn ri ke ti to tar nỹtĩn kỹ ěg tóg tỹ ti tũ nỹtĩ. ¹⁵Hã kỹ tóg ěg mỹ: “ãjag tỹ ũri inh vỹ mẽ kỹ vãnh kutu han tũg nĩ,” he mũ. “ãjag jógjóg ve ag vỹ tóg vãnh kutu han', kỹ ag tóg inh kato vāsānsān, isỹ ag jykre ve sór ja nĩn kỹ. Ag ri ke han sór tũg nĩ,” he tóg. ¹⁶Ũ tỹ hē nỹ hỹn ti vỹ mẽ kỹ ti kato vāsānsān ja nĩgtĩ'? Ũ tỹ ga tỹ *Egito* tá kãpa ja ěn ag vỹ, ha mẽ, *Moisés* tỹ tá ag tatĩn kãtĩg kỹ. ¹⁷Kỹ Topē hỹn ũ tỹ hē to jũ ja nĩgtĩ, prỹg tỹ 40 (ke) ěn ki? Ũ tỹ ti vỹ mranh ja ěn ag hã to tóg jũ ja nĩ, hã kỹ ag tóg ga kórég ěn ki tũ' he kãn. ¹⁸Kỹ Topē hỹn ũ tỹ hē to: “vãnhkán ke tũ ag nĩ ha,” he ja nĩgtĩ'? Ũ tỹ ti vỹ han sór tũ ěn ag to ke ja vỹ, mỹr, ha mẽ. ¹⁹Ag tỹ ti tovānh kỹ, hã kỹ ag tóg ag tỹ nén ve

sór ja ěn ve ja tũ nĩ sir, mỹr, ha mẽ.

4

¹Ha vé, Topē tỹ ěg vãnhkán han sór vỹ, kanhkã tá. Kỹ ti vỹ to é he tũg nĩ. Vãnh ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. ²Mě ěg huri, Topē tỹ ěg mỹ nén han sór mũ ěn ti. Ũ tỹ ga kórég mũ mũ mũ ěn ag tỹ mẽ ri ke han ěg tóg huri. Hã ra ag tóg kri fi ja tũ nĩgtĩ, ag tỹ mĕg mũ ra. Hã kỹ tóg ag mỹ nén ũ há han ja tũ nĩ, Topē ti. ³Ēg tỹ ti ki ge hã kỹ ěg tóg vãnhkánkán ke mũ. Hã kỹ Topē vỹ: “sỹ ag vãnhkán han ke vỹ vỹ, hã ra ag tóg vãnhkán ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ, ag to jũ kỹ. Topē vỹ vāsỹ vãnhkán ja nĩgtĩ, ti tỹ nén ũ kar hynhan kar kỹ. Kỹ nén ũ kar vỹ hynhan kỹ nỹtĩ ha. ⁴Hã kỹ tóg Topē vỹ rán kỹ nĩn ki: “kurã tỹ 7 (ke) ki Topē vỹ vãnhkán, ti rãnrãj han kãn kar kỹ,” he mũ. ⁵Hã ra tóg *Israel* ũ ag to: “vãnhkánkán ke tũ ag nĩ ha,” he mũ gé. ⁶Vāsỹ Topē tóg ěg jógjóg ve ag mỹ ag vãnhkánkán ke tag tó ja nĩgtĩ vỹ, hã ra ag tóg ti vỹ jĕmĕ ja tũ nĩgtĩ. Kỹ Topē tóg ũ ag kuprĕg ja nĩgtĩ, kỹ tóg ag hã mỹ ag vãnhkánkán ke ti nĩm mũ sir, ěg hã mỹ. ⁷Kurã tãg nĩm ja ti nĩ gé, ěg vãnhkán ke to, hã vỹ: ũri, he mũ. Hã kỹ *Davi* tóg: “ãjag tỹ ũri ti vỹ mẽ kỹ vãnh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. Ag tỹ ga kórég ěn tá kãpa kar kỹ ke ja vỹ, ag tỹ ga há tá junjun kar kỹ.

⁸*Josué* vỹ *Israel* ag mré ga há ěn ra tũg ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg tá vãnhkán pĕ han ja tũ nĩgtĩ ver. Hã kỹ *Davi* vỹ ag mỹ kurã ũ tó ja nĩ. Ag vãnhkán pĕ han ke ěn ti tó ja ti nĩgtĩ. ⁹Ha mẽ, Topē *povo* vỹ vãnhkán ke mũ, ha vem nĩ, ti tỹ ag mỹ kurã nĩm kỹ. ¹⁰Ũ tỹ vég mũ vỹ ti rãnrãj ki vãnhkán ke mũ, Topē tỹ vãnhkán mũ ěn ri ke, kurã tỹ 7 (ke) ěn ki. ¹¹Hã kỹ vāsānsān nĩ, ãjag tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé, ãjag tỹ ũ tỹ ga kórég mũ mũ ja ěn ag nón ti vỹ mranh tũ nĩ jé, ãjag tỹ ãjag vãnhkán ke ěn ve jé.

¹²Topē vỹ hã tugrĩn ěg tóg rĩnrĩr nỹtĩ. Ti vỹ hã tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩ. Rógro jã régre vỹ nén ũ kym há nỹgtĩ. Hã ra Topē vỹ vỹ ti tỹ nén ũ kym há kãfór nĩ. Kỹ ti vỹ tóg ěg ki rã tĩ, ěg nĩ

ki, ãg kuka ki, ãg krĩ ki, ãg kuprĩg ti ki ke gé, ãg há kar ki. Kĩ tóg ãg tỹ nén to jykrén mũ kar ki kanhró nĩ. ãg tỹ nén han sór mũ ki kanhró kar ti nĩ gé, Topẽ ti. ¹³ Nén kar ki kanhró tóg nĩ. Ti tỹ nén han mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Nén ù tóg ti mỹ vẽn pēju kũ nĩ tú pẽ nĩ. Û tóg ti vatánh tá nén ù han ke tú pẽ nĩ gé. Ki kanhró kar ti nĩ, ù tỹ ãg jykre tugnyĩm ke mũ ãn ti.

Jesus tỹ ãg jagfy vĩnh ke

¹⁴ Ti to tar nỹtĩm nĩ, ha mẽ. Ti ki ge kũ ãjag nỹtĩ. ãg jagfy Topẽ tú ki rĩr tĩ to pã'i mág vỹ nĩ nĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. ãn vỹ kanhkã tá jun huri. ¹⁵ Ti pijé ãg krój nỹtĩ tag ki kagtĩg nĩ'. Ki kanhró tóg nĩ mỹr. ãg ri ke tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ gé, kũ Japo vỹ ti tỹ Topẽ vĩ mranh han sór ja nĩgtĩ gé. Hã ra tóg inhhã mranh ja tú nĩgtĩ. ¹⁶ Hã kũ ãg tóg Topẽ mré vẽnén ke mũ, jatun mỹ. Mũmẽg ke tú ãg tóg nĩ. ãg jagãgtãn jé tóg ke mũ. Kũ tóg ãg tar han ke mũ gé, ãg krój nỹtĩn kũ.

5

¹ ãprã ke tỹ Topẽ tú to pã'i mág jykre vỹ ge nỹgtĩ, ha mẽ. Ti mré ke ag jagfy tóg vĩ tĩ, Topẽ mré. Kũ tóg ag jagfy Topẽ mỹ nén ù pũn tĩ gé. Kũ tóg ag mẽg tãnĩh kũ pũn tĩ gé, ag tỹ Topẽ vĩ mranh ja tugrĩn. ² Hã ra tóg tỹ ãprã ke nĩ gé, ag mré. Ag krój ri ke tóg nĩ gé. Hã kũ tóg ag krój nỹtĩ ra ag jagãgtãn há han tĩ, ù tỹ Topẽ vĩ mranh sór tú ra mranh mũ ãn ag. ³ Mranh tóg tĩ gé, Topẽ tú to pã'i mág ãn ti. Hã kũ tóg ti tỹ mranh mũ ãn to Topẽ mỹ tãnĩh kũ pũn tĩ gé, ti mré ke ag tú ãn mré. ⁴ Hã ra tóg vẽn: “inh hỹn tỹ Topẽ tú to pã'i mág nĩnh mũ,” henh ke tú pẽ nĩ. Topẽ hã ne ù to: “tag vỹ tỹ isũ ki rĩr to pã'i nĩnh mũ,” he tĩ', ti tỹ vãsỹ *Arão* kuprẽg vén ãn ri ke.

⁵ Hã kũ *Cristo* vỹ vẽnóg ki tag to jykrén ja tú nĩ gé. Ti pijé vẽnỹ pã'i han ja nĩgtĩ'. Vẽnỹ Topẽ tú to pã'i mág han sór ja tú tóg nĩgtĩ'. Topẽ hã ne *Jesus* mỹ: “inh kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩ. “Ûri sóg ã mỹ: tỹ inh ã panh nĩ, he mũ,” he ja ti nĩ. ⁶ Kũ tag tóg rán kũ nĩ

gẽ, Topẽ vỹ tỹ rán kũ nĩ ki, ha mẽ: “isũ ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tú' henh ke tú ti nĩ, ã tỹ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tỹ isũ ki rĩr mũ ãn ri ke,” he ja ti nĩ gé, *Cristo* mỹ, Topẽ ti.

⁷ *Jesus* vỹ, ti tỹ ga mũ tĩg kũ jagtar nĩn kũ Topẽ mỹ to vĩ', to vĩ' he ja nĩgtĩ, ti tỹ ti kren han jé, ti ter tú nĩ jé. Kũ tóg fỹ gé, Topẽ mré vẽnén kũ. Vẽnỹrénh jagy han tóg. Kũ Topẽ vỹ ti vỹ jẽnẽ ja nĩ, ti tỹ ti mỹ to vĩn kũ. ⁸ Topẽ kósin vỹ tỹ ti nĩ, hã ra tóg ti jagtar tugrĩn Topẽ tỹ nén tóg mũ ki kanhrãn kãn ja nĩ, ti tỹ Topẽ vỹ hã han jé. ⁹ Ti tỹ vẽnĩh kanhrãn kãn kũ tóg ãg kren han ki kanhró nĩ gé sir. ãg jagfy tóg ter ja nĩ, kũ tóg ãg kren han mũ, ãg tỹ ti vỹ ki króm kũ. ¹⁰ Topẽ vỹ ti mỹ: “inh mỹ isũ ag ki rĩrm nĩ. To pã'i mág vỹ tỹ ã nĩ, *Melquisedeque* ãn ri ke,” he ja nĩ. Hã kũ tóg tỹ pã'i nĩ, *Jesus* ti.

ãg tỹ ti to krónh kenh ke tú

¹¹ Sỹ ãjag mỹ tag kãmén kãn sór mũ ra tóg jagy tĩ. Kũ ãjag tóg mẽ há han tú nĩgtĩ gé. ãjag pijé krĩ há nỹtĩ ver'. ¹² ãjag tỹ ù ag kanhrãn ke vẽn vẽn, ãjag tỹ vãsỹ Topẽ vỹ mẽ ja nỹtĩn kũ. Hã ra ãjag tóg ver ki kagtĩg nỹtĩ. ãjag kã ù tỹ ãjag mỹ *Jesus* kãmén vén ja ãn tóg mãn kũ tóg há nỹnh mũ vẽn. ¹³ Gĩr kãsir ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ *Jesus* kãmẽ ãn ki kanhrãn kãn tú nĩn kũ ver. *Leite* hã kron ag tóg tĩ, ag tỹ ver kãsir nỹtĩn kũ. ¹⁴ ãg tỹ to jykrén há han kũ ãg tóg ùn sanh há ri ke nỹtĩ. “Tag vỹ há nĩ, tag vỹ há tú nĩ. Tag vỹ kuryj nĩ, jãvo tag vỹ kygnẽ kũ nĩ,” he jé ãg tóg ke mũ, ãg tỹ ki kanhrãn há han kũ.

6

¹ ãjag tỹ ver gĩr kãsir ri ke nỹtĩ ra sóg ãjag mỹ ùn sanh ag tú kãmén sór mũ ha, ãjag tỹ ver to tar tú nỹtĩ ra, ha mẽ. ãjag tỹ nén mẽ vén jan hã vẽn, ha mẽ: vẽnỹkre kórẽg tovãnĩh, ãg tỹ nén to ter ke mũ ãn tovãnĩh kãn, Topẽ ki rã, ² ù tỹ ti ki rã mũ ãn kype, ti kri ãg nĩgẽ fi, ti tỹ ãg mré *Jesus* ki rã kũ jẽn kũ, ãg tỹ ãg ter kar kũ rĩr mãn ke ãn to jykrén ke, Topẽ tỹ ãg jykre tugnyĩm ke ãn to.

Kỹ tag kar vỹ gĩr tỹ ti pafa ja kron ẽn ri ke nĩ. ³ Tag tó mǎn sór tũ inh nĩ ha. Sỹ ãjag mỹ tag pǎte *Jesus* kǎmén sór vễ. Kỹ tóg ùn sanh tỹ vễjẽn kufy ko ẽn ri ke nĩ. Topẽ tỹ tag to isar han kỹ sóg ãjag mỹ kǎmén há han ke mũ.

⁴ Ha mẽ, ẽg kǎ mĩ ù ag tóg, ag tỹ Topẽ ki rǎ kar kỹ ti tovǎnh pẽ han ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ti ki ge mǎn ke tũ nĩ ha. Ẽg tỹ Topẽ ki ge kỹ tóg ẽg kanhrǎn ke mũ, vễjykre há ki. Topẽ vỹ ẽg mỹ kanhkǎ tá vễjykre há ẽn nĩm ke mũ. Ẽg mỹ tóg ti kuprĩg jẽnẽg mũ gé. ⁵ Topẽ vĩ há nĩ ẽn vэг ẽg tóg tĩ. Ẽg tỹ kanhkǎ tá nén venh ke mũ ẽn ve sĩ han ẽg tóg tĩ, ẽprǎ, ẽg tỹ Topẽ ki ge kỹ. ⁶ Û tỹ ti jykre tag ve kar kỹ ti tovǎnh pẽ han kỹ tóg ti ki rǎ mǎn ke tũ nĩ ha. Ti jykre kórég tovǎnh mǎn ke tũ ti nĩ ha. Ha vé, ẽg tỹ ti ki rǎ há han kar kỹ ti tovǎnh pẽ han kỹ ẽg tóg ti tỹ krunh to sa mǎn ri ke han mǎn mũ sir, Topẽ kósin ti. Ẽg tỹ vễnh kar tỹ ti to é he han mǎn vễ sir.

⁷ Ẽpỹ ri ke ti nĩ, ha mẽ. Ta tỹ ẽg jakré kri kutẽ kỹ tóg mog há han tĩ, ẽg tỹ ga há ki krǎn kỹ. Ẽg tỹ ẽpỹ há ri ke nỹtĩn kỹ, ẽg tỹ Topẽ mỹ vễjykre há han kỹ tóg, ẽg ve há han ke mũ, Topẽ ti. ⁸ Ẽpỹ ù tóg hǎ ra kórég nĩ. Kỹ sónh hǎ tóg ki munmur tĩ, vǎnh ti ke gé, kỹ tóg mogmog tũ nĩgtĩ sir, ẽg jakré ti. Ẽg tỹ ẽpỹ kórég ẽn ri ke nỹtĩn kỹ Topẽ vỹ, ẽg tovǎnh ke mũ sir. Kỹ tóg ẽg mỹ vĩ kónǎn ke mũ. Kỹ ẽg kejẽn pũr ke mũ, kurǎ ẽn kǎ.

⁹ Ha mẽ, vĩ tar han inh huri. Hǎ ra ãjag tóg ti jagy tag venh ke tũ pẽ nĩ, ki kanhró inh nĩ. Ẽjag to sóg há nĩ. Krenkren jé ãjag tóg ke mũ, ki kanhró inh nĩ. ¹⁰ Rǎnhrǎj há han ãjag tóg tĩ. Ti to ãjag há tǎvĩ nỹtĩ. Ti tũ ki rĩr há han ãjag tóg tĩ gé. Topẽ vỹ tag vэг tĩ, ãjag rǎnhrǎj há tag. Ti pijé kǎ jatu nĩgtĩ. Vễjykre vễnh mỹ han tũ pẽ ti nĩgtĩ, Topẽ ti. ¹¹ Hǎ ra sóg ãjag mỹ tag tó, ãjag tỹ ti to tar tǎvĩ nỹtĩ jé, ãjag tỹ ti to krónh ke tũ nĩ jé. Kỹ ãjag tóg venh ke mũ, ãjag tỹ nén ve sór mũ ti. ¹² Ẽjag tỹ ti to krónh ken kỹ tóg kórég nĩ. Û ag tóg ẽg jo Topẽ ki ge ja nĩgtĩ, hǎ ra ag tóg

ti tovǎnh ja tũ pẽ nĩgtĩ. Kỹ ag tóg hur vé, Topẽ tỹ ẽg mỹ nén ven sór mũ ẽn ti. Tag ag ri ke han nĩ.

Topẽ tỹ ti vĩ han kǎn ke

¹³⁻¹⁴ Topẽ vỹ *Abraão* mỹ: “ǎ to vĩ há han jé sóg ke mũ. Ẽ krẽ e han jé sóg ke mũ,” he ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: “ǎ pijé tag venh ke tũ nĩ. Inh hǎ vỹ ki kanhró nĩ,” he ja nĩ gé. Û tỹ ti kǎfór nĩ ra tóg: “ti hǎ vỹ ki kanhró nĩ,” henh ke mũ vễ. Hǎ ra ù tóg Topẽ kǎfór nĩ tũ nĩ, hǎ kỹ tóg: “inh hǎ vỹ ki kanhró nĩ,” he ja nĩ. ¹⁵ Kỹ *Abraão* vỹ Topẽ tỹ ti mỹ nén tó ja tag to tar nĩ ja nĩgtĩ gé. Jatun mỹ tóg ti kósin ke ẽn jǎvǎnh ja nĩgtĩ, hǎ kỹ tóg kejẽn vé.

¹⁶ Ẽprǎ ke ag vỹ, ag tỹ jagnẽ mỹ vĩ há han sór kỹ jagnẽ mỹ: “inh kǎfór nĩ ẽn vỹ ki kanhró nĩ, sỹ ã mỹ nén han ke ti,” he tĩ. Tag tó kỹ ag tóg jagnẽ jũ tỹ tũ' he tĩ. Û tỹ tag tó kỹ ag tóg, ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ki hǎ tó ja ti. Ẽprǎ ke ag jykre hǎ vễ. ¹⁷ Vễjykre tag han ja ti nĩ, Topẽ ti, ti tỹ ẽg mỹ ti vĩ jẽnẽn kỹ. Ti tỹ ẽg mỹ nén tó ja ẽn ve jé ẽg tóg ke mũ. Ẽg tỹ tag ki kanhrǎn há han hǎ jé tóg ẽg mỹ: “ki kanhró inh nĩ,” he ja nĩ. Pǎte ù tó mǎn ke tũ ti nĩ ha. ¹⁸ Ti vĩ régre to ẽg tóg, ki kanhrǎn há han tĩ. Ẽg mỹ tó kar kỹ tóg: “ki kanhró inh nĩ,” he ja nĩ gé. Ti vĩ régre hǎ vễ. Hǎ kỹ ẽg tóg venh ke mũ, ti tỹ ẽg mỹ nén tó ja ti. Ón ja tũ ti nĩ gé, ti tỹ ón ki kagtĩg nĩn kỹ. Ti tỹ ẽg mỹ nén tó ja ẽn ve sór ẽg tóg mũ, hǎ vỹ: kanhkǎ, he mũ. ¹⁹ Ẽg tỹ kanhkǎ ve sór kỹ ẽg tóg, to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ẽg tỹ kanhkǎ tá ùn ve sór mũ ẽn hǎ vỹ ẽg tar han tĩ, ẽg tỹ tỹ prǎnh ke tũ nĩ jé. Tá jun jé ẽg tóg ke mũ, ha vem nĩ, Topẽ jamǎ tá. ²⁰ *Jesus* vỹ tá jun vén, ẽg jo. Kỹ tóg ẽg mỹ Topẽ to ẽpry ti han. Ẽg jagfy tóg tỹ Topẽ tũ ki rĩr tũ to pǎ'i mág nĩ, *Melquisedeque* ẽn ri ke. Kỹ *Jesus* tỹ tỹ pǎ'i nĩ tóg kurǎ krỹg ja tũ nĩ. Kỹ tóg, ẽg jo Topẽ rĩnja tá nĩ nĩ, ẽg tỹ ti nón tá junjun jé gé.

7

Melquisedeque kǎme

¹ *Melquisedeque* ên vỹ tỹ pã'i mág nĩ ja nĩgtĩ, êmã tỹ *Salém* kri. Kỹ tóg Topê tũ ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ gé, ù tỹ vẽnĥ kar kri ke nĩ ên tũ ki. *Abraão* vỹ pã'i tỹ 4 (ke) ên mré vẽnĥ génh han ja nĩ. Ti tỹ ag kãgtén kar kỹ *Melquisedeque* ên vỹ, ti kato tẽ, kỹ tóg ti mỹ: “Topê vỹ ã ve há han. Kỹ tóg ã ve há han mãn ke mũ gé,” he mũ. ² Kỹ *Abraão* vỹ ti mỹ *dízimo* ên nĩm mũ sir Ti tũ tỹ 10 (ke) kar ki tóg ùn pir nĩm mũ sir, *Melquisedeque* mỹ, ti tỹ ùn kato tẽ mũ ên ag tũ mãn ja tỹ. Ti jiji to ken hã vẽ, hã vỹ: vỹjyre kuryj to pã'i, he mũ, hã vỹ: *Melquisedeque*, he mũ. Kỹ tóg tỹ, êmã tỹ *Salém* to pã'i nĩ, hã vỹ: ùn krĩ kuprã ên ag pã'i, he mũ. ³ Panh tũ ti nĩ, mỹnh tũ ke gé, jógjóg ve tũ ti nĩ gé. Û ki mur ja tũ ti nĩ, kỹ tóg ter ja tũ nĩ gé. Topê kósin ri ke ja ti nĩ. Topê tũ ki rĩr kỹ tóg nĩ nĩ, ti kurã vỹ krỹg ja tũ nĩ, *Melquisedeque* kurã ti.

⁴ Pã'i mág pẽ vẽ, hã kỹ *Abraão* vỹ ti mỹ ti tũ tỹ *dízimo* nĩm ja nĩ gé. Hã ki êg tóg ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ *Abraão* kãfór nĩ ti, *Melquisedeque* ti. ⁵ Û tỹ *Israel* ag kã mĩ *dízimo* mäg tĩ ag vỹ tỹ *Levi* krẽ nỹtĩ, ù tỹ Topê tũ ki rĩr tĩ ên ag. Ag mré ke ag ki ag tóg *dízimo* ên mäg tĩ, ag kar tỹ tỹ *Abraão* krẽ'krẽ nỹtĩ ra. ⁶ Hã ra *Melquisedeque* pijé tỹ *Abraão* mré ke nĩ ja nĩgtĩ'. Ge ra *Abraão* tóg ti mỹ *dízimo* ên nĩm ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: “Topê jé ã ve há han,” he mũ gé, Topê tỹ *Abraão* mré vẽnĥ kỹ ti mỹ: “ã kófa ra ã kósin ke mũ,” he kar kỹ. ⁷ Kỹ tóg *Abraão* kãfór nĩ, *Melquisedeque* ti, ti tỹ ti mỹ: “Topê jé ã ve há han,” hen kỹ. Ti kri ke vỹ tỹ ti jẽ.

⁸ *Levi* krẽ'krẽ ên ag vỹ tỹ êprã ke nỹtĩ gé, ù tỹ ag mré ke ki *dízimo* mäg tĩ ên ag. Hã ra *Melquisedeque* vỹ ter ja tũ nĩ nẽji, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, Topê vĩ ki. Ûn ter ke tũ ên vỹ *Abraão* ki *dízimo* mãn ja nĩ, hã vỹ: *Melquisedeque*, he mũ. ⁹ Kỹ, *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* nĩm ên kã tóg ti krẽ'krẽ tỹ *Levi* jagfy ti mỹ nĩm ja nĩ gé. Hã kỹ ag tóg ag mré ke ag ki *dízimo* vég' he ja nĩgtĩ gé sir. ¹⁰ *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* nĩm ên kã *Levi* vỹ, mur ja tũ nĩ ver, hã kỹ ti jógjóg

ve tỹ *Abraão* vỹ ti jagfy *dízimo* nĩm ja nĩ. Nĩm kar kỹ tóg kejẽn *Levi* vovo han mũ sir, *Melquisedeque* tỹ ti mré vẽnĥ kar kỹ.

¹¹ Topê tỹ *Levi* krẽ'krẽ ag mỹ: “isũ ki rĩrm nĩ,” he mũ ên kã tóg ag mỹ tag to vỹjyre nĩm ja nĩgtĩ gé. Ag hã tỹ ki rĩr há han ke vẽ vẽ. Hã ra ag tóg ki rĩr kãn jã tũ nĩ. Hã kỹ Topê tóg ù tỹ ki rĩr ke mũ ù jẽnẽ ja nĩ, ù tỹ *Melquisedeque* ri ke ên, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ. Ag tỹ ki rĩr há han ja nĩ ra Topê hỹn ti jẽnẽnh ke tũ nĩ vẽ. ¹² Kỹ, *Jesus* tỹ Topê tũ ki rĩr kỹ Topê vỹ, ti mỹ tag to vỹjyre tãg han ja nĩ gé. ¹³⁻¹⁴ Hã kỹ tóg ki rĩr nĩ nĩ sir. Ti pijé tỹ, *Levi* krẽ'krẽ ag kã ù nĩ'. *Judá* krẽ'krẽ ag kã ù vỹ tỹ ti nĩ. Ge ra tóg Topê tũ ki rĩr mũ. *Judá* krẽ'krẽ ù tóg ki rĩr ke tũ nĩ vẽ. Kỹ *Moisés* tóg, ag to nén ù tó ja tũ nĩ gé, ti tỹ Topê tũ ki rĩr ke tag rán kỹ. Hã ra *Jesus* tóg Topê tũ ag ki rĩr jẽ. Topê tỹ ti mỹ vỹjyre tãg nĩm hã vẽ.

Jesus tỹ Melquisedeque ri ke nĩ

¹⁵ *Levi* krẽ'krẽ ag vỹ, Topê rãnrãj han kãn ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ. Hã kỹ Topê tóg, ti tũ ki rĩr ke mũ ù jé prẽr, ù tỹ *Melquisedeque* ri ke ên, hã vỹ: êg *Senhor* tỹ *Jesus*, he mũ. ¹⁶ Kỹ ti pijé êprã ke ag jykre ri ke han kỹ Topê tũ ki rĩr mũ'. Kỹ êprã ke ù vỹ: “ha ki rĩr,” he ja tũ nĩ gé. Topê tỹ ti mỹ nén tó jan hã vẽ. Ter mãn ke tũ ti nĩ ha, hã kỹ tóg ki rĩr há han mũ ha, *Jesus* ti. ¹⁷ Ti to tag tóg rán kỹ nĩ, Topê vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki, ha mẽ: “isũ ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ pẽ ti nĩ, ã tỹ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tỹ isũ ki rĩr nĩ ên ri ke,” he ja ti nĩ. ¹⁸ Tag tó kỹ tóg, *Moisés* jykre ên tỹ tũ' he mũ, ti krój nĩn kỹ, ti tỹ êg há han mãn ki kagtĩg nĩn kỹ. ¹⁹ Hỹ, *Moisés* jykre ên vỹ êg tar han ki kagtĩg ja nĩgtĩ. Kỹ êg ti jykre han sór mũ ra kanhkã tá jun ke tũ nĩ. Vãhã Topê tóg, êg mỹ vỹjyre tãg nĩm ja nĩ, hã vỹ: *Jesus* jykre, he mũ. Kỹ êg tóg *Jesus* hã tugrĩn Topê nĩgja tá junjun ke mũ.

²⁰ *Moisés* tỹ *Levi* krẽ'krẽ ag mỹ: “Topê tũ ki rĩrm nĩ,” he mũ ra tóg: “tũ' henh ke tũ ti nĩ, ã jag tỹ ki rĩr ti,” he

ja tũ nĩ. ²¹ Hã ra Topê tóg, *Jesus* hã mÿ: “isũ ag ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ã tÿ ag ki rĩr nĩ ên ti,” he ja nĩ. “Sÿ ke há vê,” he ja tóg nĩ, êg jóg mág ti, ti kósin hã mÿ. ²² Hã kÿ *Jesus* jykre vÿ *Moisés* jykre kãfór nĩ, ti tÿ êg mÿ vëjykre tãg nĩm mũ tag. ²³ *Moisés* jykre ên ki Topê tũ ki rĩr tĩ ag vÿ, e ja nÿtĩgtĩ. Ag kã ù ter kÿ ag tóg jagnê jëgja kã ù fëg' he ja nĩgtĩ, ti tÿ Topê mÿ ti tũ ki rĩr jé. ²⁴ Hã ra *Jesus* vÿ, ter mãn ke tũ nĩ inhhã. Topê tũ ki rĩr tóg nĩ nĩ, ù tóg ti jëgja kã jënh ke tũ nĩ. ²⁵ Hã kÿ tóg, ti tÿ ùn ki rĩr nĩ ên ag krenkren han tĩ, ù tÿ ti tugrĩn Topê jamã tá junjun ke mũ ên ag kar. Rĩr tóg nĩ nĩ, kÿ tóg êg jagfy Topê mré vëmén tĩ. Kurã krÿg ja tũ ti nĩ.

²⁶ Êg to ti há nĩ, ti tÿ êg jagfy Topê tũ ki rĩr nĩn kÿ. Topê kósin vÿ tÿ ti nĩ. Kygnê ja tũ pë ti nĩ. Nén ù kórég venh ke tũ êg nĩ, ti ki. Topê vĩ mranh tĩ ag mré ke tũ vê. Kÿ tóg tÿ, kanhkã tân kar ag kri ke nĩ gé sir, ùri. ²⁷ Êprã Topê tũ ki rĩr tĩ ag vÿ, ag tÿ Topê vĩ mranh ja tugrĩn, ti mÿ nén ù pũn vén tĩ. Kar kÿ ag tóg ag mré ke ag jagfy Topê mÿ nén ù pũn tĩ gé sir. *Jesus* vÿ Topê vĩ mranh ja tũ nĩ inhhã. Hã kÿ tóg, ti tÿ vënh fëg pir ên ki êg tÿ Topê vĩ mranh e ja ên tÿ tũ' he kãn. ²⁸ *Moisés* tÿ: “Topê tũ ki rĩr,” hen kÿ tóg ù tÿ kygnê mág kÿ nÿtĩ ag mÿ ke ja nĩgtĩ, ag tÿ tÿ êprã ke nÿtĩn kÿ. Hã ra Topê tóg vëjykre tãg han kÿ ti kósin mÿ: “ã hã ne ki rĩr ke mũ,” he ja nĩ. “Sÿ ke há vê,” he ja tóg nĩ.

8

Jesus tÿ êg mÿ vëjykre tãg nĩm

¹ Ha mẽ, êg jagfy Topê tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág vÿ nĩ nĩ. Topê pëgja tá tóg nĩ nĩ, kanhkã tá. ² Topê nĩgja pë tá tóg, ti tũ ki rĩr mũ. Ti nĩgja pë ên pijé tÿ êprã ke tÿ há nĩ'. Topê hã tÿ há vê. Ên tá tóg nĩ nĩ, êg jagfy.

³ Topê tũ to pã'i mág jykren hã vê, ha mẽ. Topê mÿ ag tóg nén ù nĩ pũn tĩ, nén ù ù ke gé. Kÿ êg jagfy Topê tũ to pã'i mág tag vÿ, Topê mÿ nén ù nĩm ke mũ gé, *Jesus* ti, hã vÿ: vënh fëg, he mũ. ⁴ Ti tÿ ver tag mĩ ga kri mũ ag mré

tĩ ra Topê tóg, ti mÿ vënh rãnrãj tag nĩm ke tũ nĩ vê, ti tÿ Topê tũ ki rĩr jé. Êprã ù tÿ Topê tũ ki rĩr mũ ag vÿ nÿtĩ ver, ù tÿ *Judeu* ag jykre ki Topê tũ ki rĩr mũ ù ag. ⁵ Topê ìn krëm ag tóg nén ù nĩ pũn tĩ, *Moisés* tÿ ag mÿ vëjykre nĩm kÿ. Topê hã vÿ ti mÿ tóg ja nĩ, ti tÿ kur tÿ ìn han jafã tÿ Topê mÿ ìn han jé. Ti mÿ tóg: “ã mÿ sóg ã tÿ nén han ke mũ ên ven kãn huri,” he mũ. “Á tÿ pãnónh kri nĩ ên kã sóg ã mÿ ven kãn. Sÿ ã mÿ nén ven mũ ên hã han nĩ,” he ja tóg nĩ, hã kÿ tóg han. Ðn ên krëm ag tóg, ùri nén ù ù pũn tĩ, *Judeu* ag jykre ki, Topê tũ ki rĩr tĩ ag.

⁶ Hã kÿ *Jesus* rãnrãj vÿ êprã ke ag rãnrãj kãfór nĩ. Topê vÿ êg mÿ ti jënë, ti tÿ êg mÿ vëjykre tãg nĩm jé. Kÿ tóg *Moisés* tÿ êg mÿ vëjykre há nĩm ên kãfór nĩ. Kÿ tóg êg mÿ nén ù há tãvĩ han ke mũ, Topê ti, *Jesus* tÿ êg mÿ vënh pãte fón ken kÿ. ⁷ Ti mÿ tóg pãgsĩ ja nĩ, ti tÿ *Moisés* mÿ vëjykre nĩm ja ên ti. Hã kÿ tóg vëjykre tãg han to jykren ja nĩ. ⁸ Ti *povo* jykre ve kÿ tóg, ti mÿ kórég nĩ. Hã kÿ tóg: “Kãnhmar sóg *povo* tÿ *Israel* mÿ vëjykre tãg nĩm ke mũ, *Judá* krë'krë ag mÿ ke gé,” he ja nĩ. ⁹ “Vëjykre tãg tag vÿ isÿ ag jógjóg ve ag mÿ vëjykre nĩm ja ên ri ke tũ nĩnh mũ. Ag mÿ sóg vëjykre ù nĩm ja nĩ gé, isÿ ga tÿ *Egito* tá ag kãpan kÿ. Ag nĩgé kãgmĩ kÿ sóg ag tatĩn tĩg ja nĩ, ag ga pë ra. Hã ra ag tóg, isÿ ag mÿ vëjykre nĩm ja ên mranh. Hã kÿ sóg sir ag tugvãnh ja nĩ,” he tóg, êg jóg mág ti. ¹⁰ “Hã ra sóg vãhã ag mÿ vëjykre tãg han sór mũ, *povo* tÿ *Israel* ag mÿ, ha mẽ,” he tóg. “Ag krĩ tÿ ag tóg isÿ ag jyvën mũ ên ki kanhrãn ke mũ. Kÿ ag tóg han sór ke mũ gé, ti tÿ ag fe kã kã nĩn kÿ. Ag Topê vÿ tÿ inh nĩnh mũ. Kÿ ag tóg tÿ inh krë nÿtĩnh ke mũ gé. ¹¹ Kÿ ù tóg ti mré ke ag kanhrãn mãn ke tũ nĩ ha. “Êg jóg mág vÿ ge nĩgtĩ, ge ti nĩgtĩ,” he mãn ke tũ ag nĩ ha, jagnê mÿ. Ag kar vÿ inh ki kanhró nÿtĩnh mũ, ùn kãsir ag, ùn mág ag ke gé, ên kã. ¹² Ag tÿ inh vĩ mranh mũ hã ra sóg ge ra ag jagãgtãn ke mũ. Vënh pãte fón jé sóg ke mũ, ag tÿ inh vĩ mranh ja ên ti,” he ja tóg nĩ, Topê ti.

¹³ Kÿ, Topê tÿ vëjykre tåg han kÿ vëjykre ve ên vÿ, ti mÿ tÿ vëjykre si nÿ sir. Hã ra nén ù si kar ên vÿ kejên tũ' henh ke mÿ, kãnhmar.

9

Vãsy Topê jykre

¹ Topê tÿ ag mÿ vëjykre ve ên nÿm kÿ tóg ag mÿ ag tÿ nén han ke ên kãmén ja nÿ. Ag tÿ ti ìn han ke tó ja ti nÿ. Kar kÿ tóg ag tÿ ti ìn krêm ti mré vëmén ke tó ja nÿ gé, ag tÿ ti mÿ nén ù pÿn ke ti ke gé. ² Kÿ ag tóg, kur tÿ ìn ên han, ti tÿ tÿ Topê ìn jê jé. Hã ra tóg vènh kãpãm kÿ nÿ, kÿ ag tóg ìn vãfynyn nÿg vén kÿ nÿ ên to: “Topê mré vÿ jafã,” he tÿ. Ên tá mesa kri vela tÿ kri vin jafã vÿ jê, kar kÿ mesa tÿ kri êmÿ vin jafã ên ke gé. ³ Tag pãte jãnkã ù vÿ nÿ gé, jãnkã tÿ kur. Kÿ ên pãte ìn vãfynyn ù vÿ nÿ gé, ùn sÿ. Ên to ag tóg: “Topê nÿg jafã,” he tÿ. ⁴ Tá tóg Topê mÿ kri nén ù pÿn jafã nÿ, ouro tÿ há ti. Kri ag tóg nén ù ger há pÿn tÿ, ouro ên kri. Kar kÿ Topê caixa vÿ tá nÿ gé. Ti to tÿr vÿ tÿ ouro nÿ. Ên kã kã ouro tÿ pénky ki, kãhkã tá vëjên vÿ nÿ, Topê tÿ ag mÿ êmÿ jênê ên ti, ag tÿ ga kórég mÿ mÿn kÿ. Kar kÿ Arão vátó vÿ kã kã nÿ gé, ti kãtó tÿ féj mÿ ên ti. Kar kÿ Moisés tÿ Topê tÿ êg jyvén mÿ ránrán ja ên vÿ kã ki nÿtÿ gé, caixa ên kã ki. Pó régre ki tóg ránrán ja nÿ. ⁵ Kÿ Topê tÿ jëgnê jafã régre ag kãgrá vÿ nÿtÿ gé, caixa ên kri. Querubim he mÿ ên vë, ù tÿ Topê rÿnja tá nÿtÿ ên. Fêr ag nÿtÿ, kÿ ag fêr tóg krÿg he kÿ nÿtÿ. Ag fêr fënja krêm Topê vÿ êg mÿ vènh pãte fón tÿ, êg tÿ ti vÿ mranh ja ti. Hã ra sóg tag kãmén kãn sór tũ nÿ ver.

⁶ Kÿ tóg vãfynyn régre nÿ, ìn tÿ kur ên ti, Topê tũ ên ti. Ti vãfynyn ve ki ag tóg kã ra ge tÿ, Topê tũ ki rÿr tÿ ag. Kurã kar ki ag tóg tá ag rãnrãj han tÿ. ⁷ Ti vãfynyn ù ên kã ra tóg rã pir han' he tÿ, prÿg kar ki, ag to pã'i mág ti, ti tãvÿ. Ag mæg kyvénh ma tóg tÿ tÿ, Topê mÿ ven jé, Topê tÿ ti mÿ vènh pãte fón jé, povo kar mÿ ke gé, ag tÿ Topê vÿ mranh ja ên ti, ag tÿ mranh sór tũ ra mranh ja ên ti.

⁸ Topê kuprÿg vÿ, êg mÿ kãmén mÿ, ùri, vëjykre si ên ti. Kur tÿ ìn vãfynyn vÿ ge nÿ, ha mÿ. Ti vãfynyn ve ên tÿ ver ìn krêm nÿn kÿ êg tóg ti vãfynyn ù tá jun ke tũ nÿ ver, Topê nÿg jafã tá. ⁹ Êg tÿ ùri vég mÿ tag ki kanhrãn jé, hã jé Topê tóg, vëjykre tag han ja nÿgtÿ, êg tÿ to: tag ri ke ti nÿ, he jé. Topê ìn ên tá ag tóg Topê mÿ nén ù pÿn tÿ, kÿ ag tóg ag mæg tãnh kÿ pÿn tÿ gé. Ag tÿ Topê mÿ sÿnvÿ nÿtÿ sór vë. Hã ra ag tóg ti mÿ pÿn mÿ ra sÿnvÿ tũ nÿtÿ, ag jykre tÿ ver kórég nÿn kÿ. ¹⁰ Kÿ ag tóg ag tÿ ti mÿ pÿn há han jé, vëjykre tÿ ge han tÿ gé, ha mÿ. Vëjên to ag tóg jykrén tÿ, kÿ ag tóg vëjên ù to: “tag konh ke tũ êg nÿ, tag kron ke tũ êg nÿ,” he tÿ. Kÿ ag tóg goj tÿ vènh kype tÿ hën ri ke han tÿ gé. Tag ki vëjykre kar vë, êprã. Kÿ Topê tÿ vëjykre tåg han kÿ ên vÿ tóg tũ' he mÿ sir.

Cristo tÿ êg jagfy ter

¹¹ Vãhã Cristo vÿ kãtÿg, kÿ tóg tÿ êg jagfy Topê tũ to pã'i mág nÿ ha. Kÿ ti hã vÿ êg krenkren han mÿ sir. Ti tÿ Topê ìn kã ra rã mÿ vÿ, ìn si ên mág kãfór nÿ gé. Há tãvÿ ti nÿ. Êprã ke tÿ ìn há pijé'. Tag ki ìn pijé'. Kãhkã tá ke vë. ¹² Kÿ, Jesus tÿ ên kã ra rã kÿ tóg rã pir han, Topê nÿg jafã pë ên kã ra, Topê tÿ êg mÿ vènh pãte fón jé. Kÿ ti pijé ti tÿ kã ra rã kÿ ag mæg kyvénh ma vyr', cabrito ên, monh tãgy ên. Ti kyvénh hã tÿ tóg êg krenkren han huri, Jesus ti.

¹³ Ag tÿ Topê ìn kã ra ge sór kÿ ag tóg Topê tũ ki rÿr tÿ ag mÿ: “ha êg to tÿ kó kó hé, êg mæg kyvénh tÿ,” he tÿ. Kÿ ag tóg jãnhkri nÿtÿ sir, ag tÿ cabrito kyvénh tÿ ag to tÿ kó kó hen kÿ, ke tũ nÿ kÿ monh kyvénh tÿ. Ag tÿ ag jãnhkri han jan hã vë. ¹⁴ Hã ra Cristo vÿ, ti kyvénh hã tÿ êg jãnhkri pë han. Topê kuprÿg tÿ ti krÿn kÿ tóg Topê mÿ vènh fëg. Kygnê ja tũ pë ti nÿ, hã kÿ tóg há kar nÿ. Kÿ êg tóg vëjykre kórég han mãn ke tũ nÿ sir, êg tÿ êg jykre si tugrÿn ter ke mÿ ên ti. Vãhã êg tóg Topê tũ han há nÿtÿ, ùn rÿr nÿ ên tũ ti.

Cristo tÿ êg mÿ vëjykre tåg nÿm

¹⁵ *Cristo* vỹ, ãg mỹ vễjykre tãg nĩm. Ter ja tóg nĩ, Topẽ tỹ ãg mỹ vễnh pãte fón jé. Ti ter kar kỹ Topẽ tóg ù ag kuprẽg, ag tỹ Topẽ tỹ kanhkã tá ãg mỹ nén ven ke mũ ãn ki kanhrãn jé. *Jesus* tỹ ãg mỹ han hã vễ.

¹⁶ Û tóg ti ter ke to hã: “iser kar kỹ ãn vỹ isũ tag mãn ke mũ, jo ù ãn vỹ isũ ãn mãn ke mũ gé,” he tĩ. Rãn tóg tĩ, kỹ tóg tógfĩg tĩ, vễnh rá ti. Kỹ ag tóg ag tỹ vễnh rá ãn ve sór mũ ra ti ter kar kỹ hã vэг tĩ. ¹⁷ Ti tỹ ver ter tũ nĩn kỹ ag tóg vễnh rá ãn venh ke tũ nĩ. “Iser kar kỹ,” he tóg, hã kỹ ù tóg ver ti tũ mãg tũ nĩ. ¹⁸ Ri ke ti nĩ, Topẽ tỹ ãg mỹ vễjykre nĩm ja ãn ti, ti si mré hã. Ag mễg ter kar kỹ ke ja vễ. ¹⁹ Hã kỹ *Moisés* vỹ *povo* kar mỹ Topẽ tỹ ti mỹ nén tó ja ãn kãmén, Topẽ tỹ nén to ag jyvén mũ ãn ti. Ti tỹ ag mỹ kãmén kar kỹ tóg, monh tãgy tãnh kỹ ti kyvénh mãn ja nĩ, *cabrito* tãnh kỹ ke gé. Goj mãn kỹ tóg ki kujẽn ja nĩ gé, kỹ tóg tỹ kujãjãg mũ sir. *Carneiro* kyki kusũg mré hã tóg, tỹ kujãjãg mũ sir, re no mré hã. Kỹ tóg *livro* kri tỹ kó he mũ. *Povo* kar to tóg tỹ kó kó he mũ gé, ag tỹ jãnhkri kỹ nỹtĩ jé. ²⁰ Ag to tỹ krig ke kar kỹ tóg ag mỹ: “Topẽ tỹ ãg mỹ nén han ke mũ to vễnh kyvénh hã vễ,” he mũ, *Moisés* ti. ²¹ Kar kỹ tóg vễnh kyvénh ãn tỹ ãn tỹ kur to tỹ krig ke mũ gé. Pénky kar to tóg tỹ kó he mũ gé, ag tỹ Topẽ tũ han jafã kar to. ²² Ha vé, ag tỹ vãsỹ Topẽ jykre ãn ki nén ù tỹ jãnhkri' he sór kỹ ag tóg, nén ù kyvénh hã tỹ jagnẽ jãnhkri' tĩ. Hã kỹ ãg tóg ki kanhró nỹtĩ. Ag tỹ Topẽ vỹ mranh kỹ tóg, ag mỹ ag mễg ter hã tigrĩn vễnh pãte fón' he ja nĩgtĩ.

Cristo tỹ ãg jagfy ter pir han

²³ Vễjykre ãn vỹ, kanhkã tá vễjykre ri ke sĩ nĩ. Hã kỹ vễnh mễg kyvénh vỹ, nén kar ãn jãnhkri han ja nĩgtĩ. ãg tỹ hã ra kanhkã ve jé tóg, há tũ nĩ, ãg mễg tỹ ãg jagfy ter mũ ti. ãg mễg vỹ, ãg tỹ kanhkã tá jun han ki kagtĩg nĩ. ²⁴ *Cristo* hã vỹ ãg tỹ tá jun han ke mũ. Topẽ rĩn ja tá tóg nĩ nĩ, Topẽ mré vēmén jé, ãg jagfy. ²⁵ Kỹ ãprã ke ãn, ãprã Topẽ tũ to pã'i mág ãn tóg, prỹg kar ki ag tỹ

ĩn vãfynyn to: Topẽ nĩgafã, he mũ ãn kã ra rá tĩ, ag mễg kyvénh mãn kỹ. Hã ra *Cristo* vỹ vễnh fẽg pir han. ²⁶ Ti tỹ prỹg kar ki vễnh fẽg ra tóg ter tỹ hẽn ri ke han ke mũ vễ, Topẽ tỹ ga han kar kỹ. Hã ra tóg vãsỹ vễnh ven ja tũ nĩ. Ûri, kurã tỹ ãgno to hã tóg, vễnh ven pir han, kỹ tóg vễnh fẽg pir han, ti tỹ ãg tỹ Topẽ vỹ mranh ãn tỹ tũ' he jé, ti ter tigrĩn. ²⁷ ãprã ke ag vỹ ter pir han tĩ gé. ãg ter kar kỹ Topẽ vỹ, ãg jykre tugnỹm ke mũ. ²⁸ Tag ri ke ti nĩ, *Cristo* tỹ vễnh fẽg mũ ti. Vễnh fẽg pir han tóg, ti tỹ ãn e tỹ Topẽ vỹ mranh tỹ tũ' he jé. Kejẽn tóg kãtĩg mãn ke mũ. Hã ra tóg, ãg tỹ Topẽ vỹ mranh ja tigrĩn ter mãn ke tũ nĩ, ti kãtĩg mãn kỹ. ãg jé prẽr jé tóg kãtĩg ke mũ, ù tỹ ti kãtĩg jãvãnh mũ ag jé.

10

¹ ãg tỹ *Judeu* ag jykre ve kỹ ãg tóg ve sĩ han tĩ, Topẽ tỹ ãg mỹ nén han sór mũ ti. Prỹg kar ki ag tóg Topẽ mỹ tãnh kỹ pũn', tãnh kỹ pũn' he tĩ. Hã ra tóg ag mễg tỹ ag jagfy ter mũ ra ag jykre tỹ há' he ki kagtĩg ja nĩgtĩ. ² Ag tỹ Topẽ mỹ nén ù pũn mũ ra ag tóg Topẽ vỹ mranh mãn', mranh mãn' he tĩ. Ag tỹ mranh tũ nĩ ra ag tóg, ti mỹ pũn mãn ke tũ nĩ vễ. Hã ra ag tóg ti vỹ mranh tĩ. Hã kỹ ag tóg, ti mỹ nén pũn tovãnh tũ pẽ nĩgtĩ, ti tỹ ag mỹ vễnh pãte fón tovãnh tũ nĩ jé gé. ³ Prỹg kar ki ag tóg, Topẽ mỹ pũn tigrĩn, ag tỹ ti vỹ mranh ja ãn mĩ ãkrég tĩ. ⁴ Hỹ, monh kyvénh vỹ, ãg tỹ Topẽ vỹ mranh tỹ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ, *cabrito* tỹ ãg jagfy ter mũ ãn ti ke gé. ⁵ Hã kỹ *Cristo* tóg, ti tỹ ga kri mur ken kỹ Topẽ mỹ: “ag tỹ ag mễg tãnh kỹ pũn mũ ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ã mỹ,” he ja nĩ, “ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mũ ra ke gé. Hã ra ã tóg inh mỹ inh fãr ti nĩm, isỹ ag jagfy ter jé. ⁶ Ag tỹ ã mỹ ag mễg pũn mũ ra tóg, ã mỹ sér tũ nĩ, ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mũ ra. Ag tỹ ã vỹ mranh tag tỹ tũ' he ki kagtĩg tóg nĩ, ag tỹ ã mỹ nén pũn mũ tag. ⁷ Hã kỹ sóg ã mỹ: “ha vé, sĩ ã mỹ vễnh fẽg ke vễ,” he mũ, “isỹ ã tỹ inh ki nén ve sór mũ ãn tỹ ã mỹ han jé,” he sóg mũ. Hã

kỹ tóg rán kỹ nĩ, iso, ã vĩ rá ki,” he tóg, *Cristo* ti, Topẽ mỹ.

⁸ Ti mỹ tó vén kỹ tóg: “ag tỹ ã mỹ ag mễg tãnh kỹ pũn mũ ra tóg ã mỹ sér tũ nĩ, ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mũ ra,” he mũ. “Ag tỹ ã vĩ mranh tag tỹ tũ' he ki kagtĩg tóg nĩ,” he vén tóg. Hã ra tóg rán kỹ nĩ, *Judeu* ag tỹ Topẽ mỹ tag pũn jé. Ge ra *Jesus* tóg tag to: “nén ù tũ vễ,” he ja nĩ. ⁹ Tag tó kar kỹ tóg Topẽ mỹ: “ha vé, sỹ ã mỹ vễnh fễg ke vễ, isỹ ã tỹ inh ki nén ve sór mũ ẻn tỹ ã mỹ han jé,” he mũ gé. Ti tỹ tag tó kỹ tóg *Moisés* jykre si ẻn tỹ tũ' he mũ, ùn tãg han jé, hã vỹ: *Jesus* jykre, he mũ. ¹⁰ *Jesus* tỹ Topẽ vĩ ki króm ja tugrĩn ẻg tóg ùri tỹ, Topẽ krẻn nỹtĩ ha. *Jesus Cristo* vỹ ẻg jagfy ter ja nĩ. Kỹ tóg ti ter pir ki ẻg név kajãm kãn. Kỹ Topẽ tóg, ẻg mỹ vễnh pãte fón kãn mũ sir.

¹¹ Ễprã ke tỹ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag vỹ, kurã kar ki ag rãnrãj han tĩ, Topẽ tũ ki rĩr jé. Kurã kar ki ag tóg, Topẽ mỹ ag mễg tãnh kỹ pũn tĩ. Hã ra ag tỹ Topẽ mỹ nén pũn mũ ẻn pijé, ag tỹ Topẽ vĩ mranh tỹ tũ' he ja nĩgtĩ. ¹² Ag jãvo *Jesus Cristo* vỹ vễnh fễg pir han. Ti ter tugrĩn tóg, ẻg tỹ Topẽ vĩ mranh ẻn tỹ tũ' he kãn. Kar kỹ tóg Topẽ pẻgja tá nĩ nĩ. ¹³ Tá tóg nĩ nĩ. Topẽ vỹ, ti kato vãsãnsãn mũ ag tỹ ti pẻn krẻm vin ke mũ. Ag sigse kỹ nỹtĩ to ken hã vễ. Tag hã jãvãnh tóg nĩ nĩ, *Jesus* ti. ¹⁴ Ti tỹ vễnh fễg pir ẻn tugrĩn tóg, Topẽ krẻ kar ag krenkren han kãn huri, kỹ ẻg Topẽ mỹ sĩnvĩ nỹtĩ. ¹⁵ Topẽ kuprĩg vỹ, ẻg mỹ tag tó tĩ gé, ha mẽ: ¹⁶ “tag pãte sóg, ag mỹ vễjykre tãg han ke mũ,” he tóg, ẻg jóg mág ti. “Vễjykre tãg hã vễ, ha mẽ. Isỹ nén to ag jyvẻn mũ ẻn tỹ sóg ag fe kã kã nĩm ke mũ. Kỹ tóg, sỹ ag krĩ ki rán ri ke nĩnh mũ sir. Kỹ ag tóg han sór ke mũ,” he tóg. ¹⁷ Tag tó kar kỹ tóg: “ag tỹ inh vĩ mranh ja ẻn mũ ẻkrẻn mãn ke tũ inh nĩ ha. Ag jykre pãno ẻn mũ ẻkrẻn mãn ke tũ pẻ inh nĩ ha,” he mũ gé. ¹⁸ Ha vé, Topẽ tỹ ẻg mỹ vễnh pãte fón kỹ ẻg tóg ti mỹ, nén ù pũn mãn ke tũ nĩ ha, ti tỹ ẻg mỹ vễnh pãte fón kãn kỹ nĩn kỹ, ẻg tỹ ti vĩ mranh ja kar ẻn ti.

Ễg tỹ Topẽ to krẻnh kenh ke tũ

¹⁹ Inh kanhkã, *Jesus* tỹ ẻg jagfy ter tugrĩn ẻg tóg, jatun mỹ Topẽ nĩg jafã tá jun ke mũ. ²⁰ *Jesus* tỹ ẻg jagfy ter ẻn tóg, ti tỹ kur tỹ jãnkã ẻn fĩn rãm ri ke nĩ, ẻg tỹ ti nón fĩn rãm ri ke han jé, ẻg rĩnrĩr nỹtĩ jé. Topẽ ẻn krẻm kur tỹ jãnkã nĩfe ẻn vỹ, jaran ke kỹ sa nĩ, *Jesus* ter kỹ. Kỹ ẻg tóg ra ge há nỹtĩnh mũ ha. ²¹ Ễg jagfy Topẽ tũ to pã'i mág vỹ, nĩ nĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Topẽ jamã tá ke ẻn ag kar kri ke vỹ tỹ ti nĩ. ²² Kỹ jatun mỹ Topẽ mrẻ vẻmẻn nĩ. Ti ki rã há han nĩ. Ajag fe tỹ ti ki gem nĩ, ajag tỹ ti nĩgja tá junjun jé. Ồn kỹ ti ki ge sór tũg nĩ. Ễg jykre pãno kar tỹ tóg tũ' hé, ẻg tỹ to jykren mãn tũ nĩ jé. Ễg jãnhkri han tóg, ẻg tỹ goj jãpri tỹ vễnh kype ẻn ri ke. Kỹ ẻg há nỹtĩ. ²³ Ti tỹ ẻg mỹ nén tó mũ ẻn mũ ẻkrẻn nĩ. To krẻnh ke tũg nĩ, sỹ ajag mỹ nén tó mũ ẻn to. Ve jé ẻg tóg ke mũ, ti tỹ ẻg mỹ nén tó mũ ẻn ti. Ồ tỹ ẻg mỹ tó ja ẻn vỹ, ỏn vãnh nĩgtĩ. Hã kỹ to krẻnh ke tũg nĩ.

²⁴ Jagnẻ mũ ẻkrẻn nĩ, ajag tỹ jagnẻ jyvẻn jé. “Vễnh kar to há nĩm nĩ,” hem nĩ jagnẻ mỹ. “Nén ù há kar han nĩ,” hem nĩ gé jagnẻ mỹ. ²⁵ Ồ ag tóg *culto* venh kãmũ vãnh nỹtĩgtĩ. Tag han tũg nĩ. *Culto* venh kãmũm nĩ. Kỹ jagnẻ jyvẻn nĩ, ajag tar nỹtĩ jé. Ti kãtĩg mãn ke kurã vỹ kakó nĩ. Ve há ti tĩ ha, tag.

²⁶ Ha vé, Topẽ vĩ mẽ kãn ẻg huri. Ễg tỹ ti ki rã kar kỹ *culto* venh kãtĩ tũ nĩ' he kar Topẽ vĩ mranh sór kỹ mranh kỹ ù tỹ ẻg jagfy kajãm mãn ke tóg tũ tĩ. ²⁷ Hỹ, ẻg tỹ mranh sór kỹ mranh kỹ Topẽ vỹ, ẻg vóg kónãn pẻ han ke mũ. Pĩ tỹ tóg ag tỹ tũ' henh ke mũ, ù tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ag. ²⁸ Ồ tỹ *Moisés* tỹ ẻg jyvẻn mũ mẽ jãvãnh ẻn tẻn ja ag tóg nĩgtĩ, *Israel* ag, ùn rẻgre ag tỹ ti jykre pãno ve ja tugrĩn, ke tũ nĩ kỹ ùn tãgtũ ag. Ti jagãgtãn ja tũ ja ag nĩgtĩ, ùn jykre pãno ẻn. ²⁹ Hã ki ẻg tóg vẻg mũ, Topẽ tỹ ẻg vóg kónãn pẻ han ke mũ ti, ẻg tỹ Topẽ kỏsin to é he kỹ. Ễg tỹ ti vĩ mranh sór kỹ ẻg tóg ti kyvẻnh to é he tĩ, ti jykre to. Ễg mỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ sir, Topẽ kuprĩg tỹ ẻg jagãgtãn ja ẻn ti. Ồ tỹ tag han mũ vóg kónãn jé tóg ke

mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Hã kÿ tóg: “ũn jykre pãno ag vóg kónãn jé sóg ke mũ, ag tÿ ag tÿ nén ù kórég han mũ kajãm kãn jé,” he mũ. Û tÿ tag tó mũ ki kanhró ãg tóg nÿtĩ mÿr. Hã ra tóg: “ti mré ke ag jykre tugnÿm jé tóg ke mũ,” he ja nĩ gé. ³¹ Rĩr ti nĩ, Topẽ ti. Ti tÿ ãg to jũ nĩn kÿ tóg jagy tãvĩ nĩ. Nén ù jagy kar kãfór ti nĩ.

Ëg tÿ to tar nÿtĩnh ke

³² Æjag tÿ vãsÿ ti mÿ vẽn h fẽg vén ja ãn mĩ ãkrén nĩ. Ën kã ag tóg ãjag kato vãsãnsãn mág. Kÿ ãjag tóg ag to vêsÿrénh, kysã tÿ hẽn ri ke ki, ãjag tÿ Topẽ vĩ mẽ vén ãn kã. Hã ra ãjag tóg to krónh krónh ke ja tũ nĩgtĩ. ³³ Æjag kã ù to ag tóg vĩ kónãn mág' he ja nĩgtĩ, ãn kã, Topẽ kato vãsãnsãn mũ ag. Kÿ ag tóg ãjag vóg kónãn gé. Kÿ vẽn kar vÿ vé. Æjag kã ù vóg kónãn ja ag tóg nĩgtĩ. Kÿ tóg ãjag kar mÿ jagy tĩ ja nĩgtĩ, ãjag tÿ ag mré *Jesus* ki ge nÿtĩn kÿ. ³⁴ Kÿ ag tóg ãjag kã ù sigse ja nĩ gé. Kÿ ãjag tóg ùn sigse kÿ nÿtĩ ãn ag jagãgtãn ja nĩgtĩ, ag tÿ ãjag mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Pã'i ag tÿ ãjag tÿ nén gég mũ ra tóg ãjag mÿ sér ja nĩgtĩ. Æjag tÿ kanhkã tá nén ù há tãvĩ ãn venh ke hã mĩ ãjag tóg, ãkrén ja nĩgtĩ. Æjag tÿ kanhkã tá nén venh ke mũ ãn vÿ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. ³⁵ Kÿ ùri to krónh ke tũg nĩ gé. Æjag tÿ ti to tar nÿtĩn kÿ ãjag tóg nén ù há tãvĩ venh ke mũ, ha mẽ. Æjag vêsÿrénh ja ãn kaja ri ke ve jé ãjag tóg ke mũ. ³⁶ Ëg tÿ ti tũ han to tar nÿtĩnh ke vẽ. Ëg tÿ ti tovãnh sór ke tũ pẽ vẽ. Tag hã vÿ há nĩ. Kÿ ãjag tÿ Topẽ tÿ ãg mÿ nén tó mũ ãn han kãn kÿ nÿtĩn kÿ ãjag tóg venh ke mũ, ti tÿ ãg mÿ nén ù ven ke mũ ãn ti. ³⁷ Hã kÿ tag vÿ rãn kÿ nĩ: “kãnhmar pẽ ti jun ke mũ, ùn kãtĩg ke mũ ãn ti. Kãtĩg mé han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁸ Kÿ ù tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ãn ag hã vÿ, krenkren ke mũ, inh mré ke ãn ag, isÿ ùn mÿ vẽn pãte fón mũ ãn ag. Jãvo ù tÿ isovãnh mũ ãn vÿ inh mÿ kórég nĩnh mũ,” he tóg, Topẽ ti. ³⁹ Ëg pijé ti tovãnh ke mũ! Kÿ ãg tóg, ù tÿ ti tovãnh mũ ãn ag vãgfor ãn ri ke han ke tũ nĩ gé. Ti ki

ge kÿ ãg tóg nÿtĩ, hã kÿ ãg krenkren ke mũ.

11

Û tÿ ãg jo Topẽ ki ge kÿ nÿtĩ ag

¹ Topẽ ki rã to ken hã vẽ, hã vÿ: ti tÿ ãg mÿ nén tó mũ ãn kri nĩm, he mũ. Ti tÿ nén ù to: “ve jé ãjag tóg ke mũ,” he mũ ãn kri fi jé ãg tóg ke mũ, ãg tÿ ver vég tũ ra. ² Ëg jo ke ag vÿ kri nĩm kÿ ti ki ge ja nĩgtĩ gé. Hã kÿ ag tóg Topẽ mÿ tÿ ùn há ja nÿtĩgtĩ, vãsÿ ke ag, ha mẽ.

³ Ëg tÿ Topẽ ki ge kÿ ãg tóg ki kanhró nÿtĩ, ti tÿ ti vÿ tÿ ãg tÿ nén vég mũ kar hynhan ja ti. Ti vÿ vég tũ ãg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ãg tÿ nén vég tũ tÿ ãg tÿ vég mũ hynhan ja nĩgtĩ, Topẽ ti. Ti vÿ tÿ tóg nén kar hynhan ja nĩgtĩ.

⁴ Kÿ *Abel* vÿ Topẽ ki rã kÿ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kÿ tóg Topẽ mÿ pũn há han, ti tÿ ti mÿ ti mæg pũn kÿ. Jãvo ti kãke tÿ *Caim* vÿ ti ki rã ja tũ nĩ. Kÿ tóg Topẽ mÿ nén ù pũn mũ ra ti mÿ pũn kónãn. Topẽ tóg *Abel* to: “inh mÿ tóg tÿ ùn jykre kuryj nĩ,” he ja nĩ. Ter ti huri, *Abel* ti. Hã ra ãg tóg ti tÿ nén han ja tugrĩn Topẽ ki ge há han ki kanhrãn mũ sir.

⁵ *Enoque* vÿ, Topẽ ki rã kÿ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kÿ Topẽ vÿ ti jé prër, ti tÿ kanhkã ra tũg jé, ti rĩr ra, ti ter tũ ra. Ti ve mãn tũ ag tóg nĩ. Topẽ tÿ ti jé prër to hã tag vÿ ti to rãn kÿ nĩ, Topẽ vÿ tÿ rãn kÿ nĩ ki, ha mẽ: “Topẽ tÿ ti jykre ve kÿ ti fe tóg mrin ke mũ.” ⁶ Ëg tÿ Topẽ ki ge tũ nÿtĩn kÿ tóg, ãg to há nĩnh ke tũ nĩ. Ëg tÿ Topẽ to mũ sór kÿ ãg tóg, tag to jykren ke mũ, ha mẽ. “Topẽ vÿ nĩ,” he jé ãg tóg ke mũ. Kÿ ãg tóg ti to: “ãg tÿ ti to mũ kÿ tóg, ãg mÿ nén ù há ãn nĩm ke mũ, ti tÿ ãg mÿ nén tó ja ãn ti,” henh ke mũ gé. Kÿ tóg ãg mÿ han ke mũ, ha vem nĩ.

⁷ *Noé* vÿ Topẽ ki rã kÿ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kÿ Topẽ vÿ ti mÿ: “ta vÿ kutenh ke mũ,” he mũ. Kÿ tóg Topẽ vÿ kri fi kÿ *canoã* mág ãn han mũ. Kÿ tóg ki rã kÿ kren mũ, ti prũ fi mré, ti krẽ mré ke gé. Topẽ ki rã kÿ tóg ù tÿ Topẽ kato vãsãnsãn mũ ag mré tũg mãn ja tũ nĩ.

Hã ky Topê vỹ, ti mỹ ùn jykre kuryj ag tỹ nén venh ke ên ven.

⁸ *Abraão* vỹ Topê ki rã ky nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ky tóg Topê vĩ kri nĩm ja nĩgtĩ. Topê tóg ti mỹ: “ha ga ù ra tĩg,” he mũ. Ky tóg ti jamã tá kãkutê ky tĩg ja nĩ, Topê tỹ ti mỹ ga nĩm ke mũ ên ra. Ti tỹ ki kagtĩg ra tóg ra tĩg ja nĩ. ⁹ Topê ki rã ky jê ky tóg, ga ên mĩ tĩg ja nĩgtĩ. Topê tỹ ti mỹ ga ên nĩm sór ja vê. Kur tỹ ìn krêm êmãn ky tóg, ga ên mĩ tĩg ja nĩgtĩ, ti kósin tỹ *Isaque* mré, *Isaque* kósin tỹ *Jacó* mré ke gé. Ti krê'krê ag vỹ, ti mré ga ên venh ke ja nỹtĩ gé, hã ky Topê tóg *Abraão* mỹ tó ja nĩ. Hã ra ag tóg, ver vég tũ nĩ. ¹⁰ Ge ra tóg tovãnh ja tũ nĩgtĩ. Topê jamã ên ve sór ja ti nĩ, ù tỹ tũ' henh ke tũ pẽ ên. Topê hã vỹ êmã ên han. To jykren ky tóg han. Ti pijé êprã ke ag jamã ri ke nĩ'. Ên ve sór ky tóg, ti tovãnh ja tũ pẽ nĩ. Hã ky tóg vé, *Abraão* ti.

¹¹ *Sara* fi vỹ Topê ki rã ky nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ky fi tóg fi kófa pẽ ra kufyg ja nĩgtĩ, Topê tỹ fag tỹ tag to tar han ky, *Sara* fi, fi mén tỹ *Abraão* mré. Û tỹ fag mỹ: “kósin jé ãjag tóg ke mũ,” he mũ ên vĩ kri fi ky fag tóg, ve ja nĩgtĩ. ¹² Hã ky ùn pir ên, ùn kófa pẽ ên krê'krê vỹ e távĩ nỹtĩ, krĩg e ên ri ke, goj kafã tũ fyr mĩ rỹnhřj e ên ri ke.

¹³ Topê ki ge ky nỹtĩn ky ag kãgter, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Topê vỹ, ag mỹ ga ên tó ja nĩ, hã ra ag tóg, ve ja tũ nĩ ver. Ag tỹ ve pẽ han tũ ra ag kãgter. Ve sĩ han ja ag tóg nĩgtĩ, ky tóg ag mỹ êg tỹ kór há tá nén ù ve ên ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Ag tỹ venh ke to tóg ag mỹ sér pẽ tĩ hã ra. ¹⁴ Ag jamã pẽ jãvãnh ky ag tóg, ga kri mũ ja nĩgtĩ. Hã ky ag tóg: “êg jamã pẽ tũ vê, tag ki,” he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Ag pijé ag jamã si ên ra vỹn vỹn ke sór ja nĩgtĩ'. ¹⁶ Êmã hapê ên ve sór ja ag tóg nĩgtĩ, kanhkã. Hã ky ag tóg Topê mỹ há ja nỹtĩ. Ti pijé ag to mỹ'ãg ke mũ'. Hã ky tóg vêso: “*Abraão* Topê, *Isaque* Topê, *Jacó* Topê vỹ tỹ inh nĩ,” he tĩ. Êmã han tóg, ag mỹ, kanhkã tá.

¹⁷ *Abraão* vỹ Topê ki rã ky nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ky tóg *Isaque* nenh ja tũ nĩgtĩ. Topê mỹ tóg ti fêg, Topê tỹ ti mỹ ti

kósin to vĩn ky. Ti kósin pir ja vê, hã ra tóg ti tãnh kren, Topê mỹ. ¹⁸ Topê tóg *Abraão* mỹ: “ã kósin tỹ *Isaque* krê vỹ e nỹtĩnh mũ,” he ja nĩgtĩ. ¹⁹ Ky tóg, ti tỹ ti tãnh kren ky: “Topê hỹn ti rĩn mãn ki kanhró nĩ, isỹ ti tén ky,” he mũ. Hã ky tóg ti ve mãn gé. Ti tỹ ti tãnh kren ky tóg Topê mỹ ti tỹ ti tãnh ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ti ve mãn, Topê tỹ ti mỹ: “ti tãnh tũg ra,” hen ky.

²⁰ *Isaque* vỹ Topê ki rã ky nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ky tóg *Jacó* mỹ vĩ há han, *Esau* mỹ ke gé, ti tỹ ag mỹ ag tỹ nén venh ke ên tó ky.

²¹ *Jacó* vỹ Topê ki rã ky nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ky tóg, ti ter ke to hã *José* krê régre ên ag mỹ vĩ há han gé. Ky tóg ti vãtó to jê ky Topê krêm mũg ke ky ti mỹ: “Topê vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩ.

²² *José* vỹ Topê ki rã ky nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ky tóg, ti ter ke nỹ ra *Israel* ag mỹ kãmén ja nĩgtĩ, ag krê'krê ag tỹ ga tỹ *Egito* tá kãpanh ke ên ti. Ky tóg ag mỹ to vĩ ja nĩ, ag tỹ ag kãmũ ky ti kuka gé kãmũ jé.

²³ *Moisés* han mũ fag vỹ Topê ki ge ky nỹtĩ ja nĩgtĩ gé, hã ky fag tóg *Moisés* péju, ti mur ky, kysã tãgtũ ki. Fag mỹ tóg sĩnvĩ nĩ ja nĩgtĩ, gĩr sĩ ti. Ky fag tóg pã'i mág kamêg ja tũ nĩ, pã'i mág tỹ: “gĩr gré ag kãgtén kãn nĩ,” he mũ ra.

²⁴ *Moisés* vỹ Topê ki rã ky nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ky tóg ti mog kar ky: “inh pijé tỹ *Faraó* kósin fi kósin nĩ’,” he ja nĩgtĩ.

²⁵ Ti tỹ Topê *povo* ag mré jagtar mũ ra tóg ti mỹ tỹ nén ù tũ ja nĩgtĩ. Hã ky tóg *Egito* tá ke ag mré riko nĩ sór ja tũ nĩgtĩ. Topê vĩ mranh ky ag tóg ón ky riko nỹtĩ ja nĩgtĩ. ²⁶ Êg tỹ *Cristo* tugrĩn jagtar nỹtĩ tag tóg ti mỹ êg riko nỹtĩ tag kãfór nĩ ja nĩgtĩ. Hã ky *Egito* tá ke ag riko tag tóg ti mỹ kórég ja nĩgtĩ, *Moisés* mỹ. Topê tỹ kanhkã tá êg mỹ nén ù há nĩm ke ên hã to tóg jykren ja nĩgtĩ.

²⁷ *Moisés* vỹ, Topê ki rã ky nĩ ja nĩgtĩ, hã ky tóg, ga tỹ *Egito* tá kãkutê ja nĩgtĩ, pã'i jũ kamêg vãnh nĩn ky. Topê vég tũ êg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg, Topê hã ki êkren ky nĩ ja nĩgtĩ. Hã ky tóg krónh ke ja tũ nĩgtĩ.

²⁸ Moisés vỹ Topê ki rã ký nĩ ja nĩgtĩ. Hã ký tóg *Israel* ag mỹ fénhta tỹ *Páscoa* ên nĩm. Ag mỹ tóg: “*ovelha* kyvénh tỹ ãn jãnkã to tĩn,” he mũ, “Topê tỹ jênê jafã ag tỹ ãjag krê ve ag kãgtén tũ nĩ jé,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã ký ag tóg fénhta tỹ *Páscoa* ên han tĩ, ùri ke gé.

²⁹ *Israel* ag vỹ, Topê ki ge ký nỹtĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ký ag tóg, goj kusũg he mũ ên kã rêgrêg há han inhhã. Êg tỹ ga kri mũ ên ri ke han ag tóg. *Egito* tá ke ag tỹ ag nón kã rêgrêg sór mũ ra goj ên tóg, ag kri rũm ke mũ sir. Ký ag tóg kãgter kãn mũ sir.

³⁰ *Israel* ag vỹ Topê ki ge ký nỹtĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ký êmã tỹ *Jericó* jy ró ên vỹ vêsóg ki kórég kãn ja nĩgtĩ, ag tỹ pénĩn mũ tỹ 7 (ke) han kar ký, ag tỹ kurã tỹ 7 (ke) ki pénĩn mũ kar ký.

³¹ *Raabe* fi vỹ Topê ki rã ký nĩ ja nĩgtĩ gé. Ûn mén (ka)mẽ vỹ tỹ fi nĩ ja nĩgtĩ, há ra fi tóg Topê ki rã. Hã ký fi tóg *Israel* ag mỹ: “*ha kãge jêg*,” he ja nĩ. Hã ký ag tóg, fi tén ja tũ nĩ gé. Êmã tỹ *Jericó* tá ke kar kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ, há ra fi há tóg inhhã kren ja nĩgtĩ.

³² Inh hỹn ù tónh ke mũ gé ver'. Isỹ ag tó kãn sór mũ ra tóg inh mỹ vênh mỹ tĩ. E ag nỹtĩ, e tâvĩ, *Gideão* ti, *Baraque* ti, *Sansão* ti, *Jefté* ti, *Davi* ti, *Samuel* ti, Topê vỹ tó tĩ kar ag. ³³ Topê ki ge kãn ký ag nỹtĩ, há ký ag tóg pã'i ag mré vênh génh han. Hã ra ag tóg ag tỹ hên ri ke kãn, ag tỹ vỹjyre kuryj ký nỹtĩ tugrĩn. Ký Topê tóg ag mỹ, ti tỹ ag mỹ vỹjyre há tó mũ ên tỹ ag mỹ ven mũ sir. Mĩg tỹ ù mãn sór mũ ra tóg, ti tỹ hê ri ke ja tũ nĩgtĩ gé. ³⁴ Pĩ gru jagy ên vỹ, ag tỹ hê ri ke ja tũ nĩgtĩ gé, ù tỹ Topê ki ge ký nỹtĩ ên ag. Û tỹ rógro tỹ ag tén sór mũ ra tóg, ag tỹ hê ri ke ja tũ nĩgtĩ gé. Ag krój nỹtĩ ra ag tóg, tỹ ùn tar nỹtĩ ja nĩgtĩ. Vênh génh han ký ag tóg ag kato vãsãnsãn mũ ag pétê han gé. ³⁵ Ûn tỹtã ù fag vỹ, fag krê ter kar ký ag ve mãn, ag rĩr mãn ký.

Hã ra ag kato vãsãnsãn mũ ag vỹ ag to jũ mág. Ký ag tóg ag kã mĩ ù ag vóg kónãn gé, ag tỹ Topê to jũ ký. Ag mỹ ag tóg: “ãjag tugvãnh jé êg tóg ke mũ, ãjag tỹ Topê tovãnh ký,” he ja nĩgtĩ, há

ra ag tóg ke tũg. Ag tỹ kanhkã tá rĩnrĩr nỹtĩ sór ja vê, há ký ag tóg Topê tovãnh ja tũ nĩ. ³⁶ Ag kã mĩ ù ag to ag tóg é he mũ gé. Ký ag tóg ag mrãnmrãn gé. Ag sigse ag tóg. Ký ag tóg vêseja kã tá ag vãm gé. ³⁷ Pó tỹ ag pin ký ag tóg, ag kãgtén gé. Rynran jafã tỹ ag tóg ag rynran gé, *serrote* tỹ. Rógro tỹ ag tóg ag kãgtén gé. Jagtar ag nỹtĩ, ag tỹ Topê ki ge tugrĩn. Hã ký ag tóg *carneiro* fár tỹ kur han ký rĩnh ja nĩgtĩ, *cabrito* fár tỹ kur ke gé. Kókĩnkĩr ag nỹtĩ gé, ag tỹ vỹjên vэг tũ nĩn ký. ³⁸ Ga kórég mĩ ag mũgtĩ, sór mĩ, pãnónh nor kã ki, ga nor kã ki ke gé, ù tỹ Topê ki ge ký nỹtĩ ag. Êprã ke ag vỹ ag to jũ mág han' he ja nĩgtĩ.

³⁹ Ag tỹ Topê ki ge ký nỹtĩn ký tóg há ra ag to há nĩ. Hã ra ag tóg tag ki ag tỹ nén ve sór mũ ên ve ja tũ nĩ ver, Topê tỹ ag mỹ: “nén ù hapê ve jé ãjag tóg ke mũ,” he ja ên ti. ⁴⁰ Topê vỹ êg to jykrén ja nĩ gé, há ký tóg ver ag mỹ ven ja tũ nĩ. Ti tỹ êg mré ag mỹ ven sór vê, êg tỹ jagnê mré kanhkã tá junjun jé.

12

Topê tỹ êg kanhrãn sór mũ

¹ Ha vé, ù tỹ êg jo Topê tovãnh tũ ag vỹ e tâvĩ nỹtĩ. Êg pénĩn ag e nỹtĩ, êg ve ký. Ký tóg há tĩ, êg tỹ Topê japry jagma mũ há han ke ti. Êg tỹ *corrida* han ri ke ti nĩ. Êg tỹ tỹ vaj ký *corrida* han ken ký êg tóg ùri vênhkãn há han ke mũ. “Ne nỹ isar han mũ, *corrida* to?” he êg tóg tĩ. Êg tỹ nén han ke mũ ên tovãnh êg tóg tĩ, Topê jykre ri ke ti nĩ, tag ti. “Tag mỹ Topê to isar han mũ vỹ?” hem nĩ, ãjag tỹ nén han ke mũ ên kar to. ² *Jesus* há mĩ êkrén nĩ. Ti há vỹ êg tỹ Topê ki rã han. Ký tóg êg tỹ ti tovãnh ke tũ han ên ki kanhró nĩ gé. Krunh to sa ký tóg ter mỹr. Ag tỹ ti to é he mũ ra tóg ti mỹ tỹ nén ù tũ tĩ. Ti tỹ kar ký nén venh ke ên mĩ tóg êkrén ja nĩ, nén tỹ ti mỹ sér nĩnh ke ên mĩ. Hã ký tóg ùri Topê pégja tá nĩ nĩ.

³ *Jesus* mĩ êkrén nĩ. Êprã ke kar ag vỹ ti kato vỹ ja nĩgtĩ, ù tỹ Topê vỹ mranh mũgtĩ ên ag. Ge ra tóg Topê to krónh

ke ja tũ nĩgtĩ. Ti ki ěkrén kũ to krónh krónh ke tũg nĩ. To: “ron inh mũ,” he tũg nĩ gé.

⁴ Ha vé, Topě vĩ mranh tũg nĩ. Ājag tỹ ti vĩ mranh sór mũ tag kato vāsānsān nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg to ter ke mũ. ⁵ Ti tỹ ěg jyvĕn kũ tóg ěg mỹ: “inh kósín,” he mũ. “Isỹ ā vóg kónān kũ inh mỹ vĕnh nenh tũg nĩ,” he tóg. “Isỹ ā mỹ vĩ tar han mũ ra to krónh ke tũg nĩ. ⁶ Isỹ ā to há nĩn hā kũ sóg ā mỹ vĩ tar han tĩ. Ā kanhrān jé ke vĕ. Isỹ ā mỹ: “inh kósín vỹ tỹ ā nĩ,” hen kũ sóg ā mrānmrān tĩ gé, ā kanhrān ti jé,” he tóg, Topě vĩ tỹ rán kũ nĩ ki.

⁷ Hā kũ ti tỹ ājag mrānmrān tag to tar nỹtĩm nĩ. Ājag kanhrān jé ke vĕ. Topě tỹ ājag mỹ: “inh krĕ,” he vĕ. ěg panh vỹ ěg mrānmrān kũ ěg kanhrān ja nĩgtĩ gé. Vĕnh kar jykren hā vĕ. Topě vỹ ti krĕ mrānmrān kũ ag kanhrān tĩ, ěg kar. ⁸ Ti tỹ ājag tỹ kygnĕ to ājag mrānmrān tũ nĩ ra ājag pijé tỹ ti krĕ pĕ nỹtĩnh mũ vĕ. ⁹ Ha vé, ěg han mũ fag vỹ ěg mrānmrān tĩ, ěg kanhrān jāvānh nĩn kũ, kũ ěg tóg fag kamĕg tĩ. Kũ ěg tóg Topě kamĕg kǎfór han ke mũ, ũ tỹ ěg rĩnrĩr han mũ ti, ěg jóg mág ti. ¹⁰ Kũ ěg panh tóg ěg to ti jykre fi ja nĩgtĩ. To jykren kũ tóg ěg mrānmrān tĩ kejĕn, ěg sĩn kǎ. Kejĕn tóg ti tỹ kygnĕ kũ nĩ ra ěg kanhrān sór tĩ gé. Hā ra Topě tỹ ěg mrānmrān kũ tóg to jykren há han tĩ inhhā. Ti tỹ ěg kanhrān há han sór vĕ, ěg tỹ ti ri ke há tāvĩ nỹtĩ jé. ¹¹ Ti tỹ ěg mrānmrān ěn kǎ tóg ěg mỹ sér tũ tĩ ver. ěn kǎ tóg ěg mỹ jagy tĩ. Kar kũ ěg tóg vāhā vég tĩ, ti há nĩ ja ti. Kũ ěg tóg vĕjykre há han ěn ki kanhrān mũ sir. Jagnĕ krĩ kuprǎg ki ěg kanhrān mũ gé sir.

Ěg tỹ jagnĕ tar han ke

¹² Krónh ke ve ājag nĩ. Kũ ājag tóg tỹ ũn kaga tĩg kórĕg ěn ri ke nỹtĩ. To tar' he mǎn nĩ, ājag tỹ mũ há han mǎn jé. ¹³ Topě japry kuryj hā jagma ěvānh nĩ. Kũ ũ tỹ ājag mỹ to krónh kenh ha mĕ ěn ag vỹ, ājag mré to tar' he mǎn mũ gé. Topě jykre tovānh sór nĩ ve ājag nỹtĩ, hā ra tóg, ājag tar han mǎn sór mũ.

¹⁴ Vĕnh kar mré vĕjykre kuryj han sórm nĩ. Kũ Topě vĩ han kũ kygnĕ sór tũg nĩ. ěg tỹ tag to vāsān tũ nĩn kũ ěg pijé ěg jóg mág venh ke mũ. ¹⁵ Vĕnh ki rĩr há han nĩ, ājag kǎ mũ ũ tỹ Topě tỹ ěg jagāgtān mũ tag to é he tũ nĩ jé. Ājag kǎ mũ ũn pir tỹ vĕjykre kórĕg to tar nĩn kũ tóg ěg mỹ, ti tỹ ũn e ag krĩn kónān ha mĕ tĩ, ag tỹ ti jykre kórĕg ěn ri ke nỹtĩ jé. Kũ tóg ěg jakré kǎ mũ vānh jagy ri ke nĩ. ěg jakré kókĕg ti tĩ, vĕjykre kórĕg tỹ ěg kókĕn ri ke. ¹⁶ Vĕnh ki rĩr há han nĩ gé, ājag kǎ mũ ũ tỹ *Esau* jykre kórĕg ěn ri ke han tũ nĩ jé, ũ tỹ Topě kato vāsān tũ nĩ jé. *Esau* vỹ Topě to é he ja nĩgtĩ, kũ tóg vĕjĕn tigrĩn ti panh tỹ ti mỹ vĩ há han ke ěn kren. Ti jāvy mỹ tóg tovānh, ti panh tỹ ti mỹ vĩ há han ke ěn ti. Ti tỹ ti panh tỹ ti mỹ vĩ há han ke ěn to é hen hā vĕ. ¹⁷ Kar kũ tóg, ti panh tỹ ti mỹ vĩ há han ke ti mĕ sór ja nĩ, hā ra tóg mĕg tũ nĩ sir. Kũ tóg fỹ ja nĩgtĩ. Vāhā tóg ti mỹ e tĩ ja nĩgtĩ, hā ra tóg sir rǎké ja nỹ. Kũ *Esau* ri ke han sór tũg nĩ.

Topě jũ tỹ jagy pĕ

¹⁸ Vāsỹ Topě vỹ ěg jógjóg ve ag mỹ ti jykre nĩm ja nĩgtĩ. Pānónh tỹ *Sinai* tá ag tóg junjun ja nĩgtĩ. Pĩ ve ag tóg, tá. Kũ tóg tá kuty nĩ ja nĩgtĩ gé, kuty pĕ, kóho jũ ke gé. ¹⁹ Kũ *trombeta* ěn vỹ kyr ja nĩgtĩ gé. Kũ Topě vỹ ag mỹ vĩ ja nĩ gé. Ag tỹ ti vĩ mĕ kũ ag tóg jũrũn ke ja nĩgtĩ. Kũ ag tóg ti mỹ to vĩ mũ, ti tỹ ag mỹ vĕmĕn tũ nĩ jé, ti tỹ ěgno ki *Moisés* hā mré vĕmĕn jé. ²⁰ Ag mỹ tóg: “ājag mĕg ũ tỹ pānónh tag ki jun kũ ti tén nĩ, pó tỹ ti pin kũ,” he ja nĩ. “Ti tỹ pānónh tag vóg tigrĩn ti tén nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě ti. Kũ ti vĩ tag tóg ag mỹ e ja nĩgtĩ. ²¹ Topě tỹ ag mré vĕmĕn kũ tóg ag mỹ e tāvĩ nĩ ja nĩgtĩ, *Moisés* mré hā, hā kũ tóg: “jũrũn ke inh, mũmĕg kũ,” he mũ gé, *Moisés* ti.

²² Hā ra tóg ag tỹ nĕn ve ja ěn ri ke tũ nĩ, ěg tỹ ũri Topě rĩnja tá jun ke ti. Pānónh ěn ri ke tũ ti nĩ, ěg tỹ kanhkǎ tá nĕn venh ke ti. ěg tỹ tá jun kũ ěg ter mǎn ke tũ nĩ gé, ěg tỹ kanhkǎ tá pānónh tỹ *Sião* he mũ ěn tá jun kũ.

Topě jamã tá ke vë, ùn rĩr nĩ ěn jamã tá, hã vỹ: *Jerusalém*, he mũ. Topě tỹ jëgně jafã ag vỹ tá nỹtĩ. E tãvĩ ag nỹtĩ. Fénhta mág pë vë, tá. ²³ Kĩ Topě krë sanh kar ag vỹ tá nỹtĩnh ke mũ gé, ùn tỹ *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag kar. Ag jigji vỹ kanhkã tá rán kũ nỹtĩ. Kũ Topě vỹ tá nĩ gé, ù tỹ vënh kar jykre tugnyĩm ke mũ ti. Kũ ù tỹ ěg jo Topě ki ge kũ nỹtĩ ag vỹ tá nỹtĩ gé, ù tỹ ěg jo tá junjun mũ ěn ag. ²⁴ Kũ *Jesus* vỹ tá nĩ gé, ù tỹ ěg jagfy ter mũ ěn ti, kũ ěg tóg ti kyvënh tugrĩn jãnhkri nỹtĩ, Topě tỹ ěg mũ vënh pãte fón ti kũ. Topě tỹ *Abel* kyvënh ven kũ tóg jũ mũ, ù tỹ ti tén mũ ěn to. Jãvo tóg ti tỹ *Jesus* kyvënh ven kũ ěg mũ vënh pãte fón mũ. Hã kũ tóg *Moisés* jykre kãfór nĩ, *Jesus* ti.

²⁵ Hã kũ jëmë há han nĩ. Ù tỹ ãjag mũ Topě vĩ tó mũ ěn vĩ jëmë há han sórm nĩ. ěg jógióg ve ù ag vỹ Topě vĩ mẽ sór ja tũ nĩgtĩ, ti tỹ ag jyvënh mũ ra. Hã kũ ag krenkren ja tũ nĩ. Kũ ěg krenkren ke tũ nĩ gé, ěg tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ěn vĩ jëmë sór tũ nĩn kũ, ti tỹ ěg jyvënh mũ ti. ²⁶ Vãsỹ tóg, ti tỹ ěg jógióg ve ag mré vëmén kũ ga tỹ ragra ke han ja nĩgtĩ. Ùri tóg ěg mũ: “ga tỹ ragra ke pir han mãn jé sóg ke mũ,” he mũ. “Ěn kã kanhkã vỹ ragra kenh mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg. ²⁷ Ti tỹ: “ke pir han mãn jé sóg ke mũ,” hen kũ ěg tóg, ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ga tỹ ragra kenh ken ki. Topě jamã hã tá ěg tóg nén tỹ ragra kenh ke ěn ve mãn ke tũ nĩ ha. ²⁸ Kũ tóg há tĩ, ěg tỹ Topě mũ: “há ti nĩ, ã tỹ ěg mũ nén han mũ ti,” hen kũ. ěg jamã tãg vỹ inhhã ragra kenh ke tũ pë nĩ. Kũ tóg há nĩnh mũ gé, ěg tỹ Topě rãnhraj han há han kũ, ti tỹ ti mũ sér tĩ jé. ²⁹ Kũ Topě vỹ pĩ tỹ nén ù kar kugprũg mũ ri ke nĩ.

13

Topě tỹ ěg jyvënh

¹ Jagně to há nỹtĩ to krónh ke tũg nĩ, ãjag tỹ tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩn kũ. ² Ù tỹ kuvar há tá ãjag to pasa kũ ti mũ: “inh mré jëg,” hem nĩ. ěg jo ke ù ag tóg, ag tỹ ù ag mũ: “inh mré jëg,” hen kũ

Topě tỹ jëně jafã ag hã mũ ke ja nĩgtĩ, ag tỹ ag ki kagtĩg hã ra. ³ Ùn sigse kũ nỹtĩ ag ki rĩrm nĩ, ãjag tỹ kejën *Jesus* tugrĩn sigse kũ nỹtĩnh ke mũ ěkrén kũ. Ag tỹ ùn vóg kónãn mũ ag ki rĩrm nĩ gé. Kejën ag tóg *Jesus* tugrĩn ãjag vóg kónãn ke mũ gé. Hã kũ jagně ki rĩr há han nĩ.

⁴ Ù prũ fi to én tũg nĩ, ù mén to én tũg nĩ gé. Ājag prũ nỹtĩn kũ fi hã mré nỹ sórm nĩ, ãjag mén nỹtĩn kũ ti hã mré nỹ sórm nĩ gé. Topě vỹ, ù tỹ vëjyke kórég han mũ ěn ag to jũnh ke mũ, fag to ke gé.

⁵ Riko nỹtĩ sór tũg nĩ gé. Ājag tỹ nén vëg mũ ěn vỹ há nĩ. Topě vỹ ěg mũ: “ãjag kã jatu' henh ke tũ pë sóg nĩ. Ājag ki sóg rĩr nĩ nĩ,” he mũ. ⁶ Hã kũ: “ěg jóg mág vỹ inh ki rĩr ke mũ,” hem nĩ. “Tĩ hã kamëg isóg mũ. ěprã ke ù vỹ inh vóg ke tũ pë nĩ, ti tỹ inh ki rĩr nĩn kũ,” hem nĩ, Topě vĩ kri fi kũ.

⁷ Ù tỹ ãjag mũ Topě vĩ tó vén mũ ěn mũ ěkrén nĩ. Ga kri mũn kũ ag tóg Topě tovãnh ja tũ pë nĩgtĩ. Ag tỹ ti tovãnh tũ ra ag tóg kãgter ja nĩ. Ag ri ke han sórm nĩ. Tĩ ki rã ěn tovãnh sór tũg nĩ gé. ⁸ *Jesus Cristo* hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Tĩ tỹ vãsỹ nén to jykren mũ ěn hã han ti tũ, ùri. Kũ tóg kurã krỹg ja tũ nĩ gé. ⁹ Ù tỹ ón kũ ãjag mũ Topě vĩ to nén ù ù tó sór mũ ěn vĩ jëmë tũg nĩ. Ājag tỹ tỹ prãnh ke han sór jé ag tóg ke mũ. Topě vỹ ãjag tar han ki kanhró nĩ, ãjag jagãgtãn kũ. Ù tóg: “ã tỹ vëjën tag kon kũ ã tóg Topě jykre to tar nĩ,” he tĩ. Ag ón vë. Vëjën pijé ěg tỹ ti jykre to tar nĩ han ki kanhró nĩ'. Topě hã ne ěg tar han tĩ'.

¹⁰ Ha mẽ, *Moisés* jykre ki Topě mũ nén ù pũn tĩ ag tóg ěg mré *Jesus* jamĩ ěn konh ke tũ nĩ. ¹¹ Topě tũ to pã'i mág ěn hã vỹ ag mëg ù tãnh kũ ti kyvënh ma tĩ tĩ, ag tỹ to: “Topě nĩgja,” he mũ ěn ra. Tĩ tỹ ag mëg kyvënh ěn tỹ ag tỹ Topě vĩ mranh mũ tỹ tũ' he sór vë vë. Hã ra ag tóg ag jamã jy ró mã tá ag mëg tãnh kũ pũn tĩ. ¹² Hã kũ *Jesus* tóg ěmã jy ró ěn mã tá ter ja nĩ gé, ti tỹ ěg jagfy ter kũ, ěg jãnhkri han jé. ¹³ Kũ ěg tóg

ti jagtar ri ke han ke mũ gé. Ủ tỹ ti ki ge jãvãnh ag jykre han ke tũ ãg tóg nĩ. *Jesus* tỹ ãmã jy ró mã tá ter ja ãn mũ ãg tóg ãkrén ke mũ. Kỹ ãg tóg ã tỹ ti ki ge tũ ag mré ag jykre han ke tũ pẽ nĩ. ¹⁴ Tag ki ãg tóg ãg jamã pẽ venh ke tũ nĩ. Kanhkã tá ãg tóg ve sór mũ, ãg jamã ti.

¹⁵ ãg tỹ *Jesus* tugrĩn Topẽ mũ vĩ há han kỹ tóg há tĩ. ãg tỹ nén vég mũ kar to ãg tóg ti mũ: “ãg mũ tóg há tĩ. ãg mũ tóg sér tĩ,” henh ke mũ. ãg tỹ ti mũ nén ã pũn ri ke tóg nĩ, *presente* ri ke tóg nĩ, ãg vĩ tag. ¹⁶ Jagnẽ ki rĩrm nĩ gé, jagnẽ mré nén kar han kỹ. Tag to krónh ke tũg nĩ gé. ãg tỹ Topẽ mũ nén ã pũn ri ke ti nĩ. ãg tỹ ti mũ *presente* han ri ke ti nĩ, ãg tỹ jagnẽ ki rĩr ti, kỹ tóg ti mũ sér tĩ.

¹⁷ Ủ tỹ ãjag kanhrãn tĩ ãn ag vĩ jẽmẽm nĩ. Ag tỹ ãjag mũ nén tó mũ ãn ki króm nĩ. ãjag ki rĩr ag tóg tĩ, ãjag tỹ Topẽ tovãnh tũ nĩ jé. Kỹ Topẽ vĩ ag rãnrãj tugnỹm ke mũ. ãjag tỹ ag vĩ jẽmẽn kỹ ag rãnrãj tóg ag mũ kufy tũ nĩnh mũ. Kỹ tóg ag mũ sér tĩnh mũ. Ti tỹ ag mũ kufy nĩn kỹ tóg há tũ nĩ gé, ãjag mũ.

ãg tỹ Topẽ mré vẽmẽn ke

¹⁸ Inh jagfy Topẽ mré vẽmẽn nĩ. Nén ã kórég han ja tũ inh nĩ, ki kanhró sóg nĩ. Isỹ nén ã kuryj han sór vẽ mỹr, tag hã to sóg jykrén tĩ. ¹⁹ Kỹ inh jagfy Topẽ mré vẽmẽn nĩ, Topẽ tỹ kãnhmar ãjag to inh jẽnẽ mãn jé. Ti mũ tag to vĩ to krónh ke tũg nĩ.

²⁰ Topẽ mré sóg vẽmẽn tĩ ãjag to. ãg krĩ kuprãg ti tĩ. Kỹ tóg *Jesus* ti rĩn mãn ja nĩ gé, ti tỹ ãg jagfy ter kar kỹ. Kỹ tóg ã tỹ mé ki rĩr tĩ ãn ri ke nĩ. Hã ra tóg ãn kãfór nĩ gé, ti tỹ ãg ki rĩr há han nĩn kỹ. ãg mũ tóg vễjyre tãg ãn nĩm ja nĩ, ã tỹ tũ' he vãnh ãn. ²¹ Topẽ hã mũ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé, ãjag tỹ nén ã tỹ ti mũ há nĩ ãn hã han jé. Ti hã vĩ *Jesus Cristo* mũ: “ag tar han nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ãg tỹ ti mũ vĩ há han ke ti. Hã vễ.

²² Inh kanhkã, sỹ ãjag mũ tag tó sór ja vễ. Hã kỹ jatun mũ mẽ sórm nĩ, sỹ

ãjag jyvẽn mũ tag. Inh pijé vẽn rãn mág han'. Vẽn rãn sĩ han sóg ãjag mũ.

²³ Ha mẽ, ãg régre tỹ *Timóteo* vĩ se kỹ jẽ mãn tũ nĩ ha. Ti kava ag huri. Ti tỹ kãnhmar tag ki jun kỹ tóg inh mré ãjag venh tĩg ke mũ.

²⁴ ãjag kófa ag mũ sóg ãkrég tĩ, Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag mũ ke gé. Tag ki, ga tỹ *Italia* ki Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag vĩ, ãjag mũ ãkrég tĩ gé.

²⁵ Topẽ jé ãjag tar han kãn. Hã vễ.

TIAGO TÛ CARTA

¹ *Tiago* tÛ rá vĕ. *Isÿ Israel* ag mÿ rán hã vĕ. Ěg *povo* tÛ 12 (ke) vÿ tÛ ãjag nÿtĭ. *Povo* kar mĭ ãjag tóg mÿgtĭ, fóg ag kar mĭ, kanhgág ag mĭ ke gé. TÛ sóg *Topĕ* mÿ rãnrãj tĭ nĭ, ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* mÿ. Hã kÿ sóg ãjag mÿ rán kÿ jĕnĕg mÿ sir. Ājag mĭ sóg ěkrég tĭ.

Ěg tÛ Topĕ vĭ to: hÿ mÿ vÿ? henh ke tÛ

² *Inh* kanhkã', ãjag tÛ *Jesus* tigrĭn nĕn ù jagy ve kÿ to vĕnhmÿ nÿtĭ tÛg nĭ. Mÿ sér nÿtĭm nĭ. ³ *Topĕ* tÛ ãjag tÛ ti ki rá há han ja ve sór vĕ, hã kÿ ãjag tóg tag kar vég tĭ. Kÿ ti tovãnh sór tÛg nĭ, kÿ ãjag tóg ti to tar nÿtĭnh mÿ, ãjag tÛ nĕn ù jagy vég mÿ ra ti tovãnh tÛ nĭn kÿ. ⁴ Ājag tÛ nĕn ù jagy vég mÿ ra to tar nÿtĭm nĭ, ãjag tÛ komĕr hã há nÿtĭ jé, *Topĕ* jykre ki króm há han kÿ. Komĕr hã ãjag tóg kygnĕnh ke tÛ nĭ, nĕn ù kar ki, ãjag tÛ ti to krónh ke tÛ nĭ kÿ.

⁵ Ājag tÛ nĕn ù to jykren tÛ nĭn kÿ *Topĕ* mÿ to vĭm nĭ, ti tÛ ãjag kanhrãn jé. Ěg kanhrãn jé tóg ke mÿ. To tóg: “han ke tÛ inh nĭ,” henh ke tÛ nĭ. Ěg to tóg fe há nĭ, hã kÿ tóg ěg kanhrãn tag to há nĭ. ⁶ Ājag tÛ ti mÿ nĕn ù to vĭn kÿ: “ěg mÿ tóg han tĭ, *Topĕ* ti,” hem nĭ. Ājag tÛ: “ti mÿ inh mÿ han mÿ vÿ?” hen kÿ ãjag tóg venh ke tÛ nĭ. Kÿ ãjag tóg goj ri ke nÿtĭ. Goy tóg kejĕn fagrĭnh mÿ krém krém ke tĭ, kãka tÛ ti kã nĭ kÿ. Ĕn ri ke tóg nĭ, ù tÛ *Topĕ* vĭ kri fig tÛ ěn tĭ. ⁷⁻⁸ Fagrĭnh mÿ tóg *Topĕ* mÿ nĕn ù to vĭ tĭ, ti tÛ: “ti mÿ inh mÿ han mÿ vÿ?” hen kÿ. Venh ke tÛ tóg nĭ sir. Krĭ régre ti nĭ. Kãnhmar tóg nĕn ù hã to jykren mãn mÿ gé, vĕjykre pir han vãnh nĭn kÿ. Ki kagtĭg tóg nĭ, hã kÿ tóg venh ke tÛ nĭ gé sir.

Ūn jagtar ag mrĕ ūn riko ag

⁹ Ěg *Senhor* tÛ *Jesus* mrĕ ke ù ag tóg jagtar nÿtĭ. Hã ra ag tóg ěg *Senhor* ki ge kÿ nÿtĭn kÿ ūn riko ri ke nÿtĭ, ag tÛ tÛ *Topĕ* krĕ nÿtĭn kÿ. Kÿ tag to jykren

nĭ, ãjag mÿ sér tĭ jé. ¹⁰ Ěg *Senhor* tÛ *Jesus* mrĕ ke ù ag tóg riko nÿtĭ hã ra. Ag tÛ ěg *Senhor* ki ge kÿ nÿtĭn kÿ ag tóg ūn jagtar ri ke nÿtĭ, *Topĕ* mÿ. Re fej ri ke ěg tóg nÿtĭ, ěg kar. ¹¹ Rã tÛ jun ke kÿ tóg rÿ jagy tĭ. Kÿ re tóg tugtóg tĭ. Kÿ ti fej tóg kógungun tĭ gé. Kÿ ti sĭnvĭ ěn tóg tÛ' he tĭ sir. Ĕn kãgter ri ke ěg tóg nÿtĭ gé. Kÿ ūn riko ag tóg ke tĭ gé, kãgter kÿ. Kÿ ag há ěn tóg tÛ' he mÿ gé sir, ag rãnrãj tÛ ag mÿ sér nĭ ra.

Ěg tÛ Topĕ vĭ mranh sór mÿ

¹² Kejĕn ù tóg *Jesus* tigrĭn ěg to jÛ nĭ. Ěg tÛ hã ra *Topĕ* tovãnh tÛ nĭn kÿ tóg há tĭ. Kÿ ěg *Senhor* tóg ěg mÿ ěg rĭr krÿg ja tÛ ven ke mÿ. Kÿ tóg ù tÛ *carreira* ki ka féj tÛ *coroa* gÿjÿ he mÿ ěn ri ke nĭ sir. Ěg *Senhor* vÿ ěg mÿ: “rĭr krÿg ja tÛ ve jé ãjag tóg ke mÿ, ãjag tÛ iso há nÿtĭn kÿ,” he ja nĭgtĭ.

¹³ Ājag tÛ *Topĕ* vĭ mranh sór kÿ to: “*Topĕ* vÿ inh krĭn, sÿ ti vĭ mranh jé,” he tÛg nĭ. *Topĕ* pijé vĕjykre pãno han tĭ'. Kÿ tóg ěg krĭn kónãn tÛ nĭgtĭ gé. ¹⁴ Ěg tÛ *Topĕ* vĭ mranh sór kÿn ge nĭ, ha mĕ: ěg mÿ tóg há nĭ ve nĭ, kÿ ěg tóg to ěn tĭ. ¹⁵ Ěg tÛ to ěn kÿ ěg tóg to jykren mág tĭ. Kÿ ěg tóg sir han sór mÿ. Ěg tÛ han sór kÿ han kÿ ěg tóg ti vĭ mranh mÿ sir. Kar kÿ ěg tóg mranh mãn', mranh mãn', he mÿ gé. Vĕjykre pãno vĕ sir. Hã ra ěg tóg to nÿgme ki vár ke mÿ, *inferno* ki.

¹⁶ *Inh* kanhkã', ãjag to sóg há tãvĭ nĭ. Hã kÿ sóg ãjag mÿ: “kygnĕ tÛg nĭ, *Topĕ* to,” he mÿ. ¹⁷ *Topĕ* hã ne ti pin kÿ ěg mÿ nĕn ù há kar han tĭ'. Nĕn ù há tãvĭ han tóg tĭ, ěprã ke ag mÿ. Ti hã tóg jĕngrĕ han'. Rã tÛ ěg pÛn tÛ nĭn kÿ tóg fĕnja tĭ. Hã ra *Topĕ* tóg ge tÛ nĭgtĭ. Tĭ pijé kejĕn ěg ki rĭr tÛ nĭgtĭ'. Ěg ki rĭr tóg nĭ nĭ mÿr. ¹⁸ Ti hã tóg ěg han mãn', ěg tÛ ti ki ge kÿ. Ěg to tóg ti vĭ há jĕnĕ. Vĕnh vĭ há tag tÛ tóg ěg han mãn mÿ sir. Kÿ ěg tóg tÛ, ti tÛ nĕn han mÿ kar kri ke nÿtĭ, ěg tÛ tÛ ti krĕ nÿtĭn kÿ.

Ěg tÛ Topĕ vĭ ki króm ke

¹⁹ *Inh* kanhkã', tag to jykren mág nĭ. Ū tÛ nĕn ù há kãmĕn kÿ jĕmĕ há han nĭ.

Kānhmar vī tūg nī. Kānhmar jū tūg nī gé. ²⁰ Ēg jū nýtīn kŷ ěg tóg Topě jykre han tū nŷgtī mŷr, ti jykre kuryj ti. Hā kŷ jū tūg nī. ²¹ Hā kŷ nén tŷ ěg kavénh tī ěn tovānh kān nī, vējykre pāno mré hā. Ēg kókég tóg tī, ěg fān tóg tī, vējykre pāno ti. Jatun mŷ Topě vī mēm nī. Topě hā ne ti vī tŷ ěg kanhrān'. Ēg tŷ kri fi kŷ ěg tóg krenkren ke mŷ. ²² Kŷ Topě vī han kŷ nŷtīm nī. Ājag tŷ mēg mŷ ra ki króm tū nŷn kŷ ājag tóg krenkren ke tū nī. Ón kŷ ājag tóg: “kren jé sóg ke mŷ,” henh ke mŷ. ²³ Ēg tŷ mēg mŷ ra ki króm tū nŷn kŷ ěg tóg tag ri ke nŷtī, ha mē. Kejēn ū tóg vėnh vég mŷ, ki vėnh ve jafān ki. Kŷ tóg ti kakā vég mŷ sir. ²⁴ Ve kar kŷ tóg to jykrén mān tū nī. Kŷ tóg ki kagtīg' he mŷ. Kŷ tóg fagrīnh mŷ vėnh ven ja nī sir. Ge ěg nŷtī, ěg tŷ Topě vī mēg mŷ ra ki króm tū nŷn kŷ. Kŷ ěg tóg fagrīnh mŷ mē ja nī sir. ²⁵ Ēg tŷ ti vī to jykrén mág kŷ tóg hā ra ěg mŷ sér tīnh mŷ. Topě vī vŷ há nī, ti jykre ti. Ēg jykre pāno tŷ tū' he tóg tī, ěg tŷ han mān tū nŷn jé. Kŷ ěg tóg ěg tŷ ti vī mē kŷ kā jatun ke tū nī. Kŷ ěg tŷ ki króm kŷ Topě tóg ěg mŷ vī há han ke mŷ sir, ěg tŷ nén han mŷ kar to.

²⁶ Ū ag tóg Topě to: “ti to sóg há nī,” he tī. Hā ra ag tóg ū to vī kónān tī, ag vī to jykrén tū nŷn kŷ. Kŷ ag tóg ón kŷ: “ti to sóg há nī,” he ja nŷgtī. Kygnėg ěg tóg tī, ěg tŷ gen kŷ. ²⁷ Ēg tŷ ěg jóg tŷ Topě to há nŷtīn kŷ, kŷ ěg tóg tag han ke mŷ, ha mē: ūn panh ter mŷ kar jagāgtān kān jé ěg tóg ke mŷ, ūn mén ter ja fag ke gé, ūn jagtar fag. Kŷ ěg tóg nén ū vėnhmŷ han ke tū nī gé sir. Topě kato tē mŷ ag jykre han ke tū ěg tóg nī gé. Kŷ ěg tóg ti mŷ kavėj tū nŷtī sir.

2

Jagně to vējykre pir han ke

¹ Inh kanhkā', ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* ki ājag ge mŷ mŷr. Pā'i kar kāfór vė. Ge ra ājag ne tóg ūn riko ag to há nŷtī', kŷ ūn jagtar ag tóg ājag mŷ tŷ nén ū tū nŷtī. Ke tūg nī. ² Hēn ri ke mŷn ūn riko vŷ Topě vī jēmėnh kātīg mŷ, ājag

vėnhmān kŷ. Ti kur vŷ há tāvī nī, kŷ ti nŷgé kānīm ja vŷ tŷ *ouro* nī. Kŷ ūn jagtar vŷ kātīg ke mŷ gé, kur kórég tu kŷ. ³ Kŷ ājag hŷn ūn riko mŷ: “ha tag kā nī, nŷg ja há kri,” he tī. Jó ājag hŷn ūn jagtar mŷ: “ha inh mré nī, hā ra ěprā nī, gan kri,” he tī. ⁴ Hā ki ājag tóg ūn riko to há nī ve nī, ti tū tigrīn. Jāvo ājag tóg ūn jagtar to é he ve nī, ti jagtar nŷn kŷ. Ke tūg nī. Ājag tŷ jagně ri ke nŷtī to jykrén nī, ke tū nī mŷ ra ājag tóg vējykre pāno han mŷ.

⁵ Inh kanhkā', jēmė há han ra. Ājag to sóg há nī mŷr, hā kŷ sóg ājag jyvėn mŷ. Topě vŷ ūn jagtar ag kuprėg, ag tŷ ti to rikon jé, ti ki ge kŷ. Ga kri mŷn kŷ ag tóg jagtar nŷtī. Ēg *Senhor* ki ge kŷ ag tóg há nŷtī hā ra. Topě tŷ tŷ ěg pā'i nī ve jé ag tóg ke mŷ, ag tŷ ti to há nŷtīn kŷ. ⁶ Jāvo ājag tóg ūn jagtar ag to é he tī. Ūn riko ag to ājag tóg vī há han tī. Hā ra ūn riko ū ag tóg ājag to kórég nŷtī gé. Kŷ ag tóg ājag to vī kónān tī. Hā kŷ tóg vėnhmŷ nŷ, ājag tŷ ūn jagtar to é he ti. ⁷ Kŷ ūn riko ū ag tóg ěg *Senhor* to é he tī gé. Ti to ag tóg vī kónān tī gé, hā ra ěg tóg tŷ ti mré ke nŷtī. Hā kŷ ag tóg ěg to vī kónān mŷ gé.

⁸ Topě tŷ vāsŷ ěg mŷ vējykre nīm ja ěn ki króm nī, hā vŷ: “ā régre to há nīm nī, ā tŷ vėso há nī ri ke nīm nī, ā régre tŷ,” he mŷ. Kŷ tóg rán kŷ nī. Ājag tŷ tag han kŷ tóg há nī. ⁹ Ājag tŷ hā ra ūn riko to há nŷtīn kŷ, ūn jagtar to kórég nŷtīn kŷ ājag tóg, ti vī mranh mŷ sir, ti tŷ ěg jyvėn ja ti. Kŷ Topě tóg ājag to jykrén kónān ke mŷ.

¹⁰ Ha vé, hēn ri ke mŷn ěg kā mī ū tóg Topě tŷ ěg mŷ vējykre nīm ja kar ki króm tī. Hā ra tóg sir, nén pir ki ti vī mranh mŷ. Kŷ ti tŷ ti vī mranh kān vē sir. ¹¹ Topě tóg ěg mŷ: “ā prŷ tū fi mré nŷ tūg nī, kŷ ā mén tū mré nŷ tūg nī gé,” he ja nŷgtī. Kŷ tóg ěg mŷ: “ū tén tūg nī,” he ja nŷgtī gé. Hēn ri ke mŷn ěg tóg ěg prŷ tū fag mré nŷ tū nŷgtī. Ēg tŷ hā ra ū tén kŷ ěg tóg ti vī mranh kān mŷ sir. ¹² Kŷ tag to jykrén nī, ājag tŷ nén ū han ke to jykrén kŷ. Ēg *Senhor* vŷ ěg jykre kar vég tī, ti tŷ

ĕg tỹ ti jykre ki króm ve sór kỹ. Kỹ ājag jykre to jykren nĩ, ājag vĩ to ke gé. ¹³ Ēg tỹ jagnē jagāgtān tũ nĩn kỹ tóg ĕg jagāgtān ke tũ nĩ gé, ĕg *Senhor* ti. Ēg tỹ hā ra jagnē jagāgtān kỹ tóg ĕg jagāgtān ke mũ gé, ti tỹ ĕg jykre tugnỹm ken kỹ, kurā ĕn kã. Kỹ ti pijé ĕg vóg kónān ke mũ sir'.

Ti ki rã há

¹⁴ Inh kanhkã', ũ tóg kejĕn: "ti ki sóg rã kỹ nĩ," he tĩ, Topē to. Hā ra tóg ti vĩ han tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ón kỹ ti ki rã kỹ nĩ ja nĩ. Kren ke tũ tóg nĩ sir. ¹⁵ Kejĕn *Jesus* mré ke ũ tóg kur vég tũ nĩgtĩ, vĕjĕn vég tũ tóg nĩgtĩ gé, *Jesus* mré ke ũ fi ke gé. ¹⁶ Kỹ ājag kã mĩ ũ tóg hĕn ri ke mũn ti mỹ, fi mỹ: "ã jé kusa mĕg tũ nĩgtĩ, ã jé kókĩr tũ nĩgtĩ," he mũ. Hā ra tóg fag mỹ nĕn ũ nĩm tũ nĩ. Kỹ tóg fagrĩnh mỹ fag mỹ: "ã jé jagtar tũ nĩgtĩ," he ja nĩ. ¹⁷ Ge ti nĩ, ĕg tỹ ón kỹ: "ti ki sóg rã kỹ jĕ," hen kỹ. Ēg tỹ ti vĩ han tũ nĩn kỹ ĕg tóg fagrĩnh mỹ: "ti ki sóg rã kỹ nĩ," he mũ sir. Nĕn ũ tũ vĕ.

¹⁸ Ājag kã mĩ ũ tóg hĕn ri ke mũn: "ũ tóg *Jesus* ki rã kỹ nĩ, jāvo ũ tóg ti jykre han tĩ," he sór mũ, ājag tỹ ti jykre han sór tũ nỹtĩn kỹ. Ā tỹ ti jykre ki króm vānh nĩn kỹ sóg ki kagtĩg nĩ. "Ti mỹ *Jesus* ki rã kỹ nĩ vỹ?" he jé sóg ke mũ, ã to. Ā jāvo sóg ti jykre han tĩ inhhã. Hā to ã tóg ki kanhró nĩ, sỹ ti ki rã kỹ nĩ ti," he jé sóg ke mũ, ājag mỹ.

¹⁹ "Topē vỹ tỹ ũn pir nĩ," he ājag tóg tĩ gé. Ājag tỹ ki hā tó vĕ. Kỹ Japo ag vỹ tag tó tũ gé. "Pir tóg nĩ, Topē ti," he ag tóg tĩ gé. Ag tỹ ti pir ki kanhró hā ra ag tóg krenkren ke tũ nĩ, ag tỹ ti jykre han tũ nĩn kỹ. Hā kỹ ĕg tóg ĕg tỹ Topē vĩ kāmĕn há ra krenkren ke tũ nĩ gé, ĕg tỹ ti jykre han tũ nĩn kỹ. ²⁰ Ājag tỹ tag to jykren tũ nĩn kỹ ājag tóg krĩ tũ pĕ nỹtĩ. Ēg tỹ ti vĩ ki króm tũ nĩn kỹ ĕg tóg ón kỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ. Nĕn ũ tũ vĕ sir, ĕg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tag ti. Ēg mỹ tóg nĕn ũ há han ke tũ nĩ.

²¹ Ēg jógjóg ve tỹ *Abraão* to jykren nĩ. Topē tóg ti mỹ: "ã kósĩn tỹ *Isaque* tānh kỹ pũn, inh mỹ," he ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: "he," he ja nĩ sir. Hā kỹ tóg Topē mỹ

há nĩ sir, *Abraão* ti, ti tỹ ti vĩ ki króm ja nĩn kỹ. Kỹ tóg ti to: "inh ki rã há han ja ti nĩ," he mũ. ²² Ve ra ha. Ti tỹ Topē ki rã kỹ jĕn hā kỹ tóg ti mỹ: "he," he ja nĩ, *Abraão* ti. Kỹ tóg, ti tỹ ti mỹ: "he," hen kỹ ti ki rã kỹ jĕ ĕn to tar nĩ sir, Topē vĩ ki króm ke to. Ge ti nĩ mỹr. ²³ Rán kỹ tóg nĩ gé, kỹ tóg: "Topē vĩ kri tóg fi, *Abraão* ti," he mũ. Hā kỹ Topē tóg ti to: "ũ tỹ iso há nĩ ĕn," he tĩ," he tóg, *Abraão* to. ²⁴ Hā ki ājag tóg vég mũ. Ēg tỹ ti vĩ han kỹ tóg ĕg to: "inh ki rã há han ja ti nĩ," henh ke mũ gé. Ēg tỹ ón kỹ ti ki rã kỹ nĩn kỹ ĕg tóg hā ra ti mỹ há tũ nỹtĩ, Topē mỹ, ĕg tỹ ti vĩ ki króm tũ nĩn kỹ.

²⁵ *Raabe* fi to jykren nĩ gé, ũn mĕn jafã ĕn fi to. Ēg *povo* vỹ ũ ag jĕgnē ja nĩ, ag tỹ fi jamã ve jé, ĕmã mág ĕn ti. Kỹ fi tóg ag mỹ: "kãge jĕg ra," he ja nĩ. Tag to fi tóg kren mũ mỹr, fi tỹ tag han to. Kỹ Topē tóg fi to: "inh ki rã há han fi," he ja nĩ sir, fi tỹ ti vĩ kri fi to.

²⁶ Ge ti nĩ gé, ĕg mỹ. Ēg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ĕg tóg ti vĩ kri finh ke mũ, *Raabe* fi ri ke. Ēg tỹ ti vĩ han tũ nĩn kỹ tóg ĕg mỹ nĕn ũ há han ke tũ nĩ gé, ĕg tỹ ón kỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ, ĕg fár tỹ kuprĩg tũ ra ter kỹ nỹ ĕn ri ke ti nĩ.

3

Ēg nũnē tỹ Topē vĩ mranh ke tũ

¹ Inh kanhkã', kãnhmar jagnē mỹ: "sỹ ã kanhrān há tóg tĩ, ã tỹ kygnē to," he tũg nĩ. Ēg kar vỹ kygnĕg tĩ. Kỹ ĕg tóg, ĕg tỹ ũ jyvĕn ken kỹ vĕnh ki rĩr vĕn ke mũ, ĕg tỹ ti mré kygnĕg tũ nĩ jé. Jāvo Topē vỹ ĕg vóg kónān ke mũ, ti mré.

² Ēg kar vỹ kygnē (ka)mĕ nỹtĩ. Ēg tỹ ĕg vỹ ki kygnĕg tũ pĕ nĩn kỹ ĕg tóg kuryj kar nĩ sir. ³ Kāvāru to jykren nĩ. *Freio* tỹ ĕg tóg ti jĕn kã kã fig tĩ. Kỹ ĕg tóg tỹ ti vóg tĩ sir, kỹ tóg ti tĩg ke ĕn ra tĩ mũ sir, ũ tỹ kāvāru kri nĩ ĕn ti. ⁴ Kỹ *canoa* mág to jykren nĩ gé. Éhé tóg nỹ, hā ra kãka vỹ ti tĩn tĩ. Kỹ ag tóg ti vóg jafã tỹ ti vóg tĩ. Kỹ tóg ag mỹ ki ke tĩ. Ti vóg mũ ag mũnh ke ra tóg tĩ mũ sir. Ti vóg jafã sĩ ra tóg ki ke mũ. ⁵ Ge tóg

nĩ, ãg nũnẽ ti. Sĩ ti nĩ mÿr, hã ra ãg tóg tÿ vĩ mág han tĩ gé.

Pĩ ri ke tóg nĩ. Ti sĩ ra tóg kejẽn vãnħ pũn tĩ mÿr, nẽn kar ti. ⁶ ãn ri ke tóg nĩ, ãg nũnẽ ti. Tÿ ãg tóg vễjykre pãno tó tĩ. Kÿ ãg tóg ãg vĩ tag to kavėj kar nÿtĩ, ãg tÿ ãg vĩ tag to ti vĩ mranh kÿ. Japo tÿ ãg krĩn hã vễ, ãg tÿ ãg vĩ ki Topẽ vĩ mranh jé.

⁷ Ha mẽ, misu kar vÿ tÿ ãg mễg nÿtĩ. Û ag vÿ mĩg tÿ mễg nÿtĩ, kÿ ù ag vÿ sễsĩ tÿ mễg nÿtĩ, ù ag vÿ pÿn tÿ mễg nÿtĩ, ù ag vÿ goj ki ke kar tÿ mễg nÿtĩ gé. Ti kar kanhrãn ãg tóg tĩ mÿr, ha mẽ. ⁸ Hã ra ãg pijé ãg nũnẽ kanhrãn há han tĩ'. Ti kanhrãn ki kagtĩg ãg nÿtĩ. Vễjykre pãno tãvĩ tó sór ãg tóg tĩ. Kÿ tóg veneno ri ke nĩ, ãg vĩ ti. Tÿ ãg tóg jagnẽ kãgtén ri ke han tĩ, jagnẽ mÿ vĩ kónãn kÿ. ⁹ Tÿ ãg tóg Topẽ mÿ vĩ há han tĩ, ãg jóg mág mÿ, ãg nũnẽ tÿ. Kÿ ãg tóg tÿ ãg ke ag mÿ vĩ kónãn tĩ gé. Hã ra Topẽ tóg ãg han, ãg tÿ ti ri ke nÿtĩ jé. Kÿ ãg tÿ jagnẽ mÿ vĩ kónãn kÿ, ãg tÿ Topẽ mÿ vĩ kónãn ri ke vễ sir. ¹⁰ ãg jẽn kã tá tóg kãkutẽ tĩ, ãg vĩ há ti, ãg vĩ kónãn ti ke gé. Pir ti nĩ, ãg jẽnky ti, hã ra ãg tóg tÿ vĩ régre han tĩ. Tag vÿ kórég tãvĩ nĩ, inh kanhkã'. ¹¹ Goj tÿ ãganẽ to jykrén nĩ. Ti há nĩn kÿ tóg há nĩ, goj ti. Ti kajã nĩn kÿ tóg kajã nĩ. Ti pijé tÿ goj régre nĩ', goj tÿ ãganẽ ti. Pir tóg nĩ. ¹² Kÿ ka kanẽ to jykrén nĩ gé. Ka tÿ pẽnva ki ãg tóg jymĩ vég tũ nĩgtĩ mÿr. Pir ti nĩ, ka kanẽ ti. Ge ti nĩ gé, goj ti. Ti kajã nĩn kÿ tóg kajã nĩ gé. Kÿ gem nĩ gé, ãg nũnẽ tÿ. Vĩ pir han nĩ.

Topẽ tÿ ãg mÿ krĩ há nĩm

¹³ ãg mÿ krĩ há nÿtĩ'? ãg mÿ Topẽ vĩ ki kanhró nÿtĩ'? Kÿ tóg há tĩ. Kÿ vễjykre há kar han kÿ nÿtĩm nĩ. Hã ki vẽnħ kar vÿ ãg krĩ há venħ ke mũ sir. Hã ra tÿ vĩ mág han tũg nĩ. Tÿ vẽnħ kãfór han tũg nĩ gé.

¹⁴ ãg tÿ ù to ãg fe tÿ gÿm ke (ka)mẽ nĩn kÿ tóg tÿ ù nÿ jãvo, jagnẽ to jũ (ka)mẽ nÿtĩn kÿ, ãg tÿ jagnẽ kãfór nÿtĩ sór kÿ. ãg tÿ tag han kÿ vễso: "krĩ há inh nĩ, Topẽ vĩ ki Kanhró inh nĩ," he tũg nĩ. Vẽnħ ó vễ, tag ti. ¹⁵ Topẽ

tÿ ãg kanhrãn ja pijé', ãg tÿ ù to ãg fe tÿ gÿm ke (ka)mẽ nĩ ti, jagnẽ kãfór han sór mũ ti, jagnẽ to jũ (ka)mẽ ti ke gé. ãg vễjykre vễ mÿr. Japo jykre vễ mÿr, ãg fe jũ tag ti. ¹⁶ ãg tÿ jagnẽ kãfór han sór kÿ ãg tóg jagnẽ kato tễgtẽ mũ sir, ãg tÿ vễsÿ ùn mág han sór kÿ, ãg tÿ jagnẽ to vĩ (ka)mẽ nÿtĩn kÿ. Kÿ ãg tóg vễjykre pãno han kãn mũ sir.

¹⁷ ãg tÿ hã ra Topẽ tÿ ãg kanhrãn mũ han kÿ ãg tóg jãnħkri nÿtĩ, kavėj tũ mÿr. Jagnẽ to ãg tóg krĩ kusa nÿtĩ. Jagnẽ mÿ ãg tóg koměr hã vĩ tĩ gé. Jagnẽ jagãgtãn ãg tĩ sir. Nẽn kar há han ãg tĩ. Topẽ vĩ to ãg tar nÿtĩ. Jykre régre tũ ãg nÿtĩ. ¹⁸ ãg tÿ ti jykre tag han kÿ ãg tóg jagnẽ krĩ kuprãg mũ sir, ãg tÿ jykre kuryj nÿtĩ jé sir, ha mẽ.

4

Vễjykre pir han kÿ nÿtĩnħ ke

¹ ãg hã ne tóg jagnẽ to jũgũ nÿtĩ'. Hẽ ri ken kÿ hÿn'? ãg tÿ nẽn ù vẽnħmÿ han sór nÿtĩn kÿ, hã kÿ ãg tóg jagnẽ to krĩ rÿ nÿtĩ. Jykre pãno ãg tóg nÿtĩ mÿr, kÿ ãg tóg vễjykre há kato tễ nÿtĩ sir. ² Nẽn ù to én kÿ ãg tóg mãn sór mũ, hã kÿ ãg tóg vég tũ nĩ mÿr. Hã kÿ ãg tóg jagnẽ kãgtén sór mũ sir, jagnẽ tÿ nẽn ù mãn jé. Jagnẽ tÿ nẽn ù to én kÿ ãg tóg jagnẽ kato tễgtẽ tĩ, ãg tÿ Topẽ mÿ to vĩ tũ nĩn kÿ. ³ ãg tÿ ti mÿ to vĩ ra ãg tóg venħ ke mũ vễ, hã ra ãg tóg to vĩ há han tũ nĩgtĩ gé, hã kÿ tóg ãg mÿ han tũ nĩgtĩ sir. Ti mÿ ãg tóg to vĩ mũ, ãg tÿ nẽn to én mũ ãn mãn jé. Hã ra tóg ti mÿ tÿ ù nÿ, hã kÿ tóg ãg mÿ han tũ nĩ sir, Topẽ ti.

⁴ ãg tÿ Topẽ ki rã kar kÿ vễjykre pãno to én kÿ ãg tóg ti kato tễ mũ sir. Ûn tÿtã kórég fi ri ke ãg nÿtĩ, ãg tÿ gen kÿ. Fi mẽn kavénħ fi tóg tĩ, ù to én kÿ. ãg tÿ ãg vễjykre to én kÿ ãg tóg Topẽ kato tễ mũ sir. Tag to jykrén mág nĩ.

⁵ "Topẽ kuprĩg vÿ tÿ ãg jagrẽ nĩ. Kÿ tóg ãg ki rĩr mũ sir. Kÿ ãg tÿ nẽn ù vẽnħmÿ to há nĩn kÿ tóg fe kaj nĩ, Topẽ kuprĩg ti," he tóg, Topẽ vĩ rá ki. Kÿ tag to jykrén nĩ. ⁶ Hã ra Topẽ kuprĩg tóg ãg tar han tĩ, ãg tÿ nẽn ù vẽnħmÿ han sór

tũ nĩ jé. Kĩ tóg tag tó mũ sir, ha mẽ: “Topê vỹ ù tỹ: “ũn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ên ag to kórég nĩ, hã ra tóg ù tỹ: “nén ù tũ vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ên ag jagãgtãn tĩ,” he tóg, ti vĩ rá ki. ⁷ Hã kĩ Topê mỹ: “he,” hem nĩ, ti tỹ ãjag krĩn kĩ. Japo mỹ: “nejé,” hem nĩ, ti tỹ ãjag krĩn sór kĩ. Kĩ tóg ãjag tovãnh ke mũ sir, ãjag tỹ ti mỹ: “nejé,” hen kĩ.

⁸ Topê mré vĩ kĩ nỹtĩm nĩ, kĩ tóg ãjag to há nĩ sir. ãjag mré ti nĩ nĩ, êg jóg mág ti. Ti vĩ mranh tĩ vỹ tỹ êg nỹtĩ. Kĩ ti vĩ mranh tovãnh nĩ. Jykre régre êg nỹtĩ gé. Kĩ vỹjyre pir han kĩ nỹtĩm nĩ, hã vỹ: Topê jykre, he mũ. ⁹ ãjag tỹ Topê vĩ mranh kĩ mỹ jagy nỹtĩm nĩ. Vēsỹrénh nĩ, fỹm nĩ, ny mãn tũg nĩ. Fe kaj nỹtĩm nĩ. To krĩ kufy nỹtĩm nĩ. Mỹ sér tũ nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ Topê vĩ mranh kĩ. ¹⁰ Êg *Senhor* mỹ: “kórég inh nĩ, isỹ vỹjyre pãno han kĩ,” hem nĩ. Kĩ ti hã vỹ ãjag mỹ vĩ há han ke mũ sir, kĩ ãjag fe vỹ mrin kenh ke mũ sir.

Jagnê to vĩ kónãn ke tũ

¹¹ Inh kanhkã', jagnê to vĩ kónãn tũg nĩ. ãjag tỹ jagnê to vĩ kónãn kĩ ãjag tóg Topê jykre to vĩ kónãn mũ sir. Kĩ ãjag tóg to: “nén ù tũ vỹ,” he mũ sir, Topê tỹ êg mỹ vỹjyre nĩm ja ên to. ãjag tỹ hã ra ti jykre to vĩ kónãn kĩ ãjag tóg ki króm ke tũ pẽ nĩ sir. ¹² ù tỹ êg mỹ ti jykre nĩm mũ ên vỹ pir nĩ. Kĩ tóg êg jykre tugnỹm ke mũ gé sir. Ti hã tóg: “ên vỹ kren ke mũ, ên vỹ kren ke tũ nĩ,” henh ke mũ, ti pir mỹ, Topê ti. Hã kĩ tóg vẽnhmỹ nỹ, ãjag tỹ jagnê to vĩ kónãn kĩ.

Vēsỹ ùn mág han sór ke tũ

¹³ ãjag kã mĩ ù tóg vēsóg ki ag tỹ nén to jykrén mũ han sór tĩ, Topê ki jẽmẽ sór tũ nĩn kĩ. “Hẽn ri ke mũn sóg vaj kĩ ên ra tĩ mũ, ke tũ nĩ kĩ vaj ùn kĩ,” he ãjag tóg tĩ. “Êmã ên ra sóg tĩg mũ. Tá sóg prỹg pir tũg mũ. Kĩ sóg *negociar* henh ke mũ, sỹ riko nĩ jé,” he ãjag tóg tĩ mỹr. ¹⁴ Hã ra ãjag pijé ãjag tỹ nén venh ke mũ ki kanhró nỹtĩ', ha mẽ. Êg hỹn ne venh ke mũ, vaj kĩ? Ha'. Ki kagtĩg êg nỹtĩ. Êg mỹ vaj kĩ ter ke tũ

nĩ vỹ? Ha'. Krũj ri ke êg nỹtĩ. Ve sĩ han êg tĩ. Êg tỹ ki êvãnh mãn mũ ra tóg tũ' he mũ sir. Ge êg nỹtĩ. Kãnhmar êg tóg tũ' he tĩ, êg ter kĩ.

¹⁵ ãjag tỹ nén ù han ke to jykrén kĩ Topê mĩ êkrén nĩ, ù tỹ êg mỹ êg ter ke kurã tónh ke mũ ên mĩ. “Sỹ nén han ke mũ mỹ ti mỹ há nĩ vỹ?” hem nĩ. ¹⁶ Hã ra ãjag tóg vēsỹ ùn mág han sór mũ, ãjag tỹ: “tag han jé sóg ke mũ,” hen kĩ. Há tũ ti nĩ, êg tỹ vēsỹ ùn mág han sór kĩ.

¹⁷ Kĩ tag tóg vẽnhmỹ nỹ gé, sỹ tónh ke mũ tag, ha mẽ. Kejẽn êg tóg nén ù há to jykrén tĩ, êg tỹ han jé. Hã ra êg tóg han tũ nĩgtĩ. Kĩ êg tỹ Topê vĩ mranh ù vỹ gé sir, êg tỹ nén ù há han sór mũ ra han tũ nĩn kĩ.

5

Ùn riko ag vēsỹrénh ke

¹ Vãhã sóg ùn há ag jyvẽn mũ sir, ùn riko ag, ù tỹ *Jesus* ki ge jãvãnh ên ag, ha mẽ. Ag mỹ sóg: “kygfỹ ra. ãjag vẽn krẽkrẽr ke vỹ ha. ãjag jagtar ke vỹ ha. ² ãjag tỹ nén ù vỹ vag kãn ke mũ. ãjag kur sĩnvĩ ên vỹ, tãryj' he kãn ke mũ gé, ti ga tỹ kon kĩ,” he mũ. ³ “Kỹ ãjag jãnkamy vỹ, ãjag tỹ ù jagãgtãn vãnh ja tugrĩn veso jãgfanh ke mũ. Kĩ vẽn kar vỹ ãjag jykre kórég venh ke mũ. Kĩ tóg, pĩ tỹ êg pũn ri ke nĩ, ãjag jagtar ke ti. Kurã tỹ êgno tóg kakó tĩ ha, ge ra ãjag tóg ãjag tũ mág nỹtĩ hã to jykrén tĩ. ⁴ ãjag *camarada* ag vỹ, ãjag jakré tá rãnrãj mũ, hã ra ãjag tóg, ag mỹ kajãm tũ nĩgtĩ. Hã ra êg jóg tỹ Topê vỹ ãjag *camarada* ag vēsỹrénh vэг mũ. ⁵ ãjag tỹ nén ve sór mũ kar ve ãjag huri, vỹjẽn mág, kur sĩnvĩ, ãjag tỹ nén to én mũ kar ên ti. Tag tãvĩ to ãjag tóg jykrén tĩ, ãjag tỹ ga kri mũn kĩ. Tãg gy ãjag nỹtĩgtĩ, êg tỹ êg męg jẽn há han tĩ ên ri ke, êg tỹ ti tãnh jé. ⁶ Kĩ ãjag tóg ùn jykre kuryj ag vóg kónãn tĩ gé. Ag kãgtén ãjag tóg tĩ, hã ra ag tóg, ãjag kato vĩ tũ nĩgtĩ. Jykre kórég ãjag nỹtĩ,” he sóg mũ, ùn riko ag mỹ.

Êg Senhor kãtĩg mãn jãvãnh

⁷ Inh kanhkā', ěg *Senhor* kătĩg ke jāvānh nĩ, jatun mỹ, ag jāvo. Ěg tỹ ěkrān kar kỹ ěg tóg ti mog jāvānh tĩgtĩ, jatun mỹ. Kỹ ta tóg kri kutē mũ. Kejĕn ěg tóg vāhā ti kanē vėg tĩ. ⁸ Tag ri ke han nĩ. Jatun mỹ ti kătĩg jāvānh nĩ, ěg *Senhor* ti. Ti jāvānh to tar nỹtĩm nĩ. Kānhmar ti kătĩg mũ, ěg *Senhor* ti, ha vem nĩ.

⁹ Inh kanhkā', jagnē to vĩ vĩ he tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ěg *Senhor* tóg ājag jykre ve kỹ ājag vóg kónān ke mũ. Ha vé, kānhmar ti kătĩg mũ, ũ tỹ ěg jykre tugnỹm ke mũ ěn ti.

¹⁰ Vāsỹ Topē vĩ tó tĩ ag to jykren. Topē vĩ tó ag tóg tĩ. Kỹ ũ tỹ mē jāvānh ja ěn ag tóg ag vóg kónān. Ge ra ag tóg jatun mỹ Topē vĩ tó ja nĩgtĩ, ag tỹ ag vóg kónān mũ ra. Ag ri ke han nĩ. ¹¹ Ag jykre to jykren nĩ. Ag jagtar nỹtĩ ra ag tóg to krónh ke ja tũ nĩgtĩ gé. Hā kỹ Topē tóg ag mỹ vĩ há han mũ sir, ti vĩ tó tĩ ag mỹ.

Topē mré ke tỹ *Jó* kāme mē ājag huri. Ti jagtar ra tóg to krónh ke ja tũ nĩ gé. Kỹ vāhā Topē tóg ti ki rĩr há han mũ, ti jagtar kỹ. Hā ki ājag tóg ěg *Senhor* jykre vėg mũ sir. Ěg jagāgtān tóg mũ, ti tỹ ěg jagtar nỹtĩ ven kỹ. Kỹ tóg sir ěg jagāgtān tovānh tũ nĩgtĩ.

¹² Inh kanhkā', ón kỹ vĩ tũg nĩ. Ón kỹ: “he,” he tũg nĩ. Ki hā tótm nĩ, Topē tỹ ājag vóg kónān tũ nĩ gé. Kỹ ón kỹ: “Topē vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ón kỹ: “ũ tỹ ga kri nĩ ěn vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ki hā tótm nĩ. Ón tũg nĩ, jagnē mỹ.

Ũn kaga ag to Topē mré vĩnh ke

¹³ Ājag tỹ nén ũ jagy ven kỹ Topē mré vĩm nĩ. Ājag mỹ sér tĩn kỹ Topē mỹ jān nĩ, kỹ ti jé tótm nĩ. ¹⁴ Ājag kaga nỹtĩn kỹ *igreja* to kófa ag jé prĕrm nĩ. Ěn ag vỹ ũn kaga to Topē mré vĩnh ke mũ, kỹ ag tóg *azeite* tỹ ũn kaga to tĩn ke mũ, ěg *Senhor* jiji tó kỹ. ¹⁵ Ag tỹ ěg *Senhor* mré vĩn kỹ tóg ũn kaga ěn tỹ há' henh ke mũ sir, ag tỹ ti tỹ há' henh ke to: “hỹ mỹ vỹ?” he tũ nĩn kỹ. Kỹ ũ tỹ ti vĩ mranh kỹ Topē vỹ ti mỹ vėnh pāte fón ke mũ gé sir. ¹⁶ Hā jé jagnē mỹ tó, ājag

tỹ Topē vĩ mranh ja ti. “Ti vĩ mranh inh, tag han kỹ,” hem nĩ jagnē mỹ. Kỹ jagnē to Topē mré vĩm nĩ gé, ti tỹ ājag tỹ há' he jé, ti tỹ ājag kaga tỹ tũ' he jé. Ěg tỹ vėjykre kuryj han kỹ tóg ěg vĩ mē kỹ han mũ sir, Topē ti, ěg tỹ ti mỹ nén ũ to vỹ', to vỹ' hen kỹ.

¹⁷ Topē mré ke tỹ *Elias* mĩ ěkren nĩ. Ěg mré tóg tỹ ěprā ke nĩ ja nĩgtĩ. Hā ra tóg Topē mré vỹ', vỹ' he ja nĩgtĩ, ta kutē tũ nĩ jé. Kỹ tóg kutē ja tũ nĩgtĩ, prỹg tāgtũ kri kysā tỹ 6 (ke) ki. ¹⁸ Kỹ tóg kejĕn Topē mré vĩ mān ja nĩgtĩ, kỹ tóg kutē ja nĩ sir, ta ti. Kỹ nén kar tóg gan kri mur mān ja nĩ, kỹ tóg kanĕn mān ja nĩgtĩ gé sir. Topē tỹ ti vĩ han hā vē. Tag mĩ ěkren nĩ.

¹⁹ Inh kanhkā', kejĕn ěg mré ke ũ tóg prānh ke tĩ, vėnh vĩ há tovānh kỹ. Kỹ ti jyvĕn nĩ, ti tỹ kygnē mān tũ nĩ jé. ²⁰ Kỹ ũ tỹ ti mré vĩ mũ ěn tóg ti kren han mũ sir, nũgme to, ti tỹ ti tỹ kygnē ja ěn tovānh kỹ. Kỹ Topē vỹ ti tỹ ti vĩ mranh ja ěn tỹ vėnh pāte fón mũ sir. Tag to jykren nĩ.

Hā vē.

PEDRO Tÿ ÇARTA HAN VËN

¹ *Pedro* tÿ ãjag mÿ *carta* rán hã vë. *Jesus Cristo* vÿ inh fëg, sÿ tÿ ti *apóstolo* jë jé. Sÿ Topë tÿ ùn kuprëg mÿ ag mÿ rán hã vë. Ëg mré ke tũ ag kã mÿ ãjag tóg mügti, ù tÿ *Jesus* ki ge tũ ag kã mÿ, *Ponto* tá, *Galácia* tá, *Capadócia* tá, *Ásia* tá, *Bitínia* tá ke gé. ² Topë vÿ ãjag kuprëg. Vãsÿ tóg to jykrén ja nÿ, Ëg jóg tÿ Topë ti. Æjag mÿ tóg ti kuprëg jënë, ãjag tÿ *Jesus Cristo* vÿ kri fi jé, ti tÿ ti kyvénh tÿ ãjag kygpe jé, ãjag tÿ ti ri ke há nÿti jé. Topë jé ãjag tar han mán', han mán' hé, kÿ ãjag jé krÿ kãnhvy nÿti.

Topë tÿ Ëg mÿ nén ù há ven ke

³ Topë mÿ sóg vÿ há han tÿ, Ëg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* panh mÿ. Ëg jagãgtãn tãvÿ han tóg tÿ. *Jesus Cristo* rÿn mán tóg, ti ter kar kÿ, kÿ tóg *Jesus* tugrÿn Ëg mur mán ri ke han tÿ gé. Kÿ tóg Ëg mÿ sér tÿ, ⁴ Ëg tÿ kanhkã mÿ Ëkrén kÿ. Tá Ëg tóg nén ù sÿnvÿ kar venh ke mÿ. Tá Ëg tũ vÿ tũ' henh ke tũ pë nÿ. Kómóg ke tũ tóg nÿ, tá ù tóg kókén ke tũ nÿ gé. ⁵ Topë ki ãjag tóg ge kÿ nÿti. Kÿ tóg ãjag ki rÿr há han nÿ nÿ. Nén ù kar han há tóg nÿ. Kÿ tóg Ëg ki rÿr há han tÿ gé. Æjag krenkren han jé tóg ke mÿ, ãjag tÿ ti tÿ Ëg mÿ nén nÿm ke mÿ Ën ve jé. Nÿm han kÿ tóg nÿ nÿ. Kurã tÿ Ëgno kã Ëg tóg Ën venh ke mÿ.

⁶⁻⁷ Ver tóg ãjag mÿ jagy tÿ. Ge ra mÿ sér nÿtÿm nÿ. Kãnhmar tóg tũ' henh ke mÿ, nén tÿ Ëg mÿ jagy nÿ tag ti. Topë tÿ Ëg jykre ve sór vë. Hã kÿ Ëg tóg ver nén ù jagy ve vén tÿ. Ëg tÿ ge ra ti to tar nÿtÿn kÿ tóg vég mÿ, Ëg tÿ ti ki rã há han kÿ nÿti ti. Ha vé, *ouro* rÿg Ëg tóg tÿ, pÿ rÿ jagy ki, Ëg tÿ ti há nÿ Ën ve jé. Ri ke ti nÿ. Tũ' he jé tóg ke mÿ, *ouro* ti. *Ouro* kãfór ti nÿ, Ëg tÿ ti ki rã ti. Ëg tÿ nén ù jagy vég mÿ ra ti to tar nÿtÿn kÿ *Cristo* tóg Ëg tÿ ùn mág han ke mÿ, ùn tar, *Jesus* tÿ vënh kar mÿ vënh ven ke kurã Ën kã. ⁸⁻⁹ Ti to há ãjag nÿti. Ti ki ge kÿ ãjag nÿti, ãjag tÿ ti vég tũ ra.

Hã kÿ ãjag tóg krenkren ke mÿ. Æjag krenkren ke Ën hã tóg ãjag mÿ sér pë tÿnh mÿ, ha vem nÿ. Æjag fe tóg mrin ke tãvÿ han ke mÿ, kurã Ën kã, ha vem nÿ.

¹⁰⁻¹¹ Topë vÿ tó tÿ ag tóg vãsÿ tó ja nÿgtÿ, Topë tÿ ùri Ëg krenkren han mÿ tag ti. Topë kuprëg vÿ ag kanhrãn ja nÿ. Ag mÿ tóg *Cristo* tÿ Ëg jagfy jagtar jagy han ke kãmén ja nÿ. Kÿ tóg ag mÿ ti tÿ kar kÿ tÿ ùn mág jënh ke tó ja nÿ gé. Kÿ ag tóg tag ve sór ja nÿgtÿ. “Kurã tÿ hë kã kenh ke në hÿn?” he ja ag tóg nÿgtÿ, *Cristo* jagtar ke to. Tag ve sór tãvÿ ja ag tóg nÿtÿgtÿ. ¹² Hã ra Topë tóg ag mÿ: “inh pijé ãjag hã mÿ tag ven ke mÿ,” he ja nÿ. “Æjag nón ke ag hã mÿ ke vë,” he ja tóg nÿ, vãsÿ ti vÿ tó tÿ ag mÿ. Ti tÿ ag mÿ ãjag tó jan hã vë. Hã kÿ ãjag tóg hur mÿ, ti mré ke ù ag tÿ ãjag mÿ *Jesus* kãme sér kãmén kÿ. Topë kuprëg vÿ ag tar han ja nÿ, hã kÿ ag tóg ãjag mÿ ti kãmén kãmÿ ja nÿ. Ha vé, Topë tÿ jënë jafã ag tÿ ki kanhrãn há tóg tÿ, ãjag tÿ ti kãme mÿg mÿ tag ti, hã ra ag tóg ver ki kagtÿg nÿti.

Topë vÿ ki króm kãn ke

¹³ Hã kÿ Topë tÿ Ëg mÿ nén tó mÿ hã han sórm nÿ. Vënh ki Ëmëm nÿ. Ti tÿ Ëg mÿ nén nÿm ke mÿ Ën hã mÿ Ëkrén nÿ. *Jesus* tÿ vënh ven ke kurã Ën kã Ëg tóg venh ke mÿ sir, ti tÿ Ëg mÿ nén nÿm ke mÿ Ën ti. ¹⁴ Vãsÿ ãjag tóg ãjag tÿ nén to Ën mÿ Ën han ja nÿgtÿ, ãjag tÿ Topë vÿ mÿ ja tũ nÿtÿn kÿ. ùri Topë vÿ hã han nÿ. Æjag tÿ vãsÿ nén han ja Ën tovãnh kãn nÿ. ¹⁵ Topë jykre hã han nÿ. Kÿ tóg vënh ven mÿ, ãjag tÿ tÿ ti tũ nÿti ti. Æjag tÿ ti jykre hã han jé Topë tóg ãjag kuprëg. Há tãvÿ ti nÿ, kÿ ti jykre ri ke han nÿ. ¹⁶ Tag tó ja ti nÿ, ha mÿ: “ùn hapë vÿ tÿ inh nÿ. Kÿ inh ri ke nÿti sórm nÿ. Vëjykre há hã han kÿ nÿtÿm nÿ,” he ja tóg nÿ, Topë ti.

¹⁷ Ëg tÿ ti mré vëmén kÿ Ëg tóg ti mÿ: “Ëg jóg,” he tÿ. Hã kÿ Ëg tóg ti kamëg ke mÿ, ti tÿ tÿ Ëg jóg nÿn kÿ. Ha vé, Ëg kar tÿ nén han mÿ vég ti nÿgtÿ. Kÿ tóg vënh kar jykre ki kanhró kar nÿ, Topë ti. Ver Ëg tóg ù tÿ ti ki kagtÿg ag kã mÿ

mũgtĩ. Kĩ ěg tóg ti vĩ ki króm há han ke mũ. ¹⁸ Kaja e to tóg ěg kygjãm ja nĩ, ki kanhró ģag tóg nĩtĩ. Ąag jo ke ag vỹ ģag jo vỹjke kórég han ja nĩgtĩ, ģag tỹ ag nón han jé. Hã ra tóg kaja e to ģag kygvãn ja nĩgtĩ, ģag tỹ vỹjke kórég ěn han mãn tũ nĩ jé. *Ouro* to ke pijé'. *Prata* to ke pijé', ti kaja ěn ti. Tũ' he jé tóg ke mũ, *ouro* mré *prata* ti. ¹⁹ Hã ra tóg ti kyvénh hã to ěg kygjãm. Kĩ tóg tũ' he jãvãnh nĩ. Nén ũ kaja kãfór kar ti nĩ, ti kyvénh ti. Ũn há tãvĩ vỹ tỹ ti nĩ, ũ tỹ ti kyvénh tỹ ěg kygjãm mũ ěn ti, hã vỹ: *Cristo*, he mũ. Kygně ja tũ pe ti nĩ. ²⁰ Topě vỹ ti kuprěg, ti tỹ ěg jagfy ter jé. Ti tỹ nén ũ kar han tũ ki tóg ti kuprěg, vãsỹ. Hã ra tóg ũri ga kri mur ja nĩ, ģag tỹ ti vĩ mē jé, kurã tỹ ěgno to hã. ²¹ Ti tugrĩn ģag tóg Topě ki ge kũ nĩtĩ. Ti rĩn mãn ja tóg nĩ, Topě ti. Kĩ tóg ti tỹ ũn mág han ja nĩ gé, kanhkã tá. Kĩ Topě ki rã há han nĩ. Ąag krenkren han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ.

²² Topě vĩ pē ki króm ģag tóg tĩ. Hã kũ ģag tóg jãnhkri nĩtĩ ha, ũri. Ąag mré ke kar ag to ģag tóg há tãvĩ nĩtĩ gé. Kũ jagně to há nĩtĩ to tar nĩtĩm nĩ gé. Ón kũ jagně to há nĩtĩ tũg nĩ. ²³ Topě vỹ ģag han mãn, kũ tóg ěg mur mãn ri ke nĩ. Ti vỹ tỹ tóg ěg han mãn ja nĩ. Rĩr ti nĩ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ. Kũ tóg tỹ ěg panh pir nĩ, ũn ter ke tũ ěn ti. ěg panh ter mũ ěn ri ke tũ ti nĩ. ²⁴ Hã kũ tag tóg rán kũ nĩ, ha mē: “ěprã ke ag vỹ re ri ke nĩtĩ, re fej sĩnvĩ ěn ri ke. Hã ra tóg kãnhmar tóg tĩ, kũ ti fej tóg kãgter kãn tĩ. Kũ ěprã ke ag tóg kãnhmar kãgter tĩ gé, re fej ri ke. ²⁵ Jãvo Topě vỹ tũ' henh ke tũ pē nĩ,” he tóg, Topě vỹ tỹ rán kũ nĩ ki. Topě vỹ sér to ken hã vē.

2

Jesus tỹ pó há ri ke nĩ

¹ Hã kũ ģag jykre kórég tovãnh kãn nĩ. Ón mãn tũg nĩ. Ũ *lograr* he mãn tũg nĩ. Ũ tũ to ěn mãn tũg nĩ. Ũ to vỹ kónãn mãn tũg nĩ gé. ² Něně vỹ *leite* kron (ka)mě nĩgtĩ. Topě vỹ vỹ ěg mỹ

gĩr sĩ pafa mũ ěn ri ke nĩ. Kãnhmar vėnh vĩ há ěn mē mãn', mē mãn' hem nĩ. Kũ ģag tóg mog há han ke mũ, ģag krenkren jé. ³ Hã kũ tóg: “ki kanhrãn sĩ han ģag tóg huri, ěg *Senhor* tỹ tỹ ũn há tãvĩ nĩn ki,” he ja nĩ, Topě vĩ rá ki.

⁴ ěg *Senhor* to kãmũ jěg. Pó ri ke ti nĩ. Đn han mũ ag tỹ pó fón mũ ěn ri ke ti nĩ. Hã ra tóg rĩr jě, ěg *Senhor* ti. Ag tỹ ti fón mũ ra tóg Topě mỹ há tãvĩ nĩ, pó kar ag há kãfór. ⁵ Kũ ěg tóg pó ri ke nĩtĩ gé. Kũ Topě kuprĩg vỹ ěg tỹ Topě ĩn ri ke han ke mũ, pó tỹ ĩn ěn ri ke. Kũ ti tỹ ģag mỹ nén han sór mũ to: “he,” hem nĩ. *Jesus Cristo* vỹ ģag tar han sór mũ, ģag tỹ ti tũ ki rĩr há han jé. Vãsỹ Topě tũ ki rĩr tĩ ag tỹ ti mỹ nén ũ kar pũn ja ěn ri ke tóg nĩ sir, ěg tỹ *Jesus* tũ han kũ. ⁶ Hã kũ tóg: “pó há kuprěg inh,” he mũ. “Kũ sóg tỹ ĩn nũna ri ke han, tá. Ũ tỹ ti ki rã kũ tóg venh ke mũ, Topě tỹ nén tó mũ ěn ti,” he tóg, Topě vĩ rá ki.

⁷ Ąag hã to tóg rán kũ nĩ, ti vỹ tag, ģag tỹ ti ki ge kũ nĩtĩn kũ. Kũ tóg ũ tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ag to: “pó tỹ ĩn han jafã fón ag tóg, pó tỹ ĩn han tĩ ag,” he mũ. “Hã ra Topě tóg pó ěn hã tỹ ĩn nũna han mũ,” he tóg, Topě vĩ rá ki. ⁸ Kũ tóg: “pó ěn tỹ ag tóg krĩm ke tĩ. Kũ ag tóg pó ěn tỹ krĩm krĩm ke kũ vár mũ sir,” he mũ gé. Ũ tỹ Topě vỹ kri fi sór tũ ag hã vỹ tỹ krĩm krĩm ke tĩ. Topě tỹ nén han hã vē gé.

⁹ Ąag hã kuprěg tóg, ģag tỹ tỹ ti tũ to pã'i mág nĩtĩ jé, ģag tỹ tỹ ti *povo* nĩtĩ jé, vyr mỹ. Ąag kuprěg tóg, ģag tỹ ti tỹ nén han mũ kãmén jé, ti jykre tar ti. Vãsỹ ģag tóg kuty mĩ mũ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ģag tatĩ kãtĩg, ģag tỹ ũri kurã mĩ mũ jé, jěngrě mĩ. ¹⁰ Ąag pijé vãsỹ tỹ ũ tũ ja nĩtĩgtĩ'. ũri ģag tóg tỹ Topě *povo* nĩtĩ, ti tũ. Ąag pijé vãsỹ Topě tỹ ģag jagãgtãn sór mũ tag mē ja nĩgtĩ'. ũri tóg hã ra ģag jagãgtãn, Topě ti.

Jesus tỹ vỹjke pãno to ěg kygvãn

¹¹ Inh kanhkã', tag ki ěg tóg ěg mré ke tũ ag jamã mĩ mũgtĩ. ěg jamã pijé', ga tag ti'. Hã kũ sóg ģag jyvėn mũ. Ąag tỹ nén to ěn mũ ěn han sór tũg nĩ.

Ājag kókén jé tóg ke mü. Kÿ ājag tóg ěg *Senhor* tovānh sór ke mü, ha vem nĩ. ¹² *Jesus* ki ge tũ ag kã mĩ ājag tóg nÿtĩ. Hã kÿ vējykre há tãvĩ han nĩ. Ājag to ón sór ag tóg tĩ. Ājag to ag tóg: “jykre pãno ag nÿtĩ,” he sór tĩ. Kÿ vėnh kar tÿ ājag jykre há ve kÿ ag ón ěn tóg ve há tĩnh mü. Kÿ ag tóg: “Topě jykre vÿ há nĩ,” henh ke mü, hėn ri ke mũn, Topě tÿ ag kutān kÿ.

¹³ ěg *Senhor* to há ājag tóg nÿtĩ. Ti to há nÿtĩn kÿ ěprã ājag pã'i ag vĩ ki króm nĩ gé. Pã'i mág pě tÿ *imperador* ěn vĩ ki króm nĩ, vėnh kar mÿ tÿ ũn mág ěn vĩ ti. ¹⁴ Ti krēm pã'i ag vĩ ki króm nĩ gé, *governador* ag. Pã'i mág pě ěn tÿ vin mü ag vē, ag tÿ ũn jykre pãno ag vóg kónān jé, ag tÿ ũn jykre há ag to vĩ há han jé gé. ¹⁵ Ũ tÿ ki kagtĩg ag vÿ ājag to vĩ kónān tĩ. Kÿ nén ũ há tãvĩ hã han nĩ. Kÿ ag tÿ ājag kato ne tónh ke tóg tũ tĩnh mü, ha vem nĩ. Tag vÿ há nĩ, Topě mÿ. ¹⁶ *Cristo* vÿ ěg kygvã, vējykre pãno to. Kÿ han mãn sór tũg nĩ. To: “inh kava ti huri, *Cristo* ti. Hã kÿ sóg jatun mÿ han ke mü, isÿ nén to ěn mü kar ti,” he tũg nĩ. Topě tũ vÿ tÿ ěg nÿtĩ. Kÿ ti jykre hã han nĩ. ¹⁷ ěprã ke ũ to é he tũg nĩ. ěg mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ ag kar to há nÿtĩm nĩ. Topě kamėg nĩ. ěprã ke tÿ pã'i mág tÿ *imperador* ěn kamėg nĩ gé.

ěg tÿ *Cristo* ri kén jagtar nÿtĩnh ke

¹⁸ Ājag kã mĩ ũ ag tóg *patrão* mÿ rānhrāj tĩ, fagrĩnh mÿ. Kÿ ag vĩ ki króm nĩ, ag kamėg nĩ. Ājag kã mĩ ũ *patrão* vÿ há nĩ, koměr hã tóg ājag mÿ vĩ tĩ. Ājag tÿ ti to há nÿtĩn kÿ tóg há tĩ. Ājag kã mĩ ũ *patrão* tóg kórég nĩ. ěn to vĩ há han nĩ gé, ge ra. Ti kamėg nĩ gé. ¹⁹ Kejėn tóg fagrĩnh mÿ ājag to jũnh ke mü, ājag tÿ Topě jykre han sór mü to. Ge ra ti to jũ tũg nĩ. Kÿ Topě tóg ājag mÿ vĩ há han ke mü. ²⁰ Kejėn ājag *patrão* tóg ājag tÿ kygnė to ājag mrānmrān tĩ. Tag vÿ tÿ nén ũ tũ nĩ. Ti tÿ ājag jykre há to ājag mrānmrān kÿ Topě tóg ājag mÿ vĩ há han ke mü. ²¹ Hã jé Topě tóg ājag kuprėg.

Cristo vÿ ěg jagfy vēsÿrėnh gé, mÿr, ha mē. Ti vēsÿrėnh tugrĩn ěg tóg ti to tar nÿtĩnh mü, ěg tÿ kejėn ti ri kén jagtar nÿtĩnh ken kÿ. ²² Nén ũ kórég han ja tũ ti nĩ. Ũ pijé ti ón venh ke mü', ti ón vānh nĩn kÿ. ²³ Ag tÿ ti mÿ vĩ kónān mü ra tóg ag mÿ vĩ kónān ja tũ nĩ. Ag tÿ ti vóg kónān mü ra tóg ag mÿ vĩ ja tũ nĩ gé. Topě hã mĩ tóg ěkrėn ja nĩgtĩ. “Ti hã ne ag jykre tugnÿm ke mü', inh jykre ti ke gé,” he ja ti nĩ, *Cristo* ti. ²⁴ Ha vé, *Cristo* vÿ ěg tÿ Topě vĩ mranh ja ěn kajām ja nĩgtĩ. Krunh to sa kÿ tóg ter ja nĩgtĩ. Hã tugrĩn ěg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tÿ tÿ tũ' henh kÿ. Vějykre há hã han jé ěg tóg ti ki ge kÿ nÿtĩ. Ti vēsÿrėnh tugrĩn ěg tóg tÿ ũn há nÿtĩ. ²⁵ Vāsÿ ěg tóg vėnh mēg tÿ *carneiro* vāgfor ri ke nÿtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg hur ěg tatĩ kātĩg, ěg vāgfor ja ra, *Jesus* ti. Kÿ ěg tóg ti mré mü mü sir, *carneiro* fag tÿ ag ki rĩr tĩ mré mü ri ke. Ti hã ne ěg ki rĩr nĩ ha'.

3

Fag tÿ ag mré vējykre há han ke

¹ Sÿ ũn tÿtã fag jyvėn hã vē, ha mē. Ājag mén jykre mĩ mũm nĩ. Hã ra ājag kã mĩ ũ fi mén vÿ hėn ri ke mũn Topě ki rã tũ nĩ ver. ² Ge ra ti ki rĩr há han nĩ. Ti tÿ ā jykre há ve kÿ tóg hėn ri ke mũn *Jesus* ki rã sór ke mü, ā tÿ ti mÿ nén ũ tó tũ ra. ³ Ājag tÿ vēsĩnvĩ han jé ājag jykre sĩnvĩ han ven nĩ, hã vÿ: koměr hã vĩ, he mü, vĩ mág tũ, he mü. Mré hã ājag há ki rĩr há han nĩ gé, ājag gānh, ājag kur, nén sĩnvĩ kar ti. ⁴ Vějykre sĩnvĩ tag vÿ há nĩ, Topě mÿ, kÿ tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé. ⁵ Gen kÿ fag tóg nÿtĩ ja nĩgtĩ gé, ěg mÿnh'mÿnh ve fag, Topě tũ fag, ũ tÿ Topě ve sór ja fag. Fag mén jykre hã mĩ fag tóg mü ja nĩgtĩ, ⁶ *Sara* fi ke gé. *Abraão* jykre mĩ fi tóg tĩ ja nĩgtĩ, hã kÿ fi tóg ti to: “inh kri ke vē,” he ja nĩgtĩ. Kÿ vējykre há hã han nĩ. Ũ tÿ ājag tÿ vējykre há han kamėg mü ra ge ra han nĩ. Kÿ ājag tóg tÿ *Sara* fi krė'krė fag ri ke nÿtĩ.

⁷ Kÿ sóg ag jyvėn sór mü gé. Ājag prũ fag ki rĩr há han nĩ, ha mē. Fag pijé ājag tar ri ke nÿtĩ'. Topě tóg fag mÿ rĩr

krÿg ja tũ ěn nĩm ke mũ gé, ag ri ke. Ājag tÿ ājag prũ fag ki rĩr há han kÿ ājag tóg jatun mÿ Topě mré vēmén ke mũ.

Ěg tÿ kejěn Cristo jykre to jagtar ke

⁸ Vāhā sóg ājag mÿ: “jagně mré vĕjykre pir han nĩ,” he mũ. “Ū fÿ kÿ ti mré fÿm nĩ. Ū mÿ sér tĩn kÿ ti mré mÿ sér nĩm nĩ. Jagně to há tāvĩ nÿtĩm nĩ. Jagně mré komĕr hā vĩm nĩ. Jagně kāfór han sór tũg nĩ. ⁹ Ū tÿ ājag mÿ nén ũ kórég han mũ ra ti mÿ nén ũ kórég han tũg nĩ. Ū tÿ ājag mÿ vĩ kónān mũ ra ti mÿ vĩ kónān tũg nĩ gé. Vĕnh kajām sór tũg nĩ. Vĕnh kar to Topě mÿ: “ag ve há han nĩ,” hem nĩ. Topě vÿ ājag ve há han sór mũ, hā jé tóg ājag kuprĕg. ¹⁰ Hā kÿ tag tóg rán kÿ nĩ, ha mĕ: “ājag mÿ jatun mÿ nÿtĩ sór mũ', nén ũ kar tÿ ājag mÿ sér tĩ jé'? Kÿ vĩ kónān mān tũg nĩ. Ón mān tũg nĩ gé. ¹¹ Vĕjykre pāno han mān tũg nĩ, vĕjykre há hā han nĩ, vĕnh kar krĩ tÿ kānhvy' he sórm nĩ gé. Tag hā to vāsān nĩ. ¹² Ěg *Senhor* vÿ ũ tÿ vĕjykre kuryj han mũ ag ki rĩr há han mũ. Ag tÿ ti mÿ nén ũ to vĩn kÿ tóg ag vĩ mĕg mũ. Hā ra tóg ũ tÿ vĕjykre pāno han mũ kato tĕ tĩ, Topě ti,” he tóg, Topě vĩ rá ki.

¹³ Ū vÿ ājag mÿ nén ũ kórég han ke tũ nĩ, ājag tÿ vĕnh kar mÿ nén ũ há han sór kÿ. ¹⁴ Kejěn ājag tóg hā ra vĕjykre há tigrĩn vĕsÿrĕnh ke mũ, Topě vĩ tigrĩn. Kÿ mÿ sér nÿtĩm nĩ. Ěprā ke ag kamĕg tũg nĩ. Ag vĩ jĕmĕ sór tũg nĩ, ag tÿ ājag tÿ ti tovānh han sór mũ ra. ¹⁵ “*Cristo* vÿ tÿ inh pā'i nĩ, kÿ sóg ti hā kamĕg tĩ,” hem nĩ. Tag hā mĩ ěkrén nĩ. Kejěn ũ tóg ājag mÿ: “ne to ke nĕ, hā vÿ: *Cristo* ki rā, he mũ?” he tĩ. Ěn mÿ kāmén kān nĩ. ¹⁶ Ū tÿ ge mÿ komĕr hā vĩm nĩ. Topě vÿ vĕg nĩ nĩ, ājag tÿ ti mÿ nén tó mũ ěn ti. Fe kavéj nÿtĩ sór tũg nĩ. Kÿ ājag tóg ũ tÿ *Cristo* jykre to vĩ kónān sór mũ ag vĩ tÿ tũ' henh ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁷ Kejěn ājag tóg vĕjykre há to jagtar ke mũ, Topě tÿ tag to jykren kÿ. Hā ra tóg há nĩ. Ājag tÿ vĕjykre kórég to jagtar nÿtĩn kÿ tóg kórég nĩ.

¹⁸ *Cristo* hā to jykren nĩ, ha mĕ. Ter ja tóg nĩ, ěprā ke ag tÿ Topě mÿ név nÿtĩ tigrĩn. Ti ter pir ki tóg kajām kān. Jykre kuryj tóg nĩ, *Jesus* ti, hā ra tóg ũn jykre pāno ag jagfy ter ja nĩ. Ti tÿ Topě mÿ ěg tatĩn tĩg sór vĕ. Ti tén ja ag tóg nĩ, hā ra Topě kuprĩg vÿ ti rĩn mān. ¹⁹ Topě kuprĩg vÿ ti tar han, kÿ tóg vĕnh kuprĩg ag jamā ra vyr gé, ag mÿ Topě vĩ sér tó jé, vĕnh kuprĩg sigse kÿ nÿtĩ ag mÿ. ²⁰ Vāsÿ ag tóg ti vĩ mĕ sór ja tũ nĩgtĩ, vĕnh kuprĩg sigse kÿ nÿtĩ ěn ag. *Noé* tÿ ga kri tĩg kÿ *barco* mág han mũ ěn kā ke ja vĕ. Ěn kā Topě tóg ver ag to fe nĩ ja nĩ, kÿ tóg ag vóg kónān jāvānh ja nĩ ver. *Noé* tÿ *barco* han kān kar tóg ag vóg kónān mũ sir. Kÿ ũ tÿ 8 (ke) ag hā vÿ krenkren, *barco* ěn kā ki. ²¹ Goj tÿ ājag tóg kygpe kÿ nÿtĩ, ājag krenkren jé. *Barco* tÿ goj kri tĩg ri ken hā vĕ, hā vÿ: *batismo*, he mũ. Ājag mro pijé'. Topě tÿ ěg fe kavéj tÿ jānhkri' he to ken hā vĕ. Ěg tÿ Topě mÿ vĕnh fĕg to ken hā vĕ. Topě vÿ *Jesus Cristo* rĩn mān ja nĩ, hā kÿ tóg ěg krenkren han ke mũ gé. ²² Kanhkā tá tóg nĩ nĩ, *Jesus* ti. Kÿ tóg Topě pĕgja tá nĩ nĩ. Tá tóg tÿ ũn mág nĩ, Topě tÿ jĕgnĕ jafā ag kri, ũn tar kar ag kri, ěg tÿ kanhkā tá ũn vĕg tũ kar ěn ag mré hā. Vĕnh kar kri ke vÿ tÿ ti nĩ, *Jesus* ti.

4

Vĕjykre tåg

¹ Ha vé, *Cristo* vÿ jagtar nĩ ja nĩgtĩ, vĕsÿrĕnh kÿ. Kÿ tag to tar nÿtĩm nĩ gé, ājag tÿ ti kóm jagtar nÿtĩn kÿ. Tag vÿ há nĩ, ha mĕ: ũ tÿ ěprā jagtar kÿ tóg Topě vĩ mranh tũ nĩgtĩ. ² Hā kÿ ũri Topě vĩ hā han sórm nĩ. Ti vĩ tovānh tũg nĩ, ājag tÿ ga kri mũn kÿ. Ājag tÿ nén to ěn mũ ěn han sór tũg nĩ. ³ Vāsÿ ājag tóg ũ tÿ Topě ki kagtĩg ag jykre han ja nĩgtĩ, prÿg tÿ hĕn ri ke ki, mÿr, ha mĕ. Ěn kā ājag tóg ājag prũ tũ fag to ěn (ka)mĕ ja nÿtĩgtĩ, ājag mén tũ ag to ke gé. Ājag tÿ nén to ěn mũ ěn han ja ājag tóg nĩgtĩ. Kronkron mũ ja ājag tóg nĩgtĩ. Vĕnh kāgrā mÿ fĕnhhta kórég ěn han ja ājag tóg nĩgtĩ gé. ⁴ Ūri ājag tóg tag

han mǎn sór tũ nýtĩ ha. Hã kÿ tóg ag mÿ e tĩ, ù tÿ vëjykre kórég to tar nýtĩ ag mÿ, ãjag tÿ ag mré ag jykre pǎno han mǎn sór tũ nýtĩn kÿ, ãjag tÿ ag krĩ tũ jǎvo krĩ há nýtĩn kÿ. Hã kÿ ag tóg ãjag to vĩ kónǎn tĩ, ùri. ⁵ Hã ra Topê tóg ag jykre végnĩ nĩ. Vënh kar jykre tugnÿm ti tĩ mÿr. Kÿ tóg ag mÿ ag jykre to: “tag vÿ há nĩ, ên vÿ kórég nĩ,” henh ke mũ, ùn rĩr mũ ag jykre to, ùn kǎgter mũ ag jykre to ke gé.

⁶ Û tÿ hën ri ke ag tóg *Jesus* mur ke to hã kǎgter ja nĩgtĩ. Ên ag mÿ tóg vënh vĩ sér tónh vyr gé, *Cristo* ti, vënh kuprĩg ag jamǎ ra, ag krenkren jé. Ag tÿ nén han ja to Topê tóg ag vóg kónǎn. Hã ra Topê tóg ag rĩnrĩn mǎn sór ja nĩ gé. Hã kÿ tóg ag kǎgter mũ ra ag mÿ vënh vĩ jënëg mũ gé, ag tÿ kanhkǎ tá junjun jé.

⁷ Kakó ti tĩ ha, ga tag tÿ tũ' henh ke kurǎ ti. Vëso jykrén nĩ. Krĩ há nýtĩm nĩ, ãjag tÿ Topê mré vëmén há han jé. ⁸ Kÿ jagnë to há tǎvĩ nýtĩm nĩ. Tag to krónh ke tũg nĩ. Êg tÿ jagnë to há nýtĩn kÿ êg tóg jagnë mÿ vënh pǎte fón ke mũ, êg tÿ Topê vĩ mranh mũ ti, ti e nýtĩ hã ra. ⁹ Û tÿ kuvar há tá ãjag to pasa kÿ ti mÿ: “inh mré jê,” hem nĩ. Ti to vĩ tũg nĩ, ti to mÿ sér nýtĩm nĩ. ¹⁰ Kÿ Topê vÿ êg tar han tĩ. Û tóg nén ù to tar nĩ. Jǎvo ù tóg nén ù ù to tar nĩgtĩ gé. ãjag tÿ nén ù to tar nýtĩ ên hã ki rĩrm nĩ, vënh kar tÿ ãjag tigrĩn tar nýtĩ jé. Tag vÿ Topê mÿ há nĩ. ¹¹ ãjag vëmén kÿ Topê vĩ hã tÿ vëmén nĩ. Û tóg Topê tũ ag ki rĩr tĩgtĩ. Kÿ ti jé Topê mÿ to vĩ, ti tÿ to ti tar han jé. ãjag tÿ ãjag rǎnhrǎj tag ki rĩr há han kÿ *Jesus* ki ge kÿ nýtĩ kar ag vÿ Topê mÿ vĩ há han ke mũ. *Jesus Cristo* hã vÿ tÿ ùn mág nĩ. Ti hã vÿ tar nĩ. Kÿ tóg tũ' henh ke tũ pë nĩ. Hã vë.

Ag tÿ Jesus tigrĩn êg vóg kónǎn ke

¹² Inh kanhkǎ', ãjag to sóg há tǎvĩ nĩ. Nén ù jagy pë végnĩ ãjag tóg mũ. Ge ti nÿgtĩ, kÿ to jykrén tũg nĩ. Êg kar vÿ tag végnĩ, *Jesus* tigrĩn. ¹³ Mÿ sér nýtĩm nĩ. ãjag jagtar kÿ ãjag tóg *Cristo* tÿ êg jagfy jagtar mũ ên ri ke végnĩ. ãjag tÿ

ti jagtar ri ke han kÿ ãjag tóg ti mré tÿ ùn mág nýtĩnh ke mũ gé, ti tÿ tÿ ùn mág nĩnh ke kurǎ ên kǎ. Ên kǎ tóg ãjag mÿ sér pë tĩnh mũ, ha vem nĩ. ¹⁴ Hÿ, tá tóg ãjag mÿ sér tǎvĩ tĩnh mũ, ag tÿ ùri ãjag mÿ vĩ kónǎn mũ ra, ãjag tÿ *Cristo* ki ge kÿ nýtĩ tigrĩn. Kÿ ãjag tóg ki kanhró nýtĩnh ke mũ, Topê kuprĩg tÿ tÿ ãjag jagrë nĩ ti. Ti kuprĩg vÿ ãjag tÿ ùn mág han ke mũ, Topê tÿ tÿ ùn mág nĩ ên ri ke. ¹⁵ Û ag tóg ag tÿ ù tén tigrĩn jagtar nýtĩ, ag tÿ ù tũ péju tigrĩn ke gé. ãjag tÿ ag mré vëjykre pǎno tigrĩn jagtar kÿ tóg Topê mÿ há tũ nĩ. ãjag tÿ ti vĩ mranh ke tũ vë vë. ¹⁶ ãjag tÿ hã ra *Cristo* tigrĩn jagtar kÿ tóg ti mÿ há tĩ. Tag to mÿ'ãg tũg nĩ. Tag to Topê mÿ vĩ há han nĩ, ãjag tÿ tÿ *Cristo* mré ke nýtĩn kÿ.

¹⁷ Topê vÿ kǎnhmar vënh kar jykre tugnÿm kǎn ke mũ. Hã ra tóg ù tÿ ti ki ge kÿ nýtĩ ag jykre tugnÿm vén ke mũ. Ti tÿ êg jykre tugnÿm kÿ êg tóg nén ù jagy ve kren ke mũ. Kÿ ù tÿ ti ki ge tũ ag vÿ nén ù jagy pë ên venh ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Hã kÿ tag tóg rán kÿ nĩ, ha mē: “ù tÿ Topê vĩ han sór mũ ag vÿ ter kren ke mũ. Kÿ ù tÿ ti vĩ mranh tĩ ag vÿ kren ke tũ pë nĩ, ù tÿ ti kato tē mũ ag,” he ja tóg nĩ. ¹⁹ Topê tÿ êg to: “tag vÿ ti jagy venh ke mũ,” hen kÿ êg tóg venh ke mũ. Kÿ êg tóg êg jagtar mũ ra vëjykre há hã han kÿ nýtĩnh ke mũ. Û tÿ êg han mũ ên to jykrén jé êg tóg ke mũ, Topê to. Ti pijé êg tovǎnh ke mũ'. Êg mré tóg nĩ nĩ.

5

Pedro tÿ êg jyvën

¹ Vǎhǎ sóg *igreja* to kófa ag jyvën sór mũ, ha mē. ãjag ri ke inh nĩ, isÿ tÿ ãjag kóm *igreja* to kófa jën kÿ. *Cristo* jagtar ve ja inh nĩ gé, hã ra. Ti vënh ven mǎn ke kurǎ ên kǎ sóg tÿ ùn mág jën h ke mũ gé. ² Kÿ sóg ãjag mÿ tag tó sór mũ, ha mē. ãjag krēm ke ag ki rĩr há han nĩ. Û tÿ *carneiro* ki rĩr tĩ ên tÿ ti mēg ki rĩr há han ên ri ke han nĩ. Topê tÿ ãjag mÿ vënh rǎnhrǎj nĩm jan hã vë. Kÿ ãjag gÿj mĩ êkrén sór tũg nĩ gé. Topê tũ vë, ãjag

rãnrhãj ti, hã ky ki rĩr há han sórm nĩ. ³ Ky ãjag krẽm ke ag ki rĩrm nĩ. Ag mĩ komẽr hã vĩm nĩ. Ag rĩnve vỹjykre há hã han ky nỹtĩm nĩ, ag tỹ ãjag jykre há ve ky ãjag kóm han sór jé. ⁴ Kãnhmar ti kãtĩg mãn ke mũ, ãg pã'i mág ti, ãg ki rĩr tĩ ti. Ky tóg ãjag tỹ ãn mág han ke mũ. ãjag mỹ tóg krĩ tógfĩ ri ke vin ke mũ, ãjag tỹ tỹ ãn mág nỹtĩn ky. Hã ra tóg kórég vãn nĩ, kanhkã tá ãg krĩ tógfĩ ãn ti.

⁵ Ky sóg kyrũ ag jyvẽn ky: “ũn sanh tỹ ãjag mỹ nẽn tó mũ ãn han nĩ,” he mũ.

Ky sóg vẽn kar jyvẽn ky: “jagnẽ to é he tũg nĩ. Jagnẽ ki rĩr há han nĩ,” he mũ. Tag vỹ rán ky nĩ, ha mẽ. “Topẽ vỹ ã tỹ jagnẽ to é he mũ ag kato tẽ tĩ. Hã ra tóg ã tỹ: “ũn sĩ vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ãn to há nĩ,” he tóg. Hã ky vỹsỹ ãn mág han sór tũg nĩ. ⁶ Topẽ vỹ tar nĩ, ky tóg kejẽn ãg mỹ nẽn ã jagy jẽnẽg tĩ. Ti kato tẽ tũg nĩ há ra. Ti tovãn hã sór tũg nĩ gé. Ky tóg ti kurã ki ãjag tỹ ãn mág han ke mũ, ha vem nĩ. ⁷ ãjag krĩ kufy nĩn ky ti hã mỹ tóm nĩ. Ky tóg ãjag mỹ ãjag krĩ kuprãg ke mũ. Ti hã vỹ ãg ki rĩr nĩgtĩ.

⁸ Vẽn ki rĩrm nĩ. Nũr ri ke han tũg nĩ. Ha vé, ãg kato vãsãn tĩ ãn, Japo ãn tóg ãg to vãjig tĩgtĩ. Mĩg kókĩr ri ke ti nĩ, ti tỹ ãg mãn sór ky. ⁹ Hã ky ti kato vãsãnsãn nĩ. *Jesus Cristo* ki rã tovãn hã tũg nĩ gé, ã tỹ ãjag tỹ ti tovãn hã sór mũ ra. Ha vé, ãg kanhkã kar ag vỹ jagtar tĩ, ãjag kóm, ga kri ke kar ag. Ag mĩ ãkrén ky tar nỹtĩm nĩ. ¹⁰ Kurã pipir ki ãjag tóg jagtar tĩ. Kar ky Topẽ vỹ ãjag tỹ ãn há tãvĩ han ke mũ, ãjag tỹ kygnẽ mãn tũ nĩ jé. Ti hã vỹ ãg tar han tĩ, ãg tỹ ti to krónh ke tũ nĩ jé. ãg kuprẽg tóg mỹr, ãg tỹ *Cristo* tigrĩn kanhkã ve jé, ãmã sĩnvĩ pẽ ãn ti, ã tũg vãn ãn ti. ¹¹ Topẽ hã vỹ ti pir mỹ tar nĩ. Ti hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vẽn.

Pedro tỹ ag mĩ ãkrén

¹² Tó sĩ han sóg ãjag mỹ. Ky *Silas* tóg inh mỹ ãjag mỹ rán mũ, inh vĩ ti. ãg kanhkã vỹ tỹ ti nĩ. *Jesus* tovãn hã jãvãn hã ti nĩgtĩ. Ky tóg iso há nĩ gé. Isỹ ãjag tar han sór vẽn. Hã ky sóg ãjag mỹ inh vỹ jẽnẽg mũ. Topẽ vỹ ãg tar han ke mũ

mỹr. Hã ky ti to krónh ke tũg nĩ. ¹³ ãmã tỹ *Babilônia* ki ãg nỹtĩ. Ky tag ki ã tỹ ãjag mré *Jesus* ki ge ky nỹtĩ ag vỹ ãjag mĩ ãkrég tĩ. ãjag mré tóg ãg kuprẽg, Topẽ ti. Ky inh kósin tỹ *Marcos* vỹ ãjag mĩ ãkrég tĩ gé. ¹⁴ Jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, jagnẽ nĩgẽ kãgmĩ ky, ãjag tỹ tỹ jagnẽ mré ke nỹtĩn ky.

Cristo mré ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Topẽ jé ãjag krĩ tỹ kãnhvy' hé. Hã vẽn.

PEDRO TÛ ÇARTA HAN MĂN

¹ *Simão Pedro* tÛ ãjag mÿ *carta* rán hã vê. *Jesus Cristo* tÛ inh fê vê, sÿ ti rânhrãj han jé, sÿ tÛ ti *apóstolo* jê jé. Isÿ ù tÛ inh mré *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtĩ kar ag mÿ rán hã vê. Topê vÿ ãg kuprêg, ùn jykre kuryj ên, ãg tÛ ãg krenkren han mÿ tÛ *Jesus Cristo* ki ge jé.

² ãjag to sóg Topê mré vĩ tĩ, ãjag tÛ ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han jé, Topê ki ke gé, ãjag tÛ komêr hã ti ki kanhrãn kãn jé. Kÿ tóg ãjag tar han ke mÿ. ãjag krĩ tÛ tóg kãnhvy' henh ke mÿ gé.

Topê tÛ ãg kuprêg

³ Topê ki kanhró ãg tóg nÿtĩ. ãg kuprêg tóg, ti tÛ ãg tar han jé, ti tar nĩ ên ri ke. Kÿ tóg ãg tÛ ùn mág han ke mÿ gé, ti tÛ tÛ ùn mág nĩ ên ri ke. ãg tÛ tag ki kanhrãn kÿ ãg tóg ti jykre jagma mÿ há han ke mÿ. ⁴ Kÿ Topê tóg ãg mÿ nén ù há kãfór tó kÿ: “êprã ke kar vÿ nÿgme ki vár ke mÿ, ag tÛ nén to én mÿ ên han tugrĩn,” he ja nĩ. Ag jãvo ãg tóg krenkren ke mÿ, kÿ ãg tóg Topê ri ke nÿtĩnh ke mÿ, mÿr, ha mẽ. ⁵ Hã kÿ vãsãn, ãjag tÛ ti ki rã to tar nÿtĩ jé, ãjag tÛ vëjykre há hã han jé. Vëjykre há han kÿ vënh kanhrãn kÿ mÿm nĩ gé. ⁶ Vënh kanhrãn kÿ mÿ kÿ vëso jykrén nĩ gé. Vëso jykrén kÿ ti tovãnh tÿg nĩ gé. Ti tovãnh tÛ nĩn kÿ ti jykre hã mĩ mÿm nĩ gé. ⁷ Ti jykre hã mĩ mÿn kÿ jagnê to há tãvĩ nÿtĩm nĩ gé, ãg kanhkã kar ag to. Êprã ke kar ag to há nÿtĩm nĩ gé. ⁸ ãjag tÛ tag han kãn kÿ tóg há tĩ. Kÿ ãjag tóg ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han ke mÿ gé. Kÿ ãjag tóg vëjykre há to krónh kenh ke tÛ nĩ gé. Kÿ ãjag tóg komêr hã ti ki kanhrãn kãn ke mÿ, ha vem nĩ. ⁹ ù tÛ vëjykre há han sór tÛ nĩn kÿ tóg ùn kyvó ri ke nĩ, ùn êvãnh kórég, ùn kutu ri ke ti nĩ sir. Ên vÿ ãg *Senhor* ki kagtÿg nĩ. Hã kÿ tóg ti kórég han tĩ nĩ.

¹⁰ Inh kanhkã', Topê vÿ ãjag kuprêg. Kÿ vãsãsãn, vënh kar tÛ ãjag jykre há tugrĩn ki kanhró nÿtĩ jé, ti tÛ ãjag kuprêg mÿ ên ti. Kÿ ãjag tóg tÛ prãnh kenh ke tÛ nĩ, ha vem nĩ. ¹¹ Kanhkã ve jé ãjag tóg ke mÿ, ha vem nĩ, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* tÛ ti, ãg krenkren han tĩ ên tÛ ti. TÛ' henh ke tÛ ti nĩ, ti tÛ tá tÛ ùn mág nĩ ti.

¹² Hã kÿ sóg ãjag mÿ tó mãn', tó mãn' he mÿ. Ki kanhró ãjag tóg nÿtĩ. Vënh vĩ há to tar ãjag tóg nÿtĩ, ãjag tÛ mēg mÿ ên to. ¹³ Ge ra sóg ãjag jyvën mãn sór mÿ, ãjag tÛ kã jatu tÛ nĩ jé. Isÿ ãjag mré nĩ mÿ ên kã sóg ãjag mÿ tag tó. ãjag jyvën mág inh. ¹⁴ Ha vé, kãnhmar sóg iser kÿ inh fãr tovãnh kÿ tÿg ke mÿ. Ki kanhró sóg nĩ. ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* vÿ inh mÿ isÿ kãnhmar tÿg ke ti tó. ¹⁵ Hã kÿ sóg vënh rán tag to fÿrÿn mÿ, ãjag tÛ iser kar kÿ kã jatun tÛ nĩ jé.

Pedro tÛ Jesus ve ja

¹⁶ Ha vé, inh pijé ãjag mÿ ón mÿ', isÿ ãjag mÿ ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* kãtÿg vën mÿ ên tón kÿ, isÿ ti jykre tar tón kÿ. Ti ve inh, ti tÛ tÛ ùn mág pē nĩ ti. ¹⁷⁻¹⁸ Ti jóg tÛ Topê vÿ ti tÛ ùn mág han. Ti tÛ tóg ùn tar han gé. ãg tÛ *Jesus* mré pãnónh kri nÿtĩ ên kã ãg tóg kanhkã tá vënh vĩ ên mēg mÿ, êprã nÿtĩn kÿ. Kÿ tóg ti to tag tó, ù tÛ tÛ vënh kar kri ke ên ti, Topê ti, ha mẽ. “Inh kósín pir hã vê. Inh fe pē vê,” he ja tóg nĩ, *Jesus* to. Topê tÛ pãnónh ki kãtére mÿ ên kri ke ja vê. Ên tá sóg *Jesus* tÛ tÛ ùn mág jé vê.

¹⁹ Hã kÿ ãg tóg ù tÛ vãsÿ Topê vĩ tó tĩ ag vĩ kri fig mÿ. Tovãnh tÛ ãg nĩ. Kri nĩm nĩ gé. Néj grug ri ke ti nĩ ãg mÿ, ag vĩ ti. Néj gru vÿ ãg mÿ kuty tá jēngrē han tĩ. Kurã ke kã tá krĩg mág hã vÿ ãg fe tÛ mrin ke tĩ. *Jesus* to ken hã vê, hã vÿ: krĩg mág, he mÿ. ²⁰ Kÿ, ãjag tÛ Topê vĩ rá to ken kÿ tag to jykrén nĩ, ha mẽ: ãg pijé vësóg ki to jykrén ke mÿ', Topê vĩ rá to', Topê tÛ ti vĩ tó tĩ ag mÿ nén tó mÿ ên to'. Topê hã ne to ãg krĩn ke mÿ'. ²¹ Kÿ Topê vĩ tó tĩ ag pijé vësóg ki ag krĩ ki to jykrén kÿ rán ja nĩgĩ gé'. Topê kuprĩg tÛ ag krĩn mÿ ên hã rán

ja ag tóg nĩgtĩ. Hã ký tóg tỹ Topẽ vĩ nĩ, vẽn h rãn ki.

2

Ón ký Topẽ vĩ tó tĩ ag

¹ Hã ra ù ag tóg ón ký Topẽ vĩ tó ja nĩgtĩ gé, vãsỹ, *Israel* ù ag. Tag ve jé ãjag tóg ke mũ gé. Û ag tóg ón ký ãjag mũ Topẽ vĩ kãmén sór ke mũ, ha vem nĩ. Ën ag vĩ vỹ ón ký ãjag mũ mẽ há tĩ mẽ tĩnh ke mũ, hã ra tóg ãjag kókén ke mũ. Ký Topẽ vỹ vãhã ag tỹ tũ' henh ke mũ. ² Ge ra ù tỹ hẽn ri ke ag tóg ag jykre pãno han ke mũ, ag mré. Ký ù tỹ ag mré vỹjyre pãno han mũ ãn ag tỹ ag tigrĩn Topẽ jykre kato vĩ vĩ henh ke vẽ, ti tỹ ki hã tó mũ ra. ³ Ag tỹ jãnkamy mág ve sór vẽ, hã ký ag tóg ón ký vême sĩnvĩ tó sór mũ, ag tỹ ãjag *lograr* he jé. Hã ra ù tỹ ag vóg kónãn ke mũ ãn tóg ag vég tĩ. Ag tỹ tũ' he jé tóg ke mũ, kãnhmar, ha vem nĩ.

⁴ Topẽ tỹ jëgnẽ jafã ù ag vỹ Topẽ vĩ mranh. Ën ag vóg kónãn tóg huri, ag pijé krenkren'. Nũgme ki tóg hur ag vãm, Topẽ ti. Tá ag tóg sigse ký nỹtĩ, *ferro tỹ corrente tỹ*. Tá tóg kuty nỹ. Tá ag tóg Topẽ tỹ vẽn kar jykre tugnỹm ke kurã ãn jãvãnh nỹtĩ. ⁵ Ký *Noé* mré ke ag vỹ nỹtĩgtĩ gé. Topẽ vỹ ag vóg kónãn ja nĩ gé. Goj var tỹ tóg ù tỹ ti vĩ mranh mũ ag tỹ tũ' he kãn. Ag pijé krenkren'. Û tỹ 8 (ke) ag hã vỹ krenkren, ãn kã, hã vỹ: *Noé*, he mũ, ù tỹ vẽn kar mũ: “Topẽ vĩ kri fim nĩ,” he mũ ãn ti, kar ký ti mré ke tỹ 7 (ke) ãn ag ke gé. ⁶ Topẽ vỹ ãmã tỹ *Sodoma* mré ãmã tỹ *Gomorra* tá ke ag vóg kónãn ja nĩgtĩ gé, ký ãmã ãn tá ãn tóg kugpũr kãn ja nĩ. Ëg tỹ tag ve ký ãg tóg Topẽ tỹ ùn jykre pãno ag vóg kónãn ke ãn ki kanhró nỹtĩ gé. ⁷ ãmã ãn tá ùn pir vỹ kren, hã vỹ: *Ló*, he mũ. Ën vỹ jykre há nĩ ja nĩgtĩ, ký ti mré ke ag jykre kórég vỹ ti mũ e tĩ ja nĩgtĩ. ⁸ Kurã kar ki tóg ag jykre pãno ve ja nĩgtĩ. Ký ti krĩ tóg kufy jagy nĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag jykre kórég ve ký, ag vĩ kórég ke gé. Ën vỹ ti pir mũ kren, *Ló* ti. ⁹ Û tỹ ti to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ ag krenkren

han ki kanhró tóg nĩ, Topẽ ti. Hã ra tóg ù tỹ vỹjyre pãno han mũ ag vóg kónãn ke mũ, ti tỹ vẽn kar jykre tugnỹm ke kurã ãn kã. ¹⁰ Û ag vóg kónãn mág pẽ han jé tóg ke mũ, hã vỹ: ù tỹ ag tỹ nẽn to ãn mũ han tĩ ãn ag, he mũ, ùn vẽn kavénh tĩ ag, he mũ, ù tỹ: “Topẽ pijé tỹ ãg *Senhor* nĩ,” he mũ ãn ag, he mũ.

Ón ký Topẽ vĩ tó tĩ tag ag vỹ ãg vỹ kafãn tĩ. “Inh hã tóg ki kanhró nĩ,” he ag tóg tĩ. Ký ag tóg kanhkã tân ag kamẽg vãn nỹtĩ gé. Ag to ag tóg vỹ kónãn tĩ. ¹¹ Topẽ tỹ jëgnẽ jafã ag vỹ tag han tũ nĩgtĩ, ha mẽ. Kanhkã tân ag to ag tóg vỹ kónãn tũ nĩgtĩ, Topẽ rĩnve. Ag tỹ ù tỹ ón ký ti vĩ tó tĩ ag tar kãfór nỹtĩ ra ag tóg kanhkã tân ag to vỹ tũ nĩgtĩ. ¹² Ag jãvo ù tỹ ón ký ti vĩ tó tĩ ãn ag vỹ krĩ tũ nỹtĩ, vãn kã mũ sẽ ag jykre tũ ri ke ag nỹtĩ. Vãn kã mũ tóg tĩgtĩ, sẽ ti, ãg tỹ ti to vãji ký ti tén jé. Tag ri ke ag nỹtĩ. Ag tỹ kanhkã tân ag ki kagtĩg nỹtĩn ký ag tóg ag to vỹ kónãn tĩ. Hã ký Topẽ tóg ag tỹ tũ' henh ke mũ, ãg tỹ sẽ tén tĩ ãn ri ke. ¹³ Ag tỹ ag jykre pãno kajãm hã vẽ. Kurã ki ag tóg ag tỹ nẽn to ãn mũ ãn han tĩ, mũr, ha mẽ. Ký ag tóg ag mré jëg tĩ gé, ag tỹ fénhta han ký. Ha ra ag tóg nẽn tỹ ãg mũ'a han tĩ ãn hã han tĩ, ag tỹ ag mré jẽn ký. Jykre régre ag nỹtĩ. Ón ký ag há nỹtĩ ve nĩ. ¹⁴ Ûn tỹtã fag kar to ag tóg ãn tĩ, fag ki ãvãn ký. Topẽ vỹ mranh sór ag tóg tĩ. Ti vỹ mranh to ag tóg krónh ke tũ nĩgtĩ. Ûn krój ag krĩn kónãn ag tóg tĩ, ag tỹ ag mré mranh jé. Ag topẽ vỹ tỹ jãnkamy nĩ. Topẽ vỹ ag vóg kónãn ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁵ Topẽ japry ti tovãn ag tóg. Vãgfor ký ag nỹtĩ. *Beor* kósin tỹ *Balaão* ãn ri ke han ag tóg tĩ. Ën vỹ jãnkamy to há tãvĩ nĩ ja nĩgtĩ. Hã ký tóg *povo tỹ Israel* mũ vỹ kónãn ke ãn to jãnkamy ve sór mág ja nĩ, pã'i mág tỹ ti mũ: “ha ag mũ vỹ kónãn tũg, inh jagfy,” hen ký. ¹⁶ Hã ra Topẽ tóg ti mũ vỹ tar han, ti tỹ ti vỹ mranh ký. Hã ký ti mẽg tỹ *burríca* fi tóg fi vỹ vãn ra ti mũ vỹ ja nĩgtĩ. Ëg tỹ jagnẽ mré vémén ri ke han ja fi tóg nĩgtĩ. Ti mũ vỹ ký fi tóg ti tỹ vỹjyre kórég han ke mũ ra tỹ tũ' he

mũ, ti tỹ ón kỹ Topẽ vĩ tónh tĩg sór mũ ên kã.

¹⁷ Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ goj nĩhỹg ja ki goj tũ ên ri ke nỹtĩ. Kanhkã góg ri ke ag tóg nỹtĩ gé. Kãka tỹ vễjo vóg kỹ tỹ tũ' he ên ri ke ag nỹtĩ, ù tỹ ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag. Topẽ vỹ kuty tãvĩ tá ag vin ke mũ. ¹⁸ “Ủn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Krĩ tũ ag nỹtĩ. Nén ù vênhmỹ kar to én ag tóg tĩ. Nén ù tỹ êg kavénh tĩ ên to én ag tóg tĩ. Vễjykre pãno han kỹ ag tóg ù tỹ ùri Topẽ ki ge sór mũ ag krĩn kónãn tĩ. ¹⁹ “Jatun mỹ êg tóg êg tỹ nén han sór mũ ên han kãn ke mũ. Topẽ vỹ êg to jũnh ke tũ nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Nén tỹ êg kavénh tĩ ên hã han ag tóg tĩ. Kỹ tóg tỹ ag jagrẽ nĩ, êprã vễjykre ti. Êg tỹ nén ù tovãnh sór mũ ra tovãnh ki kagtĩg nĩ ên vỹ tỹ êg jagrẽ nĩ sir, mỹr, ha mẽ. ²⁰ Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki kanhró ja ag tóg nỹtĩ vễ, êg kren han mũ ên ti. Ti tugrĩn ag tóg êprã vễjykre kavėj kar tovãnh ja nĩgtĩ vễ. Hã ra ag tóg ag tỹ nén tovãnh mũ ên han mãn mũ, kỹ tóg tỹ ag jagrẽ nĩ mãn mũ sir. Kỹ tóg ùri kórég kãfór nĩ, ag mỹ. ²¹ Ag tỹ Topẽ japry ên sãn ja tũ nĩ ra tóg há tĩ vễ. Hã ra ag tóg ti sãn sĩ han kar kỹ tovãnh mũ, Topẽ tỹ ag mỹ vênh vĩ há jênêg mũ ên ti. ²² Ag to êg tóg tag tó tĩ, ha mẽ: “cachorro vỹ ti tũgtũv ên ko mãn tĩ,” he êg tóg tĩ. “Porco tóg ti vênh kype há han kỹ jẽ ra óré mĩ vêsĩn mãn tĩ. Kỹ tóg vênh kavénh mãn tĩ,” he êg tóg tĩ gé. ù tỹ vễjykre kórég tovãnh kar kỹ han mãn tĩ ag to ken hã vễ.

3

Jesus kãtĩg mãn

¹ Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. ãjag mỹ sóg vênh rá ù han huri. Kỹ sóg ãjag mỹ rán mãn mũ ha. Inh vênh rá kar ki sóg ãjag jyvên tĩ, ãjag tỹ nén jãnhkri hã to jykrén kỹ nỹtĩ jé, ãjag tỹ tag kã jatun tũ nĩ jé. ² Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ vãsỹ Topẽ vĩ tó ja nĩgtĩ. Ên mĩ êkrén nĩ. Kỹ *apóstolo* ag vỹ ãjag mỹ tó ja nĩgtĩ gé, êg *Senhor* tỹ nén to êg jyvên mũ ti, êg kren han tĩ ên vĩ ti. Ên mĩ êkrén nĩ

gé. ³⁻⁴ Kurã tỹ êgno to hã êprã ke ù ag vỹ ãjag to é henh ke mũ, ha vem nĩ. “Ti mỹ kãtĩg mãn mũ vỹ?” he jé ag tóg ke mũ. “Ti tỹ vãsỹ kãtĩg mãn ke vễ vễ. Hã ra êg jo ke ag vỹ vãsỹ tũg. Ti tỹ ti kãtĩg mãn ke tó mũ ra ag tóg kãgter. Kãtĩg ke tũ ti nĩ. Ga vỹ nĩnh mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ga ti, ha vem nĩ,” he jé ag tóg ke mũ, êg to é he kỹ, ha vem nĩ. ùn jykre kórég ag vễ, ù tỹ tag tó mũ ag. Ag tỹ nén to én mũ ên hã han ag tóg tĩ. ⁵ Topẽ tỹ vãsỹ nén han mũ ên ki kagtĩg ag tóg nỹtĩgtĩ, ag tỹ ki kanhrãn sór tũ nỹtĩn kỹ. Topẽ tỹ vãsỹ nén han jan hã vễ, ha mẽ. Kanhkã han tóg, vãsỹ, ga ti ke gé. Ti vỹ tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩgtĩ. Ga ên vỹ goj tỹ vênh kãpãm kỹ nỹ ja nĩ, kỹ ù tóg goj kri nỹ ja nĩ gé. ⁶ Ga ên kri ke kar ag vỹ hur tũg, goj tỹ, goj var mũ ên tỹ. ⁷ Kỹ êg tỹ ùri nén vэг mũ tag vỹ tũ' henh ke mũ gé, ha vem nĩ. Topẽ vỹ ti tỹ tũ' henh ke to kurã nĩm huri. Kỹ tóg pĩ tỹ ti tỹ tũ' henh ke mũ, Topẽ tỹ: “tãg’,” hen kỹ. Kurã ên kã Topẽ vỹ ù tỹ ti vỹ mranh mũ ag tỹ tũ' he kãn ke mũ gé. Ag vóg kónãn ke kurã vễ sir.

⁸ Inh kanhkã', tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Topẽ kurã vỹ êg kurã ri ke tũ nĩ. Kurã pĩr vỹ ti mỹ prỹg tỹ *mil* (ke) ri ke nĩ, kỹ prỹg tỹ *mil* (ke) vỹ ti mỹ kurã pĩr ri ke nĩ gé. ⁹ Kỹ tóg ti tỹ êg mỹ nén tó mũ ên tovãnh ke tũ nĩ. ù tóg: “han sór tũ ti nĩ, hã kỹ êg tóg vэг tũ nĩgtĩ,” he tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg hã tũ tó tĩ. Ti tỹ ver êg to fe nĩ vễ. Hã kỹ tóg kãtĩg vãn h nĩ. Ti pijé êg kã mĩ ù tỹ nũgme ki kutẽ ên ve sór mũ'. Hã kỹ tóg ver êg mỹ kurã ù nĩm mãn', kurã ù nĩm mãn' he mũ. Kỹ vênh kar jé ag jykre kórég tovãnh, ag krenkren jé.

¹⁰ Hã ra tóg kãtĩg mãn ke mũ, ha vem nĩ. Vãhã tóg kãtĩg ke mũ, kỹ tóg ù tỹ êg tũ péju tĩ tỹ êg vatánh tá kãtĩg ri ke nĩnh ke mũ. Ên kã kanhkã tóg tov kỹ krėj ke kỹ vár ke mũ. Kanhkã tá nén kar vỹ jonh ke kãn ke mũ gé, krĩg kar ag, pĩ ên tỹ ag tỹ krėj ken kỹ. Kỹ vãhã ga vỹ tũ' henh ke mũ, ga kri ke kar ag ke gé. ¹¹ Gen kỹ nén ù kar vỹ tũ' henh ke mũ. Hã mĩ êkrén kỹ vênh kãn sórm nĩ. Topẽ tỹ êg mỹ nén

tó mũ ẽn hã han nĩ. Topẽ mỷ vẽn vin nĩ. ¹² Topẽ kurã ẽn jãvãnh nĩ. Topẽ rãnhrãj to vãsãnsãn nĩ, ti kurã ẽn tỹ kãnhmar tá krỹg jé. Kurã ẽn kã kanhkã vỹ pũr ke mũ. Kỹ kanhkã tá nén kar vỹ jonh ke kãn ke mũ gé, krĩg kar ag. ¹³ Topẽ vỹ ti tỹ ẽg mỷ nén tó mũ ẽn han kãn ke mũ. Kanhkã tãg han jé tóg ke mũ, ga tãg ke gé. Tá tóg vễjykre kuryj tãvĩ nĩ. Ẽg tỹ ga tãg tag, kanhkã tãg tag venh hapẽ tóg tĩ.

¹⁴ Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. Topẽ kurã tag jãvãnh ãjag tóg nỹtĩ. Kỹ vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ kygnẽg tũ nĩ jé. Vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ Topẽ mỷ jãnhkri nỹtĩ jé, ãjag tỹ ti há ri ke nỹtĩ jé. Kỹ ãjag tóg ti kato vãsãnsãn ke tũ nĩ. ¹⁵ Ha vé, ti tỹ ver ẽg to fe nĩn kỹ ẽg tóg ẽg jykre kórég tovãnh kỹ krenkren ke mũ. Tag rãn tóg huri ãjag mỷ, ẽg kanhkã tỹ *Paulo* ti. Ti to sóg há tãvĩ nĩ. Topẽ vỹ ti mỷ krĩ há tãvĩ nĩm. ¹⁶ Kỹ tóg, ti tỹ ù mỷ *carta* han kỹ isỹ nén rãn mũ tag ri ke han tĩ gé. Ti vỹ tóg inh vỹ ri ke pẽ nĩ. *Carta* e han tóg huri, *Paulo* ti. Kỹ ti *carta* ù vỹ to jykrén jagy tĩ gé. Kỹ ù ag tóg ti *carta* to ke mũ ra ki kagtĩg nỹtĩn kỹ ti to vỹ kónãn tĩ. Ẽ tỹ ki kagtĩg ag vễ. Ẽn krój ag vễ, ù tỹ ti tỹ rá to vỹ kónãn mũ ag. Topẽ vỹ rá ù to ag tóg vỹ kónãn tĩ gé, *Paulo* tỹ rá kóm, ẽn ag. Tag tugrĩn ag tóg kãgter ke mũ, ha vem nĩ.

¹⁷ Inh kanhkã', ãjag mỷ sóg rãn kãn huri. Hã kỹ vẽn ki rĩr há han nĩ. Ker ù tỹ ãjag mỷ ón kỹ kri nĩm hẽ'. Ke tũ nĩ mũ ra ag tóg ãjag *lograr* henh ke mũ, ù tỹ ãjag fe kavénh sór mũ ag, ùn jykre pãno ag. ãjag tỹ ag vỹ kri fi tugrĩn ãjag tóg vãgfor ke mũ, ha vem nĩ. Ẽg tỹ kãgnó ki tĩr ri ke han jé ãjag tóg ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Ẽg *Senhor* ki kanhrãn ke hã to tar nỹtĩm nĩ. Ti tỹ ẽg tar han mũ tag hã ve sórm nĩ, ẽg kren han tỹ tỹ *Jesus Cristo* ti. Ti hã mỷ ẽg tóg vỹ há han ke mũ, ùri, kar kỹ kanhkã tá ke gé. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Hã vễ.

JOÃO TỸ CARTA HAN VĒN

Topě vř

¹ Topě tỹ ver nén kar han tũg ki tóg nř nř, Topě vř ti, hã vř: *Jesus Cristo*, he mũ. Topě tỹ *Jesus* mré nén ũ kar hynhan kř tóg rř nř, Topě vř ti. Sř ajag mř *Jesus Cristo* tag kãmén ke vė. Mė inh, ti vř ti. Ti ve inh ke gé, inh kanė tỹ. Ti vóg inh, inh nřgė tỹ. ² Ęg rřnrřn tĩ ěn vř vėnh ven, hã kř sóg ti vé. Ti hã tóg tĩ, hã kř sóg ajag mř ti kãmén mũ. Ti tỹ nén kar han tũg ki tóg kã nř nř, ũ tỹ ti han ja tũ hã ra. ěn kã tóg ti panh mré nř ja nř sir. Hã ra tóg ěg mř vėnh ven. ³ Kř sóg ti vé. Ti vř mė sóg ke gé. Hã kř sóg ajag mř ti kãmén mũ ha, ajag tỹ inh mré ti ki kanhrãn jė. Ęg jóg tỹ Topě mré ke vř tỹ ěg nřtĩ, ti kósin tỹ *Jesus Cristo* mré ke ke gé. Kř ěg tóg tỹ jagnė mré ke nřtĩ gé. ⁴ Ajag mř sóg tag rán kř jėnė sór mũ, ti tỹ ajag mř sér tĩ jė, ajag mř há tãvř tĩ jė ke gé.

Topě tỹ jėngrė ri ke nř

⁵ Ha vé, ti tỹ ěg mř nén tóg mũn hã vė, ha mė. Ti vř mė kř sóg ajag mř tóg sór mũ, ha mė. Topě vř jykre kuryj nř. Hã kř tóg kurã ri ke nř, jėngrė ri ke. Ki kuty tũ pė ti nř.

⁶ Kř ěg tỹ: “ti mré ke vř tỹ inh nř,” hen kř ěg tóg kuty ki vėjyre kórėg ěn han ke tũ nř. Ke tũ nř mũ ra ěg ón kř: “ti mré ke vř tỹ inh nř,” he tĩ. Vėnh ó vė sir. Kř ěg tóg ón kř nén ũ kar han tĩ gé. ⁷ Ęg tỹ ti kóm kurã ki vėjyre há ěn han kř ěg tóg jagnė to há nřtřnh mũ. Jagnė mré ke vř tỹ ěg nřtĩ, ěg tỹ vėjyre há han kř. Kř ti kósin tỹ *Jesus* vř ěg křkřnh ke mũ sir, ti kyvėnh tỹ, ěg tỹ ti vř mranh ja hã ra.

⁸ Ũ tóg kejėn: “inh pijė Topě vř mranh tĩ,” he sór mũ. Ti ón vė. Hã ra tóg ti hã mř tỹ vėnh vř ha mė tĩ, ti ón mũ ti. ⁹ Ęg tỹ Topě vř mranh kř ěg tóg ti mř tónh ke mũ. “Ă vř mranh inh, tag han kř,” he jė ěg tóg ke mũ. Kř tóg ěg

mř vėnh pãte fón ke mũ sir. Tag tóg ja ti nř, kř tóg han ke mũ. Kuryj ti nř mř. Kř tóg ěg křkřnh ke mũ sir, ěg jykre pãno tỹ tũ' he jė. ¹⁰ Ęg tỹ: “inh pijė ti vř mranh ja nřgtĩ,” hen kř ěg tóg Topě to: “ti ón vė,” he mũ. Kř ěg pijė ti vř ki kanhrãn há han tĩ'.

2

Jesus tỹ ěg tar han ke

¹ Inh krė, sř tag rán vė, ajag mř, ajag tỹ ti vř mranh sór tũ nř jė. Kejėn ajag kã mř ũ tóg Topě vř mranh tĩ hã ra. Kř ũ tóg ti jagfy vřnh ke mũ ha, ěg jóg tỹ Topě mř, hã vř: *Jesus Cristo*, he mũ, ũn jykre kuryj nř ěn ti. ² Ti hã tóg ũ tỹ ti tén ke mũ ag mř vėnh fėg', ti tỹ ěg jagfy ter jė, ti tỹ ěg tỹ Topě vř mranh tỹ tũ' hen jė. Hã kř tóg ěg mř vėnh pãte fón sór mũ. Hã ra tóg ěg tãvř mř vėnh pãte fón sór tũ nř. Ęprã ke kar mř ke vė, mř'.

³ Ha vé, ěg tỹ Topě vř kri fi kř ěg tóg vėso: “vãhã inh ti ki kanhró nř,” henh ke mũ. ⁴ Ũ tóg kejėn: “ti ki kanhró sóg nř,” he tĩ. Hã ra tóg ti tỹ ěg mř nén tóg ja ěn han tũ nřgtĩ. Ti ón vė. Ti pijė Topě tỹ ki hã tóg mũ ki kanhró nř'. ⁵ Ęg tỹ hã ra *Jesus* vř kri fi kř ěg tóg Topě to há nřtĩ. Kř ěg tóg ti to há tãvř nřtĩ ha ke gé. Tag han kř ěg tóg ti ki kanhrãn mũ, kř ěg tóg ti ki ge kř nřtĩ ha, ha mė. ⁶ Ũ tóg ti to: “ti ki sóg rã kř jė,” he tĩ. Kř tóg ti jykre han kãn mũ sir. *Jesus Cristo* tỹ nén han ja han kãn tóg mũ. Kř tóg ti ki rã kř jė sir.

Jagnė to há nřtřnh ke

⁷ Ajag to sóg há tãvř nř. Inh pijė ajag mř nén ũ tãg rán sór mũ'. Nén ũ si rán sór inh mũ, ha mė. Vãšř Topě tóg ěg jyvėn ja nřgtĩ, ěg tỹ jagnė to há nřtĩ jė. *Cristo* mur tũg ki tóg ěg mř tag tóg ja nřgtĩ. Kř ajag tóg vãšř mė ja nřgtĩ gé. ⁸ Hã ra tóg tãg nř gé, sř ajag mř rán mũ tag ti. *Cristo* vř ěg mř tóg mãn ja nř, ěg tỹ jagnė to há nřtĩ jė. Kř tóg ki króm ja nř. Kř ěg tóg ti nón ki króm sór mũ gé. Ki hã tóg ja ti nř. Kř tóg nén ũ tãg ri ke nř, *Cristo* tỹ Topě nón tóg mãn kř. Ha vé, komėr hã tóg kurãg tĩ. Kurã kãtřg

kỹ tóg ti kuty tỹ tũ' he tĩ, komēr hã. *Jesus* tỹ ẽg mỹ: “jagnẽ to há nỹtĩm nĩ,” he to ken hã vễ, hã vỹ: kurã, he mũ.

⁹ Û tóg kejẽn: “inh hỹn kurã mĩ tĩg mũ ha,” he tĩ. Hã ra tóg ti régre to jũ nĩ, ti *irmão* to. Ẽn vỹ kuty mĩ tĩ nĩ ver. ¹⁰ Û tỹ ti régre to há nĩ ẽn hã vỹ, kurã mĩ tĩg ke mũ. Ẽn vỹ ti régre tỹ tỹ prãnh ke han ke tũ pẽ nĩ. ¹¹ Û tỹ ti régre to jũ nĩ ẽn vỹ kuty mĩ tĩ mũ. Kuty to vễjyre han kỹ tóg jẽ nĩ ver. Kỹ tóg ti tỹ hẽ ra tĩg ke tag ki kagtĩg nĩ gé. Kyvó ri ke ti nĩ, ti tỹ kuty mĩ tĩn kỹ.

¹² Inh krẽ, sỹ ãjag mỹ rán vễ. ãjag tỹ Topẽ vĩ mranh ja ẽn vỹ vễnh pãte fón kỹ nĩ nĩ, *Jesus Cristo* tugrĩn. ¹³ ãjag kã mĩ ke ù vỹ sanh há nỹtĩ. Sỹ ãjag mỹ rán vễ gé. Û tỹ nén kar tũg ki kã nĩ ja ẽn ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ãjag kã mĩ ke ù vỹ kyrũ nỹtĩ. Sỹ ãjag mỹ rán vễ gé. Nén-Kórég vỹ ãjag tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁴ Inh krẽ, sỹ ãjag mỹ rán vễ. Ẽg jóg mág ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ãjag kã mĩ ke ù vỹ sanh há nỹtĩ. Sỹ ãjag mỹ rán vễ. Û tỹ nén kar tũg ki kã nĩ ja ẽn ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ãjag kã mĩ ke ù vỹ kyrũ nỹtĩ. Sỹ ãjag mỹ rán vễ. Tar ãjag nỹtĩ. Topẽ vĩ ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. Nén-Kórég vỹ ãjag tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁵ Ẽg tỹ tag ki nén ù kórég vég mũ tag ki vễ'ĩ sór tũg nĩ, tag ki vễjyre ki. Ẽg tỹ tag to há nỹtĩn kỹ ẽg tóg ẽg jóg mág to há tũ nỹtĩ. ¹⁶ Ẽprã vễjyre pijé tỹ Topẽ jyre nĩ'. Ẽprã vễjyre hã vễ, ha mẽ: nén ù kar to ẽn ẽg tóg tĩ. Ẽg tỹ nén ù ve kỹ ẽg tóg ẽn mãn sór tĩ. Kỹ ẽg tóg: “ũn mág vỹ tỹ inh nĩ, isũ to, isỹ nén ù kar to,” he tĩ gé. Topẽ jyre pijé'. Ẽprã vễjyre hã vễ. ¹⁷ Hã ra tóg kãnhmar tũ' henh ke mũ, ẽg tỹ nén vég mũ tag ti. Ti tũg kỹ ẽg tỹ ne to ẽn ke tóg tũ tĩ gé. Û tỹ Topẽ vĩ han tĩ ẽn vỹ tũ' henh ke tũ nĩ jãvo.

Û tỹ *Cristo* kato tẽ

¹⁸ Inh krẽ', kurã tỹ ẽgno vỹ kakó tĩ ha. Kurã ẽn kakó nĩn kỹ *Cristo* kato tẽ pẽ ẽn vỹ vễnh ven ke mũ. Tag mẽ ãjag

huri. Hã ra ag tóg hur vễnh vinven, ù tỹ ti kato tẽ mũ tỹ hẽn ri ke ag. Hã ki ẽg tóg ki kanhró nỹtĩ, kurã tỹ ẽgno kakó nĩ ti. ¹⁹ Ẽg mré ke ag vễ vễ, hã ra ag tóg ón kỹ tỹ ẽg mré ke ja nỹtĩgtĩ. Ag tỹ tỹ ẽg mré ke pẽ nỹtĩ ra ag tóg ver ẽg mré mũnh ke mũ vễ. Hã ra ag tóg ti tovãnh kỹ ti kato tẽ mũ ha. Hã ki tóg ve há tĩ, ag tỹ tỹ ẽg mré ke tũ nỹtĩ ti.

²⁰ ãjag kar vỹ vễnh vĩ há ki kanhró nỹtĩ. Jagrẽ ãjag nỹtĩ, ùn jyre há ẽn kuprĩg tỹ. Hã kỹ ãjag tóg ki kanhró nỹtĩ. ²¹ Hã kỹ sóg ãjag mỹ rán mũ, ãjag tỹ ki kanhró nỹtĩn kỹ. ãjag pijé ki kagtĩg nỹtĩ'. Û tỹ vễnh vĩ há tó mũ ẽn pijé ón tĩ'.

²² Kỹ ùn nỹ hỹn ón tĩ'? Û tỹ ge vỹ ón pẽ han tĩ, ha mẽ: ù tóg *Jesus* to: “ti pijé tỹ *Cristo* nĩ',” he tĩ. “Topẽ tỹ ti jẽnẽ pijé', Topẽ kósin pijé',” he ag tóg tĩ gé, *Jesus* to. Û tỹ *Cristo* kato tẽ mũn hã vễ. Ẽg jóg to ag tóg ón tĩ, ti kósin to ke gé. ²³ Û tỹ *Jesus* to: “ti pijé tỹ Topẽ kósin nĩ',” hen kỹ tóg ẽg jóg mág ki kagtĩg nĩ gé. Kỹ ù tỹ ti to: “Topẽ kósin vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ tóg ẽg jóg mág ti ki kanhró nĩ gé.

²⁴ Vãsỹ ãjag tóg ti vĩ mẽ vén. Ẽn kã jatun tũg nĩ. Ẽn hã mĩ ẽkrén nĩ. ãjag tỹ tag to tar nỹtĩn kỹ ãjag tóg Topẽ kósin ki ge kỹ nỹtĩ, ti panh ki ke gé. Hã kỹ ãjag tỹ nén mẽ vén ja ẽn tovãnh tũg nĩ. ²⁵ Ti hã vỹ ẽg mỹ tó ja nĩ, ẽg tỹ ẽg rĩr krỹg ja tũ venh ke ti.

²⁶ Û ag tóg ãjag krĩn kónãn sór mũ, ãjag mỹ ón kỹ, ti vĩ tón kỹ. Hã kỹ sóg ãjag mỹ vễnh rán tag han mũ. ²⁷ Hã ra ãjag tóg jagrẽ nỹtĩ, Topẽ kuprĩg tỹ. Kỹ tóg ãjag kanhrãn mũ sir. Ti hã vỹ ẽg kanhrãn tĩ, kỹ ù vỹ ẽg kanhrãn mãn ke tũ nĩ ha. Nén kar kãmén ti tĩ, ẽg mỹ, ẽg jagrẽ ti. Vễnh vĩ há hã tó ti tĩ. Ti pijé ón tĩ'. Ti tỹ ãjag mỹ tó mũ ẽn hã mĩ mũm nĩ, ti tỹ ãjag mỹ: “*Jesus* hã ki ge kỹ nỹtĩm nĩ,” hen kỹ.

²⁸ Inh krẽ', ti ki ge kỹ nỹtĩm nĩ. Kỹ tóg há tĩ. Kãnhmar ti kãtĩg ke mũ. Kãnhmar ti vễnh ven ke mũ. Kỹ ẽg tóg mỹ'ãg ke tũ nĩ, ti kãtĩg kỹ, ẽg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Ẽg mỹ'ãg kỹ ẽg tóg ti kãtĩg

kỹ vênh pigju sór ke mũ. Hã kỹ ke tũg nĩ. ²⁹ Ti hã ne vễjykre kuryj hã mĩ tũg ja nĩgtĩ'. Kĩ ù tỹ vễjykre kuryj han mũ vỹ tỹ ti kósin nĩ.

3

Jesus jãvy ag, ti ve fag

¹ Ha vé, ẽg jóg mág tóg ẽg to há tãvĩ nĩ, hã kỹ tóg ẽg to: “inh krẽ,” he mũ sir. Ti krẽ vỹ tỹ ẽg nỹtĩ, *Jesus jãvy ag, ti ve fag*. Hã kỹ ẽprã ke ù ag vỹ ẽg jykre ki kagtũg nỹtĩ. Ag pijé Topẽ ki kanhró nỹtĩ'. Hã kỹ ag tóg ẽg jykre ki kagtũg nỹtĩ gé, ẽg tỹ tỹ ti krẽ nỹtĩn kỹ. ² ãjag to inh há tãvĩ nĩ. Ûri ẽg tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ. Kãnhmar ẽg tóg ti mré nỹtĩnh mũnh mũ. Kĩ ẽg hỹn hẽ ri ke nỹtĩnh mũ, kãnhkã tá? Ha'. Kar kỹ ẽg venh ke mũ, ti kãtũg kar kỹ. Ẽn kã ẽg tóg tỹ ti hã nỹtĩnh mũ, ẽg tỹ ẽg kanẽ tỹ ti ve kỹ. Ti ve jé ẽg tóg ke mũ, kurã ẽn kã. ³ Ẽg tỹ tag hã ve sór vẽ. Hã kỹ ẽg tóg vênh jãnhkrig ke mũ, ẽg tỹ ti jãnhkri nĩ ẽn ri ke nỹtĩ jé, vễjykre pãno tovãnh kãn kỹ.

⁴ Ẽg tỹ ti vỹ mranh kỹ ẽg tóg ti tỹ ẽg mý nén tó ja ti mranh mũ sir. Hỹ, mranh kỹ ẽg tóg mranh tĩ, ti tỹ ẽg jyvẽn ja ti. ⁵ Hã ra *Cristo* vỹ kãtũg ja nĩ, ti tỹ ẽg tỹ ti vỹ mranh ja tỹ tũ' he jé. Tag ki kanhró ẽg tóg nỹtĩ. Ti pijé mranh ja nĩgtĩ' inhhã. ⁶ Ẽg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ẽg tóg mranh mãn sór tũ nĩ ha. Û tỹ ver mranh mãn sór kỹ tóg ti ve ja tũ nĩ. Ti ki kagtũg tóg nĩ ver.

⁷ Inh krẽ', ker ù tỹ ãjag krĩn kónãn sór mũ vỹ jẽmẽ hẽ'. Û tỹ vễjykre kuryj han mũ ẽn hã vỹ kuryj nĩ, Topẽ kuryj nĩ ẽn ri ke. ⁸ Û tỹ Topẽ vỹ mranh mũ ẽn vỹ tỹ Japo mré ke nĩ. Japo hã ne ti vỹ mranh tĩgtĩ'. Topẽ tỹ nén ù kar han mũ ẽn kã Japo ne ti vỹ mranh vén'. Kĩ tóg ùri mranh tĩ nĩ gé. Hã ra Topẽ kósin vỹ Japo tỹ nén han mũ kókén ja nĩ. Hã jé tóg mur ja nĩ.

⁹ Ẽg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩn kỹ ẽg tóg ti vỹ mranh mãn sór ke tũ nĩ ha, ẽg tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩn kỹ, ẽg tỹ tỹ ti krẽ nỹtĩn kỹ. ¹⁰ Ẽg tỹ ag jykre tugnỹm kỹ ẽg tóg ù tỹ tỹ Topẽ krẽ mré Japo krẽ ki kanhró nỹtĩ. Û tỹ vễjykre

kuryj han jãvãnh ẽn pijé tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ'. Û tỹ ti régre to há tũ nĩ ẽn pijé tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ gé'.

Jagnẽ to há nỹtĩnh ke

¹¹ Tag mẽ ãjag tóg, ãjag tỹ Topẽ vỹ mẽ vén kỹ, hã vỹ: “jagnẽ to há nỹtĩm nĩ,” he mũ. ¹² Ẽg pijé *Caim* jykre han ke mũ'. *Satanás* mré ke ja vẽ, *Caim* ti, hã kỹ tóg ti jãvy tén. Ne nỹ hỹn ti jũ han, kỹ tóg ti tãnh? Jykre kórég ja ti nĩ. Jãvo ti jãvy vỹ jykre há ja nĩ. Hã kỹ tóg ti tãnh, ti jykre há ẽn to. Hã kỹ jagnẽ jykre vэг mũ ra jagnẽ to jũ tũg nĩ.

¹³ Inh kãnhkã', ù tỹ Topẽ ki rã tũ ag pijé ẽg to há nỹtĩnh mũ'. Tag jé ãjag mẽ kórég nỹ tũg hã ra. ¹⁴ Ha vé, jykre tãg ẽg nỹtĩ, kỹ ẽg tóg ẽg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Ẽg jykre pãno tovãnh ẽg huri. Tag ki kanhró ẽg nỹtĩ, ẽg tỹ ù tỹ ẽg mré ti ki rã kỹ nỹtĩ kar ag to há nỹtĩn kỹ. Û tỹ ẽg mré *Jesus* ki rã mũ to há tũ nĩ ẽn vỹ, ẽg rĩr krỹg ja tũ ti venh ke tũ nĩ. ¹⁵ Ẽg tỹ ù to kórég nĩn kỹ ẽg ti tén ri ke han huri. Kĩ ẽg tỹ ù tén kỹ ẽg pijé ẽg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ'. Tag ki kanhró ãjag nỹtĩ. ¹⁶ *Cristo* vỹ ẽg tỹ jagnẽ to há nĩ tag tỹ ẽg kanhrãn. Vênh fẽg tóg, ù tỹ ti tén ke mũ ag mẽ, ti tỹ ẽg jagfy ter jé. Hã kỹ ẽg tóg ẽg mré ke jagfy ter ke tag to tar nỹtĩnh ke mũ gé, ù tỹ ag jagfy ẽg tén sór kỹ. ¹⁷ Ha vé, ù tóg tag ki nén ù mág vэг tĩ. Jãvo ti mré *Jesus* ki rã kỹ nĩ ù tóg tỹ nén ù tũ nĩ. Hã ra tóg ti jagãgtãn sór tũ nĩ. Ẽn vỹ Topẽ to há tũ nĩ gé.

Kanẽ jur ke tũ ẽg nĩ

¹⁸ Inh krẽ', ãjag vỹ tãvĩ tỹ jagnẽ to há nỹtĩ tũg nĩ, krĩg mẽ. Jagnẽ ki rĩrm nĩ. Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩ to ken hã vẽ. ¹⁹ Kĩ ẽg tóg ki kanhró nỹtĩ, ẽg tỹ tỹ ù tỹ ki hã tó mũ ẽn krẽ nỹtĩn kỹ. Kĩ Topẽ tóg ẽg kanẽ jun mãn ke tũ nĩ ha. Jatu ẽg nỹtĩ ha, ẽg tỹ jagnẽ to ha pẽ nỹtĩn kỹ. ²⁰ Kejẽn ẽg tóg ẽg tỹ kygnẽ ja ẽn to jykren mãn tĩ, kỹ tóg ẽg mý e tĩ. Hã ra Topẽ tóg ki kanhró kar nĩ. Ẽg kãfór tóg nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ tóg kãnhmar ẽg vóg kónãn ke tũ nĩ. ²¹ Inh krẽ', kejẽn ẽg tóg Topẽ jykre ki króm há han tĩ. Kĩ ẽg

tóg: “kygnē ja tū inh nī,” he tī. Kŷ ěg tóg jatun mŷ Topē mré vēmén tī sir, ěg mŷ sér tīn kŷ. ²² Kŷ tóg ěg mŷ nīm ke mŷ, ěg tŷ ti mŷ nén to vī mŷ ti. Ti tŷ ěg mŷ nén tó mŷ ěn hā han ěg tóg tī. Nén tŷ ti mŷ há nī ěn hā ki króm ěg tóg tī. Hā kŷ ěg tóg jatun mŷ ti mŷ nén ū to vī tī. ²³ Ti tŷ ěg mŷ nén tó mŷn hā vē, ha mē: “inh kósin tŷ *Jesus Cristo* ki gem nī, kŷ jagnē to há nŷtīm nī,” he ja ti nī, ěg mŷ. ěg tŷ tag han hā ve sór tóg mŷ. ²⁴ ěg tŷ ti vī ki króm kŷ ěg tóg sir ti ki ge kŷ nŷtī. Kŷ Topē tóg tŷ ěg mré ke nī sir. Ti kuprīg jēnē ja tóg nī, ěg mŷ. Kŷ ti kuprīg tóg ěg mŷ tó tī, Topē tŷ tŷ ěg mré ke nī ti.

4

Topē kato tē mŷ ag kuprīg

¹ Ājag to sóg há tāvī nī, ha mē. Kānhmar ū vī jēmē sór tŷg nī, ti tŷ: “Topē kuprīg vŷ tŷ inh jagrē nī,” he mŷ ra. Komēr hā ti vī tugnŷm nī, ājag tŷ ti jagrē ve jé. Ón kŷ Topē vī tó tī ag vŷ mī mŷgtī, ū tŷ hēn ri ke ag, ha mē. ² Ū tŷ Topē kuprīg tŷ jagrē nī ěn vŷ tag tó tī, ha mē. “*Jesus Cristo* vŷ ěg ri ke mur ja nī,” he tóg tī, ū tŷ Topē ki rā kŷ jē ti. ³ Ū tŷ *Jesus* to tag tó tū nīn kŷ tóg Topē kuprīg tŷ jagrē tū nī. *Cristo* kato tē tī ěn kuprīg tŷ tóg jagrē nī, ha mē. ěn vŷ vēnh ven ke mŷ. Tag mē ājag huri. Hā ra tóg hur jun, kŷ tóg mī tī ha.

⁴ Inh krē', Topē tū vŷ tŷ ājag nŷtī. Ón kŷ Topē vī tó tī ag fīn rām ājag huri. Ha vé, Topē kuprīg tŷ ěg jagrē vŷ ag jagrē kāfór nī. Hā kŷ ěg tóg ěg kato tē ag fīn rām kām huri. ⁵ Topē ki rā tū ag vē. Hā kŷ ag tóg ū tŷ Topē ki ge tū ag jykre tó tī. Kŷ ū tŷ Topē ki ge tū ag vŷ ag vī jēmēgtī. ⁶ Ag jāvo ěg tóg tŷ Topē tū nŷtī. Kŷ ū tŷ Topē ki kanhró nī ěn vŷ ěg vī mēnh mŷ. Ti tū tū ag vŷ ěg vī mē sór tū nŷgtī. Hā ki ěg tóg ki kanhró nŷtī, vējagrē tŷ vēnh vī há tó mŷ ti, vējagrē tŷ ag tŷ kygnē han tī ěn ti ke gé.

Topē tŷ ěg to há nī vén

⁷ Ājag to sóg há tāvī nī, ha mē. Jagnē to há nŷtīm nī. ěg tŷ jagnē to há nŷtīm

kŷ ěg tóg Topē jykre han tī. Ti hā vŷ ěg to há nī vén. ěg tŷ jagnē to há nŷtīm kŷ ěg tóg tŷ Topē krē nŷtī, *Jesus* jāvy. Kŷ ěg tóg Topē ki kanhró nŷtī gé. ⁸ ěg tŷ jagnē to há tū nŷtīm kŷ ěg tóg Topē ki kagtīg nŷtī. Kŷ ěg ti ki rā ja tū nī. Topē jykre vē, hā vŷ: ěg to há, he mŷ, ti tŷ ěg to há nī sór nīn kŷ. Hā kŷ ěg tóg jagnē to há nŷtīm ke mŷ gé. ⁹ Tag to ěg tóg ki kanhró nŷtī, Topē tŷ ěg to há nīn ki, ha mē: ti kósin pir jēnē ja tóg nŷgtī, ti tŷ ga kri mur jé, ěg tŷ ti kósin tugrīn rīr krŷg ja tū ěn ve jé. ¹⁰ ěg pijé ti to há nŷtī ja nŷgtī'. Ti hā ne ěg to há nī vén'. Hā kŷ tóg ti kósin jēnē, ti tŷ ěg jagfy ter jé, ti tŷ ěg tŷ ti vī mranh tŷ tū' he jé. Ti tŷ ěg to há nīn hā vē.

¹¹ Ha vé, inh krē', Topē vŷ ěg to há tāvī nī. Hā kŷ tóg há nī gé, ěg tŷ jagnē to há nŷtīm kŷ. ¹² Ū pijé Topē végtī'. ěg tŷ jagnē to há nŷtīm kŷ tóg hā ra ěg ki ěmā nī ha. Kŷ ěg tóg ti to há tāvī nŷtīm mŷ gé sir, ěg tŷ jagnē to há nŷtīm kŷ.

¹³ Topē vŷ ti kuprīg tŷ ěg jagrē han. ěg jagrē tag to ěg tóg ti tŷ ěg ki ěmān mŷ tag ki kanhró nŷtī, ěg tŷ ti ki ge kŷ nŷtī tag ti ke gé. ¹⁴ Topē vŷ ti kósin jēnē, ti tŷ ga kri mur jé, ti tŷ ěg kren han jé. Tag ve sóg, hā kŷ sóg tó mŷ. ¹⁵ Ū tóg *Jesus* to: “Topē kósin vē,” he tī. Topē vŷ ti kā kā ěmā nī, ū tŷ tag tó mŷ ěn kā kā, kŷ tóg Topē ki rā kŷ jé gé. ¹⁶ Topē vŷ ěg to há nī. Tag ki kanhró ěg tóg nŷtī. Kŷ ěg tóg ti vī kri fig mŷ gé, ti tŷ ěg mŷ: “ājag to sóg há nī,” hen kŷ.

Topē vŷ ěg to há nī. Kŷ, ěg tŷ ti to há nŷtīm kŷ ěg tóg ti ki ge kŷ nŷtī. Kŷ Topē vŷ ěg ki ěmān ha. ¹⁷ Topē vŷ ěg tar han sór mŷ, ěg tŷ ti to há tāvī nŷtīm jé. ěg tŷ ti to há nŷtī ki kygnēg tū nīn kŷ ěg tóg kurā ěn kā kanē jur ke tū nī, ti tŷ ěg jykre tugnŷm ke kurā ěn kā. *Cristo* tŷ ga kri tŷg kŷ nén han mŷ ěn ri ke han jé ěg tóg ke mŷ. Hā kŷ ěg tóg kanē jur ke tū nī. ¹⁸ ěg tŷ Topē to há nŷtīm kŷ ěg kanē jur ke tū pē nī. Ha vé, ěg tŷ Topē to há nŷtīm kŷ kygnēg tū nīn kŷ ěg tóg mŷmēg ki kagtīg nŷtī gé. Topē tŷ ěg vóg kónān ke to ěg tóg ti kamēg

ke mǔ. Ęg mǔmĕg vỹ Ęg vĕsýrĕnh han mǔ.

¹⁹ Ti hã vỹ Ęg to há nĩ vén inhhã. Hã kỹ Ęg tóg ũri ti to há nýtĩ ha. ²⁰ Ũ tóg kejĕn: “Topĕ to sóg há nĩ,” he tĩ. Hã ra tóg ũ tỹ Ęg mré *Jesus* ki rã kỹ jĕ to kórĕg nĩ. Ti ón vĕ. Ęg régre mré Ęg mǔgtĩ, gan kri. Ęg tỹ Ęg régre to há tũ nýtĩn kỹ Ęg hỹn hĕ ri kenh ke mǔ, Ęg tỹ Topĕ to há nýtĩ jĕ, Ęg tỹ ũn végtũ ĕn to? Ęg tỹ Ęg régre to há tãvĩ nýtĩn kỹ Ęg tóg Topĕ to há nýtĩ gé. ²¹ Tag tó ja tĩ nĩ, Ęg mỹ, Ęg tỹ ti vĩ ki króm jĕ, Topĕ ti, ha mĕ: “ãjag tỹ Topĕ to há nĩ sór kỹ ãjag régre to há nýtĩm nĩ gé,” he ja ti nĩ.

5

Jesus ki ge tũ ag jykre fĩn rãm Ęg huri

¹ Ęg tỹ *Jesus* to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topĕ kósin vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ Ęg tóg tỹ ti jãvy nýtĩ. Ęg jóg mág to há nýtĩn kỹ Ęg tóg ti krĕ ũ ag to há nýtĩnh ke mǔ gé, ũ tỹ Ęg mré ti ki ge kỹ nýtĩ ag to. ² Ęg hỹn hĕ ri kenh mǔ, Ęg tỹ *Jesus* jãvy ũ ag to há nýtĩ jĕ? Topĕ to Ęg há nýtĩnh mǔ. Kỹ Ęg tóg ti vĩ ki króm ke mǔ gé. Jagnĕ to há to ken hã vĕ. ³ Ęg tỹ Topĕ to há nýtĩ sór kỹ Ęg tóg ti vĩ ki króm ke mǔ gé. Ti to há nĩ to ken hã vĕ. Ti vĩ pijé kufy nĩ', Ęg tỹ nén ki króm ke ti. ⁴ *Jesus* jãvy ag ne ũ tỹ ti ki ge tũ ag jykre fĩn rãm tĩ'. Ęg hỹn hĕ ri kenh mǔ, Ęg tỹ ti ki ge tũ ag jykre fĩn rãm jĕ? Topĕ ki rã jĕ Ęg tóg ke mǔ. Ęg tỹ ti ki rã kỹ Ęg tóg hur fĩn rãm. ⁵ Ęg tỹ *Jesus* to: “Topĕ kósin vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ Ęg tóg fĩn rãm ke mǔ, ũ tỹ ti ki ge tũ ag jykren fĩn.

Jesus tỹ tỹ Topĕ kósin nĩ

⁶ *Jesus Cristo* tỹ ga kri tĩg kỹ tóg goj tỹ vĕnh kype kỹ jĕ. Kỹ ti kyvĕnh tóg ti ki kãkutĕ gé, ti ter kỹ. Kỹ tóg nén ũ régre han ja nĩ. Nén ũ pir pijé'. Ti vĕnh kype tãvĩ pijé'. Ti vĕnh kype vỹ nĩ, kar kỹ ti kyvĕnh ti ke gé, ti tỹ Ęg jagfy ter tag ti. Kỹ Topĕ kuprĩg vỹ Ęg mỹ ti kãmén tĩ gé. Ti pijé ón tĩ', Topĕ kuprĩg ti. ⁷ Kỹ Ęg ũ tãgtũ tugrĩn ti tỹ tỹ Topĕ kósin nĩ ki kanhró nýtĩ, ⁸ Topĕ kuprĩg tugrĩn, kar kỹ ti vĕnh kype ja tugrĩn, kar kỹ ti kyvĕnh tugrĩn ke gé,

ti tỹ Ęg jagfy ter kỹ. Nén ũ pir hã tó ag tĩ, ti to, hã vỹ: “Topĕ kósin vỹ tỹ ti nĩ,” he mǔ.

⁹ Ęprã ke ag tỹ Ęg mỹ nén ũ tó kỹ Ęg tóg ag vĩ kri fig tĩ. Topĕ vỹ ĕprã ke ag vĩ kãfór nĩ. Kỹ ti vỹ vỹ tỹ ki hã ke nĩ gé. Kỹ ũ tỹ Ęg mỹ Topĕ kósin tó mǔ vỹ tỹ Topĕ ti nĩ. Hã kỹ tóg tỹ vĕnh vĩ há nĩ. ¹⁰ Ęg tỹ Topĕ kósin ki rã kỹ Ęg tóg ti ki kanhró nýtĩ. Ti ki rã kỹ Ęg tóg to jykren há han ke mǔ. Topĕ hã vỹ ti kósin kãmén tĩ. Ęg tỹ ti vĩ to: “vĕnh vĩ há vĕ,” he sór tũ nĩn kỹ Ęg tóg ti to: “ti ón vĕ,” he mǔ sir, Ęg tỹ ti vĩ kri fi sór tũ nĩn kỹ. ¹¹ Tag tó ti tĩ, Topĕ ti, ha mĕ. “ãjag tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke ĕn han jĕ sóg ke mǔ. Inh kósin ter ja to ãjag tóg rĩr krỹg ja tũ ĕn venh ke mǔ,” he tóg. ¹² Ęg tỹ ti kósin ki ge kỹ Ęg tóg Ęg rĩr krỹg ja tũ venh ke mǔ. Ęg tỹ jãvo ti ki ge tũ nĩn kỹ Ęg tóg rĩr krỹg ja tũ ĕn venh ke tũ nĩ.

Topĕ tỹ Ęg vỹ jĕmĕg tĩ

¹³ Ęjag hã ne Topĕ kósin ki ge kỹ nýtĩ'. Kỹ ãjag tóg Ęg rĩr krỹg ja tũ venh ke mǔ. Sỹ tag tó sór vĕ, ãjag mỹ. Hã kỹ sóg rán mǔ. ¹⁴ Ęg tỹ ti mré vĕjyre pir han kỹ Ęg tóg jatun mỹ ti mré vĕmén ke mǔ gé. Kỹ Ęg tóg ti mỹ nén ũ kar to vĩ tĩ. Nén tỹ ti mỹ há nĩ ĕn hã to vĩ jĕ Ęg tóg ke mǔ. Kỹ tóg Ęg vỹ mĕnh ke mǔ sir. ¹⁵ Ti tỹ Ęg vỹ mĕ kỹ tóg Ęg mỹ han ke mǔ sir. ĕn kã ti pijé han ke tũ nĩ', Ęg tỹ ti mỹ nén to vĩ mǔ ti.

¹⁶ Kejĕn Ęg tóg Ęg mré *Jesus* ki rã kỹ jĕ ũ végtũ. Hã ra tóg Topĕ vĩ mranh mǔ. Hã ra tóg Topĕ tovãnh sór tũ nĩ. Ge ra tóg kygnĕ kỹ mranh mǔ. Kỹ Ęg tóg Topĕ mré vĕmén ke mǔ, ti to. Kỹ Topĕ vỹ ti krĩn ke mǔ, ti tỹ ti jykre kórĕg tovãnh jĕ, ti tỹ Ęg rĩr krỹg ja tũ ve jĕ. Ęg kã mĩ ũ tóg kejĕn Topĕ tovãnh pĕ han mǔ. ĕn to sóg ãjag mỹ: “ti to Topĕ mré vĕmén,” he sór tũ nĩ. ¹⁷ Ęg tỹ vĕjyre vĕnhmỹ sĩ han kỹ Ęg tóg ti vĩ mranh tĩ. Ęg tỹ sĩn kỹ mranh mǔ ra tóg kórĕg nĩ. Kỹ tóg hã ra Ęg mỹ vĕnh pãte fón sór mǔ. Kỹ Ęg tóg ti tovãnh pĕ han ke tũ nĩ. Ęg tỹ ti tovãnh pĕ han kỹ Ęg nũgme ki vár ke mǔ.

¹⁸ Ëg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩn kỹ ãg tóg ti vĩ mranh mãn sór ke tũ nĩ. Ëg jy nĩgãn ti tĩ, Topẽ kósin ti, *Satanás* tỹ ãg vóg tũ nĩ jé. ¹⁹ Ëg hã ne tỹ *Jesus* jãvy nỹtĩ', kỹ fag vỹ tỹ ti ve nỹtĩ. Tag ki kanhró ãg tóg nỹtĩ. Jãvo ãprã ke ù ag vỹ tỹ *Satanás* krẽm ke kar nỹtĩ.

²⁰ Topẽ kósin vỹ kãtĩg ja nĩgtĩ, ãg tỹ ti ki kanhrãn jé. Tag ki kanhró ãg tóg nỹtĩ. *Jesus Cristo* ki ge kỹ ãg nỹtĩ. Kỹ ti hã vỹ tỹ ãg jykre nĩ. Ti panh hã vỹ tỹ Topẽ pẽ nĩ. Ti hã vỹ ãg tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke han tĩ.

²¹ Inh krẽ', vẽn h kãgrá tỹ topẽ jykre han sór tũg nĩ.

Hã vẽn, sỹ ãjag mỹ nén rán sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA HAN MÃN

¹ João tỹ rá vễ, *Igreja* to kófa ên ti. Isỹ inh mré ke fi mỹ rán hã vễ, Topê tỹ fi kuprêg kỹ. Fi krê mỹ ke vễ gé, hã vỹ: Topê ki ge kỹ nỹtĩ kar, he mũ. Ājag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Kỹ ù tỹ vễnh vĩ há kri fig mũ kar vỹ ājag to há nỹtĩ gé, inh mré. ² Vễnh vĩ há vỹ ěg kã kã nĩ nĩ. Tovãnh ke tũ pẽ ěg tóg nĩ. Hã kỹ ěg tóg jagnê to há nỹtĩ.

³ ěg jóg tỹ Topê mré sóg vễmén tĩ, ti tỹ ājag jagãgtãn jé, ti tỹ ājag tar han jé, ti tỹ ājag krĩ kuprãg jé ke gé. *Jesus Cristo* mỹ sóg tag to vĩ tĩ gé, ěg jóg mág kósin mỹ. Ti vĩ kri fig ěg tóg tĩ, vễnh vĩ há kri, kỹ ěg tóg jagnê to há nỹtĩ gé.

Ěg tỹ jagnê to há nỹtĩnh ke

⁴ Ā krê kã mĩ ù vỹ vễnh vĩ há nón mũ mũ, jỹ, kỹ tóg inh mỹ sér pẽ tĩ, sỹ tag mẽ kỹ. ěg jóg tỹ ěg mỹ nén tó ja ên han kãn sór ag nêji mũ. ⁵ Kỹ sóg ã mỹ rán mũ, jỹ. Ā mỹ sóg: “jagnê to há nỹtĩm nĩ,” he mũ. Nén ù tãg pijé'. Vãsỹ ěg tóg tag mẽ, ěg tỹ ti ki rã vén kỹ. ⁶ ěg tỹ Topê to há nỹtĩnh kỹ ěg tóg *Jesus* tỹ ěg mỹ nén tó ja ên han kãn ke mũ sir. Ti tỹ ěg mỹ nén tó vén mũn hã vễ, hã vỹ: “jagnê to há nỹtĩm nĩ,” he mũ.

Ũ tỹ Jesus to ón tĩ

⁷ Ũ tỹ hên ri ke ag vỹ mĩ mũgtĩ. Hã ra ag tóg *Jesus Cristo* to ón tĩ. Tĩ to ag tóg: “tĩ pijé ěg ri ke mur ja nĩ'. Ěprã ke fi kósin pijé',” he tĩ. Ag ón vễ. *Cristo* kato tẽ ag vễ. ⁸ Vễnh ki rĩrm nĩ, ājag tỹ ag vĩ kri fig tũ nĩ jé, ājag rãnrãj tỹ ājag mỹ tũ' he tũ nĩ jé. Vãsãn nĩ, ājag tỹ tá ti kaja ve jé, Topê tỹ ěg mỹ nén nĩm sór mũ tĩ.

⁹ Ũ tóg *Cristo* kãme pãtén sór mũ. Ti vễme pãte tóg ù tó sór mũ. Ti tovãnh to ken hã vễ. Ũ tỹ ge pijé Topê ki rã kỹ jẽ ha'. ěg tỹ *Jesus* kãme mĩ mũn kỹ ěg tóg ěg jóg mág ki ge kỹ nỹtĩ, ti kósin ki ke gé. ¹⁰ Kejên ù tóg ājag tá jun tĩ. Hã ra tóg tag tó tũ nĩgtĩ. Kỹ tĩ mỹ: “inh

mré nĩnh kãtĩg,” he sór tũg nĩ gé. Ti mỹ: “Topê vỹ ã ve há han,” he tũg nĩ gé. ¹¹ Ěg tỹ ù tỹ ge mỹ: “Topê vỹ ã ve há han,” hen kỹ ěg tóg ti jykre pãno to: “há ti nĩ,” he mũ gé. Kỹ tóg ěg tỹ ti mré ón ri ke nĩ sir, ěg tỹ ti mỹ vĩ há han kỹ.

¹² Sỹ ājag mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, hã ra sóg rán kỹ jẽnê sór tũ nĩ. Sỹ ājag tá jun sór vễ. Kỹ sóg ājag mré vễmén sór mũ, tá, ěg tỹ jagnê fe tỹ mrin ke jé.

¹³ Ā régre fi krê vỹ ã mĩ ěkrég tĩ. Topê tỹ ùn kuprêg mũ fi vễ. Hã vễ, sỹ ājag mỹ nén rán sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA Ủ HAN MÃN

¹ João tỹ rá vễ, *Igreja* to kófa ẽn ti. Sỹ inh mré ke tỹ *Gaio* mỹ rán hã vễ. ² Ầ to sóg há tãvĩ nĩ. Hỹ, há tãvĩ sóg nĩ, ầ to. Ầ to sóg Topê mré vēmén tĩ, ti tỹ ầ mỹ nén há kar nĩm jé, ầ kaga tũ nĩ jé ke gé. Topê to tar ầ tóg jễ, tag ki kanhró sóg nĩ.

³ Ầ mré ke ag tóg inh ki junjun, kỹ ag tóg inh mỹ tó, ầ tỹ vễnh vĩ há nón tí mũ ti, ầ tỹ to tar nĩ ti. Kỹ tóg inh mỹ sér pễ ti. ⁴ Inh krê tỹ vễnh vĩ há nón mũn kỹ tóg inh mỹ sér tãvĩ tĩ, nén ủ tỹ inh mỹ sér nĩ kar kãfór. Hã kỹ tóg inh mỹ sér tĩ, ầ tỹ vễnh vĩ há nón tĩg kỹ.

⁵ Ầ to sóg há tãvĩ nĩ, *Gaio*'. Ềg mré ke ag ki rĩr há han ầ tóg nĩgtĩ, ủ tỹ kór há tá kãmũ mũ ag mré hã. ⁶ Tag tó ag tóg, tag ki, *igreja* krêm, ầ mré ke ag. Ag to há tãvĩ ầ nễji nĩ. Ag ki rĩr mãn nĩ gé, ag tỹ ầ ki junjun kỹ. Kỹ ag mỹ nĩm nĩ, nén ủ tỹ ag mỹ tũ ẽn ti. ⁷ Topê rãnrhãj han ag tóg tĩ. *Jesus Cristo* jiji tó kỹ ag tóg hên ra mũ tĩ, kỹ ag tóg ủ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tũ ag tũ mãn vãnh nỹtĩgtĩ. ⁸ Hã kỹ tóg há tĩ, ềg tỹ ủ tỹ ge ki rĩr há han kỹ, ềg mré ke ag. Ềg tỹ ag ki rĩr há han kỹ tóg ềg tỹ ag mré Topê vĩ há tó mũ ri ke nĩ sĩr.

⁹ Ầ jamã tá *igreja* krêm vễnh mãn tĩ ag mỹ sóg vễnh rá jễnễ. Hã ra *Diótfes* vỹ inh vĩ mẽ jãvãnh nĩ. Ag kri ti tỹ ần mág jễ sór tĩ. ¹⁰ Isỹ tá jun kỹ sóg ti mỹ: “ầ jykre vỹ pãno nĩ,” henh ke mũ, vễnh kar rĩnve. Ón kỹ tóg iso féfén tĩ. Hã ra tóg nén ủ kórég ủ han tĩ gé. Hã kỹ tóg ềg mré ke ag tỹ ầjag tá junjun kỹ ag mỹ: “inh mré nỹtĩnh kãmũ jềg,” he tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ủ ag tỹ ag mỹ vĩ há han kamềg tĩ gé. Ag mỹ tóg: “*igreja* krêm ầjag tóg rã mãn ke tũ nĩ ha,” he tĩ, ag tỹ ềg mré ke ag mỹ vĩ há han sór kỹ. Jykre kórég tãvĩ ti nĩ, *Diótfes* ti. Hã kỹ sóg ti kato tễnh ke mũ, ha vem nĩ.

¹¹ Ti jãvo sóg ầ to há tãvĩ nĩ, *Gaio*'. Ủ tỹ nén ủ kórég han mũ ra ti kóm han

sór tũg nĩ. Nén ủ há hã han sórm nĩ. Ềg tỹ nén ủ há kar han kỹ ềg tóg tỹ Topê krê nỹtĩ gé. Ủ tỹ ti kórég han mũ vỹ Topê ki kagtĩg nĩ.

¹² *Demétrio* vỹ tỹ ần jykre há nĩ, hã ra. Vễnh kar vỹ ti to vĩ há han tĩ. Ki hã ag tóg tó tĩ, ag tỹ ti to vĩ há han kỹ. Hã kỹ sóg ag mré tó mũ gé. Isỹ vễnh vĩ há hã tó mũ ki kanhró ầ tóg nĩ.

¹³ Sỹ ầ mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, hã ra sóg rán kỹ jễnễ sór tũ nĩ.

¹⁴ Kãnhmar sóg ầ vễnh tĩg mũ. Kỹ ềg tóg jagnễ mré vēmén ke mũ.

¹⁵ Ầ jé jatun mỹ nĩ nĩ. Tag ki inh mré ầ to há nỹtĩ ag vỹ ầ mĩ ềkrég tĩ. Kỹ ầ jamã tá inh mré ke kar mỹ: “ầjag mĩ tóg ềkrég tĩ,” hem nĩ, iso. Vyrmynd ag mỹ tóm nĩ, sỹ ag mĩ ềkrég mũ ti.

Hã vễ, sỹ ầ mỹ nén rán sór mũ ti.

JUDAS TÛ CARTA

¹ Judas tÛ rá vĕ, *Tiago* jãvy ti. *Jesus Cristo* mÛ sóg rãnrãj tÛgtĭ. Isÿ ěg jóg tÛ Topĕ tÛ ũn kuprĕg ja ag mÛ rán hã vĕ, ti tÛ ũ to há ag mÛ. Ti tÛ ãjag kuprĕg kÿ tóg ãjag jy nĭgãn tĭ gé, *Jesus Cristo* tigrĭn. ² Topĕ mré sóg vĕmén tĭ, ti tÛ ãjag jagãgtãn pĕ han jé, ti tÛ ãjag krĭ kuprã pĕ han jé, ti tÛ ãjag tÛ jagnĕ to há tãvĭ han jé ke gé.

Û tÛ Topĕ to ónón mÛ

³ Inh krĕ', ãjag mÛ sóg Topĕ tÛ ěg kar kren han tag tónh ke nĭ vĕ, inh vĕnh rá tag ti ki. Hã ra vãhã ũ ag tóg ãjag krĭn kónãn sór mÛ ha. Hã kÿ sóg ãjag mÛ: “Topĕ ki rá to tar nÿtĭm nĭ,” he mÛ. Topĕ tÛ ěg mÛ nĕn tó mÛ vÿ pir nĭ, hã vÿ: “Topĕ jykre to tar nĭ,” he mÛ. Ti tÛ ag kar mÛ tóg tag tó ja nĭ. Û tÛ tag kato vĭ kÿ ti vĭ jĕmĕ sór tÛg nĭ. ⁴ Ha vé, ũ ag tóg Topĕ to ónón tĭ, ãjag krĭn kónãn jé. Ûn jykre pãno ag vĕ, hã ra ag tóg jykre há nÿtĭ ve nĭ. Hã kÿ ãjag tóg ag vĭ kri fi sór mÛ. Hã ra ag tóg ón kÿ: “ěg jóg tÛ Topĕ vÿ ěg jagãgtãn mÛ. Hã kÿ ěg jatun mÛ vĕjykre vĕnhmÛ kar han ke mÛ,” he tĭ. ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* to ag tóg: “ti vĭ han ke tÛ ěg nĭ,” he tĭ. Ti hã ne tÛ ěg kri ke nĭ', *Jesus* ti. Hã ra tóg vãsÿ rán kÿ nĭ, ũ tÛ ti vĭ han sór tÛ ag to. Kÿ ag tóg Topĕ tÛ ũ tÛ ge ag vóg kónãn ke ěn tó ja nĭgtĭ gé.

⁵ Ha vé, vãsÿ ěg *Senhor* vÿ ga tÛ *Egito* tá ti *povo* tÛ *Israel* mré kãkutĕ ja nĭgtĭ, ag tÛ ag ga ra mÛ jé. Hã ra ag kã mĭ ũ ag tóg ti vĭ kri fi ja tÛ nĭgtĭ. Hã kÿ Topĕ vÿ ag tÛ tÛ' he kãn, ũ tÛ ti vĭ kri fi jãvãnh ja ěn ag. Tag mĕ ãjag huri. Ki kanhró ãjag nÿtĭ. Hã ra sóg rán mãn sór mÛ, ãjag tÛ mĭ ěkren jé.

⁶ Kÿ kanhkã tãn ag vÿ ge ja nĭgtĭ gé. Ag kã mĭ ũ ag tóg Topĕ tÛ ag mÛ nĕn nĭm ja ěn tovãnh. Ag jamã tovãnh ag tóg. Kÿ Topĕ vÿ ag sigsé, kÿ tóg ěmã kuty tá ag vin. Ag se vÿ tÛ' henh ke tÛ nĭ. Topĕ tÛ ěg kar jykre tugnÿm ke

kurã ěn kã tóg ag jykre tugnÿm ke mÛ gé.

⁷ Kar kÿ ěmã tÛ *Sodoma* mĭ ěkren nĭ gé, ěmã tÛ *Gomorra* mĭ ke gé, ti pĕnĭn ěmã kãsir mĭ ke gé. ěn tá ke ag ne vĕjykre pãno tãvĭ han mÛ ja nĭgtĭ', kanhkã tãn ag ri ke. Jagnĕ mré nÿ kónãn tãvĭ han ja ag tóg nĭgtĭ. Kÿ ag tóg ũ ag to ěn ja nĭgtĭ gé, ag mré ke tÛ ag, ũn gré tÛ ũn gré ũ mré nÿ sór kÿ. Kÿ Topĕ vÿ pĭ nhyr vãnh ki ag vãm ja nĭgtĭ, ěg tÛ ag to jykren kÿ to ki kanhró nÿtĭ jé.

⁸ Kÿ ũ tÛ Topĕ to ón mÛ ag vÿ vĕjykre kórĕg han mÛ ěn ag ri ke han tĭ gé. Topĕ vĭ mranh kÿ ag tóg nÿtĭ. Ag vĕnh pĕti tóg ag mÛ sér tĭ. Hã ra ag tóg vĕnh kavĕnh tĭ, ag jykre pãno tigrĭn. “ěg pijé tÛ ũ krĕm ke nÿtĭ',” he ag tóg tĭ. Kÿ ag tóg ěg tÛ ũn vég tÛ ag to vĭ kónãn tĭ gé, ũ tÛ kanhkã tÛ tÛ ũn mág nÿtĭ ag mÛ. ⁹ Topĕ tÛ jĕnĕ jafã ag pã'i mág tÛ *Miguel* vÿ tag han ja tÛ nĭgtĭ, ha mĕ. *Satanás* mré tóg rará, ti tÛ *Moisés* ter va tĭg sór kÿ. Hã ra tóg *Satanás* mÛ vĭ kónãn ja tÛ nĭgtĭ, ti tÛ tÛ pã'i nĭ ra. Ti mÛ tóg: “ěg *Senhor* jé ã vóg kónãn,” he ja nĭgtĭ, *Miguel* ti. ¹⁰ Hã ra ũn ón tĭ tag ag vÿ kanhkã tãn ag to vĭ kónãn tĭ, ag tÛ ag ki kagtĭg hã ra. Misu ri ke ag nÿtĭ, ag tÛ ag tÛ nĕn to ěn mÛ ěn han mÛn kÿ. Krĭ tÛ ag nÿtĭ, hã kÿ ag tóg nĕn ũ vĕnhmÛ kar han tĭ. Hã ra Topĕ vÿ ag vóg kónãn ke mÛ. ¹¹ Ag ve kónãn ti tĭ, Topĕ ti. *Caim* tÛ Topĕ vĭ kato tĕ ja ěn ri ke han ag tóg mÛ. Ag tÛ riko nÿtĭ sór kÿ ag tóg vĕjykre kórĕg tó tĭ, *Balaão* tÛ vĕjykre kórĕg tó ja ěn ri ke. *Coré* ri ke ag tóg Topĕ kato tĕ tĭ. Hã ra ag tóg tag to nÿgme ki vár ke mÛ. ¹² ãjag tÛ *Jesus* ki ge kÿ jagnĕ to há nÿtĭn kÿ ãjag tóg *igreja* krĕm fĕnhtha han tĭ. ěn kã ag tóg ãjag mré jĕg tĭ gé, ũ tÛ Topĕ to ón tĭ ag. Hã ra ag tóg ki ãjag kavĕnh tĭ gé. Jatun mÛ ag tóg jĕn mág tĭ. MÛ'ãg vãnh ag nÿtĭ. Û to jykren vãnh ag tóg nÿtĭ gé. ãjag jĕn mág hã mĭ ag tóg ěkreg tĭ. Kejĕn kãka tóg kanhkã góg sá tatĭn kãtĭ tĭ. Hã ra tóg kutĕ tÛ nĭgtĭ, ta ti. Tag ri ke ag nÿtĭ. Véké ag tóg vĭ tĭ. Ka ũ tóg

kanēn vānh nýtī. Ēn kunūg ēg tóg tī, ti jāre mré hā. Kǵ tóg kanēn mǎn ke tū pē nī sir. Tag ri ke ag tóg nýtī gé, ũ tǵ Topē to ón mǔ ag. ¹³ Kejēn goj kafā tū tóg krém ke mǔ, kǵ tóg jēngéj tī. Tag ri ke ag nýtī gé. Ti jēngéj vǵ tǵ ag jykre pāno nī. Vēnh ven ti tī. Krīg tī tī ri ke ag tóg nýtī gé. Sǐnvī nī ve tóg nī, krīg ti. Hā ra tóg ón kǵ tī tī. Tag ri ke ag nýtī. Topē vǵ kuty ki ag vām ke mǔ, kǵ ag tóg tá kǎpa mǎn ke tū pē nī, ũ tǵ Topē to ón mǔ ag.

¹⁴ Ag hā to tóg rán ja nī, *Enoque* ti. *Adāo* krē tǵ ki krēg mǎn tǵ 7 (ke) vǵ tǵ ti nī, *Enoque* ti. Ti hā vǵ ag to: “ha vé, ēg *Senhor* vǵ jun ke mǔ, ti tǵ jēgnē jafā ag mré,” he ja nī. “E tāvī ag nýtī, ti tǵ jēgnē jafā ag. ¹⁵ Ti kǎtīg kǵ tóg ēprā ke ag jykre tugnyǵm kǎn ke mǔ. Kǵ tóg ũn jykre pāno ag vóg kónān ke mǔ, ag jykre pāno to, ag tǵ Topē kato tē to, ag tǵ ti to vī kónān to. ũ tǵ ti vī mranh tī ag vǵ ti mǵ vī kónān pē han tī, hā kǵ tóg ag vóg kónān ke mǔ,” he ja tóg nī, *Enoque* ti.

¹⁶ Topē to ón mǔ ěn ag tǵ nén ũ jagy ve kǵ tóg ag mǵ kórég nī. Hā kǵ ag tóg: “Topē ne tóg jykre kórég nī,” he tī. Ājag tǵ nén to én mǔ ěn hā han ag tóg tī. Hā ra ag tóg ón kǵ vī mág tī. Kǵ ag tóg vēnh kar mǵ vī há han tī, ón kǵ, ag tǵ ag vī há to nén ũ ve jé, ag tǵ to riko nýtī jé.

Apóstolo ag vī jēmēnh ke

¹⁷ Ag jāvo *apóstolo* ag vī mī ēkrén nī, inh krē'. Ēg *Senhor* tǵ *Jesus Cristo* hā vǵ *apóstolo* ag vin ja nīgtī. Hā kǵ ag vī mī ēkrén há han nī. ¹⁸ “Kurā tǵ ēgno to hā ag tóg ājag to é henh ke mǔ,” he ja ag tóg nīgtī. “Ājag tǵ nén ũ kórég to én mǔ ěn hā han sór ag tóg mǔgtī, ũ tǵ ājag to é henh ke mǔ ěn ag,” he ja ag tóg nīgtī. *Apóstolo* ag tǵ tó jan hā vē. ¹⁹ Ag hā vē, sǵ ājag mǵ ũn tó mǔ ag. ũ tǵ Topē to ón mǔ ěn ag hā vē. Ēg tǵ jagnē kato tē han sór ag tóg mǔ. Ag tǵ nén ũ to én mǔ tag hā ne ag mǵ há nī'. Ag pijé Topē kuprīg tǵ jagrē nýtī'.

²⁰ Ag jāvo ājag tóg Topē jykre ki ge kǵ nýtī, Topē tū ki. Kǵ to jagnē tar han nī,

inh krē'. Topē kuprīg tǵ ājag krīn kǵ Topē mré vēmén nī. ²¹ Topē vǵ ājag to há tāvī nī. Ti tovānh tǵg nī. Ēg *Senhor* tǵ *Jesus Cristo* tǵ ājag jagāgtān ke tag hā ve sórm nī, kǵ ājag tóg ēg rǐr krǵg ja tū venh ke mǔ.

²² ũ ag tóg tag to tar tū nýtī ver. “Hǵ mǵ vǵ?” he ag tóg tī. Tag ag jagāgtān nī. ²³ Ag kren han nī, pī jo ag jy nīgān kǵ. ũ ag tóg hā ra ag tǵ nén to én mǔ kar ěn han tī. Ag jagāgtān nī gé. Hā ra vēso jykren nī gé, ājag tǵ ag jykre pāno nón mǔ sór tū nī jé. Kavéj ag nýtī, ag jykre kórég to. Kǵ ag kavéj tag to én sór tǵg nī. Vēso jykren tāvī han nī.

Topē tǵ tǵ ũn mág nī

²⁴ Topē vǵ ēg tǵ ti vī tǵ prānh ke tū han ki kanhró nī. Kǵ tóg ēg tǵ ũn há tāvī han ki kanhró nī gé, ti tǵ kejēn ēg jé prēr ken kǵ, ēg tǵ ti rǐnja tá nýtī jé. Tá tóg sǐnvī pē nī, sér pē. ²⁵ Pir ti nī, Topē ti, ēg kren han tī ti. Ēg *Senhor* tǵ *Jesus Cristo* tigrīn tóg ēg kren han tī. Ti hā ne tóg tar nī'. Ti hā ne tóg tǵ ũn mág nī'. Ti hā ne tóg tǵ pǎ'i nī'. Ti hā ne tóg tǵ vēnh kar kri ke nī'. Vāsǵ tóg kǎ nī nī, nén ũ kar han tǵg ki, ũri ke gé. Hā ra tóg tū' henh ke tū pē nī gé, ti tǵ tǵ ũn mág nī ti.

Hā vē.

JOÃO TỸ ËG TỸ NÉN VENH KE MŨ RÁ

¹ Topě vỹ *Jesus Cristo* mỹ nén ù tỹ hên ri ke ven, ãg tỹ kãnhmar nén venh ke mũ ti. Kỹ *Jesus* vỹ ãg mỹ ven, ãg tỹ tỹ ti mỹ rãnhraj tĩ nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ti tỹ jẽnẽ jafã jẽnẽ, ti tỹ ti mỹ rãnhraj tĩ tỹ *João* mỹ tó jé gé. ² *João* vỹ, Topě tỹ ti mỹ nén ven mũ ti ve kãn ja nĩ, *Jesus Cristo* tỹ ti mỹ nén ven mũ ãn ti ke gé. Ti tỹ ve kỹ tóg rãn ja nĩ. Hã vỹ nĩ. ³ Û tỹ vãnh rá tag to ke mũ ag mỹ tóg vĩ há han ke mũ, ù tỹ vãnh vĩ tag mẽg mũ ag mỹ ke gé. Topě tỹ tó mũn hã vỹ, ãg tỹ ti vĩ ki króm jé. Kãnhmar ãg tóg rãn kỹ nĩ tag ve kãn ke mũ. Kakó tãvĩ tóg tĩ ha.

Ëmã tỹ 7 (ke) tá ke ag mỹ rá

⁴ *João* tỹ rãn hã vỹ. Isỹ ga tỹ *Ásia* tá *Jesus* mré ke ag mỹ rãn hã vỹ, ãmã tỹ 7 (ke) tá ke ag mỹ.

Topě jé ãjag tỹ tar' hé. Kỹ ãjag jé krĩ kãnhvy nỹtĩ. Topě vỹ vãsỹ nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ùri nĩ nĩ. Hã ra tóg kãtĩg ke mũ gé. Ti kuprĩg vỹ ti mré nĩ gé, kỹ tóg tỹ ù tỹ 7 (ke) ve nĩ. Topě nĩgia tá tóg nỹtĩ. Ti jé Topě mré ãjag krĩ tỹ kãnhvy' hé. ⁵ *Jesus* vỹ Topě vĩ tó há han ja nĩgtĩ. To tóg krónh ke ja tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ti ter kar kỹ rĩr mãn ja nĩ. Kỹ tóg ãprã pã'i ag kri tỹ ùn mág jẽ gé.

Ëg to há tãvĩ ti nĩ, *Cristo* ti. Ti kyvénh tóg ãg jagfy ti ki kãkutẽ. Tỹ tóg ãg krenkren han, ãg tỹ Topě vĩ mranh ja to. ⁶ Kỹ tóg ãg tỹ pã'i han ke mũ gé, ti krẽm. Topě tũ ki rĩr jé ãg tóg ke mũ gé, ti jóg tũ ki. Ti hã ne ti pir mỹ tỹ ùn mág nĩ, *Jesus* ti. Ti hã ne ti pir mỹ tar nĩ, ùri. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ti tar nĩn kỹ. Hã vỹ.

⁷ Ha vé, kãtĩg mãn jé tóg ke mũ, kãnhkã góg kã mĩ. Vãnh kar vỹ ti venh ke mũ, ãn kã, ù tỹ ti kusón mũ ag mré hã. Kỹ *povo* kar vỹ ti tugrĩn jagtar kãn ke mũ. Vẽsỹrénh jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ. Hã vỹ.

⁸ “Ûn ve vỹ tỹ inh nĩ. Hã ra sóg tỹ ãgno nĩnh ke mũ gé,” he tóg, ãg pã'i

mág ti. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ver ùri nĩ gé. Kỹ tóg kãtĩg ke mũ gé, ù tỹ nén kar han ki kãnhrãn mũ ãn ti.

João tỹ Jesus ve

⁹ ãjag mré ke vỹ tỹ inh nĩ, inh, hã vỹ: *João*, he mũ. *Jesus* mré ke vỹ tỹ inh nĩ. Jagtar inh nĩ gé, ãjag jagtar ri ke. Hã ra sóg ãjag kóm to krónh ke tũ nĩgtĩ gé. Kỹ sóg ãjag mré Topě tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke mũ gé. Goj vãso kã inh nĩ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Patmos*, he mũ. Kã sóg se kỹ nĩ nĩ, isỹ Topě vĩ tó ja tugrĩn.

¹⁰ *Domingo* ù kã Topě kuprĩg tóg inh mỹ nén nẽ ven. Inh pãnĩ tá sóg vãnh vĩ mẽ. Jamã há ra tóg vĩ mũ. Kỹ tóg tỹ *trombeta* kyr mẽ ja nĩ, vãnh vĩ ãn ti. ¹¹ Kỹ tóg inh mỹ: “rãn nĩ, ã tỹ nén vég mũ tag ti,” he ja nĩ. “*Livro* ki rãn nĩ. Inh mré ke ag mỹ jẽnẽm nĩ, ãmã tỹ *Éfeso* ra, ãmã tỹ *Esmirna* ra, ãmã tỹ *Pérgamo* ra, ãmã tỹ *Tiatira* ra, ãmã tỹ *Sardes* ra, ãmã tỹ *Filadélfia* ra, ãmã tỹ *Laodicéia* ra ke gé,” he ja tóg nĩ, vãnh vĩ ãn ti.

¹² Kỹ sóg jé vĩrĩn ke kỹ tá ãvãnh mũ, sỹ ù tỹ inh mré vĩ mũ ãn ve jé. Kỹ sóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) vé. *Ouro* tỹ tóg hynhan kỹ nỹtĩ. ¹³ Néj tỹ kri vin jafã ag kuju kã ù tóg jẽ nĩ. Hã ra tóg tỹ ãprã ke nĩ ve nĩ. Kur téj tu kỹ tóg jẽ nĩ. *Ouro* tỹ tóg vêsóg fĩn kỹ jẽ nĩ gé, ti fe kri, ù tỹ tỹ ãprã ke nĩ ve ãn ti. ¹⁴ Gãnh kupri pẽ tóg jẽ. Vãnh mẽg tỹ *carneiro* kyki kupri ri ke tóg nĩ, kukryr kó ri ke. Kãnẽ gru tóg jẽ nĩ, pĩ gru ri ke. ¹⁵ Pẽn jẽngrẽ tóg jẽ nĩ. Ëg tỹ pĩ ki *ouro* fón kỹ ti tỹ jonh ke kỹ jẽngrẽ sĩnvĩ han ãn ri ke ti nĩ, ti pẽn ti. Ti vĩ vỹ krog tỹ óóh he ãn ri ke nĩ. ¹⁶ Krĩg tỹ 7 (ke) génh kỹ tóg jẽ nĩ, ti pẽgja tỹ. Ti kakã vỹ kókov nĩ, rá tỹ ãg nĩno kã sa kỹ kókov ãn ri ke. Kỹ rógro vỹ ti jẽnkã tá kãkutẽ mũ. Jã régre ti nĩ, jã há, rógro ti.

¹⁷ Sỹ ti ve kỹ sóg ti pẽn krẽm kutẽ mũ, ga kri. Ter ve inh. Hã ra tóg ti pẽgja tỹ inh mẽ kỹ inh mỹ: “inh kamẽg tũg nĩ,” he mũ. “Ûn ve vỹ tỹ inh nĩ, ãgno ke gé. ¹⁸ Rĩr inh jẽ nĩ. Ter ja inh nĩ, hã ra sóg rĩr jẽ nĩ, kỹ sóg ter mãn ke tũ pẽ nĩ. Isỹ ù mỹ: “ter jé ã tóg ke mũ,” hen kỹ tóg ter ke mũ. Isỹ ù mỹ: “ter ke

tũ ã tóg nĩ,” hen ký tóg ter ke tũ nĩ gé,“ he tóg. ¹⁹ “Rán nĩ, ã tỹ nén vég mũ tag ti, ãprã ke ag tỹ ùri nén vég mũ ti, ag tỹ kar ký nén venh ke mũ ti ke gé,” he tóg. ²⁰ “Krĩg ag vég ã tóg jẽ nĩ, inh nĩgẽ kã ki. Ký ã tóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) tag vég mũ gé. Nhỹ ã mỹ kãmén, ã tỹ nén vég mũ tag ti. Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ krĩg tỹ 7 (ke) tag ri ke nỹtĩ. Inh ki ge ký nỹtĩ ag ki ag tóg rĩr tĩ. Sỹ ã mỹ ãmã tỹ 7 (ke) tó mũ ãn tá ag nỹtĩ. Kar ký ag néj tỹ kri vin jafã ri ke nỹtĩ gé,” he tóg, ù tỹ tỹ ãprã ke nĩ ve ãn ti.

2

Éfeso tá igreja ki ke ag mỹ rá

¹ “Û tỹ ãmã tỹ *Éfeso* tá inh mré ke ag ki rĩr mũ ãn mỹ tag rán nĩ, ha mẽ,” he tóg. “Û tỹ ã mỹ vãnh vỹ jẽnẽg mũ vỹ ti pẽgia tỹ krĩg tỹ 7 (ke) génh ký jẽ nĩ, hem nĩ. Ký tóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) kã mĩ tĩ mũ gé, hem nĩ. ² “Ãjag tỹ nén han mũ ki kanhró sóg nĩ, he ti,” hem nĩ iso. Vãsã ãjag tóg tĩ. Iso krónh ke tũ ãjag tóg nĩ. Ûn jykre pãno ag tóg ãjag mỹ kórég nỹtĩ. ãjag kã mĩ ù tóg ón ký: “*apóstolo* vỹ tỹ ãg nỹtĩ,” he ja nĩ. Ag jykre tugnyĩm ký ãjag tóg ag ón mũ tag to ag pan. ³ Iso tar ãjag tóg nỹtĩ. Isugrĩn ãjag tóg jagtar, ge ra ãjag tóg iso krónh ke ja tũ nĩ.

⁴ Hã ra sóg nén ù sĩ tó sór mũ, ãjag mỹ. ãjag tỹ nén han mũ ù tóg inh mỹ há tũ nĩ. ãjag tỹ inh ki ge vén ký ãjag tóg iso há távĩ nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra ãjag tóg ùri to krónh ke mũ. ⁵ ãjag tỹ vãsỹ iso tar ãn mĩ ãkrén nĩ. ãjag jykre kórég tovãnh nĩ. ãjag tỹ inh ki ge vén ja ãn ri ke nỹtĩ mãn nĩ. ãjag tỹ tag han sór tũ nĩn ký sóg ãjag ki jun ký, ãjag tỹ néj tỹ kri vin jafã ãn ma tĩg ke mũ, ha vem nĩ.

⁶ Nén ù tóg hã ra há nĩ, ãjag tỹ nén han mũ ù. *Nicolaitas* he mũ ãn ag jykre to ãjag tóg kórég távĩ nỹtĩ, isỹ ag jykre to kórég kóm,” he tóg, hem nĩ, vãnh rán ki“, he tóg inh mỹ.

⁷ “Û nĩgrẽg nỹtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vỹ ti. Û tỹ inh ki ge ký nỹtĩ ag hã

mỹ tóg tó tĩ,” he tóg. “Û tỹ isovãnh tũ ãn vỹ ka tỹ ãg rĩnrĩr han ke mũ ãn kanẽ konh ke mũ, Topẽ jakré ãn kanẽ,” he tóg, ù tỹ tỹ ãprã ke nĩ ve ãn ti. Ti tỹ *Éfeso* tá ke ag mỹ vãnh vỹ jẽnẽg mũn hã vỹ.

Esmirna tá igreja ki ke ag mỹ rá

⁸ Ký tóg: “ù tỹ ãmã tỹ *Esmirna* tá inh ki ge ký nỹtĩ ag ki rĩr mũ ãn mỹ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Û tỹ ã mỹ vãnh vỹ jẽnẽg mũ vỹ tỹ ùn ve nĩ. Hã ra tóg tỹ ãgno nĩ gé,” hem nĩ. “Ter ja ti nĩ, hã ra tóg rĩr mãn,” hem nĩ iso. ⁹ “Isugrĩn ag tóg ãjag to kórég nỹtĩ. Ký ãjag tóg jagtar nỹtĩ. Ki kanhró sóg nĩ. Ge ra ãjag tóg inhhã riko ri ke nỹtĩ. ãjag to ag tóg vỹ kónãn tĩ, ù tỹ ón ký: “*Judeu* vỹ tỹ ãg nỹtĩ, Topẽ tũ vỹ tỹ ãg nỹtĩ,” he mũ ag. Ag pijé tỹ Topẽ tũ nỹtĩ. *Satanás* tũ vỹ tỹ ag nỹtĩ. ¹⁰ ãjag jagtar han jé ag tóg ke mũ, isugrĩn. Mũmẽg tũg nĩ hã ra. Japo vỹ ãjag kato vãsã ke mũ. Ký ag tóg veseja kã tá ãjag vãm ke mũ. Kurã tỹ 10 (ke) ki ke vỹ, ag tỹ ãjag vóg kónãn ke ti. Isovãnh tũg nĩ. Ký ãjag tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Ký tóg ãjag mỹ sér tĩnh mũ, he tóg,” hem nĩ, vãnh rán ki,” he tóg inh mỹ.

¹¹ “Û nĩgrẽg nỹtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vỹ ti. Û tỹ inh ki ge ký nỹtĩ ag hã mỹ tóg tó tĩ, Topẽ kuprĩg ti,” he tóg. “Û tỹ isovãnh tũ ãn vỹ nũgme ki vár ke tũ nĩ,” he tóg, ù tỹ tỹ ãprã ke nĩ ve ãn ti. Ti tỹ *Esmirna* tá ke ag mỹ vãnh vỹ jẽnẽg mũn hã vỹ.

Pérgamo tá igreja ki ke ag mỹ rá

¹² Ký tóg: “ù tỹ ãmã tỹ *Pérgamo* tá inh ki ge ký nỹtĩ ag ki rĩr mũ ãn mỹ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Û tỹ ã mỹ vãnh vỹ jẽnẽg mũ vỹ rógro jã régre vyn ký jẽ nĩ,” hem nĩ iso. ¹³ “*Satanás* nĩgja tá ãjag tóg ãmã nỹtĩ, ki kanhró sóg nĩ. Iso tar ãjag tóg nỹtĩ. ãjag régre tỹ *Antipas* tén ja ag tóg nĩ, ti tỹ ijiji tó tugrĩn. Ge ra ãjag tóg iso: “ti ki kagtĩg sóg nĩ,” he ja tũ nĩ, ãjag tỹ *Satanás* jamã tá nỹtĩ ra.

¹⁴ Hã ra sóg nén ù tó sór mũ gé, ãjag mỹ, ti tỹ inh mỹ há tũ nĩn ký. ãjag kã mĩ ù ag tóg *Balaão* jykre han sór mũ. *Balaão* vỹ *Balaque* mỹ ti tỹ *Israel* krẽ

ag krīn kónān ke kāmén ja nī, Topē vī mranh ke to. Kī ag tóg ón kī vēnh kāgrá to fénhta ko ja nīgtī. Ēn ko kī ag tóg ag prū tū fag mré nīgnī' he ja nīgtī gé. Tag han sór ag tóg mū gé, kī tóg inh mī kórég nī. ¹⁵ Kī ājag kā mī ū ag tóg *Nicolaítas* he mū ěn ag jykre han sór mū gé. ¹⁶ Tovānh nī, ājag jykre tag. Ke tū nī mū ra sóg ājag ki jun ke mū, sī ū tī vējykre tag han mū ag kato vāsān jé, rógro tī inh jēnkā tá kākutē mū ěn tī,” hem nī, vēnh rán ki,” he tóg, inh mī, ū tī tī ěprā ke nī ve ěn ti.

¹⁷ “Ū nīgrēg nīti ag tī tī jēmē jé, Topē kuprīg vī ti. Ū tī inh ki ge kī nīti ag hā mī tóg tó tī,” he tóg.

“Ū tī isovānh tū mī sóg kanhkā tá vējēn tī péju kī nī ěn nīm ke mū. Ag mī sóg pó kupri nīm ke mū gé. Kri vēnh jiji tāg tóg rán kī nī. Ū pijé vēnh jiji tag ki kanhró nīnh mū'. Ū tī māg mū ěn hā tóg ki kanhró nīnh mū, ti jiji tāg ki, he tóg, hem nī,” he tóg, ū tī tī ěprā ke nī ve ěn ti. Ti tī ěmā tī *Pérgamo* tá ke ag mī vēnh vī jēnēg mūn hā vē.

Tiatira tá igreja ki ke ag mī rá

¹⁸ Kī tóg: “ū tī ěmā tī *Tiatira* tá inh ki ge kī nīti ag ki rīr mū ěn mī tag rán nī, ha mē,” he mū gé. “Ū tī ā mī vēnh vī jēnēg mū vī tī Topē kósin nī, hem nī,” he tóg. “Ti kanē vī pī gru ri ke nī. Ti pēn vī *ouro* jēngrē ri ke nī gé,” hem nī iso. ¹⁹ “Ājag tī nén han mū vég sóg tī. Iso há tāvī ājag tóg nīti, inh ki ge pē han kī ājag tóg nīti. Inh rānrāj han to krónh ke tū ājag tóg nīgtī. Vāsī ājag tóg inh jykre to tar nīti ja nīgtī. Kī ājag tóg ūri to tar kāfór nīti gé.

²⁰ Hā ra sóg nén ū sī tó sór mū gé, ājag mī, ti tī inh mī há tū nīn kī. *Jezabel* fi vī kamēg ja tū ājag tóg nīgtī. Hā kī fi tóg ón kī vī tī nī. Inh mī rānrāj tī ag krīn kónān fi tóg tī, ag tī fi mré nī jé, ag tī vēnh kāgrá mī nén ū nī pūn mū ěn ko jé gé. ²¹ Fi tovānh isóg mū vē, fi tī fi jykre tugnīm jé, hā ra fi tóg fi jykre kórég tovānh sór tū nī. ²² Fi kagāg jé sóg ke mū. Ū tī fi jykre han mū ag vóg kónān jé sóg ke mū gé, ag tī fi jykre kórég tovānh jāvānh nītin kī.

²³ Fi krē kāgtén kán jé sóg ke mū gé. Kī inh ki ge kī nīti kar ag vī inh jykre ki kanhró nītin mū. Vēnh kar tī nén to jykren mū ěn ve kán sóg tī, ag tī nén han sór mū ěn ke gé. Ājag tī nén han mū ěn ri ke han jé sóg ke mū, ājag mī, ha vem nī.

²⁴ Ājag kā mī ū ag tóg hā ra fi jykre han ja tū nīgtī, ag tī *Tiatira* tá nīti ra. Ag pijé fi tī vējykre han mū han ja nī'. Ag tī nén ū to: “*Satanás* jykre jagy,” he mū ěn han sór ja tū ag nīgtī. Hā kī sóg ag mī nén ū jagy tónh ke tū nī gé. ²⁵ Ājag tī nén han mū to tar nītin nī. Gen kī inh kātīg mán ke tag jāvānh nītin nī.

²⁶ Ū tī isovānh tū ěn ag tī sóg pā'i hynhan ke mū, *povo* kar kri, ū tī inh vī ki króm mū ag tī, ū tī iso krónh ke tū ěn ag tī ke gé. Inh panh vī isī pā'i han, hā kī sóg ājag tī pā'i han ke mū gé, ²⁷ ājag tī inh kóm tī *povo* kri pā'i nīti jé. Kī ājag tóg ag to vāsān ke mū, *ferro* tī ag mrānmrān kī, ěg tī go'or tī kukrū há gām mū ěn ri ke. ²⁸ Tar ājag tóg nītin mū, kī sóg ājag mī krīg mág nīm ke mū gé,” he tóg, hem nī, ag mī, vēnh rán ki,” he tóg, ū tī tī ěprā ke nī ve ěn ti.

²⁹ “Ū nīgrēg nīti ag tī tī jēmē jé, Topē kuprīg vī ti. Ū tī inh ki ge kī nīti ag hā mī tóg tó tī, Topē kuprīg ti,” he tóg, ū tī tī ěprā ke nī ve ěn ti. Ti tī ěmā tī *Tiatira* tá ke ag mī vēnh vī jēnēg mūn hā vē.

3

Sardes tá igreja ki ke ag mī rá

¹ Kī tóg: “ū tī ěmā tī *Sardes* tá inh ki ge kī nīti ag ki rīr mū ěn mī tag rán nī, ha mē,” he mū gé. “Ū tī ā mī vēnh vī jēnēg mū vī Topē kuprīg tī 7 (ke) tī jagrē nī, kī tóg krīg tī 7 (ke) génh kī jē nī gé, hem nī iso,” he tóg. “Ājag tī nén han mū ki kanhró sóg nī. Vēnh kar vī ājag to: “há ag nīti, tar ag nīti,” he tī. Hā ra ājag tóg iso krój nīti. Hā kī ājag tóg ūn kāgter mū ri ke nīti. ² Nūr tovānh nī. Tar nītin nī. Ke tū nī mū ra ājag tóg kāgter pē han kán ke mū. Ājag

jykre tugnÿm inh. Hã ra tóg há tú nĩ ver. Topẽ vÿ ãjag tÿ nén han mũ to há tú nĩ ver. ³ Vẽnh vĩ sér mẽ ãjag mÿr. Kÿ to jykrén há han nĩ. To tar nÿtĩm nĩ. To vãsãn nĩ. Æjag nũgnũr kÿ sóg ãjag krĩg mÿ jun ke mũ. Û tÿ ãg tÿ nén péju tĩ tÿ ãg nũr krĩg mÿ jun ãn ri ke han jé sóg ke mũ. Inh jun ke kurã ki kagtĩg ãjag tóg nÿtĩ mÿr.

⁴ Æjag kã mĩ ù ag tóg hã ra vẽn kavénh ja tú nĩ, *Sardes* tá. Tag ag vÿ kur kupri ãn rĩnh ke mũ. Inh mré ag nÿtĩnh ke mũ. ⁵ Û tÿ isovãnh tú ãn ag vÿ kur kupri ãn rĩnh kãn ke mũ. Ag jigji kykũnh ke tú inh nĩ, inh *livro* ki. Ûn rĩnrĩr ke mũ ag jygi vÿ ki ránrán kÿ nÿtĩ. Æn ag jigji tó jé sóg ke mũ, inh panh mÿ, ti tÿ jẽgnẽ jafã kar ag mÿ ke gé, he tóg, hem nĩ, vẽn rán ki,” he tóg, inh mÿ, ù tÿ tÿ ãprã ke nĩ ve ãn ti.

⁶ “Û nĩgrẽg nÿtĩ ag tÿ tÿ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vĩ ti. Û tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ag hã mÿ tóg tónh ke mũ, Topẽ kuprĩg ti,” he tóg, ù tÿ tÿ ãprã ke nĩ ve ãn ti. Ti tÿ ãmã tÿ *Sardes* tá ke ag mÿ vẽn vĩ jẽnẽg mũn hã vẽ.

Filadélfia tá igreja ki ke ag mÿ rá

⁷ Kÿ tóg: “ù tÿ ãmã tÿ *Filadélfia* tá inh ki ge kÿ nÿtĩ ag ki rĩr mũ ãn mÿ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Û tÿ ã mÿ vẽn vĩ jẽnẽg mũ vĩ *Davi* tÿ jãnkã nón jafã vyn kÿ jẽ nĩ, *chave* ãn ti, hem nĩ. Ti tÿ jãnkã ù nón kÿ ù tóg nĩfénh mãn ke tú nĩ. Kÿ ti tÿ jãnkã ù nĩfénh kÿ ù tóg nón mãn ke tú nĩ gé, hem nĩ, iso,” he tóg. ⁸ “Æjag tÿ nén han mũ ki kanhró sóg nĩ. Tÿ nén mág tú ãjag nÿtĩ. Hã ra ãjag tóg isÿ ãjag mÿ nén tó mũ ãn ki króm kÿ nÿtĩgtĩ. Isovãnh ja tú ãjag tóg nĩgtĩ. Æjag mÿ sóg ãg tÿ jãnkã nón ãn ri ke han. Kÿ ù tÿ ãjag jo nĩfénh ke tóg tú tĩ. ⁹ Ha mẽ, sÿ nén tónh ke ti. Æjag mÿ sóg ù ag jẽgnẽnh mũ, *Satanás* mré ke ù ag. Õn kÿ ag tóg: “*Judeu* vĩ tÿ ãg nÿtĩ,” henh ke mũ. Kÿ ag tóg ãjag krẽm mũgmũg kenh ke mũ, ãjag mÿ: “ãg kãfór ãjag tóg nÿtĩ,” hen kÿ, ha vem nĩ. Æjag to há távĩ sóg nĩ. Hã kÿ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag vÿ tag venh ke

mũ, ha vem nĩ. ¹⁰ Inh vĩ ki króm ãjag tóg mũ mÿr, sÿ ãjag mÿ: “isovãnh tũg nĩ,” hen kÿ. Hã kÿ sóg ãjag jy nĩgãn ke mũ, ga kri ke kar ag tÿ nén ù jagy venh ke kurã ãn kã. Ti jagy távĩ ve jé ag tóg ke mũ, isÿ ag jykre tugnÿm kÿ. ¹¹ Kãnhmar inh kãtĩg ke mũ. Æjag tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ tag tovãnh tũg nĩ. Ke tú nĩ mũ ra ù ag tóg ãjag nÿtĩg ja ki nÿtĩn kÿ nén tÿ ãjag mÿ sér tĩnh ke mũ ãn venh ke mũ, inhhã. ¹² Û tÿ isovãnh tú ãn ag tÿ sóg ãn nũna ri ke han ke mũ, kanhkã tá. Tá ag pa mãn ke tú nĩ. Ag kri sóg Topẽ jiji rán ke mũ gé, Topẽ jamã jiji ti ke gé. Æmã tÿ *Jerusalém* tãg to ken hã vẽ. Kanhkã tá tóg kãtérenh ke mũ. Kar kÿ sóg ag kri ijiji tãg rán ke mũ gé, he tóg, hem nĩ, vẽn rán ki,” he tóg inh mÿ, ù tÿ tÿ ãprã ke nĩ ve ãn ti.

¹³ “Û nĩgrẽg nÿtĩ ag tÿ tÿ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vĩ ti. Û tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ag hã mÿ tóg tónh ke mũ, Topẽ kuprĩg ti,” he tóg, ù tÿ tÿ ãprã ke nĩ ve ãn ti. Ti tÿ ãmã tÿ *Filadélfia* tá ke ag mÿ vẽn vĩ jẽnẽg mũn hã vẽ.

Laodicéia tá igreja ki ke ag mÿ rá

¹⁴ Kÿ tóg: “ù tÿ ãmã tÿ *Laodicéia* tá inh ki ge kÿ nÿtĩ ag ki rĩr mũ ãn mÿ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Û tÿ ã mÿ vẽn vĩ jẽnẽg mũ jijin hã vÿ: “ki hã tó tĩn hã vẽ,” he mũ, hem nĩ,” he tóg. “Ti hã tugrĩn Topẽ tóg nén ù kar han ja nĩgtĩ, hem nĩ iso,” he tóg. ¹⁵ “Æjag tÿ nén han mũ ki kanhró sóg nĩ. Æjag pijé goj rÿ jagy ri ke nÿtĩ. Kÿ ãjag pijé goj kusa ri ke nÿtĩ gé. Æjag tÿ goj rÿ jagy ãn ri ke nÿtĩ ran há tĩnh mũ vẽ. Æjag tÿ goj kusa ãn ri ke nÿtĩ ran há tĩnh mũ gé vẽ vẽ. ¹⁶ Hã ra ãjag tóg goj rÿ mẽ ri ke nÿtĩ, ãjag tÿ iso krój nÿtĩn kÿ. Hã kÿ sóg ãjag vãm sór mũ. Æg tÿ goj rÿ mẽ pra kÿ kujẽn ãn ri ke han jé sóg ke mũ, ãjag tÿ, ha vem nĩ. ¹⁷ Vẽso ãjag tóg: “riko ãg nÿtĩ, há ãg nÿtĩ, nén ù tóg ãg mÿ tũ’ he tú pẽ nĩ,” he tĩ. Hã tú tó ãjag tóg tĩ. Jagtar ãjag tóg nÿtĩ, mÿr, ha mẽ. Tÿ nén tú ãjag tóg nÿtĩ. Jykre kórég ãjag tóg nÿtĩ. Kur tú ãjag tóg nÿtĩ. Kyvó ãjag tóg nÿtĩ. Hã ra ãjag tóg ki kagtĩg nÿtĩ, ãjag

kórég nýtí tag ki. ¹⁸ Hã ký sóg ãjag mý: “inh ki *ouro* há ên mãn kãmũ jêg,” he sór mũ, “ãjag tỹ riko nýtí jé. Kur kupri kajãm nĩ, ãjag tỹ kator nýtí tũ nĩ jé, ãjag mý'ãg tũ nĩ jé. Vênh kagta kajãm nĩ, ãjag kanê mý, ãjag tỹ ve há han mãn jé. ¹⁹ Isỹ ù to há nĩ ên mý sóg vỹ tar han tĩ, ti kanhrãn jé. Vêso jykrén ký ãjag jykre kórég tovãnh nĩ. ²⁰ Mẽ há han nĩ, sỹ ãjag mý nén tó mũ tag. Re tá inh jẽ nĩ, jãnkã tá, ký sóg tỹ tórón' tórón' ke mũ. Û tỹ inh vỹ mẽg mũ mý tóg há tĩ. Ký tóg inh mý nón ke mũ, jãnkã ti. Ký sóg ti ãn kã ra rãnh ke mũ. Ký sóg ti mré jên ke mũ. Ký tóg inh mré jên ke mũ gé, ha mẽ. ²¹ Û tỹ isovãnh tũ ên mý sóg: “inh mré nĩ,” he sór mũ. Ký tóg inh ri ke tỹ ùn mág nĩnh ke mũ. Inh panh mré sóg tỹ ùn mág nĩ ha, isỹ ti tovãnh ja tũ nĩn ký. Ký tóg tá inh mré nĩnh ke mũ gé,” he tóg, hem nĩ, vênh rán ki,” he tóg, ù tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti.

²² “Û nĩgrêg nýtí ag tỹ tỹ jêmẽ jé, Topẽ kuprĩg vỹ ti. Û tỹ inh ki ge ký nýtí ag hã mý tóg tónh ke mũ,” he tóg, ù tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti. Ti tỹ êmã tỹ *Laodicéia* tá ke ag mý vênh vỹ jênêg mũn hã vỹ.

4

Kanhkã tá Topẽ mý vỹ há han

¹ Ký sóg kynhmý êvãnh, ký sóg kanhkã jãnkã vé. Hã ra tóg nor ký jẽ nĩ. Ký sóg vênh vỹ ên mẽ mãn, vênh vỹ tỹ *trombeta* kyr ri ke ên. Ký tóg inh mý: “ha kãtäpry,” he mũ. “Ã mý sóg ven sór mũ, ãjag tỹ kar ký nén venh ke mũ ti,” he tóg, vênh vỹ ti.

² Ký vãhã Topẽ kuprĩg tóg inh krĩn mũ. Ký sóg nén nẽ vég mũ. Kanhkã tá tóg nĩgja sĩnvĩ kri nĩ nĩ. ³ Ti kakã tóg jêngrê nĩ, pó sĩnvĩ tỹ *jaspe* mré *sardônio* jêngrê ên ri ke. Nĩgja sĩnvĩ ên vỹ ta no jêngrê ri ke jẽ gé, pó tỹ *esmeralda* jêngrê ên ri ke. ⁴ Nĩgja sĩnvĩ ên pênĩn nĩgja sĩnvĩ ù tóg nýtí gé. ²⁴ (ke) ti nýtí. Nĩgja ên kri kófa ag tóg nĩgnĩ ký nýtí, kófa tỹ ²⁴ (ke) ag. Kur kupri rĩnh ký ag tóg nýtí. *Ouro* tỹ krĩ tógfĩn jafã rĩnh ký ag tóg nýtí gé. ⁵ Nĩgja sĩnvĩ ên tá ta tỹ kómkóm ke ri ke ên tóg

vênh ven mũ. Ký ta tỹ tỹrỹr he ri ke ên tóg mẽ há tĩ gé, vênh vỹ ke gé. Ti jo pĩ jónhkó gru tỹ ⁷ (ke) tóg nýtí gé. Topẽ kuprĩg to ken hã vỹ, hã vỹ: pĩ jónhkó gru tỹ ⁷ (ke), he mũ. ⁶ Nĩgja sĩnvĩ kakãm nén ù tóg nỹ nĩ, tỹ tóg *vidro* tỹ goj nĩ ve nĩ, goj jãpri, goj kókov pẽ.

Kỹ nĩgja sĩnvĩ ên pênĩn ù ag tóg nýtí, ù tỹ ⁴ (ke) ag. Ag kakã ki ag tóg kanê e nýtí, kar ký ag pãnĩ tá ke gé. ⁷ Ag kã mĩ ù tóg mĩg ve ri ke nĩ. Ký ù tóg monh ve ri ke nĩ gé. Ký ù tóg êg kakã ve ri ke nĩ. Jãvo ù tóg kónhkó mág tẽ tĩ ve ri ke nĩ. ⁸ Ag kar vỹ fêr tỹ ⁶ (ke) nýtí. Ký ag tóg ag fêr ven ja ki kanê e nýtí gé. Kurã mré kuty ki ag tóg jãn tĩ. Jãn to krónh ke vãnh ag tóg nýtí. Ag jãn hã vỹ, ha mẽ: “ùn mág', mág', mág' vỹ tỹ ti nĩ, êg jóg tỹ Topẽ ti, ù tỹ nén kar han ki kanhró nĩ ên ti. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Ký tóg ùri nĩ gé. Ký tóg kãtĩg ke mũ gé,” he ag tóg tĩ, nén nẽ tỹ ⁴ (ke) ên ag. ⁹ Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ ên hã tỹ ag tóg jãn tĩ. Ti mý vỹ há han ag tóg tĩ. Ti mý ag tóg: “nén kar hynhan há ã tóg nĩ,” he tĩ, ù tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ mũ ên mý. ¹⁰ Ag tỹ ti mý jãn ký kófa tỹ ²⁴ (ke) ên ag vỹ mũgmũg ke tĩ, ù tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên krêm. Ký ag tóg ti mý: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he tĩ, ùn rĩr nĩ ên mý. Ti rĩr nĩ vỹ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Ký ag tóg ag krĩ tógfĩ ên vin tĩ, nĩgja sĩnvĩ ên krêm. ¹¹ Ti mý ag tóg: “êg *Senhor* vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ. Nén ù kar to jykrén ký ã tóg hynhan ja nĩgtĩ, hã ký tóg ki nýtí, ã tỹ nén hynhan mũ kar ên ti. Ký vênh kar vỹ ã mý vỹ há han ke mũ, ã to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” hen ký,” he ag tóg, kófa ag, ù tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên mý.

5

Jesus tỹ livro mãn

¹ Ký sóg *livro* vég mũ. *Livro* ên vỹ grĩn ký nỹ. Û tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên vỹ *livro* ên mãn ký nĩ nĩ, ti pêgja tỹ. Kã tá tóg rán ký nĩ, ti ven ja tá ke gé. Tógfĩn ký tóg nĩ nĩ, *livro* ti. Tógfĩn ja tỹ ⁷ (ke) tóg nĩ. ² Ký sóg Topẽ tỹ jênê jafã éhé tãvĩ vég mũ gé. Vỹ tóg mũ, jamã há ra,

kỹ tóg: “ũ nỹ hỹn ti tógfĩ kavãn mũ?” he mũ.

³ Hã ra ag tóg vég tũ nĩ, kanhkã tá, êprã, vênh kuprĩg ag kã mĩ ke gé. Kĩ ù tỹ *livro* kavãn ke tóg tũ tĩ, ti rá ve jé.

⁴ Kĩ sóg fỹ mũ. Inh mỹ tóg e tĩ, ù tỹ *livro* kavãn ke tũ tĩn kỹ. ⁵ Kĩ kófa ag kã ù tóg inh mỹ: “fỹ tũg ra,” he mũ. “*Davi* krẽ'krẽ ag kã ùn pir ên tóg mĩg tar ri ke nĩ. Kĩ tóg vênh kar tỹ hẽn ri ke ja nĩ. Ên vỹ ti tógfĩ tỹ 7 (ke) ên kygvãn ki kanhró nĩ. Kĩ tóg *livro* ki rá ên venh ke mũ,” he tóg inh mỹ.

⁶ Kĩ sóg nĩgia sĩnvĩ ên jo *cordeiro* vég mũ, mé krẽ ên ti. Nén nẽ tỹ 4 (ke) ag vỹ ti pẽnĩn nỹtĩ, kófa ag ke gé. Kĩ tóg tỹ ag tỹ tãnh kỹ rĩr mãn ên ri ke jẽ. Nĩka tỹ 7 (ke) ti jẽ, kanẽ tỹ 7 (ke) ke gé. Topẽ kuprĩg to ken hã vẽ, hã vỹ: nĩka tỹ 7 (ke) mré kanẽ tỹ 7 (ke), he mũ. Topẽ vỹ ti jẽnẽ ja nĩ, ti tỹ ga kar mĩ tĩg jé. ⁷ Kĩ *cordeiro* ên vỹ ù tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ ên tá jun mũ. Kĩ tóg ti ki *livro* ên mãng mũ, ù tỹ ti pẽgia tỹ *livro* mãn kỹ nĩ ên ti ki. ⁸ Kĩ nén nẽ tỹ 4 (ke) ên ag vỹ mũgmũg ke kãn mũ, kófa tỹ 24 (ke) ag ke gé. *Cordeiro* ên krẽm ag tóg mũgmũg ke kãn mũ sir. Kófa ag vỹ vãykn jafã tỹ *harpa* génh kỹ nỹtĩ, pẽnky tỹ *ouro* génh kỹ ke gé. Pẽnky ên kã ki tóg fór nĩ, pũn kỹ ger há han jafã ên tỹ, hã vỹ: êg tỹ Topẽ mré vēmén tĩ, he mũ. ⁹ *Cordeiro* ên mỹ ag tóg jãn mũ. *Jesus* jé tag tó ag tóg mũ, ha mẽ. “Ã hã ne *livro* mãn kỹ ti tógfĩ kygvãg mũ ha'. Ã tén ja ag tóg nĩ, kỹ ã tóg ter kỹ êprã ke ag kygãm, Topẽ mỹ, vênh vỹ kar tó tĩ ag kã mĩ, *nação* kar ag kã mĩ. *Povo* kar ag kã mĩ ã tóg ù ag kygãm ja nĩgtĩ. ¹⁰ ã tỹ ùn kygãm mũ ag mỹ ã tóg vênh rãnrãj nĩm ja nĩ gé, ag tỹ ã mỹ ã tũ ki rĩr jé, ag tỹ tỹ Topẽ mỹ rãnrãj tĩ nỹtĩ jé. Kĩ ag tóg êprã ke ag kri tỹ ùn mág nỹtĩnh mũ,” he ag tóg, kófa ag, jãnãn kỹ.

¹¹ Kĩ sóg Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ hẽn ri ke vég mũ gé, *mil* tỹ hẽn ri ke. Nĩgia sĩnvĩ ên jo ag tóg nỹtĩ, nén nẽ tỹ 4 (ke) ên ag mré, kófa ag mré ke gé. ¹² Jãnãn kãn ag tóg mũ gé, jamã há ra. Kĩ ag tóg: “*cordeiro* tag tén ja ag tóg nĩ. Hã kỹ tóg ùri tỹ ùn mág jẽ,” he mũ. “Tỹ tóg

vênh kar kri ùn mág jẽ ha. Riko tóg jẽ ha. Ki kanhró tóg jẽ ha. Tar tóg jẽ ha. Vênh kar vỹ ti mỹ vỹ há han mũ ha,” he ag tóg, Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag.

¹³ Kĩ vãhã kanhkã tãn kar ag vỹ jãnãn mũ, jamã há ra, êprã ke kar ag ke gé, vênh kuprĩg kar ag ke gé, goj ki ke kar ag ke gé. Kĩ ag tóg: “ũ tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ ên mỹ êg tóg vỹ há han ke mũ ha, *cordeiro* ên mỹ ke gé,” he mũ. “Ag pir mỹ ag tóg tỹ ùn mág nỹtĩ. Vênh kar kri ke vỹ tỹ ag nỹtĩ. Kĩ ag tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ,” he ag tóg mũ sir, vênh kar pẽ ên ag.

¹⁴ Kĩ nén nẽ tỹ 4 (ke) ên ag vỹ tóg vỹ mũ gé sir. “Hã vẽ,” he ag tóg mũ. Kĩ kófa ag tóg mũgmũg ke kãn mũ sir, “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” hen kỹ.

6

Jesus tỹ livro tógfĩ kygvãn

¹ Kĩ sóg *cordeiro* tỹ ti tógfĩ ve kavãn vég mũ sir, ti tógfĩ tỹ 7 (ke) ên ag kã ùn ve ên ti. Kĩ sóg nén nẽ tỹ 4 (ke) ag kã ù vỹ męg mũ gé sir. Ti vỹ vỹ ta tỹ tỹrỹr he ri ke nĩ. “Tág’,” he tóg. ² Kĩ sóg vêsỹjãm êvãnh kỹ kãvãru kupri vég mũ. ù tỹ kri nĩ vỹ vyj vyn kỹ nĩ nĩ. Ti mỹ ag tóg krĩ tógfĩ jun mũ, ti tỹ tỹ êprã ke kar kri ke jẽn kỹ.

³ Kĩ *cordeiro* vỹ ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ régre tá krỹg vẽ sir. Kĩ nén nẽ ag kã mĩ ù tóg: “tág’,” he mũ gé. ⁴ Kĩ kãvãru kusũg vỹ jun mũ. ù tỹ kri nĩ ên mỹ ag tóg rógro téj jun mũ, ti tỹ êprã ke ag tỹ jagnẽ kato vãsãnsãn han jé, êprã ke ag tỹ jagnẽ kãgtén jé sir.

⁵ Kĩ *cordeiro* ên tóg ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tãgtũ tá krỹg vẽ sir. Kĩ nén nẽ ag kã mĩ ù tóg: “tág’,” he mũ gé. Kĩ sóg vêsỹjãm êvãnh kỹ kãvãru sá vég mũ sir. ù tỹ kri nĩ ên vỹ êg tỹ nén ù kar kufyg jafã mãn kỹ nĩ nĩ, êg tỹ nén ù kar kãmũn jafã ti. ⁶ Kĩ sóg nén nẽ tỹ 4 (ke) ên ag kã ù vỹ męg mũ gé, kỹ tóg: “*trigo* tỹ *quilo* pir mãn jé ag tóg ke mũ ha, *por dia* kaja to,” he mũ, kỹ tóg kaja e tĩ. “Ke tũ nĩn kỹ ag tóg *cevada* tỹ *quilo* tãgtũ mãn ke mũ, *por dia* kaja ên to, (kỹ tóg kaja e tĩ gé). *Azeite* vóg tũg

nĩ hã ra, *vinho* vóg tũg nĩ gé, kaja si ên to ti fón nĩ,” he tóg mũ, vênh vĩ ti.

⁷ Kĩ *cordeiro* ên tóg ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tỹ 4 (ke) tá krỹg vễ sir. Kĩ nén nễ ag kã mũ ù tóg: “tág’,” he mũ gé. ⁸ Kĩ sóg kãvãru ù vэг mũ. Hã ra tóg vễser jóg tánh ên ri ke nĩ. Û tỹ kri nĩ ên tóg êg tén tĩ. Kĩ vênh kuprĩg ag vĩ ti nón kãmũ mũ gé. Ag tỹ êprã ke ag vênh kãpóv tỹ 4 (ke) ag kã ti vênh kãpóv pir ag kãgtén ke vễ, rógro tỹ, ag kókĩr tỹ ke gé, vênh kaga tỹ ke gé, mĩg tỹ ke gé.

⁹ Kĩ *cordeiro* vĩ ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tỹ 5 (ke) tá krỹg vễ sir. Kĩ sóg nĩgja sĩnvĩ ên krêm êvãnh kỹ, ag tỹ Topê vĩ tugrĩn ùn kãgtén mũ ag kar kuprĩg vigvэг mũ. Topê vĩ tó to krónh ke ja tũ ag tóg nĩ. Hã kỹ ag tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ, ù tỹ ag vĩ jêmễ sór ja tũ ên ag. ¹⁰ Ên ag vĩ jamã há ra: “*Senhor*’,” he mũ. “Ûn mág vĩ tỹ ã nĩ. ã tỹ nén tó mũ ên han ã tóg tĩ. ã mỹ kãnhmar êprã ke ag jykre tugnỹm sór tũ, ã tỹ ag vóg kónãnh jé, ag tỹ êg kãgtén ja tag tugrĩn?” he ag tóg mũ. ¹¹ Kĩ tóg ag mỹ kur kupri junjun kỹ ag mỹ: “toreg ver’,” he mũ. “Û ag tóg nỹtĩ gé, ag tỹ ùn kãgtén ke mũ ù ag, ãjag mré ke ù ag. Topê vĩ ag nĩgkré, kỹ tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ ù tỹ hên ri ke kãgtén ke mũn ki. Ag tỹ ãjag mré ke ên ag kãgtén kãn kar kỹ tóg ag jykre tugnỹm kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, ag tỹ ùn kãgtén mũ ên ag mỹ.

¹² Kĩ sóg *cordeiro* ve mãn mũ. Kĩ tóg *livro* tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tỹ 6 (ke) tá krỹg vễ sir. Kĩ ga tóg jũrũn ke mũ. Rã vĩ kuty’ he mũ, kur sã kuty ên ri ke. Kysã vĩ kusũg’ he mũ gé. ¹³ Kĩ krĩg vĩ văr kãn mũ gé. Kejên kãka tóg ka tỹ vyryn vyryn ke tĩ. kỹ ti kanê tóg văr kãn tĩ, ti tánh ra. Ge ti nĩnh mũ, krĩg văr kãn ke mũ tag ti. ¹⁴ Kĩ kanhkã vĩ tũ’ he mũ gé. Êg tỹ *livro* grĩn ên ri ke ti nĩ, kanhkã tũg ti. Pãnónh vĩ tũg kãn mũ gé, goj vãso kar ke gé. ¹⁵ Êprã ke ag vĩ pãnónh nor krêm vênh pigjunh mũ, pãró vãso krêm, pã’i ag, vênh kar kri ke ag, ag pã’i ag mré hã, ùn riko ag mré hã, ùn

tar ag mré hã, ùn *camarada* ag mré hã, ag *patrão* ag mré hã, êprã ke kar ag mỹr, ha mẽ. ¹⁶ Kĩ ag tóg pãnónh mỹ vĩ mũ, pãró mỹ ke gé. “Ha êg kri văr. Ha êg kri tỹ tam ké. Ha êg pigju. *Cordeiro* ên vĩ êg to jũ mũ. Kỹ ù tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên vĩ êg ki êvãnh mũ. Ag jo êg pigju,” he ag tóg mũ, ón kỹ, êprã ke kar ag, pãnónh kar mỹ. ¹⁷ “Ag tỹ êg to jũnh ke vễ. Pétêm ti huri, kurã kórég tag ti. Krenkren ke tũ êg tóg nĩ,” he ag tóg mũ, êprã ke kar ag, *cordeiro* ên jũ kamêg kỹ.

7

Topê tỹ jênê jafã tỹ ùn e rãnrán

¹ Kĩ sóg ga fyr mĩ êvãnh kỹ Topê tỹ jêgnê jafã tỹ 4 (ke) ag vigvэг mũ. Ga péno tỹ 4 (ke) ki ag jêgjêg kỹ nỹtĩ. Kĩ ag tóg kãka tỹ 4 (ke) ag ki rĩr nỹtĩ gé, kãka tỹ hễ kã tá mũ tũ nĩ jé. Kỹ kãka tóg tũ tĩ, ga kri, goj kri ke gé, ka kã mĩ ke gé. ² Rã jur ja tá sóg Topê tỹ jênê jafã ù kãtĩg vэг mũ gé. Topê tỹ êg rãnrán jafã ma tóg kãtĩ mũ. Kỹ tóg kanhkã ra tãpry mũ. Kỹ tóg Topê tỹ jêgnê jafã tỹ 4 (ke) ên ag mỹ vĩ mũ. Topê vĩ ag mỹ: “ga mré goj kókén nĩ,” he ja nĩ, ù tỹ 4 (ke) ên ag mỹ. ³ Kỹ ù tỹ vênh rãn jafã ma kãtĩ mũ ên tóg ag mỹ: “toreg ver’,” he mũ. “Ga vóg tũg nĩ ver, goj ke gé, ka ke gé,” he tóg. “Êg tỹ ver Topê mỹ rãnhrãj tĩ ag rãnrán sór vễ, ag kakã ki,” he tóg, Topê tỹ jênê jafã ti, ù tỹ 4 (ke) ên ag mỹ. ⁴ Kỹ tóg ag rãnrán tĩ mũ. Û tỹ 140 *mil* (ke) ag hã vễ, fag mré hã, ti tỹ *Israel* krê’krê ag kar kã mũ ùn rãnrán mũ ag. Ti *número* mẽ inh. ⁵ *Judá* krê tỹ 12 *mil* (ke) tóg rãn kỹ nỹtĩ, *Rubem* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Gade* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, ⁶ *Aser* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Naftali* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Manassés* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, ⁷ *Simeão* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Levi* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Issacar* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, ⁸ *Zebulom* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *José* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Benjamim* krê tỹ 12 *mil* (ke) ke gé. Ên ag rãnrán kãn tóg mũ, Topê tỹ jênê jafã ti.

Ûn e tÿ Topẽ mÿ vÿ há han

⁹ Tag pãte sóg ùn tÿ hẽn ri ke ag vigvég mÿ. E tãvÿn ag nÿtÿ. Kÿ ù tÿ ag nÿgrén ke tóg tũ tÿ. Tÿ ag êprã ke ja nÿtÿ. *Nação* kar kã mÿ ke ù ag vÿ tá nÿtÿ, *povo* kar kã mÿ ù ag ke gé, vẽnh vÿ kar tó tÿ ag kã mÿ ù ag ke gé. Kur kupri rÿnh kÿ ag tóg nÿtÿ. Nÿgja sÿnvÿ ên pẽnÿn ag tóg jẽgÿg kÿ nÿtÿ, *cordeiro* rÿnve. Tãnh féj génh kÿ ag tóg nÿtÿ. ¹⁰ Ên ag vÿ jamã há ra: “Topẽ há vÿ êg krenkren han mÿ,” he mÿ. “Û tÿ nÿgja sÿnvÿ kri nÿ ên vÿ êg krenkren han mÿ, *cordeiro* ti ke gé,” he ag tóg mÿ.

¹¹ Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã kar ag vÿ nÿgja sÿnvÿ ên pẽnÿn nÿtÿ gé, ùn e ên ag mré. Kófa ên ag pẽnÿn ag nÿtÿ, nén nẽ tÿ 4 (ke) ên ag pẽnÿn ke gé. Nÿgja sÿnvÿ ên krêm mÿgmÿg ke kÿ ag tóg ù tÿ kri nÿ ên mÿ: “Topẽ vÿ tÿ ã nÿ,” he mÿ. ¹² Kÿ ag tóg: “ha vé, vẽnh kar jé Topẽ há mÿ vẽnh vÿ há tó,” he mÿ. “Topẽ há vÿ sÿnvÿ jẽ. Ti há mÿ êg tóg vẽnh vÿ há tó tÿ. Tÿ tóg ùn mág jẽ, vẽnh kar kri, ùri. Há vẽ,” he ag tóg mÿ, Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã ag.

¹³ Kÿ kófa ên ag kã ù tóg inh mÿ: “ag tÿ hẽ ri ke nẽ hÿn, há kÿ ag tóg kur kupri rÿnh kÿ nÿtÿ?” he mÿ. ¹⁴ Kÿ sóg ti mÿ: “inh pijé ki kanhró nÿ,” he mÿ. “Á hÿn tóg ki kanhró nÿ,” he sóg ti mÿ. Kÿ tóg inh mÿ: “nén ù jagy mág pẽ ve ja ag tóg nÿ, *cordeiro* tugrÿn,” he mÿ. “Ag vóg kónãn jagy han ag tóg. Ag kur kygfa ag, *cordeiro* kyvénh tÿ, kÿ tóg kupri nÿtÿ, ag kur ti. ¹⁵ Kÿ ag tóg Topẽ nÿgja sÿnvÿ pẽnÿn nÿtÿ. Ti rãnrãj han ag tóg tÿ, kurã kar ki, kuty ki ke gé, ti ïn krêm. Û tÿ nÿgja sÿnvÿ kri nÿ ên vÿ ag jy nÿgãn mÿ. ¹⁶ Ag pijé kókir mãn ke mÿ'. Ag pijé og'og sór mãn mÿ'. Rã vÿ ag pÿn mãn ke tũ nÿ ha, nén ù gru ke gé, ¹⁷ *cordeiro* tÿ ag ki rÿr kÿ, ù tÿ nÿgja sÿnvÿ tá jẽ ên ti. Ag tatÿ tÿg jé tóg ke mÿ, goj nÿhÿg ja ra. Goj tÿ ag rÿnrÿr han mÿ ên ra tóg ag tatÿ tÿg ke mÿ. Topẽ vÿ ag kygfÿ tÿ tũ' henh ke mÿ,” he tóg inh mÿ, kófa ti, ùn e ên ag to.

8

Livro tógfÿ tÿ êgno

¹ Kÿ *cordeiro* vÿ *livro* tógfÿ tÿ êgno kavãg mÿ. Ti tógfÿ tÿ 7 (ke) tá krÿg há vẽ. Kÿ tóg katy' he mÿ, kanhkã tá, *meia hora* ki. ² Kÿ sóg Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã tÿ 7 (ke) ag vég mÿ. Ag mÿ ag tóg *trombeta* tÿ 7 (ke) junjun mÿ. Topẽ nÿgja sÿnvÿ jo ag tóg nÿtÿ.

³ Kÿ Topẽ tÿ jẽnẽ jafã ù tóg *ouro* tÿ pẽnky ma kãtÿ mÿ, êg tÿ ki Topẽ mÿ ger há pÿn jafã ên ti. Nÿgja sÿnvÿ ên to tóg jẽ mÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ ka jẽnjo ger há tÿ hẽn ri ke jun mÿ, ti tÿ Topẽ mÿ pÿn jé. Êprã ke tÿ Topẽ ki ge kÿ nÿtÿ kar ag tóg Topẽ mré vémén tÿ. Ag vÿ ja ên mré tóg ti ger há ên pÿn sór mÿ, Topẽ mÿ, Topẽ tÿ jẽnẽ jafã ti. ⁴ Kÿ tóg sir pÿn mÿ, Topẽ kato jẽ kÿ. Kÿ ti ger há ên tóg kynhmÿ tãpÿr mÿ sir, Topẽ tũ ag tÿ ti mré vémén ja ên mré há. ⁵ Kÿ Topẽ tÿ jẽnẽ jafã ên tóg pẽnky ên fãn mÿ, pránh gru tÿ. Topẽ mÿ nén ù kar pÿn jafã tá tóg pránh gru ên mäg mÿ. Kÿ tóg pẽnky kã kã nÿm kÿ ga kri fón mÿ sir. Kÿ ta tóg kómkom ke kÿ tÿrÿr he mÿ, ga kri. Kÿ ga tóg jÿrÿn ke mÿ gé sir.

Ag tÿ *trombeta* kynkyn

⁶ Kÿ Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã tÿ 7 (ke) ên ag tóg vẽnh kãn mÿ sir, ag tÿ *trombeta* kynkyn jé. ⁷ Kÿ ùn ve tóg ti tũ kyn vén mÿ. Kÿ nãfy tóg êprã ke ag kri vár mÿ, pÿ mré há, vẽnh kyvénh mré há ke gé. Kÿ ga vẽnh kãpóv tãgtũ ag kã ti vẽnh kãpóv pir tóg kugpÿr kãn mÿ, ka mré há. Re vÿ pÿr kãn pẽ han mÿ sir.

⁸ Kÿ Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kyn mÿ gé. *Trombeta* régre vẽ sir. Kÿ nén ù tóg goj kafã tũ ki kutẽ mÿ. Há ra tóg tÿ pãnónh gru nÿ ve nÿ, pãnónh mág tãvÿ. Kÿ goj vẽnh kãpóv tãgtũ ag kã ti vẽnh kãpóv pir tóg vẽnh kyvénh ri ke nÿ. ⁹ Goj ga vẽnh kãpóv tãgtũ ag kã ti vẽnh kãpóv pir tóg kãgter kãn mÿ gé. Goj kri mÿ mÿ ên, *barco* ên vẽnh kãpóv tãgtũ ag kã ti vẽnh kãpóv pir tóg tũ' he kãn mÿ gé, pãnónh ên tugrÿn.

¹⁰ Kÿ Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kyn mÿ gé. *Trombeta* tãgtũ vẽ sir. Kÿ krÿg mág pẽ tóg kanhkã tá kãtère mÿ. Há ra tóg gru

nĩ, pĩ gru ên ri ke. Kĩ tóg goj nĩhỹg vènh kãpóv tãgtũ ag kã ti vènh kãpóv pir kri kutẽ mũ. ¹¹ Krĩg ên jijin hã vỹ: “fa,” he mũ. Kĩ goj ên tóg fa nĩ sir. Kĩ êprã ke tỹ hên ri ke ag vỹ kãgter mũ, goj kórég ên kron kỹ.

¹² Kĩ Topẽ tỹ jëgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tỹ 4 (ke) vè sir. Kĩ nén ù tóg rã kókég mũ. Kĩ jëngrẽ tóg sĩ' he mũ, kysã jëngrẽ ti ke gé, krĩg kar jëngrẽ ti ke gé. Jëngrẽ vènh kãpóv tãgtũ ag kã ùn pir tóg tũ' he mũ. Kĩ tóg kuty tãvĩ nỹ.

¹³ Kĩ sóg kónhkó mág vég mũ, ti tẽ tĩn kỹ, kynhmỹ. Ên vỹ jamã há ra prêr mũ. “!..Jagy ti tĩnh mũ, jagy ti tĩnh mũ, êprã ke ag mỹ..! !..Topẽ tỹ jëgnẽ jafã tãgtũ ù ag vỹ ag tũ ti kynkyn ke mũ ha, kỹ tóg kórég tãvĩ nỹnh mũ ha,” he tóg mũ, kónhkó mág ti.

9

¹ Kĩ Topẽ tỹ jëgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tỹ 5 (ke) vè sir. Kĩ sóg krĩg vég mũ. Kanhkã tá tóg kãtère ja nĩ, êprã. Kĩ ag tóg ti mỹ nũgme nón jafã fig mũ, *chave* ti, krĩg ên mỹ. ² Kĩ tóg nón mũ sir, nũgme ti. Hã ra nĩja tóg tá tũm tũm ke mũ, nĩja tar pẽ. Kĩ rã tóg kuty' he mũ. Ga kri tóg kuty' he kãn mũ. ³ Nĩja ên kã tá tóg vãhã kãpa mũ, tỹ ópã tỹ hên ri ke nỹti ve ti. Hã ra tóg pỹn kakrã tar ri ke nỹti, tỹ ópã nỹti ve ên ti. ⁴ Ti pijé re ko tí'. Ti pijé ka féj ko tí'. Ti pijé êkré ko tí gé'. Ti tỹ êprã ke ag mỹ vènh kaga han kãtĩg vè. Êprã ke ù ag tóg tỹ Topẽ tỹ rágrá tũ nỹti, ag kakã ki. Ên ag tỹ ag mỹ vènh kaga han hã jé ag tóg junjun mũ, tỹ ópã nỹti ve ên ag. ⁵ Ag pijé êprã ke ag kãgtén mũ hã ra'. Kysã tỹ 5 (ke) ki ag tóg êprã ke ag mỹ vènh kaga nĩm mũ. Ag tỹ ag vóg kỹ tóg pỹn kakrã tỹ êg tugtãn ri ke nĩ, ti kaga ti. ⁶ Kĩ êprã ke ag tóg kãgter sór mũ, ti kaga jagy to. Hã ra ag tóg kãgter ke tũ nĩ, kysã tỹ 5 (ke) ên ki. Ag kãgter sór mũ ra ag tóg kãgter ke tũ pẽ nĩ.

⁷ Ópã ên tóg tỹ kãvãru ve nỹti. Kãvãru tỹ vènh génh mũnh ke ri ke tóg

nỹti. *Ouro* tỹ ag tóg krĩ tógfi nỹti. Ag kakã vỹ êg kakã ri ke nĩ. ⁸ Ag gãnh vỹ fag gãnh téj ri ke nĩ gé. Ag jã vỹ mĩg jã ri ke nĩ. ⁹ Ag fár tóg tỹ *ferro* tỹ *camisa* ri ke nĩ. Ag fêr tỹ rãnrãnh he tóg mẽ há tí. Kĩ tóg kãvãru tỹ hên ri ke tỹ karósa tỹ hên ri ke nỹgnỹn ri ke nĩ, ag tỹ vènh génh mũnh ken kỹ. ¹⁰ Ag my kã tóg jẽ, ag préj ti, pỹn kakrã préj ri ke ti. Ag my tỹ ag tóg êprã ke ag vóg kónãn tí, kysã tỹ 5 (ke) ki. ¹¹ Û tỹ nũgme ki rĩr tí ên, ù tỹ Topẽ tỹ jëgnẽ jafã ri ke nĩ ên vỹ tỹ ag pã'i mág nĩ, ópã ên ag pã'i mág. *Hebreu* ag vĩ ki ti jiji vỹ: *Abadom*, he mũ, kỹ tóg *Grego* ag vĩ ki: *Apolião*, he mũ, hã vỹ: nén ù kar kókég tí, he mũ, êg vĩ ki.

¹² Nén jagy ve ve inh huri. Sỹ nén jagy régre venh ke nẽ ha.

¹³ Kĩ Topẽ tỹ jëgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tỹ 6 (ke) vè sir. Kĩ sóg vènh vĩ mẽg mũ. Topẽ mỹ nén ù pũn jafã tỹ *ouro* tá tóg mẽ há tí, vènh vĩ ti, *mesa* ên péno tỹ 4 (ke) ki. ¹⁴ Vènh vĩ ên tóg ù tỹ kyn mũ ên mỹ: “Topẽ tỹ jëgnẽ jafã tỹ 4 (ke) ên kygvãn tĩg,” he mũ. “Û tỹ goj mág tỹ *Eufrates* tá sigse kỹ nỹti ên ag kygvãn tĩg,” he tóg. ¹⁵ Kĩ tóg ù tỹ 4 (ke) ên ag kygvãn tí mũ. Tá ag tóg jãvãnh nỹti ja nĩgtĩ, ag tỹ êprã ke tỹ hên ri ke ag kãgtén jé. Topẽ vỹ ag mỹ ag tỹ kurã ki ag kãgtén ke mũ ên nĩm ja nĩ. Êprã ke vènh kãpóv tãgtũ ag kã ùn pir ag kãgtén kãn jé ag tóg ke mũ, Topẽ tỹ jëgnẽ jafã tỹ 4 (ke) ên ag. ¹⁶ Ag krêm *soldado* ag *número* mẽ inh, ù tỹ kãvãru kri mũgtĩ ag. 200 *mil* (ke) ag nỹti, ag krêm *soldado* ag. ¹⁷ Kĩ sóg ag vég mũ, *soldado* tỹ kãvãru kri mũ mũ ag. *Ferro* tỹ ag *camisa* nỹti. Kĩ ù ag tóg kusũg nỹti, pĩ kusũg ri ke. Û ag tóg tánh nỹti. Û ag tóg mãréro nỹti. Kãvãru krĩ vỹ mĩg krĩ ri ke nỹti. Ag jënkã tá pĩ gru tóg kãkutẽ mũ, nĩja ke gé. ¹⁸ Tag tỹ ag tóg êprã ke ag kãgtén ke mũ, pĩ tỹ, nĩja tỹ, kãvãru ag. ¹⁹ Nén tỹ kãvãru jënkã tá kãkutẽ mũ ên vỹ êprã ke ag kãgtén ke mũ. Kãvãru ên my vỹ tóg tỹ pỹn ve nĩ, pỹn krĩ. Ên tỹ ag tóg êprã ke ag kókén

ke mũ gé.

²⁰ Ëprã ke ù ag tóg hã ra krenkren ke mũ ver. Ag kãgtén kãn ke tũ ag tóg nĩ ver. Kĩ ùn krenkren mũ ag pijé Nén-Kórég ag tovãnh mũ'. Vẽnh kãgrá tovãnh tũ ag nỹtĩ, pó tỹ vẽn kãgrá ên, ka tỹ vẽn kãgrá ên ke gé. Ver ag tóg tag kar to: “Topẽ vỹ tỹ ti nĩ,” he tĩ gé. Ag tỹ vêsóg ki vẽn kãgrá hynhan mũ ra tóg ag mũ tỹ Topẽ nĩ ve nĩ, ti kanẽ tũ ra, ti nĩgrêg nor tũ ra, ti tĩg vãn hã ra. ²¹ Ag pijé ag jykre tovãnh sór mũ', ãprã ke krenkren mũ ên ag. Jagnẽ kãgtén ag tóg mũgtĩ. Kujá jykre han ag tóg mũgtĩ. Ag prũ tũ fag mré ag tóg nỹgnỹ mũgtĩ. Fag mén tũ ag mré fag tóg nỹgnỹ mũgtĩ gé. Jagnẽ tỹ nén ù pigju ag tóg mũgtĩ gé, ãprã ke ag.

10

Livro sĩ

¹ Kĩ sóg Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tar ù vég mũ. Kanhkã tá tóg kãtère mũ. Kanhkã góg vỹ ti kri rũm ke kũ nỹ nĩ. Ti krĩ kri ta no tóg vẽn ven mũ. Ti kakã vỹ rã ri ke nĩ. Ti fa vỹ pĩ gru ri ke nỹtĩ. ² *Livro sĩ* tỹ tóg jén ke kũ mãn kũ jẽ nĩ. Ti pẽgja tỹ tóg goj kafã tũ sãn mũ. Kĩ tóg ti jakãnh tỹ ga sãn mũ. ³ Prêr tóg mũ sir, jamã há ra. Kĩ tóg tỹ mĩg kyr mẽ tĩ, ti prêr ti. Kĩ ta tỹ tỹrỹr he tỹ 7 (ke) vỹ ti vỹ kafãn mũ, jamã há ra. ⁴ Kĩ sóg ta tỹ tỹrỹr he mũ ên vỹ rãn sór mũ. Hã ra ù tỹ kanhkã tá vỹ mũ tóg inh mũ: “rán tũg nĩ,” he mũ. “Ta tỹ tỹrỹr he mũ ên vỹ tóg sór tũg nĩ, ù mũ,” he tóg.

⁵ Kĩ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ên, ù tỹ goj mré ga kri jẽ mũ ên tóg ti nĩgẽ tỹ kanhkã ki ven mũ, ti pẽgja tỹ. ⁶ Kĩ tóg: “sỹ ki hã tónh ke vỹ,” he mũ. “Topẽ vỹ ki kanhró nĩ,” he tóg. “Ûn rĩr nĩ ên vỹ ki kanhró nĩ, ùn ter vãn ên. Û tỹ kanhkã mré, ga han mũ ên vỹ ki kanhró nĩ, ù tỹ goj han mũ ên ti, ù tỹ ùn rĩnrĩr nỹtĩ kar ag hynhan mũ ên ti,” he tóg. “Ha vé, ti tỹ nén han ke mũ ên tovãnh mãn ke tũ ti nĩ ha, Topẽ ti. ⁷ Ti tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kã ù vỹ *trombeta* kyn ke mũ. Kĩ tóg ù tỹ 7 (ke) tá krỹg ke mũ. Ti tỹ kyn kũ Topẽ vỹ ti tỹ nén han sór mũ ên han ke mũ ha, ti tỹ vãsỹ to jykren

mũ ên ti. Hã tóg ja ti nĩ, ti rãnrãj han tĩ ag mũ, ti vỹ tóg tĩ ag mũ ke gé, Topẽ ti,” he tóg, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ti.

⁸ Kĩ kanhkã tá ke ù tóg inh mré vẽn mãn mũ. Inh mũ tóg: “ha tĩg,” he mũ. “*Livro sĩ* tỹ jén ke kũ nĩ ên mãn tĩg,” he tóg. “Û tỹ goj mré ga sãn kũ jẽ ên ki *livro* mãn tĩg,” he tóg. ⁹ Kĩ sóg tĩg kũ ti mũ *livro* to vỹ mũ. Kĩ tóg inh mũ: “té, ko ra,” he mũ. “Mỹg ri ke ti nĩ, ã tỹ kon kũ. Kar kũ tóg hã ra fa nĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁰ Kĩ sóg *livro sĩ* ên mãn kũ ko mũ. Kĩ tóg mũg ri ke nĩ. Isỹ ko kar kũ tóg fa nĩ sir.

¹¹ Kĩ ù tóg inh mũ: “Topẽ tỹ nén hynhan ke mũ tóg mãn jẽ ã tóg ke mũ,” he mũ. “Ti tỹ *povo* kar, *nação* kar, pã'i krêm ke kar, pã'i kar ag tỹ nén hynhan ke mũ tóg jẽ ã tóg ke mũ,” he tóg, vẽn vỹ ti.

11

Û tỹ Topẽ vỹ tóg tĩ ag

¹ Kĩ ag tóg inh mũ vãn jun mũ, vãn tỹ nén ù kãmũn jafã ti. Kĩ ù tóg inh mũ: “tág’,” he mũ. “Topẽ ùn kãmũn nĩ, Topẽ mũ nén ù pũn jafã mré hã. Û tỹ krêm Topẽ mré vẽn nỹtĩ ên ag nĩgrên nĩ gé. ² Topẽ ùn vãso ên kãmũn tũg nĩ hã ra. Fóg ag tũ vỹ, kũ kãmũn tũg nĩ. Kysã tỹ 42 (ke) ki fóg ag tóg ãmã ên kókén ke mũ, Topẽ tỹ ãmã to: “isũ vỹ,” he mũ ên ti. ³ Û tỹ inh vỹ tóg tĩ régre ag jẽgnẽ jẽ sóg ke mũ. Kur kórég rĩnh kũ ag tóg isỹ ag mũ nén tónh ke mũ ên tónh ke mũ, kurã tỹ 1260 (ke) ên ki,” he tóg inh mũ, ag kã mũ ù ti.

⁴ Topẽ vỹ tóg tĩ régre ên ag vỹ Topẽ vỹ to tar nỹtĩ, ka tỹ *oliveira* tar ên ri ke. Kĩ ag tóg néj gru ri ke nỹtĩ, néj tỹ kri fẽg jafã kri nỹtĩg kũ. Û tỹ tỹ ãprã ke ag kri ke ên rã hã ti nỹtĩ, néj tỹ kri fẽg jafã régre ên ti. Tag ri ke ag nỹtĩ, Topẽ vỹ tóg tĩ régre ên ag. ⁵ Û tỹ ag kato vãsãn kũ ag tóg pĩ tỹ ag jẽnã tá kãkutẽ mũ ên tỹ ag tỹ tũ' he tĩ, ù tỹ ag kato vãsãnsãn mũ ag tỹ. Hã kũ ag kãgter kãn' he tĩ, ù tỹ ag vóg kónãn sór mũ ag. ⁶ Ag tỹ Topẽ vỹ tón kũ ag tóg, ag tỹ ta kutẽ kamẽg sór kũ ti kutẽ kamẽg tĩ, kũ tóg kutẽ tũ nĩgtĩ. Ag tỹ goj tỹ vẽn kyvẽn ri ke han sór

kỹ ag tóg tỹ han tĩ gé. Ag tỹ ga kri ke ag vóg kónãn sór kỹ ag tóg ag vóg kónãn tĩ gé. Nén ù jagy tỹ hên ri ke hynhan ag tóg tĩ, Topê vĩ tó tĩ régre ên ag.

⁷ Kejëen ag tóg kãmén kãn mũ sir, Topê tỹ ag mỹ nén tó mũ ên ti. Kỹ nũgme tá mĩg tóg kãkutê mũ, kỹ tóg ag to rará kỹ ag kãgtén mũ. ⁸ Ag kãgter kỹ ag tóg êmã kuju tá vár kỹ nỹtĩ nĩ, êg *Senhor* tỹ êmã tá ka to sa ja ên tá. Êmã ên tá ke ag jykre tóg êmã tỹ *Sodoma* tá ke ag jykre ri ke nĩ, ga tỹ *Egito* tá ke ag jykre ri ke ti nĩ gé. ⁹ Kurã tãgtũ mré kurã kuju ki ag tóg vêser ên vigvêg mũ. Vênh kar ag vỹ ag vigvêg mũ, *povo* kar ag, pã'i krêm ke kar ag, vênh vĩ kar tó tĩ ag kar ke gé. Ag pijé ga krêm ag pigju mũ', vêser ên ag. ¹⁰ Êprã ke kar ag mỹ tóg sér tĩ, ag kãgter ti. Fénhta mág han ag tóg mũ. Jagnê mỹ ag tóg *presente* jêgnêg mũ. Topê vĩ tó tĩ tag ag vỹ êprã ke ag vóg kónãn jagy han ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg ag kãgter kỹ vênh kar mỹ sér gy tĩ sir.

¹¹ Kurã tãgtũ kri kurã kuju tũg kỹ Topê tóg hã ra ag rĩn mãn mũ sir, ti kuprĩg tỹ. Kỹ vênh kar ag tóg jũrũn ke jagy han mũ sir. ¹² Kỹ kanhkã tá vênh vĩ tóg ag mỹ mẽ há tĩ. Kỹ tóg Topê vĩ tó tĩ régre tag ag mỹ: “kunĩg,” he mũ. Kỹ ag kato vãsãnsãn mũ ag vỹ ag tỹ kanhkã ra jãpry vég mũ sir, kanhkã góg kã mĩ. ¹³ Kỹ ga tóg jũrũn ke mũ sir. Êmã tá tóg ìn vênh kãpóv tỹ 10 (ke) ag kã ùn pir kókén kãn mũ, ga tỹ jũrũn ke ti. Êprã ke tỹ 7 *mil* (ke) vỹ kãgter mũ, ên kã. ùn kãgter tũ ag tóg kanê jur mũ. Ag mũmêg vỹ ag kãgtén kren mũ. Kỹ ag tóg Topê to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ vãhã.

¹⁴ Nén jagy ù vỹ hur tũ' hé. Nén jagy ù tóg ver kã nĩ nĩ.

Trombeta tỹ êgno kyr

¹⁵ Kỹ Topê tỹ jêgnê jafã tỹ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kyn mũ gé sir. *Trombeta* tỹ 7 (ke) vê sir. Kỹ kanhkã tá vênh vĩ tỹ hên ri ke tóg mẽ há tĩ. “Vãhã tóg êprã ke kar ag kri tỹ ùn mág jê, Topê ti, êg *Senhor* ti ke gé,” he ag tóg. “Vãhã ag tóg nén ù kar ki rĩr nỹtĩ

ha. Kỹ tóg tũ' hênh ke tũ nĩ, ag rãnrãj ti,” he ag tóg.

¹⁶ Kỹ kófa tỹ 24 (ke) ên ag, ù tỹ Topê mré ag nĩgja kri nĩgnĩ kỹ nỹtĩ ên ag vỹ ti krêm mũgmũg ke kãn mũ sir. Kỹ ag tóg ti mỹ: “Topê vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ sir. ¹⁷ Jãnjãn ag tóg mũ gé sir, ha mẽ. “Topê, pã'i mág, nén ù kar han há ã tóg nĩ,” he ag tóg mũ. “Vãỹ ã tóg nĩ nĩ, kỹ ã tóg ùri nĩ gé. Êg mỹ tóg sér tĩ, ã tỹ tỹ pã'i mág nĩn kỹ. Á tar nĩ kỹ ã tóg pã'i ù ag pan kãn. ¹⁸ Ag to jũ jé ã tóg ke mũ ha. ùn kãgter mũ ag jykre tugnỹm kãn jé ã tóg ke mũ ha. Á kurã vỹ hur jun, kỹ ã tóg ã rãnrãj han tĩ ag mỹ ag rãnrãj kaja ti ven ke mũ, ã vĩ tó tĩ ag mỹ ke gé, ã tũ kar ag mỹ, ùn mág ag mỹ, ùn kãsir ag mỹ. Kỹ ã tóg ù tỹ êprã ke ag kókén ja ên ag kókén kãn ke mũ ha, vênh kaja jé,” he ag tóg mũ, kófa tỹ 24 (ke) ên ag.

¹⁹ Kỹ ù tóg Topê ìn nón mũ, ìn tỹ kanhkã tá jê ên. Kỹ Topê *caixa* ên tóg ve há' he kỹ nỹ nĩ, Topê tỹ ti tũ ag mré jykren kỹ ag mỹ *caixa* fig mũ ên ri ke. Kỹ ta tóg kómkóm ke kỹ tỹrỹr he mũ. Ga vỹ ragra ke jagy han mũ sir. Kỹ nãfy vỹ vár mũ gé sir, nãfy mág.

12

Mĩg fêr kãme

¹ Kỹ kanhkã tá nén ù vênh mỹ tóg vênh ven mũ. ùn tỹtã fi vỹ tóg vênh ven mũ. Kỹ rã tóg fi mỹ tỹ fi kur nĩ. Kysã sãn kỹ fi tóg jê nĩ. Fi krĩ tógfĩ vỹ krĩg tỹ 12 (ke) tỹ há nĩ. ² Kufy fi tóg jê nĩ, hã ra fi tóg kaga mũ, kỹ fi tóg jagtar nĩ sir.

³ Kỹ kanhkã tá nén ù ù tóg vênh ven mũ gé. Mĩg fêr kusũg tóg vênh ven mũ. Ti pir ra tóg krĩ tỹ 7 (ke) nĩ, nĩka tỹ 10 (ke) ti nĩ gé. Ti krĩ tógfĩ tóg nỹtĩ, ti krĩ tỹ 7 (ke) to. ⁴ Ti my tỹ tóg krĩg tỹ hên ri ke kókég mũ. Kỹ tóg êprã vár mũ. Krĩg vênh kãpóv tãgtũ ag kã ùn pir kókén kãn tóg mũ. Kỹ tóg ùn tỹtã ên fi jo tá jê nĩ, mĩg fêr kusũg ên ti. Ti tỹ fi kósin mãn sór vê, ti mur kỹ. ⁵ Kỹ tóg mur mũ sir. Hã ra tóg gré nỹ. Tỹ tóg pã'i mág pẽ jênh ke mũ, êprã ke kar kri. Kỹ tóg ag mỹ vĩ tar han ke mũ. Ti mur

kỹ ag tóg kanhkã ra ti va mũ mũ, Topê nĩgja sĩnvĩ ãn ra, mĩg fẽr jo. ⁶ Kĩ ãn tĩtã ãn fi tóg ga kórég ra tĩ mũ, mĩg fẽr jo vẽn pēju kỹ. Tá Topê tóg fi mĩ fi tĩ ki vẽn pėjunh ke han ja nĩ. Tá ã tóg fi mĩ vėjẽn vin tĩ, kurã tĩ 1260 (ke) ki.

⁷ Kĩ kanhkã tá vẽn génh tóg kutẽ mũ. Topê tĩ jẽgnẽ jafã ag to pã'i mág tĩ *Miguel* vỹ mĩg fẽr ãn kato vãsãn mũ, ti krẽm ke ag mré. Kĩ mĩg fẽr ãn tóg ti krẽm ke ag mré *Miguel* to rará mũ gé sir. ⁸ Hã ra ag tóg ti tĩ hẽn ri ke mũ sir, kanhkã tá ke ag, mĩg fẽr ãn ti tĩ. Kĩ ag tóg kanhkã tá ti kutẽm mũ, ti mré ke kar ag mré. ⁹ Mĩg fẽr ãn kutẽm ag tóg mũ sir. Pỹn ve tĩ ãn ve fag krĩn kónãn mũ ãn hã vẽ. Japon hã vẽ. *Satanás* hã vẽ. Ęprã ke ag tĩ Topê kato vãsãnsãn han mũ ãn hã vẽ, hã vỹ: mĩg fẽr, he mũ. Ag tĩ kanhkã tá ti kutẽm kỹ ag tóg ga kri ti fón mũ sir, ti krẽm ke kar ag mré hã.

¹⁰ Kĩ sóg kanhkã tá vẽn vĩ ã mẽg mũ gé. Jamã há ra tóg: “tág’,” he mũ. “Ęg krenkren han tóg huri, Topê ti. Kĩ vẽn kar tóg vé, Topê tĩ tĩ ãn mág pẽ nĩ ti. Vãhã *Cristo* tóg vẽn kar mĩ ti tĩ tĩ ãn tar nĩ ãn ven huri. Ag tĩ ãn kutẽm mũ ãn tóg Ęg mré ke ag kato vĩ kónãn ja nĩgtĩ, Topê mĩ, kurã ki, kuty tá ke gé. Hã ra tóg kutẽm kỹ jẽ ha. ¹¹ Ęg mré ke ag vỹ ti tĩ hẽn ri ke ja nĩgtĩ, *cordeiro* kyvẽn ãn tugrĩn, vẽn vĩ há ãn tugrĩn, ag tĩ vẽn kar mĩ Topê vĩ tó tĩ ãn tugrĩn. Ag kã ã kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ag mĩ tĩ nẽn ã tũ nĩ ja nĩgtĩ, ag tĩ *Jesus* tugrĩn ag kãgtén mũ ra. Hã kỹ ag tóg Japo tĩ hẽn ri ke ja nĩ. ¹² Ti kutẽ kar kỹ tóg kanhkã tãn kar mĩ sér tĩ ha. Hã ra tóg ga kri mũ ag mĩ jagy tĩnh mũ. Japo vỹ ag mré jẽ ha, ga kri, ag tĩ kanhkã tá ti kutẽm kỹ. Kĩ tóg jũ jagy han kỹ kynẽ tĩ. Ti kurã vỹ kakó nĩ ha. Tag tugrĩn tóg jũ jagy han kỹ kynẽ tĩ nĩ, Japo ti,” he tóg, ã tĩ kanhkã tá vĩ mũ ti.

¹³ Kĩ mĩg fẽr ãn tóg Ęprã jẽ ha. Hã kỹ tóg ãn tĩtã ãn fi vóg kónãn sór mũ, ã tĩ gĩr vég mũ ãn fi. ¹⁴ Kĩ ag tóg fi mĩ kónhko mág fẽr ri ke ãn junjun mũ. Kĩ fi tóg tĩ ga kórég ãn ra tẽ tĩ mũ. Tá fi tóg

vẽn pēju kỹ nĩ nĩ, prỹg tãgtũ kri prỹg kuju ki. Kĩ pỹn kórég ãn tóg tá fi vóg tũ nĩ ha, fi vẽn pēju ja tá. ¹⁵ Kĩ tóg goj var ri ke han mũ, pỹn ti. Ti jẽnkã tá tóg kãkutẽ mũ, goj var ti. Ti tĩ ãn tĩtã ãn fi nãr han sór vẽ. ¹⁶ Hã ra ga tóg fi mĩ goj ãn tĩ gym ke mũ, goj tĩ mĩg fẽr jẽnkã tá kãkutẽ mũ ãn tĩ. Kĩ fi tóg ga tugrĩn kren mũ sir. ¹⁷ Kĩ mĩg fẽr tóg jũ kỹ tũ mũ, ãn tĩtã ãn fi tovãnh kỹ. Kĩ tóg fi krẽ kato vãsãn tĩ mũ gé, hã vỹ: ã tĩ Topê vĩ ki króm mũ ag, ã tĩ *Jesus* to krónh ke tũ ag, he mũ. ãn tĩtã ãn fi krẽ ag hã vẽ.

¹⁸ Kĩ mĩg fẽr ãn tóg goj fyr ra tĩ mũ.

13

Mĩg régre ag kãme

¹ Kĩ mĩg ã tóg goj mág kã tá kãkutẽ mũ. Ti pir ra tóg krĩ tĩ 7 (ke) nĩ. Nĩka tĩ 10 (ke) ti nĩ gé. Ti krĩ tógfi tóg ti nĩka kri nĩtĩ. Kĩ ti jygji tóg ti krĩ kri ránrán kỹ nĩtĩ. Hã ra tóg tĩ Topê to vĩ kónãn tãvĩ nĩtĩ, ti krĩ to ránrán kỹ nĩtĩ ãn ti. ² Goj kã tá mĩg ãn tóg mĩg rá ri ke nĩ. Ti pẽn tóg krĩnhpẽnufã pẽn ri ke nĩtĩ. Ti jẽnky tóg mĩg kusũg jẽnky ri ke nĩ. Kĩ mĩg fẽr ãn tóg goj kã tá mĩg tĩ pã'i mág pẽ han mũ, ti tĩ ag nĩgja kri nĩ jé. ³ Ti krĩ ã fynh ja ag tóg nĩ. Kĩ tóg ter kren. Hã ra tóg há' he mãn, goj kã tá mĩg ãn ti. Ęprã ke kar ag vỹ ti vég mũ. Kĩ tóg ag mĩ e kar tĩ. Ti vĩ kri ag tóg fig mũ. ⁴ Mĩg fẽr ãn to ag tóg: “Topê vẽ,” he tĩ, Ęprã ke kar ag, ti tĩ goj kã tá mĩg ãn tar han ja tugrĩn. Goj kã tá mĩg ãn to ag tóg: “Topê vẽ,” he tĩ gé. “ã tóg ti ri ke tũ pẽ nĩgtĩ,” he ag tóg tĩ. “ã tóg ti tar kãfór tũ nĩ,” he ag tóg tĩ gé.

⁵ Goj kã tá mĩg ãn vỹ vĩ vẽn mĩ han jẽ nĩ. Ti vĩ tĩ tóg Topê kato vãsãn mũ. Kysã tĩ 42 (ke) ki tóg tar jẽ nĩ, vẽn kar kri. ⁶ Kĩ tóg Topê to vĩ kónãn mũ, Topê jiji to ke gé, ti ãn to ke gé. Kanhkã tãn kar ag to tóg vĩ kónãn mũ gé. ⁷ Kĩ tóg Topê tĩ ãn kuprẽg mũ ag kãgtén to vãsãn mũ gé. Kĩ tóg ag tĩ hẽn ri ke mũ gé sir, goj tãn tĩ mĩg ãn ti. Hã ra Topê tóg ver ti to fen nĩ. Kĩ *povo* kar ag, *nação* kar ag, pã'i krẽm ke kar ag,

ũ tỹ vyr mỹ vĩ nỹtĩ ãn ag kar vỹ mĩg ãn vĩ hã jẽmẽg mũ. ⁸ Ęprã ke kar ag vỹ ti to: “Topẽ vẽ,” he tĩ. Ag jãvo ù ag jyggi tóg ránrán kỹ nỹtĩ, Topẽ *livro* ki, ù tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ ãn ag. Topẽ tỹ nén ù kar han ke to hã tóg ag jyggi ránrán ja nĩgtĩ, *livro* ãn ki. *Cordeiro* tỹ ùn jagfy ter ja ãn ag tũ vẽ, *livro* ãn ti.

⁹ Ùn nĩgrẽg nỹtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé. ¹⁰ Topẽ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ù ag to: “nĩgfénh kỹ ag nỹtĩnh mũ, isugrĩn,” hen kỹ ag tóg nĩgfénh kỹ nỹtĩnh mũ, vẽseja kã ki. Ti tỹ ag to: “rógro tỹ ag tóg ag kãgtén ke mũ,” hen kỹ ag tóg, rógro tỹ ag kagtén ke mũ sir. Ù tỹ Topẽ mỹ vẽn vin mũ ãn ag jé to krónh ke tũg. Ag jé Topẽ tovãnh tũg.

¹¹ Kỹ sóg mĩg ù vég mũ gé. Ga kã tá tóg kãkutẽ mũ. Nĩka rẽgre ti nĩ, *cordeiro* nĩka ri ke. Ti vĩ tóg hã ra mĩg fẽr ãn vĩ ri ke nĩ. ¹² Goj kã tá mĩg ãn rĩnve tóg ti tỹ han mũ kar hynhan tĩ, ga kã tá mĩg ti. Kỹ tóg ãprã ke kar ag to vãsãn mũ, ag tỹ goj kã tá mĩg ãn to: “Topẽ vẽ,” he jé, ùn ter kren mũ ãn to.

¹³ Ga kã tá mĩg tag vỹ nén ve vãnh tỹ hẽn ri ke hynhan mũ. Pĩ tỹ kãnhkã tá kãtère han tóg tĩ, ãprã ke kar ag rĩnve.

¹⁴ Ti tỹ ãg tỹ nén han vãnh tỹ hẽn ri ke hynhan kỹ tóg ãprã ke kar mỹ ón mũ, ag tỹ ti kamẽg jé. Goj kã tá mĩg ãn rĩnve tóg *milagre* tỹ hẽn ri ke hynhan mũ. Kỹ tóg ãprã ke ag mỹ: “ag tỹ mĩg ãn fynh mũ ra tóg ter ja tũ nĩ. Ha ti kãgrã han’,” he mũ, ga kã tá mĩg ãn ti.

¹⁵ Kỹ tóg goj kã tá mĩg kãgrã ki hu he mũ. Kỹ tóg rĩr mũ, ti kãgrã ti. Kỹ tóg vĩ mũ gé. Kỹ tóg ù tỹ ti to: “Topẽ vẽ,” he jãvãnh ãn ag kãgtén kãn mũ sir, ti kãgrã rĩr jẽ ãn ti. ¹⁶ Ga kã tá mĩg ãn tóg tỹ ãprã ke kar ag kri ke nĩ, ùn mág ag kri, ùn kãsir ag kri, ùn riko ag kri, ùn jagtar ag kri, ù tỹ tỹ *camarada* nỹtĩ ag kri, ag *patrão* ag kri ke gé. Kỹ tóg ag kar to vãsãn mũ, ag tỹ ag pẽgja tá ag nĩgé pãnĩ ki ti jiji ránrán jé. Ag kakã ki ag tóg ti jiji ránrán mũ gé. ¹⁷ Kỹ ùn ránrán kỹ nỹtĩ ag hã tóg nén ù kũmpra he kỹ, nén ù vẽn he tĩ gé inhhã. Ùn rá tũ ag vỹ nén ù kũmpra he mãn ke tũ nĩ.

Vẽn rá tag vỹ tỹ ga kã tá mĩg ãn jiji nĩ,

ti *número* ti ke gé.

¹⁸ Ùn krĩ há ag hã tóg ti *número* to jykrén há han ke mũ. Ùn krĩ tũ ãn ag pijé to jykrén ke mũ'. Ęprã ke jiji vẽ, ti *número* ti, hã vỹ: 666, he mũ.

14

Ùn krenkren kỹ nỹtĩ ag jãn

¹ Kỹ sóg ki ãvãnh kỹ *cordeiro* ãn ve mãn mũ. Pãnónh kri tóg jẽ nĩ, pãnónh tỹ *Sião* he mũ ãn kri. Ùn e ag tóg ti mré tá nỹtĩ, ù tỹ 144 *mil* (ke) ag. *Cordeiro* ãn jiji tóg ag kakã ki rán kỹ nĩ, Ti jóg jiji vỹ ag ki rán kỹ nĩ gé. ² Kỹ sóg kãnhkã tá nén ù mẽg mũ. Tỹ tóg sa krog mẽ tĩ. Tỹ tóg ta tỹ tỹrỹr he ri ke tĩ gé. Kỹ tóg tỹ ag tỹ vãkyn jafã tỹ *harpa* kyn ãn ri ke tĩ gé, ti kyr ti. ³ Vẽjãn tãg tó ag tóg mũ gé, nén nẽ tỹ 4 (ke) ãn ag rĩnve, kófa ag rĩnve ke gé, nĩgja sĩnvĩ ãn tá. Ù tỹ 144 *mil* (ke) ag vỹ Topẽ jé tãg tag tó há nỹtĩ, ãn ag tãvĩ. Ęprã ke ja ag vẽ. Hã ra ag tóg krenkren kỹ nỹtĩ. ⁴ Jãnhkri ag nỹtĩ. Ag pijé fag vóg ja nĩgtĩ'. *Cordeiro* mré ag tóg mũ ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ãprã ke ra. Ęprã ke ag kã mĩ tóg ag kygjãm ja nĩ, *cordeiro* ti. Kỹ ag tóg tỹ Topẽ tũ nỹtĩ, *cordeiro* tũ ke gé. ⁵ Ag pijé ù mỹ ón ja nĩgtĩ'. Kygnẽ ja tũ pẽ ag tóg nĩgtĩ.

Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tãgtũ ag

⁶ Kỹ sóg Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù vég mũ gé. Kãnhkã krẽm tóg tẽ tĩ mũ. Kỹ tóg Topẽ vĩ ma kãtĩ mũ. Topẽ vĩ ãn vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Ti tỹ ãprã ke kar ag mỹ Topẽ vĩ tónh ke vẽ, *nação* kar ag mỹ, *povo* kar mỹ ke gé, vyr mỹ vĩ nỹtĩ kar ag mỹ ke gé. ⁷ Kỹ tóg prẽr mũ sir. “Topẽ hã kamẽg nĩ, ti hã to: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, hem nĩ,” he tóg. “Ti kurã vỹ hur jun. Ęprã ke ag jykre tugnỹm jé tóg ke mũ ha. Ù tỹ kãnhkã mré, ga han kar kỹ, goj han mũ ãn hã mỹ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” hem nĩ,” he tóg, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn ti.

⁸ Ti nón Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù tóg jun mũ gé. Kỹ tóg: “ ãmã tỹ *Babilônia* vỹ kókén kỹ nỹ ha,” he mũ. “Ęprã ke kar to tóg vãsãn ja nĩ, *Babilônia* to pã'i ti, ag tỹ ti mré ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ jé,

fag tÿ ti ri ke fag mén tÿ ag mré nÿgnÿ jé. Kÿ tóg vènh kar tÿ ti mré *vinho* fã pè kron ri ke nÿ,” he tóg.

⁹ Kÿ Topè tÿ jènè jafã ù tóg ag nón kãtÿ mÿ gé. Ën vÿ prèr kÿ: “!..èprã ke ù ag tóg mÿg to: topè vè, he ja nÿgte..!” he mÿ, prèr kÿ. “!..Ti kãgrã to ag tóg: topè vè, he ja nÿgte..! Ag kakã ki ag tóg ti rá han ja nÿgte..! Ag nÿgé pãnÿ ki ag tóg ránrán kÿ nÿtÿ gé..!” he tóg. ¹⁰ “Ën ag vÿ Topè tÿ ag to jÿ jagy han venh ke mÿ ha..! Kÿ tóg ag tÿ *vinho* kron ri ke nÿ ha..! Topè vÿ jÿ jagy han kÿ jè ha..! Kÿ tóg èg tÿ *vinho* tÿ kópa fãn kÿ fèg èn ri ke nÿ ha..! Ti tÿ ag to jÿnh ke ti..! Topè tÿ vènh kãn kÿ jè to ken hã vè..! Û tÿ mÿg to: topè vè, he ja èn ag vÿ jagtar mág ke mÿ ha..! *Cordeiro* rÿnve..! Pÿ ki ag tóg jagãgtar ke mÿ ha..! Pó tÿ *enxofre* pÿr nÿja ki ke gé..!” he tóg. ¹¹ “Ag tÿ pÿ ki jagtar mÿ èn nÿja tóg kanhkã ra tãpry mÿ ha..! Tÿ' henh ke tÿ ti nÿ, pÿ èn ti..! Û tÿ mÿg to: topè vè, he mÿ èn ag vÿ vènhkánkãn ke tÿ pè nÿ..! Û tÿ ti kãgrã to: topè vè, he mÿ èn ag kar ti..! Ûn jiji tÿ ránrán kÿ nÿtÿ èn ag kar ti..!” he tóg, prèr kÿ, Topè tÿ jènè jafã ù èn ti.

¹² Û tÿ Topè ki ge kÿ nÿtÿ ag jé ti to krónh ke tÿg. Ag jé Topè tovãnh tÿg, ù tÿ Topè vÿ kri fig mÿ ag, ù tÿ *Jesus* to tar nÿtÿ ag.

¹³ Kÿ sóg kanhkã tá vènh vÿ ù mÿg mÿ gé. Kÿ tóg: “tag rán nÿ, ha mÿ,” he mÿ. “Û ag tóg èg *Senhor* ki ge kÿ nÿtÿ ki kãgter ja nÿ. Ën ag mÿ tóg sér tãvÿ tÿ ha,” he tóg. Kÿ Topè kuprÿg tóg: “hÿ,” he mÿ gé. “Ag rãnrãj kaja vég ag tóg mÿgtÿ. Kÿ ag tóg ag rãnrãj to vènhkãn kÿ nÿtÿ ha,” he tóg.

Èprã ke ag vóg kónãn

¹⁴ Kÿ sóg kanhkã góg kupri vég mÿ gé sir. Û tóg kri nÿ nÿ, tÿ tóg èprã ke nÿ ve nÿ. Krÿ tógfÿ tÿ *ouro* tóg nÿ, kÿ tóg èg tÿ tÿ *trigo* kre jafã ri ke vyn kÿ nÿ nÿ gé. ¹⁵ Kÿ Topè tÿ jènè jafã ù tóg kãtÿ mÿ gé, Topè ìn kã tá. Kÿ tóg ù tÿ kanhkã góg kri nÿ èn mÿ: “*trigo* kre jafã tÿ krenh tÿg nÿ,” he mÿ. “Tÿ ti krenh ke kurã vè. Vènh kãn kÿ ag nÿtÿ nÿ, èprã ke ag,” he

tóg. ¹⁶ Kÿ ù tÿ kanhkã góg kri nÿ èn tóg *trigo* kre jafã èn tÿ krenh tÿ mÿ.

¹⁷ Kÿ sóg Topè tÿ jènè jafã ù vég mÿ gé. Topè ìn kã tá tóg kãkutè mÿ. *Uva* kanè kykym jafã vyn kÿ tóg tá kãkutè mÿ. ¹⁸ Kÿ Topè tÿ jènè jafã ù tóg jun mãn mÿ gé. Topè mÿ nén ù pÿn jafã èn tá tóg kãkutè mÿ. Topè tÿ jènè jafã tag vÿ pÿ ki rÿr tÿgtÿ. Kÿ tóg ù tÿ *uva* kanè kykym jafã vãg mÿ èn mÿ: “*uva* kykym tÿg,” he mÿ. “Ga kri ti nÿtÿ. Rã há ti nÿtÿ ha,” he tóg. ¹⁹ Kÿ tóg tÿ mÿ, Topè tÿ jènè jafã èn ti. *Uva* kanè kykym tóg mÿ sir. Kÿ tóg *uva* jègmÿ jafã ki ag vãm mÿ, hã vÿ: Topè tÿ vènh kar to jÿ, he mÿ. ²⁰ Èmã fyr tá tóg jè nÿ, *uva* jègmÿ jafã èn ti. Kÿ ag tóg *uva* jègmÿg mÿ sir, Topè tÿ jègnè jafã èn ag. Kÿ ag tóg tá ag kyvènh kujèg mÿ, èprã ke ag kyvènh ti. Kÿ tóg tãra tÿ mÿ, 300 (ke) *quilômetros* ra. Tÿ tóg goj mág nÿ ve nÿ, ag kyvènh ti.

15

Èprã ke ag vóg kónãn mãn

¹ Kÿ sóg kanhkã tá nén ù vég mÿ gé. Ình mÿ tóg e tÿ, isÿ nén nÿ èn ve kÿ. Ình kanè jun tóg mÿ. Topè tÿ jègnè jafã tÿ 7 (ke) ag vigve ình. Ga kri ke ag vóg kónãn jé ag tóg ke mÿ, vóg tÿ 7 (ke) ki. Ag tÿ ag vóg kónãn kar kÿ Topè tóg jÿ mãn ke tÿ nÿ ha. ² Kÿ sóg goj tÿ *vidro* ve kã ki pÿ gru vég mÿ. Kÿ sóg ù tÿ mÿg kato vãsãnsãn mÿ èn ag vigvég mÿ gé. Ag pijé ag tÿ tÿ èprã ke nÿtÿ ra mÿg kãgrã èn to há nÿtÿ ja nÿgtÿ'. Ag pijé vènh ki ti *número* rán ja nÿgtÿ', ti jiji ti'. Hã kÿ ag tóg goj tÿ *vidro* ve jo nÿtÿ. Kÿ ag tóg vãkyn jafã tÿ *harpa* génh kÿ nÿtÿ nÿ, Topè tÿ ag mÿ *harpa* vin mÿ èn. ³ Kÿ ag tóg Topè mÿ rãnrãj tÿ tÿ *Moisés* èn jé tó mÿ, ti tÿ jãn èn ti. *Cordeiro* èn mÿ ag tóg jãn mÿ, ha mÿ. “Topè kósin vÿ tÿ ã nÿ. Pã'i mág vÿ tÿ ã nÿ. Vènh kar kri ke vÿ tÿ ã nÿ,” he ag tóg mÿ, *cordeiro* mÿ, jãn kÿ. “Nén ù há tãvÿ kar han ja ã tóg nÿ. Ge ve ja tÿ èg tóg nÿtÿ. ⁴ Vènh kar ag vÿ ã kamèg tÿ, pã'i mág kar ag. Vènh kar ag vÿ ã jiji to: “ùn mág vÿ tÿ ti nÿ,” he tÿ. ã hã ne ã pir mÿ há nÿ'. *Povo* kar tóg ã tá

junjun ke mǔ, kǔ ag tóg ā mǔ: “Topē vǔ tǔ ā nǐ,” henh ke mǔ. Ā jykre kuryj ēn ve kǎn jé ag tóg ke mǔ,” he ag tóg mǔ, jānjān kǔ.

⁵ Kar kǔ sóg kanhkā tá Topē ĩn vég mǔ. Ti jānkā nón ag tóg mǔ, kur tǔ ĩn ēn róm kǔ, Topē nǐg jafā ēn. ⁶ Kǔ Topē tǔ jēgnē jafā tǔ 7 (ke) ēn ag tóg tá kǎpa mǔ, ũ tǔ ga vóg kónān ke mǔ ēn ag. Kur kupri jānhkri rǐnh kǔ ag tóg kāmǔ mǔ. Kǔ ag tóg *ouro* tǔ vēsógfǐn kǔ nǔtǐ gé, ag fe kri. ⁷ Kǔ nén nē tǔ 4 (ke) ēn ag kǎ ũ tóg ag mǔ *ouro* tǔ pénky junjun mǔ, Topē tǔ jēgnēg mǔ tǔ 7 (ke) ēn ag mǔ. Pénky tǔ 7 (ke) junjun tóg mǔ, ag mǔ. Topē jǔ tǔ tóg fór nǔtǐ, ũ tǔ tǔ' henh ke tǔ pē ēn jǔ tǔ. ⁸ Kǔ Topē ĩn ēn krēm nǐja tóg tǔm tǔm ke mǔ, Topē tǔ tǔ ũn mág nǐn kǔ, ti tar nǐn kǔ. Topē tǔ jēgnē jafā tǔ 7 (ke) ēn ag tǔ ga vóg kónān ke to hǎ ũ tóg Topē ĩn ēn kǎ ra rǎnh ke tǔ nǐ.

16

Topē jǔ

¹ Kǔ sóg vēnh vǐ ũ mēg mǔ, Topē ĩn ēn kǎ tá. Topē tǔ jēgnē jafā tǔ 7 (ke) ēn ag mǔ tóg: “pénky ki nǔtǐ ēn tǔ ga kri kujēn mǔjēg,” he mǔ.

² Kǔ Topē tǔ jēnē jafā ũ tóg tǐ mǔ, ti pénky ki nǐ ēn tǔ ga kri kujēn jé. Kǔ ũ tǔ mǐg ēn jiji tǔ ránrán kǔ nǔtǐ ēn ag kar vǔ vēnh kaga fugfo jagy han mǔ. ũ tǔ mǐg kǎgrá to: “Topē vǔ tǔ ti nǐ,” he mǔ ag kar vǔ fugfóm kǎn ke mǔ.

³ Kǔ Topē tǔ jēnē jafā ũ tóg goj kafā tǔ ki ti pénky ki nǐ ēn kujēg mǔ gé. Kǔ goj tóg vēnh kyvénh ri ke nǐ, ag tǔ ũ tǎnh mǔ kyvénh ēn ri ke. Kǔ goj kǎ mǐ mǔ kar vǔ kǎgter ke mǔ.

⁴ Kǔ Topē tǔ jēnē jafā ũ tóg ti pénky ki nǐ ēn kujēg mǔ gé. Pénky tāgtǔ vē sir. Goj kǎsir kar ki tóg kujēg mǔ, goj nǐhǔg ja kar ki ke gé. Kǔ tóg tǔ vēnh kyvénh kar nǔtǐ ha, goj kar ti. ⁵ Kǔ ũ tǔ goj ki rǐr tǐ ēn tóg: “ũn há vǔ tǔ ā nǐ,” he mǔ, Topē mǔ. “Vāsǔ ā tóg nǐ ja nǐgtǐ. Kǔ ā tóg ũri nǐ gé,” he tóg mǔ. “Vējykre há han kǔ ā tóg nǐ nǐ. ⁶ ũ tǔ ā ki ge kǔ nǔtǐ ag kǎgtén ag tóg, ũ tǔ ā vǐ tó tǐ ag mré hǎ. Kǔ ā tóg ag mǔ vēnh kato vēnh

kyvénh nǐm mǔ sir, ag tǔ kron jé. Ag tǔ, ag tǔ ag kǎgtén ja kajām hǎ vē,” he tóg.

⁷ Kǔ sóg vēnh vǐ ũ mēg mǔ gé, Topē mǔ nén ũ pǔn jafā tá, kǔ tóg: “Topē vǔ tǔ ā nǐ. Pǎ'i vǔ tǔ ā nǐ. Vēnh kar kri ke vǔ tǔ ā nǐ,” he mǔ. “Kuryj ti nǐ, ā jykre ti. Kǔ ā tóg ki hǎ tó tǐ. Kǔ ā tóg ki hǎ ag vóg kónān tǐ gé,” he tóg mǔ.

⁸ Kǔ Topē tǔ jēnē jafā ũ tóg ti pénky ki nǐ ēn kujēg mǔ gé. Pénky tǔ 4 (ke) vē sir. Rǎ ki tóg ti tǔ kujēg mǔ. Kǔ rǎ tóg vēnh kar kri hupǔn jagy han mǔ. Kǔ ag jagtar mǔ. ⁹ Kǔ ag tóg kugpǔr mǔ sir, vēnh kar, rǔ jagy tǔ. Kǔ ag tóg Topē to vǐ kónān mǔ sir, ti tǔ ag vóg kónān tugerǐn. Ge ra ag tóg ag jykre tovānh sór tǔ nǐ. Topē mǔ ag tóg vēnh vin sór tǔ nǐ.

¹⁰ Kǔ Topē tǔ jēnē jafā ũ tóg ti tǔ kujēg mǔ gé. Pénky tǔ 5 (ke) vē sir. Mǐg ēn nǐgja kri tóg kujēg mǔ. Kǔ tóg kuty nǔ, mǐg ēn krēm ke kar ag mǔ. Kǔ tóg vēnh kar mǔ e tāvǐ tǐ. Kaga jagy han ag tóg mǔ, ag fugfóm to. Kǔ ag tóg ag kaga jagy tugerǐn ag nǔnē kyprǎg mǔ. ¹¹ Kǔ ag tóg Topē tǔ kanhkā tá nǐ ēn mǔ vǐ kónān mǔ, ag kaga to, ag tǔ ti jagy vég mǔ kar to. Ge ra ag tóg ag jykre kórég tovānh sór tǔ nǐ.

¹² Kǔ Topē tǔ jēnē jafā ũ tóg ti tǔ kujēg mǔ gé. Pénky tǔ 6 (ke) vē sir. Goj tǔ *Eufates* ki tóg kujēg mǔ. Kǔ tóg gym ke kǎn mǔ. Hǎ kǔ pǎ'i tǔ rǎ jur ja tá kāmǔ ēn ag tóg kāmǔ mǔ. Kǔ goj tǔ gym ke ja ēn vǔ tǔ, ag japry nǔ ha. ¹³ Kǔ sóg vēnh kuprǐg tāgtǔ vég mǔ. Hǎ ra tóg tǔ pépo ve nǔtǐ, vēnh kuprǐg ag. ũ tóg mǐg fēn ēn jēnkā tá kǎkutē mǔ. ũ tóg goj kǎ tá mǐg ēn jēnkā tá kǎkutē mǔ. ũ tóg ón kǔ Topē vǐ tó tǐ ēn jēnkā tá kǎkutē mǔ gé. ¹⁴ Japo ag vē, hǎ ra ag tóg ēg tǔ nén han vānh hynhan mǔ. Kǔ ag tóg ēprǎ ke to pǎ'i kar ag mré vēmén mǔ gé, ag tǔ vēnh génh ke to vēnh mǎn jé, Topē tǔ ag mǔ kurā nǐm ja ēn ki. Topē hǎ ne tǔ ũn mág nǐ'.

¹⁵ “Ha vé, ājag tǔ nén ũ péju tǐ ēn kǎtǐg ri ke ti nǐnh mǔ, inh kǎtǐg mǎn ke ti. Ājag nǔgnǔr tǔ nǐn kǔ tóg há tǐ, ājag kur kynkar kǔ nǔtǐn kǔ. Kǔ mǔ sér

nýtĩm nĩ. Kĩ ājag tóg kator nýtĩnh ke tũ nĩ. Mý'āg'āg ke tũ ājag nĩ, ũ ag tỹ ājag vég mũ ra," he tóg, ěg *Senhor* ti, ěg mý.

¹⁶ Japo tag ag vỹ pã'i kar tỹ vĕnh mǎn han mũ, ěmǎ tỹ *Armagedom* tá. *Hebreu* vĩ ki ěmǎ ěn jiji vĕ.

¹⁷ Kĩ Topĕ tỹ jĕnĕ jafǎ ũ tóg ti tũ kujĕg mũ gé. Pénky tỹ 7 (ke) hǎ vĕ. Kanhkǎ krĕm tóg kujĕg mũ. Kĩ Topĕ ĩn kǎ tá, nĩgia sĩnvĩ ěn tá vĕnh vĩ tóg mĕ há ti. Kĩ tóg: "nĕn kar tóg kar kǎn kỹ nỹ ha," he mũ. ¹⁸ Kĩ ta tóg, kómkóm ke mũ. Tỹrỹr he tóg mũ gé. Kĩ ga vỹ ragra ke jagy han mũ gé. Ga tỹ ragra ke tỹ ge ve ja tũ ěg tóg nýtĩ. ěg tỹ ga mĩ mũn kỹ tóg, ragra ke tỹ ge han ja tũ nĩ. ¹⁹ ěmǎ mág ěn tóg vĕnh kǎpóv kỹ nỹ ha, vĕnh kǎpóv tǎgtũ. Kĩ ga kar mĩ ěmǎ tóg kókĕn kỹ nýtĩ nĩ. Topĕ pijé ěmǎ tỹ *Babilônia* kǎ jatu ja nĩgtĩ'. ěmǎ ěn ki ke ag to tóg jũ jagy han mũ, Topĕ ti. Hǎ kỹ tóg ag vóg kónǎn jagy han mũ. Kĩ tóg ěg tỹ *vinho* kron ri ke nĩ. ²⁰ Kĩ goj vǎso kar tóg tũ tĩ ha ke gé. Pǎnónh kar tóg tũ tĩ gé. ²¹ Kĩ nǎfy tóg vǎr mũ gé. ěhé tǎvĩ ti nýtĩ, nǎfy ěn ti. Ũn pir tóg *quilo* tỹ hĕn ri ke nĩ. ěprǎ tóg vǎr mũ. Kĩ ěprǎ ke ag tóg Topĕ mý vĩ kónǎn mũ gé sir, nǎfy tag to, ti jagy tǎvĩ nĩn kỹ.

17

Ũn týtǎ kórĕg fi

¹ Kĩ Topĕ tỹ jĕnĕ jafǎ ũ tóg inh ki jun mũ, ũ tỹ pénky mǎn ja ěn ag kǎ ũ. Kĩ tóg inh mý: "kunĩg," he mũ. "Nhỹ ā mý ěmǎ mág ti ven, ěmǎ tỹ goj tỹ hĕn ri ke tá nỹ ěn ti. ěmǎ ěn ki ke ag vỹ ũn mén (ka)mĕ fi ri ke nýtĩ. Kĩ Topĕ vỹ ag vóg kónǎn ke mũ. ² Pǎ'i kar vỹ fi mré nỹ ja nĩgtĩ, ũn mén (ka)mĕ ěn fi mré. ěprǎ ke kar ag mý tóg sér tĩ, fi jykre ti. Kĩ tóg ag tỹ kronkron kỹ kǎgter ri ke nĩ, ag tỹ ũn mén (ka)mĕ ěn fi mré nỹ ti," he tóg inh mý.

³ Kĩ Topĕ kuprĩg tóg inh krĩn mũ, kỹ sóg ga kórĕg ra tĩ mũ. Topĕ tỹ jĕnĕ jafǎ ěn vỹ inh pére tĩ mũ. Tá ũn týtǎ fi tóg nĩ nĩ. Fi mĕg tỹ mĩg kri fi tóg nĩ nĩ. Hǎ ra tóg kusũg jĕ, fi mĕg ti. Vĕnh jygi tóg

fi mĕg kri ránrán kỹ nýtĩ. Vĕnh jigji ěn tóg Topĕ to vĩ kónǎn kỹ nýtĩ. Fi mĕg vỹ ti pir ra krĩ tỹ 7 (ke) nĩ. Nĩka tỹ 10 (ke) ti nĩ gé. ⁴ Ũn týtǎ ěn fi vỹ kur kusũg tu kỹ nĩ nĩ, kur kósóg pĕ. *Ouro* tu kỹ fi tóg nĩ gé, pó sĩnvĩ, *pérola* ke gé. *Ouro* tỹ kópa vyn kỹ fi tóg nĩ nĩ. Hǎ ra tóg nĕn ũ kórĕg kar tỹ fór jĕ, nĕn ũ kavĕj kar tỹ, kópa ti. Fi tỹ vĕjykre pǎno han mũ to ken hǎ vĕ. ⁵ Fi jiji vỹ fi kakǎ ki rán kỹ nĩ. Ũ tóg fi jiji tag mĕ ja tũ nĩ ver. Hǎ ra tóg: "*Babilônia* hǎ vĕ," he mũ. "Ũn mén (ka)mĕ fag kar mýnh fi," he tóg mũ gé. "Ũ tỹ nĕn ũ kavĕj kar han tí ag mýnh fi," he tóg mũ gé, fi jiji ti. ⁶ Hǎ ra fi tóg, ũ tỹ Topĕ ki ge kỹ nýtĩ ag kyvĕnh kron kỹ ter nĩ. Ũ tỹ hĕn ri ke ag kǎgtĕn ja ag tóg nĩgtĩ, *Jesus* tugrĩn, ag tỹ *Jesus* tovǎnh sór tũ tugrĩn. Hǎ ra fi tóg ag kyvĕnh kron kǎn ja nĩ.

Inh mý tóg e tĩ, sỹ fi ve kỹ. ⁷ Kĩ Topĕ tỹ jĕnĕ jafǎ tóg inh mý: "mý ā mý e?" he mũ. "Nhỹ ā mý fi kǎmén, fi mĕg tỹ mĩg ti ke gé, fi mĕg krĩ tỹ 7 (ke) ěn, fi mĕg nĩka tỹ 10 (ke) ěn ti," he tóg. ⁸ "Fi mĕg tag vỹ vǎsỹ jĕ ja nĩgtĩ. Ũri tóg ki tũ nĩ, hǎ ra tóg kǎnhmar nũgme tá kǎkutĕnh ke mũ, Topĕ tỹ ti kókĕn pĕ han jĕ. Kĩ tóg ěprǎ ke ag mý e tĩnh mũ, ag tỹ fi mĕg tag ven kỹ, ũn jygi tỹ Topĕ *livro* ki rán kỹ nýtĩ tũ ag mý. Topĕ tỹ nĕn ũ kar han to hǎ tóg ag rán ja tũ nĩ. Kĩ ag tóg rĩnrĩr ke tũ nĩ. Vǎsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ver ki tũ nĩ. Hǎ ra tóg kejĕn kǎtĩg mǎn ke mũ.

⁹ Topĕ tỹ ũn kanhrǎn mũ ěn ag hǎ vỹ fi mĕg to jykrĕn ke mũ. Ti krĩ tỹ 7 (ke) vỹ tỹ pǎnónh tỹ 7 (ke) nýtĩ. Pǎnónh ěn kri fi tóg nĩ nĩ, ũn týtǎ kórĕg ěn fi. Pǎ'i tỹ 7 (ke) to ke vĕ gé, hǎ ra, ti krĩ tỹ 7 (ke) ěn ti. ¹⁰ Pǎ'i tỹ 5 (ke) vỹ hur tũg. Ũn pir vỹ ũri nĩ nĩ. Ũn pir ũ vỹ kar kỹ kǎtĩg ke mũ gé. Ti kǎtĩg kỹ tóg nĩg sĩ pĕ han ke mũ, ũ tỹ ěgno ěn ti. ¹¹ Fi mĕg tag, ũ tỹ vǎsỹ nĩ ja, kar kỹ ũri kǎ nĩ tũ ěn vỹ tỹ pǎ'i ũ nĩ gé. Pǎ'i tỹ 8 (ke) vỹ tỹ ti nĩ. Pǎ'i tỹ 7 (ke) ěn mré ke vỹ tỹ ti nĩ gé. Topĕ vỹ ti tỹ tũ' hĕnh ke mũ gé.

¹² Ti nĩka tỹ 10 (ke) vỹ tỹ pǎ'i tỹ 10 (ke) nýtĩ gé. ěn ag vỹ ver kǎmũ tũ nĩ.

Fi mĕg mrĕ ag tóg tŷ pã'i nŷtĩnh ke mŭ, hã ra ag tóg nŷtĩg sŷ pĕ han ke mŭ gé. ¹³ Jagnĕ mrĕ ag tóg vĕjykre pir han ke mŭ, pã'i tag ag, fi mĕg ěn mrĕ. Fi mĕg mŷ ag tóg vĕnh vin ke mŭ. ¹⁴ *Cordeiro* ěn kato ag tóg vãsãnsãn ke mŭ. Hã ra *cordeiro* tóg ag tŷ hĕn ri kenh ke mŭ, ti mrĕ ke ag mrĕ, ũ tŷ ti tovãnh ja tŷ ag mrĕ. Kŷ *cordeiro* ěn vŷ tŷ pã'i kar kri ke jĕ. Pã'i mág ag kar kri tóg tŷ pã'i jĕ mŷr," he tóg inh mŷ, Topĕ tŷ jĕnĕ jafã ti.

¹⁵ Kŷ tóg inh mŷ: "goj ve ja ã nŷ gé," he mŭ. "Goj ěn tá fi tóg nŷ, ũn tŷtã kórĕg ěn fi. *Povo* kar to ken hã vĕ, hã vŷ: goj, he mŭ. Ěprã ke kar to ken hã vĕ. *Nação* kar to ken hã vĕ. *Vyrmŷ* vŷ nŷtĩ ag kar to ken hã vĕ gé," he tóg. ¹⁶ "Kŷ fi mĕg vŷ ti nŷka tŷ 10 (ke) ěn mrĕ fi to kórĕg tãvŷ nŷtĩnh ke mŭ. Fi tŷ kunũnh kãn jĕ ag tóg ke mŭ, fi kur mrĕ hã. Kŷ fi tóg kator nŷnh ke mŭ, ũn kórĕg ěn fi. Fi nŷ ko jĕ ag tóg ke mŭ gé. Kŷ ag tóg fi pũn ke mŭ gé. ¹⁷ Ag tŷ ki kagtĩg ra Topĕ tóg ag krĩn tŷ, ag vatãnh tá. Kŷ ag tóg Topĕ tŷ ag mŷ fi to vĕjykre nŷm ja ěn hã han tŷ. Kŷ ag tóg jagnĕ mrĕ vĕjykre pir hã han tŷ. Kŷ ag tóg fi mĕg mŷ vĕnh vin tŷ gé, pã'i tŷ 10 (ke) ěn ag. Gen kŷ ag tóg nĕn kar kãnkãn ke mŭ ěn pĕtĕm ke mŭ, Topĕ tŷ vãsŷ tóg ja ěn kar ti," he tóg.

¹⁸ "Kŷ ũn tŷtã kórĕg ěn fi, ã tŷ ũn vĕg mŭ ěn fi vŷ tŷ, ěmã mág ěn nŷ. Ěprã pã'i kar kri ke vŷ tŷ fi nŷ," he tóg inh mŷ. Topĕ tŷ jĕnĕ jafã ěn tŷ inh mŷ tón hã vĕ.

18

Babilônia tŷ tŷ' he

¹ Kar kŷ sóg Topĕ tŷ jĕnĕ jafã ũ vĕg mŭ gé. Kanhkã tá tóg kãtĕre mŭ. Tar pĕ tóg jĕ. Jĕngrĕ tóg jĕ gé. Kŷ ti jĕngrĕ tóg kurã han mŭ, ěprã. ² Ěn vŷ prĕr mŭ. "!.Kókĕn kŷ ti nŷ ha..!" he tóg mŭ, prĕr kŷ. "!.*Babilônia* vŷ kókĕn kŷ nŷ, ěmã mág ěn ti..!" he tóg. "!.*Japo* ag, vĕjagrĕ kórĕg ag vŷ tá ěmã nŷtĩ ha..! Sĕsŷ kavĕj kar, ũn kórĕg kar vŷ tá nŷtĩ ha, ěmã jy ró ěn kã ki..! ³!.Ěprã ke kar vŷ ěmã ěn jykre han ja nŷgte..! Kŷ tóg

ag tŷ *vinho* kron mág ri ke ti ne..! ěmã ěn jykre ti..! Ěprã pã'i ag vŷ tá vĕjykre han ja nŷgte..! Kŷ tóg ũn tŷtã kórĕg fi mrĕ nŷ ri ke nŷ, ag jykre kórĕg ti..! Nĕn ũ vĕne he tŷ ag vŷ ěmã ěn tugrĩn riko nŷtĩ ja nŷgte..! " he tóg, prĕr kŷ, Topĕ tŷ jĕnĕ jafã ti.

⁴ Kŷ sóg kanhkã tá vĕnh vŷ ũ mĕg mŭ gé. Ũ tŷ Topĕ ki ge kŷ nŷtĩ ag mŷ tóg: "mŷ jĕ ha," he mŭ. "Ěmã tá kãpam nŷ, ke tŷ nŷ mŷ ra ãjag tóg ag mrĕ Topĕ vŷ mranh ke mŭ. Kŷ Topĕ tóg ag mrĕ ãjag vóg kónãn ke mŭ gé, ti tŷ ěmã kókĕn ken kŷ," he tóg. ⁵ "Topĕ vŷ ag jykre pãno ve kãn. Kŷ tóg kã jatũ tŷ nŷ. Ag tŷ Topĕ vŷ mranh vŷ e tãvŷ nŷtĩ. Kŷ ti pãnfŷ tóg kanhkã pĕtĕm mŭ, ag tŷ Topĕ vŷ mranh pãnfŷ ti. ⁶ Ag tŷ ãjag mŷ nĕn han ja ěn ri ke han nŷ, ag mŷ," he tóg. "Ag tŷ ãjag mŷ ti kórĕg pir han kŷ ag mŷ ti kórĕg rĕgre han nŷ, vĕnh kato. Ĥjag mŷ ag tóg kron jafã kórĕg ven tŷ. Ag mŷ kron jafã kórĕg rĕgre ven nŷ. ⁷ Sŷnvŷ ja ag nŷtĩ. Tŷ nĕn ũ mág ja ag nŷtĩ. Ag jagtar han nŷ. Ũ tŷ nĕn ũ mág tŷ ag jagtar han nŷ gé, ag mrĕ. "Ũn mág vŷ tŷ ěg nŷtĩ," he ag tóg mŭ. "Ũ pijĕ ěg jagtar han ke mŷ," he ag tóg mŭ. ⁸ Hã ra ag tóg vãhã jagtar ke mŭ. Vĕsŷrĕnh jĕ ag tóg ke mŭ. Kŷ tóg ag tŷ vĕnh kaga jagy han ri ke nŷ sir. Kurã pir ki ag tóg tag ve kãn ke mŭ. Kŷ ag tóg pŷ ki kãgter ke mŭ. Topĕ hã vŷ, ag vóg kónãn ke mŭ, pã'i mág ti, " he tóg, ũ tŷ kanhkã tá vŷ mŷ ti, ũ tŷ Topĕ ki ge kŷ nŷtĩ ag mŷ.

⁹ Kŷ ěprã pã'i ag vŷ, ěmã nŷja venh ke mŭ. Ěmã ki ke ag mrĕ tóg ag mŷ sĕr nŷ ja nŷgtŷ. Ag mrĕ ag tóg nĕn ũ kar vigve ja nŷgtŷ. Kŷ tóg ag tŷ fag mrĕ nŷ ri ke nŷ ja nŷ, ag tŷ mág ěn ti. Ěmã pŷr nŷja ve kãn jĕ ag tóg ke mŷ ha. Kŷ ag tóg kygfŷnh ke mŷ. Jagtar jĕ ag tóg ke mŷ. ¹⁰ Kuvar há tá ag tóg nŷtĩnh ke mŷ, ag kanĕ jur kŷ. Kŷ ag tóg jagtar kŷ: "jagy tãvŷ tóg tŷ," hĕnh ke mŷ sir. "Ěhĕ tãvŷn ja ti nŷ, ěmã tŷ *Babilônia* tag ti. Tar pĕ ja ti nŷ. Hã ra ag tóg óra pir ki ti kókĕn kãn," he jĕ ag tóg ke mŷ, pã'i ag.

¹¹ Kŷ nĕn ũ vĕne he tŷ ag vŷ jagtar kŷ

kygfÿnh ke mÿ gé. Tá ag tóg nén ù tÿ hën ri ke ve ja nÿgtÿ, ¹² *ouro* ti, *prata* ti, pó sÿnvÿ ti, *pérola* ti, kur tÿ *seda* ti, kur kusÿg ti, ka kaja e ti, ka sÿnvÿ tÿ nén han mÿ ti, *ferro* tÿ nén han mÿ ti, *ferro* kusÿg tÿ nén han mÿ ti, pó tÿ *mármore* tÿ nén han mÿ ti, ¹³ *canela* ti, vëjën ger há ti, ka jënjo pÿn ky ger há tÿ *incenso* ti, ka jënjo pÿn ky ger há tÿ *mirra* ti, vënh mÿ tÿn jafã ti, *vinho* ti, *azeite* ti, *farÿnh* ti, *trigo* ti, monh ti, *carneiro* ti, *kãvãru* ti, *karósa* ti, ùn gré ag, ùn tÿtã fag mré hã. Tag kar tÿ ag tóg *negocio* hynhan mÿ ja nÿgtÿ, hã ra tóg tÿ tÿ ha.

¹⁴ Ky ag tóg jagtar ky tag tónh ke mÿ, ha mē. “Nén kar ve ja ëg tóg nÿgtÿ, ëmã tá, ky tóg ëg mÿ sér nÿ ja nÿgtÿ. Ëg tÿ mág ën tóg tÿ' he kãn. Ve mãn ke tÿ ëg tóg nÿ ha, nén ù kar ën ti,” he jé ag tóg ke mÿ.

¹⁵ Ky ag tóg kuvar há tá nÿtÿnh mÿ. Ëmã ën tá *negocio* han to ag tóg vënh han ja nÿgtÿ, hã ky tóg ag mÿ e ti. Tãtã nÿtÿnh ky ag tóg jÿrÿn ke mÿ, ag tÿ ëmã tá ke ag jagtar ve ky. Kygfÿ jé ag tóg ke mÿ, vësÿrénh jé ag tóg ke mÿ.

¹⁶ Ky ag tóg: “jagy tãvÿ tóg nÿ,” henh ke mÿ. “Hã tãvÿ ja ag nÿtÿ, ëmã tag ki ke ja ag. Kur sÿnvÿ rÿnh ja ag tóg nÿgtÿ, kur kusÿg, kur kusÿg sã. *Ouro* rÿnh ja ag tóg nÿgtÿ, pó sÿnvÿ ke gé, *pérola* ke gé.

¹⁷ Óra pir ki ag tóg tÿ' he kãn ja nÿ, ag tÿ nén ù kar mré hã,” he jé ag tóg ke mÿ gé, nén ù vëne he nÿtÿgtÿ ag.

¹⁸ Ky *barco* to pã'i ag vÿ nÿtÿnh ke mÿ gé, *barco* ki rÿr tÿ kar ag, ù tÿ goj kri rãnrãj mÿ kar ag ke gé. Tãtã nÿtÿ ky ag tóg ëmã nÿja ën ve ky prënrë ke mÿ sir. “Ëmã ën ri ke ve mãn ke tÿ ëg tóg nÿ ha,” he jé ag tóg ke mÿ. ¹⁹ Ky ag tóg ga funfur tÿ vënh kri vãm ke mÿ sir, ag mÿ e tÿn ky. Kygfÿ jé ag tóg ke mÿ, vësÿrénh jé ag tóg ke mÿ. “Jagy tãvÿ tóg tÿ,” he jé ag tóg ke mÿ. “Hã tãvÿ ja ag nÿtÿ, ëmã tag ki ke ja ag. Vënh kar vÿ ag tÿ mãn ky vënh hynhan ja nÿgtÿ,” he jé ag tóg ke mÿ gé, goj kri mÿgtÿ ag.

²⁰ “Kanhkã tá nÿtÿ kar'. Mÿ sér nÿtÿm nÿ. Topë ki ge ky nÿtÿ kar', *apóstolo* kar', Topë vÿ tó tÿ kar', mÿ sér nÿtÿm nÿ. Tÿ' he kãn ag huri, ëmã ën tá ke kar ag. Topë vÿ hur ag vóg kónãn,

ag tÿ ãjag vóg kónãn ja tugrÿn.”

²¹ Ky Topë tÿ jënë jafã tar ù tóg pó mág vãg mÿ. Pó tÿ kra ri ke ti nÿ. Ky tóg goj nig ki fón mÿ, jÿ ky, ky tóg: “isÿ pó fón mÿ tag ri ke ti nÿnh mÿ, ëmã tÿ *Babilônia* kókén ti,” he mÿ. “Kókén kãn ky tóg nÿ. Û tóg ve mãn ke tÿ nÿ ha, ëmã ti. ²² Kã ki ag tóg *harpa* kyn mãn ke tÿ nÿ ha. Tÿnh mãn ke tÿ ag nÿ ha. Vãn tÿ vãkyr ën kyn mãn ke tÿ ag nÿ ha, *trombeta* ti ke gé. Vãkyr mē mãn ke tÿ ëg nÿ ha, ëmã tÿ *Babilônia* tá. Û tóg tá rãnrãj mãn ke tÿ nÿ ha. Û tóg tá nÿ mãn ke tÿ nÿ ha. ²³ Û tóg tá néj grug mãn ke tÿ nÿ ha. Û tóg tá vënh prÿg to fénhta han mãn ke tÿ nÿ gé. Hã tãvÿ ja ag nÿtÿ, tá nén ù kar vëne he tÿ ën ag. Ky vënh kar vÿ ag vÿ jëmë ja nÿgtÿ. *Povo* kar krÿn kónãn ja ag tóg nÿgtÿ. Kujã tÿ ëg mÿ ón tÿ ën ri ke han ja ag tóg nÿgtÿ. ²⁴ Topë vÿ tó tÿ ag kãgtén ja ag tóg nÿgtÿ, ëmã ën tá ke ag, Topë ki ge ky nÿtÿ ag ke gé. Ën hã tá tóg vënh ven ja nÿ, ag tÿ ùn kãgtén mÿ kar kyvënh ti. Hã ky ag tóg ag kar kyvënh kajãm kãn ke mÿ,” he tóg mÿ, Topë tÿ jënë jafã tar ën ti.

19

¹ Ky sóg kanhkã tá nén ù mēg mÿ gé sir. Tÿ tóg ù tÿ hën ri ke ag jãn mē nÿ. Jãn ky ag tóg: “Topë mÿ vÿ há han nÿ,” he mÿ. “Topë ne ëg krenkren han ki kanhró nÿ'. Ti hã ne tÿ ùn mág nÿ'. Ti hã ne tar jē'. ² Ti tÿ nén han mÿ vÿ kuryj kar nÿ. Ûn tÿtã kórég ën fi vóg kónãn tóg huri. Ëprã ke kar kókén ja fi tóg nÿ, fi jykre pãno tÿ. Topë vÿ fi vóg kónãn, fi tÿ ti rãnrãj han tÿ ag kãgtén ja nÿn ky,” he ag tóg, kanhkã tãn ag.

³ Ky ag tóg jãn mãn ky: “Topë mÿ vÿ há han nÿ,” he mÿ gé. “Ëmã ën pÿr nÿja vÿ kanhkã ra tãpÿr mÿ. Tÿ' henh ke tÿ ti nÿ, nÿja ën,” he ag tóg mÿ gé. ⁴ Ky kófa tÿ 24 (ke) ën ag tóg mÿg ke kãn mÿ, nén nē tÿ 4 (ke) ën ag mré hã. Topë mÿ ag tóg: “Topë vÿ tÿ ã nÿ,” he mÿ, ù tÿ nÿgja sÿnvÿ kri nÿ ën mÿ. Ky ag tóg: “hã vë,” he mÿ gé. “Topë mÿ vÿ há han nÿ,” he ag tóg mÿ, jamã há ra.

Cordeiro vēnh prūg

⁵ Kŷ nĳja sĳnvĳ ěn tá vēnh vĳ tóg mē há tĳ gé. “Ū tŷ Topē mŷ rānhrāj tĳ, ū tŷ Topē kamēg tĳ, ūn mág', ūn kāsir',” he tóg. “Topē mŷ vĳ há han, ājag kar,” he tóg, vēnh vĳ ěn ti.

⁶ Kŷ sóg ū tŷ hēn ri ke ag jān mēg mŷ gé. Tŷ tóg sa krog vĳ mē tĳ. Tŷ tóg ta tŷ tŷrŷr he mē tĳ gé. Jān kŷ ag tóg tag tó mŷ, ha mē. “Topē mŷ vĳ há han nĳ,” he ag tóg. “Ū tŷ nēn ū kar han ki kanhró nĳ ěn tóg tŷ pā'i mág pē jē, ēg pā'i mág ti, Topē ti. ⁷ Kŷ tóg ēg mŷ sér tāvĳ tĳ. Vĳ sér han jé ēg tóg ke mŷ ha. “Tŷ ti ūn mág pē jē,” he jé ēg tóg ke mŷ gé. “Cordeiro tŷ vāhā prūg ke nē ha. Ti prūnh ke fi vŷ vēnh kān huri. ⁸ Fi kur kupri ěn tu kŷ fi tóg jē nĳ, fi kur jēngrē ěn,” he ag tóg, ūn e ag, jānjān kŷ. Ū tŷ Topē ki ge kŷ nŷtĳ kar ag to ken hā vē, hā vŷ: *cordeiro* prūnh ke, he mŷ.

⁹ Kŷ Topē tŷ jēnē jafā tóg inh mŷ: “inh vĳ tag rán nĳ,” he mŷ. “Ū tŷ hēn ri ke ag tóg *cordeiro* prūg to fēnhhta konh ke mŷ. Kŷ Topē vŷ ag kar ve há han mŷ,” he tóg. Kŷ tóg: “Topē tŷ tón hā vē,” he mŷ gé. “Hā ra Topē tóg ón vānh nĳgtĳ,” he tóg, Topē tŷ jēnē jafā ti.

¹⁰ Kŷ sóg ti krēm mŷg ke mŷ, sŷ ti mŷ: “Topē vŷ tŷ ā nĳ,” he jé. Hā ra tóg inh mŷ: “ke tŷg ra,” he mŷ. “Topē mŷ rānhrāj tĳ vŷ tŷ inh nĳ, ā ri ke, ā kanhkā ag ri ke. Ū tŷ *Jesus* tŷ ki hā tó mŷ ki króm mŷ ěn ag kar ri ke sóg nĳ,” he tóg. “Topē hā mŷ: Topē vŷ tŷ ā nĳ, hem nĳ,” he tóg inh mŷ, Topē tŷ jēnē jafā ěn ti.

Topē vĳ tó tĳ ag vŷ *Jesus* tŷ ki hā tó mŷ ěn hā kāmén tĳ.

Ū tŷ kāvāru kupri kri nĳ

¹¹ Kŷ sóg kanhkā nón kŷ nŷ vég mŷ. Kāvāru kupri vŷ tá jē nĳ. Ū tŷ ti kri nĳ jĳin hā vŷ: “ūn ón vānh, ū tŷ nēn ū há to krónh ke vānh,” he mŷ. Ti hā vŷ jŷkre kuryj nĳ. Kŷ tóg ki hā tó tĳ gé. Nēn ū há hā to tóg vāsān ti gé. ¹² Ti kanē vŷ tŷ pĳ gru ve nĳ. Ti krĳ tógfĳ vŷ e nŷtĳ. Ti kri ti jĳi tóg rán kŷ nĳ. Hā ra ū pĳjé ti jĳi ki kanhró nŷtĳ'. Ti hā vŷ ti pĳr mŷ ti jĳi ki kanhró nĳ'. ¹³ Ti kur vŷ kyvėnh nĳ. Ti to ag tóg: “Topē vĳ,”

he tĳ. ¹⁴ Kanhkā tá *soldado* ag tóg ti nón kāmŷ mŷ. Kāvāru kupri kri ag tóg kāmŷ mŷ, kanhkā tĳn ag, ti *soldado* ag. Kur kupri rĳnh kŷ ag tóg kāmŷ mŷ.

¹⁵ Ū tŷ ag jo tĳ mŷ ěn jēnkā tá rógro jā régre tóg kākutē mŷ. Rógro tag tŷ tóg *povo* kar ag tŷ hēn ri kenh ke mŷ. Tŷ ag kri jē kŷ tóg vējŷkre tar han ke mŷ. *Uva* jēgmĳ jafā tá tóg jēgmĳnh ke mŷ, *uva* ti, hā vŷ: Topē tŷ vēnh kar to jŷ jagy han mŷ, he mŷ. ¹⁶ Ti kur ki tag tóg rán kŷ nĳ, ha mē. “Pā'i kar ag kri pā'i,” he tóg, vēnh rán ki. “Ūn mág kar ag kri ke,” he tóg mŷ gé. Ti kre ki tóg rán kŷ nĳ gé.

¹⁷ Kŷ sóg Topē tŷ jēnē jafā ū vég mŷ gé. Rā kri tóg jē nĳ. Kŷ tóg sēsĳ kar jé prēr mŷ. Jamā há ra tóg ag mŷ: “!..kuneg..!” he mŷ. “!..Vėnh mān kāmŷ jeg..!” he tóg. “!..Topē fēnhhta konh kāmŷ jeg..!” ¹⁸ Pā'i kĳgter konh kāmŷ jeg..! *Soldado* to pā'i ag, *soldado* ag, kāvāru ag, ū tŷ kāvāru kri mŷgtĳ ag, ū tŷ tŷ *camarada* nŷtĳ ag, ag *patrāo* ag, ūn mág ag, ūn kāsir ag, ēprā ke kar ag kĳgter konh kāmŷ jeg..!” he tóg.

¹⁹ Kŷ sóg goj kĳ tá mĳ ěn ve mān mŷ gé, ēprā pā'i kar ag ke gé, ag *soldado* ag mré hā. Vėnh mān kŷ ag tóg nŷtĳ, ag tŷ ū tŷ kāvāru kupri kri nĳ ěn kato vāsānsān jé, ag tŷ ti krēm ke ag kato vāsānsān mág han jé. ²⁰ Kŷ ag tóg mĳ ěn ség mŷ, ū tŷ ón kŷ Topē vĳ tó tĳ ěn ag mré, ū tŷ mĳ rĳnve nēn ve vānh tŷ hēn ri ke hynhan ja ěn ti. Ti tŷ *milagre* hynhan tugrĳn ag tóg ti vĳ kri nĳm ja nĳgtĳ, ū tŷ ti rá tŷ ránrán kŷ nŷtĳ kar ag, ū tŷ ti kĳgrā to: “Topē vē,” he mŷ kar ag. Kŷ ū tŷ mĳ ěn ség mŷ ag tóg pĳ gru fir ki ti fón mŷ, pĳ mág pē ki, ū tŷ ón kŷ Topē vĳ tó tĳ ěn ag mré. Ag rĳnrĳr ra ag tóg ki ag vām mŷ, pó tŷ *enxofre* pŷr nĳja ri ke ěn ki. ²¹ Ag *soldado* ag kĳgtén ag tóg mŷ gé sir, rógro tŷ, rógro tŷ ū tŷ kāvāru kupri kri nĳ ěn jēnkā tá kākutē mŷ ěn tŷ. Kŷ sēsĳ kar ag tóg vēnh fān mŷ sir, ūn kĳgter mŷ ag nĳ kon kŷ.

20

Satanás tŷ prŷg tŷ mil (ke) ki se kŷ jē

1 Kŷ sóg Topē tŷ jēnē jafā ũ vэг mŷ gе sir. Kanhkā tā tóg kātére mŷ. Nŷgme jānkā nīfénh jafā vyn kŷ tóg kātére mŷ, ti *chave* ti, *ferro* tŷ *corrente* vyn kŷ ke gé. 2 Ēn vŷ mĭg fēr ěn sэг mŷ, hā vŷ: pŷn ve tŷ ũn ve fag krĭn kónān mŷ, he mŷ, hā vŷ: Japo, he mŷ, hā vŷ: *Satanás*, he mŷ. Ēn se kŷ tóg *ferro* tŷ ti mrĭnh mŷ sir. Kŷ tóg se kŷ jē nĭ, prŷg tŷ *mil* (ke) ki. 3 Nŷgme ki tóg ti fón mŷ sir, mĭg fēr ti tŷ, Topē tŷ jēnē jafā ěn ti. Kŷ tóg nŷgme jānkā nīfénh mŷ sir, *chave* tŷ. Kŷ mĭg fēr ěn tóg *povo* ag krĭn kónān mǎn ke tŷ nĭ ha ver, prŷg tŷ *mil* (ke) ki. Prŷg tŷ *mil* (ke) tag tŷ tŷ' hen kŷ ag tóg ver mĭg fēr ti kavān sĭ han mǎn ke mŷ.

4 Kŷ sóg nĭgja sĭnvĭ tŷ hēn ri ke vigvэг mŷ. Ũ tŷ kri nĭgnĭg kŷ nŷtĭ ag vŷ tŷ pā'i nŷtĭ, ag tŷ vĕnh kar jykre tugnŷm ke to. Kŷ sóg ěprā ke kuprĭg tŷ hēn ri ke ag vigvэг mŷ gе. Ag tŷ vĕnh kar mŷ *Jesus* kāmén ja tugrĭn ag tóg ag kǎgtén ja nĭ. Mĭg ěn to ag tóg: “Topē vĕ,” he ja tŷ nĭgtĭ, ti kǎgrá to ke gé. Ēn ag vŷ tŷ *Cristo* mré pā'i nŷtĭnh ha, prŷg tŷ *mil* (ke) ěn ki. 5 Vĕser ũ ag vŷ ver rĭnrĭr mǎn ke tŷ nĭ. Prŷg tŷ *mil* (ke) ěn tŷ tŷ' hen kŷ ag tóg kejĕn rĭnrĭr mǎn kǎn ke mŷ. Ũ tŷ *Cristo* mré tŷ pā'i nŷtĭ tag ag vŷ rĭnrĭr vĕn ke mŷ. 6 Ũ tŷ rĭnrĭr vĕn mŷ mŷ tóg vĭ há han ke mŷ, Topē ti. Topē tŷ vŷ tŷ ag nŷtĭ. Kǎgter mǎn ke tŷ ag tóg nĭ ha. Topē tŷ ki rĭr jé ag tóg ke mŷ, *Cristo* tŷ ki ke gé. Prŷg tŷ *mil* (ke) ki ag tóg tŷ pā'i nŷtĭnh mŷ, *Cristo* mré.

Satanás kutĕ

7 Kejĕn prŷg tŷ *mil* (ke) ěn tóg tŷ' he mŷ. Kŷ ag tóg *Satanás* ěn kavān sĭ han mǎn ke mŷ. 8 Kŷ tóg tĭ mŷ, *povo* tŷ *Gogue* ag mré *Magogue* ag krĭn kónān jé, tātá, ga fyr tá, *Satanás* ti. E tāvĭ ag nŷtĭ, goj fyr tá rŷnhrŷj ri ke ěn ag. Ag vĕnh mǎn kǎn jé tóg ke mŷ, *Satanás* ti. 9 Kŷ ag tóg tá kāmŷ mŷ, ũn e tāvĭ ěn ag. Ũ tŷ Topē ki ge kŷ nŷtĭ ag kato ag tóg kāmŷ mŷ, Topē tŷ ěmā to há nĭ ěn kato. Ag tŷ ag tŷ tŷ' he kǎn sór vĕ. Hā ra pĭ tóg kanhkā tā kātére mŷ, kŷ tóg ag tŷ tŷ' he sór mŷ ěn ag kǎgtén mŷ.

10 Japo ěn, ũ tŷ ag mŷ ón mŷ ěn fón pĕ han ag tóg mŷ, pĭ gru fir ěn ki, pĭ mág pĕ ěn ki, pó tŷ *enxofre* pŷr nĭja ěn kǎ ki. Goj kǎ tá mĭg ěn vŷ tá nĭ ha, pĭ gru fir ěn kǎ kǎ, kar kŷ ón kŷ Topē vĭ tó tĭ ěn ti ke gé. Tá ag tóg kǎpa mǎn ke tŷ pĕ nĭ ha. Tá ag tóg jagtar tāvĭ nŷtĭnh ke mŷ ha.

Vĕnh kar jykre tugnŷm ke kurā

11 Kŷ sóg nĭgja mág pĕ vэг mŷ gе, nĭgja kupri. Ũ tóg kri nĭ nĭ. Ti rĭnve ga tóg tŷ' he mŷ vāhā, kanhkā ti ke gé. Vĕnh ven mǎn tŷ tóg nĭ, kanhkā mré ga ti. 12 Kŷ sóg vĕser kar vigvэг mŷ, ũn mág ag, ũn kǎsir ag ke gé. Nĭgja kupri ěn jo ag tóg nŷtĭ. Kŷ *livro* vŷ tá nŷtĭ gé. *Livro* ěn kygvǎg ag tóg mŷ. Vĕnh kar jykre vŷ ki rǎnrǎn kŷ nŷtĭ. Kŷ *livro* ũ vŷ tá nĭ gé. Ēn kavǎg ag tóg mŷ gе. Ũ tŷ rĭr krŷg ja tŷ venh ke mŷ ag jygi vŷ ki rǎnrǎn kŷ nŷtĭ. Kŷ Topē tóg ũn kǎgter mŷ kar jykre tugnŷm ke mŷ. Kŷ tóg ag mŷ ag tŷ nĕn venh ke mŷ ti tónh ke mŷ. Ag tŷ ag jykre tŷ *livro* ki rǎnrǎn kŷ nŷtĭ ěn kajām kǎn ke vĕ. 13 Ũ tŷ goj ki kǎgter mŷ ag vŷ tá nŷtĭ gé, ũ tŷ vĕser jamā tá nŷtĭ ag kar ti. Vĕnh kar vŷ tá nŷtĭ. Ag tŷ nĕn han mŷ kar kajām kǎn jé ag tóg ke mŷ ha. 14 Kŷ ũ vŷ ter mǎn ke tŷ nĭ ha. Ēg ter ke tag vŷ hur tŷg. Ũ tŷ pĭ gru fir ěn kǎ ki vǎr ke tag ag vŷ kǎgter ri ke han ke mŷ, kŷ tóg ag kǎgter pĕ han ri ke nĭ sir, ag tŷg pĕ han tŷ ra. 15 Kŷ ũn jygi tŷ Topē *livro* ki rǎnrǎn kŷ nŷtĭ tŷ ěn ag vŷ pĭ gru fir ěn kǎ ki vǎr kǎn ke mŷ.

21

Kanhkā tǎg mré ga tǎg

1 Kŷ sóg kanhkā tǎg vэг mŷ gе, ga tǎg ke gé. Kanhkā ve ěn tóg hur tŷg, ga ve ěn ke gé, goj ti ke gé. 2 Kŷ sóg Topē jamā tag, *Jerusalém* tǎg tag vэг mŷ gе. Kanhkā tá tóg kātére mŷ, Topē tá. Ēmā sĭnvĭ han ja ag tóg nĭgtĭ. Kŷ tóg tŷ ag tŷ tá vĕnh prŷg to fĕnhhta han ke nĭ ve nĭ. Ēmā sĭnvĭ tóg ũ prŷnh ke fi sĭnvĭ ri ke nĭ, fi tŷ fi mén ke ti jāvānh kŷ. 3 Nĭgja kupri ěn tá vĕnh vĭ tóg mĕ há tĭ, kŷ tóg: “Topē tŷ ěprā ke ag mré ěmǎn hā vĕ,”

he mũ. “Ag mré tóg nĩ nĩ ha. Ti tũ vỹ tỹ ag nỹtĩnh ke mũ ha. Topẽ vỹ ag mré nĩnh mũ ha, kỹ tóg tỹ ag Topẽ nĩ sir. ⁴ Ag kanẽ var tỹ tũ' he kãn jé tóg ke mũ ha. Û tóg ter mãn ke tũ pẽ nĩ ha. Hã kỹ ù tóg fe kaj nĩ mãn ke tũ nĩ gé, jagtar ke tũ, kaganh ke tũ. Vẽnh ven mãn ke tũ ti nĩ ha, ãprã vỹjykre ti,” he tóg, vẽn vĩ ãn ti.

⁵ Kỹ ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ãn tóg: “nén ù kar han mãn jé sóg ke mũ ha,” he mũ. Kỹ tóg inh mỹ: “inh vỹ tag rán nĩ,” he mũ gé. “Sỹ ki hã tó vẽ. Vẽn ven kãn jé tóg ke mũ, sỹ ã mỹ nén tó mũ tag ti,” he tóg. ⁶ Kỹ tóg: “hỹ, vẽn ven kãn ti huri,” he mũ gé. “Ûn ve vỹ tỹ inh nĩ, kỹ sóg tỹ ãgno nĩ gé. Isỹ nén ù kar han to hã sóg nĩ nĩ. Kỹ sóg nén ù kar tũg mũ ra nĩnh mũ gé. Û tóg goj kron sór mũ. ãn mỹ sóg ven tĩ, fagrĩnh mỹ. Isỹ ti mỹ goj ven mũ ãn vỹ ti ter ke tũ han ke mũ. ⁷ Û tỹ isovãnh tũ ãn mỹ sóg nĩm ke mũ, *presente* tag ti, ha mẽ: ti Topẽ vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ tóg tỹ inh kósín nĩnh mũ gé,” he tóg inh mỹ, ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ãn ti.

⁸ Hã ra ù ag tóg pĩ gru fir kã ki vár ke mũ, hã vỹ: ù tỹ isovãnh mũ ag, ù tỹ vỹjykre pãno han tĩ ag, ù tỹ ù tén tĩ ag, ù tỹ ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ mũ ag, ù tỹ fag mén tũ mré nỹgnỹ mũ fag, kujá ag, *curandeiro* ag, ù tỹ vẽn kãgrá jykre mũ mũ mũ ag, ùn ón mũ ag, he mũ. Pĩ gru fir kã ki tóg ag vãm kãn ke mũ. Kỹ tóg ag kãgter pẽ han ri ke nĩ sir,” he tóg, ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ãn ti.

Jerusalém tãg

⁹ Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù tóg inh ki jun mũ, ù tỹ pẽnky kã kã nĩ ãn tỹ ga kri ke ag vóg kónãnh mũ ãn ag kã ù. Inh mỹ tóg: “kunĩg,” he mũ. “*Cordeiro* prũnh ke fi venh kãtĩg,” he tóg inh mỹ.

¹⁰ Kỹ Topẽ kuprĩg tóg inh krĩn mũ sir. Kỹ sóg nén nẽ vэг mũ. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn tóg pãnónh tég ra inh pére tĩ mũ. Pãnónh kri jẽ kỹ tóg inh mỹ Topẽ jamã tãg ven mũ sir, *Jerusalém*, he mũ tag ti, ù tỹ kanhkã tá kãtére mũ tag ti, Topẽ tá. ¹¹ Sĩnvĩ pẽ tóg nĩ, Topẽ sĩnvĩ ãn ri ke ti nĩ. Kókov tóg nĩ gé, pó tỹ *jaspe* kókov

ri ke. ¹² ãmã jy ró tóg tég gy nỹ. Vẽn ra hã tóg tég gy jẽ gé. Ró ki jãnkã tỹ 12 (ke) vỹ nỹtĩ. Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tỹ 12 (ke) ag vỹ ki rĩr nỹtĩ, jãnkã ki. Ki vẽn jỹgji tóg ránrán kỹ nỹtĩ, *Israel* jógjóg ve tỹ 12 (ke) ãn ag jygi ti. ¹³ Rã jur ja kã tá tóg jãnkã tãgtũ nĩ. Rã pur ja kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. Kanhkã tãpér kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. Kanhkã tãpér ù kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. ¹⁴ Pó tỹ 12 (ke) kri tóg hynhan kỹ nĩ nĩ, ãmã ti. Pó ãn ki vẽn jygi tóg ránrán kỹ nỹtĩ gé, *apóstolo* tỹ 12 (ke) ãn ag jygi ti, *cordeiro* tũ ãn ag jygi ti.

¹⁵ Kỹ ù tỹ inh mré vĩ mũ ãn, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn tóg ti kãmun jafã vyn kỹ jẽ nĩ, ti kãmun jafã tỹ *ouro* ti. Kỹ tóg ãmã kãmun sór mũ, ãmã jy ró ti, ti jãnkã ti ke gé. ¹⁶ Péno tỹ 4 (ke) ti nĩ, ãmã ti. Kỹ ti tãpér vỹ ti tég ri ke nĩ. Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn vỹ kãmun mũ sir, ãmã ti, ti kãmun jafã tỹ. *Quilômetro* tỹ 2 *mil* kri 200 (ke) ti nĩ, ti tỹ tég e kỹ nỹ ki, ti tãpér ki ke gé, Vẽn ri ke kar ti nĩ, ti kãmur ti.

¹⁷ Kỹ tóg ãmã jy ró ãn kãmun mũ gé. Ti tãpér vỹ *metro* tỹ 64 (ke) nĩ. *Metro* tag vỹ tỹ ãprã ke ag kãmun jafã nĩ. Hã ra Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vỹ kãmun mũ, ãprã ke ag kãmun jafã tỹ. ¹⁸ Ró vỹ pó tỹ *jaspe* tỹ han kỹ nỹ. Kỹ ãmã vỹ *ouro* tỹ han kỹ nĩ. Hã ra tóg fĩn ãváj nĩ, *vidro* fĩn ãváj ri ke. ¹⁹ ãmã jy ró tóg pó mág kri han kỹ nĩ. Pó ãn to pó ù tóg nỹtĩ gé, ùn e ag. Pó mág ù tóg tỹ *jaspe* nĩ. Kỹ ù tóg tỹ *safira* nĩ. Kỹ ù tóg tỹ *ágata* nĩ. Jo ù tóg tỹ *esmeralda* nĩ. ²⁰ Jo ù tóg tỹ *sardônio* nĩ. Jo ù tóg tỹ *sárdio* nĩ. Û tóg tỹ *crisólito* nĩ. Û tóg tỹ *berilo* nĩ. Û tóg tỹ *topázio* nĩ. Û tóg tỹ *ametista* nĩ gé. 12 (ke) ti nỹtĩ, pó mág ti. ²¹ Kỹ ti jãnkã tỹ 12 (ke) vỹ *pérola* tỹ hynhan kỹ nỹtĩ. Jãnkã pir vỹ *pérola* pir nĩ mỹr, ha mẽ. Kỹ ãpry mág ãn vỹ *ouro* tỹ han kỹ sa. Hã ra tóg fĩn ãváj nĩ, *vidro* fĩn ãváj ri ke.

²² Hã ra sóg Topẽ ãn vэг tũ nĩ, ãmã ãn tá. Topẽ vỹ vẽn kar kri nĩ. Kỹ tóg nén ù kar han ki kanhró nĩ gé. Topẽ hã vỹ ãmã ãn tá ãmã nĩ, *cordeiro* ti ke gé. ²³ Kỹ rã tóg tá tũ nĩ gé, kysã ke gé.

Topē tỹ jēngrē vỹ ki kurā han tĩ. Kỹ tóg tá kutyg vānh nĩ sir. *Cordeiro* ěn vỹ ěmā ěn tá rā ri ke nĩ. ²⁴ Kỹ vēnh kar tóg Topē tỹ ěmā ki jēngrēg ěn tugrĩn ěvānh há han tĩ, *povo* kar ag. Ęprā pā'i kar ag vỹ ag tỹ nén ũ kar gé kāmũnh mũ, ag tỹ tá vin han jé. ²⁵ Jānkā vỹ nugnón kỹ nỹtĩ, kurā kar ki. Kutyg tũ nĩn kỹ ag tóg jānkā nĩgfénh tũ nĩgtĩ. ²⁶ *Povo* kar ag vỹ ag tỹ nén ũ gé kāmũnh ke mũ, ěmā ěn mũ. ²⁷ Hā ra nén ũ kórég vỹ kārānh ke tũ pē nĩ. Ũ tỹ vỹjyre pāno han mũ ag vỹ ra genh ke tũ nĩ, ũn ón mũ ag ke gé. Ũn jygji tỹ *livro* ki ránrán kỹ nỹtĩ ěn ag hā vỹ ra genh ke mũ. Ũ tỹ rĩr krỹg ja tũ vég mũ ěn ag jygji vỹ ránrán kỹ nỹtĩ, *cordeiro livro* ěn ki.

22

¹ Kỹ Topē tỹ jēnē jafā tóg inh mỹ goj mág ven mũ. Goj ěn vỹ ěg rĩnrĩr han tĩ. Kómkóm ke ti tĩ, pó kupri fĩn ěvāj tỹ kómkóm ke ěn ri ke. Goj ěn nĩhỹg vỹ Topē nĩgja tá nĩ, *cordeiro* nĩgja ěn tá. ² Kỹ tóg ěmā kuju mũ tĩ mũ, ěpry mág jagma, ěmĩn mág ěn jagma, goj ti. Ti fyr tá ka tóg nỹtĩ, ti fyr ũ tá ke gé. Ka kanē ěn vỹ ěg rĩnrĩr han tĩ gé. Ęn vỹ prỹg pir ki kanē tỹ 12 (ke) han tĩ. Kysā kar ki tóg ti kanē hynhan tĩ. Ti féj vỹ tỹ vēnh kagta kar nĩ. Vēnh kaga kar tỹ tóg há' he kãn tĩ. ³ Topē tỹ nén ũ to jũ vỹ tá nĩnh ke tũ pē nĩ, ěmā ěn tá.

Topē nĩgja vỹ ěmā ěn tá nĩ nĩ, *cordeiro* nĩgja ěn ti. Kỹ vēnh kar vỹ ti to: “Topē vē,” hēnh ke mũ, Topē rānrāj han tĩ ag kar. ⁴ Topē ve jé ag tóg ke mũ. Kỹ ti jiji vỹ ag kakā ki rán kỹ nĩnh mũ. ⁵ Tá tóg kutyg vānh nĩgtĩ. Hā kỹ ag tóg tá néj grug ke tũ nĩ. Rā vỹ tá tũ nĩ gé. Topē vỹ ag mỹ jēngrē han tĩgtĩ, ěg pā'i ti. Kỹ tá nỹtĩ ag tóg tỹ pā'i nỹtĩnh ke mũ gé. Ag tỹ tỹ pā'i nỹtĩnh ke tag vỹ tũ' hēnh ke tũ pē nĩ.

Jesus kātĩg mǎn

⁶ Kỹ Topē tỹ jēnē jafā ěn tóg inh mỹ: “inh vỹ vỹ tỹ ki hā ke nĩ,” he mũ. “Vēnh ó pijé’,” he tóg. “Ęg jóg tỹ Topē vỹ ũ tỹ ti vỹ tóg tĩ ag mỹ ti kuprĩg jēnē, ti tỹ ag kanhrān jé. Hā kỹ tóg ti tỹ jēgnē jafā

ag kã ũ jēnē, ti tỹ ti mỹ rānrāj tĩ ag mỹ tóg jé, nén tỹ kānhmar kutēnh ke mũ ti,” he tóg.

⁷ *Jesus* vỹ tag tóg mũ, ha mẽ. “Ha vé, inh kātĩg mǎn ke nē ha. Nén tỹ *livro* tag ki rán kỹ nĩ tag to jykrén há han nĩ. Kỹ Topē tóg ājag mỹ vỹ há han ke mũ,” he tóg.

⁸ Tag kar ve inh, mẽ inh ke gé, inh, hā vỹ: *João*, he mũ. Isỹ ve kãn kar kỹ sóg ũ tỹ inh mỹ tag ven mũ ěn krēm mũg ke mũ, sỹ ti mỹ: “Topē vỹ tỹ ě nĩ,” he jé. ⁹ Hā ra tóg: “ke tũg nĩ,” he mũ. “Ā ri ke sóg nĩ, isỹ Topē rānrāj han kỹ. Ā régre ag ri ke sóg nĩ. Ũ tỹ Topē vỹ tóg tĩ ag ri ke sóg nĩ. Ũ tỹ *livro* tag ki nén rán kỹ nĩ mēg mũ ag ri ke sóg nĩ gé. Topē hā mỹ: “Topē vỹ tỹ ě nĩ,” hēn nĩ,” he tóg, inh mỹ, Topē tỹ jēnē jafā ti.

¹⁰ Kỹ *Jesus* vỹ tag tóg mũ gé, ha mẽ. “*livro* tag ki nén rán kỹ nĩ tag péju sór tũg nĩ,” he tóg, inh mỹ. “Kakó ti nĩ ha, ājag tỹ nén tỹ ki rán kỹ nĩ tag venh ke mũ ti. ¹¹ Ũ tỹ vỹjyre pāno han mũ ěn jé han kỹ nĩ nĩ. Ũ mỹn hỹn há tĩgtĩ, ti jykre kavéj ti. Ti jé ti jykre kórég hā mũ tĩg. Ũ tóg vỹjyre kuryj han tĩ. Ti jé to tar nĩ. Ũ ag tóg tỹ Topē tũ nỹtĩ. Ag jé ti to krónh ke tũg,” he tóg.

¹² “Ha vé, inh kātĩg mǎn ke nē ha. Ājag kaja ma sóg kātĩg ke mũ, ha vem nĩ. Vēnh kar vỹ ve kãn ke mũ, ag tỹ nén han mũ kaja ti. ¹³ Topē vỹ kar han sóg tĩ. Ũn ve vỹ tỹ inh nĩ, ũn tỹ ěgno vỹ tỹ inh nĩ gé. Isỹ nén kar han to hā sóg nĩ, kỹ sóg nén kar tỹ tũ' he mũ ra ěgno kã nĩnh ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁴ “Ũ ag tóg ag jykre kugrynh sór tĩ. Hā kỹ ag tóg ěg tỹ ěg kur kygfa ri ke han tĩ. Ęn ag mỹ tóg vỹ há han ke mũ, Topē ti. Ka kanē tỹ ěg rĩnrĩr han tĩ ěn ko jé ag tóg ke mũ. Kỹ ag tóg ěmā ěn jānkā ra genh ke mũ gé. ¹⁵ Hā ra ũ ag tóg ěn ra genh ke tũ nĩ, hā vỹ: ũ tỹ vỹjyre pāno tỹ vēnh kavénh tĩ ag, kujá ag, *curandeiro* ag, ũ tỹ ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ mũ ag, ũ tỹ fag mén tũ ag mré nỹgnỹ mũ fag, ũ tỹ ũ tén mũ ag, ũ tỹ vēnh kãgrá jykre mũ mũ mũ ag, ũn ón mũ ag, ũ tỹ ũ ag *lograr* he mũ ag,

he mũ. Ēn ag vỹ ěmã ěn ra genh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁶ Kĩ *Jesus* tóg: “isỹ jẽnẽ jafã jẽnẽ inh,” he mũ, “ti tỹ ãjag mỹ ãjag tỹ nén venh ke mũ kar tó jé, ù tỹ inh ví jẽmẽ jé vẽn h mãn tĩ ag kar mỹ. *Davi* krẽ'krẽ ag kã ù ěn vỹ tỹ inh nĩ. Krĩg mág hã sóg nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kĩ Topẽ kuprĩg vỹ *Jesus* mỹ: “kur kãtĩg,” he mũ. Û tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ ti mỹ: “kur kãtĩg,” he tĩ gé, ag tỹ tỹ ti prũnh ke fi ri ke nỹtĩn kỹ.

Kỹ *Jesus* tóg: “ũ tỹ goj kron sór mũ ěn jé iso kãtĩg,” he mũ, “sỹ ti mỹ goj jun jé, fagrĩnh mỹ. Goj ěn vỹ ti rĩr han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

João tỹ ve ja

¹⁸ Vãhã sóg tag tó sór mũ, inh, hã vỹ: *João*, he mũ, ha mẽ. Û tóg kejẽn isỹ nén rán mũ tag ve kỹ pãte ù rán mãn sór ke mũ gé, hẽn ri ke mũn. Ēn vóg kónãn tãví han jé tóg ke mũ, Topẽ ti. Kỹ tóg sỹ nén ù jagy tó mũ ěn ve kãn ke mũ, ha mẽ. ¹⁹ Kejẽn ù tóg hẽn ri ke mũn isỹ nén rán mũ ù tỹ nén ù tũ han sór mũ. Ēn tũ mág tỹ tóg tũ' henh ke mũ gé, Topẽ ti. Kỹ tóg ka kanẽ tỹ ěg rĩnrĩr han mũ ěn konh ke tũ nĩ. Topẽ tỹ ěmã nĩm mũ ěn ra tóg rãnh ke tũ nĩ gé, sỹ ěmã kãmén mũ ěn ra.

²⁰ Û tỹ inh mỹ tag kar ven mũ ěn vỹ: “inh kãtĩg mãn ke nẽ ha, sỹ ki hã tó vẽ,” he mũ.

Hỹ, kur kãtĩg, ěg *Senhor* tỹ *Jesus*'.

²¹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* jé ãjag kar tar han. Hã vẽ.

Leia o Novo Testamento

Janeiro

data	seleção
1	Mateus 1.1-2.12
2	Mateus 2.13-3.6
3	Mateus 3.7-4.11
4	Mateus 4.12-25
5	Mateus 5.1-26
6	Mateus 5.27-48
7	Mateus 6.1-24
8	Mateus 6.25-7.14
9	Mateus 7.15-29
10	Mateus 8.1-17
11	Mateus 8.18-34
12	Mateus 9.1-17
13	Mateus 9.18-38
14	Mateus 10.1-23
15	Mateus 10.24-11.6
16	Mateus 11.7-30
17	Mateus 12.1-21
18	Mateus 12.22-45
19	Mateus 12.46-13.23
20	Mateus 13.24-46
21	Mateus 13.47-14.12
22	Mateus 14.13-36
23	Mateus 15.1-28
24	Mateus 15.29-16.12
25	Mateus 16.13-17.9
26	Mateus 17.10-27
27	Mateus 18.1-22
28	Mateus 18.23-19.12
29	Mateus 19.13-30
30	Mateus 20.1-28
31	Mateus 20.29-21.22

2

Fevereiro

data	seleção
1	Mateus 21.23-46
2	Mateus 22.1-33
3	Mateus 22.34-23.12
4	Mateus 23.13-39
5	Mateus 24.1-28
6	Mateus 24.29-51
7	Mateus 25.1-30
8	Mateus 25.31-26.13
9	Mateus 26.14-46
10	Mateus 26.47-68
11	Mateus 26.69-27.14
12	Mateus 27.15-31
13	Mateus 27.32-66
14	Mateus 28.1-20
15	Marcos 1.1-28
16	Marcos 1.29-2.12
17	Marcos 2.13-3.6
18	Marcos 3.7-30
19	Marcos 3.31-4.25
20	Marcos 4.26-5.20
21	Marcos 5.21-43
22	Marcos 6.1-29
23	Marcos 6.30-56
24	Marcos 7.1-23
25	Marcos 7.24-8.10
26	Marcos 8.11-9.1
27	Marcos 9.2-29
28	Marcos 9.30-10.12

3

Março

data	seleção
1	Marcos 10.13-31
2	Marcos 10.32-52
3	Marcos 11.1-26
4	Marcos 11.27-12.17
5	Marcos 12.18-37
6	Marcos 12.38-13.13
7	Marcos 13.14-37
8	Marcos 14.1-21
9	Marcos 14.22-52
10	Marcos 14.53-72
11	Marcos 15.1-47
12	Marcos 16.1-20
13	Lucas 1.1-25
14	Lucas 1.26-56
15	Lucas 1.57-80
16	Lucas 2.1-35
17	Lucas 2.36-52
18	Lucas 3.1-22
19	Lucas 3.23-38
20	Lucas 4.1-30
21	Lucas 4.31-5.11
22	Lucas 5.12-28
23	Lucas 5.29-6.11
24	Lucas 6.12-38
25	Lucas 6.39-7.10
26	Lucas 7.11-35
27	Lucas 7.36-8.3
28	Lucas 8.4-21
29	Lucas 8.22-39
30	Lucas 8.40-9.6
31	Lucas 9.7-27

data	seleção
1	Lucas 9.28-50
2	Lucas 9.51-10.12
3	Lucas 10.13-37
4	Lucas 10.38-11.13
5	Lucas 11.14-36
6	Lucas 11.37-12.7
7	Lucas 12.8-34
8	Lucas 12.35-59
9	Lucas 13.1-21
10	Lucas 13.22-14.6
11	Lucas 14.7-35
12	Lucas 15.1-32
13	Lucas 16.1-18
14	Lucas 16.19-17.10
15	Lucas 17.11-37
16	Lucas 18.1-17
17	Lucas 18.18-43
18	Lucas 19.1-27
19	Lucas 19.28-48
20	Lucas 20.1-26
21	Lucas 20.27-47
22	Lucas 21.1-28
23	Lucas 21.29-22.13
24	Lucas 22.14-34
25	Lucas 22.35-53
26	Lucas 22.54-23.12
27	Lucas 23.13-43
28	Lucas 23.44-24.12
29	Lucas 24.13-53
30	João 1.1-28

4

5

*Abril**Mai*

data	seleção
1	João 1.29-51
2	João 2.1-25
3	João 3.1-21
4	João 3.22-4.3
5	João 4.4-42
6	João 4.43-54
7	João 5.1-23
8	João 5.24-47
9	João 6.1-21
10	João 6.22-40
11	João 6.41-71
12	João 7.1-29
13	João 7.30-52
14	João 7.53-8.20
15	João 8.21-30
16	João 8.31-59
17	João 9.1-41
18	João 10.1-21
19	João 10.22-42
20	João 11.1-53
21	João 11.54-12.19
22	João 12.20-50
23	João 13.1-30
24	João 13.31-14.14
25	João 14.15-31
26	João 15.1-27
27	João 16.1-33
28	João 17.1-26
29	João 18.1-24
30	João 18.25-19.22
31	João 19.23-42

6

Junho

data	seleção
1	João 20.1-31
2	João 21.1-25
3	Han Kãme 1.1-26
4	Han Kãme 2.1-47
5	Han Kãme 3.1-26
6	Han Kãme 4.1-37
7	Han Kãme 5.1-42
8	Han Kãme 6.1-15
9	Han Kãme 7.1-29
10	Han Kãme 7.30-50
11	Han Kãme 7.51-8.13
12	Han Kãme 8.14-40
13	Han Kãme 9.1-25
14	Han Kãme 9.26-43
15	Han Kãme 10.1-33
16	Han Kãme 10.34-48
17	Han Kãme 11.1-30
18	Han Kãme 12.1-23
19	Han Kãme 12.24-13.12
20	Han Kãme 13.13-41
21	Han Kãme 13.42-14.7
22	Han Kãme 14.8-28
23	Han Kãme 15.1-35
24	Han Kãme 15.36-16.15
25	Han Kãme 16.16-40
26	Han Kãme 17.1-34
27	Han Kãme 18.1-21
28	Han Kãme 18.22-19.12
29	Han Kãme 19.13-41
30	Han Kãme 20.1-38

7

Julho

data	seleção
1	Han Kãme 21.1-16
2	Han Kãme 21.17-36
3	Han Kãme 21.37-22.16
4	Han Kãme 22.17-23.10
5	Han Kãme 23.11-35
6	Han Kãme 24.1-27
7	Han Kãme 25.1-27
8	Han Kãme 26.1-32
9	Han Kãme 27.1-20
10	Han Kãme 27.21-44
11	Han Kãme 28.1-31
12	Roma 1.1-17
13	Roma 1.18-32
14	Roma 2.1-24
15	Roma 2.25-3.8
16	Roma 3.9-31
17	Roma 4.1-12
18	Roma 4.13-5.5
19	Roma 5.6-21
20	Roma 6.1-23
21	Roma 7.1-14
22	Roma 7.15-8.6
23	Roma 8.7-21
24	Roma 8.22-39
25	Roma 9.1-21
26	Roma 9.22-10.13
27	Roma 10.14-11.12
28	Roma 11.13-36
29	Roma 12.1-21
30	Roma 13.1-14
31	Roma 14.1-23

data	seleção
1	Roma 15.1-21
2	Roma 15.22-16.7
3	Roma 16.8-27
4	1 Corinto 1.1-17
5	1 Corinto 1.18-2.5
6	1 Corinto 2.6-3.4
7	1 Corinto 3.5-23
8	1 Corinto 4.1-21
9	1 Corinto 5.1-13
10	1 Corinto 6.1-20
11	1 Corinto 7.1-24
12	1 Corinto 7.25-40
13	1 Corinto 8.1-13
14	1 Corinto 9.1-18
15	1 Corinto 9.19-10.13
16	1 Corinto 10.14-11.1
17	1 Corinto 11.2-16
18	1 Corinto 11.17-34
19	1 Corinto 12.1-26
20	1 Corinto 12.27-13.13
21	1 Corinto 14.1-17
22	1 Corinto 14.18-40
23	1 Corinto 15.1-28
24	1 Corinto 15.29-58
25	1 Corinto 16.1-24
26	2 Corinto 1.1-11
27	2 Corinto 1.12-2.11
28	2 Corinto 2.12-17
29	2 Corinto 3.1-18
30	2 Corinto 4.1-12
31	2 Corinto 4.13-5.10

8

9

Agosto

Setembro

data	seleção
1	2 Corinto 5.11-21
2	2 Corinto 6.1-13
3	2 Corinto 6.14-7.7
4	2 Corinto 7.8-16
5	2 Corinto 8.1-15
6	2 Corinto 8.16-24
7	2 Corinto 9.1-15
8	2 Corinto 10.1-18
9	2 Corinto 11.1-15
10	2 Corinto 11.16-33
11	2 Corinto 12.1-10
12	2 Corinto 12.11-21
13	2 Corinto 13.1-14
14	Galácia 1.1-24
15	Galácia 2.1-16
16	Galácia 2.17-3.9
17	Galácia 3.10-22
18	Galácia 3.23-4.20
19	Galácia 4.21-5.12
20	Galácia 5.13-26
21	Galácia 6.1-18
22	Éfeso 1.1-23
23	Éfeso 2.1-22
24	Éfeso 3.1-21
25	Éfeso 4.1-16
26	Éfeso 4.17-5.2
27	Éfeso 5.3-33
28	Éfeso 6.1-24
29	Filipos 1.1-26
30	Filipos 1.27-2.18

10*Outubro*

data	seleção
1	Filipos 2.19-3.6
2	Filipos 3.7-4.1
3	Filipos 4.2-23
4	Colossos 1.1-20
5	Colossos 1.21-2.7
6	Colossos 2.8-23
7	Colossos 3.1-17
8	Colossos 3.18-4.18
9	1 Tessalônica 1.1-2.9
10	1 Tessalônica 2.10-3.13
11	1 Tessalônica 4.1-5.3
12	1 Tessalônica 5.4-28
13	2 Tessalônica 1.1-12
14	2 Tessalônica 2.1-17
15	2 Tessalônica 3.1-18
16	1 Timóteo 1.1-20
17	1 Timóteo 2.1-15
18	1 Timóteo 3.1-16
19	1 Timóteo 4.1-16
20	1 Timóteo 5.1-25
21	1 Timóteo 6.1-21
22	2 Timóteo 1.1-18
23	2 Timóteo 2.1-21
24	2 Timóteo 2.22-3.17
25	2 Timóteo 4.1-22
26	Tito 1.1-16
27	Tito 2.1-14
28	Tito 2.15-3.15
29	Filemom 1.1-25
30	Hebreu 1.1-14
31	Hebreu 2.1-18

11*Novembro*

data	seleção
1	Hebreu 3.1-19
2	Hebreu 4.1-13
3	Hebreu 4.14-5.14
4	Hebreu 6.1-20
5	Hebreu 7.1-19
6	Hebreu 7.20-28
7	Hebreu 8.1-13
8	Hebreu 9.1-10
9	Hebreu 9.11-28
10	Hebreu 10.1-18
11	Hebreu 10.19-39
12	Hebreu 11.1-16
13	Hebreu 11.17-31
14	Hebreu 11.32-12.13
15	Hebreu 12.14-29
16	Hebreu 13.1-25
17	Tiago 1.1-18
18	Tiago 1.19-2.17
19	Tiago 2.18-3.18
20	Tiago 4.1-17
21	Tiago 5.1-20
22	1 Pedro 1.1-12
23	1 Pedro 1.13-2.10
24	1 Pedro 2.11-3.7
25	1 Pedro 3.8-4.6
26	1 Pedro 4.7-5.14
27	2 Pedro 1.1-21
28	2 Pedro 2.1-22
29	2 Pedro 3.1-18
30	1 João 1.1-10

12

Dezembro

data	seleção
1	1 João 2.1-17
2	1 João 2.18-3.2
3	1 João 3.3-24
4	1 João 4.1-21
5	1 João 5.1-21
6	2 João 1.1-13
7	3 João 1.1-14
8	Judas 1.1-25
9	Nén Venh Ke 1.1-20
10	Nén Venh Ke 2.1-17
11	Nén Venh Ke 2.18-3.6
12	Nén Venh Ke 3.7-22
13	Nén Venh Ke 4.1-11
14	Nén Venh Ke 5.1-14
15	Nén Venh Ke 6.1-17
16	Nén Venh Ke 7.1-17
17	Nén Venh Ke 8.1-13
18	Nén Venh Ke 9.1-21
19	Nén Venh Ke 10.1-11
20	Nén Venh Ke 11.1-19
21	Nén Venh Ke 12.1-18
22	Nén Venh Ke 13.1-18
23	Nén Venh Ke 14.1-20
24	Nén Venh Ke 15.1-8
25	Nén Venh Ke 16.1-21
26	Nén Venh Ke 17.1-18
27	Nén Venh Ke 18.1-24
28	Nén Venh Ke 19.1-21
29	Nén Venh Ke 20.1-15
30	Nén Venh Ke 21.1-27
31	Nén Venh Ke 22.1-21